

Hieronymi. In vitaſ patrum.

Diui Hieronymi in vitaſpatrum percelebre

opus oculos mortalibus celumq; aperiēs cuius lectura peccatoris etiam ſaxeum cor emollit deq; hunc peractis criminibus compungi et dolere compellit: ſed et ad meliorē ipſum reducit vitam. Terſum eſt autē hoc preclariſſimū opus tantis nouiter mendis vix vt in hoc antiquorum voluminū ſtigmata cōperias. In illis enim innumere pro aliis (que in hoc habentur) dictiones poſite autoris ſepius peruertebant mentem. Sed et pro ſillabis ſillabas diuerſas. Proq; elementis in hoc (ſenſum q̄m immutabant) elementa volumine inſeruimus diuerſa.

Scandere celſa volens ſupremi ſydera celi.
Me planum lecto quiſquis habebit iter.
Hic cernet magno celum ſubiiſſe labore
Antiquos: leuior ad datur aſtra via.

Venūdātur Lugduni abs Jacobo Huguetan In vico mercuriali ad angiportum: qui in ararim ducit.

¶ Reuerendo in Christo patri et domino Domino Johāni de Pourpeto iuris celeberrimo doctori Cabilonēsisq; episcopo: ac abbatialis monasterij sancti Petri prope et extra muros cabilonēsis. Commendatario administratoriq; perpetuo Celsus Hugo dissutus in vtroq; iure doctor. Cathedralisq; prefate vrbis canonicus creat⁹ omni cum humilitate Salutem.

Demosthenes ille Orator philosophusq; maximus (quem) vt inquit Juuenalis (mirabatur athene torrentem et pleni moderantem frena theatri) dicere solitus erat. Reuerēdissime presul: se id hominum genus qui brutorū instar viuentes animam cūctaq; cum vita interire putarent non laudare. Ex diuerso magna se credere esse laude dignos qui preclara facinora factitātes eternam post cineres acquirerent famā. Quid enim belli (dicebat) ducibus triumphi: quid statue: picti ve triumphantes arcus: quid oleagine: laureetum victores cum poetas remanentes conducerent corone. quid celeberrimi (a summis etiam principibus ac induperatoribus exoptati) historiarū tanto studio appeterentur scriptores. quid qui heroico eorum fortia facta celebrarent versu poete. Cuncta enim si cū corpore interirēt Epicuree quisq; secte imitator esse studeret: et hoīes inter ac bruta interesset nihil. cum eadem homini eadē quoq; morienti pecudi condictio esset. Hanc ergo (ni fallor) ob rem priscorū alijs triumphi) ad preclara vt facta cogerentur) victoribus ducibus: alijs corone: alijs pario de marmore statue rerum bene gestarum premium quia dabantur: sibi quisq; cōmissam eo studio prouinciam agere satagebat. Propterea vt rebus postpositis varia (mortis etiam nōnunq̄) pericula imperterritus subiret perpetuā vt tantum ipse famā suis posteris relinqueret. Quāobrē qui flagitijs (vt Herostratus qui) vt sui nominis famā dilataret (clarissimum Ephesie diane templum incendit seq; mox ipsum prodidit) egregijsq; patratis delictis famam acquirere sunt nisi nō defuere. Exquisitos eni quiq; ad eorū describēda acta iure vates cū oratores vt maxima queq; bona petebant. Eamobrem magnus ille Alexander inscio Cherilo (qui eum illius vt facta scriberet sequebatur) aliquādo dixisse fertur se male Homeri esse Thersitē (Grecorū qui vilissimus) et si nobilis (erat) q̄ huius Achilem. Tanto igitur si studio gentilium tum prosa cum versu (qui multa vt plurimum poetico more effingunt aut falsa veris inuoluunt) historiarum scriptores auemus: qui nec quod viderunt sed quod multo ante actū est eo scribunt. Hos inter proculdubio noster erit Hieronymus dignior ac primus qui antiquorū patrum proprijs quos cōspexit luminibus artissimam vitam: paupertatemq; varias pro eterna (non vt gentilibus fama) beatitudine consequēda eloquentissimo lepidissimoq; stilo completus est: nisi quod maxima pro parte vidit: aut a fidedignis sanctis patribus hoc in volumine scribens nihil. Huic ergo non iniuria veridico veluti qui visa scitaq; oculatim dicat precq; cunctis sanctissimo hystorico adherēdum censeo. Plus eni (vt Plautus ait) valet oculatus vnus testis: q̄ auriti decem. Cui Bar. dicto in. l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. et Bal in. l. solam. C. de testi. et in. l. data opera. in. xviij. col. C. qui accu. non pos. et Abb. in. c. j. in. v. col. de iudi. astipulantur. Nam segnius irritāt (ait Flaccus) demissa per aures q̄ que sunt oculis subiecta fidelibus: et que ipse sibi tradit spectator. Tam celebre igitur (ne te plus equo presul dignissime rememorer) non voluit nos celare volumen vir egregius Jacobus Huguetan Lugdunensis opulentus bibliopola. quod (quia is mendosum offendit) mihi (etsi inscio) elimandum dedit. Tantis eni erat (vt in titulo predixi) mēdis refertum. In hoc vt antiqui vix libri vestigia comperiat quispiam. Pro enim dictionibus alie etiam diuerse posite dictiones sensū diui (quod iam dixi) Hieronymi peruertebant. Nec deerāt pro alijs syllabe proq; veris diuersa seu impressorum incuria correctorūue inertia pretermissa elementa vim dictionis ac sensum permutantia. Hoc tandem sed nec prius q̄ vetustissimo adhibito exēplari tātis extersum mēdis: tue ideo paternitati et reuerētie volumē dicaui: vt extremas p te (cuius lrās in Parrhisiano tecū et vltramontano studio conuersatus nouerim) vbi spacij loco legens congruum videris patiatur limam) neq; eni omnia) vt ait Maro) possumus omnes) et tanti presulis numine tutum vt liberius ire queat. Tue reuerentie (id si acceptum sensero) alia que paucos post dies emissurus sum volumina dicaturus. Et vale.

Ne occasiõe stili hoc in opere obseruati quicq̃ legẽtiũ: aut audiẽtiũ offendiculũ patiat: q2 non p ordia procedit vti antea huius materie exemplaria perspexit: facile veniam dabit: postq̃ multorũ diuersitatem confusam intuetur Ea propter idipsũ in quattuor partes diuisas discretelq3 distinxi. In cuius prima collegi in vnum hystorialia. In parte secunda libellos et doctrinalia. In parte tertia de regulari obseruantia. Et finali parte de laude et virtutum efficacia. Ita sane vt pars prima per hystorias secunda per libellos: et. §. pars tertia p rubricas: et quarta pars per rubricarum capitula distinguatur. Et vt clarior noticia tabule super eo habeatur numerũ folijs connumeraui. Hec exordio presentis operis ad generalem eius noticiam sufficit premisisse ad cuius complementum me promoueat illa que omniũ est artifex sapientia increata in seculum seculi benedicta. Amen.

Tabula

Tabula

Hieronym⁹ · In vitas · patrum.

Diui Hieronymi in vitaspatrum percelebre

opus oculos mortalibus celumq; aperiēs cuius lectura peccatoris etiam saxeum cor emolit deq; hunc peractis criminibus compungi et dolere compellit: sed et ad meliorē ipsum reducit vitam. Tersum est autē hoc preclarissimū opus tantis noviter mendis vix ut in hoc antiquorum voluminū stigmata cōperias. In illis enim innumere pro aliis (que in hoc habentur) dictiones posite autoris sepius pervertebant mentem. Sed et pro sillabis sillabas diversas. Proq; elementis in hoc (sensum qm̄ immutabant) elementa volumine inseruimus diversa.

Scandere celsa volens supremi sydera celi.
Me planum lecto quisquis habebit iter.
Hic cernet magno celum subiisse labore
Antiquos: levior ad datur astra via.

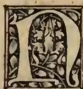
Venūdātur Lugduni abs Jacobo Huguetan In vico mercuriali ad angiportum: qui in ararim ducit.

¶ Reuerendo in Christo patri et domino Domino Johãni de Poupeto iuriũ celeberrimo doctori Cabilonẽsiq; episcopo: ac abbatialis monasterij sancti Petri prope et extra muros cabilonẽ. Commendatario administratoriq; perpetuo Celsus Hugo dissutus in vtroq; iure doctor. Cathedralisq; prefate vrbis canonicus creat⁹ omni cum humilitate Salutem.

Emosthenes ille Orator philosophusq; maximus (quem vt inquit Juuenalis (mirabantur athene torrentem et pleni moderantem frena theatri) dicere solitus erat. Reuerẽdissime presul: se id hominum genus qui brutorũ instar viuentes animam cũctaq; cum vita interire putarent non laudare. Ex diuerso magna se credere esse laude dignos qui preclara facinora factitãtes eternam post cineres acquirerent famã. Quid enim belli (dicebat) ducibus triumphi: quid statue: picti ve triumphantes arcus: quid oleagine: laureatum victores cum poetas remanentes conducerent corone: quid celeberrimi (a summis etiam principibus ac induperatoribus exoptati) historiarũ tanto studio appeterentur scriptores: quid qui heroico eorum fortia facta celebrarent versu poete. Cuncta enim si cũ corpore interirẽt Epicuree quisq; secte imitator esse studeret: & hoies inter ac bruta interesset nihil. cum eadem homini eadẽ quoq; moriẽti pecudi condictio esset. Hanc ergo (ni fallor) ob rem priscorũ alijs triumphi (ad preclara vt facta cogerentur) victoribus ducibus: alijs corone: alijs pario de marmore statue rerum bene gestarum premium quia dabantur: sibi quisq; cõmissam eo studio prouinciam agere satagebat. Proprijs vt rebus postpositis varia (mortis etiam nõnunq̃) pericula imperterritus subiret perpetuã vt tantum ipse famã suis posteris relinqueret. Quãobrẽ qui flagitijs (vt Herostratus qui) vt sui nominis famã dilataret (clarissimum Ephesie diane templum incendit seq; mox ipsum prodidit) egregijsq; patratis delictis famam acquirere sunt nisi nõ defuere. Exquisitos eñi quiq; ad eorũ describẽda acta iure vates cũ oratores vt maxima queq; bona petebant. Eamobrem magnus ille Alexander inscio Cherilo (qui eum illius vt facta scriberet sequebatur) aliquãdo dixisse fertur se male Homeri esse Thersitẽ (Grecorũ qui vilissimus) et si nobilis (erat) q̃ bellus Achilem. Tanto igitur si studio gentilium tum prosa cum versu (qui multa vt plurimum poetico more effingunt aut falsa veris inuoluunt) historiarum scriptores auemus: qui nec quod viderunt sed quod multo ante actũ est euo scribunt. Hos inter proculdubio noster erit Hieronymus dignior ac primus qui antiquorũ patrum proprijs quos cõspexit luminibus artissimam vitam: paupertateq; varias pro eterna (non vt gentilibus fama) beatitudine consequẽda eloquentissimo lepidissimoq; stilo complexus est: nisi quod maxima pro parte vidit: aut a fidedignis sanctis patribus hoc in volumine scribens nihil. Huic ergo non iniuria veridico veluti qui visa scitaq; oculatim dicat preq; cunctis sanctissimo hystorico adherẽdum censeo. Plus eñi (vt Plautus ait) valet oculatus vnus testis: q̃ auriti decem. Cui Bar. dicto in. l. quid tamen. §. si arbiter. ff. de arbi. et Bal in. l. solam. C. de testi. & in. l. data opera. in. xviij. col. C. qui accu. non pos. et Abb. in. c. j. in. v. col. de iudi. astipulantur. Nam segnius irritãt (ait Flaccus) demissa per aures q̃ que sunt oculis subiecta fidelibus: et que ipse sibi tradit spectator. Tam celebre igitur (ne te plus equo presul dignissime rememorer) non voluit nos celare volumen vir egregius Jacobus Huguetan Lundunensis opulentus bibliopola. quod (quia is mendosum offendit) mihi (etsi inscio) elimandum dedit. Tantis eñi erat (vt in titulo predixi) mẽdis refertum. In hoc vt antiqui vix libri vestigia comperiat quispiam. Pro enim dictionibus alie etiam diuerse posite dictiones sensũ diui (quod iam dixi) Hieronymi peruertebant. Nec deerãt pro alijs syllabe proq; veris diuersa seu impressorum incuria correctorũue inertia pretermissa elementa vim dictionis ac sensum permutantia. Hoc tandem sed nec prius q̃ vetustissimo adhibito exẽplari tãtis extersum mẽdis: tue ideo paternitati & reuerẽtie volumẽ dicaui: vt extremam p te (cuius sfa8 in Parrhisiano tecũ & vltramontano studio conuersatus nouerim) vbi spacij loco legens congruum videris patiatur limam) neq; eñi omnia (vt ait Maro) possumus omnes) et tanti presulis numine tutum vt liberius ire queat. Tue reuerentie (id si acceptum sensero) alia que paucos post dies emissurus sum volumina dicaturus. Et vale.

Ne occasiōe stili hoc in opere obseruati quilibet legētiū: aut audiētiū offendiculū patiat: q: non p oia procedit vti antea huius materie exemplaria perspexit: facile veniam dabit: postq̄ multorū diuersitatem confusam intuetur Ea propter idipsuȝ in quattuor partes diuisas differēterq̄ distinxi. In cuius prima collegi in vnum hystorialia. In parte secunda libellos et doctrinalia. In parte tertia de regulari obseruantia. Et finali parte de laude et virtutum efficacia. Ita sane vt pars prima per hystorias secunda per libellos: et. ℣. pars tertia p rubricas: ⁊ quarta pars per rubricarum capitula distinguatur. Et vt clarior noticia tabule super eo habeatur numerū folijs connumeraui. Hec exordio presentis operis ad generalem eius noticiam sufficit premisisse ad cuius complementum me promoueat illa que omniū est artifex sapientia increata in seculum seculi benedicta. Amen.

Tabula

Tabula

¶ Incipit registrum secundi libri de vita sanctorum patrum.

Finis.

Jesus saluator sit Benedictus Amen.

¶ Incipit prologus sancti Hieronymi Cardinalis presbyteri in libros Vitaspatrum sanctorum Egyptiorum: etiam eorum qui in Scithia Thebaida atq; Mesopotamia morati sunt: non solū quos oculis vidit: maximoq; labore cōspexit verum ⁊ q̄ plura a fide dignis relata conscripsit notabili diligentia. Deniq; aliorum etiam autenticorum libellos fideliter e greco in latinum trāstulit: ⁊ ab aliis trāslata pro sui perfectione huic operi inseruit.

Benedictus deus qui vult omnes homines saluos fieri: et ad agnitionē veritatis venire: qui etiam nostrū iter direxerat ad egyptum. Et ostendit nobis mirabilia magna ad posteritatis memoriam profutura. ⁊ quibus non solum nobis causa salutis oriretur verum et hystoria salutaris: atq; ad doctrinam pietatis aptissima oderetur que virtutis iter agere volentibus gestorum precedentium fide amplissimum tramitem pendat. Quāuis ad tantarū rerum narrationē minus idonei sumus: nec dignū videatur ingentium rerū exiguos ac paruos fieri autores: precelsasq; virtutes humili narrare sermone: tamen quoniam fratrum charitas: eorum qui in monte sancto oliueti commanent: hoc a nobis frequenter exposcit: vt egyptiorum monachorū vitā virtutesq; animi: et cultum pietatis: atq; abstinentie robur: quod in eis coram vidimus: explicemus precibus ipsorum qui hoc imperant adiuuandum me credens aggrediar. non tam ex stilo laudem requirens q̄ ex narratione rerum edificationem futuram legentibus sperans: dum gestorū vnusquisq; inflammatus exemplis: horrescere quidem seculi illecebras: sectari vero quietem. et ad pietatis imitatur exercitia. Vidi ergo ⁊ vere vidi thesaurū xp̄i in humanis absconditum vasculis: quemq; thesaurum repertum nolui tanq̄ inuidus occultare: sed quasi pro multis inuentum proferre in medium: et facere communem: certus q̄ quāto plures ex eo fuerint ditati tāto mihi amplius acqreretur. Ego eñ locupletior fiam cum aliorum salus ministerii mei fuerit quesita mercimonio. ¶ In principio ergo narrationis nostre adesse nobis precamur gratiā domini nostri Iesu christi: cuius virtute omnia hec pietatis exercitia apud egypti monachos habenē Vidimus enim apud eos multos patres celestem vitam in terra positos agentes: ⁊ nouos quosdam prophetas tam virtutibus animi q̄ vaticinādi officio suscitatos: quibus ad testimonium meritorum nec signorū quidem ac prodigiorum deerat efficatia. Et merito. Cur enim qui nihil terrenum: nihil carnale cupiunt: non accipiant celestem potestatē? Nonnullos namq; eorū ita ab omni malicia et cogitatione ⁊ suspitione vidimus alienos vt nec si aliquid mali adhuc gereretur in seculo meminissent. Tanta in eis erat tranquillitas animi tātusq; inolescerat eis bonitatis affectus vt merito de eis dictū sit. Pax multa diligentibus nomen tuum domine. Commanent autem per heremum dispersi ⁊ separati cellulis: sed charitate connexi. Ob hoc autem dirimuntur habitaculis: vt silentii sui quietem ⁊ intentionem mentis diuina sectātes: nec vox aliqua: nec occursus vllus' aut sermo aliquis ociosus obturbet. Intenti ergo in suo quisq; loco animis velut boni patres christi expectant aduentum. Aut tanq̄ miles paratus in castris imperatoris presentiam: vel vt fideles serui aduentantem dominum sustinent libertatem sibi pariter ⁊ munera largiturum. Omnes ergo hi nullam cibi aut indumēti: aut vllius horum sollicitudinem gerunt. Sciunt eñ q: scriptum est. Hec omnia gentes cogitant: ipsi vero iusticiam ⁊ regnum dei requirunt: ⁊ hec omnia s̄m promissionem saluatoris apponuntur eis. Deniq; eorū plurimi forte si aliquo necessario ad vsus corporis eguerint: nō ad humana pfugia: sed ad deū verum: et ab ipso tanq̄ a patre poscentes: que poposcerint illico consequuntur. Tanta nanq; in eis fides est: que etiam montibus vt transferantur valeat imperare. Unde ⁊ nonnulli eorum irruptiōes fluuii in perniciem vicinarum regionū concitatas orationibus repressērunt. Et pede incedētes aluei eius pfunda digressi sunt immanesq; eius bestias peremerunt. Et plura atq; immensa signa: que a p̄phetis et apostolis antiquitus gesta fuerant: consumauerunt. vt dubitari non debeat ipsorum meritis adhuc stare mundum. Sed illud valde mirum est: cum semper optima queq; rara sint ⁊ difficilia: in illis tamen vtriq; pariter conuenisse: vt ⁊ numero immensi sint: ⁊ virtutibus incomparabiles. Sūt enim ⁊ alii in suburbanis locis: alii per rura plures autem ⁊ egregii per heremum dispersi et velut quidam celestis exercitus in procintu: positus: atq; in tabernaculis degens ad obedientiam preceptorū regi semper intentus: armis orationum pugnans et scuto fidei ab inimico insidiante pfectus regnū sibi celeste conquirunt. Sunt ergo ornati moribus quieti: lenes: tranquilli: et charitatis vinculis velut quadam germanitate constricti. Ad emulationem vero virtutum certamen ingens exercent ⁊ agones Studet enim vnusquisq; clementior altero: alio benignior: hoc humilior: illo patientior inueniri. Si quis autem sapiētior ceteris fuerit: hic ita communis erga omnes et mediocris existit: vt s̄m mandatum domini omnium minimus: ⁊ omnium seruus esse videatur. Quia ergo dei munere donatum mihi est videre eos: et interesse conuersationi eorū ⁊ de singulis iam nunc: que ad memoriam dominus reduxerit enarrare tentabo: vt hi qui non viderūt eos in corpore: opera eorum discentes vitamq; eorum perfectam lectionis iudicio colligētes: ad emulationem sancti operis inuitentur: ⁊ perfecte patiētie palmam requirant.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit narratio.

¶ De sancto Joanne egyptio heremita.

Rimum igitur tamq̄ vere fundamentum nostri operis ad exemplum bonorum omnium sumamus egyptium Joannem: qui vere etiam solus satis superq̄ sufficiat religiosas: et deo devotas mentes ad virtutum culmē erigere: et ad perfectionis vestigia concitare. Hunc enim vidimus in Thebaidis partibus in heremo: que adiacet civitati Lyco. in rupe quadam montis ardui commanētem. Ascensus ad eum difficilis: aditus monasterij eius obstrusus et clausus: ita vt a quadragesimo etatis sue anno vsq̄ ad nonagesimum quem tunc gerebat cum eum vidimus: monasterium eius nullus intrauerit. Aduenientibus vero per fenestram se vidēdum prebebat: et inde eis vel verbum dei ad edificationem. vel si qua fuissent cōsolationis respōsa reddebat. Mulierum tamen illuc nulla: nec ad conspectum quidē eius accessit: sed et viri raro et certis quibusq̄ temporibus. Cellam sane hospitalem extrinsecus fieri permisit: in qua aduētātes e longinquis regionib⁹ paululum requiescerēt: ipse vero intrinsecus solus soli deo vacans: non diebus non noctibus a colloquijs dei et oratione cessabat. diuinū illud: et qd̄ sup̄ omnem mentem est: tota mētis puritate consectās. Quāto em̄ se ab humanis curis et colloquijs sequestrabat: tāto illi vicinior et ppinquior deus erat. In tanta deniq̄ mentis sue sinceritate profecerat: vt non solum eorum que erant scientiam consequeret̄ a domino verum et eorum que futura erant prescientiam mereretur. Evidenter nāq̄ ei dominus prophetie gratiam contulit. ita vt non tātum ciuibus et prouincialibus suis si forte percuntaretur: futura prediceret: sed et impatori Theodosio: vel quos belli exitus habiturus esset. vel quibus modis victoriam caperet de tyrānis: sed et quot irruptiōes passurus esset gentium barbarum sepe predixerit. Quodam etiam tempore cum gens ethyopum romanuꝫ militem circa cirenē (que prima est ex ethyopie partibus Thebaidis ciuitas) incursaret: et strages plurimas nostrorum dedisset: predāq̄ duxisset venienti a se romano duci: et metuēti confligere cuꝫ eis: eo q̄ exiguus ei erat militum numerus: et hostilis cōtra se innumera multitudo. Joannes statutū designans diem: perge (inquit) securus die em̄ qua dixi et hostem psternes: et spolia capies: predamq̄ reuocabis. Quod cum fuisset impletum etiā apud augustum: q̄ charus acceptusq̄ futurus esset predixit. Hec apud illum pphetie gratie habebat: vt magis hoc illorum qui percunctabātur q̄ suis meritis ascriberet. Dicebat em̄ nō pro se hec sed pro illis qui audiunt a dn̄o pnūciari. ¶ Aliud quoq̄ p eum mirum valde dn̄s ostendit. Tribunus quidem ad agendum militem pergens venit ad eum et obsecrare eum cepit: vt permitteret etiā cōiugem suā venire ad se. Multa nāq̄ eam dicebat ptulisse pericula ob hoc tm̄ vt faciem eius videret. Tunc ille negat vmq̄ moris fuisse videndi mulieres et precipue ex quo in illi⁹ rupis se monasterio cōclusisset. Tribunus persistit. obsequēdo et confirmādo: q̄ nisi videret eū: esset sine dubio in multa tristicia peritura. Cumq̄ iterum ac sepius eadem precaretur: et cām mortis eum sue cōiugis cōfirmaret futurum: atq̄ inde eam interitum: vnde salutem sperauerat accepturam. Tunc fidem et importunitatē eius aspiciēs senior. Uade inquit videbit me cōiunx tua hac nocte: nō tamen veniet huc: sed in domo sua atq̄ in lecto suo manebit. Post hec vba abscedit vir: ambiguitatem respōsi in pectore suo vsans. Cumq̄ hec etiam cōiugi nūciasset: simili modo nihilomin⁹ etiā mulier sermonis incerto fatigabatur. Sed vbi somni tempus aduenit: adest homo dei per visuꝫ: et adsistens mulieri fides inquit tua magna est o mulier: et ideo veni desiderio tuo satisfacere: te tamē moneo: nō vt faciē corporaleꝫ seruorū desideres dei: sed vt gesta et actus p spm̄ cōtempleris. Spiritus em̄ est qui viuificat. nam caro nō pdest quicq̄. Ego autem nō quasi iustus aut ppheta vt putas sed pro fide vestra intercessi pro vobis apud deum et concessit tibi oim̄ morborum (quos in corpore tuo pateris) sanitatem. Eris ergo ex hoc sana et tu et vir tuus: et benedicetur domus vestra. Sed et vos memores estote beneficij adeo vobis collati: et timete dominum semp: nec amplius q̄ stipēdijs vestris debetur aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc q̄ vides me in somnis: et amplius non requiras. Euigilans autem mulier indicauit viro suo que viderat queq̄ audierat. sed et habitum viri et vultum: atq̄ omnia signa eius exposuit. Super que ammiratus vir eius: regressus ad hominem dei gratias refert et accepta ab eo benedictione prexit i pace. ¶ Alio quodam tempore prepositus quidam militum venit ad eum cuius vxor grauida ab eo relicta est in domo sua. At illa ipsa die qua ille ad beatum ioannem venerat: partu edēs periclitabat̄. Tunc sanct⁹ homo dei: si scires inquit donum dei: et quia tibi hodie natus est filius gratias ageres domino. Sed cito matrem pueri periclitatam aderit tamē dominus: et inuenies eam sanam. Festina ergo et redi in domum tuam: et inuenies puerum septem dierum: et vocabis nomen eius Joānem hic nutriatur in domo tua absq̄ vlla cōtaminatione gentili septem annis: quibus peractis trade eum monachis erudienduꝫ sanctis et celestibus disciplinis. ¶ Multis preterea ad se venientibus siue prouincialibus siue peregrini: cum res poposcisset: occulta cordis eorum indicabat: et si quid forte peccati ab eis in occulto fuisset admissum secretius corripiēs arguebat: et ad emendationem ac penitentiam prouocabat. Nili quoq̄ fluminis abundantia siue aquarum penuria futura esset predicebat. sed et si orte ex offensa hoim plaga aliqua et correctio a domino immineret: simi

liter premonebat:⁊ si quid cause esset:pro qua itro
duceretur fames:aut castigatio designabat. Sani-
tates quoq; ⁊ curas corporum:ita de poscentibus
conferebat vt omnem ex hoc iactantiam fugeret.
Non enim permittebat ad se incommodatos de-
ferri:sed benedicens oleum dabat:ex quo peruncti
sani fierent a quacunq; infirmitate tenerentur. Se-
natoris cuiusdam aliquando vxor excecata est: hec
deprecabatur virum suum vt eam perduceret ad ho
minem dei. Cui cum responderet vir suus non ei
esse moris videndi mulierem rogat vt indicaret ei
tantummodo imbecillitatis sue causam et deprecare
tur vt orationem faceret pro se. Cumq; legationem
pertulisset vir eius ad eum orans ⁊ benedicēs oleū
mittit ad illam. Ex quo per triduum inungēs ocu
los suos visum recepit:⁊ deo gratias egit. Sed et
multa eius sunt gesta que narrare satis longum est
Unde omissis his interim que auditu comperimus
ad ea que oculis nostris conspeximus veniamus.
Septem fuimus simul fratres comitantes qui ad
eum venimus. Cumq; salutassemus eum omnesq; nos
leticia suscepisset ⁊ vnumquenquam nostrum gratifi
ce alloqueretur rogatus a nobis orationem simul
ac benedictionem dare (Hoc enim moris est apud
egyptios monachos:vt ibi aduenerint fratres:sta
tim per orationē sibi inuicem federentur) interroga
bat si quis in nobis esset clericus. Et vt omnes ne-
gauimus. respiciens ad singulos intellexit esse iter
nos quendam qui huius erat ordinis sed latere cu-
piebat. Erat enim diaconus et hoc preter vnum so
lum qui ei fidus erat etiam ipsi itineris comites
ignorabant. Uisurus enim tales ac tantos viros
humilitatis gratia celare voluit gradus sui honorē
vt inferior haberetur in ordine his quibus se lon-
ge inferiorem esse meritis indicabat. Sanctus ergo
Joannes vt eum vidit equidem cum esset adolescē
tior ceteris digito ostendens eum. Hic inquit dya
conus est. Et cum adhuc negaret : apprehendens
eum manu sua exosculatus est ⁊ dixit. Noli fili ne-
gare gratiam dei:ne incurras pro bono malum:pro
humilitate mendacium. Cauendum namq; est om-
ni modo mendacium:siue pro malo:siue etiam pro
bono proferri videatur:quia omne mendacium nō
est a deo: sed sicut saluator dicit a malo est. At ille
his auditis quieuit:blandam namq; eius correptio
nem equanimiter tulit:⁊ cum orationem domino
obtulissemus: post finem vnus ex fratribus no-
stris tertiano typo.id est febre grauissime vexaba-
tur: ⁊ rogabat hominem dei.vt ab eo curaretur.
Qui ait ad eum. Rem tibi necessariam cupis abijce
re:vt enim corpora nitro vel alijs huiusmodi linia
mētis abluuntur a fedibus:ita anime languoribus
alijsq; huiusmodi castigationibus purificantur. Et
postq; de his nobis multa per doctrinam mysticā
disseruit:benedicens tandem oleum dedit ei. Quo
perunctus eger omnem continuo abundantiam
fellis euomuit:⁊ sanissimus redditus : pedibus suis
ad diuersorium redijt. Post hec iubet officia erga
nos humanitatis atq; hospitalitatis expleri ⁊ cor
pori curam geri. Ipse vero sui negligens nostri sol
licitus erat. Iam enim continuo vsu ⁊ iugi consue-
tudine nec recipere cibum nisi in vesperum poterat
⁊ hunc exiguum. Erat autem attenuati ⁊ aridi cor
poris pre abstinentia capilli eius ⁊ barba quasi ex
langore nimio rara ⁊ tenuis:vtpote quem nullus
sufficiens cibus nutriret:nec letior aliquis humor
infunderet. Obseruabat enim tunc:cum iam nona-
genariam (vt supra diximus) ageret etatem.vt nul-
lum vt paucis vtar verbis per ignem paratum su
meret cibum. Igitur post hec hospitalitatis officia
regressos ad se sedere nos iubet:⁊ tunc demum qui
dem vnde vel cur aduenerimus inquirit:. cum iam
nos letos ⁊ omni cū gaudio tanq; notos proprios
suscepisset. Cumq; respondissemus q; de hierosoly
mis ad eum vtilitatis ⁊ profectus anime nostre cau
sa venissemus:vt ea que olim ad auditum nostrum
fama pertulerat:⁊ ipsi nūc oculis nostris cernere-
mus:quoniam quidem tenacius solēt inherere me
morie ea que oculus viderit q; que auris audierit.
Tunc beatus Joannes vultu placidissimo ⁊ quasi
subridēs ex abundantia leticie hoc modo respōdit
ad nos. Miror inquit ad modum dulcissimi pueri
laborem vos tanti itineris suscepisse:cum nihil ad
hec dignum in nobis videre possitis. Homines enī
sumus humiles ⁊ exigui:nihil habētes i nobis vel qđ
expecti debeat vel mirari. Et tū etiam si esset aliqđ
in nobis sm opinionem vestram:non tale quale le-
gitis in prophetis dei et apostolis. Qui vtiq; ob
hoc in oibus dei ecclesijs recitantur:vt exempla vi
te hominibus nō de longinquis ⁊ peregrinis locis
querantur.sed domi vnusquisq; ⁊ apud se habeat
quod debeat imitari. Unde plurimum miror inten
tionem vestri laboris ac studij:q; profectus anime
vestre causa tantas superare regiones:tantosq; la-
bores subire voluistis cum nos vsq; pigritia desi
diaq; constringat:vt nec cellulas nostras pergredi
audeamus. Uerūtamē quoniam putatis esse in no
bis aliquid ex quo proficere debeatis:hoc primum
vobis indicādum est:vt hoc ipm q; venistis ad nos
⁊ tantum laborem videndi nos suscepistis:ne iactā
tiam alicuius habeatis prospectus vt non tam pro
ficere ad animi virtutē q; proferre se:⁊ iactare vnus
quisq; vestrum velit:pro eo q; viderit eos:qui apud
alios ex auditu solo cogniti videantur. Graue est
iactātie vitium:⁊ periculosum nimis ⁊ quod de ipso
etiam perfectionis fastigio deijcit animas:⁊ ideo
hoc vos primo oim cauere volo. Est autē species
mali huius duplex quidē. Nōnullis enī accidit in
ipsis statim initijs cōuersiōis sue:cū parū aliquod
vel abstinētie impēderint vel pecunie in pauperes
erogauerint:⁊ cū de eis ita sentire debeāt:quasi qđ
impediret abiecerint ita agunt ⁊ ita sentiunt:quasi
eminentiores sint illis:quibus aliqui elargiti sunt.
¶ Alia vero est iactātie species cū quis ad summā
virtutē perueniēs.nō totum deo:sed suis laboribus
ac studijs deputat:⁊ dū ab hominibus gloriam que

rit: perdit eam que a deo est. Propter quod filioli mei fugiamus omni genere iactantie vitium ne fortè incurramus eum lapsum: quem dyabolus incurrit. Tūc preterea cordi nostro et cogitationibus precipua adhibenda est diligentia. Obseruādum namqȝ est ne qua cupiditas: ne qua voluptas praua: ne qđ desiderium vanum: et quod non est ſm deum radices in corde nostro defigat. Et huiusmodi enī radicibus continuo pullulant vage et inutiles cogitationes: et intantum moleste sunt: vt nec orantibus nobis cessent: nec in conspectu dei consistentibus nobis et precibus pro salute nostra offerentibus excāt sed rapiunt a nobis captiuam mentem. et cum corpore stare videamur in oratione sensu et cogitatione euagemur et ducimur per diuersa. Si quis ergo est qui se putat renunciasse mūdo et operibus dyaboli: non sufficit in eo renunciasse: vt possessiones et predia ceteraqȝ seculi negocia reliquerit: nisi etiam proprijs vitijs renunciauerit: et inutiles ac vanas abiecerit voluptates. Hec enī sunt de quibus apostolus dicit. Desideria vana et nociua que mergūt hominem in interitum. Hoc est ergo vere renūciasse dyabolo et operibus eius. Dyabolus enim per alicuius vitij et occasiones et praue voluptatis aditum irrepit in cor nostrum: quia vitia ex parte illi sunt: sicut virtutes ex deo sunt. Si ergo sint vitia in corde nostro: cum venerit princeps eorum diabolus: quasi proprio autori dant locum et introducūt eum velut ad possessionem suam. Et inde est qȝ nūqȝ huiusmodi corda pacem habere possunt: nunqȝ quietem sed semper conturbantur: semper terrent: et nunc vana leticia: nunc inutili tristicia deprimuntur. Habent enim intra se habitatorem pessimum cui introeundi ad se locum per passionem suas et vitia fecerunt. Econtra vero mens que vere renūciauit mūdo hoc est que abscidit et amputauit a se omne vitium: et nullum introeunti ad se diabolo reliquit aditum: iracundiā cohibet: furorem reprimit mendacium fugit execratur inuidiam et non solum non detrahere sed ne malum quidem sentire: aut suspicari de proximo suo patitur: que fratris gaudia sua dicit et tristitiam eius suam tristiciam deputat Que hec ergo et horum similia obseruat mens: spiritui sancto aperit in se locū. Qui cum ingressus fuerit et illuminauerit eam semper ibi iam gaudia: semper letitia: semper charitas: patientia: longanimitas: bonitas et omnes qui sunt fructus spirit⁹ oriūtur. Et hoc erat quod dicebat dñs in euangelio. Nō potest arbor bona malos fructus facere: neqȝ arbor mala fructus bonos facere. Ex fructibus enī probatur arbor et cognoscitur. ¶ Sunt autem nōnulli qui videntur seculo renunciasse et curam non adhibent ad mundiciam cordis: neqȝ vt vitia et passiones resecent et anima sua moresqȝ componant sed hoc tantum student. vt videant aliquos sanctorum patrū et audiant ab eis aliqua verba: que narrantes alijs glorientur se ab illo vel illo didicisse: et alicubi forte vel audiendo vel legendo parum aliqđ scientie acquisierint: continuo doctores fieri volūt et docere non ea que egerint sed que audierint et viderint despicientes ceteros. Affectant ipsi sacerdotium atqȝ immergere se conantur ad clericatum: nescientes: quia minoris cōdēnationis est si quis ipse virtutibus polleat et alios tamen docere non audeat: qȝ si ipse passionibus et vitijs pmatur: et alios de virtutibus doceat. Sic ergo filioli mei neqȝ fugiendum omni modo dicimus clericatum vel sacerdotium: neqȝ rursus omnimodis expectandum sed danda opera est vt vitia quidem a nobis depellantur et virtutes animi conquirant dei autem iudicio relinquendum est: quem velit et si velit assumere sibi: ad ministerium: vel ad sacerdotium. Non enī qui seipsum ingesserit sed quem dñs assumpserit ille probatus est. ¶ Monachi autem illud opus est precipuum vt orationem puram offerat deo nihil habēs in conscientia reprehensibile sicut dñs dicit in euāgelio. Cum steteritis ad orationem remittite fratribus vestris si qđ habetis contra eos ex cordib⁹ vestris: nisi enī remiseritis fratribus vestris nec vobis remittet pater vester celestis. Si autem remiseritis fratribus vestris et vobis remittet pater vester qui in celis est. Si ergo mundo (vt supra diximus) corde astiterimus ante deum: et liberi ab omnibus his vitijs et passionibus quas sup: adiximus: poterimus inqȝtum possibile est etiam deum videre: et orantes oculos cordis nostri in ipsum dirigere et videre inuisibilem mente non corpore: intellectu scientie non carnis aspectu. Nemo enim se putet posse ipsam (sicut est) diuinam substantiam contueri: ita vt speciem sibi aliquam aut imaginem fingat in corde corporeā alicuius imaginis similem. Nulla forma in deo cogitetur nulla circūscriptio sed sensus et mens que sentiri quidem possit: et perstringere mentis affectu: non tamen comprehendi aut describi aut enarrari valet. Et ideo oportet cū omni reuerentia et metu accedere ad eum et ita in eū librare mentis intuitum: vt omne quicquid potest splendoris claritatis: fulgoris maiestatis mens humana conspicere: super omnia esse eum sentiat semper: et hoc sicut diximus si pura mente fuerit: nec vllis praue voluptatis sordibus occupata. Et ideo in hoc maxime oportet operam dare eos qui renūciare seculo volunt et deum sequi vidētur sicut scriptum est. Vacate et cognoscite quoniam ego sum deus. Si ergo cognoueritis deum inqȝtum homini possibile est tunc demum etiam reliquorum qȝ sunt scientiam capiet et misteria dei agnoscet: et qȝto purior in eo fuerit mens: tāto plura ei reuelat deus et ostendit ei secreta sua. Amicus enim iā efficitur dei sicut illi quibus in euangelio dicebat saluator. Iaȝ non dico vos seruos: sed amicos. et omne quicqđ petierit ab eo tanqȝ ab amico charo prestat ei deus Ipse quoqȝ virtutes angelice et cuncta mysteria diuina tanqȝ amicum dei diligunt eum et obsequunt eius petitionibus. Et hic est quem a charitate dei (que est in xpo Iesu) neqȝ mors separat: neqȝ vita:

neqꝫ angeli: neqꝫ ꝑncipatus: neqꝫ potestates: neqꝫ alia creatura. Et ideo charissimi quādo quidē hoc elegistis vt deo placeatis: ⁊ ad charitatem eius perueniatis date operam alieni effici ab omni iactantia: ab omni vitio animi: ab omnibus delitijs corporibus. Delitias autem corporales nō solū illas putetis quibus homines seculi fruuntur: sed abstinenti delitie credende sunt quicquid pro cupiditate sumpserit etiam si vile illud sit: ⁊ quod in vsu esse abstinentibus solet. Aqua deniqꝫ ipsa vel panis si cum cupiditate sumatur. id est non vt necessitate corporis sed vt animi desiderio satisfiat. Hec etiam abstinenti in delitiarum vitium ducitur. Oportet enim in omnibus consuescere: animam vitio carere. Ideo deniqꝫ dominus docere volens animam desiderijs ⁊ voluntatibus suis resistere: dicebat. Intrate per angustā portam: quia lata est ⁊ spaciosa via que ducit ad mortem: angusta autē ⁊ arcta via est que ducit ad vitam. Lata est ergo via anime cū quālicūqꝫ desiderio suo satisfecerit: angusta vero est cū voluptatibus suis repugnat. Multum tamen prodest ad hec obtinenda secretior habitatio. ⁊ conuersatio solitaria: q: interdum per occasionem aduentantium fratrum ⁊ euntium ac redeuntium frequētiam abstinentie ⁊ parsimonie frena laxantur: ⁊ per huiusmodi occasiones venitur paulatim in consuetudinem ⁊ vsum delitiarum: ⁊ sic interdum etiam ꝑfecti iam viri capiuntur. Ideo deniqꝫ ⁊ Dauid dicebat. Ecce elongaui fugiens ⁊ mansi in solitudine. expectabam eum qui saluum me faceret a pusillo animo ⁊ tempestate. ¶ Postꝙ autem multa nobis sanctus Ioannes de iactantie vitio alijsqꝫ ꝙplurimis vtiliter disseruit: ad vltimum dixit. Referam autem vobis quid etiam nuper cuidam ex fratribus nostris acciderit: vt cautiores vos precedentia exēpla cōstituant. Erat quidā apud nos monachus in hac vicino heremo commanens: cui habitaculum spelunca erat: vir summe abstinentie quottidianum victū labore manuū querens in orationib⁹ die noctuqꝫ persistens: cunctisqꝫ animi virtutibus florens. Sed hic letis successibus elatus confidere quasi in profectibus suis cepit: ⁊ non deo totū: sed sibimet ipsi quod profecerat deputare. Hanc autem eius intuens animi presumptionem tentator: continuo accendit: ⁊ laqueos parat. Quadam nāqꝫ die ad vesperam fingit speciem decore mulieris oberrantis per heremum: que velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium spelunce monachi se lassabundam simulans ac fatigatam intrinsecus semetipsam proiecit: atqꝫ aduoluta genibus viri vt sui misereatur exorat. Nox enim me infelicem inquit in heremo latitantem comprehēdit: iube me requiescere in angulo cellule tue: ne forte efficiar nocturnis bestijs preda. At ille primo miseratiōis obtētu recepit eā intra speluncā: requirēs que ei causa errandi per heremum fuerit. Illa causam fingit satis accurate: ⁊ interim venena blandimentorū atqꝫ illecebre virus per omnē textum narrationis inserit nunc se miserādam: nunc etiam defensione dignam ostendēs elegantia ⁊ suauitate sermonis inclinat animum hominis: ⁊ in affectum sui illecebroso amore deflectit. Hinc iam inter blandiora colloquia iocus risusqꝫ miscētur manus etiā procax ad mentum barbāqꝫ quasi venerandi specie protenditur: tum vero palpare ceruicem mollius colliūqꝫ lenigare. Quid multa? Ad vltimum captiuum ducit militem xp̄i. Continuo enim perturbari intra semetipsū: ⁊ libidinis fluctibus estuare cepit: nequaꝙ laborum preteritorum: nequaꝙ professionis ac propositi sui memor. Paciscitur cum cordis sui cōcupiscentia: ⁊ intra archana cogitationum suarum fedus cū falsa cupiditate componit. Inclinat stultus latera sua: ⁊ efficitur sicut equus ⁊ mulus quibus non est intellectus. Atqꝫ vbi obscenos iam conabatur inire complexus illa vlulatum teterrimū dire vocis emittens vmbra vt erat tenuis per manus amplectentis elabitur: ipsum quoqꝫ de decorosis motibus inanes auras sectantem fedissima cum irrisione deseruit. Tunc preterea multitudo demonū in aere ad hoc ipsum spectaculum congregata. clamore ingenti: cum cachinno exprobationis eleuato (inquiunt) o monache monache: qui te vsqꝫ ad celū extollebas: quomodo demersus es vsqꝫ in infernū. Disce ergo: quia qui se exaltat humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus: ⁊ deceptionis sue pudorem non ferēs grauius a semetipso decipitur: quā fuerat a demonibus deceptus. Cū enim debuisset reparare semetipsum et renouare certamen: ac satisfactione sui lachrymis ⁊ humilitatis fructibus: prioris elationis culpam delere: hoc nō faciens sed desperans semetipsum (sicut apostolus dixit) tradidit omni impudicitie ⁊ inquinati. Regressus est enī ad vitam secularem: preda demonum factus. Refugit nāqꝫ conspectus oīm sanctorum: ne quis posset cum salutaribus monitis de precipitio reuocare. Si enī reddere semetipsum priori vite ⁊ abstinentie voluisset recuperasset sine dubio ⁊ locum et gratiam. ¶ Deniqꝫ audite quid ⁊ de alio viro gestum sit: similiter cuidam tentato: sed non simili exitu tentationis effuso. Fuit quidam vir in hac proxima ciuitate vitā turpissimā per omne facinus ducens: ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando de miseratione compunctus ad penitentiā conuertitur: ⁊ intra sepulchrū se quodāmodo concludens priorū scelerū pollutionis lachrymarū fontibus diluebat: diebus ac noctibus in faciē prostratus ⁊ nec subleuare quidē ausus oculos ad celū: neqꝫ vocē emittere: ⁊ nomen dei nominare: sed in solis gemitibus ⁊ flectibus perdurabat: ⁊ tāꝙ viuens sepultus de inferno iā quodāmodo mugitum cordis gemitūqꝫ reddebat. Cūqꝫ in his posito eo septimana vna transisset: noctu venerūt ad eū demones in sepulchro clamantes ⁊ dicētes. Quid est hoc quod agis o impurissime ⁊ flagitiosissime? post eaꝙ omni spuricia: omniqꝫ īpuritate satiatus es: nunc vis castus ⁊ religiosus ꝓcedere? ⁊ posteaꝙ

cõsenuisti in celeribus: nec iã sufficiunt vires ad faci
nora delēda: nunc christianus videri vis: ꝛ pudicus
ꝛ penitens: quasi vero alius tibi iã vllus possit da
ri locus satiato in malis: nisi ille qui tibi nobiscum
debetur. Unus ex nobis es: alius iam esse non po-
teris. Redi ergo magis: redi ad nos ꝛ qđ superest
tibi tempus in perfruenda voluptate non perdas
preparamus abundātes delitias preparamus scor
ta nobilissima: ꝛ cuncta alia. que florem tibi possint
reparare gratissime iuuentutis. Quid temetipsum
vanis ꝛ inanibus conficis cruciatibus? Quid temet
ipsum ante tempus suppliciis tradis? Quid enim
aliud eris passurus in inferno: nisi hoc quod nunc
tibiipsi concitas? Si te pena delectat expecta pau-
lulum ꝛ inuenies paratam. nunc interim fruere mu
neribus nostris: que dulcia semper ꝛ grata duxisti.
Hec et huiusmodi plura exprobrantibus eis ille ia
cebat immobilis: nec auditum quidem suum cõuer
tens ad eos: nec vllum penitus sermonem respon-
dens. Cũqꝫ ille sepius hec eadem repeterent ꝛ alia
duriora: nec ille omnino moueretur in furorem pro
lapsi demones: vbi viderunt verba contemni: verbe
ribus eum aggressi sunt: multisqꝫ suppliciis excru-
ciatum semineçem reliquerunt. Nec tamen in tot tā
tisqꝫ cruciatibus moueri saltem potuit a loco: in
quo orationis causa iacuerat. Postera die quidam
suorum requirentes eum humanitatis duntaxat
gratia: inueniunt penis incredibilibus affectum et
causam percunctantes eum didicissent. rogabāt vt
cure gratia reportari se ad domum propriam pate
retur. Abnegat ꝛ in eodem permanet loco. Tunc ve
ro ꝛ sequenti nocte repetentes demones grauiori-
bus eum verberibus cruciabant. Sed nec sic quidē
moueri voluit a loco melius esse dicens morte sub-
ire ꝙ vltra demonibus obedire. Nihilominus ter
tia nocte multitudo conuenit demonum. et absqꝫ
vlla miseratione irruentes in eum omnibus penis
cruciatibusqꝫ conficiunt. Cumqꝫ iam corpus defe-
cisset in suppliciis extremus tamen spiritus obsi-
stebat imperio demonum. Quod vbi impii perui-
derunt exclamantes voce magna vicisti inquiunt
vicisti. et mox velut virtute quadam celitus fugati
precipites abscedunt. nec vltra ei quicqꝫ sue artis.
aut sceleris intendunt. Ipse vero intantum virtuti
bus animi profecit. ꝛ ita ornatus moribus effectus
est. ac totius diuine gratie gloria repletus. vt om-
nis hec regio quasi e celo eum lapsum videret et
vnum esse ex numero crederet angelorum: omnes
pene simul atqꝫ vno ore dicentes hec est mutatio
dextere excelsi. Quanti exemplo eius qui iam semet
ipsos desperauerant: rursus per penitentiam ad
spem salutis regressi sunt ꝛ emēdationem sui: quā
prius desperauerant: presumpserunt? Quanti am-
miratione eius de ipso iam inferno peccatorum re-
tracti sunt ꝛ ad virtutis idolũ reparati? Illo nāqꝫ
tanta immutatione conuerso: omnibus omnia vi-
sa sunt possibilia. Non solũ autem emendatio mo
rum florebat in eo ꝛ assumptio virtutum: verũ gra
tia dei plurima ei collata est. Signis eni ꝛ prodigiis
que ab eo facta sunt: quantum apud dominum ha-
beret meritum testabantur. Sic humilitas ꝛ conuer
sio bonorum omnium materiam prebet. Elatio et
desperatio interitus ꝛ mortis est causa ad effugien
dum vero periculi lapsum ꝛ conquerendam dei gra
tiam atqꝫ ipsius diuinitatis euidentiorem notitiā
capiendam plurimum prodest secretior conuersa-
tio. ꝛ heremi interioris habitatio. Quod vos non
tam verbis ꝙ rebus ipsis ꝛ exemplis melius doce
re puto. ¶ Fuit quidam monachus qui in heremo
hac (que pre ceteris interior est) habitabat. Hic cũ
plures annos in abstinentia perdurasset: ꝛ proue-
ctus tempore prope iam ad senilem venisset etatē
omni virtutum flore adornatus ac totius continē
tie magnitudine sublimatus. Qui cum in orationi-
bus ꝛ hymnis sedule deo deseruiret. tanꝙ e merito
militi suo dominus remunerationes parat: vtpote
qui in corpore adhuc positus instar angelorum in
corporee vite officiis fungeretur dignum iudicans
annonam celestem prebere ei in deserto. qui celestē
regem peruigilibus presto labatur excubiis: vt di-
gne frueretur celestibus alimoniis. ¶ Volens er-
go deus etiam in hoc seculo remunerare eius fide-
le propositum: ad prouidentie sue sollicitudinem
quottidiani victus eius reuocat curam. Ut enim ci
bi vsum poposcisset nature necessitas: ingrediens
speluncam suam inueniebat mense panem superpo
situm: mire suauitatis: miriqꝫ candoris. Ex quo re
fectus ꝛ gratias diuine prouidentie referens rur-
sus ad hymnos ꝛ orationes conuertebatur. Ad
quem multe etiam reuelationes multeqꝫ de futu-
ris rebus a deo premonitiones fiebant. In his er-
go talibus ac tantis profectibus positus: quia glo
riari quasi de meritis suis cepit: et celestis benefi-
cii munus: vite sue meritum dixit. Continuo subin
trat cum parua quedam desidia animi tam parua
quam nec posset aduertere. Post hec creuit maior
negligentia: ita vt tardior iam fieret ad hymnos:
sed ad orationem pigrius surgeret. Psalmi quoqꝫ
ipsi (non ea qua prius vigilantia) ab ipso canerent-
tur sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti mi-
nisterii anima eius quasi nimio labore fatigata re-
quiescere festinabat: quia sensus eius reprobus effe
ctus: de sublimioribus ad inferiora corruerat: ꝛ co-
gitationes sue per diuersa eum precipitia rapiebāt
Erat enim iam in corde eius clandestina quedam
et turpis ac nephanda cogitatio: consuetudo tamē
prior velut si decursus aque etiā cessante remigio
adhuc priore impetu nauigiũ ferat: ita ꝛ vetꝰ insti-
tutio ad cõsueta hoiem officia trahebat. Ob quam
cām ꝛ adhuc stare in suo statu videbatur. Hic ergo
cum post orationes cibum solitum requisisset ad ve
speram ingressus loci. in quo refici cõsueuerat: in-
uenit solitum panem mēse suppositum: ex quo refe
ctus nihil de eorũ ꝙ in corde suo versabatur emēda
tione curauit: neqꝫ immutationis sue dāna p̄sensit
sed spernendo minima paulatim se casurum nõ in
tellexit. Interea cum graui iā libidinis incēdio sti-
mularetur: ꝛ inflammatus turpis concupiscētia

raperetur rursus ad seculum: illa interim die cohi buit: se et solita hymnorum et orationum mysteria ex more persoluit: atque ingressus vt cibum sumeret panem quidem inuenit mense superpositum. sed aliquantulum sordidiorem. Ammiratus est. et tristis effectus intellexit quod ipsum respiceret hoc genus monstri: tamen cibo sumpto refectus est. Post in diem tertium replicatis vigeri stimulis cepit occupauerant eum cogitationes eius quasi iam presentis et secum posite: secumque accumbentis imago mulieris: quam et complecti sibi videbatur tad turpes vsus habere substractam. Processit tamen et sequentis die absoluta psallendi et orandi officia: sed stabat vagus oculis: et mente captiuus. Cumque solito ingressus ad vesperam requireret cibum: panemquidem inuenit super mensam: sed sordidissimum ac aridissimum. et quasi a muribus vel canibus vndique corrosum. Tunc ille vt hoc vidit ingemuit: et lacrimas fudit: sed nõ ita ex corde: nec ita vberes que possent flammam tanti ignis extinguere. Veruntamen sumit cibum: sed neque qualem consueuerat: neque quantum solebat. Cum interim cogitationes eum tanquam cohors barbarica vndique circumuallant et omni ex parte in eum tela iaculantur ac victum captiuumque eum ad seculum trahunt Exurgens ergo cepit iter agere noctu per heremum: et tendere ad ciuitatem suis vbi dies facta est: ciuitas quidem adhuc longe aberat. Ipse vero cum rapidissimo estu torqueretur et fatigaretur in heremo vndiquaque versus considerare oculis cepit et requirere: sicubi esset in vicino monasterium. Et cum respexisset fratrum quorundam cellulam: tendebat illuc: vt apud eos requiesceret. Quem vbi adesse sensere serui dei: continuo procurrunt in obuiam. et velat angelum dei excipientes adorãt: pedes lauãt ad orationem inuitant: mensam ponunt atque omnia secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Uerum vbi refectus est. et paululum requieuit: ex more quasi ab eruditissimo patre ceperunt verbum edificationis expetere: ac monita salutis inquirere. Interrogauerũt quoque eum quomodo quis diaboli laqueos possit effugere: aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes: quomodo depelli possint et abijci. Tum ille vt compulsus est monita fratribus dare: et salutis eos vias docere ac de insidijs demonũ (qua serui dei intendũt facere sermonem: illos quidem plane et sufficienter docuit. sibi vero ipsi stimulos cõpũctionis ĩfixit et ĩ semetipsum regressus ait. Quomõ ego alios moneo: et ipse decipio aut quomodo alios corrigo: qui me ipsum nõ emendo? Age ergo miser facito ipse prior que facere alios doces Cumque huiusmodi increpationibus vteretur aduersus semetipsum: et intellexisset se miserabiliter supplantatum. Uale dicẽs fratribus cõtinuo se cursu rapidissimo in heremum dedit: et ad speluncam de qua discesserat: reddit prosternens se domino in oratione dicens. Nisi dominus adiuuisset me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Et iterum: paulominus fui in omni malo: et paulominus consummauerunt me in terra. In hoc vero completum est quod ait scriptura. Frater fratrem adiuuans exaltabitur: sicut ciuitas munita et fortis. Post hec ergo permansit omni vita sua in luctu et lachrimis vidẽs diuinitus sibi cõcessum celestis mẽse bñficiũ pdidisse cepit enim in labore rursus et sudore vultus sui manducare panẽ suũ. Conclusit autẽ se intra speluncam: atque in cilicio et cinere iacẽs tandiu lugens flensque pmansit in orationibus: donec assistẽs ei angelus domini diceret ad eũ Suscepit dominꝰ penitẽtiam tuã et repropiciatus est tibi: sed caue ne vltra elatus decipiaris. Ueniẽt ad te autẽ fratres quos tuipse docuisti deferẽtes tibi benedictiones: quas suscipere recuses: et sumẽs cum eis cibũ age gratias deo tuo. Hec autẽ locutus sum vobis filioli mei: vt sciretis quãta sit in humilitate firmitas et in elatiõe ruina quod maxima ideo denique et saluator noster primã beatitudinẽ de humilitate docuit dicẽs. Beati pauperes spiritu quoniã ipsorũ est regnũ celorũ simul huiusmodi exẽplo discẽtes. vt cautiores sitis. ne a demonibus in cogitationũ subtilitate seducamini. Propterea enim et forma huiusmodi inter monachos obseruatur: vt si quis ad eos veniat: siue vir ille seu mulier: sit siue senex siue iuuenis: siue ignotus: siue notus: ante omnia vt oratio fiat et nomẽ domini inuocetur. quod si fuerit aliqua transformatio demonis: continuo oratione facta diffugiet. Si vero in cogitatione vestra suggesserint ipsi demones aliquid vnde laudari debeatis et extolli: non acquiescatis eis: sed tunc magis vosmetipsos humilitate in conspectu domini et pro nihilo ducite. cum vobis illi aliquid de sectãda laude suggesserit. Denique etiã me frequẽter demones noctibus seduxerunt: et neque orare me neque requiescere pmiserunt: fantasias quasdam p noctem totam sensibus meis et cogitationibꝰ suggerẽtes. Mane vero velut quadam illusione prosternebãt se ante me dicẽtes. Indulge nobis abba: quia laborẽ tibi incussimus tota nocte. Ego autẽ respõdi ad eos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem et non temptetis seruum domini. Et vos ergo filioli quietẽ silẽtiumque diligite: et scientie operam date: atque exercete vosmetipsos vt frequẽti collatione mẽtẽ vestrã puras exhibeatis deo: ne orationes vestre impediantur apud deũ Quis etenim illi bonũ opus agãt: et sit in illis pbabilis conscientia: quod inter seculares positi exercẽtur in operibus bonis et occupãt semetipsos actibꝰ religiosis et sanctis: vel hospitalitatem sectãdo: vel charitatis ministerijs obsequẽdo: vel misericordias ac visitationes aliaque huiusmodi opera explẽdo: in quibꝰ alijs quidem bonis semper aliquid conferant semetipsos tamen castos seruent. Sunt ergo et isti probabiles: et valde probabiles qui nobis actibus placent deo et sunt operarij inconfusibiles mandatorum dei: sed tamen hec omnia terrenos habent actus: et erga materias corruptibiles geruntur.

Quivero in exercicio mentis desudat:⁊ spiritales
intra semeptipsum excolit sensus.longe illis supe-
rioꝛ iudicandus est. Locum namq̃ intra semet-
ipsum pꝛeparat:vbi spiritussanctus habitet:⁊ ob-
liuionem quodammodo capiens terrenoꝛum: sol
licitudinem gerit de celestibus et eternis. ¶Con-
stituit enim semetipsum semper ante conspectum
dei:et omnes pꝛesentium rerum sollicitudines post
tergum iaciens solo diuini desiderij coloꝛe constrin
gitur:⁊ ideo in laudibus dei positus:et hymnis et
psalmis die ac nocte non poterit satiari. Hec ⁊ mul
ta alia his similia beatus Johannes per triduum
continuo loquens ad nos animas nostras reficit
et innouauit. Ut autem cepimus velle ab eo profi-
cisci datis nobis benedictionibus perg ite inquit
in pace o filioli:hoc tamen scire vos volo ꝙ hodier
na die victoꝛie religiosi pꝛincipis Theodosij alle-
xandrie nunciate sunt de Eugenio tyꝛanno. Ne-
cesse est autem ipsum Theodosium non multo post
pꝛopꝛia moꝛte vitam finire. ¶Cumq̃ profecti ab eo
fuissemus hec ita gesta esse ad fidem comperimus
vt ipse pꝛedixerat. Post dies aũt paucos insecuti
sunt nos quidam fratres annunciantes nobis ꝙ
ipse sanctus. Johannes in pace quieuerit. Obi-
tus autẽ ipsius talis quidẽ fuerat. Per triduum
inquiunt nullus ad se introire permisit:⁊ positis
genib⁹ in oꝛatione reddidit spiritum:atq̃ ita perre
xit ad dominus cui est honoꝛ.gloꝛia laus ⁊ imperiu
in secula seculoꝛum. Amen.

¶Explicit vita Johãnis egyptij.

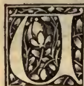
¶Uita ⁊ gesta sancti Hoꝛ abbatis: cui diuinitus
collata est litterarum scientia.

Vidimus et alium apud The-
baidem venerabilem viru Hoꝛ
nomine:hic multoꝛum erat mo
nasterioꝛũ pater qui habitu ipso
honoꝛis videbatur angelici no-
naginta iam agens etatis an-
nos:ba rba pꝛolixa et claritatis
canicie splend ida vultu et aspe-
ctu ita letus vt plus aliquid habere ꝙ̃ in hominis
natura est visio ipsa videretur. Hic pꝛius in vltima
heremo plurimis abstinentie laboꝛibus exercita-
tus:postremo in vicino vrbis loco monasterium in
stituerat. ¶In adiacentibus autem habitationis
sue locis:diuersis generis arboꝛum siluas ipse per
se plantaria ponendo consueuit.in quibusvt nobis
apluribus sanctis patribus affirmatum est ante
illius aduentum nullum omnino virgultum fuit
Ob hoc autem plantauit hãc siluã vt fratres quos
ibi congregare cupiebat non haberent necessitatẽ
ligni gratia longius euagandi habens curam:⁊ in
his que ministerio coꝛpoꝛis necessaria sunt:sed pꝛe
cipue salutis eoꝛum ac fidei. Ipse tamen cum esset
in heremo herbis pascebatur et radicibus quibus-
dam.et hec ei dulcia videbantur. Aquam vero si
quando inuenisset bibebat:oꝛationibus et hymnis
occupans omne diei tempus ac noctis: Ut autem
ad maturam peruenit etatem apparuit ei angelus
dei in heremo per visum dicens. Eris in gẽtem ma
gnam: et multus tibi populus credetur:et erunt
qui perte saluandi sunt multa milia hominũ. Quan
toscumq̃ autem in hac vita positus conuerteris
ad salutem super tantos pꝛincipatum accipies:in
futuro. et nihil verearis:numꝙ̃ enim aliquid tibi
deerit eoꝛum que ad vsum coꝛpoꝛum requiruntur
quotiens hec popósceris a deo. Hec cum audisset
ad viciniora loca accedit:et pꝛimo solus sub paruo
tugurio quod sibi ipse coꝛstruxerat habitare cepit
oleribus compositis vescens:solis interdum etiam
post continuata ieiunia. Litteras pꝛimo ignoꝛauit
Cum autem de heremo ad hec que supꝛa diximus
viciniora habitaculis loca accessisset data est ei diui
nitus gratia:⁊cum a fratribus oblatus ei fuisset co
dex quasi olim iam sciens litteras legere cepit. ¶Col
lata est ei aduersus demones etiam virtus:ita vt
multi ex his quos vrgebant demones etiam inuiti
ad eum raperentur:pꝛotestantes summo cum cla-
moꝛe de meritis eius. Sed et alias ꝙ̃ plurimas sa-
nitates operabatur. ¶Congregabantur interim ad
eum plurime multitudines monachoꝛũ:inter quos
cu etia nos aduenissemus:visis nobis letissimus
redditur. ¶Cumq̃ salutãs nos oꝛasset moꝛe sibi soli
to pedes hospitum pꝛopꝛijs manibus lauit:⁊ doce
re nos ex scripturis que ad edificationẽ vite ac fidei
pertinent cepit. Erat enim ei docendi gratia a deo
collata. ¶Cum itaq̃ plurima nobis scripturarum ca
pitula sapienter disseruisset:rursus ad oꝛationem
conuertebatur. ¶Consuetudo autem erat ei non pꝛi
us coꝛpoꝛalem cibum sumere ꝙ̃ spiritalem chꝛisti
communionem acciperet: Qua percepta post gra-
tiarumactionem adhoꝛtari nos etiam ad reficien-
dum cepit ipse tamen sedens nobiscum nunꝙ̃ cessa
bat aliquid de studijs spiritalibus commonere.
Narrabat ergo nobis tale aliq̃d scio. Scio inquit
hominem quendam in heremo per tres continuos
annos nullum sumpsisse terrenum cibum:angelus
enim domini tertia quaq̃ die escam deferebat ei ce
celestem. Et hec ei cibus erat ⁊ potus: Et iterum
scio huiusmodi hominẽ ad quẽ venerunt demones
in specie celestis militie ⁊ habitu angeloꝛu:currus
igneos agentes:plurimo apparatu:tanꝙ̃ magnu
aliquem regem deducentes isq̃ qui ceteris vt rex
haberi videbatur dicebat ad eum. Implesti omnia
o homo:superest tibi vt adoꝛes me et transferam
te sicut Heliam. Sed monachus hec audiens dice
bat in coꝛde suo quid est hoc. Quotidie ego salua-
toꝛẽ qui est rex meus adoꝛo. Hic si esset ille quomo
do a me hoc posceret quod indesinẽter me facere
sciret. ¶Et post hec respõdit ad ipsu. Ego ha
beo meũ regẽ quẽ q̃tidie sine intermissione adoꝛo
tu autem non es rex meus. Et continuo inimicus
ad hec verba nuꝙ̃ comparuit. Uerum hec ille qua
si de alio nobis narrans sua gesta sub alterius per

bona memorabat. Patres tamē q̇ aderāt ipi nobis affirmabāt ꝙ ipē esset q̇ hec vidisset ⁊ audisset. Erat em̄ hic magnificus pater q̇ inter cetera bona etiā hoc prestabat aduenie̅tibus fratribus: ⁊ cū ipo habitare vole̅tibus: ꝙ faciebat cōuocari fratres q̇ secum erant: ⁊ in vna die aduenienti fratri cellulam edificabant. Et erat in hoc opere magna alacritas fratrū. Vnoquoq; eorū festinante lateres ꝯuehere aut lutum porrigere aut aquas infundere aut ligna deferre. Vbi vero perfecta fuisset ipse eā omnibus vte̅silibus vel necessarijs instructam tradebat fratri. Hic aliquādo cū falsus quidam frater ad se venisset ⁊ vt videretur nudus vestime̅ta sua occultasset arguit eum corā omnibus. ⁊ in medium q̄ occultauerat protulit: ⁊ ita pertimuere omnes vt deceтero nemo auderet corā ipso fallere. Tāta in eo erat virtus animi: ⁊ tāta diuine gratie magnitudo: quā abstinentie labore ⁊ fidei puritate quesierat. Multitudines autem fratrū cū ipso posite tāta gratia erant repleti: vt cū ad ecclesiam cōuenire̅t. chori eorum vestibus ac me̅tibus resplende̅tes: ad imitationem virtutum celestium in hymnis ⁊ laudibus dei peruigiles viderentur.

¶ De sancto Ammone abbate trium milium monachorum.

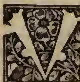
Vidimus autē in thebaida etiā alium virū nomine Ammonem patrem trium miliū circiter monachorum qui thebenensi appellabantur in gentis abstine̅tie viri. quib⁹ visus est indui colobijs quasi saccis ligneis: ⁊ pelle confecta a collo post tergū ⁊ latus descendente contegi cuculis etiā caput operiri: maxime cum ad cibum conuentum fuerit: eis etiam velare faciem ne alius alium partius cibum sumentē deprehendat. Est autem eis ⁊ in capie̅do cibo summum silentiū: ita vt nec putetur in eo loco esse aliquis hominum vbi sedent ad me̅sas: ⁊ omnis eorū cōuersatio ita in multitudine posita quasi in solitudine: dum ita latet vniuscuiusq; abstinentia vt ab alio deprehendi non possit. Sedent ergo ad mensam cōtingentes magis q̄ sumentes cibos vt nec defuisse mensis: nec tamen ventri satisfecisse videantur. Maior quippe est continentie virtus his abstinere que in occultis habentur ⁊ non in omnibus.

¶ De sancto Benone angelici ordinis viro ⁊ abbate.

Vidimus et alium senem mansuetudine omnes homines precellentem abbatem Benonē nomine. de quo asserebant fratres qui cum ipso erant ꝙ neq; iuramentum vnq̄ me̅dacium de ore eius processerit neq; vllus hominum iratus viderit eum aliquando. aut sermonem superfluum ociosumq; proferentē: sed erat vita eius in summo silentio: moresq; tranquilli: ⁊ per omnia quasi angelici ordinis vir: humilitas quoq; immensa: ⁊ in omnibus pro nihilo semetipsū ducēs. Deniq; nobis multum rogantib⁹ vt aliquem sermonē ab eo edificationis audiremus vix impetrare voluimus: vt pauca nobis de mansuetudine loqueretur. Hic aliquando cum bestia quedā que hypotamus appellatur sibi regionem proximam vicinam appellatur vastaret. ipse rogat⁹ fuit ab agricolis et immediate venit ad illum locum: ⁊ cum ad immanem beluam peruenisset ait ad eam. Precipio tibi in nomine Jesu christi: ne vltra vastes hanc terram Tunc illa quasi angelo persequēte: effugata nusq̄ oīno comparuit. Simili modo etiam cocodrillum ab eo alio tempore fugatum perhibebant.

¶ De Oxirinco ciuitate vbi nullus manet hereticus.

Venimus autē et ad ciuitatem quandam Thebaidis nomine Oxirincum in qua tanta religionis deprehe̅dimus bona vt ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namq; monachis intrinsecus vidimus: et extrinsecus omni ex parte circumdatam et edes publice (si que in ea fuere) et templa superstitionis antique habitationes nunc erant monachorum: ⁊ ꝑ totā ciuitatē multo plura monasteria q̄ domus videbantur. Sunt autē in ipsa vrbe: quia est ampla valde ⁊ populosa duodecim ecclesie: in quibus publicus agitur populi cōuentus: exceptis monasterijs in q̇bus per singula loca orationū dom⁹ sunt q̄ certis tēporib⁹ ad orationē freque̅tātur. Sed nec porte ipse nec turres ciuitatis: aut vllus omnino angulus eius: monachorū habitationibus vacat: quiq; per omnē partē ciuitatis die ac nocte hymnos ac laudes deo referentes vrbem totā quasi vnā dei ecclesiā faciunt. Nullus em̄ ibi inuenitur aut hereticus aut paganus: sed oēs ciues christiani: ⁊ etiā omnes catholici: vt nihil omnino differat: si episcopus in platea orationē aut in ecclesia faciat. Ipsi quoq; magistratus aut principales ciuitatis ⁊ reliqui ciues studiose ꝑ singulas portas statuūt eos qui obseruāt vt sicubi apparuerit peregrinus aut pauper: certatim ad eum currant et qui p̄occupauerit abducit vt que sunt necessaria cōsequantur. De his autē qui erga nos ab ipsis populis gesta sunt: videntibus transire nos per ciuitatem suam: ⁊ velut angelis occurrentibus atq; honorem deferentibus quomodo enarrem? Aut de ipsis monachis et virginibus: quorum innumere multitudines (vt supra diximus) in illa vrbe habe̅tur. Requirentes enim a sancto episcopo loci illius viginti milia virginum: et decem milia monachorū sibi haberi comperimus. Quorum omnium affectus

erga nos et honorem quem exhibebant: vobis exponere nec sermo sufficit: nec verecundia permittit quomodo pallia nostra scinderentur: vnoquoque nos sibi rapiente et ad se adducere cupiente. Vidimus quoque ibi plurimos sanctorum patrum diuersas dei gratias habentes: alios in verbo dei: alios in abstinentia in signis et virtutibus ministrantes.

De sancto Theone qui triginta annis silentij habuit obseruationem.

Vidimus et alium non longe ab vrbe: ad eam partem que mittit ad heremum nomine Theonem virum sanctum intra cellulam suam clausum et solitarium qui perhibebatur triginta annis silentij habuisse continentiam: quique tam multas virtutes faciebat vt pro pheta apud illos haberetur. Conueniebat namque ad eum per dies singulos infirmorum plurima multitudo ad quos ille per fenestram manum proferens: et vniuscuiusque capiti superponens ac benedicens eos sanos ab omni egritudine remittebat. Hic etiam ipso visu tam venerabilis erat: tantamque reuerentiam gerebat in vultu vt inter homines angelus videretur: ita letus oculis: et plenus totius gratie apparebat. Huic cum paruum ante tempus: vt comperimus nocturno latrones superuenissent: aurum se apud eum inuenturos sperantes: oratione sola ita vinxit: vt foribus eius affixi mouere se omnino non possent. Mane vero cum ad eum turbe solito conuenissent et viderent ad ianuas eius latrones: volebant eos igni tradere. At ille rerum necessitate compulsus: vnum eis solum locutus est verbum. Sinite (inquit) istos abire illesos. alioquin gratia a me fugiet sanitatum. Populi autem vt audierunt hec contradicere non audentes dimiserunt eos. Latrones vero videntes quod secum est gestum abiecta scelerum voluntate preteritorum malorum penitentiam gerentes ad monasteria vicina confugiunt: atque ibi emendationis vite formam modumque suscipiunt. Erat autem supradictus vir eruditissimus non solum egyptiorum et grecorum lingua sed etiam et latinorum: vt et ab ipso et alijs qui ei aderant didicimus. Sed et ipse reuelare cupiens et consolari peregrinationis nostre laborem: in tabula scribens ad nos gratiam doctrinamque sui sermonis ostendit. Erat autem ei cibus absque ignis opere. Dicebant autem quod noctibus ad heremum progrediens comitatu vteretur vltimo heremi bestiarum. Ipse vero hauriens aquam de puteo suo et prebens eis pocula: obsequij earum remunerabatur laborem. Huius autem rei manifestum dabatur indicium quod vestigia bubalorum caprarumque et onagrorum circa eius cellulam plurima deprehendebant.

De sancto Apollonio confessore et virtutibus eius

Vidimus et alium sanctum virum nomine Apollonium, apud Thebaidam in finibus Hermopolis ad quam ciuitatem saluatorem cum Maria et ioseph de iudee finibus venisse tradunt secundum prophetias Esaie dic. Ecce dominus sedet sup nubem leuem et veniet in egyptum: et commouebuntur simulachra manufacta egyptiorum a facie eius: et cadent in terram. Vidimus ergo ibi etiam et templum ipsum in quo ingresso saluatore corruisse omnia ydola in terram et comminuta esse memorabant. Vidimus ergo supradictum virum invicino heremo sub monte quodam habentem monasteria. Erat enim pater monachorum circiter quingentorum: et famosissimus in omnibus Thebaide finibus habebatur. Opera enim magna erant ei et virtutes multas: signaque plurima et prodigia faciebat per eum deus. A pueritia namque in abstinentia nutritus est: qui cum ad maturam peruenit etatem gratia dei semper cum ipso creuit. Erat enim annorum fere octoginta cum eum vidimus in monasteriorum congregatione florentem sed et ipsi qui videbantur eius esse discipuli: ita perfecti erant et magnifici vt omnes pene possent signa facere. Quindecim ergo annorum fecessisse eum ad heremum ferebant: atque ibi eum quadraginta annis fuisset in exercitijs spiritalibus conuersatus aiebant vocem dei ad eum delatam dixisse. Apolloni per te perdam sapientiam sapientium in egypto: et intellectum prudentium reprobabo. Perdes autem mihi et eos qui inter ipsos sunt sapientes babylonis: et omnem culturam demoniorum subueres. Perges ergo nunc ad loca habitabilia. generabis enim mihi populum substantiuum et perfectum emulatorem operum bonorum. At ille respondens ait. Aufert a me domine iactantiam: ne forte elatus super fratres meos cadam ab omnibus bonis tuis. Respondit ad eum rursus diuina vox. Mitte manum tuam ad ceruicem tuam: et quod comprehenderis constringe et sub arena obrue. At ille sine mora iniecta manu ad ceruicem suam: apprehendit quasi paruulum quendam ethiopem: et continuo demersit eum sub arena clamantem et dicentem. Ego sum superbie demon. Post hec vox ad eum facta est a deo dicens. Perge nunc: omnia enim quecunque a deo popósceris consequeris. Ille ergo post hec perrexit ad ea loca in quibus homines habitabant. Temporibus autem Juliani tyranni hec fiebat. Fuit autem in locis illis spelunca quedam heremo vicina in qua habitare cepit: indesinenter die ac nocte orationibus vacans: cassque (vt aiebat) per diem centum vicibus totidemque noctis tempore curuans genua consignabat deo. Cibo autem magis celesti quam humano vtebatur. Indumentum eius stupeum colobium erat quod apud illos lebites appellatur: et linteum quo collum et caput obuolueret. Que tamen indumenta permansisse ei ferebant in deserto nunquam veterata Erat ergo invicino heremi loco in virtute spiritus: de

gẽs: signa et sanitates miras efficiens quas enarrare p sui immensitate (sicut ab his qui cũ ipso erant senioribus comperimus) vox nulla sufficiet. Fama autem magnifica de eo peruulgata cum ammiratione omniũ quasi prophetã aliqñ aut apostolus haberi cepisset. vicinis regionibus monachi diuersis ex locis cõueniebãt ad eũ et tanq̃ pro patri magna munera: suas singuli quiq̃ aias offerebant. At ille vnũ quẽq̃ eorum tota religione suscipiens: alios ad bene operandum. alios ad bene intelligendum prouocabat. Sed et ipse prius ea ostendebat exemplis que verbis docere cupiebat. Alijs quidem diebus vnum quemq̃ apud semeptipsum exercere abstinentiam quam posset suggerebat. die vero dominica gratia charitatis secum omnes cibum sumere hortabatur: cum tamen ipse solitis abstinẽtie obseruationibus deseruiret: herbis solummodo aut oleribus vtens nec vsum aut ministerium ignis admittens. ¶ Hic cum audisset iuliani (vt supra diximus) temporibus fratrem quendam ad militiã comprehẽsum detineri in carcere venit ad eum cum fratribus consolandi gratia: vt moneret eum in nesitate tenere cõstãtiam: atq̃ imminentia cõtẽpnere ac deridere pericula. Tempus enim ait certaminis adest: in quo fidelium mentes tentationibus probande sunt et noscende. Cumq̃ hiis et alijs verbis roboraretur animus adolescentis superuenit centurio: et indignatus cur introire ausus esset: clauee extrinsecus carceri impossuit: ipsum quoq̃ et omnes qui cũ eo venerant pariter conclusit quo scilicet etiam ipsi similiter ad militie detinerentur officium. Constituens quoq̃ custodes q̃ plurimos abscessit. Medio autem noctis astare visus est angelus ingenti luce resplendens et obstupefactis perterritisq̃ custodibus: carceris claustra patefecit. Tunc vero ipsi custodes aduoluti ad pedes sanctorum rogabant eos discedere dicentes: melius sibi esse mori pro his q̃ diuine virtutis obsistere: que eorum curam gerebat. Mane vero etiam ipse centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit: rogans vt discederent omnes qui teneri videbantur. Dicebat enim domum suam terremotu magno concidisse: et electos quosq̃ famulorum suorum perimisse. Sancti vero his auditis hymnum deo laudesq̃ cecinerunt et regessi ad heremum erant in vnum positi: secundum apostolorum exemplum habentes animam vnam et cor vnum. ¶ Pater autem senior docebat eos vt quotidie proficerent in virtutibus. et insidias diaboli: quas per cogitationes inferret hominibus in initijs statim retunderent. Si enim (aiebat) si pstringat capud serpentis omne eius corpus emortuum redditur. Ob hoc enim madat nobis deus obseruare caput serpentis: vt omnino statim ab initio: nec recipiamus malas et sordidas cogitationes in corde nostro. Quãdo ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nostris cogitationum fantasias: quas etiam ab initio recipi vetat. Sed et illud monebat. vt in virtutibus animi alter alterum vincat nec patiatur se vnusquisq̃ inferiorẽ proximo suo fieri. Hinc autem dicebat. Sciatis ergo vos ita proficere in virtutibus: si nulla vobis passio fuerit dominata erga mundana desideria. Hoc est initiũ donorum dei. Quod si etiam ad hoc venerit quis vestrum: vt et signa et mirabilia faciat non extollatur pro hoc. neq̃ in cogitatione sua erigatur tanq̃ ceteris prelatus: sed nec hoc ipsum hominibus debet ostendere: q donum gratie huius acceperit. alioquin seducit seipsum: et ipse decipitur et gratiam perdet. ¶ Habebat ergo hanc magnificam verbi dei doctrinam: sicut et nos etiam ipsi ex parte experti sumus Sed et maiorem habebat in operibus gratiam. Omne enim quicquid petisset a deo sine mora consequebatur. Sed et reuelationes ei plurime ostendebantur. Deniq̃ seniori fratrem suum: qui et ipse in heremo defunctus est. cum quo plurimo tempore egerat vitam perfectam: vidit in somnis in sede apostolica residentem: atq̃ vnum ex ipsis hereditatem sibi virtutem et gratiam reliquisse. Cũq̃ etiam pro semetipso oraret: vt velotius eum dominus assumeret: et cum ipso sibi requiem prestaret in celis responsum est ei a domino saluatore parum adhuc ei tẽporis in terris deberi: donec vite et conuersationis eius plurimi emulatores existant: populos nanq̃ ei plurimos credendos esse monachorum: et exercitum quendam piorum: vt per hec dignam pro talibus meritis remunerationem inueniret apud deum. Hec autem vt vidit: ita gesta sunt Conuenerunt enim ex omni loco monachi fama et doctrina eius inuitati: et precipue exemplis eius q̃ plurimi seculo renunciantes: qui conuentum quendam magnificum fecerunt apud eum in supradicto montis loco: communem vitam mense vnius vnanimiter conseruantes. Hos ergo tanq̃ vere celestem quendam et angelicum cernebamus exercitum omnibus virtutibus adornatũ. Nullus sane in eis sordibus vtebatur indumentis: sed splẽdore vestiũ pariter atq̃ animorum nitebant ita vt sm scripturam letaretur heremus sitiens. et multi filij eius viderentur in deserto. Que q̃uis de ecclesia dicta sint tamen in egypti desertis hec etiam hystorica relatione cõpleta sunt. Ubi enim tante per vrbes multitudines veniunt ad salutem: quanta egypti deserta protulerit. Quãti populi habentur in vrbibus: tante pene habẽtur in desertis multitudines monachorum. Unde mihi videtur etiam apostoli dictũ in eis esse cõpletum: q vbi abundauit pctm: ibi abũdauerit gratia. Abũdauit enim aliquãdo immundus ydolorum cultus in egypto sicut nusq̃ gentium. Canes enim et symias atq̃ alia portenta olim venerati sunt. Alia quoq̃ et cepas et nõnulla olerum genera deos credebãt: sicut ab ipo patre Apollonio tradẽte didicimus cũm enim nobis prisce eorum supstitionis hoc modo exposuit. Bouẽ quidẽ deũ crediderunt aliquã do egyptij: pro eo q per ipsum rura excolentes victum cibũq̃ capiebant. Sed et aquam nulli colebãt: pro eo q vniuersas rigabat egypti re

giones. Colebant quoqꝫ ⁊ terram: vtpote vberiorem ceteris terris. Canes etiam vt supra diximus et simpas ac diuersa herbarum genera atqꝫ olerū colebant: pro eo ꝙ occasionem sibi salutis per hec venisse opinabant̄ tēporibus Pharaonis. Circa hec enim singula occupatio eis exorta videbatur: cum ille patres nostros persequens submersus est: et vnusquisqꝫ id per quod occupari visus est ne Pharaonem sequeretur: hoc sibi reputauit deum dicens: quia hoc mihi deus fuit hodie vt non sequerer Pharaonem et simul cum ipso demergerer.

¶ Hec ergo erant verba sancti Apollonij que nobiscum loquebatur. ¶ Sed multomagis illa scire oportet que in operibus ⁊ virtutibus habuit. Erāt aliqñ in circuitu sancti apollonij positi decem circiter gentilium vici: apud quos demoniaca superstitio summo studio colebatur. Templum enim erat ibi amplissimum atqꝫ in eo simulachrum: quod moris erat circūferri a sacerdotibus bacchantium ritu cum reliqua multitudine circūeuntibus ⁊ quasi pro aliquis pluuialibus prophana mysteria peragentibus. Contigit autem sub eo tempore quo huiusmodi ab eis orgia gerebant̄ iter agere beatū Apollonium per ipsa loca cum aliquātis fratribus. Et cū vidisset infelicium turbas quasi demone quodā agi bacharíqꝫ ꝑ campos miseratusqꝫ errorem eorū fixis genibus inuocauit dominum ⁊ saluatorem nostrum: ⁊ omnes eos qui cerimonijs demoniacis agebantur cum simulachro suo stare fecit immobiles nec progredi omnino vsqꝫ posse. Atqꝫ ita per totam die rapidissimis adusti estibus permāserūt ignorantes vnde eis herere vno in loco immobiliter cōtigisset. Tunc sacerdotes eorum dicebant quēdam christianum in regiōibus vicine heremi cōmanentem Apollonium nomine et ipsius esse hec opera: qui nisi esset exoratus eis periculum permansurum. Ut autem ad rei tante miraculum conuenerunt vndiqꝫ qui audierant et percunctantes que tanti causa extiterit monstri ignorare se penitus fatebantur: suspitionem tamen dari sibi dicūt supradicti viri quem ⁊ exorari pro se deposcunt. Tūc quidam ex ipsis vere eos opinari aiūt: nam et vidisse cum illo itinere pretereuntem confirmant et tamē adhibere que putabant ꝓdesse auxilia non morantur. Adducunt boues quorū virtute videretur posse moueri simulachrum. Sed cū nec sic quidem aliquid profecissent omni auxilio frustrati legatos ad hominem dei mittunt pollicentes vt si eos resoluat ab his vinculis pariter quoqꝫ erroris in eis vincula dissoluere. Hec vbi nunciata sunt ei sine mora descendit ad eos ⁊ oratione sola deum fusa omnes resoluit. At illi sine dilatione vnanimiter omnes cōfugiunt ad eum saluatori deo nostro credentes et gratias referentes. Simulachrum vero quod erat ligneum continuo igni tradunt. ipsi autem secuti hominem dei atqꝫ edocti ab eo fidem christi ecclesie dei sociatis sunt. Plurimi vero ex ipsis cū ipso manseruut ⁊ etiam nunc in monasterijs degunt. Facti tamen huius mirabilis fama vbiqꝫ diffusa est. ⁊ multi pro hoc ad fidem domini conuertebantur ita vt in omnibꝰ illis regionibꝰ nullus iam pene gentilium remaneret.

¶ Post aliquantum temporis certamen erat de finibus iter duos vicos. hoc cum nunciatum esset sancto Apollonio festinās ad eos pacis gratia. Sed illi furore contentionis incensi nullo genere ad pacis conciliū flectebantur. maxime ꝙ vnius partis populus plurimum fiducie in viribus cuiusdam latronis gerebat qui ipsius certaminis signifert videbat̄. Hunc cum videret Apollonius paci resistentem dicit ad eū. Si mihi o amice acquiescere volueris ad pacem rogabo deum meum ⁊ remittet tibi peccata tua. At ille cum audisset nihil omnino distulit sed genibus eius prouolutus supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas que eum secute fuerant fecit omnes cum pace discedere. Quibus secedentibus ipse permansit cum homine dei expectans ab eo promissum. Tunc vero Apollonius assumens eum ⁊ cum ipso iter agēs ad monasterium docebat eum mutare debere ordinē vite et patienter a deo querere misericordiam ⁊ ꝑmissionem eius ex fide expectare. omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumqꝫ noctis tempore simul i monasterio requieuissent per visum ambo vident se esse in celis: ⁊ assistere ante tribunal xp̄i. Vidēt etiam angelos dei ⁊ sanctos quosqꝫ adorantes dominum. Et cum hec videntes etiam ipsi adorassent deum. vox domini ad eos defertur dicens. Licet nulla sit cōmunio luci ⁊ tenebris: nec sit aliqua portio fideli cum in fideli. tamen donatur tibi salus istius pro quo supplicasti Apolloni. Sed et alia multa cū audissent in celesti visione positi que neqꝫ sermo enarrare sufficit neqꝫ auris audire surrexerunt a somno et que viderant fratribus indicarūt. Ammiratio autem ingens esse cepit. Cū vnū atqꝫ idē somnium vterqꝫ narraret. Permansit autem cū fratribus latro ille iam sanctus vitam suā moresqꝫ ad omnem innocentiā pietatemqꝫ cōmutans tanqꝫ in agnum versus ex lupo vt in eo plenissime compleri videretur prophetia Esaie dicētis Lupi cū agnis pascentur: ⁊ leo ⁊ bos simul paleis vescentur. Vidimus ibi quosdā etiā gentis ethyopum viros cū monachis viuentes: et multos ex ceteris monachis in obseruantia religionis ⁊ virtutibꝰ animi precellentes vt ⁊ in ipsis compleri videretur scriptura que dicit. Ethyopia preueniet manus eiꝰ deo. Adhuc autē in gestis sancti Apollonij ferebat̄ h̄. Lis qdā tēpore dicebat̄ exorta iter duos vicos quorū vnꝰ christianorū aliꝰ gētiliū fuit. Procedunt ex vtraqꝫ parte armatorū turbe plurime: accidit autē vt vir sanctus Apollonius superueniret. Cūqꝫ eos hortaret̄ ad pacē quidam eorum q̄ inter gētiles q̄si caput ⁊ cā belli illiꝰ stabat homo truculētus ⁊ ferus. obsistebat ei vehemēter dicens nō se ꝑmittere fieri pacē vsqꝫ ad mortē suam. Tunc ille fiat (inquit) vt optas. Nullus enim alius preter te perimetur: sed et mortuo congruum honori tuo

tibi sepulchrum fiet: non terra sed bestiarum ac volucrum ventres. Et continuo sermo eius efficitur veritas. Nullus enim alius ex vtraq parte nisi solus ipse cecidit. Quem cum sub arena obruissent mane ingressi inuenerunt corpus illius a bestijs effossum laniatumq: atq a volucribus deuoratum. Cumq omnes ammiratione habuissent q sermo hominis dei ita fuisset impletus conuersi sunt omnes ad fidem saluatoris domini et Apollonium prophetam predicabant.

¶ Sed et hoc vos non effugiat quod ab eo primis adhuc diebus (quibus in spelunca habitare cum paucis fratribus ceperat) factum vidicimus. Dies sanctus aderat pasche: et cum solemnitas vigiliarum sacramentorumq intra speluncam fuisset expleta. atq ex his que fuerant apud eos refectio pararetur. Erant autem eis pauci tantummodo et sicci panes: atq olera ex his que sale aspersa reponi apud eos solent est. Tunc Apollonius fratres qui secum erant alloqui ita cepit. Si est in nobis fides et vere fideles sumus famuli christi: petat vnusquisq nostrum a deo si quid quis quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi potius (qui eos etate et meritis precelleret) hec a deo poscenda permittunt semetipsos inferiores huius gratia iudicantes. Tunc ille cum omni alacritate orationem fudit ad deum. Qua expleta cum omnes respondissent amen. Ecce repente ante fores spelunce astare vident homines quosdam sibi penitus ignotos. quiq tam multas copias rerum omnium que ad visus ditatat ciborum pertinent detulerunt: vt neq tam multa neq tam diuersa facile quisq viderit in quibus erant quedam que omnino in egypti regionibus nusq visa sunt. videlicet pomorum genera: et magnitudo incredibilis vne: nuces: ficus mala quoq punica: et ante tempus omnia faui atq mellis et lactis copia et panes calidi et mundissimi: qui tamen peregrine esse viderentur prouincie. Uiri vero qui hec detulerant statim vt ea monachis tradiderunt quasi festinanter ad eum a quo missi fuerant redire cupientes mox discedunt. Tunc ipsi monachi gratias domino referentes ex his que sibi fuerant delatavesci ceperunt. Quorum copia tanta fuit vt vsq ad diem penthecostem quotidie ministrata sufficerent: erit q hec sibi a deo solennitatis gratia missa sunt.

¶ Comperimus etiam hec. q quidam ex fratribus cui deerat humilitatis et mansuetudinis gratia. poposcit ab eo vt peteret a domino vt sibi donaretur hoc munus: orante illo tanta in eum gratia mansuetudinis et humilitatis aduenit vt omnes fratres stuperent de tranquillitate animi eius et modestia in quo prius nihil horum videant.

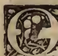
¶ Orta est aliquando fame apud thebaidam. Scientes autem habitatores terre illius q monachi qui cum Apollonio domino seruiebant frequenter etiam sine cibo per domini gratiam pascebantur: omnes simul cum vxoribus et filijs pergunt ad eum cibum simul benedictionemq poscentes. At ille nihil dubitans proferre cepit ex his que ad vsum fratrum reposita erant et dare singulis copiose. Cum vero tres sole panum sporte remansissent: fames autem populum vehementer vrgeret iubet in medium portare sportas que sole super fuerant vnius diei victum monachis prebiture et in auditu totius populi: qui famis necessitate confluxerat: eleuatis ad deum oculis manibusq ait. nunquid non valet manus domini multiplicare hec? Sic dicit spiritus sanctus. Non deficiet panis in sportis his: donec satiemur omnes de frugibus nouis. Etiam et plurimi ex his qui tunc presentes fuerant: confirmabant quattuor continuis mensibus: nec cessatum est vnq erogari panis ex sportis: neq deesse potuit aliquando. Similiter autem et alio tempore fecisse eum de frumenti et olei specie perhibebant. Quibus virtutibus motus diabolus dixisse ad eum fertur. Nunquid Helias es tu aut alius aliquis prophetarum vel apostolorum: q hoc facere ausus es? At ille respondit ei. Quid enim? nonne et prophete et apostoli homines erant qui nobis et fidem suam et gratiam tradiderunt? Aut tunc deus presens erat nunc vero absens est. Absit Deus omnia potest. et que potest: semper potest. Si ergo deus bonus est: tu quare malus es? Hec vt supra iam diximus a senioribus viris religiosis et sanctis per eum gesta esse: fideli narratione comperimus. Et quamuis eorum fidelis sit habenda relatio: maiorem tamen fidem rerum prestitit etiam hoc quod nosipsi oculis nostris inspeximus. Plenas enim sportas panibus deferri vidimus et vacuas mensas et cum replerentur panibus mense atq ad omnem facietatem consumerentur: plene nihilominus recolligebantur.

¶ Aliud quoq quod apud eum mirum vidimus non silebo. Tres eramus nos fratres: qui ad sanctum Apollonium venimus: et ecce longe adhuc nobis positis ab eius monasterio: occurrerunt fratres: qui ab ipso ante triduum audierant de aduentu nostro: occurrerunt autem nobis cum psalmis Hoc enim moris est eis facere in aduentu omnium monachorum. Et adorantes in facies suas vsq ad terram: osculabantur nos atq ostendentes nos sibi inuicem dicebant. Isti sunt fratres de quorum aduentu ante triduum nobis pater Apollonius predixerat dicens. Posttriduum affuturos tres fratres de Hierosolymis venientes. Alij vero ex fratribus precedebant nos: alij sequebantur: vtraq tamen turba psallebat. Ubi autem appropinquare cepimus: audita voce psalmi etiam ipse sanctus procedit in occursum. Et vt vidit nos statim prior adorauit vsq ad terram: et surgens osculos nos suscepit. Ubi autem ingressi sumus monasterium oratione prius (vt moris est) data. pedes nostros proprijs manibus lauit: et cetera que ad requiem corporis pertinent adimpleuit. Hec autem ita facere ei mos erat omnibus aduentantibus. Illud quoq moris erat apud eum: vt fratres qui cum ipso erant: non prius cibum sumerent: q communionem dominicam perciperent: circa horam diei nonam; et post hoc interdum sic vsq ad vesperam

permanebant dum verbum dei audientes de man-
datis domini adimplendis sine intermissione do-
cebantur. Post hec iam cibo sumpto alij ipsorum
ad heremum secedebant per totam noctem scri-
pturas diuinas memoria recolentes: alij in eodem
loco ad quem conuenerant permanebant: ⁊ vsq ad
lucem in hymnis ⁊ laudib' dei peruigiles durabāt
sicut ⁊ ego ipse presens vidi. Aliquanti vero ex ip-
sis circa horam nonam cum descēdissent de monte
percepta dei gratia statim descendebant: solo hoc
spirituali cibo contenti: ⁊ hoc faciebāt perplurimos
dies. Supra montē autē leticia ⁊ gaudium inerat
eis: ⁊ tanta exultatio: quanta haberi ab vllo homi-
num non possit in terris. Nullus in eis tristis om-
nino inueniebatur: sed ⁊ si aliquis visus fuisset ali-
quantulum mestior: statim pater Apollonius cau-
sam mestitie perquirebat. Frequēter autem etiam
si aliquis occultare voluisset: ipse enunciabat quid
lateret in corde: ita vt is qui paciebat agnosceret.
Monebat ergo eos dicens: non oportere prorsus
inesse tristiciam his. quibus salus in deo est ⁊ spes
in regno celorum. Tristentur aiebat gentiles: ⁊ lu-
geant iudei: plāgant sine cessatiōe peccatores: iusti
vero letentur. Nam si illi qui terrena diligunt: sup
fragilibus ⁊ caducis rebus letātur nos qui tante
glorie spem: ⁊ eternitatis habemus expectationem
cur non omni exultatione letemur. Demū aposto-
lus nos ita monet dicens. Semper gaudete: sine in-
termissione orate: in omnibus gratias agite. Sed
quis possit doctrine eius ⁊ verborum gratiam suf-
ficienter exprimere. vnde silere de his melius cēseo
ꝙ parum indigne proloqui. ¶ Multa enim nobis
etiā secretius de ratione abstinentie ⁊ conuersatio-
nis integritate. multa etiam de hospitalitatis stu-
dio disserebat: ⁊ precipiebat attentius vt aduentā
tes fratres quasi domini susciperent' aduētum. Nā
et adorari fratres aduenientes propterea (inquit)
traditio nostra habet: vt certus sit in aduentu eorū
aduētum christi haberi. Sic enī ⁊ Abraam suscepit
eos: qui homines quidē videbatur dominū' autem
in eis intelligebat. Iterdum etiam contra volunta
tē cogere debem' ad corporalem requiem fratres:
sicut sancti loth exēpla nos edocent: qui angelos vi
compulsos: ad domus sue adduxit hospitium. Sz
et hoc monebat: vt si fieri possit: quotidie monachi
communicarēt mysterijs christi: ne forte qui se lon-
ge facit ab his longe fiat a deo: qui autem freque-
tius hec suscipit: frequentius ipsum videatur susci-
pere saluatorem: quia ⁊ ita ipse saluator dicit. Qui
manducat carnem meam ⁊ bibit sanguinem meum
in me manet ⁊ ego in eo. Sed ⁊ ipsa commemora-
tio dominice passionis cum assidue fit a monachis
plurimum vtilitatis eis confert ad exemplum pa-
tientie. Sed ⁊ commonitio datur per hec. vt stude-
at vnusquisq ita semper paratus inueniri ne indi-
gnus dominicis mysterijs habeatur. Addebat au-
tem his ꝙ etiam remissio peccatorum per hec cre-
dentib' detur. ¶ Ieiunia sane legitima idest quar
tam et sextam feriam monebat non esse soluenda
nisi grandis aliqua necessitas fieret: quia quarta fe
ria iudas de traditione domini cogitauerat: et sex-
ta feria crucifixus fit saluator. Videbitur ergo qui
in his diebus sine aliqua necessitate soluit statuta
ieiunia: vel cum tradente tradere saluatorem vel
cum crucifigentibus crucifigere. Dicebat ergo: vt
si forte in diebus predictis superueniret aliquis
fratrum siquidem ante horam nonam laboris cau-
sa se velit reficere: ponendam ei esse mensam soli
quod si nolit non esse cogēdum. communis namq
huius obseruantie traditio est. Culpabat sane eos
valde qui vel comam capitis nutriunt: vel ferrum
in collo circunferunt: vel aliquid tale (quod ad ostē
sionem hominum fieri videatur) gerunt. Certum
est enim inquit: ꝙ isti ab hominibus laudem que-
rant: et ostentationis causa hec faciant. cum man-
datum sit etiam ieiunia ipsa in occulto esse celebrā-
da: vt deo soli sint cognita: qui videt quod in oc-
culto fit: et reddet palam. Sed vt videtur isti non
sunt contenti eius testimonio ⁊ remuneratione: qui
videt in oculto: sed manifestari apud homines se
volunt. Omnis ergo abstinentie ratio in occulto
habenda est: vt ⁊ corpus ieiunijs fatigetur ⁊ tamen
non apud homines iactātia. sed apud deum retri-
butio queratur. Hec ⁊ multa alia nobis de conuer-
satione monachorum per totam differens septima
nam dierum: ⁊ fidē doctrine gestorū suorum autori-
tate confirmans: vbi proficisci cepimus. producens
nos aliquātulū monebat dicens. Ante omnia pacē
habetote inter vos: ⁊ nolite abinuicē separari. Tūc
conuersus ad frēs qui simul cum eo producentes
nos aderant. Quis (inquit) vestrū frēs promptus
est deducere eos vsq ad vicina patrum monasteria
Et cum pene omnes promptissime semetipsos ob
tulissent: ⁊ pgredi nobiscum vellet: ipse sanctus pa
ter Apolonius elegit ex omnibus tres: qui ⁊ grecā
linguam et egyptiam bene nossent: vt sicubi necessa-
rium fuisset interpretarētur nobis: qui ⁊ in collocu
tionibus suis edificare nos possent. Mittēs ergo
eos nobiscum pcepit: ne prius a nobis discederēt:
ꝙ oēs patres atq omnia que velimus monesteria
videremus: quis oēs circuire nemo sufficiat. Bndi
cēs ergo nos dimisit: atq in hec verba bndictionē
dedit. Bndicat vos dominus ex syon: ⁊ videatis q̄
bona sunt hierusalē: omnibus diebus vite vestre.

¶ Finit vita beati Apollini.

¶ De sancto Ammone abbate qui ora
conē interficit ⁊ latrones conuertit.

Ue audiuimus de Ammone quo-
dam sancto viro: cuius etiam locum
in quo habitauerat vidimus in de-
serto: omittenda non credidi. Igi-
tur cum ad locum eius peruenisse-
mus: et progrederemur ad partem deserti con-

r a meridiem vidimus per harenam vestigia tractus draconis ingentis: cuius tanta magnitudo apparebat: quasi trabes aliqua per harenam ducta videretur. Quod vt vidimus timore ingenti perculsi sumus. Fratres autem qui nos deducebant hortabantur nos nihil omnino formidare: sed magis fiduciam capere: et per vestigium sequi draconem. Videbitis enim inquiunt quantum valet fides: cum a nobis eum videritis extingui. Multos enim et dracones et angues et cornutas manibus nostris peremimus: sic enim scriptum legimus: quia credentibus in se concedit saluator calcare super serpentes et scorpiones: et super omnem virtutem inimici. Sed illis hec dicentibus nos pre infidelitatis fragilitate magis magisque metuebamus: et rogabamus eos: ne velint sequi draconis vestigia. sed potius vt recto itinere pergeremus. Unus tamen ex ipsis alacritate impatiens insecutus est draconem. Et cum non longe inuenisset eius speluncam clamabat ad nos vt iremus ad eum. et videremus exitum rei. Quidam tamen ex fratribus occurrens nobis: qui in vicino habebat monasterium: prohibuit nos ire Dicens ingentis esse magnitudinis bestiam nec posse nos ipsum saltem visum eius aspectumque tolerare precipue qui nihil tale in visu habuerimus videndi. Semetipsum vero fatebatur frequenter vidisse ipsam bestiam: cuius vastitas quidem incredibilis: longitudo vero distendebatur in quindecim cubitis. Cumque nos ad locum dehortatus esset accedere ipse properans fratrem: qui illic nos hortabatur paratus ad perimendam bestiam abstraxit: secumque reuocauit: et nolentem discedere nisi extingueret eam multa prece eum deflexit. Qui cum venisset ad nos: ignauiam nostram infidelitatemque redarguit. ¶ Peruenientes autem nos ad cellulam fratris illius qui nos rogauerat. cum omni gratia ab eo suscepti: requieuimus. Ille ergo narrabat nobis: quod in illo loco vbi ipse commanebat fuisset quidam vir sanctus cuius ipse esset discipulus. Ammon nomine per quem plurimas virtutes fecerat dominus. Inter cetera igitur etiam hoc de eo narrabat. Frequenter (inquit) veniebant ad eum latrones: panem quo solo vescebatur auferentes ei: et si quid erat quod ad victum suum continentissimum repositum videbatur. Cumque frequenter ab his molestiam pateretur quadam die processit ad heremum et inde rediens duos dracones ingentes secum comitari iussit. Atque ad ostium monasterii sui manere eis precepit: ingressumque seruare. Veniunt et sex more latrones: vident qui essent custodes: in limine. Et vt viderunt dracones exanimes et amentes effecti obmutuerunt statim et ceciderunt. Quod vbi senior sensit: egressus inuenit eos semineces: et accedens atque erigens eos increpabat dicens. Cernitis quantum vos digniores estis bestijs? Ille enim nobis propter deum obediunt vos autem nec deum timetis: nec vitam seruorum dei inquietare erubescitis. Uerum tamen introducens eos in monasterium posuit eis mensam et iubet vt perciperent cibum. Illi vero corde compuncti: et ab omni mentis sue immanitate mox conuersi: multis seruis dei (qui ante hos seruire deo ceperunt) deuoti meliores fiunt. In tantum enim per penitentiam profecerunt vt post non multum temporis. etiam ipsi eadem facerent signa: easdemque virtutes ¶ Alio preterea tempore immanissimo quodam dracone vicinas vastante regiones: et plurimos perimente venerunt habitatores loci illius ad supradictum patrem rogantes eum. vt in regionibus suis perimeret bestiam simul etiam vt ad misericordiam flecterent senem puerum quendam pastoris filium secum deferunt: qui solo visu draconis exterritus mente exciderat: et a flatu solo bestie exanimis portabatur ac turgens. Tunc ille puerum quidem perungens oleo restituit sanum. Semetipsum vero ad necem draconis instigans: illis interim quasi qui nihil eos posset iuuare: promittere nihil voluit. Mature autem surgens abijt ad digressus bestie: et figens genua sua in terram deprecatus est deum Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eum cepit teterrimis flatibus ac sibilis: stridoribusque premissis. At ille nihil horum metuens conuersus ad draconem dicit Perimat te christus filius dei: qui peremptururus est cetum magnum. Et vbi hec senior dixit statim dirissimus draco simul cum spiritu euomens: venenum: disruptus crepuit medius. Cus autem conuenissent finitimi habitatores et facti draconis miraculo obstupescerent: fetoris vehementiam non ferentes congregauerunt super eum barene moles immensas astante tamen ibidem patre Ammone. quia nec sic quidem cum mortua fuisset bestia: sine illo appropinquare ei audebant.

¶ De sancto coprete presbytero. et heremita.

Rat quidam pater in ipsa heremo habens monasterium Copres nomine vir sanctus annorum circiter octoginta: et ipse multas virtutes faciens. languores curans et efficiens sanitates: sed et demones fugans et multa mirabilia faciens. Ex quibus nonnulla etiam in nostri presentia effecit. Is ergo cum vidisset nos. et osculo salutasset: atque ex more post orationem etiam pedes lauisset: requirebat a nobis que gererentur in seculo. Nos autem rogabamus eum: vt ipse magis nobis de suis gestis aliqua narraret. ex quibus actibus quibusue meritis dominus ei tantam gratiam contulisset: exponeret. At ille nihil dedignatus est: et sue vite: et priorum suorum narrare nobis ordinem cepit: quos tamen longe illustriores fuisse perhibebat seque ipsorum parua vix exempla sectari. Dicebat ergo. nihil magni est o filioli: quod in nobis videtis ad comparationem sanctorum patrum. ¶ Erat enim quidam ante nos vir nobilissimus pater noie mutius. Hic fuit primus in hoc loco monachus et in omni hac heremo viam salutis omni

bus nobis primo ostendit. Hic autē primo gentilis fuit latronum maximus: ⁊ sepulchrorum violator: atqʒ in omnibus flagitijs opinatissimus. ad quem tali ex modo occasio salutis aduenit. Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis deo consecrate expoliandi gratia perrexit cumqʒ machinis quibusdam: que huiusmodi artificibus note sunt domus eius tecta conscendisset. querens quali arte vel quo aditu ad penetralia eius irrūperet difficultate ꝑpetrandi operis innixus: plurimum noctis tempus in tectis positus sine vllo transegit effectu. Post multos vero animi conatus frustra adhibitos veluti fessus somno opprimitur: ⁊ per visum assistere sibi videt quendā religiosum habitu fulgentem et dicentem. Desine iam ab his flagitijs: ⁊ ab effusione humani sanguinis cessa: atqʒ ab execrabilibus furtis: ad laborem religiosum conuertere vigilatū: ⁊ suscipere celestem angelicamqʒ militiam: atqʒ ex hoc iaʒ animi virtutibus viue: ⁊ ego te huius militie ducem atqʒ principem faciam. At ille cum gratanter que sibi offerebantur: audisset: ostenditur ei exercitus monachorum: ⁊ principatum tenere super eos iubetur. In his euigilans astantem vidit sibi virginem ⁊ requirentem: quis aut vnde. vel cur illic adesset. At ille quasi amens effect⁹ nihil ei respondit: sed tantum vt ecclesiā sibi ostēderet: rogat. Illa vero cum intellexisset esse in re aliquid operis diuini: hominē perducit ad ecclesiam: ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia proruens. orabat christianum se fieri: ⁊ locum sibi penitentie dari. Presbyteri vero: qui cognouerant virum hunc omnium esse scelerum auctorem mirantur si hec vera loqueretur. Et cum perseuerantia sui fidem rei fecisset: monent eum vt si hec vellet illa penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset orat sibi precepta dari quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. Quibus ille diligenter consideratis sufficere sibi autem ea ad viam salutis ⁊ scientiam pietatis Tribusqʒ diebus permanens apud eos ad heremum proficiscitur: vbi plurimo tempore demoratus: ⁊ die ac nocte in oratione cum lachrymis perdurans. cibum ex radicibus accipiebat herbarum. ¶ Regressus autem ad ecclesiaʒ tres versiculos psalmi quos a presbyteris perceperat non solum verbis sed et rebus atqʒ operibus reddidit. Presbyteri vero mirabantur ꝙ subito cōuersus acerrimam statim inierit abstinentiam ⁊ instruentes eum plenius ex diuinis scripturis hortabantur secum demorari. At ille ne videretur esse inobediens vnam apud eos exigens septimanam: rursus pergit ad heremum: atqʒ ibi continuo per septē annos in omni abstinentia degens: plenitudinem gratie consequitur a deo. ita vt pene omnes scripturas memoriter teneret. Panem vero dominica tantum die sumebat: et hunc diuinitus delatum. Nam cum oraret surgens ab oratione inueniebat panem positum: quē nemo hominū detulerat. Hūc vbi cum gratiarum actione sumpsisset: sufficiebat ei vsqʒ ad alteram dominicam diem. Post multum vero temporis: iterum regressus ex deserto: exemplo abstinentie sue ꝙ͂ plurimus ad imitationem sui inuitauit: inter quos accessit ad eum adolescens quidam cupiens eius esse discipulus. Cui ille cum habitum monachorum hoc est leuitinam ⁊ cucullam ac melotem que est caprina pellis: imposuisset docere eum de ceteris monachorum institutionib⁹ cepit. Multa sane cum sollicitudine curabat sicubi christianoruʒ quis fuisset defunctus: vt sepeliret eū. Quem cum vidisset adolescens ille discipulus suus summa cum diligentia mortuis indumenta aptantem dicit ad eum. Pater vellem vt ⁊ me mortuuʒ ita indueres ac sepellires. At ille ait. Ita inquit faciam ⁊ tam copiose te induam donec dicas sufficit. Post non multum vero temporis: defunctus est adolescens. et predictus sermo completur. Cum enim plurima ei circumdedisset indumenta. ait ad eum coram omnibus Sufficiunt tibi hec ad sepulturam filiole: an adhuc vis vt aliquid addamus. Tunc defunctus vocem cunctis audientibus emisit. obuelata iam facie vultuqʒ constricto ⁊ dixit. Sufficit pater: implesti quod promiseras. Obstupuerunt autem qui per presentes aderant: ⁊ ammarati sunt valde: super tam mirabili facto eius. At ille sepulto adolescente continuo ad heremum reddijt: summo studio iactantiam declinans. ¶ Quodam auteʒ tēpore iterum de heremo venit ad visitandos fratres quos ipse instituerat. ⁊ cum quidam ex eis in extremis diem ageret reuelatum est ei a domino ꝙ esset moriturus. Hora autem iam erat aduesperam declinans. Festinabat ergo: vt eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat eger longo adhuc aberat spacio: ⁊ nolens noctu introire vicum: simul ⁊ saluatoris sermonē intra semetipsum meditans: quo dixit. Ambulate dum lucem habetis vobis: et qui ambulat in luce non offendit. Cum videret iam solem demergi: ait ad eum. In nomine domini nostri iesu christi sta paulisper in itinere tuo: ⁊ expecta me donec ad vicum perueniam At ille cum aliqua iam mergi cepisset ex parte restitit. nec prius accubuit ꝙ͂ homo dei perueniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est hominibus illis qui in eodeʒ vico habitabant. Stantes enim ⁊ intuentes moras solis in occasum mirabantur omnes quid sibi vellet hoc ꝙ tot horis in occasum suum non descenderat sol. Videntes auteʒ patreʒ. Mutiunt: de heremo venientem: querebant ab eo quid hoc esset signi quod ostenderat sol. At ille respondit eis. Non meministis vocem domini ⁊ saluatoris nostri dicentem. Si habueritis fidem sicut granum sinapis maiora horum signa facietis. Cum autem intellexissent ad ei⁹ fidem solem stetisse: timore magno exterriti sunt plurimiqʒ ex eis iunxerunt se ei discipulos: ⁊ sequi eum ceperunt. Cum autem ingressus fuisset domū illius fratris pro quo festinauerat: ⁊ inuenisset eum iam defunctum: oratione facta accedens ad lectum osculatus est euʒ: ⁊ ait Quid magis desiderij habe

frater abire ⁊ esse cum christo an permanere in car-
ne. Tunc ille recuperato spiritu paululum residẽs:
ait ad eũ. Quid me reuocas pater. Melius est mi
hi redire ⁊ esse cum christo: permanere autem in car
ne mihi necessarium non est. Cui pater Mutius.
Dormi ergo inquit in pace fili: ⁊ ora pro me. At il-
le cõtinuo reclinans se in lecto dormiuit. Ubi autẽ
qui aderant obstupuerunt: dicentes. Uere dei ho-
mo est hic. Tunc ille induit adolescentem vt sibi mo
ris erat satis decore: ⁊ totam noctem in psalmis
hymnisq̃ peruigilem ducens: honeste iuuenem tra
didit sepulture. ¶ Alium autem fratrem cum visi-
tasset decũbẽtem vbi vidit eum quietẽ mortis diffi
culter accipere ⁊ grauiter conscientie sue metu re-
dargui ait ad eum. Cur imparatus es fili ad profe
ctionem tuam? Accusatrix vt video: ignauie tue te-
cum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum di-
cens. Obsecro te intercede pro me ad deũ: vt mihi
parui temporis spacium largiatur quo possim emẽ
dare vitam meam. At ille nũc inquit spacium peni-
tentie requiris vbi vite tempus implesti? Quid fa-
ciebas in omni hoc vite tue tempore. Non potuisti
vulnera tua curare. Quinimmo ⁊ recentiora semp̃
addebas. At ille cũ permaneret exorans ait ad eũ
senex. Si vltra nõ addes malis tuis mala: orabim⁹
pro te deum. Bonus est enĩ ⁊ patiens ⁊ indulget
tibi parũ aliquid tẽporis vite: vt omnia debita tua
reddas. Et cum post hec orasset deum surgens ab
oratione: ait ad eum. Ecce tres annos tibi domin⁹
concessit in hac vita tantum: vt ex animo ad penitẽ
tiam conuertaris. Et apprehensa manu eius: eleua
uit eum de lectulo. At ille surgens sine aliqua dila-
tione secutus est eum ad desertum. Et vbi comple-
ti sunt tres anni: reuocabat eum ad locum: vnde eũ
assumpserat iam non quasi hominem sed quasi an-
gelum ex homine deo consignans: ita vt omnes mi
rarentur de conuersatione eius. Cũq̃ cõuenissent
ad eum fratres plurimi statuit eum in medio: atq̃
ex ipso materiam sumans per totam noctẽ doctri-
nam de fructibus penitẽtie ⁊ conuersionis produ-
xit ad fratres. Ipso vero sermonem faciẽte quasi
dormitare frater ille cepit paululum: ⁊ continuo in
perpetuum quieuit. Tunc facta oratione super eũ
⁊ omnibus que ad sepulturam pertinẽt: ex more cõ
pletis: ad heremum properanter abcessit. Frequẽ
ter autem ⁊ nilum fluuiũ hunc immanem pedibus
trãsiuit: aquam vsq̃ ad genu habẽs. Alio quoq̃ tẽ-
pore clausis ostijs: fratribusq̃ in superioribus sola
rijs sedentibus ipse ingressus est ad eos ⁊ frequen
ter ad quẽcũq̃ locũ ire voluit q̃uis longe positum
intra momentum temporis inuentus est. Nam pri
mo adhuc tempore conuersionis sue cũ esset in he
remo ⁊ septimanã ieiunasset: aiunt occurrisse ei ho-
minem in deserto habentem panem ⁊ aquam qui
et hortatus est eum accipere cibum. In alio quoq̃
tempore demon assistẽs thesauros auri plurimos
quos pharaonis fuisse perhibebat ostendit ei sub
terra dimersos. Cui respõdisse fertur pater mut⁹
Pecunia tua tecum sit in interitum et perditionẽ
Hec ergo ⁊ his similia plurima effecit deus per eũ
Sed ⁊ alij nihilominus fuerunt ante nos multi pa
tres quibus dignus non fuit mundus signa cele-
stia ⁊ prodigia facientes? Quid ergo miramini si
nos parui hoĩes parua faciamus: claudos aut ce-
cos curantes quod ⁊ medici ex arte facere possunt
¶ Et cum hec nobis Copres senior enarraret vn⁹
ex fratribus nostris quasi incredulitate eorum q̃
dicebãtur tediare cepit: ⁊ pre tedio dormitare. Cũ
q̃ somno fuisset oppressus vidit per visum librum
aureis litteris scriptum in manibus senis porrectis
ex quo narratio eius deduci videbat: ⁊ assistentẽ
quẽdam clarissimi aspectus virum: canicie veneran
dum: comminatione sibi magna dicentem. Cur nõ
audis attente que recitantur: sed incredulus dormi
tas. At ille conturbatus euigilat ⁊ statim nobis se
cretius latino sermone que viderat enarrabat.
¶ Inter hec autem vidimus rusticanum quendã
accessisse ad ostium senis habentem vas arena ple-
num et expectantem donec senex sermonẽ sue nar
rationis expleret. Nos autem videntes eum inter
rogauimus seniorem quid sibi vellet rustican⁹ iste
stans: ⁊ arenam tenẽs in vase. Respondit ad nos se
nior dicẽs. Non quidem oportebat me o filioli hoc
vobis prodere ne gloriari videamur: ⁊ merces labo
ris pereat: tamen pro edificatione vestra ⁊ vtilita-
te qui tam longo itinere venistis ad me non patiar
etiam hoc abscondi a vobis: sed enarro opera dñi:
qui dignatus est implere per nos. Terra regionis
huius que i vicino nobis posita colitur sterilis val
de ⁊ infructuosa fuit: ita vt si quãdo semina ex ne-
cessitate suscepit duplicata vix redderet. Uermes
enim quidam nascebãtur in ipsis germinum culmi
nibus ⁊ ascendentes segetem succidebant. Erãt au
tem agricole loci ipsius gentiles. Hos cum docuis
semus domino credere: ⁊ fidem christi recipere: chri
stiani iam facti veniunt ad nos ⁊ rogant vt orem⁹
dñm pro segetibus ipsorum. Et cum diceremus eis
nos quidem oraturos: sed fidem ipsorum requiri
apud deum: que hoc precipere mereatur illi ex are-
na hac que calcatur a nobis sinus suos replentes
offerunt nobis rogãtes vt in nomine dñi benedice
remus. Et ego ad eos fm fidem (inquam) vestram
fiat vobis. Tunc illi auferentes arenam secum mi-
scent seminibus que seminaturi erant ⁊ spargunt p̃
agros ⁊ tantum fructum ex eo colligunt quantum
nulla vsq̃ potuit egypti terra colligere. Ex eo er-
go consuetudo est eis bis per annos singulos veni
re ad nos ⁊ eadem expectare a nobis. ¶ Sed et
illud non celabo vos quod mihi deus ad gloriam
nominis sui prestitit. Descenderam aliquãdo ad ci
uitatem ⁊ inueni ibi virum quendam doctorem ma
nicheorum seducentem populos: cum hoc habui cõ
flictum sermonis. Sed quia erat versutus nimis: ⁊
concludere eũ verbis non poteram: veritas ne au
ditorum turbe lederentur: si ille quasi superior ab-
cessisset in verbis dixi. Accendite ignem plurimum

in medio platee ⁊ ambo intremus in flammas si quis
nostrum ex ea nō fuerit adustus: huius vera fides
credatur. Quod cum dixissem valde placuit populo
⁊ cōtinuo ignis accenditur plurimus. Tunc ego ap
prehendens eum cepi mecum per trahere ad ignem
Et ille non ita inquit: sed vnusquisque nostrum sin-
gulariter ingrediatur. Primus tamē tu debes in-
trare qui hoc proposuisti: ⁊ ego in nomine christi con
signans memetipsum ingressus sum ignem. Flam-
ma vero huc illucque diuidi ac dispergi ⁊ refugere pe
nitus a me cepit. Steti in medio ignis dimidia fe-
re hora: ⁊ in nomine dn̄i in nullo penitus lesus sum
Videntes autem populi cum ingenti ammiratiōe
acclamauerunt ⁊ benedixerunt deum dicentes. Mi
rabilis deus in sanctis suis. Ceperunt autem vrge
re etiam manicheum vt introiret in ignem. At ille
reluctari cepit ⁊ subtrahere se. Tunc comprehendē
tes eum turbe iniecerunt in medium ignis: ⁊ statim
circumdans eum flamma atque adurens semiustum
reddidit. Et illum quidem cum dedecore ex vrbe po
pulus eiecit: clamans ⁊ dicens. Viuus ardeat sedu
ctor. Me vero assumentes secum ⁊ benedicētes do
minum ad ecclesiam perducunt. ¶ Alio quoque tem
pore dū trāsirem iuxta templū quoddā vidi ibi sa-
crificare gentiles ⁊ aio ad eos: Cur vos cū sitis ho
mines rōnabiles immolatis mutis ⁊ insensibilibus
simulachris. Non enī vos multo magis sine sensu
estis: quam illi quibus immolatis. Ad hunc sermonem
dn̄s aperuit eis intellectū ⁊ relinquētes errorē suū
quem agebāt secuti sunt me: ⁊ crediderūt saluatori
nostro deo. ¶ Fuit mihi aliqū hortulus monaste-
rio vicinus: in quo propter aduentantes fratres ole-
ra colere videbamur. Quidā aūt gētilis ingressus
est nocte: ⁊ furatus est olera. Que cum pertulisset ad
domū suā igni apposuit vt coqueret. Cūque tribus
horis continuis ingēti igne suggesto: neque seruare ne
que molliri: aut calefieri aliquatenus potuissent: sed
permāsissent eadē viriditate qua in ollā missa sunt
⁊ neque aqua quidā ipsa vel leuiter calefieri potuisset
in semetipsum regressus ille qui furatus est: erepta rur
sus de foco olera reportabat ad nos ⁊ prosternēs
se āte pedes nostros rogare cepit: vt peccati sui ve-
niam mereretur: ⁊ fieret christianus: quod ⁊ impetra-
uit. ¶ Accidit aūt eadē die hospites venire ad nos
plurimos fratrum: quibus oportune olera ipsa para
ta sunt gratias ergo referētes dn̄o pro mirabilibus
suis duplicem letitiam gessimus: ⁊ pro salute hoīs
et pro beneficijs diuinis.

¶ Incipit vita de sanctis Syro Esaia ⁊ Paulo.

Adedebat ⁊ adhuc etiā hoc abbas
Syrus aliqū ⁊ Esaias ⁊ paulus
occurrerūt sibijnuicem ad ripā
fluminis. Erāt autē isti viri iusti
summe abstinētie ⁊ totius religio
nis. Hi pergebant visitaturi san
ctum quendam virum nomine
anuph. Aberat autem monasterium. ad quod ibant:
mansionibus tribus. Cum ergo vellent trāsire flu
uium: nec esset copia trāsmeandi: aiunt inter semet
ipsos. Petamus a dn̄o gratiam: ne impediatur no
bis boni operis iter. Et cōuersi ad abbatem syrum
tunc (aiunt) precipue pete a dn̄o: scimus enī audiri
te: quia prestabit tibi que petis. At ille cohortatus
etiam ipsos secum genua figere in oratione prostra
uit se in faciem corā dn̄o. Et cum impleta oratione
surrexissent ecce vident appelli nauigium ad ripam
fluminis paratum ad iter quod acturi erant et expe-
ditum. Hoc ascendentes aduersus fluminis cursum
ita velociter ferri ceperunt: vt inter horam vnam: to
tius itineris (quod peracturi per triduū erant) cō
ficerēt spaciū. Cūque applicuissent ad terrā Esaias
ait. Dominus mihi ostendit virum ad quē prope-
ramus occurrentem nobis: ⁊ vniuscuiusque nostrum
secreta cordis aperiētem. Sed ⁊ paulus ait. Et mi
hi ostendit dn̄s quod post triduum educat eum de hoc
mundo. Cum ergo iter: quod ducit ad monasteriū
de flumine: incedere cepissent: progressique essent pau
lulum occurrit eis supradictus vir ad quem visitan
dum pergebant: ⁊ salutans eos ait: benedictus deus
qui vos mihi ⁊ nunc in corpore: et ante iam ostendit
in spiritu. Et tunc cepit de vniuscuiusque eorum me-
ritis que habebāt apud deum: atque actibus memo
rare. Tunc paulus ait. Quoniam ⁊ nobis dominus
ostendit: quod post triduum te de hoc mundo assumat
petimus a te: vt etiam de tuis nobis virtutibus et
actibus quibus domino placuisti: enarres. nec ve-
rearis iactantie notem. Abscessurus enī de hoc mū
do ad imitationem posteris gestorum tuorum me
moriam derelinque. Tunc ille. Nihil inquit magnū
fecisse memini: hoc tamen custodiui: ex quo nomen
saluatoris nostri in persecutione confessus sum: ne
post confessionem veritatis mendacium de ore meo
procederet: neque pre amore celestium terrenum ali-
quid amarem sed nec gratia domini in his defuit mi
hi. Nunquam enim me fecit in aliquo egere terreno:
omnem quem desideraui cibum angelorum mihi de
ferens ministerio. Nihil a me occultauit dominus
eorum: que geruntur in terris: nunquam defuit in corde
meo lux eius per quam suscitatus somnum corpo-
ris non requirerem: desiderium habens semper vi-
dendi eum. Sed ⁊ angelum suum assistere mihi fe-
cit edocentem me de singulis quibusque virtutibus
mundi. Lux mentis mee nunquam extincta est. Omne
quod petij a domino sine mora consecutus sum.
Ostendit mihi frequenter multitudines angelo-
rum assistentium sibi vidi et ceterum iustorum: con
gregationesque martyrum: monachorum conuen-
tus: omniumque sanctorum: eorum dumtaxat: quo-
rum opus non est aliud nisi laudare semper ⁊ bene
dicere deum in simplicitate cordis ⁊ fidei. Vidi
econtrario sathanam et angelos eius eternis igni-
bus tradi: et rursus iustos eterna letitia perfrui.
Cum hec ⁊ multa alia his similia per totum triduū
enarrasset eis: tradidit spiritum. Et continuo vi-

dicit ipsi ab angelis suscipi eius animam: atq; ad celos ferri: ita vt vocem hymnorum audirent etiam ipsi. a quibus vna cum angelis anima eius abscedens dominum collaudabat.

¶ De sancto Heleno.

Uit et alius vir sanctus Helenus nomine hic a puero in seruitio domini omni cum continentia ⁊ castissimis institutionibus enutritus ad summa merita peruenerat. Deniq; cũ adhuc puer esset i monasterio: si necessarius fuisset ignis: vt de vicino exteretur: ardentes prunas vestimento ferebat illeso. Quod amirantes omnes qui aderant fratres: studium animi viteq; eius ac meriti cupiebant. Huic quodam tempore cum solus esset in heremo: desiderium vescendi mellis exortum est: ⁊ conuersus vidit in saxo fauum mellis inherentem: sed intelligens inimici hanc esse fallatiam continuo semetipsuz increpans ait. Discedite a me deceptrix ⁊ illecebrosa concupiscentia. Scriptum est enim. Spiritu ambulate: ⁊ desideria carnis ne perfeceritis. Et statiz derelinquẽs etiam locum ipsum: decessit ⁊ abijt in desertum: atq; ibi tanq̃ pro carnis cõcupiscentia puniendo ieiunijs semetipsum cepit affigere. Tertia autem septimana ieiunij sui videt in deserto iacere diuersa poma dispersa: ⁊ intelligens dolos inimici ait. Non manducabo neq; contingam: ne fratrem meũ hoc est animam meam scandalizẽ. Scriptum est enim quia nõ in cibo solo viuit homo: sed in omni verbo dei. Cumq; ⁊ sequentem septimanam ieiunaret: paululum in somnum deductus est: ⁊ ecce angelus astitit ei per visum dicens. Surge iam ⁊ que inueneris tibi apposita dubitans his vescere. Et surgens vidit atq; fontem lenibus repletum fluentis: eiusq; ripas in circuitu herbis quibusdaz teneris odoratisq; pretextas. Et accedens decerpere cepit ⁊ edere similiter ⁊ ex fonte poculum sumere. Affirmabat autem se nunquã in omni vita sua tante dulcedinis aliquid: ⁊ tante suauitatis hausisse. Inuenit autem in ipso loco etiam speluncam quandam: intra quaz aliquãdiu requieuit. Et cum reficiendi corpusculi tempus ⁊ necessitas affuisset: per dei nihilominꝰ gratiam: nihil deerat eorum que poscebat a domino. ¶ Quoddam vero tempore pergebat ad visitandos fratres iconomos: quibus etiam que necessaria erant ad refectionez corporis deferebat. Et cum in itinere eoruz: que portabat: onere grauaretur: vidit eminus onagros transire per desertum: ⁊ exclamauit dicens. In nomine domini nostri iesu christi veniat. vnus ex vobis ⁊ suscipiat sarcinam meam. Et ecce vnus ex omni grege tota cum mansuetudine pergit ad eum. Tunc ille p̃benti se spõte ⁊ onus imposuit ⁊ ipsi insedit: ⁊ cum velocitate ab eo ad cellulas fratrum: quo pergebat euectus est. ¶ Alio rursus tempore dominica die venit ad quoddam monasterium fratrum: ⁊ cum vidisset eos non agentes solẽnitatem diei causam requirit: Cum autem dixissent pro eo q̃ presbyter nõ adesset qui trans flumen maneret: propter metum enim cocodrilli transire nullus audebat. Tunc ille si vultis inquit ego eam: ⁊ adducam eum ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit. Ubi cum nomen domini inuocasset: p̃sto fuit bellua: ⁊ que solebat ad esse ad perniciez hominum: affuit nunc ad vehiculum iusti: tergo quoq; suo suscipiens eum cũ omni metu subiecta vsq; ad partem ripe vlterioris euexit. Adijt continuo presbyterum: ⁊ exorare eum cepit: vt veniret ad fratres. Erat autem indutus vilissimo ⁊ ab iectissimo indumento. Super quo miratus p̃sbyter: quis aut vnde esset. vel quid sibi vellet: inquirit. Ubi vero cognouit esse hominez dei se qui eum cepit ad flumen. Et cum causaretur non inueniri nauigium quo transiri possit: tunc abbas helenus. nihil inquit verearis pater: ego iam nunc parabo vehiculum. Et exclamans voce magna: ad esse bestiaz iubet. Que statim voce eius audita affuit ac dorsum suũ advehendũ placite prebuit prior ipse cõscendens inuitat ⁊ presbyterum dicens. Ascende nihil formitans. At ille visa belua exterritus: retrocedere ac refugere magis cepit. Omnes autem qui aderant stupor ingens ⁊ metus inuasit: videntes eum cocodrillo euectuz fluminis alueum transmeare. Sed vbi descendit: se cum periter in siccuz edu cit etiam bestiam dicens ad eam. Melius est tibi mori q̃ tot scelerum ⁊ tot homicidioꝝ inuolui reatu. At illa statim corruens expirauit. Interea per triduum in monasterio sanctus Helenus permanens docebat fratres spiritali doctrina. ita vt etiaz nonnullorum cogitationes cordis ⁊ secreta consilia proferret in mediuz ⁊ alium quidem proderet spiritu fornicatiõis vrgeri: alium spiritu iracundie alium vero cupiditate pecunie: nonnullos autem ⁊ iactantie ac spiritu superbie illudiꝰ. Alterius vero mansuetudinis. alterius iusticie. alterius etiam patientie testimonium dabat: ⁊ sic vtraq; ex parte aliorũ vitia. aliorum etiam virtutes animi exaggerans: ad omnes eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscentes vero singuli quiq; ita agi inter semetipsos vt ille nunciauerat corde cõpuncti emẽdabantur. Profecturus autem ait ad eos: preparate olera ad aduentum fratrum. Et illis preparantibꝰ continuo superuenerunt fratres quibus honorifice susceptis: ipse cõtendit ad heremũ. ¶ Rogabat vero eum quidam de fratribus vt permitteret ei secũ esse: ⁊ degerere in heremo. Cumq; respõdisset ei graue esse negocium: ⁊ plurimi laboris obsistere temptationibus demonum: eo contentiosius iuuenis persistebat promittens se cuncta tolerabiliter perlaturũ. tantum vt preberet ei copiã consortij sui. Et cum permisisset secutus est eũ ad heremuz: quem ille in vicina sibi spelunca habitare iubet. Tunc demones aduolantes per noctem primo sedis ⁊ turpibꝰ eũ cogitationibꝰ exagitant: post hec vero etiã vi

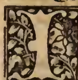
lenter irruere ⁊ necare eum aggrediuntur. Effu-
giens autem iuuenis: ⁊ peruolans ad cellulam san-
cti helent: quibus malis vrgeretur exponit. Tunc
senior consolatus eum paucis verbis: ⁊ de virtute
fidei ac patientie commonens: statim reuocat ad
speluncam: de qua fugerat: ⁊ tanq̄ sulcum quen dā
per harenam extra cellulam iuuenis digito suo
ducens: precepit in nomine domini: ne audeant de-
mones statutum transgredi limitem: et ita verbi
eius virtute adolescens permansit de reliquo se-
curus. ¶ Ferebatur etiam de illo iuuene: ꝙ et ipse
in heremo positus celestes sepe percepisset cibos
fratribus ad se venientibus: cum nihil habuisset
quod apponeret: affuisse quendam adolescentem:
panes ei et que erant necessaria deferentem: casqꝫ cū
ante speluncam eius deposuisset: vltra nusq̄ com-
paruisse: dixisse vero eum ad fratres. Benedica-
mus dominum: qui preparauit nobis mensam in
deserto. Hec et alia plurima de sanctorum patrum
vita et conuersationibus enarrans nobis pater co-
pies et cum omni effectu instruens: post edificatio-
nis sermonem introduxit nos in hortum: ostendēs
nobis arbores palmarum aliorumqꝫ pomorum:
quas ipse plantauerat et dicebat. Hec me in here-
mo plantare rusticanorū fides ammonuit. Ut enim
vidi eos tantam fidem habere vt harenam sub no-
stris vestigijs colligentes per agros suos sperge-
rent ⁊ terram sterilem ad totius fecunditatis ver-
terent vberantem: pudor in quam est: si nos infe-
riores his inueniamur in fide: quorum fides per
eos cognita est deo.

¶ De sancto Helya.

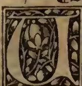
Vidimus et alium senem venera-
bilem Helyam nomine in fini-
bus ciuitatis anthinoo que est
metropolis thebaidis: centum
fere iam et decem (vt dicebat)
annorum super quem dicebant:
ꝙ vere spiritus Helye in eo re-
quieuisset. Multa enim de eo ⁊
magnifica ferebantur. Septuaginta namqꝫ annos
in solitudine vastissima eum transegisse perhibebāt
cuius deserti horrorem terroreqꝫ nullus sermo di-
gne poterit exponere. Illic ergo sedebat senior to-
ta hac etate: humane habitationis nesciens loca.
Semita autem erat angusta ⁊ scrupea: qua ad eum
ducebat: que vix inueniri a commeantibus posset.
Locus vero ipse in quo sedebat spelunca erat terri-
bilis quedam: ⁊ intuētibus plurimum horroris in-
cutiens. Ipse autem trementibus iam membris:
prematura quatiebatur etate. Incessabiliter facie-
bat signa per singulos dies: ⁊ euntes ad se quacun-
qꝫ incommoditate constrictos omnimodis resolue-
bat. Cuncti vero patres confirmabant: ꝙ nullus
omnino meminisset hic q̄n secessisset ad heremū. Ci-
bus ei erat panis exiguus ⁊ paucissime oliue vsqꝫ ad
vltimam senectutem. Nam et in iuuentute sua sep-
timanas frequēter ieiunasse ꝓhibebat.

¶ De sancto Pythirione.

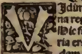
Interea redeuntes ex thebaide
vidimus montem quendaꝫ pre-
ruptum fluuio imminenteꝫ ela-
tione minacis saxi aspectu etiam
ipso terribilem: in quo erant per
ipsa precipitia speluce difficilis
accessus. In his monachorū plu-
rimi commanebant: quorum pater erat nomine
Pythirion. Hic ⁊ ex discipulis beati Anthoni fuit et
post illius obitum cum sancto habitauerat ammo-
ne. Post huiusquoqꝫ abscessum in hoc se constitue-
rat monte. Sed ⁊ tanta in eo erat virtutuꝫ copia.
tanta gratia sanitatum: ⁊ potestas aduersuꝫ demo-
nes: vt duorū merito summorum virorum solus heredita-
tem consecutus dupliciter videretur. Hic ego mul-
tis monitis nos edificans: multaqꝫ doctrina instru-
ens precipue tamen de discretione spirituꝫ nos do-
cebat dicens esse quosdaꝫ demones: qui certis qui-
buscunqꝫ vitijs obsequuntur: quicꝫ cum affectus
anime passibiliter ⁊ vitiose viderint moueri. conuer-
tunt eos ad omne facinus malū. Si quis ergo est
qui vult demonibus dominari: prius vitijs suis et
passionibus dominetur. Quod cunqꝫ enim vitium
proprie passionis abieceris: huius vitij demonem
poteris etiam de obsessis corporibus effugare. Et
ideo conandum est paulatim ꝓpria vitia superare:
vt possimus etiam demones superare: qui huius-
modi vitijs obsequuntur. Hic secundo reficiebatur
in septimana pulticulas accipiens ex farina: nec po-
terat iam accipere aliaꝫ escam: neqꝫ etate. neqꝫ con-
suetudine permittente.

¶ De sancto Eulogio.

Vidimus ⁊ alium sanctū patreꝫ
Eulogium nomine: qui in offerē-
dis sacramentis tantum gratie
accipiebat a dn̄o: vt vniuscuiusqꝫ
accedētiuꝫ ad altare dei merita
culpasqꝫ cognosceret. Deniqꝫ
ex mōachis quosdam volentes
accedere ad cōmunicationem re-
tinuit dicens. Quomodo ausi estis accedere ad sa-
cramenta: cum mens vestra ⁊ propositū sit in malo
Deniqꝫ aiebat. Tu hac nocte habuisti cogitatiōem
fornicandi. Tu vero dixisti in corde tuo: nihil inter-
est siue iustus ad sacramēta siue peccator accedat. Et
alius dubitatiōeꝫ habuit in corde suo dicens. Quid
enī me sctificare cōmunione pōt. Hos ergo ⁊ singu-
los remouebat a cōmunōe sacramētī ⁊ dicebat eis.
Secedite paululū ⁊ agite pniaꝫ: vt purificati p satis-
factiōeꝫ ⁊ lachrymas: digni habeamini cōmuniōi xp̄i.

¶ De sancto apelle

Vidimus ⁊ alium presbyterum in vici-
na regione nomine Apellen: virū iustū.
Hic faber erat ferrarius ⁊ que necessa-
ria erant fratribus operabatur. Quo-
dam autem tempore cum ad fabrilia
opera vigilaret in silentio noctis: conuersus oper-

bolus in formam mulieris speciose venit ad eum tā ꝙ aliquid ei operis deferēs. Tunc ille ereptum ma nu nuda de fornace ferrum candens in faciem eius iecit. At illa clamās ⁊ vlulans aufugit: ita vt omnes fratres qui in circuitu cōmanebant: vlulatum eius fugientis audirēt: et ex eo iam vir ille in vsu habuit ferrum candens manu nuda tenere nec ledi. Adhuc ergo cum venissemus ⁊ humanissime nos suscepis set: poscebamus ab eo vt nobis vel de suis vel de eorum quos precipuos in conuersatione sancta sci ret: virtutibus loqueretur. Tunc ille. Est inquit in hac heremo vicina frater quidam nomine Joānes etate prouectus: vita moribus atq; abstinentia cū ctos precellens. Hic primo cum secessisset ad here mum tribus cōtinuis annis sub cuiusdam saxi ru pe stans semper orauit: ita vt nunꝙ omnino resede rit neq; iacuerit. Somnum autē tantum cepit ꝙtū stans rapere potuit. Cibum vero nunꝙ nisi die do minica sumebat. Presbyter enī tunc veniebat ad eum ⁊ offerebat p eo sacrificium: idq; ei solum ⁊ sa cramentum erat ⁊ victus. Huic quodam die satha nas surripere volens trāsfigurauit se in presbyterū qui venire ad eum solebat: ⁊ preueniens horam so litam simulat se sacramētorū gratia venisse. At ille vigilāter intelligēs dyaboli fraudem cum indigna tione quadā ait ad eum. O omnis doli omnisq; frau dis pater: inimice omnis iusticie nō desinis seducē do animas christianas: sed ausus es etiā ad ipsa te immergere terrifica ⁊ sacrosancta mysteria. At ille respōdit ei. Putaui inquit ꝙ possim te ludificare. Sic enī ⁊ alium quēdam ex vestris decepi: ita vt et mente excederet ⁊ perderet sensus. Quem cū credē tem mihi insanum reddidissem: tot iusti orātes pro eo vix eum ⁊ loco ⁊ sanitati restituere potuerunt. Et hec cum dixisset domon aufugit ab eo. Erat au tem supradictus vir persistens in opere cepto atq; in oratione perdurans. Pedes vero eius ex eo ꝙ multo tempore immobiles fuerunt dirūpebantur ita vt sanies ex eis pflueret. Tres autē cū comple rentur anni affuit angelus dn̄i: ⁊ ait ad eum. Dn̄s Iesus xp̄s et spiritussanctus susceptis orationibus tuis: ⁊ corporis tui cicatrices sanat ⁊ celestis cibi: id est verbi ⁊ scientie sue tibi abūdatiam donat. Et cō tingens os eius ac pedes ⁊ ab vlceribus eum sanū reddidit ⁊ repletum scientie ⁊ doctrine gratia cibi famē sentire nō fecit. Jubet autē trāsire eū ad alia loca: ⁊ heremū circūeuntes visitare etiam alios fra tres: ⁊ edificare eos in verbo ⁊ doctrina dn̄i. Do minica autem die ad eundem semp reuertebatur lo cum simili modo sacramētorum gratia: reliquis ve ro diebus etiam opus manuū faciebat ⁊ operabat in iumentorum cingula ex palmarum folijs texens vt in illis locis haberi moris est. Quodam vero tē pore cladus aliquis ire ad ipsum voluit vt ab eo cu raretur. Contingit autem vt animal ipsum quod ascensurus erat cingulum manibus hominis dei fa ctum haberet. Cum ergo imponeretur ille clau dus supra iumentum: statim vt contigerunt pedes eius illud cingulum: sanus effectus est. Sed ⁊ qui buscūq; egris benedictum panem misit: statim vt ex eo perceperunt sanati sunt. Et alias multas vir tutes ⁊ sanitates per eū dominus impleuit. Ha buit autem ⁊ hanc gratiam super omnes pene cete ros homines vt vniuscuiusq; fratrum de vicinis mo nasterijs cōuersatio ei reuelaretur: ita vt scriberet ad patres eorum ⁊ commoneret. ꝙ ille ⁊ ille segni ter agunt: nec rectum in timore propositum gerūt ille vero ⁊ ille in fide ⁊ animi virtute proficiūt. Sed et ad ipsos patres scribebat: alijs quidem ꝙ mul tum tediosi essent erga fratres: ⁊ pusillanimes cir ca patientiam: alijs vero ꝙ bene constanter ⁊ solli cite agerent ⁊ sufficienter consolarētur fratres. Et quid huic meriti pro virtutibus: quid vero illi cor reptionis immineret a domino pro ignauia predi cabat: ⁊ ita eorum qui absentes erant actus ⁊ cau sas ac merita vel negligentia describebat: vt audiē tes hi (de quibus dicebat) conscientia conuicti ne gare non possent. Docebat tamen omnes: vt a visibilibus ⁊ corporeis rebus cor ⁊ animū ad inuisi bilia ⁊ incorporea trāsferrent. Tempus enim (inqt) est vt ad huiusmodi studia transeamus: neq; enim semper pueri ⁊ semper infantes esse debemus: sed aliquādo iam ad spiritalia et altiora conscendere et virorum sensus capere: atq; ad perfectiorem sub ire intelligentiam: vt possimus virtutibus animi enitescere. Sed ⁊ multa alia de hoc viro sanct⁹ ho mo dei appelles narratione nobis fidelissima com mendauit: que cuncta conscribere: ⁊ longum videt et pro magnitudine sui nonnullis fortasse audien tium vix credibile.

Finit vita sancti appellis.
De sancto Paphuncio.

Idimus ⁊ aliud monasteriū san cti paphuncij hominis dei: q no minatissim⁹ in illis locis anacho rites: ⁊ vltimi habitator fuerat deserti in regionibus eracleos: splēdide vrbis apud thebaidam De hoc ergo fidelissima patrum narratione comperimus: ꝙ cū fuisset vite angelice quodam tempore orauerit ad deum vt sibi ostende ret: cui sanctorum similis haberetur. Assistens vero angel⁹ dei respōdit ei: ꝙ similis esset symphoniaco cuidam qui in vico illo cantandi arte victum quere ret. Tunc ille obstupefactus nouitate respōsi cum omni properatione pergens ad vicum requirit ho minem. Et cum inuenisset studiosissime percūcta batur ab eo: quid nam sancti ⁊ religiosi operis ge stum sit ei. omnesq; actus eius curiosius discutit. At ille respondit ac res erat se esse indignissime vi te hominē peccatorem: atq; ante non multum tem poris ex latrone in istud quod nunc exercere videt fedum artificium deuolutum. Paphuncius eo ma gis instabat requirens si quid ei forte vel inter la

trocinia p̄ij operis fuisset admissum. Nihil inquit
mihi conscius sum boni. Hoc tamen scio ꝙ cum in-
ter latrones essem capta est aliqn̄ a nobis virgo deo
consecrata. huius cum ceteri college mei latrones
cuperent eripere pudorem: obieci me medium: et eri-
pui eam de contaminatione latronum: et nocte de-
ducens eam vsqꝫ ad vicum domui, sue restitui inta-
ctam. Alio quoqꝫ tempore inueni mulierem hone-
ste forme in heremo oberrentem: Hec cum interro-
garetur a me: cur aut quomodo in hec loca deuenis-
set respondit. Nihil me interroges infelicissimam
mulierem: nec causas requiras: sed si ancillam pla-
cet habere adducito quo vis. Mihi enim infelici est
maritus qui debiti fiscalis gratia sepe suspensus et
flagellatus ac penis omnibus cruciatus seruatur
in carcere nec aliam ob causam p̄ducitur nisi vt tor-
menta patiatur. Tres autem nobis filij fuerūt qui
pro eiusdem iam debiti necessitate distracti sunt.
Ego quoqꝫ miserrima quia ad similes penas inq̄-
ror: de loco ad locum fugitās: in edia miseriaqꝫ con-
fecta: per hec nunc latitans oberro loca: triduū hoc
sine cibo iā ducens. Ego vidi hec audiui: miseratus
adduxi eam ad speluncam: et reficiens animam eius
fame: collapsam dedi etiam trecentos ei solidos p̄
quibus se ac maritum et filios non solum seruituti:
sed et supplicijs asserebat obnoxios: et reuocatam
eam ad ciuitatem omnes eos data pecunia libera-
ui. Hoc solū scio me fecisse in latrocinio meo. Tūc
pater paphuncius. Ego inquit nihil tale feci tamē
credo etiam ad te peruenisse ꝙ celebre paphūcij no-
men inter monachos habeatur. Fuit enim mihi nō
mediocris studij vt vitam meam in huiusmodi ex-
colerem disciplinis. Deus igitur de te mihi reuela-
uit: quia nihil minus apud ipsum meriti habeas quā
ego. Quia ergo frater vides te non minimo loco
haberi apud deum: non negligas animam tuā. At
ille statim fistulas quas manu gerebat abijciens se-
cutus est eum ad heremum: et artem musicam in spi-
ritualem commutans vite mentisqꝫ armoniam: per
integrum triennium arctissime se tradidit abstinen-
tie: in psalmis et orationibus semetipsum die noctu-
qꝫ exercēs: atqꝫ iter celeste animi virtutibus agēs
inter sanctorum angelicos choros reddidit spiritū.
¶ Postea ꝙ hunc paphuncius omni exercitij vir-
tute consummatū premisit ad dominum: ipse acrio-
riobus semetipsū studijs ꝙ prius exercuerat agēs
iterum domino supplicabat vt sibi ostenderet quis
ei esset similis super terram. Fit ergo vox ad eum
dicens. Similem te esse nosce primario vici huius:
qui est in proximo. Quibus auditis paphuncius si-
ne mora ad eum properans pulsat ad ostiū domꝰ
eius. Ille vero cui moris erat suscipere hospites oc-
currit ei: atqꝫ introducit in domum suā lauans quo-
qꝫ pedes eius apposuit mensam: egitqꝫ cōuiuium.
Inter epulas vero percunctari paphūcius cepit ab
hospite qui actus eius: quod studium cuiusqꝫ ope-
ris haberet exercitia. Ille vero cum de se humilia
responderet: et latere in bonis ꝙ publicari mallet:
perurgebat paphuncius dicens relatum sibi esse a
domino ꝙ dignus esset consortijs monachorum.
At ille ergo magis humiliora de seipso sentiens aie-
bat Ego quidem in nullo mihi boni alicuius sum
conscius. Uerum quia verbum dei factum est ad te
cum quem nihil latet celare non possum. Hec ergo
que mihi in medio multorum posito in vsu sunt lo-
quar. Triginta iam completi sunt anni ꝙ continen-
tie consensum habere me cum coniuge mea nullus
agnouit. Suscepti autem ex ea tres filios. horum
enim causa solummodo cognita est mihi vxor: nec
p̄ter eā alia: nec ipsa vltra iā cognita. Suscipere ho-
spites nunꝙ cessaui: sed ita vt neminem ante me pa-
teret aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi
vnꝙ de domo mea hospitem sine viatico: paupe-
rem nullum despexi: sed que necessaria fuerant pre-
bui. Si in iudicio sedi: nec filij mei personam con-
tra iusticiam accepi. Alieni laboris fructus nunꝙ
introierūt in domum meam. Litem si vidi nunꝙ
preterij donec reconsiliarem dissidentes ad pacem
Nemo vnꝙ deprehendit in culpa famulos meos:
nunꝙ greges mei leserunt fruges alienas. Uolen-
tes seminare in rure meo nunꝙ prohibui: nec vbe-
riora mihi noualia elegi: steriliora illis dereliqui
Quantum in me fuit nunꝙ permisi: vt potentior in-
firmū premeret. Semper studui in vita mea: vt ne-
minem contristarem. Judicium si fuit apud me: ne-
minem condemnaui: et dissidentes reuocare in con-
cordiam studui. Hec interim mihi vite institutio
deo donante hactenus fuit. ¶ Audiens autem hec
beatus Paphuncius caput eius exosculans bene-
dixit eum et dixit. Benedicat te dominus altissi-
mus ex syon: et videas que bona sunt h̄ ierusalē om-
nibus diebus vite tue. Quia ergo bene hec et conue-
nienter implesti illud tibi deest quod bonorum om-
nium summum est: vt omittens cuncta, ipsam iam
sequaris dei sapientiam et secretioris scientie in-
quiras thesauros: ad quos aliter non poteris per-
uenire: nisi abneges teipsum: et tollas crucem tuam
et sequaris christum. At ille cum audisset hec nihil
moratus nec omnino aliquid in domo sua ordinās
secutus est virum pergens cum ipso ad desertum.
Cumqꝫ venissent ad flumen: nusꝙ ad transmean-
dum reperto nauigio. Paphūcius precepit intra-
re secum pedibus fluuium: cuius in illis locis pro-
funda habebatur altitudo. transierūt ergo pariter
fluuium ita vt aqua eis vix ad latera perueniret.
Ubi vero veniunt ad desertum: collocat hominem
Paphūcius in cellula quadam: haud procul a suo
monasterio posita et conuersationis spiritualis or-
dinem tradidit. perfectorumqꝫ studiorum exercitia
docet scientiarum quoqꝫ secretiora cōcredit. Cūqꝫ
eum in omnibus instruxisset semetipsum: denuo
maioribus exercitijs dedit: exiguos priores depu-
tans labores quibus conferri potuerit. His qui se-
culi videbantur actibus occupari: hoc enim sibi di-
cebat. Si isti qui sunt in seculo tantum boni ope-
ris faciunt: quanto nos studere debemus plus vel

amplius in abstinentie labores eos antecedere.

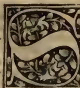
¶ Tempore autem aliquando in his transacto. et ad scientie perfectionem perducto. cum quē perfectū iam in operibus assumpserat quadam die Paphnutius sedens in cellula sua videt animā eius inter angelorum choros assumptam dicentium. Beatus quem elegisti et assumpsisti. habitabit in tabernaculis tuis. Et cum hec audisset agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc vero paphnutius persistebat in ieiuniis et orationibus semetipsum ad maiora et perfectiora extendens. et rursus orabat dominum vt sibi ostenderet cui similis haberetur inter homines. Rursus ei vox diuina respondit dicens. Similis es negociatori quem videris ad te venientem. sed exurge velociter et occurre ei. Adest enim vir cui te similem indicaui. Et Paphnucius sine mora descendens occurrit cuidam negociatori Alexandrino viginti milibus solidorum merces tribus nauibus deferenti ex thebaida. et quoniam erat religiosus et bonorum operum studium gerens decem leguminum saccos pueris suis impositos ad monasterium dei hominis deferrebat: et hoc ei causa adeundi. Paphnucium fuit. At ille continuo vt eum vidit. quid agis (inquit) o preciosissima et deo digna anima. Quid tibi cum terrenis est labor. cui sors et societas cum celestibus data ē. Relinque hec illis qui de terra sunt et de terra cogitant. tu autem regni dei (ad quod vocatus es) negociator efficere et sequere saluatorem a quo paulopost assumendus es. At ille nihil omnino differens precepit pueris suis. vt omnia que superessent (multa enim iam ipse per se distribuerat) pauperibus erogarēt. Ipse vero sequens sanctum Paphnucium ad desertum in eodem ab eo constitutus est loco ex quo et priores ad deum fuerant assumpti. et similiter ab eo de omnibus instructus in exercitiis spiritualibus et diuine sapientie studiis permanebat: Breui autem tēpore consummato: etiam hic translatus ē ad cōgregationem iustorū. Et nō multo post ipse etiā Paphnucius in ipsis summe abstinentie exercitiis et laboribus vitam posuit. Astitit enim ei angelus domini dicens ad eum veni iam benedicte domini et ingredere (que tibi debentur) eterna tabernacula. Ecce enim mecum adsunt prophete qui te in tuum suscipiant chorum. Hoc autem tibi prius iccirco non reuelauimus: ne forte elatus dānum aliquod tui laboris incurreres. Et vnā post hec in corpore adhuc positus diem ducens: cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent omnia eisque sibi dominus reuelauerat nota fecit: dicens ad eos. Nullum in hoc seculo debere despici: etiam si latro sit aliquis: aut in scena positus: etiam si cultum ruris exerceat: et coniugio videatur astrictus etiam si negociator dicatur: et mercimoniis inseruiat: tamē in omni ordine humane vite sunt anime deo placentes: et habētes actus aliquos occultos quibus delectatur deus vnde constat non tantum professionem vite aut habitus speciem deo esse placitam quantum sinceritatem atque affectionem mentis et operum probitatem. Et cum similia de singulis quibusque disseruisset tradidit spiritum. Euidenter autem presbyteri qui aderant et omnes fratres viderunt eum ab angelis suscipi: hymnum cantantibus et collaudantibus deum:

¶ De sancti Isidori monasterio:

Vidimus apud Thebaidam etiā Isidori nominatissimum monasterium amplissimis spaciis circumspectum: muroque circundatum in quo habitantibus viris larga prebebantur habitacula Intrinsecus putei plures: horti irrigui omnium quoque pomorum arborumque paradisi et quecumque necessaria vsibus erant sufficienter: immo et abundanter prouisa: ob hoc vt nulli monachorum habitantium intrinsecus necessitas vlla fieret exeundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam vir magnus grauisque et de primis electus, ad ianuam sedens hoc habebat officii: vt aduentantes ea lege suscipiat: qua ingressi vltra non exeant. Si ergo semel ingredi placuerit stat immobilis lex: sed quod est ammirabilis: ingressos non tam legis necessitas sed vite beatitudo retinet ac perfectio. Hic ergo senior in ianua sibi ipse commanet. adherentem sibi habet hospitalem cellulam: in qua aduentantes hospitio recipiat et omni humanitate refoueat. Et ergo et nos ab eo suscepti sumus introeundi quidem copia nobis nulla fuit: ab ipso autem didicimus que institutionum beatitudo gererentur intrinsecus. Duos aiebat esse solos seniores viros quibus permissa est egrediendi ingrediendique libertas: qui opera fratrum dispensaret: et que necessaria sunt inferre curarēt ceteros vero ita eē in silētio et quiete orationibus et religiosis studiis operam dantes atque animi virtutibus pollentes: vt omnes signa faciant: et quod vere omnium mirificum signum sit nullus eorum egritudines cuiusque infirmitatis incurrit: sed cum vnicuique vite finis affuerit: omnimodis prenoscens et indicans ceteris fratribus suis de suo exitu atque vale dicens ad hoc ipsum recubans spiritum letus emittit.

¶ De sancto serapione.

Sed et in regione arsenoite. Serapionem quendam presbyterum vidimus multorum monasteriorum patrem: sub cuius cura plura et diuersa monasteria: quasi decem milium habebantur monachorum: qui omnes ex laboribus propriis quos precipue messis tempore mercede manuum conquerebant: partem plurimā ad supradictum

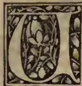
patrem conferentes: in vsus pauperum destinabant. Hoc autem moris erat non solum ipsis sed et omnibus pene egypti monachis vt messis tempore locent ad metendum opera sua: atque ex ea mercede octogenos vnusquisque modios frumenti: plus minusque conquirit: et horum partem plurimam pauperum vsibus afferunt. vnde non solum regionis ipsius egentes alantur: sed et alexandriam naues frumento onuste diriguntur. vel incarcere conclusis vel reliquis peregrinis ac egentibus prerogande. Neque enim intra egyptum sufficiunt pauperes qui possint misericordie eorum fructus et largitates absumere. Vidimus autem in regionibus mempheos et babylonis innumeras multitudines monachorum: apud quos et diuersas virtutum gratias ac morum ornamenta perspeximus. Ibi autem tradunt esse loca illa in quibus ioseph fertur recondidisse frumenta quos et thesauros ioseph vocant. Alij vero Pyramides quas dicunt ipsas esse i quibus putant frumenta nunc congregata.

De scto Appolonio monacho et martyre.

Radebant ergo seniores horum fuisse quendam persecutionis tempore monachum nomine Appolonium Qui cum vitam magnificam egisset inter fratres etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium singulos quosque circuire fratres: et cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse comprehensus et in carcerem trusus gentilium plurimi tanque insultaturi veniebant ad eum: et verbis blasphemis et impijs confutabant. Inter quos fuit quidam philemon nomine choraula famosissimus et omni populo amabilis Qui cum multis eum fatigaret iniurijs impium et scelestum et seductorem vocans multorumque mortalium deceptorem: dignumque esse ab omnibus odio haberi. Cumque hec et multa alia aduersum eum grauiora loqueretur: rndit apolonius dicens Misereatur tibi deus fili: et nihil tibi horum que locutus es reputet ad peccatum. Hec cum audisset philemon corde compunctus est: vimque verborum eius sub humanu more in sua mente persensit: intantum vt xpianum se repente fateret. Et inde statim peruolat ad tribunal iudicis atque in conspectu iudicis totius populi proclamans iniuste (inquit) agis o iudex viros religiosos et deos amabiles puniens nihil enim christiani vel malefaciunt vel docent. At ille hec audiens primo quidem putabat vt pote loci illius hominem ioci aliquid proponere. Sed cum vidisset hec eum serio psequente: et cum omni constantia assistentem: Insanis inquit o philemon et mente captus es subito. At ille. Ego inquit no insanio: sed tu iniustissimus atque insanissimus iudex es: qui tot iustos iniuste perimis viros. Ego enim xpianus sum quod est hominum genus optimum. Tunc ille coram populo cepit cum primo plurimis blandimentis reuocare velle i id quod cum nouerat: sed vbi immobilem vidit omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito vero quod aduerbis. Apollonij hec ei fuerit facta pmutatio: correptum etiam apollonium grauioribus subdidit tormentis et deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius vero vtinam inquit et tu iudex et omnes qui assistunt et audiunt me: hunc meum quem dicis errorem deceptionemque sequeremini. At ille vbi hec audiuit et ipsum et philemonem ignibus tradi in cospectu populi iubet. Illi vero postque ingressi sunt flammas beatus Appollonius cunctis audientibus clamat ad dominum dicens. Ne tradas domine bestijs animas cofitentium tibi: sed ostende nobis domine euidenter salutare tuum. Igitur vbi hoc in auditu populi et iudicis ad dominum locutus est appollonius repente nubes repleta rore circudedit viros: et flammas accensi ignis extinxit. super quo obstupefacti et iudex et populus: vna voce omnes clamare ceperunt. Magnus et vnus est deus christianorum solus immortalis. Sed hec cum fuissent prefecto alexandrie nunciata: semetipso truculentior redditur: et electis quibusdam de officio crudelissimis et seuissimis non tam hominibus quam bestijs: mittit qui et ipsum iudicem: qui mirabilibus diuinis crediderat et eos per quos virtus dei apparuerat vinctos in alexandriam deducerent. Igitur cum adducerentur omnes pariter vincti: affuit gratia dei i verbo: et cepit Appollonius eos. qui se vinctos deducebant: fidem dei docere. Quique cum domini misericordiam credidissent: et fidem dei tota cordis firmitate recepissent semet ipsos cum his quos exhibere venerant: vinctos offerunt iudici: et christianos se esse pariter profitetur. Quos cum perfectus in fide dei pertinaces et immobiles peruidisset. Vniuersos pariter iubet in profundum maris demergi: ignorans impius quid ageret. Hoc enim sanctis non mors sed baptisma fuit. Sed horum corpora sine dubio dei prouidentia integra illibataque maris vnda reportauit ad litus queque ab his qui obsequij causa simul venerant suscepta ac reuocata sub vno sepulchri domicilio collocata sunt. a quibus vsque ad presens tempus virtutes multe et signa miranda omnibus consummantur. sed et vota omnium atque orationes suscipiuntur ab eis et cum fructu petitionis implentur quo etiam nos dignatus est dominus adducere. et vota nostra orationesque complere.

De sancto dyoscoro.

Idimus et alium venerabilem patrem apud Thebaidas Dyoscorum nomine presbyterum: habentem in monasterio suo centum fere monachos quem tempore eo quo acceditur ad sacramenta summam curam summamque

perspeximus adhibere diligentiaz ne quis eorum qui accedūt in aliquo deferret ꝯsciētie maculaz in tantū vt etiā de his eos cōmoneret. que accidere ꝑ somnia hoibus solent vlꝫ fantasia mulieꝝ apparentiū. vel etiaz per naturalis humoris abundantiam Dicebat ergo siquidē absq̧ mulieꝝ fantasijs tale aliquid si eueniat nō esse peccatū. Ingenitus enim humor in corpe vbi propria repleuerit receptacula. sine necesse est vt meatib⁹ degerat. ⁊ ideo nō trahit ad pctm̄. Ubi hō visus mulieꝝ ⁊ blandimēta carnis occurrunt in hoc iā desijs anime. ⁊ erga huiusmodi cogitatiōes atq̧ illecebras occupare dari confirmabat indicia. Debere ergo monachos (aiebat) omni genere a cogitationibus suis repellere huiusmodi simulachra indulgere eos oino in hec blandimēta dilabi sensus suos. alioquin nihil interesse videbitur inter eos ⁊ illos qui seculo viuūt. Sed laborādum est monachis vt etiaz naturalem humorem per multam ieiuniorum abstinētiam ⁊ frequentes orationes doment ac superent fluxūq̧ eius labem: orationis ⁊ ieiunij cōmutatione ꝯstringant. Deniq̧ (aiebat) ⁊ qui delitijs viuunt si forte corporis sui egritudo deposcat. ab omnibus qui noxia esse iudicauerit medicus abstinebunt: cur non hec multomagis monachus faciat: cui anime ⁊ spiritus sanitas expetenda est.

De Nytrie monasterijs.

VEnimus autem ⁊ ad nytriam famosissimum in omnibus egipti monasterijs locum: qui quadraginta fere milib⁹ adest ab alexādria ex nomine vici adiacentis in quo nytrum colligitur: nytrie vocabulum trahens prospiciente hoc credo iaz nunc diuina ꝓuidentia: ꝙ in illis locis peccata hominū tanq̄ nytro sordes abluenda essent ⁊ abolenda. In hoc igitur loco quingēta fere: aut non multominus cernūtur vicina sibi ⁊ sub vno parte posita monasteria: in quibus aliqui plures: alij pauci: nonnulli etiam singulares habitant: ⁊ māsionibus quidem diuisi: aio autē ac fide ⁊ charitate valde coniūcti ⁊ inseparabiles manent. Huic ergo cum appropinquaremus loco vbi peregrinos fratres aduentare senserunt serui dei: cōtinuo velut examē apud singuli quiq̧ ex suis cellulis prorūnt: atq̧ obuiam nobis leto cursu ⁊ festina alacritate contēdunt: portātes secuz ꝙ plurimi ipsorū vreeos aque ⁊ panes: scd̄m ꝙ ꝓpheta corripiens quosdam dicit: quia nō existis filijs israel in obuiam cū pane ⁊ aqua. Tunc deinde susceptos nos adducūt prio cum psalmis ad ecclesiaz: lauāt pedes ac singuli quiq̧ lintheis quibus vtebantur abstergūt quasi vie laborem leuātes: re autez vera vite humane erūnas misticis traditionibus abluētes. Quid ergo nūc de humanitate eorum: quid de officijs: quid de charitate loquar cum omnes gestirent nos ad suū quisq̧ introducere monasterium: ⁊ non ea solū que hospitalitati debētur expleri sed ⁊ insuper aut de humanitate que ipsi pollebāt docere. aut de māsuetudine atq̧ alijs huiusmodi bonis: que apud illos velut ad hoc ipsuz de seculo sequastratos: diuersa quidem gratia: vna tamē eademq̧ doctrina discūtur. Nusq̄ sic vidim⁹ florere charitatez. Nusq̄ sic vidimus opus feruere misericordie: ⁊ studiū hospitalitatis ipleri. Scripturarum vero diuinarū meditationes: intellect⁹ atq̧ scientie diuine: nusq̄ tāta vidimus exercitia vt singulos pene eorum oratores credas in diuina esse sapientia.

De loco qui dicitur Cellia.

POst hunc vero alius est locus in deserto interiori: decem fere ab hoc milibus distans: quem locum pro multitudine dispersarum in heremo cellularū: cellia nominauerūt. Ad hunc locū hi qui prius ibi fuerūt imbuti: ⁊ secretiorem iam depositis rudimentis ducere volunt vitam secedunt. Heremus eniz est vasta ⁊ cellule tanto inter se spacio direpte diuiduntur: vt neq̧ in conspectu sibi inuicem neq̧ in vocis auditu sint posite. Singuli per cellulas commanent silentium ingens ⁊ quies magna inter eos est: die tantum sabbati ⁊ dominica in vnum ad ecclesiam conueniunt: ⁊ ibi semetipsos inuicez tanq̄ celo redditos vident. Si quis forte in conuentu illo defuerit: intelligunt statim eum corporis aliqua inequalitate detentum: ⁊ ad visitandum eum non omnes simul: sed diuersitate temporis omnes adeunt: portantes vnusquisq̧ si q̄d apud se est: quod ergo ei possit gratum videri. Aliam vero ob causam nullus audet proximi sui obturbare silentium: nisi siquis forte qui potest verbo instruere: et velut athletas in agone positos sermonis consolatiōe vngere. Multi ipsorum a tribus ⁊ quattuor milibus passuum ad ecclesiam conueniunt: ita longo a semetipsis spacio habitationis eorum cellule dirimuntur: sed charitas in eis tanta est: ⁊ tanto inter semetipsos ⁊ circa omnes fratres constringuntur affectu: vt in ammiratione ⁊ in exemplo sint omnibus. Unde et si quis forte voluerit habitare cum eis: vbi intellexerint vnusquisq̧ cellulam suam offert.

De sancto Ammonio abbate.

VIdimus quendam apud eos venerabilem patrem Ammonium nomine: virum inquem dominus omnem plenitudinem spiritualium contulerat gratiarū. Charitatis in eo gratiam si videres: nihil tale vsq̄ vidisse te crederes. Sed ⁊ si humilitatem cōsiderares: longe cuz in hoc dono prestantiorem ce-

teris faterctis. Et rursus si patiētiā: si mansuetudi
nem: si benignitatem in singulis eum ita precellere
iudicares: vt quid cui preferri debeat ignorares.
Donum vero sapientie τ scientie tantum ei contu
lerat dominus vt nullum fere ex omnibus patrib⁹
ita penetrasse aulas tot⁹ scientie crederes: nec ita
aliquē receptum esse intra cubiculum sapientie dei
omnes quicunq̄ eum viderent fateren̄t. Huic erāt
duo fratres Eusebius et Eutimius. Nam dioscorus
qui maior natu in eis fuerat ad episcopat⁹ officium
raptus est. Hi ergo fratres erant ei non solum
carne. sed et vita atq̄ institutione τ tota animi
virtute germani. Qui omnes simul eos qui in illis
locis habitabant fratres tanq̄ si nutrix foueat filios
suos. ita vnum quenq̄ instruentes consolabātur:
τ docentes ad summam perfectionem nitebantur
educere. ¶ Vidimus ergo supradictū hominē
dei Ammonium habentem monasterium inter eos
muro circundatum: quod in illis locis ex lateribus
crudis fieri facile solet amplū τ omnib⁹ necessarijs
instructū: in quo etiam puteum ipse foderat. Venit
autem quidam frater qui saluari apud eos volens
adijt eundem Ammonium rogans sicubi esset cellula
vacans: in qua habitari posset. Tunc ille. (Ego)
inquit) requiram: sed donec inueniā hic esto in hoc
monasterio. Ego enim iam nunc egrediar vt requiram.
Et relinquens ei omnia pariter cum monasterio
ipse procul ab eo loco paruissimam cellulam reperit:
atq̄ in ea constituit: fratriq̄ qui nuper aduenerat:
nec intelligenti ex integro cū omnibus que
in eo fuerant cessit monasterio. Sed τ si plures fuissent
qui forte venientes ad eos saluari cuperent:
supradictus vir fratribus congregatis omnibus cū
alacritate iuuantibus sub die vna monasteriū construebant.
Et cum singulis quibusq̄ expleuisset numerum
monasteriorum: inuitabantur hi qui mansuri
erant ad ecclesiam: quasi refectiōis gratia: quibus
nihi occupatis vnusquisq̄ fratrum de cellulis
suis proferētes que necessaria erant singulorū nouas
cellulas instruebant: ita vt ex collatione charitatis
nihil omino vel vtensilium: vel que ad victum
requiruntur deesset: nec tamen manifesta fieret vniuscuiusq̄
oblatio. Regressi ergo ad vesperā hi quib⁹
fuerant cellule preparate inueniebant posita omnia
que ad vsus essent necessaria: τ ita instructa habitacula
vt nihil prorsus deesse prospicerent.

¶ De sancto didimo.

Vidimus inter eos quendam ex
senioribus virum bonum nomine
Didimū: in quo multa erat
domini gratia quam in eo etiā
vultus ipse indicabat. Hic scorpiones
τ cerastas: id est bestias
quas cornutas vocant τ angues:
que in illis locis pro feruore
solis acerrimi habentur: tanq̄ terre quosdam vermiculos
pedibus conculcabat et ita extinguebat:
vt nihil ab eis omnino pateretur.

¶ De sancto Cronio.

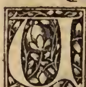
Vidimus etiam alium apud eos
summe antiquitatis patrē Cronium
nomine: in senectute bona
τ perfecta etate durantem: centum
nanq̄ τ decem agebat etatis
annos. Hic ex discipulis adhuc
beati Antonij superat: cui⁹
inter ceteras animi virtutes et
humilitatis gratiam vidimus immensam.

¶ De santo Origine.

Erat autem τ alius adhuc ex discipulis
Antonij origenes nomine:
vir per omnia magnificus: τ summe
prudentie: cuius sermo τ narratio
de virtutibus optimi magistri
hominis dei edificabat omnes
audientes: τ inflammabat vehementer:
ita vt oculis cerni que ab eo narrabantur
putares.

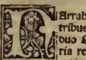
¶ De sancto Euagrio.

Vidimus ibi τ sapientissimum virū
ac per omnia mirabilē Euagrium
nomine: cui inter cetera
animi virtutes tanta concessa est
gratia discernendorū spiritus
τ purgandarum sicut apostolus
dicit cogitationū vt null⁹ ali⁹ putaret
ex fratrib⁹ ad tm̄ subtiliū
et spiritualium rerū scientiā peruenisse. Cui q̄uis
rebus ipsi τ experimētis: τ (quod est super omnia)
per gratiam dei magna collata fuerit intelligentia:
accidit tamen τ hoc vt multo tempore instructu fuerit
a beato Machario. quem famosissimum in dei
gratia: signisq̄ τ virtutibus insignem fuisse omnibus
notū est. Hic ergo Euagrius incredibilis erat
abstinentie: super omnia tamen monebat fratres si
quis forte studium gererent vel humiliandi corporis:
vel fantasias a deo demonū propellandi: ne in
bibenda aqua largiore mensura vterentur: dicebat
enim. Quia si aqua multa corpori īfundat̄: maiores
fantasias generat τ largiora receptacula demonibus
p̄bet. Sz τ multa alia de abstinētia: summa cū
deliberatiōe edocebat. Ipse aūt nō solū aqua parcissima
vtebat̄: sz τ pane penit⁹ abstinebat. Illi v̄o
qui in illis locis morabātur fratres: pane solo τ sale
contenti erant vt in illa omni multitudine: vix inuenires
aliquem qui oleo saltim vteretur. Plures autē
ex eis nec iacētes somnū sed sedētes: τ (vt ita dicam)
in meditatiōe diuinor̄ v̄bor̄ positi capiebāt.

¶ Finit vita sancti Euagrij.

¶ De sancto Machario egyptio.

Narrabant autē nobis quidam ex patribus
qui ibi erant: q̄ in locis illis
duo Macharij quasi duo celi luminaria
refulsissent ex quibus vnus egyptius
genere: τ discipulus beati An

thonij fuit alius alexandrinus. Quibus vt voca-
bula nominis: ita virtutes animi ⁊ celestium gra-
tiarum magnificentia concordabat. Vterqꝫ enim
Macharius abstinentie exercitijs ⁊ virtutibus ani
mi equaliter pollens: hoc solo alius precellens: qꝛ
quasi hereditatem gratiarum ⁊ virtutum beati An
thonij possidebat. Hunc deniqꝫ ferunt: aliquando
cum homicidium in locis vicinis fuisset admissum:
et innocenti cuidam impingeretur crimē admissus
confugisse ad eius cellulam is qui calumniam patie
batur: affuisse etiam eos qui perungebant allegan
tes ⁊ dicentes periclitari seipsos: nisi compreheu-
sum legibus traderēt homicidam. ❡ Is vero cui
crimen impingebatur cum sacramētis affirmabat
conscium se nō esse sanguinis illius. Et cum diu ab
vtraqꝫ parte certamē haberetur. interrogabat san
ctus Macharius vbi sepultus esset qui dicebatur
occisus. Cum designasset locum cum omnibus q̇
ad perurgendum hominem venerunt pergit ad se-
pulchrum atqꝫ ibi fixis genibus inuocato christi no
mine ait ad eos qui assistebāt. Nunc dominus ostē
dat se vere reus est hic qui perurgetur a vobis. Et
eleuata voce ex nomine clamabat defunctū. Cūqꝫ
euocatus de sepulchro respōdisset: ait ad eū. Per
fidem xp̄i te obtestor: vt dicas si ab hoc hoie qui ca
lumniā patitur occisus es. Tūc ille de sepulchro cla
ra voce respōdit dicēs. Non se ab eo esse interfectū
Et cū obstupefacti oēs decidissent in terram ac pe
dibus eius aduoluerentur rogare ceperunt vt in-
terogaret eum a quo esset occisus. Tūc ille hoc (in
quit) nō interrogabo. Sufficit em̄ mihi vt innocēs
liberetur: non est autem meum vt reus prodatur.
❡ Aliud quoqꝫ eius genus miraculi ferebatur. Cu
iusdam e vicino oppido patrisfamilias virgo filia
per fantasias magicas videbatur hoibus in equi-
num animal versa vt putaretur equa esse ⁊ nō puel
la. Hanc adduxerunt ad eum. Tūc ille percunctatur
Quid sibi vellent. Aiunt parentes eius. Equa hec
quam vidēt oculi tui puella virgo ⁊ filia nostra fuit
sed homines pessimi magicis artib⁹ in animal hoc
quod vides eam verterunt. Rogamus ergo vt ores
dominum: ⁊ cōmutes eam in id qd̄ fuit. At ille ait.
Ego hanc quā ostēditis mihi puellam video nihil
in se pecudis habētē. Hoc autē quod dicitis nō est
in eius corpore: sed in oculis intuentium. Fantasie
enim demonum sunt iste: non veritas rerum. Et
cū introduxisset eam cum parentibus suis intra cel
lulā: fixis genibus orare christum cepit: simulqꝫ
et parentes hortabatur secum domino supplicare
et post hec perungentes eam oleo i nomine domi-
ni: omni fallacia visus expulsa virginē videri oib⁹
vt etiam sibi videbatur efficit. ❡ Alia quoqꝫ in-
nio: puella ad eum deducta est cuius obscena cor-
poris ita omni ex parte computruerunt: vt con-
sumtis carnibus interiora quoqꝫ et secreta nature
nudarentur: ac vermium ebulliret inde innume-
ra multitudo: ita vt nec accedere quidam quis-
quam ad eam posset pre fetoris horrore. Hec cum

allata a parentibus et proiecta fuisset ante fores
eius miserans virginis cruciatus: equo animo in-
quit esto filia: hec tibi ad salutem dominus nō ad
interitum dedit vnde prouidendum est magis vt
sanitas tua nullum tibi periculum conferat. Et cū
institisset orationibus p septem cōtinuos dies: et
oleum benedicens in nomine domini perungeret
membra eius: ita eam sanam reddidit vt mulie-
bris in ea nature nulla forma: nulla species appa-
reret. sed esset ei inter viros conuersatio: absqꝫ fe-
minee suspitionis obstaculo. ❡ Aiebant preterea
et aliquando venisse ad eum hereticum quendaȝ
hieracytam quod genus hereseos inuenitur apd̄
egiptum. Hic cum per multam loquendi artē plu-
rimos fratrum qui habitabant in heremo contur
baret ausus esset iam coram ipso fidei sue asserere
prauitatem. Cui cum resisteret senior et contra-
diceret: ille verba simplicia argumentis callidis
eludebat. Sed cum videret sanctus fidem fratrū
periclitari quid op⁹ est (inquit) nos verbis cōten-
dere ad superuersionem audientium. Exeamus
ad sepulchra fratrum: qui nos precesserunt in do-
mino: ⁊ cui nostrum concesserit dominus suscitare
mortuum de sepulchro sciant omnes quia illius
fides probatur a deo. Sermo hic omnibus qui ade
rant fratribus placuit. Processerunt ad sepulchra
hortatur Macharius hieracytam: vt euocaret
mortuum in nomine domini. At ille. Tu inquit qui
preposuisti prior reuoca. Et Macharius proster-
nens se in oratione ante dominum vbi sufficienter
orauit eleuatis sursum oculis suis ait ad deum. Tu
inquit domine quis ex duobus nobis rectam fi-
dem teneat ostende eleuato mortuo hoc. Et cum
hec dixisset: fratris cuiusdam nomen qui nuper
fuerat sepultus euocauit: cui ille cum de tumulo
respondisset: accedentes fratres continuo que su
perposita erant auferunt: et eductum eum de se
pulchro resolutis fasciolis quibus cōstrictus erat
exhibuerunt viuentem. Hieratyca vero vbi hec
vidit obstupefactus in fugam vertitur. Quem
fratres quoqꝫ omnes insequentes: extra termi-
nos terre illius exturbauerunt. Multa etiam
alia ferebantur de eo que nimis prolixa sūt ad scri
bendum: sed ex his paucis etiam cetera eius ope-
ra noscuntur.

❡ De virtutibus alterius Macharij
videlicet Alexandrini.

Alius vero sanctus Macha-
ri⁹ magnificas etiam ipse virtu
tes consummauit: de quib⁹ et
alij nonnulla scripserunt: que
sufficere possunt ad virtutis eius
magnitudinem contuendam: ⁊
ideo nos ea compendio prete
rimus. Ferebant tamen eum
amatorem fuisse heremi sup oēs ceteros: ita vt
etiam vltima et inaccessibilia deserti perscrutatus

At loca vſquequo inueniret (vt ferebatur) locū quē
dam in vltimis heremi cōſtitutū: ⁊ diuerſis ac po-
miferis arboribus cōſitum: ⁊ oībus bonis repletū
vbi etiā duos fratres inueniſſe ferebatur quos cū
rogaret vt paterētur a ſe deduci illuc monachos:
vt ibi habitarēt: qm̄ quidā locus et amenus eſſet ⁊
abūdans in oībus neceſſarijs. Reſpōderunt. Non
poſſe adhuc illuc plures adduci: ne forte veniētes ꝑ
heremū a demonibus deciperentur. Multos em̄
dicebāt eſſe demones in deſerto ac monſtra: quorū
moleſtias ⁊ calliditates ferre multitudo inſueta nō
poſſet. Regreſſus tamē ad fratres cū indicaſſet de
opoꝛtunitate loci multoꝝ inflammati ſūt animi vt
pergerēt illuc cū eo. Sed vbi patres reliqui ſenſe-
runt animos iuuenum cōcitatos: repreſſerunt eos
ſalubrioꝛe cōſilio dicentes. ¶ Locus iſte ſi vere: vt
iactatur a Jamne: ⁊ mābꝛe cōſitus eſt: nō aliud de
eo credēdum eſt: niſi ꝙ diaboli opere ad deceptio-
nem noſtrā p̄paratus ſit. Si em̄ vere vt perhibēt
delitioſus eſt ⁊ abūdās: quid ſperabimus in futuro
ſeculo: ſi hic delitijs fruimur. Et hec atq̄ alia hmōi
dicētes iuuenū feruētes animos repreſſerunt. Lo-
cus autē in quo habitabat ipſe ſanctus Macharꝰ
Scithiū appellatur. Eſt aūt in heremo vaſtiſſima
poſitus diei ⁊ noctis iter habēs de nytrie monaſte
rijs: ⁊ illuc nulla ſemita: neq̄ terrenis aliquibus col
ligitur vel mōſtratur indicijs: ſed ⁊ ſtellarum ſignis
⁊ curſibꝰ ꝑgiť. Aqua raro iueniť ⁊ ſicubi iuēta fue-
rit: odoꝛis qdē diriſſimi eſt ⁊ quaſi bituminea: ſed
ſapoꝛis innoxij. Sūt ergo ibi viri valde perfecti
nec enim patiť tā terribilis locus. niſi perfecti pro-
poſiti habitatoꝛes: ſummeq̄ abſtinētie: charitatis
tamen iter ſe ⁊ erga om̄es (ſi q̄ foꝛte ad eos acceſſe
rint) ſummum ſtudium gerunt. ¶ Fertur deniq̄
cum ſancto Machario vuam quis aliquādo detu-
liſſet: ille qui ſm̄ charitatem nō que ſua ſunt: ſꝫ que
alterius cogitaret ad alium fratrē detulit eam (qui
quaſi infirmioꝛ videbatur) iubet. Tunc ille gratias
egit deo pro fratris officio: ſed ⁊ ipſe nihilominus
plus de proximo ꝙ̄ de ſemetipſo cogitans ad aliū
pertulit: ⁊ ille ite ad aliū. Et ſi cū per oēs cellulas
que longe a ſemetipſis per heremū diſperſe erant
vua circūlata eſſet ignoꝛātibus eis quis eā primo
miſiſſet ad vltimū ipſi deferť: qui eā miſerat. Gra-
tulatus eſt autē ſanctus Macharius ꝙ tantam vi
deret in fratribus cōtinētiam: tantāq̄ charitatem
ad acrioꝛa ſemetipſum ſpiritalis vite extēdit exerci
tia. Ad fidē nāq̄ cōfirmādam nobis affirmatū de
eo eſt ab his qui ex oꝛe eius audierant: ꝙ quodam
tempoꝛe noctis demon ad oſtiū cellule eiꝰ pulſauit
dicēs. Surge abbas Machari: ⁊ eamꝰ ad collectā:
vbi fratres ad vigilias cōgregātur. Sed ille q̄ gra-
tia dei repletus falli non poterat intellexit diaboli
eſſe fallaciam: ⁊ ait. O mendax ⁊ veritatis inimice.
Quid em̄ tibi cōſoꝛtij: q̄d ſocietatis eſt cū collecta ⁊
cōgregatiōe ſanctoꝝ. At ille. Latet ergo te inquit
o Machari ꝙ ſine nobis nulla collecta agiť nulla
q̄ cōgregatio monachoꝝ. Veni deniq̄: ⁊ videbis
opera noſtra. Tunc ille Imperet inquit tibi domi-
nus demon immunde. Et conuerſus ad oꝛationē:
petijt a domino: vt ſibi oſtēderet ſi hoc verū eſſet:
qđ gloꝛiatus eſt demon. Abijt ergo ad collectā: vbi
a fratribus vigilie celebꝛabantur: ⁊ iterū in oꝛatiōe
dominum depꝛecatur. vt ſibi veritatē verbi huius
oſtēdat. Et ecce vidit ꝑ totā eccleſiaꝫ quaſi paruu-
los quoſdā pueros ethyopes tetros diſcurrere huc
atq̄ illuc: ⁊ velut volitando deferri. Mos autem
eſt nobis ſedentibus cūctis: ab vno dici pſalmū cete
ris vel audientibus vel reſpondētibus. Diſcurren
tes ergo illi ethiopes pueri: ſingulis quibuſq̄ ſedē
tibus alludebant. ⁊ ſic vbi duobꝰ digitulis oculos
cōpꝛeſſiſſent ſtatim doꝛmitabat. Si cui vero ī os
immerſiſſent digitū: oſcitare eū faciebāt. Vbi vero
poſt pſalmū ad oꝛandum ꝓceſſiſſent fratres ꝑcur-
rebāt nihilominus ſingulos: ⁊ ante aliū iacentem
in oꝛatiōe quaſi mulierū ſpecie ferebātur ante aliū
quaſi edificātes: aut poꝛtātes aliquid: aut diuerſa
queq̄ agētes apparebāt. Et quecunq̄ demones
quaſi ludēdo foꝛmaſſent hec oꝛātes illis in cordis
ſui cogitatione verſabāt. A nōnullis tn̄ vbi aliquid
hoꝛū agere cepiſſent: quaſi vi quadā repulſi ꝑcipi-
tes deijciebanť: ita vt nec ſtare quidē pꝛoꝛſus: aut
trāſire iuxta eos auderēt alijs vero etiā infirmis
fratribꝰ ſupꝛa ceruices ⁊ doꝛſa ludebant q: nō erāt
in ſua oꝛatiōe itēti. Hec cū vidiſſet ſctūs Macha-
rius igemuit grauiter: ⁊ lachꝛymas pꝛofundēs ad
dn̄m reſpice (ait) dn̄e ⁊ ne ſiles: neq̄ mitigeris deꝰ
Exurge vt diſpergātur inimici tui: ⁊ vt fugiāt a fa
cie tua qm̄ aīa noſtra repletur illuſionibus. Poſt
oꝛonē tn̄ examinādе veritatis gratia ſeoꝛſuꝫ euo-
catis ſingulis q̄buſq̄ fratribꝰ: ante quoꝝ faciē vi-
derat demones diuerſo habitu: ⁊ varijs imaginibꝰ
ludētes: requirit ab eis ſi ī oꝛone vel edificādi co-
gitatiōes habuerit: vel iter agēdi: vel alia diuerſa:
que vnicuiq̄ imaginata ꝑ demones viderat ⁊ ſingu
li eoꝝ ita ꝯfitebātur ī coꝛde ſuo fuiſſe vt ille argue-
bat: ⁊ tūc itellectū eſt: ꝙ oēs vane ⁊ ſuperflue cogi
tatiōes quas vel pſalmoꝝ vel oꝛonū tp̄e vnuſq̄ſq̄
cōceperit ex illuſione demonū fiant. ab his aūt qui
omniꝰ cuſtodia ſeruāt coꝛ ſuum tetri repelluntur
ethiopes. Deo enim coniuncta mens vt in ipſum
pꝛecipue tempoꝛe oꝛationis intenta: nihil alienum
nihil ſuperfluum recipit. Aliud quoq̄ multo ter-
ribilius addebat quod vidiſſet eo tempoꝛe quo
fratres accedebāt ad ſacramēta. Vbi poꝛrexiſſent
ad ſuſcipiendū palmas in nōnulloꝛum manibꝰ pre-
ueniētes ethiopes carbones: deponere: coꝛpꝰ aūt
quod tradi manibus ſacerdotis redire videbatur
ad altare: alijs vero quos melioꝛum merita iura
bant: extendentibus manus ad altare longe rece-
dere demones ⁊ cū ingēti metu effugere: āgelū em̄
domini aſſiſtere videbat altari q̄ cū ſacerdotis ma
nu ſuam quoq̄ manuꝫ in ſacramentoꝝ diſtributio
ne exponeret. Et ex hoc iā permāſit ei a deo gra-
tia iſta: vt in vigilijs fratrū pſalmoꝝ et oꝛationis
tempoꝛe: ſiquis aliud aliquid ſecundū illuſionē de

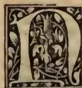
monū in corde cogitasset: agnosceret: et accedentiū ad altare: vel indignitates: vel merita eius non laterent. Quodā aūt tempore ambo Macharij hoīes dei cū fratris cuiusdā videndi gratia iter agerēt ascēderūt nauigiū quo fluuiꝰ trāsiri solet. In q̄ nauigio erant simul quidā tribuni diuites homines ꝑponētes equos plurimos ac pueros: ⁊ multa secū ministeria habentes. Horū vnus cum videret in vltima nauigij parte vilibus indumētis atq̄ ad omnia expeditos iacere mōachos ait ad eos. Beati estis vos q̄ huic seculo illuditis nec quicq̄ ex eo inq̄ritis nisi indumētū vilissimū parcissimū victū. Tunc vnus de Macharijs respondit ad eū Vere quidem vt dicis qui deū sequunt: illudūt mūdo: sꝫ miseremur vestri: q̄ vobis ecōtrario mundus illudit. Tūc ille cōpunctus sup hūc sermonē. statim vt puenit ad domum suā: derelictis oībus vel distractis que habebat: ⁊ paupibus datis ipse deū sequi cepit ⁊ ad monachorū exercitia pperauit. Sed et multa: vt diximus alia de opibꝰ scti Macharij. Alexandrini mirabilia ferunt: ex q̄bus nōnulla in xj. libro ecclesiastice historie inserta: qui requiret inueniet.

¶ De sancto ammone primo nytrie monacho.

Nitium sane habitationis monasteriorū que sunt i nytria sumptū tradebant ab Ammone quodam cuius animā (cum exiret de corpore) vidit ferri ad celum sanctus Anthonius sicut refert scriptura illa que vitam describit beati Anthonij. Hic igit Ammō locupletibꝰ ⁊ generosis parētibꝰ natus est a quibꝰ inuitꝰ ad nuptias cogebatur. Et cum vim parentū nō posset effugere. accepta virgine cū intra nuptiales thalamos conuenissent: ⁊ data eis essent cubiculi secreta silentia: alloqui puellā de pudicitia ⁊ ꝯseruāda virginitate cepit ⁊ hortari dicēs. Quia corruptio sine dubio inueniet corruptionē: incorruptio vero incorruptionē sperat. Multo meliꝰ ē si vterq̄ nostrū in virginitate pduceret: q̄ vt alter corrūpatur ex altero. Acquiescit virgo silētio tegitur incorruptionis thesaurus. Cumq̄ plurimo tempore solius dei contēti testimonio deo magis essent q̄ carni ⁊ sanguini cōiūcti: post obitū parentū: ille quidē ad hunc vicini deserti secedit locū virgo vero intra domum residens in breui ⁊ ipsa multitudinem virginum et ille multitudinem monachorum congregabat. Cumq̄ secretius resideret in heremo adolescens quidam qui morsu canis rabidi in rabiem versus est: multis vinctus cathenis ad eum deducitur prosequentibus eū parentibus suis: ⁊ rogantibus pro eo. At ille quid (inquit) mihi molesti estis o homines? Supra merita mea ē quod expetitis: sꝫ tamē hoc vobis indicare possum: q̄ in manibꝰ vestris est eius sanitas. Reddite vidue bouē suum quē furati estis: ⁊ sanus reddetur vobis filius vester. At illi extimuerūt quidē valde: q̄ ea que in secreto gesta sunt nō latuerūt hominē dei. Reuisi sunt tamē q̄ hanc eis viam salutis ostēdit. ⁊ sine mora vt reddiderūt direpta: orante homine dei etiā iuueni sanitas redijt. Alio quoq̄ tempore cū venissent ad eū quidā probare volens animos ipsorū dicit dolium sibi esse necessarium: vbi aquā pro aduenientibus congregaret. Et cum polliciti fuissent laturos se: vnꝰ ex ipsis graue sibi duxit: dicens periclitare posse camelum suū si ei tā graue onus imponeret. Et ait ad alterum. Tu si vis aut potes defer: ego camelo meo parcā ne moriatur. Tūc alter ait. Mihi inquit. vt ipsi nosti camelus non est: sed asinus. Numquid quod camelus portare nō potest: valet asinus portare? At ille facito inquit quod vis tu videbis. Ego eū nō in terrimā cameli mei. Tunc ille: ego inquit impono asino meo pondus: quod tu camelo tuo onerosum dicis: ⁊ merito homini dei satisfaciam quod impossibile est esse possibile. Et ita impositū dolium asino suo peruenit vsq̄ ad monasterium hominis dei: ⁊ ita vt nec sentiret asinus se aliquid oneris portare. Quem vt vidit Ammon. bene fecisti inquit in asino deferens dolium: college enim tui camelus mortuus est. Et regressus inuenit ita gestum vt predixerat famulus dei. Sed et multa alia per eum signa dominus ostendit. Nā ⁊ fluuium nylum cū trāsire vellet: ⁊ exuere se erubesceret virtute dei subito in alteram ripam translatus dicitur Beatꝰ autē Anthonius in summa ammiratione vite huius iusticiam: atq̄ animi eius virtutes habuisse memoratur.

¶ De sancto pyamone.

Non autē mihi videtur dignum etiā eius heremi habitatores: que parthenio mari adiacet vicina ē oppido quod dyolcho dicitur silētio preterire. In quo vidimus quēdā pbyterū admirabilē nomine Pyamonē totꝰ humilitatis ⁊ benignitatis virū habētē etiā reuelationum gratiam. Deniq̄ cū quodam tēpore domino sacrificia offerret: vidit angelū dei stantem iuxta altare: ⁊ vniuscuiusq̄ monachorū accedentium ad altare: scribentē nomina in libro. quē tenebat in manibus quorūdā tamē nomina nō scribentem. Cumq̄ diligenter obseruasset senior: q̄ essent quorū nomina non scripsisset posteaq̄ sunt completa mysteria: vniūquēq̄ eorū seorsū vocās perscrutat: quid eis in oculto peccati fuisset admissū ⁊ inuenit ex confessione eorum vnūquemq̄ mortalis peccati obnoxium. Tunc hortatus est eos agere penitentiam: ⁊ semetipsum cū eis ante dominū prosternēs die ac nocte tanq̄ ipse in eorū peccatis esset obnoxius flebat: ⁊ tamdiu permansit cum eis in luctu et lachrymis ⁊ penitentia: donec iterum videret eundem angelum stantem et scribentem ac-

cedentium nomina. Et posteaq omnium scripsit: tunc etiā illos ex nominib⁹ euocantē atq: ad reconciliationem altaris inuitantem. Et vbi hec senior vidit: intellexit eorum susceptam esse penitentiam: et sic eos a altari tota cū gratulatione restituit. Huic etiā quodā tempore ferebant a demonibus ita verberatum: vt stare aut moueri omnino de loco non posset. Et cum dies adesset dominica: et res posceret offerri sacrificium iussit se fratrum manibus ad altare portari. Ubi cum in oratione iacuisset astantem continuo vidit angelum domini qui stare solebat altari: et porrigentem sibi magnum atq eleuantem se de terra: et statim dolor omnis ita ab eo discessit: vt solito sanio redderetur.

¶ De sancto Johanne.

Rat i ipsis locis vir sanct⁹ ac totius gratie domo replet⁹ Johānes nomine: in quo tāta erat cōsolationis grā: vt quacūq mesticia: quocūq tedio oppressa fuisset anima paucis eius sermonibus alacritate et leticia repleret. Sed et sanitatū gratia plurima ei a deo donata ē. In alijs quoq q plurimis locis egypti: sparsim vidimus sanctos dei virtutes multas et mirabilia faciētes et gratia dei plenos: sz paucos ex multis memorauimus. De omnibus enim explicare supra vires nostras est. Nam de his qui in superiore thebaida. idest circa ipsam syrenē. habitare dicuntur: auditu solo comperimus: q his pene omnibus quos vidimus: celsiores illi et magnificentiores habebantur. Accedere vero ad ipsos p itineris periculo nequiuimus: q: quāuis omnia illarum partium loca latronibus incursentur: illa tñ que vltra ciuitatatē lyco sunt etiam barbaros patiūtur. Et ideo nullus nobis ad eos accessus fuit q: re vera nec eos quos superius memorauim⁹: absq periculo vidimus.

¶ De periculis itineris ad heremos.

Epties namq in hoc itinere periclitati sumus i octauo autē sicut scriptus est: nō obtinuit nos mali deo nos in omnibus protegēte. Demq semel p quinq dies ac noctes incendētes p heremū: siti ac lassitudie periclitati sum⁹ Alio quoq tēpore incurrimus loca in quib⁹ est cōualis quedam humorem ex semet ipsa gignēs salsus quē cōtinuo calor solis velut hyemalem pruinam in glaciem: ita in salem stringit: et tanq sudes acutas ex ipso sale: efficit atq ita omnia illa exasperant loca: vt non solū nudos pedes vt habeamus nos: sed et calciamentis munitos: terebret ac secet. In his ergo inuente magno cū periculo vix euasimus. Tertio cum nihilominus per heremum pergeremus: incurrimus valē quādam humorem et seme tipsa similiter gignētem sed intra semetipsaz cum seruātē cuius solū latum et fetidum ceno repletum transire cupiētes vsq ad latera descendimus. Cumq pene ibidem in eadem mergeremur: exclamantes ad dominū vocē psalmi protulimus: dicētes: Saluum me fac deus quoniam intrauerunt aque vsq ad animam meam. Infixus sum in limo pfundi: et non est substantia. ¶ Quartū periculum in aquis quibusdam que ex inundatione fluminis nyli remanserant: in quibus triduo continuo afflicti vix euadere potuimus. ¶ Quintum periculum fuit nobis a latronibus cuz secq mare iter pageremus: qui per decē milia passuum insequētes nos: quos perimere ferro non potuerant: pene exanimes reddiderunt per fugam. ¶ Sextum discrimen nobis in ipso flumine nylo fuit: in quo nauigātes pene submersi sumus. ¶ Septimum in stagno quod marethse vocabulo appellatur: vento seuiente in insulam quandam eiecti sumus hyeme grauissima super nos et tempestate fluente. Erat enim tēpus quo epiphaniorum dies celebrantur. ¶ Octauum aūt fuit: q cum a nytrie monasteria venirem⁹: locum quendā incidimus in quo refluens nyli aqua residens velut stagnum quoddam effecerat in quo multe bestie: pcipue cocodrilli plurimi erant. Qui cum ad temperiem solis exissent: resoluti circa ora stagni iacebāt: ita vt ignorantibus nobis mortui viderentur. Et cum ac cederemus ad videndū mirandamq magnitudinem bestiarum: quas exanimes putabamus: continuo vt sonum pedum senserunt excitare: irruere et isectari nos vehementer ceperūt Nos autē magno cū clamore et metu nomen christi inuocauim⁹: cuius misericordia affuit: et bestie que contra nos insurrexerunt: quasi ab angelo repellēte: in stagnū protinus proiecte sunt. Nos autem cursu cōcito ad monasteria festinauimus gratias agentes deo nostro qui nos de tantis periculis liberauit: et tāta nobis ostēdit mirabilia. Ipsi gloria et honor et potestas et imperiū: i secula seculoz. Amē

¶ Finit vita et cōuersatio sanctorū patrū egyptiorum: et qui in scithia et thebaida morabantur: quēadmodū beat⁹ Hieronym⁹ multo labore cōspexit et relata a fide dignis audiuit. Et diligēter cōscripsit ¶ Incipiunt gesta sanctorū patrū egyptiorū scithie et thebaide: que beatus Hieronymus autētice conscripta reperit: et greco fideliter inlatinum transtulit: immo etiā ab alijs translata in vnū collegit.

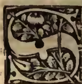
¶ Prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam sancti pauli primi heremite.

Nter multos sepe dubitatū ē: a quo potissimū monachorū heremus habitari cepta sit. Quidā enī altiꝰ repetētes a beato Helya et Joanne pncipalia sumpsisse dixerunt quorum et Helyas plures nobis videt fuisse q monachus et Joannes ante prophe

tare cepisse quam natus esset. Alij autem in quam etiã opinionẽ vulgus omne cõsentit: asseriũt Anthoniũ huius propositi caput: quod ex parte verum est. Nõ enim tam ipse ante omnes fuit: quam ab eo oim initiata sunt studia. Amathas vero et macharius discipuli Antonij: e quibus superior corpus magistri sepeliuit: etiam nunc affirmãt Paulus quendam thebeũ principem rei istius fuisse: sed non nominis quã opinionem nos quoque probamus. Nõnulli et hec et alia prout voluntas tulit: iactitãt sub terraneo specu crinitum calcaneo tenus hominem et multa alia psequi ociosum est incredibilia fingẽtes. quorũ quia impudẽs mẽdacium fuit repellenda quidẽ eorum sinia videt. Igitur quia de Anthonio tã greco quam romano stilo diligenter memorie traditũ est: pauca de Pauli primi heremite principio: et fine scribere dispo sui magis quia res omissa erat: quam fret ingenio. Quo mõ aũt i media etate vixerit: aut quas sathane ptulerit insidias nulli hoim compertum habetur.

¶ Incipit vita sancti Pauli primi heremite.

Sub decio et valeriano persecutoribus. quo tempore Cornelius Rome. Cyprianus carthagine felici cruore damnati sunt. multas apud egyptũ et thebaidam ecclesias tempestas seua populata est voti tunc christianis erat pro eo nomine gladio percuti. Verũ hostis callidus tarda ad mortẽ supplicia cõquirens animas querebat iugulare non corpora. Et vt ipse qui ab eo passus est. Cyprianus ait volẽtibus mori nõ permittebat occidi. Cuius vt crudelitas notior fiat duo memorie causa exempla subijcimus. Perseuerantem in fide martyrem: et inter eculeum flammasque victorem iussit melle perungi et sub ardẽtissimo sole ligatis post tergum manibus reponi scilicet vt muscarum aculeis cederet: qui ignitas sartagines ante superasset. Alium iuuenili etates florentem in amenissimos hortulos precepit adduci: ibique inter candentia lilia et rubẽtes rosas cum leni murmure iuxta serperet riuulus: et molli sibilo arborũ folia vẽtus stringeret: sup stratum plumis lectulum resupinari iussit: et ne se inde posset excutere blãdis sertorum nexibus irretitum relinqui. Quo cũ recedentibus cunctis meretrix speciosa venisset: cepit delicatis stringere colla cõplexibus et quod dicto quoque scelus est: manibus attractare virilia vt corpore in libidinem cõcitato se victrix impudica supiaceret. Quid ageret miles christi aut quo se conferret nesciebat quem tormẽta nõ vincerat ne superaret abhominata voluptas. Tandem celitus inspiratus: precisam morditijs linguam in obsculãtis se faciem expuit: ac si libidinis sensum succidẽs: doloris magnitudo sũpuit. ¶ Per idẽ ergo tẽpus quo talia gerebãtur apud inferiorẽ thebaidã cũ sorore iã viro tradita post mortẽ aborũ parẽtũ i hereditate locupleti. Paulus relictus est ãnorũ circiter sedecim: litteris tã grecis quam egyptiacis apprime eruditus: mã sueti animi deũ valde amãs. Sed dũ persecutiõis detonaret procella: i villã remotiorẽ et secretiorẽ recessit. Verum quid pectora humana nõ cogis auri sacra fames? Sororis maritus cepit prodere velle quẽ celare debuerat. Non illum vxoris lachryme: nõ communio sanguinis: nõ spectans cuncta ex alto deus a scelere suo reuocat. Aderat: instabat: crudelitate quasi pietate vtebatur. Quod vbi prudentissimus adolescens intellexit: ad montium secreta confugiens: dum persecutionis finem prestolaretur: necessitatem in voluntatem vertit. ac si paulatim progrediens: rursumque tantundem subsistens: atque idem sepius faciens reperit saxosum montem: ad cuius radices haud grandis spelunca lapide claudebatur. Quo remoto vt est cupiditas hominum audius occulta cognoscere animaduertit intus non grande vestibulum: Quod aperto de super celo. patulis diffusa ramis. vetus palma contexerat: fontem lucidissimum ostendens: tantum modo foras eadem continuo que genuerat terra sorbebat. Erant preterea per extensum montem non pauca habitacula: et in quibus scabre iam incudes et mallei (quibus pecunia furtiua signabatur) videbantur. Hunc locum egyptiorum littere ferũt furtiuam monete officinam fuisse: ea tempestate qua cleopatre iunctus Anthonius est. Igitur adamato et quasi a deo sibi oblato habitaculo: omnem ibidem in orationibus et solitudine duxit etatem: cibum et vestimẽtum palma prebebat. Quod ne cui impossibile videatur: Iesum testor et sanctos angelos eius in ea parte heremi: que iuxta syriã i sarracenis iungitur: et vidisse me monachos et videre e quibus vnus triginta iam per ãnos clausus: ordeaceum panẽ mãducabat: et luculẽtam aquã bibebat Alter in cysterna veteri quã gẽtili sermone syri gubba: al's gyppũ vocãt: quinque caricis per singulos dies sustentabatur. Hec incredibilia videntur his qui nõ crediderit omnia possibilia esse credentibus. Sed vt ad id redeam vnde digressus sum: cũ iam centesimo tertiodecimo etatis sue anno beatus Paulus celestem vitã in terris ageret: et nonagenarius i alia solitudie moraret Anthonius vt ipe asserere solebat hec i mẽtẽ eius cogitatio icidit nullũ vltra se meliorẽ monachorũ in heremo consedisse. At illi per noctem quiescẽti reuelatũ est esse aliũ interius multo se meliorẽ ad quẽ videndum deberet pperare. Illico erũpente luce venerabilis senex infirmos artus baculo regẽte sustẽtãs cepit ire velle quo nesciebat. Et iam media dies coquente desup sole feruebat nec tñ a cepto itinere deducebat dicens. Credo i deũ meũ: quod ſuũ ſuũ quẽ mihi pmisit ostẽdet nec plura his iterca cõspicat hoiem equo mixtũ: cui opinio poetaruz cẽtauri vocabulũ indidit. Quo viso salutaris impressione signi armat frotẽ. Et et tu ro (iquit) qua nã in parte dei seruus hic habitat. At ille barbarum nescio quid infrendens et frangens potius verba quam proloquens: inter horrentia ora satis blandum quesiuit alloquium:

⁊ cum dextre manus protensione cupitum indicat iter: ac si per patentes campos volitando transmittens se in fugam ex oculis mirantis euanuit. Uerum hoc utrum dyabolus ad terrendum eum simulauerit: an ut solet heremus monstruosorum ferax animalium: istam quoque gignat bestiam incertum habemus. ¶ Stupens itaque Anthonius ⁊ de eo quod viderat secum voluens: ulterius progrediebatur. Nec mora inter saxosum conuallem aut grandem homunculum videt: aduncis naribus: fronte cornibus asperata. cuius extrema pars corporis: in caprarum pedes desinebat. Ad hoc spectaculum Anthonius scutum fidei ⁊ loricam spei bonus preliator: arripuit nihilominus memoratum animal palmarum fructus eidem ad viaticum quasi pacis obsides offerebat. Quo cognito: gradum pressit Anthonius ⁊ quisnam esset interrogans hoc ab eo responsum accepit. Mortalis ego sum ⁊ vnus ex accolis heremi: quos vario delusa errore gentilitas faunos ⁊ satyros ⁊ incubos colit: legatione fungor gregis mei. Precamur ut pro nobis communem dominum deprecceris: quem pro salute mundi olim venisse cognouimus. nam in vniuersam terram exiuit sonus eius. Talia eo loquente: longeuus viator vbertim lachrymis faciem rigabat: quas magnitudo leticie indices cordis effuderat. Gaudebat quippe de christi gloria: et de interitu sathane: simulque ammirans quod eius posset intelligere sermonem. et baculo humum percutiens: aiebat. Ue tibi alexandria: que pro deo portenta veneraris: ve tibi ciuitas meretrix in quam totius orbis demonia confluxere. Quid nunc dictura es? Bestie christum loquuntur: ⁊ tu pro deo portenta veneraris. Nec dum verba compleuerat: ⁊ quasi pennigero volatu petulcum animal aufugit. Hoc ne cui ad incredulitatem scrupulum moueat: sub rege Constantio vniuerso mundo teste defenditur. Nam ad alexandriam istiusmodi homo viuus perductus magnum populo spectaculum prebuit: ⁊ postea ne cadauer examine calore estatis dissiparetur: sale infusum ad Anthiochiam: ut ab imperatore videretur allatum est. ¶ Sed ut propositum persequar. Anthonius cepta regione pergebat: ferarum tantum vestigia intuens ⁊ heremi latam vastitatem: quid ageret quo verteret gradum nesciebat. Iam altera fluxerat dies restabat vnum: ut deseri se a christo non posse confideret. Perseuerans secundas in orationibus exigit tenebras: ⁊ sub dubia adhuc luce. non longe intuetur lupam sitis ardoribus anhelantem: ad radices montis irrepere. Quam secutus est oculis: ⁊ iuxta speluncam: cum fera abisset: accedens cepit introspicere: nihil curiositate proficiente: tenebris auferentibus visum. Uerum (ut scriptura ait) perfecta dilectio foras mittit timorem: suspenso gradu ⁊ anhelitu temperato: callidus explorator ingressus est: ac paulatim progrediens sepiusque subsistens sonum aure captabat. Tandem per ceca noctis horrorem procul lumen intuitus: dum auidus properat offenso pede lapidem in strepitum concitabat. Post cuius sonitum beatus Paulus ostium quod patebat claudens sera obfirmauit. Tunc vero Anthonius pre foribus corruens: usque ad sextam et eo amplius horam aditum precabatur dicens. Quis sim. vnde ⁊ cur venerim nosti. Scio me non mereri conspectum tuum: tamen nisi videro: non recedam. Qui bestias suscipis: hominem cur repellis. Quesiui ⁊ inueni. Pulso ut aperiatur mihi. Quod si non impetro. hic moriar ante postes tuos: certe sepelies vel cadauer meum. Talia perstabat memoratus fixusque manebat. Ad quem responsum Paulus ita reddidit heros: Nemo sic petit ut minetur. Nemo cum lachrymis calumniam facit ⁊ miraris si non recipiam te: cum moriturus aduenerís. Sic arridens patefecit ingressum. Quo aperto: dum in mutuos miserentur amplexus: propriis se salutare ceperunt nominibus: gratie domino in commune ab eis referuntur. Et post sanctum osculum: residens Paulus cum Anthonio: ita exorsus est. En quem tanto labore quesisti putridus senectute membris operit inculta caníeies. En vides hominem in puluerem mox futurum. Uerum quia charitas omnia sustinet: narra mihi queso quomodo se hominum genus habeat. An in antiquis vrbibus noua tecta consurgant quo mundus regatur imperio. An supersint aliqui qui demonum errore decipiantur. Inter has sermocinationes suspiciunt alitem coruum in ramo arboris consedisse. Qui inde leuiter subuolans: integrum panem ante mirantium ora deposuit. Post cuius abscessum eya inquit Paulus. dominus nobis prandium misit. Uere pius: vere misericors. Sexaginta iam anni sunt quod dimidij semper panis fragmenta accepi: verum ad aduentum tuum militibus suis christus duplicauit annonam. Igitur in deum gratiarum actione celebrata: super vitrei fontis marginem vterque consedit. Hinc vero quis frangeret panem orta contentio pene diem duxit in vesperum. Paulus more cogebat hospitij. Anthonius iura refellebat etatis. Tandem consilij fuit ut apprehenso e regione pane: dum ad se quisque nititur: pars sua remansit in manibus. Dehinc paululum aque proni in fonte ore lamberunt ⁊ immolantes deo sacrificium laudis: noctem transegere vigilijs. Cumque iam esset terris redditus dies: beatus Paulus ad Anthonium sic locutus est. Olim te frater in istis regionibus habitare sciebam: olim conseruum meum mihi promiserat dominus. Sed quia iam dormitionis tempus aduenit: et quod semper cupieram dissolui: ⁊ esse cum christo. peracto cursu superest mihi corona iusticie tu missus a domino es: qui humo corpusculum tegas immo terram terre reddas. His Anthonius auditis: flens ⁊ gemens ne se desereret: atque ut comitem talis itineris acciperet: precabatur. Et ille. Non debes inquit querere que tua sunt: sed que aliena. Expedit quidem tibi sarcina carnis abiecta agnum sequi: sed ⁊ ceteris expedit fratribus: ut tuo adhuc instituantur exemplo. Quamobrem perge queso (nisi molestum est) ⁊ pallium quod tibi Athanasius

episcopus dedit: ad obuoluendum corpusculum meum defer huc. Hoc autem beatus Paulus rogauit: nõ q magnopere curaret: vtrum tectum putresceret cadauer an nudum quippe qui tanti temporis spacio cõtectis palmarum folijs vestiebatur: sed vt a se recedenti meroris sue mortis alleuiaretur. Stupefactus Anthonius q de Athanasio z de pallio eius audierat quasi xpm in Paulo vidẽs: z in pectore eius deum venerans vltra respõdere nihil ausus est: sed cũ silẽtio lachrymãs: et osculatis eius oculis manibusq ad monasterium: qđ postea a sarracenis occupatum est regrediebatur. Nec vero gressus sequebatur animũ: sed cũ corpus inane ieiunijs seniles etiã animi frãgerẽt aio vincebat etatẽ. Tandẽ defatigatus z anhelans ad habitaculum suũ: cõfecto itinere peruenit. Cui cum duo discipuli: q ei iã longeuo ministrare ceperãt: occurrissent dicẽtes. Vbitãdiu moratus es pater: respõdit Ve mihi peccatori: q falsum monachi nomẽ fero. Vidi helyam z Joãnẽ in deserto: z vere in paradiso Paulum vidi. Ac si ore compresso: z manu verberans pectus a cellula pallium protulit. Rogantibusq discipulis vt plenius quidnam esset rei exponeret ait. Tempus loquendi et tempus tacẽdi. Tunc egressus foras. z nec modicũ quidẽ cibi sumẽs per viã quã venerat: regrediebatur. Illum sitiens: illum videre desiderãs illũ oculis ac mente cõplectẽs timebat eũ quod euenit: ne se absente debitum xpo spm redderet. Cũq iã dies illuxisset alia z triuz horarum spacio iter remaneret vidit inter angelorum cateruas: z inter pphetarũ apostolorũ choros. niueo Paulum cãdore fulgentẽ in sublime cõscendere. Et statim in faciem pcedẽs sabulum capiti suo supiacebat: plorans atq eiulans Cur me inquit paule dimittis. Cur abis insalutatus. Tam tarde notus quã cito recedis. Referebatq post ea beatus Anthonius tãta se velocitate qđ reliquũ erat vie cucurrisse: instar auis peruolaret. Nec immerito. Nam introgressus speluncã vidit genibus cõplicatis erecta ceruice. et extẽsis manibus in altũ corpus exanime: ac primũ z ipse viuere eũ credens pariter z orabat. Postq uo nulla vt solebat suspiria precãtis auditu inflexibile osculũ ruẽs intellexit q etiã cadauer sancti viri deũ (cui oia viuunt) officio gestus precaretur. Igit obuoluto z plato foras corpe psalmis quoq et christiana traditiõe cãtatis cõtristabat Anthonius: q serculum quo terram foderet nõ habebat. Fluctuans vario mentis estu: z secũ multa replicãs: si ad monasteriũ reuertar quadriduĩ iter est: si hic mancã: nihil vltra pficiã Moriar ergo vt dignũ est z iuxta bellatorẽ tuũ xpe ruẽs extremũ alitũ fundã. Talia eo aio volẽte: ecce leones duo ex interioris heremi parte cõcurrẽtes: volãtibus p colla iubis ferebãtur. Quibus aspectis primo exhorruit: rursusq ad deũ mẽtẽ referẽs: q̃si columbas videret: mãsit intrepidus. Et illi qdẽ directo cursu ad cadauer beati senis substiterũt adulãtibusq caudis circa eius pedes accubuere fremitu ingẽtis rugiẽtes: prsus vt intelligeret eos plãgere quomodo poterant. Deinde haud procul ceperũt humum pedibus scabere harenamq certatim egerentes: vnius hominis capacem locum effodere: z statim quasi mercedem p opere postulaturi: cũ motu aurium ceruice deiecta ad Anthonium perrexerunt: manus eius pedesq lingẽtes vt ille animaduerteret benedictiones eos a se deprecari. Nec mora in laudatione xpi effusus: q cuz muta quoq animalia sentirent ait. Dñe sine cuius nutu nec folium arboris defluit ne vnus passer ad terrã cadit: da illis sicut tu scis. Et manu annuẽs vt abirent imperauit. Cũq illi recessissent sancti corpis oneri seniles curauit humeros z deposito eo in fossam desup humũ cõgregãs tumulũ ex more cõposuit. Postq autem dies illuxerat alia: ne quid pius herẽs ex intestatis bonis nõ possideret tunicã eius sibi vendicauit: quã in sportarũ modum de palme folijs sibi ipse cõtexuerat. Ac sic ad monasterium reuersus discipulis ex ordine cũcta replicauit: diebusq solẽnibus pasche vel penthecostes semp Pauli tunica vestitutus est. Liber in fine opusculi iterrogare eos qui patrimonia sua ignorãt: q domos marmoribus vestiũt q vno liuo villarũ insuũt predia huic seni nudo qđ vnq defuerit. Vos ex gemma bibitis ille uo cauis manibus satisfecit nature. Vos in tunicis aurum texitis: ille nec vilissimi quidem vestri mãcipij indumẽtum habuit. Sed ecõtrario illi pauperculo paradisus patet: vos auratos gehenna suscipiet. Ille xpi vestem lz nudus seruauit: vos vestiti sericis indumẽtis xpi pdidistis. Paulus vilissimo opertus puluere iacet resurrecturus in gloriã: vos operosis saxis sepulchra premunt: cũ vris opibus fortassis arsuros. Parcite queso vos pcite saltem diuitijs quas amatis. Cur mortuos vros auratis obuoluitis vestibus. Cur ambitio inter luctus lachrymasq nõ cessat. An cadauera diuitum nisi in serico putrescere nesciunt. Obsecro quicũq hec legeris: vt Hieronymi peccatoris memineris cui si dominus opinionẽ daret: multomagis eligere tunicã Pauli cũ meritis eius q regũ purpurã cũ regnis suis.

Finit vita beati Pauli primi heremite.

Incipit prologus Euagrij presbyteri ad Innocẽtium episcopum in vitam beati Anthonij abbatis.

Resbyter Euagrius innocẽtio charissimo filio in dño salutem. Ex alia in aliã linguã ad verbũ z expressa trãslatio sensus operit z veluti letũ gramẽ sata strãgulabat. Dum enim casibus z figuris seruit oratio: qđ breui poterat indicari: smone lõgo ãbitu circũacta vix explicat. Hoc igit ego vitans vitam beati Anthonij te petente transposui: ita vt nihil desit ex sensu cum aliquid desit ex verbis. Alij syllabas aucupant et litteras tu quere sententiam.

¶ Incipit prefatio Athanasii episcopi in vitam sancti Anthonii monachi.

Thanasius episcopus ad peregrinos monachos. Optimū fratres iniistis certamen. Aut equari egyptiis monachis: aut superare nitentes virtutes instātia. Etenim apud vos iam plurima sunt monasteria: monachoꝝ quoq; nomē est celebre. Et hāc volūtatem vestram iuste quisq; mirabitur: orationibusq; vobis optatū deus tribuet effectū. Quū igit̄ exegistis a me vt vobis scriberem de cōuersatione beati Anthonii volētibus discere quēadmodū ceperit: q̄ ve fuerit ante sanctum ꝑpositum: qualē etiā habuerit terminū vite: ⁊ si vera sunt ea q̄ de ipso fama dispersit: vt ad eius emulationem atq; exēplum vos instituere possitis magna cū leticia suscepi, vr̄e charitatis imperium mihi etenim imperium ingēs lucri est atq; vtilitas hoc ipsum qđ recordor. Anthonii ⁊ vos cū ammiratione audientes scio eius ꝑpositū cupere sectari: perfecta est siquidem ad virtutē via Anthonii scire q̄s fuerit. Ergo vt breuiter dicā ex omnibus q̄ de eo referētur sermo iactauit credite: et minima vos existimate audiisse de maximis: qr̄ nō ambigo nec eos oīa potuisse cognoscere cum et ego rogatus a vobis, quātacūq; ꝑ epistolā significauero, nō equalia sim eius meritis narraturus. Sed et vos oēs huic nauigātes studiose percunctamini quo singulis q̄ norunt referētibus: cōgrua dignaq; tāti hoīs relatio cōpleatur. Disponebā itaq; post lectionem litterarum vestrarum aliquos ad me monachos inuitare ⁊ maxime eos qui crebro ad eum ire cōsueuerāt: vt plenius aliquid adiscens: numera vobis maiora trāsmitterem. ¶ Sed quū ⁊ nauigationis tempora labebātur: ⁊ litterarū portitor: vehementissime festinabat ideo ea q̄ ⁊ ipse nouerā (frequenter eū eum visitaui) et que ab eo didici q̄ ad ꝑbendam ei aquam non paululū tp̄is cū eo fui: dilectioni vestre indicare ꝑpero vtroq; curā veritatis habēs vt neq; plus aliquis audiens miraculorum congestionem non credat: nec rursus meritis eius inferiora cognoscens non putet dignum esse miraculo pro tanti nominis viro.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit vita sancti Anthonii abbatis ab Athanasio episcopo alexandrino conscripta. et ab Euagrio presbytero e greco in latinum translata: atq; a beato Hieronymo huic libro inserta.

Gitur sanctus Anthonius nobilibus religiosisq; parētibus natus in egypto oriūdus fuit tanta suoꝝ et sua nutritus cura: vt nihil aliud preter parentes domūq; cognosceret. Etiā iā puer eēt: nō se litteris erudiri nō ineptiis infātium iungi passus est fabulis: sꝫ dei desiderio flagrās: ſm qđ scriptum est: innocēter habitabat domi. Ad ecclesiam quoq; cū parētibus sepe cōueniens nec infantum lasciuias: nec puerorum negligentiam sectabatur: sed tantum ea que legebant̄ auscultans: vtilitate preceptorum vite institutione seruabat: nō suis: vt solet illa etas incuriosus ꝑ variis ⁊ delicatis cibis vnq̄ tedio fuit: nō esce mollioris blādimēta sectatus est. His solum que dabātur cōtētus: nihil amplius requisiuit. ¶ Post mortē aūt parētum annoꝝ circiter decē ⁊ octo seu viginti cum sorore admodū paruula derelictus est: ⁊ domus ⁊ sororis honestā curā gerebat. Necdū vero sex fluxerāt mēses q̄bus ad ecclesiam vt solebat accurrēs recordabat̄ quomō ⁊ apl̄i oībus spretis secuti fuissent saluatorē ⁊ multi: vt legit̄ in actibus aploꝝ: facultatibus suis venditis: precia ad pedes eoꝝ detulissent egētibus ꝓtiēda queuequaut quāta spes iisdē reposita esset in celis. Talia secū voluēs itrauit eccl̄iam: ⁊ accidit vt tūc euāgeliū legeret̄: in quo dn̄s dicit ad diuitem. Si vis ꝑfectus esse: vade vende oīa tua quecūq; habes ⁊ da pauperibus: ⁊ veni ⁊ sequere me et habebis thesaurum in celo. Quo audito quasi diuinitus hmōi ante memoriā cōcepisset: ⁊ veluti ꝓpter se hec eēt scriptura recitata. Ad se dominicū traxit imperium statimq; egressus possessionem quā habebat dimisit. Rure aūt erāt ei trecēti iugeres: ⁊ valde optimi: quos vicinis largitus est: ne in aliquo aut sibi aut sorori molestia gigneretur. Cetera vero que immobilibus possidebat: vniuersa vēdidit ⁊ aggregato nō exiguo precio idigētibus dedit: paruis ob sororem reseruatis: que sexu ⁊ etate videbat̄ infirmior. ¶ Rursus aūt ecclesiam ingressus: cū audissꝫ dn̄m in euāgelio dicētem. Nolite cogitare de crastino relictam quoq; portionē pauperibus distribuit neq; se versari passus est domi: sed sorore fidelibus ac notis virginibus cōmēdata vt ad earum nutriretur exēplum vt ipse iam oībus seculi vinculis liber asperum atq; arduum arripuit institutū. Necdum autē tā crebra erāt in egypto monasteria: neq; omnino quisquā aliquā solitudinē nouerat: ⁊ quicūq; in christi seruitute sibimetipsi ꝓdesse cupiebat: non longe a sua villula separatum instituebat̄. ¶ Erat igit̄ in agello vicino senex quidā vitā solitariā a prima sectatus etate: hunc Anthonius cū vidisset emulatus est ad bonū. Et primo quidē incipiēs etiā ipse in locis paululum a villa remotioribus manebat: exinde autem si quem vigilantem in hoc studio cōpererat: ꝓcedēs querebat vt a pis prudentissima nec ad habitaculum suū ante remeabat nisi eius quē cupiebat: frueret̄ aspectibus: ⁊ sic tanq̄ munere mellis accepto abibat ad sua: tali ibidē institutus exordio. Cunq; per dies singulos ita animum roborarēt: vt nec opum paternarum: nec fratrum meminisset affinium: omne etiā desiderium ⁊ sollicitudinem erga id qđ ceperat: vt exerceret: opabat̄ manibus suis sciēs scriptū esse: q̄ non opatur non māducet. Mercedem sane operis sui precio panis excepto egētibus largiebatur. Orabat frequēter: q̄ppe qui

didicerat q̄ oportebat sine intermissione dn̄m ro-
gare. ¶ Auditioni etiā scripturaꝝ ita studiū cōmē-
dabat: vt nihil ex eius animo laberetur: sꝫ vniuersa
domini precepta custodiens memoriā p libris ha-
beret. Sic suam vitā instituens ab vniuersis fratrib⁹
puro diligebatur affectu. ⁊ omnib⁹ ad quos spiri-
tali studio discēdi pergebat, obediens: ꝓprias sin-
gulorū gratias hauriebat: huius cōtinentiā: iocun-
ditatē illius sectabat̄. istius lenitatē: illius vigilias:
alterius legendi emulabat̄ industriam. Istum ieiu-
nantē: illum humi quiescentem mirabat̄. Alteri⁹ pa-
tientiā: alterius mansuetudinē p̄dicabat. Omnium
quoq; vicariam erga se retinens charitatē: atq; vni-
uersis virtutum partib⁹ irrigatus ad sedem ꝓprias
regrediebat̄. Ibi secum vniuersa pertractans: omni-
um in se bona nitebat̄ exprimere. Nec q̄ vero aduer-
sum coeuos aliquādo mouebat̄: sed ea tn̄ flamma
egregio viro crescebat in pectore: ne secūd⁹ cuiq̄ in
predictis operib⁹ inueniret̄. Et hoc ita faciebat vt
cū oēs glīa anteiret: oib⁹, tn̄ charus eēt. Nam ⁊ vi-
cini monachi: ad quos sepe veniebat. Anthoniū vi-
dentes deicolā nuncupabant: indutisq; nature vo-
cabulis quidam vt filiū alij vt fratrem diligebant.
¶ Dum hec gereret Anthoni⁹: quib⁹ omniuꝫ in se
ꝓuocaret affectum: inimicus nominis xp̄iani dya-
bolus: ipatienter ferēs tantas in adolecēte virtu-
tes veteranis eū aggressus est fraudib⁹ ⁊ p̄mo qui-
dē temptans: si quo modo posset ab arrepto eum
instituto detrahere. Imitebat ei memoriā possessio-
num. sororis defensionē. generis nobilitatē amorē
rerum fluxam seculi gloriam. esce variā delectatio-
nē: ⁊ reliqua vite remissioris blādimēta postremo:
virtutis arduum finē: ⁊ maximū perueniēdi laboreꝫ
necnon corporis fragilitatem: suggerebat ⁊ etatis
spatia prolixa: prorsus maximā ei cogitationū cali-
ginē suscitabat: volens eū a recto proposito reuo-
care. ¶ Postq̄ autem dyabol⁹ orationib⁹ eius ad
deum p passionis fidem se intellexit elidi: consueta
aduersum omnes adolescentes arma arripiēs: no-
cturnis eū inquietabat illecebris. Per dies etiam
tam apertis in eū telis irruebat: vt nullus ambige-
ret: quin Anthonius cōtra dyabolū dimicaret. Nā
⁊ ille cogitatiōes sordidas conabat̄ iserere: ⁊ h̄ eas
oratu submouebat assiduo. Ille titilabat sensus, na-
turale carnis ardore: hic vigilijs ieiunijs corp⁹ oē
vallabat. Ille p noctes in pulchre melioris ꝯtebat̄
ornatū: nulla omittēs figmēta, lasciuie: hic vltrices
gehenne flammas: ⁊ dolorē vermis recordās igeste
sibi libidini opponebat. Ille lubricum adolescētie
iter ⁊ ad ruinā facile ꝓponebat: hic eterna futuri iu-
dicij tormēta ꝯsiderans. illesam, anime puritatē p
tēptamēta seruabat. Ista aūt oia ad cōfusionem
dyaboli fiebāt. Qui eīn similem se deo fieri posse exi-
stimabat: nūc ab adolecēte miserrim⁹ vincebat̄ ⁊ q̄
ꝯtra carnē ⁊ sanguinē seuiebat: ab hoīe q̄ carnē por-
tabat: elisus est. Adiuuabat eīn seruum suū dn̄s: q̄
nostri gratia carnem suscipiens victoriā corpori con-
tra dyabolum largitus est. vt singulis ita certanti-
bus apostolicū licere ꝓferre sermoneꝫ: nō ego aūt
sed gratia dei mecum. ¶ Postremo cū nec hoc ar-
gumēto destruere posset Anthonium draco teterri-
mus: ⁊ videret se semper ab eius cogitatiōib⁹ supe-
rari. secundū qd̄ scriptum est: stridens dentib⁹ ⁊ hu-
lulans: qualis est merito. talis apparebat ⁊ vultu:
puer horridus atq; niger. ad eius se genua prouol-
uēs: humana voce deflebat dicēs. Multos seduxi:
plurimos decepi, nūc autē vt a ceteris sanctis. ita a
tuo labore sum prostrat⁹. Quem cuꝫ interrogasset
Anthoni⁹ quisnam esset q̄ talia loqueret̄. Ego sum
fornicatiōis amicus ego multimoda turpitudinis
aduersum adolescentes arma suscepi. hinc ⁊ spiri-
tus fornicationis vocor. Quantos pudice viuere di-
sponentes fefelli: quot teneriter incipientes ad sor-
des pristinas redire persuasi. Ego sum ꝓpter queꝫ
propheta lapsos increpat dicens. Spiritu fornica-
tionis seducti estis: ⁊ re vera per me illi fuerāt sup-
plātati. Ego sum qui teipsuꝫ sepe temptaui. ⁊ sem-
per repulsus sum. cuꝫ hoc christi miles audisset gra-
tias agens deo: ⁊ largiore aduersus inimicum con-
fortatus audacia ait. Multum ergo despicabilcis
multumq; contemptus es. nam ⁊ obscuritas tua: ⁊
etas infirmaꝝ signa sunt, rerum. Nulla mihi iam de
te cura est. Domin⁹ mihi auxiliator est: ⁊ ego exul-
tabo super inimicos meos. Et statim ad vocē ca-
nentis fantasma quod videbatur: euanuit. ¶ Hec
autem Anthonij contra dyaboluꝫ fuit prima victo-
ria: immo virt⁹ in Anthonio saluatoris: qui pecca-
tum in carne condemnauit: vt iustificatio legis in
nobis compleret̄: q: nō s̄m carnē ambulamus: sed
secūdū spiritū. Sꝫ neq; Anthonio vincedi securita-
tem dedit vnus triumphus nec dyaboli semel fra-
cte defecere vires. Nā ⁊ iste vt leo rugiēs querebat
aditū p quē posset irrumpere: ⁊ ille scripturaꝝ do-
ctus eloquio: nō ignorabat multas eē demonium
captiōes. Propter qd̄ solerti ꝓpositū labore serua-
bat. ꝯsiderans: q: posset sathanas i carnis collucta-
tiōe superat⁹: nouaꝝ aduersus se artium machinas
commouere. Idcirco magis ac magis subiugabat
corp⁹ suū ne vincēs alia i alijs vinceret̄. Disponens
igit̄ duriori se vite lege ꝯstringere: cū oēs in fatiga-
bilē adolescentis mirarentur instantiā cunctū tole-
ranter ferebat laborē: q: voluntarie seruitutis. lōgo
in dei opere studio ꝯsuetudinē in naturam ꝯtebat.
Inedie aūt ⁊ vigiliaꝝ itātū patiēs erat: vt plus fa-
faceret q̄ ab vllo ꝑillū posse fieri crederet̄. Perno-
ctabat in orōne sepissime: edebat semel in die: post
solis occasuꝫ. Nōnūq̄ biduo triduoq; sic ꝑmanēs:
vt vix q̄rta demū die cibū vellet accipe. Sumebat ꝯo
panē ⁊ salē. potumq; aque paruulū de carnib⁹ ꝯo ⁊
vino tacere meli⁹ puto: quicq̄ dicere. q: nec apd̄ plu-
rimos q̄dē monachoꝝ istiusmodi esce in vsu habe-
bant̄. Quieti aūt sic mēbra ꝯcedens vt iunco ꝯtexto
atq; cilitio vteret̄. Nonnunq̄ etiam super nudum
humi iacens: sine stramine permanebat: vnguenta
penit⁹ repudians. Dicebat eniꝫ minime posse vtē-
tium: ⁊ precipue iuuenum corpora roborari: si olei

essent peruinctione mollita:oportere vero asperos.
carni labores imperare. scđm apostoli preceptum
dicens.quando infirmor.tunc fortior sum. Asserebatq̄ʒ sensum animi sic posse reuiuiscere:si corporis
fuissent impetus fatigati. Unde nec temporum lō-
gitudine laborum merita pensabat:sed amore ⁊ fa-
mulatu spontaneo semper tanꝙ in principijs con-
stitutus.ad profectus metus desiderium concita-
bat. Nouisq̄ʒ cupiēs augere preterita:supra memo
rati doctoris sermonū recordabat̃:qui ait. Preteri
ta obliuiscens:⁊ in futurum conualescens. Memi-
nerat quoq̄ʒ helye prophete dicentis:viuit dn̄s cui
adsto hodie ante ipsum.⁊ disserebat cur hodie esset
appositum q: non cōputabat helyas preteritū tem
pus:sed tanꝙ quotidie in certamine constitut⁹:ta-
lem se prebere cupiebat qualem sciebat dignum dei
esse cōspectibus puruʒ corde:⁊ paratū obedire vo-
lūtati eius. ❡ Igitur sanct⁹ Anthonius eeum
reputans oportere dei famuluʒ ex instituto magni
helie exemplum capere:⁊ ad illud speculū vitā suaʒ
debere componere.ad sepulchra longe a villa cōsti-
tuta secessit.vni de cognatis mādās vt statutis die
bus sibi alimēta deferret. Et cū in vna memoria su
pradictus frater eū clausisset:solus ibidem moraba
tur. ❡ Metuens ergo dyabol⁹ ne accessu tempo-
ris heremū quoq̄ʒ habitare faceret:ita eū aggrega
tis satellitibus suis varia cede lacerauit:vt doloris
magnitudo ⁊ motum auferret ⁊ vocē. Nam ⁊ ipse
postea referebat vulnera fuisse taʒ grauia:vt vniuer
sa hominū tormēta superārēt:sed dei prouidētia qui
nunꝙ in se sperantib⁹ deest:cōseruauit eū. Alio die
is quē supradiximus frater aduenit.cibos defe-
rēs quos ei deferre cōsueuerat:atq̄ʒ euʒ iacenteʒ in
terra semimortuū.fractis foribus inuenit. Quē im-
posituʒ humeris ad villule domicilium reportauit.
Quo audito ingens vicinorū atq̄ʒ affinium multitu
do cōcurrens:tristi in medio posito funeri debitum
reddebat̃ officiū:tiā in media noctis parte trāsgres
sa.cum iam opportunus ⁊ gratus peruigiles oium
oculos vicerat sopor. Anthonius(anima paululum
redeunte)suspirans eleuauit caput ceterisvero al-
ta quiete prostratis:eum a quo delatus fuerat vigi
lare cōspexit.cumq̄ʒ nutu aduocans obsecrauit vt
nullo penitus excitato ad pristinum se referret ha-
bitaculum. Relatus ergo iuxta consuetudinem so-
lus iterum permanebat ⁊ stare quidem ꝓpter recē
tes plagas non poterat.orans vero ꝓstratus post
orationem clara voce dicebat. Ecce adsum ego An-
thonius non fugio vestra certamina etiam si maio
ra faciatis.nullus me separabit a charitate christi
Psallebatq̄ʒ dicens. Si consistant aduersuʒ me ca-
stra:non timebit cor meum. Talia eo docente: bo-
norum hostis dyabolus ammiratus ꝙ post tot ver
bera ausus fuisset reuerti.congregatis canib⁹ suis
et proprio furore se lanians. videtis(ait)quia nec
spiritu fornicationis:nec corporis doloribus supe-
ratus.tam audacter lacessit. Omnia arma corripi-
te.acrius nobis inpugnandus est sentiensq̄ʒ debet

scire quos ꝓuocet. Dixit ⁊ adhortantis vocem au-
dientium turba consensit q: in numeras ⁊ diuersas
habet dyabol⁹ artes nocendi. Sonit⁹ igit̃ repenti
nus increpuit:ita vt loco funditus agitato.⁊ parie
tibus patefactis multifaria demonū exinde turba
se funderet:nam ⁊ bestiarum ⁊ serpētiuʒ formas in-
duentes omnē protin⁹ locū repleuere fantasijs:leo
num taurorūʒ.luporū:aspidum:serpentiū: scorpio
num nec non ⁊ pardorū atq̄ʒ vrsorum. Hec singula
ſm suam fremebant naturā. Rugiebat leo occidere
volens thaurus mugitu ⁊ cornib⁹ minabat̃. Serpē
tes sibilo ꝑsonabant. Luporum ipetus inhiabat.
Pardus discolor auctoris sui calliditates varias
indicabat. Truces omnium vultus ⁊ vocis horride
dirus auditus Anthoni⁹ flagellatus atq̄ʒ cōfossus
sentiebat quidē asperiores corporis dolores:sʒ ite-
rius durabat mente peruigili. Et licet gemitū vul-
nera carnis exprimerēt. Sensu tamē idem manens
quasi de inimicis luderet:loquebat̃ si viriū aliquid
haberetis:sufficeret vnus ad preliū. Sʒ qm̄ domio
vos eneruante frangimini.multitudine tentatis in
ferre terrores:cū hoc ipsum infirmitatis indiciū sit
ꝙ irrationabiliū formas iduitis bestiaꝝ. Rursum-
q̄ʒ confidens:aiebat:siquid valetis. Si vobis in me
potestatē dn̄s dedit:ecce presto suʒ:deuorate.si vo
nō potestis:cur frustra nitimini. ❡ Signū eñ cru-
cis ⁊ fides ad dn̄m.inexpugnabilis nobis mur⁹ est.
❡ Multa ꝯtra sanctū Anthoniū minātes freme-
bāt dētib⁹ suis.ꝙ null⁹ eorū tentamenta sequeret̃
effectus sʒ maxime ecōtrario gigneret̃ illusio Nō
oblitus Jesus colluctatiōis serui sui eiusdē ꝓtector
factus est. Deniq̄ʒ cū eleuaret oculos:vidit desup
culmen aperiri.⁊ deductis tenebris radiū ad se lu-
cis illucere. ❡ Post cuius splendoris aduētū.nec
demonū aliquis apparuit.⁊ corporis dolor extim-
plo deletus est. Edificiū quoq̄ʒ quod pauloante dis
solutū fuerat.instauratū est. Illico presentiā domi-
ni intellexit Anthonius:⁊ ex imo pec tore trahens
lōga suspiria ad visionē.que ei apparuerat. loque-
bat̃ sic. Ubi eras bone Jesu.vbi eras. Et quare nō
a ꝓncipio affuisti hic vt sanares omnia vulnera mea?
Et vox ad sanctum Anthoniū facta est. Antoni hic
erā:sʒ expectabam videre certamē tuū. Nūc autem
quia dimicādo viriliter nō cessisti. semꝑ auxiliabor
tibi.⁊ faciā te in oī orbe nominari. ❡ His auditis
exurgēs itentū roborat⁹ orabat vt itelligeret plus
se recepisse tūcviriū ꝙ ante ꝑdiderat. Erat aūt tūc
Anthoni⁹ annoꝝ trigintaquinq̄ʒ. Exhinc cum vo-
luntati prompte merita religiosa succrescerent.va-
dens ad supradictū seneʒ precabat̃ vt in deserto pa
riter habitarent. Causante illo senile euum.⁊ rei
nouitatem. solus contendit ad montem et heremū
adhuc monachis ignote vite rupto metu viā cona-
tus est pandere. Sed nec tunc cessauit malign⁹ ad-
uersarius. Nam impedire eius propositum volens
argenteum discum in itinere proiecit. Quo viso An-
thonius callidi artificis cognouit astutiam:stansq̄ʒ
intrepidus:⁊ discum toruis intuens oculis:doli ad

totem in fantasmate obiurgabat argēti: talia secuȝ
reputās. Unde hic in deserto discus. Auiū hoc iter
est nulla sunt vestigia cōmeantium. Lapsus de sar-
cina pre magnitudine latere nō potuit sed q̄ ꝑdide
rat reuersus ob solitudinem locorū inuenisset ꝑfe-
cto qđ ruerat. Hoc artificium dyabole tuū est: non
impedies volūtatem meā argētum tuū tecū sit in
perditionem. Et hoc illo dicēte: discus ille vt fum⁹
a facie ignis euanuit immediate. Dehinc nō vt an-
te in fantasmate: sed ingētem auri massam in itine
re cōspexit. Uerū hāc vtrū dyabolus attulerit: an
ad Anthonium comprobādum: q2 nec veris opib⁹
infestaretur: virtus celestis ostenderit: ignoratur.
Hoc tantum agnouimus: q2 qđ visum est aurū fuit
At ille magnitudinem ammiratus radiātis metalli
rapido cursu quasi quoddam vitaret incēdium. ad
montem vsqȝ perrexit ibi flumine transuadato. in-
uenit castellum desertum plenū ob tempus τ sollici
tudinem venenatorū animaliū in quo se cōstituēs
nouus hospes habitauit. Statimqȝ ad eius aduē-
tum ingens turba serpētium quasi ꝑsecutorē passa
ꝑfugit. At ille obstructo lapidibus introitu panes
mensium sex: vt thebeis mos est: secū recidens (nā
crebro per annū incorrupti durare solent) necnon τ
exiguū habēs aque solitarius perdurabat. nusqȝ in-
de ꝑcedēs. nūqȝ aliquē suscipiens intātum: vt cum
bis in anno ꝑ tectum desuꝑ panes acciperet. nullum
cum deferētibus haberet alloquiū. ¶ Multis igit
vidēdi eū desiderio τ studio requirēdi ante ostium
eius pernoctātibus. audiebātur vt vulgi voces ad-
uersum Anthoniū tumultusqȝ dicentium. Quid te
nostris ingeris habitaculis: qđ tibi τ deserto. absce
de a finibus alienis nō poteris nostras insidias su
stinere q2 quidam qui foris erāt existimabāt aliqs
hoies scalis positū itroisse τ ibidē cōtēdere. Post
q̄ autē per cauernā introspiciētes nullum viderūt
demones cōtra eum intellexerūt cōtēdere. τ nimio
metu perterriti Anthonij auxiliū flagitabāt. At ille
hostio ꝑpinquās ad ꝯsolādos fratres ne timerēt
atqȝ vt inde recederēt. precabat. trepidātibusqȝ asse
rebat a demonibus incuti metū signate vos inqēs
et abite securi. istosqȝ semetipsos finite deludere.
Itaqȝ illis reuertētibus hic remanebat illesus nec
vnqȝ in certamine lassabatur. Accēdētiū eū augmē
ta profectum. vel debilitas repugnātium maximuȝ
cōtētioni leuamē addiderat. tuȝ τ animo cōstantiā
suggerebat. Rursusqȝ ad heremū venientibus tur-
bis quidam mortuū euȝ existimauerāt se reperturos
ille autem psallebat intrinsecus. Exurgat deus et
dissipentur inimici eius τ fugiāt q̄ oderunt eum a
facie eius. Sicut deficit fumus deficiāt vt liquescit
cera a facie ignis ita pereāt peccatores a facie dei.
Et iterum omnes gentes circūdederūt me. τ in no
mine dn̄i vindicaui in eis. Sic Anthonius annis vi
ginti solitarie transactis atqȝ ab hominum segre-
gatus aspectibus ꝑdurauit. Cum ergo multorum
et ꝓpositum imitari cupientium. τ notorum multi
tudo ad eum cōcurreret necnon τ patientium infi-
nita se caterua glomeraret. tandē pene iaȝ per vim
foribus euulsis: quasi ex aliquo celesti aditu conse-
cratus apparuit obstupuerunt vniuersi: τ oris gra
tiam: τ corporis dignitatem q̄ nec ꝑ quietem intu-
muerat nec ieiunijs demonumqȝ certamine faciē ei⁹
pallor obsederat: sed ecōtrario quasi nihil tempo-
ris egisset antiquus mēbrorum decor perseuerauc
rat pro tam mira que in nullo animis pluritas fuit
Nunqȝ hilaritate nimia resolutus in risum est nūqȝ
recordatiōe peccati tristitia ora cōtraxit: nō magis
stupentium se eleuatus est laudibus. Nihil in illo
indecēs solitudo: nihil asperum quotidiana cū ho-
stibus bella cōtulerant: sed temperata mens equa
li ad cuncta ferebatur examine. Plurimos igitur
ab immūdis spiritibus τ infirmitatibus varijs dei
gratia per Anthonium liberauit. Sermo eius sale
conditus: cōsolabatur mestos: docebat inscios: con
cordabat iratos omnibus suadens nihil amore xp̄i
anteponendū. Proponebatqȝ ante oculos bonorum
magnitudinem futurorum: τ dei clemētiam: τ bñfi
cia retexebat indulta: q̄ ꝓprio filio suo nō pepercit
sed pro nostra omnium salute eum tradiderit. Hec
mora plura audientium corda: ab humanarum re-
rum cōceptum hec eius suasit oratio: τ habitāde he
remi: istud eius exordium fuit. ¶ Quid sane τ in ar
senoytarum oppido gestū sit: nō transibo silentio.
Nam cū fratres vellet inuisere: τ riuulum nyli qui
cocodrilis τ multis suis fluminis bestijs plen⁹ erat
trāsuadere esset necesse. tā cū comitib⁹ suis trāsiuit
illesus: q̄ inde redibat incolumis: rursusqȝ in pristi-
nis laboribus perseuerans. multos magisterio suo
fratres cōfirmauit ita vt breui tempore plurima fie
rent monasteria. Nouos antiquosqȝ monachos ꝑ
etate vel tēpore: paterno moderabat affectu. Qua
dam aūt die cum sanctus Anthon⁹ a congregatis
fratribus rogaretur: vt eis institutoria largiret pre
cepta qbus cū ꝓphetica fiducia exaltās vocem aie
bat: ad omnem quidem mādatoruȝ disciplinam scri
pturas posse sufficere: sed τ hoc optimuȝ fore si mu
tuis se inuicē fratres sermonibus consolarent. Et
vos ergo inquit vt patri referre que nostis: τ ego q̄
per longam etatem cōsecutus sum quasi filijs indi
cabo. Hoc sit autē primum cunctis in cōmune mā-
datum: nullū in arrepti ꝓpositi vigore lacessere: sed
quasi incipientē augere semper debere qđ ceperit:
presertim cū humane vite spacia: eternitati cōpara
ta breuissima sint. Ita exorsus paululū siluit τ am
miratus dei nimiā largitatē: rursus adiecit dicēs.
In p̄senti hac vita equalia sunt ꝑ rerū cōmutatiōe
cōmertia: nec maiora recipit ab emēte q̄ vendicat:
Promissio autē vite sempiterne vili precio cōpara
tur. Scriptū est enī. Dies vite nostre septuaginta
anni: aut vt multū octoginta: quicqđ reliquum est
labor τ dolor est. Quādo ergo octoginta aut centū
vt multū annis laborātes in dei ope vixerimus: nō
pari tēpore regnaturi sumus in futuro: sed ꝑ annis
predictis oīm nobis seculorū regna tribuerent. Nō
terrā hereditabimus sed celum. corpus quoqȝ cor-

ruptum relinquẽtes:idipsum cũ incorruptione re-
cipiemus. Ergo filioli nõ vos aut tedium defatiget
aut vane glorie delectet ambitio.nõ sunt enĩ condi-
gne passiões huius tpis ad futurã gloriã que
reuelabit in nobis. Nemo cũ despexerit mũdũ reli
quisse se arbitret igẽtia.qr ois terra ad infinitates
cõparata celoꝝ:breuis ac pua est. Si ergo nec vni-
uerso orbi renũciãtes digni aliqd hab:cqulis pos-
sumus cõpẽsare celestibus:se vnusquisqꝫ cõsideret:
et statim intelligit paruis iugeribꝰ agri ꝛ parietibꝰ
vel modica auri portione cõtẽpta:nec gloriari se de
bere qsi magna dimiserit nec tedere quasi pua sit
recepturus. Ut enĩ cõtẽnit aliqs vnã ereã dragmã
ad dragmaꝝ cẽtum aureas cõqrendas: ita etiã qui
totiꝰ orbis dñm dereliquit:centuplũ de melioribus
premijs in sublimi sede recipiet:ad summũ illud p
spicere debemꝰ:qꝛ(ꝛ si nostras velimus retẽtare di
uitiaꝝ)lege mortis ab ipis diuellimur inuiti:vt in li
bro ecclesiastes scriptũ est. Cur ergo nõ facimus de
necessitate virtutẽ. Cur nõ ad lucrãda regna cele-
stia vltro relinquimus:qd lucis istius fine pdendũ
est. Nihil eoꝝ cure sit christianis q̃ secũ auferre non
possunt:illud potius debemꝰ expetere qd nos du-
cat ad celũ:sapiẽtiã scꝫ et castitatẽ:iusticiã ꝛ virtutẽ
sensum puigilem:pauperũ curã:fidẽ in xp̃o robustã
aim ire victorẽ:hospitalitatẽ. Hec sectãtes mãsio-
nem nobis in terra quietoꝝ ſm euãgeliũ pparabi-
mus. Cõsiderenꝰ dñi esse nos famulos:ꝛ seruitutẽ
debere ei a quo creati sumus. Ut enĩ seruus prete-
riti gratia famulatus presens aut futurum nõ cõtẽ
nit imperiũ:nec audet asserere qꝛ ex labore trãsacto
instantis opis habere debeat libertatem : sed iugi
studio vt in euãgelio scriptũ est:eadẽ semp exhibet
seruitutẽ vt dño placere possit:ꝛ ne metu lucretur
ꝛ vbera:sic ꝛ nos diuinis cõgruit pareri preceptis
sciẽtes qꝛ equꝰ ꝛ ille retributor: in quo quẽqꝫ inuene
rit in eo sit iudicaturus qd pphetica p Ezechielem
voce testat. Nam ꝛ infelix iudas ppter vnꝰ noctis
impietatem:omni preteriti tpis labore puatus est.
Idcirco tenẽdus est cõtinuus instituti rigor:habẽ
tibus deũ auxiliatorẽ:sicut scriptũ est.qr omni ppo
nenti bonũ deus cooperatur. Ad inertiã aũt calcan
dam apostoli precepta replicemus quibus se mori
quotidie testabãtur. Sic ꝛ nos humane cõditionis
vitã ancipitẽ retractãtes non peccabimus:cũ enĩ ꝛ
excitati mane a somno ad vesperã nos puenire du-
bitemꝰ:ꝛ quieti corpa cõcedẽtes:de lucis nõ cõfida
mus aduẽtu:ꝛ vbiqꝫ nature ac vite icerte memores
deiꝰ nos itelligamꝰ puidẽtia gubernari. Hoc modo
nõ delinquemꝰ:aut aliqua fragili cupiditate rapta
bimur:sed nec irascemur qdẽ aduersus aliquẽ terre
nos.nec ꝛ cõgregare thesauros ambiemus:quin po
tiꝰ metu quotidiani recessus ꝛ seiugẽdi corpis iugi
expectatiõe,oia caduca calcabimꝰ. Cessabit mulie
rũ amor libidinis extinguet incẽdiũ.inuicẽ nobis
debita nr̃a donabimꝰ.ante oculos semp habentes
vltime retributiõis aduẽtũ:qr maior formido iudi
cij ꝛ peccarũ timor horidus simul ꝛ lubrice carnis

incẽtiua dissoluit ꝛ ruẽtẽ animã quasi ex aliqua ru
pe sustẽtat. Ideoqꝫ precor vt ad finẽ ppositi boni
omni labore tẽdamus. Nemo post tergũ respiciẽs
loth imitet vxorẽ presert m cũ dñs dixerit in euan
gelio nullũ ponẽtẽ manus sup aratrũ ꝛ respicientẽ
retrorsum dignũ esse regno celoꝝ.respicere autẽ re
trosum nihil aliud est q̃ in eo penitere qd ceperis:ꝛ
mundanis rursus desiderijs obligari. Nolite que-
so virtutis tãq̃ impossibile nomẽ pauere.nec pere-
grinũ vobis aut pcul positũ videat hoc studiũ qd
et nostro dei gr̃a precedẽte pendet arbitrio huius
opis hoi incerta natura est ꝛ eiusmodi res est q̃ no
stram tñ expectat volũtatẽ. Greci studia trãsmari
na sectẽtur:ꝛ in alieno orbe cõstitutos: inanium lit
terarũ querẽt magistros. nobis vero nulla pficiscen
di nulla trãsfretãdi fluctus necessitas iminet in oĩ
sede terrarũ cõstituta sunt regna celoꝝ. Unt ꝛ dñs,in
euãgelio ait. Regnũ dei intra vos est.virtusqꝫ in no
bis est mẽtem tñ requirit humanã. Cui enĩ dubiũ
est qr naturalis anime puritas si nulla fuerit extrin
secus sorde polluta fons sit ꝛ origo virtutũ. Bonã
necesse est eã esse quem creauerit bonus autor. Qd
si forte cunctabimur audiamus iesum filiũ in naue
populo dicẽtẽ. Rectũ facite cor vr̃m ad dñm deum
israel. Nec Ioãnes dissonã tulit de virtute sniam p-
dicãs rectas facite vias vr̃as. Siquidẽ hoc ẽ rectũ
esse animũ.cum eiꝰ pncipalis integritas nulla vitio
rum labe maculat si naturã mutauerit. puersa tũc
dicitur si cõditio seruet:ꝛ virtus est. Animã nostrã
cõmẽdauit nobis deus.seruemus depositũ quale
accepimus.nemo causari põt extrinsecꝰ sitũ qd i se
nascitur.facturã suã q fecit.agnoscat opus suũ inue
niat vt creauit. Sufficit nobis naturalis ornatus.
ne deturpes homo qd tibi largitio diuina cõcessit.
Opera dei immutare velle polluere est. Illud etiaꝫ
sollicite puidere debemꝰ vt tyrannicã ire superemꝰ
insaniam qr scriptum est. Iracũdia viri iusticiã dei
nõ operat. Et iterum desiderium cõcupiscẽs parit
peccatum quo pfecto mors gignit. Diuine vocis p̃
ceptũ est vt iugi custodia tueamur animũ:qr exerci
tatos ad supplãtãdũ habemus inimicos:demones
scꝫ cõtra quos nobis ſm apostolicã cõtestationem
pugna sine intermissione est. Ait enĩ. Nõ est vobis
colluctatio aduersus carnẽ ꝛ sanguinẽ sed aduersus
pncipatus ꝛ potestates huius mũdi. Aduersus spi
ritalia nequitie in celestibꝰ. Ingẽs eoꝝ turba p istũ
volitat aerẽ nõ pcul a nobis hostiũ caterua discur-
rit. Et diuersitatẽ quidã eorum nõ est mee prauita
tis exponere:sꝫ hãc maioribus cõcedo rõnem. Qd
aũt i pumptu ẽ ꝛ ignorare nõ expedit:dolos.s.eoꝝ
aduersus nos cõpositos breuiter indicabo:hoc pri
mũ mẽtibus debemus affigere:nihil deũ fecisse qd
malũ est:nec ab eius institutione demonum cepisse
initium. Peruersitas ista nõ nature:sed volũtatis
est vitium. Boni etenĩ vtpote a deo cõditi:ex pprio
mẽtis arbitrio ad terras ruere de celis:ibiqꝫ i ceni
sordibꝰ volũtate gẽtilitatis ipias isturgere culturas.
Et nũc de nobis torquent iudicia:atqꝫ vniuersa ma

la cōmouere nō cessent:ne pristinis eoꝝ sedib⁹ suc-cedamus. Diuersa aūt eoꝝ ⁊ partita nequitia est. Quidā em̄ ad summū nocēdi verticē puenere. Alij ex cōparatiōe peioꝝ videntꝰ esse leuiores: atq̧ oēs pro possibilitate viriū diuisi: cōtra singulas causas sumpsere certamina. Idcirco nobis munus necessa-rium est spirituū discernēdoꝝ a dn̄o petere: vt pos-simus (tam fraudes eoꝝ q̄ studia puidētes) aduer-sus disparē pugnā vnū dn̄ice crucis eleuare vexillū. Hoc munere paulus accepto docebat dicēs. Non em̄ eius ignoram⁹ astutias. Ad cuius exēplū etiam nos oportet ex his q̄ passi sum⁹: mutuis nos inui-cez instruere sermonib⁹. Hostilē illis ↄtra oēs chri-stianos: maxime vero cōtra monachos ⁊ virgines christi odiū est. Coꝝ semitis laqueos ptendūt: coꝝ-rū mētes impijs atq̧ obscenis cogitationib⁹ cū ni-tentur euertere: sꝫ nihil vobis in hoc terroris incu-tiant. Fidelibus em̄ orationibusq̧ atq̧ ieiunijs ad dn̄m ↄfugientib⁹ statim corruūt nec tn̄ si paulū ces-sauerint: plenā putetis esse victoriā. Solēt etiā sau-cij grauı⁹ assurgere: ⁊ mutata arte pugnādi cū inco-gitatione nihil egerint: pauorib⁹ terrēt: assumētes nūc mulierē: nūc bestiarū ⁊ serpētiū formas: necnō ingētia quedā corpora: ⁊ vsq̧ ad tectū dom⁹ porra-ctū caput: infinitas spēs ⁊ militū cateruas. Que oia ad primū quoq̧ crucis signū euanescūt. His quoq̧ agnitis fallaciaꝝ modis incipiūt psagare: ⁊ futuro-rū dierū euētus velle pdicere. Cūq̧ ⁊ in his cōten-ti fuerint: ipm iam sue neqtie pncipē ac totius mali summitatē ad subsidiū sui certaminis vocant. Cre-bro deniq̧ Anthonius talē a se visum diabolū asse-rebat: qualē ⁊ iob beat⁹: dn̄o reuelāte cognouerat. Oculi eius tanq̄ luciferi ⁊ ex ore eius pcedūt lāpa-des incēse. Crines quoq̧ incendijs sparguntꝰ: ⁊ ex naribus ei⁹ fum⁹ egrediꝰ: quasi fornacis estuantis ardore carbonū. Anima eius vt pruna: flāma vero ex ore eius glomeraꝰ. Cū huiusmodi terroribus vi-sus est demonū princeps inquit. Anthoni⁹ ⁊ ingen-tia sepe vt dixit. pmittens impietatis sue defurit lingua magniloqua: de qua dn̄s triūphauit ad iob dicēs. Arbitraꝰ em̄ ferrū vt plateas: eramētū vt li-gnū putridū: maria vt terrā tartari pfundū tanq̄ captiuū estimabit: abyssuꝫ vt deambulatoriū. Per prophetā quoq̧ increpat dicēs. Persequēs cōpre-hendā ⁊ oēm vrbē terrarū manu mea vt nidū obti-nebo: ⁊ vt oua derelicta auferā. Sic iniqu⁹ funereas euomēs voces: dn̄i viuentiū aliquos frequenter illa-queat. Sed nos nec eius pollicitationib⁹ credere: nec minas formidare debem⁹. Fallit em̄ frequēter nihilq̧ verū imminittit. Nā si nō mēdacia cuncta lo-quereꝰ: quō talia ⁊ tā infinita pmittēs hamo crucis vt draco aduncatus a dn̄o est: ⁊ capistro ligat⁹ vt iu-mētū: ⁊ quasi mācipiū fugitiuū vinct⁹ circulo: ⁊ ar-milla labia pforatus nullū oino fideliū deuorare p-mittiꝰ. Nūc miserabilis vt passer ad nidū irretitus a christo est: nūc comites suos quasi scorpiones et serpētes calcaneo christianoꝝ subtractos gemit. Ille q̄ vniuersa maria a se deleta plaudebat: ille qui orbē terrarūꝫ manu sua tenere pollicebaꝰ: ecce a no-bis vinciꝰ: ecce me aduersum se phibere nō pōt dis-putantē. ¶ Cōtēnenda est filioli penit⁹ cū manib⁹ verbis supba iactātia. Fulgur ille q̄ lucere se simu-lat nō veri splēdor est luminis: sꝫ qbus ausurus est indicat flāmas. Nā dicto citius recedēs: suaꝝ secū refert simulachras penarū. Solēt etiā cū modula-tione nōnunq̄ apparētes psallere. Proch nephas adhuc ⁊ in puro ore sacro scripturarū eloquia medi-tanꝰ frequēter legētib⁹ nobis quasi echo ad extre-mo verba rn̄dēt. Dormiētes quoq̧ excitāt ad orā-dū: vt totius noctis somnū eripiāt: plerosq̧ etiā in monachoꝝ nobiliū habitu cohercēt: ⁊ pstina qbus cōscij sunt pctā iputāt: sꝫ spernēde sunt eoꝝ incre-patiōes ⁊ āmonitiōes ieiunādi vigiliarum quoq̧ fraudulēta suggestio. Ob id em̄ familiares nobis spēs assumunt: vt affinitate ꝟtutuꝫ noscētes facil⁹ ꝟtutes interserāt ⁊ innocētes quoq̧ p spēm bone stat⁹ elidāt. Impossibile postea duriūq̧ hoc studiū pdicāt: vt dum onerosum esse videꝰ qđ ceptū est: ex desperatione tedium: ⁊ ex tedio succedat ignauia. ¶ Idcirco pphcta missus a dn̄o luctuosa denun-ciās sublimi voce dicebat. Ve illi q̄ potat primum suū: subuersiōe turpida. Hmōi em̄ exhortamēta de-prauatoria sunt itineris qđ ducit ad celū. Idcirco cū venisset dn̄s ad terras: ⁊ vera de eo demones in-uiti pdicarēt vere (em̄ dicebāt) tu es christus filius dei viui: vociferātiū ora claudebat: q̄ vinctas hoim linguas soluebat: ne cū pconio veri puersitates ve-nenatas miscerēt: ⁊ vt nos eius exēplo etiā si pfu-tura suaderēt: in nullo his cōmodarem⁹ assensum: q: pfecto nō cōgruit post libertatē a dn̄o ↄcessam: ⁊ scripturaruꝫ pcepta vitalia: a diabolo viuēdi ca-pere ↄsilia: qui suuꝫ deserēs ordinē sacruꝫ christi te-merauit imperiuꝫ. Propterea etiā dn̄s euꝫ de scri-pturis loquētem iubebat tacere: q: peccatori dicit deus. Quare tu enarras iusticias meas. ⁊ assumis testamētum meum per os tuum. Omnia demones simulant: colloquunꝰ sepe cum fratribus: sepe cum turba incognitos excitant sonitus. Man⁹ applau-dunt: sibilant incipiēter cachinnāt: vt vel in puncto peccati christianum pectus introeant. Cumq̧ ab vniuersis fuerint repulsi: ad extremuꝫ debilitatem suā lamentatione testātur. Et dominus quidē q̄uasi deus ⁊ sue conscius maiestatis obmutescere his imperabat: nos autem vestigijs sanctorum inherē-tes: eandem gradiamur viā qui memoratas subti-lius fallacias puidētes canebāt. Cum ↄsisteret ad-uersum me peccator obmutui ⁊ humiliatus sum et silui a bonis. Et iterum. Ego vero tanq̄ surdus non audiebam: et tanq̄ mutus non aperiens os suum: ego sum factus vt homo non audiens.

¶ Christus silentium imperauit vt nos diabolo nihil credamus ⁊ vincamus. Si orare compellunt: si ieiunia suadent: non ex eorum nos monitis. sed ex nostra consuetudine dirigamus. ¶ Denicq̧ etiā si irruentes mortē nobis intētare videanꝰ: irridēdi pot⁹ sunt q̄ timēdi: q: cū sint debiles minanꝰ cuncta

nec faciũt. ¶ Hec quidē de istis iã tr̃a sitorie dixis
se me memini: attamen eadem nũc explicanda sunt
lacius: quia non mediocrem affert repetitio caute
lam. Aduenïente domino destrutus est inimicus: et
omne penitus eius robur elenguit propter quod
pristine virtutis memor: quasi tyrãnus iã senescēs
et cũ ruisse se videat: in perniciem grassat̃ humanã
nec tamē potest firmum deo pectus cogitationum
et ceterarum fraudum arte peruertere. Nam hoc
clarius est: quin aduersarij nostri cum nec huma-
na carne sint septi: vt causari valeant idcirco nos a
se non posse superari: q2 clauso hostio introire non
valeant. Et re vera si fuissent hoc fragili corpe colli
gati: obserato introitu ijsdē negaret̃ accessus. Cũ
aũt vt diximꝰ: hoc impedimēto sint liberi ꝛ obstru
cta penetrēt: atq3 in omni licēter volitēt aere mani
festũ est: ob enarrationẽ eorũ ꝑmanere ecclesie cor
pus illesum. ¶ Denic3 satellites impij cũ pncipe
suo diabolo: quē saluator in euangelio homicidã: et
patrē malicie ab initio fuisse firmat: nobis aduer-
sum se dimicãtibꝰ fortiter nullo mō cessissent si po
testas eorum nō fuisset ablata. Nam si mētior: cur
nobis sathanas parcis: q̇ vbic3 discurris. Cur qui
nullo clauderis loco aduersum te viuẽtiũ ꝛ disputã
tiũ nō potes labefactare cõstantiã. Sꝫ fortasse nos
diligis: quos quotidie conaris obruere aut credi-
bile est te esse bonitatis magistrũ ꝛ fauere magis
optimis ꝙ nocere. Et q̇d tñ charũ tibi potest esse
ꝙ ledere: maxime eos q̇ tuis sceleribꝰ viriliter repu
gnant: ſm qō scriptum est quia abhominatio est
pietatis: peccatori. Quis tam fecundũ ad malitiã
possidet pectus: Quis tam medietas implere cona
tur insidias: Simꝰ te in puerissimũ cadauer. Simꝰ
quia idcirco viuimus xp̄iani. et contra te nobis est
secura congressio: quia infirmatus es a dño. Ideo
de tuis confoderis iaculis: quia minationem tuã
non sequitur effectus. Quod si fallimur: cur cũ ter-
rore simulato cur cũ magnitudine corporũ nostrã
aggrederis fidē. Si volũtatē sequeret̃ possibilitas
tantũ tibi velle sufficiat. Is enĩ potentie mos est:
nō extranea fallacie argumēto cõquirere: sed suavir
tute cõplere qō cupiat. At nũc dũ thetrali muta-
tione formarũ quasi rudē infantiã scenica niteris si
mulatione deludere: exhaustas vires manifestius
pbas. Nunquid nã verus ille angelus contra assy
rios missus a dño: aut populorum eguit societate:
aut sonitus quesiuit: aut plausus non potius taci-
tã exercens potestatē: centũ octoginta quinq3 mi-
lia hostiũ sermone velocꝰ iuxta iubētis dñi ꝓstra-
uit imperiũ. Vos ergo cũ fragiles sitis viribꝰ: per-
petuus vos consequit̃ interitꝰ. An dicet aliq̇s. Cur
diabolus egrediēs beati Job omnē in ruinã impu
lit domũ. Cur eius opibus penitus dissipatis: pa-
rietũ quoq3 fundamēta subuertens: vnũ numerose
sobolis coaceruauit sepulchrũ. Cur ip̄m ad extre-
mũ dixi vulneris nouitate ꝑcussit. Qui hoc oppo-
nit audiat e diuerso nō diabolũ potuisse hoc. sꝫ dñs
a quo ptãs aduersũ nos dupl'r datur vel ad gl'iam
si pbamur. vel ad penã si delinq̇mus: q̇n potꝰ ex hi
aiaduertat' nec ꝯtra vnũ quidē hoiem diabolũ qcq̄
potuisse si nō ptãtem accepisset a dño. Nullus enĩ
qō sue ditionis est. ab alio depdat̃. Sed quid Job
memoro. quē nec expetitũ potuit vincere. Nec eō
tra iumēta quidē eius: ꝛ cõtra oues nec ꝯtra sues
sine ꝯsensu dei ꝓpriũ robur exercuit. sicut in euãge
lio scriptũ est. Demones aũt rogabãt eũ dicētes.
Si eijcis nos mitte nos in gregē porcorũ. Quō igi
tur q̇ porcorũ expetiũt mortes. imaginē dei hoiem ꝛ
tã charum ꝯditorũ aial suo valebũt iure ꝑuertere.
Magna dilectissimi aduersũ demones arma sunt
vita sincera ꝛ intemerata ad deũ fides. Credite mi
hi experto. ꝑtimescit sathanas recte viuẽtiũ vigilias
orationes. ieiunia mãsuetudinē volũtariã paupta
tē vane glorie ꝯtentũ. humilitatē. miam. ire dñatũ.
ꝛ pcipue purũ erga christũ amorē. Nouit teterrimꝰ
coluber ex pcepto dñi sub iustorũ se iacere vestigijs
q̇ ait. Ecce dedi vobis ptãtē calcare sup serpētes ꝛ
scorpiones: ꝛ sup oēm virtutē inimici. Si aũt diui
nationē se habere simulãtes vēturos fratres nũcia
uerint ꝛ affuerint quos venire pdixerãt: nec sic fides
est ꝯcedēda mēdacibꝰ. ob id enĩ pcessere venientes vt
credulitas sibi paret̃ ex nũcio: ꝛ postea aditꝰ ex cre-
dulitate fallacie. Verũ in hoc nulli xp̄iano dꝫ eē mi
raculũ cũ nō tñ q̇ leuitate nature p cuncta discur-
rũt: valeãt ꝑuenire gradiētes: sꝫ hoies quoq3 equo
rũ velocitate ꝑuecti nũciãt affuturos. Nō enĩ ea q̇
nōdũ fieri cepta sunt referũt: q2 dñs solꝰ conscꝰ est
futuroꝝ sꝫ quoꝝ cõspiciũt in actu initiũ: coꝝ sibi tã
ꝙ fures apud ignaros vēdicãt notionē. Nã ꝙtos
nũc putatis q̇ possunt velocitate puerili istũ ceptũ
nostrosq3 ꝯtra se sermones aũ relatũ alicuꝰ h̄ posi
ti lōge manētibꝰ indicare. Quod vobis ꝑspicuũ fie-
ri pōt exēplis. Si q̇s a thebaide aut alicuꝰ regiōis
oppido ceperit pficisci: ꝛ hūc demones in itinere vi
derũt ambulantē: ꝑnicitate memorata pht pdicere
veniētē. Ita ꝛ de nyli inundatiōe solēni: cũ multas
in ethyopia viderint pluuias e q̄bus fluuꝰ intume
scēs vltra alueũ effluere ꝯsueuit: pcurrētes ad egyp
tũ: nunciãt annis augmētũ. Hoc aũt ꝛ hoies (si il-
lis celeritatis esset tãta natura) facile nũciarēt. Ut
enĩ speculator beati dauid ad verticē loci celsioris
ascēdēs: prior ꝙ hi q̇ in terra erãt ꝑspiciēs venientes
nō q̄dã incerta de futuris sꝫ de hijs q̇ venire cepe-
rãt: nũciabat sic ꝛ demones cura ꝑuigili oĩa ꝯside-
rãtes: rapido cursu sibi inuicē nũciãt. Sed si forte
ꝯtigerit: vt dei nutu ad finē cepta nō veniãt: h̄ est si
aut viator e media regrediat̃ via: aut suspēsis nubi
bus atq3 ad alterũ celi cardinē deferat̃ tũc decipientiũ
vna cũ credētibꝰ error aperitur. Hec gētilitatis fuere
pncipia: his ꝑstigioꝝ dolis apō delubra demonum
quōdã credebãt̃ oracula: q̇ aduētu dñi nr̃i iesu xp̄i
indicto silētio obmutuerunt: suosq3 ꝑdidere capti-
uos. Quis rogo medicũ ex obseruatione morborũ
(cũ aie estuãtis incendium de venarũ pulsu leui di-
gitorum scrutat̃ attactu) diuinam arbitrat̃ habere
noticiã. Quis gubernatorē nauigationis sue viaꝫ

inter celi sydera requirente:maiestatis omine vene
rat?Quis agricole de aridis estatis feruoribus:aut
de hyemali aquaꝝ largitate:vel frigore disputantē
nō totꝰ experitia laudat ꝙ dei ꝯsecrat noie.Verū vt
ꝓcedamꝰ paulisper si vera demōes nūciarēt rn̄dete
mihi quis fructus est nosse veniētia.Nunqd aut
sciens hec aliqñ laudatꝰ aut punitꝰ est nesciens.In
hoc vnusquisq̧ sibi ꝑparat:seu tormēta seu gloriaꝫ
si vel negligat scripturaꝝ mādata:vel faciat. Nullꝰ
ob id nostrū hanc arripuit vitā vt habeat ꝑsciē
tiā futuroꝝ:sed vt ꝑceptis dn̄i obediēs:amicus in
cipiat esse de seruo. Curādū est nō prescire q̄ veni
unt sed implere q̄ iussa sunt.nec institutionibꝰ bo
nis hanc flagitare mercedē cum magis debeamꝰ vi
ctoriam cōtra dyabolū ab auxiliatore dn̄o postula
re.Sed si forte aliquis hoc libēter:vt futura cogno
scat habeat purum cor q: credo animā deo seruiē
tem si in ea preseuerauerit itegritate:qua regene
rata est plus scire posse ꝙ demones.Talis erat ani
ma helisei q̄ alijs incognitas ꝟtutes videbat. Nūc
iam ceterasvobis demonū explicabo fallacias. So
lent nocte venientes angelos dei se fingere:laudare
studiū mirari perseuerantiā:futura ꝑmia polliceri.
Quos cū videritis tā vos ꝙ domos vestras crucis
armate signaculo:τ cōfestim dissoluent̄ in nihilum
q: metuunt illḋ tropheū in quo saluator aereas ex
poliās virtutes horridas eas fecit ostentui.Solēt
etiā varijs saltationibꝰ membra torquere:τ nostris
procaciter offerre se visibus:vt mentē pauore:τ cor
pus horrore cōcutiāt. Sed τ in hoc fides deo tota
fugat eos quasi infirma ludibria. Non est autem
difficilis bonoruꝫ spirituū maloꝝumq̧ discretio:que
si deo tribuente penditur. Sanctorum angelorum
amabilis et tranquillus aspectus est:quia non con
tendūt neq̧ clamabūt:neq̧ aliquis audiet vocē eo
rū:verū tacite leniterq̧ ꝓperantes:gaudiū:exulta
tionē:fiduciam peccatoribꝰ infundūt.Si q̄dem cuꝫ
illis est dn̄s:qui est fons τ origo leticie. Tunc mens
nostra nō turbida:sed lenis τ placida angelorū luce
radiat̄:tunc anima celestiū premiorū auiditate fla
grans effracto si posset humani corporis domicilio
et mēbris exonerata mortalibꝰ cū his quos videt
abire festinat ad celū.Horum tanta benignitas est
vt si quis pro cōditione fragilitatis humane miro
fuerit eorū fulgore perterritus omnē cōtinuo ex cor
de auferant metū.Ita gabriel cum zacharie loque
ret̄ in tēplo τ angelī cū diuinū ꝟginis partum pa
storibꝰ nunciarent:τ qui dn̄ici corporis agebant ex
cubias:securis vidētium se mentibꝰ ostendētes:ne
metuerent iperabāt.Metꝰ eni nō tm̄ ex pauore ani
mi ꝯcutiꝫ ex magnarū rerū sepe concutitur aspectu.
Pessimorū vero vultus truces: sonitus horrendi
sordidi cogitatꝰ:plausus motusq̧ indisciplinatoꝝ
adolescentū vel latronū:e qbꝰ confestim timor ani
me sensibus torpor incurritur: odium christiano
rum:monachoꝝ meror:tediuꝫ suorū recordatio et
metus mortis:cupido nequitie: lassitudo ꝟtutis:
cordis hebetatio.Si igit̄ post timorē horrore cōtig

cepto successerit gaudiuꝫ:τ ad deū fiducia atq̧ in
estabilis charitas venisse sciamꝰ auxiliū:quia securi
tas anime.ꝑsentis maiestatis idiciū est.Sic nāq̧ τ
abrahā patriarchā vidēs deū gauisus est.τ Ioan
nes cū mariā superuenisse sentiret que in sacri vētris
hospitio vniuersitatis gestabat parentē:exultauit
necdum natus in gaudiū.Si aūt icussa formido ꝑ
manserit:hostis est q̄ videt̄ qm̄ nec refouere nouit
vt gabriel pauentē ꝟginem ne timeat iubet:τ sicuti
pastores nuncio consolati sunt:quinimo pauorē du
plicat:vtrosq̧ ad ꝓfundam impietatis foueā:vt sibi
hoies ꝓsternantur:ipellit:Exinde misera gētilitas
dn̄ice interdictiōis ignara falso demones deos opi
nata est xp̄ianoꝝ aūt populos his fallacijs irretiri
nō passus est dn̄s:qui dyabolū i euāgelio audacter
sibi principatū omniū presumētē repulit dicēs.Va
de retro sathanas.Scriptū est eīn.Dominū deum
tuū adorabis.τ illi soli seruies. Horū ꝟborū etiam
nobis licentia est tributa:q: idcirco locutꝰ est talia:
vt similitudo tēptamētorū autoritate nostri fr an
gerent̄ eloquij. Illḋ quoq̧ mei charissimi āmo
neo:vt vite magis sit vobis ꝙ signoruꝫ sollicitudo.
Nullꝰ ex vobis hec faciēs aut ipse supbia intume
scat:aut despiciat eos q̄ facere nō possunt. Conuer
sationē magis scrutari singulorum in hoc τ imitari
vos q̄ ꝑfecta sunt ꝯuenit:τ implere q̄ desunt. Nam
signa facere nō est nostre paruitatis:sed dn̄i pote
statis q̄ ad discipulos gl̄iantes in euāgelio ait.Ne
gaudeatis:q: demones vobis subiecti sunt:ſꝫ ꝙ no
mina vestra scripta sunt in celis. Nominū eīn in li
bro vite ꝯscriptio:testimoniū est ꝟtutis τ meriti:ex
pulsio aūt sathane largitio saluatoris est. Vn̄ his
qui nō in vite laboribꝰ:ſꝫ q̄ in prodigijs exultabūt
dicentibꝰ.Nonne in tuo nomine demonia eiecimꝰ:
et in tuo nomie ꝟtutes multas fecimꝰ.rn̄debit do
minꝰ.Amē dicovobis nō noui vos.Discedite a me
operarij iniq̄tatis.Nō enim nouit dn̄s vias impi
orum:hoc ergo magnopere postulemꝰ:vt donū spi
rituū discernēdoꝝ mereamur accipe:quo fm sentē
tiā scripturarū omni spiritui nō credamus. Vo
luerā quidē iā finire sermonē:τ silētio premere que
cūq̧ mee acciderant paruitati:ſꝫ ne putetis me fru
stra cōmemorasse q̄ inuentre nō possent: idcirco li
cet icipiens flam tm̄ dn̄s qui secrete mētis est ispe
ctor nouit nō me causa iactantie ſꝫ vestri gratia ꝑ
fectꝰ hoc facere pauca replicabo de plurimis.Quo
tiens me nimis laudibꝰ efferre conati sunt cū a me
in nomie dn̄i maledicta reciperēt.Quotiēs augmē
ta nili fluminis futura dixerunt:cū a me audirent τ
hoc ad vestrā quid ꝑtinet curā.Quotiēs imitantes
vt milites armati scorpionibꝰ equis:beluis:τ varijs
serpētibꝰ circūdederūt me τ domū in qua eram re
pleuerunt:cū ego econtra psallerē hi in curribꝰ τ hi
in equis:nos aūt in nomine dn̄i dei nostri magnifi
cabimur.τ stati misericordia xp̄i fugabant̄.Quodā
aūt tēpore cū ingēti luce venientes dixerūt venimus
Anthoni nr̄m tibi ꝑbere fulgorem. Et ego clausis
oculis:q: lucē diaboli dedignabar aspicere:oraba

et dicto citius impiorũ lumẽ extinguebatur. Post mē
ses aũt paucos: cũ me corã psallerẽt: ⁊ de scriptu-
ris sibimet sermocinarẽtur tanꝙ surdꝰ nõ audiebã.
Cõmouerũt aliquãdo monasteriũ. Et ego mente
immobili dñm deprecabar. Sepe strepitꝰ sepe salta
tiões: sepe sibilos ingesserunt: ⁊ me psallẽte: sonus
eorũ in voces flebiles vertebant. ¶ Credite mei fi-
lioli qđ dicturus sum: vidi aliquãdo diabolum cel-
sum corpore: q̇ se dei virtutẽ ⁊ prouidẽtiã habere au-
sus est dicere: ⁊ ait ad me. Quid vis vt a me tibi do
nẽt Anthoni. At ego spectaculũ maximũ in os eius
ingeminãs: totũ me inest xp̄i nomie armatꝰ ingessi
et statim ille procerus aspectu: inter medias manꝰ euo
lauit. Ieiunanti etiã mihi visus est vt monachus ⁊
panes offerẽs: his sermonibꝰ suadebat vt vescerer
et huic aliqđ indulgerẽ corpusculo. Et tu inquit hõ
es: ⁊ humana fragilitate circundaris: labor paululũ
cõquiescat: ne egritudo surripiat. Illico lucidã fa-
ciẽ serpẽtis agnoui: ⁊ cum ad cõsueta xp̄i munimẽ
ta cõfugerẽ: tanꝙ ꝑ fenestrã fumꝰ laberet euanuit.
Auri quoqꝫ discipulã mihi in deserto frequẽter te-
tendit qđ ideo offerebat: vt aut visu irrideret me aut
tactu vapularet me. Nã sepe me ad demonibꝰ nõ
denego verberatũ. Canebam aũt sic. nullꝰ me sepe-
rabit a charitate xp̄i. Ad cuius vocis auditũ in se i-
uicẽ furiãtes: nõ meo sed dñi fugabant iperio. qui
ait: vidi sathanã quasi fulgur cadentẽ de celo. Hec
ergo filioli apostolici memor eloquij in me transfor
maui. vt ꝓpositũ vestrũ nec demonũ terror. nec ali-
qua lassitudo dissolueret. Sꝫ quoniã ob vestrã vtili
tatẽ multa memorando insipiẽs factus sum. huius
rei vobis ipartiri cupio notionẽ quã veram nullus
ambigat audiẽtiũ. Pulsauit aliquãdo demon mo-
nasterij ostiũ egrediẽs video hominẽ enormi subli-
mitate porrectum caput vsqꝫ ad celũ. Cum ad hoc
quis nã esset iquirerẽ ait. Ego sum sathanas. Et
ego quid inꝗ hic q̄ris. rñdit. Cur mihi frustra ipu-
tant monachi. Cur mihi xp̄ianorũ populi male-
dicũt. Et ego. iuste faciũt. Tuis enĩ frequẽter mole
stant insidijs. At ille ait. Nihil ego facio. sꝫ ipsi se-
inuicẽ turbãt. Nam ego miserabilis factus rogo.
Nonne legisti. q: defecerunt inimici framee in finẽ
et ciuitates eorũ destruxisti. Nullũ iam habeo locũ
nullã possideo ciuitatem iam mihi sunt arma. Per
oẽs natiões. cũctasqꝫ ꝓuincias xp̄i ꝑsonat nomẽ
solitudies ipse monachorũ stipant choris. Ipsi seꝗ
so tueant ⁊ me sine causa non lacerẽt. Tunc ego dei
gratiã cũ alacritate miratꝰ. sic ad euꝫ locutus sum.
Nõ tue veritati. q̇ nulla est ẽst tam nouã ⁊ tam in
auditã ascribo sẽtentiã. Nam cũ fallacie caput sis.
hoc sine mẽdacio coactus es cõfiteri. vere enĩ iesus
tuas funditus surripuit vires ⁊ honore nudatꝰ an-
gelico volutaris in sordibꝰ. Vix dũ verba cõpleue-
ram. ⁊ ille sublimis saluatoris nominatiõe deiectus
est. Que ergo iam o filioli poterit residere cũctatio
que trepidatio manebit vlteriꝰ. Quis vos eorũ tur
bo poterit cõuellere. Secure sint anime singulorũ.
non sibi fingant vanas cogitatiões. vana discrimi-

na: nõ aliquis timeat a diabolo sublatum ad preci-
pitia se posse deferri. Pellat omnis anxietas: dñs
enĩ qui nostros prostrauit inimicos: manẽs vt ꝓ-
misit in nobis a varijs nos sathane muniuit incur-
sibꝰ. Et ipse diabolꝰ: qui huiusmodi cũ suis satelliti
bus exercet astutias: nihil se posse contra xp̄ianos
fatet. Iã cure xp̄ianorũ ⁊ monachorũ sit: ne per eorũ
inertiã vires demonibꝰ prebant. Nã quales nos ⁊
nostras repererint cogitatiões: tales se nobis pre-
stare cõsueuerunt. Et si qđ in pectoribus male mẽ-
tis ⁊ pauoris semẽ inuenerint: quasi latrones q̇ de-
serta obsidẽt loca: ceptos cumulãt timores: ⁊ cru-
deliter imminẽtes: infelicẽ puniũt animã. Si autẽ
alacres fuerimꝰ in dño ⁊ futurorũ bonorum cupido
nos succenderit. si semꝑ oia manibꝰ dei cõmittamꝰ
nullus demonum ad expugnãdũ valebit accedere:
magis autẽ cũ munita in xp̄o corda conspexerint:
cõfusi reuertunt. Ita ⁊ iob firmatũ in dño diabolꝰ
refugit: ⁊ infelicissimũ iudã expoliatũ fide: vinculis
captiuitatis innexuit. Vna est enĩ ratio vincẽdi ini
micũ leticia spiritualis: ⁊ anime dñm semꝑ cogitã-
tis iugis recordatio: que demonũ ludos quasi fu-
mũ expellens: persequet aduersarios potꝰ ꝙ time
bit. Non est enĩ nescius sathanas ignũ futurorũ: sꝫ
estuantis gehẽne copiosa nouit incẽdia. Sꝫ vt mea
iam claudat oro: illđ in finẽ cõmemoro. Cũ aliqua
se vobis obtulerit visio: audacter requirite quis sit
ille: ⁊ vñ venerit: ac sine mora si sanctorũ fuerit reue
latio: angelica cõsolatiõe timor verteret in gaudi-
um. Si vero diaboli fuerit oblata tẽptatio: fidelis
anime percũctationibꝰ euanescet. quia maximũ est
securitatis iudicium interrogare quisnam est ⁊ vn-
de. Sic ⁊ naue filius auxiliatorem suum interrogã-
do cognouit: nec Danielem percunctatem latere
potuit inimicus. Postꝙ Anthonius dicendi finem
fecit: letantibus cunctis. in alijs virtutis cupido
exardescebat: in alijs infirma refouebatur fides: ex
aliorum mentibus false opiniones pellebantur: ex
aliorum sensibus inanium terrorum pellebatur ac-
censio: simulqꝫ cum iam demonium insidias contẽ-
nerent. mirabantur in Anthonio tantam gratiam
spirituuꝫ discernẽdorum: quam domino tribuente
perceperat. Erant igitur in monte monasteria tan
ꝙ tabernacula plena diuinis choris psallẽtium: le-
gentium orantium: tantiqꝫ ieiunandi ⁊ vigiliarum
ardorem cunctorum mentibus sermo eius afflaue-
rat: vt future spei auiditate: ad charitateꝫ mutuam
et misericordias indigentibus exhibendas: iugi stu
dio laborarent: quasi infinitam regionem quandam
et oppidũ a mundana conuersatione seiunctũ: ple-
num pietatis atqꝫ iusticie videbant incolere. Quis
tantum monachorũ agmen aspiciens: virilem illũ
concordie cetum cernens in quo nullus nocens: nul
la detractio susurronis sed multitudo abstinentiuꝫ
et certamẽ officium erat: non in hãc statim erumpe
ret vocem: quam bone domus tue iacob tabernacu
la tua israel tanꝙ nemora obũbrãtia: tanꝙ paradi
sus suꝑ fluuios: tanꝙ tabernacula que fixa sunt do

mino: tanꝙ cedri circa aquas. Dum hec ita geruntur quibꝰ in dies beate vite studiū cresceret Anthonꝰ māsionē in celo positā recordans ⁊ presentis vite despiciēs inanitatē: quasi parua essent quecūqꝫ iaꝫ gesserat: separatus a fratribꝰ instituebatᷣ. Cūqꝫ eū siue cibū siue somnū indulgere corpusculo aut alias nature necessitates cogeret humana cōfectio. miro afficiebatᷣ pudore ꝙ tātaꝫ aīe libertatē modici carnis terminis coercerēt. Nā frequēter cuꝫ fratribꝰ sedēs a cibo qui fuerat appositꝰ memoria esce spiritualis bastrahebatᷣ. Edebat tñ vt pote homo sepe solus: sepe cū fratribꝰ. Et cum hec mira (vt p̄dixi) ageret. cū cōfusione aīe adhibēdū magno pere corpori diligētiā ꝑsuadebat dicēs: nec corpꝰ esse penitꝰ enecāduꝫ: ne operatio cōtra volūtatē creatoris dissolueretᷣ ⁊ ob id omne studiū aīe cōferēdū: ne vitijs superata corporeis ad eternas inferni tenebras truderetur: quinimo indultū sibi propter alteros in carne imperiuꝫ vindicās domiciliū suum: vt apostolꝰ paulus ad tertiū celū sublevaret. Asserebat hoc a saluatore p̄ceptū in quo ait. Nolite solliciti esse corpori qd vestiamini. ⁊ ne quesieritis quid manducetis aut quid bibatis. q: hec gētes q̄rūt vester autē pater nouit ꝙ indigetis his oibus. Querite ergo primū regnū dei ⁊ iusticiaꝫ eius: ⁊ hec oia adijciētᷣ vobis. His rebꝰ transactis: cū ꝑsecutio impijssima maximiani furore vesano vastaret ecclīaꝫ sanctis martyribꝰ alexādriā perductis: relicto ⁊ ipse monasterio secutꝰ est futuras xp̄i victimas: dicēs. Pergamꝰ ad gloriosos fratrū triūphos. vt aut ipsi cōgrediamur aut spectemꝰ alios preliātes. Et amore quidē iā martyr erat: sed cum tradere se vltro non valeret: ⁊ sociari confessoribꝰ in metallis vel incarceribus cōstitutis: magna cū cura ⁊ libertate ingrediētes ad iudicē: exortabatᷣ ne qꝫ errore ipiorꝝ subacti dn̄m negarent. Iāqꝫ sentētia coronatos exultās quasi ipse vicisset: vsqꝫ ad locū felicis sanguinis ꝑsequebatᷣ: Quāobrē motꝰ iudex ob Anthonij sociorumqꝫ eius constantiam precepit nullum penitus monachorum aut obseruare iudicium aut in ciuitate versari. Et ceteris quideꝫ omnibus in illa die placuit abscondi. Anthonius autem impauidus nec lecto persecutoris imperio lauit ependitem. i. scapulare suuꝫ. Et alia die stans in quodam eminēti loco candēte p̄cinctus veste: ꝓcedēteꝫ iudicē suo ꝓuocabat aspectu flagrās cupiditate martyrij ostēdebatqꝫ nobis: cōtēptorē pe͂narꝫ ⁊ mortis ī xp̄ianis animū ꝑseuerare debere intātū vt cōtristaretᷣ: q: volenti pati ꝓ dei noīe martyriū nō dabatur. Sꝫ dn̄s q̄ suo gregi parabat magistrum seruauit Anthoniuꝫ vt institutio (sicuti factum est) monachorum: non solum oratione eius: sed ⁊ conspectibus firmaretur. Nonꝙ tamen a confessorum vestigijs separatus est quia maxima circa eos cura ⁊ charitatis vinculo colligatus magis: carcerem patiebatur exclusus. Postꝙ autē persecutionis turbo deseuierat ⁊ beato episcopo petro iam ob martyrij gloriā coronato ad pristinum monasterium regressus est: quotidianum fidei ac conscientie martyriū merebatᷣ: acrioribus se ieiunijs vigilijsqꝫ cōficiens. Vestimento cilicino intrinsecus de sup pelliceo vtebatᷣ nunꝙ corpus lauās: nunꝙ a pedibus sordes abluens nisi cū per aquas transire necessitas compulisset. Nullus deniqꝫ anthonij corpus nudum anteꝙ moreretᷣ vnꝙ vidit. Quodā autē tempore cuꝫ ab omniū se amouisset oculis: ⁊ clauso monasterio neminem omnino susciperet martinianus militum prepositus cuius filia immūdi spiritus infestationibus quatiebatur pulsans ostium obsecrabat vt suo pignori subueniret ⁊ exiens: deum pro filia deprecaretur. Tunc ille aperire quidem minime voluit prospiciens vero de super ait: o homo quid meū poscis auxilium. Mortalis ⁊ ego sum: ⁊ tue socius fragilitatis. Si autem credis in christum cui deseruio vade ⁊ s̄m fidē tuā ora deum ⁊ sanabitur filia tua. Confestim ille credēs abijt. ⁊ inuocato iesu filiam reduxit incolumeꝫ. Multa ⁊ alia mirabilia per illū dominus operatꝰ est, ⁊ merito: q̄ hec ꝓmisit in euāgelio. petite ⁊ dabitᷣ vobis. inuento qui eiꝰ gratiā merētᷣ accipere suam potētiā nō negauit. Nā plures vexatorꝝ ante monasteriū eiꝰ clauso introitu dormientes fidelibꝰ ꝓ eum ad xp̄m p̄cibus curabātur. Hec illi multitudo veniētiū desideratā solitudinē auferēs tedio fuit. Metuēs itaqꝫ ne signorꝝ copiosa cōcessio: aut suū animū extolleret: aut alios plus de se ꝙ videbāt in ipso cogeret estimare: ad supiorē thebaidā ꝑgere cogitauit: vbi nullus eū agnosceret. Et a fratribus acceptis panibus: sedebat sup fluminis ripā: trāsitum nauis obseruās. Illo talia cogitāte vox ad eū desup facta est dicēs. Anthoni quo ꝑgis ⁊ quare? At ille intrepide q̄si cōsuetā vocē loquētis agnosceret: respōdit. Quī nō sinūt me quiescere populi idcirco ad supiorē thebaidē ire optimū duxi: p̄cipue q: ad ea erigor: que virtutē mee pusillanimitatis excedunt. Et vox ad illū ait. Si ad thebaidē vadas ⁊ ad pastoralia vt cogitas pergas: maiore ac duplicē sustinebis laborē. Si aūt vere quiescere cupis: vade nūc ad interiꝰ desertū. Cūqꝫ Anthonius diceret ⁊ quis mihi locū alium poterit ostendere? Ignarus autem sum locorum. Cōfestim ei vox q̄ loquebatur sarracenos indicauit: q̄ mercādi grā ad egyptuꝫ venire cōsueuerāt. His appropinquās Anthonius: rogauit vt se pariter adducerēt in desertum. Nullus obnisus est: sed tanꝙ a deo missum comitē suscipientes amplexi sunt eiꝰ societatē. Tribus autem diebus ⁊ noctibus itinere cōfecto: inuenit mōtem valde excelsum: ad cuius radices fons aque dulcis habebatᷣ. Et cāpus haud magnus totum ambiens mōtē q̄ palmis ꝑpaucis: ⁊ his neglectis cōsitꝰ erat. Hunc Anthonius locū quasi a deo sibi offerretᷣ amplexus est. Is eñ erat quē sibi ad fluminis ripam sedenti q̄ loquebatᷣ: ostēderat. Et ꝓximo quidē accipiens a comitibꝰ panes solus remāsit in mōte nullo alio ꝗ̄ cū eo cōuersante. Quasi ꝓpriā eñ domuꝫ agnoscēs habebat locū illū. Sarraceni quoqꝫ vidētes eiꝰ fiduciā optato ꝓ eū transitu panes eidē cū

leticia deferebāt: necnon panariū (licet mediocri) attamē aliquāto solatio refouebatur. Exinde cū fratres agnito loco tanꝗ ad patrē filij sollicite alimēta trāsmitterēt: vidēs Anthonius ꝙ ob suū refrigeriū multis onerosus labor indiceret: ⁊ parcens etiā in hoc monachis rogauit vnū de aduenientibus vt sarculū sibi bis acutū cū frumēto deferrat. Quibus allatis circuiens montē haud grādē: culture aptū reperit locū ad quē deriuata aqua de super poterat īfluere. Ibiqꝫ seminauit. atqꝫ exinde annū sibi panē laborans: gaudebat ꝙ sine cuiusꝗ molestia ex proprijs manibus viueret in deserto. Sed cū rursus etiā illuc quidā venire cepissent: misertus est lassitudini eorū: ⁊ olus in paruo terre cespite coluit: vt post asperū inter aliquādo venientes: solatio refouerētur hoc fratrū fuit refrigeriū ⁊ paruulā messē quā bestie que propter aquam illuc adueniebāt depaste sunt: e quibus vnā apprehēdens dixit omnibus. Cur me lediti: nihil a me lese? Abite: ⁊ in nomine dñi ne vt huc appropietis vlterius. Quis nō credat post hāc denunciationē quasi timētes nūꝗ illuc bestias ppinquasse. Sic Anthoniū in penetrabilia mōtiū ⁊ deserti īrestina captātē orationibus etiā deditū introeūtes fratres magnis vix pcibus extorserūt: vt oliuas ⁊ legumē: ⁊ oleū: qđ post mēses aliquot ministrabāt dignaret accipere et senili modicū laxaret etati. Proh nephas quātas ibi cōuersans expertus est luctas vero secū qđ scriptū est nō illi aduersus carnē ⁊ sāguinē fuisse collutatioēs sed aduersum pricipatus ⁊ potestates: ab his ꝗ ad eū: igrediebant: agnouimus. Illic enī tumultus voces ⁊ populi armorūqꝫ sonitus prorsus plenū mōtes demonū multitudine se vidisse referebat: ipsū etiam quasi cōtra inimicos palam resistētem: et fortiter colluctātem. Qui tamen ⁊ aduenientes suo refouebat hortatu: et flexis genibus armisqꝫ orationū omnem sathane prosternebat exercitū. Admiratione plane dignum est: iam inmani solitudine vnum hominē: nec demonum quotidianas expauisse congregationes nec tantarum bestiarū quadrupedū siue reptilium diuerse cessisse feritati. Iuste dauid cecinit. Qui confidunt in domino sicut mons syon: non commouebitur ineternū. Immobilē ⁊ trāquillam retinens animi firmitatē: ⁊ demones fugabat et feras: sicut scriptum est secum pacificabat. Sed et dyabolus vt supradictus propheta ait obseruās eum: frendebat dentibus suis: ⁊ ille saluatoris auxilio ab vniuersis tutus perseuerabat insidijs.

¶ Quadā ergo nocte cum per vigili cura obsecraret dominum tantos in monasterium eius bestiarum greges coaceruauit: vt omnes heremi beluas circū se aspiceret. Que cum rugitu oris morsum corpori imminarētur: intellexit hostis astutias dixitqꝫ Si a domino in me vobis est tributa licentia deuorare concessum: si autem demonum huc venistis impulsu: quantocius abite: quia christi famulus sum ita factum est: ⁊ cum iubentis voce omnis bestiarū multitudo quasi maiestatis verbere cederetur: aufugit. ¶ Non multꝫ post hec fluxerant dies ⁊ alia oritur cum eodem hoste certatio. Operāte illo (nā semper: vt venientibus pro his que sibi detulerant aliquod munusculum rependeret laborabat) Die quidam sportelle texebat triciam: siue funiculum. Ad cuius motū exurgens vidit bestiam pubetenus humanā speciem preferentem que exinde in asinam finiebatur. Post cuius aspectum vexillum crucis in fronte suā pingens hoc tantum ait. Christi seruus sum: si ad me missa es nōn fugio nullum in medio spacium. Et statim in forme prodigium dicto ocius cum satellitum turba fugit: ⁊ in medio cursu ruens extinctum est. Ista aūt explosi mors atqꝫ euocatio prodigij demonū erat cōmunis interitus: ꝗ omni studio laborantes Anthoniū a deserto deducere nō valuerūt. ¶ Mirādis plus mirāda succedunt. Non grāde post ista tempus excesserat: ⁊ tantarū victoriarū homo fratrum precibus vincitur. A monachis enī rogatus vt eos dignaretur inuisere: vna cum his profectus est impositis camelo aqua ⁊ panibus: quia nusꝗ preter monasterij locū ex quo hauserat: potabilis aqua per arentē viā reperiebatur. Verū in medio itinere bibēdi subsidia defecerūt: Ardor nimius: estus intollerabilis mortē cuncta minitātur. Circūeunt ⁊ querūt saltim collectā pluuijs lacunā nihil prorsus remedij: nihil occurrit penitus ad salutē. Camelus quasi periturus ⁊ ipe estuās dimittit: estuās pectus exuritur ⁊ sitis desperatiōe feruescit. Mouit senē fratrū cōmune discrimē ⁊ vehemētissime cōtristatus ingemuit. De hinc ad solita prū auxilia cōfugiēs paululū ab eis secessit: ibiqꝫ genibus fixis supplices manus tetēdit ad dñm. Nec mora: ⁊ ad primas rogātis lachrymas in orationis loco fons ebulliens erupit: sibiqꝫ extincta siti ⁊ arētia mēbra refecta sunt: ⁊ plenis vtribus inuentum potāt camelū. Ita enī casu euenerat. vt camelus errans per heremum dū funiculū trahit in quodā lapide eiusdē alligatione funiculi teneret. Tandē confecto itinere ad monachos ꝗ inuitauerant puenit. Tūc hō quasi patri oēs obuiā currunt: ⁊ honorifico salutatu in obscula eius ⁊ amplexus certatim ruūt ¶ Proposito seruēti gaudet Anthonius: ⁊ letantibus de aduentu suo cūctis: quasi encenia de mōte portās spiritualia impertitur alimēta. Laudat veterum studia: hortat nouorū: Sororē quoqꝫ iā vetulam virginē vidēs. ⁊ aliarū puellarum magistram mira exultatiōe sustollitur. ¶ Exinde quasi diu abesset ab heremo rursum festinauit ad mōtē. Plurimis iā ad illū venientibus cū etiā vexati a demonibus malo necessitatis coacti auderēt deserta penetrare quos ille cōsolās ⁊ monachis in cōe precipiēs aiebat. Credite in iesum fideliter: mētē a malis cogitationibus: carnē ab immūdicijs seruate purā ⁊ iuxta eloquia diuina ne seducamini in saturitate vētris. Odite vanā gloriā orate sepissime: psallite vespe et mane ⁊ meridie: ⁊ mādata scripturarū reuoluite. Recordamini gestorū ꝗ sctī qꝫ fecerunt: vt exēpli memoria animā iciter ad virtutē refrenet a vitijs. Sua

debat etiam iugi meditatione retinenduȝ apostoli
sermonē quo ait: sol non occidat sup iracūdiā vestrā
Nō tantū autē super iracūdiā solem occidere non
debere interpretabatur: sed ꝛ super omnia delicta
hominum. ne peccatoruȝ vnꝙ nostrorum aut in no
cte luna: aut in die sol testes abscederent. Illiꝰ quo
ꝙ ammonebat precepti quod dicit. Dijudicate vos
metipsos. ꝛ probate vt rationem diei noctisꝙ fa
cientes: si in se delictū deprehendissent: peccare desi
sterent. Sin autē nullus error decepisset pseuerātes
instarēt potiꝰ icepto ꝙ arrogātia tumidi. aut alios
contēnerent: aut sibi iusticiam vēdicarent: iuxta su
pradicti doctoris eloquium dicētis. Nolite iudica
re ante tēpus magis debere eos christo: cui soli oc
culta patent: reseruare iudicium. Multas esse: vt
scriptum est vias que videntur hominibꝰ iuste: sȝ fi
nes earū ad profunduȝ respicere inferni. Sepe no
stra non posse nos intelligere: peccata: sepe falli in
ratione gestorū: aliud esse dei cuncta cernētis iudi
ciuȝ qui nō ex superficie corporuȝ: sed ex mentium
iudicat archanis. Equū autē esse nos nobis cōpati
ꝛ inuiceȝ onera nostra portare vt cōcesso examine
saluatori pprias cōsciētias nosmetipsos dijudicā
tes intueremur. Necnō precipiebat magnā esse vir
tutis viā: si singuli vel obseruarēt quid regerēt vel
vniuersas mentium cogitationes fratribꝰ referrent
¶ Non eñ posse aliquē peccare. cū relaturꝰ esset
ad aliū quecūꝙ peccasset. ꝛ subire pudorē in publi
cū turpia proferendi. Deniꝙ nullū peccātē coram
alio peccare etiam si peccet tamē testeȝ vitare pec
cati mentiri magis ꝛ negare: ꝛ vetꝰ delictū nouo
inficiēdi augere delicta. ¶ Igiẗ q̄si sub oculis agē
tes nostris: ꝛ cogitatu cōfundimur ꝛ actu si omnia
referēda faciamꝰ: multo autē magis si peccata no
stra fideliter describētes digeramꝰ in ordinē. Tūc ve
ro annotatio delictorū fratrū videbitur oculis: tūc
timebimus peccati maculas: cōsciētie ipsi nos ar
guēt apices. Et quomō meretricibus mēbra miscē
tes cōfundūtur ad p̄sentiā ceterorū: ꝛ nos erubesce
mus ad litterarū scripturas: hec agamꝰ hāc virtu
tis gradiamur viā: ꝛ corpora mentibus subiugātes
perniciosas dyaboli cōteramꝰ isidias. Talibꝰ sermo
nibus hortamētisꝙ: ꝛ venicētes ad se monachos in
citabat ad studiū ꝛ parētibꝰ cōdolebat pluresꝙ eo
rū dominꝰ per antoniū liberauit. Nunꝙ tamē: aut
de incolumitate curatorū est inflatus ad gloriā aut
contristatus de obsessis adhuc corporibus murmu
rauit. ¶ Magis autem eodem semper animo ꝛ vul
tu manens gratias deo referebat: suadens occupa
tis vt correctionē qua vexabātur patiētiꝰ ferrent
Non enim Anthonij aut cuiusꝙ hominuȝ omnino
hanc esse medicinam: sed dei solius: qui. ꝛ quibus
vellet: ꝛ quo vellet tempore daret sanitateȝ. Ita cō
solatione sua ꝛ vexatos equanimiter ferre tempta
tionem ꝛ iam libaratos nō sibi: sed deo gratias re
ferre docebat. ¶ Frontho autem quidam vir ex pa
lestinis qui in festissimo demonio vexabatur. Nam
ꝛ linguam eius laniabat dentibus. ꝛ oculorum nite

batur lumē extinguere: perrexit ad mōteȝ: rogabat
ꝙ beatuȝ senem: vt pro se dominū rogaret. Orauit
Anthoniꝰ: dixitꝙ ad eū. Uade ꝛ curaberis. Illo in
credulo sibi et violenter ibidem cōtra preceptuȝ re
morāti eadē geminabat. Anthoniꝰ dicens. Hic cu
rari nō poteris: egredere ꝛ calcata egypto statiȝ te
misericordia christi consequetur. Tandem credidit
ꝛ profectꝰ est: ac viso egypto fm promissionē senis
quā ei dñs oranti reuelauerat infestatio cessauit ini
mici. ¶ Uirgo vero quedā que a tripolitane regio
nis ciuitate deuenerat: i auditis ac flebilibꝰ morbis
laborabat. Etenī nariū purgamēta oculorū lachry
me auriū putridꝰ humor in terrā cadēs confestim
in vermes vertebatur. Augebat calamitatē corpus
paralisi dissolutū: oculos quoꝙ peruersos cōtra na
turā habens. Hanc parentes eiꝰ deferentes cū ad
Anthoniū monachos tre didicissent credētes in do
mino q̇ pertinacē sanguinis fluxū i euāgelio tactu
fimbrie stare p̄ceperat. Rogauerūt vt miserabilem
filie comitatum susciperent. Illis renitentibus cū
vsꝙ ad Anthoniū perducere: remāsere parētes fo
ris cū filia debili apud' beatū cōfessorē ꝛ monachū
Paphnuciū: qui effossis pro christo oculis: sub Ma
ximiano psecutore tali de honestamēto corpis plu
rimū gloriabatur. Peruenerunt igitur ad Antho
nium monachi. Cunꝙ de morbo puelle referre di
sponerent relationē eorū senis sermo p̄uenit: ꝛ om
nē debilitatis: ꝛ itineris vsꝙ ad sanctū Paphnuciū
causam quasi ipse interfuisset exposuit. Rogātibus
autē euȝ monachis vt parētibus cum filia pmitte
retur ingressus: non cōcessit: sȝ ait. Ite ꝛ inuenietis
puellam si non ē mortua curatam. Et adiecit. Nul
lus debet ad meam humilitatē peruenire: qȝ largi
tio curationum nō est humane miserie. sȝ Iesu chri
sti misericordie: que vbiꝙ in se credētibus prestare
consueuit auxiliū quā obrē ꝛ illa p qua petitis: suis
precibus liberata ē: ꝛ cum ad dominū orarē ego: mi
hi p̄sentia sanitatis eius indulta ē: dixit ꝛ fm verba
eiꝰ puelle incolumitas secuta ē. Nā exeuntes foras
ad beatum. Paphnucium ꝛ filiam sospitē: ꝛ parē
tes letos repererunt. ¶ Non multū autē post istos
dies cum duobus fratribus intereuntibus ad An
thoniū aqua in itinere defecisset. ꝛ vt vno siti mor
tuo alter iaceret in terra morteȝ expectans. Antho
nius sedens in monte celeriter ad se duos mona
chos vocauit. qui forte ibidem sunt reperti. ꝛ festi
nato precepit. vt lagenam aque assumentes . inua
derent iter quod ducit ad egyptum: dixitꝙ. Unus
e fratribus huc aduenientibus modo migrauit ad
dominuȝ alter si nō succurreritis ei addetur. Hoc
enim mihi nunc oranti reuelatum est. Sic ait. ꝛ iux
ta preceptum eius monachi festinantes extinctum
corpus inueniunt terra pro id operientes alterum
refocillatum suo iunxerunt comitatui. Erat autem
spaciuȝ itineris vnius diei fortasse aliquis hoc que
rat. cur non anteꝙ moreretur. Anthonius dixerit
incongruo prorsus christianis argumēto vtitur.
quia non Anthonij. sed dei fuit iudicium quia ꝛ de

recedente quam voluit sententiam tulit. ⁊ de sitien-
te reuelare dignatus est. hoc tantum in Anthonio
mirabile est. q in monte remotissimo sedens corde
peruigili cuncta procul posita domino iudicante co
gnosceret. ¶ Alio rursus in tempore cum sederet i
monte. ⁊ oculos subito tēdisset in celū vidit nescio
quam animā letantibus in eius occursu angelis. ad
celuz pergere. Cuius spectali nouitate stupefactus
beatꝰ dixit sanctorū chorū. orauitq̄ vt sibi ei p̄sens
agnitio panderetur. Et statim vox ad eum facta in
quiēs istam esse Ammonis monachi animam. qui
nitrie morabatur. Erat autem ammō vir grādeuꝰ
qui perseuerāter a pueritia vsq̄ ad senectutē in san
ctitate vixerat. Itinere quoq̄ dierum. xiij. spacio a
nytria locꝰ in quo sedebat. Anthoniꝰ diuidebatur.
vidētes autē eū monachi ammirantem qui venerāt
deprecati sunt vt causaz hylaritatis ediceret. Qui-
bus ait Modo ammon quieuisse. queȝ propter fre
quentē eius ad Anthoniuȝ cōmeatū. ⁊ propter cele
ritatē indultorum ei a domino signoruȝ optime no
uerāt de quibus etiam hoc vnum dicenduȝ est. Ne
cesse ei fuit aliquādo flumē nomine licū subitis aq̄s
inundatuȝ transuadere: rogauitq̄ theodorū qui cū
ipso erat vt paululū a suo separaretur aspectu: ne
nuditatē corporis inuicem vterq̄ conspicerent. Re
cessit theodorus. Nihilominꝰ ille seipsuȝ cū nudare
vellet erubuit. Cogitantem autē eum in alteraȝ ri
pam virtus diuina trāsposuit. Rursusq̄ theodorus
vir ⁊ ipse deo deuotus transiens ad senem mirari
cepitq̄ tam velociter fluuiū transuadesset. Cumq̄
nihil humoris in pedibus: nihil in vestibus eius aq̄
conspiceret: rogauit eum vt tam incredibilē transla
tionem quasi filio pater exponeret. Nolēte illo di
cere que acciderant amplexus est pedes eius iura-
uitq̄ non se dimissurū priusq̄ sibi id quo celabat re
ferret. Videns ergo senex contentiose vincere volē
tē fratrē: exegit vicissim ab eo vt nulli hoc ante suā
mortē iudicaret atq̄ ita cōfessus ē: se subito in alte
rā ripā fuisse trāspositū: neq̄ omnino vndis impres
sisse vestigia: dominici corporis hoc tātūmodo pri
uilegium asserēs eorū quibus vt ipse apostolo Pe
tro donauerat: vt aquarū leuitate humanū corpus
insisteret. Hec autē theodorꝰ premisso tēpore nō di
xit post eius mortē retulit. ¶ Monachi ergo qui
bus dixerat. Anthoniꝰ de morte ammō: notauerūt
diē ⁊ venientibꝰ de nytria fratribꝰ: post dies trigin
ta sciscitātes repperiūt illo die illaq̄ hora dormisse
Ammō qua animā eius ferri senex viderat vtriq̄ igi
tur puritatē mētis i Anthonio mirati sunt quomo
do rei tā lōge geste statiȝ ad eū fuisset perlata co-
gnitio. ¶ Archelaus quoq̄ comes cū eū inuenisset
i exteriori monte rogauit: vt oraret pro polleratia
publij filia: que i laodicia erat admirabilis: ⁊ christo
dedicata virgo Paticbatur enim pessimos stoma
chi ⁊ latheris dolores quos ieiunijs nimijs vigilijs
q̄ contraxerat et erat penitus tota debilis corpo-
re. Orauitq̄ Anthonius: ⁊ diem (quo oratio fuerat
facta) annotauit archelaus. Rediēs in laodiciam
⁊ inuenit virginem incolumē: Percunctatus diem
sanitatis reperit tempus medele. cum annotatiōe
congruere. Et omnes ammirati sunt agnoscentes
eo tēpore illā a dn̄o fuisse a doloribus liberatā quo
orās Anthoniꝰ p ipsa bonitatē saluatoris inuoca-
uerat. ¶ Sepe etiā ad se venientiū turbarū ante
dies ⁊ menses: ⁊ causas predixit ⁊ tēpora. Nā quos
daȝ videndi euȝ tantū desideriū alios imbecillitas
nōnullos obsessa a demonibꝰ corpora ptrahebant
nemo tamē vnq̄ vexationē: aut detrimentum labo
riosi itineris cōquestus ē: regrediebātur omnes spi
rituali cibo pleni. At ille p̄cipiebat. nō sue laudi hāc
ammirationē ab eis applicari debere s; domini: q̄
sui notionē hominibus p capacitate mortalitatis
indulserit. Quodam autē tēpore cuȝ exisset ad exte
riora monasteria: ⁊ rogatus esset a fratribus: vt in na
ui quidā cum monachis proficiscentibus iret: ascen-
dit: ⁊ solus ex omnibꝰ odorē sensit teterrimū: asse-
rebant cuncti piscium salsorum ⁊ caricaꝝ euȝ in na
ui positarum hunc esse putorem. At ille alterꝰ rei
fetorē se sentire affirmauit: Adhuc loquēte illo: ado
lescēs quidā possessus a demone: q̄ precedēs iuxta ca
rinā se abscōderat repēte exclamauit. Quo statim
per Anthoniū i noie dn̄i iesu christi curato: itellexe
re vniuersi dyaboli illū fuisse putorē. ¶ Aliꝰ quoq̄
ad eum vir inter suos nobilis demoniosus adduci
tur tāta oppressus insania: vt sciret se eē apud An
thoniū: necnō excorpis sui superflua comederet. Quā
obrē rogatus senex ab his qui eū adduxerāt vt p
illo dominum oraret: intātū iuuenis miserie condo
luit vt tota nocte peruigilans cum eo aduersus pa
tiētis insaniā laboraret. Sed cū iā lucesceret: ⁊ obses
sus impetu i Anthoniū facto vehemēter eū impulis
set irasci ceperūt q̄ eū adduxerant cur seni fecisset
iniuriā Quibꝰ Anthoniꝰ ait. Nolite alienā culpā iu
uenī miser ascribere: furor. iste e obsidēti ēnō posses
si. Idcirco aūt i hāc prupit dolēs hostis audaciam
q: dn̄s ad aridā regionē ire eū iussit: ⁊ expulsi satha
ne iudiciū iste aduersuȝ me impetꝰ fuit. Nulla post
v̄ba ⁊ mora: ⁊ adolescēs recepto sensu: ⁊ grās agēs
deo ⁊ locū vbi eēt agnouit: ⁊ toto Anthoniū cōple
xās deosculatꝰ est affectu. ¶ Innūera ⁊ alia istius-
modi. signa sūt: q̄ monachoꝝ cōcordi sepe relatiōe
cognouimꝰ. Verū nō tantū his adhibēdis ē stupor
q: multo plus que sequunt cōditionē nostre fragi
litatis excedūt: Hora circiter nona: cū añ cibū ora-
re cepisset: raptum se sensit in spiritu: ⁊ ab angelis
in sublime ferri prohibētibꝰ trāsitus aereis demoni
bus. ceperūt angeli contradicētes requirere q̄ esset
causa retinēdi nullis existentibus in Anthonio cri
minibus. Illis vero ab exordio natiuitatis replica
re peccā nitentibꝰ: calūniosa angeli ora clauserūt di-
centes: nō debere eos a natiuitate eiꝰ delicta nar
rare: q̄ iam christi essent bonitate sopita: si qua au-
tem scirent ex eo tempore: quo factus est monachꝰ:
⁊ deo se consecrasset: liceret proferri. Accusabant de
mones multa procaciter mentientes: ⁊ cū deessēt
probamenta fallacibus: liber Anthonio consensus

aperitur. Et statim rediens in se: in eo loco in quo
stare ceperat: hoc se rursum vidit esse quod fuerat
Tunc vero oblitus esce ex illa hora noctem gemitu
ac lamentatione transegit reputans secum huma
norum hostiliu̅ multitudine̅: et collutationem tan
ti exercitus et laboriosum per aera iter ad celum: et
hoc apostoli dictum quod ait. Non est vobis collu
ctatio aduersus carnem: sed aduersu̅ principes po
testatis huius aeris. Qui sciens aereas potestates
ob id semper temptare: luctari: et contendere ne no
bis liber transitus esset ad celum hortabatur mo
nens. Assumite arma dei: vt possitis resistere in die
mala: vt nihil mali habens: quod de vobis dicere
possit inimicus confundatur: nos aute̅ apostolici
sermonis recordemur dicentis. Siue in corpore si
ue extra corpus nescio: deus scit. et paulus quide̅ vsq̄
ad celum tertium raptus est: ibiq̄ auditis verbis
ineffabilibus descendit. Anthonius autem vsq̄ ad
aerem sublatus post collutationem liber consen
sus apparebat. Habebat etiam istiusmodi donum
Si cuius rei sedens in mo̅te ignarus fuisset: et eius
secum inquireret notionem: oranti ei a domino re
uelabatur: et erat s̄m quod scriptu̅ est a deo doctꝯ.
¶ Deniq̄ cum a fratribus haberetur iste tractatꝯ
et ab eo sedule sciscitarentur. quemadmodu̅ se post
corpis sarcina̅ anima gereret: quiue ei locus post
exitum concederetur: proxima nocte vox desuper
nome̅ eius inclamitans ait Anthoni exurge: exi et
vide. Qui exurgens egressus est: sciebat enim quibꝯ
respo̅dere deberet. Et eleuatis ad celu̅ oculis: vidit
quendam longum atq̄ terribilem: caput vsq̄ ad
nubes attollentem vidit etiam pennatos quosda̅
euolare cupientes ad celum atq̄ illum extensis ma
nibus prohibere transgressum: e quibus alios ap
prehensos elidebat ad terra̅. alios frustra retinere
contendens dolebat super se ad celestia transuola
re: et maximum gaudium mixtum merore: victi vi
ctoresq̄ tribuebant statimq̄ ad eum vox facta est
dicens. Aiaduerte qd̄ vides. Et tu̅c cepit illumina
to corde intelligere: aia̅ ee̅ co̅scen̅ et dyabolu̅ phibe̅
te̅: qui et sibi retinere obnoxios. et i sanctos q̄s deci
pere no̅ poterat: cruciaret volatu. His visionu̅ exe̅
plis incitatꝯ quotidie ad meliora crescebat. Neq̄
vo id qd̄ sibi reuelatu̅ fuerat cu̅ iacta̅tie: fratribꝯ in
dicabat: sed cu̅ ora̅s iugiter dei laudaret auxiliu̅: in
terroga̅tibꝯ compellebat̄ edicere: nec sp̄uales filios
pura i xp̄o aia occultare q̄cq̄ volebat: p̄sertim cu̅ hu
iusmodi signoꝝ relatio et amore̅ ministraret ppo
to: et fructu̅ laboris oste̅deret. Nu̅q̄ ille: aut ira su
bita co̅citatꝯ patie̅tia̅ rupit aut hu̅ilitate̅ excessit igi̅a̅
Na̅ oe̅s clericos vsq̄ ad vltimu̅ gradu̅ an̄ se orare
co̅pelle̅s. Episcopis q̄ atq̄ p̄sbyteris q̄si hu̅ilitatis
discipulꝯ: ad b̄ndicendu̅ se caput submittebat. dyaco
nos vo q̄ ad eu̅ vtilitatis co̅ueniebant exp̄o adiutorio
coꝝ eis p̄se̅tibꝯ disputaret ad ora̅du̅ dn̄s sibi ppo
nebat no̅ erubesce̅s et ipse dicere. Na̅ et iterrogabat
freque̅ter eos cu̅ q̄bꝯ erat et si aliq̄d ab eis necessa
riu̅ audierat; se fatebat̄ adiutu̅. Habebat au̅t et i vul
tu magna̅ gratia̅: et admirabile a saluatore etia̅ ho
nurꝯ acceperat. Si quis em̄ ignarus eiꝯ inter mul
titudine̅ monachoꝝ cum videre desiderasset: nullo
indica̅te ceteris p̄termissis ad Anthoniu̅ currebat:
et anime puritatem agnoscebat in vultu. et p speculu̅
corpis gratia̅ sancte me̅tis intuebat̄. Na̅ semp hyla
rem faciem gere̅s liquido ostendebat se de celesti
bus cogitare sicut scriptura ait. Corde letante vul
tus floret: sed in merore co̅stituto tristatur. Ita et
Jacob agnouit laba̅ socerum suu̅ insidias sibi ma
china̅tem dice̅s ad filias eiꝯ. No̅ est facies p̄ris vr̄i
sicut heri et nudiustertiꝯ. Sic Samuel agnouit Da
uid letificatos em̄ habebat oculos: et de̅tes sicut ac
candidos. Similiter agnoscebatur Anthonius q̄
semp ea̅dem faciem: inter p̄spera et aduersa retine̅s
nec secundis extollebatur nec frangebat̄ aduersis.
Erat au̅t in vultu amabilis et in fidei puritate mi
rabilis. Nu̅q̄ em̄ scismaticorum se miscuit co̅ioni:
antequa̅ coꝝ scie̅s prauitatem atq̄ tra̅sgressione̅.
Nu̅q̄ manicheis aut alijs hereticis saltim amica
bilia verba largitus est: nisi tantu̅ ea q̄ eos possent
ab iniquitatis errore reuocare denu̅cia̅s taliu̅ ami
cicias atq̄ sermones perditionem esse anime. Sic
etiam arianos detestabatur vt omnibꝯ diceret: nec
iuxta eos quide̅ esse accede̅dum. Nam cu̅ venissent
quidam arrianite reperta post eorum examinatio
nem infidelissima secta effugauit eos de monte di
cens multo serpentibus deteriores horum esse ser
mones. Me̅tie̅tibus au̅t arrianis aliq̄n Anthoniu̅
ita vt se credere. ammiratus eoꝝ audacia̅ et iusti do
loris ira commotus rogatusq̄ ab episcopis atq̄
vniuersis fratribus alexandriam desce̅dit. ibiq̄ ar
rianas publico sermone co̅de̅nauit vltima̅ ha̅c esse
heresim et precursorem antichristi affirma̅s. predica
uitq̄ in populo filiu̅ dei no̅ facturam: no̅ ex vllis in
stantibus sed p̄priu̅ et vnius cu̅ patre substa̅tie. ne
creatura potius aut adoptio. aut appellatio vide
retur impium esse dice̅s vel me̅te co̅cipere. erat q̄n
no̅ erat: cum verbu̅ dei deus. q̄ est semp patri sit co
eternus q̄ ex eo natus est patre q̄ semp est. Unde
aiebat. Cu̅ arrianis vobis nulla sit co̅iunctio. Que
em̄ societas luci ad tenebras? Uos fideliter creden
tes christiani estis. illi verbum id est filium q̄ ex deo
patre est creaturam doce̅tes nullo interuallo a gen
tibus separantur: qui seruiunt creature potius q̄
creatori q̄ est benedictus in secula. Ipsa (mihi credi
te) irascu̅tur eleme̅ta: et ois co̅tra arrianum furore̅
s̄m apostoli dictum co̅gemiscit creatura: q̄ sibi dn̄m
suu̅ p quem omnia facta sunt videat coequari. alias
agrregari. Hec tanti viri predicatio exprimi no̅ po
test quantum ad fidem populos roborauerit. Leta
bantur quippe hostilem et christo inimicam heresim
anathematizari ab ecclesie columna. Nulla tu̅c etas.
nullus sexus domi rema̅sit. Taceo de christianis cu̅
pagani quiq̄. et ipsi ydolorum sacerdotes ad domi
nicum imperiu̅ co̅uolaba̅t dicentes. Deprecamur:
vt videamus hoiem dei: quia hoc apud vniuersos
conspicuum erat nomen Anthonij. ¶ Ambiebant

quoque saltim fimbriam vestimenti eius attingere multum sibi et tactum prodesse credentes. Quot tunc dyabolica obsidione et varijs infirmitatibus liberati: quot simulachris erepta sunt spolia: quanti etiam ab errore gentilium retracti nostro iū. ti sunt gregi? Tanti certe: vt paucorum dierum spacio ex ydolorum superstitione conuersio: omnem per annum credentium vinceret turbam. Preterea cum irruentem multitudinem comites repellerent: existimantes tedio illi conuentū populi fore ipse trāquillo animo dicebat: Nūquid hic cetus demonum maior est turbis. Nunquid obsequentiū multitudo collutatorum in mente nostrorum cateruis est numerosior? Accidit etiam vt cum eum redeuntē circa portam prosequeremur: a tergo quedam mulier clamitaret dicens: Expecta homo dei: filia mea atrocissimo vexat demonio: expecta, obsecro expecta. ne et ego corruens interam. Hoc audito ammirabilis senex a nobis ammonitus: volens tamen et ipse paululum subsistit. Cūque appropinquāte muliere puella iaceret explosa orauit tacitus iesum: et ad comminationem eius statim spiritus impurus egressus est. Puella incolumis: populus in laudibus dei: mater in gaudio fuit. Ipse autē letabatur quia ad desideratam solitudinem repedabat. Erat autem valde sapiens et hoc in se mirabile habebat quia cum litteras non dedicisset ingeniosissimus et prudentissimus: immobilis et mansuetus erat.

¶ Aliquando etenim philosophi duo gentiles venerūt ad eū putātes Anthoniū se posse decipere. Erat enim in superiori monte: Quos cum vidisset paganos intellexit ex vultu: et procedens ad eos per interpretem: ita cepit appellare. Quare tam longe ad stultum homines sapientes se vexare voluerūt Illis dicentibus non esse illum stultum sed nimium sapientem: vigilanter respondit. Si ad stultū venistis. superfluus est labor vester. Si autem putatis me sapientem esse et sapientiam habere bonum est: imitamini que probatis: quia bona conuenit imitari. Si ergo ad vos venissem vos imitarer: sed quia vos ad me quasi ad sapientem venistis: estote sicut ego sum christiani. Abscesserunt philosophi vtrunque mirantes: et acumen ingenij et demonium expulsiones.

¶ Alios quoque similiter mundi sapientes: qui eum irridere cupiebāt: quia litteras ignoraret: tali disputatione colligauit dicens. Respondete mihi. Quid prius est sensus an littere. Et quid cuius exordium. Sensus ex litteris: an littere oriuntur ex sensu? Illis asserentibus: quod sensus esset autor atque inuentor litterarū ait. Igitur sicut sensus incolumis est: hic litteras nō requirit. Quis presentium post hanc collutationen non exclamauerit: cum obstupuerunt: et ipsi qui victi sunt: tātā in imperio litterarum sagacitatem animi ammirātes Neque enim vt insolitudine et montibus versatus: atque omnem ibidem exigens vitam: agrestis et rudis erat: sed iocūdus atque affabilis sermonem secundum apostoli preceptum diuino conditū sale proferebat ita vt inuidia careret. et amore omnium potiretur.

¶ Inter hec quasi parum esset: his gentilitatem fuisse superatam: et tertio venerunt viri omnis secularis prudentie nuge secati: atque vniuersis prophetie studijs artium suarū estimatione doctissimi. Hi cū rationem ab eo exigerent fidei quam in christo habemus: et niterentur arguta sophismarum interrogatione de diuina cruce eum illudere. Intra silentium paululum doce compressa: primum eorum miseratus errorem est. Deinde per interpretem: qui eius verba diligentissime in grecum solebat exprimere sermonē: ita expositus est dicens? Quid pulchrius est quid ve honestius crucem colere: an adulteria: parricidium vel incestum: his assignare quos colitis: cum in altero cōtemptus mortis insigne virtutis fit in altero turpis religio fuit obscenitatis magistra. Quid melius est dicere quod dei verbum manēs vt erat ob salutem nostram humanū corpus assumpserit: vt societates mortalitatis nos eueheret ad celum participesque nature celestis efficeret an vt ipsi asseretis diuine mentis haustum: ad terrena veneranda caput submittere: vt pecudum atque serpentium formis celeste nomen includere. Quo ore christianorum crudelitatem audetis irridere: dicentium christum filium dei sine sui detrimento: et cepisse esse quod non erat: et mānsisse quod fuerat cum ipsi animā de celestibus detrahentes: non tantum hominum: sed et pecudum soleatis sepelire corporibus: christiana credulitas pro salute mundi deum suum venisse testatur: vos vero inatam animā predicantes: vltro citroque trāsfertis. Christiana fides omnipotentiam dei clementiāque veneratur. Cōsequēter incarnationem dicit deo fuisse possibilem: ita tamen vt nō euacuauerit dignatio dignitatem: vos qui animam ex splēdidissimo dei fonte manantem turpiter decidisse iactatis: qui mutabilem et conuertibilem eam post sui diminutionem audetis asserere: iam illam quoque naturam dominam seculorum per anime cōtumelias impia lingua temeratis. Imago enim que secundum nos naturalem similitudinē sui retinet autoris: cui vna est ex quo defluit: eademque substantia humilitati et proprias et iniurias cōsequenter ad suam originem remittit. Igitur animaduertite contumelias animarum ad patrem: vt appellatis earum: per vestrā blasphemiam redundare. Crux christi domini dei nostri nobis ingeritur. Rogo que hic est religiōis obscenitas? Nonne potius est crucem: aut alicuius generis mortem ab iniquis hominibus illatam patiēter substinere quam isidis plāgere post orisis vagos incertosque discursus. Pudeat queso vos insidiarum typhonis pudeat saturni fuge: et deuorationis crudelissime liberorum. Erubescite parricidium ouis: et incestum erubescite: raptum eius et coitum mulierum atque puerorum. Ille sicut vestri fingunt poete ad explendum immanissime libidinis furorem: molles dedit in amore vagitus: ille in diane fluxit sinus: ipse amator et precium: ille modulatus alos: ledeos petiuit amplexus: ille in propriam seuiens sexum re

gium pueruꝫ miniſtris auibus polluit.¶ Hec vos
creditis:hec colitis:hec ſunt veſtrorum ornamenta
templorum.Ex quo deprecor pro veſtra ſalute:no
ſtra dicta pēſate iudicio.Cūcta an nihil libris credē
da ſunt chriſtianis?Si nihil nec crucis quoqꝫ cui de
trahitis nomē agnoſcitis.Si vniuerſa credēda ſūt
cur cū in hiſdeꝫ libris cruci ſurrectio copulet̄: paſſio
nem diuinam ſtolido laceratis eloquio:⁊ nō ſtatim
ſungitis cecorꝫ viſuꝫ:ſurdorꝫ:auditū claudorꝫ greſſuꝫ
lepre emundationē ſeruiēs ambulāti deo ſuo mare
demonum fugas reſurrectionem mortuorum ⁊ de-
functorum ab inferis reditus.Hec omnia ſcripturis
quas interpellitis inſerta ſunt:⁊ hiſdeꝫ voluminibꝰ
continētur preconia maieſtatis ⁊ mortis.Quāobrē
odio quo ibuti eſtis abiecto inuenictis illico:⁊ deū
verum eſſe ieſum:⁊ ſalutis humane gratia fragilem
aſſumpſiſſe naturā.Veſtram tamen nobis(ſi non
pudet)narrate religionē. Sed quas (o error infe-
lix)poteris referre culturas de tanta rerum fedita
te atqꝫ vecordia niſi forte vt audio fabulas aſſeritis
deorum veſtrorum.⁊ obſcenitates ⁊ crudelitates:⁊
vanitates:⁊ mortes tegētes eas allegoricis velami
nibus:liberum: raptum:terram ꝓſerpine:ſemiclau
dum vulcanum ⁊ debilem ignem: iunonem aerem:
apollinem ſolem:dianam lunam:neptunū maria:et
libidinum principem iouem etherem interpretātes
Nec poſt hanc excuſationis procacitatem deum:
ſed creaturas contēpto creatore ſuſcipitis. Quod
ſi pulchritudo vos elemētorum ad ſuam traxit ve-
nerationem:moduꝫ fas erat cuſtodire ⁊ oportebat
mirari tantum:nec colere ne facture veneratio crea
toris eſſet iniuria. Nam ſecūdum iſtiuſmodi quam
vos ſequimini formam ratio eſt prepoſtera atqꝫ ꝑ-
uerſa:et architecti honor migrauit ad domuꝫ ⁊ me
dici ſcientia ad remedia cōferetur oim quoqꝫ artifi-
cium merita vel laudes ad opera trāſferētur.Quid
ad hec dicitis:vt agnoſcamꝰ que ſit crucis ridicule
vobis ignominioſa ꝯfuſio. Hac diſputatiōe cōuer
tentibus inter ſe philoſophis oculos:ſimulqꝫ muſi
tantibus:ſubridēs Antonius rurſuſqꝫ per interpre
tantem ait.Precdurum nāqꝫ cūcta victor videntur
operi quotiēs iuſto vniuerſe rei tenore calcato:la-
boris merita factis magis ꝙ factoribus aſtruūtur
Elemēta quidem:vt memoraui ex ipſo conſpectu
ſuam comprobāt ſeruitutē. Sed qm̄ vos obſerua-
tione dyalectica neceſſaria(vt putatis)queqꝫ colli-
gitis:hec quoqꝫ artificia:etiā noſtrā religionē com
pellitis affirmare.Reſpondete mihi. Cognitio dei
quēadmodū manifeſtius approbat̄:ꝑ lectionē ver-
borum:an ꝑ operationem fidei.Et quid antiquiꝰ
eſt:operatio fidei:an diſputatio ꝑ argumēta ꝓce-
dens.Illis reſpōdentibus firmiore ſermonibꝰ ope
rationem eſſe:et hāc liquidā de deo cognitionē:bū
eos ⁊ ipſe dixiſſe conſentit: ꝙ operationem que ex
fide deſcēdit animi generat affectus: dyalecticā ꝟo
ex artificio componētium ſumpſiſſe oppoſitionis
exordia.Cū ergo ait operationem fidei aio ſitā qs
habuerit ſupflua erit ꝟborꝫ cōpoſitio ꝑ quam cōce

ptam ſenſu noſtro credulitatem tēptatis euellere:
et tū ſepe noſtras explicare intelligētias nōvaletis
Ita ſolidiora ſunt mentis opera:ꝙ ſophiſmatum
fraudulenta cōcluſio.Nos chriſtiani myſterium vi
te noſtre nō in ſapientia mūdi habemus repoſituꝫ
ſed in virtute fidei:q̄ nobis a deo tributa ꝑ xp̄m eſt
Hanc orationis mee veritatem rerū q̄ quotidie ge
runtur ordo cōmēdat:vobis imperitis ⁊ lrarū ve-
ſtrarum ignaris ad dei cognitionē eius ſolum ver-
ba ſufficiunt.Ecce nos tot gentilitatis gregibꝰ ab
ſtractis in vniuerſum orbē quotidie ꝓpagamur:vo
bis ꝟo poſt aduētuꝫ dñi mō ſe ſophiſmatū deſerūt
verſutie.Ecce nos ſimplicē xp̄i fidē docti ydolatriā
debellauimus:⁊ ꝑ predicationē ignominoſe crucis
aurata templa ceciderūt.Vos ſi poteſtis oſtendite
qua cōtextione ꝟborꝫ gētilitatē xp̄o ꝓponere ſuaſe
ritis.Per oēs iā terras deꝰ dei filꝰ xp̄s eſt agnitꝰ
nihil eloquētia ſophiſmatum nihil diſputatio ꝓbie
multitudini pōt ob eſſe credētiū.Crucifixi noīamꝰ
et vniuerſi demones(quos vos vt deos colitis)fu
giunt:atqꝫ ex obſeſſis corpibꝰ ad primū dñice cru-
cis ſignū fugantur. Vbi ſunt illa fabuloſa oracula:
vbi egyptiorꝫ incantationes quo magorꝫ ꝑfecere
carmina?Certe tūc vaſtata ſunt oīa:cū de ſua cruce
mundo xp̄s intonuit.Nihilominꝰ vos ꝑtermiſſis
beatorū cateruis:glorioſam ieſu mortē irridere co-
namini.Illud aūt quale eſt:ꝙ nūꝙ infeſtatione re-
gali cōcuſſa gentilitas:imo ſeculo chara ⁊ hoim ꝓ-
ſidijs fulta iā corruit.Nos famuli xp̄i quo plus pre
mimur:eo magis aſſurgimus ⁊ floreremus.Veſtra
ſimulachra ornatus quondā ſepta parietibꝰ:iā ve-
tuſtate collapſa ſunt.Xp̄i ꝟo doctrina(q̄ vobis ſtul
titia videt̄ ⁊ ludus)lꝫ tyrānica ꝑſequētiū ꝓncipum
tēptamēta pepulerint.licet varijs ſit incurſata ter
roribus.nullo tū terrarū orbe cōcludit̄ nullo gētiū
barbararū fine ꝓhibetur.Qn̄ eīn diuine ſciētie tan
tus ſplendor illuxit. Quādo tot ſimul in ſe cōuene
re virtutes?cōtinētia in matrimonio.virginitas in
eccleſia.floret martyrū ꝑ dño ſuo glorioſa cōſtātia
quorꝫ oim crux xp̄i principium eſt. Tū interim eos
inter tantos virtutū choros ſyllogiſmorꝫ rethia tē
ditis:⁊ verā rerū lucē tenebroſis conamini argumē
tationibus obuoluere.Ecce nos vt dixit doctor no
ſter nō in gētili ꝑſecutione: ſed in fide aptiſſima ſua
demꝰ q̄ ꝟborꝫ affirmationē ꝑuenire ꝯſueuit.Aſſunt
quippe patiētes a demonibus vexati quos cū i me
dium ꝓduxiſſet ꝟba repetiuit dicēs.Nūc vos colle
ctionibus veſtris:et ſiquo vultis malefico carmine
deos veſtros quos putatis expellite: ſinautē non
poteſtis victas ſubmittite manꝰ:⁊ ad xp̄i trophea
cōfugite ⁊ ſtatim crucifixi credulitatem maieſtatis
potētia ꝑſequet̄.Dixit ⁊ inuocato noie ieſu:cū vi-
tale ſignum in ſacro numero trinitatis preſſiſſet in
frontibus vna cū expulſis demonibus:vana preſen
tium ꝓborꝫ cōfutata ſapientia eſt. Expauerūt eīn
ſtupētes hoiem cui poſt tantum ingenium affuerꝫ
ſignorꝫ diuina largitio.At ille vniuerſa xp̄o q̄ cura-
uerat aſcribēs viſus eſt affectu reciproco et ait.Mo

lite me putare his sanitatem dedisse: xp̄s per ser-
uos suos facit ista miracula. Credite ⁊ vos ⁊ vide-
bitis: q2 deuota deo fides: nõ eloquẽtie vanus tu-
mor: talia signa mereantur. Cõfugite ad crucifixi le
gem: nosq3 eius imitamini famulos: ⁊ hoc scientie
fine cõtẽti: nulla deinceps secularis imprudẽtie ar-
gumẽta queratis. Hactenus Anthonio dicẽte: mi-
ro philosophi stupore perculsi: ⁊ cũ honorifico salu
tatu ab eo recedẽtes: multum eius sibi fatebãtur ꝓ
fuisse cõspectum. Hoc in eo viro mirabile est vt ho
minem in extremo mũdi limite cõditum: ⁊ fauor p̄n
cipum ⁊ oĩs celebraret aula regalis. Nam ⁊ cõstan
tinus augustus ⁊ eius liberi cõstans atq3 cõstanti9
talia cognoscẽtes crebro ad eum quasi ad patrem
missis litteris obsecrabãt vt reciprocis eos scriptis
hylaret. at ille eiusmodi manens: qualis ⁊ anteq̄ lit
tere ad eum venirẽt fuerat: nec salutatione princi-
pium mouebaꝫ ⁊ tanq̄ nõ acceptis litteris cõuoca
tis monachis aiebat. Reges seculi ad nos miserũt
epistolas que hic christianis adhibẽda miratio est
Licet enim diuersa sit dignitas attñ eadẽ nascenti
morientisq3 cõditio est. Illa sunt veneratione omni ꝓ
colenda: illa toto animi affectu retinẽda sunt: q2 ho
minibus deus legẽ scripserit: q2 per filium suum ꝓ
prijs ecclesias ditauerat eloquijs. Que monachis
est ratio cum epistolis regũ. Cur accipiã lr̃as q̄bus
cõsueta nesciã reddere salutationis obsequia. Igiꝫ
rogatus ab vniuersis fratribus: vt christianos re-
ges sus litteris refrigeraret: ne sc3 ꝓ silẽtiũ ei9 exa-
sperarentur. ad susceptas epistolas cõueniẽtia re-
scripsit. Laudauit primum q2 christũ colerẽt deinde
salutaria ꝑsuasit ne magnã putarent regiã potesta
tem: ne presentis carnis imperio tumẽtes: se hoies
esse nescirẽt. ⁊ iudicandos a xp̄o obliuiscerẽtur. Ad
postremum clemẽtie circa subiectos ⁊ iusticie: curã
quoq3 inopum admonuit: atq3 vnũ sempiternũ esse
regem oim̃ seculorum iesum xp̄m epistolis testatus
est. His principes susceptis vehemẽtissime letabã-
tur. ¶ Sãcta quoq3 apud cũctos Anthonij flagra
bat opinio: ita vt eius se filios cupẽrent nominari.
magna etenĩ cũ aduenientibus affabilitas omniu3
in se studium cõuerterat postq̄ ergo gẽtiles cõfuta
ti: reges ammoniti fratres ab eo sunt cõsolatiõe re
leuati ad interiorẽ mõtem: ⁊ ad rigorem solitũ gres
sus est: ibiq3 sepe cum introeuntibus deambulans
ac residẽs stupebat: sicut in daniele scriptum est et
interiectis horarũ spacijs cõsequẽtia respõdebat:
vt intelligereꝫ aliqua reuelationis vidisse secreta.
Nam in mõte positus ea q̄ in egypto longe gere-
bantur ꝓuidẽs epõ Serapioni ibi cõstituto narra
uit. Lamẽtabilis sequiꝫ visio: ⁊ omni9 lachrymaru3
fonte plãgẽda. Cũ enĩ cũ fratrib9 circa se sedẽtib9
operareꝫ. intẽte fixit oculos in celũ gemẽs atq3 su-
spirãs. Et post aliquãtũ spaciũ reuelatiõis incepte
nimio dolore cõtremuit: ⁊ statim fixis genib9 ante
dei vultum ꝓuolut9 orauit: vt clemẽtia sua futuru3
aduerteret scelus. Succedũt orationi lachryme: me
tus ingẽs inuadit ꝓ̄res obsecrãt vt tãte calamita

tis exponeret visionẽ. Singultus occupãt vocẽ: lin
gua fletibus prepeditur ⁊ in medio conatu sermo
gemitu interrũpiꝫ. Vix tñ cũ vociferatione fletuo-
sa ait. Melius erat o filioli impendẽs piaculũ cita
morte lucrari. Sic incipiens rursum lachrymis vin-
citur ⁊ inter egra suspiria tandẽ pectori cõmodãs
vocẽ magnũ inquit quoddam ⁊ vniuersis seculis in
auditũ imminet nephas. Magno fides catholica
turbine subuerteꝫ: ⁊ hoies iumẽtis similes: xp̄i san
cta diripient. Vidi enĩ altare dñi multoꝝ circũdatũ
multitudine q2 crebris calcium ictibus oia dissipa-
bant. Hec est causa gemituum quos audistis. Et fa
cta est vox dñi dicẽs. Abhominabitur altare meum
nec mora visionẽ seq̄tur effectus. Nam post annos
duos seua arrianoꝝ irripit insania. Tũc ecclesiaru3
rapine: tunc diuinoꝝ temeratio vasoꝝ: tunc pollu-
tis ethnicoꝝ manibus sacra polluta sunt ministe-
ria tunc paganoꝝ opificũ ꝓ̄fidia aduersum xp̄m cõ
parat9 cũ assumptiõe palmarũ: qḋ ydolatrie apḋ ale
xandriã insigne est ad eccl̃iam ꝑgere cõpellebãtur
xp̄iani: ita vt arrianoꝝ populi crederẽt. Proch sce
lus horret animus replicare q̄ gesta sunt virginu3
matronarũq3 ereptus pudor: sanguis ouium xp̄i in
xp̄i tẽplo effusus venerẽda respersit altaria: baptis
terum ꝓ volũtate gẽtiliũ pollutum est. Nihil de-
fuit visionis. veritatẽ mõstrauit effectus q2 calcitrã
tiu3 multoꝝ indisciplinatio: arrianoꝝ esset ipietas
¶ S3 istã tristiciã cõsequẽtis reuelatiõis ꝓsperita
te cõsolatus est: ⁊ ait. Nolite filioli merori vos pe-
nitus sedere: vt enĩ iratus est dñs sic rursum mise-
rebitur: ⁊ suũ cito ecclesia recuperabit ornatum: cos
q3 qui in ꝑsecutionibus fidem dñi seruauerint soli-
to videbitis fulgore relucẽtes. Reuerteꝫ ad foueas
suas serpẽtes: ⁊ religio longi9 ꝓpagabitur: tantum
videte ne fidei vestre synceritas arriana labe sorde
scat. Non apostolorum: sed demonum ⁊ patris
eorum dyaboli ista doctrina est ob id ꝑ insipientiã
iumentorum similis pecudum eorum expressus est
animus. Hucusq3 Anthonius. ¶ Sed nos minime
cõuenit diffidere: tam grande miraculum ꝑ hoiem
potuisse ostendi. Saluatoris enĩ promissio est: ita
dicentis. Si habueritis fidẽ vt granũ sinapis dice
tis huic monti trãsfert te: ⁊ transferetur ⁊ nihil im
possibile erit vobis. Et iterum. Amen amẽ dico vo
bis omne qḋ petieritis patrẽ in noie meo dabit vo
bis. Petite ⁊ accipietis. Ipse enĩ suis discipulis ⁊
vniuerso credẽtiũ regi: nũc subiectionẽ dmonũ: nũc
variarũ infirmitatũ pollicẽs curationẽ aiebat. gra
tis accepistis: gratis date: nunq̄d sue virtutis impe
rio curabat Anthonius. Nunq̄d sue possibilitatis
arbitrabaꝫ qḋ fecerat orationib9 nõ preceptis de-
mones morbiq3 cesserunt: ⁊ ad xp̄i dei nr̃i noiatio-
nem semꝑ vniuersa ꝑfecta sunt. Nemo sapientium
sanitatũ admirationẽ ascribaꝫ Anthonio sed dño
iesu q̄ solitã erga creaturas suas exhibẽs beniuolẽ
tiã: nunc quoq3 ꝑ electũ famulũ suũ indulgẽter exer
cuit. Anthoni9 tñ orabat: ⁊ ob vite ei9 merita cũcta
dñs largiebaꝫ. Sepe aũt ⁊ ꝯ volũtatẽ: ad exteriorẽ

monte a fratribus pducebat. Et cu iudices qui ad
interius archisterium ppter asperitate itineris: et
obsequentiu multitudine et horrida solitudinem ire
non poterant: precasio qrerent: vt eius fruerent aspe
ctibus nec impetrare possent: q molestissime fere-
bat veratione discursuz. Ipsos cathenos quos aut
noxietas: aut vigor publicos costrinxerat: ad eum
destinabat: scientes tales ab Anthonio no posse co
temni: quoz fletibus superatus pertrahebat ad ex-
teriorez monte agnoscens labore suum vtilem mi-
seris fore. Suadebatq iudicibus qui eu inuitauerat
vt in snia pferenda: et odio et gratie dei timore ante
poneret: nec ignorare eos debet quod scriptu est.
Quocunq iudicio iudicaueritis in eo iudicabit de
vobis Attame iter medios sermones chare sibi so
litudinis recordabat. Post coacta itaq presentia
qua ducis preces: et qd verius est miseroru fletus ex
torserant post salutaria monita: post reoz comen-
datione quorunda vero et absolutione: postulanti
duci vt paulo largius eide suam pntiam idulgeret:
ait non posse se diutius ibide morari grato vsus ex
emplo: q sicuti pisces ab aqua extracti mox in are-
ti terra morerent: ita et monachos cu secularibus re-
tardantes: humanis statim resolui cofabulatoibus
Ob id ergo (inquit) couenit vt pisces ad mare. ita
nos ad monte festinare: ne tardatibus nobis aliqua
ppositi succedat obliuio. ¶ Pre tanta hominis sa
pientia dux miratus iustam de eo tulit veramq sen-
tentia dicens. Uere istum esse dei famulu: nec in ru-
stico homine potuisse tantam aliquado inesse sapie
tiam: nisi diuino amore regeret. ¶ Preterea cum
balacius q sub nestorio prefecto alexadrie dux egy-
pti fuit. homo arriane iniquitatis studiosissimus fau
tor: ita christi ecclesiam persequeretur: vt animo ve
sano virgines monachosq nudatos verberaret in
publico: ad eum Anthonius litteras misit. quarum
ista sententia est. Uideo iram dei venientem super
te. desino persequi christianos. ne iste ira occupet q
proximum iam tibi minatur interitu. Legit infelix
epistolam et irrisit atq in ea expuens piecit i terraz
portiores quoq multis afficies iniuriis. anthonio
talia renunciari precepit. Qm cura tibi tantopere
monachoz est et ad te mei vigoris transiliet disci-
plina sed confestim minitatore oppressit supplicia.
et post quinq dies os effrenatum vltio diuina cope
scuit. Egreditur enim ad primam mansione alexan
drie que appellatur chereum. cum supradicto egy-
pti prefecto nestorio vehebantur, equis quos inter
omnes balacius. cuius erat mansuetissimos nutrie
rat. Cum ergo pariter solito sibimet equi allude-
rent. mitior quo nestorius vehebatur. morsu repen-
tino balacium decussit in terraz ac si in eu inhians
femora eius lacerauit atq corrosit. vt statim rela-
tus ad ciuitatem post tertium diem moreretur vni
uersiq agnoscerent minarum ab anthonio predi-
ctarum effectum quam totius consecutum. digno
persecutoris fine copleto. ¶ Ceteros ad se venien
tes mira cum modestia Anthonius admonebat vt
oblita seculi dignitate. remotioris vite beatitudi-
ne appeterent. Si qui aut maiori potestate pmeba
tur nec poterant obtinere iusticiaz. ita eos obnixe
defendebat vt ipse p illis pati videretur iniuriaz.
Multis vtilis fuit preclari senis oratio. magnis di
uitiis et altiori gradu militie derelicto eius adhesere
curriculis. Et vt infinita breui sermone coprehenda.
bonu egypto medicu xps indulserat. Quis no tri-
sticia apud Anthoniuz mutauit in gaudium? Quis
non iram verterit in pace. Quis orbitatis luctum.
no ad eius teperauit aspectu? Quis no merore pau-
pertatis) quo pmebat) abiecto. statim et diuitum
despexit opuletias. et in sua letatus est paupertate
Quis post lassitudine monachus no eius vegetatu hor
tatus est? Quis adolescentie etatis accesus ardoribus
no ex eius admonitu pudicitie amator fuit. Quis
vexatus a dyabolo sine medela rediit? Quis inimici
cogitationibus distractus no ceca tepestate sopita.
sereno regressus est aio. Sciebat enim quo quisq la-
boraret i comodo. et ex vite meritis discretione spi-
rituu agnosces adhibebat verboz (put erant vul-
nera) sanitate. Unde effectu est vt post eius doctrina
oes dyaboli paderetur insidie Multe quoq ad eius
cospectu desponsate puelle ab ipo pene thalamo re
cedetes in ecclesie matris gremio cosederet. Quid
plura? Totius orbis homines ad eu confluebant et
vniuersaru gentiu varietas. bellicosissimu 3 demo-
nes viru cospicere gestiebant Nullus se frustra illuc
venisse conquestus est. omnibus delectabile atq io
cundum laboris commertium est. Fatigatio enim
itineris emolumentum viatici reprobat sicut rei p-
bauit effectus. Nam post resolutionem eius quasi
coi funere orbitatis excepto. pprium singuli pare-
tem luxerunt. ¶ Quis aut finis vite eius fuerit di-
gnum est et me comemorare et vos cu desiderio audi
re. q et hoc in eo imitabile cuctis fuit. Iuxta cosue
tudine advisendos fratres q in exteriori mote erat
venit: ibiq a diuina prouidetia de sua morte codi-
ces ita exorsus est dices. ¶ Ultimam filioli patris
audite sentetiaz: no enim arbitror q in hoc seculo ite
ruz vos visuri simus? Cogit coditio nature: vt post
cetenariu numeru (que anis qnq supgredior) iam
resoluar. Ita locutus audietiu pectora cotristauit: ge
mitus lachrymeq dicta meretia cosecute sunt. Am-
plexabat eu vniuersi: qsi ia de seculo recessuz. At ille
taq aliena deseres ad xpriam patria pfecturus ma
gna cu leticia pcipiebat. desidiam instituto non de-
bere surripere s3 tanq quotidie morituros: vt ante
pdixerat a sordibus cogitationibus anima custodite:
et omne emulatione ad sanctos quoq conuertere:
ad melecianos vero scismaticosq: nec ppe quidem
accedere. Scitis enim (aiebat) eoru antiquam puersi
tatez. neq cu arrianis comunioni iungamini: quia
impietas eoru iam omnibus manifesta est. ¶ His
etiam illud addebat nullu debere christianu cu se-
culi viderit potestates: pro arrianoru et meleciano-
ru pugnare nequitia: a christi cum discederet veri-
tate: mortaliu illam esse defensione nec diu fallaces

permanere nosse fantasiã. Quapropter (aiebat) cu-
stodiẽda est pia fides xp̄o ⁊ patrũ religiosa tradi-
tio: quã ⁊ scripturarũ lectiõe ⁊ crebro me paruita-
tis didicistis admonitu. Finito sermõe frẽs cũ ve-
hemẽtissime retardabãt: glorioso patris cupiẽtes
termino decorari. Sed multas ob causas quas ⁊ si-
lẽtio demonstrabat: p̄cipue tñ ob presumptam egy-
pti cõsuetudinẽ cõtradixit. Mos etenim egyptijs
est nobiliũ ⁊ p̄cipue beatoꝝ martyrũ corpora linte-
am me quidẽ obuoluere: ⁊ studiũ funeri solitũ non
negare. terra vero nõ abscõdere: sꝫ sup lectulos do-
mi posita reseruare. Hũc honorẽ quiescẽtibus red-
dit inueterata cõsuetudinis vanitas tradidit. De
hoc Anthoniꝰ sepe ⁊ episcopos deprecatꝰ est vt po-
pulos ecclastica contestatione corrigerẽt: ⁊ laicos
viros ac mulieres rigidiꝰ ipse cõuenit dicẽs: nec le-
gitimũ hoc esse nec deo placitũ: quippe cũ patriar-
charũ ⁊ pphetarũ se pulchra (que ad nos vsq3 per-
durãt) hec facta cõuincerẽt. Dñici quoq3 corporis
exẽplum oportere intueri iubebat: qd̄ in sepulchro
positũ lapide vsq3 ad resurrectiõis diẽ tertiũ clausũ
fuerit. Atq3 his modis vitiũ circa defunctos egypti
etiam si sancta essent corpora coarguebat dicens.
¶ Quid maius aut sanctius corpore põt esse dñi-
co. qd̄ iuxta cõsuetudinẽ gẽtium ceterarũ humo cõ-
ditũ esse scimꝰ. Hec iusta psuasio mutoꝝ insitum
euellit errorẽ: ⁊ repositis in terra cadaueribꝰ domi-
no gratias p bono magisterio ptulerũt. Metuẽs
ergo cõsuetudinẽ supradictã ne eodẽ etiã circa se la-
berẽtur errore celeriter vale dicens monachis q̄ cõ-
fluxerant ad antiquũ virtutis habitaculũ repedauit.
Post mẽses aũt paucos cũ nõ mediocre icommo-
dũ senilia membra turbasset: vocatis ad se duobus
fratribꝰ quos ibidẽ ante q̄ndeci ãnos modico iter-
uallo seiunctos instituerat quiq3 ei iam seni cepe-
rant ministrare: ait. Ego quidem filioli ꝑm eloquia
scripturarũ patrũ gradior viam: iam enĩ dominus
me inuitat: iã cupio videre celestia: sꝫ vos o viscera
mea admoneo: nec tanti tẽporis laborẽ repẽte pda-
tis. Hodie vos religiosum studiũ arripuisse arbitra-
mini: si cepe voluntatis fortitudo succrescet. Vari-
as demonũ nostis insidias vidistis eorũ ⁊ impetus
feroces ⁊ vires effeminatas. Ad iesum suspirare: et
credulitatẽ nominis eius vestris figite mẽtibus: et
a certa fide vniuersi demones fugabant. Memẽ-
tote etiam ammonitionũ mearum: ⁊ incerte condi-
tionis vitam quotidie ancipitẽ ptractate: ⁊ celeste
vobis p̄mium sine cunctamine tribuet. Scismati-
corum quoq3 ⁊ hereticorũ venena vitate: meũq3 cir-
ca eos odiũ sectamini: quia christi sunt inimici.
Scitis ipsi ꝙ nullus mihi nec pacificus quidẽ ser-
mo cum eis aliquando fuerit propter prauam eorũ
voluntatem: et ptinax contra christũ bellũ. In hoc
aũt magis estote solliciti vt domini p̄cepta serue-
tis: vt post mortẽ vestram sancti quiq3: quasi ami-
cos ⁊ notos in eterna vos recipiant tabernacula.
Hec cogitate: hec sapite: hec retexite: ⁊ si qua mei
vobis cura: si qua patris memoria est: si mihi vica-
rium repẽdatis affectũ: nullus ad egyptũ meas pfe-
rat reliquias: ne vano corpus honore seruet: ne vi-
perati ritus a meve nostis etiam circa me seruẽtur
obsequia. Huiꝰ enĩ rei gratia maxime huc sum re-
gressus. Vos igit humo tegite: vos patris operite
corpusculum: ⁊ illud quoq3 senis vestri custodite mã-
datũ: vt nemo p̄ter vestram dilectionẽ locũ tumuli
mei nouerit. Cõfido in dño quia necessario resur-
rectiõis tẽpore hoc corpusculũ resiliet incorruptũ.
Vestimẽtoꝝ aũt meorũ sit ista diuisio. Melotẽ et
palliũ tritum cui supiacco athanasio episcopo date
qd̄ mihi nouũ ipse detulerat. Serapion episcopus
aliũ accipiat melotẽ: vos ciliciũ habetote vestimẽ-
tũ ⁊ valete viscera mea Anthoniꝰ enĩ migrat ⁊ iam
nõ erit i p̄senti seculo vobiscũ. Verba finierat: ⁊ os-
culantibꝰ se discipulis extẽdẽs paululũ pedes mor-
tẽ letꝰ aspexit: ita vt ex hylaritate vultꝰ eiꝰ angelo-
rum sanctoꝝ (qui ad pferẽdã aiam eiꝰ descẽderãt)
p̄sentia nosceret. Hos intuẽs (tanq3 amicos vide-
ret) aim exalauit: ⁊ additus est patribꝰ ꝑm ordinẽ
scripturaꝝ. Seruauerũt mandata discipuli: inuolu-
tũ vt p̄ceperat corpꝰ humo operiẽtes ⁊ nemo inte-
rim vsq3 ad hanc diẽ p̄ter eos vbi sit cõditũ nouit.
Legatariꝰ aũt Anthonij bñdictiões q̄ tritũ palliũ
cũ mellote iperio eiꝰ meruerat accipere Anthonius.
Anthonij muneribꝰ amplectit: ⁊ tanq3 magna here-
ditate ditatꝰ letanter pvestimẽtũ recordat imaginẽ
sanctitatis. Hic Anthonio vite terminus fuit ista
principia meritoꝝ. Que licet parciori (vt p̄dixi) ser-
mone seruauerint: tamẽ ex his potestis aduertere
qualiter homo dei a pueritia ad senectam vsq3 pue-
nerit: ⁊ qd̄ omni semper dubitatione calcata nec lõ-
giori nec longeue quicq3 etati aliquando concesse-
rit. Magis autẽ equalitatẽ propositi tenẽs: nec ve-
stimẽtum mutauit nec pedes lauit: nec escam secta-
tus est meliorẽ: oculorum quoq3 aciẽ ⁊ numerũ dẽ-
tium licet paululum ob etatem viderentur attriti.
necnon pedum incessum: totius etiam corporis fir-
mitatẽ ita contra iura nature meriorum gratia cu-
stodiuit vt lautorũ corporũ que balneis atq3 deli-
tijs confouẽtur: hilarior eius caro videretur. Hoc
etiam frẽs qd̄ p oẽs prouincias amor eius famaq3
volitauit: quẽ nec librorũ disseminatorũ oratio hu-
culẽta: nec mundane sapiẽtie disputatio: nec nobi-
litas generis nec opum infinita congestio commẽ-
dauit. cui omniũ ore est ascribẽdũ nisi xp̄o: cuiꝰ hoc
donum est qui deuotos eius animos: erga suã pre-
uidẽs maiestatẽ hominẽ alio pene orbe celatum et
inter tantas positum solitudines africe: Hispanie.
Gallie. Italie. illirico: ipse etiam que vrbium caput
est rome: vt in exordio promiserat: demonstrauit.
Creatoris est ista benignitas: qui famulos suos li-
cet nolẽtes. nobilitare consueuit: vt virtus possibi-
lis nec vltra humanam esse naturam sanctorũ do-
ceatur exẽplis ⁊ ad beate vite imitationẽ. ex fructu
laboris optimus quisq3 impellat. Nunc itaq3 fra-
tres librum magnopere plegere curate. vt agnita
fideli vita sublimium monachorũ. sciatis ꝙ salua-

tor noster iesus christus glorificantes se glorificat: et seruientibus sibimet nõ tantum regna celorum sed etiã hic in ipsis montiũ secretis latere cupiẽtibus fame tribuit nobilitatẽ. s. vt ⁊ ipsi fruãtur laude meritorum: ⁊ ceteri corum prouocẽtur exẽplis. Si autem necessariũ fuerit hec gentibus legi: et vel sic agnoscãt. q: dñs noster iesus christus nõ solum est deus dei filius: sed etiã his q eũ sollicite colunt ⁊ in eum fideliter credunt: hanc dedit potestatem: vt demones quos illi deos esse arbitrantur: conculcent atq3 eijciant: deceptores scilicet hominum: ⁊ totius corruptionis artifices.

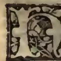
¶ Finit vita beati Anthonij.

¶ Prologus sancti Hieronymi presbyteri in vitam beati Hylarionis.

In sanctis orationibus tuis memẽto mei deus ac dignitas virginum non asella. Scripturus vitam beati Hylarionis habitatorem eius inuoco spiritumsanctum: vt qui illi virtutes largitus est: mihi ad enarrãdas eas sermonem tribuat vt facta dictis exequantur. Huius nãq3 cõuersatio et abstinentia: ac preclara dona mirabilium que operatus est vt ait Crispus tãta ac talia habẽtur: quãtum vel ex paruulis verbis potero extollere cuiuscunq3 preclara ingenia. Alexãder magnus macedo: vel quẽ pardũ vel hircũ capraruz Daniel vocat: cũ ad Achillis tumulũ peruenisset: felicez te ait dico iuuenis q magno frueris precone meritorum homerũ vez significãs. Porro mihi tanti ac talis viri cõuersatio vitaq3 dicẽda est: vt homerus quoq3 si adesset vel inuideret materie: vel succumberet. Quãq3 enim sanctus Epiphanius salamine et cypri episcopus q cũ Hylarione plurimũ conuersatus est laudẽ eius breui epistola scripserit: q vulgo legitur defunctũ tamẽ aliud est locis cõibus laudare: aliud defuncti proprias narrare virtutes. Unde ⁊ nos fauore magis illius q iniuria: ceptum ab eo opus aggredientes maledicorum voces cõtẽnimus q olim detrahẽtes sancto Paulo meo nunc forsitã detrahẽt ⁊ Hylarioni: illi sollicitudines calũniãtes. huic obijciẽtes frequentiam multorum vt qui semper latuit: nõ fuisse ex multis visus est: vilis existimetur. Fecerũt hoc ⁊ maiores eorũ quõdaz pharisei: quibus nec Joãnis heremus atq3 ieiuniũ: nec domini saluatoris turba cibi potusq3 placuerũt. Uerũ destinato iam operi imponã manũ ⁊ scilleos canes obturata aure trãsibo. Opto vt i xpo permaneas. Et memor i orationibus tuis sis mei virgo sacratissima.

¶ Incipit vita beati Hylarionis heremite.

Hylarion ortus est ex vico thabatha q circiter quinq3 milia a gaza vrbe palestine ad austrum situs est: cũ parẽtes haberet ydolis deditos sicut rosa de spinis floruit. A quibus missus Alexãdriã grãmatico traditus est: ibiq3 quãtum illa patiebatur etas: magna ingenij ⁊ morum documenta prebuit breui charus omnibus ⁊ loquẽdi arte nõ ignarus quodq3 his maius oibus est xpo credẽs. Nõ circi furioribus nõ harene sanguinis nõ theatri luxuria delectabatur. sed illi tota volũtas in ecclesie cõgregatione erat. Audiens aũt celebre tunc nomen Anthonij qd per omnes egypti populos ferebatur incensus visendi eum studio. perrexit in heremuz. Et statim vt eum vidit mutato pristino habitu duobus ferme mensibus iuxta eum mãsit. cõtemplans ordinem vite eius morumq3 grauitatem q creber in oratione q humilis in suscipiendis fratribus. seuerus in corripiendis. alacer in exhortãdis esset et vt continentiam cibiq3 eius asperitatẽ nulla vnq infirmitas frangeret. ¶ Porro frequẽtiam eorum qui ad eum ob varias passiones ⁊ impetus demonum cõcurrebãt: vltra nõ ferens: nec cõgruũ esse dicens pati i heremo populos ciuitatis: sicq3 sibi magis incipiẽduz esse vt cepisset Anthonius illũ quasi visum fortem. victorie premia accipere: se necdum militare cepisse reuersus est cum quibusdam monachis ad patriã ⁊ parẽtibus iaz defunctis: partẽ substantie fratribus partem pauperibus largitus est: nihil sibi omnino seruans ⁊ timẽs illud de actibus apostolorum ananie ⁊ saphire: vel exemplum vel supplicium maximeq3 dominice sentẽtie memor: dicentis q nõ renũciauerit omnibus q possidet nõ potest meus esse discipulus. Erat aũt tunc annorum quindecim. Sic nudus ⁊ armatus in xpo solitudinem q in septimo miliario a maium a gaze emporio per littus euntibus egyptum: ad leuam flectitur: ingressus est. Cũq3 essent cruẽta latrocinijs loca ⁊ propinqui amiciq3 eius imminens periculũ denũciarent: contẽpsit mortẽ vt mortem euaderet. Mirabãtur omnes animum: mirabãtur etatem nisi q flamma quedam pectoris ⁊ scintille fidei in oculis relucebãt. Lenes erant gene: delicatum corpus ac tenue: ⁊ ad omnez iniuriam patiens: qd leui vel estu vel frigore posset affligi. Igitur sacco tantum mẽbra coopertus: ⁊ pellicium habẽs ⁊ empeditem hoc est palliũ qd illi beatus Anthonius proficiscẽti dederat sagũq3 rusticum inter mare ⁊ paludem: vt vasta ⁊ terribili solitudine fruebatur: quindecim tantum caricas post solis occasum edẽs. Et q: regio latrocinijs infamis erat. nũq in eodẽ loco quisq habitare consueuerat. ¶ Uidens hoc dyabolus: quid faceret ⁊ quo se verteret torquebatur q gloriabatur ante dicẽs: in celũ ascendam sup sydera celi ponam nidum meuz ⁊ ero similis altissimo. cernebat se vinci a puero ⁊ prius ab eo fuisse calcatũ: q per etatem peccare potuisset. Titillabat itaq3 sensus eius: ⁊ pubescenti corpori eius insolita voluptatum incẽdia suggerebat. Cogebatur enim tyrunculus xpi cogitare quod nesciebat ⁊ eius rei animo causam voluere: cuius experimenta non nouerat. Iratus itaq3 sibi: ⁊ pectus pugnis verberans quasi cogitationes cede manus posset excludere: ego te inquit aselle feriam vt nõ calcitres: nec

or leo alam: Sed paleis faneqꝫ conficiam et siti: grauiqꝫ onerabo pondere. Per estus inducam et frigora vt cibum potiusꝙ lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo ⁊ paucis caricis post triduum vel quatriduum deficientem animã sustentabat orans frequenter ⁊ psallens ⁊ rastro humum fodiens: vt ieiuniorum laborẽ labor operis duplicaret: simulqꝫ fiscellam hoc est sporcellam iunco texens emulabatur monachorũ egypti disciplinam: ⁊ apostoli sententiam dicentis. Qui autem non operatur nõ mãducet. ¶ Sic attenuatus ⁊ intãtum exhaustus corpore: vt ossibus vix hereret: quadam nocte infantiũ cepit audire vagitus ballatus pecorum: mugitus boum: plantus quasi muliercularum: leonum rugitus: murmur exercitus: ⁊ prorsus variarum portenta vocũ: vt ante sonitu ꝙ aspectu territus caderet. Intellexit hec esse demonum ludibria: ⁊ prouolutꝰ genibus crucem christi signabat in fronte: taliqꝫ armatus casside ⁊ lorica fidei circũdatus: iacens fortius preliabatur quodam modo videre desiderãs quos horrebat videre sollicitus oculis huc illucqꝫ circumspiciens: ⁊ cum interim ex improuiso splendẽte luna: cernit redam feruentibus equis super se irruere. Cumqꝫ inclamasset Iesum ante oculos eius repentino terre hiatu: pompa omnis illa absorta est. Tunc ille ait. Equum ⁊ ascẽsorem proiecit in mare. Et hi in curribus ⁊ hi in equis: nos autem in nomine domini nostri magnificamur. Multe sunt tẽptationis eius: ⁊ die noctuqꝫ varie demonum insidie quas omnes narrare velim: modum excedam voluminis. Quotiens illi nudas mulieres cubanti ac circũiacentes finxit: ⁊ multotiens esurienti largissime apparuere dapes. Interdum orantem lupus vlulans ⁊ vulpecula ganniens transiliuit: psallentiqꝫ gladiatorum pugna spectaculum prebuit: vt vnus quasi interfectus ⁊ ante pedes illius corruẽs sepulturam rogaret. Orabat semel fixo in terram capite: ⁊ vt natura refer hominum abducta ab oratione mens nescio quid aliud cogitabat: insiliuit dorsum eius festinus agitator ⁊ latera calcibus: ⁊ ceruicem flagellãdo verberãs: eya inquit curre cur dormitas ⁊ cachinnãs desuper si defecisset an ordeum vellet accipere sciscitabatur. Igitur a sextodecimo vsqꝫ a vicesimum etatis sue annum: estus ⁊ pluuias breui tuguriunculo declinabat: qđ iunco ⁊ carice texerat: extructa deinceps breui cellula: que vsqꝫ hodie permanet: latitudine pedum quattuor: altitudine vero pedum quinqꝫ: hoc est statura sua humiliorem porro longitudine paulo ampliorem ꝙ eiꝰ corpusculum patiebatur: vt sepulchrũ potius ꝙ domum crederes. Capillũ semel in anno pasche die totondit. Super nudam humũ hoc est terrã stratiqꝫ iunceum vsqꝫ ad mortẽ cubabat. Saccũ quo semel fuerat inductus nunꝙ lauans: superfluum dicens mũdicias in cilicio querere. Nec mutabat alteram tunicã nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturas quoqꝫ sanctas memoriter tenens post orationem psalmos quasi deo presente recitabat. Et quia longum est per diuersa tempora magnalia eius dicere comprehendam breuiter ante lectoris oculos vitã eius pariter exponens ⁊ deinceps ad narrandi ordinem regrediar. A Vicesimoprimo anno vsqꝫ ad vicesimumsextum per tres annos dimidium lentis sextarium madefactum. aqua frigida comedit et alijs tribus annis panem aridum cũ sale ⁊ aqua. Porro a vicesimoseptimo anno vsqꝫ ad tricesimũ herbis aggrestibus ⁊ virgultorum quorundam radicibꝰ crudis sustentatus est. A tricesimo autẽ primo vsqꝫ ad tricesimũquintũ annum sexvncias ordeacei panis ⁊ coctum modice olus absqꝫ oleo in cibo habuit. Sentiens autẽ caligare oculos suos et totũ corpus in petiginẽ et puniceam quandã scabredinem contrahi ad superiorem victum adiecit oleum ⁊ vsqꝫ ad sexagesimũtertium vite sue annum hoc continentie concurrit tenore: nihil extrinsecus aut pomorũ aut leguminis: aut cuiuslibet rei gustans. Inde cũ se videret corpore defatigatum ⁊ ꝓpinquam putaret imminere mortem a sexagesimo quarto anno vsqꝫ ad octuagesimũ pane abstinuit: incredibili feruore mẽtis. vt eo tempore quasi nouus accederet ad seruitutẽ domini quo ceteri solent remissius viuere. Fiebant autẽ ei de farina et cõminuto olere sorbiciũcula cibo ⁊ potu vix quinqꝫ vncias appẽdentibus. Sicqꝫ complens ordinem vite: nunꝙ ante solis occasũ nec in diebus festis: nec in grauissima valitudine soluit ieiuniũ. ¶ Sed iã tempus est vt ad ordinẽ reuertamur. Cũ habitaret adhuc in tuguriunculo: annos decem ⁊ octo: latrones ad eum nocte venerunt vel estimantes habere aliquid quod tollerent: vel incontẽptum sui reputantes fieri: si puer solitarius eorũ impetus non pertimesceret. Itaqꝫ inter mare ⁊ paludẽs a vespera vsqꝫ ad solis ortum discurrentes nũꝙ locum cubilis eius inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puero: quasi per iocum quid inquiũt faceres si ad te latrones venirent. Quibus ille respondit. Nudus latrones non timeo. Et illi certe aiunt occidi poteris. Possum inquit possum: ⁊ ideo latrones nõ timeo: q: mori paratus sum. Tunc ãmirati cõstãtiam eius ⁊ fidẽ cõfessi sunt noctis errorẽs deinde vite pollicentes correptionem. ¶ Viginti duos iam in solitudine habebat annos: fama tantum notus oibus. ⁊ per totas palestine vulgatus vrbes. Cũ interim mulier quedã eleutropolitane vrbis cernens despectui se haberi a viro ob sterilitatem (iã em̃ ꝑ annos quindecim nullos coniugij fructus dederat) prima irrũpere ausa est beatũ Hylarionẽ: ⁊ nihil tale suspicãti: repẽte genibus aduoluta ignosce inquit audacie ignosce necessitati mee. Quid auertis oculos? Quid rogãtem fugis. Noli me mulierẽ despicere: sed miserã. Hic sexus genuit saluatorẽ. nõ habẽt sani opus medico: sed qui male habẽt. Tandẽ substitit: ⁊ post tẽpus visa muliere interrogabat cãs aduẽtꝰ eiꝰ: ac fletũ. Et postꝙ didicit leuatis ad celũ oculis redire eã iussit: euntẽqꝫ cũ lachrymis ꝓsecutꝰ est. Exacto aũt anno: vidit eam

eꝰ filio. Hoc signoꝝ eiꝰ pricipiū aliud maius signū
nobilitauit. ¶ Aristhene elpidij (qui postea pfe
ctus pretorij fuit) vxor valde nobilis inter suos et
inter christianos nobilior. reuertens cum marito
et tribus liberis a beato Anthonio gaze propter
infirmitatem eorum remorata est. Ibi enim siue
ob corruptū aerē siue (vt postea claruit) propter
gloriā hylarionis serui dei enutrita pariter arrep
ti omnes a medicis desperati sunt Iacebat vlulās
mater: et quasi inter tria filioꝝ discurrens cadaue
ra. quē primum plangeret: nesciebat. Agnito autē
quod esset quidam monachus in vicina solitudine
oblita matronalis pōpe: q̄n se matrē nouerat: va
dit comitata ācillulis et eunuchis vixq̄ ei a viro suo
suasū ē: vt asello sedēs pergeret. Ad quē quū venis
set. Per eum te (ait) Iesum clementissimū do
minum nostrum obtestor: per crucem eius et sangui
nem: vt reddas mihi tres filios: vt glorificetur in vr
be gētilium nomen domini saluatoris. Ingrediat
seruus eius gazam: et marnas corruat. Renuente
illo et dicente: nunq̄ se egressū de cellula: nec habe
re cōsuetudinem vt nō modo ingrederetur ciuita
tes: sed nec villas ingrederetur prostrauit se humi
crebo clamitans. Hylariō serue christi redde mihi
filios meos quos Anthoniꝰ tenuit in egypto: a te
seruentur in syria. Flebāt cuncti qui aderant: sed et
ipse negās lachrimabatur. Quid multa: Non priꝰ
mulier recessit: q̄ ille pollicitꝰ est se post solis occa
sum gazam introiturum. Qui postq̄ venit singulo
rum lectulos et ardentia membra considerans inuo
cauit iesum. Et o mira virtus statim quasi de tribꝰ
fontibus sudor pariter erupit. Eadem hora accepe
runt cibos: lugentemq̄ matrem cognoscentes et
benedicentes deum sancti manus deosculati sunt
Quod postq̄ auditū est et longe lateq̄ percrebuit
certatim ad eum de syria et egypto populi cōflue
bant ita vt multi christiani fierent et se monachos
pfiterent. Necdū enim tūc monasteria erāt i pale
stina nec quisq̄ monachos ante sanctum hylario
nem in syria nouerat. Ille fundator et eruditor hu
ius ꝯuersationis et studij in hac ꝓuincia fuit. Habe
bat dn̄s iesus in egypto senē Anthoniū et in palesti
na hylarionē iuniorē. ¶ Facidia viculꝰ est rinocor
ure vrbis egypti: de hoc decē iā annis ceca mulier
adducta est ad beatū hylarionē allataq̄ ei a fratri
bus (iā enim multi cū eo monachi erāt) omnē suā
substantiā se expēdisse ait in medicos. Cui respon
dit. ¶ Si q̄ iquit i medicos ꝑdidisti dedisses pau
peribꝰ: curasset te verus medicus Iesus. Clamāte
autē illa et misericordiā deprecāte expuit i oculos
eiꝰ: statimq̄ saluatoris exēplo virtꝰ eadē secuta est
sanitatis. ¶ Auriga quoq̄ gazēsis in curru percus
sus a demone: totus obriguit. ita vt nec manꝰ agi
tare neq̄ ceruicē posset flectere. Delatus ergo in
lectulo cū solā linguā moueret ad p̄ces audiuit nō
prius posse se sanari quousq̄ crederet in iesum: et
spōderet arrio pristine renūciaturū. Credidit spo
pōdit. sanatꝰ est magisq̄ de aie q̄ de corporis salu
te exultauit. ¶ Preterea fortissimus iuuenis no
mine messicas de territorio hierosolyme: tātū sibi
plaudebat in viribꝰ: vt q̄ndecim frumētj modios:
diu lōgeq̄ portaret et hanc haberet palmā fortitu
dinis sue. q̄ asinos vinceret. Sed hic afflatus a pes
simo demone nō cathenas: nō cōpedes: nō claustra
ostiorū integra patiebat. Multoꝝ nasos et aures
mordicus āputauerat: hoꝝ pedes: illoꝝ guttur fre
gerat: tantūq̄ sui terrorē oībus incusserat: vt one
ratus cathenis et funibus in diuersa nitentium qua
si ferocissimus thaurus ad monasteriū ꝑtraheret.
Quē postq̄ fratres videre perterriti: erat eñ mire
magnitudinis nūciauerūt patri. Ille sicut sedebat
iussit eum protrahi et dimitti solutoq̄ ait. Inclina
caput et veni Tremere miser cepit et ceruicem flecte
re nec aspicere ausus: cōtra omniq̄ ferocia deposi
ta pedes sedentis lambere cepit. Adiuratus itaq̄
et extortus demon qui iuuenē possederat septima
die egressus est. ¶ Sed nec illud tacēdū est q̄ orīō
vir primarius et ditissimus vrbis achillee que mari
rubro imminet a legione demonū possessus ad euꝫ
perductꝰ est: manus: ceruix: latera: pedes ferro one
rata erant: furorisq̄ seuitiā torui oculi minabant.
Cumq̄ deambularet sctūs cū fratribꝰ: et de scriptu
ris nescio quid interp̄taret: erupit ille de manibus
se tenentiū. Et dū ꝑuenisset ad sanctum hylarionē
statim amplectēs cū post tergum in sublime eleua
uit. Et clamor ingens ortus est ab omnibus: time
bant enim ne cōfecta ieiunijs mēbra collideret. Et
sanctus hylarion ridēs silete inquit et mihi meum
palestritā dimitte ac sic reflexa super humeros ma
nu caput eius tetigit. apprehensoq̄ crine ante pe
des suos adduxit: cōstringēs e regione ambas ma
nus eius et plantas vtroq̄ calcās pede: simulq̄ cō
geminans torquere demonū turbas cepit. Cūq̄ il
le eiularet. et reflexa ceruice terrā vertice tangeret.
Dn̄e inquit iesu o me miserū solue captiuū vt vnum
et plures vincere tuum est. Rem loquar inauditam.
Ex vno hoīs ore diuerse voces: et confusus populi
clamor audiebant. Curatꝰ itaq̄ et hic post nō mul
tū tp̄is cū vxore et liberis venit ad mōasteriū pluri
ma (q̄si grās redditurꝰ) dona afferēs. Cui sctūs ait
Nō legisti q̄d giezi: q̄d symō passi sunt: quoꝝ alter
accepit p̄ciū: alter abstulit vt ille emeret grās spūs
sancti: hic mercaret. Cūq̄ oriō flēs diceret: accipe et
da pauꝑibꝰ. Tu meliꝰ inq̄t tua potes distribuere q̄ ꝑ
vrbes ābulas et nosti pauꝑes. Ego q̄ mea reliq̄: cur
aliena appetā. Multis nomē pauꝑꝝ: occasio aua
ritie est. Mia artē nō hꝫ. Nemo meliꝰ erogat q̄ q̄
sibi nihil reseruāt. Tristi aūt et in arena iacēti: noli in
q̄t ꝯtristari fili. q̄d facio ꝓ me et ꝓ te facio. Si eñ hec
accepero: et ego offēdā deū: et ad te dēmonū legio reuer
tet. Quis vero silētio possit p̄terire q̄ zazanꝰ mayumi
tes haud lōge a mōasterio eius lapides ad edificā
dū de ora maris excidēs. totꝰ paralysi solutꝰ est: et ab
opariis socijs dlatꝰ ad sctūm hylarionē stati ad opꝰ
reuersus ē. Et eī litꝰ q̄d palestine egyptoq̄ p̄tēdit
ꝑ naturā mollibꝰ harenis i saxa durescētibꝰ asꝑatur

paulatimq cohérens sibi gloria perdit actū cū nō perdat aspectū. ¶ Sed et italic⁹ quidē eiusdē oppi di municeps xpianus aduersus gazensem virū mar ne ydolo deditum: circi equos curules nutriebat: hoc siquidē in romanis vrbibus tam extinde serua batur a romulo vt propter felicem sabinarum rap tum consecio quasi consiliorum deo quadrige septe no currant circuitu: et equos ptis aduerse frange re victor fit. Hic itaq emulo suo habente maleficum que demoniacis quibusdā incantationibus et huius impediret equos. et illius cōcitaret ad cursum venit ad btm hylarionem: et non tam aduersarium ledi q se defendi obsecrauit. Ineptū visus est venerādo seni in huiusmodi nugis orationem perdere. Cūq subrideret et diceret: cur enim non magis equorū precium pro salute anime tue pauperibus erogas. Ille rndit functionem esse publicam: et hoc se non tam velle q cogi: nec posse hominem xpianum vti magicis artibus: sed a seruo potius xpi auxilium petere maxime contra gazēses aduersarios dei nō tam sibi q ecclesie xpi insultantibus. Rogat⁹ ergo a fratribus qui aderant sanctus pateram fictilem in qua bibere consueuerat. aqua iussit impleri eiq tradi. Quā cum accepisset italicus stabulum et auri gas suos curr ūq et repagula aspersit. Mira vulgi expectatio. Nam et aduersarius hoc ipsum irridēs diffamauerat: et fautores italici sibi certatim victo riā pollicentes exaltabāt. Igitur dato signo haud aduolant: illi prepediuntur: sub horum curru rote feruēt. illi preteruolantium terga vix cernunt. Cla mor vulgi nimius ita vt ethenī quoq ipsi cōclama rent: marnas victus a christo est. Porro furentes aduersarij hylarionem maleficum christianorum ad supplicium poposcerant. Indubitata ergo victoria et illis et multis deinc circensibus plurima fidei occasio fuit. ¶ De prefato gazense emporij oppi do: propter virginem dei vicinus iuuenis amādo deperibat Qui cum frequenter tactu. iocis nutib⁹ sibilis et ceteris huiuscemodi (que solent moriture virginitatis eē principia) nihil profecisset: perrexit memphim se vt confessio vulnere suo: magicis arti bus rediret ad virginem. Igitur post annum edo ctus ab esculapij vatibus non remeātis animas. sz perdentis. venit presumptū animi stuprum gesti ens: et subter limen domus puelle. quedam tormē ta verborū et portentuosas figuras sculptas in eris cupri lamina defodit. illico. insanire virgo et amictu capitis abiecto. rotare crinem. stridere dentibus in clamare nomē adolescētis cepit. Magnitudo qp pe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo a parentibus ad monasteriū seni traditur. vlulāte statim et confitente demone. vim sustinui (inquit) inuitus huc adduct⁹ sum. Quā bene mēphis som nis homines deludebam. o cruces o tormētaq pa tior. Exire me cogis: sz ligatus subter limē licio et lamina teneor. Nō exeo nisi me adolescēs q detinet dimiserit. Tūc senex ait. Grādis fortitudo tua: qui licio et lamina strinctus teneris. Dic quare ausus es ingredi puellā dei. Ait vt seruarē virginē. Tu in quit seruares pditor castitatis. Quare nō potius in eū q te mittebat ingressus es. Ut qd inqt intraf sem i illū q hēbat collegā meū amoris demonē. No luit aūt sanctus anteq purgaret vginē: vel adole scētē vel signa iubere pquiri: ne aut solut⁹ incanta tiōib⁹ recessisse demon videret: seu ipse sermoni e⁹ accōmodasset fidē asserēs fallaces eē demones: et ad simulādū callidos: sz magis reddita sanitate incre pauit vginē: cur fecisset talia p q in eā demon intra re potuisset. ¶ Non solum autem in palestina et vi cini, egypti vel syrie vrbibus: sed etiam in longin quis prouincijs fama eius creuerat. Namq can didatus constantini imperatoris. rutilus coma et candore corporis indicās pūnciā (inter saxones qp pe et alamanos gēs est non tam lata q valida que apud hystoricos germania: nunc frācia dicit) antiq quo ab infātia possessus demone) q noctib⁹ cū vlu lare: ingemiscere: et fremere dētib⁹ cōpellebat) secre to ab imperatore euectionē petit: causas ei simplicit indicās. Et acceptis ad cōsularē quoq palestine litteris cū ingēti honore et comitatu ad gazā dedu ctus ē. Qui cū a decurionib⁹ loci illi⁹ q̄sisset: vbi ha bitaret hylarion monachus: territi gazēses et putā tes aliq rōne eū ab imperatore missum. ad mōasteriū cōciti preterijt. vt et honorē cōmēdato exhiberent. Et si q de pteritis iniurijs hylarioni cēnt offense nouo officio delerent. Deambulabat aūt tūc senex in harenis mollibus. et secūdi psalmis nescio quid murmurabat. vidēsq tantā turbā veniētiū. substi tit. et resalutatis oībus manu eius bndicēs post ho rā ceteris abire pcepit. illū vo cū seruis suis et appa ritorib⁹ iussit manere. Ex oculis eni e⁹ et vultu. cur venisset. agnouerat. Mox ergo ad interrogatiōem suspēsus hō vt vix terrā pedib⁹ tāgeret: imane ru giēs. syro (quo interrogat⁹ fuerat) sermone rndit. videres de ore barbaro. et q francā tantū et latinā lin guā nouerat. syra ad puriū verba resonare. vt nō stri dor nec aspiratio nō i dioma aliqd palestini deesset eloquij. Cōfessus est itaq quo in eū intrasset ordi ne et vt interptes eius intelligerēt. q grecā tm. et lati nā linguā nouerāt. grece quoq eum interrogauit. Quo similiter et in verba eadē rndente. multasq in cantationū occasiōes et necessitates magicarū artiū ostēdente. nō curo ait. quō intraueris. sz vt exeas in noie dñi nri iesu christi ipo. Cūq curat⁹ eē: simpli citate rustica decē auri libras offerēs ordacei pa nē ab eo accepit. audiēs q q tali cibo alerētur aurū p luto ducerēt. Parū est de hominibus loqui. bruta quoq aīalia quotidie ad eū furētia ptrahebantur equoz fenzacca. Camelū enormis magnitudinis: q multos iam obtriuerat. trigita et eo amplius viri distētū solidissimis funib⁹ cū clamore adduxerunt Sāguinei erāt oculi. spumabat os. volubilis ligua vrgebat. super omnē terrorē rugitus psonabat im manis. Iussit igit dimitti senex. statimq et qui ad duxerant. et qui cum sene erant vsq ad vnum om nes diffugerunt. Porro ille solus perexit obuiaz et

sermone syro non me inquit terres zabule tāta mo
le corporis. Et invulpecula ꝛ in camelovn⁹ atq̄ idē
es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quē cum
furēs ꝛ quasi deuoratura seuiēs belua puenisset. sta
tim corruit submissumq̄ caput terre coequauit. mi
rantib⁹ cunctis qui aderant. post tantā ferociā tā
tam subito mensuetudinē. Docebat aūt eos senex
hominū causa diabolū. etiam iumēta corripere. et
tanto eoꝝ ardere odio. vt non solū, ipsos ſʒ ea quo
q̄ que ipsoꝝ essent cuperet interire. Huiusq̄ rei p
ponebat exēplum. q̄ anteq̄ beatū Job tētare pmit
teretur. omnē substantiā eius interfecerit. Nec mo
uere quēpiam debere. q̄ dn̄i iussione duo milia por
corū a demonib⁹ interfecta sunt si quidē eos q̄ vide
rant nō potuisse aliter credere exisse de homine tā
tam demonū multitudinē. nisi grandis porcorū nu
merus. ꝛ quasi a multis actus pariter corruissent.
¶ Tēpus deficiet si voluerovniuersa signa q̄ ab eo
sunt ppetrata dicere. In tantā a dn̄o eleuatus fuit
gloriā. vt beat⁹ quoq̄ Anthoni⁹ audiēs cōuersatio
nē ei⁹ scriberet ei. libēterq̄ eius epistolā sumeret.
ac si quādo de syrie partib⁹ ad se languenter pcessis
sent diceret eis. Quare nos tam lōge vexare voluis
tis. cū haberetis ibi filium meum hylarionē. ¶ Ex
emplo itaq̄ p totam palestinā innumerabilia mo
nasteria esse ceperūt. ꝛ oēs ad eū monachi certa
tim currere. Quod ille cernēs laudabat xpi gratiā
et ad pfectū aic singulos cohortabatur. dicēs pte
rire figurā mūdi huius ꝛ illaʒ verā esse viam q̄ psen
tis vite emerct incōmodo. volēs autē exēpluʒ eis
dare etiā humilitatis ꝛ officij. statutis diebus ante
vindemiā. lustrabat cellulas monachoꝝ. Quo post
q̄ cognitū esset a fratribus. oēs pus ad eū conflue
bāt. ꝛ comitāti tali duce circuibant monasteria. ha
bētes viaticū suum q̄ interdūvsq̄ ad duo milia ho
minū cōgregabātur. Sʒ ꝛ procedēte tpe: vnaqueq̄
villa vicinis monachis ad susceptionē sanctorum
gaudens, cibos offerebat. Sane quantuʒ fuerit in
eo studij. nullū fratrē q̄uis humilē. q̄uis pauperē
preterire illud indicio est q̄ vadens in desertū ca
des advnū ex discipulis suis visendū cū infinito agmi
ne monachoꝝ puenit helusaʒ. Eo forte die quo āni
uersaria solēnitas oēm oppidi populū in templum
veneris congregauerat. Colūt autē illā ob lucife
rū: cuius cultui sarracenorū natio dedita est sed ꝛip
suʒ oppidū ex magna parte semibarbaꝝ esse pp̄ter
loci situ dicit. Audito q̄ sanctus hylarion pteriter
(multos eni sarracenoꝝ arreptos a demone freque
ter curauerat) gregatim ei cū vxorib⁹ ꝛ liberis obui
am pcesserunt: submittentes colla: ꝛ voce syra ba
rech. i. benedic inclamātes. Quos ille blande humi
literq̄ suscipiens: obsecrabat vt deum magis q̄ la
pides colerēt: simulq̄ vbertim flebat celū spectās:
et se pollicēs: si xpo crederent: ad eos crebro ventu
rum. Mira domini gratia: non, prius euʒ abire pas
si sūt: q̄ future ecclesie limitem mitteret: ꝛ sacerdos
eorum: vt erat coronatus christi signo denotaretur
¶ Alio quoq̄ anno cum exiturus esset ad visenda
monasteria ꝛ dirigeret in cedula apud quos mane
ret: ꝛ quos in transitu visitare deberet: sciētes mo
nachi quendā de fratribus parciorē: simulq̄ cupiē
tes vitio eius mederi: rogabāt vt apud eū maneret
Et ille quid iquit vultis ꝛvobis iniuriā ꝛ fratri vexa
tioneʒ facere? Quod postq̄ frater ille parcus audi
uit: erubuit ꝛ adnitētibus cūctis vix ab inuito, impe
trauit vt suum q̄ in mansionuʒ ordinem poneret:
Post diē ergo decimum venerūt ad eū: custodib⁹
iam in vinea (quasi villa esset aliena) ab eo disposi
tis. qui cū lapidibus ꝛ glebarū iactu fundeq̄ verti
gine accedentes deterrerēt: sine esu vuarum mane
omnes pfecti sunt ridente sene: ꝛ dissimulāte se āte
scire qd̄ euenerat. ¶ Porro suscepti ab alio mona
cho cui⁹ sabbas vocabulū est: debem⁹ quippe parci
tacere vocabulum. Largi dicere: quia dn̄icus erat
dies: inuitabātur ab eo vniuersi ad vineam vt ante
horā cibi vuarū pastu laborēvie sublevarent. ¶ Et
sanctus Hylarion maledict⁹ ait: q̄ prius refectionē
corpori q̄ anime q̄sierit. Oremus: psallamus: red
damus dn̄o officium: ꝛ sic ad vineā pperabitis. Cō
pleto itaq̄ ministerio i sublimi stans: bn̄dixit vineā:
et suas ad pascendū dimisit oues. Erant aūt qui ve
scebantur: nō minus tribus milib⁹. Cumq̄ centuʒ
lagenis extimata adhuc integra fuisset vinea post
dies viginti trecētas fecit. Porro ille parcus fra
ter multo min⁹ solito colligens: etiā id qd̄ habue
rat v̄sum in acetum sero doluit. Hoc auteʒ multis
fratrib⁹ senex ante futurū dixerat. Detestabat aūt
precipue monachos: q̄ infidelitate quadam in futuꝝ
seruarēt sua: ꝛ diligētiā haberēt vel sumptuum: vel
vestiū: aut alicuius rei cū seculo transeūtis. ¶ De
niq̄ vnū de fratribus in quinto a se miliario manē
tē: quia cōperit hortuli sui nimis cautū timidumq̄
custodē: ꝛ pauxillum habere nūmorū ab oculis suis
abegerat. Qui volēs sibi recōciliare senē frequēter
veniebat ad fratres maxime ad esycium quo ille ve
hemētissime delectabatur. Quodam ergo die cice
ris falcem virētis sicut in herbis erat detulit. Quē
cum ad vesperum esycius posuisset in mēsam: excla
mans senex se putorē eius ferre non posse: simulq̄
vnde esset interrogauit. Respondēte auteʒ esycio q̄
frater quidam primitias agelli sui fratribus detu
lisset: non sentis inquit putoreʒ, teterrimum ꝛ in ci
cere facere auaritiam. Mitte bobus: mitte brutis
animalibus ꝛ vide si comedant. Quod cum ille iux
ta pceptū in psepia posuisset exterriti boues ꝛ pl⁹
solito mugiētes ruptis vinculis in diuersa fugerūt
Habebat enim senex gratiam hanc vt ex odore cor
porum vestiumq̄: ꝛ earum rerum quas quis tetige
rat: sciret cui demoni vel cui vicio subiaceret. ¶ Igi
tur senex sexaginta tres habēs annos vite: cernēs
iam grande monasterium: ꝛ multitudinē fratrū se
cum habitantium: turbasq̄ eorum: qui diuersis lan
guorib⁹ ꝛ immūdis spiritibus occupatos ad se de
ducebant: ita vt omni genere hominum solitudo p
circuitum repleretur: flebat quotidie: ꝛ incredibili
desiderio conuersationis antique recordabatur. In

terrogatus aūt a fratrib⁹ quid haberet cur se confi-
teret: aiebat. Rursus ad seculu redij ⁊ recepi merce
dē meam in vita mea. En omnis palestina ⁊ vicine
prouincie existimant me alicui⁹ esse momēti: ⁊ ego
sub pretextu monasterij dispensationē fratrū: ville
possessiones ⁊ suppelectilem habeo. Seruabat er-
go intēte a fratribus maximeq ab esycio: qui miro
amore venerationis seni dedit⁹ erat. Que cū ita lu-
gēs biennio tractaret. aristbene illa cui⁹ latu⁹ a supra
fecim⁹ mētionē: prefecti tilcypor: sꝫ nihil de ambitu
pfecti habēs venit ad eū: volēs etiā ad Anthoniū p-
gere. Cui ille flens ait. Vellem ipse quoq ire si non
carcere hui⁹ mōasterij clausus tenerer ⁊ si eūdi fru-
ctus esset. Biduo eni hodie est q ex hac luce subtra
ctus: ⁊ totus mūdus tali parēte orbatus ē. Credi-
dit illa ⁊ substitit: ⁊ post paucos dies veniēte nūcio
Anthonij dormitationē audiuit. Mirent alij signa
sancti Hylarionis ⁊ portēta q fecit: mirētur incredi
bilē abstinentiā: sciētiam: humilitatem: ego nihil ita
stupeo: q gloriā illam ⁊ honorem calcare potuisse.
Cōcurrebāt episcopi psbyteri: clericoꝝ ⁊ monacho
ruꝫ greges: matrone quoq xpianorum grandis tē-
ptatio: ⁊ hincinde ex vrbibus ⁊ agris vulgus igno-
bile: sꝫ ⁊ potētes viri ⁊ iudices: bndictuꝫ ab eo pa-
nē vel oleum acciperēt at ille nihil aliud nisi solitu-
dinē meditabat: intātum vt quadā die proficisci sta
tuerit: ⁊ adducto asello (nimis quippe exesus ieiu-
nijs vix ingredi poterat) iter arripere conaretur.
Qui cū per heremū isset: ⁊ quasi vastitas ⁊ exitium
palestine indiceret: plusq decē milia hominū diuer
se etatis ac sexus ad retinendū cōgregata sunt. Im
mobilis ille ad pces ⁊ baculo harenam discutiens
loquebat. Fallacē deū meū non facio: nec possuꝫ vi
dere subuersas xpi ecclesias: calcata xpi altaria: fi-
liorum meorū sanguinē. Vniuersi autēꝫ qui aderāt
intelligunt reuelatum ei quiddaꝫ esse secreti: quod
nollet confiteri: ⁊ nihilomin⁹ custodiebāt euꝫ ne p-
ficisceretur. Decreuit ergo publica voce omnes cō-
testans non cibi se nec potus quippiam sumere ni-
si dimitteretur. Et post septem dies inedie tandem
relaxatus causa: ac vale dicens plurimisq cum infi-
nito agmine persequentium venit bethynium: vbi
persuasis turbis vt reuerteretur elegit quadragin-
ta monachos qui habebant viaticum: vt possent ie
iuantes ingredi: id est post solis occasum cibum
sumere. Quinta igitur die venit pelusium visitatis-
q qui in vicina heremo et in loco qui lyconos dici-
tur morabantur: perrexit triduo ad castruꝫ thom-
baston: vt videret dracontium episcopum et con-
fessorem qui ibi exulabat. Quo incredibiliter con-
solato tanti viri presentia post aliud triduum mul
to labore babylonem peruenit vt inuiseret philo-
nem episcopum ⁊ ipsum confessorem. Constantius
enim rex arrianorum fauens heresi vtrumq in ea
loca deportauerat. Inde egrediens per biduum ve
nit ad oppidum a froditum vbi conuento dyacone
baysano qui locatis dromedibus: camelis ob aque
in heremo penuriam cōsueuerat euntes ad Antho-

nium ducere confessus est fratribus instare diem
dormitiōis beati Anthonij: ⁊ puigilē noctē in ipso
quo defunctus fuerat loco: a se ei debere celebrari.
Tribus ergo diebus per vastam ⁊ terribilem solitu-
dinem: tandem ad montem altissimum peruene-
runt repertis ibi duobus monachis. Isaac videli-
cet ⁊ plusiano. quorum Isaac interpres Anthonij
fuerat. Et quia se prebet occasio: ⁊ ad id loci veni-
mus dignum videtur breui sermone habitaculum
tanti viri describere. Saxeus ⁊ sublimis mons per
mille circiter passus ad radices suas aquas expri-
mit: quarum alie harena ebibuntur: alie ad inferio-
ra dilapse paulatim riuum efficiunt. Supra quem
ex vtraq ripa palme innumerabiles: multum loco
et amenitatis ⁊ commodi tribuūt. Videres namq
senē huc atq illuc cuꝫ discipulis beati Anthonij di-
scurrere: hic aiebant psallere: hic orare: hic operari
hic fessus residere solitus erat. Has vites: has ar-
buculas: ipse plantauit illam areolam manibus ip-
se composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hor-
tulum multo sudore fabricatus est. istuꝫ ad fodien-
dū humū plurimis annis habuit. Iacebat vero in
stratu eius: ⁊ quasi calēs adhuc cubile deosculabat
Erat autem cellula non plus mensure p quadrum
tenēs: q homo dormiēs extēdi poterat. Preterea
in sublimi montis vertice quasi p cocleam ascēdēti-
bus ⁊ arduo valde nisu due eiusdē mensure cellule
videbant in quibus venientiū frequentiam ⁊ disci-
pulorū suoꝝ contuberniū fugiens moratus est: ve-
rū he in viuo excise saxo: hostia tantuꝫ addita habe-
bant: postq autem ad hortulū venerant. videtis in
quit Isaac hoc pomerium arbusculis consitū ⁊ ole
ribus virēs: ante hoc ferme triēniū cuꝫ onagrorum
grex vastaret vnū e ductoribus eorū stare iussit: ba
culoq tundēs latera ei⁹ ait. Quare comedistis qđ
non seuistis? Et exinde exceptis aquis ad quas po
tandas ventilabant nunq eos nec arbusculas nec
olera cōtigisse dicebant. Preterea rogabat senex vt
sibi locū tumuli eius ostēderent. Qui cū seorsum eū
abduxissent vtrū ne monstrauerint ignorat: causaꝫ
occultandi iuxta pceptum beati Anthonij fuisse re-
ferentes: ne pergamus q in illis locis ditissim⁹ erat
sublato ad villā suaꝫ sancti corpore martyrium fa-
bricaret: ¶ Igitur reuersus afroditon duobus tm
secum fratrib⁹ in vicina heremo moratus est: tanta
abstinentia ⁊ silentio deditus. vt tūc primū se cepis-
se xpo seruire diceret. Porro iā triēniū erat q clau
sum celum illas terras arefecerat. ita vt vulgo dice-
rēt Anthonij mortē etiā elementa lugere. ¶ Fama
quoq hylarionis nō latuit incolas loci illi⁹. ⁊ cer-
tatiꝫ viri ac mulieres ore luridi ⁊ attenuati fame plu
uias a seruo xpi id est a successore Anthonij depre-
cabant. Quos ille cernens mire doluit eleuatis ad
celum oculis ⁊ vtrasq in sublime erigens palmas
statim impetrauit quod rogauerat. Esce autem fi-
tiens harenolaq regio postq pluuijs irrigata est
tantā serpentiū ⁊ venenatorū animalium ex impro
uiso ebulliuit multitudine vt percussi innumerabil-

nisi hylarionē cōcurrissent.statim interirēt. Bene
dicto itaq̃ oleo vniuersi agricoleatq̃ pastores.tāi
gētes vulnera.certā salutē presumebāt. Vidēs aūt
se ēt sibi miris honorib⁹ affici.perrexit alexādriam
inde ad interi⁹ monasteriū oasaꝫ trāsiturus Et q̄
nunq̄ ex quo ceperat esse monachus in vrbib⁹ mā
serat diuertit ad quosdā fratres notos sibi in bru
chum haud procul ab alexādria.Qui cū miro gau
dio suscepissent senē ꝛ iā vicina nox esset repēte au
diūt discipulos eius asinū sternere: illūq̃ parare p
ficisci.itaq̃ aduoluti pedib⁹eius rogabāt ne hoc fa
ceret.ꝛ aū limē ꝓstrati citi⁹ se mori q̄ carere tanto
hospite testabātur . Quib⁹ ille respondit. Idcirco
abire festino ne. vobis molestiam generem. Certe
ex posteriorib⁹ cognoscetis nō frustra me subito re
cessisse. Igit gazāses altera die cum littorib⁹ ꝓfecti
(nā ꝑdie eū venisse cognouerāt)intrātes monaste
riū.cum illum minime reperissent ad inuicem loque
bātur Nonne vera sunt que audiuimus? Magnus
est ꝛ futura cognoscit. Vrbis enī gaze postq̄ pro
fecto de palestina hylariōe Iulian⁹imperio successe
rat.destructo monasterio eius.ꝑcibusq̃ ad impa
torē datis ꝛ hylarionis ꝛ esychij mortē impetraue
rat.ambo q̃vt querētur toto orbe scriptū ē: Egres
sus ergo sanctus hylarion de bruchio per inuiam
solitudinē intrauit oasam ibiq̃ anno pl⁹ minus ex
acto (q̄ illud q̄ etiā sui fama ꝑuenerat) quasi iam
in oriēte latere nō posset:vbi multi illū et opiniōe ꝛ
vultu nouerāt ad solas nauigare insulas cogitabat
vt quē terra vulgauerat:saltē maria celarēt. Eodē
ferme tēpore adrianus discipul⁹ eius de palestina
superuenit dicēs iulianū occisum christianū impatorē
regnare cepisse:idō reuerti eū debere ad monasterij
sui reliquias. Qđ ille audiēs detestatus est: ꝛ con
ducto camelo ꝑ vastē solitudinē venit ad maritimā
vrbē lybie paratoniū:vbi adrianus infelix volēs pa
lestinā reuerti.ꝛ pristinā sub nomie magistri querēs
gl'iaꝫ:multas ei fecit iniurias. Ad extremū cōuasta
tis:que a fratrib⁹ei missa detulerat:nesciēte eo pro
fect⁹ est : Sup hoc sane:q̄ aliter locus referēdi non
est hoc aūt tātū dixeriꝫ i terrorē eorū:q̄ magistros
despiciūt:q̄ post aliquātulū tēporis morbo regio
cōputruerit: Habēs ergo senex zazanū secū:ascēdit
classem ꝛ siciliā nauigabat. Cūq̃ venūdato euāge
lioꝝ codice quē manu sua adolescēs scripserat q̃dare
naulū disponeret,in medio ferme adria naucleri fili⁹
arrept⁹ demone:clamare cepit ꝛ dicere. Hylarion
serue dei cur nobis ꝑ te ꝛ i pelago tutos esse nō lꝫ?
Da mihi spaciū donec ad terram veniaꝫ ne hic eie
ctus ꝑcipiter in abyssos.cui ille . Si deus me⁹ (ait)
tibi cōcedit vt maneas : mane . Sin autē ille te eij
ciet: q̄d mihi inuidiam facis homini peccatori atq̃
mēdico. Hoc aūt dicebat:ne naute et negociantes
qui in naui erāt secū ad terram ꝑuenissent:ac prode
rēt . Nec multo post purgatus est puer:patre fidē
dante ꝛ ceteris qui aderāt:nulli se sup nomine eius
locuturos. Ingressus aūt pachinū promōtoriū
sicilie; obtulit naucleriо euangeliū pro subuectiōe
sua ꝛ zazaui. Qui nolēs accipere maxime cū videret
eos excepto illo codice:ꝛ his quibus vestiti erāt am
plius nihil hr̄e ad extremū iurauit se nō accepturū
Sed ꝛ senex assensus est fiduciā pauperis cōsciētie
et in eo magis letabat q̄ nihil haberet seculi : ꝛ ab
accolis illi⁹ loci mēdicus putaret porro recogitās
ne negociatores de oriente venientes se notum fa
cerent:ad mediterrā ea fugi loca.id est in vicesimo a
mari miliario:ibiq̃ in quodam deserto agello ligno
rum quotidie fascē colligēs imponebat collo disci
puli:quo in ꝓxima villa venūdato ꝛ sibi alimoniaꝫ
et his q̄ forte ad eos veniebāt pauxillū panis sume
bant. Sed vere iuxta quod scriptū est. Non pōt
ciuitas latere sup mōtem posita. Scrutarius q̄daꝫ
dūm basilica beati Petri apostoli rome torquere
tur:ꝓclamauit in eo immūdus spūs. Ante paucos
dies siciliā ingressus est hylarius seruus xp̄i : ꝛ ne
mo eū cognouit:vt putat se eē secretū:ego vadā et
ꝓdā illū. Statimq̃ cū seruis suis ascēsa in portu na
ui:appulsus est pachinū ꝛ ducēte demone ante tu
guriuꝫ senis ꝓstratus illico curatus est. Hoc initiū
signorū ei⁹ in sicilia: innumerabilē deinceps ad euꝫ
egrotātium sed ꝛ religiosoꝝ hoim adduxit multitu
dinē:intātum:vt de primoribus viris tumēs q̄dam
morbo intercutis:atq̃ eadē die qua ad eū venerat
curatus sit. Qui post ea offerēs ei infinita munera
audiuit dictū saluatoris ad discipulos . Gratis ac
cipistis gratis date. Cū hec ita gerūt in sicilia:esy
cius discipulus ei⁹ toto senē orbe querebat lustrās
littora deserta penetrās ꝛ hāc tm̄ habēs fiduciam
q̄ vbicūq̃ venisset diu latere nō posset. Trāsacto er
go iā triēnio:audiuit mothone a quodā iudeo vilia
populis scruta vendēte.ꝛ ꝓphetā christianoꝝ appa
ruisse in sicilia:tāta miracula ꝛ signa facientē:vt de
veterib⁹ sanctis putaret. Interrogās itaq̃ habitū
eius ꝛ incessum : et linguā maximeq̃ etatē:discere
nihil potuit. Ille enī q̄ referebat famā a se venisse
hois testabat. Ingressus ergo adriā ꝓspero cursu
venit pachinū ꝛ in quadā curui littoris villula:fa
mam senis sciscitās:cū sonaret:nihil ita in eo cūctis
admirātib⁹ q̄ q̄ post tāta signa atq̃ miracula: nec
fragmē panis q̄dē a quoq̄ in illis locis accepisset.
Et ne longū faciā sermonē: sanctus vir esycius ad
magistri genua ꝓuolut⁹ plātasq̃ eius lachrymis ri
gans tādē ab eo subleuatus:post biduū triduūq̃ ser
monē audiuit a zazono:nō posse senē iā in illis ha
bitare regionibus:sed velle ad barbaras quasdam
ꝑgere nationes:vbi ꝛ nomē ꝛ sermo ei⁹ ignot⁹ fo
ret. Duxit itaq̃ eū ad epydaurū dalmatie oppidū
vbi paucis dieb⁹ in vicino agello mansitans nō po
tuit abscōdi. Siquidem draco mire magnitudinis:
quos gentili sermone boas vocāt:eo q̄ tam gran
des sint:vt boues glutire soleant omnē late vasta
bat prouinciam:ꝛ non soluꝫ armēta ꝛ pecudes:sed
et agricolas quoq̃ ꝛ pastores tractos ad se:vt spi
ritus absorbebat. Cui cū pirā iussisset preparari:ꝛ
oratione ad christū missa euocato ꝑcepisset struē li
gnoꝝ scādere:ignē supposuit cūctaq̃ spectāte plē

bo: imanē bestiā cōcremauit. Ubi estuās qd faceret
quove se verteret: aliā parabat fugā: ⁊ solitari⁹ ter-
ram mēte plustrās merebat ꝙ tacēte de se lingua
miracula loquerēt. ¶ Ea tempestate terremotu
totius orbis qui post iuliani mortē accidit: maria
egressa sunt terminos suos: ⁊ quasi rursus de⁹ dilu-
uiū minarēt: vl' in antiquū chaos redirēt oia naues
ꝑrupta dilapse montiū pepēderūt. Qd cū viderēt
epidauritani frementes videlꝫ fructus: et vndarum
molēt montis rugitum littoribus inferri: verentes
quod iam euenisse cernebant: ne opidum funditus
subuerterēt egressi sunt ad senē: ⁊ quasi ad ꝑliū pro
ficiscētes posuerūt eū in littore. Qui cū tria crucis
signa pinxisset in sabulo maris. manusq̄ cōtra tē-
deret: incredibile dictū est in quātā altitudinē intu-
mescēs mare: ante eū steterit: ac diu fremēs: ⁊ quasi
ad obicē indignās: paulatim in semetipsū relapsum
sit. Hoc epidaurū ⁊ ois illa regio vsq̄ hodie ꝑdicat
matresq̄ docēt filios suos: ad memoriā i posteros
trāsmittēdā. vere illō ⁊ qō ad apostolos dictū est: si
credideritis dicetis mōti huic trāsi in mare ⁊ fiet ēt
iuxta lrām impleri pōt si tū quis habuerit aposto-
loꝝ fidē ⁊ talē quale illis habendam dñs imꝑauit.
Quid eñ interest vtrū mōs descēdat in mare: an
immēsi vndarū mōtes repēte obriguerint: ⁊ ante
senis tm̄ pedes saxei ex alia parte molliē fluxerint?
Mirabat omnis vrbs ⁊ magnitudo signi salinis ꝑ
crebuerat. Quod intelligēs senex in breui lesbos clā
nocte fugit ⁊ inuēta post biduū oneraria naui per-
rexit cipꝛū. Cumq̄ inter maleas ⁊ cytherā pyrate de
licta classe i littore: que nō antēna: sꝫ conto regiē duo
ob⁹ haud paruis myoparonib⁹ de se dromone oc-
currissēt: denuo hincinde fluct⁹ vertēte remige: oēs
qui i naui erāt trepidare: flere: discurrere: preparare
cōtos: ⁊ q̄si nō sufficeret, vn⁹ nūci⁹: certatī sꝫ [...]ras pira-
tas adesse dicebāt. Quos ille ꝓcul intuēs subrisit: ⁊
cōuersus ad discipulos modice inq̄t fidei quare tri-
pidatis. Nūq̄d plures sūt hic ꝙ pharaonis exercit⁹
⁊ tū oēs deo volēte submersi sūt. Loquebat ⁊ nihi-
lomin⁹ spumātib⁹ rostris hostiles carine iminebāt
iactu tm̄ lapidis in medio. Stetit ergo i ora nauis
⁊ porrecta ꝯ veniētes manu: hucusq̄ ait venisse suf
ficiat. O mira rerū fides. statī resilire nauicule: ⁊
impellētib⁹ cōtra remis ad pupis impet⁹ redijt. Mi-
rabāt pyrate post tergū se redire nolētes: totoq̄
corporis nisu vt ad nauigium ꝑuenirent velocius
multo ꝙ venerāt ad litt⁹ ferebāt. Pretermitto ce
tera ne videar in narratione signoꝝ volumē extē
dere hoc solum dicam: ꝙ prospero cursu inter cicla
das nauigans: hincinde clamantium de vrbibus ⁊
vicis: ⁊ ad littus concurrentium immundorum spi
rituū voces audiebat. ¶ Ingressus ergo sanctus
hylariō paphum vrbem cypri: nobilem carminibus
poetarum: que frequenti terremotu lapsa: nūc rui-
rum tantum vestigijs: quod olim fuerit: ostendit in
secundo ab vrbe miliario habitabat ignotus: gau-
dens ꝙ paucis diebus quietus viueret. Uerū nō
plenī viginti transiere dies: cum per omnem illam

insulam viciq̄: quicūq̄ immundos habebant spiri
tus clamare ceperunt venisse hylarionem seruū xp̄i
et ad eum se debere ꝓperare: hoc salamina. hoc cu-
rium hoc laphire: ⁊ vrbes relique cōclamabāt: ple-
risq̄ asserētibus scire se q̄dem hylarionem: ⁊ verum
illū esse famulum dei: sed vbi esset ignorare. Intra
triginta igitur nec multo amplius dies ducēti fer-
me tā viri ꝙ mulieres ad eū cōgregati sunt. Quos
cum vidisset: dolens ꝙ se nō paterētur quiescere: et
quodāmodo in v[...]onem sui seuiēs tanta eos ora-
tionū instātia [...]gellauit: vt quidā statim. alij post
biduum triduū ve: omnes vero intra vnā hebdoma
dam curarētur. Manens itaq̄ ibidem biennio: et
semꝑ de fuga cogitās esyciū ad se venire sperabat
⁊ palestinam misit ob salutationem fratrum ⁊ mo-
nasterij sui cineres inuisendos. Qui cum reuertisset
cupienti rursum ad egyptū nauigare hoc est ad ea
loca que vocātur bacholia eo ꝙ nullus ibi christia-
norum esset. sed barbara ⁊ ferox natio suasit vt in
ipsa magis insula ad secretiorem locū cōscenderet
Que cū diu lustrās omnia reperisset: perduxit eum
duodecim milibus a mari ꝓcul: inter secretos aspe
rosq̄ montes: ⁊ quo vix reptādo manibus genibus
q̄ possit ascēdi. Quo introgressus cōtēplatus qui-
dem est terribilem valde ⁊ remotum locum: arbori-
busq̄ hincinde circūdatum: habētem etiam aquas
de supercilio collis irrigās: ⁊ hortulum peramenū
et pomeria plurima: quoꝝ fructū nūq̄ in cibo sum-
psit. sed antiquissimi iuxta templi ruinam. ex quo
vt ipse ferebat ⁊ vt discipuli ei⁹ testabātur tā innu-
merabilium per noctem ⁊ diem demonum voces re
sonabāt: vt exercitum crederes. Quo ille valde dele
ctatus: ꝙ. s. agonitas haberet in primo habitauit
ibi ꝑ annos quinq̄ ⁊ sepe inuisente se esycio: in hoc
extremo iam vite sue tempore refocillatus est: ꝙ ꝓ
pter asperitatem difficultatemq̄ loci: ⁊ vmbrarū (vt
ferebatur vulgo) multitudinē nullus aut rarus ad
se posset vel auderet ascēdere. ¶ Quadam autem
die ingressus sanctus Hylarion hortulum: vidit ho
minem toto corpore paralyticum iacentem ante fo
res interrogauitq̄ esycium quisnā esset vel quomo
do fuisset aduectus. Qui respōdēs ait ꝓcuratorem
fuisse ville: ad cuius ius hortulus quoq̄ in quo ipsi
erant ꝑtineret. Et ille cōlachrymās tendēsq̄ ad ia-
centem manū: tibi inquit dico in noie dñi iesu xp̄i
surge ⁊ ambula. Mira velocitas. Adhuc eñ verba
in ore loquētis voluebātur: ⁊ iam membra solida-
ta ad standum hoiem subrigebāt. Quod postꝙ au
ditum est: etiam difficultatem loci: ⁊ iter inuidum
plurimorum vicit necessitas: nihil ꝑ circuitum cun-
ctis villis obseruātibus ꝙ ve quo quomodo labe-
retur. Disseminauerat eñ hoc de eo rumor: diu ei
in eodē loco manere nō posse. Quod ille nō leuita-
te quadam aut puerili sensu victus faciebat: sed ho
norē fugiēs ⁊ importunitatē: semꝑ silentium ⁊ vitā
ignoscibilem desiderabat. ¶ Igitur octogesimo
etatis sue anno: cū absens eēt esycius: quasi in testa
menti vicē: breuem manu ꝓpria scripsit epistolā om

nes diuitias suas ei derelinquens: euāgelium: scilicet et tunicam saccinam cucullam et palliolum:nā minister eius āte paucos dies obierat. ¶ Venerūt itaqꝫ ad egrotantem de papho multi religiosi viri: maxime quod eum dixisse audierant iam se ad dominum migraturum:et de corporis vinculis liberādum Sed et constantia quedam sancta femina cuius generum ꝛ filiam vnctione olei de morte libera uerat. Quos omnes adiurauit vt ne puncto quidē hore post mortem reseruaretur:sed statim eū in eo dem hortulo terra operient:sicut vestitus erat in tunica cilicina:cuculla et sago rustico. Iamqꝫ modi cus calor tepebat in pectore nec pter sensum quic quā viui hominis superaret:ꝛ tamen apertis oculis loquebatur. Egredere qd times Egredere qd dubitas anima septuaginta prope annos seruisti christo et mortem times: Inter hec verba exalauit spiritum. Statimqꝫ humo obrutū:ante vrbi sepul tum qꝫ mortuum nunciauerūt Quod postqꝫ palesti ne sanctus vir audiuit exercius:perrexit cyprum: et simulans se velle in eodem habitare hortulo vt diligentis custodie suspitionem accolis tolleret: cum ingēti vite sue periculo:post decē ferme mēses corpus eius furatus est:qđ maiumā inde deferēs:totis monachorū ꝛ oppidorū turbis psequentibus:in antiquo monasterio condidit:ibiqꝫ illesa tunica: cu culla:ꝛ pallio:ꝛ toto corpore: quasi adhuc viueret integro tantisqꝫ fragrāte odoribus.vt delibutū vnguentis putaretur apparuit. Nō videt mihi in calce libri tacenda ꝛ constātie sanctissime femine illius mulieris deuotio:que perlato ad se nuncio:qđ corpusculū hylarionis palestine esset:statim exanimata est verā in seruū dei dilectionē morte quoqꝫ com probās. Erat eñ solita peruigiles in sepulchro eius noctes ducere:ꝛ quasi cum pñte ad adiuuandas orationes suas sermocinari. Cernas vsqꝫ hodie miram inter palestinos ꝛ cyprios ptentionē:his corpus hylarionis:illis spiritū se habere certātibus:ꝛ tñ vtrobiqꝫ magna quotidie signa fiunt:sꝫ magis in hortulo cypri:forsitā qꝛ plus illū locū dilexerat.

¶ Finit vita sancti hylarionis.

¶ Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam sancti malchi captiui monachi.

Ui naualī prelio dimicaturi sunt ante in portu ꝛ tranquillo mari flectūt gubernacula remos trahunt:ferreas manus ꝛ vncos pparant dispositūqꝫ per tabulata militem pendenti gradu ꝛ labenti vestigio stare firmiter assuefaciunt:vt qđ in simulachro pugne didicerint:in vero certamine nō ptimescant. Ita et ego qui diu tacui(silere quippe me fecit:cui meus sermo supplicium est)prius exerceri cupio in paruo opere:ꝛ veluti quandā rubiginē lingue abstergere: vt venire possim ad hystoriā latiorē. Scribere enim disposui(si tñ dñs vitam dederit)ꝛ si vituperatores mei saltē fugientē me:ꝛ clausū persequi desierint ab aduentu saluatoris vsqꝫ ad nostram etatē:id est ab apostolis vsqꝫ ad huius temporis fecē:quomō ꝛ per quos christi ecclesia nata sit ꝛ adulta: persecutionis creuerit martyrijs coronata sit et postqꝫ ad christianos principes venerit:potentia quidē ꝛ diuitijs maior:sed virtutibus minor facta sit. Uerū hec alias:nunc que imminet explicemus.

¶ Finit prologus beati Hieronymi in vita sancti Malchi.

¶ Incipit vita eius.

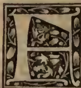
Aronias triginta ferme milibus ab antiochia vrbe syrie: haud grandis ad orientē distat viculus huc post multos dños vel patronos:dū ego adolescētulus morarer in syria:ad pape Euagrij necessarij mei possessionē deuolutus sum:quē idcirco nunc nominaui vt ostenderem vnde nossem qđ scripturus sum. Erat illic senex quidā nomine malchus quē nos latine regem possumus dicere. syrus natione ꝛ lingua:ꝛ vt rebar eiusdē loci indigena. Anus quoqꝫ in eius cōtubernio valde decrepita:ꝛ iam mortis proxima visebatur: tam studiosi ambo religionis:sic ecclesie limen terentes:vt sachariam ꝛ Helysabeth de euangelio crederes nisi qꝛ Johannes in medio non erat De his cum curiose ab accolis quererem:que nam esset eorum copula matrimonij:an sanguinis:an spiritus: omnes voce cōsona sanctos:ꝛ deo placidos:ꝛ mira nescio que respōdebāt:qua cupiditate illectus adorsus sum hominē:ꝛ curiosius sciscitās rerū fidē hec ab eo accepi. Ego inqt minate nisibeni agelli colonus solus parentibus fui. Qui cū me quasi stirpem generis sui heredē familie ad nuptias cogerēt monachū me potius esse velle respōdi. Quātis pr minis quātis mater blāditijs psecuti sunt vt pudicitiā pderē ħ res sola iudicio ē qꝛ ꝛ domū ꝛ parētes fugi. Et qꝛ ad orientem ire non poterā propter vicinam persidem:ꝛ romanorum militū custodiam:ad occidentem verti pedes:pusillum nescio quid portans viatici quod me inopia tantum defenderet. Quid multa.perueni tandem ad heremū calchidos: que inter mynas ꝛ heroas magis ad austrum sita est. ¶ Ibi repertis monachis eorū me magisterio:tradidi manu ꝛ labore victum queritans: lasciuiamqꝫ carnis refrenans ieiunijs. Post multos annos incidit mihi cogitatio vt ad patriam pergerem:ꝛ dū adhuc viueret mater iam enim patrem mortuū audieram:solarer viduitatem eius.ꝛ exinde venundata possessione partem erogarē pauperibus.ex pte monasterium construerem. Quid erubesco confiteri infidelitatem meam. Partem in sumptuꝫ meorum solatia reseruarem. Clamare hoc cepit abbas meus dyaboli esse tentationem:ꝛ sub honeste re soc casione antiqui hostis astutias. Hoc esse reuerti canem ad vomitum suum : Sic multos monachorum

esse deceptos: nunq̄ diabolum aperta fronte se ꝓ
dere. Proponebat mihi exempla de scripturis quā
plurima: inter que illud ab initio: quod adā quo
q̄ et euam spe diuinitatis supplantauerit. Et cū
persuaderet non posset prouolutus genibus obse
crabat ne se desererem: ne me perderem: ne aratrū
tenēs post tergum respicerem. Uch misero mihi.
Uici pessima victoria reputans illum non meam
vtilitatem sed suum solatium querere: profectus er
go me de monasterio quasi funus efferret ad extre
mum vale dicens: Uideo ait te fili sathane notatū
cauterio non quero causas: excusationes non reci
pio: ouis que de ouili nō regreditur lupi statī mor
sibus patet. ¶ De beroe ad edessam pergentibꝯ
vicinas ē publico itineri solitudo per quam sarrace
ni in certis semper sedibus huc atq̄ illuc vagantur
Que suspitio frequentiam in illis locis viatorum
congregat: vt imminens periculum mutuo auxilio
declinetur. Erant in comitatu meo viri femine: se
nes iuuenes: paruuli numero circiter septuaginta
Et ecce subito equorum camellorūq̄ sessores isma
helite irruerūt: crinitis vittatisq̄ capitibus ad semi
nudo corpore pallia et latas calligulas trahentes.
Pendebant ex humero pharetre: et laxos arcus
vibrantes hastilia longa portabant: Non enim ad
pugnandum sed ad predandū venerant. Rapimur
dissipamur: in diuersa distrahimur. Ego interim lō
go postliminio hereditarꝯ possessor ⁊ sero mei cō
silij penitens cum alterꝯ muliercula in vnius heri
seruitutē sortius venio. Ducimur imo portamur
sublimes in camelis: ⁊ per vastā heremū semꝑ rui
nā timentes heremus potꝯ q̄ sedemus. Cibus se
micrude carnes: ⁊ lac camellorū potui erat. Tandē
in grandi amne transmisso peruenimꝯ ad interiorē
solitudinē vbi dn̄am eiusq̄ liberos ex more gentis
adorare iussi ceruices flectimus. ¶ Hoc quasi clau
sus carcere mutato habitu id est nudus ambulare
disco. Nam aeris quoq̄ temperies p̄ter pudicitiā
nihil aliud velari patiebat. Traduntᷓ mihi pascēde
oues ⁊ in malorū cōparatione hoc fruor solatio: q̄
dominos meos ⁊ cōseruos rarius video. Uidebat
mihi aliqd habere sancti Jacobi recordabar. Moy
si ⁊ qui ⁊ ipsi in heremo pecorū quondā fuere pasto
res. Uescebat recenti caseo ⁊ lacte. Orabā iugiter
canebam psalmos quos in monasterio didiceram.
Delectabat me captiuitas mea. Agebāq̄ dei iudi
cio gratias q̄ monachū quē in patriam fuerā ꝑdi
turus in heremo inuenerā. O nihil inquā tutū apd
dyabolū: o multiplices ⁊ ineffabiles eius insidie: sic
quoq̄ me latentem inuenit inuidia. Dominus vi
dens gregem suum crescere nihilq̄ in me deprehen
dens fraudulentie sciebā enim apostolū precepisse:
dominis sic quasi deo fideliter seruiendū: ⁊ volens
me remunerari quo fidum sibi magis faceret tradi
dit mihi illam conuersam me cū aliqñ captiuā. Et
cum ego refutarem. Dicerēq̄ me christianū nec mi
hi licere vxorem viuentis accipere: si quidem captꝯ
nobiscū vir eius ab alio dn̄o fuerat abductus. He
rus ille placabilis in furorē versus: euaginato me
cepit petere gladio: ⁊ nisi festinꝯ brachio tenere mu
lierē preoccupassem illico fudissem sanguinem. Iā ve
nerat tenebrosior solito: ⁊ mihi nimiū matura nox
dico in speluncā semi ruptā nouā cōiugē: ⁊ pro nu
bente nobis tristicia vterq̄ detestant alterutrum:
nec fatemur: tunc vere sensi captiuitatē meā ꝓstra
tusq̄ humi: monachum cepi plāgere quē ꝑdebā: di
cens. Huccine miser seruatus sum: adhoc me mea
scelera ꝑduxerunt: incanescente vt iam capite virgo
maritus fierē vxoris aliene? Quid ꝓdest parentes
patriā: rem familiarē ꝯtēpsisse ꝓ dn̄o: si hoc facio:
qđ vt ne facerē: illa cōtempsi: nisi q̄ forte ꝓpterea
hec sustineo: q̄ rursum patriā desideraui: quid agi
mus aīa? Perimus an vincimus? Expectamꝯ ma
num dn̄i: nō ꝓprio mucrone confodimur. Uerte in
te gladium: tua magis mors timenda est q̄ corpo
ris: hꝫ ⁊ pudicitia seruata martyriū suū. Iaceat in
sepultus xp̄i testis in heremo. Ipse ero mihi perse
cutor ⁊ martyr. Sic factus eduxi in tenebris mican
tem gladiū ⁊ acumine cōtra me verso: vale inq̄ infe
lix mulier: habeto me potius martyrem q̄ maritū.
Tunc illa ꝓuoluta pedibus meis. ego te inquit per
iesum per huius hore necessitatem rogo, ne effun
das sanguinem tuum sanguinē meū vel si mori pla
cet in me primū verte mucronem: sic nobis potius
coniungamur. Etiam si vir meus ad me rediret ser
uarem castitatem: quam me captiuitas docuit: vel
interiorem anteq̄ perderem: cur moreris ne mihi
iungaris. ego morerer iungi velles. Habeto ergo
me coniugē pudicitie, ⁊ magis anime copulā ama
to q̄ corporis. Credant dn̄i maritū christus noue
rit fratrē. Facile persuademꝯ nuptias cū nos vide
rint, sic amare. Fateor obstupui ⁊ āmiratꝯ virtutē
femine coniugem plus amaui. Nunq̄ tamen illius
nudū corpus intuitus sum. nunq̄ carnem tetigi: ti
mens in pace perdere. quod in prelio seruaueram.
Transeunt in tali matrimonio dies plurimi: amabi
liores nos dn̄is fecerunt nuptie simulate. Nulla fu
ge suspitio interdum in mēse toto aberā. fidus gre
gis pastor per solitudinē. Post grande interuallū
dum solus in heremo sedeo. ⁊ preter celum terrāq̄
nihil video. cepi mecū tacitus voluere. ⁊ inter mul
ta monachorum cōturbernia recordari maximeq̄
vultus patris mei qui me erudierat. tenuerat. ꝑdi
derat. Sicq̄ cogitans aspicio formicarum gregem
angusto calle feruere videres onera maiora q̄ cor
pora. alie herbarum quedā semina forcipe oris tra
hebant. Alie gerebant humum de foueis: ⁊ aquarū
meatus aggeribus excludebant. Ille venture hye
mis memores. ne madefacta huius in herbam hor
rea verteret. illata semina precidebant. de luctu ce
lebri corpora defuncta portabant. Quodq̄ magis
mirum esse in tanto agmine egrediens non obsta
bat intrantibus: quin potius siquam sub fasce
vidissent et onere concidisse. suppositis humeris
adiuuabant. Quid multa. Pulchrum mihi specta
culum dies illa prebuit. Unde recordatus salomo

nis ad formice solertiã nos mittetis: & pigras mentes sub tali exemplo suscitantis cepi tedere captiuitatis & monasterij cellulas querere: ac formicarum illarum sollicitudinẽ desiderare: vbi laborat in mediũ & cũ nihil cuiusq̃ ꝓpriũ sit: omniũ oia sũt. Regresso ad cubile: occurrit mihi mulier tristic: rã animi vultu dissimulare nõ potui. Rogat cur ita examinatus sis. audit cãm. hortor ad fugã: nõ aspernat: peto silẽtiũ fidem tribuit: & iugi susurro inter spem & metũ medij fluctuabamus. Erãt mihi in grege duo hirci mire magnitudinis: quibus occisis vtres facio: eorũ carnes viatico ꝓparo. Et primo vespere putãtibus dñis nos secreto cubitare: inuadim⁹ iter vtres & partem carnium portãtes. Cumq̃ peruenissem⁹ ad fluuiũ (nã decem milib⁹ aderat) inflatis & accẽsis vtrib⁹ aquis nos credidim⁹ paulatim pedib⁹ subremigãtes: vt deorsum flumine deferẽte & multo lõgius q̃ cõsideram⁹ in alterã nos exponẽte ripã: vt vestigiũ sequẽtes pderẽt. Sed inter hec madefacte carnes & ex parte lapse viam tridui cibũ pollicebãt. Bibim⁹ vsq̃ ad satietatẽ. future nos siti ꝓparantes. Currimus post tergũ semꝑ respicim⁹ & magis noctib⁹ ꝓmouemur vel propter ardorẽ solis nimium. Paueo miser etiã referens & iam securus: toto tñ corpore ꝑhorresco Post diẽ tertium dubio aspectu procul respicim⁹ duos camelos sedẽtes venire cõcite: statimq̃ mẽs mali presaga putare dñm meditari mortẽ: solem cernere nigrescẽtem. Dumq̃ timem⁹ & vestigij per harenas nos proditos intelleximus: offendit ad dexteram specus longe sub terra penetrãs. Igit timẽtes venenata aialia (solẽt quippe vipere reguli & scorpiones: ceteraq̃ huiuscemodi feruorem solis declinantia vmbras petere) intrauimus quidem speluncam: sed statim in ipso introitu sinistre nos fouce credidimus. nequaq̃ vltra progredientes: ne dum mortem fugimus incurreremus in mortem: illudq̃ nobiscum reputantes: si iuuat miseros dominus habemus salutem: si despicit peccatores habemus sepulchrum. Quid putas nobis fuisse animi quid terroris: cum ante specum haud procul starent dominus & conseruus & vestigio indice tam ad latebras peruenissent. O multo grauior expectata quam illata mors. Rursus cum labore & timore lingua balbutit: & quasi clamante domino loqui vel mutire nõ audeo: mittit seruũ vt nos de specu protrahat: ipse camelos tenet & euaginato gladio nostrum expectat aduentum. Interea tribus ferme vel quattuor cubitis introgresso famulo: nobis ex occulto tergum eius videntibus. Nam oculorum istiusmodi natura est: vt post solem vmbras intrantibus ceca sint omnia: vox per antrum sonat exite furciferi. Exite miseri. Exite morituri. Quid statis: quid moramini? Exite dominus vocat. Ad huc loquebatur: et ecce per tenebras aspicimus leenam inuasisse hominem: et gutture suffocato: cruentum intro trahere. Iesu bone. Quid tunc nobis terroris quid gaudij fuit. Spectabamus hostem nostrum perire domino nesciente. Qui cum videret illum moras facere suspicatus duos vni resistere: sed et iram differre non valens sicut tenet gladium ad speluncam venit & clamore rabido serui increpans socordiam prius a fera tẽpus est quam nostras latebras preteriret. Quis hoc vnq̃ crederet vt ante os nostrum pro nobis bestia dimicaret. Sublato ergo illo metu: similis ante oculos nostros versabatur interius: nisi q̃ tutius esset leonis rabiem quam iram hominum sustinere. Pauemus intrinsecus et ne mouere quidem nos ausi prestolamur euentum rei inter tanta pericula: pudicitie tantum conscientia pro muro septi. Leena insidia carens: & visam se esse sentiens: apprehensum morditijs catulum matutina affert: nobisq̃ cedit suspitio. Nec tamen satis creduli statim erupimus: sed expectantes diu et egredi cogitãtes: illi⁹ nobis semꝑ figurabamus occursum. Sub tali ergo terrore et illa transacta die exiuimus ad vesperam camelos (quos ob nimiam velocitatem dromedarios vocant) preteritos cibos in ore voluere: & in altum missos iterum retrahere. Quibus ascensis: et noua sistertia refocillati: decima tandem die ad romana per desertum castra peruenimus oblatisq̃ tribuno rei ordinem pandimus. Inde ad sabaudianũ mesopotamie ducem transmissi camelorum accepimus precium. Et quia iam abbas ille meus dormierat in domino: ad hec delat⁹ loca. me monachis reddo: hanc trado virginibus: diligens eam vt sororẽ: nõ tñ me ei credens vt sorori. Hec mihi senex malchus adolescentulo retulit. Hec ego vobis narraui senex. Castis hystoriam castitatis expono: virginibus virginem custodire exhortor: vos narrate posteris vt sciãt iter gladios & deserta & bestias pudicitiam nunq̃ esse captiuam & hominem christo deditum: posse mori non posse superari.

Finit vita beati Malchi monachi captiui.

Incipit vita sancti Pauli simplicis.

Uit quidam inter discipulos sancti Anthonij Paulus nomine: cognomẽto simplex. Hic initium cõuersionis sue huiusmodi habuit. Cum vxorem suam cum altero concubitantem vidisset nulli quicq̃ dicens egressus est domum & mesticia animi tactus: in heremum semetipsum dedit. Ubi cum amplius oberraret: ad monasterium venit Anthonij: ibi ex loci amenitate et oportunitate consilium capit. Cumq̃ adesset Anthoniũ: vt iter salutis ab eo inquireret: ille intuẽs hoiem simplicis nature: respõdit ei ita demum eum posse saluari: si his que a se dicerentur obediret. Tunc ille oia queciq̃ preceperat facturum se esse respondit. Ut ergo ꝓmissionẽ ei⁹ ꝓbaret Anthoni⁹ ãte fores cellule stãs: hic inq̃t expecta me orãs donec egrediar: Et ingressus mã-

ter intrinsecus per totā diē et noctem: per fenestram tamen ex alto frequētius respiciens videbat eū in desineter orātē: et nusq̄ prorsus se mouentē: sed stare in estu diei et rore noctis et ita esse mādati memorē: vt ne paruū quidē a loco se moueret. Egressus aūt die postera Anthonius instruere eū cepit docere de singulis cepit quomō opere manuū solitudinē solaret et digitis quidē corporis opus carnale: cogitatione vero mētis et animi intētione operaret que dei sunt Cibus quoq̄ in vespera sumere et perpue in potu. cōfirmās nō minus per aque abūdātiā fantasias aie fieri: q̄ per vinum calorē corporis increscere: Et vbi plene eū qualiter in singulis agere deberet istruxit: in vicino: hoc est in tribus a se milibus cellulā cōstituit ibiq̄ eum exercere que didicerat iubet. Ipse tū frequēter visitās eū gratulabat: depphendēs illū. i. his que sibi tradita fuerāt: tota intētione et oi sollicitudine pmanētē. ¶ Quadā aūt die cū venissēt ad sanctū anthoniū fratres magni quidā et pfecti viri accidit etiā paulū adesse pariter cū eis Et cū sermo de profundis rebus et mysticis haberet: cūq̄ de prophetis et saluatore plurima tractaret: paulus ex simplicitate animi interrogat si xp̄s prius fuerit aut propheta. Btūs vero Anthonius cū pro eo q̄ tam absurde iterrogaret quasi erubuisset blādo motu (vt erga simpliciores solebat) silere atq̄ abire eū iubet: Ille autē qui oē quodcūq̄ ab eo dictū fuisset tanq̄ preceptum dei seruare instituerat: abscedēs ad cellulam suam tanq̄ mandato accepto: silentium gerere instituit: nec omnino aliquid. Quod cum cō perisset Anthonius: mirari admodū cepit vnde hoc illi obsistentia placuisset: quam a se sciebat nō esse ei iniunctam. Tunc iussisset eum loqui: et cur siluerit interrogaret: dicit ei Paulus. Tu pater dixisti mihi: vt irem et silerem. Et obstupefactus Anthonius ita ob eo sermonem quē ille negligenter protulerat obseruatū: omnes inquit nos ille condēnat Cum enim nos de celo dominum nobis nō audiamus loquētem: ab isto qualiscūq̄ fit sermo: qui ex ore nostro ceciderit: obseruatur. Multa tamē et sanctus Anthonius docere eum volens: de obedientia precipere ei solitus erat ēt: que ratio et causa non posceret: in quibus eius animus erga obedientias probaret. Haurire namq̄ aliqn̄ eum aquas iussit ex puteo et in terrā tota die effundere et cōtesta: aspor tas resoluere: ac denuo terrere. et vestimentum dissuere. et iterū resuere: et rursus resoluere et in pluribus huiusmodi exercitijs ab eo memorat imbutus vt in nullo prorsus: ēt que contra rōnē imperari videbāt disceret cōtradicere: et ita per hec oia informatus tpe breui ad pfectionem venit. Et cuius exemplo: docebat beatus Anthonius: q̄ si quis vellet velociter ad pfectionē venire: non sibi ipsi magister fieret: nec proprijs voluntatibus obediret: ēt si rectū videret esse qđ vellet: sed scđm mādatū saluatoris obseruādum esset: vt ante oia vnusquisq̄ abnegaret se metipsum sibi: et renunciet proprijs voluntatibus: q2 et ipse saluator dixit: ego veni nō vt faciam voluntatem meam: sed eius qui misit me. Et vtiq̄ volūtas xp̄i nō erat cōtraria volūtati patris: sed neq̄ q̄ venerat obedientiā docere inueniret nō obediēs. si propriam faceret volūtatem. q̄to magis ergo nos iudicabimur obediētes: si proprias nō faciamus. Denique supradictus. Paulus exēplo nobis est. q̄ obedientie et simplicitatis merito intantū spiritualium gratiarum culmen ascēdit. vt multo plures et potētiores virtutes per ipsum: q̄ per sanctum Anthonium dn̄s fecerit. Et qm̄ pro affluentia gratiarum ad eum multi ex omnibus terre ptibus confluebāt vt curarentur ab eo verens beatus Anthonius ne molestia multitudinis fugaretur in interiori heremo quo accedi facile ab aliquo nō posset. cōmanere eum fecit. vt veniētes magis ipse susciperet Anthonius Si quos vero ipse nō potuisset curare. hos ad Paulum tanq̄ pleniorem sanitatem gratiam habentem mittebat. et ab illo curabantur. Tantum autem simplicitatis fuisse apud eū et fiduciam tradunt. vt quodam tpe cum quidam rabiem patiens immodum canis laniaret omnē qui ausus fuisset ad se accedere. et perductus ad eum fuisset instabat orationi. vt demonem qui eum vrgebat fugaret. Et cum mora fieret nec celer sequeretur effectus quasi infantiū more indignatus dixisse fertur ad dn̄m. Uere nō manducabo hodie. si eum non curaueris. Et continuo quasi delicioso domino satisfactum est a deo. et statim curatus est rabidus.

¶ Finit vita beati Pauli simplicis.

¶ Incipit vita sancte Paule edicta a sancto Hieronymo presbytero.

Si cuncta mei corpis mēbra verterent in linguas et os artus humana voce resonarēt nihil dignū sancte ac venerabilis Paule virtutibus dicerē. Nobilis genere sed nobilior sanctitate. potens quondā sed nūc xp̄i paupertate insignior. Graccorum stirpe. soboles scipionū. pauli heres cuius vocabulū trahit me tie papyrie matris affricani vero a et germana pgenies Rome pretulit bethleem et auro tecta fulgentia: in formis luti vilitate mutauit. Non meremus q̄ talem amisimus: sed gratias agimus q̄ habuimus: immo habemus. Deo eīn viuunt oia: et q̄cquid refertur ad dn̄m in familie nūero cōputat: q̄q̄ Amissio illius celestis domus habitatio fit. Que q̄diu in corpore fuit: peregrinata est a dn̄o voce semp̄ flebili querebatur dicens. Heu mihi q2 peregrinatio mea plongata est habitaui cū cū habitātibus cedar: multū peregrinata est aia mea. Nec mirum si planxerat se versari in tenebris. Hoc eīn cedar interpretatur cū mundus in maligno positus sit: et sicut tenebre eius ita et lumē eius. Luxq̄ in tenebris luceat: et teneare eam nō comprehenderūt. Unde et illus crebrius referebat: aduena ego sum et peregri

na sicut omnes patres mei. Et iterum. Cupio dissolui: τ esse cum christo. Quotiens aūt infirmitate corpusculi (quam incredibili abstinentia: τ duplicatis cōtraxerat ieiunijs) vexabatur. dicebat: corpus meum subijcio τ in seruitutem redigo ne alijs predicans ipsa reproba inueniar: τ bonum est mihi vinum nō bibere τ carnem nō mãducare: τ humiliaui in ieiunio animam meam τ totum lectum meū versasti in infirmitate mea: τ versata sum in miseria: dū mihi infigit spina: atq inter dolo:is aculeos. quos mira patiētia sustinebat quasi apertos sibi celos aspiceret: loquebatur. Quis dabit mihi pennas sicut columbe τ volabo τ requiescam. Testor iesum τ sanctos angelos eius ipsumq pp̄riū angelū q̄ custos fuit τ comes admirabilis feminē: me nihil i gratiam nihil in ore laudantium: sed q̄cquid dictur9 sum pro testimonio dicere: τ minus eius esse meritis: q̄ totus orbis canit. Sacerdotes mirātur: virginū chori desiderant: monachoꝝ τ pauperū turba deplangit. Uult lector e9 breuiter scire virtutes. Omnes suos pauperes: pauperior ipsa dimisit. Nec mirum de proximis τ familiola quā vtroq sexu de seruis τ ancillis in fratres sororesq mutauerat ista proferre: cum eustochium virginē τ deuotam christo filiam: in cuius consolationē libellus hic cudit: procul a nobili genere sola fide τ gratia diuitem dereliquerit. ¶ Carpamus igitur narrãdi ordinem. Alij altius crepitant τ a cunabulis eius ipsisq (et ita dicam) repondijs matrem blesillã τ rogatū preferam patrē quoꝝ altera scipionū gracchoꝝq pgenies est alter p oēs gratias vsq hodie τ fcte matibus et diuitijs: ac nobilitate agamēnonis fertur sanguinem trahere q̄ decēnali troiā obsidiōe deleuit: nos nihil aliud laudamus nisi qd̄ p̄ priū est: τ purissimo sancte mētis fonte pferf: q̄ p̄ dñs ac saluator i euãgelio doceat apostolos sciscitãtes: q̄d illis redditurus sit: q̄ oīa sua p nomine eius dimiserant: centuplū in presentiarū recepturos: τ in futuro vitā eternam respōdit. ¶ Ex quo intelligim9 nō laudis esse possidere diuinas: sed p xp̄o eas cōtēnere: nō tumere ad honores: sed p fide eos paruipendere. Uere qd̄ pollicitus est seruis suis et ancillis. saluator reddit in presenti. Nāq vnius cōtempsit gloriā vrbis totius orbis opinione celebratur. Quā rome habitantē nullus extra romā agnouerat latē in bethleē et barbara τ roma terra miratur: cuius enī gentis homines ad sancta loca nō veniāt. Quis aūt in sanctis locis preter paulā: qd̄ plus inter hoīes miraretur: inuenit. Et sicut inter multas gēmas preciosissima gemma micat τ iubar solis paruos stellarū igniculos obruit: obscurat: ita cūctorum virtutes et potētiā sua humilitate superauit: minimaq fuit inter oēs: vt omniū maior esset τ quāto plus se deijciebat: tāto magis a xp̄o subleuabat. Latebat τ nō latebat: fugiendo gloriā: gloriā merebat. q̄ virtutes quasi vmbra sequitur τ appetiores sui deserēs: appetit cōtēptores. Sed quid ago narrãdo ordinem pretermittens. Dum in singulis tenore non seruo precepta dicendi. Tali igitur stirpe genita est: iunctumq viro toxotio qui enee τ iulioꝝ altissimuꝝ sanguinem trahit. Unde etiā xp̄i virgo filia eius eustochium iulia nūcupatur: τ ipse iulius a magno demissum nomē iulo. Et hoc dicimus nō quo habitātibus grãdia sint: sed quo cōtēnentibus mirabilia. Seculi hoīes suspiciunt eos q̄ his pollent priuilegijs nos laudamus qui habētes paruipendūt hec si habere noluerint predicamus. His inq̄ orta maioribus τ fecūditate ac pudicitia pbata. primū vero deinde ppinquis τ toti9 vrbis testimonio: cū quinq̄ liberos edidisset: blesillā sup cuius morte eā rome cōsolatus sum paulinā (que sanctum τ admirabilem virum: τ ppositi τ rerum suarū pāmachium reliquit heredem: ad quē sup obitu eius paruū libellum edidimus (eustochiuꝝ que nūc sanctis locis virginitatis τ ecclesie monile preciosuꝝ est rufinam que immaturo funere pium matris animum cōsternauit: τ toxotium: post quē parere desinit: vt intelligeres eā nō diu seruire voluisse officio cōiugali: sed mariti desiderio (qui mares optabat liberos) obedisse. Postq̄ vir mortuus est: ita cum plāxit: vt prope ipsa moreretur: τ ita se cōuertit ad dñi seruitutē vt mortē eius videretur optasse. Quid ergo referā ample τ nobilis domus quondā opulentissime omnes pene diuitias in pauperes erogatas? Quid in cunctos clemētissimum animum τ bonitatē: etiā in eos quos nunq̄ viderat euagantem. Quis inopum moriens nō illius vestibus obuolutus est? Quis clinicorum nō eius facultatibus sustētatus est: quos studiosissime tota vrbe perquirēs dānum putabat si quisq̄ debilis τ esuriens cibo sustentaretur alterius. Spoliabat filios τ inter obiurgātes ppinquos maiorē se eis hereditatē xp̄i misericordiā dimittere loquebatur. Nec diu potuit excelsi apud seculum generis τ nobilissime familie: visitationis frequentiam sustinere. Merebat honore suo τ ora laudantium declinare τ fugere festinabat. Cūq orientis τ occidētis episcopos ob quasdam ecclesiarū dissensiones romā imperiales littere cōtraxissent. vidit admirabiles viros christiq pōtifices paulinū antiochene vrbis epm̄. τ epyphanium salamine cypri que nūc cōstātia dr: quoꝝ epyphanium etiā hospitē habuit Paulinum in alia manētem domo quasi p priū humanitate possedit quoꝝ accēsa virtutibus p momēta patriā deserere cogitabat. Nō domos nō liberorum non familie nō possessionū: nō [?] alicui9 rei q̄ad seculū ptinēt memor: sola (si dici pōt) τ incomitata: ad heremū anthonioꝝ τ pauloꝝ pgere gestiebat: tandem exacta hyeme apto mari. redeūtibus ad ecclesias suas episcopis: ipsa voto cum eis et desiderio nauigabat. Quid vltra differo. Descendit ad portuꝝ fratre cognatis affinibus τ (qd̄ his magis est) liberis prosequētibus τ clemētissimam matrē vincere pietate cupientibus. Iam carbasa tendebātur τ remoꝝ ductu: nauis in altum ptrahebatur. Paruus toxotius: supplices manus tendebat in littore: rufina iaꝝ nubilis vt suas expectaret

nuptias tacēs flectibus obsecrabat ⁊ tñ illa siccos
tenebat oculos ad celū pietate in filios pietate in
deū suspirās. Nesciebat se matrē vt xp̄i ꝓbaret an
cillā. Torquebātur viscera: ⁊ q̄si a suis mēbris distra
heretur cū dolore pugnabat: in eo cūctis admirabi
lior: ꝙ magnā vinceret charitatē. Inter hostiū ma
nus ⁊ captiuitatis durā necessitatē: nihil crudelius
est ꝙ parētes a filijs separi. Hoc cōtra iura natura
plena fide patiebat immo gaudēs appetebat amo
rem filiorū: maiore in deū amore cōtēdēs in sola eu
stochio (q̄ ⁊ ꝓpositi ⁊ nauigatiōis eꝰ comes erat)
quiescebat. Sulcabat interim nauis mare ⁊ cunctis
q̄ cū ea vehebātur littora recipiētibꝰ illa aduersos
tenebat oculos ne videret quos sine tormēto vide
re nō poterat. Fateor nulla sic amauit filios q̄bus
anteq̄ ꝓficisceretur cūcta largita est exheredās se
in terra vt hereditatē iueniret in celo. Delata ad in
sulas pōtias (quas clarissime quōdā feminarū sub
domitiano ꝓncipe ꝑ cōfessione nois christiani: fla
uie domicille nobilitauit exilium) vidēsq̄ cellulas
in q̄bus illa longū duxerat martyriū sumptis alis
hierosolymā ⁊ sancta loca videre cupiebat. Tardi
erāt vēti: ⁊ ois pigra velocitas. Inter scillā ⁊ carib
dim adriatico se credēs pelago q̄si ꝑ stagnuz venit
methonē: ibiq̄ refocillato pauluū corpusculo: ⁊ sa
lo tabētes artus in littore ponēs ꝑ maleā. ⁊ cythe
ram: sparsasq̄ ꝑ equor cycladas: ⁊ crebris freta con
cita terris post rhodū ⁊ liciā tādem venit cyprum:
vbi sancti ⁊ venerabilis epyphanij pedibus obuolu
ta decem ab eo diebus detēta est. nō in refectionez
(vt ille arbitrabat) sed in opus dei vt res ꝓbata est
Nā oia illius regionis lustrās monasteria ꝓut ha
bere poterat refrigeria sumptum fratribus reliq̄t
quos amor sancti viri de toto illuc orbe cōduxerat
¶ Inde breui cursu trāsfretauit seleuciam de qua
ascēdēs antiochiā sanctiq̄ cōfessoris paulini modi
cum charitate detēta media hyeme calente ardore
fidei. femina nobilis q̄ prius eunuchorū manibꝰ por
tabatur. asello sedēs ꝓfecta ē. Omitto cyrie colles
et fenicis iter. neq̄ em̄ odeporicum eius disposui
scribere ea tm̄ loca nomino q̄ sacris voluminibus
cōtinentur. Berito romana colonia ⁊ antiqua vr
be sydone derelicta. in sarepte littore helye ingressa
est turriculā in qua adorato dn̄o saluatore ꝑ hare
nas tyri in q̄bus paulus genua fixerat ꝑuenit ad
choum q̄ nunc ptolomais dicitur. ⁊ ꝑ cāpos mage
do iosie necis cōcio intrauit in terram philistijm:
mirata ruinas dor vrbis quondam potissime ⁊ ver
sa vice strationis turrim ab herode rege iudee i amo
re cesaris augusti cesareā nūcupatā in qua cornelij
domū xp̄i vidit ecclesiam. ⁊ philippi edículas ⁊ cu
biculū quattuor virginū ꝓphetissarū. deinde anti
patrida semirutū oppidulū qd̄ ex patris noie he
rodes vocauerat ⁊ lyppā versam in diospolis. dorca
dis. atq̄ enee resurrectiōe ⁊ sanitate inclitā. Haud
procul ab ea arimathiā viculum ioseph q̄ dn̄m sepe
liuit. ⁊ nobe vrbe quondā sacerdotū. nunc tumulus
occisorum. ioppen quoq̄ fugiēti portū ione. ⁊ (vt
aliquid ꝑstringā de fabulis poetarū) relegate ad sa
xum andromede spectatricem. repetitoq̄ itinere in
copolim q̄ prius emaus vocabatur apud quā in fra
ctione panis dn̄s cognitus cleophe domuz in eccle
siam dedicauit atq̄ inde proficiscens ascēdit betho
ron inferiorem ⁊ superiorē vrbes a salomone rege
conditas: ⁊ varia post heccabellorū tempestate de
letas ad dexterā respiciēs aylon ⁊ gabaon vbi iesus
filius naue cōtra quinq̄ reges dimicās soli impera
uit ⁊ lune ⁊ gabaonitas ob dolum ⁊ insidias fede
ris impetrati in aquarios lignariosq̄ dānauit. In
gabaa vrbe vsq̄ ad solū dirupta paululū substitit. re
cordata peccati eius ⁊ cōcubine in frusta diuise. et
tribus beniamin in sexcentis viris ꝓpter paulum
reseruate. Quid diu moror? Ad leuā mausoleo hele
ne derelicto q̄ a dyabenorum regina in fame popu
lum frumēto iuuerat. ingressa est hierosolymā vrbē
trosonomā iebus salem hierusalem q̄ ab helio post
ea adriana de ruinis ⁊ cineribus ciuitatis in helia
suscitata est. Cūq̄ procōsul palestine (qui familiam
eius optime nouerat) premissis apparitoribus iuss
isset parari pretoriū. elegit humilē cellulā ⁊ cuncta
loca tāto ardore ac studio circuiuit vt nisi ad reliq̄
festinaret. a primis non posset abduci. prostrataq̄
ante crucem quasi pendētem dn̄m cerneret adora
bat. Ingressa sepulchrum resurrectionis osculabat
lapidem quem ab hostio sepulchri remouerat ange
lus ⁊ ipsum corpori locum in quo dn̄s iacuerat q̄si
sitiēs desideratas aquas fidei ore lambebat. Quid
ibi lachrymarū: quātum gemitum: quid doloris effu
derit: testis est cuncta hierosolyma: testis ē ipse do
minus quē rogabat. Unde egrediēs ascēdit syon
que in arcē vel speculā vertitur. Hāc vrbē expugna
uit quondā ⁊ edificauit dauid vñ de expugnata di
cit. Uech tibi ciuitas ariel. i. leo dei ⁊ quōdā fortissi
ma: quā expugnauit dauid. De ea q̄ edificata est.
Fundamēta eius in montibus sanctis diligit dn̄s
portas syon sup̄ oia tabernacula iacob: non in eas
portas quas hodie cernimus in fauillas et cineres
dissolutas: sed portas q̄bus infernus nō preualet:
et per quas credētiū ad xp̄m ingredit multitudo.
Ostendebatur illic colūna ecclesie porticuz sustinēs
infecta cruore dn̄i: ad quā vinctus ducitur ⁊ flagella
tur. ¶ Monstrabat locus vbi super cētum viginti
credētium animas spiritus sanctus descēderat. vt
Iohelis vaticiniū compleretur. ¶ Deinde pro fa
cultatula sua pauperibus atq̄ cōseruis pecunia di
stributa: perexit bethleē: ⁊ in dextera parte itineris
stetit ad sepulchrū rachel: in quo beniamin nō vt ma
ter vocauerat moriēs benoni: hoc est filium doloris
mei: sed vt pater ꝓphetauit in spiritu: filium dextre
percauit: atq̄ inde speculū saluatoris itroiēs post
ꝙ vidit sacrū virginis diuersoriū: vbi cognouit bos
possessorē suū: ⁊ asinus presepe dn̄i sui: vt impleret
illud qd̄ in eodē ꝓpheta scriptū est. ¶ Beatus qui
seminat sup̄ aquas: vbi bos ⁊ asinus calcāt me au
diente iurabat cernere se fidei oculis infantē pānis
inuolutū. vagientē in presepio: deū magos adoran

tes:stellam fulgentē desup̱.matrem virginē:nutri-
tiuum sedulum pastores noctevenientes:vtviderēt
verbū quod factū erat:ꝛ iam tunc euangeliste, Jo-
hannis principium dedicarent. In principio erat
verbum: ꝛ verbum erat apud deum et,deus erat
verbum.ꝛ verbum caro factum est:paruulos inter-
fectos,;herodem seuiētem: Mariam ꝛ Joseph fu-
gientes in egyptum mixtisq̃ gaudio lachrymis lo-
quebatur. Salue bethleem domus panis: in qua
natus est ille panis quide celo descendit. Salue ef-
frata regio liberrima .atq̃ carpofora cuius fertili-
tas deus est.ex te mihi egredietur qui sic princeps
israel: ꝛ egressus eius ab; initio a diebus eternita-
tis. De te quondam michcas propheta vaticina-
tus. est tu bethleem domus effrata: non minima
es in milibus iuda. ¶ Propterea dabis eos vsq̃
ad tempus ,parientis partum :ꝛ reliquie fratrum
eius conuertentur ad filios israel. In te eniꝫ natus
est princeps: qui ante luciferum genitus est: cuius
de patre natiuitas omnem excedit etatem: ꝛ tam-
diu in te, dauitici germinis origo permansit: do-
nec virgo pareret: ꝛ reliquie ,populi credentes in
christum conuerterētur ad filios israel:ꝛ libere pre-
dicarēt. Uobis oportebat loqui primum verbum
dei: sed quoniam repulistis illud ꝛ indignos, vos
iudicastis eterne vite :ecce conuertimur ad gentes.
Dixerat enim dominus. Non veni nisi ad oues p-
ditas dom⁹ israel. Et eo tempore Jacob super eo
verba completa sunt. Non deficiet princeps ex iu-
da:neq̃ dux de femore eius:donec veniat cui repo-
situm est: ꝛ ipse erit expectatio gentium. Bene
enim dauid iurabat: bene vota faciebat dicens.
Si introiero in tabernaculum domus mee:si ascen
dero in lectum strati mei. Si dedero somnum ocu-
lis meis ꝛ palpebris meis dormitationem. Et re-
quiē tēporibus meis donec inueniam locū,domino
tabernaculum deo Jacob. Et statim quid deside-
raret exposuit atq̃ oculis prophetalibus quē nos
iam venisse credimus ille venturum esse cernebat.
Ecce audiuimus eum in effrata inuenimus eum in
campis silue zoh quippe sermo hebraicus:vt te do-
cēte didici.non Mariaꝫ matrē domini hoc estastiu
sed ipsum idest aston significat.vnde loquitur con-
fidēter. Introiuimus in tabernaculum eius ado-
rauimus in loco vbi steterunt; pedes eius. Et ego
misera atq̃ peccatrix:digna sum iudicata deoscula
ri p̄sepe:in quo domin⁹ paruulis vagijt: orare etiā
in spelunca in qua virgo puerpera deum fudit in-
fantē. Hec requies mea que domini patria est:hic
habitabo:quoniam saluator elegit eam:paraui lu-
cernam christo meo: anima mea illi viuet: ꝛ semen
meum seruiet ipsi. ¶ Haud procul ind descendit
ad turrim ader:idest gregis:iuxta quaꝫ Jacob pa-
uit greges suos:ꝛ pastores nocte vigilantes audi-
re meruerunt:gloria in excelsis deo:ꝛ super terram
pax hominibus bone voluntatis. Dumq̃ seruant
oues inuenerit agnum dei puro ꝛ mundissimo vel
lere:quod in ariditate totius terre celesti rore com

pletum est.cuius sanguis tulit peccata mundi:ꝛ ex
terminatorē egypti militis fugauit in postib⁹. Sta
timq̃ cōcito gradu cepit ,per viam veterē pergere
que ducit gazam ad potētias vel diuitias dei:ꝛ ta-
cita secuꝫ voluere quomodo eunuchus ethiops gē-
tium populum p̄figurans mutauerit pellē suam:ꝛ
dum vetus relegit instrumētum fontes reperit euā
gelij:atq̃ inde ad dexteram transijt ad bethsur: ꝛ
venit erchol:que in botrum vertitur. Unde in testi-
monium terre fertilissime ꝛ in typum eius qui di-
cit. Torcular calcaui solus: ꝛ de gētibus non est vir
mecū exploratores botrū mire magnitudinis por
tauerūt. Non est longū spaciū: intrauit sarre cellu
lam videns in cunabulis Jsaac ꝛ vestiga quercus
Abraā sub qua vidit diem christi ꝛ letatus est atq̃
inde consurgens ascēdit hebron: hec est cariathar-
be idest oppidū virorū quattuor:vidilicet Abraam
Jsaac ꝛ Jacob: ꝛ Adam magni: quē ibi conditum
iuxta librū Jesu naue: hebrei autumo:lꝫ plerisq̃ ca
leph quartum putent:cuius ex latere memoria de-
mōstratur. Noluit pgere cariathsepher.id est vi-
culū litterarū:quia contemnēs occidētem litteram
reparat spiritū viuificantē:magisq̃ mirabat̃ supio
res,ꝛ inferiores aquas quas othoniel filius ieph o
necenē pro australi ꝛ arua possessione susceperat:ꝛ
quarū ductu siccos prioris instrumēti agros fece-
rat irriguos vt redemptionem veterum peccatorū
aquis baptismi reperiret. Altero die orto iam sole
stetit in supercilio, capharberuch:idest ville bene-
dictionis: quem ad locū Abraam dominus persе-
cutus est. Unde latam despiciēs solitudinem:ꝛ ter
ram quondam sodome ꝛ gomorre adame ꝛ seboim
contēplata est balsami vineas in engaddi: ꝛ segor
vitulam consternantem:que prius bale vocabatur:
et zoaraꝫ: hoc est, paruulam syro sermone transla-
ta est. Recordabatur spelunce lothi: ꝛ versa in la-
chrymas. virgines socias admonebat :cauendum
esse a vino in quo est luxuria :ꝛ cuius opus moabi
te sunt ꝛ ammonite. Diu hereo in meridie:vbi spō-
sa cubantē reperit sponsum: ioseph inebriatus est
cum fratribus suis. Reuertar hierosolymam: ꝛ per
tecuam atq̃ amos rutilantē montis oliueti lucem
aspiciant de quo saluator ascendit ad patrē:in quo
p annos singulos vacca russa in holocaustū domi-
ni cremabat̃:ꝛ cuius cinis expiabat populuꝫ israel
in quo iuxta Ezechielē cherubin de tēplo transmi-
grantes:ecclesiam domini fundauerūt. ¶ Ingres-
saq̃ sepulchrum lazari. Marie ꝛ marthe vidit ho-
spitium:ꝛ bethfage villam sacerdotaliū maxillarū
et locum in quo pullus lasciuiens gētiū domini fre
na suscepit:apostolorūq̃ stratus vestibus: mollia
terga p̄buit ad sedēdum. Rectoq̃ itinere descende-
bat hierico: cogitans illum de euangelio vulnera-
tum: ꝛ sacerdotibus ꝛ leuitis mētis feritate p̄ter-
euntibus. clemētiam samaritani. idest custodis:
qui seminecē suo imperio imposito iumento ad sta
bulum ecclesie reportauit: ꝛ locum adōmin:quod
interpretat̃ sanguinū (quia mult⁹ i eo sanguis cre-

bris latronum fundebat incursibus) ⁊ arbores sico-
morũ zachei. idest bone penitẽtie opera quib9 cruẽ
ta dudum ⁊ noxia rapinis peccata culcabat: excel-
sumq; dominũ de excelso virtutũ intuebat: ⁊ iuxta
viam cecorũ loca: qui receptis luminib9 vtriusq; po
puli credẽtis in dominũ sacramẽta premiserat. In
gressa hierico vidit vrbem: quam fundauit ayel in
abyram primogenito suo ⁊ cuius portas posuit in
segub nouissimo filiorum. Intuita est castra galga-
le: ⁊ a ceruum preputiorũ: ⁊ secũde circũcisionis my
steriũ: ⁊ duodecim lapides qui de iordanis alueo il-
luc translati duodecim apostolorum fundamẽta fir
mauerant: ⁊ fontẽ quondam legis amarissimum ⁊
sterilẽ: quem verus helisceus sua condidit sapiẽtia
et in dulcorẽ vbertatẽq; cõuertit. ¶ Vix nox tran-
sierat feruẽtissimo estu venit ad iordanem: ⁊ stetit
in ripa fluminis. ⁊ orto sole. solis iusticie recordata
est. quo modo in medio iordanis alueo sicca sacer-
dotes posuerint vestigia. ⁊ ad helie atq; helisei
imperium stantib9 ex vtroq; latere aquis. iter vnda
prebuerit. pollutasq; diluuio aquas. et totius hu-
mani generis interfectione maculatas. suo domi-
nus mundauerit baptismate. ¶ Longum est. si ve-
lim de valle achor dicere idest thumuli atq; turba-
rum. in qua furtum ⁊ auaritia condemnata est. ⁊ de
bethel domo dei. in qua super nudam humum. nu-
dus ⁊ pauper dormiuit Jacob ⁊ posito subtus ca-
pud lapide. in zacharia septẽ oculos habere descri-
bitur. ⁊ in Esaia lapis dicitur angularis. Vidit sca
lam ad celum vsq; tendẽtem. in qua dominus desu-
per innitebatur. ⁊ ascendentibus porrigens manus
et negligentes de sublimi p̃cipitans. Sepulchraq;
in monte effraim iesu filij naue. ⁊ eleazari filij Aaron
sacerdotis. e regione venerata est. quorum vnus cõ
ditus est in tannata septentrionali parte montis
gaas. alter in galaath filij finees. satisq; mirata est.
q distributor possessionum sibi montana et aspera
delegisset. ¶ Quid narrem de sylo in qua altare
diruptum hodieq; monstratur. et raptum sabina-
rum a thumulo tribus beniaminaca p̃currit. Tran-
siuit sichẽ (non vt plerisq; errãter legunt sychar que
nunc neapolis appellatur) ⁊ ex latere montis gari-
zim extructam. circa puteum Jacob intrauit eccle-
siam. super quam dominus residens sitiensq; ⁊ esu
riens. samaritane fidei sanctus est. que quinq; mo-
saicorum voluminum viris. ⁊ sexto quem se habere
iactabat errore dosithei derelicto verum messiam ⁊
verum reperit saluatorem. Atq; inde diuertans vi-
dit duodecim patriarcharum sepulchra ⁊ sebastem
idest samariam. que in honorẽ augusti ab herode re-
ge greco sermone augusta est nominata. Ibi siti
sunt heliseus ⁊ abdias: propheta. ⁊ (quo maior na-
tos inter mulierũ non fuit) baptista Johannes vbi
multis increuit mirabilibus. Namq; cernabat de-
mones varijs rugire cruciatibus ⁊ ante sepulchra
sanctorũ vlulare homines luporum vocibus. latrare
canum fremere leonum. sibilare serpẽtium. mugi-
re thaurorum. alios rotare caput. ⁊ post tergum ter

ram vertice tangere. suspensisq; pede feminis ve-
stes non defluere in faciẽ. Miserebat omniũ ⁊ per
singulos effusis lachrymis. christi clemẽtiam preca
batur. ⁊ sicut erat inualida ascẽdit pedibus mon-
tẽ. in cuius duabus speluncis. persecutionis ⁊ famis
tẽpore abdias propheta cẽtum prophetas aluit pa
ne ⁊ aqua. Hinc cito itinere percucurrit nazarã nu-
triculam domini. chanaã ⁊ capharnum signorum eius
familiares. lacũ thiberiadis nauigãte domino san-
ctificatum. ⁊ solitudinẽ in qua multorum populorũ
milia paucis saturati sunt panibus ⁊ reliquijs na-
scẽtium repleti sunt cophini duodecim. tribuũ israel
ascendebatq; montem thabor in quo transfigura-
tus est dominus. aspiciebat procul mõtes heremii
et hermonijm. ⁊ campos latissimos galilee. in qui-
bus sisara ⁊ oĩs ei9 exercitus barach vincẽte p̃stra-
tus est torrens cyson qui mediam planiciem diui-
debat ⁊ oppidum iuxta naym. in quo vidue suscita-
tus est filius monstrabatur. Dies me prius q̃ ser-
mo deficiet. si voluero cũcta p̃currere: que paula ve-
nerabilis fide incredibili peruagata est. Transibo
in egyptum et in sochot atq; apud fontem sanson
(quem de molari maxille dente produxit) subsistam
parumper. ⁊ arẽtia ora colluam vt refocillatus vi-
deam morastim sepulchrum quondam michee pro-
phete nunc ecclesiam: ⁊ ex latere derelinquam cho-
reos: getheos: maresa: idumeã ⁊ lachis: ⁊ per are-
nas mollissimas per gentium vestigia subtrahẽtes
latamq; heremi vastitatem veniam ad egyptii flu-
uium syor: qui interpretatur turbidus: ⁊ quinq; egy-
pti transeam ciuitates: que loquuntur lingua cana-
dithidi. ⁊ terram gessen ⁊ cananeos: in quibus fe-
cit deus mirabilia: ⁊ vrbẽ no. que postea versa est
in alexandriam ⁊ opidum domini nytriam in quo
purissimo virtutum nitro: sordes lauantur quoti-
die plurimorum. Quod cum vidisset occurrente si-
bi sancto ⁊ venerabili episcopo. Isidoro confessore
et turbis innumerabilibus monachorum ⁊ quibus
multos sacerdotalis ⁊ leuiticus sublimabat grad9
letabatur ad gloriam domini: sed se in dignam tan-
to bonore fatebatur. Quid ergo narrẽ macharios:
arsenios. serapiones: ⁊ reliqua columnarum christi
nomina? Cuius non intrauit cellulam? quorum nõ
pedibus aduoluta est? Per singulos sanctos chri-
stũ se videre credebat: ⁊ quicquid in illos contulerat
contulisse se in domino letabatur. Mirus ardor et
vix in femina credibilis fortitudo oblita sexus ⁊ fra
gilitatis corpore inter tot milia monachorum cum
puellis suis habitare cupiebat: ⁊ forsitan a cunctis
eam suscipentibus imperasset: nisi maius sanctorum
locorum traxisse desiderium: atq; propter feruentis
simos estus de pelusio maynmam nauigatione pre
ueniens: tanta velocitate reuersa est: vt auem pu-
tares. Nec multo post in sanctam bethleem mansu
ra veniens perpetuo: augusto per triẽnium man-
sit hospitio donec extrueret cellulas ac monasteria
ac diuersorium peregrinorum iuxta viam conderat:
in qua Maria ⁊ ioseph hospitium non inuenerant.

Hucusq; iter eius descriptum est: quod multis vir
ginibus ⁊ filia comite peragrauit. ¶ Nunc virtus
eius latius describatur: que ipsius ppria est expo-
nenda deo iudice ac teste: profiteor me nihil addere
nihil in maius extollere more laudantium: sed (ne
rerū excedant fidem) multa retrahere: ne apud de
tractores: ⁊ gemmino semper deuote rodētes finge
re putet ⁊ cornicem esopi alienis coloribus adorna
re: que prima christianorum virtus est tanta se hu-
militate deiecit: vt qui eam videret: et pro celebrita
te nominis videre gestiret ipsam esse non crederet
sed ancillarum vltimam. Et cum frequētibus cho-
ris virginum cingeretur: ⁊ veste ⁊ voce ⁊ habitu et
incessu minima omnium erat. Nunq̄ post viri mor
tem vsq; ad diem dormitionis sue cum vllo come-
dit viro q̄uis eum sanctum ⁊ in pontificali sciret
culmine positum. Balnea nisi periclitās nō adijt:
mollia etiā in grauissima febre lectuli strata nō ha
buit sed sup durissimā humū stratis ciliciolis q̄esce
bat (si tamen illa quies dicenda est) que iugibus pe
ne orationibꝰ dies noctesq; iungebat: illud implēs
de psalterio. Lauabo per singulas noctes lectum
meum lachrymis meis stratum meum rigabo. In
qua vt fontes crederes lachrymarum: ita leuia pec
cata plāgebat: vt illā grauissimorum criminum cre-
deres reā. Cūq; a nobis crebriꝰ moneretur vt par-
ceret oculis: vt eos seruaret euāgelice lectioni: aie-
bat turpāda est facies: quā contra dei preceptū pur
puris ⁊ cerusa ⁊ stibio depinxi: affligēdū est corpus
quod multis vacauit delitijs: longus risus perpeti
compēsandus est fletu. mollia lintheamina ⁊ serica
preciosissima asperitate cilitij commutāda. Que vi
ro ⁊ seculo placui: nunc xp̄o placere desidero. Si in
ter tales tātasq; virtutes castitatem in illa voluero
predicare superfluus videar: in qua (etiā cum secula
ris esset) omnium rome matronarū exēplum fuit:
que ita se gessit vt nūq̄ de illa etiā maledicorū quis-
q̄ auderet fame confingere. Nihil animo eius. Cle
mentius nihil erga humiles blādius fuit. Non ap-
petebat potentes nec tamen superbos ⁊ gloriolaz
querentes studio despiciebat. Si pauperem vide-
rat sustentabat si diuitem ad bene faciendū cohor
tabatur. Liberalitas sola excedebat modum: ⁊ vsu
ras tribuens euersurā quoq; sepe faciebat: vt nulli
stipē rogātium denegaret. Fateor errorem meum
cur in largiendo esset profusior arguebā illud profe
rens de apostolo: non vt alijs refrigerium vt vobis
sit tribulatio: sed ex qualitate in hoc tempore vt
abūdātia vestra sit ad illorum inopiam. Et hoc de
euāgelio saluatoris qui habet duas tunicas. det al
teram non habēti: ⁊ prouidendum esse ne quod libē
ter faceret semper facere non posset: multasq; hu-
iusmodi que illa mira verecūdia ⁊ sermone parcissi
mo dissoluebat testem inuocās dominum se pro fi-
lius nomine cuncta facere: ⁊ hoc habēte voti vt mē
dicās ipsa moreretur: vt vnū nūmum filie non di-
mitteret: ⁊ in funere suo alieno syndone inuolueret
At extremum inferebat. Ego si petiero multos in
ueniam qui mihi tribuāt: mēdicās si a me non acce
perit (que ei possum etiaz de alieno tribuere ⁊ mor
tuus fuerit) A quo anima eiꝰ requiretur. Ego cau
tior in re familiari esse cupiebā sed illa ardētior fide
toto saluatori animo iungebat ⁊ pauperē dn̄m pau
per spiritu sequebat: reddens ei quod acceperat: p
ipso pauper facta. Deniq; cōsecuta est quod opta
bat ⁊ in grādi ere alieno filiā dereliquit: qd̄ hucusq;
debēs nō suis viribus sed christi se fidit misericor-
dia redditurā. Solēt plereq; matronarum buccina
toribus suis dona conferre: ⁊ in paucos largitate
profusa manum a ceteris retrahere: quo illa omni-
no carebat vitio. Ita em̄ singulis suā pecuniā diui-
debat vt singulis necessarium erat: non ad luxuriā
sed ad necessitatem. Nemo pauperum vacuus re-
uersus est. Quod obtinebat non diuitiarū magni
tudinem sed prudētia dispensandi illud semp repli
cans: beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā con-
sequētur ⁊ sicut aqua extinguit ignē: ita elemosyna
extinguit peccata: ⁊ facite vobis amicos de iniquo
māmona qui vos recipiāt in eterna tabernacula et
date elemosynā: et ecce omnia munda sunt vobis ⁊
verba Danielis regē nabuchodonosor premonen-
tis: vt elemosynis redimeret peccata sua. Nolebat
in his lapidibus pecuniā effundere: q̄ cum terra et
seculo trāsituri sunt: sed in viuis lapidibus qui vol
uuntur sup terrā: de quibus in Apocalipsi. Joānis
ciuitas regis magni extruitur. quos in saphirū sma
ragduz ⁊ ceteras gemmas esse vertēdos scriptura
cōmemorat. Uerum hec cōmunia possunt esse cum
paucis: ⁊ scit diabolus non summo culmine virtutū
posita: vnde loquitur ad dominum post amissam
Job substātiā: post euersam domum. post liberos
interfectos. corium pro corio. ⁊ omnia que habuerit
homo dabit pro anima sua. sed extende manuz tuā
⁊ tāge ossa ⁊ carnes eius nisi in faciem benedixerit
tibi. Scimus plerosq; dedisse elemosynā sed de pro
prio corpore nihil dedisse porrexisse egētibus ma-
num sed carnis voluptate superatos. dealbasse ea
que foris erāt. ⁊ intus plenos fuisse de ossibus mor
tuorum. At nō Paula talis que tāte cōtinētie fuit
vt prope mēsurā excederet ⁊ debilitatē corporis ni
mijs ieiunijs ac labore cōtraheret que exceptis fe-
stis diebus vix oleuz in cibo caperet. vt ex hoc vno
estimaretur. Quid de vino ⁊ liquamine ⁊ piscibus ⁊
lacte ac melle ⁊ ouis ⁊ reliq̄s que gustu suauia sunt
iudicarit: in quibus sumēdis quidā se abstinētissi-
mos putāt. ⁊ si his ventrem ingurgitauerit. totam
pudicitiā suspicātur. Semper virtutes sequitur in
uidia. feriuntq; summos fulgura montes. Nec mi-
rum si hoc de hominibus loquar cum etiā dominꝰ
noster phariseorum zelo sit crucifixus. ⁊ omnes san
cti emulos habuerint. In paradiso quoq; serpens
fuerit cuius inuidia mors introiuit in orbē terrarū
Suscitarat ei dominus adā qui eā colaphizaret. ne
se extolleret ⁊ quasi quodam stimulo carnis sepius
admonebat ne magnitudine virtutum altius sape
ret aliarūq; vitijs feminarum se in excelso crederet

constitutam. Ergo alebam liuori esse credēdum et dandum insanie locū qd fecisset iacob in fratre suo Esau et dauid in pertinacissimo inimicorū. Saul. quorū alter in mesopotamiā fugerit alter se alophilis crediderit. mallēs hostibus q inuidis subiacere Aetilla iuste respōdebat hoc dicēs. Si diabolus cōtra seruos dei. et ancillas nō vbiqꝫ pugnaret: et ad omnia loca fugiētes precederet si nō sanctorum locorum amore retinerer et bethlē meā in altera reperire possem parte terrarū. Cur em̄ nō patientia liuores superē. Cur nō humilitate frāgā supbiam et percutiēti maxillā alteram nō offerā dicēte apostolo Paulo vincite in bono malum. Nonne apostoli gloriabātur: qm̄ pro dn̄o passi sunt cōtumeliam Nonne ipse saluator humiliauit se formā serui accipiens factus obediens patri vsqꝫ ad mortē. mortē aūt crucis vt nos sua passione saluaret Job nisi certasset et vicisset in prelio non accepisset coronā iusticie: nec audiuisset a dn̄o. putasne me tibi aliter locutum q vt appareres iustus. Beati dicitur in euāgelio q ꝑsecutionē patiūtur ꝓpter iusticiā. Secura sit cōscientia qꝫ nō ꝓpter peccata patiamur et afflictio in seculo materiā premiorū est. Si qn̄ pcatior fuisset inimicus et vsqꝫ ad verborum iurgia ꝓsiliisset illud psalterij decātabat. Cū cōsisteret peccator aduersuz me obmutui et silui a bonis. Et rursuz. Ego em̄ quasi surdꝰ nō audiebā: et q̄si mutus nō aperiēs os suū. et factꝰ sum quasi homo nō audiēs nec habens in ore suo increpationes. In temptationibus ꝗ deuteronomij verba voluebat. Tēptat vos deꝰ vester: vt sciat si diligitis dn̄z deū vestrū ex toto corde vestro et ex tota anima vestra. In tribulationibus et āgustijs Esaie replicabat eloquia. Qui ablactati estis a lacte. qui abstracti ab vbere tribulationem sup tribulationē expectate. spem super spem adhuc pusillum ꝓpter malitiā labiorū ꝓpter linguā malignā. Et scripture testimoniū in cōsolationem suā disserebat ablactatorum esse et corū q ad virilem etatē ꝑuenissent. tribulationē sup tribulationē sustinere. vt spē sup spē mererētur accipere scientes qm̄ tribulatio patiētiā opatur. patiētia ꝓbationez ꝓbatio spem. spes aūt nō cōfundit. et qꝫ si is q foris est noster homo corrūpitꝰ. ille qui intus est innouatꝰ et in presentiariū momētaneū et leue tribulationis nostre eterne glorie pōdus operetꝰ in nobis nō aspicientibus q videntꝰ sed q nō vidētur. Que em̄ vidētur temporalia sunt q aūt nō vidētur eterna. Nec longū foret tp̄s etiā si humane impatiētie tardū esse videatꝰ. quin dei statim sequatur auxiliū dicētis. Tēpore opoꝛtuno exaudiui te. et in die salutis auxiliatus sum tui. Nec dolosa labia et linguas iniquorū esse metuēdas. tn̄ dn̄o adiutore letemur et ipsuz audire debeamus monētem ꝑ patiētiā vestrā possidebitis animas vestras. et nō sunt cōdigne passiones huius temporis ad futurā gloriā q reuelabitꝰ in nobis. et alibi. Patiēter agamus in oibus q acciduntꝰ nobis. Patiēs em̄ vir multus i prudētia. q em̄ pusillanimis est vehemēter insipiēs est. Itē in laboribus et crebra infirmitate dicebat. Quādo infirmor tunc fortior sum. et habemus thesauruz istū in vasis fictilibus donec mortale hoc induat immortalitatē et corruptiuum hoc vestiat incorruptionem. Et iterum. sicut abūdāt passiones xp̄i in nobis. ita ꝑ christum abūdat cōsolatio. Ac deinde vt socij passionuz estis. ita et cōsolationis eritis. In merore cātabat. Quare tristis es anima mea. et quare cōturbas me Spera in deo qm̄ adhuc ꝯfitebor illi salutare vultꝰ mei et deꝰ meus. In ꝑiculis loquebatꝰ. Qui vult venire post me. abneget semetipsuz et tollat crucez suam quotidie: et sequatur me. Et iterū q voluerit animā suā saluā facere perdet eā. et q ꝑdiderit animā suam ꝓpter me saluā eā faciet. Qn̄ dispēdia rei familiaris et auersio totꝰ patrimonij ei nūciabatꝰ: aiebat. Quid em̄ prodest homini si totum mundum lucrifecerit: et anima sua dānum habuerit? Aut quā dabit homo commutationem pro anima sua? Nudus exiui de vtero matris mee: nudus et redeā. Sicut placuit domino ita factum est. sit nomen domini benedictum. Et illud. Nolite diligere mundum: neqꝫ ea que in mundo sunt: quoniā omne quod in mundo est desiderium carnis est: et cōcupiscentia oculorū et superbia vite huius que non est ex patre: sed de mūdo est et mundus trāsibit et cōcupiscentia eius. Scio em̄ scriptas īfirmitates grauissimas liberorū et maxime toxotij sui quem plurimum diligebat. cūqꝫ illud virtute complesset: turbata sum et nō sum locuta. in hec verba prorupit. Qui amat filium aut filiam super me non est me dignus. Exorās ad dn̄z loquebatur possidefilios mortificatorum qui prote quotidie mortificāt corpora sua. Noui susurrationem quādā (quod genus hominum vel perniciosum est) quasi beniuolum nunciasse. qꝫ ꝓ nimio feruore virtutum quibusdā videretur insana: et cerebrū illius dicerēt cōfouēdum. Cui illa respondit. Theatrum facti sumus mundo et angelis et hominibus. Nos stulti ꝓpter christum sed stultum dei sapientius est hominibus. Unde et saluator loquitur ad patrem tu scis insipientiā meā quā in euāgelio et ꝓpinqui quasi mentis impotē ligare cupiebāt et aduersarij sugillabāt dicētes demoniū hz et samaritanꝰ est. et in belzebub ꝑncipe demoniorū eijcit demonia. Sed nos audiamus apostoluz cohortātem. hec est gloria nostra testimoniū cōsciētie nostre: qm̄ in sanctitate et sinceritate et gratia dei conuersati sumus in hoc mundo. Et dn̄m dicētē ad apostolos. Ideo mūdus vos odit. qꝛ nō estis de mūdo. Si em̄ essetis de mūdo amaret vtiqꝫ mūdus qd suum erat. Et ad ip̄m dn̄m ꝗ hauertebat dicēs. Tu nosti cordis abscōdita et hec oīa venerunt sup nos: et nō sumus obliti tui. nec inique egimus in testm̄ tuum nec aduersum est retrorsum cor nostrū. Et ꝓpter te mortificamur tota die. et reputati sumus vt oues occisionis. sed dn̄s auxiliator meꝰ nō timebo quid faciat mihi homo. Legi em̄. Fili honora dn̄m: et cōfortaberis: et extra deum nullum metueris. His et talibus testimonijs quasi armatura xp̄i: et aduersus quidem oīa vi

cia ſed precipue inſtruebat ſe contra inuidias ſeuiē
tem.et patiendo iniurias furorem rabidi pectoris
mitigabat. Denicꝫ vſcꝫ ad diem mortis et huius
patiētia et aliorum zelus omnibus patuit: qui ſuū
rodit autorē: ⁊ dū; emulū ledere nitit̃. inſemetipſu;
pprio furore bachat̃. Dicā ⁊ de ordine monaſterij
quomodo ſanctorum continentiam in ſuum cōuer
teret lucrum. Seminabat carnalia: vt meteret ſpi
ritualia. dabat terrena: vt celeſtia tolleret. predia
concedebat vt pro his eterna mutaret. Poſt viro
rum monaſterium quod viris tradiderat gubernā
dum plures virgines quas e diuerſis prouincijs
congregarat: tam nobiles ꝙ medij ⁊ infimi gene
ris in tres turmas monachorum diuiſit ita dum
taxat: vt in opere ⁊ cibo ſeparate: in pſalmis ⁊ ora
tionibus iungerētur. Poſt alleluya cātatum quo
ſigno vocabant̃ ad collectā nulli reſidere licitū erat
ſ; primas vl' inter primas veniēs: ceteras opiebat̃:
pudore ⁊ exēplo ad laborē eas puocans nō terrore
Mane hora tertia: ſexta nona veſpera: noctis me
dia: per ordinē pſalteriū canebat: nec licebat cuicꝙ
ſororꝫ pſalmos: necnō de ſcripturis ſanctis aliquid
quotidie diſcernere. Die tn̄ dhco ad eccleſiā pcede
bant ex cuius habitabāt latere: ⁊ vnūquodcꝫ agmē
matrē ppriā ſequebat̃. Atcꝫ inde pariter reuerten
tes: inſtabāt operi diſtributo: ⁊ vel ſibi vel ceteris
indumēta faciebāt. Si qua erat nobilis: nō pmitte
batur nec de domo ſua habere comitē: ne veterum
actuum memor. ⁊ laſciuiētis infantia errorē fabrica
ret antiquum: ⁊ crebra confabulatione renouaret.
Un⁹ oīm habitus: linthyamine ad tergēdas ſolum
man⁹ vtebātur. A viris tāta eis erat ſeparatio vt a
ſpadōib⁹ quocꝫ eas ſe iunxerat: ne vllā daret occa
ſione lingue maledice: q̄ ſanctos carpere ſolita eſt
in ſolatiū delinquēdi. Siqua vero vel tardior erat:
vel nō inueniebat̃ ad pſalmos ⁊ in ope pigrior. va
rijs eā modis aggrediebatur. Si erat iracūda blā
ditijs ſi patiēs in correctione. Illud apoſtoli imitās
Quid vultis in virga veniā ad vos an in ſpū lenita
tis ⁊ māſuetudinis? Excepto victu atcꝫ veſtitu nul
lam habere qd rei patiebat̃. dicēte Paulo. Habē
tes victū ⁊ veſtitū his cōtenti ſumus ne cōſuetudi
ne pl⁹ habēdi pberet locu; auaricie. q̄ nullis explet̃
opib⁹ ⁊ quāto pl⁹ habuerit plus requirit. ⁊ necꝫ co
pia necꝫ inopia minuit̃ Iurgātes inter ſe ſermōe
blandiſſimo ſedebat. laſciuiētē adoleſcētularū car
nem. crebris ac duplicatis frangebat ieiunijs. ma
lens eas ſtomachū dolere ꝙ mētem. Si vidiſſet ali
quā cōptiorē contractione frontis ⁊ vultis triſticia
arguebat errantem dicēs mūditiā. ⁊ turpe verbu;
atcꝫ laſciuum nūꝙ virgineo ore pferēdū. quibus ſi
gnis libidinoſus anim⁹ oſtēdit̃. ⁊ per exteriorē ho
minē interioris hominis vitia demōſtrant̃. Quam
linguoſa; ⁊ garrulā ⁊ pcacē riſu rixiſcꝫ pſpexerat
delectari ⁊ ſepi⁹ cōmonitā nolle conuerti. inter vlti
mas ⁊ extra cōuētum ſororū ad fores triclinij orare
faciebat. ⁊ ſeparatim cibū capere. vt quā obiurga
tio non correxerat. pudor emendaret. Furtu; qua

ſi ſacrilegiū deteſtabat̃. ⁊ quod inter ſeculi homies
vel leue putat̃ vel nihil. hoc in monaſtrijs grauiſſi
mu; dicebat eſſe delictum. Quid memorem clemen
tiam ⁊ ſedulitatem in egrotantes quos miris obſe
quijs ⁊ miniſterijs confouebat. Cumcꝫ alijs lan
guentibus large preberet omnia. ⁊ eſum quocꝫ ex
hiberet carnium. ſi quando ipſa egrotaſſet ſibi nō
indulgebat. ⁊ in eo inequalis videbatur ꝙ in alijs
clementiam in ſe duritiam commutabat. Nulla iu
uenū puellarum ſano ⁊ vegetatio corpe tāte ſe dede
rat cōtinētie quāte ipſa fracto ⁊ ſenili debilitatocꝫ
corpuſculo. Fateor in hac repertinatior fuit. vt ſibi
non parceret. vt nulli crederet admonenti. Referā
quod expert⁹ ſum. Menſe iulio feruētiſſimis eſtib⁹
incidit in ardorem febris. ⁊ poſt deſperationem cū
dei miſericordia reſpiraſſet. ⁊ medici ſuaderent ob
refectionem corporis vino opus eſſe tenui ac par
uo ne aquā bibēs in hydropen verteret̃: ⁊ ego cla;
beatū papam Epiphanium rogarē. vt eam mone
ret. immo compelleret vinum bibere. vt erat pru
dens ⁊ ſolertis ingenij ſtati; ſenſit inſidias ⁊ ſub
ridens meū eſſe qd ille diceret intimauit. Quid plu
ra Cum beatus pontifex poſt multa hortamenta
exiſſet foras. querēti mihi qd egiſſet reſpondit. Tm̄
pfeci vt ſeni homini pene ſuaſerit ne vinū bibam.
Hec refero nō qd incōſiderāter ⁊ vltra vires ſumpta
onera pbē. monēte ſcriptura. Sup te on⁹ ne leua
ueris. ſ; qd mētis eius feruorē ⁊ deſideriu; fidelis
anime. et hac quocꝫ probare velim perſeuerētia di
centis. Sitiuit in te aīa mea ꝙ multipiciter tibi ca
ro mea. Difficile ē modū tenere in omnib⁹: Et ve
re iuxta philoſophorū ſententiam. meſotes. are
tes. yperbolai kakilim qd nos breui ſentētiola ex
primere poſſumus. ne quid nimis. Que in contē
tu ciborum tantam habebat pertinatiam in luctu
mitis erat et ſuorum morbus frangebatur maxi
me liberorum. Nam in viri et filiorum dormitione
ſemper periclitata eſt. et cum os ſtomachumcꝫ ſi
gnaret. et matris dolorem crucis niteretur impſ
ſione linire ſuperabatur affectu. ⁊ credulam mēte;
parētis viſcera cōſternebāt. aiocꝫ vincēs fragilitate
corpis vincebat̃. Quid ſemel lāguor arripiēs lōguo
tpe poſſidebat. vt ⁊ nobis inqetudinē ⁊ ſibi diſcri
mē afferret. In q̄ illa letabat̃ p momēta cōmemo
rās miſer ego hō. q̄s me liberabit d̄ corpore mortis
huius. Dicat prudēs lector p laudib⁹ me vitupera
tionē ſcribere. Teſtor ieſu; cui ⁊ illa ſeruit. ⁊ ego ſer
uire cupio me in vtrancꝫ partem nihil fingere. ſed
quaſi chriſtianum de chriſtiana que ſunt vera pro
ferre idem hyſtoriam ſcribere non panigericu; ⁊ il
liusvitia aliorum eſſe virtutes. Uitia loquor ſ; ani
mum meum ⁊ omnium fratrum ac ſororum diſide
riu;. qui illam diligimus ⁊ aaſentē querimus ceter;
illa impleuit curſum ſuum fidemcꝫ ſeruauit. ⁊ nunc
fruitur corona iuſticie. ita ⁊ vidimus in ciuitate do
mini virtutum in ciuitate dei noſtri. O beata reru;
cōmutatio. Fleuit vt: ſemper rideret deſpexit la
cus cōtritos vt fontem domini reperiret. Ueſtit ı

est editio. vt nunc albis vestibus vteretur et diceret. ¶ Scidisti saccum meum. et induisti me leticia. Cinerem sicut panem manducauit. et potionem suam cum fletu miscebat. dicens. Fuerunt mihi lachrime mee panes die ac nocte. vt in eternum pane angelorũ vesceretur et caneret. Gustate et videte quoniam suauis est dñs. et eructauit cor meũ verbũ bonũ dico ego opa mea regi et Esaie (imo dñi p Esaiã) in se cerneret verba cõpleri. Ecce q seruiũt mihi mãducabunt: vos autem esurietis: ecce serui mei bibent: vos autem sitietis: ecce qui seruiunt mihi letabuntur: vos autem confundemini ecce qui seruiũt mihi exultabunt in gaudio: vos autem clamabitis ob dolorem cordis: et propter contritionem spiritus vlulabitis: Dixeram lacus eam semper fugisse contritos: vt fontem domini reperiret: vt posset leta cantare sicut desiderat ceruus ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te deus: quando veniam et apparebo ante faciem dei mei. ¶ Tangam ergo breuiter quomodo hereticorum cenosos deuitauerit lacus: et hos instar habuerit ethnicorum. Quidam veterator callidus atq (vt sibi videbat) doctus atq sciolus: me nesciente cepit ei proponere questiones et dicere. Quid peccauit infans vt a demone corripiatur: In qua etate resurrecturi sumus si in ipsa que morimur: ergo nutricibus opus erit. Si in altera nequaq erit resurrectio mortuorũ sed trãsformatio in alios. Diuersitas quoq sexus maris ac femine: erit an non erit. si erit sequẽter et nuptie et concubitus et generatio. Si non erit sublata diuersitate sexus: eadem corpora non resurgũt aggrauat enim terrena habitatio sensum multa cogitantem: sed tenui a te spiritalia dicente apostolo seminatur corpus animale et resurget corpus spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat rationales creaturas ob quedã vitia: et antiqua peccata incorpora esse dilapsas et pro diuersitate meritis. peccatorum tali vel tali conditione generari: vt vel corporum sanitate gauderent et parentũ diuitijs ac nobilitate vel in morbidas carnes et domos inopum venientes penas pristinorum luerent delictorum: et presenti seculo atq corporibus quasi carcere clauderentur. Quod cũ audisset et ad me retulisset iudicans hominem mihiq incubuisset necessitas: nequissime videre ac mortifere bestie resistendi: de quib⁹ psalmista cõmemorat dicens. Ne tradas bestijs aĩas cõfitẽtes tibi. Et increpa dñe bestias calami: q scribẽtes iniquitatẽ loquuntur cõtra dominũ mẽdaciũ: et releuant in excelsũ os suũ: cõueni hominẽ et orationib⁹ eius quã decipere nitebat: breui interrogatiõe cõclusi: vtrũ crederet futurã resurrectionẽ mortuorũ an nõ. Qui cũ credere se respõdisset: intuli. Eadẽ resurgẽt corpora: an altera. Cũq dixisset eadẽ suscitat⁹ sum. In eodẽ sexu an altero? Ad interrogata reticẽti et instar colubri huc atq illuc trãsferẽti caput ne feriret: q:(inq̃) taces: ego mihi p te respõdebo et cõsequẽtiam inferã. Si nõ resurget mulier vt mulier: neq masculus vt mascul⁹ nõ erit resurrectio mortuorũ. q: sexus mẽbra nõ fuerit vbi erit resurrectio mortuorũ q̃ sine sexu nõ cõstat membris? Porro si corporũ nõ erit resurrectio. nequaq erit resurrectio mortuorũ. Sed et illud qđ de nuptijs obijcis. Si eadẽ mẽbra fuerint sequi nuptias: a saluatore dissoluit. Erratis nesciẽtes scripturas neq virtutẽ dei. In resurrectiõe enĩ mortuorũ neq nubẽt neq nubent: sed erũt similes angelis Ubi dicit nõ nubẽt neq nubẽtur sexuũ diuersitas demõstratur. Nemo enĩ de ligno et lapide dicit: non nubent neq nubẽtur: q̃ naturã nubẽdi nõ habẽt sed de his que possunt nubere: ex christi gratia ac virtute non nubũt: q si opposueris: quõ erim⁹ similes angelis cũ inter angelos nõ sit mascul⁹ nec femina: breuiter ausculta: Nõ substãtiã nobis angelorũ sz cõuersationẽ et beatitudinẽ repromittit: quõ et iohãnes baptista anteq decolaret angelus appellatus est: et omnes sancti ac virgines dei ẽtiã in isto seculo vitã in se exprimunt angelorũ. Quãdo enim dr: eritis similes angelis: similitudo promittit: nõ natura mutatur. Simulq respõde. Quomodo illud interpreteris qđ thomas dñi resurgentis palpauerit man⁹ et viderit lat⁹ lancea vulneratum: et Petrus in littore dominum stantem conspexit: et fauũ mellis ac partẽ assi piscis comedẽtẽ. Qui stabat habebat pfecto pedes q monstrauit lat⁹ vulneratũ. vtiq et vẽtrẽ et pectus habuit: sine q̃bus nõ sunt latera vẽtri et pectori cohẽrẽtia. Qui locut⁹ est lingua et palato ac dẽtibus loquebatur. Sicut enĩ plectrũ chordis: ita et lingua illidit dẽtibus et vocalem reddit son⁹. Cuius palpate sunt man⁹ cõsequẽter et brachia habuit Cũ igitur oĩa mẽbra habuisse dicat necesse est vt totũ corpus habuerit: qđ consiscit ex mẽbris nõ vtiq femineum sed virile. i. eiusdẽ sexus in quo mortuum est. ¶ Qđ si ostenderis ergo et nos post resurrectionẽ comedemus: et quomodo clausis ingressus ẽ ianuis cõtra naturã pinguiũ et solidorũ corporum audies. Noli propter cibũ resurrectionis fidẽ in calũnias trahere Nam et archisynagogi filie suscitate iussit iesus cibum dari. et lazaro quadriduano mortuo cũ ipo scribit inijsse cõuiuiũ: ne resurrectio eorũ fantasma putaretur. Sin autẽ q: clausis ingressus ẽ ianuis: et idcirco spiritale et ethereum corpus niteris approbare: ergo et anteq pateretur. quia cõtra naturam grauium corporum sup mare ambulauit. et spiritale corpus habuit. et apostolus petrus qui et ipse super aquas pendulo incessit gradu: spiritale corpus habuisse credendus est: cum potentia magis et virtus ostendatur dei quãdo fit aliquid cõtra naturam. Et vt scias in signorũ magnitudine non nature mutationem. Sed dei omnipotentiam demonstrare Petrus qui supra mare ambulabat cepit infidelitate mergi nisi eum manus domini subleuasset dicentis. Quare dubitasti, modice fidei? Miror autem te obdurare fratrem loquente dño. Infer digitũ tuum huc et tange man⁹ meas et porrige manũ tuã et mitte in lat⁹ meũ et noli esse incredul⁹ sz fidelis. Et alibi. Uidete man⁹ meas et pedes

meos:q: ego ipse sum. Palpate ⁊ videte:q: spiritꝰ
carnem ⁊ ossa non habet:sicut me videtis habere
Et cũ hoc dixisset ostẽdit eis manꝰ ⁊ pedes. Ossa
audis ⁊ carnẽ ⁊ pedes ⁊ manus:⁊ globos mihi stoy
corum atq; aeria quedam deliramenta confingis
¶ Porro si queris cur infans a demone corripiat
qui peccata non habuit: aut in qua etate resurre-
cturi sumus (cum diuersa moriamur ingetate) susci
piet. Iudicia tua abyssus multa: ⁊ profunda alti-
tudo diuitiarum sapientie ⁊ scientie dei:ꝙ inscruta
bilia testimonia eius ⁊ inuestigabiles vie eiꝰ. Quis
enim cognouit sensum domini:aut quis consiliarꝰ
eius fuit? Etatum aũt diuersitas non mutat corpo
rũ varietatem. Cum enim corpora nostra quotidie
fluant ⁊ aut crescant aut decrescant. Ergo tot eri-
mus homines quot quotidie cõmutamini. Aut ali-
us fui cũ decem annorum essem:alius cũ quinqua-
ginta:alius cum iam toto cano capite sum. Igitur
iuxta ecclesiarum traditiones:⁊ apostolũ paulũ il-
lud est respondẽdum qd in virum perfectum ⁊ in mẽ
suram plenitudinis christi resurrecturi sumꝰ:in qua
etate ⁊ adam conditũ iudei autumant:⁊ dominum
saluatorẽ legimus resurrexisse:⁊ multa alia que de
vtroq; testamẽto in suffocatione heretici ptuli. Ex
quo die ita cepit hominẽ detestari:⁊ oẽs q eiusdem
dogmatis erãt:vt eos voce publica hostes domini
proclamaret. Hec dixi non vt breuiter heresim con-
futarem cui multis voluminibus respondẽdum est:
sed vt fidẽ tãte femine ostẽderẽ: que maluit inimi-
cicias hominũ subire ppetuas:ꝙ se offensam amici
cijs:noxijs puocare. Dicã ergo vt ceperã nihil ige
nio eiꝰ docilius fuit. tarda erat ad loquẽdũ:⁊ velox
ad audiendũ memor illius precepti: audi israel et
tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter:⁊ cum
amaret hystoriam: ⁊ illud veritatis diceret funda-
mentũ magis sequebat intelligentiã spũalem: ⁊ hoc
culmine edificationẽ anime ptegebat. Denique com
pulit me vt vetus ⁊ nouũ testm̃:cum filia me discerẽ
te pigerẽ. Quod ppter verecũdiã negans:propter
assiduitatẽ ⁊ crebras eius postulatiões prestitit. vt
docerẽ qd didicerẽ. a semetipso pceptore. sed ab illu
stribus ecclesie viris. Sicubi hesitabã ⁊ nescire me
ingenue confitebar: nequaꝙ volebat mihi acquie-
scere:sed iugi interrogatione cogebat: vt e multis
varijsq; sentẽtijs:q̃ mihi viderent pbabiliora idica-
rẽ. Loquar ⁊ aliud:qd forsitan emulis videat incre-
dulum. ¶ Hebreã linguã quã ego ab adolescentia
multo labore ac sudore ex parte didici:⁊ infatigabi
li meditatione non desero:ne ipse ab ea deserar di-
scere voluit:⁊ cõsecuta est: ita vt psalmos hebrai-
ce cantaret:⁊ sermonem absq; vlla latine lingue p-
prietate resonaret. Qd quidẽ vsq; hodie in sancta fi
lia eius eustochio cernimꝰ:que ita semp adhesit ma
tri:⁊ eiꝰ obediuit iperio. vt nunꝙ absq; ea cubaret:
nunꝙ procederet:nunꝙ cibum caperet:ne vnũ qui
dem nũmũ haberet ptãtis sue:sed ⁊ paternã ⁊ ma-
ternã substantiolam a matre distribuit pauperibꝰ:
⁊ pietatẽ in parente:hereditatem maximam:⁊ diui-
tias crederet. Non debeo silentio pterire: quanto
exultauerit gaudio ꝙ paulam neptem suam leta ex
toxorio genitam:imo voto ⁊ future virginitatis re
promissione conceptam audierat:in cuius ⁊ crepi-
taculis balbutiente lingua alleluia cantare: auiq;
et amite nomine dimidiatis verbis frãgere. In hoc
solo patrie desiderium habuit. vt filium nurum ⁊ ne
ptem renunciare seculo christoq; seruire cognosce-
ret. quod ⁊ impetrauit ex parte. Nam neptis christi
flammeo seruatur nurus eterne se tradens pudici-
tie. socrus opera fide ⁊ elemosynis sequitur: rome-
q; conatur exprimere: quod hierosolymis illa cõple
uit. Quid agis anima? Cur ad mortem eius venire
formidas? Iam dudum prolixior liber cuditur: dum
timemus ad vltima peruenire quasi tacẽtibus no-
bis ⁊ in laudibus illius occupatis differri possit oc
cubitus. Huiusq; prosperis nauigauimus ventis. ⁊
crispãtia maris equora labens carina sulcauit. nũc
scopulis incurrit oratio. ⁊ tumescentibus fluctuum
mõtibus presens vtriusq; monasterij intẽtatur nau
fragium. ita vt cogamur dicere: preceptor salua nos
perimus. Et illud. Exurge vt quid dormis domi-
ne? Quis enim possit siccis oculis Paulam narra-
re morientem? Nam grauissimam inualitudinẽ im-
mo quod optabat: inuenit: vt nos desereret ⁊ domi-
no plenius iungeret. In quo languore eustochij fi-
lie probata semper in matre pietas ⁊ magis ob om
nibus cõprobata est. Ipsa assidere lectulo: flabel-
lum tenere: sustentare caput puluillum supponere:
fricare pedes manus stomachumq; confouere mol
lia strata componere: aquam calidam temperare:
mappulam apponere: omnium ancillarum puenire
officia: ⁊ quicquid alia fecisset de sua mercede pu-
taret subtractum. Quibus illa pcibus: quibus illa
mentis ⁊ gemitu: niter iacentem matrem ⁊ specum
domini discurrit: ne priuaret tanto contubernio: ne
illa absente viueret: vt eodem feretro potiretur.
Sed o mortalium fragilitas ⁊ caduda natura: ⁊ ni-
si christi fides nos extollat ad celũ: ⁊ eternitas ani-
me promittatur: cum bestijs ⁊ iumentis vna condi-
tio est corporũ idem occubitus iusto ⁊ iniusto: bono
⁊ malo: mundo ⁊ immundo: sacrificãti ⁊ non sacri-
ficanti sicut bonus: ita ⁊ qui peccat: sicut qui iurat
sic ⁊ is qui iuramentũ metuit similiter ⁊ homines ⁊
iumenta in fauillam ⁊ cinerem dissoluuntur. Quid
diu differo: ⁊ dolorem meum in alijs immorando fa
cio longiorem? Sentiebat prudentissima feminarũ
adesse mortẽ: ⁊ frigẽte alia parte corporis atq; mẽ-
brorum soliũ anime tẽporem in sancto ⁊ sacro pecto
re palpitare. ⁊ nihilominus dum ad suos pergeret
alienosq; despiceret: illos versiculos suspirabat: do
mine dilexi decorem domus tue ⁊ locũ habitatiõis
glorie tue ⁊ ꝙ dilecta tabernacula tua domine virtu
tũ concupiscit ⁊ deficit anima mea in atria domini.
Item elegi abiecta esse in domo dei mei: magis ꝙ
habitare in tabernaculis peccatorum. Cumq; a me
interrogaret cur taceret: cur nollet respondere in-
clamanti: an doleret aliquid: greco sermone respon

dit. Nihil habere moleſtie: ſed omnia quieta ⁊ tranquilla reſpicere. Poſt hec obmutuit: ⁊ clauſis oculis quaſi humana deſpiceret: vſqꝫ ad expirationem anime eoſdem repetebat verſiculos: vix ⁊ aure appoſita quod dicebat audire poſſemus: digitumqꝫ ad os tenēs: crucis ſignum pingebat in labijs. Defecerat ſpiritus ⁊ anhelabat in mortem: animaqꝫ erumpere geſtiens ipſum ſtridorē quo mortaliū vita finitur in laudes domini conuertebat. Aderant hieroſolymorū ⁊ aliarū vrbiū epiſcopi ⁊ ſacerdotes inferioris gradus ac leuitarū innumerabilis multitudo omne monaſteriū virginū: ⁊ monachorū chori repleuerūt. Statimqꝫ audiuit ſponſum vocantē: ſurge veni proxima mea: ſpecioſa mea: columba mea. Quoniā ecce hyems tranſijt pluuia abijt: ſibi leta reſpondit. Flores viſi ſunt in terra: tempus ſectionis aduenit: ⁊ credo videre bona domini in terra viuētium. Ex hinc non vlulatus non planctus: vt inter ſeculi homines fieri ſolet. ſed pſalmorū linguis diuerſis examina concrepabant tranſlataqꝫ epoꝝ manibꝰ ⁊ ceruicem feretro ſubijcientibus cum alij pontifices lampades cereoſqꝫ proferrent. alij choros pſallētium ducerēt in media eccleſia in ſpelūca ſaluatoris eſt poſita. Tota ad funus eius paleſtinarū vrbiū turba conuenit. Quē monachorū latitantiū in heremo cellula ſua tenuit. Quā virginū cubiculorū ſecreta tenuerunt. Sacrilegium putabat. que non tali femine vltimum perdidiſſet officium. Vidue ⁊ pauperes in exemplū dorcadis veſtes ab ea prebitas oſtēdebant. Omnis inopū multitudo matrē nutriculā ſe perdidiſſe clamabat. quod qꝫ mirū ſit nihil pallor mutarat in facie: ſed ita dignitas quedā ⁊ grauitas ora cōpleuerat: vt eā putares non mortuā: ſed dormiētē. Greco latino ſyroqꝫ ſermone: pſalmi in ordine perſonabant: non ſolum triduo ⁊ donec ſubter eccleſiā ⁊ iuxta ſpecū domini conderet: ſed per omnem hebdomadā. Cunctis qui venerāt ſuū funus ⁊ proprias cernētibus lachrymas: venerabilis virgo filia eius euſtochium: quaſi ablactata ſuper matre ſua velle ſepeliri. Teſtis eſt ieſus ne vnū quidē nummū ab ea filie derelictū: magnum es alienū ⁊ quod his difficilius eſt: fratrū ⁊ ſororū immēſam multitudinē: quos ⁊ ſuſtentare arduū ⁊ abijcere impiū eſt. Quid hac virtute mirabilius: feminā nobiliſſime familie magnis quondam opibꝰ tanta fide oia diſargitam: vt ad egeſtatem pene vltimā perueniret. Iactent alij pecunias in corbanam dei: era congeſta: funalibus aureis dona pendentia nemo plus dedit pauperibus qꝫ que ſibi nihil reliquit. Nunc illa diuitijs fruitur: ⁊ his bonis que nec oculus vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis aſcēderunt. nos noſtrū vicē dolemus. ⁊ inuidere potius glorie eius videmur ſi voluerimus diutius flere regnantem. Secura eſto euſtochium magna hereditate ditata es. pars tua dominus. et (quo magis gaudeas) mater tua longo martyrio coronata eſt. Non ſolum effuſio ſanguinis in confeſſione reputatur: ſed deuote quoqꝫ mentis immaculata ſeruitus quottidianum martyrium eſt. Illa corona de roſis ⁊ violis texitur: iſta de lilijs. Unde in cantico ſcribitur canticorum. Fratruelis meus candidus et rubicundus ⁊ in pace ⁊ in bello eadem premia vincentibus tribuens. Mater inqꝫ tua: audiuit cum Abraam. Exi de terra tua: ⁊ de cognatione tua: ⁊ veni in terram quam oſtendam tibi: ⁊ per Hieremiam dominum precipientem: fugite de medio babylonis: ⁊ ſaluate animas veſtras. Uſqꝫ ad finem mortis ſue: non eſt reuerſa in chaldeam: nec olles egypti ⁊ virulentias carnium deſiderabat. ſed choris comitata virgineis: ciuis eſt ſaluatoris effecta: ⁊ de paruula bethleem: celeſtia regna conſcendens: dicit ad veram noemi populus tuus populus meus: deus tuus deus meus. Hunc tibi librum ad tuas lucubratiunculas: eodem quem tu ſuſtinens dolore agens dictaui. Nam quotienſcumqꝫ ſtilum figere volui: et opus exarare promiſſum: totiens obriguerunt digiti: cecidit manus ſenſus elanguit. Unde et inculta oratio votum ſcridētis abſqꝫ vlla elegantia et verborum lepore teſtatur. Uale paula: et cultoris tui vltimam ſenectutem orationibus iuua. Fides ⁊ opera tua chriſto te ſociant preſenſqꝫ quod poſtulas facilius impetrabis. Exegi monumentum ere perhēne quod nulla poſſit deſtruere vetuſtas. Incidi elogium ſepulchro tuo: quod huic volumini ſubdidi. vt quocunqꝫ ſermo noſter peruenerit: te laudatam: et bethleem cōditam lector agnoſcat.

Titulus ſepulchri eius.

Scipio quā genuit: paule fudere parētes.
Gracchorū ſoboles: Agamēnonis inclyta proles.
Hoc iacet in tumulo: paulā dixere priores.
Euſtachij genitrix: romani prima ſenatus.
Pauperiē chriſti: ⁊ bethleemetica rura ſecuta eſt.

In foribus ſpelunce.

Reſpicis anguſtū: preciſa pure ſepulchrum.
Hoſpitiū paule eſt celeſtia regna tenentis.
Fratres: cognatos: romā patriāqꝫ relinquēs.
Diuicias. ſobolem. bethleemiti condit antro.
Hic preſepe tuū xp̄e: atqꝫ hic myſtica magi.
Munera portantes hominiqꝫ deoqꝫ dedere.

Dormiuit ſancta ⁊ beata Paula ſeptimo kalen. Februarij. tertia ſabbati poſt ſolis occubitum: et ſepulta eſt quinto kalendas earundem: honorio auguſto et ariſteno conſulibus. Uixit in ſancto propoſito rome annos quinqꝫ: bethleem annos viginti. Omne vite tempus impleuit annis quinquaginta ſex. menſibus nouem: diebus viginti et vno.

Finit vita ſancte Paule.

Incipit prologus in conuerſatione ⁊ vite ſancte Pelagie.

Erba sacerdotis tanti et celata latinis. Eustochius christi transtuli subsidio. Sed vos lectores mecum pensate laborẽ. Et memores nostri fundite verba dei. Qualiter pelagia de prostibulo ad celestia migrauit.

¶ Incipit vita sancte Pelagie.

Uod factum est signum. immo miraculum in dieb⁹ nostris placuit mihi peccatori Jacobo dyacono. vt scriberem vobis spiritalibus fratribus. vt audientes ⁊ iuuamen maximum consequẽtes anime vestre misericordem dominũ glorificetis qui nullum homines vult vllo modo perdere: sed omnes peccatores saluos facere Nunc ergo silentium date mihi. ⁊ intuemini cum omni affectu ⁊ sensu vigilantissimo hec que a me explanantur. totius etenim iuuaminis ⁊ cõpunctiõs plena est expositio. ¶ Sacratissimus apiscopus anthiochie ciuitatis. conuocauit ad se omnes prope se cõsistẽtes episcopos pro certa quadaʒ causa vnde cõuenerũt episcopi numero octo. Inter quos fuit ⁊ sanctissimus vir dei. Nonnius episcopus me⁹ vir mirificus ⁊ efficacissimus monachus de monasterio quod dicitur tabẽnensiotarum. ¶ Propter incomparabilem enim eius vitam. ⁊ decoratissimaʒ conuersationem. raptus est de monasterio et episcopus ordinatus. Congregatos ergo in predicta ciuitate. iussit nos episcopus ipsius ciuitatis manere in basilica beatissimi martyris iuliani. Ingressique secessimus vbi ⁊ ceteri qui conuenerunt episcopi de cellulis suis ante ianuam ipsius basilice secederunt in cellulis suis. Quibus sedentibus aliqui episcopi dominum meum Nonnium rogabant vt aliquid ab ipso docerentur. Statimque ex ore suo sanctus episcopus cepit loqui ad edificationem ⁊ salutem omniuʒ qui audiebant. Cunctis vero nobis admirantibus sanctam doctrinam eius ecce subito transijt per nos prima mimarũ antiochie ipsa que est prima theoretriarũ panthomimarũ sedens super asellum ⁊ processit cum summa fantasia adornata. ita vt nihil videretur super ea nisi aurum ⁊ margarite ⁊ lapides p̃ciosi. nuditas vero pedum eius ex auro ⁊ margaritis erat cooperta. Cũ qua maxima erat pompa puerorũʒ ⁊ puellarũ in vestibus preciosis amicta. ⁊ torques aurea super collum eius. Quidam p̃cedebant. alij vero sequebanť eam. pulchritudinis aũt ⁊ decoris eius non erat sacietas omnibus secularib⁹ hominib⁹: Que tamẽ transiens per nos totũ impleuit aereʒ ex odore musco vel ceterorũ suauissimorũ odoramentoruʒ flagrantia. Quam vt viderunt epĩ: ita nudo capite ⁊ omni mẽbrorum compage: sic inuerecunde transire cum tantis obsequijs: vt nec velamen super caput positum: nec super scapulas tacentes ingemuerunt: et quasi a peccato grauissimo auerterũt facies suas. Beatissim⁹ aũt nõnius itentissime eã ⁊ diu respiciebat: ita vt postea transisset intuereť: et respiceret eaʒ. Et postea auertit facieʒ suam: dicens ad circũsedentes episcopos: vos nõ delectati estis in tanta pulchritudine eius. Illis vero nihil respondentibus posuit faciẽ super genua sua: et manuale sanctum quod tenebat sanctis manibus suis ⁊ sic omnem sinum suuʒ repleuit lachrymis et suspirans grauiter dicit iterum ad episcopos. Non delectati estis tãta pulchritudine eius. Illis vero nihil respondentibus: vere ait: ego valde delectatus sum et placuit mihi pulchritudo eius. quoniam istam habet deus proponere ⁊ statuere in conspectu tremende ⁊ admirabilis sedis sue iudicaturus nos tam episcopatum nostrum. Et iterum dixit ad ep̃os. ¶ Quid putatis dilectissimi quãta horas fecit in cubiculo suo hec mulier lauãs et componẽs se cum solicitudine animi et intentione: ad spectaculum ornãs: vt corporali pulchritudini ⁊ ornatui nihil deesset: quatenus omnibus placeat ne turpis videatur esse suis amatoribus: q hodie sunt ⁊ crastino non. Ergo ⁊ nos habentes patrem in celis omnipotẽtem sponsum immortalem donãtem bene custodientibus p̃missiones que habent diuinitas celestes: ⁊ eterna premia que extimari nõ possunt: q̃ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hõis ascẽderũt que parauit deus dilgẽtib⁹ se. Quid enĩ plura loquor habẽtes repromissionem faciem illã magnã ⁊ splẽdidã et inestimabilem sponsi vultum videre: cui cherubin respicere non audẽt: non ornamus neque detergimus sordes de miseris animalibus nostris: sed dimittimus eas negligenter iacere. His omnibus dictis: apprehendit me peccatorem dyaconum peruenimusque in hospicio vbi nobis fuerat cellula data. Et igressus cubiculum suum iactauit se in pauimentum: ⁊ faciem suam ad terram: percutiensqʒ pectus suum lachrymabatur dicens domine iesu christe ignosce mihi peccatori ⁊ indigno: quia vnius diei ornatus meretricis superauit ornatum anime mee. Quali vultu respiciam ad te: aut quib⁹ sermonibus iustificer in conspectu tuo. Non enim cor meum ante te: quoniam prospicis secreta mea. Et veh mihi peccatori et indigno: quoniam ante altare tuuʒ assisto ⁊ non offero pulchram animã qualem expetis a me. Illa enĩ promisit placere hominibus ⁊ fecit: ⁊ ego promisi tibi placere ⁊ mentitus sum propter pigritiã meã. Nudus sum tam in celo q̃ in terra: non adimplens precepta mãdatorũ tuoꝝ. Ergo nõ est mihi spes ex operibus bonis: sed spes mea in misericordia tua: qua cõfido saluari. Hec vero illo dicente: et horum plurimum vlulante: eodem die vehementer festa celebrauimus. Superueniente autem die que est dominica: postq̃ compleuimus nocturnas orationes: dicit ad me sanctus Nonnius episcop⁹ Tibi dico frater dyacone: vidi somnium ⁊ fortiter con

turbor eo q̄ nō possim discernere illō. Qui mox dicit ad meridisse se in somnis: quomō ad cornu altaris staret nigra colūba: multis sordibus inuoluta: que circūuolabat me: t fetores ad squalorē sordidum eius ferre nō valebā. Illa vero circūstetit me donec dimissa est oratio cathecuminorū. Postq̄ vero proclamauit dyaconus cathecuminis procedite statim nusq̄ comparuit. Et post missas fideliū t completionem oblationis cū dimissa eēt ecclesia egrediente me limitē domus dei venit denuo ipsa colūba multis sordibus inuoluta t iterū circūuolabat me. Ego vero attendēs manū apphendi eā t iactaui in cōcham que erat in atrio sancte ecclesie t dimisit in aqua oēs sordes suas quibus obuoluta erat: t ascēdit de aqua candida sicut nix: que t volās in excelsius ferebatur: t oīno ab oculis meis sublata est. Cum ergo narrasset somniū sanctus dei nonnius eps apprehēdit me: t puerium ad maiorē ecclesiā cū ceteris episcopis: t salutauimus epm ciuitatis. Et ingrediens omnem populum ecclesie hortatus est. qui ingressi sederunt super thronos suos: t post omnem canonicam celebrationem vel lectionem sancti euāgelij idem episcopus ciuitatis porrigens sanctum euangelium beatissimo nonnio hortabatur eum vt verbum faceret ad populum. Qui aperiens os suum loquebatur sapientiā dei que habitabat in eo: quoniam nihil compositionis aut philosophie aut indiscretum alloquebatur: nihil in se habens humane nature superfluum: sed repletus spiritu sancto arguebat t monebat plebem: sincerissime loquens de futuro iudicio: t de perpetuis bonis que reposita sūt. Cuncta ergo plebs compuncta est ex verbis quibus locutus est per eum spiritussanctus ita vt pauimentum sancte ecclesie inunderet populi lachrymis. Gubernatiōe xpo misericordie diuine cōtigit vt cōueniret ad ecclesiam: t meretrix hec de qua factus est vobis sermo: et (quod mirum est) cathecumina cui nunq̄ accessit sollicitudo peccatorum: nec aliquādo est dei conuenisset ecclesiam: subito cōpuncta est timore domini. Cum argueret sanctus nonnius populum ita vt desperaret de seipsa mulier: plangens flumina lachrymarum fundebat nec vllo modo a fletu continere se poterat. Et statim precepit duobus pueris suis dicēs. Sustinete in hoc loco: t dum egressus fuerit sctūs nonnius eps sequimini eū et inq̄rite vbi maneat. t venite t renūciare mihi. Pueri vo fecerūt sicut pcepit eis dña sua et sequētes nos venerūt in basilica beatissimi martyris Juliani vbi nobis hospitiū seu cellula erat. Et ingressi venerūt dñe sue dicētes: qm in basilica beatissimi martyris iuliani manet. Quo illa audito statim trāsmisit dypticū tabularū per eosdē pueros ita cōtinētes. Sancto discipulo xpi peccatrix discipula dyaboli. Audiui de deo tuo q̄ celos inclinauit t descendit super terram: non propter iustos sz vt peccatores saluaret: intantum humiliatus vt publicanis appropinquauerit: t in quem cherubin respicere non audent: cum peccatoribus cōuersatus sit

Et tu domine meus qui multas sanctitates habes t si carnalibus oculis: ipsum dominum Jesum christum qui se illi mulieri meretrici samaritane manifestauit ad puteum non aspexisti: tamen verus cultor illius es: sicut a christianis audiui referentibus. Si vero illius christi verus es discipulus. non me respuas: per te desiderantem videre saluatorem: vt per te merear videre vultum sanctum suū. Tunc rescripsit ei sanctus nōnius episcopus. Quecūq̄ es: manifesta es deo: t tu: t tractatus tuus t volūtas tua. Attamē dico tibi ne velis tentare humilitatē meā: ego enim sum homo peccator: seruus dei. Si pro certo habes desiderium diuinitatis virtutem adipiscendi t fidem: t me vis videre sunt mecum episcopi alij: veni t ante eos me videbis: nā sola me videre non poteris. Cum hec relegisset meretrix gaudio repleta cursu venit ad basilicam beati martyris Juliani: t nunciauit nobis de pñtia sua. Quo audito sanctus nōnius episcopus vocauit ad se omnes qui illic aderant episcopos: t iussit eam accedere ad se. Que accedens vbi congregati erant episcopi iactauit se in pauimentum: t apprehendit pedes beati Nonnij episcopi dicēs. Rogo te domine meus imitare magistrum tuum dñm iesum christum et effunde super me tuā bonitatem et fac me christianam. Ego eni sum domine meus pelagus peccatorum t abissus iniquitatis. Peto me baptizari. Dñs vir eā persuasisset sanctus nonnius episcopus surgere a pedibus suis cū surrexisset dixit ad eā. Canones sacerdotales cōtinēt nō baptizari meretricem nisi fideiussores prestiterit: vt non se iterum in ipsis malis reuoluat. Que audiēs talem episcopi sententiam iactauit se iterum in pauimentum et apprehēdit pedes sancti Nonnij t ipsos lachrymis suis lauit: t capillis suis extergebat dicēs. Rationem reddas deo pro anima mea: t tibi ascribātur iniquitates factorum meorum si distuleris me iniquā t turpissimā baptizare. Non inuenias portionem apud deum cum sanctis. nisi me nunc feceris alienā malorum operum meorum. Neges deum t ydola adores nisi me hodie in sponsam christi renasci feceris et obtuleris deo. Tunc omnes episcopi t clerici qui cōuenerūt vidētes talem peccatricem pro deitatis desiderio talia loquētem: admirātes dicebāt: nūq̄ se talem vidisse fidē t desiderium salutis: sicut huius meretricis. Et statim trāsmiserunt me peccatorem dyaconū ad episcopum ciuitatis vt hec omnia eius insinuarem: et vnā de dyaconissis iuberet eius beatitudo trāsmittere mecum. Qui audiens letatus est gaudio magno dicēs. Bene pater honorabilis te expectabāt opera ista: scio q̄ os meū eris. Et statim trāsmisit mecum donnā Romanā primā dyaconissarum. Que veniens inuenit eā adhuc ad pedes sancti Nonnij episcopi: cui vix persuasit surgere a pedibus suis dicēs. Surge filia. vt exorciseris. Dixitq̄ ei. Cōfitere omnia peccata mea. Que respondit. Si pscrutata fuero sciētiā cordis mei: nō inuenio in me aliqua opera bonorum actuum. Peccata

enim mea ſcio ꝙ arene maris grauiora ſint:aq̃ enĩ
perparua eſt pre mole peccatorum meorum:Confi
do vero de deo tuo ꝙ dimittat pondus iniquitatũ
mearum et reſpiciat ſuper me.Tunc dixit ad eã ſan
ctus:Nonnius epiſcopus.Dic quod ſit nomẽ tuũ
Que reſpondit.Naturali nomine Pelagia voca-
ta ſum a parentibus meis ciues vero anthiochie
margaritam me vocãt:propter pondus ornamẽto
rum quibus me adornauerunt peccata mea.Ego
enim eram ornamentum et comptum ergaſterium
diaboli.Iterũ dicit ad eam ſanctus Nonnꝰ epiſco
pꝰ Naturali nomĩe Pelagia vocaris:Que reſpõ
dit.Ita dñe Quo audito ſanctus Nonnius epi-
ſcopus exorcizauit eam et baptizauit:⁊ impoſuit ei
ſignũ domini:tradiditq; illi corpus chriſti.Fuitq;
illi mater ſpiritalis ſancta Romana prima dyaco-
niſſarum:que accipiens eã aſcendit in cathecumi-
num:eo ꝙ nos ibi manerem?.Tunc dicit ad me ſan
ctus Nonnius epiſcopus.tibi dico frater dyaco-
ne:letemur hodie cum angelis dei:⁊ oleum extra cõ
ſuetudinem ſumamus in cibo:⁊ vinum cum leticia
ſpirituali accipiamus propter ſalutẽ huius puelle.
Sumentibus vero nobis cibum: audiuntur voces
ſubito velut hominis qui violentiã patitur. Dya-
bolus eñ clamauit dicens.Veh veh quid patior a
decrepito ſene iſto.Nõ tibi ſufficiũt triginta milia
ſarracenorũ quos mihi abripuiſti ⁊ baptizaſti:⁊ ob-
tuliſti deo tuo?Nõ tibi ſufficiebat de tuis heliopo-
lis qñ cum ⁊ ipſa mea eſſet:⁊ omnes qui in ea ha-
bitabãt me adorarent:tu mihi abripuiſti ⁊ obtuliſti
deo tuo?Sed ⁊ nunc maximã ſpem meam abſtuliſti
a me iam nũc non fero machinationes tuas.O iam
quid patior a dannabili iſto?Maledicta dies illa
in qua natus es tu flumina lachrymarum infirmo
hoſpitio inundant iã ſpes mea abſtracta eſt.Iſta
oia clamabat dyabolus:⁊ lamentabat ante ianuas
⁊ audiebatur ipſe ab oĩbus hoĩbus.Et iterum re-
petens:ad neophitam puellam dixit.Hec mihi fa-
cis domna mea Pelagia.Et tu mecũ iudam imita-
ris.Ille enim gloria ⁊ honore coronatus:⁊ apoſto
lus conſtitutus tradidit dñm ſuũ:ita vt tu mihi fe-
ciſti Tunc dicit ad eã ſanctus Nonnius epiſcopus.
Signa te cruce chriſti:⁊ abrenũcia ei. Que ſignauit
ſe in noĩe chriſti: ⁊ inſufflauit in demonem:⁊ ſtatim
nuſꝗ cõparuit.Poſt biduum autem dormiente ea
cũ ſancta romana cõmatre ſua ĩ cubiculo ſuo appa
ruit dyabolus nocte ⁊ ſuſcitauit ancillam dei Pela
giam ⁊ dicebat. Rogo te domna mea margarita.
Nunquid nõ ex auro ⁊ argento ditata es.Nunqd
nõ ex auro ⁊ gemmis p̃cioſis adornauit te quid te
contriſtauit.Reſponde mihi vt ſatiſfaciam tibi: tñ
ne me facias opprobrium chriſtianorũ. Tunc ancilla
dei pelagia ſignauit ſe:⁊ exſufflauit in demonẽ di-
cens.Deus meus qui me eripuit de medio dentiũ
tuorũ ⁊ induxit me in celeſtem thalamũ ſuum : ipſe
tibi reſiſtet pro me.Et ſtatim nuſꝗ cõparuit dya-
bolus.Tertia vero die poſteaꝗ baptizata eſt ſancta
Pelagia rogauit puerũ ſuũ qui p̃erat rebus eius

oĩbus:⁊ dixit ad eũ.Vade inveſtiariũ meũ.⁊ fert
be omnia que ſunt tã in auro ꝙ in argẽto vel ĩ orna
mentis:aut veſtibus p̃cioſis:⁊ affer mihi.Puer fe
cit ſicut precepit domna ſua:⁊ omnẽ ſubſtãtiã ſuã
detulit.Que ſtatim vocauit ſanctũ Nonium epi-
ſcopũ p ſanctã romanã cõmatrẽ ſuã.⁊ omnẽ ſub
ſtantiã ſuã poſuit in manibus eius dicens.Hec ſunt
dñe diuitie quibus ditauit me ſathanas : has tra-
do in arbitrio ſanctitatis tue: ⁊ qđ noſti expedire
facias ex eis:mihi eñ optãde ſunt diuitie dñi mei
ieſu chriſti.Qui ſtatim vocauit cuſtodem eccleſie ſe
niorem ⁊ ipſa preſente oẽm ſubſtantiã eius in mani
bus illius tradidit dicens.Adiuro te per inſepabi-
lem trinitatem:ne quid huic in cp̃m:aut in eccleſiã
ingrediatur:ſed magis viduis ⁊ orphanis ⁊ paupe
ribus erogetur:vt qđ male attractum eſt:bene di-
ſtribuatur:⁊ diuitie peccatricis ſiant theſauri iuſti-
cie.Si vero ſpreto ſacramento ſiue per te ſiue per
quẽlibet aliũ ſubſtraxeris de his quicꝗ anathema
ingrediatur domum eius:⁊ cum illis habeat ꝑtem
qui dixerunt crucifigatur.crucifigatur.Illa vero cõ
uocauit omnes pueros ⁊ puellas ſuas ⁊ liberauit
omnes donauitq; tortos aureos de manu ſua di-
cẽs.Feſtinate ⁊ liberate vos de hoc ſeculo neꝗ ple
no peccatis:vt ſicut fuimus in hoc ſeculo:ita ſimul
permaneamus ſine dolore in illa vita que eſt beatiſ
ſima.Octaua vero die qñ habebat depoſitionẽ al
barum facere:ſurgens nocte nobis ignorantibꝰ:de
poſuit veſtem baptiſmatis ſui ⁊ induit ſe tunicam
tricinam.i.cilicinam:⁊ birram ſancti Nonnij epiſco
pi:⁊ ex illa die nuſꝗ comparuit in ciuitate Anthio-
chia.Quã ſancta Romana flebat amariſſime:⁊ ſan-
ctus Nonnius conſolabatur eam dicens. Noli fle
re filia:ſed letare gaudio magno:quoniã Pelagia
optimam portionẽ elegit: ſicut maria quã dominꝰ
prefert Marthe in euangelio Illa autem abijt hie
roſolymã:⁊ conſtruxit ſibi cellulam in monte oliue-
ti:vbi dominus orauit.Poſt aliquantulum vero tẽ
poris conuocatis epiſcopus ciuitatis omnes epi-
ſcopos vt vnuſquiſq; reuerteretur ad ꝓpria.Poſt
triennium aut quadriennium temporis deſideraui
ego Iacobus dyaconus proficiſci hieroſolymã:vt
ibi adorarem reſurrectionẽ domini noſtri ieſu chri-
ſti ⁊ oraui epiſcopum meum vt me permitteret ire.
Dum me ꝑmiſiſſet ire:dicit ad me.Tibi dico frater
dyacone:dum ꝑueneris hieroſolymam: require ibi
quẽdam fratrem Pelagium monachũ:⁊ eunuchũ:
qui multos annos habitat in ſolitudine clauſus:ꝙ
ſi eũ viſitatur?vere enim poteris ab eo iuuari.Hec
aũt oia dicebat mihi de ancilla dei Pelagia nõ ma
nifeſte.Perueni ergo hieroſolymã:et adoraui ſan-
ctã reſurrectionẽ dñi noſtri ieſu xp̃i:⁊ alia die req-
ſiui ſeruũ dei.Et acceſſi ⁊ inueni eũ in monte oliue-
ti vbi dñs orauit:in modica cellula vndiq; circũclu-
ſa:⁊ paruã feneſtrellulã habuerat in pariete. et per
cuſſi oſtiolũ feneſtrellule:⁊ ſtatim aperuit mihi:⁊ co
gnouit me:ego vero nõ cognoui eã.Quõ enim po-
teram cognoſcere illã quã ante viderã ineſtimabili

pulchritudine:iam facie marcidā factā pre nimia ab stinentia. Oculi vero eius sicut fosse videbantur. Que dicit ad me. Unde venis frater. Ego respondi ⁊ dixi. Missus sum ad te iubēte Nonnio epo. Que autē ait ad me. Ore pro me:qm̄ vere sanctus dei est. Et statim clausit ostiolum fenestrellule:et cepit psallere horā tertiā. Ego vero oraui iuxta parietē cellule eius:et recessi multum iuuatus de angelica visiōe eius. Reuersus autem hierosolymā cepi p monasteria ambulādo visitare fratres. magna vero ferebatur fama per monasteria de dōno Pelagio propterea deliberaui etiam iterato ad eum redire et salutaribus doctrinis eius refici. cumq ad cellulam suam peruenissem:et pulsare. imo nomiatim eū interpellare p̄sumerē:nihil respondit. Expectaui secunda die et tertia perseuerans:pprio nomine. pelagium interpellans neminem audiui. Quare intra me dixi. Aut nemo est hic. aut recessit qui erat hic monachus. Nutu vero dei monitus:iterū dixi consideret ne ostiolum fenestrellule. Et prospexi et vidi eum mortuum et clausi fenestriolam de luto replens diligenti cursus veni hierosolymam et nunciaui cōmanentibus q sanctus Pelagius monachus mirabilia faciens requieuisset. Tunc sancti patres venerunt cū diuersis monasterijs monachorum. et sic solutū est ostiolum cellule:et delatum est foras sanctum corpusculum eius quod auro ⁊ lapidibus preciosis condigne composuerunt. Et dum sancti patres vngerent corpus mirrha: tunc cognouerunt quod fuisset mulier. Qui volentes miraculū abscondere:sed populum ipsum latere nō poterat:exclamauerunt voce magna dicentes. Gloria tibi dn̄e. Jesu christe qui multas diuitias absconsas habes super terrā non solū viriles:sed etiā muliebres. Diuulgatum est autem omni populo. ⁊ venerunt oia monasteria virginum tam de hierico q̄ ex iordane vbi dn̄s baptizatus est cū cereis lampadibus ⁊ hymnis. ⁊ sic depofite sunt sancte reliquie eius:⁊ portate a sanctis patribus. Hec vita meretricis:hec conuersatio desperate eū qua⁊ dn̄s nos faciat inuenire misericordiā suam in die iudicij:qm̄ ipsi est honor ⁊ gloria potestas ⁊ imperium in secula seculorum. Amen.

¶ Finit vita sancte Pelagie.

¶ Incipit prologus venerabilis Pauli dyaconi ecclesie neapolis in vitam ⁊ conuersationem beate marie Egyptiace qualiter in heremo expleuerit tēpora vite sue.

Secretum regis celare bonū est: opera autem dei reuelare ⁊ confiteri honorificum est. Jta enim legitur angelum dixisse thobie. Post oculorum amissionē gloriosamq illuminationem:⁊ post illa transacta pericula:e quibus liberatus consecutus est dei pietatem. Etenim regis non seruare secretum:nociuū et valde periculosum est. et dei gloriosi silere opa magnum est anime detrimentum. Propter quod ego diuina tegere silētio dubitās:⁊ pigri inueniet serui metuens condemnationis iudiciū qui a domino talentum accipiens et fodiēs in terram abscōdit:et datum ad operationem celauit extra negociationem:sacram ad me platam narrationem nequaq̄ sileo. Sed nullus mihi sit incredulus scribendi de eis que audiui; nec quisq̄ me mentiri me existimet rei magnitudinem dubitans. Mihi enim absit sacris mentiri rebus:et adulterare verbum vbi deus memoratur. Eius autem qui minus intelligit ⁊ indignus est de dei magnitudine que carnem assumpsit ⁊ incredulus est ita dicenti:non mihi ptinebit periculum. Si qui autē illi sunt qui huius scripture legerint textum:gloriosamq rei admirationem sane credere renuerint ⁊ illis dominus misereatur:sciatq capaces sancti verbi ne rei existāt dei miraculorum:que plura in suis fieri predestinauit:electis quoniam et ipsi humane nature infirma cōsiderantes impossibilia decernunt ea que de hominibus sanctis gloriosa dicuntur. Assumam de cetero ad narrationem ipsam rem referens:que i hac nostra generatione facta dignoscitur:quam sacer vir diuina et aggeri et doctore educatus narrauit. Sed (vt supra dictum est) nullus hec ad incredulitatem trahat cōsiderās impossibile fieri in hac nostra generatione tam grande miraculum: quia gratia dei per omnes generationes in sanctas per transiēs animas:amicos dei facit ⁊ pphetas. quē admodum Salomon secūdū deum docuit. Temp⁹ ergo est sacre prodere narrationis initium magnū virile q certamē:venerabilis Marie egyptiace vidlicet: qualiter expleuerit tempora vite.

¶ Finit prologus.

¶ Incipit vita eius.

Ulit quidam senes in palestine monasterijs vir vite venerabilis et verbo decorat⁹:q ex ipsis cunabulis monachicis nutritus est morib⁹. zozimas nomine nullus enim existimet cognominatione nominis zozime :illum me dicere zozimam cui inter dogmaticos detrahebatur. vt putetur hereticus. Nam hic alius:atq ille alius. Multa enim inter vtrosq fuit differentia :hic orthodoxus monachicam elegit:vitam in quibusdā (vt dictum est) palestine monasterijs:totam percurrens patrū cōuersationē omniq ordi in abstinentia rectus est pcipu⁹:simulq regulas sibi traditas iuxta eorū certamina:infans dum esset conseruauit. Plura enim adinuenit de sua propria natura: qualiter subditam spiritui carnem faceret. Nam ita fertur certaminibus hisdem senex ignitus:vt plerisq multotiens in propinquis monasterijs aliquando ⁊ in longinquis degentes ad eius currerent doctrinam eiusq imitarentur abstinentiam : et eo informari atq erudiri festinarent. Talis enim fuit seni vir

tutis operatio:que meditatiões aliq̄n sacri verbi nūq̄ negligeret. Reficiēdo aūt vel a refectiōe surgē do opus ab eius manib⁹ nō desijt. Dicebat ergo b̄ zozimas q̄ ex ipsis matris finib⁹ in codez traditus monasterio:quinquag inta ibidem deuenisset annos monachi cū cursuz p̄ficiēs. Post hec vt ipse retulit molestabat a quibusdā cogitatiōib⁹ dicēs intra se Perfect⁹ suz in oībus:aliena doctrina mi⁹ egeo putasne inueni ꝗquisq̄ inter monachos : qui boni mihi tradere aut edificare possit q̄ō nescio. Aut q̄ ego eperat⁹ nō suz monachicā operaz. Nec iueniri pōt in deserto vir philosophus q̄ me sensu vl' opere p̄cellat. Hec secū cogitās pater q̄dē astitit ei ꝛ dicit ad eū. Bn̄ quidez in oībus certasti:optime monachicū cursuz p̄fecisti. Verūtn̄ tu eū nulluz hominez putas eē perfectiorē:nā sunt ꝛ alie salutis vie q̄s si vis app̄hēdere egredere d̄ terra ꝛ d̄ cognatiōe tua ꝛ de domo p̄ris tui. ꝛ abraam ille i patriarchis opi natissim⁹:ꝛ sequere me in quoddā monasteriuz iuxta iordanez fluuiū positū. Et vestigio senex sequēs precipientē egressus est monasteriū in quo pusill⁹ creuerat. Cūq̄ peruenisset ad iordanez sacratissimū flumē duct⁹ voce clamātis in illō monasteriū in quo de⁹ iusserat euz venire: manu atrij regiam pulsauit. Mox vt locut⁹ est:quidā monachus regiā custodiens nunciauit eum abbati qui susceptus est ab eo. Tunc conuersationem atq̄ habitū reuerētie eius aspiciens :humo prostrat⁹ vt monachis consuetudo est eum adorauit. Factaq̄ oratione interrogatus est ab abbate ita. vnde te coniunxisti ad nos frater:et p̄ qua occasiōe ad nos pauperes venisti zozimas senex respondit . Unde quidem dicere non mihi videtur necessarium:edificationis causa aduenio pater. Audiui enim signa magna atq̄ laudabilia per que possunt anime deo appropiquare. Dixit ad eum abbas ꝛ Deus frater qui solus humanā fragilitatez curare nouit:ille te atq̄ nos doceat suam diuinam adimplere voluntatem ꝛ ea peragere que optima sunt homo hominē edificare minime pōt:nisi vnusq̄sq̄ semp̄ suspiciēdo ꝛ sobrietate seruādo:operādo que bona sunt:deū sibi propinquū facias suis bonis operib⁹ sociando . Tamē quia x̄p̄i charitas te videre nostrā paup̄tatē inuitauit:cōmane nobiscum si pro hoc ad nos te cōiūgere festinasti:simul oēs nos saciabit x̄p̄i dei gratia idemq̄ pastor bon⁹ q̄ tradidit aīaz suā pro nostra redemptione,vocauitq̄z oues suas nominatiz: hec cū diceret zozimas humo faciem suā inclinauit:orātesq̄z pariter celebrata oratiōe dixerūt. Amē. Duz autem in eodem monasterio zozimas habitaret:vidit illic patres virtutibus ꝛ operibus choruscātes ꝛ spiritu feruētes ac domino seruientes incessabiliter stantes per totam noctis vigiliaz manib⁹ operantes:ex ore ipsorum psalmum non recedere:stultum verbum ab eorum ore non procedebat:secularia negocia ꝛ causam cure ad eos minime pertinebant annos redditus vel nomen eorum incognitū habebant sed vnum tantum erat eis arduum votū vt semetipsos mortuos facerēt corpore vt possent secularia euadere. cibus vero illis erāt spiritalia eloquia:corpori autez ministrabāt que necessaria sunt panem tātum ꝛ aquā:vt sustinerēt deo referre gloriam:ꝛ inuicem charitatē. Hec diuina opera duz videret zozimas:edificatus est valde proficiens deitatis laudēs diuitias:semper augendo cursum proprium:quia sibi cooperantem inuenerat diuinam potentiam. Plurimis autem transactis diebus appropinquauit tempus sanctorum ieiuniorum preparabantq̄ se cūcti purificatos dominice passioni atq̄ sacratissime eiusdem saluatoris nostri iesu x̄p̄i resurrectioni exhibere. Janua autē monasterij nullo modo patefiebat. sed semp̄ clausa manens a diuina opera monachis quietem prestabat vitā : nec licitū erat eā patefieri:nisi q̄dē monachorū p̄ aliqua necessaria causa aduenissent. Desertus autem erat locus ꝛ non solum viā transeuntibus:sed ꝛ propinquis incognitus:quia talis regula ab initio in monasterio illo custodiebatur:ꝛ propterea deus zozimam ad hoc perduxit monasterium. qualis autem erat illa consuetudo regule initio expositionis patefactam. Dn̄ico die prima ieiunij ebdomada omnes iuxta consuetudinem monachi vocabātur:sancta dei mysteria secunduz morē celebrare christianorum:ꝛ vnusquisq̄ eorum sacratissimum atq̄ viuificum corpus domini suscipiebat: paruumq̄ sumētes cibi congregabantur ad orationem solemni studio Cum autem complessent orationem flectentes genua senes seinuicem osculabantur deinde omnes se amplectentes ꝛ pacem dantes abbati:rogabāt sibi ab eo orationem futuri certaminis eorum auxiliatricem fieri. Hisq̄ peractis monasterij aperiebant ianue:simulq̄ psallentes ꝛ dicentes. Dominus illuminatio mea ꝛ salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee a quo trepidabo:ꝛ cetera que sequuntur. egredientes aūt vnū tn̄ vel duo ad custodiedum monasterium relinquebāt nō q̄ intra posita custodirēt:q: nec erat q̄ō a furibus raperetur: sed ad hoc maxime p̄dicti custodes ibidē relinquebantur:ne oratorium sine celebratiōe solēni postponeretur. Singuli aūt secū deferebāt vite necessaria p̄ut poterāt aliquāti quidē panē paruum ad fragilitatem corp̄is sustentādā:alij aūt caricas alius vero dactilos ceteri aūt legumina aquis īfusa:alij aūt nihil nisi p̄prium corpus ꝛ pallium quo vestiebant Nutriebātur vero quotiens natura cōpellebat herbis que in desertis nascebātur. Igit regulā p̄prias nouiter sibi quisq̄ eoꝝ creabat: talēq̄ habeāt immutabilem legē:ignorare aliū q̄ ali⁹ oparetur certamina:eo q̄ iordanē non derelinquentes:seorsum lōge abinuicē descendentes a ciuitate ꝛ habitationē habebāt per desertum nullusq̄ alij adiungebātur: sed si forsitan vnus eorum alium longe ad se venientem aspiceret e vestigio discedens p̄positā itineris viam ad aliam se declinabat p̄tem:ꝛ ita solitariam agebant vitam semper psallendo ꝛ deo gratias referendo oportunum gustabāt cibū. Sic eñ omnes

dies complentes ieiunij remeabant ad monasterium dñico die precedente hebdomadā resurrectiōis dñi et saluatoris nostri: die quo festa palmarum sancta celebrare cōsueuit ecclesia referens. vnusquisqꝫ eorū proprijs laboris fructū sue videlꝫ conscie cognoscendo ipsum qualiter operatus sit qualesue seminauerit fructus. Nulli vero erat licitum interrogare proximum suum. quō vel qualiter presentes exercuerit labores. quia huiusmodi regula tradicta fuerat. ꝙ quisqꝫ eorum habitādo desertum. duo tātūmodo certaminis sui cursum demōstrarent. a nullo clarificari homine desiderantes. nullā querentes transitoriā vel vanam gloriā. aut humanū fauorē. sed spiritualia operando. carnalia autem atqꝫ terrena contēnēdo celestia obtinerent. Nam demonstratio hominū infructuosa opera et damnosa semper acquirit. Tunc ergo zozimas iuxta consuetam regulam monasterij. pertransiuit iordanem. paruūqꝫ secum detulit cibum ad sustentationem corporis et pannum quo induebatur. equidem regulam adimplebat pertranseundo heremū tpe vero refectionis edebat cibum necessariū pro natura corporis. Soporem vero in terra pronus iacens capiebat modicum gustando somnū. vbi cū finis diei occupasset atqꝫ iterum diluculo iter suum faciebat incessabiliter augmentādo cursum habēs desiderium pertrāsire heremum sperans aliquem reperire patrem in deserto qui eum potuisset edificare iuxta eius desiderium. Currebat igitur secundum optimam viam. vt ei permissum fuerat. festinanterqꝫ currebat. Vinginti ergo dierum pergens iter. facta hora quasi sexta paululum se abstinuit ab itineris labore. eleuatisqꝫ oculis ad orientem consuetam sibi celebrabat orationem. Solitus autem erat statuto diei tempore. i. tertia sexta et nona abstinere se a sui iteneris cursu orationis causa: eleuansqꝫ oculos ab superna et respiciens ad dexteram vidit in quodam loco stare quasi vmbraculum humani corporis Stupefactus ac turbatus valde existimabat fantasma esse quod videbat: et signaculum sibi redemptionis sancte crucis faciens ac completa oratione vidit quandam ambulantem in parte meridiana: nudo nigrosqꝫ corpore et incendio solis exustam capilli capitis eius vt lana candana: atqꝫ paruiusqꝫ ad collum corporis descendentes. Dum hoc videret zozimas admiratus repletusqꝫ gaudio magno cepit currere ad eamdem partem in qua predicta videbatur: Nam et illa quē zozimas videbat: ineffabili exultabat leticia: quoniam videbat quod multorum annorum spacio minime respexerat humane nature speciem: neqꝫ alicuius animalis vel volucris figuram. Miratus ergo zozimas qui vel qualis esset quam viderat: existimans ꝙ magnam vidisset personam. Dum enim illa viderat de longe ad se appropinquantem cepit gradu concito fugere ad interiora deserti: zozimas autem contemnens senectutis debilitatē fastidiumqꝫ itineris: concito eam gradu sequebatur: et illa magis fugam petebat. Erat autem zozime cursus velocior et paulatim appropinquabat fugienti. Proximus autem ei factus, ita vt etiam vox eius posset audiri cepit zozimas vociferare: talem emittens vocem cum lachrymis. Ut quid me fugis hominem senem et peccatorem serue dei viui. Sustine me quicūqꝫ sis: coniuro te per deum pro cuius amore hunc habitas heremū vt recipias me debilem atqꝫ indignum senem. Coniuro te per illum ad quem pro tātis tuis laboribus spem habes bonā et eternā tribulationem: colloquere mecū dulcedinis ac suauitatis verba: et noli me derelinqre sine mutua locutione. hec zozima cum lachrymis orāte venerunt vtriqꝫ currentes in quēdam locum qui locus ita videbatur quasi torrens ibi aliquādo cucurrerit: positio autem loci illius necubi videbatur contingentem eum ad prememoratum locum precedens illa que fugiebat ante faciem zozime descendit et rursum per aliam partem loci illius quasi torrens ascendit zozimas nimium fatigatus minime potuit cursum facere: sed magis estans ex vna parte loci augens lachrymis lachrymas: et flectibus flectus: rogabat edificationis sibi impendi sermonem. Vox illa que prius fugā petebat: talem emisit vocem. Abba zozima quid me persequeris. Ignosce mihi per deum te rogo. Ignosce mihi per deum peto: quia minime possum conuertere faciem meā ad te: eo ꝙ mulier sum nuda: sed pallium quo indutus es mihi porrige vt possim corporis mei verecundiā tegere veniāqꝫ ad te vt orationes tuas accipiam. Tunc stupefactus atqꝫ turbatus senex eo ꝙ audissꝫ se vocari ex nomine sapientia dei repletus diuinaqꝫ refulgens gratia intellexit ꝙ non eum nominatim poterat vocare: quē nunqꝫ viderat neqꝫ audierat nisi quia superna prouidentia ei reuelauerat. Statimqꝫ expoliās se pāno quo induebatur iactauit illi auersa facie. Illa vero sumēs eum cinxit se vt potuit et cooperuit partem necessariā sui corporis: respiciēsqꝫ zozimā ait ad eum. Quid tibi visum fuit peccatricem mulierem videre aut quid querens cognoscere tot tibi iposuisti labores? Ille vero genua flectēs obsecrabat vt benedictionem ab ea acciperet: illaqꝫ humo prostrata vicissim adorabat eum. Erant ergo vtriqꝫ prostrati in terram inuicem se adorātes: et rogātes alterutrum initium facere benedictiōis Nulla vero penitus. audiebatur vox: nisi tantūmodo benedic pater et vicissim: benedic me domina benedic: Dum autem diu in hoc persisterent respondit mulier dicēs. Abba zozima tibi magis cōcessum est benedicere atqꝫ orare eo ꝙ sacro honore presbyterij fungeris: pluresqꝫ ānos sanctis assistis altaribus bene sanctis orationibus mēte repleta. Hec audiens zozimas amplius territus atqꝫ stupens ait Certe video mater ꝙ omni spirituali gratia sis repleta: quia nomē et officium presbyterij designasti in me quem nunqꝫ vidisti. Spiritalis enim gratia nō propter ordinem vel dignitatem tribuitur: sed magis ex bonis operibus et deo dignis actibus acquiritur vnde et per dominum adiuro te vt prius a te benedictionem accipiam tuaqꝫ oratione perfrui merear

Cõsentiensq́ vero sermonibus senis mulier respõdit. Benedictus dñs redẽptor animarũ nostrarũ. Zozimas autem respondit. Amen. Moxq́ erecti ambo de terra ait seni mulier. Rogo te pater quid ad me peccatricem venire festinasti. Aut quid nudam ab omni bono opere infirmam cernere voluisti mulierẽ? Zozimas respondit. Nõ hoc tñ volũtatis mee fuit: sed diuine dispẽsatiõis munus nos fecit vtrosq́ videre. Respõdit mulier. Si vt asseris per diuinã dispensationem actum est rogo te vt mihi pater cõuersationẽ humani generis quõ faciunt reges: vel pastores ecclesiarum narres. Zozimas respondens ait ad eã. Multifaria relinquẽs breui sermone dicã mater. q̃ dñs noster iesus redẽptor noster. et omni populo suo firmã pacẽ cõcedere dignatus est. Sed rogo te vt depreceris deũ ꝓ totius ecclesie stabilitate: simulq́ pro peccatis meis. respõdit mulier ad eum. Opportunũ est et valde necessariũ te abba zozima que habitu et sacerdotali ornaris officio ꝓ omnibus atq́ pro me peccatrice orare deũ: qm̃ in hoc vocatus es tñ ꝓpter preceptũ tuũ obedire cũ omni virtute deo: et orabo deũ sicut petisti licet peccatrix. Et eleuãs oculos ad oriẽtẽ. manusq́ erexit in celum cepitq́ silenter orare: ita vt tñ labia mouerẽtur: et vox eius ꝑenit⁹ nõ audiret. Unde senex nullũ verbum orationis intelligere potuit: sed hoc sibi testem deũ adhibẽs dicebat: q2 deũ ꝓlixã mulier faceret orationẽ vidit eã in loco in quo stabat orãs suspensam a terra in aere: quasi vnius cubiti mensura. Qua visione magno comprehensus timore: et cadens cepit sudoribus inundare: stupore cõprehẽdi admirationibus estuare: nihilq́ aliud dicere poterat nisi tãtũmodo kyrieleyson. Dũ hec agerẽtur: cepit senex magna dubitare anhelare: ne forte spirit⁹ esset fantasie fingẽs orationẽ. Moxq́ cõuersa mulier cõfortauit eũ dicẽs. Quid te abba cogitatiões tue perturbãt: scãdalizare in me q2 spũs sim: et fictã facio orationẽ. Satisfactus esto: peccatricẽ me esse mulierculã: que tñ sacro sum circũdata baptismate et spũs fantasie nõ sum sed fauilla et cinis et totum caro: et nihil spiritalis fantasie aliq̃n vel ad amentẽ reducẽs. Hec dicens: signo crucis signat frontẽ suã oculos et labia simulq́ pectori vexillum crucis infigẽs ita dixit. Abba zozima de⁹ de aduersario et de immissionibus ei⁹ liberet nos qm̃ sup nos multa est inuidia eius. ¶ Hec audiẽs senex prostrauit se et apprehẽdit pedes eius dicẽs cum lachrymis. Obsecro te per dñm nostrum iesum xp̃m verũ deũ et hominem: q̃ de virgine Maria nasci dignatus est pro nuditatẽ sustines istam pro quo has quoq́ carnes affligens expẽdisti: vt nihil abscondas a me q̃ sis et vnde vel qñ ob quã occasionem solitudinem hanc inhabitasti sed oĩa que circa te sunt edicito mihi: vt dei magnalia facies manifesta. Sapiẽtia enĩ abscõdita et thesaurus occult⁹ q̃ vtilitas in vtrisq́? Dic mihi omnia ꝓpter deũ nec enĩ pro gloriatione aliquid dicis aut ostentatione sed vt mihi satisfacias peccatori et indigno. Credo enĩ deo cui viuis: et cum quo cõuersaris. Quĩ ob huiusmõi rem directus sum in hanc solitudinẽ: vt ea que circa te sunt deus faciat manifesta. Non enĩ nostre virtutis est iudicijs resistere dei. Nisi fuisset acceptabile xp̃o deo nostro manifestare te: et qualiter decertasti: nec te ipsam permiserat vidi ab aliquo. nec me cõfortaret tantã properare viã: nusq̃ valentem ꝓgredi: aut de cellula mea ꝓcedere. Hec eo dicente: sed et alia plura: eleuans eũ mulier dixit. Uere abba erubesco dicere tibi actuum meorũ turpitudinẽ: tamen q2 vidisti nudum corpus meum: denudabo tibi et opera actuum meorum vt cognoscas quante turpitudinis atq́ luxurie cõfusione et opprobrio repleta est anima mea. Non enĩ vt tuipse considerasti: ꝓpter aliquã meam gloriam que circa me sunt: pronuncio. Quid enĩ potero gloriari que diaboli vas fui electionis autem effecta. Scio aũt q2 si cepero narrare ea que sunt de me fugies a me quẽadmodũ quis fugiat a facie serpentis auribus non sustinẽs audire ob inexpedibilia que sum operata. Dicam tamẽ nihil negãs: sed verius referã supplicãs te prius vt nõ deficias orare pro me: vt misericordiã inuenire merear in die iudicij. Et senex suffusus lachrymis flebat. Tunc cepit narrare ea que de se erant ita dicẽs. Ego pater patriam habui egyptum: parentibus autem meis viuentibus: duodecimum etatis gerens annum affectum illorum spernens in alexãdriam veni. Et quo modo virginitatem meam in primis violauerim: et qualiter indesinẽter et insatiabiliter vitio libidinis subiugata iacuerim: erubesco cõsiderare hoc enĩ nõ breue est dicere: citius tamen dicam: vt cognoscere possis vitij mei ardorem: quem in amorẽ stupri habui decem et septem (et eo amplius) annis publico astans loco pessimum mei corporis exercebam negociũ tradens volẽtibus irrecusabiliter carnis mee pudorem: repellẽs a me omne acquisitionis lucrũ. Unum tantum mihi erat lucrum luxuriosam acquirere vitã. Nam ludus et ebrietatum nimietas mihi pro thesauris videbãtur. Multotiens oblata recusabam: vt amplius acquirem pessimi mei desiderij amicos: et hoc non quasi locuples faciebam: sed egestatem pro diuitijs reputabam. Unus vero mihi et manus erat desiderijs ardor: procelatis cõuiuijs risibus atq́ iocis insistere. et diebus et noctib⁹ pessimam corporali nature iniuriã irrogare: huiusmõi enĩ obscenis et maculosis operibus: mee iuuẽtutis expendidi vitam. Hoc modo mihi viuente: vidi aliquãdo liberorum et egyptiorum multitudinem concurrentem quasi a mare reperiq́ aliquem et interrogaui dicens. Ubi putas festinãt isti viri q̃ currunt. Dixit aũt mihi. In hierosolymam omnes ascẽdũt ob sancte crucis exaltationẽ: que post aliquot dies solito celebrat. Dixit autẽ ei et ego. Putas suscipiẽt me: si voluero abire cum ipsis. Et ille dixit. Si habueris naulum nullus te prohibebit. Dixit ei. Uere frater naulũ vel sumptũ nõ habeo vadam autem et ascẽdam in vnã nauiũ quã cõduxerunt: et licet noluerit enutrire me: memetipsam eis tradam: nam

corpus meum in potestate habētes pro naulo acci
piant. Proterea autē cum eis volui ambulare (ab
ba ignosce) vt multos haberem cooperatores in li
bidinis passiōe. Dixi tibi mi senex et mi abba igno
sce mihi: nec me cōfusionem meā dicere compellas
Cōtremisco deniqȝ: maculant enī et te et ipsum aerē
isti sermones mei. Zozimas autē terram lachrymis
infundens respondit ei. Dico mater mea propter
deum dic: et ne permittas sequentia salutifere narra
tionis. Illa autem adiungens priori narrationi ad
didit hec. Ille aūt adolescens sermonum meorum
audiens scurrilitatem ridens discessit. Ego autem
fusum quem manu tenebā: proijciens: hūc enī post
tempus cōueniebat me tenere: cucurri ad mare vbi
illo perspexi currentes: et vidi iuuenes aliquos stan
tes in littore: numero quasi decē satis corpore acer
rimos: et ad id quod erat mihi placabile optimos
visos. Erāt aūt et alij qui iam in naues ascēderant.
Impudenter autem vt mihi cōsuetudo erat et irre
uerenter in medio eorū me dedi dicens. Accipite et
me vobiscū quo pergitis: non enī ero vobis impla
cabilis. Sed et alios sordidiores proferēs sermōes
oēs ad ridenduȝ cōmoui. Illi autē me rubescentē
motum videntes: accipientes me in nauiculam por
tauerunt. Exinde nauigationem cepimus. Que au
teȝ post hec acta sunt: quomō tibi enarrare potero
pater. Que lingua dicere potest aut auris audiri ea
que in nauigio vel in itinere facta sunt quomodo
etiam nolentes ad peccatum miseros compellebaȝ
Non est enarrabilis nequissima species cuius ma
gistra sum infelicibus effecta sceleribus. Ergo nūc
satisfactus esto: q: stupeo quomodo me harum ini
quitatum luxurias mare illud sustinuit: quomodo
non aperuit terra os suū et in infernum me viuentē
demersit: que tantas in laqueuȝ duxi animas. Sed
profecto deus qui neminē vult perire sed oēs sal
uos fieri expectauit penitētiam meam. Non enim
vult mortem peccatoris sed longanimiter expectat
sustinens cōuersationē. Sic nāqȝ cū magna festina
tione ascēdimus hierosolymam: et quātos quidem
dies sancte crucis festiuitatem in ciuitate cōmora
ta sum: similibus vacaui nequissimis operibus: ma
gisqȝ prioribus. Non enī sufficiens fui iuuenibus
mecum in naui luxuriātibus et in itinere sed et alios
multos peregrinos et ciues in opus sceleris mei
congregās coinquinaui seducēs. Quādo aūt venit
sancte exaltationis preciose crucis festiuitas: ego
quidam sicut et prius preibam iuuenum illaqueans
et capiēs aīas. Vidi aūt pmo diluculo omnes ad
ecclesiam vnanimiter cōcurrētes. abij et ego currēs
cū properātibus: et veni cum illis in atrium tēpli.
Et cū venisset hora exaltatiōis dñice crucis impin
gebā et impingebar: repellebarqȝ quodāmodo festi
nans ingredi cū populo conāter vsqȝ ad ianuā tem
pli: cū bis q̄ ingrediebātur tn̄ cū magna laboris tri
bulatiōe appropinquabā et ego infelix. Quādo aūt
ianuā ingredi volebā: illi quidē oēs sine impedimē
to ingrediebātur: me aūt diuina aliqua virtus phi

bebat: nō indulgēs introitum. Mox igitur repul
sa eijciebar foras et eiecta sola inueniebar in atrio
stans. Cōsiderās aūt p mulierē impotētiam mihi
hoc euenire: iterum me alijs miscēdo vim mihi quo
dāmodo faciēdo introeūdi: se nimirū laborabā in
uacuū. Vt enī limina vestigio cōtingebā: oēs inte
rius respiciebā nulluȝ impedimentum habētes. me
autē solā non recipiebāt: sed quasi multitudo milia
ris effecta vt ingredienti mihi aditus clauderet: ita
me repētina virtus quedā phibebat: et iterum inue
niebar in atrio. Hec ter et quater passa: et facere co
nans: et nihil proficiens: desperās decetero et am
plius nusq̄ pgredi valens factum quippe fuit cor
pus meū a vi cōpromittētium valde cōfractū. Rece
dens itaqȝ inde in angulo atrij cōstiti: et vix aliquā
do quā ob causam phibebar videre viuificum lignū
in cogitationē reduxi. Tetigit enī mentem et oculos
cordis mei intellectus salutis: recogitās q: squalli
di actuū meoȝ scelera mihi introeundi aditū obser
uabant. Cepi igitur flens nimiū cōturbari et pect9
meū tūdere atqȝ suspiria de pfundo cordis pferēs
et gemēs et eiulans pspexi in loco in quo stabā sur
sum imaginē sancte dei genitricis stātē: et aio ad eā
intēte et inclināter intendēs. Domina virgo sancta
maria: q̄ deū verū scḏm carnē genuisti scio enī scio: q:
nō est cōcedens nec oportunū: sic horridā me et pec
catricē adorare sacrā imaginē tuā: vel cōtēplari ocu
lis tantis sordib9 pollutis: que semp virgo esse di
gnosceris: castaqȝ corpore et aīa mūda existis et im
maculata. Iustū est enim luxuriosaȝ me a purissima
castitatis tue mundicia: abhominari et proijci. Tamē
qm̄ (vt audiui) ob hoc deus homo fact9 est: quē ipsa
digna genuisti. vt peccatores vocaret ad penitētiā:
adiuua me solitariam: et nullū habētē adiutoriū pre
cipe et mihi licētiā tribue ecclesie patefactū ingredi
aditū non efficiar aliena a visione preciosissimi ligni
in quo affixus est deus et homo quē virgo cōcipiēs
ipsa virgo peperisti: q pp̄riū sanguinē pro mea de
dit liberatione. Iube dña et mihi indigne ob diuine
crucis salutatorem ianuā tēpli patefieri et te et te ge
nito xp̄o dignissimā da fideiussorem q: nūq̄ vltra
meam carnē quo inquinabo per horrēda cōmixtio
nem ludibria: sed mox vt filij tui virgo sancta vide
ro lignū: seculo et actibus eius cū oibus q̄ in eo sunt
statim renuncio: et cōtinuo egrediar vbicūqȝ ipsa vt
fideiussor me direxeris. Hec dicēs: et quasi aliquam
satisfactionē recip ēs fidei succēsa calore et de pieta
te visceribus dei genitricis psumēs moui me de eo
dē loco: in quo stās feci oratione et veniēs iterū in
grediētib9 me miscui. et vltra nō erat q̄ me repelle
rat vel q̄ me phiberet appropinquare me ianuis tē
pli. Accepitqȝ me tremor valid9 et extasis: et totaex oī
bus tremebūda turbabar. Itaqȝ cōiungētē me ad
ianuā cui9 mihi adit9 primo claudebaẗ (q̄si ois v̄t9
q̄ prius igredi me phibebat) post aūt viā ingredie
di ppararet ita absqȝ ipedimēti molestia itroiui: et
sic itra scā ictoȝ recepta suȝ et pciosi ac viuifici cru
cis ligni adorare mysterij digna habita suȝ: et tūc

vidi dei sacramēta:⁊ qualiter est parat⁹ suscipere pe
nitētes. Tunc proijciens me pronā in terrā:⁊ sanctū
illud osculans pauimentū exibam. Currens autem
ad illā que me fideiussit venit restans. Coniunxi me
igit̄ in illum locū vbi fideiussionis conscriptū est ci
rographū:⁊ genu curuans coram imagine sancte vir
ginis dei genitricis: his precata sum verbis. Tu que
dē semꝑ o benignissima domina tuam ostēdisti pie
tatis misericordiā: tu indignā supplicationē nō ꝓ
iecisti: vidi gloriā quā peccatores merito non vide
mus. Gloria omnipotēti deo: qui ꝑ te suscipit pec
catorū penitentiā. Quid amplius peccatrix ⁊ mise
ra valeo recordari aut enarrare. Tēpus est iam im
plere quam fidē ditioni tue placitā. Nunc vbi tibi
cōplacet dirige me. Esto mihi salutis ductrix ⁊ ve
ritatis magistra: ꝓcedens mei in viam que ducit ad
penitentiā. Et hec dicens audiui vocem alicuius a
longe clamantis ⁊ dicentis. Jordanē si transieris
bonam inuenies requiem. Ego autem hanc vocem
audiens ⁊ pro me factam credens lachrymas excla
maui ⁊ ad dei genitricis imaginē prospiciens sic vo
ciferata sum. O domina ⁊ regina totius orbis per
quā humano generi salus aduenit: noli me derelin
quere. Et hec dicens de atrio templi sum egressa:⁊
festinanter ambulebā. Exeunte autē me vidit me
quis ⁊ dedit mihi tres nūmos dicens. Accipe hos
nūmos. ego autē accipiens: tres ex eis panes cō
paraui:⁊ hos accepi benedictionē mei itineris con
gruos. Interrogaui autē eū qui panes vendebat:
vnde ⁊ qualis via esse noscitur que ducit ad iorda
nem. Et cognoscens portā ciuitatis que in illa par
te pergit: currens iter agebam plorans. interroga
tioni aūt interrogationem annectēs: reliquum diei
cōsumpsit iter ꝓsperans: erat enī hora diei iam ter
tia: quando preciosam ⁊ sanctam crucem videre me
rui. Et sole iam ad occasū declinante: ecclesiā bea
ti Johannis baptiste positam iuxta Jordanē con
spexi ⁊ in eodem templo ingressa adorans nō conti
nuo in Jordanem descendi. ⁊ ex illa sancta aqua:
manus ⁊ faciem laui. Cōmunicaui autē viuifica et
interpretata christi domini sacramenta: in eadem
sancta precursoris ⁊ baptiste Joannis basilica ⁊ tūc
vnius panis medietatem comedi: ⁊ ex aqua bibi
noctu in terra quiescēs. Lucescente crastino in par
tem aliam transiui:⁊ iterum petij ductricem meam
virginē Mariam vt mihi dirigeret vbi ei placitū
esset. Deueni autem in hac solitudine:⁊ tunc vsq
hodie elongaui fugiens: expectans deum meū: qui
saluos facit a pusillo animo .i. (procella) eos qui cō
uertuntur ad ipsum. zozimas autē dixit. Quot an
ni sunt o domina: ex quibus hanc inhabitas solitu
dinē. Respondit mulier. Quadraginta septem anni
sunt vt ꝯsidero. ex quo de ciuitate egressa sū. Di
xit aūt zozimas. Et quid inuenire ad esū potuisti
o mea dn̄a. R̄ndit mulier. Duos semis qdē panes
deportans. Jordanem transmeaui. qui post modi
cum arefacti quasi lapides obdurauerūt: ex qbus
modicum quid vsq ad aliquos annos comedens
transegi. Dixit autē zozimas. Et sic absq dolore
transisti tanti temporis longitudinem: nihil repen
tine immutationis conturbātis te sentiens calo
rem. Et illa dixit. Rem nunc me interrogas quam
dicere valde contremisco. Si ad narrationem vene
ro tantorum que sustinui periculorū ⁊ cogitationum
que inique conturbauerunt me: timeo ne iterū ab
eisdem tribulationē patiar. Dixit zozimas. Nihil
relinquas o domina quod non iudices. Semel enī
in hoc te manifestam cognouimus: per ordinē pro
omnia te indiminute oportet nos edocere. Illa au
tem dixit ei. Crede abba decem ⁊ septem annis fe
ris immansuetis ⁊ irrationabilibus reluctans desi
derijs: dū cibū initiabam desiderio mihi erant car
nes: concupiebā pisces quos egypt⁹ habebat: de
siderabā etiā vinū delectabile mihi. Multum enim
delectabar in vino ⁊ supabundātius vsq ad ebrie
tatē bibebam:⁊ tūc mihi erat valde in desiderio:
eo ꝙ multo vtebar dū essem in seculo. Hic aūt īquā
o ino gustandi nō habēs vsum vehemētissime vre
bar:⁊ sustinebam necessitatis periculū. Fiebat au
tem mihi ⁊ de luxuriosis canticis nimium deside
riū perturbans ⁊ reducens ad memoriā demonio
rum cantica decantare que in seculo didiceram.
Mox autem lachrymans ⁊ pectus meū manu per
cutiens: meipsam ad memoriam reducebam de cō
uenienti fide ditionis quam feceram: egrediens
contra hanc solitudinem. Veniebam autem per co
gnitionem ante ymaginem dei genitricis Marie
que me ⁊ in fide sua suscepit:⁊ ante illam plorabam
vt effugaret a me cogitationes: que miserrimā meā
animam affligebant. Quando autem superflue do
lenterq lachrymabar:⁊ viriliter pectus meum tun
debam: tunc videbam lumen vndiq circumfulgens
me:⁊ serenitas mihi quedam stabilis mox fiebat.
Cogitationes autem que ad fornicationem iterū
iterumq compellebant me quomodo tibi enarra
re possum. Abba ignosce. Ignis intus infelix cor
pus meum nimis succendebat:⁊ totam me per om
nia exurebat:⁊ ad desiderium commixtionis trade
bat. Dum mihi ergo talis ascenderet cogitatio ꝓ
sternebam meipsam in terrā:⁊ lachrymis terrā in
fundens ipsam mihi veraciter astantē videbā: que
me fideiusserat minantē mihi compellatione quasi
preuaricāti: ⁊ penas preuaricationis imminentes
ira mucronis contra me agentē. Non autem ante
surgebam de terra: nisi prius illa dulcissima lux il
luminare me solito: et cogitationes perturbantes
me effugaret. Semꝑ itaq cordis mei oculos illam
fideiussorē meā sine cessatione erigebam deprecans
eam auxillari mihi in hac solitudine:⁊ penitētie ha
bui adiutricem ⁊ coadiutricē ipsam que genuit ca
stitatis autorē: ⁊ sic decē ⁊ septē annorū curricu
lū periculis multis (vt dixi) reluctans. vsq hodie
adiutorium meum dei genitrix mihi astitit virgo
benedicta per omnia ⁊ in omnibus me dirigēs. Di
xit autē zozimas. Unde exhibuisti cibū aut vesti
mentū. et illa dixit. Panes quidem illos sicut dix

expendens per decē ⁊ septem annos: deinceps nutriebar herbis que inueniebantur per solitudines. Indutuꝫ auteꝫ quod habui transmeato iordane nimia vetustate scissum ⁊ consumptuꝫ est. Multā autem glaciali frigore estusq̄ ardore necessitatem sustinui: concremata estus incendio ⁊ nimio frigoris gelu frigescens corpore ⁊ tremens multotiens et in terraꝫ cadens: pene absq̄ spiritu iacebam immobilis multis ⁊ diuersis necessitatibus ⁊ tentationibꝫ inmēsis reluctans. ⁊ ab illo die vsq̄ ad hāc virtus dei multis modis animā ⁊ corpus meū custodiuit. Recordās enim de quātis malis liberauit, me dn̄s esca enutrior inconsummabili ⁊ satietatis possideo epulas speꝫ salutis mee. Nutrior autē ⁊ cooperior tegmine verbi dei qui ꝯtinet oīa. Non in solo pane viuit hō ⁊ nō habentes operimētū petētes circumdati sunt tegmine hij q̄ se pcti expoliauerūt tunicaꝫ. Audiens auteꝫ zozimas quoniā scripturaruꝫ testimonia proferebat ex libris Moysi videlicet: beati Iob: siue psalmoruꝫ dixit ad eam. Psalmos a matre didicisti: vel alios libros sacre scripture legisti. Illa auteꝫ hoc audiens subridens dixit ad eum. Crede mihi pater non vidi homineꝫ ex quo iordaneꝫ transiui nisi te hodie: sed neq̄ feram aut aliud animal qualecunq̄ ex quo in hanc deueni solitudineꝫ. Litteras autem nunq̄ alicubi didici: sed neq̄ psallentem neq̄ legenteꝫ aliquē auscultaui. Sermo auteꝫ dei viuus ⁊ efficax est intellectuꝫ intrinsecus docens humanum. Hucusq̄ finis coruꝫ que in ea sunt. Nunc auteꝫ obsecrans queso te per incarnationem verbi dei: vt ores pro me luxuriosa. Et cum hec dixisset cucurrit senex ⁊ genu flexo in terram prosternens se cum lachrymis exclamauit dicens. Benedictus deus qui fecit mirabilia magna solus gloriosa ⁊ vehementer stupenda quibus non est numerus. Benedictus es domine deꝰ qui ostendisti mihi quanta largiris timentibus te. Uere enim non derelinquis querentes te domine. Illa auteꝫ apprehendens senē non permisit in terraꝫ perfecte prosterni sed dixit ei. Hec que audisti homo obtestor te per dominū nostruꝫ Iesum christuꝫ saluatorē nostrū: nemini dixeris quoadusq̄ deꝰ de vinculo carnis absoluat me. Uis. omnibꝰ acceptis vade in pace: ⁊ iterum hoc eodē tēpore transeunte anno apparebo tibi: ⁊ videbis me dei nos gubernante gratia. Fac auteꝫ propter dominū quod nūc tibi iniungo. In sacris ieiunijs recurrentis anni futuri non transeas Iordaneꝫ vt consuetudinē habetis agere in monasterio. Stupebat auteꝫ zozimas audiens quoniaꝫ ⁊ canonē siue regulaꝫ monasterij edicebat nihilq̄ aliud clamabat: nisi gloriam deo qui maiora iaꝫ petentibus ⁊ diligentibus se largit᷑. Illa auteꝫ dixit. Sustine vt dixi: abba in monasterio neq̄ eniꝫ (⁊ si volueris) exire quoq̄ valebis. Uespere auteꝫ sacratissime dominice cene, accipe diuini corporis ⁊ viuifici sanguinis portioneꝫ in vase sacro: dignoq̄ tanti mysterij: ⁊ afferens sustine me in parte Iordanis que cōiungitur seculo: ⁊ veniēs viuifica accipiam dona. Ex quo eniꝫ in ecclesia beatissimi ꝑcursoris priusq̄ transirem iordanē cōmunicaui: deinceps vsq̄ nunc nunq̄ communicaui: nunq̄ vsq̄ nunc santificationis huius vsa sum sacramētis: ⁊ ideo deprecor deprecationeꝫ meam non negligas sed affer (vt dixi viuifica atq̄ diuina mysteria: illa hora qua dominus discipulos diuine cene participes fecit. Iohanni autem abbati monasterij in quo habitas dicito. Attende autem tibipsi ⁊ gregi tuo: aliqua enim fiunt ibi digna emendatione: sed nunc nolo te ea sibi edicere: sed quādo tibi ꝑcepit dominꝰ. Hec dicens ⁊ orationeꝫ a sene postulās ad interioreꝫ sollicitudineꝫ velotius festinauit: zozimas auteꝫ prosternens se osculabat᷑ terre locum in quo eius vestigia steterant dansq̄ gloriam deo immensasq̄ gratias agens reuersus est laudans et benedicens dominū nostrū Iesum xp̄m. Iterū ergo remeans per viam solitudinis coniunxit se fratribus in monasterio eo tēpore quo reuerti consueuerant hi qui ibidem morabantur. Et totuꝫ quideꝫ annū illum tacuit nihil audens ex his que viderat enarrare in scipso auteꝫ deprecabatur deum vt iterū ei ostenderet desiderabilē vultum. Suspirabat aūt annualis cursus considerās tarditatē. Quādo ergo aduenit sacra ieiuniorum initiata dn̄ica: mox post solitā orationē alij quidem psallētes exierunt ipse aūt modicā febris infirmitate detētus mansit intus in monasterio. Recordatus est autē zozimas sctē illius ꝑdictū sibi sermonē: q᷑ neq̄ volens exire valebis. Aliquātis aūt elapsis diebꝰ ab infirmitate subleuatus in monasterio ꝯuersabat᷑. Qn̄ aūt monachi sunt reuersi ⁊ ꝯiuncti vespere sacrate cene dominice fecit qđ ei iussus fuerat: ⁊ mittēs in modico calice intemerati corpis xp̄i portionē ꝑciosi sanguinis dn̄i nostri iesu xp̄i posuit in canistro caricas modicas ⁊ palmarū fructus. i. dactilos ⁊ parū lēticule aquis infuse: ⁊ venit tarde hora iaꝫ vespera ⁊ ad litus iordanis sedebat: aduentū postulās sancte mulieris. Beatissima aūt illa tardāte zozimas nō dormitauit sed sollicite attēdebat solitudinē sustinēs qđ videre desiderauit. Dicebat aūt senex in semetipso. Nunquid veniēs non me inuenit ⁊ reuersa est? Hec dicēs flebat: ⁊ oculos eleuans in celū supplicīter deū deprecabat᷑ dicens. Non me alienes dn̄e videre iterū quaꝫ videre me tribuisti nō vadā vacuus peccata mea portās in increpatione. Hec orās cum lachrymis alia in eum cogitatio incidit. Quid inq̄t ⁊ si venerit faciet? Quō transiet iordanē q᷑ nauicula non est? Qualiter aūt ad me indignuꝫ perueniut. Heu me infelicē: heu quis me taꝫ iuste speciei alienauit visu? Hec sene cogitante: ⁊ ecce illa sancta aduenit: ⁊ in parte alia fluminis stetit: zozimas auteꝫ videns eam surrexit gaudēs ⁊ exultans nimis glorificans deū. Luctātem aūt certaminis in eius fluctuabat cogitationis intētione: q᷑ nō pōt iordanis transire fluēta. Et respiciēs senex vidit eam vexillo crucis aquas iordanis signāteꝫ. Totiꝰ tunc noctis tenebras splendor illuminabat lune: q᷑ tp̄s recur-

ſus illius tunc erat Statiʒ aũt vt ſignũ crucis īpreſ
ſit aſcẽdit ſuꝑ aquas ⁊ ambulãs ſuꝑ liquidũ equo-
ris fluctuʒ veniebat quaſi ꝑ ſolidũ.Iter ʒoſimas au-
tẽ ſtupẽs ⁊ genua flectere nitẽs clamãs deſuꝑ aq̃s
mulier ꝓhibuit eũ dicẽs quid facis abba: q: ſacer-
dos dei es ⁊ diuina portas myſteria q̇ ſtatim obe-
diuit dicẽti.Illa autẽ deſcendẽs de aquis dixi ſeni:
Bñdic pater bñdic.Ille aũt cũ magna feſtinatiõe
rñdit)ſtupor enĩʒ nimis iuaſerat eũ in taʒ glorioſo
miraculo)⁊ dixit. Uere non mentit̃ deus qui polli-
citus eſt ſibi ſimiles eſſe eos qui ſemetipſos purifi
cant.Gloria tibi dñe ieſu xp̃e deus noſter q̇ oſtẽdi
ſti mihi ꝑ hãc ancillã tuã quãtũ mee cõſiderationis
inferior ſum menſura vere ꝑfectionis.¶ Hec dicẽte
poſtulauit mulier ſanctũ dicere ſymbolum:⁊ ſic do
minicã inchoare orationẽ.Et expleto Pater no-
ſter qui es in celis.ſicut mos eſt:pacis oſculum ob-
tulit ſeniori ⁊ ſic viuifica myſteriorũ ſanctoꝝ ſuſci-
piens dona extẽſis in celum manibus ⁊ ingemiſcẽs
cum lachrymis ita clamauit dicẽs. Nunc dimittis
ancillã tuã dñe ſm verbũ tuũ . Quia viderũt oculi
mei ſalutare tuũ.Et dixit ſeni.Ignoſce abba:⁊ aliõ
petitionis mee imple mãdatum. Uade nunc in mo
naſterium dei in pace gubernaturus. Poſt recur-
ſum autẽ anni aduenietis iterũ veni in illũ torrẽteʒ
in quo tecũ prius ſum locuta:prorſus non omittas
quin venias:⁊ videbis me iterum qualiter deus vo
luerit.Ille aũt reſpõdit ad eã.Utinã eſſet poſſibile
nunc tua ſequi veſtigia:⁊ tui precioſiſſimi vultus vi
ſione perfrui.Oro mater vt vnã ſenis petiunculam
facias ⁊ modicum cibi ex eo qõ huc attuli digneris
accipere.Et hec dicẽs:oſtendit ei(qõ ſecum detule
rat(caniſtrum.Illa aũt extremis digitis lenticulã
contingit:⁊ tria tollens grana proprio intulit ori
ſufficere dicẽs grãʒ ſpũs:vt cuſtodiret anime ſubſtã
tiam immaculatã.Tunc dicit ſeni. Ora pro me do-
minũ ⁊ me infelicitatis memor eſto.ille pedes eius
ſanctos cõtingẽs cũ lachrymis deprecabatur vt ora
ret pro eccleſia ⁊ imperio ⁊ ꝓ ſe:⁊ dimiſit abire flẽs
et eiulans.Non eñ audebat eã multum detinere:q̃
nec ſi vellet poterat detineri.Illa autẽ iterũ crucis
impreſſione.Iordanem ſignãs aſcẽdit ambulanſq;
ſuꝑ liquidũ iordanis elemẽtum trãſiuit ſicut antea
veniens fecerat.Senex autem reuerſus ⁊ gaudio ⁊
timore nimio repletus ſemetipſum reprehendebat
penitẽs q: nomẽ ſancte vt cognoſceret nõ iquiſiuit
ſperabat tamẽ hoc aduenienti cõſequi anno..Trãſ-
acto autẽ eodẽ anni curſu.venit iterũ in vaſtã deſer
ti ſolitudinẽ.Expletis omnibus ſm cõſuetudinem
feſtinãs ad illã glorioſam viſionẽ intuẽdã: peram-
bulanſq; ſolitudinis iter et inueniẽs aliqua cupiti
loci iudicãda.ſigna:dextra leuaq; aſpiciens:intuitũ
q; oculorum deducẽs luſtrabat vtiq; ſicut ſcientiſſi
mus venator ſicubi ſuauiſſimã repertã cõprehende
ret feram.Cum vero nullo modo aliquid quaqua
verbum cõſpiceret:cepit ſeipſum lugens infundere
lachrymis.Tunc eleuãs oculos orãdo dicebat.Oſtẽ
de mihi domine in corpore angelum cui totus com
parari non dignus eſt mundus:hoc orãdo venit da
locum qui in ſimilitudinẽ fuerat deſignatus torrẽ
tis:⁊ in extremo eius ſtãs vidit corpus ſancte mor
tuũ iacẽs: ⁊ manus ac pedes vt opʒ compoſita ip-
ſum vero corpus ad orientem aſpiciens . Currens
igitur lachrymis lauit beatiſſime pedes: non enim
aliud corporis eius membrum audebat contingere
Lachrymans autem aliquãdiu ⁊ pſalmos dicens tẽ
pori ⁊ rei cõgruẽtes fecit ſepulture orationẽ ⁊ dice-
bat ſibiipſi. Forſitan nõ cõplacet ſancte hec fieri.
Hec eo cogitante:deſignata ſcriptura erat in terra
vbi hec legebãtur.Sepeli abba ʒoʒima:miſere Ma
rie corpuſculum.⁊ redde terre quod ſuum eſt et pul
uerẽ adiice pulueri.Ora tamen pro me ad dominuʒ
Trãſeunte mẽſe parmenothi ſm egyptios:q̇ eſt ſm
Romanos aprilis:die nona nocte id eſt quito idus
aprilis ſalutifere paſſionis:poſt diuine ⁊ ſacre cene
communionem.Has litteras ſenex cũ legiſſet cogi
tabat quidẽ prius:quiſnam eſſet qui ſcripſit:illa eñ
vox vt dixerat litteras ignorabat:in hoc tamẽ val-
de exultãs gaudebat:quia eius ſanctum didicit n o-
men.Cognouit vero quia mox diuina myſteria in
Iordane participauit:eadem hora in locum illum
venit:vbi mox de hoc mundo tranſit:⁊ idem iter qõ
ʒoʒimas per viginti dies ambulans vix conſumma
uit laborans vnius hore curſum.Maria cõſumpſit
et ſtatim migrauit ad dominum.Glorificãs autem
dominum ʒoʒimas ⁊ lachrymis corpus eius infun-
dens:tempus eſt(inquit)miſer ʒoʒima:quod iuſſuʒ
eſt perfice.Sed quid faciam infelix:quia vnde fode
re valeam non habeo.Deeſt ſarculus:nõ eſt raſtrũ
nihil ex omnibus pre manibus habetur.¶ Hec eo
in corde ſuo dicẽte ſecrete modicum cõſpexit lignũ
iacens.quod aſſumens cepit fodere. Ualde autem
dura erat terra ⁊ valde fortiſſima:⁊ nequaq̃ vale-
bat ſenex fodere illam:quia ⁊ ieiunio cõfectus ⁊ lon
gi itineris fatigatione nimis erat defectus. Labo-
rabat eñ ⁊ ſuſpirijs nimis vrgebatur :⁊ ſudoribus
madefactus ingemuit grauiter:ex ipſo cordis ſui ꝓ
fundo.Et reſpiciens vidit ingentis forme leonem
iuxta corpus ſancte ſtantem:⁊ eius plantas lambẽ
tem.Uidens autem pauore contremuit:pre pauo-
re grãdiſſime fere illius precipue quia audierat ſan
ctam dicentem:quia nunq̃ aliquã ibi feram viderat
Signo autem ſe crucis confirmauit vndiq; credẽs
quia illeſum eũ cuſtodire velet virtus iacentis.Leo
autem cepit annuere ſeni.blandis cum motibus ſa
lutans ʒoʒimas autem dixit. Quoniam a deo miſ-
ſus veniſti o maxime ferarum:vt huius dei famule
corpus terre commendetur:opus exple officij. Et
iuſſit leonem ſepelire eius corpus. Ego enim inq̇t
ſenectute confectus non valeo fodere:ſed nec con-
gruum quid habeo ad opus exercendum.⁊ iterum
itineris tanti longitudinem properare nõ valeo vt
afferam tu diuino iuſſu hoc opus cum vngulis faci
to vt cõmẽdat̃ terre hoc ſanctũ corpuſculum.Con-
tinuo aũt iuxta ſenis ſermonem: leo cum brachijs
et vngulis ſuis fecit foueã quãtum ad ſepeliendum
ſancte corpuſculum poſſet ſufficere.Senex vero la-
chrymis pedes eꝰ abluẽs ⁊ multipliciter effuſa pre-

te exorās pro omnibus eam nunc amplius exorare
Operuit terra corpusculum astante leone. sicut repe
rerat nudū. ⁊ nihil aliud habēs: nisi illō scissuȝ vesti
mētū qd ei iā antea ꝓiecerat zozimas ex q vestimēto
necessaria corporis mēbra ꝯtexerat. Tūc recedūt pite
⁊ leo qdē in interiora solitudinis q̄si ouis māsueta dis
cessit. zozimas aūt reuersus ē i monasteriū suū bñdi
cēs ⁊ sctificās deū ⁊ hymnum laudis decantās xp̄o
dño nr̄o. Veniēs aūt in cenobiū: fratrib⁹ ab initio
cūcta retulit: nihil abscōdēs ex oib⁹ q̄ vidit ⁊ audi
uit: ita vt oēs audiētes magnalia dei: nimio stupo
re admirarēt: ⁊ cū timore ⁊ amore magnaq̄ fide ce
lebrarēt beatissime hui⁹ trāsit⁹ diē. ¶ Joānes aūt
abbas iuenit quosdā emēdādos iuxta sctē illi⁹ ser
monē ⁊ hos miserāte deo ꝯuertit zozimas āt i eodē
degēs monasterio: ipleuit ānos cētū: ⁊ tūc migrauit
ad dñm i pace gr̄a dñi nr̄i Jesu xp̄i: cui ē coeq̄li p̄re
gl'ia honor ⁊ imperiū: vna cū sctō viuificatore ⁊ ado
rando spiritu: nūc ⁊ semp in secula seculorū. Amen.

¶ Finit vita beate Marie egyptiace.

¶ Incipit vita sancte Marine virginis.

Uit frater qdē secularis: hñs vnicā filiam
paruullā. Ipse vo ꝯuerti cupiēs cōmēda
uit eā cuidā parēti suo: ⁊ i monasteriū (qd
longe erat a ciuitate ꝑ miliaria triginta
duo) ingressus ꝓficiebat op⁹ monasterij: ita vt ab
bas ei⁹ plusq̄ ceteros q i monasterio erāt eū dili
geret eo q fidelis esset ⁊ obediēs. Cōtigit aūt post
aliqd tp̄s vt recordaret charitati filie sue: ⁊ cepit cō
tristari atq̄ affligi itra se. Et cū ꝑ multos dies hoc
faceret: vidit eū abbas ei⁹ tribulatū ⁊ dixit ei. Quid
habes frater: q sic tristis ambulas. Dic mihi ⁊ de⁹ q
cōsolat oēs dabit tibi auxiliū. Tūc ille ꝓcidēs cū la
chrymis ad pedes ei⁹ ait. Habeo vnū filiū i ciuitate
quē reliq ꝑuulū: ⁊ recordat⁹ affligor ꝓpter eū. Et no
luit abbati īdicare: eo q puella eēt. Abbas vo ei⁹ h
ignorās nollēs eū amittere. q necessari⁹ erat i mo
nasterio: dixit ei. Si diligis eū vade ⁊ adduc eū huc
⁊ sit tecū. Et abiēs adduxit eā dicebat aūt marina:
et mutauit ei nomē: ⁊ vocauit eū marinū: ⁊ dedit eā
ad discēdas litteras intra monasterium et erat cuȝ
ea. Et nullus cognouit de fratrib⁹ q puella esset: s;
vocabāt eā oēs marinū. Et dum esset annoꝝ quat
tuordecim cepit eā docere pater suus viā dñi ⁊ dice
bat ei. Uide filia vt null⁹ cognoscat mysteriū tuum
vsq̄ in finē tuū: ⁊ sollicita sis ab insidijs diaboli: ne
seducaris ab eo: ⁊ istō sanctū monasteriū ꝑ nos sol
ui videat: ⁊ in ꝯspectu xp̄i ⁊ corā sanctis angelis ei⁹
cuȝ impijs eternā dānationē accipiam⁹. Et talia mul
ta dicebat eā per singulos dies de regno dei. Cum
autē facta esset annoꝝ decē ⁊ septē: defunct⁹ est pa
ter eius. Remāsit autē sola in cella patris sui. ⁊ erat
obediens oībus in monasterio: ita vt ab abbate suo
et ab oībus diligeretur. Habebat aūt monasteriuȝ
par boum ⁊ currū: aut bigā: q: vicinū habebat mare
vbi erat emporiū ad tria miliaria: ⁊ ibāt monachi et
afferebāt q necessaria erāt monasterio. Una ergo
die dixit abbas ad marinū. Frater marine quare ⁊
tu nō vadis cū fratribus ⁊ adiuuas eos. Que respō
dit: vt iubes pater. Erat autēȝ iuxta viā homo ma
nēs nomine pādoxius per quē fratres ibāt ⁊ reuer
tebantur. Et cepit frater marinus frequēter perge
re cum curru ad opus sibi iniunctum: ⁊ vbi tardior
eueniebat hora ad reuertēdum: manebat in domo
ipsius pādoxij cuȝ ceteris monachis. Pandoxius
autem habebat filiam virginē ad quā ingressus mi
les per insidias diaboli cōcubuit cū ea: ⁊ cōcepit de
illo milite: ⁊ dum cognitum fuisset a parētibus ei⁹
ceperunt affligere filiam dicētes. Dic nobis a quo
concepisti. Respondit eis. De illo monacho qui di
citur frater Marinus: qui hic frequēter cum curru
mansit: ipse me oppressit: ⁊ concepi. Statim autem
parentes eius perrexerunt ad monasteriuȝ: ⁊ dicūt
abbati eius. Ecce domine abba quid fecit monach⁹
tuus Marinus: quomodo decepit filiam nostram
Dixit eis abbas. Quid dicitis. Et iussit eum voca
re. Et veniente eo dixit ei abbas suus. Frater Ma
rine tu hoc scelus operatus es in filiam eoꝝ. Stās
vero diutius ⁊ cogitans intra se: ingemiscēsq̄ dixit
Peccaui pater mi: penitētiā ago pro hoc peccato:
sed queso te intercede pro me ad deum. vt hanc pro
ficere possim. Abbas vero ad iracūdiā cōmotus ius
sit eā cōtundi et affligi. ⁊ ait. In vitate dico tibi (q:
hoc malū ꝯoperatus es) hic nobiscum nō manebis
in hoc monastero. Et proiecit eā foras. Ipsa vero
nulli vnq̄ confessa est mysterium suum: sed abiens
iactauit se ante fores monasterij: ⁊ iacebat sup ter
ram in penitentia affligēs se: tanq̄ si ipsa peccasset
et ingredientibus fratribus postulabat vt vna bu
cella panis ei daretur. Hoc faciens per quattuor an
nos nō recessit de forib⁹ monasterij. Pādoxij vero
filia peperit filium masculū: ⁊ ablactauit eum ⁊ ad
duxit eum mater puelle secum ⁊ posuit eum ibi an
te monasterium: ⁊ dicebat ei. Ecce frater Marine:
quomodo nosti nutri filium tuū. Et reliquit eū ibi
et abijt. Sācta virgo Marina: suscipiens eū tanq̄
proprium filium de ipsa buccella panis quā accipie
bat ab introeūtib⁹ monasteriuȝ nutriebat filiū alē
nunm. Factum est autem hoc: per duos alios an
nos. Postmodum vero videntes fratres misericor
dia compuncti ingressi ad abbateȝ rogare ceperūt
vt eum reciperet in monasterium dicentes. Abba
indulge ⁊ suscipe fratrem marinū. Ecce quinq̄ an
ni sunt q in penitentia ante ianuā monasterij iacet
⁊ non recessit vnq̄ hinc. Suscipe eum in penitentia
sicut p̄cepit dñs noster iesus xp̄s. vix aūt coegerūt
euȝ ⁊ iussit ingredi ⁊ vocauit euȝ ad se ⁊ ait. Pater
tuus fuit vir sanct⁹ (quod tu nosti) ⁊ paruulū intro
duxit te in hoc sanctuȝ monasteriuȝ: ⁊ non est opera
tus aliquid mali quod tu cogitasti ⁊ fecisti: nec ali
quis in hoc sancto monasterio. Nunc autem ingre
ssus es tu cū filio tuo queȝ de adulterio habes. Un
de oportet te multuȝ penitere. Grande eniȝ pecca
tuȝ hoc fecisti: ⁊ tibi iubeo vt omnes imūdicias mo
nasterij tu solus eijcias: ⁊ aquā ad necessaria purgā
da tu portes: ⁊ calciarium omnibus per singulos
dies tu perficies; ⁊ omnibus seruias. In hoc cum

habedis gratiaȝ meam. Sancta virgo libentissimo animo hec suscipiens omne opus quod ei iussuȝ fuerat perficiebat. Contingit auteȝ eaȝ intra paucos dies dormire in domino. Euntes auteȝ fratres nunciauerūt abbati dicentes: Frater marinus defunctus est. dicit eis abbas. Videte fratres quale peccatum fuit: ꝙ nec penitentiā meruit implere. Sed tamē ite ⁊ lauate eum ⁊ sepelite longe a monasterio. Euntes autē dum lauarent euȝ cognouerunt quia mulier esset: ⁊ ceperunt omnes emittere voces: ⁊ contundentes se clamabant: quia talis conuersatio ⁊ pacientia sancta inuenta est in ea. Cuius mysterium nullus agnouit: cum sic ab eis afflicta fuisset: ⁊ venientes cuȝ lachrymis: dicunt abbati. Abbas veni et vide fratreȝ Marinū: ⁊ dicit eis Quid ē hoc fratres Dicūt ei iterū. Veni ⁊ vide mirabilia dei: ⁊ quid de te agas.. Ille territus perrexit ⁊ venit vsqȝ ad corpus: ⁊ leuantes pallium vnde cooperta erat vidit quia mulier esset. Et mox cecidit ⁊ caput suum percutiebat in terra: ⁊ vociferabatur dicens. Coniuro te per dominū nostruȝ iesuȝ christuȝ: ne me condemnes ante conspectū dei eo ꝙ afflixeriȝ te: ꝙ ignorās feci. Tu domina non dixisti mysterium tuum: ⁊ ego non cognoui in veritate sanctam conuersationem tuam. Si enim cognouissem: te nunꝙ afflixissem. Et iussit sanctum corpus eius intra monasterium in oratorio reponi: Eadem autem die puella illa cuius filius erat arrepta a demonio venit ad monasterium: ⁊ confitebatur crimem quod admiserat: ⁊ de quo viro concepisset: et septima die repausationis eius in domino ibi intra oratoriū liberata est a demonio. Audientes autem qui erant in ipso emporio: et vicina monasteria mirabilia que facta fuerant accipientes cruces et cereos cū hymnis et canticis ⁊ psalmodia benedicētes deum venerunt in eodem monasterio: et ingressi oratorium vbi corpus eius requiescebat benedicerūt deum: vbi (vsqȝ modo) deus orationibus sancte virginis multa facit mirabilia: ad laudem ⁊ gloriam nominis domini: qui cū eterno patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sanctissime. Marine virginis. Incipit prologus in vitā sancte Eufrosine virginis: et primo de interpretatione nominis eius.

Eufrosina dicit̃ quasi effra ⁊ syna. Effra dicitur vidēs vel fructifera vel fertilis. Sina dicit̃ mēsura vel mādatū vel rubꝰ. Ipsa enim fuit videns in cōtēplatōe: fructifera ⁊ fertilis i bonorū operatiōeȝ mēsurata in tēpo: aliū necessitatū ꝑceptione: mādatū scȝ seruāsti obediētie obseruatiōe: rubꝰ i castitatꝭ germinatōe. Vel dicit̃ Eufrosina q̃si eufrosia Eufrosia autē ē herba medicinalis ⁊ valet ꝯ caliginē oculoꝝ. Sic eufrosina ꝓ bis vita ⁊ exēplo docēdo illuminat oculos cordis nostri. Scd̃ȝ nomē eꝰ ē smaradꝰ Smaragdꝰ aūt ē lapis nobilis ⁊ viridis ꝑspicuꝰ. et i frigidis regionibꝰ iuenit̃. Viriditas significat Eufrosine virginitatē: ꝑspicuitas vite aīmositatē: regio frigida cōtra libidinis incētiuū castitatē. Hic lapis flores marcidos ad recētiā pristinā reducit ⁊ recētes conseruat. Sic Eufrosina virgo vnica marcidos peccatores orationibus suis ꝓstine gratie restituit: ⁊ bonos ac deuotos hoīes i grā ꝓstina ꝯseruat.

¶ Finit ꝓlogꝰ siue iterp̃tatio nominis eꝰ Diligēter aūt ē notādū ꝙ in hystoria sequēti qȯ habet̃ de Paphūcio laico tādē effecto monacho patre beate eufrosine. Sȝ supra. x v. d. ⁊ in hystoria sancti Onufrij. lxxxiij. habetur de paphūcio anachorita.

¶ Incipit vita sancte Eufrosine.

Fuit vir i Alexādria nomine Paphūcꝰ honorabilis oibꝰ ⁊ custodiēs mādata dei. Hic accepit cōiugē dignā gn̄is sui: ⁊ ipa honestis moribꝰ plena sȝ sterilis nō ꝑgebat. Vir aūt eꝰ nimis fluctuabat eo ꝙ nō haberet filium: cui omnes facultates suas relinqueret: vt post obitum suum bn̄ ⁊ cōgruenter suā substātiā gubernaret. Coniunx vero indigētibꝰ nō cessabat ministrare nocte ⁊ die ecclesijs dei adherēs: ⁊ obsecratiōibꝰ orās ⁊ petēs adeo dari sibi filiū maxie vidēs suū virū nimiū fluctuantē. Multā ēt pecuniā erogās pauperibus ⁊ orātibus poscebat impleri desideriū suuȝ Similr̄ aūt ⁊ vir eꝰ circuiēs querebat inuenire aliquē hoīeȝ dignū deo: q ꝓ posset ꝓcibꝰ suis effectū desiderij eꝰ ꝑficere ⁊ ita ambulauit ad quoddā monasteriū: qꝛ eiusdem monasterij pr̄ magnus apud deum esse dicebatur. Illicqȝ ingressus: ⁊ multā pecuniā offerēs: multā etiā ab abbate fiduciam: ⁊ ab vniuersis fratribus consecutus est. Post multuȝ vero tēporis: indicauit abbati causaȝ desiderij sui compariēs illi postulauit a domino dari illi fructum ventris ⁊ amborū orationes exaudiēs deus largitus est illi filiam vnam. Vidēs autē Paphuncius abbatis conuersationeȝ: nunꝙ a monasterio recedebat vnde coniugē suam introduxit vt benediceret̃ ab abbate ⁊ a fratribus. Tollentes aūt infantulā lacte: ⁊ facta annoꝝ septē baptizata ē imposuerūtqȝ illi nomē Eufrosina. Gaudebāt aūt sup illā parētes eꝰ: qꝛ erat accepta deo ⁊ pulchra facie. Facta igit̃ annorū duodeciȝ mater eꝰ migrauit ex hoc seculo. Remansit aūt pr̄ eꝰ erudiēs eam litteris ⁊ lectionibꝰ: ceteraqȝ huiꝰ mūdi sapientia. Puella vero tantā accipiebat disciplinā: vt miraret̃ pater illiꝰ prudēt ā. Opinio aūt eius peragrauit totaȝ ciuitatē: seu de sapiētia eꝰ ⁊ doctrina: ⁊ qꝛ nimis pulchra erat ⁊ cōposita vultu ⁊ animo. Multis aūt decertantibus cū patre eius de ea. ad finē ꝑuenire nō poterāt: sȝ ipse pater tātū dixit: domini volūtas fiat. Virꝰ aūt exuperās omnes in honore ⁊ diuitijs accersiuit patrē eius ⁊ postulauit ab eo dari filiam eius filio suo i matrimoniuȝ. Et cōcedēs fieri cōsuete desponsauit eam illi. Post non multū vero tēporis accipiens eam. Paphuncius dū esset annoꝝ decem et octo abijt in monasteriū cum ea in quo consueuerat venire. Multaqȝ iterū pecuniam largitus est: ad necessaria fratrum dixitqȝ abbati. Fructum orationum tuaruȝ adduxit tibi vt ores ꝓ ea: qꝛ iam ad nuptias eam tradere volo. Iussit aūt abbas introduci eā in xenodochiū monasterij: ⁊ locutus est cū ea: benedicensqȝ exhortatus est eaȝ de ca

stitate τ patiētia timoris dei. Faciens aūt ibi tres
dies autem quotidie ponebat ad psalmos: τ vidēs
singulorū cōuersationē: τ spirituale ppositū mira-
batur eorū vitam dicens. Beati sunt viri isti qui: τ
in hoc seculo similes sunt angelis τ post hoc, vitam
eternam consequunt̄. Et cepit cor eius sollicitans
esse: τ zelo timoris dei. Post tres aūt dies: dixit pa
phnūcius ad abbatē. Ueni pater vt salutet te ancil-
la tua: τ ora pro ea: quia ambulare volumus in ci-
uitatē. Cūq̄ venisset abbas piecit se ad pedes eius
dicens. Obsecro pater ora pro me: vt lucretur deus
animaʒ meam. Extenditq̄ manum τ benedixit eaʒ
dicens. Deus qui cognoscis hominē anteq̄ nasca-
tur: tu istius ancille curam habere dignare: vt me
reat̄ portionē τ cōsortium in regno celorum. Et cō
mēdantes se seni abierunt inciuitatē. Pater vero
filius: si aliquādo inueniebat monachū aliquem ad
ducebat in domum suam petens vt oraret pro ea.
Una aūt die anniuersaria qua ordinatus est abbas
vnū ex fratribus misit ad Paphnūcium: vt inuita-
ret eum ad solēnitatem abbatis. Qui abiens in do
mum eius requisiuit eaʒ. Pueri aūt dixerūt. Pro
cessit. Audiēs autē. Eufrosina τ aduocans illū fra
trem: cepit interrogare eum dic mihi frater p cha-
ritate. Quanti fratres estis in monasterio? Ait, ille
frater dixit. Trecentiquinquagintaduo. Dixit ei
puella. Qui voluerit illucvenire ad conuersationem
vestram sanctam suscipiet ne illum abbas vester?
Respondit ei. Etiam cum gaudio magno suscipit il
lum maxime propter vocem domini: qua dixit. Qui
venit ad me nō eijciā eum foras. Dixit ei Eufrosi-
na. Omnes ne in vna ecclesia psallitis: τ equaliter
ieiunatis. Dixit ei monachus ille. Comuniter qui
dam psallimus vnusquisq̄ vero ieiunat: quomodo
vult: aut q̄tum valet: vt non fiat conuersatio con-
tumax voluntatis: sed proprij arbitrij spontanea
voluntate. Omne ergo perscrutans monachorum
conuersationem: dixit ad monachum: Uolebam
abire τ peruenire ad huiꝰ inenarrabilisvite enormi
tatem: sed timeo inobediens esse patri meo quia
pro vana et caduca huius seculi substantia cupit me
tradere viro. Dixit ei monachus. Soror nō permit
tas: vt polluat homo corpus tuum et vt tradas ta
lem pulchritudinem pati opprobrium: sed despon
sa te christo qui tibi potest pro omnibus istis tran-
seuntibus dare regna celorum et cum angelis con-
sortium. Occulte autem exiens vade in monasteriū
mutato habitu seculari: indutaq̄ veste monachia
vt possis euadere. Que cum audisset: placuit ei et
dixit. Et quis me habet tondere? Nolebat enim
a layco tondi quia non seruat fidem. Dixit ei mo-
nachus. Ecce pater tuus veniet mecum ad mona-
sterium: τ faciet ibi tres dies aut quattuor: Tu au-
tē adhuc vnū ex monachis τ quē voles occurret ti
bi cum gaudio magno: hec τ his similia illo dicēte
ad eufrosinā venit Paphnūcius: τ vidēs monachuʒ
interrogauit eū dicens. Quid ad nos fastidiū sum-
psisti domine. Et dixit ad eū Anniuersariꝰ dies est
monasterij: misitq̄ abbas vt venias τ accipias bñ-

dictionē. Gauisus aūt Paphnūcius pr̄ eufrosine: τ
ingressus cum monacho in nauiculaʒ: τ abierunt in
monasteriū. Cū aūt ibi esset: misit. Eufrosina vnuʒ
fidelissimum seruulū dicēs. Uade in monasterium
theodosij: ingressusq̄ ecclesiaʒ monachū quem ibi
inueneris: adhuc tecum Misericordia aūt dei: ec-
ce monachus veniebat de monasterio: vendens que
secum habebat. τ videns eum puer rogauit: vt ve-
niret ad Eufrosinam. Qui cum venisset: videns eaʒ
puella: salutauit eum dicens. Ora pro me pater: et
orans benedixit eam. τ sedit. Dixit aūt ei. Eufrosi
na. Dn̄e mi: ego habeo patrē xp̄ianum τ seruū dei
diuitiarū possessorē substantiosum nimis. habuitq̄
vxorem ex qua me genuit. que transiuit de hac vita
vult autem pater meus p. oībus rebus suis trade
re me seculo huic iniquo: τ ego nolo inquinari i eo.
τ quid faciā penitus ignoro. Totaʒ eīn noctem sine
somno ptransiui: postulans deū: vt ostēderet mise-
re anime mee misericordiā suā. Et mane facto: pla-
cuit mihi mittere in ecclesiā τ adducere vnū ex fra-
tribꝰ vt ab ipso audirē v̄bū dei: τ q̄d facere debeam
Postulo autē pater pro mercede anima tue sciens
q̄ a deo missus es: doce me que dei sunt. Dixit ei
senex ille. Dominꝰ dicit. si quis nō abrenunciauerit
patrem τ matrē τ filios insup τ animā ppriam: nō
pōt meus esse discipulꝰ. Et quid tibi possum plus di
cere: ignoro tamen si potes ferre tēptamēta carnis
relinque omnia τ fuge facultates eniʒ patris tui
multos inuenient heredes. Ecce tapecia: et lero-
chomia: xenodochie monasteria vidue: pupilli: in-
firmi: captiui: si voluerit τ placuerit patri tuo his re
linquat: tu autem sola ne perdas animā tuaʒ dixit
ei puella. Confido in deum τ in orationibus tuis
quia ad laborandū habeo pro anima mea deo auxi
liāte. Dixit ei senex. Talia desideria a firmitate nō
declinent̄. scit eniʒ tp̄s penitentiam agere. Dicit ei
Eufrosina. Et ideo te fatigaui: vt impleas deside-
riū meum: τ facta oratione benedicas me: τ absci-
das comam capitis mei. Et surgēs senex facta ora
tione: abscidit comam capitis eius: τ induit eam
tunica scematis τ orans pro ea dixit: deꝰ qui libera
uit omnes sanctos suos. ipse te custodiat ab omni
malo. Et hec dicēs senex discessit ab ea: gaudens τ
glorificans deum. Eufrosina autem cogitans in se-
metipsa dicit. Si ambulauero in monasterio puel-
larum: pater meus requirens inueniet me: τ violen-
ter trahet me inde propter sponsuʒ meū. Proinde
pergam ad monasteriū virorum: vbi nullus suspice-
tur me esse. Et hec dicēs: proiecit vestē muliebrem.
Et induit virilem. Et sero exiuit de domo sua acci-
piens secum quingentos solidos: τ abscondit se in
quodaʒ loco p totam noctē Mane aūt facto venit
pater eius in ciuitatem: volente autem deo statim
in ecclesiam ambulauit. Eufrosina igit̄ puenit ad
monasterium illud: vbi pater eius notissimus erat:
τ nunciauit abbati p ostiarium dicēs. Eunuchus
quidam de palatio veniens ante ostiū stat: cupiēs
loqui tecū. Egressus aūt abbas proiecit se in terrā
et facta oratione sederunt: dicit ei senex. Quid est

quod veniſti fili? dicit ei Eufroſina. Ego quidam
de palatio fui eunuchius: ⁊ deſiderium habui ſem-
per conuerſationē agere monachoꝛū: ⁊ ciuitas no-
ſtra non valde hoc hꝫ ſtudium ꝯuerſationis: notuꝫ
aūt factum eſt mihi de bona veſtra conuerſatione:
⁊ cupio habitare vobiſcum: ſi placuerit vobis. Ha-
beo enīꝫ poſſeſſiones multas: ⁊ ſi dederit mihi de⁹
requiem: adducam eas huc dicit ei ſenex. Bene ve-
niſti fili: ecce monaſterium: ſi tibi placet habita no-
biſcum: dicit ei abbas. Quod eſt nomen tuum. Di
cit ei Smaragdus. Dicit ei ſenex. Juuenis es non
potes ſolus ſedere: opus eſt tibi habere magiſtrū:
vt doceat te regulam ⁊ conuerſationem monacho-
rum. Dicit abbati. Sicuti iubes domine mi pater:
ſic faciam: ⁊ protulit quingētos ſolidos deditqꝫ in
manu abbatis dicens. Accipe pater interiꝫ iſtos ſi
videro qꝛ poſſum ſufferre hic: veniant ⁊ illa reliqua
Vocauit autem abbas vnū fratrem Agapitum no-
mine: virum ſanctū ⁊ compaſſibilē: ⁊ tradidit in ma
nu eius ſmaradum ⁊ dicit ei. Ecce modo hic erit fi-
lius tuus ⁊ diſcipulus talem euꝫ conſigna: vt exupe
ret magiſtrum: ⁊ flexis genibus facta oratione con-
ſignauit eum: ⁊ reſpondentes oēs dixerunt. Amen
Suſcepit eum agapitus in cellaꝫ ſuā ⁊ qꝛ habebat
vultum decorū ſmaragdus: dū veniebat in eccleſiaꝫ
ad deprecandum dominū multos illorū diabo⁹ ex-
citabat aduerſus decorē vultus peius malas cogi-
tationes: ita vt omnes moleſti eſſent abbati: qui
talem pulchritudinē duxiſſet in monaſterium. Hec
audiens abbas: vocauit ſmaragdum: ⁊ dixit ei. Fi-
li pulchra eſt facies tua: timeo ne ſit ruina infir-
mis fratribꝰ: placeat nobis: vt ſedeas ſolus in cel-
la tua: ⁊ ibi conuenit tibi mādūcare ⁊ pſallere ⁊ nō
inde te egreſſuruꝫ alicubi: ⁊ p̄cepit Agapito. vt pre-
pararet cellam ſolitariam: vt in ea ſolus degeret
ſmaragdus. Fecit autem agapitus oīa que a patre
monaſterij fuerāt impetrata: ⁊ introduxit Sma-
ragdum in cellā ſolitariā. ⁊ erat ibi orationibus va-
cans ieiunijs ⁊ vigilijs nocte ac die operam dabat
ſeruiens domino in ſimplicitate cordis ita vt mira-
retur predictus frater: qui euꝫ ſuſceperat. ⁊ omnib⁹
fratribus retulit eius conſtantiam ⁊ oēs collauda-
bant deū qui in īfirma etate talia opabatur. ¶ Pa
phuncius auteꝫ pater eius cum reuerſus fuiſſet de
monaſterio ad domum ꝓpriam feſtinans ingreſſus
eſt cubiculum. in quo filia eius manere ſolita erat
Et non inuenta triſtis tremēſqꝫ effectus. cepit ex-
quirere anxius ſeruos ⁊ ancillas. quid de eufroſina
filia eius actum eſſet. Pueris autem dicētib⁹ quia
nocte vidimus eam mane aūt facto nō comparuit.
putauimus enīꝫ qꝛ pater illius qui eā deſponſauit
veniſſet ⁊ tuliſſet eam. Miſit igitur ſeruos ſuos ad
domum illius ⁊ non inuenerunt eam. Audiēs autē
ſponſus ⁊ pater contriſtati ſunt valde. Et venien-
tes ad Paphūcium inuenerunt illū vehementer af
flictum iacenteꝫ in terra. ⁊ dixerunt ei forſitā aliq̄s
ſeduxit eā. ⁊ fugit cū illo. Statimqꝫ ſerui cuꝫ equis
per totā alexandriā ⁊ egyptū miſſi ſunt. Erāt autē
ibi ⁊ naues. intranteſqꝫ in eas requirebant per vi-
am ⁊ ſcrutantes monaſteria puellarum heremum
ſpeluncas. per domoſqꝫ amicorum ⁊ vicinorum. et
nuſq̄ repertam lugebant eam quaſi mortuam. So
cer nurum ſponſus ſponſaꝫ flebat. pater lugebat fi-
liam dicens. Heu heu filia dulciſſima. heu me lumē
oculorum meorum conſolatio vite mee: Quis meaꝫ
inuaſit facultatem. Quis meam poſſeſſionē ſparſit
Quis meam venam exiccauit Quis lucernam meaꝫ
extinxit? Quis meam ſpem fraudauit. Quis pul-
chritudinem filie mee violauit Quis putas lupus
agnam meam diſſipauit. Qualis locus talem vul-
tum tegit. Quale pelagus captiuam duxit illam im
perialem faciem. Jlla generoſitatis conſtitutio. il-
la male habētiū conſolatrix. illa laborantiū requies
gemētium portus erat. Terra ne celes ſanguinem
meū. donec videā quid eufroſine filie mee ꝯtigerit
hec ⁊ his ſimilia Paphūcio pſequēte eleuauerunt
omnes qui aderāt vocē ⁊ flebāt. ita vt oīs ciuitas la
mentaref eā. Non ſufferens aūt Paphuncius. nec
inueniens conſolationē. perrexit ad memoratuꝫ ſe-
nem de quo ſupra diximus: ⁊ procidit ad pedes eꝰ
dicens. Peto ne ceſſes orare: vt inueniatur labor
orationum tuarum. Neſcio enim quid acciderit eu
froſine filie mee. Audiens autem venerabilis pa-
ter contriſtatus eſt valde: ⁊ iuſſit adeſſe omnes fra-
tres: ⁊ dixit eis. Oſtendite charitatem fratres: et
poſtulate a domino: vt dignetur nobis oſtendere:
quid factum ſit de filia amici noſtri Paphuncij.
Et ieiunantibus omnibus ⁊ orationib⁹ in tota ebb
domada: nihil eis reuelatum eſt de eufroſina: ſicut
ſolebat quando aliunde rogabant dominū. Oratio
enim Eufroſine erat ad dominū dei noctuqꝫ. ne ma
nifeſtam eam faceret in vita ſua. Cum autē nec ſeni
nec alicui fratrum reuelatum eſſet cepit abbas ꝯſo
lari eum dicens. Fili noli deficere a diſciplina dn̄i:
quia quem diligit deus corripit: ⁊ hoc ſcias: quia ſi-
ne voluntate domine: nec vnus paſſerū cadet in ter
ram: quanto magis filie tue abſqꝫ illius nutu nihil
prouenit. Scio enī quia bonā parteꝫ elegit ſibi: p-
pterea nobis nihil de ea reuelatuꝫ eſt. Si enī (quod
abſit) in malis operib⁹ incidiſſet. nunq̄ deſpexiſſet
deus tantorū fratrum laborē. Habeo fiduciā in do-
mino: quia in hac vita oſtendet tibi dn̄s eam. Au-
diens hoc Paphuncius: recepit conſolationem: et
oſculatus ſenem: ⁊ omnes fratres remeauit ad ſua
gratias agens deo ⁊ orans quotidie bonis operi-
bus ⁊ elemoſynis intentus erat. Poſt aliquantos
vero dies: viſitabat monaſterium: commendans ſe
orationibus fratrum. Una autem die veniēs ad ab
batem: proiecit ſe ad pedes eius dicens. Ora pro
me pater: non poſſum ferre dolorem de filia mea:
ſed magis ac magis renouatur ac creſcit vulnus de
die in diem: ⁊ tribulatur anima mea. Uidens au-
tem eum ſenex nimium afflictum dicit ei. Uis collo
quium habere cum vno fratre ſpirituali: qui venit
de palatio theodoſij: ignorans qꝛ ipſa eſſet eufro-
ſina filia eꝰ Paphūcius dixit. Uolo: ⁊ vocauit ab
bas Agapitum dixitqꝫ ei. Tolle paphuncium ⁊ in-
troduc eum in cellam ſmaragdi. et introduxit eum

in cellam eius: nihil ei antea ignoscentes. Cū autē
subito vidisset patrem suum: ⁊ cognoscens eum to-
ta lachrymis repleta est. Paphuncius autē spera-
bat compunctum esse fratrem illum: non enim co-
gnouit eam: quia species vultus eius emarcuit: pre
nimia abstinentia vigilijs ⁊ lachrymis. Cuculla au-
tem operuit faciē suam: ne aliquo modo agnosce-
ret eam: facta autem oratione sederunt. Cepit au-
tem ei loqui de futura regni beatitudine ⁊ gloria
sempiterna: quomodo per elemosynam ⁊ castam vi-
tam bonamq̄ conuersationē ⁊ humilitatem ⁊ cha-
ritatē ad eam quis posset ꝑtingere: ⁊ de contēptu
seculi: nec plus diligendum esse filium ꝙ deum: nec
patrem super eum qui habet potestatē. Apostolicā
quoq̄ scripturam interpretans quomodo tribula-
tio patientia operatur: patientia autem probationē.
Vidēs autem patrem suum in graui merore depres-
sum: compatiebatur ei. Sed timens ne agnoscere-
tur: impedimentum ei faceret: volens autem eum
consolari dixit ei: crede mihi: quia non despicit te
deus: ⁊ si in perditionem isset filia tua manifesta-
ret eam tibi deus: vt nec illa a diabolo retenta in-
ferret tibi: ⁊ sibi luctum perpetuum. Sed crede
in deum: quia bonum consilium elegit: sicut dixi
secundū vocē euangelij qua dicit: qui diligit patrē
et matrē super me: non est me dignus: ⁊ si quis nō
abrenunciauerit omnibus que possidet: non potest
meus esse discipulus. Potens est deus: ⁊ in hoc se-
culo manifestare eam tibi. Sine etiam sine quid te
metipsum contristando perdis. Age gratias deo ni-
hil desperās: nā ⁊ Agapitus magister meus multotiēs
nimis tristis dicebat mihi. Qr venit qdā homo no-
mine Paphūcius operibus bonis intentus: q filiam
et suā tāꝙ mortuā luget nesciēs qd ei acciderit. ⁊ ni-
mia lamentatiōe affligit: ⁊ maxime qr vnica erit illi:
cū lachrymis piecit se ad pedes abbatis: vt ꝑ eius ora-
tiōes ⁊ omniū fratrū posset inuenire eā. Et cōpa-
tiens dicebat mihi. Quod et oēs fratres: ita et tu ro-
ga ꝓ eo deū. Et ego quasi idignus ⁊ cōscius malorū se-
pius depcabar dn̄m vt donaret tibi sufferentiā tri-
buere lōganimitatē: ⁊ quod expedit adimpleat tā de
te ꝙ de filia tua. Pro hoc ⁊ freqnter videre te voluit ⁊
colloqui tecū: vt aliquā cōsolationē ꝑ me humilē forsi-
tan inuenires: vt aūt nō cognosceret ꝑ multa collo-
quia dicit ad Paphūciū. Vade dn̄e mi. Dū recede-
re vellet Paphūcius aīam illius cōpatiebat illi. Fa-
cies aūt eius pallebat ⁊ replebat lachrymis: ꝓ nimio
autē ieiunio ⁊ diutina inedia sanguinē eufrosina vo-
mebat. Multū eīm cōfortatus Paphūcius in ammo-
nitiōe eius discessit ab ea: ⁊ veniēs ad abbatē dixit:
edificata est aīa mea ab isto fratre: ⁊ ita sum letus ef-
fectus in grā dei ⁊ cōsolatiōe eius tāꝙ si inuenissem fi-
liā meā. Cōmēdāsq̄ se orōnibus abbatis ⁊ oīum fra-
trū reuersus est in domū suā magnificās deū. Cōple-
tis aūt smaragdus itra cellā suā trigīta octo annis
incidit in īfirmitatē qua mortuus est. Quadā vero die
secūdū cōsuetudinē venit Paphūcius ad visitādū mo-
nasteriū. Et post orōnē ⁊ salutationē fratrū dixit
seni. Si iubes pater ꝑmitte me smaragdū videre: qr

valde desiderat eū aīa mea. Vocatoq̄ agapito pre-
cepit ei de Paphūcio ad visitandū smaragdū. In-
troiens autē Paphūcius vbi ger iacebat cepit de-
osculari eū cū lachrymis dicēs. Heu me. vbi sunt ꝓ-
missiones tue. vbi verba dulcia qbus mihi filiā meā
vidēdam oculis meis ꝓmittebas? Ecce non solum
illam non videbo: sꝫ ⁊ tu per quē cōsolationē nō mo-
dicā habebā relinquis nos. Heu me: quisnam con-
solabit senectutem meā? Ad quem ibo? Quis mihi
erit adiutor? duplex malū modo lugeo. Triginta ⁊
octo anni sunt ꝙ ꝑdidi filiam meā nihil mihi actum
est: sed ⁊ die noctuq̄ orabā ꝓ ea. ⁊ similis illius de-
tinet me incomparabilis dolor. Quid sperem am-
modo? Vbi cōsolationē meam inuenio? Iam descē-
do lugens in inferno. Videns aūt smaragdus eum
vehementer plorantem ⁊ nullam consolationem re-
cipientem ait ad eum. Quid turbatis ⁊ te ipsum in-
terficis? Nunquid inualida est manus domini: aut
deo quicꝙ est difficile. Iam pone fidē tristitie tue ⁊
recordare quod patriarche Iacob manifestauerit
deus ioseph quē quasi mortuū lugebat. Sꝫ obsecro
te ne per tres dies me deseras neq̄ derelinquas.
Hesitans aūt paphuncius intra semetipsum dixit.
Forsitam deus reuelabit ei aliquid de me. Tertio au-
tē die dicit ad smaragdū. Expectaui sicut rogasti
me dn̄e meus frater ⁊ non discessi alicubi ꝑ tres cō-
tinuos dies. Cognoscens autem smaragdus (qui ⁊
eufrosina) qr instabat dies dormitionis eius. Voca-
uit paphunciū ⁊ dixit ad eū. Quis deus oīpotens
bene disposuit miseriā meā ⁊ impleuit desideriū: ne-
q̄ vsq̄ in finē viriliter certando ꝑduxit: non mea vir-
tute sꝫ eius adiutorio qui me custodiuit ab insidijs
inimici. ꝑ acto cursu supest mihi corona iusticie: no-
lo te sollicitum relinqre ꝓ filia tua eufrosina. Ego
sū illa misera: ⁊ tu es pater meus paphuncius. Ec-
ce iam vidisti me: ⁊ satisfactum est tibi. Sed nemo
hoc sciat ⁊ non permittas ab alio corpus meum mu-
dari ⁊ lauari: sed per temetipsum hoc facies. Et qr
promisi abbati habere me possessiones multas: ⁊ si
potuissem sustinere ⁊ perdurare in loco isto addu-
cere eas huc. imple ergo pater quod ꝓmisi. Et scio
ꝙ venerabilis est locus iste ⁊ ora pro me: ⁊ hec di-
cens tradidit spiritum. Dum audisset paphuncius
pater eius talia verba ⁊ vidisset quod obdormiuit
commota sunt omnia viscera eius cecidito in ter-
ram: ⁊ factus est velut mortuus. Accurrens autem
Agapitus vidit quia defunctus esset smaragdus:
⁊ in Paphuncium iacentem in terra semiuiuum ia-
ctauit aquam in faciem eius. Et leuauit eū dicens.
Quid habes domine mi paphunci. Ait autem pa-
phuncius. Dimitte me vt hic moriar. Vidi eniꝫ mi-
rabilia hodie. Surgens autem irruit in facieꝫ eius
multitudinem lachrymarum effundens: clamauit-
q̄ dicens. Heu me dulcissima filia quare antea non
manifestasti mihi: vt ⁊ ego morerer tecuꝫ spontanea
voluntate. Veh mihi quomodo latuisti: quomodo
transisti insidias aduersariorum ⁊ nequitias spiri-
tales vite huius ⁊ introisti vitam eternā. Hec Aga-
pitus audiens ⁊ cognoscens tam admirabilē cau-

ſam:ſtupefactꝰ eſt:⁊ currēs nūciauit oīa abbati.Ue
niēs aūt abbas cecidit ſuꝑ eā:⁊ eiulās dicebat.Eu
froſina ſpōſa chriſti ⁊ filia ſanctorū ne obliuiſcaris
ſeruorū tuorū ⁊ huiꝰ mōaſterij:ſ; ora pro nobis ad
dñm noſtrū ieſum chriſtū vt faciat viriliter certādo
venire ad portū ſalutis ⁊ portionē ſecū habere:⁊ cū
oībus ſanctis ſuis.Et iuſſit abbas vt ꝯgregarētur
oēs fratres ⁊ cū honore debito ſanctū corpus illiꝰ
ſepulture daref.Dū aūt cōgregati adeſſent ⁊ vidiſ
ſent,tam ſtupēdū miraculū glorificabāt deū:q̇ etiā
in femineo ſexu ⁊ fragili tāta mirabilia opaf.Qui
dā aūt frater vnū habēs oculū oſculatꝰ eſt vultum
eius cū lachrymis.ſtatimq; vt eā tetigit.oculus eiꝰ
ei reſtitutus eſt.Et videntes omnes fratres q̇ ad
erant benedixerunt deum gratias agentes ei cuiꝰ
ſunt omnia bona que ſunt. Multumq; confortati
⁊ edificati:ſepelierūt eam cum maxima deuotione
in ſepulchro patrū. Pater vo eius omnia que ha
buit in eccleſias ⁊ monaſteria offerens conuerſatus
eſt in eodem monaſterio: plurimam partem ſuſtā
tie ſue ibidem offerens in eodem ſtatu dormiens:
⁊ in eadē cella demoratus eſt:in qua ⁊ filia ſua. Eu
froſina. Uixit autem paphuncius pater ſancte eu
froſine:in ſancto propoſito annos decem:⁊ migra
uit ad dominum:⁊ iuxta filiam ſuam ſepultus eſt:
glorificantes deum abbate:cum omni congregatio
ne ſua. Dies autem migrationis eorum ad domi
num:celebratur i eodem monaſterio vſq; in pñſentē
diem glorificantes deum patrem ⁊ filium cum ſan
cto ſpiritu Amen.

¶ Explicit vita ſancte Eufroſine virginis.

¶ Incipit vita ſancti Frontonij abbatis.

Quoniā ſepe deſideratis audire q̄ ſctā ſunt:⁊
ego placide diſpoſui opari:iā; nō in pellibꝰ
capraꝝ neq; camidē,pilis:ſ; auro ⁊ argēto gēmiſq;
ꝓcioſis decreui cōſtruere tēplū dei:vt ⁊ nos tanq̄
lapides viui,edificemur in domū ſpūalē: ex opibus
mediorū ꝓficiētes in chriſto ieſu dño noſtro qd nūc
apō nitriā geſtū ſit referā:⁊ nō ꝓteribo veritatē vllo
mō:qm̄ ſatis edificat monachos preſens opuſculū

¶ Igif frōtonius verus dei ſeruus ſtudio dei ti
moris de die in diē ꝓficiens:publicā cōemq; vitam
phorrens.viā deſiderās ſolitudinis:cōuocatis ad
ſe fratribꝰ dixit(erāt enī; cū eo viri circiter ſeptua
ginta).En qd nobis ⁊ mūdo dānabili:cuius opibꝰ
renūciare oīmodo cōdecet:vt celeſtē ꝯſequamur ſa
lutē. Quapropter ꝑgamus ad heremū nihil nobi
ſcum ferentes,ad acquirendā celeſtē gloriā:⁊ ſupio
rē inueſtigemus ex virtutibꝰ diſciplinā.His dictis
vniuerſi ꝯſencere:deferentesq; ad heremū ſecū par
ua holerū ſemina:⁊ biſacutas ꝑuoſq; ſarculos (vt
humū foderent) ꝓfecti ſunt.Uenerūt ergo ad here
mū:rurſuſq; Frōtonius ait.Dñs in euāgelio dixit
Nolite cogitare quid manducetis aut quid biba
tis:aut quo operamini.Hec enim omnia gētes mū
di querunt.Querite primū regnum dei ⁊ iuſticiam
eius:⁊ hec omnia adijcientur vobis. Teneamus ꝓ
miſſum et inueniemus in nobis opus domini con
ſeruatum.Oēs ergo habitabant in heremo in ope

re domini iugiter laborantes:⁊ in agone ſpiritua
li proficientes.Adiuuabat enim ſeruos ſuos domi
nus.Ipſe autem frontonius non pro ſe tantum ſ;
pro cunctis orabat:ſciens ſcriptum eſſe:nō querēs
quod mihi vtile ſit:ſed quod multis:vt ſalui fiant.
Cumq; in eadem heremo longo tempore morarentur
temptare eos aduerſarius chriſtianorum cepit
ꝙ debuiſſent in ſeculo demorari quia anachoritaꝝ
vita duriſſima eſt ⁊ nemo eam poteſt ſufferre:mur
murrauerūtq; in cordibus ſuis dicentes. Quid: eſt
qđ voluit pater noſter frontonꝰ vt habitemus i he
remo?Nūqd illi q̇ in vrbibꝰ ⁊ caſtellis habitāt deū
videre nō poſſunt:⁊ qui in heremo habitāt celos vi
dent.Nonne eos boni actꝰ cōmēdant.Quis nā po
terit cibo viuere angeloꝝ?Ecce morimur fame de
fectus,vigiliarū nō capit labor:ſ; acriora frangūtur
ieiunia:fiunt debilia genua:vt vnuſqſq; nrm nō poſ
ſit ſtare.Audiēs quoq; frontonius eoꝝ murmura
tionē anteq̄ ad eū cōuenirēt dicētes aliqd:ipſe pre
ueniēs eos ait.Quouſq; irritatis deū murmurātes
in cordibus veſtris ⁊ dicētes.Nūqd q̇ heremū inha
bitāt hi tantū; ſunt dei ſerui:⁊ q́s ex cibo poterit vi
uere angeloꝝ.Cōueniamus ad abbatē ⁊ loquamur
ad eū vt habitemus in ciuitate:q: ſi q̇ nos illic vide
rint oportunas nobis iuxta dei votū dirigēt eſcas.
prout cuiq; dñs dederit facere.Illud aūt ſcitote:q:
nō necabit dñs fame animā iuſtā. Ecce,oculi dñi ſu
per timētes eum:vt alat eos in fame ⁊ illud nō me
moramini ſcriptū:qđ ait apoſtolꝰ in fame ⁊ ſiti: ſed
in heremo nūq̄ defuerūt radices herbarū nec man
ſiſtis aliqñ ieiuni.Recordemini:q: antea locutꝰ ſum
vobis.Nolite cogitare quid manducetis aut quid
bibatis aut quo operamini.hec enī oīa gentes mū
di querunt. Nouit dñs cibum dare timētibus ſe.
Querite primū regnum dei et iuſticiā eius ⁊ hec oīa
adijciētur vobis.Si enī deus volatilia paſcit ⁊ cor
uos non deſerit.quomodo nos derelinquere pote
terit ipſum iugiter in mēte habētes:eoruq; aſſidue
orātes.Certe ſi fame defecerimus in heremo:nos
dñm accuſemus ⁊ improperemus ei cum ad ipſum
venerimus dicētes. Credidimus euāgelio tuo:vbi
dixiſti ꝙ vniuerſos i te credētes celi pabulo paſcis
fecimus cuncta que precepiſti ſperauimus, in te:et
tu nos deſpexiſti.Sed q: ibi nos ꝓbaſti:hic magis
vt ꝓbes veritatem redde qđ ꝓmiſiſti.Nolite ergo
murmurare aduerſum deum:ne murmurātes ſicut
patres noſtri in hoc deſerto a ſerpētibus pereatis
Quod ſi expectaueritis dñm qñ voluerit dabit bo
na timentibus ſe.Quo dicto ſiluerūt oēs paululū;
a murmuratiōe ſua:erāt enī in merore poſiti. Ego
igif ꝓpoſui vniuerſa breuitate exequi:⁊ cuncta ſer
mone ruſtico cōprehēdere:quecūq; ſui ꝓſequi titu
li ꝓhas eſt:⁊ ꝑ huiꝰ libelli ſentētias ac ſyllogiſmos
dulci eloquijs currere prout pōt vnuſquiſq; lector
audire. Redeamus ad ordinē cepti opuſculi vt nō
cura videamur aſſerere.Uenit itaq; āgelus miſſus
a dño ad quēdā diuitē nocte:⁊ dixit illi Tu epularis
in diuitijs ſplēdide:⁊ ſerui mei i heremo idigēt pa
ne.Surge ḡ diluculo:⁊ mitte fuis necieſſcas ex oibꝰ

q̄ tibi dedi:q2 pcuratorez te posui gregis mei:q̄ te
celo lactāte iugiter paui:nec vnq̄ dimisi. Ita ḡ pla
cuit mihi ex elemosyna tua degere pauperes meos
qui in deserto spiritualiter viuūt ⁊ se mihi suo do-
mino crediderunt ⁊ idcirco fac sermones quē mo-
do missus a domino loquor ad te. Quod nisi fece-
ris dissipasti fedus pacificū domini dei tui. At ille
tanto errore conuentus:ex illo somno expergiscit:
consurgensq; mane: aduocatis necessarijs amicis
seruisq; suis fidelibus locutus ē ad eos dicēs. Ja-
centi michi nocte in lecto:quipiam soporis ceperā:
⁊ ecce subito nunci9 mihi assistit dicens. En tu epu
laris induuitijs tuis splendide:serui vero mei in de
serto indigēt panibus. Surge ergo diluculo:⁊ mit
te seruis meis escas ex omnibus que dedi tibi:q2 p
curatorez te posui gregis mei. Ecce mittere quero
sed vbi morentur serui dei ignoro. Cupio preceptū
implere admonitus: sed quis mihi ad quem dirigā
locuz ostendet Angelus precepit ⁊ deus qui senio
res estis:ostendite locum. Et nemo valuit illi indi
care locuz:q2 in abdito montis manebant:⁊ nemo
vbi morarentur:agnouerat. Igitur altera nocte du
riore cōminatione conuentus:plagis confessus di-
ues ille corripitur ⁊ vrgetur vt seruis dei dirigere
escas. Iterum diluculo cōsurgens a prioribus ami
cis querebat consilium vt sibi diceret aut certe ab
alijs inquirerent:vbi serui dei morarentur. Aiebat
ista cum magno fletu plagas ostendens:quibus de
manu angeli fuerat nocte correptus. Sed cum ne-
mo posset locum habitationis ostendere:vnus pre
ceteris qui maioris erat consilij respōdit ⁊ ait. Si
volueris accipere consilium meum charissime forsi
tan erit tibi hoc salubre. Sūt tibi cameli septuagin
ta onera eos ex omnibus bonis quibus intelligis
dei famulos posse vesci:⁊ dirige camelos per viam
nemine ducente:⁊ si ex deo hoc factum est imperiū
animalia tua salua regredientur ad te si vero tibi a
dyabolo iactura imminet: libenter tollera flagella
temporis:q̄ acriori forte cede corripiaris. Quod si
hoc tibi consilium displicet quere aliū qui dare po
terit melius rnsuz. Hec dicens conticuit:sed ipsi di
uiti:⁊ qui cum eo erant huiuscemodi cōsilium bene
placuit. Onerauit ergo sexaginta qnq; camelos ex
his q̄ dei serui cōmedere possent:qnq; vero camelo
rum cibaria facta imposuit escā cunctorum aialiuz
in maximo dolore dicēs. Si quis inuenerit eos et
eoz exposuerit onera visis cibarijs miserebitur eis
⁊ dabit eis mādūcare. Et cū ingenti fletu vno ordi
ne innectēs cordas:direxit eos per viam commen-
dans domino:vt si ex deo esset imperium remearēt
celeriter cum salute. Nullus vero ductorū anima-
libus abijt. Et quando egressi sunt ianuam dimisit
seruulus primum camelum cuius ducalem tenebat
quē ceteri sequebantur: ⁊ abierunt per viam iuxta
pcinctoriū montis cūtes soli. Sed nescio an soli ca
meli pgere potuerant: qui domini nūcio p̄euntē:viā
directam: vt intellectū est:postea abierūt: ⁊ quar
to die confecto itinere hora nona agētibus op9 dei
fratribus. sicut quidam postea retulit nobis: ecce

primus excubauit ante fores camelius:sed campa-
ne sonitū audire nō potuit per strepēs sonos hym
norū abbas tamē ipse:qm̄ prope ostium erat prior
vidit ⁊ gauisus est valde Angustus enī erat introi-
tus monasterij ⁊ solus abbas fores suo statu clau-
debat:ceteris intropositis fratribus tacuit nihil re
spōdēs donec hymni cōplerētur. Tūc cōpleto hym
norū ordine aduocatis fratribus pene impropera̅s
ait. Ubi sunt murmurationes vestre. Ecce domin9
imperio forti nobis escas ex alto misit cui voluit vi
ro prudēti imperās. adduxit nobis camelos onu-
stos. Uenite deponam9 onera vt possint refici ani-
malia lassa. Tunc oēs mira gratulatione leti cōmu
niter gratiarū actionē deo reddiderūt: gaudentes
deponebāt onera cameloz:supra quinq; vero came
los reseratis sarcinis cibaria repererunt. Abluētes
igitur animalium pedes de stratu eoz fecerūt pre-
sepia ⁊ apposuerūt eis escas quas sibiipsi portaue
runt:necnon ipsi etiā discurrebāt p omnes montes
aufractus notas inquirere herbas:vt laborātia ani
malia escis pluribus reficerent. Mane autez facto
abbas cōsiliū vtile eligēs ⁊ auaritiā oino spernens
medietatem sumpsit escarū. aliam vero ptē diuidēs
sup camelos oēs ne alij viderētur portare ⁊ fieret
alijs iniuria omnibus mediū imposuit onus:velut
eulogia reuocās domino reruz. vt auaritie legē scin
dere:⁊ medietatem oblationis pprio dño cameloz
cōsolās eū de animaliū tantoz periculo:simulq; do
minū deprecās:ne accideret innocēti viro tanta ia-
ctura. Octua autē die cū essent oēs in vnū collecti
ieiuni vnus qui leues ac tynula aureas habebat p
flamina ventorum cāpanule rapiēs sonitū paululū
reticuit ⁊ cū bene tandē sonantes comprehenderet
ait. Puto ex altitudine montiū campane sonātis
motus auditur. Tūc oēs egressi senserūt cameloz
aduētus gratulatio mirabilis accedit: leticia faciū-
da fit de consolatione viri:nā q̄ defuncta animalia
aut perdita iā lugebat gaudens de preceptis ani-
malib9 letabaf. Uenerūt oēs illesi nō tristes vultu
nec maciā necessitatē habētes. Suscepit ergo came
los suos homo ille cū magna gratiarū actione:⁊ vi
sis oneribus multo amplius recreatus. Tunc ⁊ ille
amicos et pauperes plures ad prandium nobile
vocat:easdemq; eulogias indigentibus distribuit
quas acceperat. sed et amicis q̄ aderāt ex eis largi
tus est:⁊ ipse quoq; benedictionē sancte iocūdita-
tis accipiēs gaudebat in dño ex illo igitur tpe vsq;
ad mortē frontonij:sic diues ipo notato tpe qm̄ pri
mum miserat escas necessarias ipsis dirigebat:et
alijs sic diuitibus dñs impabat:vt ex oibus dapi-
bus irrigati nihil dei serui cū sancto frontonio mi-
nus haberēt. Uigilabāt in operibus dei filij cū pa-
tre ⁊ spiritualib9 eos adimplens dapib9:amonebat
quotidie sermone celesti exultās letabaf in dño:qui
sibi talē dederat intellectum:vt auium solitudinis
loca digne quesisset: legēdūq; hoc tradidit multoz
ad edificationē monachoz. Ille ergo magis erit
melior in cōspectu dei:nō quicūq; legerit. sed q̄ cre-
dendo dñi seruis sic fecerit. Mercedem aūt a chri-

sto iesu domino nostro recipiet. qui elemosynam
pauperibus erogauerit. ꝛ seruos dei rectos corde
intuitus fuerit in gloria domini nostri iesu christi
cui est honor ꝛ gloria, in secula seculorū amē. Hec
tempore Anthonij imperatoris gesta sunt. tertio
decimo anno imperij eius.

¶ Finit vita sancti Frontonij.

¶ Incipit vita sancti. Symeonis heremite
qui in col. stetit.

Sanctus symeon ex vtero mřis
sue electꝰ est a dño ꝛ meditabat
placere illi. erat autem isti filius
susocion nomine. et nutriebat a
parentibus suis. Qui cū factꝰ
fuisset ānoꝝ tredecim. pascebat
oues patris sui: et videns eccle
siam: relictis pecoribꝰ ingressus
est. audiuitq; aplm sibi legi itter-
rogansq; vnū seniorem ait. domine quid est. istud
quod legitur senex respondit ei. pro substantia aie:
vt discat homo timere deū ex toto corde. ꝛ ex tota
mente sua. dixit beatus Symeon. Quid est timere
deū. Dicit ei senior. Quare me flagitas fili: Et ille
quasi deum in quid interrogo te. s. Ista enim que a
te audio discere volo. quia ignarus sum. ꝛ stultus.
Respondit ei senior. Fili si quis ieiunauerit iugiter
et obseruationes fecerit per momenta. et humilia-
uerit seipsum omni homini. et non dilexerit aurū
neq; parentes. neq; vestimenta neq; possessiones et
honorat patrem et matrem. et sacerdotes dei pro
sequitur hic hereditabit regnū eternū. ꝛ qui econtra
rio ista non custodit. hic hereditabit tenebras exte
riores: quas parauit deus diabolo et angelis eius
Ista omnia fili in monestario exaggerant. Audiēs
hec beatus Symeon cecidit ad pedes eius dicens
Tu es pater meus et mater mea ꝛ doctor operum
bonorum et dux ad regna celorum. Tu enim acqui
sisti animā meā que iam mergebatur in ꝑditionem
dominus reddat tibi vicissitudinem ꝑ anima mea:
ista sunt enim que edificant: ego autem iam nunc
vadam sicut docuisti in monasterium vbi deus vo-
luerit: et fiat voluntas eius in me: dixit illi senior:
fili priusq; ingrediaris monasterium: audi que dico
Tribulationem habiturus es: necesse est enim te
seruire et vigilare in nuditate: et indesinenter subire
mala: et iterum cōformendus es: vas preciosum deo
et statim exiens beatus Symeon de ecclesia ibat in
monasteriū sancti. Tymothei magnifici viri: ꝛ pro-
cidēs ante fores monasterij iacebat ꝑ dies quinq;
nō māducās neq; bibēs: ꝛ die quinta egrdiēs ab-
bas. Tymotheus: itertogauit eū dicēs. Vñ es fili
aut quos parētes habes: qui sic afflictꝰ es aut qđ
est nomē tuū: ne forte aliquid maligesseris: aut for
sitā seruus sis ꝛ dñm tuū fugis. Tūc beatꝰ Symeō
cū lachrimis dixit. Nequaq̄ dñe sed opto vt sim
seruus dei si ipse voluerit: quia volo saluare ani-
mā meam perditam Iube ergo introire in mona
sterium et omnibus deseruire: noli me foris diutꝰ
dimittere. Tūc apprehēsa manu eius introduxit eū
Abbas in monasterium: dicens fratribꝰ. Filioli mei
ecce trado vobis istum fratrē: docete eū canones
monasterij: stetit: autē in monasterio quasi mēses
quattuor seruiens omnibus sine querela: i quibus
psalteriū ex integro memorie commendauit: quo
tidie percipiens cibum diuinum. Cibū vero quem
simul cum fratribus accipiebat tacite pauperibus
erogabat: non sollicitus de crastino: fratres ergo
ad vesperam: ille vero septimo die cibum sumebat:
Vna autem dierum egressus ad puteū aquā hau-
rire: sumpsit funem de situla: vnde fratres aquam
hauriebant: et inuoluit eū toto corpore suo nudo
a renibus vsq; ad collum: ꝛ ingressus dixit fratribꝰ
Exiui haurire aquā et nō inueni funē in situla: ꝛ illi
dixerūt. Tace frater ne forte agnoscat abbas quo
usq; tp̄s ꝑtereat. Putrefactū est aūt corpꝰ eius de
obligatione: ꝛ asperitate funis: q: secabat eū vsq;
ad ossa: ingressus est eū in carnē ita vt vix appare
ret. Quadam autē die exeūtes aliqui de fratribꝰ in
uenerunt eum cibū suū dantē pauperibꝰ ꝛ regressi
dixerūt abbati vnde nobis adduxisti hoīez istū Nō
possumꝰ abstinere sicut ille de dñica eni in dñicā ie-
iunat cibos quos accipit pauperibꝰ erogat: sꝫ ꝛ fe
tor grauissimꝰ exit de corpe eius: ita vt nullꝰ iuxta
eū stare possit: ꝛ cū ambulat vermes ď corpe eꝰ ca
dūt: lectusq; eꝰ plenꝰ ē vermibus: tūc exiēs abbas
inuenit sicut illi dixerūt: cui ait. fili qđ ē ꝙ dicūt fra
tres de te. nō tibi sufficit ieiunare sicut nos audisti
euāgeliū de doctoribꝰ dicēs: q: nō est dicipulus suꝑ
magistrū erit aūt omnis ꝑfectꝰ: vt sit sicut doctor
eꝰ: dic mihi fili: fetor iste vnde ꝓcedit. stans beatꝰ.
Symeō: nihil respōdit. Et iratꝰ abbas iussit eū spo
liari ꝛ inuenerūt funē circa corpꝰ eꝰ: ita vt nihil pa-
reret de eo nisi summitas tātū. exclamās aūt abbas
voce magna dixit. Vnde nobis aduenit iste hō de-
struere volēs regulā monasterij. Rogo ergo te disce
de hinc ꝛ perge quo vis cū multo tamē dolore ꝛ la-
bore tulerūt a corpe eꝰ funē de quo erat inuolutꝰ:
vna cū carne eꝰ putrida: faciētes aūt illi studiū per
multos dies sanauerūt eū. Sanatꝰ aūt post hec exi
uit de monasterio nullo sciēte: ꝛ ingressus ē puteū
desertū vbi nō erat aqua non longe a monasterio
vbi immūdi spiritꝰ inhabitabāt. Et ipsa nocte re-
uelatū est abbati ꝙ multitudo populorū circunda-
rūt mōasteriū suū cū fustibꝰ ꝛ gladijs dicētes. Da
nobis seruū dei Symeonē tymothee: sin autē icēde
mus te cum monasterio tuo quoniam exasperasti
hominem iustum. Qui euigilans ait fratribus. Fi-
lioli mei visionem vidi: ꝛ multum turbatus sum in
ea. Et in alia nocte vidit multitudinem virorum
ortium astantium ꝛ dicentium ei. Da nobis seruū
dei Symeonem dilectus est enim deo et angelis:
quare illum vexasti maior te est apud deum omnes
enim angeli cōtristātur propter illū: ipsum aūt ꝑpo

nere habet deus in mundo ita vt ꝑ illum multa si-
gna fiant: qualia nemo fecit. Tunc exurgens abbas
cum magno timore dixit fratribus. Requirite mihi
hominem illum et adducite in hunc locum ne forte
omnes moriamur propter illum. Vere enim san-
ctus dei est: mirabilia enim magna vidi ⁊ audiui de
illo. Tunc oēs monachi exierunt eum querere ⁊ om
nia ꝑlustrātes ⁊ non inuenientes renunciauerunt ab
bati dicētes. Nullū locū relinquimus vbi eū nō que
siuissemus: nisi tm̄ in deserto puteo. R̄ndit abbas
Rogo vos frēs ite ad ꝑquirēdum eū: sed ⁊ ego va-
dam vobiscū: vere sanctꝰ ⁊ seruꝰ dei est. Et sumēs se
cū quinqꝫ ex illis: venit ad puteū. Et faciēs oratio
nē descēdit cū fratribus in puteū. Videnſqꝫ illum
beatꝰ Symeon cepit rogare dicēs. Rogo vos ser-
ui dei dimittite me vna hora vt reddā spiritū meū:
adhuc em̄ modicū deficiēs est: valde aūt fatigatur
anima mea qm̄ exaspaui dominū. Dixitqꝫ ad illū ab
bas veni serue dei: vt deducamus te in monasteriū
cognoui em̄ de te q2 seruus dei es. Illo vero nolē-
te adducunt eum ad monasterium: ⁊ omnes proster
nūt se ad pedes eius flētes ⁊ dicentes. Peccauimꝰ
in te famule dei: indulge nobis. Beatus autē Sy-
meon gemebat dicēs. Quare grauatis infelicem et
peccatorē. Vos aūt estis serui dei ⁊ patres. Stetit
autē ibi quasi annū vnū. ¶ Post hec egressus oc-
culte nō lōge a monasterio: ibiqꝫ multo tēpore fuit
Edificauitqꝫ sibi clausuram ex lapide sicco: ibiqꝫ
fuit annos tres: ⁊ veniebāt ad eū multi ad orationē
Deīde fecit columnellā cubitoꝝ quattuor stetit i ea
annos quatuor crescebat autē de eo fama facta per
orbē terre: ⁊ faciunt ei colūnam habentem cubitos
duodecim: ⁊ stetit in ea annos duodecim. Rursum
qꝫ fecerunt colūnam cubitorū viginti stetitqꝫ in ea
ānos duodecim. Tunc ꝯgregati sunt oēs habita-
tores loci illius ⁊ edificauerunt iuxta ipsam colūnā
basilicas duas: ⁊ colūnā cubitoꝝ triginta: ⁊ suꝑ ip-
sam stetit annos quattuor: ⁊ cepit virtutes facere.
Multi languidi veniebant ad eū ⁊ demonia haben
tes: ⁊ curabat eos: ceci visum recipiebant: debilium
manus restituebantur: surdi auditū recipiebant le
prosi mundabanť. Multas gētes inclinauit ad fi-
dem christianā. idē sarracenos persas armacenos
⁊ laotos: similiter ⁊ alophilos: audientesqꝫ de deo
de virtutibus eius cōueniebant ⁊ adorabāt deum.
Tunc inuidus dyabolus transformauit se in speciē
angeli: fulgens in splendore cū equis igneis: ⁊ cur-
rus igneus apparuit iuxta colūnā vbi stabat beatꝰ
Symeon illuxitqꝫ cū fulgore ⁊ splendore q̄si in spe
cie angeli fulgens. Et dixit dyabolus blandis ser-
monibus. Symeon audi verba mea que tibi domi
nus mādauit. Misit me angelū suū cū curru igneo
⁊ equis igneis vt rapiā te quō rapui helyā. Tēpus
tuū iam est: ⁊ tu similiter ascēde iam mecū in currū
q2 dn̄s celi ⁊ terre me transmisit huc: ascēdamꝰ pa-
riter in celos ⁊ videant te angeli ⁊ archangeli cum
maria matre dn̄i: cū apostolis ⁊ martyribus: confes
soribus ⁊ ꝓphetis: q2 gaudēt videre te vt orēs dn̄z

qui te fecit ad imaginē suā. Etiā locutus sū tibi ne
tardes ascendere. Sic symeon cōpleta orōne dixit
dn̄e vis rapere me peccatorē in celum. Et eleuauit
dexterū pedē vt ascenderet in currū: leuauitqꝫ dex-
teram manū ⁊ fecit signaculū xp̄i: Cū signū crucis
fecisset cōtinuo dyabolus nusq̄ cōparuit: sed cum
argumēto suo euanuit sicut puluis ante faciem ven
ti. Tunc intellexit symeon artē esse dyaboli. Reuer
sus ergo in se dixit pedi suo: nō reuerteris retrorsū
hinc: sed stabis hic vsqꝫ ad obitum meum donec ac
cersiat dn̄s me peccatorem. Interea dyabolus in
frigore apposuit vulnus suꝑ femur eius ⁊ putre-
factum est ita vt multitudo vermiū scatescēs de eo
descenderent de corpe eius: decurrebātqꝫ de pedibꝰ
eius in colūnā: ⁊ de colūna i terrā. Anno aūt itegro
stetit in colūna suꝑ vnū pedē. Quidam aūt iuuenis
astitit ei Anthonius noīe qui vidit ⁊ scripsit hec.
Iuxta p̄ceptū illiꝰ colligebat vermes: qui cadebāt
ad terrā: ⁊ porrigebat illi sursū. At ille ponebat
eos sibi in ipso vulnere ad similitudinē iusti iob di-
cens. Manducate qd̄ vobis dn̄s dedit. ¶ Audiēs
aūt basilicus rex sarracenoꝝ famā eius venit ad eū
Videns aūt illum stantē sursum ⁊ orantē subito ce
cidit vermis de corpe eius. At ille currēs apphēdit
eum in fide ⁊ posuit suꝑ oculos suos: Et videns sy
meon ait. Quare hoc fecisti vir illustris a me et me
grauasti. Vermis est enim de corpe meo putrido. ⁊
cum audisset rex basilicus aperiens manū suā inue
nit margaritam preciosissimam. ⁊ dixit ad beatū sy
meonem. Non est vermis putridus sed margarita
preciosissima. Cui ille respōdit. Homo sm̄ fidē tuā
data est tibi: ⁊ benedicetur in manibus tuis omni-
bus diebus vite tue. Et ita regressus est homo ille
plenus fide: post multū vero temporis audiens ma
ter eius famam de eo venit videre eum: sed ꝓhibi-
ta est videre eum. quia locum illum mulier non in-
grediebatur. Cum autem audisset beatus symeon
vocem matris sue dixit ei. Sustine mater modicū
tempus ⁊ simul nos videbimus si deus voluerit. At
illa hec audiens flere cepit ⁊ rogare vt eum vide-
ret: et solutis crinibus increpabat eum dicens. Fili
quare hoc fecisti: ꝓ vtero quo te portaui satiasti me
luctu pro lactatione qua te lactaui dedisti mihi la-
chrymas: ꝓ osculo quo te osculata sū dedisti mihi
amaras lachrymas. pro dolore et labore quē passa
sum imposuisti mihi seuissimas plagas. Et tantum
locuta est vt nos omnes faceret flere. Audiens B.
symeon vocem genitricis sue posuit faciem suam in
manus suas et plorauit amare mandauitqꝫ illi di-
cens. Domina mater quiesce modicum tēpus ⁊ vi
debimus nos in eterna requie. At illa cepit dicere. ꝑ
xp̄m qui te plasmauit si est possibile vidēdi te. in tā
to tempore alienū a me permitte me videre te: aut
si non vel vocem tuam audiam ⁊ statim moriar: quia
pater tuus in tristicia ꝑpter te mortuus est. Et nūc
ne me in ipsa amaritudine perdas fili. Hec dicens
pre tristicia ⁊ planctu in somnum conuersa est. Sta-
bat autem tres dies ⁊ tres noctes non cessans pre

dicari eum.] Tunc beatus Symeon orauit ad domi-
num pro illa ⁊ statim reddidit spiritum. Colligētes
vero corpusculū eius adduxerunt in conspectu eius
Et ille flēs ait. Dñs suscipiat te in gaudio q: tribu
lata es ꝓpter me: ⁊ portasti me in vtero mēsibꝰ no
uem atq; lactasti simul ēt ⁊ nutristi cū labore. Hec
eo dicēte matri vultu sudabat ⁊ corpus eius com
motum est nobis oībus inspicientibus. Ille autē
eleuās oculos ad celū dixit: dñe deus virtutū qui se
des sup cherubin ⁊ scrutaris fundamenta abyssi: q
cognouisti adā anteq̄ esset: qui ꝑmisisti regni celo
rum diuitias diligentibus te: qui locutus es moysi
in rubo ignis: qui benedixisti abraam patrē nostrū
qui introducis in paradisum animas iustorū: ⁊ ani
mas impiorum mergis in perditionem: qui duos
leones humiliasti: ⁊ fortia chaldeorꝝ incēdia mitiga
sti seruis tuis: qui heliam coruis deferētibus escā
pauisti: suscipe animam eius in pace ⁊ colloca eam
in locum patrum sanctorum. quia tibi est ptās in se
cula seculorum. Post hos vero dies rursum fece-
runt ei colūnam habētē cubitos .xl. ⁊ stetit sup ip
sam annorum xvj. vsq; ad obitum suum. ¶ In quo
tempore drago grandis nimis habitabat iuxta eū
in partibus aquilonis. vnde nec herba ibidem na-
scebatur: cui etiam intrauit lignum in oculo dextre
ro. Et ecce quadam die veniebat cecus ille drago ⁊
trahens se applicuit ad habitaculum in quo vir dei
morabatur totus in girum se complicans quasi ve
niam poscens: humiliatoq; capite iacebat. Quem
beato Symone intuente statim exiuit de oculo eius
lignum habens cubitum vnum. Videntes aūt oēs
glorificauerunt deum: tamen ab eo fugerunt pro-
pter metum. Sed bestia ipsā voluit se et mansit
in vno loco immobilis q̄diu omnis populꝰ ptrā
siret. Deinde surgens adorauit ostium monasterij
fere ꝑ duas horas: ⁊ sic reuersa est in cubile suum: ⁊
neminem lesit. Mulier quedam sitiens nocte venit
ad idriam aquam bibere in qua erat paruulus ser-
pens ⁊ bibens deglutiuit illum ⁊ creuit in vtero ei.
Sed multi medici ⁊ incantatores ⁊ magi adhiben-
tes studium nihil profecerunt. Post aliquod vero
tempus adducitur ad sanctum Symeonē. At ille ius
sit eam poni in terram ⁊ de aqua monasterij in os
eius mittit: tūc exclamauit fortiter ⁊ statim exiuit
de ore eius serpens cuius longitudo erat cubitorꝝ
triū. Eadē hora crepuit serpēs q̄ ēt ad multorꝝ testi
moniū suspēsus est ibi septē diebꝰ. Et sana facta est
mulier ex illa hora. Virtutes eius q̄uis alicuius fa
cūdia enumerare vix valeat: tñ put sunt vires oīno
silentio eas tegi minime patiar. ¶ Factū est aūt vt
aqua in loco illo nō iueniret ⁊ totus populus peri
clitabat ⁊ oīa aīalia pre aque penuria. Videns vero
sanctus Symeon cōtritionē eorꝝ stetit ad orōnē. Cir
ca decimā aūt diei horā subito dirupta ē terra: ⁊ fa-
ctū est chaos magnū ab orientali pte ipsiꝰ monaste
rij: ⁊ inuenta est quasi spelūca inestimabilē multā
habēs aquā. Tunc iussit fodi septē cubitis: ⁊ ex eo
tpe supabundauit aqua in illo loco vsq; in p̄sentem

diem. Quo in tpe expectātes quidā de longe orō-
nē ipsius ⁊ opa meridiana hora diuerterūt paululū
ad vmbraculū arboris ꝓpter estū ad repausandum
cūq; sederēt ecce subito pgnās ceruа preteribat se-
cus illos ⁊ dixerunt ad illā. Per orationē sancti Sy
meonis te cōiuramus modicū sta vt te comprehen
damus que stetit eadē hora. Apprehendentesq; eā
occiderūt ⁊ comederunt partē aliquā ex ea statimq;
obmutuerunt: ⁊ sic veniebāt sicut et ceruа illa. Cur
rentes autem venerunt ad sanctum Symeonē por
tantes corium eius ⁊ luxerūt ibi duos annos: ⁊ vix
aliquādo sanitatē recipere potuerūt. Iniquum est
eñ peccatū eorū recitare. Corium autē ceruе su-
spenderunt ibi ad testimonium multorū. ¶ Sed ⁊
pardus immanis erat in locis illis qui ⁊ homines
et animalia interficiebat: ⁊ in giro omnia vastabat
Venientes autem homines loci illius ad sanctum
Symeonem nunciauerūt ei. q tanta ac talia mala
pardus operaretur. Tūc sanctus Symeon iussit de
terra vel de aqua monasterij aspergi in illa loca.
Et factum est. Exquirentes vero post modum in-
uenerunt ipsum pardum iacentem mortuū ⁊ omes
glorificauerunt deum. Symeonis. Quēcūq; tamē
sanabat precipiebat illi dicens. Vade in domum
tuam et honorifica deum: qui te sanauit: ⁊ ne au-
deas dicere q te Symeon curauerit: ne tibi subito
deterius contingat: et ne presumas iurare per no-
men domini: quia graue peccatum est: sed in me hu
mili ⁊ peccatore iura siue iuste siue iniuste q̄ ob cām
omnes orientales ⁊ barbare gentes que sunt in il-
lis regionibus per eum iurant. ¶ Latro quidā de
anthiochia qui nominabatur Jonatas: multa ma
la faciens: cum a multis persequeretur: nec posset
se iā ab illis abscōdere. quasi leo a facie multorꝝ per
sequentiū fugiēs: subito ingressus est monasteriū: ⁊
amplexus colūnā sancti Symeonis cepit amarissi
me flere. At ille dixit ei quis es: aut vnde venisti hō
aut cur huc introisti. At ille. Ego sū Jonathas la
tro qui omnia mala feci veni huc penitere. Ait itaq;
sanctus Symeon. Taliū ē regnū celorum: sed ne velis
me tēptare ne iterū inueniāris in sceleribus ipsis
que reliquisti. Hec illo loquēte: ecce officiales venie
bāt ab anthiochia dicētes. Trade nobis inimicum
⁊ maleficum Jonathā: ne subito cōmoueatur ciui-
tas in seditionē bestie enim parate sunt ad deuorā
dum eum. Respondit eis sanctus Symeon. Filioli
mei ego non adduxi eum huc: quoniam qui addu
xit eum maior vobis est: et istis talibus subuenit: et
enim talibus est regnum celorū. Et si potestis in-
intrare rapite eū hinc. ego autem non possum quia
timeo eū qui illū misit ad me. Audiētes autem hec
viri illi: regressi sunt cū timore magno ⁊ renunciaue
runt omnia anthiochie: sed Jonathas latro per se
ptem dies amplexēs ⁊ tenēs colūnam dicit ad bea
tum Symeonem: domine si iubes ambulare volo.
Respondit illi iustus. Iterū in ipsa mala festinas di
xit illi Jonathas. Non domine: sed tēpus meū im
pletū est. Et sic loquēs cū eo reddidit spiritum. Et

volentes eum ſepelire iuxta monaſterium:ecce alij
officiales veniebant ab antiochia propter illū ⁊ in
ceperunt clamare ⁊ dicere. Da nobis inimicum no
ſtrum:omnis enim ciuitas turbata eſt propter illū.
Reſpondit eis beatus Symeon:qui illum adduxit
venit cum multitudine celeſtis militie:qui potens
eſt intartarum mittere ciuitatem veſtram cum ha-
bitantibus in ea qui etiam hunc reconciliauit ſibi.
⁊ ego timui ne ſubito occideret me:ne ergo amplꝰ
fatigetis me humilem ⁊ pauperem:⁊ ita cum timo-
re regreſſi ſunt nunciātes omnia que viderant ⁊ au
dierant:poſt paucos vero annos:factū eſt vna die
hoc eſt ſexta ſabbati ⁊ inclinauit ſe ad orationē.
ſuſtinēs tres dies:i.ſexta feria ſabbato ⁊ dominico
Tunc ego paucifactus aſcendi ad ipſum : et ſteti in
conſpectu eius:dixiq̄ ad eum.ſurge domine bene-
dic nos quoniā populus(tres dies ⁊ tres noctes
habet) expectat benedictionem a te ⁊ non reſpon-
dit mihi ⁊ rurſus aio ad eū .Quare me ꝯtriſtas do
mine aut q̄d offendi. Supplico mitte mihi manū:
aut forſitā iam a nobis migraſti. Et ſentiēs q̄ð nō
loquebat̄ mihi:cogitaui vt nulli dicerē q: timebā il
lū tangere:⁊ ſtans quaſi hora media inclinaui me
⁊ poſui aurem meam ad auſcultandum et non erat
flatus:niſi tantum quaſi odor multorum aromatū
aſcendebat de corpore eius :⁊ ſic intellexi quia reqe
uit in domino:⁊ hebefactus planxi amariſſime : ⁊ i
clinans me oſculatus ſum oculos eius :⁊ barbā cō
plexus crineſq̄ capitis eius eū increpās dixi . Cui
me domine derelinquis:vel vbi requirā tuā angeli
cam doctrinam? Quale reſūm reddā p te: aut cuꝰ
anima reſpiciet colūnam ſine te ⁊ nō lugeat? Quale
reſūm reddā infirmis q̄ veniēt aut reqrēt te hic
⁊ non inuenient? Quid dicā aut q̄d loquar eg o hu-
milis Hodie video te:craſtinā vero ꝯſidero a d dex
terā ſiue ad ſiniſtrā ⁊ nō inuenio te. Aut quo ami-
ctu operiā colūnā tuā Heu me q̄ venient aliqui de
longe querentes te et non inuenient Et pre multa
triſticia obdormiui. Statimq̄ apparuit mihi di-
cens. Non derelinquam columnam hanc: nec locū
et montem hunc benedictum in quo illuminatus
ſum :ſed deſcendens ſatiſfac populo ⁊ annuncia de
me anthiochie ſecrete ne tumultus fiat in populo.
Ego enim requieui ſicut dominus voluit:tu autē
ne ceſſes miniſtrare in hoc loco : et reddet tibi do
minus mercedem in celis . Sed nec moleſtus ti
bi ſum . Exurgens autem a ſumno paucifactus
dixi . Domine memento mei in requie ſctā tua .
Et ſubleuans veſtimenta eius procidi ad pedes
eius ⁊ oſculatꝰ ſum veſtigia eius ⁊ tenēs manus eꝰ
poſui ſuper oculos meos dicens: Benedic obſecro
mihi domine. Et iterum fleui ⁊ dixi . Quales reli-
quias tollam a te in memoriam? Et hec dicens mo
tum eſt corpus illius ego autem timui tāgere eū
Et vt nemo ſciret deſcendi celeriter et fidelem fra
trem miſi anthiochiam ad epiſcopum. Et ſtatim ve
niens cum tribus ep̄is et cum illis aldaborius ma
giſter militum cū ſuis tendentes cortinas circa co-
lumnam eius defecerunt veſtimēta ſua. Erant autem
conficta ab auro. Et deponentes eum iuxta altare
ante columnam colligenteſq̄ ſe aues volabant ſup
columnam:clamantes et quaſi lugentes:ita vt om-
nes viderent. Planctus etiam populi et iumento
rum reſonabat per miliaria ſeptem:ſed ⁊ montes ⁊
campi et arbores ꝯtriſtati ſunt circa loca illa. vbiq̄
eū nebula tenebroſa facta eſt per circuitum. Ego
autem conſiderabam angelum venientem ad viſitā
dum eum. Circa horam ſeptimam ſeniores ſeptem
loquebantur cum angelo vultus eius erat ſicut ful
gur ⁊ veſtimēta ſicut nix. Et vocem eius in timore
et tremore tandiu conſideraui:q̄diu audire potui
quid tamen fuiſſet ignoro . cum autem taceret ſan
ctus ſymeon in feretro. volens epiſcopus anthio-
chie: de barba illius pro benedictione aliquid con-
tingere: extendit manum ſtatimq̄ areſacta eſt: mu l
teq̄ obſecraationes et orationes fiebant ad deum
pro eo et ſic reſtituta eſt manus eius. Supponen-
tes autem corpus feretro cum pſalmis ⁊ hymnis
duxerunt anthiochiam. Omnis autem populus q̄
erat per circuitum regionis illius plangebat q̄ pa
trocinium tantarum reliquiarum tolleretur ab eis
et q̄ epiſcopus anthiochie iuraſſet: vt nemo tange-
ret corpus illius. Venientes vero in quintum milia
rium ab Anthiochia in vicum qui vocatur meroe:
nullus potuit mouere eum. tunc quidam homo an
nis quadraginta ſurdus ⁊ mutus ſubito cecidit
ante feretrum:⁊ cepit clamare ⁊ dicere. Bene veni-
ſti ſerue dei. tuus enim aduētus me ſaluauit:⁊ ſi me
ruero: viuere ego tibi ſeruiā oībus vite mee. Et ele
uans ſe apprehendit vnum de burdonibus qui por
tabant feretrum ſtatimq̄ mouit ſe de loco iſto. Et
ita ſanatus eſt homo ex illa hora. Vir amabat vxo-
rem alienam:⁊ volens eam adulterare non potuit
et mortua eſt ⁊ poſita in monumento. et ille iuit ⁊
violauit ſepulchrum eius ſtatimq̄ obmutuit ⁊ ſur-
dus factus eſt: obligatus eſt in illo loco annis qua
draginta. Tunc exeuntes omnes de ciuitate anthio
chie ſuſcipiunt ſuper argentū ⁊ aurum corpus ſan
cti Symeonis: cum pſalmis ⁊ hymnis et cū multis
lampadibus portauerunt in eccleſiam maiorem: et
inde in aliam eccleſiam que vocabatur penitentia.
Multe etiam virtutes fiunt ad ſepulchrum eius:
magiſq̄ in vita ſua: ⁊ homo qui ſanus factus eſt ibi
ſeruiuit vſq̄ in diem mortis ſue. Multi autem ob-
tulerunt theſauros epiſcopo anthiochie pro fide
poſcentes reliquias de corpore eius : ſed propter
iuſiurandum minime preſtitit. Ego humilis ⁊ pec-
cator Anthonius: inquantum potui lectionem hāc
breuiter expoſui . Beatus autem qui habet illam
ſcriptam in libro:⁊ legit in eccleſiam: in domo dei:⁊
cum memoriam eius fecerit mercedem ab altiſſimo
recipiet cui eſt honor: poteſtas ⁊ virtus in ſecula ſe
culorū. Amen. Eius depoſitio ſexto kalendas au
guſti celebratur.

¶ Explicit vita ſancti Symeonis heremite.

¶ Incipit vita sancte Eufraxie virginis.

IN diebus theodosij imperatoris piissimi: fuit vir quidā in regia ciuitate senator noīe Antigonus: eratq; imperatori genere ⁊ societate coniunctus. sermone sapiēs simul ⁊ opere: ⁊ bona semper p̄cipue suadens vt pie romanis legibus licite negocia gubernare: erat autē ⁊ cōpassibilis homo: cunctis necessaria prebēs. Diligebatq; eum princeps non solū tanq̄ parentē ac senatorē: sed etiam tanq̄ christianum ⁊ piū ⁊ semp̄ cōsilia vtilia proferētē. Erat autem hic locuples vehementer: ita vt ciuitas regia alium diuitijs sermone ⁊ opere similē non haberet. Hic accipit vxorem ex genere proprio: ex eodē imperiali sanguine descendentem: cui nomen Eufraxia: mulier religiosa ⁊ timens dn̄m nimis: ⁊ ecclesie vacans et offerēs deo preces cum lachrymis. Hec multos in opere dei fecit idoneos: multasq; oblationes in ecclesijs ⁊ sanctuarijs offerebat: vehementer eam diligebat imperator et augusta p̄cipue q̄ ex eorum genere erat: necnō ex moribus cōposita ⁊ honesta. et valde religiosa. Nata est autē eis filia. ⁊ vocauerunt eam nomine matris sue Eufraxiam. Cūq; habuissent hanc filiā vna dierum dixit antigonus Eufraxie. Nosti soror mea Eufraxia: q̄ nihil est ista vita nihil diuitie: nihil vanitas huius seculi tēporalis In octuaginta nāq; annis hominis tēpus implet cum ruina diuitie autē in celo reposite: in infinita seculorum secula timētibus deū manēt: ⁊ priuamꝰ nos illis diuitijs mūdanis cogitationibus obligati: ⁊ in fallacia positi temporalium diuitiarum dies nostros frustra consumus: nihil animabus nostris vtiliter acquirentes. Audiēs autē hec Eufraxia dixit antigono viro suo. Et quid iubes domine mi vt faciamus. Cui dixit antigonus. Unam filiā p̄ deū acquisiuimus ⁊ sufficiat nobis: ⁊ nequaq̄ vltra conueniamus infelicitati: ⁊ miserie seculi. Audiens hec Eufraxia: cōsurgens extēdit manus ad celum: ⁊ ingemiscēs dixit viro suo antigono. Benedictus deꝰ qui dignū te fecit timore suo: ⁊ ad cognitionē veritatis adduxit. Uere dn̄e sepius supplicaui deo: vt cor tuum illuminaret: ⁊ mentem tuā pro hac causa faceret elucescere: sed hoc tibi pādere nō presumpsi q̄ vero ipse fecisti principiū: iube me ⁊ loquar. Cui dixit antigonus. Dic soror mea qđ vis. Respondit Nosti domine meus: quia ante multas generationes apl's testatur ⁊ dixit. Tempus breue est: decetero vt qui habēt vxores tanq̄ nō habētes sint. Deficit enī huius seculi cupiditas ad quam vtilitatem erunt ista pecunia: et tanta abundātia possessionū Nihil eorum est: qđ nobiscum poterit descēdere in infernum. Cum bono ergo cōsilio tuo festina multa dare pauperibus: vt nō illud cōsilium qđ tractasti inueniat infructuosum. Audiēs hoc Antigonus glorificauit deū. ¶ Cū igit̄ adeptus esset optimā cōuersationem: ⁊ multa pauperibus erogasset Antigonus vnū solūmodo annum viuēs postq̄ sue renunciauit vxori vitā suā pie disponēs: cōpleto anno defunctus est ⁊ sepultus in pace. Tunc imperator pariter ⁊ augusta fleuerūt eum tanq̄ ex eorū genere descēdentē: virū iustū ⁊ religiosum. Cōpatiebantur enī ⁊ Eufraxie: nō solū tanq̄ proprie cōsanguinee: sꝫ etiā q̄ erat iuuēcula. Duobus nāq; annis ⁊ tribus mensibus vixit cum viro suo: nā vno anno ex cōstituto ad alterutrū abstinētes sicut fratres vixerūt Igit̄ sepulto Antigono ab imperatore ⁊ augusta nullū cōsolabat̄ Eufraxiā. Illa vero sumēs p̄priā suā filiā dedit eā in manus imperatoris ⁊ auguste: et prostrata ad pedes eorū: cū clamore ⁊ magno gemitu dixit. In manus dei ⁊ vestras hāc orphanā nunc cōmendo. Memoriā ergo habentes Antigoni qui fuit vester suscipite eā atq; tuemini: ⁊ estote ei in loco patris ⁊ matris. Multa siquidē flumina lachrymarum ⁊ voces miserūt audiētes: ita vt etiā principes lugerēt. Post paucū vero tēpus a luctu aliquātū quiescētes Antigoni suasit imperatorī: vt filiā suā Eufraxiam: cuidā senatorū ditissimo daret vxorem Et factum est vt arras Eufraxia acciperet. Susceptis arris puelle etas expectabat̄. Erat enī nimis infantula: quādo suscepit arras: q̄si annorū quinq;. Post aliquātulum tempus vero cogitauit ipse senator: vt vxorē Antigoni sibi crederet copulari: ⁊ per preces aut p̄ mulieres matronas persuasit auguste vt sine noticia p̄ncipis mitteret. ⁊ Eufraxie cōiugis verba nunciaret. Que cū audisset amare fleuit: ⁊ dixit mulieribus q̄ fuerāt destinate. Ueh vobis in futuro seculo. que mihi talia persuadetis: ⁊ ad talia concurritis contra mulierem que s̄m deum viuere festinat. Recedite a me quoniam extraneā cōgregationē vestrā nunc egistis. Ille vero deformate discedentes: nunciauerūt. auguste que gesta sunt. Cognoscēs autē imperator qđ factū fuerat grauiter inuectus ē in augustā ⁊ indignatus aduersus augustam dixit. Uere augusta extraneā rē ab hac cōuersatione fecisti. Hec sunt op̄a christiane auguste. Sic p̄misisti deo pie regnare. Sic recordaris antigoni: ⁊ q̄ nobis semp̄ vtilis p̄māsit. Alienā rem nostro imperio egisti q̄ mulierem in puellari etate cōstitutā que pene solūmodo vno anno cū viro vixit. ⁊ mox ex cōstituto p̄pter celeste regnum se ab vtrisq; separauerit: tu rursum ad mūdum redire cōpellis. ⁊ neq; timuisti deū hāc iniquitatem volēs facere? Qui satisfaciet hominibus: q̄ nō per me factum est hoc Indecētem ⁊ incōgruū fecisti rem: qđ nec oportuit vt meum adiret imperium: p̄pter sincerissimū meū amicum maxime Antigonū. Audiēs hec augusta: ex vultu nimie cōfusionis mutata sicut lapis fere per duas horas sine voce permāsit. Et facta est magna tristicia. inter imperatorē ⁊ augustā. p̄pter Eufraxiā antigoni cōiugē. Tunc eufraxia agnoscēs: q̄ magna tristicia p̄pter eā inter imperatorē ⁊ augustā fuisset effecta vultu oīno demisso: tristis facta ē vsq; ad mortē ⁊ de ciuitate volebat discedere. Tūc flens

acriter dixit Eufraxie filie sue. Filia mea habemus
in egypto copiosam magnāq̄ substātiā: veni eamꝰ
illuc ⁊ visitemus patris tui possessiones: ⁊ mea oīa
tua sunt filia mea. Tūc ergo cū filia sua eufraxia de
regia ciuitate discessit principe nesciente ⁊ venit in
egyptū: illic quoq̄ morabaᵗ: ⁊ sua p̄dia crebro visi-
tabat. Et pfecta est in interiorē thebaidē cū pcura-
toribus suis atq̄ ministris habētibꝰ curā suarū re-
rū. Que etiā illic vacās in sanctuarijs: ⁊ multas ob-
lationes illic offerēs: p monasteria viroꝝ ac mulieꝝ
multas pecunias errogabat. Erat aūt monasteriū
mulierū in vna ciuitate habens architria centū tri-
ginta de quibꝰ magnas ⁊ mirabiles ꝟtutes hoīes
p̄dicabāt. In illo nāq̄ monasterio nemo gustabat
vinū nulla illarū pomū edere aut vuas au ficus: aut
aliq̄d hmōi bonoꝝ q̄ terrena nascitur vbertate gu-
stabat. Quedā aūt eaꝝ abrenūciās seculo neq̄ oleū
edere volebat: q̄dā earū a vespa vsq̄ ad aliā vespe-
rā ieiuniū ptrahebāt: alie ꝟo post biduum edebāt:
alie vero post triduū. Nulla earū pedes suos ablue-
bat: aliquāte vero audiētes de balneo loqui irridē-
dentes ꝯfusionē magnā ⁊ abhominationē se audi-
re iudicabāt: q̄ neq̄ auditū suū hoc audire patiebāᵗ
Una queq̄ ꝟo eaꝝ stratū in terra habebat: ciliciū
paruulū vnꝰ cubiti latitudinis ⁊ longitudinis triū
et paululū in ipsis requiescebāt. Erāt aūt ⁊ vestes
eaꝝ de cilitio vsq̄ deorsū obstringētes pedū extre-
mitates. Quātūcūq̄ poterat vnaqueq̄ laborabat.
Et cū aliquā eaꝝ aliqn̄ cōtingeret infirmari non ei
fomētū aut adiutoriū medicine conferebaᵗ: sed (si
quā cōtigisset egrotari) tāq̄ maximā bn̄dictionem
a deo accipiebat ⁊ tolerabat languorē donec eā me-
dicina dn̄ica pueniret. Nulla earum ianuas exibat.
Erat aūt ianuatrix p quā respōsa oīa fiebāt matu-
ra: multeq̄ sanitates ibi fiebāt. Parū q̄dē eufraxia
diligēs cōsiliū sanctarū mulierum ppter mirabilē
cōuersationē earū sepiꝰ ad ipsum monasteriū pge-
bat: timiamaq̄ illic offerebat ⁊ cereos. Una quidē
dierū rogabat abbatissam: ⁊ priores monasterij di-
cēs eis. Paruā bn̄dictionē volo absq̄ terrore vr̄o
prebere redditum auri viginti aut triginta librarū
vt oretis p ista famula vr̄a: ⁊ p Antigono prē eius.
Cui abbatissa respōdit. Domina mea matrona an-
cille tue nō egēt redditibus neq̄ pecuniā ꝯcupiscūt
Propterea nāq̄ oīa reliquerūt ⁊ cūcta despiciunt
in hoc seculo vt eternis bonis frui mereātur: ⁊ nihil
possidere volūt ne celesti regno priuenᵗ. Sꝫ ne te cō-
tristē aut sine fructu dimittā paucū oleū ad cādelas
⁊ timiama i oratoriū ꝯfer: ⁊ hꝰ erit nobis p mercede
iusticie. Et his oblatꝭ rogabat eufraxia abbatissaꝫ
vt oēs sorores orarēt pˀ antigono: ⁊ filia eꝰ eufra-
xia. Una vero dierū eufraxie infanti abbatissa dixit
tētādo. Dn̄a mea eufraxia: diligis monasteriū nr̄m
⁊ oēs sorores. Illa respondit. Etiā dn̄a diligo vos
Dixit ei abbatissa rursum cū ioco. Si nos diligis
esto nobiscū in nr̄o scemate. cui infantula dixit. Ue-
re si nō cōtristaᵗ mater mea: vlteriꝰ nō egrediar de
loco isto. Cui abbatissa dixit. Inter nos est spōsus
tuus quē pꝰ amas puella dixit. Nec illū noui ne-
q̄ ille me: vos autem noui ⁊ vos amo. Dicite mihi.
Uos aūt quē diligitis me an illū. Ille ꝟo dixerūt.
Nos te diligimꝰ ⁊ xp̄m nr̄m. Puella vero respōdit
Ego ꝟo ⁊ vos diligo ⁊ xp̄m vr̄m. Sedebat ꝟo eu-
fraxia ⁊ mater eꝰ ⁊ fluminū lachrymarū eꝰ nō erat
modus. Libēter eīn audiebat ꝟba puelle cū abba-
tissa: q: cū eēt etate infantula talia loq̄baᵗ. Nōdū
eīn septē annos ipleuerat dū cū abbatissa loq̄retur
hmōi ꝟba. Tūc ingemiscēs mater et amare deflens
ad filiā suā dixit. Filia mea veni pgamus ad domū
q: iā vespa est. Cui puella dixit. Ego hic maneo cū
dn̄a abbatissa. dixit abbatissa puelle. Uade dn̄a i do-
mū tuā nō potes manere hic. nō q̄sq̄ manere pōt hꝰ
nisi se deuouerit xp̄o. Cui puella r̄ndit. Ubi est xp̄s
Illa gratāter ei dn̄icā imaginē demōstrauit. Perri-
gēs aūt eufraxia ausculata ē dn̄icā figurā ⁊ ꝯuersa
dixit ei abbatissa. Filia nō habes vbi maneas ⁊ non
potes hic manere puella dixit: vbi vos manetis et
ego maneo. Et cū iā vespa eēt ⁊ multū mrᵗ eꝰ coe-
gisset atq̄ abbatissa vt āmbularet: nequāq̄ potuerūt
eā tollere de monasterio. Multū g̊ crebris diebꝰ mrᵗ
eꝰ atq̄ abbatissa ei blādiebāᵗ: ⁊ psuadere nequiue-
runt vt de monasterio potuissent eā expellere. No-
uissime ꝟo dixit abbatisse. Uere ego voueo me xp̄o
meo ⁊ vlteriꝰ cū dn̄a mea nō vado. Dixit ei abba-
tissa puelle. Filia si vis hic pmanere lr̄as habes di-
scere ⁊ psalteriū: ⁊ vsq̄ ad vesperā habes ieiuniū du-
cere sicut vniuerse sorores. Puella dixit ei: ego ieiu-
niū ⁊ oīa disco solūmō dimitte me hic esse. Dixit g̊
abbatissa matri eiꝰ. Dn̄a mea matrona dimitte hāc
puellā hic: video eīn q: gr̄a dei illuxit in ea ⁊ iusticia
prīs ⁊ honestas tua ⁊ orōnes vtrorūq̄ vr̄m eternā
vitā puidere ei noscūtur. ¶ Surgēs igiᵗ Eufraxia
et assumēs filiā suā ad dn̄icā eā imaginē adduxit et
extēdēs manus ad celū cū magno clamore ⁊ fletu
clamauit dicēs. Dn̄e iesu xp̄e habe curā huiꝰ infan-
tule: q: te cōcupiuit ⁊ tibi se cōmēdauit. Et cōuer-
sa dixit ad filiā suā. Eufraxia filia mea deus q̄ fun-
dauit immobiles mōtes: ⁊ te quoq̄ in suo timore
cōfirmet. Et hec cū dixisset in manibꝰ eā tradidit
abbatisse ⁊ deflēs pectusq̄ suū tundēs ita recessit a
monasterio vt oīs cōgregatio cū ea plorauit. Alia
vero die abbatissa sumēs Eufraxiā itroduxit eā in
secretariū: ⁊ facta orōne sup eā iduit eā idumento
monachali: ⁊ extēdēs manū ad celū p ea supplica-
uit dicēs. Rex seculoꝝ q̄ in ea cepisti opꝰ bonum tu
pfice hoc in pace: da vt ambulet sm̄ nomē tuū ⁊ fi-
duciā iueniat i cōspectu tuo semp ista ifantula. Tūc
et Eufraxia mater eꝰ orās dixit. Filia mea amas
hoc scemate vestiri. Cui eufraxia dixit. vtiq̄ mater
mea: q: sicut agnoui ab abbatissa: ⁊ dn̄e sorores di-
xerūt hoc scema p arris p̄bet diligētibꝰ sc dn̄s ihs
xp̄s. Cui mater sua dixit. Cui despōsata es ipse fa-
ciat te thalamo suo dignā. Et hoc dicēs ⁊ orās pro
filia sua vale dixit abbatisse ⁊ sororibꝰ: ⁊ osculata est
filiā suā ⁊ egressa circa morē circuibat p̄bēs paupe-
ribꝰ quo idigebāt. Ubiq̄ aūt diuulgabaᵗ Eufraxie

optime cõuerſatio quãtũ cõferret monaſterijs ⁊ ve
nerabilibus locis: ita vt iperator audiens: ⁊ ois ſe
nat⁹ eaꝫ nimis amarẽt: atqꝫ glorificarẽt deũ. Audie
bãt enimqꝫ nec piſcẽ guſtaret nec vinũ biberet. Sed
poſt tãta dona q̃ vniuerſis ꝯferrebat ad gloriã: ave
ſpera vſqꝫ ad veſperã ieiuniũ faciebat: aliquãdo ſu
mẽs legumẽ: aliqñ olera. Poſt paucos autem dies
euocãs abbatiſſa matrẽ puelle dixit ei ſecrete. Dña
aliquã rẽ volo tibi dicere. nõ te cõturbet. Cui reſpõ
dit. Dña mea qd iubes. dic. Dixit abbatiſſa. Vidi
eñi in ſomnis antigonũ virũ tuũ in magna glĩa cõſti
tutũ ⁊ rogauit dñm ieſum chriſtũ vt egrediaris de
corpore tuo: ⁊ de cetero ſis cũ illo: ⁊ fruaris illa glĩa
qua Antigonus vir tu⁹ ꝓpter optimã vitã ſuã. Au
diẽs aũt hec reuerſa eſt in domũ ſuã matrona vt re
ligioſa femia: ⁊ nõ ſoluꝫ non eſt turbata ſed leticia
magna gauiſa eſt. Orabat eñi vt ab humana vita de
cederet: ⁊ decetero eſſet cum xp̃o. Et mox vocãs fi
liam ſuã: dixit ad eã. Filia mea ſicut mihi dictũ eſt a
dña mea abbatiſſa: vocauit me chriſt⁹: ⁊ appropin
quauerũt dies obit⁹ mei. Ecce omnẽ ſubſtantiam
meã ⁊ patris tui dedi in man⁹ tuas: diſpẽſa eã pie
vt celeſtẽ poſſis habere hereditatẽ. Audiẽs hec Eu
fraxia a matre ſua cepit ingemiſcere ⁊ flere dicens.
Veh mihi qꝛ peregrina ſuꝫ ⁊ orphana. Dicit ei ma
ter ſua. Filia habes xp̃m: nec peregrina es nec or
phana: habes ⁊ dñam abbatiſſam ꝑ matris officio.
Vide filia: feſtina qd promiſiſti adimplere. Deum
time: ⁊ oẽs ſorores honora: ſeruiẽs eis cum oĩ hu
militate. nũqꝫ in corde tuo cogites de ſanguine reli
gioſam: nec dicas debẽt mihi ſeruire. Pauꝑ eſto ĩ
terra: vt in celo diteris. Ecce oĩa ſub manibus tuis
habes. Poſſeſſiões ⁊ pecunias in monaſteriũ cõfer
pro patre tuo ⁊ ꝑ me: vt inueniam⁹ miſericordiam
apd deũ: ⁊ liberemur ab eterno ſupplicio: hec ꝓci
piẽs filie ſue: tertia die defuncta eſt. ⁊ ſepelierũt eaꝫ
in monaſterio in monumẽto. Audiẽs imperator
quia mortua fuiſſet eufraxia vxor antigoni: euocãs
ſenatorẽ cui deſponſata fuerat filia eius idicauit ei
dicens: qꝛ puella cõuerſa eſt in monaſterio. Ille vo
rogauit imperatorẽ: vt ꝑ veredarios ſcriberet: pu
elle: eiqꝫ ꝓciperet vt ad ciuitatem veniret ⁊ nuptias
celebraret. Suſcipiẽs autẽ Eufraxia imperatoris
epiſtolã: manu ꝓpria epiſtolã aliam reſcripſit: ſic ha
bentem. Dñe imperator ſuadeſne ancille tue vt re
ſpuã xp̃m ⁊ homini corruptibili ⁊ vermibus cõſu
mẽdo coniungar: q̇ hodie eſt ⁊ cras nõ eſt. Abſit ab
ancilla tua: vt hanc inquitatẽ faciam. Quapropter
imperator ⁊ dñe non vlteri⁹ nos vir ille fatiget: ego
enim xp̃o conſenſi: ⁊ impoſſibile eſt eũ me negare: ſꝫ
ſupplico poteſtati veſtre: vt memoriã parẽtuꝫ meo
rum habeatis. Idcirco tolle omnẽ ſubſtãtiã ⁊ diſpẽ
ſa pauperib⁹ ſimul ⁊ orphanis: ⁊ da vniuerſis eccle
ſijs. Noui eñi qꝛ recordaberis parentũ meorũ ma
xime patris mei. Audiui enim qꝛ in palatio nunqꝫ a
te diuidebaẜ. Horuꝫ ergo recordationẽ habẽs ſub
ſtãtiam hanc bene diſpone. Oẽs ꝯſtitutos ſub iugo
ſeruitutis manumitte: ⁊ eis legitima cõcede. Man
da actorib⁹ patris mei vt omne debitũ dimittant
agricolis: qd a die patris mei vſqꝫ ad hanc diẽ red
debant: vt ſine ſollicitudine meaꝝ terrenarũ rerum
cõſiſtens: xp̃o ſine quolibet ſeruire valeã impedimẽ
to: cui animã meã commendaſſe cognoſcar. Orate
pro ancilla veſtra: tu ⁊ auguſta: vt mereaẜ xp̃o ſer
uire: prout dignaẜ ancillam ſuam. Deinde ſignãs
epiſtolam: veredario dedit. Qui reuertẽs: obtulit
imperatori relegẽdam epiſtolã. Quã ſoluẽs ⁊ rele
gens i ſecreto cũ auguſta: multas lachrymas ambo
effuderũt: nimis orãtes pro eufraxia. Mane aũt fa
cto conuocãs imperator omnẽ ſenatũ ⁊ patrẽ pari
ter Eufraxie ſponſi iuſſit corã epiſtolã legere. Illi
vero audiẽtes epiſtolã omnes ſunt lachrymis re
pletis: velut ex vno ore dixerũt. Vere dñe imperator
filia eſt antigoni: Eufraxie gen⁹ tuũ ⁊ ex ſanguine
eius eſt hec puella. Vere religioſorũ parẽtuꝫ: reli
gioſa eſt filia: ſancte radicis ſanctus eſt ram⁹: ⁊ om
nes q̇dẽ ex quadã concordia glorificauerũt deũ. ⁊ ꝑ
puella pariter orauerũt: ⁊ nequaqꝫ vlteri⁹ ſenator
ille viſus eſt importunus. Impator ergo cuncta
diſponẽs pie: ⁊ res puelle bene diſtribuẽs: ⁊ ipſe de
functus eſt: ⁊ cũ ſuis patribus ſepultus eſt in pace
Eufraxia vo magnificabaẜ: ⁊ ſm deũ ꝯuerſabaẜ ab
ſtinens vltra menſurã ſuã (erat eñi annorum duode
cim) ⁊ ad certamina ſe fortiter exurgebat. Et ꝓmũ
quidem a veſpera vſqꝫ ad veſperã comedebat: dein
de poſt biduũ: poſtea poſt triduuꝫ: nulla alia ꝓter il
la triclinia mũdabat: ⁊ cubicula ſororũ extergebat:
aquã ad coquinã ipſa portabat. Hec autẽ ꝯſuetu
do erat in monaſterio. Si qñ contigerat aliquã ſo
rorẽ tẽptari a diabolo per ſomnuꝫ: mox abbatiſſe
pandebat: illa vero cũ lachrymis deũ poſtulabat vt
diabolus ab ea recederet: iubebatqꝫ vt lapides por
taret. ⁊ ſub ſtratu ſub ſago cinerem, ſuper [illegible]
ſpargeret: ⁊ ita dormiret, vſqꝫ ad decimum diem.
Una vero dierum ipſa a diabolo temptata eſt: et
ſuppoſuit ſtratui ſuo cinerem. Videns autem abba
tiſſa cinerem ſub ſtratu eufraxie: riſit: ⁊ ait ad vnam
ſororum ſeniorẽ. Vere hec puella temptari cepit: et
orans abbatiſſa dixit. Deus qui creaſti eaꝫ ſm tuã
voluntatem: tu eaꝫ in tuo timore reconforta. Et vo
cans eam abbatiſſa: dixit ad eam. Quare non indi
caſti mihi temptationem diabolicam? Illa vero ca
dẽs ad pedes abbatiſſe dixit. Ignoſce mihi domi
na mea qꝛ confuſa ſum indicare tibi hanc cauſam.
Dixit ad eam abbatiſſa. Filia mea: ecce pugnare
cepiſti: viriliter age vt vincas ⁊ coroneris. Poſt
paucos vero dies denuo temptata eſt: ⁊ narrauit
alicui ſorori nomine Julie: que multum diligebat
Eufraxiam: que etiam in certaminibus eam exer
cebat. Dixitqꝫ ei Julia. Domina mea eufraxia nõ
abſcõdas hꝫ abbatiſſe: ſꝫ refer hoc. vt oret ꝑ te. Oẽs
eñi tẽptamur a diabolo: ſed ſperam⁹ in xp̃i noĩe: qꝛ
vincim⁹ eũ. Ergo ſoror mea nõ moreris: ſꝫ idica ab
batiſſe cauſaꝫ ⁊ noli ꝯfundi. Audiẽs aũt hec. Eufra
xia gr̃as egit iulie: ⁊ dixit ad eam. Adiuuet te deus
ſoror: qꝛ edificaſti me: ⁊ meã aĩam cõfortaſti. vere in

gressio: ⁊ causam dñe abbatisse pnunció: dixitqꝫ iu
lia. Etiam sic fac vt oret p te: ⁊ adijciat tibi abstinē
tiam. Illa vero ingrediēs indicauit abbatisse cau
sas. Dixitqꝫ ei abbatissa. Nō ptimescas filia omne
bellum dyaboli: quo cōtra nos nitit. Certa igit for
titer immobili animo: ⁊ nō pualebit aduersum te.
Multum eñ ab eo temptanda es: sed certa vt vin
cas: vt victorias ⁊ triumphos accipias a sponso tuo
christo: ⁊ quantū potes adijce abstinentie tue. Qui
enim pcipue decertat: pcipue dona pcipiet. Post
aliquantulū vero tēporis spacium interrogauit eam
abbatissa dicens. Post quot dies comedisti filia.
Puella dixit. post tres dies domina mea dixit ei
abbatissa Adijce adhuc vnum diē Illa vero iussionē
eius cū leticia magna suscipiēs discessit. Cumqꝫ fa
cta esset annoꝝ viginti: etate confortabat ⁊ pualebat.
Erat eñ nimis speciosa tanq̄ vera matrona
et sanguine regio pcreata. Denuo siquidez tēpta
ta indicauit abbatisse causam. Dixitqꝫ ei abbatissa
Noli timere filia deus tecū est. Erat autem in aula
monasterij aceruus lapidū: volens aūt abbatissa tē
ptare Eufratiā ⁊ ad matris puocare obediētiā di
xit ei. Veni filia mea: istos lapides trāsporta hinc:
et pone eos iuxta clibanū. Eufraxia vero mox ac
cessit lapides iter eas quos due sorores vix poterāt
agitare. Illa vero sup humeros suos arripiebat eos
nullo adiutorio opus habēs. erat aūt iuuenis ⁊ val
de fortis: nec dixit abbatisse: adiuuet me alia soror:
nec dixit grādes sunt lapides: nō pualeo: nec cōtra
dixit: non dixit ieiuna sum: ⁊ deficio: ⁊ opus hoc est:
sed cū fiducia iussionē p obedientiam adimpleuit.
Alia vero die dixit abbatissa ad eā. Non est iustum
vt lapides isti iuxta furnū sunt positi: sed reporta
eos in locū suuz. Illa vero denuo cōfidēter iussionē
abbatisse sue cōpleuit. hoc ergo opus viginti dies
iussit eam facere vt patiētiā eius cōprobaret. Oēs
itaqꝫ sorores videbāt qd fiebat: ⁊ puelle obedientiā
admirabātur. alie qꝫ sorores deridebāt alie exclama
bāt viriliter age Eufraxia. Triginta vero dies im
pleti sunt. Denuo dñi operis celebratiōe facta: die
quadā pgēte Eufraxia vt lapides portaret. dixit ei
abbatissa. Dimitte filia hoc ministerū: ⁊ tolle fari
nā ⁊ consperge: ⁊ coque panes in furno: vt inuenia
ris ad vesperum in ministerio sororuz. Illa vero cū
magna leticia ⁊ gaudio iussa compleuit. Rursus dia
bolus inueniens eam vacātem huiusmodi tempta
tionem immisit: qꝫ quasi ille senator: cui fuerat de
sponsata, superueniens cū auxilio multo vt abstra
heret eā de monasterio: ⁊ ea sublata abiret. Que cū
iaceret, in cubili suo: violenter proclamabat. Abba
tissa vero ⁊ alie sorores expergefacte audierunt eiꝰ
violentie vocē ⁊ excitātes eam dixerunt. Unde est
tibi hec anxietas filia? Illa vero repente sōmniū reci
tauit. Abbatissa vero excitās sorores stetit in orō
ne. Post completū vero ministerium vsqꝫ ad horā
tertiā: tenens codicem Eufraxia stabat legem sedē
tibus: ⁊ postea stans ad horam tertiā in ministerio.
Post cōpletionē vero tertie mox eufraxia sororibꝰ
necessaria preparabat mundiciā in triclinio faciens
et lectos sternens: aquā implens ⁊ ad coquinā por
tans ligna frāgens ⁊ legumina coquens farinā con
fermentans: ⁊ coquens panē in clibano. Et dū hec
omnia faceret: nec in nocturna psalmodia deerat:
nec in tertia nec in sexta: nec in nona: nec in vespera.
Nā postq̄ compleuit vespertinas orationes per se
ministerium faciebat inferendo. Cum quia etiam ⁊
laborabat iulia satis enim diligebat Eufraxiam.
¶ Denuo si qd diabolus per somnium vehemēter
eam temptans ei certamē immisit maximum. Que
mox anxietatis sue certamen abbatisse confessa est.
Pro qua dum oraret abbatissa: dixit ei. Filia mea
Eufraxia tēpus certaminis est: vide ne molliat dia
bolus mentē tuā: ⁊ perdas laborē tuū. Adhuc enim
paruo tēpore dimicās tecū: dū fuerit supe atus a te
rursuz effugiet. Dicebatqꝫ ei simul iulia dña ⁊ so
ror mea si modo ei non repugnamus ⁊ vincimus in
senectute quale bellum cū eo facienꝰ. Cui respōdit
eufraxia. Viuit dñs soror iulia. q: si mihi preceperit
abbatissa nō gustabo in tota septimana panes do
nec cū dño adiuuātē vincā. Cui iulia dixit: si tu hoc
potes iplere i terra. beata eris in celo. In isto nam
qꝫ monasterio nulla potuit sine cibo totā septima
nā pmanere. nisi dña nostra abbatissa. Tūc ingressa
Eufraxia nunciauit tēptationē diaboli p somnum
abbatisse eāqꝫ rogauit vt ei pcipere qtenꝰ totā heb
domadam sine cibo persisteret. Cui abbatissa dixit
Fac quicquid tibi videris facile esse filia mea. Deus
qui creauit te cōfirmet te. ⁊ cōtra diabolū donet tibi
victoriā. Cepit igit Eufraxia totā septimanā ieiu
nare. ⁊ neqꝫ psallēdi officiū dereliqt. nec sororū mini
sterium. ita vt oēs tolerātiā ipsius mirarētur ⁊ pul
chritudinē simul ⁊ iuuētutem etatis. Dicebāt aūt q
dā de collegio eaꝝ. Habemꝰ hodie annū custodien
tes eufraxiā. ⁊ sedētē eā non vidimꝰ neqꝫ p diē neqꝫ
per noctē. nisi solū qñ requiescebat in loco suo nocte.
Nunq̄ eñ sedit vel quādo etiā comedit. Oēs ergo
sorores diligebāt eufraxiā. q: se ita humiliter exer
cebat. ⁊ cū studio famulatū sororibꝰ exhibebat. duz
pcipue vtiqꝫ de sanguine iperiali discēderet. Pro
qua re intēte nimis pro ea rogabāt dñm vt saluare
tur. ¶ Fuit aūt inter eas q̄dā noīe germana. quaz
dicebāt ex ancilla ortā. Hec inuidiam habēs aduer
sus Eufraxiam insurrexit aduersus eam in coqui
na secrete. ⁊ dixit ei. Dic eufraxia. Ecce tu semel in
septimana comedis secundum regulam abbatisse ⁊
nos hoc non possumus adimplere. Si coacte fueri
mus ab abbatissa. quid faciemus? Cui eufraxia rñ
dit. Dña mea si domina nostra abbatissa dixit vt
vnaqueqꝫ sicut potuerit decertet. Nō enim sine ne
cessitate mihi hoc iugū imposuit. Dixit ei germana
Impostrix ⁊ omni calliditate plena quis nesciat:
quia sub ingenio hoc agis: vt post pausationem
abbatisse tu ei succedas? Credo in christo: quia te
nunq̄ dignabitur ad abbatisse venire locum. Au
diens hec eufraxia prostrauit se ad pedes eius: ⁊ di
xit ad eam. Ignosce mihi domina mea; ⁊ ora p me,

Cognoscēs aūt abbatissa qd̄ fuerat factum germa
nam corā oībus vocauit dixitq̄ ei. Ancilla nequā
et adeo extraneam quid tibi nocuit eufraxia: q: fe
stinasti studium eius obrūpere? Aliena es a sororū
consilio indigna es a ministerio: et cōsortio sororum
extranea. Cui multū supplicabat eufraxia quatenꝰ
illi veniā largiretur: et non eam flexit donec implerē
tur dies triginta. Tricesimo vero die videns eufra
xia q: nil rogādo proficeret: assumens secum iuliam
et seniores feminas monasterij deposcebat vt roga
rent abbatissam quatenus ei recōciliaret. Quo fa
cto euocauit eā abbatissa corā oībus dixitq̄ ei. Nō
ne diiudicasti in corde tuo vt studium puelle huius
abscinderes: nec cogitasti q: dum esset matrona et
ex imperiali genere cōstituta humiliauit semetipsā
et ꝓpter deum seruiuit tibi. Omnibus ergo rogāti
bus pro germana placata est. Tunc diabolus cōtra
eufraxiā certamina nō cessabat cōmittere. Nimis
eīn furebat cōtra eam: et cito ꝑduci volebat ad finē
Una quidē dierum cum ad hauriendam aquam de
scendisset ad puteum arripuit eam diabolus cū la
gena: et deiecit eam deorsum in puteū ita vt nausea
ret eufraxia et perueniret caput eiꝰ ad fundum. Ele
uata vero de aqua et tenens funem situle ita clama
uit de puteo: xp̄e adiuua me. Qua voce facta cogni
tum est q: eufraxia corruisset in puteum: et currentes
sorores cū abbatissa abstraxerūt eā de puteo. Que
surgens exinde et semetipsam cōsignās. subrisit et
ait. Uiuit christus meus: q: nō me vincis diabole:
neq̄ cedo tibi. Usq̄ nunc quidem vnam lagenā por
tabam cū aqua in coquinā: ab hodierno duabꝰ lage
nis aquā portabo: et itaq̄ fecit. Uidens itaq̄ diabo
lus q: eā in puteo necare nō valuit rursum alia vice
cum descendisset ligna incidere: cūq̄ iā pauca inci
disset: astitit diabolus obseruās eā. Et dum leuas
set securim vt lignum incideret: colligauit diabolus
manus eius et vsq̄ ad eius calcaneum traxit: et per
uenit vsq̄ ad tibiā. Que cum vidisset crudelissimum
vulnus valde et sanguinē vehemēter effusū: ꝓiciēs
securim angustiata et in terrā ꝓstrata est. Iulia ve
ro cucurrit: et clamās sororibꝰ nūciauit: q: eufraxia
accipiēs securim de securi mortua est. Cūq̄ cōcursu
clamor factus fuisset vniuersarum circūstabāt eam
pauce simul et flebāt. Tunc dicens abbatissa: aquam
in faciem eius misit: et cōsignās eam atq̄ cōplectēs
ait ei. Filia mea eufraxia cur angustiata es? Recrea
te et loquere sororibus. Illa vero respiciente abba
tissa dixit. Domine iesu christe sana ancillam tuam
quā ꝓpter te multa patitur. Et cum ligasset pedes
eius de panno cilicino leuauit eam et dās ei manū
ducebat ad monasterium. Illa vero respiciens li
gna proiecta dixit sororibus. Uiuit dn̄s meus: nisi
collegero ligna et septimanā meā compleuero non
ascēdā. Cui iulia dixit. Noli dn̄a soror nō vales di
mittere: ego colligam ea: tu ascēde requiesce ꝓpter do
lorem. Illa vero nō acquieuit sed complens manus
suas lignis sic ascendit. Cui tn̄ diabolus nō peper
cit. Nam cū ascēdisset superiores gradus scale cal
cans summitatē tunice sue. super ipsum lignū ruit
qd̄ portabat: et fixum est lignum in aspectu eius ita
vt sorores crederēt q: lignum eius oculū penetras
set. Tunc exclamās iulia ait ad eā. Domina mea ti
bi dixi q: nō potes requiescere et me nō audisti? Cui
dixit eufraxia. Caute subtrahe a me lignū: oculus
meus sanus est. Traxit ergo ab ea lignum: et sangui
nis facta est effusio vehemens. Abbatissa vero defe
rens oleum et facta oratione supposuit ei manum
rursumq̄ dixit ad eā. Uade ad stratū tuum requie
sce: et ego sororibus ministerium tuum iniungo. Eu
fraxia xp̄o dixit. Uiuit dn̄s meus: q: non requiesco
donec officiū meū cōpleuero. Multū eīn rogabat
a sororibꝰ vt requiesceret ꝓpter plagas quas habe
bat: et passa nō est: sed sic vulnerata est vtraq̄ plaga
sanguine precurrente stabat ministerium faciēs so
roribus: et neq̄ in opere dei deerat nec in alio mini
sterio. ¶ Rursus itaq̄ alia vice cum ascenderet cū
iulia in solariū tertiū arripiēs eā diabolus precipi
tauit eam deorsum. Et cū exclamasset iulia. concur
rentes sorores crediderūt se eufraxiā mortuā inue
nire. Que resurgens occurrit eis: quā suscipiētes in
troduxerūt eā ad abbatissam. Interrogauit eam si
in aliquo fuisset lesa. Cui eufraxia respōdit. Uiuit
dn̄s domina mea: q: nec quomodo cecidi noui: nec
quomodo surrexi. Audiens abbatissa q: de tanta
altitudine corruens nihil eēt lesa glorificauit deum
dicens. Uade filia ad opus tuum. et erit dn̄s tecum
¶ Rursus ergo inimicus volens eā occidere: ollam
feruentem habēs in qua olus coquebat vt effunde
ret coctionem olerum in vasculo. Ablatisq̄ pedibꝰ
a diabolo retrorsum cadēs. olle illius coctionem in
faciem suā fudit. Et dū oēs sorores in hoc facto ex
pauescerēt. exiliens eufraxia subrisit et ait ad eas.
Ut quid turbate estis? Abbatissa vero videns: quia
nō fuisset lesa. respexit in ollā: vt vidit q: qd̄ reman
serat esset feruens. Et cōuersa dixit eufraxia vere
domina mea: quia velut aqua frigida venit in faciē
meā. Admirata est vero abbatissa. et intuēs in eam
dixit. Filia deus te custodiat et tibi sine intermissiōe
tolerare in suo timore cōcedat. Et ingressa abbatis
sa oratorium cōuocauit priores seniores: dixitq̄ eis.
Nostis q: eufraxia ꝑuenit in gratiam dei. cognoui
stis eīn q: nec precipitata cōtristata est: neq̄ nimie
tate feruoris exusta est. At ille dixerūt. Uere ancilla
dei est eufraxia et curā eius habet dn̄s: nam in hm̄oi
tēptationibus liberata est a dn̄o. Omnis itaq̄ ciui
tas atq̄ prouincia cōsuetudinē habebat vt īfantes
male habētes in illud deduxerunt monasterium ad
ancillas dei miracula faciētes et suscipiebat eos ab
batissa et ingrediebātur in oratorium et supplicabāt
pro eis dn̄m: et mox ab omni languore sanabātur in
fantes: et recipiciebāt eos matres ꝓprie sanos: pro
ficiscentes atq̄ glorificātes deum. Erat aūt quedā
in monasterio mulier energumina: ab infantia obli
gata in monasterio: quatenꝰ cū saluaretur: que habe
bat spiritum immūdum demonem: ligatis manibꝰ
et spumā faciens et dentibus suis stridens multaq̄

clamās ita vt omnes audiētes eam timore cōside-
rent. Et cū frequēter abbatissa cū senioribus soro-
ribus pro salute eius orasset nihil promeruit. Qua
ꝓpter nec valebāt se ad eam iungere: vt ei vel cibū
offerrēt. erat aūt ligatū quoddā vasculum in fune: ⁊
in ipso vasculo legumina vel panes mittebāt. ⁊ ap-
pendebat ipsum vasculū: ⁊ sic ei de longe porrige-
bat: ⁊ ita vescebat. Frequēter aūt abijciens ipsum
vasculū: cū virga iaculabatur in faciē offerētis sibi ci-
bum. Una vero dierū factū est vt intraret ostiaria
et diceret abbatisse. Domina mea quedam mulier
infantulū adduxit ⁊ stans foris ad ianuā deflet. Est
aūt infantulus quasi annoꝝ circiter octo: paraliti-
cus: surdus: ⁊ mutus. Vidēs aūt abbatissa spiritu
sibi reuelāte: q: gratiā ꝓmeruisset a dño ꝯtra demo
nes eufraxia: dixit ostiarie. Voca mihi eufraxiam.
Que cū venisset ante abbatissam: dixit ei. Vade su-
scipe infantē a matre sua ⁊ defer huc. Illa vero egres
sa vidēs infantulum paraliticū ⁊ trementem miser-
ta est sup eū ⁊ ingemiscēs dolēter signauit infanteꝫ
et dixit ei. Qui ⁊ creauit: ipse te sanet fili. Et sumēs
eū ꝑgebat ad abbatissam. Infans vero dū portaret
ab eufraxia sanatus est ⁊ clamauit matri sue vidēs
aūt eufraxia q: infantulus cepisset loqui perterrita
ꝓiecit eum in terrā infantulus aūt mox exurgēs cu
currit ad ianuā: querēs matrē suā. Currēs autem
ostiaria nūciauit abbatisse qd factum est. Que cum
vocasset matrē infantis dicit ei. Dic mihi inqt so-
ror: tētare nos venisti. Respōdit aūt mater infant
dicēs. Per dñm nr̄m iesum xp̄m dña mea: q: neq
ambulauit: neq locutꝰ est hic infans: vsq in presen-
tem horā. Sed cū suscepisset eū hec dña soror mox
locutus est: illa vero ꝓijciens eū in terrā: stetit obstu
pefacta infantulus vero surgēs. venit ad me ancillā
tuā. Dixit ei abbatissa. Ecce ergo habes eū sanum
tolle eū ⁊ vade in pace. Que assumēs filium suū per
gebat glorificās deū. ¶ Rursum ꝗ abbatissa dixit ⁊
seniores sorores: Quid vobis de eufraxia videtur.
Cui respōdētes dixerūt: vere filia dei est. Vocauit
ꝗ eā ⁊ dixit ei. Filia mea Eufraxia volo vt huic pa
tienti que in monasterio est per manus tuas cibum
offerās si nō times eā. Cui Eufraxia respōdit. Nō
timeo dña mea. quicqd mihi precipis. Sumēs ergo
eufraxia quoddā vasculum. misit in illud legumē et
fragmē panis. ⁊ obtulit ei. Illa vero repente denti
bus stridēs: ⁊ valde fremēs fecit impetum in sup eā ⁊
apprehēdens illud vasculū volebat cōfringere. Eu-
fraxia vero apprehēdēs manum eiꝰ dixit. Viuit dñs
deus. si te posuero in terrā. tollo virgā dñe abbatis
se: ⁊ sic te flagellabo vt nūq̄ ꝓsumas hoc agere. Vi-
dēs aūt q: preualuisset patiēti. quieuit. Postq̄ aūt
cessauit. cepit Eufraxia blādiri ⁊ dicere. Sede soror
comede ⁊ bibe. ⁊ noli turbari. Illaq sedit. comedit
et bibit ⁊ requieuit. Ab illa hora iā ei cibus cū virga
dabatur. Oēs aūt sorores vidētes qd fecerat eufra
xia orabāt ꝓ ea ad dñm. Cū vero cepisset moueri ⁊
indignari dicebāt ad eā sorores quiesce soror ⁊ noli
indignari. nā si venerit dña Eufraxia flagellabit te

et repente quiescebat. Rursum aūt germana im-
dia mordebat: ⁊ cor eius vrebatur. dicebatq sorori
bus. Nisi fuisset eufraxia. non inueniebatur alia q̄
cibum ei offerret. Tollam cibos. ⁊ ego ministro. Su
mens ergo cibos eius accessit ad patienteꝫ ⁊ dixit
ei. accipe cibos soror ⁊ comede illa vero cōtinuo exi
liens in eaꝫ vestes eius cōcidit ⁊ cōterens eam ꝓie-
cit in terrā. ⁊ irruēs sup illā cepit mādūcare carnes
eius clamore facto. et nulla presumēte ei appropin
quare currens iulia ad coquinā. dixit Eufraxie. Fe-
stina dña: q: germana a patiēte dilacerata est. Cur
rens aūt Eufraxia tenēs manꝰ patientis et guttur
eripuit ab ea germanā cruentatā et dilaceratā. cui
dixit Eufraxia bene fecisti: q: sic cōtriuisti sororem
illa vero stabat spumā faciēs: ⁊ dentibus stridens.
Dixit ei eufraxia. ab hac hora si maligna fueris er-
ga sorores nō tibi cedo neq misereor. sed virgā dñe
mee abbatisse tollā: ⁊ cū ea te sine misericordia fla-
gellabo. illa vero se cessauit. Mane autem facto cō-
pleto sacro officio ⁊ egredientibus eis ab oratorio
visitās Eufraxia patientem inuenit eā diruptā ve-
stem suā in terrā proiecisse: ⁊ sedētem super eā. ⁊ col
ligentem stercus ⁊ comedentem. At eufraxia vt vi-
dit fleuit et que facta fuerāt abbatisse nunciauit cō
uenientes vero sorores inuenerunt eā nudā ⁊ colli-
gentem flegma ⁊ comedentem. dixit aūt abbatissa
vt daretur ei alia tunica vt vestiretur. Sumēs itaq
Eufraxia tunicā ⁊ parapsidē cū legumine ⁊ fragmē
panis obtulit ei. ⁊ dixit. Accipe soror ⁊ vesti te. ⁊ gu
sta. Quare sic te deturpas: Que sumēs comedit et
bibit. Et induēs eā ministrauit ei. Eufraxia vero a
lachrymis nō cessauit vsq ad vesperā pro ea gemēs
Quo cū peruenisset. mox supplicabat domino cum
lachrymis vt illa patiens sanaretur. Diluculo vero
abbatissa vocās Eufraxiā. dixit ei. Cur me celasti
preces offerēs deo pro hac patiēte: Si manifestas-
ses mihi: ⁊ ego sine dubio venirem. cui Eufraxia di
xit. Ignosce mihi dña vidi eā turpiter positā ⁊ in-
firmā ⁊ dolui super eā. Abbatissa vero dixit: habeo
tibi aliquid confiteri: ⁊ vide ne sathanas temptet te
et elatio tibi generetur. Ecce tibi christus potesta-
tem circa eos dedit: vt eijcias eos. Audiens hec Eu
fraxia: misit cinerem super caput suum ⁊ prosternēs
semetipsam in terrā clamauit dicēs. Que sum ego
infelix ⁊ inuanida: vt demonē tātum expellā: quem
orātes per tātum tempus nō potuistis expellere:
Dixit ei abbatissa. Filia mea: te sustinebat hoc tem
poris copiosa est tua merces in celo. Ingressa qui-
dem Eufraxia monasterium ꝓiecit semetipsam an
altare supplicās deo: vt precibus eiꝰ sanaret et de
excelso daret auxiliū. Et surgēs a pauimēto orās
rursum ibat ad patientem iussione abbatisse: ⁊ oēs
sorores sequebātur eā vt mirarētur q̄ faciēda erant
Ad quā accedens ait. Sanet te dominus meus ie-
sus christus qui te creauit. Et mox signum crucis
fecit in fronte eius. Mox aūt clamauit demon corā
omnibus. O quomodo ab ista impostrice ⁊ fallace
ecce habitās in ea plurimos ānos ⁊ nullꝰ me expel

lere potuit ⁊ hec im̄ūda atq̧ luxuriosa conabat̄ ꝑse
qui me. Cui Eufraxia dixit. Nō ego te ꝑsequor. ſʒ
christ⁹ dñiʒ de⁹. Dixit ei demō. Nō exeo im̄ūda. Nō
eñ̄ accepisti potestatē eijciendi me: eufraxia dixit:
ego immūda sum: ⁊ omni malignitate plena (vt tu
quoq̧ testaris) verūtamē iubēte domino egredere
ab ea. Nā si sumo baculū abbatisse flagellabo te. Si
quidē resistēte demone: ⁊ exire nolēte sumēs Eufra
xia ab abbatisse baculū: dixit ei. Exi aut certe torqueo
te. Respōdit ei. Quomodo ab ea egredi potero: cū
ab ea recedere nō possim. Mox igit̄ Eufraxia cepit
cedere. Et cū tertio percussisset⁹ dixit: Egredere a fi-
gmēto dei: spirit⁹ im̄ūde. Increpet te dñs iesus
christ⁹. Demō dixit. Nō possuʒ exire ab ea: qd me
ꝑsequeris vbi habeo proficisci. Eufraxia dixit. In
tenebras exteriores: in ignē eternū i infinita tormē
ta pata tibi ⁊ patri tuo sathane ⁊ faciētib⁹ volūtēʒ
eius. Oēs itaq̧ sorores stabāt respiciētes in eā: ⁊ nō
ꝓsumebāt ꝓpius appropinquare. Eufraxia ṽo du
re certabat cū demone resistēte: ⁊ respiciens in celū
dixit. Domine iesu christe noli me i hac hora cōfun
dere: vt nō vincat me hic demon im̄ūd⁹. Et cōtinuo
demō spumās ⁊ stridore facto clamās voce magna
egressus ē a muliere ⁊ ab ea hora sanata ē. Cucurre
rūt sorores glorificātes i hoc deū. Magn⁹ eñ̄ timor
obtinuerat omnes. Eufraxia ṽo tulit mulierē: ⁊ ab
luit eā aqua: ⁊ induit eā vestimēto: ⁊ duxit ad abba
tissaʒ q̄ vna cū sororib⁹ introduxerūt eā in monaste
riū ⁊ gloriā dederūt deo pro facto miraculo. ¶ Ab
illa vero hora humiliauit se amplius Eufraxia. ⁊ si
ne somno tota nocte ꝑsistebat: omnē ṽo hebdoma
dā ieiunabat: vt ꝯsueuerat: sine defectu faciēs cūctis
sororib⁹ ministeriū: ⁊ cū omni studio atq̧ leticia in
māsuetudine atq̧ hūilitate degebat. ¶ Una‿ dierū
abbatissa vidit visionem ⁊ cōturbatā ē vehemēter
Rogare autē ceperūt eā oēs sorores suplicātes ⁊ di
cētes. Cōfitere nob‿ dña abbatissa cur sic igemiscis
⁊ nostras aias simul affligis. Et dixit nō me coga
tis, vsq̧ in crastinum. Dixerunt ei seniores sorores.
Crede dña ꝙ si non annunciaueris nobis tribula-
tiōeʒ magnā aiab⁹ nostris igeris. Abbatissa dixit.
Ego quidē qd̄ futurū ē vsq̧ i diē crastinū dicere nō
volebā. ſʒ q: cogit‿ me nūc audite. Eufraxia nos de
serit: cras eñ̄ hac vita priuabit̄. nulla ṽo indicet ei:
ne cōtristet̄. His itaq̧ dict‿ magn⁹ eiulat⁹ ꝑ multas
horas fact⁹ ē. vna ꝗ̄ autē sororū cū cognouisset: currēs
ad furnū inuenit Eufraxiā panes coquētē: cui iulia
aderat ſʒ ꝯsuetudinē: dixit ergo illa soror: q̄ venerat
Cognosce dña Eufraxia: q: int⁹ magn⁹ luct⁹ ē apd̄
abbatissaʒ ꝑpter te: ⁊ apd̄ sorores. Audiētes aūt hec
iulia ⁊ i Eufraxia ꝓstupefacte sunt: et diutius ste-
terunt. Post hec autē iulia dixit. Putasne auditu
audiuit abbatissa: quia ex iussione illius: qui ali-
quando sponsus fuerat tuus: iussit imperator te
abduci ex monasterio: ⁊ propterea lamētantur. Cui
Eufraxia respōdit. Uiuit domin⁹ meus iesus xp̄s
quia si omnia fundamēta terre moueant̄ non mihi
ꝑsuadere ꝑualebūt vt christū dominū meū derelin-
quam. Uerūtamē domina mea iulia: dum coquunt̄
panes vade vide fict⁹ istos. qd̄ cōtigerit: ne aīa mea
ꝯturbet̄ illa ṽo ꝑgēs ⁊ stās foris añ ianuas audiuit
somniū abbatissaʒ hoc mō referētē. Uidi (inquit) q̄
si duos cuiusdā formatis viros huc aduenientes: q̄ q̄
rebāt eufraxiā tollere: dixerūtq̧ mihi dirige eā: op⁹
hʒ. Rursuʒ ergo ⁊ alij veniētes dixerūt mihi. Assu-
mēs tecū Eufraxiā: deduc eā añ dñʒ. Quā mox assu
mēs ꝑperaui cū eis. Et cū venissem⁹ ad quādā‿ por
tā cui⁹ gloriā enarrare nō valeo spōte nobis apta ē
Et igressi sum⁹: ⁊ vidim⁹ ibi ienarrabile palatiū ce
leste: i quo ē soliū nuptiale nō manu factū. Ego q̄dē
intr⁹ appropinquare nō potui. Eufraxiā ṽo, assu
mētes: obtulerūt dño: ⁊ pridē osculata ē pedes ei⁹
imaculatos: vidi ibi dena milia āgelorū: ac similitudi
nē sctōrū inenarrabilē: ⁊ oēs stabāt respiciētes: ⁊ vi
di: ⁊ ecce mat̄ dñi assumēs Eufraxiā: adducit eā ad
thalamū nuptialē i quo decoris coronā parabat: ⁊
audiui vocē de Eufraxia: dicētē. Ecce merces tua.
Nūc itaq̧ perge post decē dies veniēs: fruere‿ his
i seculis ifinitis. Et iō q: hodie nona dies ex: q̄ visio
nē vidi cras morief̄. Eufraxia. Audiēs hec iulia reci
tātē secrete abbatissaʒ: tridēs pect⁹ suūꝫ faciē amore
deflēs venit ad clibanū: cūq̧ vidisset eā flētē eufraxia
dicit ad illā. Coniuro te per filiū dei soror iulia: indi
ca mihi qd̄ audisti ⁊ quare plangis. Dixit ei iulia.
Plāgo dña mea: q: hodie separabim⁹ a te. Sicut
enim audiui a dña mea abbatissa: cras ex hoc corpo
re exaltabis. Qd̄ duʒ eufraxia audisset angustiata ē
⁊ pusillanimis facta cecidit. Sedebat autē iuxta eā
iulia flens. Cui eufraxia dixit. Soror da mihi manū
tuā ⁊ leua me: ⁊ duc me vbi ligna sunt posita: tibi me
pone: ⁊ tolle panes de clibano ⁊ porta i monasteriū
Fecit iulia hec ⁊ abbatisse nō indicauit. Cum ergo
iaceret eufraxia i pauimēto: clamauit Cur domine
abhominatus es me: peregrinā ⁊ orphanam. Cur
despexisti me. Ecce tēpus quādo debeā cū diabolo
pugnare: ⁊ aia mea a me expetit̄. Misericors esto i
me ancilla tua dñe iesu christe: dimitte me vel vnū an
nū quaten⁹ deflecā peccata mea: q: sine penitētia suʒ
⁊ ab omni penitētia mūdata. Nō ē i me opus salu-
tis nā nemo in inferno cōfitebitur tibi. Non est pe
nitētia i sepulchro: nō possuʒ post mortē lachrymis
preualere. Nō eñ̄ qui in inferno sunt laudabunt te
dñe: ſʒ viuētes laudabūt nomē sanctū tuū. Dona
mihi vel adhuc vnū annū: vt penitētiā agaʒ: q: deso
lata sum sicut ficus sine adiutorio. Cū ergo defle-
ret audiēs quedā sororū: indicauit abbatisse atq̧ so
rorib⁹: q: eufraxia prostrata in repositione lignorū
ita clamaret. Dixitq̧ iulia. Uere dña audiuit q: mo
ritur: ꝑpterea lamentatur. Dixit ergo abbatissa so
roribus. Quis annūciauit ei: ⁊ aiaʒ ei⁹ afflixit Quis
indicauit ei: ⁊ cor ei⁹ attriuit. Nōne vos rogaui ne
diceretis: ei donec ei⁹ hora veniret. Cur hoc fecistis
⁊ afflixistis animā ei⁹. Iterū aducite eā mihi. Ille ve
ro pergētes: dixerūt ei. Ueni dña eufraxia vocat te
abbatissa. Illa vero egressa est plorans atq̧ con-
turbata: ⁊ ingressa astitit abbatisse: deflens atq̧
merens: ⁊ gemitibus nimis afflicta. Abbatissa ve

ro respiciēs, eā dixit. Quid habes filia: q: sic ingemiscis. Eufraxia dixit. Plāgo me dn̄a mea: q: sciuisti me moriturā: ⁊ nō idicasti mihi: vt plāgerē pctā mea dū ꝑsim ab oib' pctātis coinquinata. His dictis se ꝓstrauit i pauimētū: ⁊ tenuit pedes abbatisse: ꝑ quā omne cōsiliū eius alacriter est perductū. Clamauit ꝗ eufraxia: ⁊ dixit. Miserere mei domina: ⁊ dep̄care dominū vt mihi concedat vel vnū annū: q: sine penitent ia sum: ⁊ nescio q̄ me tenebre cooperiāt. Dixit ei abbatissa. Viuit domin'. q: celesti senatui dignā te fecit rex tu' christ'. Et cepit oibus recitare: quibus bonis h̄r frui eufraxia. Et rogabat eā vt ꝓ ipsa dn̄m suplicaret: quaten' ei' particeps esse mereref. Orabat enim vt cū ea conuersaref in xp̄o: ⁊ ipsis donis q̄bus ipsa erat fruitura: ⁊ ipsa frueref. Eufraxia vero iacēs ad pedes abbatisse: cepit tenere frigus: ⁊ rigorē post paululū vero vehemēs eā febris inuasit. Abbatissa vero sororib' ait Sumite eā ⁊ igrediamur in oratoriū: quia iā appropinquat hora ei'. Posuerūt ergo eā in oratoriū: ⁊ obseruabāt eā vsq3 ad vesperā. Vespere autē facto cū hora sumēdi cibū iā aduenisset: precepit eis abbatissa vt egrederētur: solū modo iuliā secū retinēs ne aliqua hora relinquerēt eufraxiā: ⁊ clausis ianuis vsq3 mane fuerunt cū ea. Julia v̄o rogabat eufraxiam: dicēs. Domina mea soror nō obliuiscaris mei: memēto quia inseparabiliter tibi coniūcta sū semper super terrā. Supplica deo pro me: vt me nō separet ꝑa te: Memēto q: ego te proui di bona certamina. Deprecare dominū vt me absoluat ab hac sarcina carnis vt merear tecum abire cū fiducia mane vero facto abbatissa vidēs q: in nouissima respiratione eēt eufraxia vt moreretur mādauit sororib' per iuliā dicens. venite filie mee: valefacite ei: q: iā defecit. Quib' venietib' vale dixerūt ei flētes: dicētesq3: memēto nostri domina soror eufraxia nomē domini benedictū a deo qui te dilexit. Post omnia autem venit illa q̄ diu passa a demone fuerat: ⁊ per eā salua facta est: ⁊ lugēs sicut ⁊ omnes osculabaf man' eius dicēs. Iste man' quātū mihi indigne ⁊ peccatrici ministrauerūt: ꝑ deū et ꝑ istas man' demoniū expulsū ē a me. Et cū eufraxia respōdere nō posset dixit ei abbatissa. Filia mea nō misereris vel hu' sororis. Quare nō loqueris ei q̄ ꝓpter te ita tribulatur. Eufraxia v̄o respōdit ad eā. Quare me luges dn̄a soror Dimitte ne requiescere: q: deficio veritatē tu benedic deū: ⁊ ipse te conseruauit. Et dixit. Ora pro me: q: magnū certamē ē in anima mea in hac hora. Cū ergo orasset abbatissa ⁊ omnes respōdissent amē: reddidit animā. Erat aūt annorū triginta sepelierūt eā in tumulo vbi ⁊ genitrix eius eufraxia requiescebat: ⁊ glorificauerunt deū: q: ꝓmeruissent habere sororē apud deū. Julia v̄o magistra ei' trib' dieb' flēs ab ei' tumulo nō recessit hec eīn docuerat eā litteras ⁊ psalteriū: ⁊ multū eā diligebat: cū ei' eēt discipula atq3 ex genere imperatoris. Quarto vero die leta facta iulia: accessit ad abbatissam ⁊ dixit ei. Dn̄a mea ora ꝓ me: q: vocauit me christ' itercedēte ꝓ me beata eufraxia. Et hec dicēs osculata ē cūctas sorores. Quinta eīn die post obitū beate eufraxie defuncta ē ⁊ magistra ei' iulia: ⁊ sepulta est in sepulchro vbi posita ē beata eufraxia. ¶ Post trigīnta v̄o dies euocās abbatissa monasterij priores dixit ad eas Filie mee eligite vobis matrē ⁊ cōstituite i locū meū q̄ vobis preesse possit. Ille v̄o respōderūt. Dn̄a pro q̄ causa hoc dicis denūcias nobis. Nūq̄ eīn famulab' tuis hoc dixisti Dixit eis abbatissa. Vocauit eni me dn̄s. Supplicauit ꝓ me dn̄a eufraxia: ⁊ multū laborauit i suis precib': quaten' ego celestē thalamū ꝓmererer. Illa ⁊ Julia ꝑ sanctā eufraxiā particeps ei' effecta ē: ⁊ ingressa ē i illud palatiū nō manu factū: ⁊ ego festino digna fieri: ⁊ cū eis locū habere. Audiētes sorores de eufraxia ⁊ iulia q: in maxima essent gloria gaudebant ⁊ orabāt pariter vt ipse mererētur ad illū thalamū accedere. Elegerūt ergo vnā sororū nomine theogeniam que eis preesset. Quā euocās abbatissa ad se dixit ad eā Ecce testimonium bonum quod sorores omnes de te dederūt et posuerunt te ad principatum ⁊ presulatum traditionis diuine legis ⁊ consequentiā nostrā. Coniuro te per intemeratā trinitatem ⁊ consubstātialem: ne istius mundi queras diuitias aut possessionē: neq3 occupes sorores ad terrenas solicitudines: sz magis vt cōtēnētes tēporalib' bonis ꝑpetua mereātur accipere. Et rursū sororib' dixit. Quomodo perfecte nostis vitā ⁊ cōuersationē eufraxie: estote imitātes eā vt ꝑticipes eius efficiamini: Et cū dixissent omnes amē: vale dicēs eis intrauit oratoriū: ⁊ claudēs ianuas p̄cepit vt vsq3 ad diluculū nulla illarū intraret Mane aūt facto igresse iuenerūt eā obdormiuisse i dn̄o: ⁊ hymnū dicētes dn̄o reposuerūt eā i sepulchro vbi beata eufraxia recōdita erat. Ab illa eīn die nequaq̄ i illo tumulo alia sepelierūt corpora. Multa v̄o signa ⁊ sanitates fiebant in memorato sepulchro: ⁊ expulsi demones clamabāt: q: post mortē ꝑualet ꝯtra nos eufraxia ⁊ ꝑsequif nos. Hec ē re vera vita eufraxie matrone q̄ celesti cenatui iteresse ꝓmeruit. Festinemus igif ⁊ nos tā fratres q̄ sorores huiusmodi cōuersationē habere: ⁊ sectari humilitatē: obediētiā: laborē māsuetudinē lōganimitatē: vt et nos ita angeloꝝ cōuersationē mereamur: ⁊ cū gaudio magno fruamur saluatore domino nostro Jesu xp̄o. Cui ē honor: ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sancte Eufraxie.

¶ Incipit vita serui dei Macharij romani qui inuentus est iuxta paradisum.

Loriā ⁊ magnificētiā deo soli ⁊ benignissimo agere debemus: q̄ per innumerabilia miraculorum exempla ad vite celestis gaudia nos perduxit. Deniq3 nos miseri et humiles monachi theophilus ⁊ sergius ⁊ et thimus deprecamur vos omnes sanctissi-

mos fratres:vt accomodetis aures his que vobis
narraturi sumꝰ de vita ⁊ ꝯuersatione sanctissimi ma
charij romani ꝗ apparuit nobis prope paradisum
ad vigiti miliaria Et hꝫ rogamus vt fidē dictis ad-
hibeatis:qm̄ quidē multo meliꝰ nobis fuisse credi-
mus:sub silētij portu inoxios remanere:ꝙ̄ de facili
tatis crimine vt reos puniri. Igit̄ nos ꝑtitulati
fratres theophilꝰ:sergius ⁊ ygimꝰ ꝓpitia diuinita-
te abrenūciātes seculo venimꝰ ad monasteriū quod
est in mesopothamia syrie:ī medio duoꝫ fluminuꝫ
tygris ⁊ euphrates i ꝗ vir clarissimus nomine ascli
pion egumenus multoꝫ extitit pater monachorum
Illi deniqꝫ coniungentes:aꝰ ꝓnominato patre ⁊ oī
cetu fratrū gratanter suscepti: ac iugo regule colla
submittētes:cōmuni vita ꝯuersati sumꝰ. Factū est
autē tēpore lōgo post hec hora nona quadā die fi-
nali expleta:accēdētes ad euphratis fluminis lit-
tus:consedimꝰ ibi ⁊ aliquādiu inter nos de sustinē-
tia ⁊ cōuersatione simul ⁊ labore seruoꝫ dei disputa
tū est. Tunc mihi misero theophilo:venit in menteꝫ
cogitatio.⁊ rn̄dens dixi fratribus meis sergio ⁊ ygi
mo:velle mihi adesto fratres dilectissimi cūctis vite
mee diebꝰ ambulare:illocꝙ ire vbi celū terre se con-
iungit. At illi:(inquiūt)frater theophile vt fratreꝫ
spiritualē semꝑ habebimꝰ ⁊ porē:⁊ ammodo nulla-
tenꝰ a te separabimur nobis eni̇̄ verba tua placent
idcirco vbi corde cōcepisti:perge: ⁊ nos in vita ⁊ in
morte tecū erimus. Itaqꝫ surgētes de loco intraui
mus in mōasteriū factaqꝫ vespera omniqꝫ diurni of
ficij orōne cōpleta:ceteris quiescentibꝰ clā monaste
riū egressi sumꝰ. Post hec vero decē ⁊ septem dies
ambulātes:cōiunximꝰ ihierusalem:⁊ sanctā resurre-
ctionē Iesu xp̄i ⁊ crucem adorauimꝰ: deinde exeun
tes in bethleeꝫ vidimꝰ ⁊ salutauimus sanctū ꝓsepe:
vbi xp̄s nasci dignatꝰ est:⁊ vbi stella magos addu-
xit xp̄o munera deferētes ⁊ vidimus locū mirabilē
vbi angelus cū multitudine exercitus celestis gl̄iaꝫ
in altissimis deo canebat:ꝗ locus a duo miliaria lō-
ge a bethleē situs est. in montē ꝙ̄ oliueti ascēdimꝰ
et in ipso loco sancto adorauimus vbi xp̄s pedibus
stetit qn̄ eleuatus est:⁊ a nube susceptus ascēdit ad
celos. Exinde hierusalem reuersi adorauimꝰ deū ⁊
ꝯsignantes nos ⁊ cōmendātes xp̄o ⁊ sanctis eius
exiuimus nō habentes iam aīum ⁊ mentē in hoc se-
culo. Igitur nos xp̄i comitāte gratiā ,viaꝫ cōtinuo
aggrediētes ac qnquagesimo die fluminis tygris
alueū ꝑtrāseūtes terrā ꝑsarū ingressi sumꝰ:⁊ veni
mꝰ i cāpū magnum ⁊ planiciosuꝫ vocabulo assia in
quo martyr xp̄s sanctus mercurꝰ appostatā iulia-
num peremisse legitur. Deinde ciuitatem persidis
nomine kitislefodo intrātes:in qua tres pueri ana
nias:azarias ⁊ misael requiescūt; lōge a babylone
adorauimꝰ ibi:⁊ in eodem loco mādůcantes ⁊ dn̄o
hymnum laudis offerentes:mansimꝰ dies aliquot.
Inde profecti post mēses quattuor ꝑtransiuimus
ꝑsidis regionē:⁊ inde terrā ethiopie sumus ingressi
Ingredientes vero domū quandam : ⁊ neminē ibi
habitatorem reperiētes;duos ibidē fecimus dies.

Et ecce tertia post hec apparuerunt aduenientes
duo armati: vir ⁊ femina:nos ꝟo nimio terrore ꝑter
riti surreximꝰ illisqꝫ obuiā ire deliberauimꝰ:ipsi aūt
nos ,videntes simul ac exploratores esse credētes.
cōcito gradu ꝑ viam qua venerāt redierunt: ⁊ post
aliq̄ntulū ꝯgregati de suis:ꝗsi tria milia ethiopes
aduenerūt. Qui festinanter domū in qua eramꝰ orā
tes:vallo circundantes:nosqꝫ cūcti aspiciētes:ꝑ q̄t
tuor eiusdē domus angulos ignē copiosum appli-
cauerūt viuos nos cremare nitētes. Qd̄ nos vt aspe
ximꝰ:timore valido exterriti:xp̄m oīm saluatorē in
uocauimus:⁊ in mediū illorū prosiliuimꝰ. Tūc ipsi
lingua sua multū inuicē murmurantes:diuqꝫ cōtra
nos frēdentes:cū nos illos :nec ipsi nos nullatenꝰ
intelligere possemꝰ;cōprehendentes nos in obscu-
ro clauserunt carcere. Sedentibꝰ ergo nobis in te-
nebris nō erat ꝗ panē vel aquā tribueret. Nos deni
qꝫ cū lachrymis oīpotētis dei creatoris oīꝫ miseri-
cordiam inuocare haud omisimꝰ . Facientibꝰ aūt
nobis ibi dies aliquot:iteruꝫ cōgregati:cū nos fa-
me ⁊ siti exanimes credidissent:circūderunt carcerē
Sꝫ cū orantes nos aspexissent aperientes ianuam
eduxerunt nos:⁊ cū multū iter se murmurātes loq̄-
rent̄:nouissime cuꝫ lignis agrestibꝰ cedentes nos a-
criter de finibꝰ suis eiecerunt:⁊ octoginta dies sine
cibo expleuimꝰ:sicut testis est nobis deꝰ. Electi ita
qꝫ a finibꝰ illis iter fecimus dies multos in oriētē ⁊
⁊ deuenimus in locū admirabilē:⁊ campū gloriosū:
qui arboris altissimis plenus:⁊ melifluis fructibꝰ
abūdat. Deniqꝫ nos glorificantes ⁊ laudantes deū
manducauimꝰ dulcifluos fructus ⁊ saturauimꝰ nos
valde. Itaqꝫ exeuntes inde terraꝫ chananeorum in
gressi sumꝰ:⁊ videntes illos in aspectu eorum valde
mirati sumus .ipsi vero cū mulieribus suis ⁊ paru-
ulis subtus in petris habitātes nos omnino nō te-
tigerunt xp̄i nos protegēte gr̄a. Inde igitur profe
cti ꝯtra orientē:circiter ⁊ decē dies eos pertracū-
tes: iter nostrū fecissemꝰ:intrauimꝰ terram gentis
ꝗ nominat̄ pichiti ipsa:vero gēs in statura ⁊ altitu-
dine sua nō plus ꝙ̄ mensurā vnius cubiti habebat.
Et videtes nos timore ꝑculsi fugerunt . Nos autē
deū collaudantes:ꝗ de illorū manibꝰ nos liberauit:
cursuꝫ nostrū quottidie accelerauimꝰ. ¶ Post hec
aūt deuenimꝰ in montes altissimos terribilesqꝫ:vbi
sol nō itrat:nec arbor nec herba crescūt:ibi ergo ser-
pētes innumerabiles ⁊ dracōes :⁊ aspides:ſꝫ ⁊ basili
cos ⁊ viperas ⁊ vnicornes:⁊ bubalos vidimus mul
tos:alias quoqꝫ bestias mortiferas multas ⁊ vene
nosa animalia.: quorum nomina vel naturam peni-
tus ignoramus Dextera igitur dei nos protegēte
illesi pertransiuimus illa : sed ⁊ sibilos draconum ⁊
serpentium per viginti continuos dies in auribus
habuimus:⁊ non nisi aures obturantes illos ferre
quiuimus. ¶ Interea in locum incidimus terribi-
lem:rupes habentes asperrimos:in altum erectas
et in ima descendentes . Nos ergo septem dies ibi
fuimus vltra progredi non valentes. Septima au-
tem post hec die apparuit ceruus āte nos ambulās

rugiendo.quē ſurgentes ſecuti ſumus.Iter aūt fa-
ciētes:multo maiores inuenim⁹ añ nos rupes.nos
vero maximo cū labore ⁊ anguſtia exinde euaſim⁹.⁊
venim⁹ in campū planū ⁊ magnū i quo elephantoꝝ
magna multitudo ſtabat:⁊ ꝑ mediū illoꝝ illeſi trā
ſiuim⁹. Poſt h̄ itaqꝫ minime nobis apparuit via.
Tūc nos cū lachrymis clemētiam dn̄i iuocantes: ⁊
per nouē dies ſine cibo ꝑ deuia ambulātes:cōueni-
mus tandē in locū planicie largū:q̄ fructib⁹ pluri-
mis abūdabat.Iā ergo tenebre denſiſſime cūcta il-
la repleuerāt loca:nec aliq̄d lucebat:ſꝫ nebule obſcu-
riſſime erāt.Tūc nos nimiū turbati ⁊ afflicti caden-
tes in terrā:cū plāctu valido orātes clamauim⁹ ad
deū:et i eodē loco dies ſeptē ꝯpleuim⁹:nō māducā
tes nec bibētes:nec lumē celi vidētes.Nobis aūt
valde afflictis et in oratione perſiſtentib⁹:poſt dies
ſeptē affluit colūba:que nobis appropinquans ac
diu circa nos volitās:⁊ pēnulas fortiter percutiēs
quaſi ad ambulandum nos confortabat.Tūc nos
deo agētes gratias ſurreximus illa precedēte ꝑ de
uia iter⁹ fecimus ⁊ ecce ante nos maximā inuenim⁹
abſidam: in circuitu ſcriptā.Vidētes vero ſcriptu-
rā illā:gauiſi ſum⁹ ⁊ collaudauimus dn̄m.Hec aūt
erat ſcriptura abſidā iſtā fecit alexāder phi'ippi ma
cedo imperator qn̄ ꝓſecutus eſt dariū regē ꝑſarū.
Qui terrā hāc ingredi voluerit ad manū ſiniſtrā va
dat nō ad dexterā eſt em̄ terra inuia.⁊ rupibus:⁊ et
āguſtijs eſt plena.Nos igitur ad leuā intrātes:am
bulauim⁹ dies multos.Et factū eſt poſt quadragi-
ta dies:eūtibus nobis venit peſſimus et intolera-
bilis fetor:ex quo velut exanimes effecti cadētes in
terrā orauimus dn̄m:vt iā clemēter recipi iuberet
aīas nr̄as. ¶ Poſt modicū vero ſurgentes a terra
aſpeximus lacū magnū:⁊ multitudinē ſerpētiū ⁊ in
ea ignitorū ⁊ ex ipſo lacu exierūt voces:et audiui-
mus vlulatū et plāctū magnū quaſi populi innume
rabilis:et de celo vox ſonuit dicēs.Locus iſte iudi-
cij et penaꝝ eſt:in quo cruciātur q̄ xp̄m negauerunt
nos aūt vocē hāc audiētes et pectora ꝑcutiētes cū
lachrymis et timore nimio ipſū trāſiuim⁹ lacū:et
venimus inter mōtes duos altiſſimos:et in medio
ipſoꝝ apparuit nobis hōis lōga ſtatura q̄ſi centū
cubitorū:⁊ ipſe cathenis cōſtrictus ereis toto liga-
tus erat corpore.Due aūt cathene dextra corporis
ꝑte:in mōte vno erāt fixe:et due in mōte altero: et
ignis maximus in circuitu eius ex oī ꝑte.Vox autē
clamoris illius audiebat̄ q̄ſi ꝑ quadraginta milia-
ria.Qui vt nos vidit:plorans et eiulans fortiſſime
exclamauit crudeliter em̄ ab igne cremabat̄.Cūqꝫ
nos talia cernerem⁹ valde ꝓtimuim⁹: cooperiētes
facies:a lōge ipſos trāſiuimus mōtes:et ecce i aliū
cōtinuo deuenimus locū vbi rupes multe ⁊ ꝓfundi
tas magna erat.Ibi etiā quādā vidimus feminā
crinibus ſolutis ſtātē toto corpore a maximo ⁊ ter
ribili dracone inuolutā.Quādocūqꝫ ergo ad loquē
dum os ſuū aperire voluiſſet caput ſuū draco con-
feſtim in os eius mittēs:linguā ipſius mordebat.
Capilli aūt huius mulieris ad terrā vſqꝫ deſcende-
bant.Cūqꝫ in illā mirātes pauidi aſpiceremus ſubi
to de ipſa ꝓfunditate ⁊ valle miſerabiles audiuim⁹
voces dicentes.Miſerere nobis miſerere chriſte fi-
li dei altiſſime.Nos itaqꝫ vehemēter exterriti:po-
nētes genua in terrā:orauim⁹ dicētes cū lachrymis
Dn̄e q̄ nos creaſti:nūc tolle aīas nr̄as:qm̄ iudicia
tua oculi noſtri viderūt in terra.Surgētes aūt cū
ingēti luctu ⁊ merore ſimul ⁊ timore venimus in lo
cum aliū i quo arbores multas ⁊ maximas vidim⁹
habētes ſimilitudinē ficorū.In ramis aūt ipſis vo
latilia multa:ſimilia auibus celi:q̄ voce humana for
titer clamabāt dicētia.Parce nobis dn̄e q̄ plaſma
ſti nos parce nobis miſericors:q: peccauimus ante
faciē tuā ſuꝑ omnē terrā.Nos aūt orauimus dicē-
tes.Dn̄e miſericordiſſime oſtēde nobis iſta q̄ vidi
mus miracula tua qm̄ ignorauimus q̄d ſint: venit
ergo vox dicēs:nō eſt veſtrū noſſe myſteria q̄ vidi-
ſtis viam ꝑgite veſtrā.Inde igit̄ cū ingenti pauore
egreſſi deuenimus in locū honorabilē ac ſpecioſiſſi-
mū in quo quattuor viri ſtabāt habētes figuras ve
nerabiles tāqꝫ mira pulchritudine decoras:vt cre-
di aut ari oīno facile vix poſſit.iſti ſiquidē coronas
aureas gēmis ⁊ lapidibus honorifice cōpoſitas in
capitibus habebāt:et in manibus palmas aureas
geſtabāt.Ignis vero maxim⁹ ac terribilis ante il-
los:et ſpatas acutiſſimas añ ſe tenebāt:nos ergo
iſta cernētes:ac valido ꝑculſi timore exclamauim⁹
ad illos dicētes:dn̄i ſerui et dei excelſi miſeremini
noſtri:vt ſpate ⁊ iſte ignis nobis nō ꝑualeāt noce-
re.At illi reſpōdētes nobis dixerūt nolite timere:
viā (quā vobis deus demōſtrauit) ite ſecuri:nos em̄
dn̄s in iſto poſuit loco:vt viā hāc ſeruaremus ⁊ cu-
ſtodiremus vſqꝫ in diē iudicij qn̄ orbē terre iudica-
tur⁹ aduenerit.Hec nos audiētes a ſctis viris illis
ac de lōge eos ſalutātes ꝑtrāſiuimus locū ipſum ⁊
per quadraginta cōtinuos dies ābulauimus:nullū
oīno cibū ſumētes:aquā tantū bibētes. ¶ Ambu-
lantib⁹ q̄ nobis ſubito voces populi inumerabilis
audiuimus pſalētiū:⁊ odor ſuauiſſim⁹ q̄ſi balſami
optimi ac precioſiſſimi venit nobis ⁊ ſicut de mellis
fauo dulciſſimo os nr̄m idulcorauit.De ſuauiſſimo
igit̄ odoris nectare ac celeſtis melodia cātilene ſo-
por nos arripuit.Poſt modicū autem ſurgētes e
ſomno vidim⁹ añ nos eccleſiā mirabili ornatu deco
ratam ac ꝓcioſiſſimā:q̄ tota quaſi chriſtallina vide-
bat̄ in medio aūt ipſius eccl'ie altare honorificū de
quo altari aqua egrediebat̄ q̄ lactis cādidiſſimi co-
lorē habebat.Nos autē aquā ipſam in veritate lac
ſperauim⁹.In circuitu vero fontis illi⁹ ſtabant viri
ſancti ⁊ honorabiles ⁊ cantabāt cāticū celeſte.i. vo-
ces cherubin.Nos aūt hec intuentes timuim⁹ val-
de.Ipſa vero eccl'ia a parte meridiana ſimilitudinē
habebat lapidis praſini ꝓcioſi a parte auſtrali colo
rē ſanguinis mūdiſſimi pretendebat: a parte autē
occidentali tota erat alba inſtar lactis ⁊ niuis cādi-
diſſime ſtelle ſuꝑ ipſā eccleſiā pluſqꝫ hui⁹ mundi ſpe
dera lucebant:ſol ibi ſeptempliciter lucebat ⁊ calce-
bat:q̄ in huius terre regione: alpes ⁊ arbores om-

nes alte: et folia ac fruct⁹ plures et dulciores q̃ isti: s
mundi arbores habebant sed et aues celi aliter reso
nabãt q̃ aues terrestr⁹. ois aũt terra ipa duplices
habebat colores .i. vna facies erat nigr: et alia rubicũ
dissimis coloribꝰ erat. nos igit̃ stupẽtes: et in eodẽ
loco adorãtes: ac ipos viros salutãtes: cum timore
egressi sum⁹: ceptũq̧ iter arripere festinauim⁹. De
niq̧ post hec certũ impleti sunt dies (vt dñs testis
est nobis) q̄ nullo refecti sum⁹ cibo: aq̃ nos frequẽ
tius resocillãtes: cũ ecce subito eũtibus nobis: ve
nit populi innumerabilis multitudo viroꝝ ac muli
erũ obuiã in vnũ cõglobati: nõ aũt illos lõgiorẽ p̃
ter q̃ vnius cubiti staturã habere vidim⁹: igitur visis
illis, valde ꝑtimuim⁹. Tũc miserabilis ego peccator
theophilus. dixi fratribꝰ meis sergio et tymo. Sol
uentes capillos nostros veniam⁹ aduersus eos for
sitã fugiẽt a nobis et liberabit nos dñs de manibꝰ
illoꝝ. Quod cũ ipis visũ fuisset bonũ solutis fasci
olis et capillis nostris: irruim⁹ sup eos repẽte: ipsi
aũt h̃ cernẽtes ꝯfesti filios suos arripiẽtes et stridẽtes
q̧ dẽtibꝰ scit⁹ aufugerũt oẽs. Nos aũt dñz collau
dauim⁹ q̃ eripuit nos: et trãseũtes flumẽ inuenim⁹
herbas candidas et albas sicut lac: dulces velut mel:
altas ṽo vsq̧ ad vnũ cibũ. Manducãtes itaq̧ de
herbis mellifluis: ad nos saturantes ex eis grãrum
actiones creatori oim̃ obtulim⁹: q̃ nos ꝑ tanta ser
uauit pericula ac gratuita nos sua grã nutriebat.
Nos interea viam inuenim⁹ spaciosã: et cadẽtes in
terrã adorauim⁹ et collaudauim⁹ dñz misericordẽ q̃
eã nobis demõstrauit. Igit̃ ꝑ dies plurimos ipã
viã sequẽtes: tãdẽ ad speluncã ꝑuenim⁹ honorabi
lẽ tũc signaculo sctẽ crucis mẽbris vndiq̧ munitis
in eãdẽ igressi sum⁹ criptã: s; nullũ ibi inuenientes
habitatorẽ diximus inter nos. Mũdicia hec nõ est
nisi de manu hõis. Maneamus ergo hic vsq̧ ad ve
speꝝ et videre habebimus loci hui⁹ habitatorẽ. His
ergo dictis vna hora vt pote lassi resedim⁹ et subito
odore suauissimo ꝑfusi obdormiuim⁹. Rursũ igit̃
paruo interuallo excitati a somno foras speluncã ex
iuim⁹ et contra oriẽtẽ respeximus et ecce subito fi
gurã hõis a lõge ꝑperantis vidimus cuius capilli
capitis instar lactis candidissimi aut niuis quasi i
aera volantes totum viri corpus operuerunt. Ipse
autem mox vt nos alõge respexit semetipm̃ in ter
ram ꝓiecit ꝓtinus. ac rursum eleuans se ad nos ita
clamare cepit. Si vos ex deo estis: sancte crucis si
gnaculo munite vos ad me vsq̧ ꝑperantes sin aũt
ex dyabolo: fugite a me dei seruo. Hec eo dicente:
tali voce affati sumus. Benedic nobis pater scte:
et noli turbari: qm̃ et nos serui sumus Iesu xp̃i dñi
saluatoris nostri: renũciauimus siquidẽ seculo huic
vano factiq̧ sumus monachi. Talia vt audiuit: ille
eo ad nos venit et manus suas ad celum eleuãs diu
tius orauit surgensq̧ ab oratione capillos ab ore et
facie sua tollens benedixit nos: ac locutus ẽ nobis
Ipsius vero capilli capitis ac barbe erant candidi
vt lac: facies q̧ eius sicut vultus angeli. Erat enĩ si
cut lignum secus aquarum decursus plantatum: et
pre senectute nimia oculi eius non aperiebant̃: eo q̃

q̄ supercilia eos cooperiebãt vngule nẽpe manuũ
eius ac pedũ longe nimis: barba vero et capilli cor
pus ei⁹ omne circũdederũt: cutis illius quasi pellis
testitudinis. tũc ipse cũ lachrymis: ad nos exorsus
est ita. Fratres mei bñdicti vnde estis: vl' vñ huc ad
uenistis dicite nobis qualiter se habeat genus hu
manum: vel quomodo fides xp̃ianoꝝ et si sarraceni
vel ethnici hactenꝰ xp̃i populo ꝑsecutionẽ ingerũt.
Nos itaq̧ vt interrogati sumus: ei ꝑ ordinẽ respõ
sum dedim⁹ simul dicẽtes angustia et pericula q̃ per
omnẽ passi sum⁹ viã et q̄ volũtas ac desideriũ esset
ire vbi celũ terre se iungit apertum⁹. Ipse autẽ ad
hec respõdens ait. filioli mei charissimi audite me.
ab isto loco vltra ad paradisi loca nõ põt ire homo
carne vestit⁹. ego pctõr exiguus valde in hac etiam
volũtate laboraui: cupiẽs vltra ꝓcedere vt finẽ ter
re ac poli cernere quissẽ: s; nocte quadã astitit mi
hi in visu dñi angel⁹ dixitq̧ ad me. ne vltra ꝓcedas
neq̧ dñm tẽtare presumas. Cui ego. quã ob cãm in
q̃ mi dñe in ãtea ꝓgere nõ licet. At ille de isto inq̃t
loco viginti sunt miliaria vsq̧ ad paradisũ: vbi adã
et eua in delitijs cõstituti fuerũt sup ipsum ṽo pa
radisum celũ terre iungit̃. posuit deniq̧ dñs añ eun
dem paradisum cherubin cũ ignea rõ phea atq̧ vo
lubili ad custodiẽdũ vite lignũ et hz a pedibꝰ vsq̧ ad
vmbilicũ similitudinẽ hoĩs pect⁹ sicut pectus leo
nis manũ sicut christallũ hñs gladiũ vt seruet para
disum: ne aliq̃s illud ꝑximare valeat. ego itaq̧ hec
audiẽs ab angelo ãplius nõ rñdi: nec vltra ꝓcedere
tẽptaui. Igit̃ ego theophil⁹ et itineris mei socij ac
fratres ista sancto ad audiẽtes ꝓstrato omni cor
pore collaudauimus dñm et ipm̃ seruũ xp̃i salutaui
mus: vespere aũt facto dixit nobis. Fratres mei di
lectissimi exite foras cellulã et expectate paululũ. ha
beo enĩ leones duos q̃ per diẽ foras ãbulãtes: sero
ad me reuertunt̃: ne ipsis subito veniẽtibꝰ mali ali
q̃d patiamini ab eis. Nobis ergo cũ pauore paulu
lum exeũtibꝰ leones rugiẽdo extimplo aduenerũt.
Ipse ṽo man⁹ super eos ponẽs: ac colla demulcẽs
ait illis. Filioli mei boni fratres tres de seculo vene
runt ad nos ne faciatis illis malũ. Cõtinuo nos ad
uocãs dixit. Fratres venite et iã timere nolite. Nos
ṽo cũ pauore nimio intrãtes salutauim⁹ illũ et vesp
tina sinaxi celebrata: resedimus: glandes ac herbaꝝ
radices ꝓ cibo sumẽtes: et aquã bibẽtes cũ silentio
Mane aũt facto locuti sum⁹ viro sancto dicentes.
Pater scte et dñe obsecram⁹ tuã beatitudinẽ vt cõ
uersationẽ tuã nobis enarres et quõ huc aut vñ ve
nisti et quo noĩe voceris edicito nobis. At sanctus
nobis tale dedit rñsum. Ego inq̃t mei amãtissimi
fratres et filij machari⁹ vocor i regali ciuitate, nat⁹ et
nutrit⁹ et fili⁹ viri romani. q̃ sclt⁹ fuit et imperiali pol
lebat ciuitate. Cũ aũt puериles excessissẽ ãnos: me
renuẽte ac nolẽte pater me⁹ despõsauit mihi vxo
rẽ diẽq̧ statuit nuptiarũ. Interea thalamo adorna
to: cũ iã frequẽtia populi fuisset inuitata: et spõsa se
dẽte pr̃ me⁹ hylarior effect⁹ cũctos inuitatos hor
tatur petere q̃cq̃d vellẽt. Omnibꝰ aũt q̃ aderãt lo
cis ac saltationibus intẽtis furtim exiui: et domũ re

due cuiusdā familiaris intraui ac septē dies cū illa
latitās permāsi: Ipsa aūt diebus singulis domuz
patris mei. ingressa . audiuit que de mea inq̄sitiōe
loquebātur: et veniens cuncta mihi replicans dixit.
Pater aūt me⁹ cū me vndiq̄ reqrēdo non inueni-
ret fleuit amarissime: sed et mater ac tota familia.
Optaua exinde die. i. nocte dnica mulierē illā salu-
taui: et egressus impublicāviā iueni virū quēdā cani-
cievenerabilē. q̄si ad ambulādū stātez. Quē adorās
dixi. Ubi pergere habes senior sancte At ille hylari
vultu ad me cōuersus dixit . Ubi tu ire desideras:
ego tecū ire dispono. eo q̄ itinera ip̄a mihi oppido
q̄ sunt cognita. Tūc ego cōfortatus cepi hoiez sequi
Per domos vero exinde itrātes vicinas per viaz
panē rogauimus accipere et accepimus. Per plu-
rimos aūt dies ambulātes tādē ꝑuenim⁹ ad angu
stias viaꝝ oīuz vñ vos venire dixistis. Cū ergo ad
tringinta milliaria ꝓpe locū istū venissem⁹: quadaz
die sedētib⁹ nobis inter ip̄a mutua colloq̄a repēte
socius disparuit. Tūc ego nimiū turbat⁹. et quo me
verterē ignar⁹: cadēs in terrā plāgebā validissime
Et eē cōfesti sine mora is q̄ aū disparuit: cū magna
claritate apparuit: et ita affat⁹ est me. Noli turbari
dilectissime: ego enī suz āgel⁹ rephael i adiutorium
tibi missus q̄ te huc ꝑduxi p̄cepto altissimi. Dñs aūt
viā tuā ꝓsperā fecit. Loca siq̄dez tenebraꝝ loca tor-
mētoꝝ loca penaꝝ ꝑtrāsisti in lucē venisti fontē aq̄
viue et loca iustoꝝ vidisti . Idcirco noli timere sed
surgēs viā tuā ꝓficiscere. Quo dicto rursus q̄ appa
ruit: disparuit. Ego vero interea viribus receptis
surgēs ambulare cepi et a lōge onagrū intuitus cla
maui: dixiq̄ illi . Adiuro ꝑ tp̄z q̄ te creauit: ostēde mihi
viā ꝑ quā ambulē: ip̄e aūt cōcite occurens ingressus
est aū me ꝑ semitā quādā ꝑuulā et angustā. Quē ego
subsecut⁹, suz sicq̄ duos cōpleuim⁹ dies simul ambu
lātes. die aūt tertia aspexim⁹ ceruū mire magnitudi
nis alōge quē onager vidēs et ꝑtimescēs declinauit
a me: iterū ego sol⁹ relict⁹ āgustiat⁹ suz viā oīno nō
habēs. Tūc cōtra ceruuz clamās dixi. Quia adiutoriū
mihi tulisti ꝑ deū te cōiuro: semitā mihi ostēde. Ad
hāc vocē veluti aial domesticū ad me declinās āgu-
stū ingressus est callē post tergū me semꝑ aspiciens
Sic ergo tres isimul ambulauim⁹ dies. Tunc ecce
quarta die imēsuz ac terribilē offendim⁹ drachonē
mediā distētū ꝑ viā. Quē vt ceru⁹ vidit repēte fuga
elapsus euasit. Ego iteruz timore valido ꝑculsus in
terrā cecidi: deinde cōfortat⁹ i dño surrexi: ad me si-
gno sctē crucis muniēs ad drachonē dixi. Deū oi-
potētez time: et noli mihi nocere. Tūc ip̄e terribilit
de terra se erigēs hūana me affat⁹ est voce dicens.
Ueni bñdicte dñe: tu enī es fu⁹ dei altissimi macha
rius. Angel⁹ aūt sctūs raphael figuraz et vultū tuuz
mihi demōstrās p̄cepit vt cōcite tibi occurrerē atq̄
ꝑducerē i locū a deo tibi p̄paratū Ego itaq̄ q̄rto
die te h̄ expectaui nihil oīno comedēs. hac v̄o noc-
te in nube lucidissima te sedentez aspexi: simul et vo
cem desuper audiui dicentem mihi. Accelera vt eri
pias macharium seruuz dei qui adest vt tibi ꝑdixi.

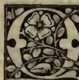
Quapropter surgens sequere me ne repugnes sed
veni et locum mōstrabo tibi vbi dñm debeas collau
dare. His ergo dictis quasi vir iuuenis apparuit: et
mecū ad speluncā hanc vsq̄ peruenit. Cūq̄ ingressi
fuissemus repēte euanuit. ¶ Tunc ego peccator in
parte altera ꝓspexi duos leones catulos iacentes:
mater aūt illoꝝ iuxta illos mortua iacebat. Quam
ego foras eijciens sepeliui et dñm collaudens glori-
ficaui: qui tāta in me mirabilia fecit: et de tā grauib⁹
angustijs liberauit: ipsos aūt leunculos frondes ar
borum decerpens ac illis porrigens vt ꝓprios enu
triui filios sicq̄ duos annos insimul quiete habitā
tes cōpleuimus. Tūc ecce post hoc laqueus diabo-
li (cuius nūq̄ a seruis dei cessat inuidia) affuit. Naz
die q̄dā hora q̄si septia e speluūca foras egressus so-
le feruescēte resedi: tūc subito, subtile fasciolū et ocu
lis delectabile: iuxta me i terra positū aspexi. Ego
vero in memetipso cogitās dixi. vnde in hac solitu
dine fasciolum. Existimās tñ q̄ in veritate esset fa
sciolum: oblitusq̄ ego miserrimus me signo crucis
munire (q̄ñ quidē sacrosancte crucis signaculū om
nem inimici eneruat fantasiaz) misi manū, et leuās fa
sciolū reportaui in speluncā: altera nihillominus die
egressus calceos femineos repperi iacētes in terra
nec tūc miser ego isidias diabolica aduertēs nec cru
cis vexillo me muniēs calceos leuaui quos in spelū
cam portās fasciolo iunxi. Tertia aūt iā die iterum
exiens diabolum in decore vel specie mulieris vesti
bus preciosis indute stantem inueni. ego vero mise
rabilis nec sic quidem laqueos inimici recordās: nec
aliquo mō me signās sed credēs in veritate q̄ mu-
lier esset aio ad illā. vñ huc aduenisti: aut q̄s te i hāc
adduxit solitudinē. Illa cōtinuo flere amarissime ce
pit. Tunc ego misellus simul cū illa veluti cōpatien
do valde plorauit. Post hec respōdēs dixit: ego mi
serrima o pater sanctissime filia sum viri romani: q̄
cū me inuitā ac nolentem despōsasset iuueni cuidaz
nobilissimo romano ac dies nuptiarum venirēt et
thalamū ac cōuiuiū ordinarēt inter nuptias ipsas
spōsus meus disparuit. Cūq̄ turbati oēs huc illuc
q̄ eum inquirēdo turbarent: ego gauisa effecta clāz
exij et nocte eadē iter arripiēs: nec itineris ducem
aliquo modo hñs ꝑ angustā viā montiū ac vallium
errādo hucusq̄ ꝑueni. Hec ego cū audijssem et oia
ita esse credidissem simul et sponsaz meā fore sperās
per manus apprehēdi illā: et in hanc introduxi spe-
luncā: lachryme vero ab eius oculis nullatenus ces-
sabant. Tunc ego miserijs et lachrymis eius cōpa-
tiens: et valde sup̄ eam dolens sedere. cā iuxta me fe
ci: simul et glandes illi ad māducandum prebui: non
enī insidias diaboli intellexi. neq̄ vllatenus crucis
me signo muniui: sed simul sedētes diutius collo-
quia habuim⁹. Tunc cepi quasi de labore nimio som
no grauari: at illa manibus suis mea omnia mēbra
mulcēdo palpauit: et eo amplius somno grauatus
sum. Quid moror: miser ego q̄ antea nūq̄ cū femina
peccare cōsensi: in somnis me pctm̄ ꝑpetrasse cogno
ui: nā subito expergefactus e somno quasi cū fem

na discoopertuȝ in terra me iacenteȝ inueni: ipse iaȝ vero nō apparuit. Tunc infelix ego insidias dyaboli sero aduertēs foras speluncaȝ cit.us exiui: ⁊ pectus feriēs ingētes lachrimas fudi. Ipsi interea leones qui mecū aderāt meuȝ intelligentes delictuȝ ꝙ citꝰ fugerūt a me. Hos autē cum cernerē fugisse scili cet leones cū luctu nimio ac dolore cepi christi misericordiaȝ deuote inuocare: quatenꝰ ⁊ mihi penitētie normā ostēderet ac leonesipos redire iuberet. Nec mora clemētissimꝰ pater q̄ me ad penitētiā seruare voluit illos cōfestim fecit redire leones: mecumqꝫ ingressi in hanc speluncam humū pedibꝰ suis ad vnꝰ staturam hominis aggregabāt: ego autē hec intelligens collotenꝰ ipsam intraui fossaȝ ipsis īperans leonibꝰ: vt in eodem me sepelirent loco. Quod cum factum fuisset annos tres sepultꝰ in eadeȝ fossa peregi. Interea ingenti pluuia descendente rupta est spelunca desuper caput meum vbi stabam: et lucem vidi. ⁊ foras manus emittens herbas que in circuitu super caput erant decerpsi ⁊ comedi. Tribꝰ itaqꝫ annis euolutis affuerunt leones: ⁊ lumen circa me videntes effodiebant humum in qua me sepelierūt ego quidem toto corpore sanꝰ egressus sumvirtutē pristinam in me sentiens. Tunc glorificans dominum meum iesum christum exiui de spelunca ponēs qꝫ genua mea in terra. xl. dies. ⁊. xl. noctes in eodeȝ inmobilis permāsi loco collaudās ⁊ obsecrās deuȝ ⁊ gratiarumactiones offerens qui tanta misericordiarum munera nobis peccatoribꝰ iugiter prestat. His ergo cōpletis diebꝰ respexi in speluncā: ⁊ ecce quattuor anguli eiusdem spelunce lumine celesti resplenduerunt valde: ⁊ vidi saluatorē christū in scema de viri quasi aureā habētē i manibꝰ virgā: ac dulcissima voce mirabileȝ cantuȝ ꝑsonāteȝ: vox autē illiꝰ vehemēs ⁊ fortis quasi mille hominuȝ audiebat. Cū vero iam melodie celestis cantica explerentur repēte vox tribꝰ vicibus in sonuit dicens. Amen: ⁊ sempiternum amen. in ipsa igitur hora egressus a speluca saluator scandebat ad ethera: ⁊ ecce continuo maxima ignis columna quasi nubes valida intrauit speluncam ⁊ facta sunt tonitrua ⁊ inmense chorus cationes: ⁊ omnia celi volatilia sꝫ ꝓprias audiui voces canere dicētia: Sctūs sanctꝰ sanctꝰ dominꝰ deꝰ. Ego itaqꝫ duȝ hec cernerē simulqꝫ audirē ꝓpter visionis magnitudinē territꝰ valde sum: ⁊ in extasi raptꝰ cecidi in terram ⁊ octo dies ita permāsi: tūc nāqꝫ itellexi quia saluator mūdi christꝰ hanc ingressus speluncā benedixerit· illamqꝫ sanctificauerit. Tunc ego introgressus in eā pro ignorātia propria ac negligentia cepi satisfacere collaudās ⁊ glorificās christū saluatorē ac redēptorē nostrū: ⁊ creatorē omniū qui tāta me sustinuit patiētia ⁊ ꝑduxit ad penitētiā ⁊ rursus talē mihi demōstrauit clemētiā. Quando autē hec acta sunt septē i hac spelunca. etatis vero quadraginta annos habebā. ecce nunc vobis velut filijs charissimis omnē vitā meā in veritate enarraui vos ergo si pugnas vel insidias maligni hostis sufferre potestis cōsiderate: ⁊ hic nobiscū manete

sunt: alis ad monasteriū de quo egressi estis reuertimini ⁊ dñs sit i itinere vestro. Nos autē cum ista a sancto dei audissemꝰ: cadētes in terram glorificauimus dñȝ: qui fecit mirabilia solꝰ: ⁊ ad sanctū seruūqꝫ christi locuti sumꝰ machariuȝ dicentes. Pater beatissime machari ora ꝓ nobis ad dominū: vt ad nostrum remeare possimꝰ monasteriū atqꝫ cōuersationeȝ tuā sanctā per omnes christi ecclesias enarrare: credimꝰ enim ꝙ dominus idcirco nos perduxit ad te. Tunc senior diutiꝰ sup nos oratione fudit: ⁊ fusa oratione benedixit atqꝫ osculatꝰ est nos omnes ⁊ cōmendauit christo vt in pace dirigeret viaȝ nostrā: deinde tradidit nos leonibꝰ illis: precipiēs eis. vt trāsducerēt nos quousqꝫ loca tenebrarum pertransiremus vbi pridem septē dies: ⁊ totideȝ noctes in tenebris iacuimꝰ. Dimissi ergo a seruo christi sctō Machario prospere ad absidam alexandri peruenimꝰ: vbi leones salutātes nos cōcito gradu reuersi sunt ad seruum dei: igitur fauente christo deo sine angustia aliqua nostram ambulauimus viam: ⁊ introeuntes terram persarum venimꝰ in campum mirabileȝ qui vocatur assia: vbi sanctus Mercurius interfecit apostatam Iulianum: ⁊ ingressi denuo sumus ciuitatem kiti sie fodo: in qua pueri tres requiescunt non longe a babylone. Post hec tygrim flumen ꝑtranseuntes: quintodecimo die intrauimus hierusalem: ⁊ ad sepulchrum domini nostri Iesu christi siue per cuncta loca orantes gratiarūactiones christo saluatori omnium libauimus qui nos sua gratia incolumes seruauit euntes ⁊ redeuntes. Inde igitur egressi. veloci cursu ad nostrum ꝑuenimꝰ monasterium ⁊ nostrum dominum ac fratres nostros omnes in pace ⁊ sospitate reperientes per ordineȝ q̄ vidimꝰ ⁊ audiuimꝰ mirabilia ⁊ misericordias dñi sꝫ ⁊ vitā ⁊ cōuersationem beatissimi Macharij illis enarrauimꝰ. Quotquot aūt hec audiebāt ⁊ laudabāt et glorificabāt et hymnū dicebāt deo patri oipotēti: ⁊ filio eiꝰ vnigenito dño saluatori nostro necnō et spiritui viuificatori et illuminatori animarū nostrarū qui trinus in ꝑsonis vnaqꝫ deitate noiat: viuit regnat vbiqꝫ deus benedictus ⁊ laudabilis nūc et per i mortalia secula seculorum. Amen.

¶ Finit vita sancti Macharij romani iuxta paradisum

¶ In vita sancti Pasthumij.

Quoniam desiderio desiderasti semper audire que facta sunt et nos silentio tempora peragantur: idcirco de opibus domini tacere non possumus que in seruis suis indesinenter ostendit. Ad primum de sancto Pasthumio dei seruo: sciendum est quo ordine cum dñs ad suam vocare dignatus est gratiam: sicut referētium iactauit oratio qui conuersationis eius ordinem nouerunt. Hec vestri dilectioni scriptis intimare curaui: quomodo per rusticos

dn̄s credentibus in se manifestauit regni sui myste-
rium. ¶ Erat enim Pasthumius mēphꝰ genere: gē
tilis natus: ab infantia innocēs ignarus litteris: ⁊
omni peritia alienꝰ egyptiorū. Ab eorū gētiliū delu
bris semper extraneus. Fuerat enī restiū spartarꝰ
nunꝗ̄ se adolescentū gregibus commiscuit: nec pu
blici visus fabulas aliquādo cognouit pes eius ad
saltandum non est cōmotus. In vita sua nunꝗ̄ de
ore eius turpis sermo processit neqꝫ auaricie in cor
eius aliquando ascendi Ad feminā oculos cum
adhuc esset in seculo non leuauit mēdaciū omni vir
tute vitauit: discordiā vel odium aduersus proximū
suū: neqꝫ cōtra extraneū nouerat. custodiebat pa
cem in animo suo super omne tēpus. Cū ergo hec
ab eo gererentur: ⁊ annorū esset triginta septē: pla
cuit deo eripere eū de corruptione peccatorū: ⁊ ad
incorruptionē vite eterne eum euocare. Fertur in-
troisse ad eū angelū domini: ⁊ ipse plectā de spato
plectebat. Aitqꝫ ad eū angelꝰ domini. Pasthumi.
At ille ait. Quid est. Et dixit ad eū angelꝰ domini.
Quid ē in manu tua. Ille ait funis plectatiꝰ. Et di
xit ad eū angelꝰ domini. Deū excelsū qui habitat
in celo nostī. Pasthumius dixit: Domine nescio si
ē deus in celo. Sum enim rusticus: ⁊ nulla est mihi
sapientia. Arti mee inseruio ab infantia mea: ⁊ ni-
hil ab vrbanis hominibus audiui quod discerē: sed
⁊ publicum semper fugi accessum. Dixit ad eū ange
lus domini. Ora deū ⁊ dabitur tibi sapiētia ⁊ intelle
ctus. Pasthumius dixit. Deū nō noui orare. Ne-
scio eī quid dicā. Et accepit angelus foliū lauri: ⁊
scripsit in eo verba orationis: ⁊ dedit illi Pasthu-
mio dicens Manduca illud: ⁊ erit amarū in ore tuo
sicut fel: ventreqꝫ tuū implebit obsecrationibus sa-
pientie: ⁊ dabit tibi formam orationis ⁊ sane doctri
ne. Et accipiens Pasthumꝰ manducauit: ⁊ factū
est os eius amarum. Porro venter eius dulcedine
impletus est: ⁊ magnificauit dominū valde Vere au
tē credimus in eo impletū illud pphete Ezechie-
lis vel Iohannis apostoli. Librū de manibꝰ angelo
rū accipiētes comederūt ⁊ ad ipleti sunt sapiētia
ad prophetandum. Item angelus domini tetigit
labia. Pasthumij: Et depulsa amaritudine lingua
eius de deo loquebat̄ ingentia: dixitqꝫ ad eū ange
lus. Pasthumi fige genua tua in terrā: ⁊ faciē tuā
ad orientē ⁊: tunc dabitur tibi a deo quēadmodū
possis orare. Et posuit Pasthumꝰ genua sua ī ter
rā faciē quoqꝫ vertit ad orientem ⁊ infusa est ei ora
tio: ⁊ ait. Benedicat te deus omnipotens rex cele-
stis qui ignorantibus te nomē tuū innotescere fa
cis per dominum nostrum iesum christum filium tuum
nomē tuum efficiens manifestū: vt populū tibi con
gregaret ex omnibus gentibus adoptiuū. nā volēs
mundo succurrere labore laborāti: propter generis
humani salutem: vnico filio nō pepercisti. per eū er
go te obsecro ⁊ tuā misericordiā: vt mihi ceco verū
lumen in tenebris constituto ostendas. Tu enim do
mine nosti: quia nullum sciebam omnino sermonē:
⁊ dignatus es donare quod loquerer ad te: ⁊ docui
sti me quibus tē rogarem. Ex meipso cognosco do
mine deus meus. quia vere ceci vident: surdi audiūt ⁊
mutorū lingue soluūtur. claudi ambulant: lepro si
mundantur. pauperes euangelizantur: peccatores
vocantur. Quis erā ego: quia recordatꝰ es mei. In
quo preualet apud te pusillanimitas mea qꝫ requi
siuisti me. Quare nūc peto vt a sordibꝰ me abluas
peccatorū naturalis miserie mee que me lōgo tēpo
re pressit. viuebam enī eruditus a parētibus infide
liter more gentilium tāꝗ̄ socꝰ iumentorū Misisti
enim mihi angelū tuū: ⁊ percussisti femur meū: aperui
stiqꝫ sarcum pectꝰ. Vel enī tacēti de te quia ignis
vstione trucidat̄ ī sempiternū. Ecce in breui cogno
ui qm̄ nō est gaudiū impijs apō te nec peccatoribus
leticia post obitum veniet: Nisi ad te conuertentur
salui eē nō dicuntur: ⁊ qm̄ nō est visum tibi perdere
me domine redēptor humilitatis mee, ostēde mihi
in melius: vt in pleno cognoscā dn̄m ⁊ saluatorē ie-
sum qꝛ nō est aliꝰ absqꝫ te: qui es benedictꝰ in secula.
¶ Hec oratio sancti Pasthumij prima: p quā eū
introduxit angelus dn̄i ad vitā fidei requirendam.
Erat intentus ex hoc beatus Pasthumius. qm̄ ad
eum angelus domini remeare posset fretus ex hoc
orabat: qꝫ esset eū dominus semper visitaturꝰ. Eū
autem pauci dies transissent ecce. Pasthumꝰ iux
ta consuetudinē suam restim torquebat ex iunco: ⁊
ingressus angelus dn̄i ad eum ait. Aue inquit Pa
sthumi: Statimqꝫ pauefactꝰ surrexit Pasthumiꝰ
Et ait illi angelus. Vis ducam te ad virū sacerdo
tē dei: qui te batizet in nomine patris ⁊ filij et, spi
ritus sancti. Et respōdit Pasthumꝰ. Domine mi
sancte dei hoc est mihi optabile iocundumqꝫ vale
de: vt in pleno me viam doceas dei: ⁊ que sit pfecta
salus operum supernorū. Et apprehendit eum an
gelus domini in vertice capilli capitis eius: ⁊ duxit
eum ad quendam noie priscū. sanctū virū ⁊ timentē
deū: aitqꝫ illi: hunc doce que sit via dn̄i sapientie et
intellectus: ⁊ batiza eum in noie patris ⁊ filij et, spi
ritussancti. Porro sacerdos dn̄i audiēs gratulatus
est valde. sed sacerdos non intellexit angelū dei eē:
qui introduxerat eum ad se. Statimqꝫ angelus in
splēdida mutatꝰ effigie refulsit ī faciē sacerdotis in
albis vestibꝰ: vultuqꝫ decoro Tūc christi sacerdos ti
more pterritꝰ cecidit cōsternatꝰ ī terra: rursusqꝫ an
gelꝰ erexit eū ⁊ ait illi ne timeas: cōseruꝰ enī tuꝰ: ⁊
omniū fratrū tuorū ego sum. Oportuit enī, tibi ma
nifestare gloriā dei nostri: vt scias quō hūc doceas
verbū domini erudiēs eū ꝯm saluationē eiꝰ: vt vi
uat in eternū corā dn̄o: h̄ dicēs discessit ab eis Pri
scus aūt episcopus accepto secum. Pasthumio do
cuit eū ieiunare. Cui manū imponens cathecumi
num fecit: atqꝫ ita velociter batizauit: docens eum
symbolū sacramēti. Qui mox vt batizatus est im
pletus est spūsancto dixitqꝫ hanc orationē. ¶ Gra
tias tibi ago dn̄e. Iesu xp̄e qui per spiritumsanctū
reconciliare me dignatus es deo patri: ⁊ redemisti
me a morte ⁊ a pena eterna quā nō credentes in te
ꝯsequunt̄ peccatorū suorū pōderibꝰ aggrauati. Sic

aũt pctã pluribꝰ grauioꝛa:quibꝰ ego letoꝛ extractꝰ:
⁊ d oibus iniquitatibꝰ ⁊ necessatibꝰ liberatꝰ exulto.
Uere eñ ꝑsonaꝝ acceptio apud deũ nõ est:sed mise
ricoꝛdia multiplex. Quomõ igiẗ indignus ego ad se
des accederẽ creature tue:nisi tu me celesti digito
tãgeres. Feniũ male aridũ quod in coꝛpis materia
habitare ꝑceperas velociter mihi voluisti subuenire
inimicũ legis tue(qui mihi in carne dñabaẗ) subuer
tens a soꝛdibꝰ aqua spũsscti regeneratiõe mũdasti
loqẗ i me aia renouata q̃ longo tpe inter oues per
ditas iacebat abiecta. Accepto ligno letatꝰ suz q̃si
nois magni cẽsus:impatoꝛis militi infixo repatur
in gratiã. Quasi mutꝰ accepi vocẽ loqui cupio filijs
tuis:⁊ hymnũ narrare icõfessione:qm̃ absoluisti ca
ptiuũ migrãtẽ. Quesisti stultũ ꝑ sapientiã vitã do
nasti:egẽtes ditasti:moꝛtuũ resuscitasti:lõge positũ
appꝛopinquare tue maiestati fecisti:alienũ a cõuer
satiõe israel sociũ sctõꝝ tuoꝝ ꝑ xpi grãz esse volui
sti. ¶ Ideo cõfiteoꝛ tibi:⁊ psalmũ dicã nomini tuo
cũ me docueris ordinẽ psallã tibi ⁊ benedicã nomi
ni tuo ineternũ:⁊ insecula seculoꝝ. Igiẗ . Pasthu
mius baptismũ cõsecutꝰ litteras nesciebat:sed tñ
nomẽ dñi fidei augmẽto ⁊ roboꝛe de die in diẽ cre
scebat accẽdebaẗ fraterne studio charitatis humili
tatis vinculo ad vniuersos colligatꝰ fuerat fratres
Charitatis iugum vehemẽter amabat:cũctosq; fra
tres qui aderãt ecclie ꝑrima loca ihabitãtes sollici
te requirebat . Studiose psalmos dicebat coꝛpꝰ ve
ro suum ieiunijs affligebat in oratione quotidie ꝑ
noctabat. Agrestes delectabat herbas:⁊ aquã fri
gidam bibebat. Cilitio suꝑ coꝛpus opertum fati
gabat per heremum currẽs vt miserum frangeret
coꝛpus asserens esse pctũm aliquãdo ab opꝑe si va
casset:verbositatẽ sermõis cauebat:diuinis libꝛis
acconmodabat aurẽ iurare oino detestabaẗ:mũdũ
se in oi oratiõe sua exgibebat plãgere nõ desinebat
Nã cũ frequẽtia pateretur in coꝛpe,demoniũ tẽta
mẽta. Ad nota orationum presidia cõuolabat ⁊ ne
amplꝰ somno indulgere videreẗ vt moꝛtalia mẽbꝛa
foueret:paululũ suꝑ saxa requiescebat vt cũ duricia
lectuli doloꝛibus ageret coꝛpus:statiz ad dei cõsur
geret opus. Panẽ eñ suũ ad mẽsurã accipiebat
⁊ aquã ab mẽsurã bibebat. Nũq̃ pleno vẽtre a mẽ
sa recessit nec sitim suã vnq̃ satiauit dicẽs non est
dignum si carnis volũtas esset impleta. Obedien
tiaz vero fecit ⁊ docuit. Patientia vero superbos
iracũdos homines humiliter mitigauit. Sz quãdo
sathanas suggestionibꝰ suis cupiebat ꝓpositũ ipe
dire oculos in celum leuabat ⁊ statiz sanctum ad
esse sibi sentiebat auxilium Talis eius vita vsq; ad
senectam fuit:qualis ab initio fuit cum hec gererẽ
tur in ea:vt omnino vsq; ad extremum suum despi
ceret coꝛpus:vt si quando infirmitas febꝛiũ aut sto
machi doloꝛes graui toꝛmento eius afficerent coꝛ
pus non dedit indulgentiã moꝛbo infirmitatis nec
calidis vsus est rebus nec ieiunia minorauit:existi
mans q̃ si coꝛpori calido cibo consuleretur:a domi
no redemptio anime daretur. Nam si aliqñ valitu
do grauis debilia genua fatigaret ita vt ad vigi
lias pasthumiꝰ exurgere nõ valeret orãdo ⁊ psallẽ
do in stratu suo nõ desinebat. Si lingua pre siti sic
caretur:coꝛdis intima rugiebãt. Ne silẽtio eius ho
stis anime diabolus letaretur. aut in opere dei vir
sanctus negligens inueniretur. Sed cũz in tam distri
ctioꝛi vita pasthumius permaneret ad baptizatorẽ
suum perrexit:⁊ ab eo cõmẽdatiã orationẽ popo
scit:⁊ sine aliquo victu heremi postulauit archana.
ibi multo tpe demoratus innumeras demonũ insi
dias pertulit. Sed dñs q̃ de mundo venerabilem
cõuerterat virum:quotidie coꝛ eius armabat:ad su
stinendas versutias demonum. Nota igiẗ facta est
sancto Machario:scz beati Anthonij discipulo et
visum est illi abire in heremũ ⁊ celebre eius factum
est nomẽ. Nam idẽ macharius ab illustri viro An
thonio monachoꝝ fere quinquaginta milia suscepe
rat gubernãda. Eiusdẽ igiẗ macharij exitus de se
culo appꝛopinquabat dñico gregi quis post eũꝰ ex
cessum magisterij noie subrogareẗ. inquirebaẗ san
ctus itaq; macharꝰ cũ ad sctm̃ venisset pasthumiũ
excepit eũ libẽter ꝑcipue cuꝰ iã ab angelo famã au
dierat:nõ ergo ille vt hospes:sz eꝰ subtiliter explo
rare ꝓpositũ venerat. Poꝛro macharij aspectibus
pasthumij cõplacuit cõuersatio ⁊ eũ suadere cepit
vt sancti Anthonij anachoritarũ ꝑncipis nõ graua
retur visitare reliquias. Sz cũ oi virtute renuereẗ
⁊ abire penitꝰ noluisset. In somnis pasthumiꝰ sine
aliquo cũctamine ire iubeẗ nã diuine ꝯtradicere nõ
poterat maiestati. Itaq; cũ machario aggrediẗ in
ter multitudinẽ cõgregationis monachoꝝ q̃ a solo
gubernaẗ Machario ingressus:de quo sepe diximꝰ
coꝛpus sepelisse magistri: cũ spũs eius vocatus est
ex seculo. Qui cũ se in extremo vite istꝰ tpalis aspi
ceret aduocato ad se sancto Pastumio ita exoꝛsus
est ei. En frater tẽpus resolutionis mee instat:qua
ꝓpter audiens bonum testimoniuz de te:finẽ se
nectutis mee debilitatis supposui gressibus ad per
ueniendum vsq; ad te. Nunc igiẗ bene fecisti venire
mecum. Suscipe ergo paterno amoꝛe gregẽ dei ad
regẽdum. Noli q̃rere qd̃ tibi vtile est:sed qd̃ multis
vt salui fiant ne ergo neges suscipiẽdi honoꝛis grãz
mercedẽ a dño recepturus tpe opoꝛtuno. Tunc san
ctus pasthumius pedibus eius ꝓuolutus ait. Cha
rissime pater:quomodo mihi tam magne multitu
dinis curã imponis:rustico homini litteras nescien
ti ꝓuide igitur ex his meritum hoiem q̃ possit cum
solitudine tãtas animas regere populoꝝ. Tũc ma
charius ait pasthumio accusationes nõ audio neq;
causas recipio:hi eñ oẽs sub tua ditione manebũt
nec alius est tãte abstinentie vir q̃ possit istius po
puli gubernari animas ac sollicite pertractare:⁊ vt
certius dicã dilectissime frater:te electione sua dñs
designauit ad suscipiẽdum huꝰ ministerij locũ ne
quaq̃ ergo celesti poteris ꝯdicere iussioni nihil ex
hoc pasthumius locutus est machario sz dũ eꝰ ver
ba secũ in aio volueret macharius emisit spm̃ sta
timq; populoꝝ ingẽs turba intẽte ad huꝰ currunt

ipsa psallentium multitudo: diuersis hymnoꝝ voci
bus quasi vno ore laudes deo canebãt donec corpꝰ
ad sepulchrũ deduceret humanum nemo tamẽ ve-
hemẽter dolebat eo ꝙ sanctus macharius tam ve-
lociter monasteriũ relinqueret: qm̃ dñs similẽ ei pa
sthumiũ gregi suo magistrũ ꝓuiderat. Tribus ergo
diebus post sancti macharij decessum orabat Pa-
sthumius vt acciperet de celo fontẽ doctrine per ie
sum in spiritu sancto: vt posset tantã populoꝝ mili
tiam docere prudẽtiã. Tertio igitur die venit ad eũ
ꝭm consuetudinẽ: qui eũ cõuerterat angelus ⁊ locu
tus est ad eũ ⁊ cõstituit eũ monasterioꝝ doctorẽ et
principẽ in eũ locũ a quo Macharius recesserat: de
ditqꝫ ei formã spiritualium preceptoꝝ ⁊ abijt. Por
ro Pasthumius congregatis fratribus cũctis ape
riẽs os suũ locutꝰ est eis dicens. Audite filioli ver-
bũ qd̃ dñs locutꝰ est vobis: preclarã preceptoꝝ iusti
ciã ⁊ charitatis regulã sensibus nostris volẽs infun
dere: paterna eñi voce loquor ad vos: i nomine dñi
nostri iesu christi: ⁊ spũs dei nostri accepi eñi formã
de manu angeli: vt dicã vniuersa q̃ acciderit sensui
meo ad vestrã edificationẽ. ❡ Intente igitur ꝑbe-
te aures: deus ipse mãdauit qd̃ de ore meo ꝓcedit.
Prima est eñi mandati consideratio: in oibus vos
obedire maioribus. Scd̃a mãdati est subiectio vt i
timore casto seruiatis dño. Tertia positio est vt tẽ-
perãter ⁊ pie ⁊ iuste viuatis in hoc seculo. Quarta
mãdati ratio: vt corpa vestra affligatis ꝑ oia: quo
possitis acquirere animarũ salutẽ domare ieiunijs
mortificare carnẽ q: hec est delectatio bonorũ ope
rum. Quinta cõstitutio orationi frequenter insta-
re sicut ⁊ apostolus indesinenter orare nos iubet.
Orãtes quippe semꝑ ac ieiunãtes ⁊ fidei dona in
memoria mẽtiuꝫ tenebimꝰ infixa vt possimꝰ scatu-
rientiũ demonũ superare naturã. Sequitur aliud
genus erroris in quo maius est anime dãnuꝫ: super
hic malum per oia est cauẽdũ: hec angelũ in primor
dio mũdi de celo deiecit: ⁊ nouimus superbiã origi
nem esse peccatorũ. Ad quã excludendã de cogita-
tionibus nostris deũ semꝑ precemur: vt donet no-
bis forma humilitatis. Accedit ⁊ alia iſestatio mor
tis incorpore: si de seculari vitiorũ causa monacho-
rum sollicitet quẽq̃. Funiculũ vero charitatis ante
oia inter vos habete: fide cõtinua in spe manẽtes:
q m̃ ad regnũ dei eternũ festinatis. Cura ergo di-
scipline monachorũ perfecta est dilectio. Hec vin-
cula charitatis ⁊ pacis exornãt sine auaricia. Igit
in dilectione sincera modus sufficiẽs est ꝑsentibus
et qui inuicẽ diligũt: ⁊ filij regni vocabũtur. Perfe
cti inuicẽ diligẽtes ipsi sunt qui mãducant panẽ in
regno dei sine macula. Perfecti ergo eritis si mun
duꝫ sacrificiũ charitas in odorẽ suauitatis zelo suc
cedat. Gaudebit eñi dñs iesus in vobis: q: fecistis
fideliter qd̃ ipse mandauit. Nã prima legis in mon
te synai ordinatio hec ad Moysen data ẽ. Diliges
inquit dñm deũ tuũ ex toto corde tuo, ⁊ ex tota aia
tua. Secundo diliges proximũ tuũ sicut teipsum.
Uacat enim dilectio dei nisi iũgatur ⁊ ꝓximi plenũ

ergo preceptum veritatis vt maneat in sensu: indi-
uidua est regula charitatis. Tunc ergo dilectio bea
ta erit in pleno si colla obedientie posueritis ꝓpo
sito obedientia quoqꝫ in cõgregatione laudatur.
Nihil vobis proderit filioli si diligitis inuiceꝫ ⁊ nõ
vultis inuicem obedire. Dilectio obedientia cum
est faciet criminosum conscientie egruꝫ. Quomodo
eñi gramẽ seminales impedit fructꝰ: sic inobediẽs
homo frustra ieiunat: ⁊ orationis nulluꝫ recipit fru
ctum. Igitur q̇ in vno esse cõcupiscunt ⁊ viuere mẽ-
te cõmuni disposuerunt: hi cõsilijs maioribus inser
uiant. Quicq̇d ex cõsilijs processerit patrum hoc fa-
ciat qui procul est. Quicũqꝫ frater oneris quippiaꝫ
collo suo portauerit: nec quidem sustinet de hume-
ro suo onus extare. Si abbas presens fuerit repe-
riens aquaꝫ scatiuam siue germinãtem: ⁊ preter ab
batis cõsilium diuerteris ad bibẽdum: aut alterius
fratris te cõcomitãtis (etiã iunioris) peccatum feci
sti: q: preter benedictionem aquam potasti. ꝙ si ca-
lor solis exarserit ⁊ volueris bibere ⁊ abbas te do
mãdo ꝓhibuerit: si vel mẽte murmuraueris: dereli-
quisti. Deinde si in via calcaueris spinam donec ab
bas preceperit educendã procul ab inuicem contex
tas vites sternite. Cum ad dormiendum secedit{is}
inter socium cubitus habeatur vnus: ne dũ adinui-
cem proximant corpora nutriãt libidinis incẽtiua.
Porro negocium noctis ꝓpter lucifugas demo-
nes ⁊ noctipetas: in spiritali opere ꝑagatur. Expe-
rectis autem nulla de secularibus causis donec ad
gallicãtum fraternarum orationum cõmunis hora
succedat alterius vocis cantus alterum non excitet
ad orãdum: sed cum suum pectus tundere ceperit q̇
primum experrectus est prouocetur etiam ille qui
dormit exurgere. Sepe enim sathanas cum somno
animã captam nocturnis inuoluit tenebris: vt ab
orationis patrocinio separata sit operãte diabolo
socio tenebrarum. Ideo dico vobis filioli vigilate
quia nescitis qua hora fur veniat animarum. Stu
dete igitur complacere deo cõuersationeꝫ habẽtes
spiritalem. Diuina mãdate in dilectiõe dei cũ sapiẽ
tia legis ꝓcepta tabulis cordiũ vestroꝝ sint nec qui
dem amplꝰ sapiatis ꝙ̃ simplicitas confirmat scri-
pturarum dei. Multi aũt de deo aliter sentientes
exciderũt ex dilectione dei ⁊ proximoruꝫ suoꝝ. Qui
ergo huiusmodi sunt audiant Baruch ꝓphetã di-
centem. Si eñi vidẽs populi sui dilectionẽ fraterni
tatis esse incorruptam: inter cũctos facit eos ami-
cicie dei fieri socios. Qm̃ q̇ diligũt deũ ꝭm boni ope
ris gloriam inuicem in opibꝰ bonis irritã faciũt vi
tam istius mũdi prophanãtes q̇cquid ex diabolo
cogitationũ malarũ in cordibus dei seruorum qm̃
cupiunt anachoritarũ perfrui vita: si corpus abdi-
cant adhuc i terra positi iã celestia delectãtur: nihil
terrenum prorsus exquirãt vt viã secularium tene-
brarum causas cõculcãtes ac ꝓsternentes. Uerum
q: celestibus regionibus apti: vos satis placere cõ-
uenit creatori virgines mẽte ⁊ corpore permanẽtes
fructus fidei ⁊ limen sermonis: ꝙ̃ maxime conseruã

tes: nephas est enim vt monachus quis cōprehendat in modico vel in maximo. Irreprehensibiles enim nos esse apostolus docet: vt sermo noster in gratia sale sit cōditus scz cōdimēto quo nos Euāgelista cōdiunt dicens. Vos estis sal terre. Quod peto vt nō in vobis euanescat ne forte cū euanuerit: extra cōgregationē multitudinis foras proijciatur: linguis inimicorum quotidie cōculcādum. Hoc autez obsecro filioli: sm formam que mihi data est de manu angeli: fugere vos linguam detrahētium iniquorum: qui mordaci dēte etiā sine causa ecclesie christi insultare festināt. Dissentiones quas habetis inter vos proijcite abinuicem: sciētes dn̄m nostrum non esse dissentionis deū: sed pacis. Si qua igitur scandala inimico suggerēte frater habet aduersus fratrem ꝓpter obediētiā fide extāte dimittat qm̄ ego nō ex me loquor: sed ex deo q̄ in manu nūcij sui docuit me. Et si ex obediātia prebueritis hospitalitatem peregrināti: ex precepto dn̄i facitis. Si fieri potest nullo pacto miles dei debet irasci: nō solū ad socios: verūetiā ad extraneos. In quocūq; negocio nullus secularium seruū dei audeat iudicare: qꝛ inter te ꝛ illum distat. Non patiaris cōiugatum iudicio tecum cōtēdere: melius est enim monacho fraudē et iniurias sustinere: ꝙ audiatur vox militis in clamore. Non decet monachum causa pecunie esse negociatorem: sed celestium bonorum lucra mercātez Predicet verbū salutis: animas inuitet ad celum: ad nihilum deducat seculi desiderium. Corpus enim christianum exultat: maxime serui dei tyrānum fraudatorem animarum diuine virtutis orātione expugnat. Quod si terrores aliquos intulerit: currat ad auxilium crucis: statim ille recedet: versutia eius crebris orationibus ꝛ ieiunijs deuincitur. Filioli: quid ad vestram pertinet curā: si aduersus vos cōueniāt demonum castra? Potestis ꝛ vos multis adiuuari agminibus angelorū. Sed cū demonū caterue crescere ceperint: oculos vestros ad celum leuetis dicētes. Domine iesu christe adiuua infirmitatem meā. Tunc sermo vobis prophete Helisei ꝯueniet aduersus eos qui de Samaria cōprehēdere eum venerāt qui terrēti se puero suo respōdit. Aperi oculos serui tui: et videat ꝙ plures sunt nobiscum. Statim ergo ad adiuuādum vos angelorum dei legiones aduenient qui fidei vestre auxilium prebeāt. Hec sunt filioli mādata: que vt pusillanimitas cordis muniatur vobis de diaboli certaminibus explanaui. Nolo aūt ea que nobis ipso immittēte acciderūt silentio preterire: vt ꝛ vos possitis malicijs eius resistere. Quadam die in monte sedente mihi ingēs velut militum turba occurrit. Quos dum oculis cernerē veniētes a longe sathane angelos statiz esse cognoui. Ego aūt exposito omni terrore genibus puolutus humo: vt se cederent orabam dn̄m inuocās redemptorem. Tunc ergo turba que venerat velut stipula q̄ a vento rapitur nusq̄ cōparuit. Gratias ergo egi dn̄o per iesum xp̄m dn̄m nostrum ꝙ meo certamini finem imposuit cito: ꝛ orationem meā illico exaudiuit. Multas itaq; insidias passus sum: et ex omnibus me eripuit dn̄s. Unde ꝛ vos filioli cōstātes estote: qꝛ mitis est dominus ad liberādum nos Amate ergo dn̄m: odite malignū: ꝛ deus misericordie erit vobiscū: vt possitis eius insidias euadere. Amen.

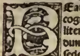
Finit vita sancti Pasthumtij.

Prologus in vitā B. Onuffrij heremite.

Beati igitur Onuffrij vitā inter grecorum cōmenta scriptā nuꝑ reperi vt quondam a venerabili prudētissimo viro scz gregorio: ipsius gesta narrante cognoui. Hanc Paphuncius vir quoq; sanctissimus greco sermone. Retexit ab exordio. Quem ego secutus a greco trāstuli in latinum: vtpote largiente dn̄o eius probabilis vita sm vires meas manifesta: admirationē legntibus prebeat ꝛ imitationem. Non perpendite queso mei sermonis rusticitatem sed tāti laboris animo reuoluite longanimitatem: quā vir deo plenus patienter sustinuit: dum mundane vanitatis gloriam spreuit: ꝛ celeste regnum districte viuendo sibimet hereditauit.

Incipit vita et conuersatio beati Onuffrij heremite.

Beate memorie Paphūcius quedam cogitationū et actuuz suoꝝ secreta taliter reserauit dicēs. Quodā vero die dum ego Paphūcius solus tacitusq; sederem cogitaui in corde meo ꝙ deserta peterē ꝛ vniuersa loca sanctorum monachoꝝ pieq; cōuersatiōis habituz lustrarē: ac qualiter deo ministrarēt cōsiderarē. Unde factum est vt tacitus iter arriperē: ꝛ in heremum cursu desiderabili properarē. Panes itaq; cū aqua exigua mecū portaui ne deficerē a labore itineris cepti. Quarto nāq; die peracto alimēta q̄ mecū veri defecerūt: meaq; membra nullo victu refocillata vires perdiderūt. Mox ꝙ diuina illustrāte gratia mora imminens ablata est: assumptisq; virib⁹ iter arripui: atq; dies alios quattuor nihil gustādo peregi. His itaq; cōpletis nimiū fessus humo prostratus: iacui velut mortuus Exemplo quoq; celesti cōsolatus adiutorio assistere mihi vidi virū: gloria mirabilē: splēdore terribilē pulchritudine laudabilem: magnitudine procerum: aspectu preclarū. Quem vt aspexi vehemēter obstupui: sed tū ille vultu placido accessit: nūc man⁹: nūc labia mea tetigit mihiq; vires potēter restaurauit Cōtinuo letus surrexi: deoq; fauēte ꝑ solitudinem exinde. xvij. dierū cursum direxi quousq; ad locum: quē dn̄s mihi famulo suo indigno puidebat ostendere: ꝑueni: illic: et ab itineris labore cessaui. Igitur dū fessus requiescerē: ꝛ ꝙ peregre pfectus essem excogitarē virū ꝓcul aspectu terribilem vidi in modū bestie pilis vndiq; circūseptum: tanta scz illi capillorum plixitas erat: vt corpus illius ipsoꝝ diffu-

stone tegeret. Pro vestimẽto quoqꝫ folijs herbisqꝫ vtebatᷓ quibus subteriora renũ tãtũmodo cingebat Tali viso hoie nimio ꝑterritus sum terrore: anxiatꝰ vl tracꝫ credi põt timore ⁊ amiratione: qm̃ tã mira forma meis oculis nũqꝫ ostendebatᷓ in huma specie quid facerẽ ignoraui: sed quãtum valui fugã petij: mõtemqꝫ ꝓpinquum cõcito cursu ascẽdi: ibiqꝫ tremefactus corrui atqꝫ me sub frondium densitate a facie illius abscõdi: multa dãs suspiria. Defectꝰ erã pene etate ⁊ labore abstinẽtie: hic vero dñ̃ me cernebat in monte iacẽtem voce nimia exclamauit ⁊ dixit. Uir dei descẽde de monte: noli timere: ego eñ̃ sum homo passibilis tibi silis. His itaqꝫ cõsolatus verbis mentem recepi: moxqꝫ descẽdi: ⁊ ad virũ sanctum ꝑueni: atqꝫ pedibus eius me timidus ꝓstraui Ille quoqꝫ me ꝓhibẽs ante se iacere: surge inquit surge: tu es eñ̃ dei seruꝰ: vocaris Paphnũcius sanctorum amicus. Statim surrexi: ⁊ q̃uis fessus tamẽ letus ante eum sedi: iã feruẽti desiderio q̃s ipse: vel qualis eius esset vita: cupiẽs dinoscere: dicẽs. Ecce votum adimpleuit: q̇ me ꝑ hãc heremũ direxit. En artus mei faciẽtes: aliquod sentiũt solatiũ: ꝫ mens sitibũda nõ adhuc inuenit refrigeriũ. Idcirco te seniox corde deuoto deprecor atqꝫ ꝑ illũ (ob cuiꝰ amorem huius solitudinis deserta habitas) te cõtestor vt vñ sis: aut quomodo voceris: seu qñ huc adueneris aptis mihi v̄bis denũcies. Etenĩ vir dei recognoscens q̄ libẽti aio sñiam sui laboris audirem dixit mihi. Qm̃ te frater dilecte auida mẽte vite mee longas erũnas velle scire video repetere me tibi nõ dubites has ab exordio. Ego ꝫ immeritus vocor. Onuffrius: ⁊ ecce nõ minꝰ sunt q̄. lxx. anni q̄ in hoc deserto laboriose vixi. Cũ feris igitᷓ cõuersatꝰ sum crebrꝰ: ꝑ pane comedi iugiter herbarũ fructus in montibus ⁊ ipelũcis ⁊ i vallibꝰ meũ reclinaui miserabile corpꝰ. Tot annis neminẽ nisi te solũ aspexi: alimẽtũ a nullo hoim sumpsi. Ueruñ̃ i monasterio hermopolim dicto nutritꝰ erã in ꝓuincia Thebaida nominata: vbi simul pene centum monachi degebãt. Porro vita illoꝝ talis extitit vt amore ⁊ actione equanimiter oẽs viuerẽt: ⁊ vno corde ⁊ vno spũ iugo ac discipline sancte regule colla submitterent: atqꝫ fluctus huius seculi oĩno nõ formidarẽt. Quicquid vnicuĩctis placebat. Mente sancta: fide pura: charitate ꝑfecta: ãte deũ incedebãt: cui die noctuqꝫ omni mãsuetudine: ⁊ patiẽtia ministrare nõ cessabant. Tãta his erat taciturnitas cum abstinẽtia vt nullus auderet nisi cũ iusta interrogatione vl̓ recto respõso reddere verbũ Ibi quoqꝫ paululũ sancte doctrine ab adolescẽtia suscepi: ibi regularibꝰ normã a fratribus didici a q̇bꝰ amabiliter diligebar ab his q̃liter ĩstituta mãdatoꝝ dei seruare deberẽ diligẽter instruebar: ꝑfecto vitã beati patris nostri Helye venerabiles fratres meos audiui frequẽter laudare qui se in heremo in tãta abstinẽtia ⁊ oratione studuit affligere: vt maximã virtutẽ a dño ꝓmeruisset accipere: ⁊ igneo curru trãsuectus: spiritussancti dona que habuerat disci pulo impartiri: ac adhuc longeuus senio: mortis penam nõ videre. Insuper ad huius exemplum beatum baptistam Ioãnem ꝓtulerũt q̇ in noui testamẽti serie clarissimus effulsit per que plurima annorum spacia diuino mãcipatꝰ officio corpus suum macerauit: donec in Iordanis vnda mũdi redẽptorem baptizare dignus existeret atqꝫ ipsum dei agnuꝫ esse digito demõstrauit. Ego vero cũ talia eos recitãtes audirẽ dicebã illis. Quare seniores mei vitã ⁊ miracula eoꝝ obstupescitis: aut cur illoꝝ facta tam assidue cõmemoratis? An sunt vobis fortiores qui desertũ habitãt an leuiores? At illi respõdẽtes dixerũt. Fili fortiores nobis sunt quia sine adiutorio humano viuunt. Nos ita q̄ alter ab altero cõspicimur pariterqꝫ diuinũ officium a nobis celebratur. Si qñ cibũ cupimus paratum reperimus: si quãdo infirmitas aut aliqua corporis imbecillitas irrepserit statim cura fratrũ cuꝫ omni sollicitudine nos adiuuat. In edificijs lucide cõstructis habitamꝰ: in q̇bꝰ ⁊ ab estu solis coopertisumꝰ: ⁊ ab inundatiõe pluuie ⁊ ab turbine venti: ac tempestate manemus defensi monachi q̇ppe q̇ in deserto sunt: nihil cõsolatiõis nisi a deo reperiunt. Si quãdo angustias aut tribulationes perpessi fuerint: vel cũ diabolo antiquo humani generis inimico pugnare ceperint: quis eis astat? A quo adiuuãtur? Sed quibus humanũ deest solatiũ: cõstat eos habere diuinũ. Et si esuriũt quis eis panem dabit. Si sitiunt quis eis aquã tribuit: vbi panis ⁊ aqua non erit. Maximus labor in desertis locis esse non dubitatur vbi nihil necessariũ reperitur. Primum ergo quãdo in solitudine diffiniũt habitare in dei timore certãt firmiter stare. In fame ⁊ siti: in labore ⁊ passione corpora sua cruciãt cõtra diabolicas insidias viriliter dimicãt: ⁊ vt vincãt cõtra tela nequissimi ignea: gladijs spiritalibꝰ pugnãt. Antiquꝰ etenĩ hostis totiꝰ inuẽtor iniquitatis: studet eos subuertere ⁊ in cõsortium malicie sue implicare: atqꝫ de bona volũtate quã inchoabãt retrahere: ⁊ mentes eoꝝ mundanis voluptatibus iterum irretire: vt in opere cepto satiscãt ꝑsistere. Omnipotẽs ergo deꝰ qui nõ derelinquit sperãtes in se: circũdat eos armis sue potẽtie vt hos icursio sathane nõ valeat ꝓsternere quos ꝓtegit celsitudo diuine misericordie. Quapropter ad eos ãgeli dei iugitᷓ mittuntᷓ ac ꝑ manus illoꝝ queq̃ꝫ necessaria crebrius eis administrãtur. Aquã de petra hauriũt: qđ interpretatᷓ xp̃s Scriptũ est eñ̃. Sancti q̇ sperãt in dño habebunt fortitudinẽ: assumẽt pẽnas vt aquile volabũt ⁊ non deficiẽt: currũt ⁊ gressus eoꝝ nõ labũtur. Et alibi. Qui sitiũt ḋ supno fõte ꝯdiũtᷓ ⁊ herbaꝝ folia i ore eoꝝ tãq̄ favꝰ mellis dulcescũt. Si aũt aliqñ diabolꝰ aduersus eos colluctatᷓ ꝓtinꝰ surgũt manꝰ suas ad dñm expãdũt: p̃ces aŭ diuinã maiestatẽ fideliter fũdũt mox auxilio celesti subleuãtur. ⁊ dolosi iacula inimici penitꝰ destruũtur. Nõ itelligis fili qualiter in psalmo legitᷓ: qm̃ nõ i finẽ obliuio erit paupis patiẽtia pauperũ nõ ꝑibit ineternũ. Et iterũ. Exaudiuit eos dñs in die tribulatiõis: ⁊ de omni angustia

liberauit eos. Enimuero vnuſquiſq; propriam mer
cedem accipiet: ſm̄ ſuum laborem. Beatus eſt eniꝫ
vir q̄ ſemper eſt pauidus: ⁊ voluntatem dei in hac p̄
ſenti vita ⁊ fragili ſtudioſus agit. Certiſſime ſcias
o fili q̄m angeli dei ſanctis ac iuſtis viris quotidie
famulant̄: atq; virtute ſuperna corpora ⁊ anime illo
rū iugiter illuminant̄. Tali deniq; rōne ego pauper
Onuffrius a ſanctiſſimis patribꝰ in meo monaſte
rio ſubtiliter inſtructꝰ: cepi tacita mēte tractare ꝙ
glorioſa felicitate perfruūtur in celis qui certamina
laborioſa ꝓpter amorem domini tolerant in terris
cor meū ardebat: mēs mea deſiderabiliter feruebat
mūdi gaudia penitꝰ ſpernere: patrieq; celi ex totis
viribꝰ appropinq̄re: ſicut pſalmiſta edocet dicens.
Mihi aūt adherere deo bonuꝫ eſt: ⁊ ponere in dn̄o
deo ſpem meā. Cūq; ſollicitus excogitarē: nocte ſi
lenter cōcitus ſurrexi paruū panē meū detuli cum
exiguis leguminibꝰ: vt vix vſq; in quartā dieꝫ ſuffi
cerēt ſicq; ſm̄ dei diſpenſationē ⁊ eius pietatem p
fectꝰ ſuꝫ vt mihi oſtenderet mee habitationis locū.
Egrediēs autē me de monaſterio in mōtana veni i
deſertū cogitaui vt manerē ibi. Cōtinuo lumē ſplē
didū ante me quaſi obuians mihi vidi. Quo viſo val
de timui. Idcirco ꝙ putaui me debere ad monaſte
riū regredi vnde exiui. Exemplo nempe de radio
preclari luminis vir aſpectu pulcherrimꝰ acceſſit ad
me ⁊ dixit mihi. Noli paueſcere: ego enim ſum dei
angelus tibi ad cuſtodiendū ab ortu tuo prouiden
tia diuina deſtinatus: vt iubente deo tecū manerē:
et te in hanc heremū ducerē. Perfectꝰ eſto: humilis
incede corā dn̄o: cum gaudio labora: cor tuū in omni
cuſtodia ꝯſerua: viue ſine querela in bono ope pſe
uera. Ego vero te nō derelinquā donec animā tuaꝫ
in p̄ſentia ſumme maieſtatis offeraꝫ. Hec etenim lo
cutus eſt mihi angelꝰ iter inceptū mecū comitatus
Pergebamꝰ ita ſimul ſex miliaria vel ſeptem ⁊ ad
quandam venimꝰ ſpelūcam nimis decoram. Appro
piaui volēs ſciſcitari ſi forte quiſpiā intus maneret
Scd̄m conſuetudineꝫ monachoꝝ clamare cepi: be
nedictionē humillime petij. Inde virū ſanctiſſimum
exire vidi: quē proſtratꝰ humotenus adoraui. Ille
vero manus ſuas mihi porrexit: de terra me eleua
uit: oſculum mihi pacis tribuit atq; dixit. Tu es eni
frater meus heremitice cooperator vite o fili in grede
re. Deus tibi concedat: vt timor eius in te perma
neat. opus tuū in illius conſpectu complaceat. Sta
tim cū eo ſpecū̄ introiui dieſq; plures apud illū pau
ſaui. opera eius cupiens diſcere ⁊ ſolitariā habita
tionē curioſius inueſtigare. ipſe ꝙ vt meum deſide
riū agnouit cōſiliū honorabile mihi p̄buit. ac q̄liter
inſidias diaboli ſuperare deberē verbis charitati
uis gratāter patefecit. Trāſactis itaq; q̄buſdā die
bus talibꝰ admonuit me v̄bis dicēs. Fili ſurge me
cum perge. interiora deſerti debes intrare ⁊ in alia
ſpelūca ſolꝰ habitare. ibi ſi viriliter dimicas oīa de
moniorū̄ tēptamēta ſuperes. Idcirco v̄o deus in h̄
deſerto vult te probare. ſi mādatis eius fideliter ve
lis obedire. Fidelia omnia mādata eius cōfirmata
in ſeculū ſeculi facta in veritate ⁊ equitate. Uir ete
nim ſanctꝰ hec dicēs ſurrexit mecū ⁊ in interiora de
ſerti iter quattuor dieꝝ precit. Quinta nāq; die de
uenimus in locuꝫ q̇ Calidiomea dicit̄. ibi palme p
pinque erant. Tūc vir dei īquit. Ecce fili vide locum
quē dn̄s tibi p̄parauit ad manēduꝫ. Fuit auteꝫ ille
mecū ſpacium triginta dierum edocens me ſeruare
cautā dignitatē: doctrinam dei mandatoꝝ. Quibꝰ
itaq; peractis orōne ſua ſancta domino me cōmēda
uit: ⁊ ſeparatus a me ad propria remeauit. Per ſin
gulos vero annos ſolitus erat me viſitare: ac quali
induſtria ⁊ ſimplicitate deberem viuere diuinis al
loquijs non ceſſabat admonere. Quodam autē tē
pore iuxta conſuetudinem ad me veniens: iter v̄ba
ſalutationis proſtractus in terram corruit. dn̄oq;
remittens animam obdormiuit. Quod cū viderem
nimis ſuꝫ cōtriſtatus ⁊ deuolutus humi lachrymis
obortis vberrime fleui. Corpus eius mox accepi: ⁊
ſecus Calidiomeam terre cōmendaui. Dum auteꝫ
ego paphuncius a viro ſanctiſſimo onuffrio: rōnis
huius loquelam audirem: inq̄ ad eū. Pater ſancte
laborem eſſe nō modicū iam ſentio: quē pro nomi
ne domini tolerasti in hac heremo. Uir ſanctus rn̄
dit. Mihi frater crede dilectiſſime: in deſerto ſuſti
nui vt ſepius putarem me morte ſeparari. Abſpes
eram multotiēs vite vt vix halitum in corpore ſen
tireꝫ remanere. Per diē eſtu ⁊ igne ſolis ardentis
vrebar: rore ⁊ pruina infectus fame ⁊ ſiti defectus.
O quanta ⁊ qualia paſſus ſuꝫ qualia expertus ſum
Non ſufficit: neq; quempiam decet plagas ac labo
res enarrare quos hō mortus p deiviuentis amore
debet tolerare: reddet deus mercedē laborū ſancto
rum ſuoꝝ cuius diuitie ſicut nō augent̄: ita nequa
ꝙ minuētur. per quē enim famē: ſitiꝫ ⁊ frigus ⁊ eſtū
atq; multigenaruꝫ cruciamenta moleſtiarum ſuſti
nui potens eſt cum diuitijs celeſtibus inter angelo
rum cateruas me conſolari: alimenta vero ſp̄ cui
corporali: vt dignus acciperez ſpiritualia Sanctus
eni angelus quotidie panem mihi afferebat: ⁊ aquā
pro menſura miniſtrabat: vt corpus meum confor
taretur ne deficeret: ⁊ iugiter in laude dei perſeue
raret. Arbores palmarum ibidem conſtitute erāt
que duodecies in anno dactilorum fructus germi
nabant. Quos per ſingulos dies colligens: pro pa
ne edebam mixtos herbarum folijs ⁊ erant in ore
meo tanq̄ fauus mellis. Sicut in euangelio legitur
Non in ſolo panē viuit homo: ſed in omni v̄bo q̄d
procedit de ore dei. Frater paphunci: ſi implere ſtu
des voluntatem dei omnia tibi neceſſaria preparā
tur ab eo. vnde ipſa veritas admonet dicēs. Ne ſol
liciti ſitis anime veſtre quid manducetis: aut q̇d bi
batis: neq; corpori veſtro q̇d induamini. ſcit enim
pater veſter quia his omnibus indigetis. Queri
te primum regnum dei ⁊ iuſticiaꝫ eius: ⁊ hec omnia
adicient̄ vobis. Cumq; hoc a beato viro Onuffrio
intentus auſcultarē mirans in ſermonibus ⁊ acti
bus ac laboribus illius dixi. Pater begnine die do
minico vel ſabbato communionem percipiebas ab

aliquo. At ille rñdens ait. Omni die dñico ⁊ sabba-
to angelũ domini paratũ inuenio sacrosanctum cor
pus ⁊ sanguinē dñi nostri iesu christi secũ deferentē
de cuius manu mihi preciosissima donant munera:
viteq; mee salus perpetua. Verũ etiam omnes qui
vitam spiritualem ducunt in heremo monachi: tali
participātur gaudio Ubi vero sancti heremite qui
hanc solitudinē habitāt: si fortasse aliquādo videre
hoīem desiderant: illico in celum ab angelo depor-
tant. visionē illic aīe iustoꝝ fulgētiũ sicut sol i regno
patris eorũ ibi multitudinē cōtemplant angeloꝝ
suasq; animas cetibus mixtas beatoꝝ. Quare oēs
qui in agone cōtendũt: tota mēte: toto corde, totis
viribus in bono opere feruent: quatenus gloriā ce-
lestis patrie cum christo et cũ sanctis mereant possi-
dere: Ista deniq; oia venerando onuffrio narrāte:
cognoui iuxta summitatē ipsius monticelli vbi ob
uiauit mihi. Ita videlꝫ gaudiũ meũ ipletũ est vt oēꝫ
aduersitatem. quā in itinere toleraui: traderē ob-
liuioni. Credo inq̄ pater: inter felices me deputari:
q: videre te ⁊ opa tua egregia ꝓmerui. Verba tua
nimis pulchra omni dulcedine mellita: ita mei pene
trant cordis intima: vt possim dicere cũ psalmista.
Quā dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ⁊
fauum ori meo. Qui ait: fili meũ vade: locũ mee ha-
bitationis conspice: parcamus paululũ verbis: cōti
nuo surrexit: precessit: secutus sum. Duxit me secum
quasi trium miliariorum: iteruenimus Calidiomeā
in spiritalem locum arborib⁹ palmaꝝ gratanter or-
natum ibi preces dño fudimus: eisq; ꝯpletis in ter
ram sedimus in diuinis altercantes eloquiis. So-
le iā iamq; ad occasum verso: vidi panem positũ cũ
aqua exigua. vir etenīꝫ dei sentiens me fatigari di-
xit mihi. Profecto fili cerno te periclitari nisi cibuꝫ
capias. Surge ergo ⁊ comede. Cui inq̄. viuit dñs
et benedictus deus meus in cuius conspectu existi-
mus: non manduco neq; bibo donec charitate pu-
ra pariter cibũ sumimus. Igitur vix eum coegi. vt
faceret qḋ volui. Verumtñ vt meũ agnouit deside-
riũ: panē fregit: tribuit mihi: mādicauim⁹ ⁊ satura
ti sumus: nobisq; fragmēta fuerũ edētib⁹. Noctem
illā insomnē pene duxim⁹: diuinisq; laudib⁹ imora-
ti sumus. Mane facto post horā orōnis videbā vul
tum eius ita in pallorē mutatũ quid ei acciderit q̄-
siui ab eo. qui ait non expauescas frater paphunci
qm̄ oipotēs de⁹ recto itenere in hanc solitudinē di
rexit te: vt honorifice sepelias me: atq; corpus meũ
cōmendes terre. hac etenī hora anima carnis vin-
culis absoluit: atq; ad creatorē suũ in celeste regnũ
deportatur. Frater amantissime Scio nāq; deside-
rium tuum: quando redieris in egyptum memora-
re mei in presentia fratrum tuorum ⁊ in conspectu
oium christum colentium. Hec est postulatio mea
quam impetraui a domino deo. Si quis oblationē
ob amorem nominis mei ante conspectum dñi no-
stri iesu xp̄i imolat: ab oi tētatione dyaboli ⁊ a vin-
culo prauitatis humane liber existit atq; cum san-
ctis angelis in regno celorum eterne hereditatis

caper fiet. si quis oblationem non valet offerre: vel
preciopia redimere ille ꝑ amore meo in nomine dñi
elemosynaꝫ pauperi tribuat: ⁊ ego orabo pro eo in
conspectu dei: vt dignus celestibus vita superna p-
frui valeat. Si quis enim oblationem nec elemosy-
nā potest offerre: pro charitate mea incensuꝫ domi-
no deo nr̄o in odorē suauitatis accendat: ⁊ ego ro-
go ꝑ eo vt gaudiũ perhēne possidat. Cui inq̄. Pa
ter mi ne irascaris si loquar: si incēsuꝫ nec q̇s habet
nec facultatis aliq̇dvñ placare potest: vt tñ tua bñ-
dictiōe nō careat in quacũq; tribulatione te inuo-
cat. Tunc ille rñdit. Si quis pauper in deserto vel ī
aliquo alio loco oblatiōeꝫ aut elemosynā seu icēsuꝫ
nō habet ad immolādum surgat ⁊ manus suas ad
dñm extendat ter dominicā orōnē idest pater no-
ster pro me cũ intenta mēte ⁊ in nomine sancte tri-
nitatis psallat. Ego vero ꝑ ipso ad dominũ inter-
cedo: vt vite celestis mereatur particeps fieri cum
omnib⁹ sanctis dei.. Iterũ dixi ad euꝫ. Domine si
dignus essem: aut si donis gratie tue mihi liceret
post obitum tuũ locũ istum libentissime obtinereꝫ.
At ille ait. Nequaq̄ tibi fili conceditur: nec idcirco
misit te deus in peregrinationeꝫ istius solitudinis:
vt hic obtineres locum habitationis: sed euꝫ iustis
qui in deserto sunt gratu eris ⁊ intimare ea stude-
as mundo que cognouisti in heremo. In egyptum
perge ibi esto vsq; ad finē vite, tue opus bonũ per-
fice: ⁊ accipies coronam perpetue glorie. Hec cum
homo dei loqueret: aduolutus suꝫ pedibus illius
dicens. Pater chare: scio enim q: quicq̇d petieris
a deo. dabit tibi deus propter immensum laborem
certaminis longissimi: quo corpus tuum afflixisti.
lxx. annis pro nomine domini: prebe ergo mihi mu
nera tue sancte benedictiōis: quaten⁹ t ibi in ꝟtute
efficiar similis: et tua interuētione spiritus meus
dirigatur et in futuro tecum participare merear.
Qui mox econtra respondēs ꝑtulit ista. Paphũci
ne contristeris petitio tua tribuente domino erit.
stabilis. Sta in fide: viriliter age oculos cũ mente
ad deum erige: in mandatis cor roborare: bonum.
facere impiger contēde: ⁊ vitā eternā apprehende
Protegant te angeli dei: et conseruent te ab omni
cōsilio prauitatis: vt pur⁹ āte deũ ⁊ imaculat⁹ i die
sui examinis īueniaris. Post hec surrexit ad dñm
lachrymās orauit genua flexit: atq; subito dixit. In
manus tuas de⁹ cōmēdo spiritũ meuꝫ. Cumq; hec
dixisset: lumē splēdiduꝫ corpus eius obūbrauit: ⁊ in
ipsius claritate luminis aia sancta carne soluta est.
Repente vero vocē angelorũ multorũ audiui laudā
tiũ deũ: vt ī discessu sanctissime anime sancti. Onuf
frii: ethera scilicet angelicis cāticis resonantia. gau-
dium ineffabile astris intulerũt: per q̄ celestes exer-
citus animaꝫ militis incliti celis inuexerunt. Mox
oculi mei fletu profluunt: interiora gemitus pdu-
cunt: lachrymaruꝫ riui manarunt: planctus mei mi-
seri. Paphunci exuberant: illud flebilis planti: q:
quem vix inueni: diutius habere non potui. Deinc
de tunicā meā ꝑ dimidium scidi; vna parte indutus

sam in alteram collocaui corpus beatum & sepeliui
illud in sepulchro quod excisum erat de petra. Tunc
vidēs me solum remanere: iterum cepi lugere. Ita
merens surrexi: speculūq; illius habitaculum intrare
volui. Deniq; me abstante: ipsa spelunca cecidit cū
magna ruina: & palme radicitus erute simul pro-
cubuerunt. ¶ Cognoui itaq; ego Paphnucius q non
esset volūtas domini: me in illo loco habitare: seces-
si inde: & in egyptum redij ibiq; ecclesie retuli q̄ vidi
et audiui. Sanctus igitur Onofrius obijt mense
Junio. die. xj. j. tertio idus eiusdem mensis. Ibi be-
neficia eius prestātur vsq; in presentem diem ad lau
dem & gloriam domini nostri iesu christi cui est ho-
nor & potestas in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sancti Onufrij.

¶ Incipit vita beati Abrahe heremite.

Ratres mei cupio vobis enar-
rare cōuersationem bonam per
fectāq; atq; admirabilis viri
Abrahe: quā sic inchoauit: vt in
cōsummatione eius gloriā per-
petuā mereretur: sed pauco ad
mirādā luculentā de eo historiā
retexere: cum imaginem virtutū
eius cōsidero. Ecce enī cōuersatio qdē viri perfecta
est & optima. ego vero infirmus ac rusticus. Equi-
dam imago virtutis eius admirāda ac splēdida co
lores autem verboꝝ quibus depingenda est admo
dum tristes: ac tetri sunt. Attamē licet imperitus:
vel ex parte tentabo: & q̄q; eum prehēdere pfecte nō
valeam enarrabo tñ inceptum sufficio de eodem viro
disserere. q̄m qui secūdus Abraā meruit nuncupari
nō facile humano ore pōt referri. Extitit enī nostrꝭ
temporibus. angelicā vitā in terris agens acquisi-
uit: nāq; celestem gloriā adipisci promeruit. Et ex
iuuentute castitatis pudicitiam conseruauit. tem-
plum sancti spiritus factus est. tanq̄ sanctificatum
vas: et ita semetipsum exhibuit deo. vt cum habita
torem in mētis sue hospitio haberet. Hic itaq; B.
Abraā habuit parentes valde locupletes qui eum
tere ac supra modū diligerēt. ita vt etiā affectū hu-
manum eoꝝ dilectio trāscenderet. desponsauerūt ei
puellā adhuc in puericia cōstituto: expectantes ac
desiderātes in aliqua cum dignitate seculari profi-
cere. Sed hic longe aliter sentiens in ipso adolescē-
tie gradu ecclesiarū iugiter cōuēticula frequētabat
et queciūq; ibi ex diuinis scripturis recitabātur au-
rem libenter accōmodans audiebat: & in cordis sui
memoriam ita recōdebat. vt etiam cum absens eēt
ea q̄ didicerat meditatione intētissima ruminaret.
¶ Cūq; memorati parētes eius tempus nuptiarum
propinquabile iudicarēt: compellebant eum matri-
monij vinculis obligari. Sed cum hec ille primo re-
nueret: postmodum molestiam eoꝝ iuges sedulāq;
non ferēs. pudoris verecūdia acquiescere perurgeē

¶ Cum itaq; celebratis nuptijs sponsa in thalamo
resideret repente quasi lux quedam in corde eiꝰ di-
uina gratia refulsit. quem veluti ducem quēdam sui
voti inueniens illico exiliuit et secutus est. atq; ab
vrbe egreditur. Duobus autē fere milibus pcul a
domo sua cellulam vacātem reperit. vbi se ꝯstituēs
et glorificans deū cum ingenti leticia permanebat.
stuporem vero maximū tam parētibus suis q̄ vici-
nis de hoc facto incusserat. Qui exeuntes in diuer-
sa dispersi vbiq; dei hominem requirebāt post dies
autem. xvij. in memorata cellula cum orātem repe-
riunt. Beatus aūt vir cum eos stupore perculsos
aspiceret. quid me (inquit) admirantes aspicitis?
Glorificate potius misericordissimum deum q̄ me
ex ceno iniquitatum mearū eripuit: & orate pro me
vt iugum hoc suauissimum: sub quo me indignum
suscipere dignatus est dñs: vsq; in finem valeā baiu
lare: cōuersationēq; meā beneplacitā s'm volūtatē
eius possim in omnibus coaptare. Qui cū omnes
cum audiētes respōdissent amē: deprecatus est eos
ne ei vellent crebro molestiā obtētu visitationis in
ferre. Quibus recedētibus aditum cellule sue ob-
struxit: & cōcludēs semetipsum intrinsecus paruissi
mum fenestre foramē reliquit: per quod alimēta re
ciperet: itaq; mētē eius remotā a turbulātis inter
pellationibus diuina gratia illustrabat. pficensq;
quotidie in optima conuersatione primū quasi fun
damentum vite sue cōtinentiā possidebat. necnō vi
gilijs & orationibus: cū fletu & humilitate atq; cha
ritate studebat. Cūq; per omnē locū de eo sancta
opinio diuulgaretur: cuncti audientes ad vidēdum
eum & vt edificarentur ab eo: vndiq; cōfluebāt. Ser
mo quoq; ei sapientie ac sciētie & cōsolatiōis a deo
affluenter datus est: qui in mētes audientiū quasi
luminare lucidissimum radiabat. ¶ Contigit aūt an-
no. xij. renūciationis eius. vt parentes eius ex hac
vita recedētes aurū ei copiosum prediaq; magna
relinquerēt qui rogās amicū quendā admodū sibi
carum: ad distribuēda vniuersa indigētibus ac pu-
pillis officiū religiosum illi iniungit: ne ipsius ora-
tionibus impedimentum: huius rei gratia gignere
tur. Et cū hoc fecisset letus animo & mente quieta
permansit. Hoc enī bono viro maximū studiū erat
vt cor eius nullis terrenis negocijs vinceretur: & id
circo super terram nihil aliud possidebat: excepto
vno sago vnaq; nihilominus tunica cilicina qua vte
batur. ¶ Catinū quoq; per modicū: i quo edere seu bi
bere solitus erat: habebat: necnō & vnum ciatum in
quo cubitare consueuerat. ¶ Cum his autem omni-
bus humilitatem supra modum et charitatem ad
omnes equaliter possidebat: nec preponebat ūrꝰ ho
nore locupletem pauperi nec principem subdito: vel
nobilem ignobili preferebat: sed similiter diligens
honorabat: sine cuiusq; acceptione persono. Nec
aliquando quemq̄ procaciter increpabat: sed erat
sermo eius charitatis suauitate conditus. Quis au
diens eius eloquium satiari potuit aliquando de
his que aliquando ex sermonis eius dulcedine pro

ferebãtur vel quis vultum illius sanctitatis imagi-
nem preferẽtem respiciẽs:nõ magis vidẽdi eum se
pius desiderium sumpsit. In omni tempore absti-
nentie sue regulã:quã semel arripuit: non mutauit
quinquaginta annos institutum propri ũ omni ala
critate cõpleuit ꝛ ob nimium amorẽ ac desiderium
quod habebat in christo omne cuius tempore illius
quasi dies paucissimos reputabat:ꝛ tot9 rigor acer
rimus cõuersationis eius apud eum pro nihilo vi-
debatur . Erat aũt haud procul ab vrbe illa vicus
quodãmodo spaciosus ac magnus in quo vniuersi
pariter a minimo eorum vsq3 ad maximus pagani
crudelissimi existebãt:quos ab ydoloꝝ cultu nullus
omnino valebat auertere. Nonnulli quidẽ presby-
teri ꝛ dyaconi,in hoc ipsuz illic ordinati ꝛ directi ab
episcopo:sine vllo salutis eoꝝ fructu recedebãt ne-
quaꝙ afflictionis ferẽtes laborẽ:qꝛ nõ solũ suaderi
et ad cõsensum animus eorum feroꝝ nõ poterat fle
cti:verũetiã persecutiones in eos q̇ monebãt:ac se
ditiones vehemẽtissimas cõcitabãt. Sed turba ni-
hilominus monachoꝝ:semel atq3 iterum adire ni-
tentes nihil penitus ꝑ cõuersatione agere potue-
runt. ¶ Porro vna die residẽs cũ clericis suis epi
scopus beatissimi huius viri habuit mentionẽ:di-
xitq3 a d eos. Ego talem virũ temporibus meis vi-
dere nõ potui:ita in omni opere bonitatis ꝑfectũ
ꝛ sic cũctis ꝟtutib9 adornatũ in quib9 elegit deus
habitare:vt habet nunc sanctissimus Abraã. Respõ
dentes aũt clerici:verũ esse affirmabãt. Et eps. Uo
lo inquit eũ in vico illo gentilium ordinare. põt eñ
eos patientia sua ac nimia charitate ad deũ conuer
tere. Et cõsurgẽs protinus cellulã sancti viri cũ san
ctis proficiscatur clericis. Cũq3 salutasset eũ: statim
de gentilibus vici illi9 insinuat vt vsq3 ad eos ob sa
lutem eoꝝ ꝑgeret rogat. Qui cũ audisset:tristis ve
hemẽter effectus est:ꝛ ait ad episcopum. Queso(in
quit)pater sãctissime:permitte mihi vt meas iniq-
tates defleã:neq3 hmõi negocium infirmo ꝛ exiguo
existẽti iniungas. Ad quem rursus eps dixit. Per
dei gratiam(inquit)potẽs es ne velis ergo in hac
bona obediẽtia fieri cunctabũdus. Cui vir beatus
iterũ respõdens dixit. Obsecro sanctitatem tuã:vt
me mala mea plãgere permittas. Et ait ad eũ eps
Eccce totum mundum ꝛ que in eo sunt reliquisti:ꝛ
vitã crucifixi amplexatus es attñ sed ꝛ cũ hec vni-
uersa cõpleueris agnosce te adhuc obedientiã que
cunctis virtutibus eminet nõ habere. Hec ille cum
audisset cepit flere amare:dicẽs ad eum. Quid sum
ego:canis mortuus:ꝛ que est vita mea:qm̃ talia de
me o sanctissime pater iudicasti. Cui ait episcopus
Ecce hic residẽs tuã solũmodo salutem acquiris:
ibi aũt plurimi per te diuina gratia operãte saluan
di sunt:quosq3 ad dñm deũ cõuertes. Cõsidera ita
q3 vnde ampliorem mercedẽ habeas:vtrum teipsuz
salueris solum aut si plurimos tecũ ad salutẽ addu
xeris. Tunc beatus vir dei flens ait. Fiat voluntas
domini. Uerũtamẽ ꝓpter obediẽtiã quocũq3 iusse
ris pergam. Educẽs ergo eũ de cellula in ciuitatẽ

illico introduxit:ibiq3 per impositionem manuum
presbyter ordinatus:statim ad vicum paganorum
sine mora dirigit. Quo dũ sanct9 Abrahã ꝑgeret ꝓ
cabatur dñm dicẽs. Clemẽtissime ac benignissime
deus respice infirmitatẽ meã:gratiãq3 tuã celestem
ad meũ presidium dirige vt glorificetur nomen tuũ
sanctum. Perueniẽs aũt ad vicum:vidensq3 eos in
sania idolatrie esse detẽtos:ex imo pectore ingemi
scens grauiter fleuit:ꝛ eleuãs oculos suos ad celũ
dixit. Tu solus qui sine peccato es de9 ne despicias
opera manuũ tuarũ:festinanterq3 direxit nũcium
in ciuitate ad amicũ illum charissimum sibi vt pecu
niam ex reliquijs patrimonij sui deferret. Quã cum
accepisset inter paucos dies cõstruxit ecclesiam. Et
velut spõsam virginẽ:multo eã mirificoq3 decorauit
ornatu. Attamẽ vt edificaret quotidie homo dei ꝑ
media simulachra gẽtium trãsiens nihil penitus lo
quebatur:nisi in corde suo orabat solũmodo gemi-
tusq3 cũ fletu mittebat ad dñm. Postq̃ ꝟo vidit ec
clesiam cõsummatã:q̃si munus quoddam cũ lachry
mis obtulit deo:ꝛ ibi genibus positis has preces
suppliciter in sua oratiõe profudit. Tu inquiẽs om
nipotens deus:qui totum mundũ erroris depressum
caligine ad cognitionem luminis tui ꝑ tuam presen
tiam deduxisti:hunc quoq3 populum tuũ dispersuz
cõgrega in sinum ecclesie tue:ꝛ illumina oculos mẽ
tis eoꝝ:vt respuẽtes simulachroꝝ culturã:te solum
amatorem hominuz ac benignum deum cognoscãt
Cũq3 hanc orationem finisset continuo egressus ab
ecclesia perrexit ad templuz gentilium:arasq3 eoꝝ
et simulachra manibus suis euertit atq3 destruxit.
Quod factum cum cerneret turba gentilium quasi
agrestes fere insiliunt:cũq3 laceratũ multis verbe-
ribus fugauerũt. Ipse autem clam nocte in ecclesia
residẽs plagarũ suarum maculas non curabat:sed
tantũmodo cum flectibus ac gemitibus:vt salui fie
rent dñm precabat. Facto autẽ mane aduenientes
pagani inueniunt hominẽ dei orantem ꝛ nimio stu
pore perculsi:quasi ceci remãserũt. Unde ꝛ ad eccle
siam quotidie veniebãt vt cernentes ornatum eccle
sie se delectarent. Cepit itaq3 quadam die vir bea-
tus Abrahã deprecari eos:vt agnoscerẽt deuz. Illi
vero seniores effecti: fustibus cum quasi lapidem
quẽdam atq3 exanimem ceciderunt:ꝛ deinde pedi-
bus eius fune ligatis extra vicum traxerunt lapidi
bus obruẽtes:mortuũq3 cum arbitrãtes: semineceẽ
reliquerũt. Media autem nocte in semetipsum re-
uersus cepit flere vehemẽtissime ac dicere. Ut quid
domine despexisti humilitatem meã:ꝛ despexisti do
mine opera manuũ tuarũ. Et nunc domine respice
seruũ tuũ:ꝛ exaudi deprecationẽ meã:ꝛ corrobora
me:ꝛ absolue seruos tuos a vinculis diaboli:ꝛ pre-
sta eis vt cognoscãt qm̃ tu es solus: ꝛ preter te non
est alius deus. Deinde consurgens ab oratione in-
trauit in vicũ ingressusq3 ecclesiam dño psalmos ca-
nebat. Rursus aũt facto diluculo cũtes viderũt eũ ꝛ
stupefacti atq3 in isaniã versi:nulla habẽtes viscera
misericordie:acerrimi illum tormẽtis crudeliter cõsti

cū́t:more solito funibus alligatū extra vicū traxe
runt. Hec aūt cū p trienium pateret:quasi verusada
mas tollerabiliter pdurabat nec tot tantisqꝫ insecta
tionum tribulationibꝰ cessit:sed cū cederet cū trahe
ret:cū persecutiones pateret:cū lapidaret:cū fame
et siti laboraret:in omnibꝰ his que ei acciderāt: nū
ꝗ̄ ad iracūdiam puocatus nūꝗ̄ ad indignationē cō
motus est.nūqꝫ pusillanimita fractus.nūꝗ̄ tedio fa
tigatꝰ est sed cū aspera omnia peteretur:magis ac
magis amor eiꝰ in eos ꝛ charitas augebatur.modo
admonebat.modo.blādiebatur. modo blādimētis
suauissimi eloquij liniebat.seniores veluti patres ro
gabat .iuuenes vt fratres.adolescentes vt filios.cū
econtrario ab eis subsannaretur.irrideret atqꝫ op
probria pateretur. Quadā igitur die habitatores vi
ci illius cōgregati.nimioqꝫ stupore mirātes ac per
territi adinuicem colloquētes cernitis (inquiūt) tā
magnā patientiā viri.ꝛ ineffabilem circa nos charita
tē quomodo in tantis tribulationibus quas ei intu
limus nequaꝗ̄ ex hoc loco descesierit.neqꝫ alicui no
strū malū verbū locutus.fit.sed cū gaudio magno
sustinuerit vniuersa. Unde nisi esset vt asserit deus
viuus quē predicat ꝛ regnū paradisus.vitio quoqꝫ
malorū nō hāc tribulationē effugisset. Quō deos no
stros cū esset solꝰ euertit:ꝛ in nullo eū ledere value
runt. Uere seruꝰ dei ē homo hic ꝛ cūcta vera sunt q̄
de eo fama dispersit. Uenite itaqꝫ credamꝰ in deū
quē pdicat. Et hec iter se colloquētes.pariter oēs
in ecclesiam pergūt clamātēs ꝛ dicētes. Gloria deo
celesti qui misit famulū suū vt nos abꝰ errore salua
ret. Tūc beatꝰ homo dei hec vidēs leticia ingētī re
pletus est.ꝛ facies eiꝰ quasi ros matutinꝰ mutata
ē aperiensqꝫ os suū ait ad eos. Patres mei fratres
ac filij venite demꝰ gloriā deo.qui illuminare digna
tus ē oculos mētis vestre.vt cū possitis agnoscere ꝛ
percipite signaculū vite vt purificemini ab immum
dicia idolorū.ꝛ credite ex toto corde ꝛ animo qꝛ vnꝰ
sit deus celi et terre et omnium que in eis sunt sine
initio innenarrabilis: et incomprehensibilis:dator
luminis ꝛ amator hominū ꝛ terribilis ac suauis.ꝛ i
filiū eius vnigenitū.qui est sapientia eius ꝛ in spiri
tū sanctū.q̇ viuificat oīa.vt celestes ex terrenis effe
cti vitā celestē possitis adipisci. Respōdētes autē vni
uersi dixerūt. Ita pater:ita dux vite nostre quēad
modū denūcias nobis ꝛ doces ita credimꝰ ꝛ faciemꝰ
Et pfestim sctūs Abrahā assumē sacrū baptisma ba
ptizauit eos in nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritussan
ti a minimo vsqꝫ ad maximū. Erāt aūt omnes vsqꝫ
ad mille aīas. Deinde p singulos dies diuinas scri
pturas eis legebat:docebat eos de regno dei:de pa
radisi delitijs:de gehēne suplicijs ꝛ de iusticia de fi
de ꝛ charitate. Illi vero sicut bona terra percipit se
men bonū:ꝛ affert fructū.aliud centesimum aliud:se
xagesimum.aliud trigesimum:ita verba eius libentis
sime audientes : atqꝫ in timore domini proficien
tes fructus largissimos afferebant. In conspectu
autem eorum quasi angelus dei videbatur:ꝛ quasi
quedam edificij ligatura. Sic enim charitas illorū

erat circa ipsum:per doctrinam sermonis dulcissi
mi:vt hoc de eo mei ito crederetur videri. Comple
to igitur anno postꝗ̄ crediderunt:vir beatꝰ Abrahā
non cessabat diebus ac noctibus eis verbum domi
ni pdicare. At vbi eorum studium circa deum fidem
qꝫ firmissimam vidit:ꝛ ꝙ erga eū nimia essent cha
ritate connexi:ꝛ honorem sibi maximum exhiberēt
verens ne obtentu eorum abstinentie sue regulam
destruere cogeretur:consurgens in medico noctis
hanc orationem fudisse fertur ad dominum. Tu so
lus sine peccato deus qui cum sis sanctus requiescis
in sanctis:qui solus amatores hominum ac miseri
cors dominus:qui mentes occultate huiusꝰ multi
tudinis illuminasti.qui eos ab aduersarij vinculis
absoluisti:ꝛ tue cognitionis eisꝰ scientiam tribuisti
queso domine:vt vsqꝫ in finem regere eos et conser
uare digneris ꝛ auxiliū tuū gregi huic optimo quē
possidere voluisti perpetuū copiosāqꝫ clemēter im
partias:ꝛ quasi muro validissimo eos gratia boni
tatis tue circūdes:ꝛ cor eorū semp illumines:vt ea
que sunt tibi placida,perficientes eternā vitā perci
pere mereantur:mihi quoqꝫ infirmissimo admiculū
tribuas.neqꝫ reputes in peccatum ꝙ ab eis festino
discedere. Tu enī nostri vniuersorꝫ cognitor.ꝙ te solū
desiderorꝫ te mihi dominū esse cognosco. Cōsumma
taqꝫ oratione discedens.tertio cōsignauit vicū chri
sti signaculo abijtqꝫ latatenter in aliū locū.ꝛ ibi quibꝰ
potuit se latebris ocultauit. Mane autē solito, mo
re ad ecclesiā turbe cōuenīūt. Cumqꝫ eū minime re
perissent maximo stupore percussi:ꝛ quasi errantes
oues diuersis locis pastorem propriū perquirebāt
nomenqꝫ vlulantes cum lachrymis inclamabāt. Cū
autē diutissime perquirēdo eum inuenire non pos
sent nimio merore deiecti.confestim quod eis accide
derat pergentes.episcopo nūciauerunt. Qui cū hoc
agnouisset.ipse quoqꝫ admodum tristis effectꝰ sta
timqꝫ plurimos ad requirēdum dei hominem desti
nauit.maxime ob consolationem gregis eius eo
ꝙ cerneret eos flebiliter contristari. Cumqꝫ ab om
nibus tanꝗ̄ lapis preciosissimus quereretur.ꝛ pror
sus inueniri non posset:habito consilio:cum cleri
cis suis episcopus memoratus vicū ingredit. cepit
qꝫ ad eos cōsolatoriū proferre sermonem.: et dolo
rem maximum quē de discessu hominis dei conce
perant blanda predicatione lenire. Cernens autem
in fide christi eos firmissimos elegit ex eis viros p
babiles quos presbyteros ac dyaconos lectoresqꝫ
constituit. Audiens vero hoc sanctissimus Abbrahaꝫ
vehementer gauisus est:ꝛ glorificans deum dixit.
Quid retribuam tibi domine deus meus:benignis
sime pater atqꝫ amatorꝫ hominū suauissime. Fecit
igitur alteram intrinsecus cellulā:ꝛ semetipsum ma
gna cū leticia conclusit. O miraculū charissimi lau
dibus plenū gloria sempiternā. In tātis naqꝫ affli
ctionibus quas in sepedicto vico perpessus est:nū
ꝗ̄ abstinentie sue regulam fregit:neqꝫ in dextram
vel sinistraꝫ ab ea diuertit. Gloria ꝛ magnificentia
deo :qui ei talem tolerāciam tribuit:q̄ ꝛ alios pos

sit conuertere: et sui propositis gratiam custodire. ¶ Cernēs autem dyabolus bonorū hominū emulus q̄ tātas in eum tribulationū molestias excitās non insidias dei hominē trahere: non in aliquo mē tem viri dei valuisset a domino separare et q̄ magis est: sicut aurum in fornace pressuris fulgētior redderetur atq̄ in maiorem patientiā et alacritatē charitatis proficeret: vehemēter irritatus et acriter efferatus aduersus eum cum magna fantasia aduenit: vt saltē sic ei pauorem incutiens decipere eum posset ac fallere: igitur cōstaret in medio noctis ac psalleret repente lux copiosa veluti solis in cella. eius refulsit: et vox quasi cuiusdam multitudinis audita est dicens. Beatus es abraham vere beatus es fidelis nullusq̄ sicut tu in omni conuersatione inuentus est: qui omnes voluntates meas explesti. Protinus autē vir sanctus dolum maligni cognoscens: exaltauit vocē suam ac dixit: obscuritas tua tecum sit in perditionem: o plene dolo atq̄ falacia: ego enim homo peccator sum habens tamen spei presidia per gratiā dei in nullo tuas insidias pertimescam. Neq̄ enim plurime fantasie pauorem mihi incutiūt. Nomē siquidem domini mei et saluatoris iesu christi: quem dilexi et diligo: mihi validissimus murus est in quo te increpo immunde canis: ac terre et miserande. Et dicente eo hec: confestim vt fumus ab oculis eius euanuit. Sanctus autem dei famulus cum multa alacritate: tranquilloq̄ animo benedicebat dominū. ¶ Rursus vero post dies orante eo noctu tenens securim dyabolus: celulam eius conabatur euertere. Et cum iam putaretur perforasse eam voce megna clamauit et dixit: Festinate amici mei festinate celeriter: atq̄ introeuntes vitam arripite. Ait autem cōtra eū beatus abrahā. Omnes gētes circuierunt me: et in nomine domini vindicabor in eis. At ille portibus cū hanc vocē audisset. euanuit cella autem beati viri integra atq̄ illesa permansit.

¶ Item post paucos dies cum media nocte psalleret mapulam eius super quam consistebat: cepit vehemens flamma comburere. Tunc ille intrepidus ignē conculcans dicebat. Super aspidem: et regulum ambulabo: leonē: et draconem conculcabo: et omnem virtutem inimici in nomine domini mei iesu xp̄i qui mihi prebet auxiliū superabo. Diffugiēs itaq̄ sathanas voce magna proclamabat: ego te inquiens mala morte deuincam inueniamq̄ artes quibus te conteram: qui me nūc quasi contēptibilem reputas. ¶ Quadam die igitur cibum eo sumente transfiguratus demō in habitum adolescentis: cellulam eius ingreditur: et appropinquās catinum eius nitebatur euertere. Vir autem dei manu illud retinens manducabat intrepidus. Tunc exiliens dyabolus: aliam fantasiam repente confingit: et ecce quasi lumen candelabrum statuens ante eum: et lucernam desuper ardentem ore polluto ac fetido psalmos cantabat voce magna: beati (inquiens) in via maculati: qui ambulant in lege domini. Cūq̄ ex eodem psalmo verba plurima cecinisset: nullum ei sermonem sanctus ille respondit: donec cibum solitum percepisset. Postq̄ vero de mensa surrexit: cū omni constantia ait ad eum. Canis immūde et miserande atq̄ infirmissime et mendacissime: si nosti q̄ beati sunt cur eis molestus es. Nam beati sunt re uera omnes qui ex toto corde diligunt deum. Respōdens autem dyabolus ait. Idcirco illis infestus sum vt ab omni opere bono prediti: meis facinoribus socientur. Cui vir beatus ita respōdit. Nō tibi bene sit maledicte: vt quempiam timentium deū superare vel impedire preualeas: nisi forte eos qui tibi similes existentes a deo propria voluntate discedunt illos vincis ac fallis: quoniam deus nō est in eis. Ab his autem qui diligunt deum tanq̄ fumus a vento: ita facile euanescis ac deficis. Vna siquidem eorum oro sic te persequitur ac deturbat quemadmodum puluis a vento infectatus dispergitur. Viuit autem deus meus qui est benedictus in secula cuiq̄ est gloria mea: quia non te pertimescā etiam si oi tpe ibi cōstiteris. Sic autem pro nihilo te spernā: veluti si vnus catulus cōtritus ab aliquo cōtemnatur: hec eo dicente cōfestim ille vt solebat euanuit. ¶ Rursus post dies quinq̄ cū psalmodiā suā noctis tēpore cōsummasset. aliud fantasie argumētū ab inimico confingitur. Ecce enim quasi turba plurima cernitur aduenisse. et veluti trahentes inuicem cum clamoribus se mutuo cohortantur: vt homo dei in foueam proijceretur. Quos circūspiciens vir beatus circumdederunt me (inquit) sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis: et in nomine domini vidicabor in eis. Tūc sathanas exclamans ait: heu me: quid tibi de cetero faciam nescio. Ecce enim me in omnibus victum ac superatum intelligo: et vniuersas vires meas esse despectas: et me vndiq̄ cōculcatum: Veruntn nec sic quidem a te aliq̄n discedam: donec te superans humilem mihiq̄ subiectum faciam. Vir autem dei ait ad eum. Anathema tibi et omni virtuti tue pollutissime demon gloria autem et honor domino soli sancto ac sapienti deo qui nobis dilectoribus suis te tradidit conculcandum: et idcirco versutias tuas subsannamus atq̄ cōtēnimus. Agnosce itaq̄ infirmissime atq̄ infelicissime. quia nos neq̄ te neq̄ tuas pertimescimus fantasias. ¶ Per multū autē tempus diuersis argumētis ac machinis contra virum fortissimū dimicās non quiuit cogitationibus eius solidissimis. saltem pauorē certaminis incutere. cui magis preliando alacritatem et charitatem in deum maxime sustentabat. Diligens namq̄ deum ex toto animo: et conuersationem suam secundum voluntatem eius instituens: affluenter gratiam diuinam promeruit: et propterea non valebat dyabolus ledere eum. Perseueranter namq̄ pulsauerat vt ei thesauri diuine gratie panderentur. Cunq̄ patefactus fuisset ingressus tres sibi inde preciosissimos lapides sumpsit. fidem spē: et charitatem. quibus in eo perfecte ac firmiter virtutes reliquē ornabantur. Texens itaq̄ preciosissimam coronam bonis operibus: regi regum domino a quo munus acceperat offerebat. Quis

enim sic ex toto corde deum et proximum tanquam seipsum dilexit: Aut quis ita laborantibus compatiebatur: et misericors existebat: Quam aliquando monachum audiens bene conuersari non pro eo deprecatus est dominum: vt liber ab omnibus dyaboli laqueis seruaretur: et cursum vite sue inculpabiliter consummaret. Aut quem peccatorem vel impium audiens pro eo vt saluaretur cum lachrymis diebus ac noctibus ohm nō postulabat? Labia sua nō soluebat facile in risum: corpusculum eius aut facies: vel et pedes a die conuertionis sue nunquam diluti sunt. Sic nanque se exhibebat tanquam quotidie moriturus. O vere fratres gloriosum miraculum: in tanta abstinentia: iugibusque vigilijs fletibus mixtis: cameniis quoque et contritione corporis nunquam aio lassatus est. nusquam infirmatus se gnitia obtorpuit nunquam tedio fatigatus est: sed veluti esuriens quisque aut sitiens: sic ille auiditate qua dam sustinens oia nunquam sui propositi potuit dulcedine satiari: Erat aspectus eius quasi flos quidam immarcessibilis: atque in facie eius puritas animi noscebatur: vt pote quod diuina gratia in oibus frueretur et iocunditate spiritualis leticie regebatur. In hora nanque dormitionis sue ita splēdidissimus vultu apparebat: quasi quod nequaquam vite sue tempus in abstinētia peregisset. Sed et aliud in eo post desperationem miraculum gestum est. In oibus siquidē quinquaginta annis obstinētie sue vestē cilicinā qua indutus fuerat nō mutauit.

¶ Uolo autem dilectissimi vnanimitatē vestram: etiam aliud negocium quod in senectute sua vir beatus gessit instruere. Est enim sapientibus ac spiritualibus plenus edificatiōis: necnō humiliatis atque cōpunctiōis exemplum. Res vero gesta huiuscemodi est. Habuit vir beatus Abraam carnis propinquitate germanum quo defuncto: vnica filia eius annorum septem relinquitur. Quam cum parentibus orbatam noti amicique patris eius vidissent auunculo eius sine mora producunt. Cumque eam senior cerneret: in cella sua exteriori iubet includi. Erat autem in medio vtriusque cellule fenestra permodica per quam docebat eam psalterium: aliasque scripturas et cum eo in laudibus domini vigilabat: et psalmos nihilominus concinebat: in omnique abstinentia emulari suum auunculum nitebatur. Alacriter quoque in arrepto instituto proficiens vniuersas virtutes animi festinabat implere. Uir nanque sanctissimus incessanter pro ea cum lachrymis dominum deprecabatur: ne mens eius cura terrenorum actuum implicaretur. eo quod eius pater moriens: infinitas pecunias ei reliquisset: quas confestim famulus dei distribui iussit egenis atque orphanis. Hec quoque auunculum suum precabatur quotidie: vt pro se dominum oraret quatenus a cogitationibus pessimis et diuersorum laqueorum dyaboli eriperetur insidijs. Constanter igitur instituti sui regulam obtinebat. Exultabat autem auunculus eius: quod sic eam promptam sine vlla hesitatione in cunctis virtutibus cerneret promoueri: in lachrymis. sm humilitate atque modestia i quiete: et (quod his sublimius est) erga deum in eximia charitate.

Uiginti si quidem annis cum eo in abstinentia degens: velut agna pudicissima: atque incontaminata columba conuixit. Quo tempore annorum expleto seuiebat aduersus eam dyabolus: et insidias solitas pretendebat quomodo eam posset suis casibus irretire vt saltem sic molestiam sollicitudinemque beato viro posset incutere: et quātuluncunque mentem ipsius a domino separare. Erat itaque quidam professione tantūmodo monachus: qui sub obtentu edificatiōnis ad eum sepius pergere simulabat. Sed et illam beatam per fenestram nihillominus contemplando luxurie stimulis agitatus non ea colloqui cupiebat amor: namque libidinis cor eius quasi ignis succēderat. Insidiabatur itaque multo temporis spatio: ita vt vnius anni circulus volueretur: donec cogitationem eius verborum suorum mollicie eneruaret. Denique aperiens celle sue fenestram: egreditur ad eum qui eam protinus scelere iniquitatis atque libidinis contaminauit ac perdidit. Post quam vero tāti peccati facinus perpetrauit expauit cor eius conscindensque eius cilicium quo erat induta: faciē suā manibus verberabat: cupiens nimio merore se morti tradere: atque anxietatis oppressa pondere dum deliberatiōis portum cerneret: in diuersis cogitationum estibus fluctuabat: plangebatque se non esse quod fuerat: et cum eiulatu sepius proferens. Ego inquit iam me ex hoc mortuam sentio perdidi dies meos in labore abstinentie mee orōnum lachrymeque vigiliarumque opera ad nihilum sunt deducta. deus meus exacerbant: meipsam interemi. Heu me miseram omni lachrymarum fonte plangendam: sanctum auunculum meum amarissimo merore depressi opprobriis anime mee operuit me illusio dyaboli facta sum quid mihi infelici iam vltra viuere? Heu me quid egi. heu me quid factum est mihi? Heu me quid mali perpessa sum? Heu me: vnde et qualiter corrui? Quō obscurata est mens mea? Non intellexi quō lapsa sum non cognoui quō cōtaminata sum: nescio quō cor meus nubes tenebrosa cōtexit. Quō potui ignorare quid gererem. Ubi abscondar: vel quo pergam: aut in quā foueā memetipsam precipitē. Ubi est magisterium sanctissimi auunculi mei? Ubi monita college eius effrē: qui me docebant in mea virginitate gratulātes vt impollutā animā imortali sponso seruarem. Sponsus etenim tuus (dicebant) sanctus et zelans est. Heu me quid agam? Non audeo iam celum aspicere cuius apud deus et hominē me mortuam esse cognoscam. Iam enim ad fenestram illam propinquare nō audebo. Quō ego peccatrix et plena immundicie sordibus rursum cum sancto auunculo meo loqui temptabo. Quod et si ausa fuero: nonne ignis ex fenestra exiliet qui me possit exurere. Mortuam itaque se lōgo vlulatu protestans: nec vltra sibi spem salutis eē relictam: desperationis immersa caligine protinus perrexit in aliam ciuitatem atque in stabulo se quodam mutato pristino habitu collocauit. ¶ Uerum cum hec ruina prefate femine contigisset huiusmodi visio beato viro ostenditur per soporem Uidi

namqꝫ draconem aspectu fetidissimū ⁊ in fortitudi-
ne sibilantem quasi exeuntem de quodam loco ⁊ vſ
qꝫ ad cellulam suam venientem ⁊ reperisse ibi colū-
bam atqꝫ glutisse eam: ⁊ rursus in suam foueam re-
measse. Expergefactus autē contristatusqꝫ vehemē
ter fleuit amare: existimās sathane persecutionem ad
uersus dei ecclesiam cōcitari: ⁊ plerosqꝫ a fide veri-
tatis auerti: vel ne scisma aliquod in sancta ecclesia
gigneretur. Prouolutus itaqꝫ genibus precatus est
dn̄m dicens. Tu qui es prescius vniuersorū deus ama
tor hominū. tu nosti quid sibi velit hec visio. ¶ Rur-
sus post hec duos dies vidit eundem draconē simili
modo ad cellulam suā venisse et posuisse caput sub
pedibus eius fuisseqꝫ diruptum columbā quoqꝫ il-
lam quam deuorauerat viuam in ventre eius reper-
tam: ⁊ extendisse manū suam viuamqꝫ eam cepisse.
Expergefactus autē vocabat beatam illā semel atqꝫ
iterū putās eam in cellula esse ⁊ dicebat. Cur te pi-
guit filia maria (sic etenim fuit vocitata) iā duobus
diebus os tuū in dei laudibus aperire. Sed cū respō-
sum ei nullū daretur: ⁊ ꝙ eam per biduum psallentem
solito more non audiret: animaduertit visionē suā
ad illā certissime pertinere. Tunc ingemuit ac fle-
uit amare: ⁊ profundens lachrymas ait. heu me: quia
agnam meā lupus crudelissimus rapuit: ⁊ filia mea
captiua effecta est. Exaltans quoqꝫ vocem suā cum
lachrymis dixit. Saluator mundi christe conuerte
ad me agnam meam mariam: atqꝫ in ouile tuum eā
restitue vt non senectus mea cū merore de hoc mū-
do recedat. Ne despicias deprecationem meam do
mine: sed mitte velotius gratiam tuā: vt eijcias eā
de ore draconis incolumem. Itaqꝫ duo dies qui ei
per visionem reuelati sunt: duorum annorum curri-
culis finiuntur: quibus lubricam vitā neptis eius quasi
in vētre atrocissimi draconis exegit: sed sanctus Abra
ham vir dei: per omne tempus die noctuqꝫ nunꝙ̄ pro ea
dominū deprecando animū relaxauit. Post duos
vero annos cū vbi esset ⁊ quē admodū se gereret cō-
perisset rogabat quendā sibi notissimum: vt vſqꝫ ad
eā pergeret ⁊ cuncta cognosceret diligenter. Per-
gens itaqꝫ ille quē miserat ⁊ omnia sub veritate: et
quia ipsā ꝙ vidisset renuncians: rogatus a sancto
viro: habitum ei detulit militarem ⁊ equū proculdu
bio ad sedendū. Ostio itaqꝫ patefacto egreditur: sta-
timqꝫ habitu militari induitur: calamanchum. i. pille-
um quoqꝫ longū capiti suo vt facies eius velaretur
imposuit: sed ⁊ solidū vnū secū portans ascendēsqꝫ
equum concitus pperebat. Tanꝙ̄ quispiam patriā
cuiuslibet vel ciuitatem cupiens explorare habitū
loci illius: ne facile agnoscatur assumit sic beatus iste
Abraham inimici habitu: vt eum in fugam verteret:
vtebatur. ¶ Venite igitur admiramini dilectissimi
fratres hūc sanctū Abraā. Primus itaqꝫ Abraā egres-
sus ad prelium regū percutiensqꝫ eos Loth nepotē
suum reduxit. Hic vero sanctus Abraā contra dyabolū
profectus est ad bellum: vt eo deuicto neptē suā cum
maiori triumpho reuocaret. Itaqꝫ cū peruenisset
ad locū. diuertit in stabulū: ac sollicitis oculis huc

atqꝫ illuc circūspiciens: vt eam videret per quirebat
Deinde cum multa hora preterisset: ⁊ videndi eam
minime tribueretur occasio. subridens. ait ad stabu
larium. amice audiui ꝙ habeas puellam optimam:
quam si iuberes libentissime puiderem. Qui cū eta
tis eius intueretur caniciem: senectute iam fessam:
ad opus luxurie desperauit deinde hoc ei responsū
dedit. Est (inquit) vt tibi cōpertum est etiā supra
modum speciosa. Erat siquidē maria hec pene supra
ꝙ̄ natura exigit forme pulchritudine decora: cumqꝫ
senior nomē eius requireret mariam vocari ille respō-
dit. Tūc hylari vultu queso (inquit) vt mihi presentiā
eius exhibeas vt possim cum ea hodie epulari: mul
tum nāqꝫ ex auditu comperi laudari puellam. Que
cum vocata adesset atqꝫ in habitu meretricum san-
ctus eā auunculus eius peruidisset: pene totum cor-
pus eius pre dolore solutum est: amaritudinemqꝫ
animi leto vultu celauit ⁊ lachrymas erumpentes
virili sexu retinuit: ne forte si eum femina cognouis-
set fuge presidiū flagitaret. Residentibus atqꝫ eis
bibētibus cepit cū ea vir mirabilis ludere. Que cō
surgens complexa ceruicē eius osculis demulcebat
Cumqꝫ oscularetur eū odorata est eius corpuscu-
lum suauissimo odore abstinentie fragrare: ⁊ recor-
data est dierum quibus cū summa abstinentia vi-
xerat ⁊ quasi quodam telo percussa vehementer in-
gemuit: lachrymasqꝫ profudit ⁊ tanꝙ̄ vim cordis
non sufferēs: in hec verba prupit. ¶ Vel veh mihi
misere soli. Tunc stabularius stupefactus ait: qd est
domina maria: ꝙ subito in tam grauissima suspiria
prorupisti. Hodie duobus annis hic pmanes: ⁊ nun-
ꝙ̄ ex te gemitus vel tristior sermo auditus est: nūc
vero quid tibi contigerit nescio. Que respondit ad
eum. Beata essem si ante triennium fuissem defun-
cta. Ad hoc beatus senior ne agnosceretur veluti cū
quadam serenitate ait ad eam. Modo cum leticia
nos itersumus: tu peccata tua commemorare veni-
sti. O admiranda clementie tue dispensatio deus
altissime. Putasne puella nō dixit i corde suo. quō
aspectus viri huius auunculi mei aspectū similat.
Sed solus tu amator hominū a quo est omnis bo
na sapientia: ita dispensasti ne eum posset agnosce
re: ⁊ fortasse confusione turbata effugeret. Hoc au-
tem non ob aliud est credendū nisi quia lachryme
famuli tui auunculi eius huiuscemodi apud te ob-
tinuere locum: vt ex impossibilibus possibila facere
dignareris. Proferens itaqꝫ sanctus vir solidum
quē attulerat stabulario dedit: dixitqꝫ ei. Fac no-
bis queso amice optimam cenam: vt cum hac puel-
la epulari possimus: longi nanqꝫ itineris ex interual
lo amore eius aduenit. O vera sapientia: secundum deum:
o vere intellectus spiritalis: o vera predicanda salu
tis discretio: quinquaginta annis abstinentie sue
nequaꝙ̄ panem gustauerat: nunc carnes sine hesi
tatione vt saluaret animam perditā manducauit.
Sanctorum angelorum choros super discretione
beati huius miratos esse non dubito: quomodo in
dubitanter pro salute cuncta perfecerit. ¶ Venite

igitur fratres ⁊ admiramini super hac peritia san-
ctissimi viri: ⁊ discite abstinentie virtutem discerne
re: vt ex ore drachonis absorptam animam sic libe-
rare possitis. Igitur postq̄ epulati sunt puocabat
eum puellavt in cubiculum introirēt. At ille: eamus
inquit. Cumq̄ introissent cernit lectum in subli me
stratum in quo statim resedit alacriter. Quomodo
te appellem perfectissime athleta christi vehemen-
ter ignoro. ¶ Continentem te asseram: an in conti
nentem. Sapientē an insipientem: discretorem an
indiscretorez. Quinquaginta annos conuersatiōis
tue super humi spaciuz cubitaueras: ⁊ quomodo su
per huiuscemodi lectum constanter ascendis. Sed
hec vniuersa fecisti ⁊ mansionum iter longissimum
arripiendo ⁊ carnes comedēdo: ⁊ vinum bibendo
⁊ in stabulum diuertendo: vt saluares aiam pditā:
⁊ ad laudē ⁊ ad gloriā xpi. Nos aūt si saltēverbum
vtilitatis loqui cuz primovolumus cūcta importu
ne discernimus. Sedente eo itaq̄ super lectum ait
puella. veni dn̄e vt calciamēta de pedibus tuis au-
ferā. At ille ait ad eā. Obsera (inquit) hostiū dilegē-
ter. volebat vero puella primo discalciare eū sed eū
ille non pateretur. obseratis ostijs. venit ad eū cui
senior. Dn̄a indtimaria appropinqua mihi cumq̄
appropinquasset tenuit firmiter manum eius qui
quasi putaretur obsculari eam. Aufert q̄ calaman
chum: id est pileum a capite suo: ⁊ erumpens vocez
in fletū ait ad eam. Filia mea maria: non me agno
scis. Nonne ego sum qui te nutriui? Quid tibi ac
tum est, o filia mea? Quis te interfecit? Ubi est ille
habitus angelicus quem habebas filia mea, vbi ē
continentia: vbi fletus: vbi vigilie: vbi continentie
A celsitudine celi in hanc foueam quomodo deuo-
luta es filia mea: cur qn̄ peccasti nō mihi indicasti
non mihi illico retulisti: et ego certe pro te peni-
tentiam agerem cum dilectissimo meo Effrem qua
re sic fecisti: aut quare me deseruisti: ⁊ in hanc mo-
lestiam intolerabilem deduxisti: quis enim sine pec
cato est: nisi solus deus cumq̄ hec aliaq̄ multa di-
xisset: tanq̄ lapis imobilis in manib⁹ ei⁹ remāsit
timore pariter ⁊ confusione suppleta. Rursus au
tem beatissimus vir cum lachrymis adiecit dicens:
Non loqueris mihi o filia mea maria: nō loqueris
mihi pars viscerum meorū. Super me sit hoc pec
catum ego in die iudicij pro te reddaz rationez do
mino: ego pro peccato hoc satisfaciam deo: vsq̄ ad
medium itaq̄ noctis huiuscemodi verbis consola
batur eam. Cumq̄ parumper fiduciam percepisset
taliter flens ad eum locuta est. Nō valeo te inqui
ens propter confusionem vultus mei attendere. et
quomodo possum orationez deo perfundere: quan
do sic immundicia seculi huius polluta sum. ⁊ san-
ctus vir ad eaz: super me (inquit) sit iniquitas tua
o filia mea: ex manibus meis peccatum hoc de⁹ re-
quirat solum modo audi me ⁊ veni eamus in locuz
nostrum. Ecce enim charissimus Effrem pro te ni-
mium dolet: tuiq̄ causa sedule dominum deprecae-
tur: noli diffidere filia de clementia domini: ꝫ tua

sint peccata velut montes: sed illi⁹ misericōdia om
nem supereminet creaturaz. Sicut legimus accessit
mulier immunda ad mundum ⁊ non eum inquina-
uit: sed ab eo potius ipsa mūdata est: lachrymis pe
des domini lauit: capillis extersit: Si potuit illa pe
lagus infir marc: possunt ⁊ peccata tua eius mundi
ciam inquinare: non est nouum cadere in luctamine
sed malum est iacere deiectuz. Reuoca vnde distule-
ras pedem fortiter te cadēte risit inimicus sed for-
tiorem te sentiat resurgētem. Miserere queso sene-
ctuti mee: doleat tibi pro canicici mee labore obse-
cro. et exurgens veni ad cellulam meā: noli timere
lubricum enī est genus mortalium: sed sicut citius
cadit sic iterum velocius per dei adiutorium surgit
qui peccantes non vult mori sed viuere. Illa vero ait
ad eum. Si scis quia penitentiam agere possum et
satisfactionem meā suscipiat deus ecce (vt iubes) ve
niam precede et ego sequar sanctitatē tuā: ⁊ exoscu
lor vestigia tua q: sic super me doluisti vt ex voragi
ne immūditie huius educeres me. Et ponens ca-
put suum ad pedes eius: tota nocte flebat dicens.
Quid tibi domine deus meus: pro omnibus his re
tribuā. Diluculo aūt facto ait ad eā beat⁹ Abrahā
Surge filia: ⁊ eamus hinc ad cellulam nostrā. Que
respondens dixit ad eum. Habeo hic modicum au-
ri et aliquid vestimentorum quid de his iubes fieri
Respondens autē beatus Abrahā dixit. Relinque
hic omnia hec q̄ ex parte maligni quesita sunt. Et
surgentes exierunt. statimq̄ ponens eam sup equū
trahebat pergens quemadmodum pastor cum in-
uenit ouem perditam cum gaudio super humeros
suos tollit: ita beatus Abrahā gaudēs in corde suo
iter cum nepte faciebat. Cumq̄ venisset ad propriū
locum illam quidem vbi ipsa fuerat in cella reclusit:
ipse vero in cella exteriori permansit. Hec itaq̄ in-
ducta cilitio in humilitate cordis atq̄ oculorum fle
ctibus perdurabat vigilijs quoq̄ atq̄ arctissimis
abstinentie laboribus semetipsaz cōficiens: ⁊ cū mo
destia et quiete ad dominū indesinenter proclamās
facinus proprium spe firmissima venie plangebat:
tāz sapienter ⁊ iugiter obsecrationibus vacans: vt
nullus (quāuis sine visceribus) non compungere-
tur: cuz voces ⁊ fletus eius audiret. Quis enim sic
immisericors est inuentus: qui lamentātez eā agno
scēs ipse quoq̄ non fleret. Aut quis de eius vera
cordis cōpunctione non egit gratias deo nostro.
Penitētia siquidez eius si nostris supplicationib⁹
compareetur omnem mensurā doloris excedit. Sic
enim impensius dominuz precabatur: vt sibi igno-
sceretur quod gesserat: vt etiā signum: si suscepta
fuisset eius penitentia diuinitus postularet. Cle-
mentissimus itaq̄ deus: qui neminem vult perire:
sed omnes ad penitentiā reuerti: ita cōdignam sa-
tisfactionem eius recipit: vt orationibus eius post
triēnij plenitudinē: sanitas plurimis redderet. Im
pensius nāq̄ ad eā turba populi cōfluebat: que pro
illorum salute dominum efficaciter precabatur. B.
autem Abrahaz postea decem annis in hac vita per

durauit:⁊cernēs optimā penitētiā ꝯuersationemq̄ sue neptis dn̄ glorificauit sup oib⁹ ac septuagesimo vite sue anno quieuit in pace. Beata autē Maria qnquaginta sue cōuersionis ānos:cū magna deuotione ac humilitate cordis:⁊ charitate erga deuz ⁊ proximū:sincera institutione spiritualiter compleuit ⁊ ita migrauit ad dominum.

¶ Finit vita sancti abrahe heremite.

¶ Incipit plogus in vita scti Pachomij abbat̄.

Omie venerāde:⁊ in xp̄o quoq̄ magnificētissime Dionysi⁹ exiguus. Pio veneratiōis vestre pposito: qua potuit facultate rn̄dit scs pachomij vitā sicut in greco est repta fide trāslatoris exsoluēs in qua re cū diu me morātē vestra cōpulisset autoritas integrū non erat:vt qui querēs re⁹ sponsionis existerā pmissa nō deferrē:psertim vobis qui votum potiusq̄ vires attēdere cōsueuistis plura nāq̄ pro xp̄i gratia relegēda atq̄ imitāda per agētes istituta cognoscere:quatenus eorum studijs facta ppria cōponētes futuris seculis documētū diuini muneris singulare ptestis. Fatemini quippe maximā vos operā dare virtutibus. quas diligitis i cōuersatione sanctor̄:quibus etiā illustriuz operuz qualitate cohercetis q: virtutē nullus amat nisi qui sequitur ⁊ similitudo morū magnū pfert cōiūctiōis iudiciuz sicut ecōtrario vita dispar grādis est ⁊ in ipa sanguinis affinitate discordia:sicut frequēter inter ppinquos feralia succedunt odia:sic iurgia nascunt̄ infensa :sic vsq̄ ad sanguinē seuerit inexplebilis ⁊ ceca militia dū bonis inuidēt mali liberalibus cupidi quietis turbulēti: studiosis inertes : pacificis implacabiles :trāquillis immites:modestis temerarij : sapiētibus stulti:simplicibus callidi :mitissimis quoq̄ furiosi. Sed meli⁹ horū mores apostolica tuba redarguit. Nā cū nouissimorum pericula temporū gētiuz doctor exprimeret intulit dicens. Erūt eñ hōies seipos amātes cupidi elati superbi blasphemi pētib⁹ nō obedientes :ingrati: scelesti: sine affectiōe:sine pace:criminatores: incōtinētes: immites: sine benignitate: pditores pterui tumidi:voluptatū amatores magis q̄ dei. Hic beatissimus paul⁹ q̄ superi⁹ defuerūt ptulit:⁊ mira breuitate collegit:ostēdēs eos iō tales fore:q: voluptatuz amatores existerēt. ⁊ q: vitiosissimis se cupiditatib⁹ subiugarēt. Hinc eñ mala cūcta puenīt dū deus cōtēnit̄. voluptates amāt̄. Per has dyabol⁹ allicit vt decipiat:delectat vt fallat:blādit̄ vt perimat ⁊ ne futura psentibus:celestia terrenis:eterna breuib⁹ anponant̄ insistit:voluptatū(inquit) amatores magisq̄ dei habentes speciem quidem pietatis:virtutem autem eius abnegantes:hoc est tantum nomine videntur esse christiani non opere. qui etiam velut interiores hostes peius exterioribus seuiunt:⁊ in ecclesia cōstituti pia ecclesie membra discerpunt. Quos apostolus nos protinus vitare precepit vt ab eorum societate:non tam locoruz q̄ morum dissimilitudine diffidamur. Nec videatur cuiq̄ mirum ꝙ huiusmodi pestes iustis hominibus aduersent̄ quādo pleni dolis:pleni fallacijs sibi quoq̄ non parcant:⁊ secum ipsi pleruq̄ dissentiant. Tales expertus vir beatus atq̄ gloriosius genitor dominus meus nō solum patiēter ac fortiter:sed etiā felicem finem pro veritate(que christus est)constāter atq̄ sublimiter suscepit ⁊ totius mundi aduersa superauit. Cuius perfectam vite regulam sanctorum meritis propemoduz cōsummantem nimis ex aperto perfectorum virorum dicto : atqz facunda oratione perscribi:vt tanta claritudo vestri generis tantiq̄z decus ex aliqua nascatur parte ⁊ virt⁹ admirāda viris vix antiquis effabilis que fauēte christo a nobis hereditario iure perficitur lectiōis officio posteris intimetur.

¶ Finit prologus.

¶ Incipit vita sancti Pachomij abbatis.

Ominus noster iesus christus sapientie fons ⁊ scientie verum lumen verbū dei patris: per qđ facta sunt omnia humanā fragilitatem ad peccata pronam atqz precipitem reuelare volens plura circa nos remedia sue pietatis ostendit Abraā nāqz pater nostrum diuinis iussionibus obtemperās filium suum offerret in sacrificio placuit deo:⁊ merito fidei mox et heredē accepit ⁊ meritum cui etiā per semetipm deus iurauit dicēs. Nisi benedicens benedixero te et multiplicās multiplicabo te sicut stellas celi multitudine:⁊ sicut harenā que est ad oram maris innumerabilis. Et iterū in semine tuo benedicētur omnes gētes terre. De quo semine manifeste nos docet apostolus dicēs. Non dicit ⁊ seminibus quasi in multis:sed quasi in vno ⁊ semini tuo qui est christus. Oēs etiā sancti pphete tāte salutis archanū reuelāte sanctospū preuidentes scientesqz deū nullo modo posse mentiri:ad sanādosqz languores nostros ⁊ celestē medicū nunciabāt esse venturū atqz vt celeri presentia sua pspiceret humano generi:cōtinua supplicatiōe poscebāt. At misericors deus:q̄ pia vota semper attendit:nec vnq̄ deserit eos q̄ se toto corde quesierūt:promissiōes suas nouissimis diebus impleuit mittens filium suū natum ex muliere factuz sub lege:q̄ p similitudine mortalitatis nostre i carne pateretur eūqz q̄ habebat mortis imperiū sua morte destrueret. Deniqz diuinitate sua manēs impassibilis a corruptione:atqz de interitu nos redemit:⁊ a vinculis absoluit insolubilibus inferorū pfectaqz dispensatione nostre redemptiōis omnibus gentibus lauachrum regenerationis:peccatorum indulgentiam contulit:cunctosqz ad veraz fidem per doctrinaz apostolicā cōsuētes iuxta illđ quod in euangelio ait euntes docete oēs gentes

baptizātes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus
sancti gremijs infinite pietatis sue amplexus est.
Igitur cum per vniuersam terrā euangelij preconia
choruscarent. ⁊ plures in adoptionē filiorꝫ ꝑ grām
xp̄i concurrerent inimicus humani generis vehemē
ter exarsit. multoqꝫ seueriora tētationum prelia ꝙ̄
prius in seruos dei excitauerat visus est cōmouere
suspicatus infelix. ꝙ posset nobis iter indulgentie
celestis obstruere. Sed hac ipsa intentione sua de
ceptus est. ⁊ elisus. Adiutorio namqꝫ diuini mune
ris. a fidelibus ⁊ vigilantibus vires eius ⁊ insidie
prosternuntur. vt ipsi quidem confusio famulis au
tem christi perhēnis gloria compararetur. Nā iuxta
domini ꝓmissionem cum examen patientie ac fidei
eorū q̇ spiritualia bella prudenter exercent. pagani
imperatores existerent. ⁊ vbiqꝫ contra christianos
ꝑsecutionis ꝓcelle deseuirent. multi apud egyptū
martyres sancti per varia supplicia vsqꝫ ad mortem
in xp̄i noīe perstiterunt. ⁊ simul cum petro alexan
drie vrbis ep̄o perpetuas coronas ⁊ immortalia p̄
mia sunt adepti. Crescebat autem in dies fidelium
multitudo: ⁊ per omnia loca mirabiliter augebatur
necnon ecclesie ꝙ̄ plurime matyrum memorie con
struebātur impensius. monasteria quoqꝫ frequen
tissima eorum qui continentie studentes renuncia
uerunt seculo: solicitudinis ipsius secreta decorabāt
Hi namqꝫ qui de gentibus in christum crediderunt
considerantes martyrum passiones eorumqꝫ since
rum circa christum confessionis affectū: ceperūt et
ipsi gratia domini sanctorum vitam conuersationē
qꝫ sectari: ⁊ huius institutionis esse: vt etiam his il
lud aptaretur apostoli. Circuierūt in melotis: ⁊ in
pellibus caprinis: egentes: angustiati: afflicti qui
bus non erat dignus mundus: in solicitudinib9 er
rantes ⁊ in montibus ⁊ in speluncis: ⁊ in cauernis
terre. quietē deniqꝫ solitudinis appetētes gaudiū
proprie salutis ac fidei: diuino munere sunt cōfecu
ti ceterisqꝫ morꝫ exempla sublimioris vite sacratio
risqꝫ prebuerunt. Omnibus enim terrenis exuti ne
gociis adhuc morentes in corpore: angelorum emu
lati sunt sanctitatem: per quam fastigia scandentes
celsa virtutum vltra conditionem enituere morta
lium ita vt in nullo prorsus antiquissimis patribus
inferiores existerent: equiparantes etiam illorum
merita qui pro christi iesu domini nostri nomie cer
tauerunt vsqꝫ ad effusionem sanguinis: inuisibiliū
hostium molimina destruentes: de quibus ait apo
stolus. Non est nobis colluctatio aduersus carnē
⁊ sanguinem sed aduersus principes potestates cō
tra mundi rectores tenebrarum harum contra spi
ritualia nequitie in celestibus. Quorum multifor
mes precauentes incursus. ⁊ caput serpentis anti
qui fortiter conterentes: sempiternis premijs sunt
potiti: de quibus scriptū est: Quod oculus non vi
dit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit
que preparauit deus diligentibus se.

¶ Quo tp̄e monachorꝫ monasteria esse ceperunt.

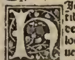
Erat ꝑ idē tēpus beati Anthonij
vita cūctis admirāda p̄clara ꝓpo
sita: q̇ magni helie atqꝫ helisei nec
nō ⁊ scti Johannis baptiste emu
lator existēs secreta iterioris here
mi studio sectat9 ē singulari: vitā
qꝫ celestiū interioris gessit amo
re virtutis. Cui9 sctūs athanasi9 alexādrie ciuitatis
antistes ꝓprie stilo testimoniū prebuit dign9 sane re
lator cōuersatōis Anthonij: q̇ iuxta suplicatōēs fra
trū vitā ei9 ꝓ multorꝫ cōmoditate ꝑscriberet ⁊ emu
landum viris spiritualibus exhiberet. In quo ope
re sancti quoqꝫ Ammon meminit: a quo per dei gra
tiam primū posita sunt fundamenta necnō ⁊ Theo
dorum sanctum admodum virum: qui cum sene pre
fato fuerat idem nobis pontifex indicauit: quē sin
gulari ac perfecto ꝓposito ⁊ fide non ficta deo sub
ditum multiplicia retulit dyaboli machinamenta
superasse. Igitur vbiqꝫ diuina gratia copiose diffu
sa illud quod in psalmis scriptum canitur declara
uit expletū. Uisitasti terrā ⁊ inebriasti eā multipli
casti locupletare eā. Nā ꝓ tristicia et gemitu gaudiū
ꝓuenit ⁊ leticia: ⁊ ꝓ solutiōe atqꝫ miseria: felicitas
atqꝫ securitas successit. Hic itaqꝫ patres monacho
rū viri mirabiles in vniuersis ꝓpe modū regionib9
extiterunt: quorꝫ noīa in libro viuētiū ꝓbant ascri
pta. Paucissimi sane tunc adhuc ꝑ egyptum ⁊ the
baidē monachi esse ferebātur. Post persecutionem
nāqꝫ diocletiani ⁊ maximiani crudeliū principū ple
nitudo gētiū intrauit: sicut diuinit9 preordinatū ē:
⁊ fecūditas ecclesie fruct9 amplissimos cepit exhibe
re sctis ep̄is iuxta doctrinā tūc aplicā: iter fidei sin
cera quoqꝫ conuersatiōe monstrantibus.

¶ Quod pachomius christianitatē est adeptus.

Per idē tp̄s Pachomi9 quidā sꝫ
ritū ac traditiōēs parētū gētilis
apd thebaidē ꝯmanēs diuia grā
gubernāte xp̄ian9 effect9 est. Hic
ab adolescētia sua p̄cipuā fragili
tatē de arripuisse virtutē. Idcirco
aūt ꝓ glīa xp̄i q̇ nos de tenebris
vocauit ad lucē: ⁊ ꝓ vtilitate eorū: q̇ ista lecturi: sunt
stricti ꝯuersatione ei9 ꝙ̄ fuerit a paruulo: refero qꝫ
a tāta perfectione eius initia quoqꝫ non discrepāt.

¶ Pachomius adhuc puer idola destruxit.

Hic eīm cū adhuc puer esset cū parēn
tibus suis ad simulachrum quoddā
demōis sup ripam Nyli fluminis col
locatum: tanq̄ victimas oblatur9 ad
uenit. Cumqꝫ sacerdos īpurissim9 sa
crilega solito celebrare voluisset in
p̄sentia pachomij: demonis prorsus euanuere p̄sti
gia. Cū diu multūqꝫ idē sacerdos hesitās in modū
simulachri (quod colebat) mansit immobilis: vehe
menter admirans cur solita demones responsa nō
redderent. tandem immundo spiritu reuelante: co
gnouit pueri Pachomij causa insolita prouenisse si
lentia atqꝫ in hec verba prorupit attonitus. Quid iis

micis deorum huc venit: procul hinc eum paul pellite ⁊ quantotius amouete. Quod cū parētes eius audissent eumq; suo conspexissent separari consortio: merore magno repleti sunt eo precipue ꝙ inimicus deorū tali fuisset contestatione declaratus. Ambigebant ergo parentes eius quid de eo fieret: quia et antea cum paululū de gustasset de vino libationis demonū: ptinꝰ euomuerat illud. Hec itaq; cū se viderent non posse discernere: quieuerūt. Instabat autē vt egyptiacis imbueretur litteris ⁊ antiquorum studijs informaretur.

Quod Pachomius ad militiam est raptus.

Odem tempore cōstantino post persecutionē in imperio perdurāte: et cōtra tyrānum gerēte prelium: pcepta regalia currerūt: vt electissimi quiq; iuuenū ad tyrocinij militiam vbiq; tenerētur inter quos ⁊ pachomius annos natus viginti detētus est vt ipse postea retulit. Cumq; naui fuisset inter alios ad peregrina transuectus ad ciuitatē quandā vento vigēte lati sunt. Ciues ergo loci illiꝰ videntes tyrones artius custodiri: et quid illis accidisset edocti: pietate moti sunt ⁊ iuxta mādatum christi: solatia maximo merore positis ⁊ necessaria corporis attulerunt. Tunc Pachomius animaduertens: quod ab eis factum est ⁊ nimis admirans: ab his qui simul aderant in quisiuit q̄ essent viri illi sic erga misericordiā atq; humilitatē pmpti ac faciles: audiuitq; christiāos esse qui circa oēs et maxime peregrinantes impenderent pna liberalitatis officia: sciscitabat aūt quid ipa sibi vellet appellatio nominis christiani: dictum est ei: et homines esse pios. ⁊ vere cultores religionis credentes in nomine iesu xpi filij dei vnigeniti: cunctisq; pro viribus benefacientes ⁊ sperantes a deo retributionem bonoꝝ operū in futura vita accipere. Hec audiens Pachomius: corde compunctus est: et illustratus diuino lumine christianorum miratus est fidem atq; diuini timoris igne succensus paululum p̄sentium conspectibus se subtraxit: ⁊ ad celum manus eleuās ait. Omnipotens deus qui fecisti celum et terram. si respiciens respexeris precē meam: ⁊ sancti tui nominis verā contuleris pfectamq; noticiā: ab hoc me cōpede meroris exemeris seruitio tuo me tradam oībus diebus vite mee: ⁊ spreto seculo: iugiter tibi adherebo qui cū orasset ad suos reuersus est comites. ⁊ die sequenti de ciuitate illa profecti sunt. Cūq; diuersa loca nauigio circuierent si qñ pachomiū voluptas corporis ⁊ mūdana titillasset ⁊ illecebrosa tētatio statiz ei sua aduersabat spōsio: memor quia se domino seruiturum esse deuouerat. Nā diuina gratia suffragante: iam ab annis puerilibus amator extiterat castitatis.

Quod pachomius sacrum baptismum suscepit.

Gitur cōstātinus iperator: pietate ac fide (qua xpo crediderat: victoriā de hostibꝰ cōsecutꝰ) tyrones iussit absolui. Sic pachomiꝰ optata sibi libertate concessa ptinꝰ ad thebaidis vlteriora progreditur ⁊ ingressus ecclesiaz q̄ est in vico cui nomē est. Chinoboscū: fit illico cathecuminꝰ ⁊ post paululū gratiā lauachri vital addipiscitur: ⁊ ipsa nocte qua mysterijs sacris imbutus est vidit in somnis veluti rorem celitꝰ illapsū cꝰ replesse dexterā ⁊ i mellis creuisse pinguedinē audiuit quoq; vocē dicētē sibi cōsidera Pachomi qd gerit. Est enī hoc signū grē q̄ tibi a xpo collata ē. Hic itaq; diuino inflāmatus affectu: ⁊ dilectiōis cꝰ iaculo salubri vulnere sauciatus: monachorum se disciplinis atq; institutionibus subiugauit.

Quod pachomius monachus fieri desiderauit

Udiuit autē quēdā anachoretā cui nomen erat. Palemō intra heremi secreta domino seruientez: ad quē cōfestim cū eo cupiēs habitare perexit: ⁊ pulsans ostium cellule eius p̄cabatur ingressuz cui senex aliquātulū patefaciens aditū dixit. Quid vis aut quē q̄ris. erat enī seuerꝰ aspectu eo ꝙ multo tēpore solitariꝰ vita rigide cōuersatiōis exegerat. Respōdēs autē pachomiꝰ ait. Deus meꝰ misit me ad te vt monachus fiā. cui senior nō potes hic (inq̄t) monachus fieri nō enī parua res agit sive ri monachi cōuersatio casta pensetur: nā plures huc dudū veniētes affecti tedio perseuerātie nō tenuere virtutez. Et pachomiꝰ. Nō sunt equales omniū mores ideo precor vt me digneris recipere: ⁊ processu tēporis tā voluntatē meā ꝙ possibilitatē plenꝰ approbes. Et senior ait. Iā tibi prefatus sum ꝙ hic fieri monachꝰ nullo mō possis: perge magis ad aliud monasteriū ⁊ cum ibidē continētie operam dederis tunc ad me regredere: teq; sine mora suscipiam. Veruntamē animaduertere quod dico. Ego hic satis frugaliter viuo. Nā nimis ardua ⁊ durissima cōuersatiōe me castigo: nullius rei cibo minime vtēs nisi panis ⁊ salis. Ab oleo aūt ⁊ vino i totū abstineo. Vigillo dimidium noctis: quod spacium vel in oratiōe solēni. vel in meditatione diuine lectionis insumo: interdum quoq; totam noctem duco peruigilem. Hec autez audiens Pachomius expauit vt solent pueri magistrorū vereri presentiaz: sed gratia domini roboratus omnem laborem tolerare proposuit seniq; respondit. Credo in domino iesu christo: ꝙ mihi fortitudinē patientiamq; prestabit: vt dignus efficiar tuis adiutus precibus: in sancta cōuersatione per omnia vite mee curricula permanere.

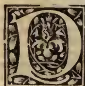
Quod heremita palemon dedit Pachomio habitum monachi.

Unc sanctus palemon spiritualibus oculis ituēs pachomij fidē tādē patefecit auditū eūq; suscipiēs habitu monachi consecrauit. Morabantur ergo si-

muł:abstinētie atq͂ ꝑcibus opam dantes. Texebāt quoqꝫ cilicia ⁊ laborabant manibus suis iuxta beatum appostolū: nō tātum pro sua refectiōis requie ꝫ vt haberent vnde tribuerēt necessitatē patiētibꝰ in vigiliis etiam cū nocturnas orationes celebrarē ꝫ q̄n senior vidisset somno Pachomiū ꝑmi ducēs eum foras harenam portare ꝑcipiebat de loco ad alterū locum ⁊ tali exercitio mētē eius grauatā somni pōdere sub leuabat instituēs ac formās eū: vt sollicitꝰ esset in ꝑcibus dicēs ei. Labora Pachomi ⁊ vigila: ne q̄n quod absit: ab incepto te ꝓposito moueat is qui tētat te: ⁊ inanis fiat labor tuꝰ. Que cūcta Pachomiꝰ obedienter ac sollicite suscipiens ⁊ in dies sctē continentie ꝑfectibus crescens venerabilē senem nimis alacrē letumq͂ reddebat ita vt christo semꝑ pro conuersatione eius grās ageret.

¶ De abstinētia heremite Pachomij.

Erat idem aūt tempus sctissimus dies paschalis aduenerat: et ait ad Pachomiū senior. Quoniā cunctorū christianorū vniuersalis estasta solēnitas: nobis q͂ para que vsui nostro sunt cōgrua. Tūc ille promptꝰ ad obtēperādū id qd̄ sibi ꝑceptū est impleuit: ꝑter solitū parumper accipiēs olei: cū salibꝰ tritis ad miscuit. Lapsanas em̄. i. agrestia olera: ⁊ herbas al's ꝑter oleum cōsueuerāt edere. Cū ergo parasset: ait ad senē. Feci qd̄ tua paternitas imperauit cumq͂ post oratiōnē beatus palemon accessisset ad mēsā: vidissetq͂ oleum cū salibus apparatū fricās manibꝰ frontē: ⁊ vbertim fundens lachrymas ait. Dominꝰ meus crucifixus est: ⁊ ego nūc oleum comedā. Cumqꝫ rogaret eum Pachomiꝰ vt modicū qd̄ ex eo ꝑciperet: nulla tenus acquieuit. Tunc pro more sal ⁊ panis est alatus: ⁊ admāducādū pariter cōcederūt. Que senex crucis signo (sicut cōsueuerat) benedicēs: ambo vterqꝫ sumpserunt dn̄o gratias (vt moris fuerat) humiliter exibentes.

¶ De quodam monacho superbo.

Vna vero dierum cum vigilātes simul palemon ⁊ pachomiꝰ accēderēt ignē: quidā frater superueniēs apud eos manere voluit. Qui cū susceptus eēt inter ꝟba (vt fieri solet) erupit ⁊ dixit. Si quis fidelis est ex vobis stet super hos carbones ignis: ⁊ oratiōē dn̄icā sensim lateq͂ ꝑficiet. quē beatꝰ Palemon itelligēs superbie tumore deceptū: cōmonuit dicens. Desine frater ab hac insania ne tale quid vlteriꝰ loquaris: qui correctione senis nō ꝑfecit in meliꝰ ꝫ plus elatiōe mētis inflatꝰ super ignē stare cepit audacter: nullo sibi penitus imprātecratq͂ cōspicere quomō coperāte inimico humani generis: ⁊ dn̄o permittēte: nequaꝗ̄ perustus fuerit ignis attactu. Hoc ip̄m vero quod gessit impune ad augmētum profecit eiꝰ insanie ꝫm qd̄ scriptū est. Ad prauos prauas vias mittit dn̄s. Hoc itaq͂ cū fuisset factum: Postera die idem frater mature proficiscēs: ac velut exprobrans eis aiebat. Vbi est fides vestra. Post nō multum ꝟo temporis cernēs diobolus eum sibi ꝑ oia mācipatum: et facile ad que vellet facinora eum posse compellere: trāsfigurauit se in mulierem pulchram splēdidis vestibus adornatam: ⁊ cepit ostium celle eius vehementer extundere. Qui cū aperuisset: ait ei diabolꝰ in habitu mulieris immutatꝰ. Obsecro te q: nimis a creditoribꝰ vrgeor: ⁊ metuo ne me aliqua pericula comprehēdāt: recipias in tuā cellulā: q̄m debitū soluere nequeo: quatenꝰ ꝑ te salua facta gratias deo referā. Dn̄s em̄ me direxit ad te. Qui cecitate mentis penitus obscuratus. nec valēs discernere q̄ eēt qui sibi talia loquereť diabolū miser in suum recepit exitium. Tūc hostis nostre substātie: videns eū ad omne scelus esse precipitē: immisit ei turpē cogitationē. Qui mox cessit inimici suggestionibꝰ: ⁊ eiꝰ quasi muliebres petiuit amplexus. Quem spūs immundus inuadēs elisit atrociter: ⁊ reuolutus in pauimētū veluti mortuus diu multūq͂ ꝑmāsit. Post aliquātos aūt dies tandē in se reuersus: ⁊ demētie ꝓprie sero penitēs ad sanctū Palemonem venit et cū magno fletu qd̄ sibi accidisset exposuit vociferās ⁊ dicēs. Agnosce pater agnosce: q͂ ego causa ꝑditionis mee extitā. Bene em̄ me commonere dignatus es: sed ego infelix q̄ te audire cōtēpsi. Qua propter obsecro vt me sanctis orationibus tuis adiuuare digneris: ne sub ingēti periculo constitutum discerpat inimicus ⁊ perimat. Cūq͂ ista cū lachrymis ⁊ fletibus ꝑsequereť ⁊ sanctus Palemon beatusq͂ Pachomius lachrymas ꝑ eo funderent: com patientes subito correptus ab immūdo spiritu: de cōspectu eorum ꝑsiliit: et ꝑ deserta discurrēs agebatur in frenis. Peruenit aūt ad ciuitatē panos nomine ac deinceps in fornace balnei per amentiā sese precipitās incendio protinus interijt.

¶ Quomodo Pachomius manus suas lauabat in sanguine peccatoris.

Hec audiēs vidēsq͂ Pachomius magis ac magis incubuit abstinētie tenere mēsuram: ⁊ cū in oībus tūc (maxie in orationibus) animum seruaret per uigilē: iuxta illud qd̄ scriptum est: omni custodia serua cor tuum: intantum vt cū senex miraretur attonitus q: nō solū cōsuetā abstinētie regulā alacer intrinsecus adimplebat: ꝫ etiā extrinsecus cōsciētiam suam iuxta celestiū formam studebat exhibere purissimā. sicut beatꝰ apostolus dixit gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre: certus ex hoc magis sibi in celestibꝰ parari mercedē. Nam cum diuinas scripturas legeret: memorieq͂ mādaret. non id passim negligenterq͂ faciebat: sed vnumquodq͂ preceptum solerter examinans: ac pia monita pertractans studebat

in dice o pere pficere q̄ memoria tetentabat. Precipue ho humilitatis ac patiētie munere vtebat: et erga deum proximumq̄ purissima dilectione pre multis nitebatur excellere. Hec autem aliaq̄ eius clara didicimus a sanctis hominib' dei: qui simul cum eo multo tempore sunt morati: quibus etiam vite spiritualis exempla contulerat post lectionem diuine legis: ea que ad edificationē animarū pertinent referens diligenter. Que cū multa sint: ⁊ vires nostre paruitatis excedant: nō omnia p̄senti stilo per scripsimus. Non enim sumus idonei tanti viri merita: eloquio pari depromere.

¶ Quod secretiora heremi Pachomius expetijt.

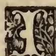
Situr Pachomius erga loca montis: vbi santi morabantur: plena spinis nudis pedibus incedebat: ⁊ cum infigerent ei plurime letabatur patienter: ac fortiter ferēs: recolens q̄ domin' noster in cruce clauis fuerit dignāter affixus. Diligebat autē anachoresim plurimum frequēter expetens solitudines: ⁊ illic diu in oratiōe p̄sistens domino supplicabat: vt tam se q̄ homines oēs ab vniuersis inimici fraudibus clementer eriperet.

¶ Quod vox de celo lapsa est ad Pachomium.

Uodā vero tempore cōtigit vt Pachomius procul a cella sua progressus veniret ad quēdam vicum cui nomē est Tabēnensis in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Ubi cum pro dei amore diuti' in orationibus pduraret: vox ad eū celitus delata est dicens. Mane istic Pachomi: ⁊ monasterium cōstrue. Uēturi sunt nāq̄ ad te q̄ plurimi tua cupiētes institutione pficere quib' ducatum p̄stabis iuxta regulā quā monstrauero tibi. Et protin' apparuit āgelus dn̄i deferēs ei tabulā in qua erat disformia istitutōis ascriptaq̄ docēdi forēt q̄cūq̄ ad eius magisterij studia puenissent. Quā rsam Tabēnēses hodie quoq̄ custodiūt eodē cibo semp vtētes ⁊ habitu: ipsā quoq̄ disciplinā sollicita circūspectiōe seruātes. Nam monachi qui ibidē commanēt: nō solū more sed ⁊ robore corporis ⁊ locoz situ preceteris lōge diuersi sunt: ⁊ necesse est eos diuersā regulā custodire. Hanc ergo vocē Pachomius mentis sinceritate discernēs: quā illi diuina gratia ⁊ merita vite cōtulerunt agnouit ad se celit' delatā. regulasq̄ valde mirabiles opposbauit. Tūc reuersus ad venerabilē senē retulit: queadmodum voce sit diuina cōmonit' obsecrāsq̄ vt secū pariter veniret ad locū q̄ posset dn̄i mādata explere. Qui nolēs eū i aliquo cōtristare vt pote charissimi filium p̄cibus eius illico paruit: atq̄ ad p̄fatam villā cū eo puenit modicāq̄ ibi cellulā cōstruētes: letabantur in dn̄o p̄missionum eius beneficia prestolantes. Post aliquātulum vero temporis ait Palemon ad Pachomiū. Quoniā cerno gratiam tibi a deo esse collatā et deinceps istic p̄manere disponis: veni statuamus inter nos pactum vt non diuidamur abinuicem: sed q̄diu in hac luce versamur: visitatiōe nos cōsolemur assidua. Utriq̄ placuit hec pactio quā omni tēpore vite sue tā beatus senex q̄ sanct' Pachomius sollicitius sunt executi.

¶ De obitu sancti Palemonis heremite.

Nter hec venerabilis idem Palemon dolore plenus: qui ex nimia cōtinētia pli prouenerat: toto corpore graui cecilit egritudinis incommodo laborare. Nam sumebat escā sepius abstinens item solūmodo bibebat nihil cibi percipiens. Rogatus ab aliquibus fratribus qui ad eum gratia visitationis aduenerant ne penitus corpus debile frangeret: tandem cessit orationibus eorum vt victu congruo attenuata mēbra refoueret. Sed non diutius pertulit. Nam grauiores solito dolores expertus relicta ciborum insolentia ad antiquum victum sine dilatione reuertitur dicēs. Si martyres christi alij per frustra lacerati alij capite cesi: nōnulli etiā ignibus sunt cremati: ⁊ tñ vsq̄ ad finē fortiter p fide tolerauerūt: cur ego patiētie premia paruis cedēs doloribus impatienter abijciam: ⁊ desiderio vite presentis: afflictiones momentaneas inaniter expauescā? Deniq̄ suadētibus acquieui cibos insolitos sumere quē mihi dolores auxerunt potius q̄ vllā requiem prestiterūt. Recurrā igitur ad pristina remedia: et cōtinētie subsidia non relinquam: in quibus est (vt ego certus sum) omnis requies vera leticia. Non eñ p̄pter homines hec arma suscepi: sed ob amorem xp̄i his certare proposui. Sic itaq̄ viriliter agēs intra mensem dierum valido languore cōsumptus est. Ad quē Pachomius veniēs fouebat eum vt patrem deosculans pedes eius atq̄ cōplectēs: ⁊ veluti valefaciēs: sic ei videbat affari. Uenerabilis autem senex omni virtutum gratia cumulatus: ⁊ plenus dierum sicut scriptum est: quieuit in pace. Tūc sanctus Pachomius corpus eius sepeliuit: cuius anima suscepta choris angelicis ad celos euecta est.

¶ Quod simul conuersabantur Pachomius et frater eius Joannes.

Uo peracto Pachomius ad p̄priū diuersoriū reuertitur. Et non post multum temporis germanus eius Joānes nomine: sicta de illo comperiens venit ad eum. Quem cū vidisset gauisus est plurimum: nā ex quo baptisatus in christum crediderat: ⁊ solitariam vitam elegerat: nullum suorum viderat

propinquorum. Igitur Iohānes vt vere pachomij frater imitator eius effectus: cū eo pmāsit: vnū habētes idē𝇋 ppositum: eundē𝇋 circa dei dilectionis affectum. Et q in lege dei diebus meditabant ac noctibus nullis terrenorum negociorum curis animū deprimebāt. Nam 𝇋 si quic𝇋 superat illis: ex his que suis manibus operabātur: id cōtinuo distribuebāt egentibus: vt iuxta preceptū dn̄i iesu xp̄i de crastino minime cogitarēt. In tāta 𝇋o vestimētoꝝ penuria sese cōstrinxerāt. vt nūq lebetone alio vterentur: nisi cū indumēti sordes necessitas coegisset eluere. Lebeton autē linea vestis est: instar colobij quo monachi vtūtur hodie𝇋 per Thebaides 𝇋 egyptum: sed beatus Pachomius ad humiliandū corpus pprium induebat se plerū𝇋 cilicio: 𝇋 annos. xv. post illos ingētes sudores atq labores abstinentie non iacens somnū capiebat noctibus: sed in medio cellule sue residens adeo vt nec dorsum saltē p sustentatione reclinaret. Cū𝇋 nimis ex hoc affligeretur: ferebat tamē equanimiter hunc laborē. spe quodāmodo iā prelibās eā requiē que sibi parabatur in celis. Plurimoꝝ nā𝇋 cōsiderās instituta dabat semp operā cū proprio fratre ad maioris virtutis augmēta cōsurgere. Operabātur autem 𝇋 sedilia: 𝇋 vnusquis𝇋 sicut poterat ita viuebat cū summa scz humilitate et patientia: 𝇋 fide non ficta.

De conflictu Pachomij contra iram 𝇋 indignationem.

Inter hec Pachomius iterū diuinit⁹ āmonit⁹ p regulis quib⁹ deberēt instituti q erāt p cū dn̄o credituri: cepit cū germano suo habitaculū in quo manebāt capaci⁹ reddere 𝇋 edificijs ampliare ꝙ plurimis coꝝ (vt dixi) gr̄a q seculo renūciātes ad seruiēdum xp̄o erāt sine dubitatione venturi: quatenus essent spacia digna meritoꝝ in quibus coꝝ posset recipi multitudo. Cū ergo sanctus Pachomius hac intentione (qua dictum est) locoꝝ ambitus extēderet: et monasterij mensa dilataret. idez frater eius Anachoresim cogitās habitaculi diligebat angustias 𝇋 nimiū indigne ferens (erat eñ natu maior) ait beato Pachomio. Desine ab hac intentione tua. Quid agis rē supfluā inaniter temetipsum dilatare cōtendēs? Qui cū hec audisset grauiter quidē tulit ꝙ insolitā audisset iniuriā: verūtamen nihil ei oino respōdit: sed māsuete sustinēs sese cōtinuit. Cōsequēti vero nocte ad inferiora domus descēdens cuius aliquā partē ipse cōstruxerat prostrauit se in orationē: cepit𝇋 flere vehemēter ac dicere. Heu mihi q prudētia carnis adhuc in me sibi vendicat locuz. Adhuc eñ sm carnē ambulo: sicut nuper expertus sum. Tante nā𝇋 cōuersationis instituta suscipiēs equū nō est: vt me modo impatiētia precipitet: modo meror vexet. modo merito videar irasci. Miserere mei dn̄e ne peream nec diaboli deceptus fraude succūbā. Si eñ me tua gratia deserit et aliquā in me partē suoꝝ actuuz repererit inimicus durissime eius seruituti subijciar: quia scriptū est. A quo quis superatur huic 𝇋 seruus adijcitur. Et iterū scriptū est. Si totā legē quis impleuerit: offendat aūt in vno factus est omniū reus. Credo dn̄e ꝙ miserationes tue multe sunt que me nullis meritis subnixū adiuuabunt: vitā𝇋 sanctorum tuoꝝ illuminatus ingrediar: 𝇋 in anteriora me supextendens obliuiscar ea que retro sunt. Sic eñ famuloꝝ tuoꝝ chorus (qui tibi a seculo placuit) tuo protectus auxilio diaboli vitauit incursus: 𝇋 longe late𝇋 p multoꝝ salute mirabili decore splenduit: Ego autē dn̄e quō alios docere tētabo: quos p me ad monachoꝝ ppositū vocare dignatus fueris cuz nec passiones carnis aduersus animā militātes deuixerim nec legē tuā immaculata mēte seruauerim. Sed cōfido xp̄e ꝙ tua mihi virtus in oībus semper assistat: ea𝇋 gerā q tuis ꝯspectibus placeāt. Remitte clemētissime deus remitte p̄coꝝ oia peccata mea et cor meū tua iugiter inspectione purifica. Hec igitur cū lachrymis dn̄o cōfitebatur: 𝇋 fletibus nocte peruigil in oratione cōsistēs: 𝇋 pre nimietate sudoris atq lachrymarū (nā tēpus erat estatis) ita pannū vbi orauerat humectū reddidit vt fusa illic aqua crederetur. Consueuerat aūt stans in oratione manus expēdere: quas per aliquot horarū spacia minime colligebat: sed extēsione diuturna veluti cruci cōfixū corpus retinebat imobile: 𝇋 sic animū suū ad vigilandū in precibus excitabat. Et quāuis esset in omni virtutū genere prepotēs: incredibili tñ humilitate 𝇋 mira māsuetudine: cū suo germano cohabitans cū per oia sustinebat. Qui non post multus tēporis vite presentis cursuz impleuit. Cuius fun⁹ debito curauit honore Pachomius. Nam totā nocteꝫ super eius cadauer: psalmis egit hymnis𝇋 peruigilē 𝇋 animā quidē eius dn̄o cui 𝇋 ipse crediderat corpus vero sollicite reddidit sepulture.

Quomodo illicitis cogitationibus diabolo resistebat.

Tunc infatigabili Pachomius arcta 𝇋 singulari cōuersatione semetipsuz affligēs studebat integrū se atq immaculatū in oībus exhibere. Si qñ aūt eū cogitatio pulsasset illicita: mox eam diuino munere repellebat: atq in timore dn̄i pseuerabat affix⁹: eternarū memor penarū 𝇋 dolorū sine fine manētiū: ignis scz silius inextinguibilis 𝇋 vermiū coꝝ nūq morientiū. Cū his ita𝇋 Pachomius modis 𝇋 ab illicitis abstineret et ad meliora pficeret: dilatādi monasterij curaz gerebat modicā p successione multoꝝ: cui diabolus vehemēter cepit obsidere: stridens𝇋 sup eū dentibus: veluti singularis ferus tēptationes ei va

rias excitabat: si forsitan aduersus eum fraudibus suis reperisset ingressum. Sed hic scuto fidei cōmunitus: vigilāter inimici declinabat insidias sanctas scripturas memoria retinens atq; decantans.

¶ De insidijs et illusionibus diaboli.

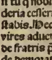
Uadā vero die cū Pachomius supplicaret dño⁊ genua vellet in oratione curuare ante cōspectus eius demonum prestigijs lacus apparuit hmōi nāq; figuras inanes atq; superfluas: hostis humani generis semꝑ exhibere festinat: vt aliqua subreptiōe vel fraude mens orantis a ꝓpria intentione distracta preces dño purissimas offerre nō possit. Pachomius aūt machinamēta xp̄o reuelāte cognoscēs: pariter q; despiciens: maxima fidei capiebat augmēta: hos quidem arguens deum vero solita gratiaꝝ actione benedicēs. Cōsueuerat quoq; sanctus vir procul a monasterio suo causa orationis ad loca remotiora discedere. Qui cū exinde reuerteret͛ immūdi spūs illudētes: frequēter facto velut ordine precedebāt: exhortātes alter alterū quasi añ iudicē directis agminibus ac dicētes date locū homini dei. Pachomiꝰ aūt spe christi redēptoris armatus spernebat eorū ridiculosa figmēta: ⁊ ac si canū latratꝰ ineptissimos reputabat. Qui magnā viri cōsiderātes cōstātiā q; in nullo prorsus tātis luctaminibꝰ frāgeret͛: irruūt suꝑ eū magno cuneo cōglobati: ⁊ circūdātes eiꝰ habitaculū: nisi sunt illud a fundamēto euellere: ita vt putaret sanctus locū fuisse collapsuꝫ. Qui manēs intrepidus cōsuetā cytharā spiritalis plectri modulatione pulsabat ingēti voce decātans. Deus noster refugiū ⁊ virtus: adiutor in tribulationibus q̄ inuenerūt nos nimis. propterea nō timebimus dū turbabitur terra. Quo psallante ꝓtinus est facta trāsquillitas: ⁊ impetus inimicorum velut fumus euanuit. Paululū quidē recedētes vt canes q̄ fugati fuerint ad presens vidētur abscedere: sed impudentiores postea reuertūtur. Nā cū idē sanctus post orationes ad opus solitū cōsedisset: instar galli gallinacij nimie magnitudinis corā eo visus est inimicꝰ crebras iterās voces ⁊ clamores incōditos excitās deinde saliens in eū suis vultū vnguibꝰ fede lacerauit. Qui signo crucis frōtē suā muniens exufflauit in eū moxq; fugatꝰ est. Intelligebat enī cūctas inimici versutias ⁊ timore diuino preditꝰ: illusiōes eiꝰ ꝓ nihilo cōputabat. Unū frequēter ab eo lacessitꝰ in nullo lacessere poterat: sed tanq̄ turris inexpugnabilis patiētissimꝰ ad oīa certamina ꝑdurabat. Rursus alio tp̄e cohortes demonū. tali gn̄e fantasmatuꝫ sanctuꝫ dei famulū fallere moliunt͛. Plures enī cōuenièntes in vnū arboris foliū corā eo magnis nisibus cōuoluere videbātur: ⁊ summo conamine trahere dextra leuaq; ductis ordinibꝰ: ac sese mutuo cohortātes: sic insistere nitebātur: ac si magni lapidis mouerēt pōdus immēsuꝫ. Hoc aūt nequissimi spūs idcirco faciebāt vt mētē eiꝰ si possent in risum forte resoluerēt: ⁊ inuenirēt vñ illi exprobrarēt. Quorū Pachomiꝰ impudētiā cernēs īgemuit: atq; ad dñꝫ solitis ꝑcibus cōuolauit: statimq; ꝟtute xp̄i totus eoꝝ cuneus est ad nihilū redactꝰ. Frequēter ēt cuꝫ resideret ad mēsaꝫ deoq; gr̄as ageret: apparebant illi in habitu pulcherrimarū mulierū specie differentiū ⁊ ꝑcaci ac feda nuditate cōspicue eidē astare videbātur ⁊ ex appositis cōtingere. Sed athleta fortissimus: q̄uis sentiret ex hocipso molestiā tñ exteriores oculos claudēs ⁊ interiores ad dñm referēs eoꝝ molimina deridebat. Aderat enī misericors deꝰ q̄ etiā nūc cōtritis ac rectis corde cunctis adesse dignatur ⁊ dixit. Nolite timere: ego vobiscum suꝫ omnibus diebus vsq; ad cōsummationē seculi: suumq; fidelem seruabit in omnibus.

¶ De ꝟberibꝰ q̄bꝰ affligebat diabolꝰ Pachomiū

Alia quoq; vice cū idē sanctus grauibꝰ diaboli molestijs vrgeret͛: sic ab eo est crudeliter cesus vt a vespera vsq; mane totū corpus cū multis esset verberibus exaratum. Et q̄q̄ doloribꝰ cruciaretur immanibus: nulla tñ desperatione penitus frangebat͛: sed memor erat dñi q̄ seruos suos nō deserit in tētatiōe. Tūc q̄dā monachꝰ Apollo noie gratia visendi ꝟenit ad euꝫ. Cui Pachomius loquēs: ea q̄ pertinēt ad salutē: insidias diaboli multiformes esse ꝓnunciās: cepit etiā illa q̄ circa se gerebant͛ exponere quātaq; sibi ꝑ eoꝝ acerbitates illata essent verbera recēsere. Ad quē monachus ait. Uiriliter age ⁊ cōfortet͛ cor tuū venerabilis pater. Sciēs enī diabolus: q̄ si te suis cedētem cōflictibus vicerit. ꝯsequēter etiā nos q̄ ꝑ virium possibilitate certaminū tuoꝝ sectatores existimꝰ quiq; maxima ꝑ te capimꝰ exēpla virtutū facile superabit idcirco te vehemēter impugnare nō te desinit. Sed tu dñi ꝓtectiōe munitꝰ: impetū eiꝰ fortiter acc[illegible] ne qđ absit tu ꝓ nobis cogaris reddere r[illegible] si tu q̄ nobis gratia diuina prelatus es aliqua desideria cesseris multis occasionē ruinā causamq; prestabis. Hec audiēs Pachomius: grandes accepit vires aduersus demonū insidias: ⁊ glorificās deum de fratris p̄sentia: ꝑcabat͛ eū ne se desereret. Exinde demoratꝰ sepe veniebat ad senem. Qui post aliquātum tp̄is dū solito pachomiū visitās paucis cū eo diebus remoratus esset valida infirmitate correptus. humanis rebus excessit iuxta votū senis dies suos in ꝑfecta cōuersatione cōsummās. Sepelitur itaq; sanctus manibus: psalmis ab eo ⁊ hymnis et canticis spiritalibus ex merore celebratis:

¶ De securitate ⁊ ꝑtāte que a dño est consecutus.

Antam vero post hec fiduciā beatus pachomiū apō dñm acq̄sierat: ⁊ ita spe diuina magnificꝰ habebat͛ vt sepenūero cal

caret super serpentes et scorpiones et per oīa mane-
ret illesus necnon cocodrillū (si q̄n necessitas fluui
um transire cōpelleret) cum eū summa subiectione
portabāt exponentes eū ad locū: quēcunq; prece-
pisset. Super his ergo deo gratias referens: q̄ eū
ab vniuersis inimici fraudib9 seruauerit illesū ora-
bat dicens. Benedictus es domine deus patrū no
strorū qui non despexisti humilitatē meā neq; si-
nisti me nimis infirmū decipi vel illudi fraudē dya-
boli: sed misericorditer ignorātie mee discutēs tene
bras docuisti me facere voluntatē tuā. Nā cū pu
sillus essem et abiectus: ac vite mee penit9 nescius ti
moris tui sensū mihi largitus es vt tenebras exte-
riores et supplicia eterna deuitans: te verā lucē gau
diumq; perhenne cognoscerē.

De oratione qua orauit: vt cōtra inimicū preualeret

Dumq; sevideret assidua demonis ipu
gnatiōe pulsari: tanq̄ fortissim9 athle
ta nimis alacriter pro vite sanctitate cer
tabat postulans a dn̄o vt (si fieri pos-
set) quo modū humane fragilitatis ex
cederet necessitatē somni superaret: quatenus die-
bus ac noctibus vigilans aduersariorum machina
mēta destrueret: sicut scriptū est. Persequar inimi-
cos meos et cōprehendā illos et nō cōuertar: donec
deficiant. Affligā illos nec poterūt stare: cadēt sub
tus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bel-
lum postq̄ vero hec petitio eius: q̄tum conditio
permisit humana completa est inuisibilē tanq̄ vi-
dens sustinuit in eloquijs celestibus se perseueran
ter exercens. Preces autē eius incessabiles erāt:
vt domini voluntas in omnibus impleretur.

De familiaritate angeli qui locutus est cū eo.

Quodam aūt tpe cum pachomius vigi
laret in oratiōe apparuit illi angelus
dn̄i dicēs. Voluntas dn̄i est o Pacho-
mi: vt ei pura mente deseruiens et iux-
ta formā que tibi ostensa est cunctos
instituas: ac deo exhibere contendas. Acceperat eñ
eudum tabulā: in qua erant hec adnotata.

Regula monachorum quam pacho-
mius ab angelo suscepit

Singulis iuxta vires suas edere conce
das et bibere: et p modo vescentiū labo
rare cōpellas: et neq; comedere mole-
stes neq; ieiunare prohibeas. Validiori
bus quidē et comedētibus validiora: le
uiora vero infirmioribus iponas. Facies aūt cellulas
diuersas: et trinos per vnā quāq; cellulā manere cō-
stituas. Omniū vero cib9 in vno loco paret atq; cō
sumat. Induant aūt noctibus libitenos lineos p̄-
cincti lūbos habeātq; singuli melotē. i. caprinā pel-
lem cōfectā albā sine qua non comedant neq; dor-
miāt. Accedētes tñ ad cōmunionē sacramētor xpi et
cingulos soluāt et melotē deponāt: cucullis vtentes
tantūmō. Hoc erat etiam p̄ceptum vt iuxta nume-
rum elementorū et grecarum litterarum. xxiiij. turme mo
nachorū cōstituerent: ita vt singulis turmis impone

rent singularū noīa litterarum. s. alpha: et deinceps vs
q; ad o. vt cum interrogaret archimandrita de ali-
quo in multitudine tanta facili responsione cogno-
sceret. Verbi gratia. vt cum diceret alpha vel cete-
ra: et rursus sigma vel similia proprio quodā signo
nominis littere vniuscuiusq; turme mores ei prime
ret. simplicioribus et innocentioribus iota nomē im
ponens. difficilioribus autem et tortuosis. x. compe
tenter accommodans: ita vt pro modo conuersatio
nis, et propositi singulis turmis certa elementa con
tinerent: solis spiritalibus hec ipsa que significarēt
scire valentibus. Sed et hoc ferebatur ascriptum:
vt peregrinus monasterij si veniret: habens habi-
tum diuersum: nullus cum eo comederet excepto
eo qui iter agens id obseruare non posset. Qui ve
ro semel ad hoc intraret monasterium: et ibi iugiter
maneret per tres annos a studijs sacratioribus ar
ceretur. operaretur tantum opera sua simpliciter: et
ita post triennium: stadium certaminis introiret.
Cum autem comederent: capita sua cucullis operi
rent: ne frater fratrem videret manducantem: et vt
nullus comedens loqueretur: nec preter mensam
suos alibi circumferre aspectus. Necnon ab ange-
lo qui cum pachomio loquebatur: hoc quoq; cōsti-
tutum est: vt diurne orationes. xij. fierent: et vesper-
tine. xij. et nocturne. xij. Cunq; pachomius diceret
paucas esse respondit angelus. Has cōstitui quas
possent infirmiores absq; labore perficere ceterum
qui perfecti sunt hac lege non indigent. Apud se
nāq; in proprijs constituti cellulis orare non desi-
nunt qui puritate mētis et diuina cōtemplatione pa
scunt. Cunq; hoc dixisset: nuncius celestis abscessit:
et pachomius solito deo gratias referēs: de visione
certus est redditus: quā trina reuelatiōe cognoue-
rat cepitq; cunctos suscipere qui se dei miserationi
bus offerebant: quos etiā post longā conuersatiōis
experientiā: monachorū cetib9 aggregabat: instru-
ens eos illecebras mundi fugere: sanctisq; semp in-
stitutionib9 inherere: primitus aūt admonēs beat9
Pachomius: vt generaliter monachus vniuerso re
nūciet. deide iuxta euāgelicū p̄ceptū parentib9 suis
et ad postremū sibimet: vt ita possit tollere crucē su
am et xp̄i vestigia venerāda sectari. Tali itaq; beati se
nis admonitione firmati fructus penitētie, dignos
offerebant: maxime cōsiderantes eū iam etate de
fessum: infatigabili studio spiritalis vite seruire.
Non solum nāq; se districtiori regule subdiderat:
sed et totius monasterij sollicitudinem curāq; por-
tabat vltra vires omnibus seruire contendens. Ad
horam nāq; conuiuij ipse parabat mēsam fratrib9:
et solitas ex hibebat officia. Necnō in hortulis sere
bat olera: que suis manibus irrigabat. Si q̄s etiā
monasterij pulsasset ostium: vigilanter accurrens.
responsum reddebat. Infirmis autē diebus obse-
quebatur et noctibus: et in his omnibus se maximū
exemplum suis discipulis offerebat. Quapropter.
hi qui nuper ad domini seruitium veniebāt: alacrio
res ad omnia pietatis officia reddebātur: quia ad

aliud sollicitudinū onus adhuc obedire non pote-rant:securos esse ab vniuersis dissentionib⁹ admo-nebat dicens. In quo vocati estis fratres, viriliter in eo persistite:psalmos dicite:libros alios ꝛ preci-pue sancti euangelii memoria retinere. Sic eni ser-uientes dño ꝛ iuxta mandata eius inuicē dirigen-tes vos quidē eritis perfecti: meū vero spiritū per omnia refouebitis: preserti si oia precepta celestia fueritis sollicitius executi.

¶ De narratiōe triū venientiū ad Pachomiū.

Erant autē tres hiviri qui primitus ad Pachomiū cōuenerāt quoꝝ ista sunt nomina: primus sentesus ꝛ suriet ob-sis quibus deiverbū Pachomius fre-quenter insinuans multū eos iuuerat: et ad emulationē spiritualis operis incitabat. Qui etiā contēplantes vitā senis: speculuꝫ esse virtutis nimis admirabantur dicentes. Errant valde q̄ pu-tant homines exinde iam a natiuitate parētū quo dam priuilegio beatos existere vt arbitrij libertas adimatur: ꝛ peccatores per penitentiam non pos-sint operam dare virtutibus. Ecce enim manife-stissimam in hoc venerabili patre domini conspici-mus largitatē qui cum de parentibus ortus sit gē-tilibus ꝛ prophanis: ad tantam se beatitudineꝫ di-uini cultus extendit: vt omnia christi mandata pfe-cerit. Unde certuꝫ est ꝛ nos ꝛ quicūꝗ voluerint (ad iuuante dei gratia) normam sancti viri posse subse-qui: sicut ꝛ ipse perfectissimoruꝫ patrū emulatus est sanctitatem. Deniꝗ quid est aliud quod in euāge-lio scriptum est dicente christo venite ad me omnes qui laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiaꝫ vos: ni-fi vt iniqua proijcientes onera que deprimūt genus humanum bono incommutabili sine distractiōe iū-gamur. Et ideo perseueremus vsꝗ in finem cum hoc sene: vt glorificari cum ipso in illa perhēni bea-titudine mereamur. Nam recte nos instruit: domi-nico non soluꝫ verbo: sed (quod est efficacius) pro-prio mirabiliter informa exemplo. Tunc acceden-tes ad sanctū Pachomiū dicunt ei. Pater venera-bilis: cur solus monasterij curam sustines. Quibus ille respondit. Nemo iugum subito iumētis impo-nens laborare compellit ꝛ tanto preinit onere: quo sub fasce deficiant: sed paulatim assuescit ea leuio-ribus exercens ante ponderibus: vsꝗ dum valeant ꝛ oportune possint ad opera grauiora consurgere. Eodeꝫ modo nos conuenit mensura ipsa: qua nos mensus est christus sic agere vobiscum: vt de vestra per omnia gaudeamus firmitate. Clementissimus autem deus qui nunꝗ preces humilitatis mee de-spexit: corda vestra in sua disciplina corroboret: vt omne opus bonum perficere cum patientia ꝛ lōga nimitate possitis sanctorum patrum vestigia subsē-quentes: vt sinceram ac deo placitā cōuersationem nostram videntes. alij ad christi seruitium venient curamꝗ monasterij patris equo labore sustentent.

¶ Quod Pachomius multos suscepit in habitu monachi

Egulas igit eis quas acceperat tradidit. s. vt laborent. modera-tus cibū: vilissimūꝗ vestimētū: som-nū etiaꝫ cōpetenteꝫ. Unde factus est: vt iuxta voluntatem dñi: qui oēs homines conuocat ad salutē cunctaꝗ bonoꝝ incrementa lar-gitur: ad seneꝫ plurimi conuolarent: volentes pari-ter commorari: inter quos erant pecusius ꝛ corne-lius paulus quoꝗ Pachomius alter ꝛ Joannes: qui omnes immaculataꝫ fidei beati patris ꝛ doctri-naꝫ salutiferaꝫ libenter amplexi sunt. Statuitꝗ vt hi qui poterant monasterij suscipere curaꝫ ꝛ ita in breui multiplicat⁹ est monachoꝝ numerus. Pro inde cum solēnitas ex more deposceretvt mysterio rū celestiū participes fierēt: ex primis vicinis pbyteros conuocabāt: qui eis festiuitate leticie spiritua-lis iplerēt. Nō eni patiebat idē senex iter eos quē-piā q̄ clericatus officio fungeret. Dicebat eni mul-to meli⁹ esse atꝗ cōmodius monachis: nō soliū pro sus honoreꝫ non querere primatus ꝛ glorie: veꝝ et occasiones huiuscemodi de cenobijs āputari: q̄ frequēter hinc inter fratres cōtētiones ꝛ emulatio-nes inutiles nascerentur. Sicut eni scintilla ignis cū in messeꝫ ceciderit: non cito restringit interduꝫ totius āni fructus exurit: ita cogitatio feralis am-bitus: si mētes irrepserit monachoꝝ vt vel primi cu piāt esse vel clericus nisi cito suggestionis huius ar-dorē de suo corde repulerint illico perdent⁹ continē tiā multis laborib⁹ acquisitā. Oportet ergo cū mā suetudine ꝛ charitate cōicantes christi ecclesijs cleri cos venerari: quia ob hoc monachi nullas religio-sas appetere phibentur dignitates. Si vero repe-rim⁹ aliquos ex monachis iā pridē clericos ab epi-scopis ordinatos: amplectamur eoruꝫ ministeriuꝫ: q: ꝛ inveteri testamēto non omne vulgus sacrū psu mebat officiuꝫ. sed hi tantū qui erant de tribu leui ad hec obsequia mancipabant. Si q̄s igit extrane⁹ frater aduenerit de quo certuꝫ est q̄ sacerdotij fun-gatur officio: non exprobremus ei tanꝗ qui sacra iura quesierit ꝛ his se mysterijs insolenter ingesse-rit. Quomodo nāꝗ hoc de eo suspicabimur quē no bis ad celebranda celestia sacramēta enixius obse-cramus. Immo magis vt patres ꝛ nobis in hac re obedientē plus venerari conuenit: vtpote qui san-ctoruꝫ vestigia sectetur: ꝛ illibatū deo munus offer-re non desinat: maxime si conuersatio eius expecta ta cunctis est ꝛ pbata. Si vero (quod absit) in ali-quo putatur esse collapsus: de eo iudicare nos non possumus. Deus enim iudex iustus: constituit sup eos episcopos iudices: qui beatorū apostoloꝝ suc-cessores ꝛ imitatores extitit qui possunt spūali exa mine discernere negocia singuloꝝ: ꝛ eque de eis fer-re iudicium. Nos aūt compatiamur ex imo pecto-re talib⁹: q: ꝛ misericordes nos dominꝰ noster eē cō monuit: cui supplicare iugiter opꝫ: ne nos in aliquā tētationē patiatur induci. Hec a memorato patre non solum dicebātur vtiliter: sed ꝛ cū omni sollici-

tudine seruabātur. Si q̄n deniq̈ venisset ad eum clericus qui sub eius vellet regula viuere dignitati eiꝰ honorem reddebat ecclesie debitum: ille vero monachorum seruiens institutis tanq̄ patri se multa humilitate subdebat.

¶ De humilitate beati Pachomij.

Omnes aūt christi famulos beatꝰ pachomius adeo diligebat vt eis sempꝑ cōpaterer̄ paterno affectu. Senibus etiā ⁊ rogātibꝰ necnō ⁊ paruulis misericordie opꝑa ꝓprijs manibus ingerebat: pre ceteris eorum mentes munimine spūali corroborās. Cūq̈ in fide ⁊ opere multi proficerent et magnus fratrum numerus augerer̄: oēs ꝓpemodum satagebāt emulatores eius esse virtutis. Constituit igitur ex eis prepositos q̇ sibi ad lucrandas animas que ad eum quotidie cōfluebāt adiutores existerent. Plurimis eñ sicuti dictū est ad eum venientibus: ⁊ multipliciter in opere spūali crescētibꝰ magna quedā cōuersatiōis eius videbar̄ esse diuersitas. Quibꝰ senex iuxta datā sibi diuinitus regulā grā xp̄i sempꝑ oia moderātē: ꝑ viribꝰ ⁊ ingenijs singuloꝝ mēsuras operū custodiri cēsebat: alios q̇deꝫ vt labore manuū victū quererēt: alios vt fratrū occuparentur obsequijs ne iisdē cūctis tēporibus vescerent̄: sed vnusquisq̈ ꝑ labore suo vel studio continētie moderamina retineret. Sollicitudinem vero totiꝰ dispēsationis erga fratres ⁊ peregrinos eidem cōmisit q̇ se in ordine sequebar̄. Uniuersos aūt monachos promptos eē ad obediētiā cōmonebat vt hoc cōpendio facile ꝑfectionis apprehēderēt celsa fastigia: cordaq̈ sua in timore xp̄i diligēter excolerent: sic eñ deo potiusq̄ sibi viuerēt dum fructus obedientie simplices exhiberēt. Hic aūt pater venerabilis q̄uis esset spiritalibꝰ actibus occupatus si q̄n tñ acciderit: vt abesset is cui monasterij curam cōmiserat: sic adimplebat oia solus: velut omnium famulus. Et hoc agebat sine aliqua ostātatione vel iactātia q̇ magnas spiritaliū viroꝝ solet euacuare virtutes. Nā summa mentis humilitate cūctos edificabat in dño vtiliter vniuersa dispēsans. Oia quoq̈ monasteria sollicite circuibat vsq̈ rursus ad eosdem filios suos paterno repedaret affectu. Quos inueniēs in opꝑe dñi sollicite vigilare gaudebat: multumq̈ profecto de eorum letabar̄ augmentis.

¶ De charitate Pachomij.

QUodā vō tꝑe vidēs aliquos mediocres hoīes i vicinis locis dū pascerēt pecora: a cōione sacramentoꝝ xp̄i diutius abstinere. init cōsilium cū sancto Pitterio tētyrorū ep̄o: vt in vico eorū iam pene deserto cōstruerer̄ ecclesia ad quā cōuenirent ⁊ mysteria diuina ꝑciperēt. Qđ vbi factū est: cum necdū ibi essent ordinati clerici: q̇ solēnia plebi ꝑagerēt ipse ad orā cōuentus ecclesie cū monachis occurebat salutiferas plebi paginas relegēs: q̈ (vt dixi) nōdum ibidē lectores fuerāt cōstituti nec alij clerici q̇ mysteria sacra celebrarēt. Q̄diu ergo presbyter ordinarer̄ ⁊ reliquus ordo clericoꝝ. Pachomius veniebat: ⁊ sic alacriter ac inuerecūde lectoris implebat officiū: ⁊ ita mentis ac corꝑis oculos habebat intētos: vt videntes eū populi nō hoīeꝫ sed dei angelū crederēt. Unde plures institutione eius ab errore cōuersi: facti sunt christiani. Erat eñ circa ꝓximi charitatem valde ꝑfectus et intātuꝫ misericors: vt si quādo vidisset aliquos diaboli fraude deceptos: eosq̈ nō verum deū colere: sed vanis inseruire simulachris sup̄ eoꝝ perditione ingemiscebat fortiter: ⁊ vbertim lachrymas pro eorum salute fundebat.

¶ Quō Pachomius scripta Origenis dānauit.

PEr idē tempus Alexādrine ecclesie sanctus ep̄s Athanasius preerat vir omni virtute mirabilis. Qui cū solēniter thebaide circuiret ecclesias et salutari doctrina in fide xp̄i plebē instrueret: accidit vt ad loca tabennēsium nauigio perueniret. Qđ vbi Pachomius agnouit statim cū vniuersis mōachis in eius properauit occursum omnesq̈ gaudētes ⁊ exultātes: cū psalmis ⁊ hymnis summum christi suscepere pontificē ⁊ erat ingens multitudo fratrū q̇ de eius aduentu letabātur in dño. Pachomius vero non se ostēdebat antistiti memorato: sed ex idustria subtrahens se inter monachorum turbas occultauit: ex hac videlicet causa q̄ eātifatus tentirorum ep̄s: de eo sanctum Athanasiū sepiꝰ exorarer virū dicēs esse mirabilē et vere famulum dei: quem ad honorē sacerdotij dignissime ꝓmoueret. Id ergo sciēs pachomius non: ei se manifeste mōstrauit inter monachorum agmina delitescēs. vsq̈ dum idem preteriret ep̄s: quem intātum venerabatur vt nullum prestantiorem ipsis temporibus homineꝫ diceret. Cō pererat eñ sanctam vitam eius: ⁊ persecutiones innumeras quas ab arrianis pro xp̄i ꝑtulerat nomine charitatem quoq̈ quā erga vniuersos (⁊ maxime monachos) exhibebat: intēto mirabar̄ aio: cūq̈ toto cordis affectu venerabatur. Nec solū hunc diligebat ardētius: sed ⁊ oēs recte fidei viros: summo studio preferebat. Hereticos aūt detestabatur plurimū ⁊ maxime Origenem velut blasphemuꝫ ⁊ perfidū vehementer horrebat: q̇ sub eraclia venerabili alexādrine ciuitatis ep̄o de ecclesia pulsus est: quiq̈ sancte scripture dogmatibus exosa atq̈ detestanda: que nōnullorum corda subuerterent expositionibus suis admiscuit. ⁊ sicuti solēt qui veneni tēꝑtāt amaritudinem melle cōtegere: sic iste ꝓprium virꝰ erroris celestiū verboꝝ dulcedine liniēs rudibꝰ obijciēs dogmata ꝓpinauit. Quapropter vniuersos fratres sollicitus ammonebat: vt nō solū ipsius origenis cōmēta nō legerēt: sꝫ neq̈ legētibus q̇daꝫ aurē penitus admouerē. Unde fertur aliq̄n reperisse volumē eius ⁊ in aquā mergisse cōtinuo detestatus his verbis: Nisi scirē nomē dei in eo esse cōscriptū

oēs garrulitates blasphemiarum eius ignibus cō
cremasset. Adeo recte fide erat amator emulatorq̄
veritatis. Sicut autem inimicis ecclesie odio aduer-
sabatur hostili: ita catholicorum probabatur ad gau
dere profectibus: ⁊ ipsum xp̄m redemptorem oim se
in sacerdotibus ecclesie cernere testabat. Si quā vero
fratrē detrahētem ꝑ quolibet negocio cognouisset
nō solū nō credebat ei: sed etiā auertens se mox ab
eo: veluti a facie serpentis cōcitus abscedebat illud
psalmographi frequēter insinuās. Detrahētem ꝓ
ximo suo occulte. hūc ꝑsequebar. Nullus (aiebat)
bonus de ore suo profert quicq̄ mali. nec de sanctis
patribus venenato ore prorsus obloquit. De qua
re multis quidem scripturis dei mōstrabat indignā
tis offensam precipue tamē Marie proferebāt exē
plum que mox vt aduersus Moysen querelas ob-
trectationis effudit: perfusa lepra diuinum iudi-
cium vitare non potuit. Hec dicens vtilitatē ma
ximam audientibus cōferebat.

¶ De monasterio quod Pachomius
sorori sue construxit.

Omperit aūt germana soror eius
institutionem senis preclaram at
q̄ sulimē. cupiēsq̄ videre eum ad
monasteriū venit. Qd̄ vbi agno-
uit Pachomius huiuscemodi re-
sponsum ei ꝑ ostiariū dirigit. Ec
ce soror audisti de me q̄ viuam ⁊
incolumis existā. perge igitur in
pace: ne contristeris q̄ te nō videā corporalibus ocu
lis q̄ si volueris hāc cōuersationē sequi quā teneo
vt possis apud deum misericordiā reperire cogita
tecum diligēter ⁊ tracta: ⁊ si cognouero sanctū cor-
di tuo sedisse ꝓpositum. precipiam fratribus meis
q̄ tibi ꝓcul edificēt māsionē in qua cū disciplina ve
recūdiaq̄ persistas. Nec dubito q̄ al's exēplo tuo
dn̄s aduocabit: que tecum maneāt. ⁊ ꝑ te mereant
salutis eterne inuenire subsidium. Nullam nāq̄ re-
quiē in hoc corpore mortis habere poterit homo.
nisi q̄ pijs operibus deo placuerit. Hec audiens so
ror eius fleuit amariter ⁊ compuncta diuinitus ad
exhortationem saluberrimam mox appulit animū
seq̄ xp̄o seruire ꝓfessa est. Hanc ergo mentem ger-
mane sue Pachomius agnoscēs deo gratias egit
qui ei promptam largitus est voluntatē. ⁊ protinus
religiosioribus imperat fratribus vt ei ꝓcul a se mo-
nasterium cōstruant. Quod vbi factum est ⁊ illa sm̄
timorem dei vitā duceret. cōuenerunt ad eā alie plu
rime: ⁊ breui tp̄e magne multitudinis mater effecta
est. Quas instruēs ⁊ docēs: vt cor a cupiditatibus
carnalibus abstrahentes ad celestia ⁊ mānsura semꝑ
attollerēt vt ipsa pariter ⁊ viuendo ⁊ loquēdo salu
tis eis itinera demōstrabat. Sanctus aūt Pacho-
mius cuidā petro. etate iā grādeuo ⁊ venerēda se-
nectute cōspicuo precepit vt interdū famulas dei vi
sitaret ⁊ sancta exhortatione sustolleret. Habebat
eīm mortificationē passionū oim etiā sermonē sicut
scriptum est sale cōditum. Pachomius vero descripsit
eis regula: qua vtētes iugiter ꝯuersatiōis sue moni
mēta dirigerēt. Excepto eīm melotis q̄s femine nō
habēt ois institutionis earū forma monachis ꝓba
tur esse cōsimilis. Si q̄s aūt de fratribus habebat
in monasterio feminarū ꝓpinquā aliquā vel sororē
eāq̄ visitare voluisset: mittebat cū eo vnus ex senio
ribus ꝓbate vite. ⁊ primū quidē vocabāt eā q̄ soro-
ribus preerat ⁊ deinde sub eius presentia: ⁊ aliarū q̄
erāt prouectioris etatis sororē suā vel ꝓximā fraterculi
omni pudore ⁊ sanctitate cernebat nihil ei deferēs
nec prorsus ab ea quicq̄ accipiens. Non eīm ꝓpriū
quid habebāt qd̄ sibi mutuo largirent eratq̄ satis
vtrisq̄ solum visitationis officium memoriaq̄ futu
rorum cū spe felicitatis eterne. Si quā vero vel ad stru
cturā vel ad aliā rē femine monachis indigerent. eli
gebatur magne cōuersationis vir q̄ fratribus acq̄-
sitis p̄esset officijs: ⁊ cū timore dn̄i laborātes: refe-
ctionis hora reuertebātur ad monasteriū: cauētes
apud eas quicq̄ cibi potusq̄ ꝑcipere. Una vero regu
la tā virorum q̄ feminarū hodieq̄ ꝑdurat: nisi q̄ fe
mine melotis: vt dixi minime vtitur. Qd̄ si defun-
cta esset virgo curātes funus eius reliquie cūctaq̄ q̄
ad sepulturā ꝑtinēt adimplētes deferebāt vsq̄ ad
ripā fluminis (qd̄ vtraq̄ monasteria diuidit) psal-
mos ex more cātātes. Tūc trāseuntes monachi cum
ramis palmarū ac frōdibus psallētes: trāsuehebāt
eā ⁊ in sepulchris suis cū hylaritate cōdebāt.

¶ De cōuersatione Theodori viri dei.

Ec talis ac tāta cōuersatio lōge
lateq̄ crebrescēs sancti Pacho
mij nomē vbiq̄ ꝑuehens: vniuer
sos ad agēdas deo grās excita-
bat. Non pauci quoq̄ ꝯtēnentes
huius mūdi negocia: singulares
monachorum cōuersationē: ⁊ spūa
lia studia diligebāt inter quos ⁊
Theodorus adolescēs annorum ferme quattuordecim
christianis ortus parētibus ⁊ sm̄ seculū valde cla-
ris: hoc modo cōuersus est. Undecimo die tybe id
est ad octauū idus Januarij: q̄dā apud egyptios cele
brat ex more festiuitas. Cernēs itaq̄ domū suā ni
mis amplā ac splēdidā: ac bonis oibus abūdātem ꝑ
dei grām corde cōpūctus talia secum cepit voluere
Quid tibi ꝓderit infelix Theodore si totū mundum
lucratus fueris: ⁊ tēporalibus vtēs vsquequaq̄ di-
uitijs: si ab illis eternis bonis ⁊ imortalibus exclu-
daris. Nullus eīm pōt presentibus diuitijs ꝑfrui: ⁊
ꝑhēnis glorie p̄mia ꝓmereri. Super his ergo for
titer ingemiscēs: penetralia sue domus ingressus est
et ꝓcidēs in faciē suā cum lachrymis ait. Omnipo-
tens deus, q̄ occultorum es cognitor tu scis q̄ nihil horum
que sunt in hoc seculo amori tuo prepono. Propter
qd̄ obsecro te misericors vt voluntatē meā dirigas: il
luminās animā meā miserā: ne eterna morte cōtene
brata peccatis obdormiat: sed redēpta tuo munere
per omnia te collaudet atq̄ glorificet. Hec eo orāte
venit mater illius ⁊ inuenit oculos eius plenos lachry
mis ⁊ ait. quis te ꝯtristauit charissime fili vt seq̄stre

ris a nobis. Nam solliciti ac dolentes vbiq̄ te que
rebamus: vt nobiscum pariter epuleris. Qui respō
dit. Perge queso mater: ⁊ cibū sume: quia ego nūc
manducare non possum. Nec acquieuit precibꝰ eiꝰ
vt cū ea comederet. Et cum ad scholam ambularet:
vt litteras disceret ieiunabat vsq̄ ad vesperā. Fre
quēter autē ⁊ biduana ieiunia trāsigebat per duos
annos omnibus preciosis ⁊ delicatioribꝰ cibis absti
nens: seq̄ ad perfectā cōtinētiā (quātū etas illa pa
tiebatur) extendēs. Cepit itaq̄ secum tractare: quate
nus monasteriū expeteret sancteq̄ regule mancipa
ret. Et deserēs oia q̄ habebat: quosdā religiosos vi
ros reperit optima institutiōe viuētes: habitauitq̄
cum eis domini in timore proficiens.

¶ Quod Theodorus susceptus
est a sancto Pachomio.

Quodam vero tempore cōtigit vt post
orationem vespertinā cū monachi rese
dissent: ⁊ diuina cōsuetudine meditarē
tur eloquia: vnusq̄ ex eis disputās: au
diente quoq̄ Theodoro tabernaculū
veteris testamēti ⁊ sancta sanctorū ad
duos referret populos: ad circūcisionē scꝫ atq̄ p̄pu
tium dicens ꝙ exterius tabernaculum figuram ge
reret prioris populi iudeorum: interius autem (qđ
est sancta sanctorum) vocationem presignaret om
nium gentium que ⁊ sacratioris aditus meruisset
accessium: ⁊ maiorum mysteriorum particeps extitis
set: pro hostijs enim animaliū: ⁊ pro archa in qua
erat manna ⁊ virga Aaron: que fronduerat: ⁊ tabu
le testamenti: pro tabulis testamenti: pro turibulo
quoq̄: ⁊ mensa ⁊ candelabro ac propitiatorio: deus
verbum nobis in sua incarnatione clementer appa
ruit: ⁊ illuminauit nos lumine sue p̄sentie: nostrorū
q̄ factus est propitiatio peccatorum: ⁊ pro manna
corpus proprium largitus est ad edendum. Hec cū
monachis qui presentes aderant: idem fratribꝰ reli
giose dissereret adiecit dicens. Hanc interpretatio
nē a sancto patre nostro. Pachomio didici: qui in
tabēnēsi cenobio: monachos primitus congrega
uit: cum quibus indies domino auxiliante profi
cit. Et credo quia tanti viri recordatus, sum pecca
ta mea remittantur vniuersa. Audiens ista Theo
dorus accensus est animo: ⁊ intra semetipsū depre
catus est dicēs. Domine deus meus: si talis est vir
iustus in terris: dignum me fac vt eum videam ⁊ se
quens vestigia eius vniuersa mandata tua pficiam
saluus quoq̄ factus bona tua que diligentibus te
promisisti promerear. Hec, dicens cum lachrymis
vincebatur amore diuino fortiter sauciatus. Post
aliquot autem dies: venit ad eos quidam venera
bilis vir Pecusius nomine decoratus vt visitaret
fratres simulq̄ qualiter agerent scire desiderans.
Quem valde Theodorus precabatur: vt se comitem
susciperet: ⁊ ad sanctum Pachomium dignaretur
adducere. Qui nihil differens: eum secum gratanter
assumpsit. Cumq̄ peruenisset ad locū Theodorus
adorauit dn̄m dicēs. Benedictꝰ es dn̄e: q̄ sic celeriter
orationē peccatoris audisti: ⁊ sicut abs te popocerā
desideriū meū cōplere dignatꝰ es. Accedēs ergo ad
ostiū monasterij mox vt vidit. Pachomiū cepit fle
re pre gaudio. Ad quē venerabilis pr̄ ait. Noli fili
mi plāgere: q: ⁊ ego hō peccator sum licet dei opus
aggressus sim: ⁊ hec dicens: introduxit eum in mo
nasteriū. Qui cum vidisset fratrum multitudinem:
illuminatus mente circa diuinum cultum pio zelo
vehementer incaluit: ac processu temporis magna
in virtutibus incremēta pcepit. Erat enim largita
te diuini muneris preditꝰ: ⁊ in operibꝰ bonis ac ver
bis multū pauidēs: ⁊ humilitate atq̄ cōtritione cor
dis valde mirabilis: in ieiunijs sedulꝰ in vigilijs inten
tus: i oratiōe sollicitꝰ nūq̄ penitꝰ omittēs: quin spi
ritualis gratie maiora munera sectaretur. Cōsolabatur
autē plurimos merore depressos ⁊ eos q̄ in aliquo
peccato deuiauerant ammonitione humili atq̄ be
niuola corrigebat.

¶ Theodorus matrem suam videre renuit.

Denique tam preclaram ac fulgentē, cō
uersationē eius Pachomius cernēs
satis eū dilexit: ⁊ i corde suo ꝯseruauit.
Audiens autem mater, eius: ꝙ apud
beatum. Pachomiū moraretur: ad eū
primꝰ aduolat secum deferens epōrū scripta: q̄ pre
cipiebant: vt ei suus filꝰ redderetur. Hāc ergo suscepe
rūt virgines in monasterio quod a virorū (vt supra
dictū est) haud pcul aberat: q̄ mox mittit epistolas
sancto Pachomio: simul obsecrās: vt filiū p̄priū vi
dere permitteret: Tūc aduocās theodorū Pacho
mius ait ad eū. Cōperi fili ꝙ huc mater tua venerit
vt te videre desideret: ecce nobis ⁊ epōrū litteras at
tullit. Pergēs itaq̄ satisfacito matri maxime pro
pter sanctos episcopos: q̄ nobis p eā dignati sunt
scripta dirigere. Respōdit theodorꝰ. Priꝰ me vene
rabilis pater certū facito ꝙ post tātam spiritualiū
rerū cognitionē: nō dabo inde rationē in die iudi
cij: ⁊ qđ precipis faciam. Hāc enim iuxta māda .ū christi
sti cū toto mundo deserui. Et quomodo eā in offen
sionē fratrū nūc audeo cōspicere. Nā priꝰ ante ma
nifestationē tante gratie filij leui parētes proprios
ignorarūt vt iustificatiōes legis implerēt: q̄to magis
ego qui tāti muneris pticeps factꝰ suꝫ parētes nō
debeo diuine maiestati p̄ponere dicente dn̄o in euā
gelio: qui diligit patrē aut matrē super me: nō ē me
dignꝰ. Dicit ei Pachomꝰ. Si putas id tibi nō ex
pedire fili mi: nō te cogo. Hoc autē eorū ē: qui pfe
cte renunciāt huic mundo: ⁊ seipsos penitꝰ abnegāt
Oportet enim monachos inutiles ⁊ seculares saluta
tiōes ⁊ colloquia vana diffugere: ⁊ his q̄ mēbra x̄pi
sunt pia mēte sociari. Si quis aūt passione quadā se
culi captꝰ dicit parentes caro mea sunt: eos diligere
debeo: audiat beatum. Petrum apostolum predi
cantem. A quo quis superatur: huius seruus efficitur.
Qui ergo vincitur amore carnis: seruus sine dubio
ē carnis. Cumq̄ nō acquieuisset. Theodorꝰ matri se

presentare decreuit et illa in ipso monasterio cū xpi permanere virginibus: hoc apud se semper tractās Si voluntas domini fuerit: inter alios saltem monachos videbo eum: et propter hanc occasionē meā quoqꝫ lucrabor animam: dum in hac sancta conuersatione persisto. Constat igitur eos qui rigorem p nomine christi non pro vana laude custodiunt plurimas vtilitatis causas ceteris adhibere: licet videantur ad breue tempus nonnullos offendere.

De quibusdam reprobis monachis.

Situr sicut huius studium ad emulationem eorum qui meliora cupiunt imitari pertulimus ita negligentias aliquorum iustum credimus intimari: ad cautelam eorum qui ista lecturi sunt. Quidam monachi sm carnem viuentes nec veterem hoiem curātes exuere sanctū Pachomium fortiter affligebant frequenter ita salutaribus eos monitis alloquens nullū pfectum eorū penitꝫ sentiebat. Unde tristis et anxius dño p eis supplicabat ipēsius dicēs. Dominator dñe tu pcepisti nobis diligere proximos vt nosipsos. Tu ergo secreta cordis mei agnoscis: obsecro ne me clamātes ad te p eorum salute despicias sꝫ miserꝫ eorū da illis timorē tuum: vt diuinā potētiā agnoscentes: in veritate tibi deseruiāt: spe pmissionū tuarū per omnia roborati: qꝛ nimis affligitur anima mea pro eis et omnes sensus mei turbantur vsqueqꝫ. Hec dicēs siluit. Post aliquātos vero dies vidēs qꝫ nec p oratione meliores effecti sunt: iterū stās ad orationē p eis dño supplicauit: et quādā quas ac ppias regulas eis orādi atqꝫ viuēdi tradidit vt saltē quasi ser ui statuta cōplētes: paulatī cōsuescerēt ad filiorū muneꝫ lectionis idustria peruenire. Qui cernētes se post cōcupiscētias suas ire nō posse: p̄sentiā scti pachomij formidātes. Ipsi timoris nō illiꝫ decepti sunt et abierūt retro post sathanā: cōuersatione eiꝫ admirabilē nō ferētes. Hijs itaqꝫ recedētibꝫ: grex vniuersus i sui statꝫ itegritate pmāsit magis ac magis ad incremēta virtutū assurgēs sicuti solēt i agris optima frumēta letius efflorescere cū fuerint ab eis zizania radicitꝫ āputata. Hec aūt retulit volēs ostēdere qꝫ sicut nihil obest hoibꝫ seculo dedit: si se tradiderint monachorum istitutꝫ ita nihil vtilitatꝫ affert monachis professio venerabilis si negligētes extiterūt sed nec oratio paterna nec condescentio eos poterit adiuuare torpentes.

Quod hospite separatim a cenobitis hospitium habere debent.

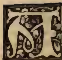
Onfessor interea dyonisius presbyter et iconomus idest dispensator ecclesie tentirorum amicissimus sancti pachomij: comperit aliquādo qꝫ ex alijs monasterijs ad eum venientibus nō condecebat cum suis fratribus vesci sꝫ eos sequestratos loco iuxta monasterij fores excipiebat. Contristatus itaqꝫ plurimum super hac reuenit ad eū: et increpāt potꝫ assumēs animū: qꝫ monētis aiebat. nec recte facis abba: charitatē fratribꝫ debitā non equalē omnibꝫ exhibēs: qui correctionē eiꝫ cū multa lōganimitate: patientiaqꝫ suscipiēs ita respondit. Nouit dominꝫ propositum meū et pater, na tua cognoscat affectio qꝫ nuqꝫ cuiuslibet animus, cupiā ptristare ne dicā spnere Quomodo igit hoc auderem agere vt meū dñm puocās irritarē: q manifeste in euāgelio testatur dicēs qꝫdiu fecistis vni ex minimis fratribꝫ meis mihi fecistis Accipe satisfactionē venerabilis pr̄: qꝛ nō velut vitās atqꝫ spernēs eos qui hucvenūt: hoc qō asseris facio: sꝫ qꝛ in cenobio i cōgregationē suscepi plurimos q̄ nup cōuersi sunt et diuersos eorū mores esse cognosco. Noui nōnullos intantū ipsius cōuersatiōis ignaros vt nec monachorū habitū nouerint. Inter quos sunt paruuli tāta simplicitate viuētes vt nec dexterā valeāt scire neqꝫ sinistrā. Idcirco credidi esse cōmodiꝫ vt superuenientes fratres seorsū susciperentur in honore maxio pstituti. Hinc ergo nō estimo patribus vel fratribꝫ q̄ ad nos diuertūt vllā cōtumelias fieri: sꝫ magis debitas reuerētiā cōmodare presertis cū statutis horis ad reddēdū nobiscū deo vota sua cōueniāt: et post hoc singuli ad loca destinata cōcurrant quieti operas dātes: me sm deū sollicitꝫ vsibꝫ eorum necessaria pudēte. Ob hec aūt p̄fatꝫ p̄sbyter oi cū laude dignissimū cōprobauit: certo agnoscēs qꝫ sm deū cūcta ageret: multūqꝫ releuatus sancti pachomij satisfactione letus remeauit ad propria.

Quod vestimentum pachomij fluxum sanguinis restrinxit.

Ulier autem quedam in eadē tentirorum ciuitate patiebatur fluxum sanguinis: et hac infirmitate iam prolixo tempore laborabat. Hec audiens pachomium dei eē cultorem sanctaqꝫ cōuersatione mirabilē: insuper et Dyonisiū presbyterū amicū eiꝫ esse charissimū: rogat eū vt sui misereatur: et quasi p occasionē necessariā ad se pachomium euocet. Cum venisset pachomius ad ecclesiam: et post orationem dyonisius salutasset iuxta eum protinus assedit. Cumqꝫ loquerentur ad inuicem mulier fiducia fidei roborata: credensqꝫ dicenti christo: confide filia fides tua saluam te fecit. Post tergum eius latenter accessit. et cuculum quod cooperiebat caput tremens attigit: statimqꝫ sanata est. Et procidens in faciem suam adorauit dominum glorificans eius clementiam qꝫ tanta per seruos suos beneficia credentibus contulisset. Tunc sanctus vir dyonisius factum sentiens bendixit mulieri: et protinus repedauit.

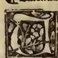
Quod pachomius malum hominem cum bonitate deuicit.

Tz iquandovero necessitas coegit vt se pis munimine monasterium valleret in quo opere laborantibus fratribus ipse celitus ferebat maximum auxilium. Post aliquātos aūt dies monachꝰ q̄dā p̄sbyter multorū fratrū pater existens: qui solitus erat sanctū pachomium crebro visitare: venit ad eū cuꝫ vno fratre ꝓpter cōtētionē que in monasterio orta fuerat: ex hac videlicet causa. Is ipse frater qui cū eo ꝑuenerat molestus erat ei nimiuꝫ: clericatus desiderans dignitatē: quē sciens idignū tali munere diuerso modo (ne hoc ipsuꝫ fieret) differebat. Et cū amplius iportunitatē eius ferre non posset venit ad sanctū pachomiū cuncta negotia eidem pandens: certus ꝙ ipse solus cōtentiones posset absoluere. Qui cū causaꝫ penitꝰ cognouisset ait. Nonne ad hoc venisti vt per me cognosceres domini volūtatem. Audi ergo me ⁊ da ei quod postulat nihil in hac parte desperans. Fortassis enim ꝑ hoc officiuꝫ liberabitur anima eius de captiuitate dyaboli. Sepe nāqꝫ contingit vt homo malus affectus beneficijs ad bonos se conferat mores: Desideriuꝫ nāqꝫ melioꝝ piuꝫ nouit propositū his duntaxat animabus: q̄ non vsqueadeo negligenti corpore ꝓlapse sunt vt possint studere virtutibꝰ. Nos ergo frater hoc agere decet qđ deo placet. Sic eīm dilectio eius in nobis esse ꝓbabitur si compatiamur alterutrum. Hoc accepto responso senior fecit qđ sibi fuerat imperatū. Sed ille insuꝑ votis cōpos effectus ad beatū pachomiū reuersus est iam, mēte sobrius atqꝫ cōpunctus ⁊ cadēs in facieꝫ confitebať dicens. O homo dei multū sublimatus es a deo: q̇ discernens ea que pertinēt ad salutē malū in bono vicisti. Si ergo nō fuisses erga me mitis atqꝫ longanimis: sꝫ aliquid in me rigidum protulisses: ab hoc discessissem habitu ⁊ a deo prorsus alienus efficerer. Nunc auteꝫ benedictus tua domino per quem anima mea salua facta est. Tunc alleuans eum de terra venerabilis senex hortabatur vt vitam sumeret congruam dignitati ne quando negligens perpetua in futuro tormenta sentiret. Et osculans eū dimisit in pace: quē etiā vsqꝫ ad fores monasterij prosecutus est.

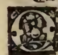
¶ Quod mulierem a demonio vexatam liberauit.

Adhuc aūt sancto pachomio ibidē stāte exercitir a lōge festinus veniēs ad eiꝰ vestigia se ꝓuoluit obsecrans vt filiam suā a demonio vexatā ꝑ xp̄i gratiā curare dignareť. Quo relicto pre foribꝰ ingressus ipse tale ei r̄nsum ꝑ ostiariū dirigit. Non est nobis cōsuetudo cū mulieribus loq̇ sed si q̇d habes ex vestimentis eius mitte nobis qđ in nomine dn̄i b̄ndicētes tibi ꝓtinꝰ remitamus ⁊ credimꝰ in xp̄o: ꝙ filia tua isto modo ab inimici libereť incursu. Cumqꝫ tunica puelle sancto fuisset allata seuere nimis intuens ait. Non est eiꝰ iste vestitus. Affirmāte vero patre atqꝫ dicēte eius esse r̄ndit. Cognoui ꝙ eiꝰ sit sꝫ ꝟginitatē suā deo dedicans nō seruauit sanctimonie puritatē ꝓpter hoc eius inspiciens tunicam: ⁊ itelligens castitatē suā minime custodire: nō eius testatꝰ suꝫ. Spondeat itaqꝫ se in cōspectu dn̄i deinceps viuere cōtinenter ⁊ ꝓpiciabiť ei xp̄s: sanāqꝫ restituet. Pater igiť indignās ⁊ merens filiam suā perscrutatus est: ⁊ sic esse vt sanctꝰ Pachomiꝰ dixerat puelle cōfessiōe cognouit. Que dū cū iuramēto pollicita fuisset nunq̄ se talia gerere: ꝓ ea vir beatꝰ dn̄o supplicauit benedicensqꝫ oleum ei misit. Quo puncta sine mora curata est: ⁊ glorificabat dn̄ꝫ iugiter ꝙ nō solū demone: sed etiam detestabili conuersatione caruisset: ⁊ in reliquum cōtinentie se studijs per christi mancipauit auxilium.

¶ Quendam possessum ad demone liberauit.

Tali igitur opiniōe de sancto viro vbiqꝫ currente alius nihilominus q̇ filiuꝫ suum a demone possessuꝫ sine itermissione deflebat nec eum perducere poterat ad monasteriuꝫ genu obfixꝰ supplicabat pachomio vt ꝑ eo precaretur oīpotentiaꝫ christi. Qui cum orasset dedit ei benedictum paneꝫ sollicite precipiens vt ante cibum ex eo paululum semper energuminus sumeret. Cumqꝫ esurisset filꝰ eius: ex ipso pane particulam ei tradidit. Sed non permisit immundus spiritus: vt exinde omnino gustaret ex alijs autem panibus manus suas ipleuit: cepitqꝫ comedere. Pater ergo benedictum per frusta cōminuens in exterioribus palmaruꝫ sublatis exinde ossibus immisit: ⁊ has ei tantum modo palmas apposuit: vt nesciens id quod factum est benedictionem percipere mereretur. Quas adaperiens frusta que iniecta fuerant: proijciebat ⁊ ipsas execrans palmas nihil penitus esce volebat accipere. cumqꝫ pater euꝫ sine cibo manere diebus plurimis compulisset: fame coactus de benedicto pane percepit ac protinus somno detentus a maligno spiritu liberatus est. Quem secum pater ad sancti phacomij vestigia perduxit: laudans deum qui ꝑ seruos suos operatur magnalia ⁊ gloriosa quorum non est numerus. Alias quorūqꝫ sanitates: in virtute sanctispiritus vir beatissimus faciens non extollebať nec vnq̄ cor eius elatum est habebat autem hanc a domino gratiam vt idem semper ⁊ equalis esset in omnibus: animumqꝫ in disciplina domini solliatuꝫ contineret. Et si quādo poscens aliquid a dn̄o petitionis sue non consequeretur effectum non contristabatur omnino: sed patiētissime sustinebat sciēs hoc expedire vel sibi vel omnibus quicquid diuina misericordia censuisset. quia frequenter intentione sincera videmur postulare cōtraria: que domini bonitas cum non concedit prestare dignatur ⁊ tūc potius clementer exaudit: cuꝫ vota nostre ignorantie noctevelata non perficit immo aperte.

¶ De conuersione sancti Siluani.

Quidam deniqꝫ iuuenis Siluanus nomine de cena conuersus ad sanctuꝫ pachomiū venit volēs in eius monasterio cōmorari. Qui cū, susceptꝰ eēt infectus peruersa ꝯsuetudine seculi nullius disci

pline regulis poterat coerceri: salutẽq; ꝓpriã negligens: dies suos vanitatibus pristinis atq; peccatis occupabat adeo: vt nõnullos ex fratribus euerteret et ad studiũ simile cõmoueret. Quod plurimi nõ ferẽtes: sancto Pachomio suggesserũt: vt eũ de monasterio pelli ꝑciperet. Ad quã veniã eis nõ annuit sed equanimiter ferens ammonuit prefatũ vt se corrigeret ⁊ ab antiqua cõuersatione reuocaret. Pro quo etiã iugiter dñm exorabat: vt ei cõpunctionem cordis: solita pietatis abundantia largiret. Cumq; memoratus iuuenis in ꝓpria persisteret prauitate: et alijs exemplũ perditionis ostenderet: ad postremũ visuz est oĩbꝯ: vt a sancta cõgregatione velut indignissimus arceret. Sed beatus Pachomꝯ hoc idẽ credidit differendũ. Quẽ mitissima atq; sapientissima correptione cõueniens ⁊ celestibꝯ erudiẽs institutis ita diuino timore succendit: ⁊ sic aĩa eius futuroꝝ fide ꝯpuncta est vt se deinceps abstinere nõ posset a lachrymis. Emendatus itaq; ꝑ oĩa magnũ ceteris documentũ ꝯuersatiõis exhibuit. In oĩ nãq; loco ⁊ in omni opatione flebat iugiter: ⁊ nec tũc quidẽ: cũ cibũ inter fratres caperet a lamẽtatione cessabat. Que res ẽt ꝑmouit multos ex monachis: q̇ ⁊ dixerũt. Tandẽ a planctu te cohibe: nec te tanta ꝯsumꝯ afflictiõe deijcias. Qui rñdit. Conor me quidẽ, sicut iubens: a lachrymis tẽperare: nec possum. Pectus enim meũ veluti q̄dam flãma comburens quietũ me esse nõ sinit. Rursum ipsi dixerunt. Apud te in secreto tuo vel certe in orõnibus plãgito cũ vero venimus ad mensam: cibũ sumere debes ⁊ a fletibus abstinere. Nã possibile est aiam etiam sine istis exterioribus lachrymis semꝑ in compunctione ꝑsistere q: plures e fratribus videntes te flẽtẽ: mãducare nõ ꝑñt. Et cogebãt eũ fateri: cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad eos. Non vultis vt plangã: cũ videã me foueri multis obsequijs sanctoꝝ fratrũ: quoꝝ ⁊ puluis pedum mihi venerãdus est: nec eis me conferre dignum obsequium existimo? Non ego plangam quod homo multis peccatis obnoxius officia tanta percipiam: Timeo valde ne sicut Dathan ⁊ Abyron me quoq; prophanũ hiatu suo terra deglutiat. Illi namq; impijs ausibus manibusq; pollutis sancta sibimet vsurpare tẽptauerunt ego vero post tantã cognitionem diuini muneris aie mee salutẽ desidiosa ꝯuersatõe neglexi. Ideo quippe ista recolẽs: nõ erubesco flere corã oĩbus: q: multa facinora mea esse cognosco q̇ iugibus lachrymarũ fontibus debeaz expiare. Quo si ipsam miserã aiam per lamenta diffunderez nihil facerem magnũ: q: nullum ꝑ factis meis in ꝑñti dignũ possum recipere suppliciũ. Cumq; ꝑ dies singulos idem frater ad meliora ꝓficeret: omnesq; ꝓpemodũ in humilitate suparet: ita de eo sanctus Pachomꝯ cepit corã oĩbus dicere. Testor fratres ac filij corã deo ⁊ sanctis eius angelis: q: ex quo cenobium hoc fundatũ est: nullũ de fratribꝯ q̇ mecũ sunt vel fuerũt humilitatẽ meã secutũ esse cognosco nisi vnũ tñmõ. Quo fratres audito nõnulli putabant hunc esse theodorũ: alij petronium: alij vo orsisiuz. Cumq; rogaret theodorus eũ vt q̇s ille esset deprõeret: ⁊ sanctꝯ vir indicare differret rursus cũ theodorus vehementer vrgebat: alij quoq; maiores ex fratribꝯ plurimũ deprecabantur vt diceret q̇s esset cui testimoniũ tale ꝑhiberet. Tunc rñdit pachomꝯ Si scirem eũ de quo dicturus sum vane glie stimulus incitari nunq̄ eũ ostenderẽ. Sed q: procul dubio credo q per xp̄i gratiã q̄tũ laudes accesserint tãto ipse munus humilitatis acquirit: idcirco vt eũ possitis imitari sine metu palã beatificare nõ desino: tu quidẽ theodore ⁊ q̇cũq; tui sunt similes: fortiter certantes in monasterio dyabolũ vincistis: vt passerẽ: et sub vestris pedibus allisistis eum ꝑ dei grãm cõculcantes vt puluerẽ: sed si qđ absit neglexeritis in aliquo cõsurgens is q̇ sub vestigijs ẽ aduersus: vos grauis furore bachabitur. Iuuenis autem siluanus quẽ dudũ ꝓpter negligentiã de monasterio pellere volebatis: ita ꝓstrauit inimicũ ⁊ a suis sensibꝯ fugauit vt nusq̄ corã eo cõpareat: altaq; humilitate eũ per omnia superauit. Et eos quidam fratres habẽtes opera iusticie in his que gessistis gloriosi confiditis: hic autez quanto fortius pugnat: tanto se deteriorem oĩbus iudicat ex tota mente: totaq; virtute inutilem se reprobumq; denuncians. Ideo deniq; ⁊ lachrymas habet in promptu: quia semetipsuz nimis humiliat ⁊ inclinat: nec alicuius momẽti qđ gerit existimat. Nihil autem ita reddit inimicum inualidum sicut humilitas de corde puro: cui tamen correctionis opera probantur adiuncta. Sic itaq; viriliter ante fatus. Siluanus per octo annorũ curricula deo militans: cursum vite sue finiuit in pace De cuius exitu testatus beatus Pachomꝯ est. q̄ multitudo sanctorum angelorum cum magna leticia sumentes animam eius velut dilectam hostiam christi conspectibus obtulerunt.

¶ Pachomꝯ mortuũ indumẽtis suis spoliari iussit

Eodem vero tp̄e panos ciuitatis ep̄s varius noie: ꝑ oĩa venerabilis ac deo deditus: recteq; fidei feruentissimus amator existens audiuit dispositionẽ cõuersatiõis Pachomij. Ad quẽ missis ep̄lis euocauit eũ: plurimis verbis exorãs: vt ẽt circa ciuitatẽ eius monasteria optata construeret. Cũq; multis ex cãis ꝑcibꝯ acquieuissent ep̄i: dum ꝓperat ad eũ iustũ credidit: vt pariter oĩa q̄ ab eo curabant inuiseret. Et cũ vni ex ipsis monasterijs appropinquasset: cuiusdã fratris occurrit exequijs qui vitã suã negligenter insumpserat. Fratres aũt ipsius monasterij funus ꝓsequebant honorifice psalmos solitos cõcinentes: ꝑñtibꝯ quoq; defuncti parentibus ac propinquis. Qui cum vidissent Pachomiũ feretrũ continuo deposuerunt: vt tam ꝓ mortuo q̄ pro se dño supplicaret. Qui mox debitã orationẽ ꝑsoluit ⁊ cõuersus ad fratres ait. Sinite psallere. preceptiq; defunctis vestimẽta splẽdida quibꝯ inuolutus erat auferri que corã oĩbus fecit exuri: ⁊ ita cadauer efferri iussit preter aliquã psalmodiã

atq sepelire fratrē. Igit fratres cū parentib⁹ ei⁹ et vniuersis qui tunc aderant nouū genus spectaculi contuentes. et obstupefacti nimiū precabantur senē vt cōsuetā sup eū psalmodiā celebrari permitteret. Cū non acquieuissent: ceperunt parentes defuncti culpantes eum dicere. Quid est hoc spectaculum nouum. Quis non misereatur mortuo licet sit inimicus. Sufficiens per se est ipsa calamitas. Noli que funus inferre mortuo quod nec belue facerēt: nec tuam condecet sanctitatem. Nam et nos hinc notamur maximo opprobrio: aliaq₃ q̄plurima suspitionum opprobria nascunt. Utinā nunq̄ ad istū locum venissemus: vtinā nec iste monachus fuisset effect⁹ non hunc eternū dolorē nobis infligeret. Rogam⁹ ergo vt solitā psalmodiā₃ defuncto restituas. Qui respondens ait eis. Uere fratres et filij: plus vobis de visibili acre tpali curantibus ego de inuisibili eius substantia sollicitudinē gerā: et idcirco hec erga eum fieri iubeam. Et vos quidē maiores illi dolores: per hunc honorē quē putatis acquiritis. ego autem quantulācumq₃ ei requiem vel satisfactionē per hanc iniuriam preparabo. Propter quod nec in futuro pro hoc exanimi corpusculo. sed p̄ immortali eius anima satago: que et hanc carnē rursus in resurrectione receptura est: et incorruptam et integram. Alias aūt si hoc quod vultis annuero: veluti placens hominibus iudicabo: atq₃ vt ad presens vobis satisfecisse videar: id despicio quod ei prodesse poterit in futuro. Fons enim bonitatis deus noster existens occasiones querit per quas opulenta super nos dona pietatis sue effundat: remittat nobis peccata non solum in hoc seculo: sed etia₃ in futuro: na₃ cum dicat in euangelio: qui blasphemauerit in spiritumsanctum: non remittet ei neq₃ hic neq₃ in futuro seculo: dat patenter intelligi quod sunt quedam delicta que possint: et post hanc vitā si pro eis supplicet ignosci. Nos ꝯo quos dignos iudicauit christi potentia diuine sue dispensatiōis exercere medicinam si non vniculq₃ congruens ad futoriu₃ proferamus profecto veluti cōtemptores existimabimur: et audiemus illud quod scriptu₃ est in propheta. Uite cōtemptores et admiramini et disperdimini. Et ideo queso sinite defunctum a proprijs malis aliquatenus exui: et quātulamcumq₃ requiem in illo futuro examine promereri. Sepelite ergo eum sine psalmis vt dixi. Potens est enī₃ de⁹ benignus et clemens multiq₃ misericors: pro supplicatione nostre paruit atis eū in eterna sua requie colloquare. Hec cū dixisset abierūt: et scdm qd venerabilis pater preceperat eu₃ in mōte vbi cōstituta erant monumenta sepelire curarunt.

¶ Quod pachomius animā cuiusdā monachi vidit angelos ad celum deducere.

Oratus est autē ibidem sanctus Pachomius cū duobus monachis: docebatq₃ imprimis singulos timorē domini deīde qualiter aduersus dyabolum dimicare deberent et insidiarū eius per xpi gratiam possent declinare potētiam. Tunc nūciatur ei q frater de cenobosthiorum monasterio graui infirmitate detētus: benedictionem precis eius vltimā postularet. ¶ Hec audiens homo dei cōfestim secutus est eos: qui hec sibi retulerant. Cūq₃ conatus pficisceret: et duobus vel trib⁹ milibus abesset a monasterio qd petebat audiuit suauissimam vocē in aere personātem: suspiciensq₃ vidit ipsius fratris animam velut curru ab angelis dn̄m laudātibus: ad beatam vitam perhēnemq₃ sustolli: comites autem Pachomij cū neq₃ vocem audirent nec quicq̄ sentirent penitus sed tantummodo cernerent eum ad orientem diu respicere: dicunt ei Tu cur hec fecisti pater. Properemus vt possim⁹ occurrere ei. Qui respondit frustra iam currim⁹ hoc enī est qd diu considero: queadmodum. frater ipse ad gaudia perpetua perducatur. Quem cum rogarent vt eis exponeret quomodo vidisset animam q̄tum poterat audire narrauit eis: ex his q̄ ipse cō pererat. Quidam igitur ex eis euntes ad memoratū monasteriū et diligēter inqrētes qua hora frater ille dormisset: ea q̄ a sancto didicerāt viro vera omnia cognouerūt. Hec autem retulimus duabus ex causis primum volentes ostendere beatum senem nimium fuisse perspicacissimum. gratiamq₃ possedisse propheticam: ac longe posita intellectualibus oculis preuidisse: deinde vt tales semp imitantes malorum consortia sollicite vitaremus. Et de his q̄dem vobis hactenus dicta sufficiant.

¶ Quod destructores edificij dominus igne diuino combussit.

Anctus ergo Pachomius ad antifatum epm cum suis monachis veniēs: ab eo in summa veneratione susceptus est. Nam se ftiuitatem maximā in eius ecclesiam celebrauit aduētu: dedit ei loca vbi sperata ꝯderet monasteria: sicut dudum per scripta cognouerat que etiā venerabilis vir cum alacritate construxit. Et cum maceriē munimine circūduceret ne quis facile possit irrūpere: quidā pestilētes homines quos diabolus cecauit inuidia: nocte venientes: q̄ cōstructa fuerat destruebāt. Sed nō in longum malignitatis co₂ pena dilata est. Nam cū senex discipulos suos ad tolerātiā ꝯmoneret: et illi nequissimi iuxta cōsuetudinē cōuenissent: vt facino₂ suo₂ cepta perficerent: ab angelis domini protinus exusti sunt: et velut cera a facie ignis ad nihilum redati sunt. Fratres ergo velociter vniuersum consummauerūt edificiū in quo beatus Pachomius constituit monachos religiosos viros quibus samuelem preposuit hilarem virum et dono frugalitatis eximium Quia vero predicta monasteria in suburbio fuerant constituta: idē sanct⁹ ibi vult manere diuti⁹: vsq₃ dū hi (quos ordinauerat) xpi munere firmarentur.

¶ De inquisitionibus philosophi

Interea philosophus q̈dã ciuitatis ipius audita seruoꝝ dei opiniõe venit ad eos sci re volens qui essent q̈dve pfiterentur:⁊ vi dẽs aliquos ex monachis: ait ad eos. Uocate mihi patrẽ vestrũ q: de rebus necessariis cum eo disputatur⁹ sum. Cũ cognouisset aũt sctũs vir q: philosophus esset misit ad eũ corneliũ ⁊ theodorũ precipiẽs eis vt ad ea q̄ sciscitaref prudẽti rñsione satisfacerẽt. Egressis igit ad eum philosophus ait. Mult⁹ ad nos sermo delat⁹ est ꝙ sapiẽtie geratis studiũ: ⁊ iuxta religionẽ vestrã q̈tẽ diligatis impen sius: isup etiã prudẽter his qui ppomit aliq̈d satis facere videamini: ⁊ iõ de his que legitis vos interrogare disposui. Cui theodor⁹ pfecto q̈d vis ait? Et philosophus. Habeto tu (inq̈t) mecũ disputatiões: vt que fuerint quesita dissoluas. Et theodorus ait. Exprime iã qõ intẽdis. Tũc philosophus ait. Quis nõ nat⁹ mortu⁹ est? Quis rursũ natus a morte subtract⁹ nõ est? Quis cum sit mortuus non est fetore corruptus? Et (ait theodorus) nõ grandis hec propositio tua o Philosophe nã facile qõ queris soluã: Qui nõ nat⁹ mortu⁹ est: habef protoplaustus. Qui vero nat⁹ est nec tñ mortu⁹ est existit Enoch qui deo placuit ⁊ trãslat⁹ est. Mortu⁹ autẽ nec fetore corrupt⁹ vxor est loth que cõuersa ẽ in statuã salis vsq̈ nũc in eo habitu pro incredulorũ perdurat exemplo. Et iõ cõsiliũ do tibi o philosophe vt has neptas ppositiões tuas ⁊ inanes deserẽs q̄stiões ad christuꝫ verũ (quẽ colim⁹) sine dilatione cõuertaris. remissionemq̈ tuorũ peccatorum p eterna salute nõ despicias. Ad hec philosophus obstupefact⁹ nihil inq̈siuit vlteri⁹: sed recedẽs acumen viri: rñsionẽq̈ tã celerẽ paratãq̈ miratus est.

¶ De abstinentia monachorum.

Proinde pachomius in eidẽ monasteriis nup extruct̄ dieb⁹ plurimis imorat⁹ exinde pfect⁹: atq̈ aliõ monasteriũ (qõ sub ei⁹ erat dictiõe) puenit. quẽ cũ frẽs oẽs i occursũ pperãtes summa veneratiõe suscepissent: infantulus q̈dã de ipsa cõgregatiõe: qui inter alios occurrerat clamare cepit ac dicere. Uere pater ex quo hinc ambulasti: null⁹ nobis nec olera nec legumẽ aliqõ coxit. Ad quẽ sanct⁹ grata mente respondit. Nõ cõtristeris fili mi: coquã. Ingressusq̈ monasteriũ post oratiõnẽ venit ad coquinã ⁊ inueniens fratreꝫ qui coquine p̄erat: psyatos. i. tegites operãteꝫ quas nattas vulgus appellat: ait ad eũ. Dic mihi frater: q̈tuꝫ temporis habes ex quo nõ coxisti fratrib⁹ olera vel legumina? Qui rñdit. Sũt duo fere mẽses. Et sanct⁹ pachomi⁹ ait ad eũ. quare contra preceptum facere voluisti: vt tanta fratrũ negligeretur vtilitas? Qui sub humili satisfatiõe respõdit. optaueram quidẽ venerabilis pater: quotidie implere ministerium meuꝫ sed quia quicquid coquebaꝫ non consumebatur a fratribus quia omnes abstinent: soli quippe pueri aliq̈d cocture percipiunt ne tãto labore peracta proijceretur expensa ppterea pulmentũ nõ coxi. At ne ociosus essem psyatos elegi cũ fratribus texere sciẽs vnũ de his qui mihi deputati sunt ad opus hmõi posse sufficere vt paruas escas. i. oliuas ⁊ herbulas ad refectionem fratribus pararet. Hec audiẽs Pachomius et quot sunt inq̈t psyate quas te fecisse dixisti? Qui respõdit. Quingẽte. Et ille Defer (inquit) huc omnes vt videã. Que cũ fuissent allate: ptin⁹ eas igne supposito iussit exuri. Tũc ait ad illos. Sicut vobis traditam vos erga dispensationẽ fratrũ regulã despexistis sic ego passim labores vestros incẽdio cõcremaui: quatenus cognoscatis ꝙ̄ perniciosum sit patrum instituta cõuellere: q̄ p animarum salute p uisa sunt. An ignoratis ꝙ gloriosum sit semp abstinere a presentib⁹. Nã si quis ab ea re q̄ in eius est potestate: diuina cõsideratiõe se cõtinet magnũ cõsequitur a dño premiũ. Ab ea vero re cuius vtẽdi licentiam nõ hꝫ quadã noscitur necessitate cohiberi: ⁊ ideo ppter abstinentiã coactã atq̈ inutilẽ frustra videf expectare mercedẽ. Deniq̈ cũ plures esce apposite fuerint: ⁊ fratres partius his vtuntur ppter deũ: tunc apud eũ sibi maximã spẽ reponũt. De cibis aũt quos nõ vidẽt nec eis ad percipiendum facultas vlla tribuitur: quomodo pro persimonia premia cõcedẽtur. Ideoq̈ ppter exiguos sumptus tãta fratrum non debuit intermitti cõmoditas.

¶ Quod anachoretarũ peruersa dogmata celitus persensit atq̈ correxit.

Ec cũ pachomi⁹ loq̈ref ad eos ⁊ sufficienter eoꝝ delicta corripet ostiari⁹ ad eũ festin⁹ igressus est magnos viros et anachoretas egregios in .iiii. cãs aduenisse: qui eũ videre desiderarẽt. Quos illico iussit intrare debitaq̈ reuerẽtia salutãs eos (post orationeꝫ) per fratrũ deducebat cellulas ⁊ oia eis monasterij loca mõstrabat. Qui rogauerũt senem vt cũ eo de quibus rebus cuperent secreto loquerenf. Tũc introduxit eos in cellã suã seorsum seditq̈ cũ eis. Illis aũt de rebus inauditis atq̈ archanis altius disputãtibus cepit sanct⁹ odorẽ sentire teterrimũ. Uidebat enĩ eos occulto satis vti sermone: ⁊ in scripturis paratos existere: nec poterat de itollerãtia fetoris aliq̈d vel cogitare vel dicere. Ubi ergo de diuinis eloquijs diuti⁹ disputarũt: ⁊ hora nona iã refectionis tp̄s indiceret: surgẽtes ipsi mox abire voluerũt. Quos sanct⁹ vir enixi⁹ hortabaf vt cibũ pit̃er sumerẽt. Qui noluerũt penit⁹ acq̈escere dicẽtes festinare se añ occasum solis ad ppria remeare. Et vale dicẽtes ei: sine mora pfecti sunt. Tũc pachomi⁹ volẽs certi⁹ cãꝫ fetoris agnoscere i orõnẽ psternif exorãs dñꝫ quaten⁹ sibi q̄les essent pãdere dignaref morq̈ cognouit ꝙ ipietat̄ eoꝝ dogmata (qb⁹ pbãf ibuti) tãtã pniciẽ de eoꝝ cordib⁹ exalarẽt. Nec mora viros ipsos iseq̈t: ⁊ apphẽsis ait. vnũ volo vos ite.

rogare sermonē. Qui dixerūt. Interroga. Quib⁹ il
le ait. Origenis estis ībuti dogmate? Qui negātes
dixerūt. Nequaq̄. Quib⁹ ait. Ecce cōtestor vos co
rā dn̄o: ꝙ oīs homo qui legit origenē ⁊ ꝯsentit his
q̄ praue disseruit in ꝓfunda ꝑueniet iferoꝝ: heredi
tasq̄ ei⁹ erūt vermes ⁊ exteriores tenebre qb⁹ in q̄
rū aīe sine fine puniēt. En ego qđ mihi māifestatū
ē a dn̄o vobis sollicite nūciaui ex hoc inocēs. ero vos
videritis si ea q̄ sunt ꝟba respueritis. Qđ si mihi vul
tis acquiescere deoq̄ placere per oīa cūctos. Orige
nis libros ī flumē mergite ne ab illis vosipsi merga
mini. Hec dicēs discessit ab eis: ⁊ redigēs ad exerci
tiū solite ꝟtutis reperit fratres ī orōne cōsistere: cū
q̄bus alacriter hymnos cātilene spiritalis explicuit

De visione posterorum suorum: prelatorum atq̄ subditorum.

Onachis vero ad vescēdū conuenien
tibus venerabilis senex in cella vbi cō
sueuerat supplicare dn̄o se recepit et
obserās ostiū oraba t intente: memor
visionis quā aliqn̄ ꝯspexerat ⁊ obsecra
bat dn̄m q̄ten⁹ ei declararet statū mo
nachoꝝ q̄ futur⁹ eēt vel' q̄ post ei⁹ obitū i tāta ꝯgrega
tiōe ꝯtingerēt ⁊ ab hora nona vsq̄ ad illō tp̄s (q̄ fra
ter q̄ nocturnis in orōnib⁹ ꝑ eratvocē mitteret ⁊ ad
ꝑces solitas excitaret) instātiā sue suplicatiōis extē
dit. Cūq̄ ꝑceret attēti⁹ subito circa mediā noctē vi
siouē cernit q̄ eū iuxta petitionē ꝓpriā de statu po
steroꝝ suoꝝ plen⁹ edoceret. Nā mōasteria sua vehe
mēti⁹ dilatāda nōnullos q̄ppe pie victuros ⁊ cōtinē
ter agnouit: neglecturos etiā plurimos vidicit suā
q̄ salutē penit⁹ ꝑdituros: Vidit ergo sicut ipse nar
rauit multitudinē monachoꝝ in valle quadā ꝓfun
da satis atq̄ caliginosa ꝯsistere: ⁊ alios exinde velle
ꝯscēdere nec valere q̄dā eīn occurebā ex aduerso sibi
nec iuicē dinoscere poterāt: nec de ꝓfundo illo ⁊ te
nebroso loco prorsus emergere: alios autē frustra
conantes pre lassitudine ruere atq̄ ad inferos per
uenire: alios iacentes miserabili ac lachrymosa voce
deflere nonnullos vero cum maximo labore conscē
dere: quibus in ascensu ipso lux protin⁹ occurrebat
in qua constituti referebāt deo gratias: ꝙ euadere
potuissent. Ita pachomius intellexit que nouissi
mis essent euentura temporibus cecitatem mentis.
eorum qui post futuri sunt ⁊ errores cordis bonorū
defectum valde doluit maxime vero ꝙ prepositi:
tunc negligentes ac desides forent: sed concordia
discordiose vterētur placētes stulte multitudini: et
ostentantes habitū monachorū nullaq̄ bona ope
ra preferentes. simul autē pessimis primatū tenēti
bus: ipsumq̄ nomē sancte cōuersatiōis ignorātib⁹
necesse est emulatiōes ac iurgia generari: ⁊ quis pre
sit ac maior sit ambitiosa lite ꝯtēdere ⁊ reprobari q̄
dē bonos ac malos eligi nec probitate morū: sꝫ an
tiquitate vel ordine vnū quēq̄ velle ceteris antefer
ri: vn̄ neq̄ aliq̄ bonis viris loquēdi⁹ fiducia suberit
ꝓ vtilitate cōi: sꝫ erūt in silētio ⁊ q̄ete: aut certe sub
colore honestatis: magnis ꝑsecutionib⁹ affligētur.
Et quidē opus singulare censere. cū omnia pene q̄
sunt regulis subnixa diuinis: humanis cōmutabū
tur illecebris: Tūc pachomius exclamauit ad domi
nū dicens. Omnipotēs de⁹ si sic erit: vt q̄d ꝑmisisti
cenobia ista cōstitui? Si eīn in tēpore nouissimo: q̄
fratrib⁹ ꝑerūt: ꝑuersi futuri sunt: q̄les erūt illi q̄ sub
eorū regimine versabūtur. Cec⁹ eīn ceco ducatū pre
bēs: vterq̄ in foueā cadūt. Heu me q: frustra ⁊ in
uacue laboraui. Memēto dn̄e studioꝝ meo[illegible] q̄ tuo
munere perfecisti. memēto famulorū tuoꝝ: q̄ tibi to
ta mēte deseruiūt: memēto testamenti: tui: qđ vsq̄
ad cōsummationē seculi a tuis promisisti custodiri
cultorib⁹. Tu nosti domine: q: ex quo suscepi hūc ha
bitū monachi nimis humiliatus sū in cōspectu tuo
nūq̄ satiat⁹ sum pane ⁊ aqua vel qualibet creatura
alia quā fecisti. Hec eo dicente: vox ad ad eum facta
est dicēs. Ne glorieris pachomi cū sis homo: ⁊ indi
geas misericordia: quia cūcta que cōdidi: mea mise
ratiōe subsistūt. Qui cōfestim prostratus ī terrā: mi
sericordiā dn̄i postulabat dicens. Omnipotēs de⁹
veniāt mihi miseratiōes tue ⁊ viuā ⁊ ne auertas mise
ricordias tuas a me q: mia ⁊ veritas tua sp̄ suscepe
rūt me: Scio eīn ego dn̄e q: mutēt ⁊ claudicāt vni
uersa sine ꝓtectiōis tue auxilio. Hoc eū dixisset: asti
terūt sup eū āgeli lucis: ⁊ iuuenis ī medio eoꝝ ineffa
bili pulchritudine atq̄ claritate resplēdēs q̄ istar so
lis ex se fulgoris radios emittebat habēs sup caput
coronā spineam: ⁊ leuantes a terra pachomiū an
geli dicunt ei. Quoniā petisti a dn̄o miam ecce ve
nit tibi misericordia tua deus glorie iesus xp̄s fili⁹
dei patris vnigenitus: qui missus est in hunc mun
dum: ⁊ ꝑ salute generis humani crucifixus est: spi
neam ferens in capite coronam. Et pachomius ait
Oro dn̄e: nūquid ego te crucifixi. Et dn̄s placidior
ait ad eū. Non tu q̄dē crucifixisti me: sed parentes
tui. Verūtn̄ aiequior esto ⁊ confortet cor tuū quia
posteritas tua manebit in seculū nec vsq̄ in finem
mūdi deficiet: ipsiq̄ q̄ post te futuri sunt de ꝓfunda
illa caligine liberabūt quotq̄t vixerint abstinēter: ⁊
curā salutis ꝓprie gesserint. Modo nāq̄ q̄ ꝑsentia
tua se cōtinēt tuaq̄ sequētes exempla virtutū ma
xima grā luce resplēdēt: post te ꝟo q̄ in huius seculi
caligine fuerint imorati: q: prudēter intelligēt que
petēda sunt q̄ ve fugiēda: ⁊ spōtanea volūtate nul
lo humanitus vtentes exemplo: de tantis exilierūt
tenebris omnemq̄ iusticiam seruantes: eternā vi
tam toto corde dilexerunt amen dico tibi qui cum
istis erunt qui nunc tecum in summa continentia ⁊
sanctitate preclari sunt: eandēq̄ salutē ac requiē
sortient. Hec dicens dn̄s ascēdit in celū. Sic autē
illustratus aer est: vt splendor lucis illius nō possit
humanis sermonibus explicari.

Exhortatio resistendi cōtra dyabolum.

Unc pachomius sup his q̄ sibi ostensa
sunt: synaxim cū vniuersa fraternitate
cōuchit. Et officio fctō solēmter ad im
pleto dicti monachi iuxta ꝯsuetudinē co

rū senc ad audiēdū̄ vbū̄ cōfluxerūt qui apiens os suū docebat eos dicēs Filioli mei ꝙtacūq3 ē virt⁹ in nobis atq3 possibilitas. p salute nr̄a certare fortit̄ et aduersus armatū hostē viriliter dimicare debem⁹: p̄ius ꝙ̄ vētat tp̄s i q̄ nosmetipsos si tā̄ inertes fuerim⁹ ac desides: miserabili lamētatione plāgam⁹. Non negligamus dies nostros: quos largitus est nobis dominꝰ: sed operemur in eis cū̄ tota alacritate virtutē. Dico enim vobis qm̄ si sciretis: quāta sancti in celestibus bona parata sunt: et que tormēta maneāt eis qui a virtutis itinere deuiarunt: et cognita veritate nō in ea digne versati sunt: summis virtutib⁹ eterna supplicia vitātes hereditatē illā beatā: que dei famulis pmissa ē: festinaretis adipisci: quā nemo nisi malus ac perditus fugit ac negligit: q: quid admittit penit⁹ nescit quē iāq3 respicere opoztet et terrenis absolui cupiditatib⁹: vt mala preterita deflēdo fugiter indulgētiā domini cōsequat̄: et sic ad meliora cōuersus iter suū dirigat: quaten⁹ in exitu vite letus exultēs ad celestē regē cū̄ magna laude pueniat: quādo terrestre hoc habitaculū deseruerit: aīa ad cognitionē sue substātie properat. quādo celestib⁹ sociata virtutib⁹ ad patrē luminū puenire festinat. Quid extollit hō per vanā gloriā. Quid erigit̄ puluis. Quid superbit terra et cinis. Plangamus nosipsos pot⁹ dū̄ tēpus habem⁹ ne cum fuerit expleta singulis determinata dilatio: tunc inueniamur tempus penitētie exposcere: quando iam accipere non meremur. In hac enim vita nobis peccata deflere permissum est in inferno autem a sancto Dauid propheta dictum est: quis cōfitebitur domino. Nimis anima illa probabitur infelix: et omni lachrymarū fonte plāgēda: que seculo renunciatus iterū̄ seculi actibus implicatur: et inutilibus dudum curis exuta rursum redit ad dura seruitutis obsequia. Et ideo charissimi fratres: ab hoc instabili mundo: et post paululum transituro: ppetuam beatamq3 vitā nobis non patiamur auferri. Vereor autē et tot⁹ penitus intremisco: ne carnis nostre parentes vsi seculi rel⁹ et vite presentis occupati negocijs: qui putant nos defuisse mundi mala: et ab hinc ia3 vita frui perpetua: suo nos iudicio cōdēnent: dicentes nobis. Quomodo lassati estis in semitis nostris tantis obsessi miserijs. Exuta nāq3 ta3 magna tristicia vobis etiam mero accessit et penis nostris vester ignis adiectus est. Rami quippe vestri fructus ferunt inutiles: nec fructus quos in flore monstrauerunt: ediderunt. Sed et illud propheticū: et si vobis ingerant: ex parue sco. Ideo in deprecationē venerunt: derelicti facti sunt et abominales: et corona capitis eorum sublata est. Ciuitates ad austrum site clause sunt nec est qui aperiat eas. Tollatur igitur impius: ne videat gloriam dei: Hec cogitantes fratres mei totis certemus viribus ne ab hoste superemur. Ille semper insistit vt perimat: nos sollicite vigilemus: ne quod absit eius fraude perimatur. ¶ Ante omnia pre oculis habeamus vltimū diē: et momētis singulis eternoꝝ dolorū supplicia formidemus. His enī̄s causis anima se cōsuescit agnoscere: corpusq3 ieiunijs ac vigilijs deprimēs: ipsa i merore luctuq3 cōtinuo pseuerat. donec spirit⁹ sancti calore succēsa: superne cōtēplationis mereatur auxiliū̄: et a cōtagijs exuta terrenis diuinis iugit̄ exerceat̄ aloquijs alias etiā qui sp̄ hec cogitat: puritatē mētis obtinet. humilitatē cordis acquirit: vanā gloriā respuit: omni seculari prudētia carere cōtēdit. Philosophetur ergo charissimi fratres: anima spiritalis quotidie aduersus crassa3 carnis sue materiā omniq3 circūspectiōe cū̄ ea taliter agat: qten⁹ ad meliora sibi cōsentiat. Et cū̄ vespere puenit ad statū singulis mēbris corporis sui dicat. Donec simul sim⁹: obedite mihi suadenti que recta sum: mecumq3 domino cū̄ alacritate seruite. Manibus suis dicat. Veniet tp̄⁹ quādo iactāt ia nostro cessabit: qm̄ pugill⁹ amittet̄: iracūdia nūc erit: qm̄ palme q̄ ad rapinas extēse sunt cōquiescēt. Pedib⁹ dicat. Erit quādo ad iniqtatē nō valebitis prorsus occurrere: quādo prauitatis itinera nō poteritis itrare. Cūcta q̄q3 mēbra sua similiter alloqtur et dicat eis. Anteq̄ mors nos abinuice3 dirimat et separatio q̄ de peccato primi hoīs accidit impleat̄: certem⁹ fortiter: stem⁹ pseuerāter viriliter dimicem⁹: sine torpore atq3 pigricia domino seruiamus: vsq3 dū̄s rursus veniat et tēpora3 abstergēs sudores nostros ad imortalia nos regna perducat. Fūdite lachrymas: oculi demōstra caro tuā nobiles seruitutem: collabora mecum in precibus quibus deo confiteor ne cum requiescere vis atq3 dormire perpetua nobis cruciamenta conquiras. Et ideo vigila semper in operibus tuis quia si ea sobrie gesseris: bonorum tibi retributio copiosa perueniet. Quod si neglexeris tormentorum genera miseranda succedent: et tunc audietur vlulatus anime deflentis ad corpus. Heu me quia colligata sum tibi: et propter te penam perpetue condemnationis accipio. Si hec intra nos assidue tractemus: efficiemur vero templum domini et spiritus sanctus habitabit in nobis: nec vlla nos sane poterit vlterius circūuenire versutia. Super decem milia quoq3 pedagogorum magistrorum doctrinam timor domini per cogitationes huiuscemodi nos erudiet: prudentesq3 constituet: et quecumq3 humano sensu non valemus attingere hic nobis spiritus sanct⁹ inspirabit. Na3 quid oremus: vt beatus ait apostolus sicut oportet nescimus: sed ipse spiritus postulat p nobis gemitibus inenarrabilibus. Sed ne vos multum laborare cogamus: hunc terminum sermonibus nostris imponimus. Deus pacis et gratie confirmet vos, atq3 corroboret i timore suo fratres. Amē. Hec dicēs sine mora discessit: et commendans eos domino profectus est.

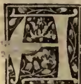
¶ Qd̄ Pachomi⁹ i spū̄ meruit scire secreta hoīm.

Cum q3 pergeret ad monasteriū̄: cui cognomē erat thabēnēse cum theodoro et cornelio: ceterisq3 ꝙ̄ plurimis fratribus: substitit parum per in itinere velut interrogans aliquem de quoda3.

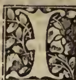
secreto negocio: ⁊ cognouit in spiritu vnum demandatis que prefixerat in monasterio, fuisse neglectũ. Preceperat enĩ qui in pistoria arte laborabãt: vt si qñ facerẽt oblationes nihil loquerẽt̃ superuacuũ sed apud seipsos salutaria meditarẽt̃ eloquia. Uocauit ergo theodoꝝ qui ipsi9 monasterij curã gerebat ⁊ dixit ei. Uade secreto: solicitus inquire qd fratres sero cũ oblatiões facerẽt sunt locuti: ⁊ quicquid deprehẽderis ad me referre curabis. Qui pgens diligẽter inuestigauit oĩa: ⁊ ea que didicit sancto nunciauit. Qui dixit. Nũc existimãt fratres: ꝙ indiciones quas eis dedim9 seruãdas humane sint ⁊ nesciunt: quia pro cõtemptu etiã minimoꝝ mãdati magnũ periculũ negligẽti maneat. Nõne septẽ dieb9 israel silẽtium circa hiericotinam ciuitatẽ concorditer tenuit: deinde tẽpore constituto populus exclamans protinus cepit: ⁊ ita preceptum dei: ꝙꝙ datum per homines nulla dissimulatiõe cõtempsit. Nũc ergo deinceps monachi ꝑcepta nostra custodiãt: vt hoc eis peccatũ negligẽtie remittat̃. Siqdẽ ⁊ nosipsi q̃ alijs indicim9: oi sollicitudie custodiam9. Tũc igressus monasteriũ post horationes venit ad fratres q̃ psyatos opabant̃: sedensq̃ cũ eis cepit ipse texere. Trãsiẽs aũt puerul9 q̃ cõstitut9 erat ad obsequiũ ei9 qui septimanã faciebat intẽdit texẽtez beatũ Pachomium: ⁊ dicit ei. Non bene pater operaris: alio modo abbas Theodorus intexit: ⁊ mox surgẽs ait ad puerum. Ostende mihi fili quomodo texere debeam. Et cũ didicisset ab eo: sedit rursus ad opus suũ mẽte tranquillus: ⁊ in hoc facto superbie spiritus cumprimẽs. Nã si ẽm carnẽ quãtulũcũq̃ sapere: nequaꝙ pueri monitis acqescceret sꝫ poti9 increpasset euz ꝙ vltra etatem loqui presumeret.

Diabolus ostendit se pachomio.

Alio vero tempore cũ se remouisset ab omni conspectu: ⁊ in secreto suo moraretur: introiuit ad eũ diabol9 habitu simulato ⁊ ex aduerso consistens: aue inquit Pachomi. Tunc ipse reuelante sibi, spiritusancto visionem renuens inimici cogitabat intra se atq̃ dicebat. Aduentus christi tranquill9 est: ⁊ visio eius omni timore libera: ⁊ gaudio plena est. protinus enim ⁊ humane cogitationes abeunt ⁊ desideria eterna succedunt: ego autem nunc turbatus varijs cogitationibus estuo: Et continuo surgẽs ac signo crucis se muniens: extendit manus suas vt ipsum comprehenderet. Et exsufflans in eum dixit. Discede a me diabole: quia maledictus es tu: ⁊ visio tua ⁊ artes insidiarum tuarum: nec habes locũ apud famulum dei: ⁊ factus veluti puluis: cellam eius molestissimo fetore compleuit: ita vt ipsaz cõfunderet heremum voce magna proclamãs. Modo te lucratus essem: ⁊ sub mea potestate redegissem; sed ꝓcessa est virtus christi. Ideo debeo tẽptare vos in oĩbus. Uerũtamẽ quãtuz possum vos impugnare nõ desinã: oportet enĩ me opus meũ sine intermissione implere. Pachomius vero cõfitebat̃ dño cõfortatus spiritusancto gratias agens ei: de miris erga se beneficijs atq̃ muneribus.

Quod virtus diaboli ostensa est Pachomio.

In hoc etiã monasterio quadam nocte cũ theodoro deambulans subito ꝓcul intuitus ast grãdem fantasiam multa seductione ita cõpositã. Erat enĩ in habitu mulieris excedẽtẽ omnẽ humanã pulchritudinẽ ita vt q forma ei9 ac dispositio ⁊ visus exponi nõ possit: hãc vidẽs et Theodorus turbat9 est valde ⁊ vultus ei9 immutatus est. Quẽ venerabilis senex vidẽs nimiũ formidare: confide in dño ait o Theodore: ne aliquatenus expauescas. Hec dicẽs stetit in oratione: supplicãs dño vt stupẽda illa fantasia: diuine maiestatis potẽtia solueret̃. Cũq̃ simul orarẽt: cepit illa prima fieri quã ꝑcedebat plurima demonũ multitudo. Cũ ergo ꝑces suas Pachomius explicasset illa veniẽs ait ad eos. Quid superfluo laboratis: dum contra me nihil agere possitis? Ego nãq̃ potestatẽ accepi a domino tẽptare quos volo. Et interrogauit eaz pachomius dicẽs. Quid vis esse: vel vnde venis: aut quez tẽptare tu queris? Que ait: ego sum diaboli virtus ⁊ mihi caterua demonũ subiecta est. Ego sum que femina in terra ꝑcipito: ⁊ caligine mortifere voluptatis, inuoluo. Ego iudam quoq̃ decepi ⁊ ab apostolatus deieci fastigio. Et te igit̃ o pachomi expetiui a dño ⁊ ipugnare nõ cesso: nec possum ampli9 opprobria demonũ sustinere: ꝙ vniuersis impugnationib9 ac ꝑlijs meis superior extitisse monstreris. Nullus enĩ me sicut tu sine viribus reddidit. Nam iuuenib9 ⁊ senib9: necnon ⁊ pueris doctrina tua me subdidit: ⁊ vt ab eis penitus cõculcarer effecit: tantum cõgregãs cõtra me exercitum monachoꝝ: et muro inexpugnabili: dei timore circũdãs ita vt ministri mei nõ valeãt ex vobis queꝙ̃ sua multiplici fraude seducere. Hec nobis oĩa ꝯtingũt: ꝓpter verbũ dei factũ hoiem: q̃ vobis potestatẽ tribuit: nostrã cõculcare virtutẽ. Et Pachomi9 ait. Quid igitur? Me solũ sicut dicis tẽptare venisti: an nõ alios Et ait: ⁊ q̃ tui sunt similes. Iterũ sanctus vir interrogauit eã dicẽs. Ergo ⁊ Theodorũ? Illa rñdit: et te et theodorũ expetiui: ⁊ potestatẽ accepi tẽptare vos: sed appropinquare vobis penit9 nequeo. Et iterrogãtib9 eã: cur nõ possit id agere: rñdit. Si vobiscũ pugnauero nõ paruã vobis vtilitatẽ cõmodi ministrabo: maxime tibi o Pachomi: q̃ ad tãtã celsitudinẽ ꝑuenisti vt corporeis oculis: gloriã dñi dign9 sis habit9 intueri. Sed numqd in ꝑpetuũ cum tuis monachis habitabis: quos nũc ⁊ orationibus ꝓtegis ⁊ exhortatione corroboras. Erit tẽp9 post obitũ tuũ qñ inter eos ꝓut libuerit debachabor: et agam de his quecũq̃ placuerit mihi. Tu nãq̃ facis

vt nūc a tāta monachoꝝ ꝯgregatiōe cōculcer. Et sanctus vir. Unde scis inquit infelix. Quia forsitā post nos meliores erunt: qui xp̄o sincera voluntate seruiētes. eos qui ad disciplinā domini cōfugiēt: et doctrinis spiritualibus imbuent: et pijs exemplis edificent. Noui ait illa ꝙ contra caput tuū mō mētitus sis. Tunc Pachomius ait: tu mēdacij principatū geris: nā ꝑscire nihil omnino ꝓuales. Hoc enim solius dei est: ⁊ maiestatis eius ac ꝑsciētie ꝓprium cūcta ꝑnoscere. Que respondit. Scd̄m ꝑsciētiā quidē: vt dicis: nihil penitus noui cōijciēdo tamē plura cognosco. Et Pachomio sciscitāte: quomodo cōijciat ait illa. Ex ꝓcedētib⁹: que sunt euentura cōsidero. Et vir sanctus ait ad eā. Quō cōijcere possis exprime. Et illa: oīs (inquit) rei p̄cipiū ꝓcessu tēporis ad cōcitū tendit augmentū. Deinde ad detrimentū demergitur. Sic ergo et de diuina hac vocatione conijcio que inter initia sua celesti roborata presidio signis ⁊ prodigijs validisq̄ virtutib⁹ creuit. Cum igitur senescere ceperit opprobrioꝝ minuetur in crementis: aut tēporis diuturnitate lacescēs: aut negligētie torpore deficiens. Tunc igitur aduersus huiuscemodi potero ꝑualere. Sed ⁊ nunc opus meum est supplantere quos possum. Magnos viros temtare non desino. Cui Pachomius ait. Si vt dicis magnos temptare viros nō desinis: propriūq̄ opus tuū: aiaꝝ ꝑditionē esse ꝓfessa: es vt pote que cūctos excellis in malicia demones: dic quō aduersus dei famulos nūc nō pōt ꝑualere. Et illa. Iā tibi (inquit) aū ꝑdixi: ex quo mirabilis incarnatio xp̄i facta est in terris: nos sine viribus prorsus existere: ita vt ab his qui credunt in nomine ei⁹ illudamur vt passeres. Uerūtū ⁊ si infirmi sum⁹ redditi: nō vsq̄ adeo gerim⁹ ocia: vt quos nō possumus decipere moliamur. Nūq̄ quippe q̄escimus aduersari generi vr̄o, serētes malas cogitationes in animab⁹ eoꝝ qui cōtra nos decertare cōtendunt. Et si nobis titillantibus annuere eis ex parte aliqua senserimus: tunc amplius nequissimas cogitationes immitimus: et diuersarum voluptatum incendia ministramus: et ita ꝑliantes acerrime subintram⁹ eos: nostreq̄ potestati subijcim⁹. Si vero viderim⁹ ea q̄ suggerit a nobis eos econtrario nō solū nō suscipere: verū nec libēter attendere: fide que in xp̄o est vigilāter ⁊ sobrie se munire: sicut fum⁹ dissipat in aere: sic ab eoꝝ cordib⁹ pellimur ⁊ fugamur. Nō oībus etiā virib⁹ nostris ꝑmittimur cū oī hōie congredi: nō oēs possunt nostros impetus sustinere. Nā si cōcederetur nobis passiꝫ contra omnes tota nostra fortitudine depugnare: multos possemus qui nunc tuo tuentur labore decipere. Sed quid agimus quia iuuantur ꝑcibus tuis et virtute ac potentia crucifixi muniunt. Tūc sanct⁹ Pachomi⁹ voce magna cū gemitu dixit ad eā. O indomitabilis nequitia vestra: que nunq̄ aduersus gen⁹ humanū seuire desistit: donec iterū diuina virtus idest dei filius de celis ad veniens: ex integro vos cōsumat ⁊ ꝑdat. hec dicēs: increpauit catervā demonū sub noīe xp̄i. Que mox dissipata est et ad nihilū dissoluta. Mane aūt facto: conuocans Pachomius oēs fratres q̄ vel sanctitate vite vel antiquitate tēporis eū ꝑcedebāt: exposuit eis cūcta q̄ viderat a malignis spiritibus. Insinuauit etiā ꝑ epistolas suas absentibus muniēs eos in disciplina atq̄ timore dn̄i: et instruēs ꝓuidēter: vt in nullo prorsus fantasijs demonū cedāt nec insidiarū multiformia prestigia extimescāt. Qui vidētes ⁊ audiētes q̄ per diuinā gratiā ab eo miracula gerebantur corroborati atq̄ solidati fide: cū omni alacritate labores continentie sufferebant.

¶ Quod Pachomius sanauit quem scorpio percussit.

Interea alicuius fratris q̄ patiētie senis emul⁹ ⁊ imitator erat cū staret ad orationē: percussit scorpi⁹ pedē ⁊ adeo virus infudit vt vsq̄ ad cor eius dolor excuteret: ⁊ spiritū paulominus exalaret. Qui sic affectus extremo cruciatu: nō tū se cōmouit a loco suo donec fineretur oratio pro quo statim Pachomius preces christo fudit: ⁊ pristine sanitati restituit.

¶ Quod infirmitas corporis quandoq̄ proficit ad salutem.

Theodoro quoq̄ grauis passio ca xpitis inflicta dolores acerrimos excitabat. Qui cū rogaret Pachomiū: vt cū suis releuaret orationibus: ait ad eum. Putasne fili ꝙ alicui contingat dolor aut passio aut aliquid hmōi sine permissione dei. Idcirco in dolore sustine: ⁊ in humilitate tua patientiam habe. ⁊ qū voluerit dn̄s tibi cōferet sospitatem. ꝙ si et diutius probare dignatur: esto gratus vt fuit ꝑfectissimus ⁊ patientissimus Iob: q̄ multas tribulationum ⁊ cruciatuū tēptationes excipiens dn̄m benedicebat. Et sicut ille: tu quoq̄ pro doloribus tuis maiorē requiem a xp̄o ꝑcipies. Bona quippe est abstinētia: ⁊ in oratione perseuerentia: tamē infirmus premiū magnū adipiscitur: cū longanimis ⁊ paciens inuenitur. Et q: nobis de magnanimis viris sermo precessit necessariū reor vnius adhuc viri tolerātiam: que cūctā laudē trāscēdit humanā proferre in mediū pro vtilitate multorum.

¶ De patientia zachei monachi.

Zacheus q̄dā monach⁹ post lōgū cōtinētie tēp⁹: regio morbo corrept⁹: sequestratā a fratrib⁹ habuit cellā: tota vita sua pane tātū ⁊ sale contētus. Semꝑ autē psalmos ꝑsatos operabaf tantāq̄ ꝯtritionē ꝓpter dominum habuit vt sepenumero funiculos itorquēs cōpungerent man⁹ ei⁹ ⁊ sanguinis guttas effluerēt intantū vt ex ipso ope magna viri tolerantia mō

straretur. In tanta igitur infirmitate corporis con
stitutus nunꝙ fratrum collectā deseruit: sed ad ex-
plēdas omnes diurnas orationes sollicite conuola-
uit. Nunꝙ dormiuit interdiu. Consueuerat autem
per singulas noctes priusꝙ caperet somnū quedā
de scripturis meditari totaqꝫ mēbra sua xpi signa-
culo muniens: glorificabat iugiter dñm: ⁊ ita paulu
lum quiescebat. Deinde circa noctis medium sur-
gens vsqꝫ ad matutinas orationes alacriter perma
nebat. Huius aliqñ manus quidā frater inspiciens
opis nimietate atqꝫ violentia fortiter sauciatas: et
respersas sanguine: dixit ei. Quid ita pater durissi-
mo labore te discrucias: maxime tali infirmitate de
pressus. An forte metuis ꝙ apō deū cōtrahes offen
sam vel ocij crimē incurras: si nō sedulo fueris ope-
ratus. Scit dñs ꝙ pateris: et q: nemo tātis tribu-
lationibus afflictus vllum valet opus attingere: p̄-
cipue tu q nulla necessitate cōstringeris. Nam si pe
regrinis ꝓpter deū sufficiētiam vsqꝫ largimur: quā
tomagis tibi tāto pr̄i cū deuotione seruiamus. Ad
quē ille respōdit. Impossibile ē mihi nō opari. Et
frater ait. Si hoc inquit tibi placet: saltem manus
tuas oleo perunge: ne tātus sanguinē pfluentes in
labore deficiāt. Qui cōsilio acquiescēs: fecit qō hor
tatus est eum: ⁊ intātum vulnerate manus eius gra
uate sunt: vt nequaꝙ posset sufferre cruciatus. Ad
quē visendū beatus Pachomius veniens ait. Pu
tabas frater ꝙ te oleum posset iuuare? Quis ꝟo te
coegit ita sedulo laborare: vt sub pretextu opis in
hoc visibili oleo magisꝙ in deo spem poneres. Aut
nūqd impossibile est sanare te. Aut ignorat egritu-
dines singulorum nostrisqꝫ cōmonitionibus indiget:
vel despicit nos: qui est natura misericors. Sed vti
litatē cōsiderās animarū nostrarū sinit ad momen
tum pati tristiciā vt tolerātie perpetua premia lar-
giatur. Sup ipsum igit̄ omnē curā nostrā sollicitu-
dinemqꝫ iactemus. ⁊ quādo voluerit vel quomodo
iudicauerit. ipse terminū doloribꝰ nostris benignꝰ
imponet. Qui respōdēs ait. Ignosce mihi venera-
bilis pater: ⁊ ora ꝑ me dñm: vt ⁊ hoc mihi delictum
remittere pro sua pietate dignetur. Asserebāt autē
plurimi de hoc sene ꝙ per annū integrū fleuit: post
biduanum ieiunium parum cibi pcipiens. Hūc san
ctus Pachomius monachis ꝓponebat velut exē-
plum bonorum operum firmamētumqꝫ virtutum. Ad
quem etiam eos q erāt in merore positi dirigebat
quia ⁊ habebat cōsolatorium verbum: sicut nullus
alius. Qui vsqꝫ ad finem fortiter decertans in sene-
ctute sancta pro doloribus tantis eterna solatia re
cepturus migrauit.

De obitu sancti Pachomij

Certus itaqꝫ Pachomius ꝙ talentū sibi
creditum: nūꝙ prorsus abscōderet sed om
nibus perogās ⁊ hūc ⁊ alios ꝙplurimos
perfecte conuersationis ad xp̄m ante pre-
miserit diem festum leta mente celebrabat: super tā
tis ac talibus fructibus a domino sibi concessis de
quibus noster hic sermo q: diu productꝰ est deo gra
tias refero. Post beatissimum vero paschalis festi
diem multis fratribus ad dñm premissis ad postre
mum ipse quoqꝫ beatus Pachomius infirmatꝰ est
et ministrabat ei. Theodorus cuius sepe memini-
mus. Et ꝙuis esset toto corpore attenuatus ac de
bilis faciem tamen habebat hilarem atqꝫ fulgentē
ita vt ex hoc quoqꝫ videntibus pie mentis ac since
rissime cōscientie sue mōstraret indicia. Ante duos
ergo dies sancte dormitionis sue cōuocāns vniuer
sos fratres ait ad eos. Ego quidem charissimi viā
patrum securus ingredior. Iam video me a domi-
no protinus euocari. Vos ergo mementote verbo
rum que a me frequēter audistis ⁊ vigilātes. in pre
cibus sobrij estote in operibus vestris. Nulla sit cō
iunctio cum sectatoribus miletij vel arrij seu xp̄i pre
ceptis aduersantibus. Cum illis aūt conuersami-
ni qui deum metuunt ⁊ possunt prodesse vobis in
conuersatione sancta ⁊ animabus vestris prestare
solatia. Ego iam delibor ⁊ tempus mee resolutio-
nis instat. Eligite igitur ex vobis fratrem me pre-
sente: qui post deū presit omnibus curāqꝫ vestram
gerat animarum. Quātum vero mea discretione ꝑ
pendo petronium ego ad hoc opus idoneum dico
vestrum autem est qō expedit vobis eligere. Rece-
perunt ergo ⁊ hoc obedientissimi filij cōsilium pr̄is
Erat enī Petronius potens in fide. humilis in cō
uersatione. intellectu prudentissimus. bonis mori-
bus. discretione perfectus. Pro quo precem domi-
no sanctus Pachomius fudit. q: ⁊ ipsum in mona
sterio cognomento thinobosyorum egrotare com
pererat. Cui licet absenti cunctam fraternitatē cō-
mendauit in dño mittens ad eū protinus vt veni-
ret. Et signaculo xp̄i se muniens atqꝫ angelum lu-
cis qui fuerāt ad se directus. aspectu intuens hilari
sanctam reddidit animam. xiiij. die mēsis chon sm
egyptios. qō est iuxta romanos ad septimum dies
Iduum maiarū. Cuius venerabile corpusculum. di
scipuli eius sicut dicebat pro more curātes totā no
ctem super illud duxere peruigilem. psalmos hym-
nosqꝫ canētes. sequēti vero die sepelierūt eū in mō-
te vbi fuerat constitutum. Illi aūt q missi erant ad
sanctum petronium eū deduxerūt adhuc infirmita
te ipsa laborantē. Qui paucis diebus totā fraterni
tatē gubernans: ⁊ hic ī pace defunctꝰ est: relinquēs
post se virū iustum et acceptissimū deo Orsisiū no
mine. Hec igitur nos ex multis eorum meritis descri-
psimus pauca et ex magnis pauca digessimꝰ: nō vt
illis honor aliquis prestaretur: nec enī fas est eos
nostris indigere preconijs: quibus sufficiēs est eter
na laus ⁊ indefficiēs gloria: quā coram christo ⁊ san
ctis angelis eiꝰ adepti sunt: ⁊ plenius cum suis cor
poribus in resurrectione omnium consequēter. Ful
gebunt enī sicut sol in regno dei q glorificantes se
glorificare testatus est: sed vt nos emulatores eorum
pro nostris efficiamur viribus: cum vitas eorū pre-
clarissimas agnoscētes: eas imitari christo donāte

contendimus: precibus semper adiuti beatorũ patrum patriarcharum prophetarum: apostolorum: martyrum: omniumqꝫ sanctorum per quos omnipotens ⁊ clemẽs deus noster beata ⁊ coeterna ⁊ cõsubstantialis et inseparabilis trinitatis pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus glorificetur iugiter ⁊ collaudetur: q2 ipsi debet ois laus ⁊ gloria in secula seculorũ. Amẽ.

¶ Explicit sancti Pachomij vita.

¶ Incipit de Christiano monacho.

Quidam cenomanensis nomine Christianus: iuuenis conuersus est in heremitorium quoddam in archiepiscopatu thuronensi quod dicitur gastinectum: vbi cũ fortiter tentaretur a carne sua affligebat se: in quadragesima ieiunabat et abstinens se ab omni potu: preter vnũ diem in septimana. In hyeme stabat vestitus in aqua frigida vsqꝫ ad collum. disciplinam sibi dabat vsquequo virge dirũperẽtur. Quod cum quadaꝫ die hoc faceret: ⁊ se cecidisset vsqꝫ ad sanguinem audiuit vocem a parte occidẽtis dicentem. Nil prodest tibi quod facis. Iste deus quem inclamas non dabit tibi quod petis: sed conuertere ad me et auxiliabor tibi. Quod ille audiens intellexit vocem esse inimici. Et cũ orasset deum vt auxiliaretur sibi cõtra temptationes: proposuit aggredi peregrinationem ad diuersos sanctos: vt ita finiret vitam suam peregrinando. Et cum diu hoc cogitasset accepto baculo egressus est nudis pedibus. Et cum venisset ante quandam ecclesiam: flexis genibus rogauit deum. vt daret ei bonum consilium vix ab oratione surrexerat: ⁊ ecce sensit fetorem magnum per quod intellexit diabolũ astantem qui ei suggerebat relinquere habitũ religionis ⁊ locum suum: ⁊ gratias agẽs domino de tali signo reuersus est ad fratres suos. Hic aliquãdo in festo sancti Stephani dormiebat ad matutinas. Et cũ legeretur illa lectio vbi legitur. lapidauerunt Stephanum expergefactus. ad hoc verbum reprehendit se de somnolentia dicens. Ve mihi q2 sic dormio ad obsequiuꝫ dei. Iste sanctus non dormiebat quando lapidabatur: ⁊ pro persecutoribus orabat ⁊ ego miser debueram rogare istum sanctum martyrem vt oret ꝑ me et post hoc cepit intẽtissime vigilare ⁊ rogare sanctum Stephanum vt oraret pro se. In crastino cuꝫ esset in refectorio anteqꝫ aliquid gustaret venit vox ad eum dicẽs. Tu intendis ad terrenas escas: ⁊ non cogitas de glorioso prothomartyre qui orat pro te Tunc aperti sunt oculi eius ⁊ leuãs oculos in celuꝫ vidit martyrem orãtem pro se sicut vox ei dixerat. Quod cum vidisset statim surrexit ⁊ petiit locum secretuꝫ in quo oraret ⁊ dixit. Sancte Stephane: q̃s tibi gratias agam de hoc tanto beneficio tuo. Nihil habeo ꝓprium quod tibi dem. Sed tamen hoc do tibi q̃ amodo pro amore tui nõ induar lineis sed laneis tñ quod ⁊ fecit. ¶ Hic cum postea moneret ceteros vt in bono proposito persisterẽt: narrabat dicens. Eram aliquando in castineto iacens in loco pleno paleis in solario quodam: ⁊ cum vellẽ repausare sentiebam nescio quid quod se mouebat sub renibus meis. Dixi quoqꝫ hoc magistro meo: sed illa motio non quieuit. ¶ Quadam autem die inspirante mihi domino: cepi euertere paleam lecti mei: ⁊ euersa palea cum nil inuenirem: leuaui vnum de asseribus solarij sub quo inueni vnum pedulem et in eodem magnam massam denariorum. Quos cum inuenissem relictis illis cucurri ad magistrum nostrum et confessus sum quid inuenissem. Ille iussit mihi vt afferrem illos ad se. Quod cum fecissem omnes fratres iussit congregari: qui omnes excommunicauerũt illum qui hoc fecerat. Quod cum audisset carpentarius quidam dixit se hoc fecisse: ⁊ petiuit veniam humiliter correctionẽ promittẽs. Magister autem indulsit ei: ⁊ iniunxit ei penitentiam. Sed denarios male acquisitos retinere noluit immo diuisit eos pauperibus et egenis.

¶ Explicit vita sancti Christiani monachi.

¶ Incipit prefatio in vitam sancti Iohãnis eleymonis episcopi Alexãdrini: al's elemosynarij appellati.

Cogitante me ac diu tacite sollicite mecum considerante: quid in domo dei commodius ac dignius operari potuissem: ne ea videlicet presumerem: que mihi ex ministerio credito commissa nõ sunt. Nec rursus illa arriperem. que ingenioli mei vires excedũt secũdum illud Salomonis. Mel inuenisti comede quod sufficit tibi ne forte satiatus euomas illud. Et alibi. Altiora te ne quesieris: ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. Ecce subito quidam strẽnui ac studiosi viri me cohortari voluerunt: vt in latinum sermonẽ verterem Leontium de vite residuis Iohãnis Alexandrini antistitis: quem greci propter multiplicem cõpassionem quam erga omnes possidebat merito et absolute eleymona id est misericordem appellãt quatenus tantus vir non tantum sermone greco: verũetiam latino eloquio pollentibus vtilitati eẽt et commodo. Quapropter quia me dignum ad tantum opus atqꝫ ydoneum minime perspexi. Leuaui oculos meos in montes: vnde veniret auxilium mihi. Sicqꝫ solatia patrum: ⁊ orationes adhibens taꝫ proficuum virum non passus sum celare latinis. Sed licet membranas inciderim cedulas preparauerim: non tamen hunc in codicẽ ausus sum redigere anteqꝫ a dominatione vestra. O miles beate licẽtiã adipisci promerui. Neqꝫ enĩ satis est: vt absqꝫ vicario dei: absqꝫ clauigero celi: absqꝫ curru ⁊ auriga spũalis israelis; absqꝫ vniuersali põtifice; absqꝫ vnis

to Papa:absq; singulari pastore:absq; speciali pa
tre: absq; te omnium arbitro: aliquid consumme-
tur:aut diuulgetur. ¶ Tu enī teneβ claues dauid
Tu accepisti claues scientie. In archa quippe pe-
ctoris tui tabule testamenti:⁊ manna celestis sapo-
ris requiescunt. Tu enim quod ligas: nemo soluit:
quod soluis nemo ligat:quod aperis nemo claudit
quod claudis nemo aperit. Uicem namq; in terris
possides dei. ¶ Cum autem hunc beatū in latinū
veterem eloquium:nec grecorum idiomata:nec eo
rum ordinem verborum sequi potui vel debui. Nō
enim verbum e verbo:sed sensum ex sensu excerpsi.
Sed nec latinas regulas vsquequaq; seruare cura-
ui dum tantū intentio mea illo tēderet:ex quo vti
litas nasceretur legētibus. Qua de re angelice do-
mine:non personam tantillitatis mee intuens:non
astutiam inuestigans. non verborum faleras requi
rens:sed potius pio cordis oculo:profectum legen
tium prenoscens:vt tantus vir tanq̄ exēplar ⁊ spe-
culū sit omnibus vestra apostolica autoritate trās
lationē hanc si vestro arbitrio placet firmate:si dis
plicet emendate:dum mō latinitas se tanto nō do-
leat esse sale priuatam: quo grecia se gaudet opi-
me conditam. Suscipe ergo sanctus a peccatore in-
terpretatū: ⁊ noli attendere per quē translatus sit,
sed quis translatus sit. Neq; enim propter fistulā
plumbeam aquam limpidissimā despicias:neq; p-
pter spinas que producunt rosam que producitur
spernas. Custos vero ⁊ amator tuus: quando vo-
luit. Pharaoni ⁊ nabuchodonosor iniquis regib⁹
somnia quibus futura prenoscerentur ostendit. ⁊
Cayphā impium quod expedieabt protulit: qui-
immo qui valuit a fine loq articulata v̄ba pmisit.
Salue presul amate deo:per secula salue.
Totius atq; orbis papa beate valde.

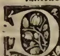
¶ Finis prologus.

¶ Incipit narratio sancti Leontii episcopi neapo
leos cyprorū insule in vitam sancti Iohannis eley-
monis alexandrini episcopi.

Intentio quidem vna est nostra
quoq; ⁊ eorum qui ante nos fue
runt studiosorum: ⁊ sanctorū vi-
rorum. super presenti memorabi
lis viri vite narratiōe. i. vt in om-
nibus quidem imitatio pie ⁊ vti
lis fiat. gloria autem ⁊ magnifi-
centia sancte ⁊ adorande trinita
ti referatur: ⁊ in hoc sicut ⁊ in omnibus que semper
in generatione ⁊ generationem propria luminaria
ostendit: ad illuminandos qui in tenebris ⁊ in vm-
bra mortis sedent peccatores. quoniam vero ami-
ci christi non valde miramur qui ante generationes
nostram fuerunt viri qui deo placita conuersatione
vixerunt. Sed de dyabolica operatione illos ser-
mones semper dicimus ad alterutrum: quia sub vi-
ris: qui ante nos fuerunt: non erat iniquitas homi
num multiplicata sicut modo: vt pdixit diuina scri-
ptura: eo φ abundauit iniquitas refrigescit chari-
tas multorum: ideo non valemus ad eorum consur
gere meritum. ¶ Huius rei gratia ad presentē san
cte huius vite narrationem ex parte venimus ostē
dere etiam diebus nostris volentes: ⁊ propositum
suum cogentes excellentiores nobis demonstrari: ⁊
angustam ⁊ arctam viam posse incedere ⁊ obstrue
re os loquentium iniqua: ⁊ anime noxios intellect⁹
vitare. Iam quidem ⁊ alij ante nos optima atq; ex
cellentissima de hoc admirabili viro ⁊ summo sacer
dote Iohanne philosophati sunt potentes existen
tes in opere ⁊ in sermone. Dico enim Iohannem ⁊
sophronium dei cultores ⁊ amatores virtutū: ⁊ pie-
tatis propugnatores: attamē q̄uis tales essent de
dignitate ⁊ merito studij viri istius: ⁊ ipsi omiserūt
⁊ idipsum perpessi sunt: quod nōnulli studiosi agri
cole vineam vberem ⁊ fructuosam vindemiantes.
Nam relinquunt vtiq; ex fructu benedictionē etiā
nolentes se retro sequentibus egenis eligentibus
idest colligentibus racemos in vinea: ex quibus su-
mus ⁊ nos minimi. Nam ⁊ omnes sancti isti: q̄uis
omni fortitudine sua fructiferam hanc oliuam que
in domo dei vt ait psalmista. Plantata est ppter
multiplices reuera oliuas q̄ in ea sunt zelo deivide-
miare studuerunt attamen lauit eos multus oliue
fructus domino dispensante. Nostram ergo vilem
⁊ frigidam alacritatem suscipite. vt duo vidue mi-
nuta non enim illis detrahētes. neq; qui possimus
eorum a deo donatam sapientiā imitari iusti gesta
scripture tradere festinauimus. sed primo quidē ve
lut intelligimus. non iustum esse ea que possunt vti
litatem audientibus facere. silentio occultare. ne ⁊
nos incidamus in iudicium serui illius qui talētum
in terra absconditit. Secundo autem vt in hac narra
tione nostra correctiores ⁊ delectabiles hystorie cō
scribantur: que scripte non sunt ab optimis viris: in
laudibus sanctissimi reuera atq; beatissimi Iohan
ni. Deinde vero quia sapientes ⁊ potentes in ser-
mone: amatores hystorie erant: sapienter ⁊ sublimi
ter materiam depinxerunt: quod maxime ⁊ peram-
plius erexit nos ad presentem sollicitudinem: vt eo
qui inest nobis pedestri: deformi humiliq; characte
re enarramus: vt possit ydiota ⁊ sine litteris de
his que dicuntur proficere.

¶ De zacharia ⁊ de natiōe meme: ⁊ φ iste
sanctus omnino non iurauerit.

Cum peruenissem Alexandriā ego in
dignus ad amplectandos sanctos et
victores martyres: kyrum ⁊ Iohānē
⁊ eorum iocundis epulis ⁊ refectionē
frueremur conuenientibus: ⁊ colloquē
tibus ibidem quibusdam viris venerabilibus atq;
philosophis: ⁊ disputaremus de scripturis ⁊ de ani
me institutione: venit ad nos quidam peregrinus
petens elemosynam. Dicebat enim se nuper de ca-
ptiuitate persarum ereptum. Accidit igitur vt nul-
lus de consedentibus inueniretur: habens obolū
aut nummum. Unus ergo de consedentibus habe-
bat illic astantem mercenarium callide datorē acci-

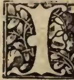
pictem tres tantum nummos per singulos annos habentem vxorem τ duos filios. ¶ Cumq; recessisset qui petebat prosecutus est eum ingeniose: τ abstulit a se quam ferebat cruciculam argēteam: τ dat ei dicens se non habere aliud aliquid vsq; ad filiquam vnam in vita sua. ¶ Ego igitur de hoc quod acciderat: immo quod gestum videram: per gratiam dei inuentus sum considerare quod fecerat: τ compunctus enarraui statim prope me sedenti: mēne nomine viro industrio τ timēti deum: qui τ erat ordinans dispensationem sanctissime ecclesie sub nobili τ beatissimo Johanne patriarcha. Qui cum me intuitus esset admirantem ac laudantem eum qui elemosynam fecerat: dixit mihi. Ne mireris eo φ ex traditione τ doctrina huiusmodi actionis operatore extitit. Et dicente me ad eum quomodo ꝓpter charitatem prodest hoc: mihi ipse respondens ait. Sāctissimo ter beato patriarche nostro ministrās permansit Johanni: τ tanq̃ filius proprius patris industriam suscepit: dicente sancto ad eum. Humilis zacharia esto misericors τ verbum ꝓmissionis habe ex deo per infirmitatem meā: quia neq; inuita mea neq; post mortem deerit a te deus: quod ser uat vsq; hodie. Multas enim benedictiōes mittit ei deus sed non dimittit quicq̃ quod nō statim det pauperibus: prope modum constringens τ in nihilum redigēs domum suam. Multotiens in exultatione inuenerunt eum quidam dicentē deo sic: aut tu mittēdo: aut ego dispergendo videbimus vero quis vincat: liquet enim quoniā tu diues domine τ vite nostre ministrator es. Porro aūt quādo subita euentum non habet ad horam aliquid quod det a se petenti: contristatus dicit ad tabernarium aut ad alium negociatorē da mihi vnum tremissē idest tertiam partem solidi auri: τ seruiam tibi vno mense vel duobus: vt vis: τ vbi vis: qm̄ esuriit valde q̃ in domo mea sunt. Et sumēs dat egēti: rogās vt nemini dicat. ¶ Cū q̃ienssisset me idē de cultor mēnas tāq̄ euāgeliū audientē se dixit mihi cū ꝯpunctiōe. In hoc miraris dñe iā si inuenisses sanctū patriarchā qd faceret. Aio ei. Quid amplius viderē. Tunc dixit mihi. Crede ꝑ indulgentiam dei ipse me fecit presbyterum τ vicedominū sanctissime ecclesie: τ vidit in eo opera: vniuersam pene naturam excedentia. Et si dignatus fueris in seruilia mea hodie veniendo sanctificare nos: enarrbo tibi gesta: que ipse inspectorē eorum factus aspexi. Cumq; hoc dixisset tenui manum τ erexi eum: apprehēdensq; duxit me in a deo seruatā domū suā. Itaq; cū volvisset nobis mēsam dignatus apponere dixi ad eū. Non iustum est o dñe anime cibū relinquētes: corpus ante animā reficere. sed magnū cibum qui non perit sumamus et post modū corpori necessitatem ꝑstemus. Cū ergo cepisset vitā sancti sine mēdatio recitare: primū inquit τ precipuū bonū eius fuit quoniā omnimodis non iurauit. Petij igitur chartam τ attramētariū: τ que dicebantur per ordinem annotabam.

¶ De stipēdijs paupeꝝ quos dños appellauit.

Promotus ergo τ in throno residēs in amica xp̄i magna ciuitate Alexādria decreto diuino veraciter: τ non ex hominibus neq; ꝑ hoīes hoc primū forte factū τ pmū oībus demōstrauit. Mittēs enī mox dispēsatores: τ eū qui dicebat̄ sup pacē: dixit corā oībus ad eos in honorabili secretario. Non iustū est o fratres ante alterius cuiusq; curā habere: q̄ xp̄i. Omni ꝯo multitudine que ꝯuenerat audito verbo compuncta ac sustinēte: dixit iterū ille beatus. Euntes ergo ꝑ totā ciuitatē cōscribite mihi vsq; ad vnū omnes dominos meos. Illis aūt nō intelligētibus q̄ hi dñi essent: sed rogātibus dicere τ mirātibus qui nam patriarche dñi existerēt rn̄dit rursus angelicū illud os τ ait. Quos vos egenos τ mendicos vocatis: istos ego dominos τ auxiliatores ꝑdico. Ipsi enī nobis vere τ auxiliari τ celoꝝ regnum donare poterūt. Et cū hoc multa velocitate vidisset factū xp̄i imitator: ꝑcepit eis ꝑ singulos dies stipēdia tribui et ꝑ ꝓpium dispensatorē prebere eis sufficientē necessitatem: plus autē erant q̄ septem milia quingēti. Tunc quasi pastor verus τ nō mercenarius cū sacro sancto ouili: τ cū ꝯuenētibus sanctis viris episcopis ad ecclesiā sanctā ꝑgēs cōsecrat̄ ē diuino iudicio.

¶ Quod aquam mēsurā τ pondus statuerit.

Iustum vero est τ hoc gestorū eius nō postponere bonum. In crastinū enim iterum mittēs per totā ciuitatē eosdē dei amicos yconomos τ cancellarios: τ reliquos q̄bus erat dispositio ciuitatis credita nonpmisit mensurā qualecūq; vel pōdus parū τ magnū in tota ciuitate: sed oīa in vna campana: idest iusta τ equali statera: modiorum arcabe: idest mensura modios tres: continēs: τ tertiā partem modij vendere τ emere contestabatur scribens in subscriptione sua: conditionem per omnem regionem habentem formam hanc. Johannes humilis τ exiguus seruus seruorum dñi nostri: omnibus sub paupertate nostra de gentibus: quicq; ab eodem domino nostro regimini subesse noscūtur. Hec egregio beato Paulo: per eum qui in eo loquebatur: christo iubente: τ omnibus legem ponente obedite prepositis vestris τ subiacete eis ipsi enim peruigilant quasi rationē pro animabus vestris reddituri. Credit tantillitas mea verbo diuino obedientes: vos suscipere petitiones nostras: vt ex deo: τ n ōex homine. vnde hoc sciens moneo charitatem vestrā vt nequaq; in quopiā vestrū appareat huiuscemodi preuaricatio. Deniq; vt ait diuina scriptura: statera magnā τ paruā odio habuit deus. Si vero quis apparuerit: post ꝑsentē subscriptiōis nostre ꝑditionē. istius modi crimē incidēs: vniuersas facultates suas indigētibus nō volēs sine mercede apponet. Ergo vt dignum memoria τ hoc ip̄m publicum precepturn hic ponere curauimus.

¶ Quod munera accipientes correxit.

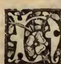
Elatum est autem aliquãdo huic diui nitus sapientias cõsecuto ꝙ per xenia ecclesie rectores emptas psonas acciperent: circa dispositiones captiuorũ Quod nihil negligẽs cõuocauit oẽs et neminem penitus exasperãs: super auxit mercedes: que eis prius dabantur: ponẽs verbis quatenus munera a quolibet omni modis mõ acciperẽt: qm̃ inquit ignis cõsumet domos munera accipientium. Extũc igitur p gratiã dei abundauerunt domus eorum: ita vt quidam ex eis additam sibi mercedem quãtitatem dimitterent.

¶ Quod licentiam ꝛ confidentiam se adire volentibus dederit.

Discẽs ħo aliquãdo iterũ ille ter diues: ꝙ quidã iniuriã paterenẽ ab aduersarijs suis: ꝛ volentes adire eum: timore cãcellariorum ꝛ ecclesie defensorũ atꝙ ei astantum phiberenẽ ꝯsideraiut tale quid deo acceptum negociumꝛ quarta ꝛ sexta feria publice ponens sellã ꝛ duo scãna: sedebat ante ecclesiam: colloquens quibusdam strenuis viris aut sancta euãgelia pre manibus tenens nullus tãti obsequij appropinquare sibi pmittẽs: excepto vno defensore ecclesie: licentiam et cõfidentiam dare festinãs se adire volenti bus quibus ꝛ cõfestim qḋ dignum erat per ecclesie defensores faciebat: ꝛ precipiebat vt nemo eorꝫ gustaret quousꝙ ordinarent capitulũ: ꝛ audiẽ dientibus dicebat. Si nos homines existentes per missionem semꝑ pro petitionibus nostris habem⁹ ingrediendi domũ dei: ꝛ petitiones nostras facere ei videlicet intractabili ac omni creature supueniẽti atꝙ operã damus: quo preces nostre impleantur: necnõ ꝛ rogamus eũ vt nõ tardet: sed illud prophete dictum protinus exclamamus. cito anticipet nos misericordia tua dñe: quomodo putas nos conseruorum nostrorꝫ petitiones: cum omni festinatione debemus peragere: memores dñi dicẽtis: i qua mẽsura mensi fueritis remetief vobis: per ꝓphete vocem iterum peribẽtis queãdmodũ perfecisti erit tibi: vna ergo dierum simili modo hec mirabilis procedẽs: ꝛ in solito loco psidẽs vsꝙ ad horam quintã ꝛ nemine accedẽte mestus ꝛ cũ lachrymãs recessit nullo autẽ audẽte eum interrogare causaꝫ meroris sanctus Sophoronius ait ad eum secreto. Ille em̃ erat tunc. Que causa est dei curator: retinentis animum tuum sanctum tristicie. Omnes quippe nos repente cõturbauit. Qui dixit ei mãsueta voce. Hodie humilis Johãnes qualẽcũꝙ mercedem a quopiam nõ habuit neꝙ xp̃o pro innumeris peccatis eius aliqḋ obtulit. sicut nec aliquãdo. Cui sanctus Sophoronius diuinit⁹ inspiratus respõdit. Nõ ẽm intellexit causam ob quã idẽ tristabaẽ patriarcha. Hodie ħo gaudere ꝛ letari opꝫ beatissime. Ueraciter em̃ beatissimus es ita pacificãs a xp̃o creditum tibi gregem. vt nullam habeat cõtra proximũ suum litem aut dubietatẽ: sed velut angelos sine litigio et sine iudicio hoĩes esse fecisti. Ille aũt vere mitis pastor credens quod dictũ erat verũ esse oculos in celum extendens dicebat. Gratias ago tibi deus qꝛ ꝛ immeritã pusillanimitatem meã sacerdotio fungi: et me exiguũ ꝛ peccatorem sacerdotẽ tuũ vocari: ꝛ pascere rõnabilẽ gregẽ dignatus es. Nõ vero pusillanimitate omni deposita: gaudiũ in humilitate multum illi affluit. Hunc vero vt quidam aiunt in hoc imitatus est ꝛ constantius ꝙ post Eraclium imperatorem extitit: cuius ꝛ filius erat.

¶ Qḋ eos qui a persis fugerãt benigne suscepit.

Uius sancti patriarche tpib⁹ ascẽdẽtes per se captiuarũt et depdati sunt syriam. Itaꝙ pene omnes q̇ effugiebant manus persarũ: sine deo: ad nomen huius ter beati tanꝙ ad portum sine fluctu accurebãt: ab eo ꝛ ipsi suffragio: ꝛ susceptione perfrui postulãtes. Quos beatus iste hospitio recipiebat et cõsolabaẽ. Non tãꝙ captiuos sed quasi naturales veraciter fratres. Cõtinuo ergo plagatos quidẽ et infirmos in xenodochijs et nosochomijs: id est egenorum domibus fecit recipere precipiens curã eis ꝛ medicinã gratis impẽdi. Et tũc recedere: quãdo vnusquisꝙ eorꝫ ꝓpria voluntate vellet. Illis ħo sani et egeni veniebant ad rogam. masculis quidã singulas siliquas dabat mulieribus autem ꝛ puellis tãꝙ infirmioribus mẽbris binas. ¶ Uenientibus ergo quibusdam indutis ornamẽtis aureis ꝛ dextralibus: ꝛ querẽtibus elemosynam referebãt de eis patriarche: hi quib⁹ erat roga credita. Ad quos beatus ille toruo oculo ac seuera voce visus quãꝙ mitis esset ꝛ visu hilaris dixit Siquidẽ humilis Johãnis imo xp̃i dispensatores vultis esse diuino precepto sine caliditate obedite dicẽti omni petẽti te tribue. Si aũt veniẽtes curiose inuestigaueritis deus curiosorꝫ ministrorum non indiget neꝙ humilis Joãnes. Si em̃ q̇ danẽ mea existerẽt ꝛ mecũ nata essent fortasse bene in meis tenax existerẽ. Si ħo q̇ danẽ dei sunt: vtiꝙ in suis precepto suũ custodiri vult. Si aũt ex incredulitate ꝛ modica fide illud timetis: ne forte multitudo eorꝫ quibus dãtur superet itroitũ pecuniarũ ego vestre pusille fidei cõmunicari nõ patior. Etenim si beneplacito dei actum est: vt essem ego indignus dispensator eius munerum si totus mũdus congregaretur alexãdrie elemosyne indigens immẽsos thesauros dei nõ angustabũt neꝙ sanctam ecclesiam.

¶ De elemosyna que in similitudine puelle apparuit.

Umꝙ illos dimisisset vniuersam q̇ circũdederat istos defectionem et modicã fidẽ scindens loquebatur his qui eis consedebãt ꝛ admirantur de data ei a deo cõpas

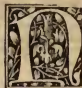
fione. ¶ Cum essem inquiens adhuc in cypro iuuenis quasi annoꝝ quindecim vidi vna noctiu insomnis puellā quādā cui⁹ species supra solē splendebat: oꝛnatam supra omnē humanū sensum q̄ venit ⁊ stetit ante lectum meū ⁊ pulsauit me latere. Expgefact⁹ eo vidi eā in veritate stantē et existimaui eā esse mulierem: figura igitur crucis signatus dixi ei. ¶ Que es tu: et quomodo ausa es intrare sup me dū doꝛmirem: habebat ⁊ coꝛona de oliuarū ramis sup caput suū. tūc illa hilari vultu ⁊ subꝛidendo dixit mihi Ego sum pꝛima filiarū regis. ¶ Cūq̄ hec audissē statim adoꝛaui eā. Tūc dicit mihi. Si me possides amicam ego te ducā in cōspectu imperatoꝛis. Etenī nemo hꝫ potestatē apud eum sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hoīeꝫ fieri ⁊ saluare hoīes. Et hec dicēs disparuit. Ego vero in memetipsuꝫ reuersus intellexi visionē ⁊ dixi. Credo compassio ac elemosyna est: ⁊ ideo hꝫ in capite ex oliue folijs coꝛonam. Etenī veraciter compassio et benignitas erga homines deū carne vestiri fecit. Statim ergo vestiui me ⁊ nullū domus me excitās in ecclesiā abij. Erat enī iā auroꝛa. Et cū irē obuiā fratri frigoꝛe vexato: expoliaui me indumēto capꝛino: ⁊ dedi ei: dixitq̄ intra me. Ecce in hoc sciā si vtrū vera est visio quā vidi an demoniaca. Et veritate testante nōdū ecclesiam cōpꝛehēderā: ⁊ subito obuiat mihi quidā albis indutus vestimentis: dās mihi ligaturā cētum nummismatū dicēs. Accipe hec frater: ⁊ dispensa vt vis. Ego aūt pꝛe gaudio statim hec suscipiēs reuersus sum volens reddere ei ligaturā illā: quasi nihil indigens. ⁊ amplius nō vidi aliquē. Tunc dixi veraciter nō esse fantasiam. Ex illa vero hoꝛa. sepe dabam cō fratri aliquid ⁊ dicebam videbo si mittat deus mihi vt dixit centupla. Et cum temptassem dñm malefaciens ⁊ satisfactus essem diuersis modis p eas res dixi. Cessa misera aīa tēptādo intēptabilē. Tot igitur certitudines habēte ex deo humili aīa mea. hi increduli foꝛtasse hodie venerunt: ⁊ me in desficientiam secū cadere hoꝛtantur.

¶ De peregrino qui eum temptauit.

Oꝛtione existēte eadē populi multitudine in ciuitate qdē peregrinoꝝ vidēs tantā cōpassionē ei⁹ voluit tēptare eū et indutus vestimēta vetera adijt euꝫ euntē ad visitādos q̄ in nosochomio. i. in īfirmaria iacebāt. Bis enī p hebdomadā vel ter ibat illuc. Et dicit ad eū. Miserere mei qm̄ captiu⁹ sum ego. Dicit datoꝛi. Da ei sex nūmisinata. Deinde cū hec accepisset vadit ⁊ mutat habitū: ⁊ obuiat ei aliunde et pꝛidit ei dicēs. Miserere mei q: coartoꝛ. Dicit denuo patriarcha datoꝛi. Da ei sex nummos aureos: cum vero isset: dicit ille distributoꝛ ad aurē illius patriarche. Per oꝛatiōes tuas dñe idē ipē accepit scdo. Fecit vero seipsuꝫ patriarcha tāq̄ nesciret. Venit itaq̄ tertio iterū accipere: ⁊ tetigit datoꝛ patriarcham qui aurum ferebat significās q̄

ipse esset. Tunc respondit ei dei amicus ille veraciter misericoꝛs. Da ei duodecim nūmisinata ne foꝛte christus meus sit ⁊ tentet me.

¶ De Nauclero ⁊ de argento de stāno fact⁹.

Auclerus quidā peregrinus dāna ptulit: et accedēs huic beato viro rogabat euꝫ multis lachꝛymis: vt cōpateret et ei sicut omnibus alijs. Pꝛecepitq̄ eum accipere quinq̄ libras auri. Cūq̄ accepisset has abiens emit antecham: id est archam: ⁊ misit in nauim. Moꝛ accidit vt extra poꝛtum naufragiū pertulisset: nauim vero non perdidit. Accessit iterū ad eum de bona eius volūtate pꝛesumēs ⁊ dixit. Miserere mei vt deus mūdi misertus est. Cui ille patriarcha dixit. Crede frater nisi miscuisses pecunie ecclesie illas pecunias que tibi remāserant nullatenus naufragiū pertulisses. De malis habuisti eas et perdite sunt cū eis: ⁊ que fuerunt ex bonis: verūꝫ pꝛecepit denuo dari ei decem libꝛas auri denunciās ei ne cōmisceret eis alias pecunias. Emēs pꝛeterea antecham ⁊ nauigans vno die vento valido flante pꝛoiectus est in terras et omnia perdidit ⁊ ipsas nauim et non sunt saluate nisi anime tantum. Voluit ergo pꝛe cōfusione et angustia isidem nauclerus necare seipsum sed deus qui semp saluti hominū pꝛouidet reuelauit hoc beato patriarche. Et cuꝫ audisset quod acciderat ei nūciat eiveuire ad se nihilominus dubitans. Tunc aspersit se puluere ⁊ tunicam scindēs indecenter accedit ad eū. Cūq̄ vidisset euꝫ in tali habitu ille sanctus redarguit eum ⁊ dixit. Misereatur tui dominus benedictus deus credo ei q̄ ab hodierna die nequaq̄ naufragium incidas vsquequo moꝛiaris: hoc vero tibi cōtingit eo q̄ ⁊ ipsa nauis tua ex iniusticia esset possessa. Moꝛ ergo iussit tradi ei vnam magnā nauim plenā frumento viginti milia modioꝝ de illis nauibus que sanctissime ecclesie subiecte ministrabant: Quam recipiēs exijt ab alexādria: ⁊ affirmabat ipse nauclerus asserēs viginti diebus ac noctibus vehemēti vento nauigauimus nō valentes omnino scire quo irem⁹ neq̄ per stellas: neq̄ per loca: excepto q̄ gubernatoꝛ videbat illum patriarcham secū tenentem temonem et dicētem sibi. Ne timeas bene nauigas. Igitur post vicesimā diē apparuimus in insulis britanie: ⁊ descēdētibus nobis in terram inuenimus illic famem magnā. Cum ergo dixissemus pꝛimo ciuitatis q̄ frumētum poꝛtaremus dixit. Bene deus adduxit vos. Quicqd vultis eligite: aut per singulos modios nūmisma vnū aut eiusdem ponderis accipite stannum. Elegimus itaq̄ dimidiuꝫ sic ⁊ dimidiū sic. Rem autem vadit dicere sermo inexptis munere dei incredibilē quidā ⁊ sine fide: his vero qui experientiā miraculi eius habēt credibilem atq̄ acceptā. Nam pꝛeterea alexādriā cū gaudio reuersi quieuie

mus in pentapoli ⁊ asportauit nauclerꝰ de illo stan
no vt venundaret illud:habebat itaq3 illic antiquū
socium in negocijs petentem ex eodem stāno. Dat
ei in sacco quinquaginta libras. At ille volens pro-
bare speciem si bona esset:soluit:illud in igne ⁊ inue-
nit argentum primum. Putauitq3 se esse tēptatum.
⁊ retulit ei saccum dicēs. Deus indulgeat tibi frat̄
quid inuenisti me impostorem:id est iniquum erga
te:quia argentum ꝓ stanno dedisti mihi. Expauc
scens vero de sermone illo naucleruſ dicit: Crede:
ego pro stāno illud habeo. Si vero ille qui fecit de
aqua vinum ipse per orationes patriarche fecit ex
stangno argentum nihil mirum. Et vt satisfiat:veni
ad nauim ⁊ videbis cetera istius metalli socia: qđ
accepisti. Ascendentes itaq3 inuenerunt stannum ar
gentum optimum factum. ⁊ non est peregrinum mi
raculum:o philo xp̄i. Qui enim quinq3 panes mul
tiplicauit ⁊ rursus aquam egypti transmutauit in
sanguinem:⁊ virgā in serpentē transmutauit:⁊ tran
stulit flammā in rorē multis sanctis:facilius et hoc
tā gloriosum miraculū opatus ē:qtenꝰ ⁊ famulum
suum ditaret. ⁊ nauclero misericordiam suā p̄staret

De diuite qui in paupertatem ceciderat.

Ascēdēte sanctissimo isto viro ali
qñ in ecclesiā dñico die accessit ad
eū homo qui multas possederat
facultates:⁊ fures ingressi domū
eius dispoliauerūt eū vsq3 ad stra
mentū:⁊ cū multa questio esset fa
cta ⁊ nō inuenisset q̄ hec ppetraue
rāt:cōpulsus ē multa nimis paup
tate deprecari cū magna reuerātia sanctissimū illum
patriarcham:dicens ei ⁊ calamitatem suam. Misi
sertꝰ ergo illiꝰ multū (fuerat enī ex clarissimis ⁊ ma
gnis principibus) dicit ad aurē illiꝰ cui aurū creditū
erat vt daret ei quindecim libras auri. Cum autem
has daturus abiret:⁊ apprehendit cōsilium logotho
te:id est ratiocinatoris ⁊ yconomi: ⁊ ex diabolica
operatione inuidentes nō dederūt ei nisi quinq3 li-
bras. Cum ergo reuertitur de collecta isdem hono
rabilissimus archiepūs:dat ei i scriptis mulier vidua
habens vnicū filium noticiam xenij quinq3 centena
riorum auri. Cū autem suscepisset ⁊ honorabile secre
tum dimisisset:conuocauit dispēsatores et dicit eis
Quot libras dedistis illi q̄ ad me accessit. Qui dixe-
runt dñe: vt iussit sacratissima sanctitas vestra
quindecim libras. Cum autem cognouisset ꝑ inhabi
tantē in se grām illos esse mentitos adduxit eum q̄
acceperat ⁊ interrogauit eū quid accepisset. Illo ve
ro dicente quinq3 libras:proferens de honoranda
manu sua ille sanctus pictaciū quod sibi traditū fue
rat dixit eis. A vobis exquirat deus ⁊ illa alia decem
centenaria:quoniam si dedissetis quindecim libras
vt dixit humilitas mea:qui attulit quinq3 centena
ria quindecim daret. Et vt certos vos faciam: mit
tens adducam qui has attulit. Et mittens duos ve
nerabiles viros vt accerserent reuerendam feminā
que in baptisterio pictacium ei porrexerat:cui ⁊ in

dicauerat dicens. Benedictionē quā deꝰ mihi offe-
rendā misit in cor tuū ferens tecū veni ad humilita
tē meā. Que cursim surgens apprehendit vestigia
sancti viri vna cum quantitate auri. Cum ergo susce-
pisset ille patriarcha oblationē ⁊ orasset super eā:⁊
super filiū eius sufficienter dixit Obsecro te nonne
hec tantum voluisti dare christo an aliud aliquid. Cū
autē sensisset dei seruū illud qđ fecerat cognouisse:tre
more compressa dixit:per sanctas domini mei ora-
tiones:⁊ sanctū meū mennā.xv.centenaria scripserā
in pictatio:⁊ ante vnam horā cū starem in sinaxi: vt
darem hoc tibi domino meo:dissoluens illud impor
tune legi: Ego enim indigna tua ancilla scripsi hoc
propria manu. ⁊ inueni decem deleta a seipso. Tunc
stupefacta intra memetipsam:dixi. vtiq3 non est vo-
luntas dei:vt dem nisi quinq3. Dimittente autē pa
triarcha reuerendam illam feminam: ceciderunt ad
pedes eius dispensatores qui transgressi sunt volū
tatem eius:petentes indulgentiam:⁊ affirmantes
nihil tale se vlterius acturos esse.

De Niceta patricio:⁊ de lagūculis auro plenis

Intuens niceta patritiꝰ huiꝰ vi-
ri virtutibꝰ pleni magnanimitatē
⁊ sine pcitate manū expansam ⁊
tāq3 ex fonte iugiter omnibus p̄
stātem instinctu quorundā dyabo
licū imitātium subijt ad sanctū ⁊ di
xit ei. Regnū artatur ⁊ pecunie
eget iā:⁊ q2 sine parcitate erogā
tur que deferuntur tibi pecunie:da eas imperio:da
eas in puplicū sacellū. Ille vero de hoc quod dictū
fuerat imperturbatꝰ manēs dicit ad eum: Nō iustū
est dñe:vt arbitror patrici ea q̄ supcelesti regi obla
ta sunt terrestri dare. Si vero ⁊ oīno tale aliqd iudi
casti:crede humilis Iohānes ex eis nūmū nō dabit
tibi:s3 ecce sub humili lectulo meo ē apothecha chri
sti vt volueris fac. Surgēs itaq3 statim patriciꝰ: vo
cat de suis hominibus q̄ portare deberēt:⁊ īponit
sup eos pecunias totas sub lecto inuētas:nō relin
quēs ex eis nisi vnū cētenariū. Et cū descenderent
q̄ portabāt huiusmodi pecuniā ascēdebant quidam
alij portātes pusillas lagunculas. hītes pecunias
missas patriarche de affrica supscriptas. alias qdē
mel optimū:alias vero mel sine fumo. Cū ergo de-
scendens patricius legeret supscriptiones lagena-
rū:insinuat patriarche vt sibi mitteret de tali mel-
le:quo ad opus suū vteretur. Nouerat enī eū mali
esse imemorē. Ascēdente igit̄ qui lagunculas habe-
bat creditas ⁊ respōsa reddente ⁊ indicante pecu-
nias esse ꝓ melle in vasis:statim vere mittis pastor
misit ei vnā lagūculā supscriptā mel optimū faciēs
ei ⁊ pictatiū continēs. Ita dñs qui dixit non te de-
serā neq3 te relinquā. sine mēdacio est:⁊ deus verus
idcirco deum (qui oībus escam ⁊ vitā prebet) homo
corruptibilis cōstringere non pōt. Precipit autem
adeuntibus ⁊ portantibꝰ lagunculam:vt dicerent ei

vt ante se faceret eā aperiri: et dicerent ei: q omnes quas viderat deferri laguculas pecunijs essent pro melle replete. Contigit vero sedente eo ad mensas nunciauerunt eos qui lagunculas portabāt: et picta cū patriarche. Ascendentib⁹ itaq eis cum vidisset vna tm̄ lagunculam dicit ei patricius. Dicit ei. Credo dn̄e magnam iracundiā aduersum me retines. nā vnam solam non mitteres mihi. Tradito autem pictatio eodem et bullā dissoluentibus et euacuantibus coram oībus pecuniā agnouit: et reliquas lagunculas quas vidit similiter plenas esse. Cum ergo legisset q homo corruptibilis deū constringere nō posset cōpunctus de sermone dixit viuit dn̄s neq niceta cōstringet eū. Homo etenim et ipse peccator et corruptibilis est. Et relinquens mor prandium et sumens secū quotquot pecunias ab honorando patre abstulerat: et lagunculam que ab eo transmissa fuerat: et de suo centenaria tria apprehendit. Honoranda vestigia nullo in obsequiū ppriū sumpto: sed in humilitate multa ascendens rogabat cum quasi alijs accusantibus vado indulgentiam a deo exposcere satisfaciens ei q et si penitentiam ei daret: prompte hanc susciperet et custodiret. Admirās archieps velocē viri cōuersionē nihil de cōmisso conquestus est: sed magis cōsolabatur eū verbis consolatorijs Talis aūt amboꝝ confirmata est extunc a deo charitas: vt cōpater iam dicti fieret patricij.

De sterilitate ciboꝝ et de eo q̄ dyaconatū petijt.

Qui abraā in hoc qd̄ expediebat tētauit: vt ei⁹ fidē soli deo cognitā vniuersus mūdo imitet. dicēs Tētauit et memorabilē istū Joh. Modo⁹ aūt illi⁹ tētatiōis forma vtilitatis sciis ei⁹ ecclesijs extitit. Est autē forma hec. Inestimabili multitudine fugiētū a persis: sicut iā dictū ē et adueniente alexādriā: sterilitate multa ciboꝝ facta eo q nō subiret fluui⁹ nilus sm̄ cōsuetudinē: et auro cūcto erogato qd̄ possederat: patriarcha misit et mutuo accepit a multis pphetis circa decē cētenaria. Et hisitē cōsumptis: et adhuc fame manēte: et de cetero mutuū dare ei nullo volēte: sed omnib⁹ ptinaciā famis timētibus. et necessitate compressio patriarcha eorum qui ab eo alebantur et in multa cura et oratione beato perseuerante sensit quidam ciuitatis habitator eam que circūdederat sanctissimum illum ariditatem: et omnimodā egestatem: bigamus existens desiderat dyaconus ecclesie fieri: et per necessitatem que sanctum vndiq circumdederat: volebat suadere ei: vt eum consecraret: fecit ei deprecationem continentem. ita In facie quippe ei nō audebat tale aliquid dicere sanctissimo: et ter beato patri patrum. Joh anni vicario xp̄isti deprecatio et postulatio a coīma indigno seruo seruorum sanctitatis vestre. Edisfcens sanctissime domine que obtinet honorandum caput tuum sm̄ permissionem dei: immo p peccatis nostris escarum penuriam: non iustum existimaui seruus tuus in refectionem conuersari domino meo in subtilitate. i. tenuitate et paupertate manente. Sunt igit̄ indigno seruo tuo frumenti ducenta milia modiorum: et auri libre centum octoginta: quas rogo dari christo per te dominum meum: tantum ego indignus in ministerio tui dyaconatus frui merear: vt per talem cum te domino sancti altaris ministratio nem emunder a peccatoꝝ meoꝝ luxuria. Dicitur enim vere dei predicator per sanctum apostolum quoniam ex necessitate et legis translatio fit. Hec suscipiens diuinitus sapiens et virum aduocās ait ad eum. Tu es qui preces nobis per notarium tuum et filium misisti. Quo dicente etiam domine: misit omnes foras beatus et misericordissimus nolens coram omnibus hunc confundere: et cepit dicere ad eum. Oblatio quidem tua valde iusta et tempori necessaria: sed maculosa: et nosti q i lege: oīs siue parua siue magna: nisi immaculata esset non in sacrificium offerebatur: et ideo ad sacrificium Cain non respexit deus. Quoniam vero dixisti frater q ex necessitate et legis translatio fiat: de lege veteri hoc dixit apostolus. Nam quomodo ait frater domini Jacobus: q quicunq obseruauerit totam legem offendat autem in vno factus est omnium re⁹. De fratribus vero meis egenis: et de sancta ecclesia deus qui eos nutriuit anteq ego et tu nasceremur: et ipse nūc nutriret eos. in tantum si sermones eius illesos custodierimus. Ille enim qui tunc quinq panes multiplicauit: potest et decē hoꝝ: ei mei modijs benedicere. Quapropter illud dico ad te fili q i actibus apostolorum dictum est: nō est tibi portio neq hereditas in hunc parte. Cunq hunc tristem et sine effectu dimisisset: nunciatur ei duas classes magnarum nauium ad terras esse submissas: quas miserat in siciliam propter frumentum. Hoc autē audiens ille beatus: cadens in terram: gratias egit omnipotenti deo dicens. Gratias refero tibi dn̄e: quoniā nō permisisti seruo tuo pecuniis vēdere gratiā tuā. Vere inquirētes te domine: et sancte ecclesie tue regulas custodiētes non deficient omni bono.

De duobus clericis: in culpā cadentibus.

Quibusdā duob⁹ clericis in culpā cadētib⁹: hoc est manū in alterutrū injicietib⁹: hos excommunicauit canonice: p aliquot dies. Horū quidē vn⁹ libēter suscepit increpationē et cognouit culpā suā. Alter vero maliciosus existēs: grau dēspreceptū suscipit. Occasionē enī querebat miser ne ingrederet ecclesiā. sz licentiā haberet perseuerādi in nephādis actib⁹ suis Irascebatur autē cōtra sanctū patriarchā quātūm se erat minabatur ei nocere. Quidā vero o icebāt: et ipsum eē qui prodiderat pecunias ecclesie ad patriciū Nicetā quas et rapuit manu: vt prescriptū est. Nunciatum est igitur ei: q ille malimemor maliciam reseruaret

et non rectam erga beatum hanc voluntatem haberet. Ille autem verus pastor memor dicti illius: quis infirmatur ⁊ ego non infirmor. ⁊ iterum vos qui potestis infirmitates impotentiũ portare: voluit hũc accersire ⁊ decenter admouere ⁊ soluere eum ab excõmunicatione: videbat enim lupum conantem rapere ouem. Dispensatione vero dei actum est. vt innotesceret omnibus patriarche immemor mali animus: oblitus est accersire eum ⁊ soluere ab excommunicatione. Cum ergo ad sanctum dominicũ diez peruenisset: ⁊ sancto altari astitisset: vt metuentum id est impollutum sacrificium offerret: iaz dyacono generalem orationem pene consummante sanctum velum exaltaturo: in mentem malicie immemoris venit: ⁊ statim diuini precepti recordãs asserentis: si offers munus tuum ad altare: ⁊ ibi recordatꝰ fueris: quia frater tuus habet aliquid aduersum te relinque ibi munus tuum ⁊c. intimat dyacono facienti oratonez quam dyaconus solitus facere erat: vt reinciperet a capite: ⁊ si impleretur iterũ recapitularet: vsqꝫ dum perueniat eius sanctificatio. Finxit enim se tanquam si eum ventris necessitas compulisset. Et veniens in honorabile cimiliarchium: id est secretarium principale misit statim fere viginti hebdomadarios querentes iam dictum mali modi clericum. Intentio eniz pastoris hec erat. vt educeret de ore leonis ouem. Deus vero qui voluntatem timentium se facit: fecit pre manibꝰ inueniri mox clericum. Et veniente eo: ⁊ veritate testimonium perhibente: prior patriarcha genu flexit dicẽs. Indulge mihi frater. Clericus ergo illiꝰ honorabile pontificiũ ⁊ eoꝝ qui aderant pñtiã magis ꝓ timens iudiciũ dei ⁊ horrens ne forte ignis de celo eadẽ hora ꝯsumeret eũ videntẽ honorandã illã canitiẽ humo iacentẽ: genu flexit ⁊ ipse petẽs veniã ⁊ misericordiã. Et dicẽte patriarcha: deꝰ nobis oībꝰ indulgeat: surrexerũt ⁊ ingressi sunt ambo ecclesiã: ⁊ tunc cũ multo gaudio ⁊ leticia astitit altari cũ mũda cõscientia volẽs dicere deo: dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ nostris. Ita aũt sana extunc ⁊ cõpuncta mente factꝰ est lector ille vt presbyteri conseceratone potiri mereretur.

¶ De litigio quod habuit cum patritio.

DEiferi quidam sanctorum patrum dixerunt. Angelorum est nullatenus litigare: sed in omnimoda ⁊ perpetua pace consistere: hominum vero est altercari: ⁊ statim reconciliari: demoniũ autem est litigare ⁊ totam diem transire inreconciliatos. Hoc preterea prefati sumus amatores christi propter presentem narrationem. Placuit alio tempore huic nobili: vna cum memorato niceta patritio: de quadam publica re altercari. Modus autem litigij erat talis necessarium est enim dicere cũ sit anime vtilis. Patricius quidem disponere volebat forũ ꝓpter lucra publica patriarcha aũt id nõ paciebat: pauperꝫ in hoc pcurãs salutẽ. Multũ ergo eorũ secretario cõtẽdẽtes ⁊ inflexibiles manẽtes recesserũt ambo ab inuicẽ irati ⁊ in recõsiliati. Erat aũt hora quinta ⁊ quidẽ patriarche erat refragatio ⁊ amaritudo pro mandato dei: patricio autem propter pecuniaria lucra erat. Tamen ait ille iustus neqꝫ pro rationabili neqꝫ pro irrationabili occasione debet homo irasci. Adueniente ergo hora vndecima mandat per archipresbyterum vna cum clero patriarcha patritio: hoc dignum memoria verbuz. Domine sol ad occasum est. Cum autem hoc verbum ille audisset non tolerans cordis sui ardorem: sed tanquam diuino igne inflammatus sancti sermone compunctus est infectusqꝫ lachrymis statim totus factus est ⁊ surgens venit ad beatum hunc. Quem cum vidisset ait. Bene venisti filius ecclesie: obediens voci eius. Mittentibus igitur ambobus metanoeam. i. penitudinem siue recognitionem ⁊ amplexantibus alterutruz sederunt ⁊ aperiẽs os suũ patriarcha: dixit crede mihi domine nisi quia vidi te valde tribulatuz de hoc iam non pigritarer ego venire ad claritatem tuam. Etenim dominꝰ ⁊ deus noster: ipse circuibat ciuitates ⁊ castella et domos visitando homines. Omnibus autem humilitate summi sacerdotis edificatis ⁊ admiratione plenis respondit ad eum. Patricius. crede pater quia vlterius non capient aures mee eorum verba: qui litigiosas mihi suggerunt res: tunc sapiens doctor dixit ei. Crede fili ⁊ frater: si omnibus his voluerimꝰ credere multorum peccatorum erimus domini: maxime in tempore hoc quando facti sunt multi hominum inuicem odientes. Multotiens enim et mihi suadere tentauerunt hi qui suggerebant mihi dispositiones rerum ⁊ cuz facerem sepe finez: vt seductus fueram. post modum alij quidaz suggerebant mihi quod fuerim deceptus in capitulo: cum ergo secundo ⁊ tertio hoc fuissem perpessus: dedi terminum mihimetipsi absqꝫ vtrorumqꝫ parte ne darem diffinitionem alio in capitulo. Quod si qui suggerebant mihi mentirentur: ipsi penaz soluerent quã accusatus ferret: si contra eum calumnia veraciter fuisset iniecta. Et ex eadem die improuide suggerere mihi contra aliquem omnino aliquid nullus taz ausum habet. quod deposco ⁊ moneo magnum decorem tuum fili similiter facere. Sepe eniz ⁊ cedes iniustas faciunt qui sublimitatem creditam habẽt si fuerint verbis suasorijs commoti: ⁊ si sine cruciatu ceciderint que ad eos veniunt capitula. Et patricius tanquam adeo iussu pactus est eius mandatum se custodire omni tempore illesum.

¶ De Gregorio nepote suo.

ISte memorabilis habebat quendam nepotez nomine Gregoriũ. Una itaqꝫ dierum faciens iste cũ quodam ciuitatis tabernario rixam conuitijs ab eo seuere affectus est qui amare dolens nõ solum quia publice verũetiam quia a viliori i honoratꝰ esset: maxime vero quia erat ne

pos patriarche subijt ad eũ in conclaui:eo in secre
to morante flens vehementer. Cũ autẽ hunc estuã
tem ⁊ lachrymantẽ vidisset mitissimus patriarcha
interrogat causam, detinentis eũ anxietatis:scire
hanc volens. Cumq; ille non posset pre amaritudi-
ne que circundederat eum exprimere sermonem hi
qui presto fuerunt:quando eũ exhonorari a nego-
ciatore contigerat ceperunt recitare archiepiscopo
causam:⁊ quia non debuerat(inquiunt) ita sancti-
tas vestra contemni:vt proprios propinquos a de
spectis ex honorari pateretur hominibus. Ille au-
tem verus medicus volens primo veluti emplastro
quodam curare nepotis, sui furiam et tamen tanq̃
ferro icisionẽ:⁊ liberationẽ passionis p sapiẽtissimũ
sosuũ hinc afferre talibus verbis cepit extinguere.
morbum ⁊ dicere:Et omnino ausus est aliquis os
aperire:⁊ contradicere tibi. Crede fili mi patri tuo
quoniam faciã in eo hodie rem vt tota alexendria
miretur. Cumq; vidisset eum remedium recepisse et
tristiciam cunctam proiecisse:putantem videlicet q
ageret contra eum qui se contumelijs affecerat:et
faceret eum flagellari per eum q̃ super forum erat
constitutus.⁊ avarijs pompis de honestari dicit ei
deosculans pectus ipsius fili mi si ex veritate humi
litatis mee nepos existis prepara te ipsum ⁊ flagel
lari:⁊ conuicia pati ab omni homine. Vera eniz co-
gnatio nõ ex sanguine ⁊ carne sed ex virtute mẽtis
agnoscitur. Confestim igitur accersiuit eũ qui super
caupones erat constitutus:et precepit ei ne ab illo
caupone acciperet:neq; consueta sua neq; publica:
neq; pensiones ergasterij eius. Et ipse eñ sanctissime
ecclie erat. Et omnes expauescẽtes immobilez lon
ganimitatem eius intellexerũt esse hoc quod dixit:
quoniam faciam ineũ rem vt miretur tota alexan
dria videliicet qua nõ solũ vicissitudinẽ nõ reddidit
verumetiam p vultione adiutorium impendit.

De damiano dyacono

Nunciatum est aliquãdo huic bea-
to q quidem clericorum maliciã
in corde aduersus quẽdã reserua
ret ⁊ irrecõciliatus ei permaneret
Illo vero querebat huius nomen
et gradum. In crastinum ergo.
dominco die didicit hic. Damia
num noie dyaconum autem esse officio. Precepit.
itaq; archidyacono vt sibi quãdo idem damianus
ad ecclesiam veniret demonstraret. Igitur cum in
crastinum statio dominico die fieret venit idẽ dya-
conus ad stationem:et videns archidyaconus ostẽ
dit eum patriarche. Ob eam enim tantummodo.
controuersiam astabat tunc pontifex sancto altari
quid vero vellet facere nulli credidit. Cum ergo ve-
nisset dyaconus damianus vt susciperet ab eo san-
ctam cõmunionem.secundum proprium gradum
tenuit manum illius ille sanctus et dixit. Vade prius
reconciliari fratri tuo et tunc veniens digne susci-
pe inmaculata immemor malicie christi mysteria.
Reueritus ego coram tãta multitudine clericorum
contradicere illi:maxime in tali loco ⁊ i tali horrẽda
hora spopõdit hoc facere:⁊ tunc de sanctis myste-
rijs dedit ei. Igitur ex tunc omnes clerici ⁊ laici cu
stodiebãt se malicIam retinerẽt:timẽtes ne ⁊ ipsos
cõfunderet triupharetq; quẽamodũ ⁊ illũ dyaconũ.

De eo q habuerit scientiam.
diuinarum scripturarum

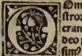
Abebat quidem sanctissimus hic
vir scientiam diuinarũ scriptura
rum non autem i sapiẽtia sermo
nis tanq̃ ex inani gloria:sed p eã
dem ipsam operum actionẽ ⁊ mã
datorum obseruationez:⁊ i secre
to quotidiani consilij sui nullus
sermo ociosus audiebatur: nisi.
forte ordinatio rei ciuilis exigeret:sz aut relationes
sanctorum patrum:aut scripturales questiones aut
dogmatica pblemata pp̃ter multitudnem nec no
nominadorum hereticorũ:que regionez circundede
rat: Si vero alicui aliqs detrahere incipiebat hunc
patriarcha p alterã sermocinationem vt sapiens.
ingeniose remouebat si itez pmanebat :nihil qdem
ei dicebat:sest hunc annotens precipiebat hebdo-
madario: ne fineret vlterius eum intrare cum his
quia initiabantur:quatenus per eum ceteros tem
paret atq; erudiret.

De eo qui imperfectum sibi ius-
serit tumulum preparari.

Efinitionẽ aũt ⁊ aliã quãaffecta
uit hic sanctus:nõ est post ponere
Audiẽs enĩ q postq̃ coronatur
impator nullus vniuersi senatus:⁊
astãtiũ exercituũ antiquũ memo
riale ei aliqd nũciet: sz mox hi q
dicũt monumẽtoz edificatores
sumant quattuor vel quinq; mi-
nutias marmoz pusillas de diuersis coloribus ⁊ in
grediãt ad eũ ⁊ dicãt. Domine quali metallo impe
riũ tuuz iubet fieri monumẽtũ tuum: Insinuantes
videlicet tibi quia tanq̃ homo corruptibilis ⁊ trã
sitorius curam habeto tue anime: ⁊ pie regnuz dis-
pone. Imitatur ⁊ iste beatus veraciter hãc dignã
laude traditionem:⁊ precipit sibi monumentũ edi
ficari vbi ⁊ reliqui predecessores eius patriarche ia
cebant imperfectum vero manere vsq; ad obitum
suum:vt imperfecto existente per celebrem festiui-
tatem assistente clero ingrediẽtes qui dicebantur
studiose dicerent ad euz. Domine monumẽtũ tuũ
imperfectum est :precipe ergo vt consummetur:eo
q nescias qua hora fur veniet. Hoc autez faciebat
ille sanctus vt ita fieret:volens imitationem bonã
⁊ post se futuris relinquere patriarchis.

De his que hierosolymaz misit.

Omino ob multitudinẽ peccatoz no
strorum permittente propria tẽpla q̃
erant hierosolymis a percutiendis a
deo persis cremari:dicens hic sanctis
simus patriarcha in multa egestate eẽ

sanctum et modestum patriarcham hierosolymorum Ad horum reuelationem et redificationes mittit ei nummismata mille: et mille saccos plenos frumento et mille legumina: mille libras ferri: mille restes sic catorum pisciu que menomene dicitur: mille vascula vini et mille egyptios operarios mittens ei per litteras. Da mihi veniam vere xpi opator nihil digni templis xpi mittenti. Vellem enim (crede mihi) si esset conueniens: et ipse eo venire et operari in domo scte xpi resurrectionis. Veruntamen illud rogo honorandum caput tuum: vt nullatenus imputes minimo nomini exigui tatis mee sed potius hoc petas a xpo. vt ibi me conscribat: vbi veraciter conscriptio beata consistit.

De vili eius strato: et optorio precioso.

Abuit ille sanctus et hoc bonum dico videlicet quod infimo stratu recumberet: et vilibus operimentis in cellula sua vteretur. Quod cum audisset quidam possessor ciuitatis: ascendens ad eum et videns: quod opertorio scisso et laneo tegeretur: transmisit ei coopertorium nummismatum triginta sex rogans multum eum: vt cooperiretur ad memoriam mittentis. Ille vero hoc suscipiens: propter multam viri postulationes coopertus est semel hoc, est vna nocte. per totam autem pene noctem dicebat ad semetipsum: vt recitabant cubicularij eius. Quis dicet quod humilis Johannes (habebat enim semper verbum istud in ore) palio trigintasex nummismatum tegebatur et fratres xpi frigore necentur: Quanti sunt modo qui dentibus stridunt pre glacie: quanti sunt modo qui psiathium habentes subtus dimidium et supra dimidium: et non possunt extendere pedes suos: sed dormiunt vt glomus trementes Quanti in monte dormierunt incenati et sine lucernis: habentes duplum cruciatum tam ex frigore quam ex ieiunio. Quanti desiderant saturari de folijs olerum: que projiciuntur de coquina mea? Quanti vellent tingere panem suum in scemate quod projiciunt coqui mei? Quanti cupiunt vel odorare vinum quod funditur in cellario meo. quanti sunt in ciuitate ista in hora hac peregrini non habentes vbi hospitentur. et in foro iacent forsitan: et pluuia madefacti. Quanti putas habent totum mensem: vel etiam duos non gustantes oleum? Quanti sunt qui non habent alterum vestimentum in estate et alterum in hyeme et ita miserijs affliguntur Tu vero expectans etiam eternam iocunditatem asse quis: et vinum bibis: et pisces immanes deuoras: et in cubiculis demorari: modo autem cum omnibus malis: et in coopertorio trigintasex nummismatum te calefacis. Veraciter ita viuens et in tali laxatione conuersans: non expectabis illic: preparatis gaudijs frui: sed audies vtique quod et diues ille audiuit. Recepisti bona in vita tua: pauperes vero mala: nunc ergo consolantur tu vero cruciaris. Benedictus deus humilis Johannes alia nocte non cooperietur illo iustum est enim et bene acceptum deo vt tegatur centum quadraginta quattuor fratres et domini tui et tu infelix. Venundabatur vero quattuor recaucile nummismate vno. Mox ergo transmisit illud in crastinum vt venundaretur. Et videns his qui obtulerat emit illud triginta sex nummismatibus et rursus obtulit patriarche. Cum vero in crastinum adhuc vidisset illud emit hoc similiter: et rursus obtulit patriarche: deposcens vt tegeretur ab eo. Cum autem tertio hoc fecisset: dixit ei gratulabundus ille sanctus: videbimus quis deficiet ego an tu. Erat enim opulentus valde: et suauiter quasi vindemiabat cum ille sanctus paulatim ab eo multas auferens et dicebat semper quod posset aliquis intentione dandi pauperibus expoliare diuites: et ipsum etiam ipso camisium. i. vestimentum quod subter camisiam est ab eis beniuole auferre et non peccat: et maxime si sunt aliqui immisericordes et auari. Duo enim lucratur talis.: vnum quidem: quia animas illorum seruat alterum autem quod et ipse ex hoc mercedem non modicam hz. Attulit autem et ad credulitatem verbi et testimonium verax quod circa sanctum epiphanium et Johannem epm hierosolymorum factum est quod sanctus Epiphanius per artem tulit argentum patriarche vez Johannis eiusdem et dedit pauperibus.

De petro theolenario.

Ignum et congruum predicto capitulo referebat semel coram omnibus ille sanctus dicens habebam inquit quendam ministrum in apotheca mea in Cypro: fidelem valde: et virginem vsque ad obitum suum. Hic ergo narrabat mihi: que in Afirica existente me facta est res huiusmodi. Permanebat enim (ait) cum quodam theolenario diuite vehementer et immisericordi. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem seque calefacientibus ceperunt singuli domos elemosynatorum collaudare: et pro eis orare per singulos eorum: similiter et domos elemosynam non facientium vituperare. Inter que vero venit in medium eorum: et nomen teolo rij mei theolenarij: et ceperunt singuli interrogare proximum. Vere tu frater accepisti aliquando de domo illa benedictionem. Et omnibus interrogantibus inuicem nullus inuentus est: accepisse aliquando de domo eius aliquid. Dixit ergo vnus ex eis: quid dabitis mihi et ego accipiam hodie ex eo benedictionem. Et facientibus cum eo pactum: venit et stat foris portam domus expectans: quando ad domum suam reuerteretur. Ex dispensatione dei peruenerunt simul ipse ingrediens portam et animal portans siliginea a mancipio causa prandij ipsius. Videns igitur egenum non inueniens lapidem per furorem arripit siliginem de ditella: et iactauit in faciem eius. Ille vero suscepit eam et abijt vt satisfaceret confratribus suis: et quod ex eisdem manibus eius accepisset eam Itaque post duos dies egrotauit infirmitate ad mortem idem theolenarius: et vidit in somnis seipsum

rationeꝫ ponētem: ⁊ suos actus oēs super stateraꝫ
appendere. In vna quideꝫ acie congregabantur
mauri quidaꝫ deformes: altera autē acies aliorum
quorūdā erat candidatorū ⁊ terribiliū specie. Qui
nihil inuenientes boni: vt ⁊ ipsi appenderent ecōtra
aduersuꝫ mala opera: que collecta erant a mauris
in acie ipsoruꝫ nimis turbabāt: ⁊ tristabātur ⁊ men
te consternabāt ad alterutrū ⁊ dicedāt. Ergo nihil
hic habemus? Tunc dixit vnus eorū: vere nihil ha-
bemus nisi vnā siligineꝫ: quā dedit ante duos dies
christo: ⁊ ipsam non voluntarie. Emittētibus eis sili-
ginē equalitas facta est. Tūc dicūt Theolenario hi
qui apparuerāt ei cādidati: Vade ⁊ auge ad siligi-
nem hāc. Naꝫ vero mauri isti te apprehēdent. Eui
gilans ergo agnouit que visa sunt ab eo nō esse mē
dacia: sed vera. Omnia vero que a iuuētute sua con
miserat: ⁊ quorum ipse erat oblitus videbat ethio
pes illos congregare: ⁊ deportare ad libram: ⁊ dice
bat. Heu heu si vna siligo quam iactaui per furoreꝫ
ita profuit: a quantis malis se liberat qui dat i sim
plicitate sua bona indigētibus. ⁊ de cetero ita mo-
destus ⁊ prudens atqꝫ summus elemosynator fact⁹
est: ⁊ etiam corpori proprio non parceret. Contigit
vero aliquādo sm̄ consuetudinem procedere eum
diluculo ad theloneum: ⁊ obuiat ei nauta quia nau-
fragio nudus vt natus est euaserat: ⁊ cecidit ante
eum rogans: vt protectionem apud eum impetra-
ret. Ille ergo putans ꝙ egenus esset expoliauit se
esophorium suum quod illius melius erat ⁊ dat ei:
rogauitqꝫ eum: vt hoc ipse vestiretur: pergens ve-
ro ille erubescens vesteri hoc dedit illud venditori:
vt venundaretur. Et cum recederet thelonearius vi
dit hoc suspēsuꝫ: ⁊ tristat⁹ est vehemēter: ⁊ ascēdēs
domū suaꝫ nihil passus est gustare: sꝫ claudēs ostiū
conclaui sui sedebat plorās: ⁊ cogitās quia nō fui di
gnus: vt mei memoriā haberet egenus. Cuꝫ ergo
anxiaretur obdormiuit: ⁊ ecce vidit quēdam specio
sum tamꝙ solem: ferenteꝫ cruceꝫ super caput suum
⁊ esophorium quod dederat naute assistentem sibi
⁊ dicentem. Qui ploras domine Petre (Hoc enim
erat ei nomen) Ille vero dixit: vt ed deum dispu-
tans. Quia domine ex quibus largiris nobis da-
mus alicui: ⁊ in turpe lucrum vertunt accipientes:
Tunc dixit ei. cognoscis hoc Et ostendit ei: quia
decintus vestitus esset eius esophorio. Dicit ei. Ec-
ce ego illo vestio: ex quo dedisti mihi hoc: et gra-
tias ago voluntati tue bone: quoniam frigore
affligebar et cooperuisti me. Ad se ergo reuersus
admiratus est: et cepit beatificare egenos et dice
re. Viuit dominus (si quia inopes christus meus
sunt) non moriar ⁊ fiant tanquam vnus ex eis. Ac
cersito vero notario suo quem et emerat: dicit et
Secretum volo credere tibi et crede si propalaue-
ris me barbaris vendam te aut si non audieris
me. Dat vero ei decem libras auri et dicit ei vade
et eme tibi negocium ⁊ sume me et duc in sanctam
ciuitatem: ⁊ vende me cuilibet christiano: et pre-
cium da pauperibus. Notario autem recusanti: A

cit ei iterum. Quoniam si me non vendideris: ego
vendam te barbaris vt predixi tibi. Obediuit ergo
ei notarius ⁊ peruenientibus eis ad sancta loca: in-
uenit idem notarius amicum suum charum: fabruꝫ
argentarium qui in damna inciderat. Ad locutionē
vero venientibus ambobus: dicit ei notarius. Audi
me zoile: ⁊ eme seruum vnum: quia habeo bonum
vt dicat homo ꝙ patricius sit. Et audiens argenta
rius ꝙ seruū haberet admiratus est et dicit ei. Cre
de mihi: quia non possideo vnde illuꝫ emere possim
Dicit ei rursum notarius. Accipe mutuum et eme
eum multuꝫ enim est bonus: et benedicet tibi deus
per eum. Acquieuit ergo ei: ⁊ emit eum sordidis ve-
stibus indutum: in nummismatibus triginta. Relin
quens autem eum notarius abijt constātinopolim
satisfaciens ꝙ nulli hoc manifestaret: ⁊ ꝙ de precio
nequaquam sibi retinendo aliquid defraudaret: sed
hoc totum pauperibus daret. Ergo aliquādo ideꝫ
Petrus coquinabat dn̄o suo: aliquādo autem la-
uabat pannos eius nunquam aliquādo in quolibet
horum assuetus. Afflixit autem seipsum: ⁊ ieiunio
multo. Cuꝫ vero vidisset se benedici dominus eius
super omnem benedictioneꝫ: dicit ei verecundatus
enormem eius virtutem ⁊ humilitatem. Volo hu-
milis petere liberare te: vt sis de reliquo frater me⁹
Ille vero noluit. Viderat enī eū frequenter cōuicia
perferre: ⁊ percuti a conseruis suis. Habebāt auteꝫ
eum tanꝙ amentem: ita vt ⁊ nomen ei imponerent
amētis. Quotiēscūqꝫ ergo tribulabāt eū cōserui sui
et dormiebat in tribulatione: apparebat ei q̇ in affri
ca illi apparuerat: vestibus esophorio eius tenens
et illa triginta nummismata in manu dicens ei. No
li mestus esse frater petre ego suscepi ⁊ precium tui
sed sustenta vsqꝫ dum cognoscaris. Post aliquot
vero tempus: venerūt a patria eius quidem argen
ti venditores. vt orarent ad loca sancta: ⁊ inuitauit
eos ad prandium dominus dn̄i Petri. et cum mi-
nistraret statim ille cognouit eos. Ipsi autem dum
pranderent ceperūt affigurare eū. ⁊ inuicem ad au
res dicere. Quantum similat puer iste domino Pe
tro theolenario. Ille vero occultabat quantum po
terat vultum suum. Iterum ergo comedentib⁹ eis
ceperunt dicere ad eum qui eos inuitauerat. Vere
putamus res tibi magna euenit dn̄e zoile. etenim
nisi erramus publicam personam in ministerio tuo
habes. Neqꝫ sciebāt certius quia erat de coquina ⁊
de ieiunio cōmutatus vultus eius. Diu igitur con-
siderātibus eum dixit vnus ex eis. Vere dominus
Petrus theleonarius est. ⁊ surgam tenebo eum.
Valde eū imperator audiens tristat de eo qꝛ dudū
nō cōparauit. Foris itaqꝫ stās audiuit hec ⁊ ponēs
catinū a se nō est ingressus: sed recto cursu cursu cu
currit a portā. Erat itaqꝫ ei q̄ eū tūc habebat ostia
rius mutus ⁊ surdus a natiuitate: q̇ per nutum tan
tum apperiebat ⁊ claudebat. festinās ergo seruus
dei exire. dixit surdo ⁊ muto. Tibi dico in noie xp̄i.
Ille vero audiuit statim ⁊ dixit. Etiam dn̄e. Iterū
vero ille ait aperi. Rn̄dit surdus ⁊ mutus scđo. Ego

dñe. Statim ergo surrexit et aperuit ille. Et exiitē eo subito ostiarius et clamauit corā oibus gaudens et exultans. quia audiuit et locutus est. dñe domine porro oibus qui in eadē domo erant perterritis. qm̄ audiebāt eū loquētem. Iterum dixit ille quōdā mutus. Ille qui coquinabat exijt currens. sed videte ne forte fuga lapsus sit magnus enim seruus dei est. Qm̄ discedebat. dixit mihi. Tibi dico in nomine dñi. et mox vidi de ore eius exeuntem flāmā et tāgētem aures meas. et statim audiui et locutus sum. Et exilientes et sequentes eum cuncti vlterius non viderunt eum. Tunc pniam oēs agebant. qui in domo illa erant. et ipse dñs eius qui petrum emerat: q: in tali exhonorantia habuisset eum. et maxime hi q vocabāt eū amētē. Hec sunt beatissimi a deo honorati Johannis patriarche narrationes. Non solum enim de vita sua cōtentus erat volentem proficere edificare. verūetiam de deo acceptis et veracibus relatiōib' suis et dicebat semper hec audiētib' Si pprio sanguini nō pepercerunt quidam hoim: sed hunc dederunt in manus fratrū: immo xpi quō putas nos cū alacritate et humilitate debemus de facultatibus nr̄is dare christo et egenis atq pauperibus. vt recōpēsationē recipiam' a iusto et mercedum redditore deo. in illa timenda et horrenda retributionis die. Qui parce seminat parce et metet: et qui seminat in bñdictionibus. i. large et magnanimiter: multipliciter et metet: hoc est bona illa hereditabit que omnem mētē transcendunt.

De sancto Serapione.

Omnibus ergo rectis moribus iste sanctus adornatus nec hoc carebat: valde enim diligebat eloqui de actib' sanctorū patrū: et eoꝝ q elemosyne cultores fuerūt. Unde cū vna dierū recitaret de vita sanctis serapionis q vocabatur syndonius et inueniret eū vt fertur amictū suū dedisse egeno: et iterū paululū pcessisset illuc et frig' patiēti obuiasset. et illi tunicā pbuisset: et nud' sedebat tenēs sanctū euāgeliū: et interrogat' a quodam quis te expoliauit abba: Demōstrās sanctū euāgeliū iste. Et alio tempore hoc ipsū euāgeliū vēdidis se et dedisse elemosynā. et discipulo suo dicente. Abba euangeliū vbi est: Et illo dicente ad eum. Crede fili: qui dixit mihi vēde oīa q̄ habes et da pauperibus: ipsum vendidi et d..i eis: vt in die iudicij habeamus fiduciam abundantiorem ad deum. Et quia als iterum vidua mulier petisset ab eodem sancto Serapione elemosynam: quoniam esuriebant filij eius: et non habētem eū aliquid omnino: tradidit se ei: vt venderet eū ad minos grecos: quos et iam christianos fecit in paucis dieb': hec legēs sanctus Johānes de sancto Serapione dixit ad eos. Heu heu o philo xpi q̄d pdest homini colloquēti d' actionibus sanctoꝝ patrū. Credite mihi q: vsq hodie putabā q vel aliqd facerem datis quas habere possum pecunijs: nesciebā aūt q et seipsos venderent quadam compassione superati.

Quod accusationē aduersus monachū non recipiebat et de eo quem iusserit flagellari.

Semp qdē honorabat monachū cū scema sctis' et colebat et compatiebatur vbi maxime aspiciebat monachū corpalib' vtilitatibus angustiatū. Habebat autē et hoc in p multos pcipuū. q: accusationē qualēcūq siue mēdacē siue vera cē nō suscipiebat cōtra aliquē circūamictū monachico habitu. Semel eni euenit ex imissione quorūdā criminatorū ptulisse eū aliqd tale quo dā monacho girāte i ciuitate cū puella vna in ueċula et petēte elemosynā p dies aliquot. qdā q hoc viderāt scādalizati: et existimātes q mulier eius esset: attulerūt patriarche cōtra eū querelas dicētes. Propter quid a deo honorate órogat talis angelice monachice vite scemati. puellā quādam habens mulieres. Mox ergo dei famulus putans prohibere contra deū cōmissa peccata tanq qui ad hoc ab eo cēt prouectus pcepit mulierē quidē flagellis cedi: et ipse parari ab corpsū autē verberari et in carcere secreto recludi. Dū ergo cum omni celeritate iussio sancti in opus procederet apparuit ei nocte per visum monachus ostendens ei dorsum suum putrefactum (non parcentes enī eū ceciderant eius ecclesie defensores) dicēs ei. Ita placet tibi domine patriarcha: ac vna vice errasti vt homo: crede mihi: quia de primo est vita et mors. Et hec dicens discessit ab eo. Mane autē facto recordatus est ille beatus visionis nocturne: et sedebat super lectum suū mestus mittitq statim et conuocat per cancellarium suum monachum de loco in quo erat reclusus. Cogitans intra se ille beatus patriarcha similis esset illi: qui nocte sibi apparuerat. Cum ergo venisset cū labore multo neq enī propter plagas moueri poterat cūq vultum eius vidisset patriarcha remansit sine voce immotus non valens loqui: sola autem manu sua innuitut se i lectulo suo locaret. In semetipsum vero reuersus et signans: rogauit monachum precinctum lintheo: vt sine verecundia dispoliaret se quatenus videret dorsum eius: si ita esset sicut et in somnis viderat. Uix ergo suasus vt id ageret: despoliauit se. Cum vero despoliaretur vt monstraret dorsum suum viro sancto per admirandum dei consilium solutus est quo erat indutus amictus: et cecidit in terram: et viderunt eū omnes esse eunuchum: stum. Uidentibus ergo eū omnibus et sancto ponti Sed quia recens erat nulli hoc existebat manifeste: et maxime dorsi eius perniciosa verbera. mittēs mox segregauit illos qui hunc inconsiderate tractauerunt. Uenerabilissimo autē monacho complura ratiocinabatur: ex ignorantia dicens se in eum peccasse: et in deum verum: et in hoc amonebat eū ille sanctus. Non (inquit o fili: ita sine custodia in ciuitatibus conuersari oportet: eos qui sancto angelico vestro indumento circūamicti sunt maxime et femi-

nam circumducere ad scandalū aliorū vidētiū. Tunc
monachus cū omni humilitate rōnē reddebat san-
cto dicens. Crede dñe nō mētiar. Gaze eram ante
paucos dies: et exeunte me de ciuitate vt venirem et
salutarē sanctū abbatē cyri: obuiauit mihi hec bene
dicta puella foris portā vespere incumbente: et ac-
currens ad pedes meos: rogabat vt mecū ambula
ret. Dicebat enim se hebreā esse: et velle fieri christia
nam et cepit eadem me adiurare verbis horribili-
bus vt non permitterem perire eam. Timens itaqȝ
ego iudicium dei sumpsi eam estimās q̄ nō immit-
teret temptationes sathanas spadonibus. nesciebam
vero q̄ nemini parcat. Igit̄ venientibus nobis san-
ctissime pater et oratione pficientibus baptizaui eā
ad sanctū abbatem cyri: et gyrabaȝ cuȝ ea in simplici
corde exposcēs modicū sumptū quatenus introdu
cerem eā in monasteriū. Cuȝ hec audisset patriar-
cha dicit. Pape: q̄ absconsos seruos habet deus et
nescimus nos humiles. Et enarrabat his qui pre-
sto erant visionē quaȝ viderat nocte deo et protu-
lit patriarcha centum nummismata de manu da-
turus ei. Dei auteȝ amicus ille vere monachus nō
est passus aliquid accipere ex eis: dignum memo-
ria verbū ad patriarcham locutus est dicens. Ego
hoc non postulo domine. Monachus enim si fidem
habet horū non indiget. Si aūt horū eget fideȝ nō
hȝ. Quod magis amplius satisfecit omnibus qui
audierant q̄ seruus dei iste monachus esset. Genu
flexit igit̄ patriarche et exijt in pace. Extunc igitur
plus honorabat et hospitio recipiebat monachos et
bonos estimatos et malos: et edificabat mox xeno
dochium seorsum: et appellauit hoc receptaculū om
nium monachorum.

De hoc q̄ exibat ad mortuorū obseq̄a
et quia morituris p̄sidebat. De eo etiam
qui in persidē captiuus ductus est.

Mortalitate aliquando ciuitatem com
prehendente: ibat et ipse sanctus vt vi
deret funeruȝ obsequia: valde enim
dicebat hoc esse proficuuȝ et sepulchro
rum considerationes. Multotiens ve
ro assistebat et his q̄ morituri vexatio
nē in exitu anime patiebātur et ipse eorū oculos p-
proprijs manib⁹ claudebat memoriā habere ex hoc sem
piternā volēs: et curā proprij exit⁹: precipiebat autē
et collectiones pro defunctis impingere: et sine du-
bio perficere. Etenim (dicebat) quia ante paucum
tempus captiuus ductus est ad persas quidam: et
descendens in persidem retrusus est in carcere qui
appellabatur lethe hoc est obliuio. Quidam ergo
fugientes illuc: venientesqȝ in cyprum et interroga-
ti a parentibus illius si forte vidissent eum respon
dentes dixerunt eis: quia nos proprijs manib⁹ se-
peliuimus eum. Non autem erat iste d̄ quo interro
gabant eos: sed alius indissimiliter eum simulans.
Dixerunt vero eis et mensem et diē obitus sui. Illi
vero tanq̄ pro mortuo faciebant ei tres collectas:
per singulos annos. Post quattuor itaqȝ annos
venit in cyprum: fuga lapsus a persis. Dixerunt er
go ei sui. Vere frater nos audiuimus q̄ mortu⁹
esses: et memoriam tui faciebamus ter in anno. Cū
vero audisset: q̄ in anno ter facerent pro eo memo-
riam: interrogat eos in quo mēse hec celebrarent.
Et illis dicentibus: sanctis theophanijs et domini-
ca sancta: atqȝ penthecoste. Dicit ille: quia tribus
istis tēporibus anni veniebat quidam candidatus
vt sol et dissoluebat me a vinculis ferreis et a custo-
dia: et mouebar deambulando tota die et nemo re-
cognoscebat me: et in crastinum inueniebar vincu-
la ferrea portās. Dicebat igitur sanct⁹ episcopus:
quia ex hoc dicimus habere dormientes quietē quā
do pro eis collectam facimus.

De eo q̄ rogauit pro filio et nauis sue saluati ōe.

Quod in act⁹b⁹ apostolorū audi-
uim⁹ factū: hoc frequēter et huic
cōpatiētissimo accidebat. Vidē-
tes enī multi indesinētē ei⁹: et in
scrutabilē circa gētes cōpassionē
mouebant̄ multotiēs adrēdēdū
multa de substātijs suis. Deferētes
p̄bebāt dei deuoto ministro. Vn̄ et
q̄dā veniēs vna dierū offerre ei septē libras auri et
dimidiā satisfaciēs sctō: q̄ nō possideret aliud aliq̄d
in auro. Petebat autē ab eo cū multis genuflexio
nib⁹ vt oraret quaten⁹ dñs de⁹ filiū ei⁹ saluaret. Ha-
bebat enī vnū solūmodo filiū quasi annoȝ quindeciȝ
vt reduceret nauim ei⁹ cum bono ab affrica. Illuc
enim abierat. Accipiēs igit̄ summus sacerdos quā
titatē auri de manu ei⁹: et mirat⁹ ē eū tā esse magna
nimū ad offerēdū totā quātitatē auri quā posside-
bat. Orauit quiddā ei: et in facie multū et sic eū dimisit
Tamē pp̄ter ei⁹ multā fidē posuit sub t⁹ sanctā mē
sam ligaturā quātitatis patriarcha i oratorio cubi
culi sui et singultim fecit statim pfectā sup eā: pro illo
q̄ hanc obtulerat satis abundeqȝ deū rogās: quate
nus et filiū eius saluaret: et nauē cū salute reduceret
s̄m q̄ fuerat postulat⁹ ab illo. Nec dū ergo triginta
trāsactis dieb⁹ defunct⁹ ē filius hois illi⁹: qui attule
rat septē libras et dimidiā patriarche et in tertia die
mortis pueri recepit et nauiȝ suā ab affrica: in q̄ erat
et frater german⁹ eiusdē viri creditor. Et veniēs iux
ta forū naufragiū ptulit et pdidit totū quo erat ple
na et nō sunt saluate nisi aie: et vna scapha vacua. Cū
ergo et hūc casuȝ didicisset euenisse sibi dñs nauis et
pr̄ pueri: s̄m verbū pphete paulomin⁹ habitauit in
inferno anima ei⁹. Nōdū enim tribulatione filij sui
extincta cōprehēdit eū et nauis. Relata sunt itaqȝ
omnia q̄ acciderāt ei patriarche: et pene plusqȝ is q̄
hec ppessus fuerat: in tristicia morabatur: maxime
pp̄ter filiū eius vnicum. Nesciens ergo quid face-
ret rogat misericordissimum deum vt consolaretur
virum immensa pietate sua. Conuocare enim eum
et consolari in facie sanctus erubescebat: veruntā-
men mandauit ei vt nullatenus desperaret: neqȝ ve

eo fine iusto iudicio de⁹ facit aliquid sed omnia in
hoc quod nos ignoramus. Ergo vt nõ perdat mer
cedem quam fecit in septem ⁊ dimidia libra auri: et
fidem quam possidebat circa sanctum patriarchã
iam vero vt ⁊ nos in temtationib⁹ que nobis eue-
niunt: quãdo aliquid boni fecerimus: imperturba
ti ⁊ gratias referentes ad deum pmaneamus vidit
in somnis iã dict⁹ vir philochristus postera nocte
quẽdã quasi in habitu sanctissimi patriarche dicẽtẽ
sibi. Ut q̇d tribularis frater: ⁊ merore dissolueris.
Nõne tu me rogasti vt peterẽ a deo: vt salu⁹ fieret fi
lius tu⁹. Ecce saluus factus est. Crede mihi si viue
ret: pcau⁹ ⁊ immũdus hõ fieret: ⁊ de naui tua vere
nisi deus placaret pro bono quod fecisti paruitati
mee sentẽtia erat data quatenus tota vt iacet cum
aiabus in pfundũ pergeret: ⁊ pderes fratrẽ tuum.
Sed surge ⁊ glorifica deum qui ↄcedit tibi euã. ⁊ sal
uauit filium tuũ mundũ de hoc seculo vano. Euigi-
lans itaq; vir inuenit cor suuã cõsolatuã: ⁊ vniuersã
tristiciã eius eiectam: et induens vestimenta sua: -
venit cursim ad honorabilissimũ patriarchã: ⁊ iar
ctat se ad pedes eius gratias agẽs deo: ⁊ ei: ⁊ ena-
rans visionẽ quam viderat. Quam audiẽs iustissi-
mus dixit: gloria tibi benigne ⁊ misericors de⁹: qui
depcationẽ peccatorum exaudis. Iteruũq; ad hõieã
dixit. Nequaq̃ o fili grãã hãc oratiõi mee ascribas
sed deo ⁊ fidei tue: hoc enim omnia iste impetrare
valuit. Erat enim valde humiliter sentiens sanctus
verbis scilicet atq; prudentia.

De episcopo amatore pecunie.

Ergebat aliquando hic beatus
ad visitãdos pauperes: in locuã
qui dicit sesarium: illic enim eis
fecerat quasi tholos quosdã pro
lixos lineis tabulis pauimento
strato ed requiescẽdos eos: et si
mul cum storis ⁊ racoms per to
tã hyemem: quodaã eorum eiite
secum episcoporuã qui cuã eo erant amatores pecu
nie passibilimodo presso. Dixitq; beatus patriar-
cha ad eum. Anna hac honora frater Troile fratres
christi hoc enim ei erat nomẽ. nunciauerunt enim
quidam patriarche: q trigĩta libras auri portaret
in ipsa hora domesticus eiusdem episcopi Troili:
vt emeret speciẽ argenti anaglisi gratia mense sue
Episcopus autem tamq̃ veritus sermonem patri
arche: immo ad horam calefactus: singula dari
omnibus fratribus precepit ei qui triginta libras
illas portabat. Celeriter ergo huiusmodi auri quã
titas erogata est. Recedentibus itaq; vtrisq;: patri
archa scilicet ⁊ qui inuitam (vt ita dicam) elemosy-
nam fecerat episcopo Troilo i propriis episcopiis
velut quedam amens et enim periculosa i eum co-
gitatio irruit propter pecuniarũ dationẽ horroris
amoris pecunie et crudelitatis at ⁊ negligẽtie ger
men eum sequebatur; febre extra naturam mixta
propter quod egrotus inuitus in lectum cecidit.
Hebdomadario ergo a sanctissimo patriarcha ad
euã veniẽte: et ad mensaã eiusdẽ patriarche eũ inui-
tante recusauit (frigore eñ et febre se vexari p qua
dam causa dicebat) Igitur cũ hoc audisset patriar
cha: mox agnouit causam: quia propter exituã tri-
ginta librarũ: infirmatus esset ille inuitus elemo-
synator. Erat eñ vt predictuã est valde immiseri-
cors ⁊ amator pecunie. Non sufferens ergo beatus
se quidem super mẽsaã reficere illũ añt super lectuã
cruciari grauiter: peruenit celeriter ad eum ille vir
sine superbia: et dixit ad eum hylari vultu: fac cha-
ritatem fili Troile. Estimas q in veritate dixerim
tibi fratribus huiuscemodi datum crede mihi p io-
cum dixi tibi dare. Ego enim volui prestare eis sin
gula nũmismata propter sanctam festiuitatem: sed
quia non habebat distributor meus secuã sufficien-
tem quantitatem huius rei gratia mutuam dedisti
eam mihi ⁊ ecce attuli tibi illas triginta libras. Ut
vero vidit quantitateã episcopus amator pecunie
in honorabili manu sapientis existentis medici et
pastoris febris quidem subito disperabat: frigus
etiam recedebat: fortitudo quoq; et corporis eius
calor ad eũ reuertebantur: vt ex hoc non posset late
re hanc esse causaã repente cõprehendentis eũ com
municationis. Suscipiens vero auruã ab honoran-
dis manibus patriarche: nihil omnino contradi-
cens: expectabat ab eo patriarcha: conscriptionem
abrenunciationis mercedis earuã: que date sunt tri
ginta auri librarũ. Fecit autẽ hoc cũ gaudio Troi
lus episopus scribẽs propriis manibus ita. Deus
dño meo Iohãni beatissimo patriarche huius ale-
xandrinoruã magne ciuitatis. da mercedẽ triginta
librarũ que date sunt tibi qm̃ ego recepi eas. Hoc
scriptum itaq; sanctus accipiens sumpsit secũ: ⁊ eũ
dem episcopũ ad prandiuã (vt eñ iam dictuã est sta
tim sanus factus est) duxit: volens ergo mercedis
redditor deus: corripere eũ simul autẽ et ad misera
tionem contribulatoruã ⁊ cõpassioneã erigere ostẽ-
dit ei eadem die dormienti post prandiuã patriar-
che in somnis qua mercede priuatus esset. Uidit
eñ (vt ait) domũ cuius pulchritudinem atq; magni
tudinẽ non potest ars hoim imitari: ⁊ ianuã huius
totã aureaã: ⁊ super ianuã titulũ conscriptuã: man-
sio eterna: ⁊ requies Troili episcopi. Cũq; hoc in-
quit legissem gauisus sum: sciebam enim donandaã
mihi ab Imperatore talis domus epulationem.
Nondum auteã huiusmodi tituli superscriptioneã
perlegerã: ⁊ ecce quidã regius cubicularius habẽs
secũ ⁊ alios obsequij diuini: ⁊ cum peruenisset ad ta
lem nitentis domus ianuã dixit ad proprios offi-
ciales deponite titulum istum. Et cũ deposuissent
iterũ dixit. Mutate eũ: ⁊ ponite quem misit orbis
terrarũ rex. Et attulerũt ⁊ fixerũt aliud aspiciente
me suprascriptũ ita. Mansio eterna: ac requies Io-
hãnis archiepi̇ Alexandrini empta libris triginta.
Et cũ hoc vidissem: surrexi a somno: ⁊ magno sum-
moq; pastori que visa sunt ei in somnis enarrauit et

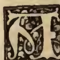
proficiens ea de causa Troilus ep̄s ⁊ factus est ex tunc elemosynator magnificus.

¶ De nauibꝰ quarum enthꝫeca iuitꝫin perditionē.

Dominus qui diuitias in tēpore quodā beato Iob abstulit: fecit simile ⁊ huic omni bonitate pleno sancto patriarche Iohanni. Nauibꝰ enim sanctissime ecclīe sue cōprehēdētibꝰ violētaꝫ hyemē ī loco q̄ dicit̄ adhira piecerūt oia sua q̄ naues portabāt: erant ꝑo oēs naues simul. Erat aūt summa multa, valde enthecarū suarꝫ: habebāt em̄ tanta vestimēta ⁊ argentum ⁊ alias res altiores: vt cōputaret̄ pondus quod iuit imperditionē quātitatis centenariorum tringintaquattuor. Plus em̄ erāt q̄ crediderit naues capiētes per singulas decē milia modioꝝ. Uenientibus vero alexādriaꝫ ⁊ pergētibꝰ statim reliq creditores ⁊ primi naute ecclesiā confugerūt. Sanctus vero hoc audiens ⁊ causam propter quā fugerant: mittit, eis verbum manibus suis scriptum habens ita. Dominus dedit fratres: dominus vt voluit abstulit sicut domino placuit: ita factum est: sit nomen domini benedictum. Exite filij nihil ex hoc veriti: dominus em̄ sollicitus erit de crastino. Ascēdit itaqꝫ pene dimidium ciuitatis in secretū die autem altero volebant consolari nobilem istū ipse vero preocupans cepit omnibus dicere. Nequaq̄ o filij ⁊ fratres causa nauium difficultatis tristemini: nam humilis Iohānes (credite) inuentus est culpabilis quippe nisi extollentiam haberē nullo modo hoc ferrem. Sed quia extollebar in his que dei erant ⁊ existimabā q̄ magna opera facerem: dans que hominum erant: hoc mihi euenit. volens ergo deus vt hoc intelligerem ista permisit. Elemosyna enim non vigilantem plerumqꝫ in extollentiam eleuat inuitus vero casus humiliat sustinentem. ait enim diuina scripta. Paupertas virum humiliat et iterum. Dauid hoc sciens: dicebat. Bonum mihi q̄ tu humiliasti me: vt discam iustificatiōes tuas. Dum enim malorum factus sum obnoxius: qr dationem per vanaꝫ gloriam perdebam: ⁊ quoniaꝫ per vitium meuꝫ perdite sunt tante pecunie habeo nunc iudicium animarum que in arcto sunt. Uerū dilectissimi qui tunc tempore iusti illius. Iob fuit deus: ⁊ nunc idem ipse est: qui non propter egestatem meam sed ob indigentium necessitatem nō derelinquet nos. Ipse enim dixit: non te deseram neqꝫ derelinquā ⁊ rursus. Queri te primū regnū dei: ⁊ iusticiā eius: ⁊ hec oia adijciēt̄ vobis. Uolētes ergo cōsolari eū ciuitatis habitatores: vt dictū ē: ipsi magis inuēti sunt ecōtra cōsolationē ab eꝰ beatitudīe recepisse. Nimis ergo breue tempꝰ ꝑterijt ⁊ in duplū restituit deus ⁊ nouo nostro Iob facultates: ⁊ iterū erat ipse magnanimꝰ circa misericordiā: fortasse autem ⁊ religiosior q̄ antea fuerat.

¶ De ministro cui duas auri libras dedit.

In extremam paupertatē peruenienti cuidam de domesticis ministris propria manu iste sanctus vt nullus sciret duas libras auri dedit ⁊ audiens ab accipiente: qm̄ hec accipiens dn̄e vlterius non habeo vultum intendendi in honorabildm ⁊ angelicam faciem tuā vere dignum laude: vt sapiens locutus est verbum. Nondum inquiens sanguinem meum pro te frater effudi sicut mādauit mihi dn̄s meus iesus xp̄s.

¶ De duce qui mutuum dare distulit.

Districtus quidā ab his qui pensionem exigebant: cū non haberet quod daret erat em̄ regio in magna difficultate: eo q̄ fluuiꝰ nylus sm̄ consuetudinem nō irrigaret aquis terrā: ipse abiens deprecatus est ducem quēdam magnatoruꝫ vt mutuas sibi daret quinquaginta libras auri: ⁊ dicebat se dare pignora si vellet dupla. Repromisit ergo dux dare ei ad presens vero distulit. Exactoribus vero constringentibus eum vadit et ipse ad portum a quo cuncti recipiuntur: videlicet ad mitissimum ⁊ dignum admiratione patriarcham. Et nondum pene propriaꝫ necessitatem ei narrauerat dicit sanctus ad eum. O fili si volueris: ⁊ quo vestior indumentum. Etenī cum admirabilibus suis bonis ⁊ hoc possidebat: q̄ non poterat videre aliquem de necessitatibus lachrymantem ⁊ nō statim se proprijs rigaret lachrymis. Unde ⁊ mox petitionem volētis ab eo mutuū accipere adimpleuit. Et sequēti nocte vidit dux q̄ staret sup altare quidam cui offerebāt multi oblationes: ⁊ pro vna quam ponebant: accipiebāt centū pro ipsa de altari. Erat aūt ⁊ patriarcha post tergum eiꝰ. Iacebat ergo vna oblatio ante eos in vno scāno ⁊ dicit q̄dā duci. Uade dn̄e dux accipe oblationē illam ⁊ offer ad altare: ⁊ tolle pro ea centum oblationes. Illo vero pigritante cucurrit patriarcha: licet post eum staret ⁊ tulit hanc ante euꝫ et obtulit: ⁊ accepit sicut oēs centū de altari. Euigilans itaqꝫ non poterat discernere somniuꝫ. Misit autē ⁊ adduxit eum qui volebat mutuuꝫ accipere vt prestaret ei: ⁊ cū venisset dixit ei dux. Accipe quod petisti mutuum. Respondēs ille dixit ei. Ante tulit mercedem tuaꝫ dominus patriarcha. Et enim te diu differente compulsus sum ad illū tanq̄ ad portū cōfugere multa em̄ erat vis inquietudinis exactoruꝫ. Cū ergo audisset hoc dux ille: statim recordatus ē somnij: ⁊ dixit. Uere bene dixisti ante tulit mercedē tuā: ante tulit em̄ ⁊ veh illi qui vult facere bonū et differt ⁊ enarrauit oibus somniū quod viderat.

¶ De muliere que a genero suo iniuriam patiebatur.

Ergente aliquãdo illo viro sancto ad templũ sanctorum victoriosorum martyrũ cyri et Johãnis in gloriosa eorum memoria orationis gratia exeunte eo portam ciuitatis suscepit eũ mulier procidens et dicẽs. Uindica me: quĩ iniuriam patior a genero meo. Quibusdã ergo de obsequio eius q̃ habebant confidentiam apud eum dicẽtibus: qꝫ cũ reuersus fueris cũm eis facies. Respõdit sapiẽtissimus. Et quõ deus orationem nostrã suscipiet si ego istã postposuero. Quis mihi spopõdit vt viuã ego in crastinũ et ibo ad xp̃m ꝑ ea rõnem redditurus. Et nõ recessit de loco illo: vsqꝫ qd satis ei erat: fieri faceret.

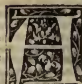
De sanctis videlicet Johãne et Sophronio.

Ad volũtatẽ igitur memorabilis huius que tota in deo erat misit ei deus viros sapientes: et semꝑ memorãdos Johãnẽ et Sophronium. Consiliarij eñ erant vel raciter boni quibus (tãq̃ patribus) discrete obediebat et gratias agebat tanq̃ constantibus. Maxime et viriliter agẽtibus militibus: pro pietate religionis. Etenĩ sanctispiritus virtute freti: et cum seuerianis ac ceteris circa regionem existentibus immundis hereticis: sapientia sua ac disputationibus pugnam habentes et conflictum multa quidem ea stella: pluresqꝫ ecclesias: similiter et monasteria ab ore talium bestiarum tanq̃ boni pastores euellere studuerunt propter qd et maxime plurimum honorabat sanctos hos ille vere sanctissimus.

Sermo eius contra percussorem.

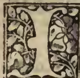
Si vero alicubi aliquem durum et inhumanum et percussorem circa ꝓprios seruos sentiebat ille beatus hũc primũ cõmonebat et cum multa lenitate rogabat dicens. Fili venit quidem ad aures peccatrices meas q̃ ex operatione inimici modicum durius circa ꝓprios pueros tuos feraris: sed rogo ne des locum ire. Non eñ vt percutiamus eos dedit nobis hos deus: sed vt seruiãt fortasse vero nec propter hoc: sed vt sustententur a nobis ex quibus deꝰ prestitit nobis. Quid eñ mihi dic: et dedit homo et emit eũ: q̃ ad imaginẽ et similitudinẽ dei creatus honoratus est. Nunqd eñ tu dñs eiꝰ aliquid plus illo possides in proprio corpore: manum aut pedem vel auditum siue animã. Nunqd nõ similis est tibi per omnia. Audi luminare gloriosum Paulum dicentẽ quotquot in xp̃o baptizati estis: xp̃m induistis. Nõ est iudeus neqꝫ grecus nõ est seruus neqꝫ liber: oẽs eñ vos vnum estis in xp̃o. Si ergo equales sumus in xp̃o adinuicem equales efficiamur. Etenĩ christꝰ formã serui assumpsit: docens nos nõ superbire cõtra conseruos nostros. Unus est dñs oim in celis habitãs et humilia respiciens: nõ dixit sublimia: sed humilia respicit. Quãtum eñ et aurũ dedimus: vt honorificatum et emptum eũ sanguine diuino: et domino nobis seruitute subijciamus (propter eum celum: propter eum terra: propter eum stelle: ꝓpter eũ sol: ꝓpter eũ mare: et q̃ in eo sunt) extãtẽ: qꝫ et angeli ei ministrant: propter eũ xp̃s seruorum pedes lauit: propter eũ crucifixus est: et cetera omnia ꝓpter eum passus est. Tu autẽ eũ q̃ a deo honoratur inhonoras: et quasi non sis eiusdem nature) non parcẽs feris. Dic obsecro: velles quotiens culpas vt morẽ redderet tibi deus. Nequaq̃ dic quomodo oras quotidie dicẽs. Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. His et his similibus verbis: de inhabitãte in se thesauro: monens hunc absoluit et nisi didicisset istum emendatũ preparabat et instruebat seruum afflictum: vt fugã arriperet et venditiones peteret: et hunc comparãs iustus statim liberum statuebat.

De puero orphano quem ditauit.

Audiens aliquãdo cuiusdam elemosynatoris puerum orphanũ derelictũ parẽtibus ipsius morientibus: et in multa paupertate cõuersari hũc: dicebãt eñ hi q̃ in testamẽto patris eius inuenti sunt testes qꝫ nõ dimisit ei dominꝰ pater eius moriẽs vsqꝫ ad vnum nũmismã: sed habẽs decem libras auri adducit eum ipsa hora quãdo testamẽtum scribebat et dicit ei. Has decem libras habeo fili mi quid vis dimittam tibi istas: an dñam meã dei genitricẽ curatores et ꝓuisorẽ. Puero vero eligẽtẽ sanctam dei genitricẽ precepit dari cuncta pauperibus. Et ecce in quiũnt sanctissime in multa inopia cõsistit: nocte ac die domũ domine nostre non deserens. Cum ergo hec audisset a scientibus sanctus hic: nemini aliqd dicens: adducit quẽdã tabellionẽ: et narrabat ei rẽ dans ei termini vt nulli crederet quã precepit eam facere rem dicens ei. Uade et in veteribus cartulis scribe testamẽtum nomine theopenti et fac in eadem carta me et patrem pueri cõsobrinos fratres et vade et dic iuueni. Scis frater q̃ genus existens patriarche nõ debueras ita in paupertate versari ostende ei cartã et dic. Quĩ si erubescis. ego ordino causam tuã apud patriarchã: et vide quid tibi dicet. Cum ergo oia q̃ iussa sunt ei patriarcha tabellio fecisset venit ad eũ dicẽs: qꝫ pactus est puer mihi: vt ego loquar causam suã dño: et magnas gratiarũ actiones referebat mihi. Dixit ho sanctus. Uade et dic ei qꝫ locutus sum patriarche. Et dixit: quĩ et ego scio: qꝫ habuit cõsobrinus meus filiũ: sed ex vultu hunc nõ recognosco. Bene ergo facis adducẽs hunc ad me. Adducẽs ergo eũ fac portare et cartã secũ. Cũ hoc peruenissent: tulit eũ secreto ille iustus: et cepit deosculari eum et dicere. Bene venit filius cõsobrini mei.

Ditauit igitur eũ eiq3 vxorẽ tradidit in alexãdria: et domum ⁊ omnia quibus opus habuit donauit ei demonstrare festinans quoniam non derelinquet dominus, sperantes in se.

¶ De impostore qui viginti libras auri mutuo accepit ab eo.

Non pretermisse autem ⁊ huius mãdati curam habẽs hic admirabilis legẽ ponẽtis: volẽti mutare a te ne auertas aliquãdo: non prohibuit aliquem huiusmodi ab eo suffragium postulantẽ. Unde hoc sciens quidam malignus ⁊ impostor. petijt ab eo vt sibi mutuas daret viginti libras auri. Erat aũt de his qui dicũtur gallodromij. Gallodromij dicuntur mãgones discurrentes ⁊ fraude decipientes. Contẽnens ergo sanctum: quẽadmodũ et alios multos dicebat: quia nihil mihi dedit. Quesierũt itaq3 ecclesie pastores et ordinatores: vt in carcerem hunc mitterẽt et publicarent eius substantiam. At imitor dicentis estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est: qui solem suum oriri facit super bonos ⁊ malos et pluit super iustos ⁊ iniustos: nequaq̃ istis consensit vt eũ affligerent. His autem turbantibus contra eum vt pote qui patriarche illuserat: ⁊ dicẽtibus ad eundem sanctũ: non iustum est domine: vt quod merito pauperes acciperent hoc luxuriosus accipiat. Respõdit ecõtra ille pater beatus dicens. Credite fratres: q2 si extra volũtatẽ meam acceperetis aliquid ab eo. duo mãdata trãsgrediemini: ⁊ vnum adimplebitis: quãdo ⁊ ad pauperes data fuerit huiuscemodi quãtitas. Unũ quidem: q2 apparebitis impatientes circa dandum: ⁊ efficiemini alijs forma mali. alterũ autem quãdo non obediẽtes eritis domino deo dicẽti ab eo q̃ abstulerit tua ne repetas. Expedit ergo o fili. vt efficiamur omnibus exẽplũ patiẽtie. Etenĩ apostolus dixit. Quare non magis iniuriam sustinetis? quare non magis fraudem patimini. Et bonũ est quidem veraciter fratres. omni petenti dare. excelsius aũt ⁊ honorabilius etiam nõ petenti. Ei autẽ qui aufert vestimentum sine voluntate a nobis dare et tunicã angelice vere nature imitatio. immo diuine est. Ex his enĩ que habemus dñs precepit benefacere proximo. Bonum inquit facies fratri tuo. iuxta qd possidet manus tua. nõ ex his que ex lite et cõtentione et ab iniuria auferuntur,

¶ De abbate vitalio.

Senex quidam magnus quasi annorum sexaginta. audiens tales res beati voluit temptare eum si posset verbis suaderi. ⁊ ad scãdalum facile inclinare: ⁊ vt contingit si cõdẽnaret aliquem. Et habitãs prius in monasterio abbatis seridenis. exijt ⁊ venit Alexandr iam. et sumit conuersationem hominibus quidem reprehensibilem. sed deo gratã qui dat (vt ait Dauid) singulis sm cor eorum. Ingrediens itaq3 ciuitatem scribit omnes que nocte erãt meretrices et cepit laborare opuscula et accipere per singulos dies siliquã vnam. Cum ergo occũberet sol manducabat ⁊ intrabat ad vnã meretricũ et dabat ei ereos nummos ⁊ dicebat. dona mihi noctem istam et noli fornicari. Et manebat iuxta eã nocte illa obseruãs eã ne fornicaretur. Stabatq3 a vespere in vno angulo cellule vbi dormiebat mulier psallens ⁊ orans pro ea. ⁊ mittẽs genu flexiones vsq3 ad aurorã. et exiẽs precipiebat verbum illi q̃ nulli diceret actionẽ eius. Ita agebat semp quousq3 vna earum manifestauit vitã eius q̃ non vt fornicaretur intraret ad eas. sed vt saluaret. Orauit senex et cepit mulier a demonio vexari: vt per illã cetere timerent ⁊ nõ manifestarẽt eum omni tempore vite eius. Dicebat ergo quidã ei que a demonio vexabatur. Quid est. Reddidit tibi deus quoniã mentita es. vt fornicet enĩ ingredit pessimus iste et non ad aliud aliquid. Iam enĩ ⁊ sanctus Uitalius (hoc enĩ nomẽ erat ei) volens hominum gloriam fugere. ⁊ animas a tenebris reuocare dicebat audiẽtibus cũctis cũ laboraret in opere et solueret vesperi. Eamus modo dñe olim dona talis expectat te. Ubi erat ergo ordo ipsius. multis ergo criminãtibus ei dicebat. Nunqd ego non vestio corpus vt oẽs. Aut monachis solis iratus est deus. Uere ⁊ ipsi hoĩes sunt vt omnes. Dicebat itaq3 ei quidam. Accipe tibi vnã mulierẽ abba. ⁊ muta vestimẽtum tuũ vt nõ blasphemet deus per te. nec habeas iudiciũ q̃ scãdalizantur animarum. At ille respõdebat eis iterũ. dicebat ergo se demonstrare quasi iratum vere nõ obaudiam vobis ite a me: modo nihil aliud faciaz vt vos nõ scãdalizemini nisi accipiã mulierẽ: quatenus curã habeã domus ⁊ faciam malos dies q̃ vult scãdalizari. scãdalizetur. et det frontem in pariete. Quid vultis ex me. Nunqd iudices cõstituti estis a deo. Ite de vobis curã habetote. vos pro me nõ reddetis deo rõnem. Unus est iudex: ⁊ sancta dies iudicij q̃ singulis reddet sm opera eorum. Dicebat aũt hec clamãs. Quidam ergo ecclesie defensorũ hec multotiẽs audiẽtes ab eo referebãt qd fiebãt. Deus vero sciens q̃ nollet ille sanctus offendere abbatem Uitaliũ indurauit cor eius ne crederet eis. Recordabatur enĩ ante memorati eunuchi: sed increpauit vehemẽter q̃ cõtra vitaliũ abbatem accusationẽ ei afferebãt dicẽs ad eos. Quiescite accusare monachos. An nescitis qd circa sancte memorie Constãtini imperatorẽ actũ fuisse cõscriptiones q̃ de eo legũtur cõtineant. Cũ (ait) quidã non timẽtes deũ cũ celebraretur secũda synodus in nicea ceperũt contra se dare in scriptis: famas turpes beato illi impatori: qdã clerici existentes qdã monachi: et ad faciẽ adducẽs sanctus dñi cõstãtinus accusatorẽ et accusatũ vtrilq3 audiuit. Et cũ inuenisset multas taliũ criminatorũ veras esse accusationes: incendit oẽs que date sunt in scriptis ing

tas opiniones dicēs. Vere si proprijs oculis vidissem sacerdotem dei: aut aliquem eorum qui monachi cohabitu circūamitti sunt peccantē: clamidē meas explicarē: et cooperirem eū ne ab aliquo videretur: Nam et in seruum dei illū videlicet eunuchus ita pu tastis. et misistis me extra viā: et feci anime mee peccatū magnū cōfundēs ergo eos multus abhorruit.

¶ Seruus autē dei vitalius a propria operatione nō cessabat. Deprecabatur ergo vt quibusdam post mortē eius in somnis manifestaret deus de se vt im putaretur in peccatū his qui scandalizabātur in eū eo q rem quā agebat dicerent scandalo esse plenam et non haberet homo peccati indicium ex ea quicqd locutus fuisset. Multas igitur de talibus mulieribus ad compūctionem induxit hec operatio eius et maxime quādo videbant eū nocte extendentē manus, et orantē p vnaquaq; earum pper qd quedam earū a fornicatione cessabant: quedā vero accipiebāt viros et pudice cōuersabātur: quedam vero et modis oīb9 mūdū relinquētes: singularē vitam ducebant. Nullus tū sciuit vsq; ad eius dormitionē: q ipsius admonitione et oratione, impudice mulierculę a fornicatiōe cessarent. Unde quadam die exeunte eo a prima taliū mulierum diluculo obuiat ei quidam homo immundus intrans ad fornicandum cum ea: et cū vidisset sanctū Uitaliū ex ea egredientē dedit ei alapam in faciem dicens ad eū. Usquequo pessime illusor christi: nō emēdas te ab his nequitijs tuis. Qui dixit ad eum. Crede mihi accipies alapā a me humili vt tota Alexandria colligatur ad clamores tuos: nondum breui tempore transacto dormiuit cum pace in cellula sua sanctus Uitali9: nemine sciēte omnino. habebat enī valde pusillā cellulā sup locum qui dicebat porta solis. Unde et plerumq; cum collecta celebraretur iuxta cellulam eius in ecclesia matre: conuenientes quedam mulierularum bariū ad alterutras dicebant. Eamus eamus: iterum abbas Uitali9 collectam habet. Et venientibus eis: curabat eas. Igit dormiēte eo: vt predictum est: in propria cellula et nullo sciente. mox quidam demon tanq; ethyops deformis astat ei: qui dederat alapā abbati Uitalio: et dat ei alapam dicēs. Suscipe alapam quam misit tibi abbas Uitalius. Et cadens statim cepit spumare. Congregata est igitur fm prophetiam Uitalij: pene tota Alexandria violentiam quam patiebatur a demone: et maxime quia sonitum date ei alape audierunt quidam quasi aduisus iactum sagitte. Post aliquantas vero horas: in mentem rediens is qui patiebantur: scidit vestimēta pectoris sui et cucurrit ad cellulā clamās et dicēs. Culpā feci tibi serue dei vitali miserere mei. Cucurrerūt & cū eo oēs audiētes. Cū peruenisset ad cellulam scti: exijt iterū demoniū iactās eum omnibus aspicientibus. Et cum ingrederentur intro hi qui cum eo cucurrerant inuenerunt sanctum stantem in geniculis suis: et orantem: et domino animam tradentem: et in pauimento scripturam huiusmodi. Uiri alexandrini nolite ante tempus aliquid iudicare: quousq; veniat dominus. Confitebatur vero et homo qui a demonio vexabatur: quod sancto fecerat: et quod dixerat sanctus ei. Recitata sunt ergo beatissimo Johanni patriarche omnia que circa sanctum. Uitalium acta sunt et descendens cum clero: venit ad corpus sancti vitalij et cū vidisset suprascriptionem dixit Uere hanc humilis Johannes p deū euasit: vtinam allapam quam accepit qui patit ego accepissem. Tunc itaq; omnes fornicatorie: et que abrenunciauerunt ex eis et viros susceperāt cū cereis et lampadibus preibāt eum flentes et dicentes perdidimus salutem et doctrinam: enarrabāt enim iam conuersationem eius omnib9 et quoniā non propter turppes rem ad nos intrabat: et quia nunq; aliquando vidimus eum super latus dormientem: aut vnam ex nobis tenentem manu sua. Et reprehendentibus eas quibusdam et dicentib9: quare hec non omnibus dicebatis. Sed scandalizabat in eo tota ciuitas. Enarrabant iam capitulum qd circa eam gestum est que a demonio vexatione fuit i nuit: et quia hoc timentes tacebamus. Sepulto ergo eo cum multo honore: permansit is qui ab eo correctus et sanus factus est: faciens memoriam eius. Post modum autem et renunciauit seculo ingressus monasterium abbatis seridonis in gazam. et suscepit cellulam abbatis Uitalij fm fidem et in ea permansit vsq; ad mortem suam. At sanctissim9 patriarcha multas gratias egit deo: quia non permisit eum peccare in seruum suum Uitalium. Multi autem multum extunc in Alexandria profuerunt sibi: et hospitio recipiebant monachos et muniebantur vt non condemnaretur aliquis ab eis que viderant. Fecit autem et sanitates post mortem honorabile nomen sancti Uitalij per diuinam gratiam: cuius orationibus det nobis dominus bonam conuersationem: et misericordiam in die quando manifestabit abscondita hominum et nuda faciet consilia cordium.

¶ De eo qui conuicia patriarche inferebat.

Recipiens aliquando dari cuidam petenti elemosynam decē nūmos ereos tantus. cōuicia paciebat ab eo in facie atrociter ille beat9 quia nō dederat ei quot quot voluit. Illis aūt qui de obsequio erant querentibus cedere cum qui cōuiciabatur: increpauit eos vehementer Patriarcha dicens. Sinite eum fratres habeo ego sexaginta annos blasphemās per opera mea christum: et vnum conuicium non portabo ab isto. Et precepit datori soluere sacculū vt fineret pauperem tollere quantum vellet precium.

¶ De interrogatione circa elemosynatores.

I vero aliquando audiebat sapientissimus quoniã elemosynator est talis adducebat' eũ in hylaritate seorsum: et dicebat ei. Quõ factus es elemosynator: naturali τ ante ipsum coges. Vñ quidam eorum qui ab eo interrogabantur verecũdati occultabant: quidam aũt dicebant ei. Propter quod vnus interrogatus a sancto respondit ita: Crede mihi domine: quia nihil do aut facio boni. Verũtamen ipsum quod facio et prebeo ex quibus orationes tue largiuntur: ita facere assueui. Eram prius valde immisericors et crudelis et semel dãna pertuli et in subtilitatẽ deueni cepit cogitatio mea dicere mihi: vere si esses elemosynator: non relinqueret te deus. Statui ergo per singulos dies statim dare quinque ereos nummos pauperibus τ cum cepissem dare statim sathanas prohibebat me dicens. Vere quinque nũmi isti sufficiũt domui: tue ad holera: aut ad balneum percipẽdum et statim tanquam si de faucibus natorum meorum priuarem eos nihil dabam. Cum vero vidissem qd superaret a vicio dico puero meo per singulos dies furare me nesciente quinque nummos et da elemosynam Sum (ego enim trapezeta domine). Ille vero bñfaciẽs: cepit furari denarios. Erat autem aliquando, τ siliqua: Cum ergo vidisset: quia benedicebamur: τ diuitijs abundabamus: cepit et tremisses furari τ dare. Semel itaque admirans benedictiones dei dixit ei. Vere multum profuerunt fili quoque nummi illi: volo ergo vt des decem. Tunc dicit mihi et puer subridendo: vade ora pro furtis meis. Nam vere hodie non haberemus: quem mãducassemus panem sed si est fur iustus: ego sum. Tũc ergo dicit. quoniam tremisses dabat: et fili quas et tas ex fide illius: assueui õñe ex animo dare. Edificatus ergo sanctus valde dicit ad eum. Crede mihi: multas cõuersatiões patrũ legi: tale aliqd nõ audiui

De principe qui maliciam seruabat in alterum.

Alicias reseruantem quendam industrium: contra alium principem audiens hic magnus. Johannes: monuit eum sepe: et suasit ad concordiam et non potuit eum conuertere ad pacẽ. Semel ergo mittit τ adducit eum sanctus quasi pro republica: et facit missas in oratorio suo. Nullum habens secum nisi ministrum suum. Cum ergo sancta benedixisset patriarcha: et orationem dominicam inchoasset ceperunt dicere tantum tres illi pater noster. Et cum peruenissent ad sermonem quo dicit: dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittim' debitorib' nostris inuit domestico patriarcha vt taceret. Siluitvero et patriarcha: et remãsit princeps solus dicẽs versum. Dimitte nobis sicut et nos dimittimus. Et statim conuersus sanctus: dicit ei mansueta voce: vide in quali terribili voce: dicas deo: quoniam sicut ego dimitto ita et tu dimitte mihi. Et tanquam ab igne statim cruciatum ferens predictus princeps cecidit in faciem ad pedes sancti dicens. Quecunque iusseris domine faciet seru' tuus. Et recõciliatus est inimico suo ex tũc et omni veritate. Quid erga quemlibet superbũ agebat.

Uperbum autem si videbat aliquem beatus hunc quidem non arguebat in facie quando autem eum in secreto suo sedentem videbat afferebat de humilitate sermones vt per tale magisterium sensum percuteret. superbum, et modestum faceret dicens ita. Miror domini mei: quomodo non recordatur misera anima mea humiliatis quã demonstrauit nobis super terram τ apparens fili' dei: sed in tumesco et extollor super fratrẽ meũ si fuero modicũ aut pulchrior eo. aut ditior: aut gloriosior: aut pncipatu officij cuiuscũque habuero non intelligens diuinã vocem que dicit discite a me: quia mitis sum τ humilis corde: τ inuenietis requiẽ animabus vestris: neque sanctorum voces cogitans quoniam quidam terram quidam cinerem quidam vero vermẽ τ non hominem: quidam aut impeditioris aut tardioris lingue se nominabant: τ quid Esaias quãdo deũ videre meruit: vt cepit homo tunc immunda labia se habere pronũciauit. Quid enim non sim humilis Nonne de luto factus sum vnde sunt τ lateres. Nõne omnẽ quã puto habere gloriã: vt flos feni marcessit. His ergo τ huiusmodi verbis sepetissime quasi de se dicẽs eũ q languorẽ inflactionis τ supbie habebat cauterio comburẽs prodebat. Intelligebat eñ is qui vulnus habebat quod de eo patriarcha hec intimaret.

Sermo eius ad humilitatis exemplum.

T hoc frequẽter ille a deo honoratus afferebat in mediũ ad humilitatis argumẽtum dicẽs. Nõ si cõsiderassem' τ cogitassemus dei misericordiã τ bonitatẽ neque celos subleuaremus oculos nostros sed semp in humili habitu ac prudẽtia degerem'. Vt eñ pteream qualiter non existẽtes vt essem' produxit nos factor: τ peccato τ inobedientia deceptos: iterũ viuificauit et proprio sanguine redemit a morte: et omnem terrã τ ipsum celũ in obsequiũ hominũ subdidit: sed τ nunc quali ter peccãtes nõ dissipat: sed longanimiter magis expectat immobilis illa natura τ patiẽs ille oculus: τ nobis plerũque blasphemãtib': ipe cõsolatur τ blanditur per miseratione suam desursum pluuias propter vitam nostram tribuens. Quãtos malos operarios pgẽtes vt occidant aut furentur tegit vt nõ capiantur τ puniantur quãtos existẽtes in pelago vt predẽt obuiantes sibi naues: et occidant qui in eis sunt non permittit in profundum demergi: sed imperat mari ne absorbeat eos: expectans conuersionem malicie ipsorum. Quanti peierant corpus et sanguinem eius sacrosantum: et patitur et longanimiter agit: non reddẽs eis hic aliquid difficile.

quatoq in itinere latrocinātes non tradit in cibum obuiantibus sibi bestijs: quātos euntes concaua terrā ⁊ itinerum seditiones operantes protegit:vt non consumātur a custodientibus canibus vel etiā hominibus. Et me interdum aut cum meretrice re cubente aut cum his qui se inebriāt:aut cum turpia loquētibus conuersente aut scelere quolibet seculi hu ius implicato:apis quidem circūfertur: ⁊ valles ⁊ alueos circuit querens colligere mihi fructum :vt dulce fiat mihi guttur qđ feda ⁊ iniqua pronūciat: vna aūt festinat per calores maturari vt repleat os letificet cor:qđ fact orem suū preuaricatum est. Flo res inuicem se preoccupāt vt delectēt oculos:q̄ for nicationibus ⁊ alienis mulieribus ad luxuriam in nuunt:ficus turbatur quatenus perueniat vt repleat manū per magnitudinem:et os per dulcedinē:qui tenet ⁊ basiat alienā mulierē. Talia ergo inquit ope ra fratres agētes:et tales retributiōes accipiētes a benigno deo qualem debueramus habere prudē tiam cōsiderātes nouissimam nostram et horridas mortem. Multum eni de memoria mortis et exitu anime disputabat semp ille beatus ita vt frequen ter quidam ad eum superbo scommate intrarēt et ridenti vultu et incōsiderato oculo:et exirent humi more ⁊ cōpūcta facie ⁊ lachrymātibus oculis. Pro pter qđ et dicebat. Quia(vt existimo ego humilis) sufficit ad salutem assidue et dolēter cogitare:et sol licitudinem habere de morte:qm̄ nemo nobis in ho ra illa compatiet. aut comitabitur ex vita ista nisi opera bona nostra. Et quomodo angelis venienti bus et properātibus turbatur tunc anima si inuen ta nō fuerit bene p̄parata. Quomodo roget vt ad datur sibi modicum tempus vite. Et audiet. Tem pus eni qđ vixisti bene nō cōsumpsisti. Et iterū di cebat tanq̄ de semetipso. Quomodo humilis Jo hannes trāsire poteris bestias arūdineti:qm̄ obuia bunt tibi exactores. Heu qualis timor ⁊ tremor ob tinet animā tūc rōnem ponentem:tātis exquisito ribus amaris ⁊ immisericordibus. Etenī sanct⁹ iste in memoria semp retinebat:q̄ sancto Symeoni qui incolumis stetit p reuelationē factum est notū quia (vt ait)exeunte anima e corpore obuiāt ei cum ascē derit a terra in celum chori demonum. singuli in p prio ordine. Obuiat ei chorus demoniorum superbie inuestigat eam si habeat opera eorū. Obuiat ei cho rus spirituum detractionis aspiciūt si aliqn̄ oblocu ta sit ⁊ penitētiā nō egerit. Obuiāt iterū superius demones fornicationis. scrutātur si recognoscant in ea voluptates suas. Et qn̄ a terra vsq ad celum misera anima positura rōnem peruenerit seorsum ab ea sancti angeli stabunt et nō adiuuabūt eā nisi bonitates sue. Hec cōsiderās hic nobilis perterrit⁹ pro tali hora:⁊ sollicitus factus est ferēs in memo riam sancti hylarionis eloquiū:cum e vita egressu rus esset formidauit ⁊ dixit anime sue:octoginta an nos o humilis anima habes seruiens xp̄o:⁊ times exire. Exi:quia misericors est deus. Et dicebat sibi pa triarcha. Si is qui octoginta ānos seruiuit xp̄o et mortuos suscitauit ⁊ signa fecit:timuit amarā illam horam.quid habes tu humilis Johānes dicere aut facere quādo obuiauerint in faciē tuā crudeles illi et immisericordes exactores ⁊ exquisitores? Aut quā tam poteris rationem reddere ad eos q̄ exquirunt de mēdatio:ad eos q̄ de detractiōe:ad eos q̄ de cru delitate:ad eos q̄ de auaricia.ad eos q̄ de memoria mali:ad eos qui de odio:ad eos q̄ exquirūt de per iurio. Et dicebat. Deus in eis increpa.nā omnis fortitudo hoim eis resistere non valet. Tu dn̄e da nobis ductores sanctos angelos qui custodiant et gubernent nos. Multa eni est cōtra nos eorū insa nia:multus tremor:multus timor:multum pericu lum pelagi aeris:⁊ mundi huius. Si eni de ciui tate in ciuitatem super terrā ambulātes deprecā mur eos qui nobis ductores sunt ne in precipitia ca damus:aut in agrestium ferarū loca:aut in flumina infinita:aut inaccessibiles ⁊ inuios mōtes:aut in la tronū manus:aut in heremū incōprehensibiles aut inaquosam ⁊ pereamus:quot ductoribus fortibus et diuinis custodibus opus habemus : pergentes longa via hac ⁊ eterna videlicet que ex corpore est egressio:et ad celum ascēsio. Hec sunt sapientia ple ne beati ad se ⁊ ad oēs doctrine.hec sunt eius quo tidiane cure atq meditationes.

¶ Quid fecerit pro eis qui post euangelium lectum stationem deserebant.

Multam autem et de sancta sta tione curam habebat:⁊ sollicitu dinem demōstrabat. Una enim dierum:volēs multos resecare: vt nō egrederent post solutionē sancti euāgelij de ecclesia:⁊ ocio sis sermonibus p oratione vaca rēt:qđ fecit. Reliquit mox post q̄ lectū est sanctū euāgeliū ecclesiam ⁊ ipse exijt ⁊ se dit cū turba. omnibus vero obstupētibus: dixit ad eos iustus. Filij vbi oues illic ⁊ pastor. Aut intrate intro et ingrediar aut manete hic:⁊ hic manebo. Ego pp̄ter vos descēdo in sanctā ecclesiam:nā po terā facere mihimet missas in episcopio. Semel er go ⁊ bis fecit hocipsum scema ille beatus :erudiuit in hoc plebem magnifice et emēdauit:timebant eni ne iterū id ipsum scema faceret eis ille semper me morandus.

¶ Loqui in ecclesia non permittebat.

Loqui autē in sacrario omnino nō p mittebat:sed in cōspectu omniū foras mittebat eum dicens . ¶ Si quidem vt orares venisti huc:in hoc mentem tuam ⁊ os tuū vacare exopta. Si vero propter locutionē scriptum est:domus dei:domus orationis vocabitur:noli ergo eam facere speluncā latronum.

¶ Quod nec in monachica vita:
nec in clero moratus est.

HOc autem erat admirabilius sanctis-
simi huius patriarche: qm̄ nec mona
chicam vitā ducens: neq̄ in clero mo-
ratus in ecclesia: sed ꝛ femine legitime
dudum coniunctus: ita tenuit vigores
ecclesie ab ipso initio quo patriarcha
consecratus est :ꝛ in talem sublimitatem exaltatus
est: vt multos heremitarum et in arcta vita degen-
tium superaret.

¶ De hoc ꝙ statuit duos ordines monachorum.

VOlens autē hec huius boni ex
pers esse videlicet monachice vi
te cōnumeratiōis studet rem ta
lem. Cōgregans duos ordines
monachorum: statuit eis omnē
vtilitatem tribui de villis suis
in ciuitate sua: et faciens eis cel-
lulas in duobus oratorijs san-
cte dei genitricis et sancti Johānis: que ipse a fun-
damentis edificauerat dicēs de amātissimis mona
chis ita. Ego post deum vtilitatem corporalem ve
stram procurabo: vos autem spiritualis habetote
mee curam salutis. Vespertina ꝛ nocturna vigilia
mihi apud deum imputetur quicq̄d vero in cellulis
vestris officij feceritis: pro vestris sit animab⁹. Hoc
autē fecit volēs sollicitiores efficere dei amicos mo
nachos. Unde et permāsit deo talis grata consti-
tutio ordinum: et ad similitudinē monasterij ex his
ciuitas pene viuit in diuersis locis peruigiles hym
nodias deo referentes.

¶ De euitanda communione hereticorum.

ET hoc beatus iste ita omnes docebat
et contestabatur dicens nullatenus ali
quādo hereticoruꝫ cōmunionis immo
coinquinationis participemini etiam
si omni vita vestra vel aliqua impulsio
ne vel necessitate cōmunionem catholi
ce ecclesie nō inuenientes sine cōmunione permāseri
tis. Si eñ ait vxorem corporalem legitime possidē
tes ꝛ in regione aliqua longinqua absq̄ illa tempo
re multo morantes relinquere hāc ꝛ alij copulari a
deo et legibus ꝓhibemur: si vero hoc egerimus pu
nimur. Quomodo putas deo per rectam fidem et
catholicā ecclesiaꝫ coniuncti: qui (vt ait apostolus)
optaui vos vni viro virginem castam exhibere xp̄o
et sanctam fidem adulterauimus per cōmunionem
hereticorum in futuro seculo tormēti (qd̄ expectat
hereticus) erimus facti participes. Cōmunio eñ
(ait) ideo dicitur eo ꝙ cōmunē faciat ꝛ firmet cōmu
nicātem quibus cōmunicat. Ne igitur quesо ait o
filij huiusmodi oratorijs applicetis.

¶ De eo quod non cōdēnauit aliquem.

CUm oībus bonis suis et hoc beatus
ehic possidebat dico vtꝫ ꝙ (vt dictum
est) nō ꝯdēnaret ꝓximū: nec ꝯdēnātes
reciperet. Dicā ꝟo eius ꝛ doctrinā de
hoc oīb⁹ ꝓficuā. Juuenis q̄dā rapiēs
monacha fugit cōstantinopolim hoc
dicēs: iustus crucis factus est vsq̄ ad mortē. Tem-
pore aliquo transacto: ꝯsedēte eo vna dierū in hono
rabili cimiliario cū quibusdaꝫ clericis ꝛ sermonē aie
vtilē mouēte: venit in mediū et memoria iuuenis: q̄
ancillā dei rapuerat: ꝛ ceperūt q̄ cū sancto ꝯcedebāt
anathematizare talē iuuenē tāq̄ q̄ duas aīas ꝑdide
rat: suā vtꝫ ꝛ sanctimonialis. Cōpescuit ergo et refe
cauit eos beat⁹ dicēs. Ne sic filij ne sic. nā obstēdā
vobis q: ꝛ vos duo peccata facitis: vnū q: trāsgredi
mini mādatū dicētis: nolite iudicare vt nō iudicemi
ni. Deinde q: nescitis cert⁹ si adhuc peccēt ꝛ si nō
peniteāt. ¶ Legi eñ vitā patris aliq̄d tale habētes
q: in ciuitatē quādā duo monachi abierūt in mini-
sterium. Et cū trāsiret vnus ꝑ locū clamabat ei vna
fornicaria dicēs. Salua me pater vt xp̄s meretricē:
ille ꝟo hoim cōfusionē oino nō curās: dixit ei. Se-
quere me. Et tenēs eā ꝑ manū ei⁹ exijt publice de ci
uitate oībus aspiciētibus. Facta est ergo fama q:
abbas accepit mulierē dñam porphiriā (ita eñ vo
cabatur mulier.) Pergētibus ergo eis vt mitteret
eā in monasteriū inuenit mulier in vna ecclesia pue-
rum in terrā proiectū: ꝛ sustulit eū vt nutriret illuꝫ
Itaq̄ post annū q̄dā venerūt in patriā vbi erat ab-
bas ꝛ porphiria: q̄ fuerat de meretricibus ꝛ viden-
tes eā hñe puerulū dicūt ei: veraciter bonum abbati
pullū genuisti. Nondū eñ sanctū scema acceperat.
Euntes ergo q̄ viderāt eā tyrū: inde eñ abbas tu-
lerat illā diffamauerūt: q: genuit de abbate porphy
ria: ꝛ nos vidimus puerulū oculis nostris similan-
tem ei. Quādo ergo cognouit ex deo abbas obituꝫ
suū dicit dōne pelagie. Sic eñ mutauit nomē eius
quādo tradidit ei sanctū scema. Eamus tyrū: q: ha
beo illic respōsum: ꝛ volo vt venias mecū. Illa vero
nō valēs cōtradicere ei secuta est eū: et venerūt am
bo: habētes ꝛ puerū septē annoꝝ existētē secū. Cū
ergo egrotasset abbas in īfirmitate ad mortē: ascē-
derūt ad visitationē eius de ciuitate vsq̄ ad cētum
aīas: ꝛ dicit. Affer prunas. Itaq̄ cū venisset thuri-
bulū plenū prunis tulit et euacuauit eas in vestimē
tum suū ꝛ dixit. Credite fratres: q: sicut deus rubū
custodiuit incūbustū ab igne: sicut nec hāc tunicam
meā incenderūt prune iste ita nec ego agnoui pecca
tum mulieris ex quo natus sum. Et oēs mirati sūt
ꝙ nō ardebat vestimētū ab igne et glorificauerunt
deū habētē occultos seruos. Ex occasiōe aūt dōne
pelagie quōdā meretricis alie fornicarie secute sunt
eā abrenūciātes mūdo cū ea pergentes in monaste
rium eius. Seruus aūt dei monachus: q̄ totonde-
rat eā postq̄ satisfecit oībus tradidit deo spiritum
in pace. Ideo (inquit) dico vobis o filij: ne precipi-
tes ad ꝯdēnanda et iudicāda sitis aliena. Multo-
tiēs eñ peccatum fornicationis vidim⁹ ꝓriam ꝟo

eius quã fecit occulte non aſpeximus. Sic eſt cũ fur-
tum facientẽ quendã videmus ſuſpiria vero eiꝰ ⁊ la
chrymas q̃s produxit deo neſcimꝰ. Et q̃dẽ habemꝰ
eũ q̃ſi furẽ aut fornicatorẽ aut piurũ apud deũ vero
forſitã recepta ẽ occulta eiꝰ penitẽtiã ⁊ cõfeſſio: ⁊ eſt
ab eo precioſus. Omnes igitur admirabãtur ſuper
doctrina induſtrij paſtoris huius atq̃ magiſtri.

❡ De duobus clericis calciamenta facientibus.

Duobꝰ clericis calciamẽta facien-
tibꝰ ⁊ iuxta ſe laborantibus vnꝰ
q̃ppe habebat filios m̃ltos: ⁊ vxo
rẽ patrẽ ⁊ matrem vacabat vero
eccleſie ſine intermiſſione ⁊ oẽs
poſt deũ arte alebat ſua. Alter au
tẽ q̃uis doctior eſſet illo: eo q̃ nõ
ꝑmaneret i eccleſia: ſ; etiã dñicis
diebus laboraret: nec ſeipſu; tñ nutrire valebat
Inuidebat ergo iſte vicino ſuo: ⁊ vna vice nõ ſufferẽs
inuidiã dicit ei cũ ira. Unde diues factꝰ es ſic. Ego
vacãs plus arti mee q̃ tu i paupertatẽ deueni. Dicit
vere ei alter volens facere eu; vacare eccleſie. Inue
ni precium in terra: ⁊ inde paulati; diues factꝰ ſu; ſ;
ſi vis ſemper vocabo te ⁊ veni mecũ: ⁊ q̃cq̃d inuene
rimus accipies dimidiũ. Cũ ergo acquieſceret ille ⁊
ſequeretur eũ euntẽ ad eccleſia; ſine intermiſſione
benedixit ei deus: ⁊ diuitẽ fecit eũ. Tũc dicit ei ille bo
nꝰ conſiliarius vidiſti frater vml mẽdaciũ ꝑpter deũ
quãtu; ꝓfuit aie tue ⁊ ſubſtãtie tue. Crede mihi iue
niebã aliquando i terra (vt exiſtimati) gratia pec̃ij:
ſ; quoniam dixit dominus querite primo regnũ dei
⁊ hec omia adijcientur vobis. Idcirco occaſionem
feci tantum vt deducerem te ecce non ſine cauſa labo
raſti: ſed inueniſti: ⁊ ſuperinueniſti. Hoc igit̃ dicens
ſanctus patriarcha: fecit illum bonum conſiliarium
preſbyterũ tanq̃ dignum: erat enim lector.

❡ De vocatione eius ad dominum.

Quidã hactenꝰ ãtememoratꝰ dei
cultor mẽnas q̃ fuerat vice domi
nus ſctẽ eccleſie alexãdrinorũ ma
gne ciuitat; enarrauit. nobis dicẽ
tibꝰ ꝓ nobis in predictis in quo
dã capitulo. q̃ multa ſpiritualibꝰ
lectiõe patriarcha: ⁊ niceta patri
cius adinuicẽ colligati eſſent dignũ iudiciũ talis ex
hibitionis preſens exiſtit capitulũ. Quãdo ꝑmittẽte
deo pro peccatis noſtris futurũ erat, vt traderetur
alexãdria ſine deo perſis: reminiſcens bonꝰ paſtor
dicentis: cũ perſecuti vos fuerint in ciuitate iſta: fugi
te in alia; fugam arripuit i propriã patriã: videlicet
in cyprum in ciuitatẽ ſuam: vnde occaſione accepta
ꝓfatus niceta patricius dicit ad ſanctum. Obſecro
ſi inueni gratiam ante te: ne digneris fatigari vſq̃
ad regiam ciuitatem et bene acceptas preces tuas
donare pijſſimis imperatoribus. Ille vero multe ſi
dei viro conſentiens obediẽs ad hos factus eſt deo
⁊ voluntati eius: ⁊ ad ſe quantum honores daturus
erat circa beatũ oſtẽdere volẽs. Fatigata igit̃ naui
multipliciter a vi ventorũ in qua ſctũs cu; patricio
erat ⁊ in profundũ pene ia; merſa: videt ſepe memo
ratus patricꝰ ⁊ optimates ⁊ q̃ cũ eo erãt vna nocte
in qua tẽpeſtas facta eſt patriarchã modo cũ pau-
peribꝰ per naui; vbiq̃ circũcurrẽtẽ: modo autẽ i te
rrũ cu; eis manus in celũ extendẽtem: ⁊ ab alto adiu
torium abſtrahẽte;: Cumq̃ interdũ perueniſſet ad
aſcendẽtes: vidit expergefactꝰ a deo vocatꝰ hic. quẽ
dam eunuchum choruſcantem forma: aureum ſce-
ptrum in dextra manu tenentem: aſſiſtentem ſibi ⁊
dicente;: Ueni iubeo rex regnãtiũ querit te. nihil er
go ſtatim negligens aduocat patriciũ nicetã: ⁊ dicit
ei cu; multis lachrymis. Tu quidẽ o domine ad ter
renũ imperatorẽ me vocaſti. ſed preueniens celeſtis
ante vocauit ſupremus exiguitatem meã. Et retulit
ei eunuchi: immo angeli viſionẽ: que apparuerat ſibi
Mauiſus ergo ⁊ triſtis factꝰ ide; glorioſiſſimus vir
impedire ſanctũ nõ potuit. Abũde vero ſctis eiꝰ re-
pletus orationibus: ⁊ imperatoribus has deferens
cum multo honore redire ei in cyprum iuſſit.

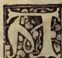
❡ De teſtamento quod fecit bea-
tus Johannes eleymonis.

Adueniẽte ergo i ꝓpriã eo ciuita
tẽ que amathũca vocabat̃ teſta-
mẽtũ propriũ ſcribere: cito mini
ſtris ſuis p̃cepit. Velociter ꝓ eo ⁊
ſine dilatiõe chartã ⁊ thalamũ p̃
ſentãtibꝰ: p̃cepit ſacrũ illud eos
ſcribere ſic. Johãnes ſeruꝰ ꝑpter
eũ ꝓ eo que ſuperpoſita ẽ mihi ſa
cerdotij dignitatem: dei gratia liber. Gratias ago
deus tibi q̃m exaudiſti me ꝓ miſera aia mea: rogãtẽ
bonitate; tuã ne inueniretur morienti mihi niſi vna
tremiſſis. Inueniente enim me in honorabili epiſco
pio ſancte eccleſie alexãdrinorũ magne ciuitatis quã
per indulgẽtiã dei ſuſcepi quando in ea conſecratus
ſum circiter octoginta centenaria auri ⁊ que intraue
rũt mihi ab amicis chriſti pene numerum hominis
trãſcendũt in memet mentẽ colligens cognoſcens
hec omnia dominatoris omniũ eſſe feſtinaui ea que
dei erãt deo dare. Unde ⁊ q̃d remãſit mihi hoc tre
miſſe dei: ⁊ hoc exiſtẽs iubeo dari his qui ſunt dei.
O glorioſa res: o deuotionẽ ſancti. Nõ intẽdit ſicut
debuiſſet: ſuis. quod patiuntur multi qui in deuitijs
ſunt: q̃ dei dona aut ex iniuſticia collecta tãq̃ ꝓpria
⁊ tãq̃ ſi ea ſecũ ferre poſſint: theſauriʒãt. ⁊ nõ large
egẽtis prebẽt ſed illa q̃rebat: que ſemꝑ manẽt. ⁊ ali
quãdo nõ minuũtur. Unge ſine mẽdacio repromiſ-
ſionibꝰ nõ ẽ fraudatꝰ: q̃ aſſeuerat ex ꝑſona dei: quo
nia; q̃ glorificauit me glorificabo. Uere enĩ magnifi
ce glorificauit ſanctũ hunc qui in ſuis bonis glorifi
cauit dominũ ſemper. Non enĩ ferens nobilis hic
temporali vita ſua conquieſcere ſancta ⁊ digna lau
de que egit: ʒenodochia geronthochomia atq̃ mo
naſteria a fundamentis edificans: ⁊ choros ſancto-

rum monachorū statuēs incessabilē vere iusticie me moriā possidet: per ea que celebrantur in eis bona opera quod enim de his qui mala agunt: et successores propriorum malorum post mortē in vita hac relinquunt ait diuinus Paulus apostolus: quoniā quorundā peccata manifesta sunt precedētia ad iudiciū quosdam autem et subsequuntur. De quibus vnus et iste existit: et quoniā non fabula: neqz ad gratiam est quod dictum constat testimoniū nobis perhibebat plane quod mox in preciosa eius dormitiōe gestus est prodigium. Tradēte eū eo et cōmēdāte pro priā animā in manu domini: vt ait alicubi sacra littera iustorū anime in manu dei sunt et hanc ei vt sacrificium immaculatū offerente: cuius condendū esset honorabile eius corpus honorifice et cū congruo sacerdotū ritu in quodā oratorio sancti miraculorum factoris tyronis. Fit quoddā tale signū gloriosum Iacebant in quodam tumulo vbi et iustus hic reponendus erat duorū quorūdā episcoporū qui ante eū dormierāt sancta veraciter corpora: que et in natura examini interim degētia tāqz si viua essent reuela equales sanctorū honorē tribuerūt. Cū eīm beati corpus inter duos illos episcopos ponēdū esset honorātes suum mus pastorem pastores et multā eius fiduciā apud deū reuerētes et mirantes simul dei iussiones: tanqz viua corpora sua separentes in medio sacrum hūc susceperūt: honorē ipsi ei preceptione dei sicut a deo honorato offerētes: et in oibus statim ostendētes que a deo ei donata: est gloriā atqz sublimitatē. Quod maximū gloriosissimū miraculū non vnus neqz decem neqz centū viderunt sed omnis turba que conuenit ad preciosam eius sepulturam.

De muliere que peccatū suum scriptum dedit beato Iohanni.

Aliud aūt eius gloriosius quod quidē adhuc viuēs in carne cepit miraculum sz postqz migrauit ad deū cōpleuit sermo cōmemorare tētabat. Mulier quedā de ea qū sctm̄ ptulit ciuitate existēs cū audiisset venisse arbodorum: et angelū ei ibidē apparuisse vocationē ad coēm domum ei denunciasse: peccamen grauissimū in se recognoscens quod nec auditus hominum posset intrare affirmabat fidem inambiguam sumens ad sanctum cursim puenit: et pedes eius comprehendens: cū lachrymis multis clamat: et dicit secreto sancto: o ter beate: ha beo misera quod ad aures hominum venire nō potest: et scio qz si vis potes id mihi idulgere dixit eū vobis presbyteris dominus: quoniam quecunqz soluertis super terram erunt soluta et in celis: et quecūqz ligaueritis super terram erunt ligata et in celis et quorum remiseritis peccata remittuntur eis: et quorū retinueritis retenta sunt. Hec verba audiens a muliere sanctus: et timens si petitiones eius refutaret noxium ei in tormentis fieret: dum posset liberari a proprio peccato p fidem quam habebat in eum dicit ad eam humiliter. Si vtiqz credis o mulier deo qz per fidelitatē meā ignoscat tibi crimen quod dicis confitere mihi hoc. que dicit. Non possum dn̄e dicere pctm̄ hoc: neqz eīm pōt auditus hoīum portare illud: Dixit ad eā iterum sctus. Et si erubescis vade et scribe illud si nosti litteras et affer mihi. Illa iterum respondit. Uere domine non possum. Expectās ergo modicum sanctus tacēs dixit ei. Non potes scribere et bullare et afferre mihi. Tunc dicit ei possum domine hoc facio: Rogo ergo honorabilem et euangelicam animam tuam ne soluatur neqz vllo modo inueniatur a quolibet peccatum hoc aliquando. Uerbum igitur accipiens a deo honorabili qz nullus homo solueret aut legeret eius pictatiū: abiens scripsit ppria manu peccatū et bullās portauit beato. Suscipiens ergo sanctus pictatium: post quinqz dies ad dominum pfectus est: nemini aliquid de huiusmodi pictatio aut disponens aut indicās: mulier vero fortuitu immo dispensatione dei nō existens in ciuitate die in qua trāslatus est in pace de seculo isto ad aliud patriarcha: volente et in hoc demonstrare deo quantam apud eum: vt pote pprius famulus fiduciam possidebat. Sed postqz nam diem reconditionis preciosi eius lapsus adueniens cū audisset dormitionē eius amens et desipiens prope modum facta est existimans pictatium quod dedarat episcopo: reliquū oibus faceret culpā eius manifestā. Cito ergo resiliens et prorē fidē suā indubitabilem super animā resumēs: arcā a deo honorati apprehēdit: et sicut viuenti ei veraciter: ita turbata perhibebat. Homo dei tibi hoc peccatum nō potui enunnerare eo qz supra modū existeret graue: et nunc omnibus factus est forsitā manifestum et cognitū vtinam non tibi res meā manifestassem. Heu heu mihi putans confussionis absolutionem inuenire: confusio omnibus facta sum pro medela blasphemiā recepi. Quid mihi ad te opus erat causulā anime me patefacere. Tamen non deficiā neqz difidā neqz remouebo a tumulo lachrymas meas vsqz dum satisfactionē de petitione mea accepero: neqz enim mortuus es sancte dei sed viuis. Scriptū est enim: quia iusti in perpetuum viuent. Iterumqz eadem verba assumens dicebat. Nihil homo dei peto a te nisi vt certum facias cor meum: quid nam de dato tibi pictatio fecisti. Deus ergo qui dixit ad chananeam: fides tua te saluam fecit: ipse et me certam de pictatio facere potest. Tribus diebus perseuerās ad sepulchrum beati cibum aut potum omnino non gustans: tertia vero nocte dum rursum lachrymis eosdem duros ac fideles sermones beatissimo diceret: ecce egreditur dei famulus de tumulo suo oculatim apparens cū duobus epis qui cum eo iacebant vno hinc et altero inde ei assistentibus: et dixit ad eam. Usquequo mulier: hos qui hic sunt commoues et non dimittis eos quiescere. Infuderunt enim stolas nostras lachrime tue. Et hec dicens dat ei proprium pictatium bullatum dicens: Suscipe recognoscis hoc solue aspice. Et in seipsam qz visione veniens vidit

iterum sanctos ingredientes in proprium locum ⁊ soluēs inuenit litteras suas deletas ⁊ subscriptionem sub eis habentē sic. Propter Johannē seruū meum deletum est peccatum tuum. Quis loquetur potentias domini: o amici ⁊ fratres quis ita misericors ⁊ amator hominum: faciens voluntatem timētium se ⁊ glorificans glorificantes se: per miraculorum operationes magnificans eos. Non autem in loco solum in quo preciosa eius dormitio facta ē gratia quam habuit apud deum manifesta est sed vbicunqȝ longius claruit.

¶ Quid Sauinꝰ monachꝰ de eiꝰ dormitiōe viderit

Adem enim die in qua ad deū exhaceuita beatus iste profectus est quidam eorum angelicam vitā ⁊ scema monachorum habens vir mirabilis: ⁊ industrius sauinus nomine: alexandrie habitans vidit quasi in excessu mentis factus diuinitus honorabilem Johannem epm egredientem cū clero omni cereos portātem: ⁊ ad imperatorē eūtē tanqȝ eunucho quodam vt ipse dicebat sauinus cubiculario hunc vocante: ⁊ postqȝ ianuā exijt quod significat proprij corporis separationem: vnā puellam vt solem suscipientem eum: ⁊ manu tenentem: ⁊ super caput coronam ex olee ramis circumamictā. Mox ergo agnouit sanctus sauinus migrationē patriarche ad dñm ipsa hora fuisse factā. Quapropter adnotantes quidam mensem ⁊ diem: erat enim celebris sancti martyris menne. ⁊ quibusdam venientibus de cypro: ⁊ percunctantes quidem qui habitabāt alexandrie de migratione sancti patriarche agnouerunt veram fuisse visionem: eo qȝ eadē hora fieret in qua obijt beatus: ⁊ maxime de exemplo puelle: que manu tenebat eum. Acceperat enim repromissiones ab ea sanctus sicut in precedentibꝰ verbis vite eius diximus: quia si me possides amicam: ego te ante imperatorem introducam. Quod ⁊ reuera fecit.

¶ Quid ⁊ habitator quidam alexandrie de ipso viderit.

On aūt ex hoc tm̄ oēs satisfactionem acceperit qȝ elemosynā ⁊ misericordia quam habuit circa egentes eum in celorum regnum deduxerunt: sed quia aliꝰ eorū q habitabat in ciuitatē alexādriā timēs deū vidit ipsa nocte in qua sanctꝰ sauinus. oēs pauperes ⁊ orphanos atqȝ viduas olee ramos baiulantes: ⁊ in patriarche obsequio euntes: ⁊ ad ecclesiam pergentes. Non solum autem duo aut decem aut centum satisfactiones sunt: per quas scimus clare: quoniam sanctorum numerum meruit memorabilis hic: sed ecce ⁊ alie que subsequens forma ostendit.

¶ De vnguento quod de sepulchro eius emanauit.

Ymnodia enim anniuersaria post multum temporis dormitionis sancte celebrata in templo memorati tichonis vbi preciosum lipsanum id est sepulchrum beatissimi patriarche Johannis repositum est: erat autem que celebatur sacra vigilie hymnodia annue recordationis sancti miraculorum factoris tichonis volensqȝ omnipotēs dominus ostendere omnibus quali honore seruū suū sanctum Johannem dignum fecerit: placuit de honorabili eius lipsano vnguenti sanifera in sanitatē emanare: qua vniuersi in leticiam versi gratias retulerunt patri ⁊ filio ⁊ spirituisancto videlicet deo nostro qui ꝑꝑrios sctōs gloria glorificat infinita.

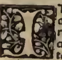
¶ De hoc qȝ in cypro in diuersis sanctis talia dei gratia operetur.

T vt nullus amicus Christi tanti miraculi incredulus sit. etenim vsqȝ nunc videtur in amica christi cyprorum insula in diuersis sanctis talis dei gratia operari: ⁊ tanqȝ ex fontibus vnguentorum suauitatem de preciosis eorum lipsanis profluentem ad gloriam eiusdem bonitatis ⁊ ad honorem sanctorum eius atqȝ ad profectum qui post futuri sunt hominum quatenus ſm imitationem eorum conuersantes eisdem ⁊ nos honoribus digni efficiamur a iusto mercedum retributore deo. Efficiamur igitur dilectissimi ⁊ nos consummatores ꝓscriptarum rectitudinum sancti huius patris Johannes eleymonis: ⁊ quasi incole existentes: ⁊ peregrini in vita ista: in eternum thesaurisemus futurū bonum per largam que indigentibus tribuitur donationem. Enimuero ſm diuinitus inspiratū apostolum qui seminat in benedictionibus de benedictionibus ⁊ metet: ⁊ pro corruptibilibus eterna qȝ oculus non vidit nec auris audiuit: ⁊ in cor hominis non ascenderunt que preparauit deus diligentibus se: que omnes nos impetremus per gratiam ⁊ misericordiam domini nostri cum quo est patri vna cum sancto spiritu gloria ⁊ honor et imperium nūc ⁊ semper in secula seculorum Amen.

¶ Explicit de sancto Johanne eleymone patriarcha alexandrino.

¶ Incipit vita sancte eugenie virginis cuius passio. viij. kalendas Januarij agitur.

N septimo igitur cōsulatu suo, cōmodius imperator direxit illustrissimū virum philippum ad egyptum: vt prefecturam ageret alexādrie: ⁊ omnes potestates que per totam egyptū administrantur eius arbitrio deseruirent. hic itaqȝ cum vxore claudia: cum duobus auito ⁊ sergio filijs: ⁊ cum filia eugenia: ab vrbe romana ad vrbem alexādriam dum venissent: ⁊ romana grauitate ageret ꝓ

fecturam: atq̃ oēm prouinciam egypti romanis le
gibꝰ ordinaret: cūctis quidē magicā curiositatē se
ctātibus finē imposuit: iudeos vero nec nūcupatio
nē nois habere ꝑmisit: xp̄ianos aūt p̄cul ab alexā
dria tātū debere esse cōstituit: ipe vero plus ꝗ̄ phi
losophorū amicus ꝙ̄ fautor ydolorꝫ romanis tñ su
perstitiōibꝰ ac si religiosus cultor instabat nō ratio
ni: sꝫ traditioni cōcordās. Eugeniā igitur filiā suaꝫ
duꝫ litteris iberalibꝰ ꝑfectissime docuisset: ⁊ taꝫ la
tino eam ꝙ̄ greco eloquio instruxisset: etiā philoso
phiā docere ꝑmisit. Erat enī acris ingenij ⁊ taꝫ me
morie capax: vt q̇cquid audiēdo semel vel legendo
potuisset arripere ꝑpetuo retineret. Erat ergo eu
genia pulchra facie: ⁊ eleganti corpore: sꝫ pulchrior
mēte ⁊ formosior castitate. Igit̄ cuꝫ quintodecimo
etatis anno ab aquilio aquilini cōsulis filio peteret̄
sponsa interrogat̄ a patre. vtrū petēti iuueni illu
strissimis orto natalibꝰ cōsentiret. Illa respondit.
Maritꝰ moribꝰ nō natalibus eligēdus est: ipso enī
non parētibus eius vtendū est. Igitur cū alijs atq̃
alijs poscentibꝰ aīo castitatis obsisteret: peruenit
ad manus eius beatissimi pauli apostoli doctrina.
Et licet sub paganissimis parentibꝰ ageret: esse tñ
cepit animo xp̄iana. Et qm̄ iussi fuerāt xp̄iani ab
alexādria vrbe discedere: rogat parētes: vt spectan
di gratia ꝑmitteret̄ predia sua in suburbio alexan
drie posita circūire. Cūq̃ statim vt poposcerat im
petrasset: ⁊ ab vrbe ꝓperaret ad villē audiuit xp̄ia
nos psallētes atq̃ dicentes. Omnes dij gētium de
monia: deꝰ autem noster celos fecit. Hec ita audiēs
suspirauit ⁊ fleuit: ⁊ dixit ad eunuchos pueros: no
mine ꝓthum ⁊ iacinctum. Scio vos mecum litteris
eruditos: ⁊ digna simul ⁊ indigna hominum legi
mus gesta philosophorꝫ quoq̃ sillogismos vano la
bore conscriptos studio scrupulosissimo trāsegimꝰ
aristotelica argumēta ⁊ platonis ideas: ⁊ epicuri se
ctas: socratis monita: ⁊ stoicorū ⁊: vt breuiter cūcta
complectar quicquid cantat poeta quicquid orator
inuenit: Quicquid Philosophus cogitat: vna
hac sententia excludūtur: quatripudiātes xp̄ianos
audiuimꝰ: oēs dij gētium demonia: deus autem no
ster celos fecit. Confessio ⁊ pulchritudo in cōspectu
eius: sc̄titas ⁊ magnificētia in maiestate eius. Igit̄
iubet cōferre sermonem ⁊ apl's legitur: ⁊ propheta
laudatur: fit cōcordia fidei: ⁊ qua arte ad penetralia
sapiētie diuie absq̃ sui separatione ꝑueniāt cōsilio ar
dēti diffinit̄: dn̄aꝫ me (inqt) vobis vsurpata ꝑtās at
tribuit: sꝫ sororē sapiētia fecit. Eximꝰ ergo fratres si
cut diuia sapiētia ordinauit nō sicut se iactat hūana
temeritas. Pergamꝰ pariter ad xp̄ianos ⁊ sicut or
dinauero ꝓperemꝰ. Helenū audio dici ep̄ꝫ: cuius ē
hitatio illa in qua die noctuq̃ audiunt̄ deo suo can
tare quos etiā nos quotiēs trāsimꝰ psallētes audi
mus. Sꝫ hic ep̄s varijs dicit̄ ecclie sue occupatiōibꝰ
detineri. His autē qui in diuinis laudibus vacant
theodorum quendam presbyterum cōstituit cuius
tanta miracula narrantur: vt etiam cecos suis ora
tionibꝰ illuminet ⁊ demones effuget ⁊ infirmātibꝰ
afferat sanitatē: sane ad diuersoriū huius cōgrega
tionis: in quo deo canit̄: nullā patit̄ venire feminaꝫ.
Hoc ergo cōsiderās tōdere me arbitror: vt crastina
nocturna ꝑfectio ordiata: ꝑ ipsos nobis trāsitū p̄
beat. Nobis itaq̃ duobꝰ iuxta basternā ambulan
tibus: ⁊ ceteris p̄sidētibꝰ ad locū deponar a vobis
⁊ vacua ꝑtrāseūte basterna nos tres hersili habitu
simul ad dei hoies ꝓperemꝰ. Placuit vtrisq̃ consi
liū: ⁊ sequēti nocte sicut ordinauerat adimplet̄. Tan
taꝫ autē credētibꝰ sibi xp̄s gratia exhibere dignа
tus ē: vt eadē hora qua ad mōasteriū ꝑuenerūt: san
ctus helenꝰ superueniret ep̄s. Et qm̄ mos ē apud egy
ptū: qn̄ circuit mōasteria ep̄i psallētiū eos sequat̄
exercitꝰ superuenit idē helenꝰ heliopolis ep̄s: ⁊ cū eo
amplꝰ ꝙ̄ decē milia virorꝫ psallentiū ⁊ dicētiū. Via
iustorꝫ recta facta ē ⁊ iter sanctorꝫ p̄paratū est. Au
diēs hec eugenia dixit ad socios. Considerate vim
carminū: ⁊ videtis ad nos respicere q̇cquid modula
tis vocibꝰ psallūt. Deniq̃ cū de deo x̄o noster tra
ctatus in dispositione mutui sermonis haberet̄ au
diuimꝰ hoc cantare. Qm̄ oēs dij gentiuꝫ demonia:
deus autē noster celos fecit. Et ecce nūc arripiētibꝰ
nobis iter quo recedere cupimꝰ a culturis ydolorꝫ
⁊ vt ad xp̄ianā culturā ꝑueniamꝰ gratiā ꝓmereri:
ecce milia hoim nobis occurrūt: vna voce clamātiū
⁊ dicētium. Via iustorꝫ recta fata est: ⁊ iter sanctorꝫ
p̄paratū. Intelligamꝰ ergo quo pergat hic populꝰ
⁊ si ad hoc habitaculū vadunt quo nos ire disposui
mus: iungamur canētibus turbis ⁊ aduenientibus
cōputati ingrediamur vt socij quousq̃ notitias col
ligamur. Igit̄ cū se iunxissent psallētibus inquirūt
quis esset senior qui solꝰ vehiculo aselli veheretur in
medio populi sequētis ⁊ p̄cedētis. audiūt ꝙ hic eēt
helenus ep̄s: ab infantia xp̄ianꝰ: qui dum infantu
lus in monasterio cresceret: tante sanctitatis virtu
tibus augebatur: vt si quando missus fuisset igneꝫ
e vicino petere: ardentes prunas vestimento defer
ret illeso. Deniq̃ ante (inquit) paucos dies venit q̇
dam magnus: qui verborum argumentis populum
dei conabatur euertere dicens falsum istum esse epi
scopū: se missum esse a xp̄o ad docendum. Hic autē
eret versutissimus: ⁊ de scripturis diuinis populuꝫ
seducebat. Deniq̃ omnis turba christianorū: acces
sit ad hunc quem videtis patrem nostrum: ⁊ dixit
ei. Audiuimus zaream ꝙ ipse sit missus a christo:
constitue diem in quo eum aut recipias tibi sociuꝫ
aut si potes conuincas falsa dicentem. Igitur con
stituitur dies ⁊ locus in media eliopolis ciuitate:
venit zareas magus cum artibus suis: venit et he
lenus ep̄s cum orationibus suis. Cumq̃ populum
salutasset: ait. Nunc probabitis spiritus qui sunt a
deo. Et conuersus ad zaream cepit verborū ingēs
habere luctamē: sed quia versutus erat nimis ⁊ con
cludere eum sermonum ratione non potuit respici
ens populum fortiter ledi: ꝙ zareas q̃ superior absce
deret in verbis modicum silentiuꝫ postulanti: ⁊ ait
ad populuꝫ pauli apostoli in hac parte monita om
nino tenenda sunt: dixit enim thimoteo discipulo

suo. Noli verbis cõtendere. ad nihilum enĩ vtile est
nisi ad subuersionẽ audientiũ: sed ne hoc testimo-
niuȝ nõ quasi cauti: sed quasi timidi pferam⁹: accen
datur ignis in media ciuitate ⁊ ingrediamur pari-
ter flãmas: ⁊ qui vstus nõ fuerit credatur ꝙ hunc
miserit xp̃s. Tũc sñia placuit statiȝ demũq; ignis co
piosus accẽsus est. Tũc beat⁹ Helenus zaream m-
troyre flãmã. Cuiq; zarias inquit ingredere tu pri
mus qui hoc pposuisti. Cõsignãs se igiẽ beatissim⁹
pater helen⁹ expãsis manibus ingentes flãmas in
trat: ⁊ stans illic dimidia fere hora neq; capillis ne
q; vestimẽtis ex aliqua parte violatis vt zareas ꝗ
in troiret similiter impabat. Sed zareas reluctare
cepit ⁊ fugere. At vbi inuitũ illum popul⁹ in ignib⁹
tradidit statiȝ eũ circũdãs flãma cepit exurere. Et
immitẽtes se beatus helen⁹ licet semiustũ viuũ tñ
eripuit: quẽ cũ dedecore eliminauit popul⁹ de fini-
bus regionis huius. Nũc autẽ sicut videtis quoti-
die quocũq; perrexerit in dei laudib⁹ comitaẽ. Au
diens hec beata eugenia ingemuit: ⁊ pcidit ad pe-
des ei⁹ qui sibi retulerat ista ⁊ ait. Obsecro te vt me
illi vna cũ istis duobus fratribus meis insinues: ex
idolis enĩ conuerti volumus ad xp̃m. Et q: simu.
hoc diffiniuim⁹ ⁊ fratres sumus: etiã hoc ab eodem
impetrare volumus vt nũq; nos patiaẽ ab inuicem
separari. Et ille nũc (inqt) silete quousq; ingressus
monasteriũ ad qd̃ pgit paululũ requiescat: ⁊ cũ opor
tunũ fuerit. intimabo illi oĩa ſm verbũ tuũ. Inte-
rea dum appropinquasset monasterio ad qd̃ perge
bat ecce ⁊ illi egrediunẽ obuiã patri hymnũ dño dicẽ
tes. Suscepim⁹ de⁹ miaȝ tuã in medio templi tui.
Ingredientib⁹ epõ ⁊ populo ẽt intrat eugenia cuȝ
iacintho ⁊ ptho comitibus suis: tñ ei nota cũ qua
sermonẽ habuerat: pfectis igiẽ matutinis laudib⁹
paululũ requeuit epũs: ⁊ iussit sibi ad sextã pparari
vt diuina misteria celebraret: vt dũ sextã cepisset: no
na ad refectionẽ ieiunãtiũ oportune pueniret. Requie
scens autẽ episcopus somnium vidit: in quo ad si-
mulachrum femine ducebaẽ vt illi sacrificaret. Tũc
dixit inquit in somnio: his qui me tenebant pmitti
me vt loquar cum dea vestra. Et cum me permisis-
sent loqui dixi ei cognosce te creaturam dei esse et
descẽde: ⁊ noli te permittere addorari. At illa his-
auditis descẽdit ⁊ secuta est me dicẽs. Nõ te dese-
ram quousq; me creatori meo restituas ⁊ condito
ri. Igitur cum ista in aio epĩ voluerenẽ: accessit ad
eum eutropius cuȝ quo fuerat locuta eugenia ⁊ di
xit ei. Tres pueri fratres vnanimiter culturã simu-
lachroꝝ relinquentes xp̃o seruientium numero in
isto monasterio se sociari desiderantes: ⁊ hodie ve-
stigia tua psequentes: huc ingressi sunt: poscẽtesq;
me cum lachrymis postulauerunt vt mereantur no
ticie tue beatitudinis reuelari. Tunc beatus hele-
nus dixit. Gratias tibi iesu bone refero qui me pre
uenire fecisti huius rei noticiam. Tunc conuocari
ad se precepit pueros ⁊ apprehendens manum eu-
genie fudit orationem. Quam cum complesset tu-
lit sequestratim eos ⁊ gratissimo vultu quinam di-
ceretur interrogat vel cuius nationis essent tra di
dit inquirẽdum. Ad hec eugenia respondit: ciues in
quit romani sumus vnus ex his duobus fratribus
meis ptheus dicitur alius iacintus. Ego vero Eu-
genius nũcupor. Cui beatus helenus dixit. Recte
te eugeniũ vocas: viriliter enĩ agis et confortet cor
tuũ pro fide xp̃i. Ergo recte vocaris eugenius. Nã
et hoc scias: q: spiritusancto nos ⁊ te eugeniã corpe
ante preuidimus et qualiter huc veneris ⁊ ꝙ isti tui
sint: nõ me passus est preterire. Sed hoc mihi dñs
reuelare dignatus est: ꝙ gratissimũ ei habitaculum
in corpore tuo preparasti: custodiendo virginitatis
premiũ et presentis temporis blãdimẽta fallacia re
spuendo. Scito autẽ te p castitate multa passuraȝ
sed nõ te deserit ille cui te ex integro tradidisti. Ad
prothum autẽ ⁊ iacintum conuersus ait. In corpe
seruitutis positi ingenuã dignitatẽ animi tenuistis
fortiter ⁊ tenetis. Unde vobis me tacẽte xp̃s dñs
loquiẽ dicẽs. Amẽ amen dico vobis: iã non dicam
vos seruos sed amicos. Unde ⁊ vos beatos annũ-
cio: q: cõcordastis spirituisancto: q: vnanimiter con
sensistis monitis salutarib⁹ simul ad gloriã puenien
tes pcepturi. Hec beatus helenus nullo alio teste
preter deũ locutus est in medio: ⁊ iussit eã sic in viri
li habitu pmanere: ⁊ nõ eũ deseruerũt quousq; ba-
ptismatis sanctificatiõe istructi monasterio. ad qd̃
festinauerãt sociarẽtur. Redeam⁹ aũt ad illud tp̃s
quo ptheus ⁊ iacint⁹ auferẽtes eugeniã abiuerunt.
Basterna igiẽ iumẽtis ãbulãtib⁹ ⁊ pueris q̇ p̃ibãt
vacua peruenit ad matrẽ. Uidẽtes aũt eminus ppe-
rãtes pueros ⁊ basternã veniẽtẽ occurrerũt cũ gau
dio vniuersi: et inueniẽtes vectoriũ vacuũ: oẽs simul
mugitũ reddiderũt: fit quoq; repẽte totius ciuita-
tis strepitus. Quis enĩ audire poterat prefectum
filiã charissimã perdidisse: erat itaq; plãt⁹ inestima
bilis fletus immẽsus lugebant vniuersi confusi pa-
rentes filiam: sororem fratres: serui dominam: ⁊ te
nebat vniuersos meror ⁊ infinita animi tribulatio
fitq; per totam puinciam inquisitio: interrogantur
aruspices: inquiriũtur phitones sacrificijs quoq;
⁊ sceleratis superstitionibus demonia interroganẽ
vt vbi venisset eugenia indicarent. Hoc solum om
nes dicebant: ꝙ eam dij de celo rapuissent. Cre-
didit factum pater ⁊ fletum ad consolationeȝ reuo
cans: dat festa responsis: ⁊ deoruȝ illam numero cõ
secrans: ex auro puro eius fecit fieri simulachrum
Quod ita cepit ex coli vt nõ minorem honorem ꝙ
dijs suis exhiberent: Mater tamen eius claudia ⁊
fratres auitus: ⁊ sergius: nulla poterant ratiõe cõ-
solationem accipere: sed erant intollerabiliter lu-
gentes eam. Beata autem eugenia virili habitu ⁊
animo in predicto virorum monasterio pmanebat
atq; ita in diuinis eruditionibus profecit: vt intra
secundum annuȝ omnes scripturas dominicas me
memoria retineret. Tãta in ea erat animi tranquilli
tas: vt vna illam omnes dicerent ex numero eẽ an
gelorum. Quis enim deprehenderet ꝙ esset femi
na: quã virtus xp̃i ⁊ virginitas immaculata ptege-

bat:vt mirabilis esset ⁊ viris. Sermo enim eius erat humilis in charitate:clarus in mediocritate:vitijs carens:⁊ facundiã fugiens oẽs in humilitate superabat. Nullus illa ad orationes inueniebatur anterior efficiebatur autem omnibus oia: tristem consolabatur leto congaudebat:irascentem vno sermone suo mitigabat. superbientem ita suo edificabat exemplo:vt ouem subito e lupo factam se credere delectaretur. Tãtam a deo est grãm consecuta vt quẽcunq in dolore positum visitasset:statim omnis dolor recederet ⁊ ois salubritas adueniret. Comites autem eius iacintus ⁊ prothus comitabãtur eam:⁊ erant in omnibus obtemperantes ei. Tertio igitur anno conuersionis eius abbas qui preerat fratribus in moasterio:migrauit ad dñm. Post cuius abscessum omnibus visum est:vt sibi beatam eugeniam eligerent abbatem. Tunc beata eugenia metuens se feminam contra regulam viris preponi. Itez timẽs ne oẽs vnanimiter deprecãtes spneret: ait ad eos Obsecro vos:vt euangelium in presenti adhibeatis Quod cum fuisset allatum dixit. Quotienscumq xpianis aliquid eligendum est:xpũs est ante oia auscultandus. Videamus ergo in hac electione vestra quid ipse precipiat:vt ⁊ vestris iussis et ipsius monitis intendamus. Et reuoluens codicez venit ad locũ ⁊ cepit legere dicens Dicit aũt iesus discipulis suis. Scitis q principes gẽtiũ maiores sunt his quibus dominantur:⁊ principatũ eorũ gerunt. Apud vos aũt nõ ẽ sic:sed si quis in vobis vult primus esse:sit vester vltimus ⁊ siquis inter vos voluerit esse dñs:sit vester seruus. Et his dictis adiecit. Ecce inquit ⁊ vestris iussis obtemperans de creui primatum suscipere. ⁊ dñi iussionibus obedire:vltimum me vestre charitati constituo Exhylarantur omniuz cã in ɔsensu eius:ipsa tamen ante omnes opus monasterij:quod infirma solebat exercere persona suscepit in omnibus aquam portare ligna considere mundicias adhibere. In eo deniq loco habitaculuz sibi elegit:vbi hostiarius monasterij manebat ne vel ipsa se superiorem ostenderet. Sane refectionem fratrum sollicite curabat ⁊ psallendo deo ordinez fortiter custodiebat:⁊ tertiã. sextã:nonã:vespertinis vel nocturnis:atq matutinis horis:tã cautissime insistebat:vt videretur iam perisse deo:si horarũ vel quipiã spatij:absq diuinis laudibus aliqua preterissent. Ita deniq in hoc ope cẽ deo carior cepit vt demones ex obsessis corporibus pelleret:⁊ cecorum oculos aperiret. Sed q multa singulatiz narrare intẽdo p ordinẽ quãtũ permittit breuitas accedamus. ¶ Matrona quedã Alexandrina ceteris matronis pstantior. noie melãcia: audiens opinionem eius venit ad eaz:quia quartano tipo grauissime ⁊ iam per annum ⁊ eo amplius vexabatur:quaz cum beata Eugenia oleo perunxisset ⁊ omnẽ continuo violentia fellis euomuit: ⁊ sanissima reddita pedibus ad suum diuersorium properauit: quod inuicino monasterij possidebat. Ordinat interea munera ciphos argẽteos tres:implet solidis:⁊ hos salutationis sue gratia:mittit ad beatã Eugeniam cui gratãter remittẽs que miserat ait: abũdamus ⁊ superabũdamus omnibus bonis. Unde te parẽs charissima melãcia:vt ista egẽtibus magis ac necessitatem patiẽtibus diuidas:hortor ⁊ moneo. Audiens melancia cõtristata est:⁊ veniẽs cepit rogare et ampliora promittere. Fit assidua circa beatã eugeniaz et in nullo deprehẽdens q esset femina elegãtia decipitur iuuẽtutis. Vidẽs eã iuuenẽ p veritatem putabat esse terrenum se aũt nõ sanctitate eius:sed aliqua arte existimãs fuisse saluatã. In ɔcupiscẽtia eius elabitur:et putãs amplioris pecunie cupidiorez cepit infinita offerre et ampliora promittere. Cumq sepius eadem precaretur:⁊ grato animo oblata sibi ab eugenia cerneret reddi:declinat ad maiorem interitum egritudinẽ simulans. Quã cũ beata Eugenia rogata visitaret:sedẽti ante lectum suũ sancte Eugenie talia cepit pducere. Intolerabilis circa te amor pectus meũ exagitat:nec vllum remediũ fatigationi mee reperire potui:nisi vt te oim rerũ mearum dominũ instituã. Quid teipsum vanis et inanibus abstinẽtijs crucias? Ecce possessionũ locupletatio infinita:et ecce auri põdus immẽsum:⁊ argẽti ministerium copiosum:⁊ familie infinitus est numerus:dignitas generositatis est mihi: hoc anno absq filijs viduata suz succede p eodẽ in facultatibus meis ⁊ nõ solũ rerũ mearũ: sed meus esto iã dñs Cũq hec ⁊ his similia loqueretur:dixit ad eã Eugenia. Recte nomẽ tuũ nigredinis testatur perfidiam magnũ enĩ te diabolo habitaculũ pparasti: discede a seruis dei deceptrix:⁊ illecebrosa melãcia:nos enĩ aliter militamus. Habeãt opes tue tui similes dominos:nos delectat mẽdicare cum xpõ. Affatim diues ẽ q cũ xpõ pauper est. Fugiãt a te imagines cõcupiscẽtie:non est enĩ salutis tue ista que te inuasit insania. Draconis habitaculũ facta venenuz effundis:sed nos xpi inuocato noie venenorũ tuoz virus euadimus ⁊ misericordiã dñi inuenimus. Tũc illa deceptiõis sue pudorẽ nõ ferẽs:sperẽs se detegi:nisi prior ipsa detegeret. reuersa Alexãdriã. adire pfectũ statuit hoc ordine dicẽs. Scelestũ iuuenẽ simulãtẽ christianã religionẽ icurri ⁊ ad me arte dũ medẽdi gratia qua dicitur posse infirmãtibus prodesse venire p mitterem vnam me et illis existimans:de quarum pudore bachatur:ausus est impudenter alloqui et verbis procacibus ad crimẽ hortari:⁊ nisi dedissem vocem in presenti et ancille mee fuissem liberata solatio more barbarico sue me libidini captuasset. Audiens hec prefetus nimio furore inflãmatur ⁊ iubet ad loca monasterij destinari:qui cum vinctum ferro cũ oibus cõmorãtibus deponerent. Deponũtur itaq omnes in vinculis: ⁊ quia vnius carceris eos non ferebat locus per diuersas custodias diuiduntur. Post hec statuitur dies funeris in quo alij ad bestias. Alij vero ad ignes:alij ad diuersa supplicia dãnarentur. Fit rumor immẽsus:impudẽs quoq fama cunctam egypti peragrat prouinciã. Oẽs credunt:oẽs cõdẽnant:et omnibus verisimile vide

tur: melanciam illustrem, feminam mentiri non posse. Quid multa? venit dies funerū cōstituta: in qua vniuerse ciuitates in vicino posite conueniunt vt viderent fratrū tradi mortibꝯ corruptores itroducuntur in cathenis: ⁊ collaribus ferreis cū beata. Eugenia: ⁊ nullo agnoscente ꝙ esset femina clamo populi. diuersis sententijs ingruebat. Tūc iubetur adduci propinquius: ⁊ non per internūcios eā prefectus audiret: sȝ ex ore eius edisceret veritatē. Aptantur aculei ⁊ verbera. flamme tortores ⁊ cetera q̄ solent abscondita cordis exculpere preparātur. Tūc prefectus Philippus dixit dic celeratissime christianoꝝ hoc vobis christus vester tradidit in mādatis vt operaȝ corruptionibus detis: ⁊ pudoreȝ atq̄ verecundiaȝ matronaleȝ fraudulenta astutia capiatis dic nunc furcifer: que te temeritas coegit vt illustreȝ feminā melanciaȝ appeteres: ⁊ ingressus sub specie medici: castitatē generosissimaȝ ad lupanariaȝ ignominiaȝ prouocares. Audiens hec beata Eugenia: capite demisso ne possit agnosci: taliter dedit prefecto responsuȝ. Dominus meus Jesus christus cui ego seruio castitateȝ docuit: ⁊ integritatem corporis custodientibus vitam promittit eternā. Hanc autem melanciam falsaȝ testem nunc possumus declarare: sed melius est: vt nos patiamur mala ꝙ illa duȝ conuicta fuerit aliquid patiat̄ nec fructus patientie nostre depereat: sed tn̄ si per victoriam principum testetur vestra sublimitas ꝙ nō in eam ipsaȝ retorqueatis sententiam: ⁊ hec fallax testis nihil patiatur mali nunc ꝓbabimꝯ crimen quod nobis obijcit: redūdare in eam. At vbi testatꝯ est per principum salutem prefectus promittēs ad omniaq̄ postulabat effectū dixit. Eugenia. O melancia nigredinis nomen ⁊ tenebrosa melancia applicari fecisti acculeos: suspēdi precipis christianos. Dāna percuti incēdi: tene, nos accipis: nō tamē tales habet famulos christus quales tu testaris. Tamen adduci ꝓcipe ancillam: quam testē nostri criminis esse dixisti: vt ex ore possit denūdari mēdacium. Cumq̄ applicata fuisset in conspectu iudicis cepit dicere. Istum iuuenem impudicissimuȝ frequenter quidem circa villes personas detectū in adulterijs ipsa impunitas ad hoc cū perduxit: vt etiam domine mee: circa primaȝ horaȝ diei cubiculum impudēter ingressus primo quidem sermone quasi pro salute eius veniret indicaret. Secūdo pro sua concupiscentia: ⁊ tertio etiaȝ ad violentiā si cursiȝ ego egressa familiam non vocasseȝ que hodie huius criminis testis est. Tunc prefectus ex familia adesse iubet aliquos: qui ita gestum esse suo testimonio confirmarent. Cūq̄ applicarentur singuli ita esse vt illa dixerat testabantur. Tunc iudex vehementer commotus ait. Quid ad hec i fauste dieturꝯ es: quē tot reuincūt testes. tantaq̄ īdicia manifestāt. Ad hec beata Eugenia ait. Tempus loquēdi est ꝙ tempus tacēdi trāsijt. Notaueram quidē crimen obiectuȝ in futuro iudicio denudari. ⁊ castitatē meā illi soli ostendere: cuius amore seruanda est. Tamē ne gloriet̄ in seruos xp̄i fallax audacia: et

paucis pandā verbis veritatē nō ad iactantiaȝ humane declamationis: sȝ ad gloriaȝ noīs xp̄i. Tanta enim est virtꝯ noīs eius: vt etiā femine: in timore eiꝯ posite virilē obtineant dignitateȝ: ⁊ neq̄ ei sexus diuersitas fide pōt inueniri superior: cū beatus Paulus apostolꝯ magister omniū xp̄ianoꝝ dicat ꝙ apud dominū nō sit discretio masculi ⁊ femine oēs enī in xp̄o vnū sumꝯ. Huius ergo normā animo feruente suscepi ⁊ ex cōfidētia quā in xp̄o habui nolui esse femina: sed virginitateȝ imaculatā tota si itētione cōseruans viruȝ gessi constanter in christo. Non eniȝ inuitā honestatis simulationē assumpsi vt vir feminaȝ simularē: sed femina viriliter agendo virū gessi: virginitatē que i xp̄o est: fortiter amplectādo. Hec dicens scidit a capite tunicaȝ qua erat induta: ⁊ apparuit femina. Et statiȝ ad ꝓfectuȝ ait. Tu mihi quideȝ s̄m carnē pater: claudia mater est fratres hi duo qui tecuȝ sedēt auitus ⁊ sergius: Ego autē Eugenia filia tua que pro amore christi munduȝ omnē cū delitijs suis respui tanq̄ stercus Ecce prothus ⁊ iacinthꝯ eunuchi mei: cū qbꝯ scholā xp̄i ingressa sum xp̄s aūt tā idoneꝯ ibi extitit: vt victricē libidinis omnis pollutionis mee faceret ꝑ misericordiā suā: cui credo vsq̄ in finē iugiter ꝑmāsura. Agnoscētes ita ꝙ pater filiā: ⁊ sororē fratres: serui dominā: currūt statiȝ ad eā. ⁊ effundētes lachrymas in ꝯspectu populi: amplexibꝯ eius incūbunt. Nūciat̄ factū claudie matri: ⁊ statiȝ cursu ꝯcito ad spectaculū venit. Deferūtur vestimēta auro texta: ⁊ lȝ inuita induit̄ atq̄ in excelso tribunali posita in sublimā attollit̄: ⁊ ab omni populo clamatur: vnꝯ xp̄s vnus ⁊ verus deus xp̄ianoꝝ. Sane sacerdotes ⁊ episcopi qui multo populo xp̄ianos i amphitcatro erant: vt dum fuissent interfecti hi qui accusabantur ab eisdem sepelirentur ingrediuntur: deo hymnum dicentes atq̄ omnes vna voce clamantes. Dextera domini glorificata est in virtute: dextera manus tua domine confregit inimicos tollitur ergo in triumpho. Eugenia: ne tanto gaudio populi eius defuisset probatio castitatis. Visus est ignis de celo descendens. qui ita circūdedit domuȝ melancie: vt nec vestigiū alicuꝯ rei que ad eam pertinebat remanserit. Fit gaudiuȝ populi cū timore dei ecclesia que iam quasi viduata octauo anno clausa fuerat reseratur. Reuocatur christianoruȝ populus baptizat̄ ꝓfectus in fascibus cōstitutus baptizātur filij: eius: baptizat̄ mater eiꝯ claudia. Restituit priuilegia xp̄ianis: ⁊ mittit relationeȝ ad seuerum imperatorē de xp̄ianis, ⁊ memorat satis reipuplice christianos prodesse: ideo debere eos absq̄ ꝑsecutione aliqua in vrbibus habitare. Cōsentit relationibꝯ iperator: ⁊ fit tota Alexādrie ciuitas quasi vna ecclesia. Erat q̄ omnibus ciuitatibus gaudiū ⁊ dignitatis xp̄iani nominis florescebat. ¶ Sed quia semꝑ sanctitatē emulatio sequit̄ inimici: ⁊ cōtra bonitatem pugnat malitia: consilio dyaboli aliqui ex honoratis. Alexandrie cultores ydolorum accipientes egre: ꝙ xp̄ianis priuilegia tribuissēt venientes ad regem dixerūt; statum republ.

ce ꝯturbatū a Philippo ꝙ cū nono ano in fascibꝰ
irrepreheñsibiliter administrauerit:nūc decimo anno
perdidit oia. Denīq ꝯꝝ immortaliū deseruit ceri,
monias:⁊ omnē ciuitatē ad culturam cuiusdā̄ ho
minis:quē iudei occiderunt cōuertit. Non est legi
bus vestris vlla reuerentia. Passim quisq vt volue
rit templa reuerēda ingredit̄.non vt collendi beniuo
lētiam ꝑtendat.⁊ nō vt deos esse quos colimus.sed
vt dicat infinitas blasphemias saxa aut metalla po
tiusq̄ diuini nominis signa hec ⁊ similia multa dicta
sunt seuero ⁊ Antonio augustis. Qui cōmoti dixe,
rūt ad eū huiuscemodi decreta. Diuꝰ parēs noster.
cōmodius quōdā augustꝰ nō vt ꝑfectū sz vt regē te
Alexandrie ordinauit:atq constituit.vt dum in vi
ta maneres successorē nullū susciperes. Unde hisbe
neficijs eius supaddere cupientes statuimꝰ:vt dijs
omnipotētibꝰ solitā culturā exhibeas.⁊ deposita di
gnitate etiam ꝓprijs facultatibus cedas. Accepta
igitur hac august i autoritate.simulat egritudinem
quousq vniuersa distraheret ⁊ donaret ꝑ omnē pro
uinciā ecclesijs ⁊ pauperibus. Ipse autē ꝑfectus in
timore dei ⁊ in cultura xp̄i.etiā alios cōfortabat in
xp̄o. Interea ois alexādria cōspirat in ep̄atū eiꝰ.⁊
cepit eū respublica habere ꝑfectū q: successor ei non
dū venerat.⁊ eccl̄ia habere ep̄z.q: merito fidei sibi
eū elegerat sacerdotē. Durauit autē in ep̄atu vnū
annū ⁊ mensibꝰ tribus. ¶ Post hec autē spacia tē
poꝝ:veniēs perēnius ꝑfectꝰ dū Alexādrie quereret
ꝑcutere eū ⁊ nō posset q: omnis ciuitas i amore eiꝰ
durabat:immisit ei qui se fingerē christianos:⁊ igre
dientes ꝑcusserunt eum in oratione dominica ꝯsti
tutū. Post tradunt ꝑcussores ꝑfecto perēnio. Ille
autē conscius iussionis:sue ⁊ quasi audiendo scuto
die mancipauit:post paucos aūt dies principum in
dulgētia relaxatos dimisit. Beatissimꝰ aūt philip
pus post ꝑcussurā tribꝰ diebꝰ in corpore esse ꝑmis-
sus est:nō ad aliud nisi ad corda dubia ꝯfirmāda nā
vt migraret ad dominum martyrij se noluit corona
fraudari:⁊ ipse hanc vt reciperet orauit. Nā qui in
corpore positus demonia : fugabat: ⁊ illuminabat
oratione cecos quāto magis se noluisset palma pri
uari. Poterat vtiq qd̄ volebat ipetrare sine dubio
⁊ ita recepit vt particeps nominis Philippi eēt par
ticeps ⁊ corone ⁊ susciperēt martyres collegā: quē
merito ecclesia susceperat sacerdotē. Iuxta atria ita
q vbi sctā Eugenia filia eiꝰ monasteriū christi virgi
nibꝰ collocauerat:illic suū iussit collocari corpusculū
in quo loco beatissima claudia xenodochiū fabrica-
bat:⁊ cōstituit ꝑdia que susceptionibꝰ peregrinātiū
deseruirēt: ipsa autē cū auito ⁊ sergio filijs:⁊ cū bea
ta Eugenia regressa est romā. Igit̄ filios Philip-
pi cū omni gaudio senatus recepit romanoꝝ:⁊ vnū
ꝓconsulē Charthaginē.aliū vicariū affrice dirigit.
Ad beatam aūt Eugeniā cū multe matrone conue
nirē ⁊ pene omnes virgines quascunq potuisset no
tas aut amicas facere etiā xp̄o credere:⁊ i virginita
te dominica permanere q̄dā ex regio genere virgo
basilla cupiebat eā attingere. Sed q: eā noie xp̄ia-
ni ad eā ire nō poterat rogabat ꝑ internūciū fide
lē vt eā de religione christiana instrueret. Tūc beata
Eugenia cōuocat ad se beatissimos comites suos
prothū ⁊ iacinctū:⁊ dicit eis. Accingimini militia ad
quā vos cōuocat xp̄s:quo vos basile offerā sub spe
cie muneris:vt vos eā in xp̄o faciatis ancillā. Fit ita
q huiꝰ muneris gratia ⁊ suscipit Basilla quasi fa-
mulos:q̄ nos q̄si apostolos honorabat. Uacabat
aūt cū eis oi hora:⁊ q̄si eunuchos seruitio habēs:nō
diebus non noctibꝰ a colloquijs die ⁊ orationibꝰ ces
sabat igitur Cornelius cū esset in vrbe roma sacrele
gis antistes peruenit ad eam latenter ⁊ baptizauit
eam Confirmata autem beata Basilla i timore dei
procurante misericordia christi: pene omnibus no
ctibus mutuis se fruebantur aspectibus:ipsa et bea
ta Eugenia. Omnibus itaq viduis christianis con
uentus erat ad beatam Claudiam ⁊ omnibus vir-
ginibus conuentꝰ erat ad beatā Eugeniam. San-
ctus autē cornelius papa vrbis rome omni vespere
sabbati que lucescit i dominico die dabat eis noctē
hymnis peruigilē:⁊ pullorū canoribus noctis quie
te agebat eius sacrosancta mysteria:⁊ ita confirma
bat eas sabbatorū. Eugenia autem ⁊ basilla vt me-
moraui omnibus se pene noctibus fruebātur in xp̄o
⁊ alterno se eloquio renouabant. O quantas ꝑ Eu
geniam virgines saluator inuenit:quantas etiā per
Basillā christus sponsas obtinuit:quāte per Clau
diam viduitatem ꝓ̄pta voluntate seruarunt:quā
ti iuuenes per prothum ⁊ iacinctum christo domi-
no crediderūt. Ualeriano itaq ⁊ galieno imperātibꝰ
orta seditio de christianis est:eo q Cyprianꝰ charta
ginē euerteret:⁊ cornelius romā. Data est ergo au
toritas ad paternū proconsulē vt Ciprianum occi
deret: Cornelius aūt q: a multis romanis etiā illu
stribus fouebatur erat in abditis. Tunc beata Eu
genia videns Basillā ait: Reuelatū est mihi a domi
no:q pro virginitate passura sis. Et basilla ad Eu
geniā respondit. Et mihi (inquit) dignatus est do
minus demonstrare:q martyrij coronā duplicē capi
as:vnā quā apud Alexādriā pro iustis laboribus ac
quisisti:⁊ aliā quā in effusione tui sanguinis consecu
tura es. Tunc beata Eugenia expādēs manꝰ suas
dixit. Domine iesu altissimi filius qui ad salutē no
stram venisti ꝑ virginitatē matris tu ꝑ virginita
tis premiū.omnes quas mihi credidisti ꝑduc ad re
gnum glorie tue. Residentibus autē sanctis virgini
bus christi:que erāt cū Eugenia ⁊ Basilla:dixit om
nibus beata Eugenia. Ecce vindemie tēpus est in
quo susciduntur botri ⁊ pedibus conculcantur.sed
post hec regalibus conuiuijs apponūtur: Absq eo
rum sanguine : nulla potestas imperij:nulla illu-
stris dignitas decorat̄:⁊ vos palmites mei:et meo
rum viscerum botri:estote parate in domino: virgi
nitas enim est prime virtutis iudicium:ne ꝓximus:
similis angelis:parens vite: amica sanctitatis: via
securitatis dn̄a gaudij:dux ꝟtutis:fomētū ⁊ corona
fidei:adminiculū ⁊ subsidiū charitatis. Nihil ita no
bis laborādū: nihil ita est euitādū nisi cū virginitate

vitam⁹ aut: q̄ð est gloriosius pro virginitate etiam
moriamur. Que sunt huius blandimēta fallacissima
que cū gaudio temporali veniunt ꝛ cum perpetuo
dolore discedūt faciunt momentaneū risum: vt eter
num fletū infligāt tribuūt fugitiuos flores: vt mar
cidiores perseuerātes adducent tormētum⁊ securita
tē trāseūtis temporis vt ppetui seculi cruciatibus
tradant. Ideoqꝫ charissime virgines que mecū in
agone virginitatis nunc vsqꝫ accurristis: pmanete i
amore domini melius q̄ cepistis. Tempus flēdi tē
poraliter: sine fastidio ꝛ horrore sufferte: vt tempora
gaudij eterni cū omni possitis dilectione suscipere
Ego enī cōmendaui vos spirituisancto: ꝛ credo
q̄ vos mihi integras omnes illibatasqꝫ constituat
Nolite itaqꝫ facies meam ex hoc corporaliter que
rere sed gesta ꝛ actus p spiritū contemplatiuū. Et
his dictis osculata est vniuersas ꝛ flētes fortissimo
animo cōsolabatur. Dicētibus autem sibi vale iui
cem Basilia ꝛ Eugenia oratiōe facta discedūt. Ec
ce eodem die perrexit vna ex ancillis ad Pompeiū
sponsum Basille: que ꝛ dixit. Quod te dominam
nostram Basillam nouimus ab imperatore meruisse
sextus ꝛ eo amplius est annus quā tu inteneres eta
tis anno vt postea acciperes: distulisti: ſʒ patrueles
eius Helenū scias esse christianū: ꝛ hanc ita factā
christianā vt tibi omnino non nubat. Nam et duos
eunuchos prothum ꝛ iacintū simulauit se illi donū
offerre. Eugenia quos illa q̄si dominos excolit: ꝛ
quotidie pedes eorū: ac si deorū immortaliū oscu
latur: quia ipsi autores sunt artis magice quā xp̄ia
ni cōmittūt. His auditis Pompeius statim cucur
rit ad Helenū patruelē eius: qui ꝛ nutritor eiꝰ erat
ꝛ tutor dixit ei. Intra hoc tibi dēmū nuptias me
as celebrare disposui: pro qua re fac me videre spon
sam meā quā mihi domini rerū inuictissimi principes
fieri coniugem preceperunt. Ille his auditis agno
uit proditum negocium: ait ad eum. Quousqꝫ an
ni transirent infantie eius meam circa eam tutelā
pro germanitate patris eius: ꝛ pro ipso nutrimen
to exercui: nunc vero: quia cepit sui esse arbitrij in
sua vult esse potestate. Unde si illā videre deside
ras: eius erit arbitrij: nō mei imperij. Audiēs hec.
Pompeius vehemētius cepit ardere ꝛ pergēs ad
Basille domū vt nūciaret ianitoribus imperabat.
Cui ista sunt a Basilla mādata. Causā te vidēdi
penit⁹ nullā me hr̄e cognoscas: neqꝫ vidēdi neqꝫ
salutādi. His auditis turbat⁹ ē vehemēt⁹ ꝛ oi pene
senatorū fauore vsus prostrauit se corā Imperatore
dicēs. Subueniāt romanis vestris sacratissimi prin
cipes ꝛ deos nouos quos Eugenia secum adduxit
ab egypto veniēs: ab hac vrbe separe. Dicū est enī
q̄ hi qui xp̄iani dicūt rei publice nocēt q̄ irridēt le
gum nostrarū sacro sancta cerimonialia: ꝛ oipoten
tes deos nostros: ac si vana simulachra despiciunt
Jura q̄ ipsius nature puertunt: separant cōiugiū
gratiam sponsarū sibi associant: ꝛ dicunt iniquū es
se: si sponsum suū sponsa accipiat. Quid faciemus
pijssimi imperatores: Inuēti sūt dij q̄ hoies phibeāt

et quibus ista videbūt si nati nō fuerint quibus va
leat imperari. Ubi reparatio romanorū virium vbi ro
mani exercit⁹ rediuiua certamina: Pro quibus vi
ctrices dextre vestre hostium ceruices inclinabunt
si iā vxores habēde nō erūt: si ipsas sponsas amittimus et
tacemus. Hec ꝛ his similia dum prosequeretur: et
ois senatus eā flebili querela depromeret: decreuit
Galienus augustus vt aut spōsū suū Basilla acci
peret: aut gladio interiret. Eugeniā vero aut sacrifi
care dijs: aut crudeliter interire. Et dedit licentiam
vt quicūqꝫ christianum penes se abscōderet punire
tur. Cōuenitur Basilla: vt responsum recipiat. Di
cit se illa regē regū habere spōsum: q̄ est xp̄s filius
dei. Et cū hec dixisset gladio trāsfossa est. Tenti sta
tim prothus et iacinctus trahūtur ad tēplum sed
oratione illis faciētibus: simulachrū iouis ad q̄ð du
cebantur sacrificare: cecidit ad pedes eorū: ꝛ ita cō
minutū est: vt vbi fuerit nō pareret. Non virtuti di
uine: sed magice arti hoc imputās: iubet eos decol
lari Nicetius vrbis prefectus. Qui etiam accersitā
ad se Eugeniā cepit de magicis artibus ab ea flagi
tare sermonē. At illa cōstāter os suū aperiens dixit
Polliceor tibi: q̄ ars nostra vehemētior magis est
nam magister noster habet patrem sine vlla matre:
et matrē absqꝫ patre. Denique sic eū genuit pater vt
omnino feminā nūq̄ sciret: sic eum genuit mater vt
masculum omnino nō nosset: hic ipse habet vxorem
virginem: q̄ illi quotidie filios creat: etiā innumera
biles ei filios parit: quotidie carnem eius carnibus
coniungit. Oscula eius circa eas sine intermissione
sociantur: in amore suo inuicē omnino pdurāt ꝛ tā
ta integritate subsistunt: vt omnis virginitas: ꝛ ois
charitas: et omnis integritas ex eorū cōiugio diri
matur. Audiēs hec Nicetius obstupuit: ꝛ ne ad im
peratorem perueniret qui eam libenter audiret: ius
sit eam ad templum duci diane: ꝛ ita speculator im
minens dixit ei. Redime vitā tuā: ꝛ patrimoniū tuū
Eugenia: et sacrifica dee dyane. Tunc beata Euge
nia expādēs man⁹ suas. cepit orare ac dicere. Deꝰ
qui cordis mei archana cognoscis q̄ virginitatem
meā sincerā in tuo amore seruasti. qui me filio tuo
domino meo iesu christo sociare dignatus es: q̄ spi
ritum sanctum tuū in me regnare fecisti. adesto mi
hi nunc in cōfessione nominis tui. vt confundantur
omnes q̄ adorant hoc ydolum: et qui gloriantur in
simulachris suis. Et dum oraret fit terremotus in
eodem loco ꝛ ita templi ipsius fundamenta mersa
sunt cum ipso ydolo. vt nihil aliud remanserit. nisi
sola ara que fuit ante ianuam templi. ad quam sta
bat sancta Eugenia. Hec in insula licaonie gesta
sunt coram omnibus qui sequebantur agonem eu
genie fit concursus populi romani ꝛ varia acclama
tio. Alij dicunt innocentem alij magnam. Nuncian
tur ista prefecto. prefectus imperatori. Imperator
eā iubet ligari saxo ꝛ precipitari in tyberim sed sta
tim saxum diruptum est. Beata vero Eugenia ita
sedēs super fluuiali aque efferebatur. vt omnibus
christianis appareret illum fuisse cū Eugenia in flu

mine ne absorberetur qui fuerat cum Petro in mari ne mergeretur. Item inde sublatam in thermarum semerianarum fornacibus mittitur que sic statim extincte suntut thermarum calor re frigesceret. et omnia incendia lignorum ad nihilum devenirent. Sic denique chaos fecerunt. ut vlterius exhiberi non possent. Mittitur post hec in custodiam tenebrarum. et per decem dies iubetur nullum cibum accipere. et lumen penitus non videre. Ibi autem tantus quotidie abundabat splendor ut dum egrederetur beata Eugenia quasi lumine aliquod radiaret. Apparuit autem illi saluator ferens in manu panem niuei candoris et immense suauitatis et gratie et dixit ei. Eugenia accipe cibum de manu mea ego sum saluator tuus quem tota mentis animi intentione dilexisti et diligis. Eodem die te in celis recipiam quo ego descendi ad terram. Et hec dicens abscessit. Ipso autem die natalis domini missus est gladiator qui eam in custodia positam percussit: et sublatum est corpus ab affinibus christianis et positum est non longe ab vrbe via latina in predio eius proprio: vbi multorum sanctorum ipsa sepelierat membra. Claudia autem mater eius: cum ad eius sepulchrum fleret apparuit ei vigilanti in medio noctis silentio auro texta cyclade induta cum multo populo virginum et dixit ei. gaude et letare: quia et me introduxit christus in exultationem sanctorum. et patrem meum in patriarcharum numerum. Ecce die dominico et te suscipiet in gaudium sempiternum. Commenda filiis tuis fratribus meis custodire signaculum crucis: vt efficiatur nostri participes. Ecce loquente ei facta est claritas quam oculus sufferre non poterat et angeli transeuntes hymnum dicebant deo in enarrabilibus vocibus sed solum intelligebatur quod nomen iesuchristi et spiritus sancti in ipsius laudibus resonabat. Gloria et honor patri et filio et spirituisancto: et nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

Finit vita beate Eugenie.

Incipit prefatio amphilogij episcopi yconij in vitam et conuersationem sancti patris nostri Basilij archicesaree Capadocie episcopi.

Dilectissimi non erat indecorum filios fideles de patris contristari defunctione: et lachrymam ei dare iustum: quemadmodum vsque nunc omnes compassibiliter tulimus. Postque autem lamentationis caliginem. sicut scriptum est amouimus et ad gratificam nos postulationem apud omnium verum deum nostrum admouimus necessarium credimus memorabilia et vera ac magna miracula ipsius patris et magistri nostri basilij scripture tradere vt non temporali percussione obliuionis et profunditati tradantur. Tribus siquidem sacratissimis et mirabilibus viris. gregorium dico in theologia decorum: et gregorium mirabilem nysensis ciuitatis sed et effrem beatissimum alijs aliter epytaficis sermonibus viris infulgentibus: visum est et mihi tanquam abortiuo vt apostolice loquar in manibus habenti ab eisdem venerabilibus viris editas narrationes: que his defuerint supplere vt fideli filio patri debitum redenti. Si enim scit nubes occultare solem multo facilius temporalis percussio bonis enarrationibus obducere nouit obliuionem: ergo quomodo magnus pastor noster et resonatus in orbe celestium virtutum collocutor: ac angelicorum ordinum cominister: magniloquus ecclesie predicator: solida orthodoxorum dogmatum columna naturam rerum existentium expressit inimicum trinitatis eiecit videlicet Iulianum apostatam: valentis os blasphemum obstruxit arrianorum debellauit malam gloriam christianorum plane corroborauit rectam gloriam pastor acquisitus ecclesie populi: regale sacerdotium: circumornatus ouium xpi aries diuine fidei doctor: gloriosus et viuens: et post transitum magnus, splenduit miraculis et oratione eius sicut dictum est facta est iuliani dei odibilis extollentis in altum cornu et loquentis aduersus deum in iusticiam quomodo valens ipsius auficulus apprehendens indigne imperialem purpuram et arrianorum male glorie patronus venit ad eam que apud nos est cesaris illustrem ciuitatem conquirens: et per huiusmodi presens tempus narrabo. Sed ad propositum reuertamur: ex natiuitate eius vsque in finem virtutes ipsius narrantes.

Explicit prefatio. Incipit narratio

De tempore quo beatus Basilius doctrine vacauit et conuersatione magistri sui Euboli.

Basilius itaque solus vt sic dicam in terra equalem et decentem ostendit vitam operibus et verbis diuina sapientia vitam componens. omnia tempore dans. s. et animam atque corpus nec non sermonum manus quidem gentilem errorem sicut aranee telam dirupit. Hic septennis factus datur a genitoribus litteris: vacans autem doctrinis quinquennio fructum acquisiuit multam philosophales disciplinam dulcedini nature deinde relinquens patriam (capadocus enim erat natione) apprehendit matrem verborum athenas. Castitate et multa abstinentia decoratus adijt preceptorem grecorum sapientie nomine Eubolum: et sic seipsum dedit doctrinis admirandis: etiam et magistris: factique sunt ipsius conscholastici: gregorius magnus nasanzi postea factus est episcopus: qui apostolice sedis gubernacula in duo et decem annorum gubernauit tempora. iulianus etiam a paruo christianus atque libanius. Is autem ab omnibus vir admirandus posuit in corde suo nihil sumere panis et vini donec superna prudentia intellexerit diuine sapientie archana. Morans quoque in doctrinis quinque et decem annis omnem grecalem philosophiam percurrens in fine astronomiam ac optima queque colligens et nullatenus

inuenire valēs per ipsa oia creatorem in vna noctiū
vigilāte eo diuinitus quidē splēdor fidei accēdit eū
perlustrare totius religionis scripturā. Surgēs er
go abijt in egyptū. Et accedēs vni archimādritarū
porphirio noie supplicauit sibi dari libros sacros
ad cōprehensionē diuinoꝝ dogmatū. Quod cōsecu
tus māsit ibi delectās meditationi diuinorum ser-
monū ꝛ aqua ac herbis se enutriens: annuali vero
tpe ibidem cōmorās :ꝛ verbum veritatis fide con-
siderās permāsit scrutās veritatis sermonū. Sicq̃
postulauit se dimitti hierosolymā orationis gratia
et q̄ ibi sunt vidēdi miracula. Iā aūt supporās illum
dimisit eum. Veniēs nāq̃ vbi grecoꝝ philosophias
didicit cepit ꝑsuadere multis phis et multitudini
gentiliū atq̃ afferre xp̄o ostendēs eis viā salutis q̄
rebat nihilominus ꝛ suū preceptorē eubolū q̄ erat
opinatissim⁹ verbi: ad retributionē in ipsum labo-
ris afferre immaculate fidei: sicut se bene currentem
ad eā oēs etiā eū sicut magistrū seqnebātur q̄ phi-
losophiā sectabātur. Querens aūt illū ꝑ oia crudi-
toria inuenit illuz in suburbano cōquerentē i sermo
ne cū ceteris philosophis. Hoc ei erat apud illos se
stinabatur aut dici quid: aut audiri plus noui dispu
tante ergo eo reprehēdit eū superueniēs Basili⁹. Et
hi q̄ cū illo erāt reprehēdit quis (inquiūt) te o philo
sophe: ipse aūt ait. Aut deus aut basili⁹. Recogno-
scēs igitur Basiliū: coessentes sibi dimisit eubol⁹ et
coheret Basilio: tribusq̃ diebus incibati ꝑmanen-
tes cōquerebātur adinuicē. Interrogauit ergo eu-
bolus basiliū dicēs. Que est diffinitio philosophie?
Qui ait. Prima diffinitio phie est meditatio mortꝭ
Ille admirās dixit: Quid est mūd⁹. Qui ait. Quid
est sup mūdum. Et dulces quidē sunt mūdi sermo-
nes: amarus autem valde ille mūdus q̄ eū cōtinet
vitiose. et altera est voluptas corꝑis: et altera incor
poree nature ꝛ simul hec coesse auidā non de licitis
est. Nemo eñ pōt duobus dñis seruire. Verūtamē
vt virtus est: frangim⁹ esuriētibus panē scie: ꝛ ꝑ ma
liciā intectos ꝑ virtute ducimus sub tectū. Si autē
et nudū videmus circūamicimur: et vt ꝓpriū germē
seminis nō despicimus. Hec dicēs: ꝛ exacuens eum
parabolice: saluatoris que erga nos est clemētia: ꝑ
penitētiā tres cathinos menti ꝓposuit in vestibu-
lum cogitationis. Supliminare quidā portarū: vir
tutē adducētem prudētiā: virilitatem: iusticiam: ca-
stitatē: que aūt sinistra parte suasionē: in vtraq̃ ꝯo
parte eius intēperātiā: libidinē ebrietatē: impudici
tiam: segniciē: criminationē: lingositatē: incātatio-
nem: ꝛ quoddā taliū examē penitētiā autē decēter
stantē: intremētē subridētē lenē aduersarios quidē
increpētē: ꝓpioꝝ aūt indigentē populoꝝ iuxta eā
ꝯo abstinētiā: intellectū lenitatē: venerabilitatē ti-
morē clemētiā: ꝛ multoꝝ bonoꝝ plebē: ipsius histo
rie mēs diuina cautela: audiētibus aūt zelorū me-
liorum occasio. Hec ego ipse vidēs benigne factus
sum: ꝛ isto ductus sum o eubole. Sūt eñ in nobis
nō imagines neq̃ enigmata: sed ipsa plane veritas
ducēs ad salutē. Resurgem⁹ eñ oēs hi in vitā eter-

nam et hi in opprobrium ꝛ cōfusionē eternā et asta
bimus tribunali xp̄i sicut docēt nos magni vocib⁹
prophete Esaias Hieremias. Ezechiel. Daniel. et
Dauid rex: atq̃ diuinus Paulus illos. Ipse eñ
penitentie doctor: ꝛ ipsius retributionis dñs qui
ouē q̄siuit ꝑditā et apostatā puerū ex patris sinu
cū multis diuitijs ꝛ seipsum ꝓdige cōsumentem et
postea reuertentē fame afflictuz sincere amplexat⁹
est. ꝛ veste splēdida ornauit ac annulo induit precio
so: suadetq̃ peccāti puero seuiēti: sicut fratri indul-
gentiā dare. Iste in infinuido dñs preualēs benigni
tate q̄ equalē mercedē circa vndecimā horā venien-
tibus tribuit ꝛ nobis penitētib⁹ ac suscipiātib⁹ ex
aqua ꝛ spūsctō regenerationē dabit eñ; q̄ oculus nō
vidit ꝛ auris nō audiuit: ꝛ in cor hois nō ascēderūt
q̄ preparauit deus diligētib⁹ eū. His ex sensu fact⁹
eubolus dixit. O basili celestis demōstrator trinita
tis: ꝑ te credo i vnū deū prēz oipotentē ꝛ deinceps
vsq̃ expetās resurrectionē mortuoꝝ: ꝛ vitā seculi fu
turi. Amen. Ego aūt i hoc q̄ in me est ostēdi tibi: ex
oia q̄ mihi sunt in manus tuas dās reliquū tp̄s vi-
te mee tecū ero si placitū in cōspectu dñi fuerit susci
piēs ex sancta aqua ꝛ spū regenerationē. Basilius
dixit Benedict⁹ dñs de⁹ noster amodo ꝛ vsq̃ in se
culū o eubole: q̄ splēduit lucē verā in mēte tua: ꝛ trā
stulit te de multimodo errore in agnitionem ipsius
misericordie: ex ꝯo vt dixisti mihi coesse vis ostendā
tibi quō saluti nostre ꝓuideamus: vinculis ist⁹ vite
nos liberātes vendidemus oia q̄ nobis sunt ꝛ dem⁹
indigētibus. ꝛ sic in sanctā ciuitatē abeam⁹ ipsi visu
ri q̄ sunt ibi miraculoꝝ ꝛ apud deū acquiram⁹ fidu
ciam ꝛ sic vterq̃ q̄ coꝝ erāt dispēsantes ad sanctum
baptisma idumēta tñ ex ipsis emētes hierosolimā
ibāt: ꝯuertētes ad deū gentiliū multitudinē magnā.

¶ Quomodo Eubolus baptizat⁹ est in Iordane.

Cōprehendentes aūt hierosolymā et
omnē locū sacrū fide ꝛ amore requirē
tes ꝛ ipsis locis q̄ est sup oia deū ado
rātes manifesti fiunt epō ciuitatis no
mie maximino. Et se ei ꝓsternētes po
stulabāt cōsequi regenerationē in ior-
danis flumo diuinā. Quos vidēs idē vir sanct⁹ ple-
nus cū esset benignitate: adimpleuit postulationeꝫ
coꝝ ꝛ simul cū fidelibus viris venit ad iordanē. Ba
silius aūt iuxta ripā factus ꝓiecit se in humū: et cū
lachrymis ꝛ clamore forti postulabat signū reuela-
ri ei⁹ fidei. Resurgēsq̃ cū tremore despoliauit se ve-
stimētis suis: ꝛ cū ipsis vere vetusto hoie et descen
dēs in aquā orabat. Descēdens aūt sacerdos ba-
ptizauit eū. Et ecce fulgur ignis venit sup eos: ꝛ co
lūba ex eodē fulgure venit in iordanē ꝛ turbās aq̄s
reuolauit in celū. Astātes aūt in tremore facti glori
ficauerūt deū baptizat⁹ ꝯo basilius exiuit de aqua
Admirās quoq̃ maximinus ep̄s basilij in deū dile
ctionē orās vestiuit eū resurrectionis xp̄i indumen
tis baptizauit aūt ꝛ eubolū atq̃ vngēs eos sancto
crismate tradidit illis viuificā cōionem. Postula-
uitq̃ Basiliū dei sacerdos per orōnē sumere cibuꝫ

qđ et fecit dicēs. Jesu xp̄e deus noster credo euan-
gelice tue voci et spero in tua benignitate comedēs
et bibēs cōtra egredientē nobis diabolū coopera-
tionē nobis sctispūs fieri. Stupēs vero sacerdos dei
in fide ei⁹ reuersus est cū ipsis in sanctā ciuitatem.
Annali aūt tp̄e inibi cōmorātes: cōmuni sententia
venerūt anthiochiā: et ibi gradū dyaconij suscepit.

¶ Quomodo Basilius ep̄s factus missam compo
suit ꝛ saluatorē nostrū cum apostolis sanctis vidit.

Conueniētes ergo cetus ep̄oꝝ sancti-
spūs cooperatione elegerūt Basiliū
ad ep̄atus sedē et cōsecratus guber-
nabat eccl'iam dei puidētia. Post qđ
dam aūt tp̄s postulauit deū vt daret
illi gratiam et sapiētiam atq̄ intelle-
ctum pprijs sermonibus offerre in sanguineū sa
crificium et illi venire sup eū sanctispūs aduentum.
Post dies vero sex sicut in extasi factus: ppter ad
uētū sanctispūs septima die apphēdēte cepit mini
strare deo p singulos dies: ꝛ post aliqđ tp̄s fide et
orone cepit ppria manu scribere ministrationis my
steria: atq̄ in vna nocte adueniēs ei dn̄s in visione
cū apostolis: ppositionē panis faciēs in sancto al-
tari excitauit Basiliū dicēs ei. Fm tuā postulationē
repleat os tuū laude vt p pprios sermōes offeras
mihi sanguineū sacrificiū. Qui nō ferēs oculis visio
nem surrexit cū tremore. Et accedēs ad sanctum al
tare cepit dicere scribens in charta sic, Repleat os
meū laude: vt hymnū dicat glorie tue dn̄e deus qui
creasti nos: et adduxisti in vitā hāc: ꝛ ceteras oratio
nes sancti ministerij. Et post finē orationū exalta-
uit panē sine itermissione orās ꝛ dicēs. Respice dn̄e
iesu xp̄e deus noster ex sancto habitaculo tuo ꝛ ve-
ni ad sanctificādū nos q̄ sursum patri tuo cōcedes
et hic nobis inuisibiliter coes dignare potēti manu
tua tradere nobis: ꝛ p nos omi populo tuo sancta
sanctis ppl's rn̄dit. Unus sanctus vnus dn̄s noster
iesus xp̄s: cū sctō spū in gloria dei patris amē. Et
diuidēs panē in tres ptes: vna quidē cōmunicauit
timore multo: alterā autē reseruauit cōsepelire secū
tertiā vero imponēs colūbe auree q̄ pepēdit sup alta
re. Eubolus siquidē et cleri principes stātes ante
portas tēpli viderūt lucē intelligibilē in templo et
viros gloriosos cādidas vestes habētes et audien
tes vocē ppl'i glorificantis deum. Basiliūq̄ cernē-
tes altari astantē stupefacti in visione ceciderūt in
facies suas: glorificātes deū. Expeūte aūt Basilio p
strauerunt se ad pedes eius. Interrogauit aūt cām
adoratiōis et p̄sentie eoꝝ: q̄ retulerūt ei admirabi-
lem visionē quā viderūt in tēplo. Tūc Basilius gra
tias agēs sine intermissione dn̄o ppter eius admi-
rabilia: vocauit aurifabꝛū ꝛ fecit colūbā ex auro pu-
ro: atq̄ in ipsam deposuit vt diximus portionē, pē-
dens eā super sanctā mēsam in figura illius sancte
colūbe q̄ apparuit ei i iordane dn̄o baptizato. Hoc
aūt facto exorsus est sermonē consolationis dicere
ad populū. Et cōgregata est multitudo infinita in
ecclesia inter quos erat ꝛ magn⁹ abbas effrem: de

quo postea narrabimus: quomodo ex diuina osten
sione visor factus est beatissimi patris nr̄i Basilij.

¶ De hebreo q̄ vidit infantem partiri in ma
nibus Basilij tempore sacrificij.

Diuinū quidē ministeriuꝫ illo agēte he
breus quidā se sicut xp̄ianus populo
commiscuit officij ministerium ꝛ mu-
neris explorare, volens vidit infantē
partiri in manibus sancti Basilij. Et
cōmunicātibus oībus venit et ipse hebreus: dataq̄
est ei hostia vera caro facta. Inde accedit ad caliceꝫ
sanguine repletū et ipsius fact⁹ est particeps: atq̄
de vtrisq̄ seruās reliquias abiensq̄ in domū suam
ostendit vxori sue ad cōfirmationē dictoꝝ: ꝛ narra-
uit q̄ pprijs oculis viderat. Credēs ergo vt vere q̄
horribile et admirabile est xp̄ianoꝝ mysteriū in cra
stino venit ad Basiliū: postulās se sine dilatione ac
cipere. qđ in xp̄o est signaculū. Basili⁹ aūt sanctus
nō deferēs sꝫ ꝯsuetā eucharistiā volēti oēs saluare
offerēs: baptizauit eū cū oi domo sua credēte dn̄o.

¶ De quodā negāte christum scripto suo
proprio cyrographo.

Laudius aūt ipsius sanctissime memorie
visor ꝛ minister factus ab eo perfectorum
miraculoꝝ ꝛ successor sedis post obitū iam
dicte memorie ap̄lie. Basilij vir mirabilis
et omni virtute decoratus: enarrauit mihi q̄ senna-
tor quidem fidelis noie ptherius abijt ad sancta et
venerabilia loca ꝛ ibi filiā suā cōsecrare ac in vno de
hiis actionalibus domib⁹ monasterioꝝ mittere atq̄
sacrificiū deo offerre volēs. Sed ab initio homici-
da diabolus inuidēs diuine volūtati mouit vnū de
seruis suis ꝛ incēdit ad puelle amorē. Is aūt cū fuis
set hmōi incohoatiōis indignus ꝛ nō audēs appro
pinquare ad ppositū alloquit vnū abhominādoꝝ
incātatoꝝ pmittēs se: si meruerit dn̄ari ipsius puel
le multā auri tribuere ei q̄titatē. Malefic⁹ vero dixit
ad eū. Homo: ego in istud nō p̄ualeo. Sꝫ si vis mit
to te ad meū pcuratorē diabolū ꝛ ipse pficiet volū-
tatē tuā. Qui ad eū. Quecūq̄ dixeris mihi faciam.
Et ait ad eū. Abrenūcias xp̄o in scripto. Dixit ei.
Etiā. Iniqtatis aūt opator dixit ei. Si in isto para
tus extiteris cooperator tibi fiā. Qui ait ad eū. Pa-
ratus sum: tātum vt cōsequar meū desideriū. Et fa
ciens malignitatis magister epistolā ad diabolū mi
sit eā ad illū habētē sensuꝫ istuꝫ. Qm̄ qdē mi dn̄e et
pcurator optꝫ me a xp̄ianoꝝ religiōe abstrahere: et
tue adducere volūtati vt multiplicet ps tua: misi ti
bi hūc q̄ p̄sentes meas defer l'ras: cupiditate i puel
lā exarsiꝫ: ꝛ postulo eū actionē istā ꝯsequi vt ꝛ in isto
glorier et cuꝫ multa alacritate ꝯgregē placidiores
tuos. Et dās epistolā dixit: vade fm talē horā no-
ctis sta sup monumētuꝫ gētilis: ꝛ exalta chartā i ae
re: ꝛ astabūt ibi q̄ dn̄t te ducere diabolo. Qui alacri
ter hoc faciēs iactauit miserā vocē: inuocās diaboli
auxiliū. Et ꝯtinuo astiterūt ei p̄cipes ptātis tene
brarū: spiritalia ne quitie ꝛ apphēdētes errātē cuꝫ
gaudio magno duxert eū vbi erat diabol⁹. Et vidēs

runt ei ipſum ſedentē in ſede alta:ꝛ in circuitu eius
malignitatis ſpiritu ſtātes. Et ſuſcipiens miſſas a
maleficio litteras dixit ad miſerum. Credis in me.
Qui ait: credo Et abnegas xp̄m tuum. Qui r̄ndit.
Abnego. Dixit ei diabolus. Perfidi eſtis vos xp̄i-
ani. Et q̄n quidē me opus habetis tunc venitis ad
me: quādo autē ↄſequimini deſideriū veſtrū: nega-
tis me ꝛ acceditis ad deū veſtrū qui eſt begnin⁹ ac
clementiſſimus ꝛ ſuſcipit vos: ſ; fac mihi manuſcri-
ptā xp̄i tui ꝛ baptiſmatis abrenunciationē voliīta-
riā: ꝛ q̇ in me eſt in ſecula voluntariā ꝓfeſſionē: ꝛ q:
mecū ſis in die iudicij: cōdelectans mihi ꝛ in p̄para-
tis eternis tormētis. ꝛ ego ſtatim deſideriū tuū ad
impleb̄o. Qui diſpoſuit ꝓpria manuſcriptam ſicut
queſit⁹ fuerat. Statim aūt animarū corruptor dra
co tortuoſus miſit illos qui ſunt ſup̄ fornicationes
demones ꝛ inflāmauerunt puellā in amore iuuenis.
Que proijciens ſe in terrā, cepit clamare ad patrez
Miſerere mei miſerere mei mi pater q: dire torque
or ꝓpter talem puerū noſtrum. Miſerere viſcerib⁹
tuis: oſtende in vnigenita tua paternū amorez ꝛ cō-
iūge me puero noſtro quē amo. Si autē nō vis hoc
facere: videbis me poſt modicū amara morte moriē
tem: ꝛ ſermonē dabis pro me deo i die iudicij. Pa-
ter autē eius cū lachrymis dicebat. Heu mihi pecca
tori: quid conuenit miſere filie mee. Quis meū the-
ſaurum furat⁹ eſt. Quis meā inquinauit filiā. Quis
dulce lumē oculorū meorū; extinxit. Ego celeſti te
volebam nubere ſponſo xp̄o ꝛ angelorum cohabi-
tatricem conſtituere ꝛ in pſalmis ꝛ hymnis ꝛ can-
ticis ſpiritualib⁹ deo canere feſtinabā: ꝛ p̄ te ſaluari
ſperabam: tu aūt in amorē laſciuitatis in ſaniſti. Si
ne me ſicut volo deſponſare te deo: ne deducas ſene
ctutē meam cum tribulatiōe ad inferos: neq̄ nobi-
litatē parētū tuorū confuſiōe operias. Illa aūt pro
nihilo reputans q̄ a patre dicebant: iſtabat ꝛ clama
bat. Pater mi pater mi: aut fac deſideriū meū: aut
poſt morientem me videbis Pater ergo in magna
defectione factus ac imēſurabilitate triſticie abſor-
ptus ac amicorꝫ cōſilijs credulus: hortantiū ei de-
ferre volūtatē eius: aut ſeipſam exponere cōcredēs
pater p̄cepit fieri deſideriū puelle: ne exitiali ſe tra-
deret morti. Et adduxit q̄ſitum puerꝫ ac ꝓprias fi-
liā danſq̄ ei omnē ſubſtātiā ſuam dixit filie ſue. Va-
de filia vere miſera. Multū enī planges penitēs in
nouiſſimo: q̄n nihil habes ꝓficere. Iniquo ergo cō-
iugio facto ꝛ diabolica facinoroſitate complecta ac
modico tranſeunte tēpore ſignat⁹ eſt a q̇buſdā pu-
er nō introire eccleſiā neq̄ appropiquare imortalib⁹
ꝛ viuificis myſterijs: et dicunt miſere coniugi eius.
Scis q: vir tuus quē elegiſti nō eſt xp̄ian⁹ ſed pere-
grin⁹ fidei ꝛ alien⁹. Tenebrarū ꝛ doloroſe plage re-
pleta: pſternit ſe in humū ꝛ cepit diſcerpere ſeipſam
vngulis ſuis et p̄cutere pectus ac clamare. Nemo
nō obediēs parentib⁹ ſaluus fuit vnq̄. Quis annū-
ciabit patri meo meā ↄfuſionē. Heu mihi miſere in
quātā ꝓfunditatē perditiōis deſcēdi. Cur nata ſū;
ꝛ nata cōtinuo rapta non ſui. Iſta ergo lamentari

eā diſcens erratiſſimus vir ei⁹ accurrit ad eā cōten-
dens nō haberi ita veritatē. Illa aūt in cōſolationez
veniētē ſuadilibus ei⁹ ſermonib⁹ dixit ad eū. Si vis
mihi ſatiſfacere ꝛ miſere anime mee craſtina ego ꝛ tu
vnanimiter eam⁹ ad eccleſiā ꝛ coram me participa
incōtaminatorū miſteriorꝫ xp̄i ꝛ ſic ſatiſfacta ero.
Tūc coactus dixit ei ſentētiā capituli. Continuo de
ponēs illa muliebrē īfirmitatē ꝛ conſiliū bonū cōſi-
lians illi cucurrit ad paſtorē ꝛ ad diſcipulū xp̄i ſan-
ctū Baſiliū aduerſus impietatē clamās. Miſerere
mihi miſerere mei ſancte dei miſerere mihi diſcipule
dn̄i q̇ cum demonib⁹ cauſaz egi. Miſerere mihi mi-
ſere proprio patri nō obedienti. Et docet eū rerum
geſtarū ordinē. Sanct⁹ aūt dei vocās puerꝫ ſciſcita
tus ē ab eo: ſi iſta in hūc modū ſe haberent. Qui ad
ſanctū dei cū lachrymis ait. Etiā ſancte dei ſi ego ſil
uero opera mea clamabūt. Et enarrauit ei etiā ipſe
a p̄ncipio vſq̄ in finē cōſequentē diaboli malaꝫ opa-
tionē. Tunc dicit eis ſanctus Baſilius. Vis reuerti
ad dn̄m deū noſtrū. Ad quē puer. Vtiq̄ volo ſ; non
valeo. Dicit ei ſanct⁹: quare. R̄ndit puer. Scripto
abnegauit xp̄m ꝛ profeſſus ſuꝫ diabolo dicit ei ſan-
ctus. Nō ſit tibi cure. Benign⁹ eſt enī deus noſter:
ꝛ recipiet te penitētē compatiēs malitijs noſtris.
Et iactans ſe puella ad pedes ſancti euāgelice de-
precata eſt eū dicēs. Diſcipule xp̄i dei noſtri quātū
potes adiuua nos. Dicit ad puerū ſanct⁹. Credis
ſaluari. Qui ait. Credo dn̄e adiuua incredulitatē
meā. Et cōtinuo app̄hēdēs manū eius faciēſq̄ ſi
gnū xp̄i in ipſo ꝛ orās reclulit euꝫ in vno loco in-
terioris ſacri periboli. Et dans ei regulā collabora-
bat ei p̄ tres dies poſt quos viſitauit eū ꝛ dixit ei.
Quō te habes fili dicit ad eū. In magna dn̄e ſuꝫ de
fectiōe. Sācte dei nō fero clamores eorꝫ: ꝛ terrores
ac iaculatiōes ſeu lapidatiōes eorꝫ tenētes manu-
ſcriptā meā cauſant me dicētes. Tu veniſti ad nos
non nos ad te ꝛ dicit ei ſanctus. Noli timere fili tm̄
crede. Et dans ei modicā eſcam faciēſq̄ ſup̄ eū xp̄i
iterū ſignaculū ac orās recluſit eum: ꝛ poſt paucos
dies viſitauit eū ꝛ dicit ei. Quō te habes fili. Dicit
Pater ſancte a longe clamores eorꝫ audio: ꝛ mi-
nas ſ; nō video eos. Et iterū dās ei eſcaꝫ ꝛ orās clau
denſq̄ oſtiū abijt ꝛ q̄dragefimo die redijt: ꝛ dixit ei.
Quō te habes frater mi. R̄ndens dicit ad eū Bn̄ ha
beo ſancte dei: vidi enī te hodie in viſu pugnantē p̄
me ꝛ vincētē diabolū: Mox ergo ſanct⁹ ſm̄ ↄſuetu
dinē faciēs orationē eduxit eū ꝛ adduxit eū in dor-
mitoriū ſuū. mane aūt facto vocauit clerū ſacrūꝫ mo
naſteria ꝛ omnē xp̄i amabilē populū: ꝛ dixit eis. Fi
lioli mei dilectiſſimi omnes gratias agamus domi
no ecce enim ouē p̄ditam debet paſtor bonus in hu
meris ſuis reportare: ꝛ offerre eccleſie quapropter
debitū eſt ꝛ nos vigiliam facere nocte ac poſtulare
eius benignitatē vt non corruptor animarꝫ vincat
etiaꝫ in hoc facto. ꝛ alacriter populo aggregato p̄
totā noctē poſtulauerunt deum cum bono paſtore
cum lachrymis clamantem pro eo kyrieleyſon. Et
mature cum omni multitudine populi accepit ſan-

ctus puerum et tenens dexteram manum eius du-
cebat illum in sanctā dei ecclesiā: cuꝫ psalmis et hym
nis. Et ecce dyabolus omnium festinans in tristē vi-
tam cū omni pniciosa virtute aduenit: et inuisibili-
ter apprehendens puerū conabat rapere eū de ma
nu sancti. Et cepit clamare puer. Sancte dei adiu-
ua me. Et tanta instantia improbus aggressus est
vt etiā memorabilē virum cōpelleret trahens pueꝝ
Conuersus ergo sanctus ad dyabolū dixit. Impro
bissime animarū corruptor: pater tenebrarū et perdi
tionis non sufficit tibi tua perditio qua te et om-
nes qui sub te sunt affecisti: nisi etiaꝫ et dei mei temp
tes plasma. Dyabolus autem dixit ad eum. Pre
iudicas me o basili: ita vt plurimi ex nobis voces
audirent demonum hec dicentium: clamante po-
pulo kyrieleyson. Sanctus autem dei ait ad illum.
Increpet te dominus dyabole: qui respondens ait
ad euꝫ. Basili preiudicas me. Non ego abij ad euꝫ
sed ipse venit ad me. Abnegauit christū suū et mi-
hi professus est. Et ecce manuscriptā habeo: et in
die iudicij ad communem iudicem eum duco. San-
ctus dei dixit. Benedictus dominus deus meus
non desiectet populus iste manus de altitudine ce
li donec reddas manuscriptam. Et conuertens se
dixit populo. Erigite manus vestras in celum cla-
mantes cum lachrymis kyrieleyson xpe eleyson ky
rieleyson. Et stante populo in horaꝫ multā exten-
sas habentes manus in celum: ecce manuscripta
pueri per aerem delata: et ab omnibus visa venit et
imposita est manibus memorabilis patris, nostri
Basilij. Suscipiens autem eam et gratias agens
deo gauisus factus est valde et coram omni popu-
lo dixit ad puerum. Cognoscis litterulas has fra-
ter. Qui ait ad eum. Etiam sancte dei manuscripta
mea est. Et dirumpēs manuscriptā sanctꝰ Basilius
perduxit eum ad ecclesiam: dignū fecit sancto mi-
nisterio et cōmunioni mysteriorū xpi. Et faciēs sus-
ceptionē magnam: refrigerauit omnem populum.
Et ducēs puerū ac instruens seu dans ei regulā de-
centem: reddidit euꝫ mulieri eius in tacibili ore glo
rificantem et laudantem deum. Amen.

¶ De muliere cuius peccata p orationē deleuit.

Mulier quedaꝫ diuitijs et nobilitate or
nata et ceteris vite istius vanis mini-
strationibus supeleuata: quasi vidui-
tatem complectes: indecorosa via est
potestate castrimargie et prodigalita-
tis super inseruiens: nihil placidꝰ do
possidēs: sed porcorum more se sceno voluptatisi in
uoluens sero quādoqꝫ secundū dispositionē dei ad
mentē rediens: inmensurabilitate suoꝝ delictoꝝ
illuminata silēter sola cogitabat et multitudinē pec
catorum suorū flebiliter suspirans dicebat. Heu mi-
hi peccatrici et prodige: quomodo me excusabo de
actis delictis meis. Teplum spiritussancti corrupi:
et animā in corpore habitantē pollui. Heu mihi ab
iectissime. Putas dicaꝫ me sicut meretricē anterio
reꝫ: an publicanū: sed nemo sicut ego peccaui: max

xime post sanctuꝫ baptisma. Quomodo ergo certa
ero: quia penitentē suscipiet me deus. Et hec cogi-
tāte ea qui oēs vult saluare et ad agnitioneꝫ venire
veritatis in mētē ei misit de iuuentute vsqꝫ in sene
ctuteꝫ peccata sua scribere in cartha Que pscripta
nouissime omniū scripsit qđ erat ei maximū pecca-
tū: et plūbo signauit eā. Cōsiderans aūt tēpꝰ opor-
tunū qn̄ sanctus Basilius ad cōsuetas orōnes ibat
ad sanctā ecclesiā cucurrit clāt proiecit chartā secus
pedes eius: et sup faciē iactans seipsaꝫ clamabat di-
cens Miserere mei sancte dei pater sup oēs pecca-
trici Stans aūt beatus xpi famulꝰ sciscitabat ab ea
causam doloris. Que ait. ecce dn̄e oīa peccata mea
scripsi in ista charta et iniquitates meas et sigillaui
eas. Tu aūt sancte dei sigillū ne amoueas: sed tan-
tū p orōnē tuaꝫ illa dele. Qui em̄ dedit mihi talē co
gitationē: omnino exaudiet te pro me postulantem
¶ Magnꝰ aūt Basilius tollens chartā et respiciēs
in celū ait. Dn̄e tibi soli est opꝰ istud. Qui em̄ mūdi
peccatū tollis et vnius aie istꝰ facilius delere potes
peccatū: oīa em̄ nr̄a delicta numerata sunt apud te
misericordia aūt tua inumerabilis et inestimabilis
est. Et hec dicēs itrat ecclesiā tenēs chartā et pster
nēs seipsuꝫ et ponēs chartā scꝫ altare māsit p omnē
vigiliā orās et crastino p omne sanctū mysteriū dep
cās deū. Et post ꝯpletionē sctōꝝ mysterioꝝ vuoca
uit mulierē secrete astātibus paucis clericis: et ostē
dens eis chartā dixit ad eā. Audisti mulier: qꝛ nemo
pōt dimittere peccata nisi solus dꝰ. Que dixit. Au
diui senior: et p hoc admonui te ad itercessionē mise
ricordissimi dei. Et hec dicens soluit chartā et inuē-
ta est tota inscripta: mansit aūt magni peccati cele-
stū opꝰ nō delectū. Uidēs aūt mulier pusillanimis
effecta est: et pcutiēs pectꝰ manibꝰ cecidit ad pedes
episcopi clamās: miserere mei serue dei altissimi: et
quēadmodū p omnibꝰ iniqtatibꝰ meis certasti: sic
et p ista postula: et omnino delebit. Archiepiscopꝰ
aūt lachrymatꝰ est propter indulgētiā dicens. Sur
ge mulier: quia et ego peccator sum: indigens in-
dulgentia. Qui deleuit tua peccata quanta voluit
potens est tollere et istud a te: qui tollit peccata mū
di. Si custodieris a modo nō peccare et in uias do-
mini ambulaueris: non tantum indulgebit tibi: sed
et gloria digna eris. Uade ergo ad heremum: et in-
uenies virum sanctum et nominatum in omnibꝰ no-
mine effren. Isti da cartham et postulans placabit
deum pro te. ¶ Mulier autem concite ad sanctum
effren ad heremum cucurrit et transiliens longitudi
nem vie ad predictum sibi locum magni heremite
peruenit. Et pulsans ostium clamabat dicens mi-
serere mei sancte dei. Qui presciens propter quam
causaꝫ astiterit: dixit ei vade a me mulier: quia ho-
mo peccator sum: indigens et ipse auxilij. Illa auteꝫ
proiecit cartam dicens. Archiepiscopus Basilius
misit me ad te: vt orans ad deuꝫ deleat, iniquitateꝫ
meam que in ipsa cartha conscripta iacet Ceteras
omnes ipse sanctus orans deleuit: tu autem p vna
noli pigritari deprecari deum. Ad te eniꝫ missa suꝫ

Non filia non. Qui eñ p multis preualuit placare
deū: ꝛ pro vno poterit plus me: vade ergo ꝛ noli sta
re: vt cōprehēdas eum ante eius trāsitum. Mulier
aūt cōcite a sancto effren reuersa est cesareā: ꝛ intrā
te ea in ciuitatem: obuiauit corpus portātibus san
cti Basilij. Et vidēs cepit clamare voluens se in hu
mo: ꝛ causabat̄ cum sancto dicēs. Heu mihi misere
heu mihi sancte dei: ꝑpter hoc misisti me ad here
mum vt immolestatus a me trāsires: ꝛ ecce in acta
reuersa sum inuanū ꝑtransiens pelagus vie: videat
deus ꝛ iudicet inter me ꝛ te: q2 placare potēs deum
ad alterū me misisti. Et hec clamās piecit cartham
sup feretrū: subtiliter enarrās de causa omni ppl'o.
Unus aūt de clero volens videre quale pctm̄ esset
tulit carthā. Et absoluēs inuenit eā sup totū inscri
ptam: ꝛ clamauit voce magna dicēs ad mulierē. In
scripta est cartha o mulier quid laboras nesciēs in
te factā clemētiā. Multitudo ergo vidēs admira
bile miraculū glorificauit deuꝫ: q̄ dedit ptātē hoīb9
sup terrā dimittere peccata. Dās etiā gratiā seruis
suis: ꝛ post mortē sanare oēm infirmitatem ꝛ omnē
languorem sed ꝛ peccata fide accedētiū dimittere.
¶ De ioseph hebreo interseritur historia. Hic io
seph egregius in arte medicinalis discipline: valde
ꝓbatus: simul ꝛ illustris cū fuisset i ipsa peritia sum
mā scientiā habebat tactu eius vene prescire caute
ante tres vel quinq3 dies: si q̄s deberet de his trāsire
tumultibus: ad meliorē stabilitatē. Inuidio sum au
tem multitudini medicoꝝ deifer pater noster Ba
sili9 ex diuino splēdore presciēs: q3 deberet dari ei di
uini baptismi donū valde amabat eum ꝛ assidue ad
colloquium vocabat illuꝫ: docens eum regiā viā sa
lutis ꝛ veritatis ambulare postulabatq3 illuꝫ disce
dere de polluta religione ꝛ per baptismum induere
xp̄m. Qui nō acquiescebat dicēs: q2 in fide qua nat9
suꝫ in ipsa et finiā. Sanctus autem dei dixit ei. Cre
de Joseph: nec tu nec ego de istis trāsibim9 tumul
tibus: donec renouet te dn̄s meus. Jesus xp̄s: per
aquā ꝛ spiritum: sine istis eñ impossibile est introi
re in regnū celoꝝ. Nunq̄d ꝛ patres tui nō baptiza
ti fuerūt in nube et mari: ꝛ biberūt ex spiritualibus
sequēti eos petra. Petra aūt erat xp̄s. Qui in no
uissimis dieb9 ex virgine incarnat9 et ꝑpter nostraꝫ
salutē humanatus: ꝛ mirabilia agēs passus ac pro
patribus tuis crucifixus et sepultus: et tertia die
resurgēs in celuꝫ ascēdit et sedet ad dexteram p̄tis
et veniet in multa gloria cum angelis suis iudicare
viuos ꝛ mortuos ꝛ reddere vnicuiq3 sm̄ opera eius
Impossibile est ergo: sicut dictū est. omnē hoiem in
regnū dei introire nisi p aquā ꝛ spiritum: ꝛ partici
pationem viuificoꝝ et incōtaminatoꝝ mysterioruꝫ
corꝑis ꝛ sanguinis iesu xp̄i. Et talibus orationib9
ꝓbatus operari9 dei cultor colloquebat̄ cum eo ip̄e
autē nō audiebat eū. Quādo vero prosperauit de9
qui se gregauit eū ex vtero matris sue: suscipere eū
sancti spiritus gratiā: debēs sanct9 de his trāsferri
tumultib9 duxit eum occasione ad se medicinalis
discipline: et dixit ei Quomodo vides que erga me

sunt ille a tactu vene sentiens virtute eius mortem
imminere: dixit ad domesticos ipsius que ad sepul
turā sunt indumēta preparate: iste eñ pene morit̄.
Dixit ei magn9 Basilius. Nescis q̄d dicis. Dixit
ad eū Joseph hebreus. Crede dn̄e: sol cum sole occi
det hodie. Et dixit sanctus. Et si nō morior: vsq3 ad
matutinuꝫ q̄d. Dixit hebreus. Nō est possibile dn̄e
hoc fieri vix eñ vna hora erit aīa tua in te. Sed di
spone iā ecclesiam tuā et res tuas: nō eñ obscurabi
tur dies hodie in te. Dixit ei sanct9. Et si vixero in
crastinuꝫ vsq3 ad horā sextā: q̄d facies. Qui ait. Ego
moriar: Dicit ei sanctus. Etiā vt moriaris peccato
viuas aūt in xp̄o tuo: dicit ei hebreus. Scio q̄d di
cis: et facio iussionē tuā si sicut dicis fit. Cum iura
mentis horribilib9 ꝑmittēs: q2 si vixerit dei discipu
lus oino accipere santispūs gratiā dei cultor pater
noster postulauit deum additionem vite dari sibi:
vt illum hebreum saluaret: misit ergo sanctus mane
et vocat hebreum. Qui diffidens aduenit putās om
nino mortuum: ꝛ vidēs illum viuentem in stupore fa
ctus est: et proijciens se ad pedes eius dixit: in vero
corde dico: nō est deus magnus sicut xp̄ianoꝝ: ꝛ nō
est deus amplius eo. Nego ergo xp̄e odibilem re
ligionem iudeoꝝ: ꝛ accedo fideliter veritati xp̄iano
iube ergo sine dilatione dari mihi in xp̄o signaculuꝫ
et sanctū baptisma et toti domui mee. Dicit ei san
ctus dei. Ego manibus meis baptizo te: ꝛ omnem
domum tuā. Procedens ergo iterum medicus et
tāgens dexterā manum eius dixit ei lasse facte sunt
v̄tutes tue dn̄e et natura valde defecit. Dicit ei san
ctus. Habemus nature creatorem cōfortātem nos
Et surgens venit in sanctā dei ecclesiam: et corā om
ni populo baptizauit eum cum tota domo eius vo
cans nomen illius Johānes Communicās autem
eum viuificijs mysterijs: assumpsit eum ꝛ duxit in
dormitoriuꝫ suum dās ei escā: ꝛ docebat eum q̄ sunt
eterne vite adijciēs eum ouili suo eum mulieribus
et filijs nouiter electum militem: medicus autē se
quentibus diebus pertrāsibat benedictionales do
mos: et dabat donatā sibi de medicina pecuniā: q̄d
ei erat residuum. Et circa horā nonā stetit magnus
pater noster Basilius ad ministerium misse in san
cta ecclesia simul cum electis cleri: ꝛ ciuitatis capita
neis ꝛ iteruꝫ cum ipsis panem: diuisit eos instruēs
et osculās eos in osculo sancto. ꝛ nouuꝫ xp̄i militeꝫ
commendās etiam ꝛ oēs dn̄o atq3 dispositā sibi cō
sepelire sumpsit tertiā partē: que a dn̄o data fuit ei
communionis ꝛ recubens in lecto gratias egit ex tōe
domino ꝛ deo nostro: in peregrinatione a corpore
et fide medici ꝛ adhuc gratie cum essent in ore eius
reddidit dn̄o spm̄: et additus est principibus sacer
dotum predicatoribus quoq3 magnis magni verbi
tonitruum. Uidens aūt ex hebreis fidelis medicus
qui sicut dixit homo dei ꝛ magnus princeps sacer
dotum Basilius: sic requieuit: cadēs super pectus
eius cum lachrymis dicebat vere serue dei Basili si
non voluisses nec modo mortuus fuisses. Crastina
autem cōgregata est multitudo ꝛ duxit honorifice

m iij

corpus eius: qui vicit materialem instationem in san
cta ecclesiam: cum omni oblatione aromatum ⁊
thimiamatum sepelientiū. Audiens autem Grego
rius nazāzi episcopus currens et ipse aduenit et vi
dens honorificum corpus cecidit super illud. Et la-
mentans multum ad orationem hortabatur popu
lum in hymnis et cāticis spiritualibus cum decenti
honore gloriosam memoriā magni sacerdotis face
re simulq; cōcurrētibus duodecim episcopis: ⁊ mul
titudine ciuitatis deposuerunt eum in archarisinum
marmoreum: in templo sancti ⁊ gloriosi martyris
Isichi: vbi ⁊ leonti⁹ ante eum episcopus cum cete-
ris dormit. Requieuit autem angelicam vitam in
terra agens magnus Basilius mense Januario
die prima quinto anno imperij valētis ⁊ valentinia
ni memoriam sue vite relinquens ecclesie que est ſm
operationem sancti spiritus cōscripta cum eo in ce
lesti libro: in gloriam et laudem domini nostri iesu
christi et gloriose virginis marie cui cū patre est glo
ria simul ⁊ sancto ac viuifico spiritu: nunc ⁊ semper
et in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita beatissimi Basilij
archiepiscopi cesaree capadocie.

¶ Incipit vita sancti patris effren.

Ratres enarrationē volo facere
de Basilio memorabili ⁊ effren
syro qui sunt apud deum: ⁊ pa-
tre nostro visore que etiā de san
cto ⁊ non mētiente ore eius au-
diui. Est autem sic effren memo-
rabilis cū esset in heremo qua-
dam splendore spiritussancti il-
lustrante videns quēdam de amatoribus eius ⁊ in
terrogatione discens: mirabilia opa patris nostri
Basilij sine intermissione postulabat reuelari sibi
qualis esset magnus Basilius. In extasi ergo fa-
ctus vidit colūnam ignis cuius caput pertingebat
celum ⁊ vocē desuper dicētem audiuit. Effren effren
quēadmodum vidisti colūnā istam ignis talis ⁊ ma
gnus est Basilius. Et cōtinuo accipiens interpre-
tem eo q nesciebat loqui grecam linguam venit ad
magnam ecclesiam magni nominis cesaree capa-
docie perueniēs in ipsa sancta festiuitate sancte Theo
phanie et intrans clam vidit procedentem in ecclesia
magnum Basilium ⁊ dicit sequēti se. Inuanū labo
rauimus vt suspicor frater. Iste enī in tali ordine
cum sit non est quēadmodum vidi: vidit enī eum in
ductum stola candida: et qui circa eum erāt sacrum
clerum cādidiferum. Et procedente eo stās in loco oc
culto ecclesie: desperabat pro huiusmodi materia di
cens secū. Nos qui portauimus pōdus diei ⁊ estus
nihil cōsecuti sumus: et hic in tali cum sit stipatione
et honore humano: columna ignis est. Miror valde
Ista igitur eo sic loquente: mittit sanctus basilius
archidyaconum suum dicens. Uade circa portā occi
dentalem: ⁊ in angulo ecclesie inuenies abbatem
effren habentem cuculam cum altero quodam cum
parua barba pusillum: ⁊ cetera de vultu eius: dices
ei. Jube intrare presbyterum vocat te pater tuus
archiepiscopus. Et dicēs dn̄s effren per interpre-
tem que dicebātur respondit dicēs. Errasti frater
nos peregrini sumus. Et abiens archidyaconus re
tulit beato basilio ista. ¶ Magno autem basilio sa
cros libros legente: videns sanctus effren linguam
igneā loquentem per os eius. Et dicit sanctus ar-
chidyacono. vide ⁊ dic ei. Domine, effren iube in-
trare sanctum presbyterum. Obstupuit ergo in istis
sanctus Effren glorificās deum: ⁊ genu flectens re
spondit dicens vere magnus Basilius vere colū-
na ignis vere spiritussanctus loquitur per os eius
Postulauit autem archidyaconum excusare se vt ⁊
magis post ministerium in secretario salutaret eum
Intrās itaq; post completionem ministerij Basi-
lius magnus in secretarium vocauit sanctum effren
et in domino salutationem reddidit ei dicens. Be
ne venisti o pater filiorum heremi bene venisti qui
multiplicasti discipulos christi in ipsa heremo: ⁊ de-
mones eminasti in christo. In quib⁹ labor tuus pa
ter venisti videre peccatorem hominem: det tibi de⁹
mercedē ſm laborem tuū. Et respondens ei hono-
rificentissimus Effren et predicēs omnia que in cor
de eius erāt colenda simul cum coessente suo abba-
tem cōmunicauit de sanctis manibus eius ⁊ facien
te eo charitatem: dixit sanctus effren. Pater hono
rificentissime: vnā postulo gratiā a te annue eā dare
mihi. Qui ait ad eum. Jube ⁊ dic que videntur tibi
Multa enim debeo maxime pro labore tuo ad meā
presentiā. Dicit ei honorificētissimus effren. Scio
pater sancte quia quecūq; postulaueris a deo tri-
buet tibi: ⁊ volo vt depreceris dominum quatenus
loquar grece. Qui ait super virtutem meā postula-
sti: Sed q fideliter petisti: veni pater honorificētis-
sime et heremi magister postulemus dominum po
test enī facere voluntatem tuam. Scriptum est enī
Uolūtatē timētiū se faciet: et depcationē eorū exau
diet ⁊ saluos faciet eos. Et facientes orationem in
multam horā: resurgentibus eis dixit magnus basi
lius. Cur domine effren non accipis ordinationem
presbyterij q decet te. Dixit ei per interpretem
sanctus effren. Quia peccator sum. Respōdit ei san-
ctus. Utinā peccata tua ego habuissem: et dixit ei.
Flectamus genua. Et iacētibus eis i humo posuit
manum suā in sanctū effren magnus sacerdos: et di
xit ei que sunt dyaconi. Et dixit iube surgere nos ⁊
fac. Aperta ergo lingua eius dixit sanct⁹ effren gre-
ca lingua suscipe salua miserere ⁊ custodi nos deus
gratia tua. Tunc impletum est qd scriptum est in p-
pheta. Tūc saliet claudus sicut ceruus: ⁊ aperta erit
lingua mutorum. Et loquēte eo grece in ipsa hora
glorificauerūt deū, omnipotētem et exaudientē po
stulationem deprecātiū ⁊ timētiū se. Et spūaliter le
tātes per tres dies: atq; ordinās sanctus sacerdos
interpretē in dyaconem: ipsum vero beatū effren in

presbyterū dimisit eos i pace glorificātes deū in omnibus que audierūt ⁊ viderūt: sicut locutꝰ ē ad eos.

❡ Finit vita beati patris effren: ⁊ per consequens liber primus vitaspatrum.

Prologus in partem secundam de vita sanctorum patrum.

Ere mūdū quis dubitet meritis stare sanctorū: horū sc̄z quorū in hoc volumine vita presulget qui omnē luxurie notā tota mēte fugerunt: mūdoq̄ relicto heremi vasta secreta rimanť ibiq̄ p terribiles rupes formidolosis antris excubātes: nec esuriūt nec sitiūt: q2 dextera dei sustētat ⁊ pascit eos. Horū meritis subleueris. Horū supplicationibꝰ peccatorꝫ veniā merearis modo fidose. Nō ergo spernas simplicitatē ⁊ ipollitos sermones: nec eīn opꝰ ē diuine doctrine sophisticer eloquēter finare sermones sc̄z suadere mētes hoiuꝫ in fide ⁊ opibꝰ veritatis. Ex patribus nāq̄ sanctorꝫ patriarcharū ⁊ pphetaruꝫ .i. Abraaꝫ: Isaac: ⁊ Iacob: Moysi: ⁊ Helye ⁊ Iohānis: ideo descripta est fides ⁊ conuersatio: nō tantū vt illos glorificaret quos certe deus glorificauerat ⁊ in regno suo gloriosos habebat: sc̄z: vt legentibꝰ posteris conferrent veritatis doctrinam ⁊ exempla salutis.

❡ Finit prologus:

❡ Incipiunt adhortationes santorꝫ patrum pfessionesq̄ monachorꝫ: ceteri quoq̄ subsequentes libelli. quos de greco in latinū transtulit sanctꝰ Hieronymus cardinalis presbyter.

Uidam sanctoruꝫ seniorꝫ patruꝫ interrogantibꝰ se monachis de causa abstinentie dixit. Oportet filioli vt odio habeamus oēm requiem presentis vite: siue delectationes corporeas ac ventris suauitatē ⁊ honorem ab hoibus non requiramus ⁊ dabit nobis dominus iesus celestes honores: ⁊ requiem in vita eterna: gloriosam q̄ leticiam cum angelis suis. §.j.

Ideꝫ aūt senior dixit q2 naturaliter iest homini esurire oportet sumere cibū ad necessitateꝫ corporis sustētādā nō tamē in passione seu saturitate vētris. Nā ⁊ somnꝰ naturaliter inest homini: sed nō insatietate sine resolutōe corporis quo possumꝰ humiliare passiōes acvitia carnis. Satietas eīn somni menteꝫ sensumq̄ hominis stupidū pigrumq̄ reddit: vigilie autē tam sensuꝫ q̄ ēt mentē subtiliorē ac puriorē efficiūt. Ita eīn ⁊ sancti patres dixerūt: q2 vigilie sancte purificāt ⁊ illuminat mentē superflue auteꝫ vigilie in ducūt frenesim ⁊ dolorē capitis ⁊ totꝰ corporis. Sꝫ ēt irasci naturalr̄ inest homini: non in cōmotione passionis. sc̄z vt irascať cōtra semetipsuꝫ ac vitia sua vt facile emēdareꝫ a se abscidere possit. Necnō etiam si q̄d prauuꝫ) contra precepta dei videamus agere alios: oportet nos contra vitia eorū vehemēter q̄deꝫ irasci ipsos vero diligēter corripere ⁊ increpare ac monere vt emendati saluentur: et ad vitam eternam: perueniant. §.ij.

Erat quidā senior in heremo interiori: per multos annos in abstinentia: ⁊ in omni studio spiritali nimis laborans. Aduenientesq̄ ad eū quidā fratres: admirati sunt eius perseuerantiā dicentes. Quomodo tolleras istū tā aridum ⁊ squalidū locū pater. Quibus ille respōdēs ait Omnis labore totius tēporis quē hic dego nōdū vnꝰ hore tormentorū eternorū gehēne spaciū habet. Oportet inquit nos in paruo tēpore vite illius sustinere laborē: ⁊ macerare passiones corporis nostri vt inueniamus illo futuro ac eterno seculo quod nunquā deficit perpetuam repausationem. §.iij.

Referebāt nobis sancti seniores de quodā fratre dicētes: quomodo quodā tēpore ita impugnabatur ⁊ demonibus: vt statiꝫ hora diei prima: tātaꝫ famē a defectionē corpori eiꝰ facerēt: vt penitus sustinere non posset. Uerūtamē ille dicebat in corde suo. Quia qualitercūq̄ esurio: oportet me vel vsq̄ ad horā tertiā expectare ⁊ tūc cibū sumere. Cūq̄ facta fuisset hora tertia: iterū dicebat cogitationibꝰ suis Etiā ⁊ nūc violenter oportet me sustinere: vsq̄ ad horā sextā. Cūqꝫ aduenisset hora sexta: infundebat panem ⁊ aquam: dicens. Dum hic panis infundiť: oportet me etiam horam nonam expectare. Cunqꝫ hora aduenisset nona sm̄ consuetudinem cōplebat omnes orationes suas: ⁊ psalmodiam sm̄ regulam ⁊ ponebat panem vt comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam ergo die similiter ab hora prima vsqꝫ ad nonā fecit. Cunq̄ hora nona se disset vt cibū caperet, vidit de sportula (vbi panis .s. parimacia reposita erant) surrexisse fumū magnū: ⁊ egressuꝫ esse p fenestrellā cellule eius. Itaqꝫ ex illo die nec esuries nec defectio corpori facta est: sed magis ita corroboratū est in fide ⁊ abstinentia cor eius vt etiam nec post biduū delectaret eū cibū accipere. Ita gratia dei auxiliante certamini eius per patientiam suaꝫ frater extinxit castrimargie: id est gule cōcupiscentie passionem. §.iiij.

Egressi sunt aliquando de monasterio fratres ad visitandum eos: qui in heremo commorabantur patres. Cum autem venissent ad quendam heremitā seniorē: suscepit eos cū grādi gaudio: ⁊ sicut cōsuetudo ē apposuit eis mēsulā. vidēs eīn eos fatigatos de itinere: ideo āte horā fecit eos: reficere ⁊ q̄cq̄d habebat i cella sua aposuit vt ederēt: ⁊ repausauit eos. Facto aūt vespere oratiōes ⁊ psalmos sm̄ cōsuetudinē cōpleuerūt. Similiter etiā ⁊ nocte fecerunt. Supradictꝰ autē senior separate i alio loco q̄escebat sibi. ⁊ audiebat loquentes inter se ⁊ dicentes. Quoniam isti heremite magis ⁊ melius ad refectionem cibantur: q̄ qui in monasterijs conuersan-

tur. Hec autem senior audiens tacuit. Et cum illuxisset dies arripuerunt iter: vt ad alium heremitam pgerent: qui in vicino eiusdem senis habitabat. Cū autem egrederētur dixit eis senior. Salutate eum ex me: ⁊ dicite ei. Obserua: noli irrigare olera. Ipse vero intellexit causā: ⁊ tenuit eosdem fratres: deditq; eis vt operarentur texētes sportas sedēsq; cū eis ipse operabatur. Vespere autē ad luminaria addidit super consuetudinē alios psalmos ⁊ post completas orationes: dixit eis. Nos quidem consuetudinē non habemus cibari quotidie: sed propter vestrum aduentum oportet nos hodie cenare. Et apposuit eis panē ⁊ sal dicēs. Quia ppter vos debemꝰ amplius aliquid cenare: misit autē modicū acetum ⁊ sal ⁊ modicū olei. Et cū surrexissent de mensula: cepit iterum psallere: vsq; ppe lucē. Et dixit eis. Nō possumꝰ propter vos omnē canonē psallere. Ideo q; repausate modicū: quia de itinere fatigati estis. Cū autē factum fuisset mane hora prima: voluerūt recedere ab eo: sed non permisit eos senior dicens. Magis iubeo vos facere nobiscum aliquātos dies Nō enī dimitto vos hodie: sed propter charitatē teneo vos vel alios tres dies. Illi autem hec audientes surrexerūt. nec ⁊ antequam lucesceret fugerunt ex eodem loco. §. v.

Quidam de sanctis senioribus salutandi causa profectus est ad alium seniorem heremitā. Qui cū omni gaudio suscepit eū. Pro cuiꝰ aduētu parauit ad refectionē lenticule cibū coctū. Dixeruntq; inter: vt prius (ex more) cōplerēt orationes ⁊ psalmodiā: ⁊ postea cibum caperēt. Eū aūt ingressi fuissent psallebant totūq; psalterium cōpleuerunt Nā ⁊ de scripturis sanctis tā q̄ legētes duos pphetas absentes habentes recitauerunt. Iāq; dies abierat: nox similiter recedebat. Dū ḡ orarēt ⁊ intēte psalerent illuxit alia dies ex tūc intellexerunt q̄ iam nox trāsisset. Iterū autē inter se de verbo dei loquētes: ⁊ speciales ibi sensus exponētes factū est vt circa horā nonā salutantes se inuicē. ita reuersus ē q̄ venerat senex ad cellulā suā. Nā refectionē cibi q̄ paratꝰ fuerat obliti sunt accipere: dū cibū spirituale ꝑceperūt: vespere aūt facto inuenit senior ollā plenā sicut parata fuerat: ⁊ contristatus dixit. Heu quomodo obliti sumus pulmētū istud. §. vj.

Referebat nobis abbas zenon: quia aliquando dum proficisceretur ad palestinam fatigatus de labore itineris: resedit sub arbore. Erat autem in proximo ager plenū cucumere. Cogitauit autem in corde suo vt surgeret ⁊ tolleret sibi ad refectionem de ipsis cucumeribus. Nihil enim inquit grande est quod habeo tollere: Respondensq; ipse sibi in cogitationibus suis ait: Quia fures p̄cipientibus iudicibus: in tormenta mittuntur: oportet et ergo me ipsum probare si possum sustinere tormenta que latrones patiuntur. Surgens autem eadem hora stetit in estu quinq; dies fixitq; corpus suum: ⁊ dixit cogitationibus suis. Quia non possum sustinere tormenta: ideo oportet me furtum non facere: sed magis exercere sm̄ consuetudinē opera manuū: ⁊ de laboribus meis: reficere: sicut sancta scriptura dicit in psalmis. Labores manuū tuarū quia mādu cabis: beatꝰ es ⁊ tibi bene erit. Quod certe quotidie in conspectu domini psallimus. §. vij.

Discipulus cuiusdam sancti senioris ipugnabatur a spirittu fornicationis sed auxiliante gratia domini resistebat viriliter pessimis ⁊ immundis cogitationibus cordis sui ieiunijs ⁊ orationibꝰ et in opere manuum affligebat se vehementer. Beatus autem senior Videns eum ita laborantem dixit ei. Si vis o fili deprecor dominum vt auferat a te istam impugnationem. Ille vero respondens dixit. Video pater quia ⁊ si laborem sustineo: sentio tamen fructum in me proficere bonum: quia per occasionem inpugnationis huius et amplius: ieiunio: ⁊ amplius in vigilijs ⁊ orationibus tolero. Veruntamen deprecor te vt ores pro me misericordiam domini vt det mihi virtutem quatenus possim sustinere ⁊ certare legitime: Tunc senior sanctus dixit ei. Ecce nunc cognoui fili quia fideliter intelligis: q̄ hoc spiritale certamē per patientiam ad salutē eternam anime tue proficiat: Ita enim sanctus apostolus dixit. Bonum certamē certaui cursum cōsummaui. fidem seruaui: de cetero reposita ē mihi corona iusticie: nō solū autē mihi: sed ⁊ omnibꝰ qui diligunt aduentum eius: §. viij.

Et alius etiam frater vehementer impugnabatur ab immundo spiritu fornicationis. Exurgens autem noctu abijt ad quendam sanctum ⁊ probatū in virtutibus seniorem ⁊ confessus est ei quia patiebatur impugnationem ⁊ a spiritu fornicationis. Hec cū audisset senior consolabatur eum docens spiritualibus verbis de virtute patientie dicens: sicut scriptum est viriliter age ⁊ confortetur cor tuum: ⁊ sustine dominum. Reuersus est frater ad cellulam suam: ⁊ ecce iterum impugnatio insistebat ei. Ipse autem festinauit denuo pergere ad supradictum seniorem. Videns autem eum senior: iterum docebat eum vt patienter ⁊ indefesse sustineret dicebatq; ei crede fili quoniam mittet tibi dominus iesus christus auxilium de celo sancto suo: vt possis superare passionem hanc. Confortatus autem frater monente sancto seniore: remeauit ad cellulam suam: ⁊ iterum impugnatio valde conturbabat cor eius. Et statim eadem hora noctis reuersus est ad seniorem ⁊ deprecabatur eum vt intentius pro eo dominū exoraret. Dixit ei senior. Ne pertimescas fili: neq; resoluari: neq; abscondas cogitationes tuas: ita enim confusus spiritus immundus discedit a te. Nihil enim ita allidit virtutē demonum quomodo si quis secreta immundarum cogitationum reuelauerit sanctis ac beatissimis patribus. Viriliter age fili: ⁊ confortetur cor tuum et sustine dominum. Ubi enim durior est pugna: ibi gloriosior erit ⁊ corona Deniq; sanctus ppheta esaias dicit. Nunquid inualida est manus domini ad saluandum: aut aggrauata est auris eius: vt non

exaudiat. Cōsiderat ergo filiole: ꝙ certamē tuū ex
pectat dn̄s: tibiq; ꝯtra dyabolum dimicanti parat
eternitatis coronā. Ideo monet nos sancta scriptu
ra dicens: ꝙ ꝑ multas tribulatiōes oportet nos in
troire in regnū celoꝝ. Hec aūt audiens frater cōfir
matū est cor eius in dn̄o ⁊ permansit apud seniorē: no
luitq; vltra reuerti ad cellulā suam. §.ix.

BEato abbati moysi qui habitabat in loco q̄
appellabatur petra quodam tempore intan
tum imposuit durissimam impugnationem demon
fornicationis: vt nō preualeret sedere in cellula sua
sed abijt ad sanctum abbatem Isidorum ⁊ retulit
ei violentiā impugnationis sue. Cumq; de scriptu
ris sanctis abbas Isidorus proferens testimonia
consolaretur eum: ⁊ vt ad cellulam suam reuertere
tur rogaret eū: noluit abbas Moyses pergere ad
cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum
abbate moyse ascenderunt in superiora cellule sue.
Et dixit ei Isidorus. Respice ad occidentem ⁊ vi
de. Cumq; respiceret vidit multitudinem demo
num vehementer cum furore perturbari: ⁊ quasi
ad prelium preparatos festinantesq; pugnare. Di
xit autem ei abas Isidorus. Respice iterum ad oriē
tem ⁊ vide. Cumq; respiceret vidit innumerabilem
multitudinem sanctorum angelorum gloriosum et
splendentem super lumen solis celestium virtutum
exercitum. Ait autem ei abas Isidorus Ecce quos
in occidente vidisti: ipsi sunt qui etiam impugnant
sanctos dei: Nam quos ad orientem conspexisti: ip
si sunt quos ad adiutorium sanctis suis mittit deus
Cognosce ergo quia plures sunt nobiscum sicut di
cit Helyseus ꝓpheta. Verū etiā sanctus Iohānes
dicit. Quia maior est qui in nobis est: quam qui in
hoc mūdo. Et his auditis cōfortatus i dn̄o sanctus
abbas Moyses reuersus est i cellulā suā grās agēs
⁊ glorificās dn̄i nr̄i iesu xp̄i bonitatis patiētiā. §.x.

ERat quidā frater in heremo scithie: promptus ⁊
alacer in opus dei ⁊ spiritali cōuersatione. Huic
autem inimicus generis humani dyabolus immisit.
cogitatiōes vt recordaretur cuiusdā nocte sibi mu
lieris pulchritudinē ⁊ cōturbaretur i cogitationibus
suis vehementer contigit autem ex dispensatione
domini iesu vt alius quidam frater de egypto veni
ret ad visitandum eum in caritate christi. Et dum
inter se sequebantur euenit sermo vt diceret ille fra
ter de egypto quia mortua est illa mulier. Ipsa au
tem erat in cuius amore impugnabatur supradictus
frater. Hec cum audisset ille post paucos dies abijt
ad locum illum vbi positum erat corpus illius de
functe mulieris: ⁊ aperuit noctu sepulchrum eius ⁊
cum pallio suo tersit saniē putredinis eius ⁊ reuer
sus est ad cellulam suam. Ponebatq; fetorem in cō
spectu suo ⁊ dicebat cogitationibus suis ⁊ cordi. Ec
ce habes desiderium quod querebas satia te ex eo:
⁊ ita in illo fetore cruciabat semetipsum vsquequo
cessaret ab ea sordidissima impugnatio. §.xi.

DVo fratres monachi abierunt in proximam
ciuitatem vt distraherent que manibus suis
per totum annum operati essent. Vnus autem ex
eis egressus est vt quedam sibi necessaria emeret
alius autem solus in hospitio remansit ⁊ instigan
te dyabolo cecidit in fornicationem. Cum autē re
uersus venisset frater dixit ei. Ecce distraximus q̄
necessaria erant reuertamur nunc ad cellulam no
stram. Respondens autem frater dixit ei. Nō pos
sum reuerti. Cumq; deprecaretur eum frater suus
dicens: qua propter non reuerteris ad cellulam
Ille confessus est ei dicens. Quia ego cum discessisti
a me cecidi in fornicationē: ideo nolo reuerti. Vo
lēs autem lucrari ⁊ saluare animā eius frater suus
cum sacramento dixit ei. Quia ⁊ ego cum separatus
fuissem a te lapsus sum similiter in fornicationem:
veruntamen reuertamur ad cellulam ⁊ ponamus
nos in penitentiam. Omnia enim possibilia sunt
deo: vt penitentibus nobis indulgentiā donare di
gnetur: vt in eterno igne tormentis ⁊ penis inferni
in tartaro non cruciemur vbi penitentia non est sed
ignis semper sine cessatione ⁊ dira tormenta. Ita
ergo reuersi sunt ad cellulam suam. Abierunt autē
ad sanctos patres ⁊ prostrauerunt se ad vestigia eo
rum cum multo vlulatu et lachrymis gementes: et
confessi sunt illis que euenisset eis ruine temptatio
Quicquid autem preceperunt sancti seniores: ⁊ do
cuerunt eos in causa penitentie ita omnia fecerunt
Ille ergo alius frater qui non peccauerat pro fra
tre qui peccauerat penitentiam agebat quasi ⁊ ipse
peccasset: eo ꝙ multam charitatem circa eum habe
ret. Videns autem dominus laborem charitatis
eius infra pauca tempora reuelauit sanctis patribus
qualis esset causa. et quia propter charitatem illius
qui nō peccauerat: et se afflixerat pro salute fratris
idcirco indulgentiam donauit ei dominus qui pec
casset. Ecce hoc ita est sicut scriptum est: quia po
suit animam suā pro salute fratris sui. §.xij.

ALius etiam frater molestiam sustinebat a spi
ritu fornicationis. Abijt autem ad quendam
probatissimum seniorem et precabatur eum dicens
Pone tibi sollicitudinem beatissime pater: ⁊ ora
pro me quia grauiter me impugnat passio fornica
tionis. Hec cum audisset senior orabat intente die
bus ac noctibus pro eo: deprecans domini miseri
cordiam. Iterum autem veniebat idem frater ⁊ ro
gabat seniorem vt magis intentius pro eo oraret.
Similiter autem cum omni sollicitudine beatus se
nior orabat intentius pro eo: frequenter autem ve
nientem ad se monachum: videns senior et deprecā
tem se vt oraret valde contristatus mirabatur quia
non exaudiret dominus orationem eius. Eadem
autem nocte reuelauit ei dominus que circa illum
monachum erat negligentie ⁊ ignauie resolutio et
delectationes corporee cordis eius. Ita autem
ostensum est sancto seniori Vidit sedentem illum
monachum ⁊ spiritum fornicationis diuersis mulie
rum formis ante illum ludentem et ipsum cum eis
delectari. Videbat autem et angelum domini astan
tem ⁊ indignantem grauiter contra eundē fratrē

quia non surgebat neq3 prosternebat se in orationibus ad deum. Sed magis delectabatur cogitationibus suis. Hec autez ostensa sunt per reuelationē sancto seniori. Cognouit autē quia culpa z negligētia illius monachi erat: vt non exaudirentur orationes eius: z tunc dixit ei senior. Quia tua culpa est frater qui condelectaris cogitationibus malis. Impossibile est enim discedere a te spiritum fornicationis immundū alijs orantibus z deum pro te deprecātibus: nisi et tuipse laborem assumas: in ieiunijs et orationibus z vigilijs multis cū gemitu deprecās vt misericordiam suā z adiutoriū sue gratie prebeat tibi dñs iesus christus vt possis resistere cogitationibus malis. Nā et medici qui corporibus hominū medicamenta conficiunt z adhibent q̄uis omnia cū summa diligentia faciant: veruntamen si ille qui infirmatur a noxijs cibis vel de alijs que solent ledere infirmitates abstinere noluerit: nihil ei proficit cura z diligentia z sollicitudo medicorum. Similiter etiaz: et in anime languoribus euenit. Licet enī omni intentione z ex toto corde sancti patres qui sunt medici spirituales exorent misericordiam domini saluatoris nostri pro eis qui orationibus eorū se postulant adiuuari: nisi et ipsi cum omni intentione mentis tam in orationibus q̄ in omni opere spirituali: que deo placita sunt fecerint non eis proficient negligētibus z resolutis z de salute anime minime cogitantibus orationes sanctorum. Et hec audiens frater compunctus est corde et cum omni sollicitudine fm doctrinam senioris tam in ieiunijs q̄ in orationibus z vigilijs semetipsuz afflixit et meruit misericordiam domini. Et recessit ab eo spiritus immunde passionis. §. xiij.

Erat quidam monachus z habitabat in heremo. Quedam autem puella ex genere z cognatiōe eius post plurimos ānos comperit inquo loco supradictus monachus habitaret z instigante dyabolo abijt in desertum: requirens euz. Quo inuēto ingressa est cellulam eius asserens ei: quia ex genere z parātela eius fuisset: māsitq3 ibi apud eum z cecidit in ruinam peccati cum ea. Erat autem alius monachus z ipse in heremo degens qui cū ad refectionis horam venisset gello cum aqua quē ad potum sibi preparauerat vertebat se z tota illa aqua fundebatur in terra. Hoc autem per aliquod dies cum ad refectiones venisset ita fiebat: z effundebat aqua interrā: vt nō posset bibere. Cogitauit autem apud semetipsum vt abijret ad illuz aliū monachum z diceret ei de gellone qr vertebat se z tota aqua effundebat. Iterū cū in itinere vespere facto in quodam ātiquo z dirupto tēplo idolorū dormiret audiuit. demones inter se loquētes. quia in ista nocte p̄cipitauimus illū monachum infornicationē. Et hec audiēs ad mirabat. Cū autē illuxisset dies puenit ad monachū: z inuenit eum grauissima tristicia oppressum: z dixit ei. Quid faciā frater: q3 qua hora reficere voluero stati gello quē ad vsus aque habeo vertit se: z effunditur aqua z non habeo. quod possim bibere: Tunc respondit ei supradictus monachus dicens. Tu quidem venisti ad me interrogare quia gelunculus vertit se z effunditur aqua Ego autem quid habeo facere: quia in in hac nocte cecidi in fornicationem: Respōdēsq3 frater dicit ei ego z hoc iā cognoui. Dixit autē ei ille. Et vnde hoc potuisti cognoscere: Et ille ait. Dum in itinere noctu quiescerem audiui demones in ter se loquētes z gloriātes de lapsu tuo z nimis cōtristatus sum. Tūc respōdit ei ille monachus dicēs. Ecce ego egredior z vado in seculū. Hec ille audiēs deprecabat eū dicens. Noli hoc agere frater: sed magis patiēter sustinēs pmane in hoc loco. Nā mulierē expelamus z reuertatur ad locū suum. Manifeste enim ista exquisitio artis maligni dyaboli est. Magis aūt oportet. vt maneas in hoc loco in afflictiōe cordis z corporis: cū itimi cordis gemitu ac lachrymis vsq3 in exitū vite depcare saluatoris nostri pietatē vt possis inuenire miaz i die illo terribili magni iudicij dei §. xiiij.

Erat quidam frater in heremo habitabat autem in loco qui dicebat cellia z impugnabant eum demones inspassione fornicationis. Cogitauit autem adpud semetipsum dicens . Quia forsitan oportet me magis in opere manuum laborare vt: extenuetur carnalis sensus meus. Erat autem idē frater arte figulus. Exurgens autem fecit in luto z plasmauit quasi figuram mulieris: z dicit cogitationibus suis. Ecce vxor tua necessarium est ergo. vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarum z post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto: z psalmauit quasi filiam sibi: et dixit cogitationibus suis. Ecce generauit vxor tua filiam: necessarium est ergo vt magis magisq3 amplius exerceas opera manuum: vt possis pascere z vestire z te et vxorez z filiam tuaz: z ita pre nimio labore macerauit corpus suum vt non preualeret iam supportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus suis. Quia si non preuales nimium istum sustinere laborē neq3 mulierē requiras. Uidēs aūt deus ferens ppositū mētis eius pro certamine castitatis abstulit ab eo molestiā impugnatōis demonū. Et glorificauit deū sup magnitudinē gr̄e eius. §. xv

Quidā frater interrogauit beatū abbatē poemē dicēs. Quid faciā pater quia impugnat me passio fornicationis z rapior in passiones furoris. Et respondēs dixit ei sanctus senior. Ideo vt q̄ dauid propheta dicebat quia leonē quidez percutiebaz: nam z vrsuz frequens suffocabā. Hoc aūt ita intelligitur quia furores ab animo meo abscindebaz: fornicationē aūt in laboribus affligebam.

Explicit de spiritu fornicationis.

De virtute patientie z humilitate. §. xvj.

Dicebant sancti seniores patres de quodaz monacho iaz seniore in scithie heremo con manēte: quomodo seruus quorumdam erat: et per singulos annos descendebat de heremo in alexā

drias; vbi commanebant domini eius deferens eis
pēsiones sicut solent serui dare dn̄is suis. Sed dn̄i
eius magis reuerētiaȝ pro timore habētes circa eū
honorabāt occurrētes ꝛ salutātes eū. Petētesq̄
vt pro eis dn̄m exoraret. Ille aūt mittebat aquā
in peluiȝ: ꝛ festinabat lauare pedes dn̄orum suoꝛuȝ
cū omni humilitate obsequiū eis cupiēs exhibere.
Ipsi ꝟo nolebāt acqescere vt pedes eorum ablueret
sed dicebāt ei. Noli beatissime pater grauare aīas
nostras. At ille respondēs dicebat. ego seruꝰ vester
sum. Nā vos esse dn̄os meos oīpotēs deus consti-
tuit ꝛ gratias ago dn̄o nostro. q: dignati estis me
ꝑmittere vt seruiā deo viuo ꝛ vero creatori ac dn̄a-
tori celi ꝛ terre: ꝛ iō detuli vobis pensionē seruituꝛ
mee. Dn̄i aūt eius ɔtēdebāt nolētes accipere quā
detulerat pensionē. Respondens aūt monachus
dixit eis. Si nolueritis accipere pēsionē meaȝ ita
decreui vt nō reuertar in heremuȝ: sed hic in p̄senti
permaneo. ꝛ seruio vobis. hec aūt audiētes dn̄i eiꝰ
acqeuerunt suscipere pensionē cōtristarenꝫ. sed ma-
gis reuerterenꝫ ad loca heremi ad cellulā suā. Illud
autē quod in pēsionē suam ēt nolentibꝰ dabat dn̄is
suis: statiȝ vt accipiebāt paupibus erogabāt. In-
terrogātes aūt eūdē seniorē fratres dixerūt ei. Ob
secramꝰ te pater vt dicas nobis cur cū tanta inten
tiōe p seruitio tuo pēsionē etiaȝ nolētibꝰ ꝛ nimis
resistētibꝰ tibi dn̄is ingessisti? Ad hec respondens
senior dixit. Ego fratres ideo festino pro seruitio
quod tāq̄ dominis meis debeo pēsionē ꝑ singulos
annos ad implere eis: vt quicqd iam cū adiutorio
domini in ieiunijs ꝛ orationibꝰ seu in sanctis vigi-
lijs vel in omni opere spirituali xp̄o dn̄o adiuuāte
laborauero hoc mihi in eterna vita ꝛ ad salutem ani
me mee ꝓficiat: vt forsitā si pēsionē ꝑ seruitio meo
minime intulero iā totus spiritalis labor meus ad
illoꝛuȝ mercedem proficiat: qui me ꝑmiserunt xp̄o
dn̄o deseruire et spiritaliter cōuersari. §.xvij.

Erant duo fratres scd̄m carnem quidem ger-
mani veruntamen vterq̄ in spiritali proposi
to monachi existētes. insidiabaturq̄ eis malignus
dyabolꝰ vt quomodocūq̄ eos separaret abinuicē.
Quadaȝ igitur die ad vesperam ꝯm consuetudineȝ
ille iunior frater accēdens lucernam posuit super
candelabrum. Faciente autē malicia demonuȝ ruit
candelabrum ꝛ extincta est lucerna. Per hanc oc-
casionē insidiabatur eis maglinus diabolus vt in
litē eos incēderet. Surgensq̄ senior cepit percute-
re cum furore fratrē suum: Ille vero prostratus in
terram deprecabatur germanum suum dicēs. Ma
gnanimus esto domine: ꝛ ego rursus accendo lucer
nam. Ergo quia non respondit ei turbulentum ser
monē: statim maglinus spiritus confessus recessit
ab eis. Et ꝑgens eadē nocte nunciauit principi de-
moniū dicēs. Quoniaȝ propter humilitatē illiꝰ mo
nachi qui prostratus in terra veniaȝ postulabat de
fratre suo. non p̄ualui in eis: vidēsq̄ deus humilita
tē eius effudit sup eum gratiam suam: ꝛ ego sentio
me valde torqueri; atq̄ cruciari quoniam nō preua-
lui separare eos abinuicem. Hec aūt oīa verba au-
diēs sacerdos ydoloꝝ q̄ ibi cōmanebat: cōpūctus
est i timore dn̄i ꝛ amore iesu xp̄i ɔsiderās em q̄ ma
gna seductio et ꝑdito animarū est cultus idoloꝛum
relinquēs oīa festināter ꝑrexit ad sanctos patres
ad monasteriū: ꝛ retulit eis oīa que per maliciā de-
mones inter se loquebātur. Cūq̄ monitis salutari
bus instruxissent eū sancti patres de doctrina salu-
tari baptizatus est ꝛ sancti ꝓpositi monachoꝝ vitā
arripuit ꝛ adiuuāte et cooperāte gratia dei: factus
est ꝓbatissimꝰ monachus tātūq̄ veneratꝰ est et te
nuit virtutē humilitatis vt oēs nimiā humilitatem
eiꝰ admirarētur. Dicebat eñ qm̄ oēm ꝟtutē aduer
sarioꝝ nostroꝝ demonū soluit humilitatis intētio.
Deniq̄ et dn̄s noster Iesus xp̄s ꝑ humilitatē triū
phauit diabolū et oēm eiꝰ virtutē cōtriuit. Adde-
bat etiā dicēs qm̄ frequēter audisset demones iter
se loquētes: q: qn̄ ad iracūdiā succēdimꝰ corda hoīȝ
si quis sustinuerit patienter cōuitia iniuriarū ꝛ con
uersus magis rogauerit ea q̄ ad pacē sunt dicēs: q:
ego peccaui statim sentimus oēm nostram ꝟtutem
marcescere: quia approximant eis gratie diuine po
tentie. §.xviij.

Referebat autem beatus senior Poemē fra-
tribus dicēs. Quoniam fuit quidam nuꝑ mo
nachus in Constātinopoli temporibus Theodosij
imperatoris: habitabat autem in parua cella foris
ciuitatem prope prascium qui vocatur in septimo
vbi solent imperatores egressi de ciuitate libenter
degere. Audiens auteȝ imperator q̄ ibi esset quidā
monachus solitarius: qui nūq̄ egrediebatur de cel-
la. cepit deambulādo pergere ad eum locū: vbi erat
supradictus monachus: precepitq̄ sequentibus se
eunuchis: vt nullus approximaret ad cellulam mo-
nachi illius. Ipse autem solus perrexit pulsauitq̄
ostium. Surrexit autem monachus et aperuit ei et
nō cognouit eum q̄ esset imperator. Tulerat enim
sibi coronam de capite suo vt non cognosceretur.
Post orationē aūt sederūt pariter. Et interroga-
uit eum imperator dicēs. Quomodo sancti patres
degūt in egypto? Respōdensq̄ monachus ait. Om
nes exorā deum pro salute sua. Aspiciebat auteȝ im
perator intente cellulā ipsam: ꝛ nihil intra vidit nisi
paucos panes siccos in sporta pēdētes et dixit ei
Da mihi benedictionem abba vt reficiamus. Sta-
timq̄ festinauit monachus: et misit aquam ꝛ sal: et
misit buccellas: ꝛ comederunt pariter. Porrexitq̄
ei calicē aque et bibit. Tunc Thodosius imperator
dixit. Scis quis ego sum? Respōdēs monachus di-
xit. Nescio quis sis dn̄e. Dixit ei ego sum Theodo
sius imperator: et ob deuotionem veni huc. Hoc cū
audisset monachus prostrauit se ante illū. ad ille di
xit ei. Beati estis vos monachi qui securi ac liberi
de negocijs seculi: trāquilla ꝛ quieta perfruimini vi
ta: ꝛ solūmodo de salute animarum vestrarum ha-
betis sollicitudinem: quomodo ad vitā eternam: et
ad celestia nobis vobisq̄ ꝓmissa p̄mia ꝑuenire pos-
sitis. Inueritate enim dico tibi quia certe in pala-

tio nat⁹ sum ꝛ nunc in regno dego:ꝛ nunqꝫ sine sollici tudine cibus capio. Post hec autē valde honorifice salutauit eus imperator:ꝛ ita egressus est ab eo. Ea dem autē nocte cepit intra se cogitare famulus dei dicēs. Quoniā non oportet iam me in hoc loco esse Multi enī nō solū de populo:sed etiam de palatio ꝛ de senatoribus ꝙ plurimi exemplū impatoris se cuti ad vidēdum me venturi sunt ꝛ honorē mihi tan ꝙ seruo dei deferēdo nō cessabūt. Et illi quidē hec propter nomē domini facturi sunt. Ego aūt timeo ne forte diabolus malignus mihi meritū surripiat ꝛ libēter incipiā eos suscipere ꝛ cōdelecter cor meū laudes ꝛ honores eorū ꝛ per hec iam incipiam vir tutē humilitatis pdere ꝛ laudes atqꝫ honores ho minū delectari. Hec igit omnia homo dei secū co gitās ea nocte fugit inde ꝛ perrexit in egyptū ad sanctos patres in heremo. Itaqꝫ cōsiderem⁹ dile ctissimi fratres quāta sollicitudine virtutē humili tatis custodire famulus dei studuit:vt in celesti re gno eternā gloriā pro labore sancte vite sue:quem propter nomē domini exercuerat:percipere a xpo domino mereretur. § .xix.

De hoc aūt ipo sctō Poemē:referebāt alij sancti seniores dicētes. Quia quodā tempo re cū aduenisset iudex puīcie audiensqꝫ sanctā opi nionē beati Poemenis desiderabat videre eū: mi sitqꝫ nūcium ad deprecādum vt susciperet eū. Bea tus aūt Poemē cōtristat⁹ est valde cogitās apud semetipm:quia si ceperint psone nobiles venire ad salutādū ꝛ ho norādus me manifestus est:quiat alij multi etiā populares hoies frequētabūt me: necesse e p hoc vt pturbet secreta vite mee puersatio:ꝛ hu militatis gratiā quā cū labore tāto auxiliante dño a iuuentute mea studui custodire forsitā surripiēte maligno diabolo perdā:ꝛ vane glie incurrā laqos hec ergo apud semetipsum ptractās:definiuit qua tenus excusaret ꝛ nō susciperet iudicē. Cōtristat⁹ autē iudex q: nō eū suscepisset:ait ad officiū suum Quoniā nō merui videre hoies dei peccatis meis imputo. Veruntamen nimis desiderauit per quan cūqꝫ occasionē videret sanctum virū. Et cogitauit ergo huiuscemodi causam:que occasionē pberet vedendi eum. Comprehendens enim filium soro ris B. Poemenis:misit in carcerē vt per istam oc casionē aut susciperet iudicē:aut certe ipse veniret ad rogādū iudicē. Dixitqꝫ ad officiū suum vt non cōtristet sanctus senior:mādate ei si voluerit venire ad me:necesse est vt statim educamus eum de carce re. Talis enim est causa eius que nō possit impu ne transire. Audiens autem hec mater iuuenis id est soror sancti Poemenis:abijt in heremum vbi erat frater suus:stabatqꝫ ad ostium cellule ei⁹ cū multo fletu ꝛ vlulatu:rogans eum vt descēderet ad iudicē ꝛ rogaret pro filio suo. Beatus autem Poemon non solum ad eam nihil dixit:sed nec ostium ei ape ruit vt ingrederetur ad eā. Tunc cepit illa maledi cere ei ac dicere. Durissime ꝛ impijssime ꝛ ferrea vi scera gerens:quomodo te tātus dolor fletus mei nō flectit ad misericordiā:qm̄ vnicum ipsum filium habeo quem in periculo mortis video constitutum Tunc senior mādauit ei per fratrem qui ei ministra bat dicēs. Vade dic ei. Poemen filios nō genuit ꝛ ideo nō dolet. Hec audiēs iudex dixit amicis suis Scribite ad eū vt vel epistolā precatoriā faciat ad me quatenus possim eum dimittere. Tunc tāqꝫ plu rimis suadētibus:sanct⁹ senior scripsit ad iudicē di cens. Iubeat nobilitas tua diligēter requirere cām filius ꝛ si qd dignū morte admisit moriatur:quate nus in hoc presenti seculo exoluat crimē peccati sui vt euadat eternas ac perpetue gehēne penas. Sin autē nihil dignū morte cōmisit: qđ iustum videtur legibus ita iube discernere. § .xx.

Erat etiam de magnis patribus quidā senior nomine agathon: nominatissimus in virtute humilitatis et patiētie. Quodā aūt tpe perrexerūt ad visitādum eū fratres. Audiētes eīn de eo ꝙ ma gnā humilitatem habuerit volētesqꝫ probare si ve re humilitatis patiētiā possideret:dixerūt ei. Mul ti scādalizātur in te pater:q: nimis vitio superbie te nearis:ꝛ ideo alios despicias:ꝛ p nihilo eos habeas sed ꝛ detractiones aduersus fratres nō cesses loqui Affirmāt etiā ꝙplurimi ꝙ hec ideo agas:q: fornica tionis vitio tenearis et ne solus videaris errare id circo alijs nō cesses detrahere. Ad hec respondens Senior ait. Hec omnia que dixistis vitia in me esse cognosco. nec possum negare tātas iniqtates meas Procidēsqꝫ pnus in terrā adorabat eosdem fra tres dicens. Deprecor vos fratres: vt intentius p me misero:et multis peccatis obnoxio xpm domi num exorare nō cessetis:vt indulgētiā tribuat iniq tatib⁹ meis multis ac malis. Ad hec supradicti fra tres addentes dixerūt ei. Non te lateat etiā hoc:q: hereticū te esse ꝙplurimi affirmāt. Hoc aūt cum au disset senior:dixit eis. Licet in alijs multis pctis ob noxius sim absit hoc ab aīa mea. Tūc oēs q ad eum venerāt pstrauerūt se in terrā ad pedes eius:obse crātes eū ac dicētes. Precamur te abba vt dicas nobis cur tāta vitia ꝛ peccata dicētib⁹ nobis de te in nullo cōmot⁹ es:de hoc aūt heretici valde te cō mouisti:ꝛ abhominat⁹ es:nec sufferre potuisti audi tum. Dixit eis senior. Illas priores culpas ac pctā pp̄ter humilitatē sustinui:vt peccatorē me esse cre deretis. Nouimus enī si custodiat humilitatis vir tus:magnus fruct⁹ est aīe. Nā dñs ꝛ saluator no ster iesus xps cū ei iudei multas ꝯtumelias et con uitia irrogassent patiēter cūcta tolerauit:vt nobis humilitatis pberet exēpla. Inmissi enī falsi testes multa aduersus eū falsa dixerunt ꝛ vsqꝫ ad mortē cūcta sustinuit. Ita enī apls Petrus pdicabat di cens. Xps passus est p nobis:vobis relinquēs exē pliū vt sequamini vestigia ei⁹. Oportet igitur vt pa tienter cū humilitate cūcta aduersa sustineamus. Sermonē aūt quē obiecistis de heresi nō potui su stinere:quia heresis separatio est a deo. Hereticus enim separatur a deo viuo ꝛ vero:ꝛ cōiungit diabo lo ꝛ angelis eius. Alienatus enī a xpo non habet

deus quē exoret pro peccatis suis: quia ex omni parte periit. Si aūt conuersus fuerit ad verā catholicam sancte ecclesie fidē: suscipitur a bono et pio saluatore nostro christo: et reconiungitur deo vero creatori et saluatori nostro xpō. §.xxi.

Consiliū inter se habuerūt seniores patres et oēs monachi habitātes in heremo scitie: et cōsenserūt vt pater isaac pꝛesbyter eis ordinaretur: in ecclesia q̄ in heremo sita ē: vbi cōuenit die et hora statuta multitudo monachorū q̄ in illa heremo cōuersant. Audiēs aūt supradictus abbas huiuscemodi cōsiliuꝫ fugit in egyptū: et abscōdit se in quodā agro iter fructecta arbitrās indignū se esse honore pꝛesbyterij: quē plurimi autē fratrū sequebant cōprehēderet eū. Cū aūt applicuissent ad vesperā i eodē agro: vt reficerentur fatigatiōe itinere (erat eni nos) dimiserūt asellū q̄ eis sumptus portabat in itinere vt pasceretur. Cū aūt pasceret asellus puenit i locū vbi supradictus abbas Isaac latitabat. Cūqꝫ illuxisset dies reqrētes monachi asellū puenerūt ad eundē locū vbi se senior occultauerat: et admirātes valde dispēsationē diuinā cōprehēdētes ligare et cōstringere eū voluerūt et ita pducere: Uenerabilis aūt senior nō permisit, dicens Jam non possum contradicere vobis quia forsitan voluntas dei est: vt licet indignus suscipiam ordinem presbyterij. §.xxij.

Erant autē duo fratres monachi pariter in cella cōmorantes quorū humilitatē et patientias multi etiā de sctis patribus collaudabāt. Audiēs vero q̄dā sanctus vir voluit probare si verā pfectāqꝫ humilitatē haberēt venit ergo ad visitādū eos. Cūqꝫ cū gaudio suscepissent eū et ex more cōplessent orōnes: egressus foris cellulā vidit paruū ortū: vbi sibi holera faciebāt. Apprehēsoqꝫ baculo cū toto impetu cepit oia olera cedēdo cōfringere: ita vt nihil oino remaneret. Uidētes aūt supradicti fratres nihil penitus dixerūt: sꝫ nec vultū tristē aut turbatū habētes. Et rursus ingressi cellulā vespertinas orōnes cōplētes adorātes eū dixerūt. Si pcipis pater ibimus vt eū q̄ remāsit caulē coquētes gustemus: quia iam hora est vt cibū sumamus. Tūc senior adorauit eos dicēs. Gratias ago deo meo quia video spiritū sanctū requiescere in vobis: et iō hortor vos ac moneo fratres charissimi vt vsqꝫ i finē custodiatis sctē humilitatis et patiētie virtutē: vt ipa i regno celestī vos magnos et sublimes i cōspectu domini faciat apparere. §.xxiij.

Erat quidam in cenobio iam senex et probatissimus monachus: et incurrit grauissimā egritudinē confectusqꝫ nimia et intolerabili infirmitate p longum tempus laborabat in doloribus multis nec inuenire poterant fratres: qualiter succurrerent egritudini eius: quoniaꝫ ea que necessaria erāt egritudini eius non habebant in monasterio. Audiens autem quedam famula dei de afflictione infirmitatis eius: depꝛecabatur patreꝫ monasterij vt eū ad cellulam suam tolleret et ministraret ei: maxime aūt quia facilius inuenire posset i ciuitate que necessaria egritudini eius videbantur. Precepit ergo pater monasterij vt portarent eū fratres ad cellulaꝫ famule dei Ipsa vero cū omni veneratione suscipiēs eū pꝓpter nomē domini ministrabat ei p retributione mercedis eterne quā credebat a xpō saluatore nostro recipere. Cūqꝫ per tres et amplius ānos sedule obsequeret famulo dei ceperūt hoīes mēte corrupti: fm scabiē mētis sue suspicari quod nō sincerā haberet senior cōsciētiā de virgine q̄ ministrabat ei. Audiēs aūt hec senior exorabat diuinitatē xpī dicēs. Tu dñe deus noster q̄ solus nosti oia: et vides: quia multi sunt dolores egritudinis et miserie mee: et afflictiones tāte ifirmitatis que me ita p tāta cōsumit tpa vt necessariū habeā obsequiū huius famule tue q̄ mihi pꝓpter nomē tuū ministrat. Tribue ei dñe deus meus: dignā mercedē i vita eterna sicut dignatus es pmittere pꝓpter bonitatē tuā his q̄ pꝓpter nomē tuū exhibēt egenis et ifirmis suū ministeriū. Cū aūt appropiquasset trāsitus eius cōuenerūt ad eū quā plurimi scti seniores fratres ē monasterio. Et dixit eis senior. Obsecro vos dñi et pfes et fratres vt cū defunctus fuero tollatis baculū meū et plātetis eū sup sepulchrū meū: et cū radices fecerit misericqꝫ fructū: tūc scietis quia mūda est conscientia mea a famula dei que mihi ministrabat. Si aūt nō frōduerit scitote quia nō suꝫ mūdus ab ea. Cū ergo vir dei exijsset de corpore fm preceptū eius sancti patres plātauerūt baculū eius sup sepulchruꝫ ipsius et fronduit accedenteqꝫ tēpore ptulit fructuꝫ. Et admirati sunt oēs glorificātes deū. At tale eni miraculū etiā de vicinis regionibus multi cōuenietes magnificabāt gratiam saluatoris: nā et nos ipam arbusculā vidimus et benediximus dñm qui ptegit in oibus in sinceritate et veritate sibi seruientes: §.xxiiij.

Quodā tpe ad beatū abbatē apostolo duxerūt quēdaꝫ vexatū qui fortiter a demonio torquebat: cūqꝫ p triduū obseruarēt q̄ cū eo venerāt obsecrantes senē vt eū in nomine christi fusis ad deū pcibus curaret. Respondens senior dixit eis nō esse se huius meriti vt demonibus imperaret. Cū aūt pseuerarēt qui venerāt rogātes eūt flētes nimis deprecātes: tādē acquieuit: cū aūt in nomine domini saluatoris nostri imperaret demoni dicēs. Ex immunde spiritus de plasmate dei. Tūc respōdēs demō dixit ei. Ego quidē imperāte virtute christi egredior: tamē iterrogabo te sermonē vt dicas mihi. Quid ē qđ scriptū ē in euāgelio: qui sunt hedi: q̄ sunt oues: Respōdēs aūt senior dixit ei hedi q̄dē iniusti sunt inter quos et ego sum peccator: qui multis peccatis obnoxius suꝫ oues autē deus nouit q̄ sunt. Tūc exclamauit demō voce magna dicēs: pꝓpter humilitatē tuā stare omnino nō possuꝫ et statim egressus est de hoc homine quē obsederat: videntes autem omnes qui astabant dederunt gloriam deo §.xxv.

Referebāt sancti seniores nobis dicentes: quia fuit quidaꝫ monachus in heremo scithie. Uenit autē ad visitādos sanctos patres in loco qui dr cellia: vbi multitudo monachoꝝ diuisis habitat cellulis. Cūqꝫ nō inueniret ad pñs cellulā vbi posset manere quidā de senioribus habēs aliā vacātem cel

lulā dedit ei dicēs. Interim repausa in hac cellula
donec inuenias vbi possis manere. Cūq; ad visitā-
dū eū cōuenirēt ꝙplurimi fratres desiderātes ab eo
audire verbū saluti eterne habebat eñ spūalem gra
tiā docēdi verbū dei. Uidēs ille senior q ei ei ad habi
tādū prestiterat cellā inuidie liuore cor eiꝰ vulneratū
est ⁊ idignari cepit ac dicere. Qm̄ ego tātis tēpori-
bus in hoc habito ⁊ ad me nō veniūt fratres nisi ra
rissime ⁊ hoc in diebꝰ festis: ⁊ ecce ad istum imposto
rē pene quotidie fratres ꝙplurimi vadūt. Dixitq;
discipulo suo. Uade ⁊ dic ei: vt egrediatur de cellula
illa. quoniā necessaria mihi ē. Cū aūt prexisset disci
pulꝰ eiꝰ ad illū fratrē dixit ei. Mādauit abbas meꝰ
sanctitati tue. Iube mihi mādare q̄liter habeas. Au
diui enim te infirmari. Ipse vero mādauit ei dicēs.
[illegible] domine pater: quia valde stomachuz do
leo. Reuersus aūt discipulꝰ dixit abbati suo. Nimis
rogat sanctitatē tuā: vt vel duos dies iubeas ei in-
dutias dare vt possit ei aliā cellā puidere. Trāsactis
autē tribus diebus iterum misit discipulū suū dicēs
Uade dic ei vt egrediatur de cellula mea. Nā si rur
sus distulerit: dices ad eū Quia continuo venio ⁊ cū
baculo cedēdo expello eū de cella mea. Pergēs aūt
discipulꝰ ad supradictū fratrē dixit ei. Quoniā valde
sollicitꝰ ē abbas meꝰ de infirmitate tua ideo misit
me requirens si melius habeas. At ille hec audiens
dixit. gratias ago dn̄e sancte charitati tue: q2 sollici
tus es de me verūtamē precibꝰ tuis meliꝰ habeo. Re
uersus autem discipulus dixit abbati suo. Etiam ⁊
nunc deprecatur sanctitatez tuā dicēs vt vsq; ad diē
dominicū expectes ⁊ statim egredietur. Cū aūt ad
uenisset dominicus dies ⁊ nō egrederetur accipiens
vectē senior: inflāmatus inuidie ⁊ iracūdie spū per-
gebat vt cedendo expelleret eum de cella sua. Ac-
cedēs aūt discipulus eius dixit ei. Si iubes pater
p̄cedo te ⁊ video ne forsitan aliqui fratres ad salu
tandum eum venerint: ⁊ si viderint te scandalizen-
tur. Precessit ergo discipulus ⁊ ingressus ad eum
dixit. Ecce abbas meus venit ad salutandum te
egredere ergo celerius ⁊ cum gratiarum actione oc
curre ei quia pro nimia charitate ⁊ dilectione venit
ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate oc-
currit. Cumq; vidisset eum anteq̄ approximaret ad
eum prostrauit se pronus in terram. Adorabatq; se
nem cum gratiarū actione dicēs: Retribuat tibi do
minus charissime pater bona eterna p cellula tua
quam mihi propter nomen eius prestitisti: et in ce-
lesti hierusalez inter sanctos suos christus dominus
p̄paret tibi mansionē. Hec aūt audiēs senior: com-
punctus est corde: ⁊ projiciens baculum recurrit in
amplexus eius ⁊ osculatus est eum ⁊ inuitauit illuz
ad cellulam suam: vt pariter cū gratiarū actione: su
merent cibum. Uocauit aūt senior supramemoratū
discipulum suuz: ⁊ iterrogauit eū dicens. Dic mihi
fili si dixisti verba isti fratri: q̄ propter cellulaz man-
daui vt diceres ei. Tunc discipulus eius confessus
est ei dicēs. Uere domine dico: q2 propter humilita
tē quam tibi exhibere debeo tanq̄ patri ⁊ domino
ideo non audebaz r̄ndere tibi quando me mittebas
ad euz: Uerūtamē nihil ei eorū dixi ei que mādabas
ad euz. Hec audiēs Senior: statim prostrauit se ad
pedes eius dicēs. Ex hodierna die tu meꝰ pater es
⁊ ego discipulus tuus: quoniam te festinante et
moderante: ac cū timore dei agēte: ⁊ meā ⁊ illius fra
tris animā de peccati laqueo christus dominus libe
rauit. Pro fide enim ⁊ sancta sollicitudine ⁊ inten-
tione discipuli: qui perfecte in charitate christi dili-
gebat abbatem suum. ⁊ anxie timebat ne per inui-
die ⁊ iracundie vitiuz aliquid tale ageret. pater suus
spiritalis ⁊ perderet omnes labores sanctos: quos
ab infantili etate in christi seruitio pro vite eter
ne premijs laborauerat: Ideoq; dominus do-
nauit gratiam suam vt in pace christi pariter leta-
rentur. §. xxvj.

Dicebant sancti seniores de discipulo abba-
tis Pauli nomine Iohannes: quoniaz magnaz ha
beret humilitatez: ⁊ virtutem obedientie: vt etiam
diff: ciles causas imperante ei abbate in nullo con-
tradiceret: sed nec leuiter in aliquo murmuraret:
Cum enim necessarium esset in monasterij vtensili-
bus fimus boum: misit eum abbas in proximo vt
requireret ibi fimum boum ⁊ cuz celeritate afferret
ad monasteriū. Erat autē in loco illo mala bestia le
ena. Statim ergo egressus discipulus eius Iohan-
nes ibat s̄m preceptum abbatis. Cumq; pergeret:
dixit abbati suo. Domine pater: audiui ꝙpluri-
mos dicentes: quia in illo loco mala bestia leena sit.
Tunc senior quasi iocul[a]riter dicit ei. Si venerit sup
te tene ⁊ alliga eam: ⁊ adduces eam tecum. Cum au
tem venisset ad locum iam vespere: statim egressa
leena irruit super eū. Et ille comprehendēs tenere
eam voluit: illa vero excutiēs se de manibus eius au
fugit. Sequebatur autem ille dicens. Quia abbas
meus precepit: vt alligatam perducam te ad eum.
Continuo autem stetit. bestia tenens. eam reuerte
batur ad monasterium. Dum autē se tardaret itine
re: abbas nimis sollicitus pro eo tristebatur graui
ter. Et ecce subito superuenit discipulus eius tenēs
ligatam leenam. Quod cum vidisset Senior admira
tus valde gratias agebat saluatori nostro. domino
Dicit autez discipulus eius. Ecce domine sicut pre
cepisti adduxi leenam ligatam Uolēs autē humilia
re sensum eiꝰ senior: ne extolleret se in cogitationibꝰ
suis discipulus suus ait ei. Sicut tu insensibilis es:
ita etiam ⁊ istam insensibilem bestiam adduxi-
sti: solue ergo ⁊ dimitte eam vt pergat ad locum
suum. §. xxvij.

Quidam de sanctis senioribus misit discipu
lum suum ad hauriendam aquam et longi-
us erat puteus a cella senioris. Oblitus est au-
tem secum tollere funem discipulus eius: quo hau-
riret aquam. Cumq; peruenisset ad puteum con-
tristatus est valde: quia longe erat cellula eorum.
Quid ageret: quo se verteret nesciebat. Dubita-
bat enim ad cellulam sine aqua reuerti: Tunc an-
xius nimis prostrauit se in orationem cum lachry-
mis dicens. Domine miserere mei s̄m magnam mi
sericordiaz tuā: q̄ fecisti celuz ⁊ terraz mare ⁊ omnia

que in eis sunt qui fecisti mirabilia magna solus
miserere mei propter seruū tuū qui misit me. Et cū
exurrexisset ab oratione exclamauit dicēs. O putee
seruus christi abbas meus misit me: vt hauriā aquā
Statiz aūt ascendit aqua sursuz vsq; ad os putei.
Et cū implesset lagenā suā frater abscessit glorificās
potētiā dn̄i saluatoris aqua autem reuersa est in lo
cum suum. §.xxviij.

Fuit quidā frater in monasterio nomine Eu-
lalius nimis gratia humilitatis ornatus. Si
quid igit: vt solet: culpabile admisissent fratres ne
gligētiores: excusantes semetipsos supra dictū fra
trē asserebant culpabilē. Cūq; argueret a seniorib9
fratribus nō negabat: sed psternebat se interrā: et
adorās eos se dicebat peccasse ꝛ negligēter fecisse.
Cū aūt iterū ac frequēter accusarēt eū: ꝛ fz regulā
monasticā biduana actriduana ei ieiunia indicerēt
ille oīa patienter tolerabat. Ignorātes autē fra-
tres: q: hec oīa pro humilitate patiēter substineret
ouenīēt es pariterꝛ maxie seniores frēs ad patrē
monasterij dixerunt. Cōsidera pater qd faciēdū sit
Quādiu eīn possum9 substinere negligētias ꝛ dāna
q̄ frater ille Eulalius facit in monasterio Iam pene
omniavasaꝛvtēsilia monasterij cōfracta suntꝛ exter
minata per negligētiaz eius. Quomō ergo iste ta-
lis tolerādus est: Respodēs pater monasterij ait.
Interim paucos dies sustineamus fratresꝛ postea
ordinabim9 de eo qd cōpetit fieri. Hec dicēs dimi-
sit fratres. Ingressus vero cellulā prostrauit se in
orationibus obsecrās misericordiā dn̄i: vt ei mani-
festare dignaret quid ordinare aut definire posset
de sepe dicto fratre. Tūc reuelatū est ei quid ageret
Cōuocauit ergo omnes fratres abbas: dixitq; eis
Credite mihi fratres: quia magis opto mattulam
fratris Eulalij cū humilitate ꝛ patiētia eius: quaz
omnia opera eorū duntaxat q̄ murmurātes in cor-
dibus suis operātur in monasterio: vt aūt ostēdat
vobis dn̄s qualemeritū habet ipse idē frater apud
deū pcipiovobisvt deferāt mihi mattule omniū fra
trū. Quas cū detulissent iussit: vt accēderent ignem
Et misit in eū omniū fratruz mattulas Que statiz
combuste sunt: preter mattulā fratris Eulalij: que
integra reperta est: ꝛ nō est combusta. Cumq; hoc
vidissent fratres timuerunt valde ꝛ prostrauerunt
se interram veniam ꝛ indulgentiam a christo domi
no postulantes ꝛ collaudantes admirabantur ni-
miam patientiam fratris Eulalij. Deniq; ex eo ho
norabant ꝛ magnificabant eum tanq̄ vnum de ma
gnis patribus istos autem honores ꝛ laudes non
poterat sustinere frater Eulalius dicēs Ueh mihi
infelici: quia perdidi humilitatem meam quaz per
tanta tempora christo auxiliante acquisiui: ꝛ nocte
egressus de monasterio fugit in heremuz. Ubi nul-
lus eum agnouit. ꝛ ibi in spelunca habitauit. No-
luit enim temporales hominuz laudes: sed celestez
eternamq; gloriam a saluatore nostro in futuro se-
culo percipere. §.xxix.

Beati abbatis anasthasij laudabilem virtutez
patientie oportet vt cognoscatis quatenus admi-
rabilem magnanimitatem et trāquillitatem anime
eius considerātes imitemur exemplum. Hic itaq;
Anastasius habebat codicem in pergamenis valde
optimis scriptum qui decem et octo valebat solu-
dis. Totum enim vetus ꝛ nouum testamentum con
tinebat. Cum autem quidam frater venisset ad euz
visendi gratia vidit in cellula eius codicem ipsum ꝛ
concupiuit: furatusq; est eum et abijt. Supramemo
ratus autem abbas Anasthasius cum requisisset
eadem die ad legengum codicem suum et non inue-
nisset intellexit quia frater ille furatus esset eū. Et
noluit mittere post ipsuz: nec requirere euz ne post
furtum etiā periuria adderentur. Descendens au-
tem frater ille in eā que in proximo erat ciuitatem
voluit distrahere codicem illum. Petebat autez in
precio eius solidos sedecim. Dicit ei ille q̄ eum eme
re volebat. Da mihi codicem vt possim pbare: si va
let solidos sedecim. Dedit ergo ei codicez. Statim
autem frater ille cum ipso codice perrexit ad sctm̄
Anastasium: ꝛ rogabat eum dicens. Iube cōsidera
re pater codicē istum: et estimare eum si valeat so-
lidos sedecim. quoniam tanto precio petit qui di-
strahit illum. Dixit autem abbas Anastasius: quia
bonus est codex et valet tāto precio. Reuersus au-
tem qui eum emere volebat dixit distrahenti. Ecce
accipe precium: quia ostendi codicem abbati Ana-
sthasio: et dixit mihi: quia bonus est codex: ꝛ valet
tātum. Interrogauit autem frater ille si nihil bea-
tus Anasthasius dixit aliud. Cui respōdens ille ait
Crede mihi quia penit9 nihil mihi aliud dixit. Hec
cum audisset frater ille: dixit ei. Quia iā recogitaui
frater. et nolo distrahere codicem meum. Compun
ctus eīn corde festināter perrexit ad abbatē Ana-
sthasium ꝛ prostrauit se in terrā ad pedes eius: et
precabatur cuz fletu et lachrymis penitēdo: vt susci
peret codicem suum. Sed non acquiescebat ei ab-
bas dicens vade cuz pace frater. Ecce iā cum volun
tate mea habe ipsum codicem. Ille autem persiste-
bat cuz lachrymis petendo eum dicens. Quia si nō
susceperis codicē pater: nullo modo requiescet aīa
mea post hoc ille recepit codicem suum. Nam fra-
ter ille permāsit apud beatum Anastasium in cellu-
la eius vsq; ad extremaz vite sue. §.xxx.

Fuit quidam heremita Pior nomine de an-
tiquis patribus: quē beatus Anthonius ado
lescentem in sancto proposito monachorum instru
xit. Demoratus est autem apud beatuz Anthoniū
annos paucos. Cūq; viginti et quinq; annos eta-
tatis haberet: abijt ad alium secretuz heremi locuz
vt solitarius habitaret hoc etiā volente ꝛ cōsentien
te beato Anthonio. Dixitq; ei sanctus Anthoni9.
Uade Pior: ꝛ habita vbi volueris: ꝛ cum tibi p ali
quā rōnabilez occasionem reuelauerit deus venies
ad me. Cū autē puenisset hic ipse Pior ad locū q̄
sit9 inter nitriā ꝛ heremū scit hic: effodit puteū cogi
tās apud semetipsuz: qm̄ qualēcūq; aquā inuenero
opz me cōtētū ee: qd ꝛ factū est ad augmētū meri-

torum eius talis occasio. Tantū enī3 salsa τ amara inuenta est aqua: vt si quis ad eū visitandi gratia veniret in proprio vasculo sibi aquas deportaret. Remoratus est in eodē loco annis triginta. Dicebāt ergo ei fratres: vt recederet de loco ipso propter amaritudinem aque. Ipse aūt dixit eis. Si amaritudinem τ laborem fugimus abstinentie τ volum⁹ in hoc mundo requiē habere: post exitu vite huius non percipiemus illa eterna τ vere dulcia bona: nec fruemur illis perpetuis paradisi dilitijs: dicebant ergo fratres: quia tantum vnum paximatium: et quinq; oliuas in cibo accipiebat τ hoc de ambulando foris. Etiam τ hoc affirmabant de eo multi sanctorū patrum quia triginta τ amplius ānis: ex quo egressus est de domo patrū suoꝝ: nunq; ei suasum fuisse cū etiam defunctos audisset parētes suos: vt pgeret ad requirēdu3 seu ad visitādu3 propinquos. Verūtñ soror eius cū esset vidua habens duos filios iam adolescētulos misit eos in heremū ad requirēdū fratrē suū Piori. Qui cū diuersa monasteria circuissent: requirētes eū vix tādē inueniētes dixerunt ei. Nos filij sororis tue sumus que nimio desiderio optat te videre ante exitum suū. Ipse vero nō acquieuit petitioni eoꝝ. Perrexerūt τ aūt adolescētes ad homines dei beatū Anthonium3 indicantes ei pro qua causa venerāt. Misit autē beatus Anthonius τ vocauit eum ad se: dixitq; ei. Quare frater tāto tēpore nō venisti ad me. Qui respondēs dixit ei. Precepisti mihi beatissime pater: vt: cū3 p aliquā occasionē reuelasset mihi dn̄s venirē ad te τ eccevsq; hatē⁹ nō mihi reuelatū est. Dixit ei beat⁹ Anthonius. Vade vt videat te soror tua. Tunc assumpsit secū aliū monachū: τ perrexit ad domū sororis sue: τ stās foris ppe ianuā atrij: clausis oculis: vt nō videret sororē suā stetit. Illa aūt veniens piecisse ad pedes eius. De nimio eñ gaudio angustiata est. Dicit ei Pior. Ecce ego sum frater tu⁹ Vide ergo me quātū volueris. Et post hoc statī3 reuersus est in heremum in cellulam e⁹. Hoc aūt fecit ad erudiendum monachos: vt non daretur eis licentia cum libitu3 eis fuerit visitare parentes vel propinquuos suos. §.xxxi.

ETiam abbas Johānes q̄ cōmanebat in mōte qui vocat Calamus: habebat sororē3 que ex infantia in sancto proposito cōseruabat. Ipsa eñ erudiuit τ docuit eūdē3 abbatē3 Johānem vt relinqueret vanitates seculi huius τ ingrederet monasteriū. Per viginti quattuor ānos nō est egressus de monasterio nec visitauit sororē suā. Illa vero nimis desiderabat videre eū. Mas frequēter scribebat τ mittebat ad eum epistolas: petebatq; vt ante exitū3 e⁹ de hoc corpore veniret ad eā vt in charitate xp̄i de p̄sentia sua letaretur. Ille autē3 se recusabat: nolebatq; de monasterio egredi. Venerabilis autē famula dei τ soror eius iterū scripsit ad eum dicens. Quia si nolueris venire ad me necesse habeo vt ego veniā ad te: vt post tanta tempora adorare merear sanctā charitatē tuā. Hec cū audisset supradictus Johānes cōtristatus est nimis τ cogitabat apud semetipsum dicens. Quū si permisero: vt ad te veniat soror mea de cetero licentia datur: vt τ alij parentes τ propinqui nostri veniant ad visitandum nos. Ideoq; tractauit apud se: vt magis ipse pergeret: τ visitaret sororem suā. Accepit etiā alios duos secum fratres de monasterio: τ cū venisset ad ianuā monasterij sororis sue clamauit dicēs. Benedicite et audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cu3 alia famula dei. Et aperuit ianuā et penitus nō cognouit fratrem suum. Ipse autem cognouit sororem suam: sed non est locutus verbum ne forte cognosceret in voce eum. Monachi vero q̄ cum ipso erant dixerunt ad eum. Rogamus te domina mater vt iubeas nobis aquam dare ad bibendum: qz de itinere fatigati sumus. Cum autem accepissent et bibissent facientes orationem et gratias agētes deo: recesserūt et conuersi sunt ad monasterium suū Post aliquantos autem dies iterum scripsit ad eū soror sua: vt veniret et videret eum ante exitum suū et orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam et misit epistolam per monachu3 de monasterio suo dicēs. Quia prestante gratia dei ego veni ad te. et nullus me cognouit: ipsa vō egressa es ad nos et dedisti nobis aquam et accepi de manibus tuis: τ bibi τ gratias agens deo reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me et non sis vlterius mihi molesta: sed ora pro me incessanter ad dominum nostrum, iesum christum. §.xxxij.

SEd et alius quidam monachus abijt ad sororem suam vt visitaret eam. Audierat enim eam egrotantem in monasterio. Erat autem ipsa famula dei nominata in sancta conuersatione. Itaq; nō acquieuit illa suscipere et videre fratrem suum vt non per occasionem eius ingrederetur monasterium feminarum sed mādauit ei dicens. Vade dn̄e pater et ora pro me prestante enim gratia dei videbo te in futuro seculo in regno domini nostri iesu christi. §.xxxiij.

ETiam de abbate Theodoro oportet nos exempla virtutū proferre. Hic itaq; beatus Theodorus discipul⁹ fuit sancti Pachomij viri de sctis patribus: qui fuit pater infinite multitudinis monachorum: multoꝝq; monasterioꝝ pater in partibus Thebaide. Cū eñ in omnib⁹ sanctitatis fulgeret virtutibus: etiam prophetie gratiam a deo promeruit Multa eñ futura reuelabat ei dn̄s. Quodam autē tpe soror eius germana venit ad monasteriu3 in quo idem beatus Theodorus cōuersabatur vt post multa tempora videret germanū suu3. Cū qs nunciassent ei de aduentu sororis eius misit continuo duos monachos qui obseruabant ad ianuas monasterij: mandauitq; per eos sorori sue dicens. Ecce soror audisti τ cognouisti quia viuo ne cōtesteris quia minime me vidisti sed conuerte cor tuum: et magis considera vanitatem τ instabilitatem presentis mūdi: τ apprehende sancte vite cōuersatiōes

vt peruenire possis ad eternã vitã: et ad celestia bo-
na q̃ preparauit diligẽtibus se dñs et facientibus mã
data eius. Tracta ergo apud te: quia hec est sola et fir
ma spes: vt spe faciat homo precepta dei: vt merea-
tur homo peruenire ad gloriosa pmissa dñi saluatoris
xpi. Hec aũt cũ audisset illa statim cõpuncta est cor
de: lachrymasq̃ fundebat in cõspectu dñi. Et post
paululũ ingressa est in monasteriũ virginũ famulaꝝ
dei: qđ in eodẽ vico cõstructum erat: et pcedẽti tpe
multiplicabatur in sancto proposito famula xpi. Hec
itaq̃ gesta cũ audisset mater eoꝝ deprecata est: epi
scopos. et dederũt ei epistolas ad supradictũ sanctũ
Pachomiũ patreꝫ monasterioꝝ pro filio eiꝰ. Cũq̃
venisset applicuit in monasterio famularũ dei: et di
rexit epistolã ad patrẽ monasterij obsecrãs vt vide
ret filiũ suũ. Beatus aũt Pachomius vocauit eiꝰ
filiuꝫ Theodorũ et dixit ei. Audiui fili: quia mater tua
aduenit ppter te. Itaq̃ ppter epistolas episcopo
rum qui scripserũt ad me: vade et videat te mater
tua dixit ei Theodorus. Precepisti mihi dñe vt vi-
deã matrẽ meã. Si ergo abiero videre eã post tãtã
scientiã spiritualẽ vereor ne culpabilis inueniar apđ
deũ. Etenim oportebat me fortitudinẽ animi mei ad
exẽplũ alioꝝ fratrũ demõstrare. Audiẽs aũt mater
quia nõ acquieuit videre eã affectu feruẽs in filiũ no-
luit remeare ad domũ suã sed pmãsit in monasterio
virginũ dicẽs. Quia si pmãsero hic: sepe etiã videbo
filiũ meũ cũ inter alios fratres egredit̃ ad monaste
rij causas: et monitis et exhortatiõe eius pficere pos
sum in sancta cõuersatione: doctrinaq̃ eiꝰ cõfirma-
bit cor meũ vt merear puenire ad eternã requiẽ quã
pmisit dñs noster iesus xps diligẽtibus se. Multa
aũt et magnifica per sanctũ Pachomiũ fecit dñs
mirabilia. Nã et demonibꝰ obsessos frequẽter inuo
cato xpi noĩe curauit. Multis etiã diuersas egritu
dines sustinẽtibꝰ: et paralyticis orõnibꝰ eiꝰ misertꝰ
est dñs. vt supra patuit i eiꝰ gestis et vita. §.xxxiiij.

Multo tpe beatus abbas Pachomius cõtra
immũdissimas demonũ impugnationes cer
tamẽ bonũ certauit: sicut athleta veritatis tanq̃ et
beatus Anthonius. Denique intentissimis precibus
exorauit dñm vt somnũ nõ caperet p aliquot tẽpus
quatenus diebus ac noctibꝰ puigil maneret contra
aduersarios demones dimicãdo: donec psterneret
et superaret eos sicut dicit̃ in psalmo. Et nõ cõuer
tar donec deficiãt. Prestitit ergo et cõcessit ei dñs
petitionẽ eiꝰ. Impossibiles enim et imbecilles sunt de
mones: cũ quis nostrũ ex tota fide et ex tota inten
tione cordis feruẽte sancto desiderio. et adiuuante
nos virtute saluatoris nostri iesu xpi cõtendimus
contra eos. Referebant nobis fratres de eodẽ bea
tissimo patre Pachomio qui fuit vt diximus mo-
nasterioꝝ multoꝝ in regione Tabennẽsiotarũ p̃-
positus: referebãt ergo de eo quia frequẽter dicebat
fratribus: quia (sicut mihi testis est deus) sepe audiui
immũdos spũs demonũ loquẽtes inter se diuersas
ac varias artes suas quas cõtra seruiẽtes deo ma-
ximeq̃ cõtra monachos habẽt. quidã enim dicebant
Quia ego certamẽ cõtra durissimum hominem habeo
et quotiẽs ei immitto diuersas cogitationes ille sta
tim surgit et prosternit se in oratiõe cũ gemitu orãs
adesse sibi diuinũ auxiliũ. Ego autẽ illo exurgente
cum grãdi cõfusione egredior. Item alius demõ di
cebat ego ad illum quẽ obseruo cũ ei cogitationes
immisero: cõsentit et suscipit et facit eas. Sepe enim
exardescere cum in iracũdia facio et in cõtẽtiones ri
xe: et pigritiã orationis: et dormitionẽ in psalmodia
et non cõtradicit mihi. Ideoq̃ fratres mei dilectis
simi semp opꝰ vt custodiatis sensum et animũ vestrũ
inuocãtes nomẽ dñi nostri iesu xpi et sm̃ precepta
dei cõuersamini tã in orationibus q̃ psalmodia: si-
cut dicit apostolus instãtes orationi et vigilãtes in
ea. Ideoq̃ cũ cõpunctione et timore cordis vigilãti-
bus nõ preualebit inimicus. Ipse aũt beatꝰ pater
Pachomius docebat fratres: vt semper memores
essent verbi dei in salutem animaꝝ suã. Postmodũ
vero discedebãt vnusquisq̃ fratrum in cellulas suas
operãtes manibus suis et meditãtes que de sanctis
scripturis didicerãt. Impossibile ẽ enim aliquẽ apđ
eos verbũ otiosum loqui: sed ea tãtũ q̃ de sanctis
scripturis didicerãt: erãt inter se loquẽtes exponen
tes de capitulis scripturarũ. que ad timorẽ dñi con
firmarent et illuminarent animas eoꝝ. §.xxxv.

Fuit quidã vir magnus de sanctis senioribus
cui talem gratiã donauerat xps. s. reuelãte ei
spiritusancto: vt videret qđ alij nõ videbãt. Refere-
bãt ergo sancti seniores: quia aliquã q̃plurimi sedebãt
fratres: et simul loquebãtur inter se et loquebãtur de
sanctis scripturis q̃ ad salutem ptinent animarum.
Stabãt aũt circa eos sancti angeli letãtes in hilari
vultu cõsiderãtes: delectabãtur enim de eloquijs dñi
Cum aũt aliud quodcũq̃ loquerent̃: statim sancti
angeli recedebãt longius indignãtes contra eos.
¶ Veniebant autem porci sordidissimi et volutabãt
se inter eos. Demones enim in specie porcorum dele
ctabãtur p superflua et vaniloquia eoꝝ. Beatus au
tem senior hec videns abijt in cellulã suam et per to-
tam noctẽ cum grandi fletu et vlulatu gemebat mi-
serias nostras. Exhortabatur ergo sanctos patres
per monasteria et cõmonebat fratres dicens. Cohi
bete a multiloquio: et ab ociosis sermonibus linguã
per quã maius interitus anime generatur: et nõ in-
telligimus: quia per hec et deo et sanctis angelis odi
biles sumus. Dicit enim scriptura diuina. per multi-
loquium nõ effugies peccatum. Hec enim infirmã et
vanã efficiũt mentẽ atq̃ aiam nostrã. §.xxxvj.

Fuit quidã vir in palatio sublimis sub Theo-
dosio imperatore: nomine Arsenius: cuius fi-
lios id est Arcadium et Honoriuꝫ augustus de ba
ptismo suscepit hic itaq̃ Arsenius desiderio diuini
timoris accensus relinquẽs oẽm seculi gloriã tẽpo-
ralem perrexit ad heremũ scithie: vt inter sanctos
p̃res secretã et quietã ab omni strepitu huiꝰ mundi
ageret vitã separatus ab illecebris et delectationibꝰ
corporalibus vt cum tota mentis intentione adhe-
reret domino saluatori sicut scriptum est. Adhesit

anima mea post te me suscepit dextera tua. Dicebat ergo de eo sancti seniores: quia sicut cum in seculi conuersatione esset nimis preciosis vestimentis pre oibus vtebatur: ita post modum in heremo scithie degens studebat vt ab oibus monachis viliora et despectiora vestimenta haberet. ¶ Dicebat etiam abbas Daniel quoniam sanctus Arsenius referebat fratribus dicens: quasi de alio audisset: sed quantum datur intelligi ipse talem vidit visionem: sedebat (inquit) quidam de senioribus monachis in cellula sua. et subito venit ad eum vox dicens. Egredere foras et ostendam tibi opera hominum. Et surrexit inquit et egressus est foras. Duxit autem eum et ostendit ei ethiopem nigrum cum securi cedentem ligna et facientem grandem sarcinam: et temptabat subleuare sarcinam illam et pre magnitudine non poterat portare eam: sed redibat et cedebat iterum alia ligna et addebat super sarcinam illam. Iterum autem ostendit ei alium hominem stantem super lacum et haurientem aquam: et mittentem eam in collectaneum: et de alia parte per foramina defluebat aqua subter in eodem loco. Iterum dixit ei: veni sequere me: et ostendam tibi aliud. Et vidit quasi quoddam edificium templi. et duos sedentes in equis portantes super scapulas suas vterque lignum vnum. i. perticam longam volentes pariter ingredi portam templi illius: et non permittebat eos lignum (quod ex aduerso portabant) ingredi per portam illam. Non enim humiliabat se alter alteri: sed contendebant vtrique pariter ingredi volentes et non preualebant. Nec enim humiliabat se vnus eorum vt alteri locum daret. Exponit ergo ei has visiones dicens. Hi qui lignum portant: hi sunt qui habent iugum sanctum monachorum: sed iustificantes seipsos in cordibus suis cum exaltatione superbie non humiliantur inuicem. Noluerunt enim ambulare in humilitate viam saluatoris dni nostri iesu xpi: qui dixit: discite a me: quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. Ideoque propter superbiam cordis sui remanserunt foris: de regno regis celorum exclusi. Qui autem cedebat ligna et super sarcinam addebat adhuc homo est qui oneratus est multis peccatis: et super sarcinam peccatorum suorum addit et semper alia peccata quem oportebat vt magis penitentiam ageret de prioribus peccatis: sed negligens vitia emendare peccatorum priorum: magis alia addit supra priora peccata. Ille autem qui aquam de lacu hauriebat homo est qui aliqua bona operatur: sed quia mala etiam amplius peccatum operatur: et ideo percunt et delent etiam bona opera que facit. Oportet ergo homines sicut ait apostolus cum timore et tremore salutem suam operari. ¶ Dicebat autem abbas Daniel de abbate arsenio: quia cum operaretur sportas ex palmarum folijs: mittebat aquam in peluim vt infunderentur palme et cum feteret bramosa aqua odore: non permittebat vt aliam aquam mutarent: sed super illam fetidam aliam addebat aquam vt semper feteret. Interrogabant autem fratres eum dicentes. Cur non permittis pater vt aqua mutetur: sed pessimo fetore tota cellula tua repletur. Respondens autem beatus senior ait. Quoniam pro thimiamate et muscata et alijs diuersis quibus in seculari conuersatione sine intermissione fruebar: opus nunc me dum in hoc tempore sus sustinere istiusmodi fetorem pro suauissimo illo odore: vt in die iudicij de illo gehenne inenarrabili fetore liberet me dominus: et non cum illo diuite: qui epulabatur in isto mundo deliciose et splendide: condemnetur anima mea.

¶ Quidam de fratribus dicit beato Arsenio. Ecce beatissime pater meditari festino de scripturis sanctis que didici: et non sentio compunctionem in corde: quia non intelligo virtutem diuine scripture. Unde et valde contristatur anima mea. Respondens autem beatus Arsenius ait. Opus te fili incessanter meditari eloquia domini audiui enim quia dixit beatus abbas Poemen et alij multi sanctorum patrum: quia incantatores illi qui serpentes solent incatare non intelligunt ipsi verba que loquuntur: sed serpentes audientes intelligunt virtutem verborum illorum: et conquiescunt et subduntur eis. Sic etiam et nos faciamus. Quamuis enim non valeamus intelligere diuinarum scripturarum virtutem: tamen demones audientes diuini verbi virtutem terrentur et effugati discedunt a nobis: non sustinentes eloquia spiritussancti que per seruos suos prophetas et apostolos est locutus. §. xxxvij.

Quodam tempore cum in vicino beati Macharij homicidium fuisset perpetratum et cuidam innocenti homini impingeretur crimen admissum surgens ille qui calumniam patiebatur fugit ad cellulam beati Macharij. Affuerunt etiam et illi qui eum persurgebant: et alligabant eum dicentes. periclitari seipsos nisi comprehenderent: et legibus traderent homicidam. Ille vero cui crimen impingebatur cum sacramentis affirmabat conscium se non esse sanguinis illius. Et cum diu ab vtraque parte certamen haberetur: interrogauit sanctus Macharius vbi sepultus esset qui dicebatur occisus. Cumque designassent ei locum cum ipsis pergit ad sepulchrum: atque ibi fixis genibus inuocato christi nomine ait ad eos qui assistebant. Nunc dominus ostendet si vere reus est hic qui a vobis purgetur. Et eleuata voce ex nomine clamabat defunctum: Cumque ei de sepulchro vocatus respondisset ait ad eum beatus Macharius. Per fidem christi te obtestor: vt dicas nunc si ab isto homine qui propter te accusatur occisus es. Tunc ille clara voce de sepulchro respondit dicens: non esse ab eo interfectum et cum obstupefacti omnes decidissent ad terram ac pedibus eius voluerentur rogare eum ceperunt: vt interrogaret illum a quo esset occisus. Tunc sanctus vir ait. Hoc ego non interrogabo. Sufficit enim mihi vt liberetur innocens: non est autem meum vt reus prodatur. Forsitan enim compungitur adhuc pro scelere quod commisit et aget penitentiam et saluetur anima eius. §. xxxviij.

Alio itidem tempore cum sancto Machario quidam frater vuam detulisset: ipse qui secundum charitatem non que sua sunt: sed que alterius cogitaret ad alium fratrem infirmum eam detulit: qui infirmior pre egritu-

dine videbatur. Tunc infirmus gratias egit deo pro fratris officio et suscepit eam et ipse nihilominus plus de proximo quam de semetipso cogitans ad alium detulit eam infirmum fratrem: et iterum ille ad alium: et sic, cum per omnes cellulas que longe a semetipsis erant per heremum disperse uva illa circumlata esset ignorantibus eis qui eam primus misisset: ad ultimum defertur ipsi qui eam miserat: gratulatus autem sanctus Macharius quod tantam videret in fratribus abstinentiam tantamque charitatem: ad acriora semetipsum spiritualis vite exercitia extendit. f.xxxix.

Illud etiam ad fidem confirmatum nobis, de eo est ab his qui ex ore eius audierunt quoniam quodam tempore nocte in specie monachi demon ad hostium cellule eius pulsaverit dicens. Surge abba Macharii: et eamus ad collectam ubi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratia dei repletus falli non potuit. Intellexit enim dyaboli esse fallaciam: et ait O mendax et veritatis inimice quid enim tibi consortii quid societatis est cum collecta et congregatione sanctorum. At ille ait. Latet ergo te o Machari quod sine nobis nulla collecta agitur nullave congregatio monachorum. Veni denique et videbis ibi operam nostram. Dixit autem sanctus Macharius. Imperet tibi dominus demon immunde: et conversus ad orationem petiit a domino: ut sibi ostenderet si hoc verum esset quod est gloriatus demon. Abiit ergo ad collectam: ubi iam vigilie a fratribus celebrabantur. Et iterum in oratione dominum deprecabatur: ut ei veritatem huius rei ostenderet. Et ecce videt quasi parvulos quosdam pueros ethiopes nigros per totam ecclesiam discurrere huc atque illuc et velut volitando deferri. Discurrentes autem illi ethiopes pueri: singuli quibusque fratribus in oratione positis atque psallentibus alludebant: et si cuidam eis oculos duobus digitulis compressissent statim dormiebat. Si cui vero in os misissent digitum oscitare eum faciebant. Item post psalmum cum ad orandum se proiecissent fratres percurrebant iterum singulos: et ante alium quidem iacentem in oratione quasi in mulieris speciem vertebantur ante alium: quasi edificantes et portantes aliquid: aut diversa queque agentes apparebant. Et quecumque demones quasi ludentes formassent: hec orantes illi in cordis sui cogitatione versabant. ¶ Ab aliquantis tamen fratribus ubi aliquid horum agere cepissent: quasi violenter repulsi precipites deiciebantur: ita ut nec ante eos stare aut transire auderent aliis vero etiam supra cervices et dorsa ludebant. Hec cum vidisset sanctus Macharius ingemuit graviter et lachrymas profundens ad deum dixit. Respice domine et ne silicas neque mitigeris deus: sed exurge et dispergantur inimici tui quoniam anima nostra repleta est illusionibus. Post orationem autem examinande veritatis gratia seorsum vocatis singulis quibusque fratribus ante quorum faciem viderat demones diverso habitu et variis imaginibus ludentes requirit ab eis si in oratione vel edificandi cogitationes habuerint vel iter agendi vel alia diversa que unicuique per demones imaginata viderat: et singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes sicut ille arguebat. Et tunc vere intellectum est quod omnes male et superflue et vane cogitationes: que vel psallentibus vel somniorum aut orationum tempore unusquisque in corde suo ceperit illusione et instinctu demonum fiant. Nam ab his qui omni custodia servant cor suum: in timore et amore domini illi tenebrosi ethiopes et hec quas emittunt cogitationes repelluntur. christo enim mens coniuncta et precipue in tempore orationis intenta nihil mali nihilque superflui recipit. f.xl.

Quidam frater requisivit abbatem Sisoyum quemadmodum in cella propria degere deberet. Cui ille respondens dixit: comede panem tuum cum sale et aqua et non erit tibi necessitas aliquid coquendi aut longius euagandi. f.xli.

Requisitus abbas poemen quemadmodum oporteat ieiunare respondit. Ego volo monachum ita quotidie parum comedere: ut non satietur. Nam biduana et triduana ieiunia vane glorie vacant. Hec enim omnia examinaverunt sancti patres et invenerunt: quia bonum est quotidie ieiunare et parum comedere: ut fitiant quotidie et esuriant. Hanc enim viam regiam leuem nobis esse demonstraverunt. f.xlij.

Abbas silvanus domini cum discipulo suo zacharia ad quodam monasterium pervenissent antequam egrederentur fecerunt eos monachi parum comedere. Post quam ergo egressi sunt invenit discipulus eius aquam: et volebat bibere. Cui abbas Silvanus zacharia. Hodie ieiunum est. At ille dixit. Nunquid hodie comedimus pater. Et dixit ei senex. Illa esca charitatis erat fili nos autem nostrum ieiunium teneamus. f.xliij.

Quidam de fratribus in panepho ad abbatem Joseph preterierunt: ut requirerent de susceptione fratrum: si liceret cum his illo tempore vel fiduciam habere: vel leticiam. At ille antequam requirerent eum: dicit discipulo suo Quod facturus sum hodie fili nemineris. Et posuit duo sedilia illis qui venerant: et dicit eis sedete. Et posuit unum a dextris suis et alterum a sinistris. et ingressus cellulam suam misit sibi vestimenta corrupta: et egressus transiit in medio eorum. Et iterum ingressus misit alia meliora quibus solebat die festo uti. et egressus est postea ad eos. Iterum autem ingressus quotidiano vestimento suo vestitus venit et sedit inter eos. Illi autem mirati sunt et obstupuerunt propter hoc factum. Dicit eis senex. Vidistis quid feci. Cum autem illi annuissent dicit eis. Et quid feci. Et dicunt ei. Primum vestimento corrupto usus es: et postea alio meliore dicit eis. Nunquid mutatus sum. ex illo inhonesto: aut ex illo meliore. Dicunt ei non Quibus senex ait. Si ergo idem ego sum in utrisque et non sum mutatus: et sicut illud primum non me nocuit: ita nec secundus mutavit. Sic ergo debemus facere in occursione fratrum: ut quum presentes sint cum fiducia et leticia suscipiamus eos. Quando autem soli sumus: opus est ut luctus et abstinentia permaneant in nobis. Illi vero audientes que in cordibus suis habebant antequam requirerent eum glorificaverunt deum: et leti discesserunt. f.xliiij.

Dicebat unus ex patribus: quia invenitur homo multum comedens: et adhuc esuriens se

ꝯtinet ne satietur Alter autē parū comedit: ꝛ satiat. Qui ergo multum comedit et adhuc esuriens se cōtinet maiorem mercedem habet quā ille qui parum comedit ꝛ satiatur. §.xlv.

Dixit qdā senex. Ne ꝙ desideraueris aliquā do māduces. Comedēs aūt qd tibi a dño. trāsmissū fuerit: gratias age sine itermissiōe §.xlvj.

De quodā sene referebāt fratres quia desiderasset cucumerē: quē cum attulisset suspēdit ante oculos suos. ꝛ ne vinceretur a cupiditate non tetigit eum sed magis agebat penitentiam puniēs semetipsum ob hoc: quia ipsum desiderasset. §.xlvij

Quidā ex senioribꝰ factus est infirmꝰ: ꝛ p multos dies non poterat escam vllā percipere. Cōpulit aūt eū discipulus suus dicēs. Si iubes pater: facio tibi paruū placētē. Et fecit ei. Erat aūt ei vasculum paruum habēs mel: ꝛ aliud vas simile habēs oleum de lini semine expssum: ꝛ erat fetidum: et in re nulla alia proficit nisi forte in lucerna. Et deceptus frater misit in escā senis de illo sperans quia mel misisset. Cum aūt gustasset senes nihil locutus est: sed tacens comedit. Tertia vero vice cū ei daret dixit ei. Non possū comedere fili. Ille vero tāꝙ volēs adhortari eū dixit Ecce abba bona sunt et ego comedo ex ipsis. ꝛ postꝙ gustauit ꝛ sensit rem quam fecerat cecidit in faciem dicens Veh mihi abbas: quoniam occidi te. Istud peccatum posuisti super me: quia locutus non es. Dicit ei senex. Nō cōtristeris fili ppt hoc. Si eīm voluisset deꝰ vt bonū comederē tu mel misisses nō hꝰ ꝙ misisti. §.xlviij.

Dixit abbas Poemē: nisi Nabuzardan princeps cocorum venisset in hierusalem templū domini nō arsisset igne. hoc autē est: quia nisi desiderium castrimargie in anima venerit sensus hominis non succenditur in pugnam dyaboli. §.xlix.

Abbas macharius quotiēscūꝙ cū fratribus facta charitate reficiebatur: hoc in pprio corde statuerat. Ut quātos vini calices ablatos hausisset tantis diebus nec ꝛ ipsam aquā gustaret omino. Cū ergo ei fratres vinum porrigerent: cū gaudio. sumebat vt postea se siti maceraret: ꝙ cū discipulus eius didicisset: patefacto senis cōsilio ne ei vinum porrigerent coniurabat: tormenta illi potius esseꝙ pocula manifestans. §.l.

Facta cōgregatione in ecclesia cū esset festiuitas: ꝛ ceteri monachi comederent: vnus ministrantibꝰ dicit: quia nihil coctū comedo sal mihi deferri precipito. Quo verbo minister audito: cum clamore audientibus ceteris alij imperauit dicens Quoniam coctum ille frater non comedit: parū illi salis afferto. Tunc beatus theodorꝰ dixit ei. Oportuit te magis frater carnes in cella tua comedere ꝙ hunc pñtibus fratribus audire sermonem §.lj.

Quidam peregrinus frater venit ad abbatē siluanum in mōte syna: et vidit qꝛ frater operantur ꝛ dicit eis. Quare operamini escam que perit. Maria autem bonam partē elegit Tunc senex dicit discipulo suo zacharie. Da illi codicē vt legat et mitte illū in cellulā q̄ nihil habet hora aūt nona circūspiciebat frater ille viam si forte vocaret eū senex ad comedēdū Postꝙ vero trāsijt hora nona. venit ad senē dicēs ei Nūquid hodie nō comederūt fratres abba. Cūꝙ senex fateret: ait ille. Quare me nō vocasti. Tūc dixit ei abbas siluanꝰ. Et homo spūalis es ꝛ nō habes necesse hāc escā: nos aūt tāꝙ carnales opus habemꝰ comedere. ideo operamur tu aūt bonā partē elegisti. Legis enim omni die et nō vis carnalē escā accipere. Quod cū audisset cepit penitere ac dicere. Indulge mihi abba: Tūc respondit illi siluanus. Ergo necessaria est martha marie ppter marthā enim ꝛ maria laudatur. §.lij

Dicebāt de abbate Johanne breuis stature quia dixerit aliquādo fratri suo maior volebam esse securus sicut angeli sunt securi nihil operans: sed sine intermissione seruiēs deo. Et expolians se quo vestitus erat: abijt in heremū ꝛ fecit ibi ebdomadā vnā ꝛ reuersus est ad fratrē suū Ut dū pulsaret ostiū respōdit ei anteꝙ apiret dicēs. Quis es tu: Et ille dixit. Ego sum Joānes. Et respondens frater dixit. Johānes angelus factus est: ꝛ vltra intra homines nō est. Ille vero pulsabat dicens Ego suū: ꝛ nō aperuit ei: sed dimisit eum affligi vsꝙ mane. Postea vero aperiēs ei dixit. Si homo es opꝰ habes iterū operari: vt pascaris Et ille penitē tiā agēs dixit. Ignosce mihi frat qa peccaui. §.liij.

Quidā frater impugnabat a spiritu blasphemie ꝛ erubescebat dicere: ꝛ quoscūꝙ audisset magnos senes: pergebat ad eos vt illis declararet sed mox cū puenisset iterū verecūdabat illis dicere. Cū ergo frequenter ad abbate Poemē veniret vidit eū senex habentē cogitationes: ꝛ dixit ei. Ecce frequēter venis ad me habēs cogitationes: ꝛ sic iterū remeas: tecū illas reportās: Dic ergo mihi fili. quid habes. At ille dixit in blasphemia ipugnat me dyabolꝰ: ꝛ erubescebā dicere: ꝛ mox vt apuit leuior fuit eꝰ impugnatio. Et dicit ei senes. Nō cōtristeris fili. Qñ hec cogitatio ad te venit. Dic. Ego hac cā non indigeo: blasphemia tua sup te sit sathanas Hanc enim causam aīa mea nō vult. Quācūꝙ autē causā noluerit nō diu pmanebit: ꝛ ita sanꝰ factꝰ frater ille discessit. §.liiij.

Dixit abbas moyses p has quattuor res passio gignitur: p abūdātiā esce ꝛ potus ꝛ p sacietatē somni: ꝛ p ociū ꝛ ornatꝰ vestibꝰ icedēdo. §.lv

Dixit abbas Poemē quemamodū iperatoris spatarius semp illi assistit armatꝰ: ita et aīaȝ aduersus demonem huiusmodi oportet esse. semper paratam. §.lvj.

Dixit qdā senex sicut venenat aīalia fortiores herbe vel pigmēta expellunt: ita cogitationes sordidas: oratio cū ieiunio repellit. §.lvij.

Abbas Macharius dū in illa solitudine (in qua solus erat) maneret inferior autem plena esset fratribus sera per viam circumspiciebat et vidit demonem venientem in figura hominis: vestitum tunica linea perforata ꝛ per singula foramina

vascula parua dependebāt ꝛ dixit illi senex. quo vadis maligne: ꝛ respōdit ei. Uado cōmouere fratres hos qui sunt inferius. Cui senex dixit. Et ꝑpter qd tot vascula fers tecum. At ille dixit. Gustū fero fratribus: et ideo tanta fero: vt si vnū displicuerit: ostēdam aliud et si illud nō placet porrigas aliud ꝛ fieri nō potest nisi vnū ex ipsis aliquod placeat eis. Et hec dicēs discessit. Permāsit autem senex iterū viā circūspiciens vsquequo rediret et cū rediret dixit ei Salueris. Dixit ꝛ ille. Quomodo istud mihi verbū dicis: qꝛ oēs mihi cōtrarij facti sunt: ꝛ nullus meis consilijs acquiescit. Et dixit ei senex. Ergo nullum habes amicum. At ille respōdit. vnum habeo amicū vel ipse cōsentit mihi: ꝛ quotiēs me viderit cōuertitur huc atqꝫ illuc. Cūqꝫ nomē eius ab eo requisisset ait. Quia theopēt⁹ dicitur. Discedēte illo mox surrexit abbas Macharius ꝛ descēdit ad inferiorē heremum. Quod cū audissent fratres egressi sunt illi obuiā: ꝛ vnusquisqꝫ sperās quod apud se maneret ꝑparauit se. At ille requirens cellā theopenti ad eū prouectus est. Cūqꝫ cū gaudio illum suscepisset: et essent vterqꝫ simul soli. dixit ei senex. Quēadmodū est tecū fili. At ille respōdit. Orationibus tuis bene sū. Et senex ait. Non te impugnāt cogitationes. At ille respōdit iterū bene sum. Erubescebat enī dicere. Et dixit ei senex: ecce quot annos sum in solitudine: ꝛ ab oibus honoꝛoꝛ: ꝛ in hac etate cum sim senex: molestāt me cogitatiōes mee. Respōdit Theopentus crede mihi abba: quia similiter et mihi faciunt. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnātes fingebat vsquequo totū illi Theopētus cōfiteret. Post hec dixit ei. Quēadmodū ieiunas. At ille dixit ei. vsqꝫ ad nonā. Cui senex ait. Usqꝫ ad vesperam ieiuna: ꝛ de euāgelio vel de alijs scripturis sine cessatiōe sēp aliqd meditare: ꝛ quotiēs tibi aliqua immūda cogitatio superuenerit nūqꝫ deoꝛsum aspicias: sed sursum: ꝛ mox dñs tibi adiutoꝛ est. Et mox ita discessit abbas Macharius in ꝓpriā solitudinem. Iterūqꝫ viā circūspiciēs vidit demonē redeūtem ꝛ requirit. Quo vadis. At ille respondit. Simili modo cōmouere fratres. cū aūt reuertereꝫ requisiuit eū quēadmodū agerēt fratres. At ille dixit Male qm̄ oēs agrestes effecti sunt: et eū quem habui amicum ꝛ obediētem mihi ipse nescio quomodo cōuersus ē: ꝛ iuraui nō ibi accedere nisi post multum tēpus: ꝛ hec dicēs discessit. §. lviij.

Quidā frater requiuit quēdā senē quid faciam pater qꝛ nō possum sufferre cogitatiōes. Cui senex dixit. Ego in hac causa nūqꝫ impugnatus sum Scādalizat⁹ aūt frater ipse, venit ad alterū senē ꝛ dixit ei. Ecce qd mihi dixit ille senex. Scādalizat⁹ sū in ipso qm̄ sup naturā humanā locutus est. Dixit ei ille senex secūdus. Non simpliciter tibi dixit ille homo dei hunc sermonem. Uade ergo ꝛ age penitentiā apud ipsum: vt dicat tibi virtutē verbi illius. Reuersus ergo frater venit ad senē et cepit ei dicere. Indulge mihi abba: qm̄ insipiēter egi vt tibi vale nō dicerem: ꝛ sic egrederer. Sed rogo te explana mihi quomodo nō es impugnat⁹. Dixit ei senex: ex quo factus sum monachus nō satiatus neqꝫ pane: neqꝫ aqua: neqꝫ somno. ꝛ hec cū nō me ꝑmisit habere pugnam quā tu dixisti: et egressus est ab eo frater ille iuuatus ab eo. §. lix.

Interrogāti iterū cuidā sup cogitatiōes dixit abba Poemē. Monach⁹ si vētrē suū ꝛ linguā tenuerit: ꝛ vacationē nō fuerit sectatus cōfidat: qꝛ nō moritur ꝛ viuit in perpetuū. §. lx.

Duo fratres ad abbatem helyam venerūt impugnati a cogitationib⁹ suis ꝛ vidēs eos senex qꝫ essent coꝛpulēti: tāqꝫ ad discipulū suum subridens ait. Uere frater: ego erubesco pꝛo te qꝛ sic enutristi coꝛpus suum: cum certe ꝓfiteate monachum. Palloꝛ enī ꝛ macies cū humilitate decus est monachi. Item dixit: qꝛ monachus edens multum non confidat etiam operans multum: qui autem paruꝫ edit: etiam si parum operetur. confidat ꝛ viriliter agat. §. lxj.

Abbas arsenius dum sederet in cāpo quedaꝫ mulier virgo diues timēsqꝫ deuꝫ: ac ꝑpter ea abbatis Arsenij fama cōperta de romana ciuitate: vt eū videre mereretur aduenit in Alexādriaꝫ. Que cum honorifice a Theophilo fuisset suscepta: ipsius ciuitatis archiepiscopo: rogauit eū quatenus ꝑsuaderet. B. Arsenium: vt eā suscipere dignaret. Ipse igitur ad eū ꝓfectus est dicēs. Quedā mulier romana ꝛ dignitate ꝛ opibus ꝛ opinione ceteras antecellens videre te ac bñdici desiderās de tā lōginqua regione ꝑuenit cui occurras exposco. Sed cū nō acqeuisset occurrere ei Arsenius: illa cognoscēs hoc animalia sua sternere ꝑcepit dicēs. Cōfido in deo meo quia videbo illum: nec ab hac intētione fraudaboꝛ. Non enī hoies veni cōspicere: qꝛ ꝛ i nostra supsunt ciuitate: sed ꝓphetā videre desideraui. Cum ergo venisset ad cellā beati Arsenij cōtigit vt foris illum deambulātem cōspiceret. Ac mox ante pedes eius in faciem pꝛosternitur. Quā ille cū festinatiōe sustētans ita cōpellebat dicens. Si faciē meā tātū videre desideras: ecce ituere. Illa āt pꝛe verecūdia oculos nō audebat attollere. Dicit ei senex. Si quid de meis actibus cōperisti: hoc debueras intueri. Quomodo ergo ꝛ tātum pelagus nauigare pꝛesumpsisti An ignoꝛas te mulierē esse quibus quocūqꝫ nō licet exire. An vt romā rediēs: alijs te feminis gloꝛieris vidisse arseniū vt fiat peruium mare ad me venientium feminarū. At illa respondēs ait. Si vult deus nullā huc peruenire ꝑmittit. Sed vt pꝛo me oꝛes ꝛ in memoꝛia me habere digneris exoꝛo. Cui arseni⁹ dixit. Oꝛo deuꝫ meū vt deleat tuā ex coꝛde meo memoꝛiam. Quo illa verbo percepto in ciuitatē regrediens egritudine pꝛe tribulatione coꝛrepta est. Ad quam cum visitationis causa venisset episcopus: et quid rei esset inquireret. Illa sermonem senis quē vltimum de memoꝛia sui dixerat enarrauit: ac ꝑpterea se velle moꝛi pꝛe tristicia confitetur: sed epūs tali eam consolatur alloquio. Nunquid nescis te esse mulierem. Et qꝛ per feminā solet inimicus ho-

minem impugnare:ideovultum tuū de corde suo de
lere dixit. Illam pro aīa tua dn̄m deprecatur. Qui
bus verbis mulier recreata est. §.lxij.

Dicebat abbas moyses. Si voluerit impera
tor inimicoꝝ ciuitatē aliquā expugnare pri⁹
escam eorum ꝛ aquā interdicit:ꝛ ita inimici eius fa
me ac penuria cōpulsi subijciunt se regno eius. Et
ita passiones carnales si in ieiunio ꝛ fame depresse
fuerint decrescunt:ꝛ nō sunt fortes aduersus animā
Quis em̄ tā fortis vt leo. Et tamē propter ventrē
suum intrat in caueam et omnis virtus eius humi
liatur. §.lxiij.

Quidam iuuenis volebat renūciare mundo ꝛ
frequēter egressum reuocabāt eū cogitatio
nes. inuoluētes eum varijs negocijs. Erat enim di
ues. Una ergo die egressū eū demones circūdede
runt ꝛ multum puluerem ante eū excitauerūt. Ille
vero cōfestim expoliās se ꝛ iactās vestimēta sua cur
rebat nudus ad monasteriū. Declarauit autē de⁹
vni seni dicēs. Surge ꝛ accipe athletā meū. Exur
gens ergo senex:obuiauit illi nudo ꝛ cognoscēs cau
sam admiratus est:ꝛ dedit illi habitum monachalē
Quādo aūt veniebāt aliqui fratres ad ipsum senē
perquirere eū de cōditionibus varijs. respōdebat
eis de renunciatione autem sciscitātibus dicebat.
Hunc requirite fratrem:q: ego ad renūciationem
ipsius nondum perueni. §.lxiiij.

Quidam frater renūciauit seculo ꝛ cum disper
sisset res suas pauperibus:quedam sibi reti
nuit ꝓpria rōne ꝛ venit ad abbatē Anthonium. Qd̄
cum senex cōperisset dixit ei. Si vis vade in vico et
eme tibi carnes:ꝛ impone tibi corpori tuo nudo et
veni ad me. Cum ergo hoc fecisset frater tam canes
q̄ aues omne corpus suum ꝓpter carnē rapiēdā:tā
dētibus q̄ vnguibus diruperunt. Cū ergo venisset
ad Anthoniū requisitus est si fecisset qd̄ preceperat
Illo aūt demōstrāte corpus suū laceratum dicit ei
sanctus Anthonius. Quicunq̄ renunciant seculo ꝛ
volunt adhuc habere pecunias:sic a demonibus la
cerantur. §.lxv.

Quidam frater requisiuit senē dicēs:vis vt te
neā mihi duos solidos ꝓpter infirmitatē cor
poris. Et vidēs senex cogitationes eius q̄ vellet re
tinere eos dixit:retine. Reuersus ergo ī cellā frater
cepit cū cogitationib⁹ proprijs colluctari dicēs. Pu
tas benedixit mihi senex an non. Exurgēs ergo ve
nit ad senē rogās ꝛ dicēs:ꝓpter deū dic mihi verita
tem:q: cōturbor a cogitatiōibus meis:ꝓpter illos
duos solidos:dixit illi senex. Quia vidi cogitationē
tuā volētē retinere eos dixi tibi vt retineres:nā nō
est bonū vt plus teneas q̄ necesse est corpori:duo q̄
solidi sunt spes tua ꝛ si ꝯtigerit vt pereāt:nūqd de⁹
nō cogitat de nobis. Iacta ergo cogitationē tuam
sup deū:qm̄ ipsi cura est de nobis. §.lxvj.

Quidā monachoꝝ tm̄ euāgeliū possidēs ven
didit illud ꝛ esurietib⁹ dedit:dignū memorie
imitans sermonē:ipsum inquit verbum venundedi
quod mihi semper dicebat vende que possides ꝛ da
pauperibus. §.lxvij.

Cum quidā vir rogaret abbatē Agathonē vt
pecuniā illi⁹ susciperet in ꝓpria rōne:nolebat
ille dicēs:non est necesse mihi q: opa manuū meaꝝ
me pascunt cū aūt ille persistēs diceret vel propter
indigentes dignare suscipere:respōdit. Duplex ve
recundia:est quia non indigēs suscipio ꝛ aliena pre
stans vane glorie subiacebo. §.lxviij.

Dicebat abbas paulus si aliquas res volue
rit monachus in cella sua habere preter eas
sine quibus non potest viuere frequēter cogitur de
cella sua egredi:ꝛ ita a demone decipitur. Hec autē
ipse Paulus obseruās in vna quadragesima cum
sextario lenticule ꝛ paruo aque vasculo ꝑdurauit:ꝛ
vnā mattā faciēs eādem texebat et retexebat ne tā
tūmodo foris exiret. §.lxix.

Abbas macharius cū esset in egypto ꝛ egres
sus fuisset de cella sua reuersus inuenit quen
dam furātē id quod in cella sua habebat. Stetit er
go ꝛ ipse tāq̄ peregrinus:ꝛ caricauit animal cū illo
cum multa reliquie ꝛ perduxit dicēs. Nihil in hunc
mundum intulimus. dominus dedit dominus ab
stulit:sicut ꝛ ipse voluit:ita factum est. Benedictus
dominus in omnibus. §.lxx.

Quidam frater veniēs ad cellā cuiusdam ma
gni senis ingrediebatur ꝛ furabaꝩ ei victum.
Cū autē videret senex nō arguebat illū sed ampli⁹
operabatur dicens. Puto frater ille necesse h̄z. Ha
bebat aūt grādes tribulationē senex ex penuria pa
nis. Cū aūt idē senior moreret:ꝛ circūdedissent eū
fratres. Ille vidēs eū fratrē q̄ solebat furari ei pa
nem suū dicit ei. Accede huc ad me frater:ꝛ apphē
dit manū eius:ꝛ osculatus est dicēs. Gratias ago
manib⁹ istius fratris q: per eas arbitror me intra
re in regnū celoꝝ. Ille aūt cōpunctus de hoc verbo
et agens penitētiā factus est ipse strēnuus mona
chus ex actibus senis quos vidit. §.lxxj.

Abbas agathon dispensabat semetipsū ꝛ in
omnibus cum discretione pollebat tā in ope
re manuum suarum:q̄ in vestimento. Talibus enim
vestibus vtebatur vt nec satis bona nec satis mala
cuiq̄ apparerent. §.lxxij.

Dixit quidā senex. ira ꝑ has q̄ttuor res exur
git ꝑ cupiditatē ꝛ auariciā dādi et accipien
di:ꝛ si quisq̄ velit suā defendere sentētiam:ꝛ si quis
vult se honoribus sublimari:ꝛ si quis se doctorē esse
et plus omnibus sapiētē sperat. Ira etiā per hec
quattuor humanos sensus obscurat. Si odio ha
buerit homo proximū suum aut si illi inuiderit:aut
si pro nihilo duxerit:aut si detractauerit. Passio
nis autem huius retributio quattuor modos ha
bet. Primum ex corde. Secundum ex facie. Tertiū
ex lingua. Quartū ex facto. Si ḡ poterit q̄s ita por
tare malū vt ne ingrediaꝩ i cor nō ꝑuenit vsq̄ ad fa
ciē. si aūt venerit in faciē:custodiat ne loquaꝩ illud
Quod si locutus fuerit vel hoc custodiat ne reddat
in facto:sed mox dimittat. Tres em̄ gradus sūt ho
minū in passiōe ire. Nā cuiuolūtarie nocet ꝛ iniuria

tur et parcit proximo suo hic secundum naturam christi est. Qui autem non ledit nec ledi vult hic secundum naturam ade est. Qui vero nocet aut iniuriatur aut calumniam ingerit: aut vsuras exigit: hic secundum dyabolum est. §.lxxiii.

Quidam ex fratribus passus ab alio iniuriam venit ad abatem Sysoyum: et contumelie genus exponens addebat. cupio me vindicare pater. Senex autem rogare eum cepit: vt relinqueret deo vindictam. At ille inquit. Non desistam nisi fortiter dimicauero. Cui senex ait. Quatenus semel hoc in animo statuisti vel nunc oremus. Exurgens autem senex: his verbis cepit orare. Deus iam nobis non est necessarius vt pro nobis sit sollicitus: quia nosipsi: sicut frater iste dicit: vtlumus et possumus nos vindicare: quod cum ille frater audisset ante pedes senis effusus veniam postulabat: promittens se cum illo cui irascebatur nunquam deinceps certaturum. §.lxxiiii.

Quidam frater dum ab altero iniuriaretur venit et nunciauit seni. Cui ille respondit. Satisfac cogitationi tue quoniam non vult te frater iniuriari: sed peccata tua. Nam in omni tentatione que tibi contingit per hominem non arguas eum: sed tantum modo dic: quia propter peccata mea contingunt mihi hec. §.lxxv.

Dicebat frequenter abba Poemen malicia nunquam te exuperet. Si quis tibi malum fecerit tu illi bonum redde: vt per bonum vincas malum. §.lxxvi.

Quidam frater quotopluseum aliquis iniuriabatur aut deridebat: tanto plus ille gaudebat dicens Isti sunt qui nobis occasionem prebent ad profectum: nostrum qui autem beatificant nos conturbant animas nostras. Scriptum est enim: quoniam hi qui beatificant vos: decipiunt vos. §.lxxvii.

Alter senex: si quis detraxisset et ille festinabat (si vicinus ei erat) per seipsum bene illum remunerare. Quod si longius manebat transmittebat ei munera. §.lxxviii.

q Quidam frater rogabat abbatem Sysoyum dicens. Si latrones aut Barbari super me irruerint: occidere me volentes: et ego si preualere potuero: iubes occidam eos? Cui ille respondit. Ne facias omnino: sed totum et deo committe: Quicquid enim tibi aduersi contigerit. profitere hoc tibi propter peccata tua venire: Diuine enim dispensationi debes totum ascribere.

§.lxxix.

Erat quidam heremita magnus in monte qui dicitur adhlibeus: et venerunt super eum latrones. Cum autem ille vocem fecisset de vicinis locis fratres alii confluentes: comprehenderunt eos Quos transmissos in ciuitatem iudex misit in carcerem: fratres ergo illi mesti facti sunt: quia propter ipsos latrones traditi essent iudici: et venientes ad abbatem Poemenem renunciauerunt eis factum: qui scripsit ad heremitam. Si recordareris primam prodictionem nunquam secundam perpetrasses. Quo ille sermone cum compunctus esset in omni illa regione nominatus et per multum tempus de cella sua exiens surrexit statim: et venit in ciuitatem et exutiens latrones publice de carcere liberauit eos a tormentis. §.lxxx.

Cuiusdam philosophi discipulus peccauit et cum sibi indulgeri vellet dicit ei philosophus Non tibi indulgeo nisi in his tribus annis portaueris onera aliorum. Cui reuerso post tres annos. cum iam peccato satisfecisset. Dicit ei philosophus. Nec nunc tibi adhuc indulgeo nisi alii tribus annis dederis his mercedem: qui te iniuriis et conuitiis affligunt. Quod etiam cum ille complesset: dicit ei magister suus. Veni modo et ingredere athenensium ciuitatem vt illic sanpientiam possis discere. Erat autem ibi quidam senex sapientia studiosus: et sedebat ad portam omnesque ingredientes experiendi causa conuitiis affligebat: qui cum idem iuueni illic ingredienti faceret ille exorto cachinno risit. Cui senex ait. Quid est hoc quod agis ego tibi iniurior et tu rides? Cui iuuenis ait. Et non vis vt rideam: cum tribus annis mercedem dederim vt hoc paterer. quod hodie a te gratis patior? Tunc senex dixit ei. Ingredere ergo ciuitatem quia dignus es. Hoc autem solebat abbas Iohannes referre et his ipse addebat dicens. Hec est porta dei per quam patres nostri per multas tribulationes et iniurias ingressi sunt ciuitatem dei. §.lxxxi.

Quidam frater requisiuit senem dicens. Da mihi paternam rem: quam custodias et saluer per eas. Respondit ei senex: si potueris iniuriari: et affici conuitiis: et portare ac tacere. magna est hec res et super alia mandata. §.lxxxii.

Interrogantibus quibusdam fratribus abbatem Moysen vt de sermone quo hortatus est discipulum suum zachariam: eis aliquid diceret Tunc ille pallium suum deposuit subtus pedes suos et conculcauit illud et dixit. Nisi quis si fuerit conculcatus monachus esse non potest.

§.lxxxiii.

Dicebat abbas Macharius. Ille vere est monachus qui se in omnibus vincit. Nam si quis alium arguens ad iracundiam mouetur propriam passionem implet. Nec enim vt alterum saluet seipsum debet perdere.

§.lxxxiiii.

Quendam fratrem sub presentia abbatis Anthonii alii fratres collaudabant sed cum tentasset eum senex: repperit quod non sufferret iniurias Et dixit ei senex. Tu quidem frater similis es edificio quod quamuis habeat ingressum ornatum per posticia tamen a latronibus expugnatur.

§.lxxxv.

Quidam frater requisiuit abbatem Isaac dicens. Abba: quare te ita demones timent: Respondit senex. Ex quo factus sum monachus: statui apud me: vt iracundia mea foris guttur meum non procederet: et ideo timent me demones.

§.lxxxvi.

CUm venisset quidam de patribus ad abbatē
Achilem vidit cum sanguinem expuentē. Et
requisiuit quid hoc esset. At ille respondit. Sermo
erat fratris qui me cōtristauerat ꝛ repugnaui vt nō
illum dicerē. sed petiui dominum vt tolleretur a me
ꝛ factus est ille sermo sanguis in ore meo: ꝛ postquā
expui requieui. Sed et ipsam tristiciam ꝛ sermonē
istum oblitus sum. §. lxxxvij.

QUidā fratres venerunt ad quendam sanctū
senem sedente in solitudine: ꝛ inuenerunt in-
fantes pecora pascentes: ꝛ aliquotiēs inter se loquē
tes verba turpia. Postq̄ autē de singulis cogitatio
nibus requirētes a sene acceperūt responsum: dicūt
ei. Quemadmodū potes sustinere abba voces infan
tium istorū: vt quid nō precipis eis vt nō ita vocife
rēt. Et dicit eis senex. In veritate fratres plurimos
dies habuit cogitatio mea volens illis aliquid dice
re: sꝫ redargui memetipsum: reputans. mihi. Si pa-
ruū hoc non porto: quomodo si maior mihi tempta
tio aduenerit portabo. Et ideo illis nihil dico: vt
fiat mihi consuetudo portandi. Itē dixit. Si quis
linguā suā nō tenuerit in tpe ire: nec passionē car
nis sue aliquando poterit continere. §. lxxxviij.

ABbas Iohānes dū sederet inter fratres ꝛ
singuli cum de proprijs cogitationibus inqui
rerēt: atq; ille respōsū omnibꝰ daret. Quidā senex
ex inuidia dicit ei. Sic ē hic Iohānes quomodo mu
lier meretrix ornās semetipsā vt cōgreget sibi ama
tores. Cui abbas Iohannes ait. Uerū dicis abba:
ꝛ nō est aliter. nā ꝛ hoc ipsum deꝰ tibi reuelauit. Re-
spōdit illi iterū ille senex dicēs. Nā ꝛ vas tuū Iohā
nes veneno plenū est. At Iohā. ait illi: Sic est Abba
vt dixisti ꝛ hoc dicis. quia illa tantummodo que de
foris sunt vides. si ea que intrinsecꝰ sunt videres quā
to plus haberes quod diceres. Et post hoc q̄dā ex
discipulis eius dixit ei: nō es cōturbatꝰ abba in ver
bo senis huiꝰ. Cui ille respondit non sed sicut sum
de foris ita sum deintus. §. lxxxix.

ERat quidam senex in egypto ꝛ anteq̄ veni-
ret illuc abbas Poemen: grandem veneratio
nem habebat ab omnibꝰ. Cum autem abbas Poe
men de scithia illuc subijsset: multi relicto illo senex
veniebant ad hunc: ꝛ propterea cepit illi inuidere
ꝛ detrahere. Quod audiens abbas poemen contri-
status est: et dixit fratribus suis. Quid facimus q:
in tribulationem miserunt nos homines vt illum se
nem tam sanctum relinquerent et nos qui nihil su-
mus respicerent. Quomodo sanabimus hunc virū
magnum: venite ergo faciamus paucas escas ꝛ por
tantes pergamus ad eum: ꝛ parum vini ac pariter
cum eo gustemus: forsitan in hoc possumus animū
eius placare. Profecti ergo pulsauerunt ostiū eiꝰ
audiens vero discipulus illius senis dixit. Qui estis
At illi dixerunt. Dic abbati tuo quoniam Poemē
venit vt benedicatur ab eo. Quod cum ille per disci
pulum suum audisset. Respondit ad eum. Uade
hinc non enim mihi vacat. illi tamen restiterunt in
isto dicentes. quia non hinc discedimus nisi digni
fuerimus adorare eū. Quorū cū ille humilitatē ꝛ pa
tientiā peruidisset compunctus aperuit ostium: et
osculantes seinuicē gustauerūt pariter. Dixit ergo
eis ipse senex. In veritate nō sunt ea sola que audiui
sed et sentupla opera vidi in vobis. Et ab illo die
amicus charissimus factus est ei. §. xc.

ABbas mutues aliquādo edificauit sibi cel-
lulam in loco qui dicitur Eracleona. Et dū
ibi a multis molestaretur: alterū locū introgressus
est ꝛ similiter etiā ibi construxit habitaculū. Sed p
insidias dyaboli quidā frater inuentꝰ est ibi: qui per
inuidiā semper irā cū eo habuit propter qḋ surrexit
inde: ꝛ ad propriā reuersus est vicum: ꝛ fecit sibi illic
quoq; cellulam: ꝛ reclusit se in eā. Post tēpus aūt
aliquantulū congregati sunt senes de illo loco vnde
egressus ē. Deducentes secū illū fratrē: cū quo ha-
buit litem quatenus rogarēt eū vt rediret ad cellā
suam. Postq̄ autē in vicinū locū venerunt: tā melo
tes suas q̄ illū fratrē ibidē dereliquerunt. Ipsi ve
ro profecti sunt ad senē. Et pulsantibꝰ illis: aperta
fenestra respexit eos: ꝛ cognouit ꝛ dixit eis. Ubi
sunt melotes vestre. At illi responderūt. Ecce hic in
vicino sunt vna cū fratre illo: qui tecū irā habebat.
Hoc postq̄ senex audiuit ꝛ illos cognouit: p gaudio
ostiū p qḋ igressus fuerat cū securi cōfregit: ꝛ egres
sus cucurrit vsq; ad locū vbi erat ille frater: ꝛ cepit
ipse prior penitentiā apud eū agere: ꝛ amplexatꝰ est
eū. Et introduxit illos in cellā suam: ꝛ per tres dies
conuiuatus est cum eis qui nunq̄ habebat consuetu
dinem vt ieiunium solueret. Et postea surrexit et
profectus est cum illis. §. xcj.

ABbas agathon solebat dicere. Nunq̄ litem
habens cum aliquo dormiui: sed nec permisi
aliquem mecum litem habentem dormire: quantū
ad virtutem meam pertinuit: nisi prius cum illo in
pace reuerteret. §. xcij.

ERant duo senes in vna cella pariter sedentes
et nunq̄ inter se vel qualemcūq; parum in cō
tentione habuerūt. Dixit ergo vnus ad alterū. Fa
ciamus vel nos vnam litem sicut ꝛ alij homies. At
ille alter dixit ei. Nescio quēadmodū fit lis. Dicit
ei ille. Ecce ego pono laterem in medio ꝛ dico quia
meus est: ꝛ tu dic: quia non est tuus sꝫ meus: ꝛ ex hoc
fit contentio ꝛ rixa. Et cum posuissent laterē in me
dio dicente vno quia meus est: ille alter primo respō
debat ego meum esse spero. Cū ille alter iterum di
ceret non est tuus sed meus tunc ille respondit. Et
si tuus est tolle illum Quo dicto non inuenerunt
quemadmodum litigarent. §. xciij.

QUodam tempore orāte beato Machario ab
bate vox ad eum personuit dicens. Macha-
ri nedum mensuram duarum mulierum peruenisti:
que in proxima habitant ciuitate. Quo audito: se-
nex exurgens arrepto baculo in desinatam perue-
nit ciuitatem. Cumq; ostium quesite domus atq; in
uente pulsaret: egressa vna ex illis cum magna exul
tatione eum suscepit. Quas vtrasq; senex conuoca-
tas ita est allocutus: propter vos tantum laborem

veniens ex solitudine lõginqua sustineo:vt: opera vestra cognoscerẽ:que mihi vos cõdecet enarrare. Cui ille sic dixerũt. Crede nobis sanctissime pater quia nec p̃senti nocte a maritorũ lectulis fuimus separate. Qualia ergo opa a nobis exq̃ris. Sed senex in p̃cibus persistebat vt ei vite sue ordinẽ declararent. Cui tũc ille compulse dixerunt Nos nulla inter nos sum⁹ cõsanguinitatis affinitate cõiuncte Contigit aũt vt duob⁹ fratrib⁹ iungeremur. ꝛ cum his quindecim annis in domo vna pariter p̃manẽtes neq̃ turpe verbũ altera dixit ad alterã:neq̃ litem. aliquando cõmisimus. sed in pace hacten⁹ vixim⁹ ꝛ consensuz tractauimus:quatenus pariter relictis. maritis:in ꝯgregatione religiosarũ virginũ p̃ficisceremur:ꝛ multis p̃cibus hoc a cõiugib⁹ nõ valuim⁹ obtinere. Quo nõ adepto inter nos ꝛ deum posuimus testamẽtũ:vt vsq̃ ad mortẽ nostrã seculare verbum nõ loqueremur omnino. Que cuz audisset beatus Machari⁹ dixit. In veritate nõ est virgo neq̃ maritata neq̃ monach⁹:neq̃ secularis. sed de⁹ tãtũ p̃positũ querit:ꝛ spiritũ vite oib⁹ ministrat §.xciiij.

FRater quidã erat in cõgregatiõe inquietus ꝛ frequenter mouebatur ad iram. Dicit in se ipso. Vador ꝛ solus habito in aliquo loco:et cum nõ habeo cum quo dicam vel audiam:ero quietus:et quiescit a me passio ire. Egrediens ergo manebat in spelũca solus. Vna autem die implens sibi suriculam aque:posuit ibi in terram. Contigit autem vt subito versaretur. Ille vero implebat secundo. Et iterũ versa est. Deinde tertio implens posuit. Et iterum versa est. Qui comotus furore tenuit vasculum ꝛ fregit. In se autem reuersus cognouit q̄ ab eodem demone iracũdie sit illusus:ꝛ dixit Ecce ꝛ solus sum ꝛ vincit me. Reuertar ergo in cõgregationẽ q̄ vtiq̃ labore ꝛ patiẽtia opus est maxime dei adiutoriũ. Et exurgẽs reuersus est in locũ suũ. §.xcv.

BEatus macharius de semetipso referebat dicens. Dum essez iuuenis:ꝛ tamen in cella residerem:inuitũ me tenẽtes clericũ ordinauerunt in vico. Cũ aũt ibi essez nolẽs:sed in solitudinez refugissem ꝛ quidã mihi secularis ope meo vẽdito ministraret: ꝯtigit quãdã virginem p̃ stuprũ vẽtris on⁹ accipere. Que dũ a parentib⁹ a quo fuisset ꝯpressa requiriť. Dicit illa Anachoreta ille noster hoc in me scel⁹ p̃petrauit. Egressi vero parentes puelle cõp̃hẽdentes me:suspenderunt meo collo vasa fictila ꝛ p̃ singulas semitas circũducebant me cede mactãtes atq̃ insup̃ his vocibus vna cum cachinno insultantes hic monachus filie nostre vim intulit. Cũq̃ me vsq̃ ad necem fustibus pene mulctassem:quidam. ex senioribus dixit. Vsquequo hunc p̃egrinum monachum cedẽdo interficitis. Sed ꝛ mihi ministrãti ꝛ rubore p̃fuso iniurias irrogabãt dicẽtes. Ecce q̃d fecit tuus sanctus:cui tu testimonium perhibebas parentes aũt puelle dixerunt:nulla hunc ratione dimittimus. nisi p̃ alimentis puelle p̃stãdis aliq̃s p̃ ipso satisfactor accesserit. Q̃d dũ ministrãti mihi vt faceret innuissez;interposita me sua fide suscepit Itaq̃ regressus ad cellulã:quãtascũq̃ inueni sportellas ei cõtribuebã:quib⁹ vẽditis:victuz mihi coniugiq̃ mee ministraret. Dicebã aũt. Ecce machari inuenisti tibi vxorẽ:necesse est ergo amplius operari:vt eã valeas enutrire. Et tã diebus q̃ noctibus op̃abar:vt ei victum ministrarẽ. Sciebã eñ q̄ deus iudex ꝛ testis est in oibus. Sed qñ illi tp̃s pariẽdi aduenit:diebus plurimis magnis stridoribus cruciata parere nõ potuit. Que quid rei esset:ab obstetricibus requiriť. Illa vero r̃ndit. Quia anachorete illi causam nõ habenti:crimẽ imposui. Nã me iuuenis vicinus noster ille cõpressit:qd̃ cuz ille qui mihi ministrabat audisset:gaudio repletus festinus aduenit dicens:infelicem illã puellã priusq̃ fateretur q̄ tibi calumniã frustra cõtexit: parere nullatenus potuisse vociferans:sed et oẽs vicinos postulãs venire:et ad te me misit veniam ad te postulare. Que ego cognoscẽs ne me ipsi hoies molestarent festin⁹ abscedens in scithia perueni ꝛ hec est causa nostri ad ista loca aduenit. §.xcvj.

QVidã frater requisiuit abbatem Poemenẽ dicens. Quid faciã pater qñ ꝯturbor a tristitia. Dixit ei senex. Neminem pro nihilo despicias nullum cõdẽnes:nulli detrahas. et dabit tibi dominus requiem. §.xcvij.

DIcebat abba poemẽ de abbate Isidoro q̄ solus ipse se cognouisset. Nã quotiẽs illi cogitatio sua dicebat:q̄ magn⁹ es:tunc et ipse respõdebat ad se:nunq̃d talis sum qualis antonius: aut certe abbas Pambo:vel reliqui patres q̄ deo placuerunt:quotiens ergo hec cogitabat:requiescebat Quãdo vero inimicus cõturbans eũ suggerebat ei desperationem:et penas dicẽs quoniã post hec oia iturus es in tormenta dicebat iterum ipse: q̄ etsi ego in tormenta mittar:tamen vos subtus me inuenio. §.xcviij.

ABbati moysi frequẽter apparuerunt spirit⁹ mali dicentes. Preualuisti nobis Moyses: ꝛ nihil tibi possum⁹ facere. et quotiens te in desperationem humiliare volum⁹ exaltaris quotiens autem exaltaris: ita te humilias: vt nullus de nobis accedat ad te. §.xcix.

CVm quidam abbatẽ sisoyum frequenter talem sermonẽ requireret:q̃d faciã pater qñ cecidi respõdit surge. At ille respõdit. Exurrexi. Et iterũ se cecidisse confessus est Ait senex Et iterũ surge. Cuz autẽ frater frequenter se surrexisse: ꝛ frequenter se cecidisse narraret:eodẽ sermone senex vtebať exclamans. Nõ cesses exurgere fili. Cui frater. Vsq̃ quo possuz surgere pať explana. Tũc senex ait Quousq̃ aut in bono opere aut in malo dep̃rehensus occumbas. In quo enim opere homo dep̃rehensus fuerit in eo iudicabitur. §.c.

QVidam senex tentabatur a cogitationibus grauiter per annos decem:ita vt iam desperaret dicens. Perdidi iam animam meam:si quatenus semel perij:iam reuertar ad seculum. Cum autem proficiscerentur:venit ad eum vox dicens. De

cem anni in quibus certasti corone tue erunt: Reuertere ergo in locum tuum: et ab omni mala cogitatione libero te. Et statim regressus permansit in incepto opere. Non est ergo bonū desperare se quēq̄: propter cogitationes. Ille enim magis nobis coronam prouident: si vtiliter eas pertractantes transierimus. §.cj.

Quodam tempore abbas antonius dum resideret in heremo spiritu tēptatus accidie dicebat ad deum. Domine saluari desidero: sed cogitationes varie non me permittunt. Quid faciam in tribulatione mea vel quomodo saluari valeā: Dignanter ostende. Et post paululū surgens quendā sibi similē conspicatur: sedentē torquentē funiculus et surgentē ex opere et orantem. Erat autē ad emēdationē angelus Antonij destinatus. A quo etiam hunc sermonē audiuit. Et tu ita faciēs Antoni: saluaberis. At ille summo gaudio cumulatus: accepta confidentia: saluatus est. §.cij.

Quidam frater requisiuit senem dicēs. Quid faciam pater: qm̄ nulla opera facio monachi sed in negligentia constitutus comedo: et bibo et dormio: et de hora in horam transgredior de cogitatione in cogitationē: et propterea contristor et deficio: Cui senex ait. Tu sede in cella tua: et fac quod potes sine perturbatione animi: et confide in deum quia qui sedet in cella sua propter deum inuenief in loco illo vbi est abbas antonius. §.ciij.

Alter frater requisiuit abbatem Achillem dicens. Cur sedens in cella mea patior accidiam: Cui senex ait. Quia necdum vidisti requiem filii: quam speramus: neq̄ tormenta que timemus. Si enim ea diligenter inspiceres. Etiam si vermib⁹ plena esset cella tua vsq̄ ad collum: tu tamen in ipsa iaceres sine accidia. §.ciiij.

Quidam frater abbatem Anthonium requisiuit dicens. Quid obseruādo deo placebo. Respondit senex: Quod demando tibi custodi. Quocūq̄ vadis deum semper habeto pre oculis tuis. Et quodcunq̄ opus exerces: sume ex diuinis scripturis exempla: et in quocunq̄ loco resederis ne inde citius mouearis: sed patiēter in eodem loco cōsiste Hec tm̄ tria custodiēs saluus efficieris. §.cv.

Quidam frater cū expetisset sermonē ad abbatem Moysen dicit ei senex. Uade et sede in cella tua. Cella aūt tua oīa te pōt instruere: si ibi permanseris. Sicut em̄ piscis ex aqua eductus statim moritur ita et monachus perit si foris cellam suam voluerit tardare. §.cvj.

Quidam frater requisiuit abbatem. Poemenē. Si melius est remotius an cum aliis manere. Respondit senex homo si seipsum reprehēdit: vbicq̄ potest persistere. Si aūt se magnificat nusq̄ stat: sicut scriptum est. Qui se existimat aliquid esse cum nihil sit: ipse se seducit. Quicquid enim boni fecerit homo: ne exultet in eo: quia mox perdet illud. §.cvij.

Aliquando venit ad abbatē zenonem: in Syriam aliquis frater egyptius: et cepit cogitationes proprias accusare pñte sene. Ille autē admirās dixit. Egyptij virtutes quas habēt celāt et vitia q̄ nō habēt manifestant. Syri aūt et greci virtutes quas nō habēt pdicāt: et vitia que habent abscondunt. §.cviij.

Quidam senex dixit qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur: non parū anime damnū patit: qui aūt penitus ab homib⁹ nō honoratur: desuper gloriā a deo accipiet. Idē dixit fieri nō pōt vt simul et herba nascat et semē. Ita ipossibile est vt laudē et gloriā secularium habētes simul et et fructum faciamus celestē. Idē dixit. Sicut thesaurus manifestus minuetur: ita et virtus deperit publicata. Nā sicut cera a facie ignis soluitur: ita et aīa per laudē resoluta perit ab intētione sua. Idem dixit. Qñ cogitatio vane glorie vel superbie te impugnat: perscrutare teipsum si oia dei mandata seruasti: si inimicos tuos diligis: si gaudes i gloria inimici tui: et cōtristaris in deiectione eius: si apud te habes: qm̄ seruus inutilis sum et plus oībus hominibus peccans: et neq̄ tūc tm̄ aliquid grande sapias tanq̄ aliqd boni feceris sciēs q̄ elata cogitatio oia illa bona dissoluit. §.cix.

Quidam senex cum venisset ad aliū senē: dicit ei. Ego iam mortuus sū seculo huic. At ille alter respondit. Ne cōfidas in teipsum: donec egrediaris de corpore hoc. Nā et si tu dicas: qm̄ mortu⁹ sum: diabolus tm̄ necdū est mortuus: cuius innumerabilia sunt artis mala. §.cx.

Dicebant de quodā sene q: fuerit quinq̄ginta annos nec panē comedēs nec facile aquam bibens. Et dicebat q: extinxi fornicationē: et auariciam et vanam gloriam. Et veniens ad eum abbas Abraam audiens q̄ hoc dixisset: dixit ei. Tu dixisti hūc sermonē. Et ille respōdit. Etiā dixit ei abbas Abraam. Ecce intra in cellas tuā et inuenies sup mattam tuā mulierē potes non cogitare q: mulier est Et ait. nō sed repugno cogitationi mee vt nō tangam illā. Dicit ei abbas Abraā. Ecce nō interfecisti fornicationē: q: viuit passio ipsa: sed alligata est Iterū si ābulas in via et vides lapides. et testas vasorū et inter ipsas iacēs aurū potes mente tua aurū quod vides velut lapides reputare. Et rñdit non. Sed resisto cogitationi mee ne colligam illud: et dicit ei Abraam. Ecce ergo viuit passio: sed alligata est. Et dixit iterum abbas Abraam. Si audiueris de duobus fratrib⁹ q: vnus diligit te et bona loquitur de te alt⁹ aūt odit et detrahit tibi et venerint ad te vterq̄: eq̄liter suscipis: et dixit Nō: sz extorqueo animo meo vt similiter benefaciam ei qui me odit sicut et illi qui diligit me. Et dixit ei Abraā. Uiuunt ergo passiones: sed tantūmodo a sanctis viris quo dam modo ligantur. §.cxj.

Quidam senex habitabat in inferioribus partibus heremi: et sedebat quiescens: vnus autem secularis religiosus ministrabat ei. Contigit

autem ut filius secularis istius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem: vt veniret in domum suã: ⁊ faceret orationẽ pro infante. Exurgens aũt senex ambulabat cũ eo. Ille autẽ precessit ⁊ ingressus in domũ suã dixit. Venite in occursum anachorete. Quos cũ vidisset de longe egressos cũ lãpadib⁹ sensit q̄ ad se venirẽt. Despolians itaq; se vestimẽta sua misit in flumẽ: ⁊ cepit ea lauare stans nudus. Ille aũt qui ministrabat ei erubuit ⁊ rogauit hoĩes dicẽs. Reuertimini senex em̃ noster sensũ perdidit. Et veniens ad eũ ait illi. Abba ad quid h fecisti? Oẽs enim qui te viderunt dixerunt quia demonem habet senex. Cui ille Et ego hec volebam audire. f.cxij.

Cum quidã iudex prouincie abbatẽ Moysen vellet adorare: audiẽs ille fugiebat d loco suo Et cum obuiã forte illi fuisset: requisiuit iudex ab eo dicens. Dic nobis: vbi est cella abbatis Moysi? At ille respondit. Quid illũ vultis videre hominẽ stultũ ⁊ hereticum. Quod cũ audisset iudex veniẽs ad ecclesiã: retulit clericis dicẽs Ego quidẽ diuersa audiẽs de abbate Moyse: volui ab eo benedici: sed quidã veniẽs mihi obuiã monachus retulit de eo q̄ esset hereticus. Qd cũ audissent clerici cõtristati sunt. Et ceperũt interrogare eũ qualis esset monachus ille: qui hoc ei dixisset. Ille autem respondit. Senex erat et veterrimis indutus vestimentis lõgus ⁊ niger. Et tũc cognoscẽs ex relatiõe coꝝ q̄ ipse erat Moyses: satis mirat⁹ discessit. f.cxiij.

Abbas Sysosius cum habitaret in mõte in quo erat beatus Anthonius reclusus quidã secularis ad eũ cũ filio ꝓprio pcipiẽde bñdictionis gratia pperabat. Contigit aũt vt infans moreretur in via. Quẽ pater sine vlla pturbatione mẽtis sublatũ cũ fide portauit ad senẽ: ingressusq; cellulã tã se q̄ infantẽ piecit in terrã: vt est moris postulãtiũ benedictionẽ. Oratione aũt expleta exurgẽs pater egressus est: filij corpusculo derelicto ante pedes abbatis. quẽ cũ adhuc senex orãdi causa iacere speraret: surge inquit fili ⁊ egredere defunctum enim esse nesciebat. Confestimq; puer exurgens egressus est. Cumq; vidisset pater eius: obstupuit egressusq; in cellulã adorato senẽ: tã cãm filij q̄ luctũ cũ fide narrauit. Sz senex valde mestus effectus est: nõ em̃ a se quicq̄ tale volebat audiri factũ. Sed per discipulũ suũ homini illi ne cuiq̄ vsq; ad trãsitũ suũ hec diceret imperauit. f.cxiiij.

Cum quidam secularis in ecclesiam veniens ab immundo spiritu teneretur: ⁊ cũ omnes orationem fecissent: ⁊ nullatenus spiritus immundus ab eo egrederetur: dicũt ergo inter se fratres. Quid possumus huic spiritui facere. Nemo potest illum excutere nisi abbas Besarion. Sed si dixerimus hoc: ille nec ad ecclesiã accedet venire. Sed faciamus taliter: quoniam ante oẽs solet ad ecclesiam venire: hunc qui patitur faciamus sedere: et postea dicamus abbati. Abba suscita hunc dormiẽtem. Fecerunt ita. Et veniente abbate Besarione: steterũt omnes in oratione et dicunt ei. Abba suscita etiam istum dormientem. Ille autem excitauit eum dicẽs. Surge ⁊ egredere foras. Et mox ab eo egressus est spiritus immũdus et sanus effectus est ex illa hora. f.cxv.

Erat quidã habens filium paralyticũ in egypto et attulit eũ in cellam beati Besarionis abbatis: ⁊ reliquit eum super ostium ploꝛantem et discessit longe. Cepit ergo infans flere. Cum autẽ senex per fenestram vidisset eum dixit quis te huc detulit fili? Cui infans respondit. Pater meus detulit me: ⁊ ipse discessit. Cui senex dixit. Surge ⁊ adiungere illi. Et mox sanus effectus surrexit ⁊ puenit ad patrem suum. f.cxvj.

Dixit abbas mutues. Quãtũ homo deo appropinquauerit: tãtum se peccatorẽ videbit Esaias em̃ ppheta vidẽs dñm miserum se ⁊ immũdum vocauit. Nos ergo nõ simus hic sine sollicitudine. Dixit em̃ scriptura. Qui stat videat ne cadat. Incerti ergo nauigauimus in hoc mũdo. Sed nos quidẽ quasi in trãquillo mari nauigare videmur: seculares vero quasi in periculosis locis. Nos quasi in die sole iusticie illustrari: illi vero in ignorãtia quasi p noctẽ. Sed frequẽter cõtingit vt secularis in tenebrosa nocte nauigãs ppriã nauim saluet nos autẽ dum in trãquillo nauigamus: sepius ex ipsa securitate negligimus: ⁊ primum humilitatis gubernaculũ relinquẽtes sepe periculosa naufragia patimur. Sicut em̃ impossibile est nauim firmã fieri sine clauis ita impossibile est hominem sine humilitate saluari. Idem dixit. Humilitas nec ipsa irascitur: nec alios permittit irasci. Idem dixit. Humilitas est si quãdo peccauerit in te frater tuus anteq̄ peniteat ille indulseris ei. f.cxvij.

Abbas macharius dum diluculo palmarum folia portãs ad cellã suã reuerteretur occurrit ei diabolus cum falce preacuta: volensq; eũ percutere nõ volebat. qui exclamãs dixit. Magnã a te vim patior o Machari: qui cũ tibi cupio nocere nõ valeo: dum te quecũq; facis ego magis exuperem. Tu ergo ieiunas interdum: ego nullo vnq̄ cibo reficior. Tu spe vigilas me vero sopor nũq̄ oppressit. Sz in vna re me vincis ipse fateor. Cũ ab eo rem ipsam beatus Macharius requisisset humilitas tua dixit sola me vincit. Hec dicẽte inimico. Et extẽdente beato Machario manus suas ad orationẽ spũs immũdus inter auras euanuit. f.cxviij.

q Uidã ex senib⁹ monachoꝝ heremita fuit: quẽ quidẽ a spiritu malo correptus ⁊ spumãs fortiter eũ in maxillã pcussit. Senex aũt prebuit illi alterã maxillã vt feriret diabol⁹ aũt nõ sufferrẽs incẽdiũ humilitatis eo statim discessit. f.cxix.

Quidã ex patribus dicebat. Omnis labor monachi sine humilitate vanus est. Humilitas em̃ precursor est charitatis. Sicut Iohãnes erat pcursor Iesu: oẽs trahens ad eũ: ita ⁊ humilitas attrahit ad charitatem. id est ad ipsum deum. quia deus charitas est. f.cxx.

QUodā tēpore abbas Macharius dn̄i ad mō
tē nitrie aſcēderet diſcipulo ſuo vt parum pre
cederet imperauit. Qui cū ante illuʒ pgeret: obuiū
habuit quedā ſacerdotem idolorum: curſu concito ve
nientē ⁊ lignū grāde portantē. Cui exclamans ait
Quo curris demon. At ille iratus tantis eū plagis
affecit vt exanimē pene relinqueret. Et relicto eo ſa
cerdos idolorum iterū currebat: progreſſuſq; parum
obuiauit beato Machario. Qui ait ad eū. Salue
ris liberator ſalueris. At ille amirat⁹ rn̄dit. Quid
in me boni conſpexiſti: vt me ita ſalutares. Cui ſe
nex ait: q2 vidite laborantē ⁊ curris ignorāter. Cui
ſacerdos dixit. Et ego ſalutatione tua cōpunctus
magnuʒ ſeruum dei te cognoui. Nā alter neſcio q̇s
miſerabilis monachus occurrēs mihi iniurias fecit
ſed ⁊ ego plagas illi pro verbis impoſui. Tūc appre
hendēs pedes beati Macharij clamabat dicēs. Ni
ſi me monachuʒ feceris nō deſiſtā. Pergēteſq; pa
riter venerūt ad locū vbi ceſus frater iacebat. Quē
vtriq; tollētes quoniā gradi nō poterat manibus
in eccliaʒ pertulerūt. Cū aūt fratres vidiſſent ſacer
dotē illū beatū Machariuʒ comitātē ſtupefacti cū
admiratiōe monachum illum pficiunt: et multi p
pter illum ex paganis facti ſunt chriſtiani. Di
cebat ergo abbas Macharius: quia ſermo ſuper
bus ⁊ malus etiam bonos viros conuertit ad ma
lū: ſermo vero humilis ⁊ bon⁹ etiā malos mutat in
melius. §.xxj.

SEpe dicebat beatus Anthonius: niſi piſtor
mole oculos operiret mercedem ſuam recipi
ens ipſe conſumeret. Ita ⁊ nos per dei diſpenſatio
nem tegumen accipimus: vt ea que operamur bo
na non valeamus attendere: ne nosipſos beatificā
tes poſſimus extolli: ⁊ mercedem propriam amit
tamus. Nam ⁊ ob hoc quando relinquimur in ſor
didis cogitationibus: neceſſe eſt vt hoc tantūmō
prouideamus: vt nosipſos ⁊ noſtrā ſentētiaʒ cōden
nemus: ne ea que ſunt in nobis ſordida illud puuʒ
bonū opus noſtrum in nobis obſcurent. Nūq; eñ
homo bon⁹ eſt: etiā ſi bonus eſſe deſideret: niſi de⁹
habitauerit in ipſo: quia nemo bon⁹ niſi ſolus de⁹.
Oportet ergo vt nosipſos ſemp incuſemus. Quan
do eñ ſe quiſq; reprehēdit: mercedē ppriā nō amit
tit. Itē beatus Anthonius retulit vidiſſe oēs la
queos inimici ſup vniuerſaʒ terrā extētos: ⁊ cū ſu
ſpirās dixiſſet: quis hos poterit trāſire vocē: ad ſe
dicētē audiuit humilitas ſola ptrāſit Anthoni: quā
nullo modo valent ſupbi cōtingere. Item beatus
Anthonius dū in cella propria oraret venit ad euʒ
vox dicēs. Anthoni nondum peruiſti ad mēſuram
coriarij: qui eſt in Alexādria. Quo audito ſenex ſur
gens mane arrepto baculo in ciuitatē Alexandriā
feſtinus venit. Cumq; ad deſignatum hominem
fuiſſet ingreſſus ille viſo tanto viro obſtupuit. Cui
ſenex dixit. Refert mihi opa tua q2 ppter te relicto
deſerto huc veni. Qui rn̄dēs ait. Neſcio me aliqn̄
aliq̇d boni perpetraſſe. Unde ex cubili proprio ma
ne conſurgens anteq̄ in opere meo reſideam dico
q̄ oīs hec ciuitas a minore vſq; ad maiorem ingre
diuntur regnū dei ppter iuſticias ſuas: ego autē ſo
lus ppter peccata mea penā heredito ſempiternā.
Qd̄ verbū anteq̄ quieſcā ſero ex cordis mei recēſeo
veritate. Qd̄ audiēs beatus Anthonius reſpōdit.
In veritate fili: ſicut bon⁹ artifex ſedēs i domo tua
cū requie regnū dei adeptus es: ego aūt veluti ſine
diſcretiōe omne tēpus meū in ſolitudine cōuerſat⁹
Necdum verbi tui aſſumpſi mēſuraʒ. §.xxij.

QUidā frater requiſiuit abbatē Poemenē di
cēs. Quid eſt pater qd̄ ait apoſtolus. Omnia
mūda mūdis? At ille dixit ei. Si quis ad hūc ſermo
nē poterit peruenire vt eū intelligat: videbit ſe mino
rē eſſe totius creature. Cui frater. Et quomō poſ
ſum me minorā videre eo q̇ homicida eſt? Reſpōdit
ſenex. Si potuerit homo ad hūc ſmonē apoſtoli p
uenire: ⁊ viderit hoiem q̇ forte occidit aliū. dicit in
ſemetipſo. Iſte q̇dē hoc ſolū pctm̄ fecit: ego aūt om
ni hora homicidium cōmitto meipſum peccādo in
terficiens. Et cum frater requireret: quomodo hoc
poſſit fieri Reſpōdit. Hec ſola iuſticia eſt hominis
vt ſemetipſum reprehēdat. Tunc eñ iuſtus eſt cum
ſua peccata cōdēnat. §.xxiij.

DUm ſederēt q̇dā fratres ppe abbatē Poe
menē: vnus aliū quēdā fratrē laudauit dicēs
Bon⁹ eſt ille frater qm̄ mala horret. Cui ſenex ait
Et q̇d ē mala horrere. At ille neſciēs q̇d ei reſpōde
ret petebat dicēs. Dic mihi q̇d eſt malum horrere.
Cui ſenex ait. Ille horret mala q̇ ſua peccata hor
ret: ⁊ oēm fratrē ſuū beatificat ⁊ diligit. §.xxiiij.

QUidā frater requiſiuit abbatē Poemē dicēs
Quomodo pōt homo vitare ne loquatur ma
lum de proximo ſuo? Reſpōdit ſenex. Ego ⁊ proximus
meus due imagines ſumus: cum ergo meā imaginē
reprehēdero: inuenitur imago fratris mei apud me
venerabilis. Quādo aūt meā laudauero tūc fratris
mei imaginē paruā reſpicio. Tunc ergo de alio non
detracto: ſi ſemp meipſum reprehēdo q2 magnū vi
rum deſpicit q̇ ſeipſum nō cōſiderat. §.xxv.

DIcit abbas ypericius: q2 ſicut leo terribilis
eſt onagris: ſic monachus probatus cogita
tionibus cōcupiſcētie. Dixit iterū ſupra qd̄ ieiuniū
frenum eſt monacho aduerſus pctm̄. Qui aūt abij
cit ieiunium velut equus feruēs deſiderio femine ra
pitur. Dixit iterū qui ſupra ſiccatum ieiunio corp⁹
monachi animā de profundo eleuat exſiccat fiſtulas
delectationum. Dixit iterum q̇ ſupra. Caſtus mo
nachus in terra honorabitur ⁊ in excelſo coronabit̄
Dixit iterum q̇ ſupra. Monachus q̇ non retinet lin
guam ſuam in tēpore furoris: nec corporalium paſ
ſionum retētor erit aliqn̄. Dixit iterū q̇ ſupra. Uer
bum malū nō pferat os tuū. qm̄ vitis nō affert ſpi
nas. Dixit iterū q̇ ſupra. Bonū eſt mādụcare carnē
⁊ bibere vinū q̄ mādụcare carnes fratrū. Dixit ite
rum q̇ ſupra Suſurrās ſerpēs euā eiecit de paradi
ſo. Huic ergo ſil'is eſt q̇ proximo ſuo obloquit̄: q2 au
diētis ſe aiam pdit: ⁊ ſuā nō ſaluat. Dixit idē qui ſu
pra. Acta eſt aliquando feſtiuitatis in ſcithia. et de

derunt seni in calice vini. Qui abijciens ait. Tollite
te a me mortē istā. Quod vidētes alij q̄ cū ipso ede-
bant nec ipsi biberunt. Alia vice allatū est vasculū vi
ni de primitijs: vt daretur fratrib9 ad singulos cali
ces. Introiens autē quidā senex: τ vidēs quia vinū
acceperāt fugit. in criptāq3 cecidit. Et cū audissent
sonum currentes inuenerūt fratres semianimē iacen
tē: τ ceperūt eū3 obiurgare dicentes. Bene tibi con
tigit: q2 vanā gloriā habuisti. Abbas autē refrenans
eū; dixit. Dimitte filiū meū: bonum opus fecit: τ vi
uit dn̄s: quia non reedificabitur cripta hec tēpori-
bus meis vt cognoscat mundus: q2 propter calicē
vini cecidit cripta. §.xxvj.

SOlebat dicere abbas Johānes. Paruā sarci
nam dimisimus id est nosipsos reprehende
re τ grauem portare elegimus id est vt nos iustifice
mus τ alios cōdemnemus. Aliquādo factus est con
uentus in scithia: τ loquebantur patres de quoda3
fratre culpabili: abbas autem prior tacebat: postea
autē surgens egressus est: τ tollens saccum imple-
uit harena: et portauit in humeris suis: τ mittēs in
sportela modicū de hac harena portabat ēt ipsa3 in
ante. Interrogat9 a patrib9 q̇d esset ille respondit.
Saccus iste q̄ multū harene h3 mea pctā sunt: quo-
niā multa sunt: τ posui ea retro me, ne doleā p ipsis
τplorē ista aūt modica harena pctā sunt fratris isti9
τ sunt ante faciē meā: τ ipsis excrucior iudicās fratrē
Qđ nō oportet ita fieri: s3 peccata mea ante me ma
gis esse. Et de ipsis cogitare sepe: τ rogare deū vt
ignoscat mihi. Audiētes autē patres dixerūt. Uere
hec est via salutis. §.xxvij.

UEnit abbas isaac de thebaida in cōgregatio
nē fratrū τ vidit quēdā de fratrib9 culpabilē
τ adiudicauit eū. Cū aūt regrederetur ad heremū ve
nit angelus dn̄i: τ stetit ante ostiū celle eius dicens.
Non te dimitto intrare. Ille aute3 rogabat vt eius
culpa manifestaret. Et respondens angelus dixit.
Deus misit me vt dicerē tibi: Ubi iubes vt mitta3
illū fratrē quē adiudicasti. Et statim abbas Isaac
penitentiam egit dicēs. Peccaui ignosce mihi. Et
ait angelus. Surge ignouit tibi deus: sed custodi
de cetero, ne adiudices quemq3, priusq3, iudicet eum
deus. §.xxviij.

COntigit fratri cuidam culpa in cenobio et
dum a ceteris increparetur ad abbatem pro-
fectus est Anthoniū. Et assecuti sunt eum fratres
volentes eum reducere: ceperuntq3 ei culpas expro
brare. Ille vero fecisse culpa3 denegabat. Inuentus
est ibi Abbas Paphuncius cui cognomen erat ce-
phalus: qui talē retulit in cōgregatione fratrū inau
ditam parabolam. Uidi inquit in ripa fluminis ho
minē vsq3 ad genua in limo demersu3: veniētes autē
vt eum porrecta manu extraherēt vsq3 ad collum de
merserūt. Nunc beatus Anthonius de beato Pa
phuncio ait. Ecce homo qui ex veritate potest ani
mas saluare. Quod fratres illi9 sermone compun
cti agentes penitentia3 eu3 qui discesserat ad ceno
bium reuocauerunt. §.xxix.

DIxit quidā de senioribus. Si videris aliqué3
peccātē ne mittas culpā in eū sed i q̄ illū im-
pugnat cū apō temetipsu3 dicēs. Ueh mihi q2 sicut
iste nolēs vict9 ē sic τ ego hodie vel cras τ plāge τ i
quire dei solatium. nemo enim vult peccare: s3 om-
nes decipimur. §.xxx.

QUidā thimothe9 anachoreta: negligēte3 fra-
trem aliquē audiens interrogante ipsius ab
bate: quid illi fratri faceret dedit consilium vt eū ex
pelleret. Cum ergo ille fuisset expulsus: tēptatio ve
nit ad thimotheum. Et cū ploraret in conspectu dei
τ diceret miserere mei venit ad eū vox dicens. Thimo
thee ideo tibi hoc venit quia fratrē tuum in tempo
re sue temptationis despexisti. §.xxxj.

DIcebant autem quia narrauerit aliquis san
ctorum patrū vidisse se quattuor ordines in
celo quorū prim9 erat hominū infirmoꝝ τ grās agē
tiū deo. Scđs ordo erat hospitalitatē sectātiū τ in
stāter ministrātiū eis. Terti9 ordo in heremo cōma
nentiū τ non videntiū homines. Quart9 ordo erat
q̄ ad obedientiā spiritualib9 patrib9 se subijciūt pro
pter deū. Utebat ergo ordo obediētiū torque au-
rea τ maiorē gloriā q̄ alij habebat. Ego aūt dixi ei:
q̄ mihi hec omnia ostēdebat. Quō iste ordo q̄ paru9
est maiorē gloriam h3 q̄ alij ordines. Et respondēs
dixit mihi. Quia q̄ hospitalitatē sectant s3 propriā
voluntatē idipsum faciunt. Similiter q̄ in heremo
se relegant arbitiose de seculo recesserunt. Hic autē
ordo qui se ad obediendum dedit oēs voluntates
suas abijciens pendet ad deum τ ad iussionem spūa
lis patris propterea τ maiorē gloriam h3. Quapro
pter o filij bona est obedientia que pp̄ter deum fit.
Intendite ergo filij virtutis huius aliquod ex par
te vestigiū. Obediētia salus est omnium: obediētia
genitrix est omnium virtutum: obedientia regni ce-
lorum inuētrix est: obediētia celos aperit τ hominē
de terra eleuat: obedientia cohabitatrix est angelo
rum: obedientia sanctorū omniū cibus est. Ex hac
enim ablactati sunt et per hanc ad perfectionem
peruenerunt. §.xxxij.

QUidā senex dixit: Quia si q̇s fratri suo iniun
xerit causam cu3 timore dei τ cum humilitate
sermo ille qui pp̄ter deum fit compellat fratrē suū
obedire τ facere quod iniunctum est ei Si aūt obe
dire quis cupiens non s̄m timorem dei: sed ex auto
ritate τ propria voluntate fratri voluerit impera-
re: videt deus absconsa cordis: τ non illum permit-
tit vt obediat imperanti ne faciat quod illi preceptū
est quia manifestum est opus dei quod fit propter
deum τ manifesta est omnis autoritas que per ia-
ctantiam ordinatur. Quecumq3 enim ex deo sunt a
principio humilitatem habent: que autem ex auto
ritate τ iracundia aut scurrilitate vel conturbatio-
ne ex diabolo sunt. §.xxxiij.

ABbas Siluanus habebat discipulu3 nomi
ne Marcū: cui9 obediētia erat magna: τ pro
pterea senior diligebat eū. Habebat aūt τ alios vn-
decim discipulos q̄ ꝯtristabant eo q2 illum plus dil-

geret. Quod postq̄ alij senes audierūt mesti venerūt ad eū vt ei renūciarēt: q2 fratres illi q̄ eū eo erāt ɔtristabātur. Sed anteq̄ illi aliquid fateretur: ipse cū illis ad singulos cellas ꝓfectus est. Et vnūquēq3 noīe proprio vocauit dicēs. Egredere foras frater: quia opus te habeo. Et nullus ex illis voluit egredi Uenerunt autem post omnes ad cellā Marci: ꝛ cū pulsasset ostium, vocauit nomen eius: ille aūt mox vt audiuit vocē senis foras egressus est. Et ingressus abba in cellā Marci: qm̄ scriptor erat: reperit quaternionē quē scribebat. ꝛ inuenit qđ in qua hora vocatus est litterā quā faciebat mediā dereliquit: tātū modo vt obediētiā adimpleret. Noluit aūt post audită vocē senis litterā o: quā ceperat cōplere. Unde illi alij senes dixerūt ei. In veritate quē tu diligis ꝛ nos iam diligimus: q2 ꝛ deus eum propter suā obedientiam diligit. §.xxxiiij.

SEnex quidā sollitarius habuit quādā ministrū manentē in possessione. Cōtigit autē semel: vt tardante ministro deficerent necessaria seni. Et cū tp̄s intercessisset: ꝛ nō veniret minister ille deficerūt q̄ necessaria habebat senex ad victū: ꝛ qđ operaretur manibus suis. Qui cū affligeret. nō habendo qđ laboraret: neq3 vñ viueret: dicit discipulo suo. Uis vt vadas ad possessionē illā: vt voces nobis ministrū qui solet nobis afferre que opus sunt nobis ille respondit. Quo iubes facio. Differebat aūt senex nō ꝑsumēs mittere fratrē. Et cū sustineret ꝛ tribularētur nō veniente ministro illo dicit iterū senex ad discipulū suū. Uisne ire ad possessionē ꝛ adducere eū. Et ille respondit. Quod vis facio. Timebat aūt ꝛ discipul9 ei9 descendere ad possessionē ne forte scādalizetur aliunde: ꝫ inobediēs esset patri suo: acq̄euit abire. Dicit aūt ei senex. Uade ꝛ credo in deū patrum meoꝝ: quia proteget te ab omni tēptatione. Et facta oratione direxit eū. Ueniēs aūt frater i possessionē requisiuit vbi maneret minister ille. Et iuenit hospitium eius. Contigerat aūt eū cū suis oib9 ad memoriā parētū suoꝝ extra possessionē inueniri: ꝛ nō inuenit ibi quēq̄: excepta vna filia ei9 q̄ vt pulsantē fratrē audiuit venit ad ostiū ꝛ aperuit ei. Et cū iter rogaret eā de patre suo: illa hortata ē eū vt intraret hospitiū: simul ēt ꝛ trahebat eū. Ille vero nō acquiescebat intrare. S3 cū diu cogeret: ꝑualuit eū intro ducere ad se: ꝛ cōpleta ē eū ꝛ cepit illicitare eū ad cōmixtionē corporis eius. Ille autē vidēs se trahi ad luxuriam: ꝛ cogitationibus confundi ingemiscens clamabat ad dn̄m dicens. Dn̄e ꝑpter orationes patris mei libera me in ista hora: ꝛ dum dixisset subito inuētus est ad flumē ꝑgēs ad monastriū ꝛ restitutus est illesus ad abbatem suum. §.xxxv.

DUo fratres carnales venerunt habitare in quodam monasterio: ex quibus vnus erat preclare continentie. alter obedientie magne cui dicebat pater. Fac hoc ꝛ faciebat: ꝛ fac illud ꝛ faciebat manduca mane ꝛ manducabat. De qua re magnas in monasterio opiniones habebat: quia ita obediēs existebat. Uictus est frater ille continens aduersus eum inuidia: ꝛ dixit in semetipso. Ego probo istū si habet obedientiam. ꝛ accedens ad patrē monasterij dicit ei. Mitte mecū fratrē meū vt eam9 alicubi: ꝛ dimisit eos abire: ꝛ assumēs eū frater ille abstinēs voluit eum temptare. Et cū venirent ad flumen vbi erat multitudo cocodrilloꝝ dicit ei. Descende in flumen ꝛ transi: ꝛ mox ille descendit. Uenerūt cocodrilli ꝛ lingebent corpus eius: in nullo ledētes eū. Qđ cū vidisset frater eius: dicit ei Ascende de flumine: ꝛ cū iter ageret inuenerūt corpus humanū iacēs i via Et dixit ill'e abstinens ad fratrem suum. Si habuissemus aliquid vestitū: iactarem9 super corpus illud. Et respondens ille obediens fratri dixit. Magis oremus forsitan surget. Et stantib9 illis ad orationem: atq3 orantibus intente: surrexit mortu9 ille. Quo facto gloriat9 est abstinēs frater ꝛ dixit. Pro continētia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autem hec reuelauit deus abbati monasterij eoꝝ: ꝛ qualiter temptauerit fratrem suum de cocodrilis ꝛ quomodo suscitatus fuerit mortuus et cum venissent ad monasteriū dicit abstinenti illi abbas. Quare ita fecisti fratri tuo. Ecce tantum per obedientiā eius surrexit mortuus ille. §.xxxvj.

QUidam ex senibus de scithia discipulum suū transmisit in egyptum. vt ei camelū deferret qui sportelas quas fecerat portaret in egyptū. Et autē deduceret camelū alter senex obuius ei dicit ei Si scissem frater quādo ibas in egyptū dixisses tibi vt ꝛ mihi alterū camelū deduceres. Quod cū ille frater ꝓprio abati dixisset pre multa charitate dicit ei. Uade fili ꝛ duc camelū ad illū dicens ei quia necdū parati sumus: cōple necessitatem tuā ꝛ vade tu cum ipso camelo vsq3 in egyptum: ꝛ iterū reduc nobis camelum: ꝛ nostra vasa portemus. Cū ergo fecisset frater sic ꝛ iussit ad illum senē dicens. Abbas Habo dicit q2 nos necdū parati sumus tolle ꝛ cōple necessitatē tuā. Carricauit autē senex camelū ꝛ iuit in egyptum. Cū autē discaricasset: iterū ille frater reducebat camelum: ꝛ dixit ora pro me pater. Cū q3 senex requisisset quo pergeret respōdit. In scithiā vado: vt etiā nostras sportellas huc afferā. Qđ cū audisset senex compunctus cepit penitere dicens lachrymando. Indulgete mihi dulcissimi: quia charitas vestra fructum meum abstulit. §.xxxvij.

ALter senex cum perfecisset sportellas suas et iam retinacula misisset earum audiuit vicinū suum dicentes. Quid faciam quoniam nundine prope sunt: ꝛ non habeo vnde mittā retinacula in sportellas meas ꝛ mox ingressus dissipauit ꝓpria retinacula: ꝛ attulit ad fratrē dicēs ecce ista superflua habeo tolle ꝛ mitte in sportellas tuas et ita pre nimia charitate fecit vt fratris opera complerentur sua autem imperfecta reliquit. §.xxxviij.

ABbas iohannes gratia charitatis omnem maliciam est oblitus. Hic cum a quodam fratre mutuasset solidum vnum et comparasset linum de quo faceret venit vnus frater petens eū parū lini vt faceret sibi saccū: at ille dedit ei cū gaudio. Itē alter

venit potēs cum linū ꝛ dedit ei. Necnō ꝛ alijs plu-
rimis venientib⁹ ꝛ petētibus dedit omnib⁹ cū gau
dio. Post hoc ille qui mutuauerat solidū venit re
petēs eū. At ille dixit. Ego vado ꝛ afferā tibi: et non
habens vnde redderet surrexit ꝛ pfect⁹ est ad ab-
batē Jacobū: vt peteret eū quatenus redderet illi
a quo mutuauerat. Et dū iret per viā inuenit soli-
dū iacētē: ꝛ nō eū tetigit: s; facta orōne reuersus ē i
cellulā ꝛ Et cū iterū frater ille repeteret rōnem suā
dicit ei. Undecūqꝫ modo defero illū. Et iterū pfec
tus inuenit solidū: vbi ante posit⁹ erat. et facta orō-
ne reuersus est: ꝛ ecce iterū venit frater ille molestās
eū p solido. Tūc senex dixit modis oib⁹ modo vado
ꝛ fero illū ꝛ dū pficeret inuenit eodē loco solidū iacē
tē ꝛ facta oratione tulit eū ꝛ venit ad abbatē Ja-
cobū: ꝛ dicit ei abbas veniēs ad te inueni hunc soli
dū in via. Fac ergo charitatē ꝛ predica hoc in ciuita
te ne forte aliquis pdiderit illum: ꝛ si inuēt⁹ fuerit
dn̄s eius: redde illi. Profect⁹ est ergo senex ꝛ per
tres dies pdicauit: ꝛ nemo inuētus ē qui pdidisset
solidū illū. Tūc ergo Johānes dicit ad abbatē iaco
bū. Si nemo illū pdidit reddo illū fratri illi qm̄ de
beo illi ꝛ veniēs ad te mutuare aut certe tollere in
charitate reddere illi debitū meū inueni illū. Et mi
rat⁹ est senex queādmodū debēs ꝛ inueniēs nō sta
tim tulit eū ꝛ reddiderit nisi bis ꝛ tertio reuersus
esset ꝛ pdicasset. Hoc autē erat eius mirabile q: si
quis volebat ab illo aliquid mutuari: nō dabat per
man⁹ suas: sed dicebat fratri. Uade ꝛ tolle tibi qđ
opus habes: ꝛ cū reportaret iterū dicebat vade et
reporta in loco vnde tu eras si aūt nihil detulisset
nihil ille penitus dicebat. §.cxxxix.

Abbas Poemē dicebat volūtatē tuā nunqꝫ
ad impleas: sed magis humila teipsū vt fa-
cias volūtatē proximi tui. Item abbas Poemen
quādo vocabat vt extra volūtatē suam comederet
ibat plorās: ne inobediens fratri suo cōtristaret eū
Item mattens ppriā volūtatē humiliatus volū-
tatē sequebatur alterius. §.cxl.

Quidam anachoreta sedebat in speleo iuxta
cenobium multas virtutes faciens: ꝛ cū ali-
qui monachi venissent de cenobio compulerunt eū
hora non consueta comedere. Et post hoc dicunt
ei fratres. Contristatus es abba: quia hodie ex-
tra consuetudinem fecisti: quibus ille respondit.
Tunc mihi est tribulatio quando propriam fecero
voluntatem. §.cxlj.

Abbas paphuncius non gustabat vinū ali-
quan. Semel autē ambulās deuenit super la
trones. Et cum in via eos inuenisset bibētes co-
gnitus est a principe latronum: qui sciebat. eum ꝙ
vinum non biberet: sed videns quia ex laboris iti-
nere fatigatus esset impleuit calicem grandē vino
ꝛ gladium tenēs in manu sua dixit seni. Nisi bibe-
ris hunc calicum occidam te. Cognoscens senex ꝙ
et mandato dei vult facere: volens eum lucrari tu-
lit ꝛ bibit Princeps autem latronum cepit ei dice
re. Indulge mihi abba quoniam contribulaui te.

Cui senex ait. Confido in deū meū: quia ppter cali
cem vini faciat tecū misericordiā et in presenti secu-
lo ꝛ in futuro. Dicit ei princeps latronū. Et ego cō
fido in deo: q: ab hodie nemini malefacio. Et lucra
tus est senex omne collegium latronū. §.cxlij.

Erant duo fratres: vnus ex ipsis senex erat q
rogabat iuniorem dicēs. Rogo vt pariter ha
bitem⁹ frater. Ille aūt respōdit. Ego peccator sum
et nō potes mecū habitare. Ille vero rogabat eum
dicens. Possumus: erat aūt ille senior mūdus ꝛ no
lebat audire q: monachus habebat aliquādo cogi-
tationem prauam. Et dicit ei ille iunior: permitte
quiescere hac vna septimana: ꝛ iterum loquamur.
Cum ergo post septimanam senex venisset ad eum
ille volens experiri eum dixit ei. In grādē tempta-
tionem incidi in septimana hac abba. Profectus
enim in vicum propter necessitatem peccaui. Et di-
xit ei senex: ꝛ vis penitere: cum autem ille promisis-
set ait senex. Ego tecum porto medium peccati il-
lius. Tunc ille frater dixit. Modo possumus ambo
pariter manere. Et manserunt pariter vsqꝫ ad tem
pus transitionis sue. §.cxliij.

Quidam senum dicebat quicquid horret ho-
mo mali omnino ne faciat alteri. Horres enī
si quis detrahit tibi: tu ne detrahas alteri. Horres
si quis tibi calūniam fecerit. vel si quis tibi aliquid
abstulerit: ꝛ tu siue hoc siue alia his similia ne facias
alicui. Qui enim hoc verbum seruauerit potest illi
sufficere ad salutem. §.cxliiij.

Abbas poemen ꝛ abbas nub postqꝫ in de-
sertum venerūt desiderabat mater eorum vi
dere eos ꝛ sepe veniebat ad eorum cellam: nec tñ
potuit illic cōtēplari eos. Captato itaqꝫ tēpore oc-
currit eis cū ad ecclesiā festinarēt. Qua visa reuersi
velociter ostiū celle clauserūt. Illa aūt stās foris cū
lachrymis qrebat eos. Tūc abbas nub egressus ad
beatū Poemē ait. Quid faciemus de hac matre
nostra que plāgit ad ostium. Tunc exurgens abbas
Poemen vadit ad ostiū. Quo non aperto audiēs
eam iugiter lamētari dixit ei. Cur tātos clamores
cum iā etate defessa sis ꝛ plātus effundis. Illa autē
voce filij cognita: amplius exclamauit dicēs. Quo-
niam vos videre desidero filij. Quid est enī si vos vi
dero. Nōne sū vestra genitrix. Nōne vos his meis
lactaui vberibus. Jam omni merorum contractiōe
repleta sum: ꝛ audita voce tua omnia viscera mea
pre desiderio cōturbata sunt. Cui Poemē ait. Hic
nos magis an in futuro seculo videre desideras. Et
illa dixit. Quid ergo si vos hic nō videro quasi illic
pro certo visura sim. Sene aūt respondente: ꝙ si te
hic cohibere potueris: ne nos videas: illic proculdu
bio nos videbis. Tunc illa discessit cum gaudio di-
cens si pro certo illic vos visura sum: hic vos videre
iam nolo. §.cxlv.

Iohānes minor thebe⁹ discipulus abbatis am
monis p duodecim ānos cuidā seni īfirmāti fecit ob
sequiū Senex tñ cū inuenisset eū laborātē nūqꝫ illi sermo
nē blādū aut placitū locut⁹ est. Cū aūt trāsiret sen-

dentibus aliis senibus tenuit manū eius ꝛ dixit ei tertio. Salueris. Salueris. Salueris. Et tradidit illuꝫ senibus dicēs. Iste nō homo: sed angelus est: qui tot annis mihi infirmāti: nec tamē bonū sermonē audiēs fecit obseqū cū magna patiētia. ¶.cxlvi.

Abbas agathon veniens in ciuitatē: vt opera sua venderet: inuenit quēdam peregrinuꝫ iacentē in angiportu infirmū: nullū habentē: qui ei curam adhiberet ꝛ pmansit ibi senex: ꝛ conduxit sibi cellam: ꝛ ex opere manuū suarum prestabat infirmo illi obsequium: pmansit autem ibi mensibus quattuor donec sanaret infirmum. Et sic ad cellam suam regressus est. ¶.cxlvij.

Quidam magnus senex infirmanti discipulo suo dixit. Non contristeris fili ex īfirmitate vel plaga corporis tui. Sūma enī religio est vt in īfirmitate q̄s agat deo gr̄as. Si ferrū es p ignē eruginē amittis. Si vero aurū es: per ignē probatus a magnis ad maiora venies. Ne anxieris ergo frater. Sic enī deꝰ voluit in corpore torqueri i quo es: vt eꝰ potestati resistas: aut moleste feras. sustine ergo ꝛ roga deū vt q̄ ipse vult illa cōcedat. ¶.cxlviij.

Senex quidā cū frequēter infirmaref corpore ꝛ langueret: contigit vt vno anno nulla eū egritudo contingeret. Et ppterea flebat ꝛ grauiter ferebat dicēs. Reliquisti me dn̄e: ꝛ noluisti me presenti hoc anno visitare. ¶.cxlix.

Dicebāt de quodā sene: q: cū moreref in scithia: circūsteterūt fratres lectū eius ꝛ vestierūt eū ꝛ ceperūt flere. Ille aūt aperuit oculos suos ꝛ risit: ꝛ adiecit iterū ridere. Hoc aūt factū est tertio. Qd cū vidissent fratres: rogauerūt eū dicētes Dic nobis abba: quare nobis flentibꝰ tu ridebas Et dicit eis. ¶ Primo risi: q: vos timetis mortes Scdo risi: quia nō estis parati. Et tertio risi: quia a labore ad requiē vado. Hec cum dixet statim clausit oculos in mortem ¶.cl.

Abbas pāmon in ipsa hora qn̄ trāsibat iā de corpore dixit aliis viris sanctis astātibꝰ sibi Quia ex quo veni in hunc locū solitudinis ꝛ fabricaui mihi cellulā: ꝛ habitaui in ea extra manuū mearuꝫ laborē nō recolo me comedisse panē neqꝫ me locutū fuisse sermonē: quē me ptulisse peniteret vsqꝫ in hanc horā: ꝛ sic vado ad dominū: quomō qui nec initium seruiendi deo adhuc fecerim. ¶.cli.

Abbas agathon dum moreretur p tres dies oculos apertos tenuit non eos mouēs. Fratres autem tangentes eum dixerunt. Ubi nunc es abbas: At ille dixit. In cōspectu iudicij dei sto. Et dicunt ei fratres. Nunquid ꝛ tu times. Quibus ille respondit. Interea quantum fuit ad virtutem meam semper consideraui: vt mandata dei mei facerem. Sed homo suꝫ ꝛ vnde scio si opera mea placent deo. Cui fratres dixerunt. Nō cōfidis q̄ opera tua secūdum deuꝫ sunt. At ille respondit nō confido in conspectu dei: quia aliud est iudicium dei et aliud hominum. ¶.clij.

Abbati sisoyo cū tempus dormitionis eius aduenisset: et multi alij senes cōuenissent. Viderunt faciem eius fulgore quodā radiātem: ꝛ dicit eis ipse Ecce abbas Anthonius venit ad nos. Et post parum ait. Ecce ꝛ chorus pphetaruꝫ ꝛ iterū facies eꝰ clariore luce aspersa est. Et dicit eis. Beati quoqꝫ apostoli assunt. Uisusqꝫ est cū quibusdā loqui. Cuꝫ ergo postularent ab eo patres vt cū quibus loqueretur ediceret ait ille. Angeli inquit venerūt auferre animā meā ꝛ supplico illis vt paululuꝫ me propenitētia agenda sustineant. Dicunt autē ei patres. Tu iam non indiges penitentiam agere abba. At ille respondit in veritate dico vobis: quia nec initiū penitentie me reminiscor arripuisse. Ex quo dicto senserunt q̄ in timore domini esset perfectus. Tunc in splendore solis effigie relucente eius dicit ad eos ipse. Uidete videte: quia dominus venit In hoc sermone reddito spiritu omnis locus ille grato odore repletus est. ¶.cliij.

Beatus arsenius duꝫ tēpus eius vt migraret de hoc seculo appropinquaret dicebat ad discipulos suos. Nemo sup me faciat charitateꝫ nisi in sola oblatione. ego si feci charitatē inuenio illā. Turbatis aūt discipulis eius quasi iā tēpore ppinquāte dicit eis. Necduꝫ hora mea venit: cū aūt venerit nō tacebo. Sed tn̄ stabitis mecū ante diuinū iudicium si alicui de meo corpusculo aliqd velut reliqas dederitis. Illis aūt respōdentibus. Et qd faciem? pater. q: nescimus homine sepelire. Respondit ille. Nunqd nescitis funē in pedibus meis mittere ꝛ ita me ad montē trahere. Pili autē oculoꝝ eius ex fugi fletu ceciderāt. Nam per omne tēpus vite sue sedens ꝛ operās pānum in sinu suo habebat ppter lachrymas defluētes ex oculis eius. Dum ergo moreretur cepit flere ꝛ cū fratres illius requirerēt dicentes. Quid fles pater. Nunqd ꝛ tu times. Ille respōdit. In veritate timeo: ꝛ iste timor q̄ nunc mecū est semper in me fuit ex quo factus suꝫ monachus. Cū autē vidisset abbas Poemē: q: trāsijt dixit. Beatus es abba arseni: q: te tātum in hoc seculo plāxisti: Qui enī hic se nō planxerit illic se lugebit. Aut ergo hic ex volūtate aut illic pro tormētis impossibile est hominē nō plāgere. ¶ Abbas daniel narrauit de eodē beato arsenio: q: nūq̄ voluerit loqui de q̄stionibus scripturarū: cū magnifice posset si voluisset: sed neqꝫ epistolā cito scripsit ad aliquē. Quādo aūt ad cōuentum veniebat post colūnā sedebat ne quis videret faciē eius: et ne ipse aliquem videret alium. Erat aūt visio eꝰ angelica sicut iacob capillis canus ꝛ ornatus elegās corpore siccus tamen. Habebat aūt barbā plixā oino attingentem vsqꝫ ad ventrē eius. Longus aūt erat: sed senio longinquo curuatus: moritur annoꝝ nonagintaquinqꝫ. Hic fuit in palatio diue memorie Theodosij maioris qui fuit pater archadij ꝛ honorij annos quadraginta. Et decem annos in loco qui dicitur troin: supra babyloniā cōtra ciuitatē que dicitur memphis et tres annos in cāpo Alexādrie. Alios duos anos reuersus iterum in troin: ꝛ ita dormiuit in pace con

sumēs cursum suum vir bonus et spiritusancto plenus ⁊ fide. §.cliij.

Beatus Athanasius episcopꝯ rogauit aliquē abbatē Poemē: vt iret ad Alexādriam. Qui descēdēs cum fratribus cū vidisset quosdem seculares dixit eis. Surgite ⁊ salutate monachos: vt benedicamini ab eis. Frequēter enī isti loquūtur cum deo ⁊ os eoꝝ sanctum est. Et cū vidisset ibi mulierē theatricā lachrymatus est. Et requiescerūt astātes cur plāgeret. At senex respōdēs dixit. Due me res ad has lachrymas cōpulerunt. Una quidē perditio illius mulieris. Secunda vero: q: ego tātam curam non habeo placēdi deo quantam habet, hec mulier vt hominibus turpibus placeat. §.clv.

De quodam sene dicebatur: quia quotiēs illi sua cogitatio dicebat: dimitte hodie et cras penitebis: ipse iterū rīdebat. Nō ita sed hodie debemꝯ penitere ⁊ cras volūtas dei fiat i nobis. §.clvj.

Quidā ex patribꝯ dō aliquo referebat epō eo: ꝙ audisset duos de plebe sua viros nimie ipuritatis adulteros. Rogauit ergo deū vt si ita esset sibi ostenderet. Cum ergo post oblationē cōsecratā vnusquisqꝫ ad cōmunionē accederet. singuloꝝ facies intelligebat ⁊ animas. Peccatoꝝ enī facies nigras inspiciebat vt carbonē ⁊ oculos eoꝝ sanguine repletos: alios vͦo vidit clara facie ⁊ vestibus albis indutos. Cū aūt corpꝰ dn̄i suscepissent: in quorūdā vultibus lumē in quorūdā flāma videbatur. Ut aūt agnosceret de illis quoꝝ crimina audiebātur: cōmunionē illis porrexit ⁊ vidit vnū ex eis clara facie ⁊ honorabili: albisqꝫ vestibus circūdatū. Alterū vero nigrum et horribili vultu. Et postꝙ diuini gratiā misterij ꝑceperūt illum vis luminis illustrabat: istum vͦo aliū quasi flāma succēdebat. Orauit aūt epūs de singulis que ei ostensa fuerāt se doceri. Astitit aūt angelus dn̄i dicēs ei. Omnia que de ipsis audisti vera sunt: sed ille vnus in sordibus suis ꝑmanet: ⁊ in volūtate peccādi: ideo illū nigra facie et flāma succēdi vidisti. Ille vero alter similis ei quidē erat sicut audieras sed ideo illum clara facie illustrari vidisti: q: recordatus de his q̄ primū fecit abrenūciās illis malis operibus cū lachrymis ⁊ gemitibus dei misericordiā postulabat ꝓmittēs ꝙ si preterita ei fuissent remissa peccata: vlterius ad eadem nō rediret. Et ideo prioribus deletis criminibus ad hanc gratiā quā vidisti ꝑuenit. Cum aūt epūs gratiā dei miraretur eo ꝙ nō solum de tormētis tam turpis vite hoiem eruerit: sed etiā tāto honore decorauerit. Respōdēs angelus dixit. Bene miraris homo enī es. Nam dn̄s noster ac vester naturaliter bonꝰ ⁊ humanꝰ est cessantibus a peccatis: penitētibus enī sꝫ ꝑ cōfessionē nō solū peccata dimittit: sed etiā honore efficit dignos. Sic enī dilexit deꝰ hoiēs vt vnigenitū suū filiū ꝑ peccatoribus destinaret et pro ipsis daret ad mortem. Qui ergo dum inimici eius essent mori pro ipsis elegit quantomagis, quando illi ꝓprij fiāt. Hoc ergo scias quia nullus peccatum humanū bonitatem dei vincit si tātūmodo per penitētiā vnusquisqꝫ ea que prius fecerat aboleuerit mala misericors enim deus et infirmitatē generis vestri scit: et passionū fortitudinem ⁊ diaboli virtutem vel maliciā et cadentibus quidē hominibus in peccatū tanꝙ filijs indulgens expectat emēdationē: penitētibus vero tāꝙ languidis compatitur: ⁊ mox soluēs peccata eoꝝ iustis illis etiā premia tribuit. Audiēs vero hec epūs miratꝰ est nimis et glorificabat deum. §.clvij.

Abbas Paulus simplex habebat hanc gratiā vt ingrediētes in ecclesiā aspiceret et ex ipsa facie eorum vniuscuiusqꝫ cogitationes seu male eēnt seu bone sentiret. Cū ergo venissēt ad ecclesiam ⁊ ingrederētur: senex vidit eos clara facie ⁊ leto animo ingredi: ⁊ angelos eorum pariter cū gaudio cū ipsis. Unum aūt nigrū vidit ⁊ nebulosum habētem corpus ⁊ demones hinc atqꝫ inde trahētes eum ad se misso freno in naribus: ⁊ angelum sanctū eius a longe sequētē tristem. Beatus ergo Paulus cepit flere et pectus suum tunderet sedens ante ecclesiam propter eū quē talem viderat. Omnes, aūt alij senes vidētes eum sic flentē ceperūt rogare vt si qd in ipsis vidisset manifestaret: aut cum eis ingrederetur in cōgregationē. Ille aūt nolebat ingredi: sed sempꝫ flebat ꝓpter eū quē sic viderat. Post paululum aūt cum absoluta cōgregatione discederēt iterū oim vultus circūspiciebat si tales egrederent̄ q̄les ingressi sunt ⁊ vidit illum quē ante vidit nigrum et nebulosum: egressus de ecclesia clara facie ⁊ candido corpore ⁊ demones a longe sequētes eū: sanctū aūt angelum eius ꝓpe eum hilarē: ⁊ gaudētem sup eum nimis. Tunc Paulus exurgēs cum gaudio vociferabatur bn̄dicēs deū ac dicēs. Quāta misericordia et benignitas dei est. Quāta miseratio eius est. Et ascēdēs in altiorē locū magna voce dicebat. Uenite et videte opa dei: venite ⁊ videte quēamodum vult oēs hoies saluos fieri: et ad agnitionē veritatis venire. Uenite adoremꝰ eū dicētes q: tu solus potes peccata tollere. Cum autē oēs cōuenissent exposuit eis Paulus qd vidisset anteꝙ ingrederētur in ecclesiam: ⁊ q̄ postea: ⁊ petebat illū fratrē quē sic viderat vt ei manifestaret cogitationes suas ⁊ actꝰ: vel quēadmodū tātā cōmutationē illi deus donasset. Ille autē ante oēs cepit referre dicēs: ego sum hō peccator: et in multis turpibus sum deditꝰ. Ingressus autem nūc in ecclesiā dei audiui vͦba Isaie ꝓphete magis aūt dei ꝑ ipm loquētis. Lauamini: mundi estote et tollite maculas de aiabus vestris āte cōspectū meū. Discite bene facere: querite iudiciū. Et si fuerint peccata vestra tāꝙ coccinū velut nix dealbabuntur: ⁊ si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Ego autē miser ⁊ fornicator cōpunctꝰ in hoc sermone ꝓphete ⁊ ingressus intra pectus meū dixi ad deū. Domine tu es q̇ venisti saluare peccatores. Hec ergo q̄ nūc ꝑ ꝓphetā ꝓmisisti ope cōple in me indigno peccatore. Ecce enī amodo ꝓfiteor tibi et ex toto corde ꝓfiteor q: hoc vlterꝰ nō faciā malum sed renūcio omni iniusticie: ⁊ amodo seruio tibi in cōscientia mūda. Ab hodie ergo dn̄e ⁊ ab hac hora sue

ſcipe me penitētem ⁊ adoꝛātē ⁊ renūciātem oībus
peccatis uiraui et ſtatui apud me ſeruare oēs tuas
iuſtificationes. Sub hac ergo ſpōſione egreſſus ſū
de eccleſia ſtatuēs apud me nihil de prioꝛibus pec-
catis vlterius facere. Tunc oēs ſenex exclamauerūt
dicētes ad dominū voce magna: q̄ magnificata ſūt
opa tua dñe: oīa in ſapiētia feciſti. ꝟ.clviij.

ABbas Joſeph dū cū alijs ſenibus ad abba-
tem Poemen veniſſet quidā ex parētibꝰ pre
dicti ſenis attulit infantē cuius facies p corruptio-
nem fuerat depꝛauata: ⁊ ſedēs pater eius cū eo fo-
ris monaſterij ploꝛabat. Cū aūt vnus ſenex ad vo
cem flentis egreſſus eſſet ⁊ interrogaret eū cur plo
raret: ille rñdit. Parēs ſū iſtius abbatis Poeme
nis ⁊ ob hoc veni vt hūc infantē quē tēptatio cōte
rit vidiſſet: ⁊ timuimus illū huc afferre. Et nunc ſi
cognouerit q: hic ſum: adhuc expellet me hinc. Ego
aūt vidēs vos prēs q̄ ad eū veniſtis pꝛeſumpſi ve-
nire huc. Quomodo vis ergo abba miſerere mei et
tolle infantē hūc ⁊ defer intꝰ tecū vt oꝛet p eo. Quē
cū ſenex attuliſſet in cellā ſapiēti vſus cōſilio: nō il-
lum obtulit primo abbati Poemeni: ſed a minori-
bus fratribus incipiēs dicebat. Signate hūc infan-
tē fratres faciētes oꝛationē rogās p ſinglos ſenes
Poſt oēs ōtulit illū ad abbatē Poemē. At ille no
lebat eū cōtingere. Cū aūt rogaret eū vt ſicut oēs
ita ⁊ ille oꝛaret exurgēs ſenex igemuit ⁊ oꝛauit dicēs
Deꝰ ſana facturā tuā ne dñetur illi inimicus. Et ſi
gnauit infantē mox q; prī ſanus eſt redditꝰ. ꝟ.clix.

REquiſitus quidā ex patribus ſi perfectū bo-
num eſſet egeſtas rñdit. Magna eſt penuria
illam q̄ cū volūtarie ſuſtinet tribulationē quidem
carnis habet anime xp̄o ſue inuenit requiē. ꝟ.clx.

QUidā frater requiſiuit ſenē dicēs. Si paucos
nūmos mihi dū frater iubes vt repetam eos
cui ſenex ait. Semel tātūmodo dic illi cū humilita-
te. At ille dixit q̄d ſi ſemel dixero et nihil mihi dede-
rit quid faciā. Tunc ſenex ait. Alterꝰ nihil ei dicas.
At ille dixit. Et quid faciā q: nō poſſum vincere co-
gitationē meā niſi fuero illi impoꝛtunus: dixit ei ſe-
nex: dimitte cogitationē tuā crepare tātūmodo ne
cōtriſtes fratrē tuū q: monachus es. ꝟ.clxj.

QUidam frater requiſiuit ſenē dicēs. Quomo
do pōt anima humilitatē adipiſci. Ille reſpō
dit. Si ſua tātūmodo ⁊ nō alterꝰ mala cōſideret.
Dicebat aūt q: pfecto hoīs humilitas eſt quātūcū
q; eū depoſuerit ſe homo in humilitate tātū pficit
in altum. Sicut eñ ſupbia ſi aſcenderit in celū vſq;
ad inferos deducit ita humilitas ſi deſcēderit vſq;
ad infernū tunc exaltatur vſq; ad celos. ꝟ.clxij.

ABbas Macharius dū ambularet in deſerto
caput cuiuſdā hominis aridum inuenit in ter
ra. Quod poſtq̄ baculo ſuo cōuertit: vocē viſum eſt
emittere. Quod ſenex quis nam eſſet interrogat: at
ille reſpondit. Ego quidē princeps erā ſacerdotum
idoloꝝ q̄ in hoc loco habitabāt. Tu autē es abbas
Macharius ſpiritu diuino repletus. Quacūq; eñ
hoꝛa miſertꝰ eoꝝ fueris q̄ in pena ſunt: ⁊ p eis oꝛa
ueris cōſolationem aliquā ſentiūt. Cui ſenex et que
eſt cōſolatio veſtra vel pena reſponde. At ille altius
ingemiſcens. Quātum inquit celum diſtat a terra.
tantū ignis eſt altus in quo medio ſumus a pedi-
bus vſq; ad caput vndiq; perfuſi nec cuiq̄ licet faciē
alterius intueri: ſed facies noſtro doꝛſo coniuncte
ſunt. Cum ergo oꝛas pꝛo nobis ex parte videmus
alterutrum et hoc nobis pꝛo conſolatione conſtat.
His auditis lachrymas fudit dicēs. Ue diei illi in
quo homo mandata dei trāſgreſſus eſt. Et iterum
ab eo ſi eſſet altera pena maioꝛ inquirit. Cui ille re-
ſpondit. Sunt nobis alij multo inferius. Cūq; qui
eſſent illi interrogaret dixit. Nos quidem qui deū
non cognouimus miſericoꝛdiā q̄tulācūq; patimur:
illi vero qui cognitum negauerunt grauioꝛibus ⁊ in
effabilibus penis ſubtus nos cruciātur. quibus au
ditis beatus Macharius capite altius terre defoſ
ſo diſceſſit. ꝟ.clxiij.

QUidā frater requiſiuit a ſene dicēs abba cur
a demonibus grauiter impugnamur. Reſpō-
dens ſenex dixit: q: arma noſtra pijcimus a nobis:
id eſt patientiam. humilitatem manſuetudinē atq;
obedientiam. ꝟ.clxiiij.

QUidam frater requiſiuit abbatem Syſoium
dicēs. Putas abba ſi modo pſequitur nos
diabolus ſicut antiquos patres. Reſpondit magis
modo homines perſequitur noſtre etatis: quia ap
pꝛopinquant penarum genera: vbi ille cum legioni-
bus ſuis anguſtiatur: dū fit ſtagnum vbi cum igne
et ſulphure erit arſurus. Ideo hominibus infeſtat
nec tantum infirmos quoſq; appetere dignatur
quos vbi voluerit cito ſubuertit: ſed foꝛtes magis
et magnos ſupplantare per diuerſa pꝛecipitia ag-
greditur. ꝟ.clxv.

QUidam fratres requiſierunt abbatem Silua-
num: per quam viam adeptus eſſet tantam
pꝛudentiam. reſpondit eis ille dicens: nunq̄ dimiſi
moꝛari cogitationes malas in coꝛde meo: que deū
pꝛouocarent ad iram. ꝟ.clxvj.

BEatus Anthonius dicebat. Si pōt fieri quā
tos paſſus ambulet monachus vel quot cali
ces aque bibit in cella ſua habet declarare ſenioꝛibꝰ
vt non decietur in ipſis. ꝟ.clxvij.

ABbas Poemē dixit in nullo ſic gaudet ini-
micus quomodo in illo qui non vult cogita-
tiones ſuas manifeſtare. ꝟ.clxviij.

QUidam frater dixit ad ſenem. ecce abba fre-
quēter interrogo ſenioꝛes patres vt dicant
mihi cōmonitionem pꝛo ſalute anime mee ⁊ quicq̄d
dixerunt mihi: nihil retineo. Erant autem ſeni duo
vaſa vacua et dixit ei ſenex. Uade ⁊ affer vnum ex il
lis vaſis et mitte aquā ⁊ laua illud et effunde ⁊ po
ne nitidum in locum ſuum. Fecit ergo ita frater ſe-
mel ⁊ bis. Et dixit ei ſenex. Utraq; vaſa ſimul affer
et cum attuliſſet dixit ei. Quale eſt ex vtriuſq; mun
dius reſpondit frater. Ubi aquam miſi et laui. Tūc
ſenex dixit ei. Sic eſt et anima fili: que frequenter
audit verba dei; quāuis nihil retineat ex his que

interrogat tamen plus mundatur ꝙ illa que non requirit. §.clxix.

QUidam senex dixit. Quādo opa bona exercet monachus veniēs dyabolus locū non inuenit in eo: ⁊ statim discedit. Si aūt malū opus exercet veniēs frequēter spūs dei: ⁊ vidēs malū opus non ad eum accedit: sed recedit. Si aūt ex toto corde iterū req̄situs fuerit cito reuertet. §.clxx.

QUidam senex dicit. Usq₃ tūc debet laborare monachus: vsquequo possideat christū. Qui autē semel illum adeptus fuerit iā nō laborat. Permittit tū dn̄s laborare electos suos vt rememorētur tribulationū labores vn̄ semetipsos custodiant timētes ne tātos labores amittant. Nam ⁊ filios israel ideo deus ꝑ desertū q̄draginta ānos circūduxit: vt rememoratis tribulationibus non redirent retrorsum. §.clxxj.

QUidam frater interrogauit senē dicēs Dic mihi pater quare nūc laborātes monachi nō accipiūt gratiā sicut antiqui patres? Cui senex dixit. Tunc tāta charitas erat vt vnusquisq₃ proximū suum sursum traheret nūc vero postꝙ charitas refrigescit totus mūdus in maligno positus est: ⁊ singuli proximos suos ad inferiora deducunt: et ideo sic gratiam non sortimur. §.clxxij.

QUidam frater requisiuit senē dicēs. Putas abba cognoscunt sancti viri qū venit in eos gratia? respondit senex dicēs nō semper cognoscūt Nā cuiusdā magni senis discipulus cū peccasset in aliqua re: irat⁹ senex dixit ei cū clamore. Uade ⁊ morere: ⁊ statim ille cecidit ⁊ defunctus est. Cūq₃ senex vidisset eū mortuū timor ingens irruit super eū: et cum magna humilitate orauit rogās deum ⁊ dicēs Dn̄e iesu xp̄e resuscita illū ⁊ iā vlterius sine cōsideratione talē nō loquar sermonē ⁊ cū hec dixisset statim surrexit discipulus eius. §.clxxiij.

ABbas Poemē dixit: homo qui alios docet et nō facit ea que docet, similis est fonti alto qui oēs res lauat: ⁊ oēs satiat potu. seipsum autem lauare nō pōt sed hꝫ ⁊ imunditias ⁊ sordes limorū Item dixit. doce aīam tuā seruare: que lingua tua alios docet. §.clxxiiij.

QUidam anachoreta cum venisset ad abbatē Poemenē suscepit eū senex cum leticia. Et cum se alterutrū amplexi fuissent cepit anachoreta de scripturis sanctis ⁊ de rebus celestibus cōferre. Tunc senex vertit faciē suā ad aliuꝫ fratrē: ⁊ nō dedit anachorete rn̄sum. Ille vero vidēs ꝙ nō loqueretur cuꝫ eo egressus est tristis: ⁊ dicit discipulo illi⁹ Sine causa laborē tāti itineris laboris assumpsi: vt venirē ad eum qui mihi loqui dedignat. Ingressus autē discipulus ad abbatē Poemenen dixit ꝓpter te huc venit abba iste homo magn⁹ tantā gloriā in locis suis habēs: ⁊ tu nō vis loqui cū ipso rn̄dens senex dixit. Iste hō de superioribus est: ⁊ celestia loquit ego autē de inferioribus sum ⁊ terrena vix loq̄ possuꝫ: si mihi locutus fuisset aliq̄d de passionibus monachi forsitan ⁊ ego rn̄disssem illi. Si autē de celestibus loquit ego me nescire cōfiteor egressus ergo discipul⁹ dicit ad anachoretā. Senex iste noster nō vult de altioribus questioinbus loqui: sꝫ si quis ei de passionib⁹ locutus fuerit rn̄det illi. At ille compunct⁹ in hoc sermone īgressus ad senē dixit. Quid faciā abba qr dominant mihi passiones cordis mei. Tūc senex respexit cum gaudēs: ⁊ dixit ei. Modo bene pater venisti. Aperio ergo os meū ⁊ implebo illud bonis tuis. Et hoc sermone adiutus est anachoreta ⁊ dixit. In veritate bona est hec via quā tenes ⁊ vera et agēs seni gratias reuersus est in propriam regionem. §.clxxv.

QUidaꝫ senex dixit. Si quis aut de scripturis aut de quacūq₃ causa locutus fuerit ne cōtendas cū eo: sed si quidē bene dicit consenti ei si vero male dic ei. Tu scias quō loquaris. Ait apostolus. Noli contendere verbis: hoc obseruans ⁊ humilitatem possidebis: ⁊ odiū euitabis. Nā si ꝑtinas contendēs: ⁊ vis defendere sermonē tuū nascetur scandalū. Frequēter ergo dū laudas alterū fit etiā ex iustificatione cōtentio. De quacunq₃ aūt re grauiter cōtenderis nō paruā noxietatē senties: ⁊ nullo mō requiem possidebis. Magis aūt stude silentiū ⁊ de nullo es sollicitus. Attende meditationi tue tā mane ꝙ vespere ⁊ īperiū iīmicoꝝ nō timebis. §.clxxvj.

QUidam frater iterrogauit senē dicēs Usque quo est obseruandū silentiū pater? Rn̄dit senex. Usquequo interrogaris. In omni eīm loco si taciturnus fueris: requiē possidebis. §.clxxvij.

ABbas Poemē dicebat sicut apis quocūq₃ vadit mel operat: ita et monachus quocūq₃ pergit: si ꝓpter opus dei preꝯit dulcedinē bonorū actuum semꝑ potest ꝑficere. §.clxxviij.

ABbas mutues venit aliquando de loco qui vocatur. Ragitham in partibus gebolonis Erat aūt cū eo etiā discipulus eius. Uidēs aūt euꝫ ep̄s loci illius tenēs eū inuitū ꝑsbyterū fecit. Et dū pariter comederēt dicit ei ep̄s Indulge mihi abba scio eīm qr huc honorē nolebas: sꝫ ego a te benedici desiderās hoc presumpsi facere. Cui senex ꝑ humilitate ait. Et mea cogitatio parū volebat: sꝫ in hoc laboro qr diuidi habeo a fratre qui mecum est: ⁊ solus nō sufficio oratiōes meas implere. Dicit ei ep̄s Si scis eum esse dignū ordino ego ⁊ illū. Rn̄dit abbas mutues. Si quidem dignus sit: nescio vnū aūt scio quia melior me est. Ordinauit aūt ⁊ illum. Utriq₃ tamen ipsi ita permanserunt vsq₃ ad finem suum vt non minus ad altare q̄tum ad oblationem sacrādam accederent. Unde dicebat senex. Confido in deum meum quia non habeo grāde iudicium propter hanc ordinationem: quia oblationem nō mihi presumpsi offerre. Nam ordinatio hec illorum est q̄ sine culpa sunt iusti et immaculati. Ego autem bene me cognosco. §.clxxix.

QUidam frater beatum Macharium postulabat vt ei sermonem diceret per quem posset saluari. Cui senex ait. Oportet fugere homines ⁊ sedere in cella ⁊ pro peccatis iugiter lamentari: et qō

super omnes virtutes est:tam linguam coercere ꝙ ventrem. §.clxxx.

Abbas arsenius dum ad huc secularis in palatio moraretur orauit dominū dicēs. Dn̄e ostende mihi viā per quā possim saluari. Et audiuit vocē dicentē sibi. Arseni fuge homines ⁊ saluaberis Cum ergo recessisset in solitudinē ⁊ eundē sermonem oraret rursus audiuit sibi vocē dicentē. Arseni fuge:tace:⁊ quiesce. Hec eñ sunt principia salutis. Cum ad eundē arseniū Theophilus archiepūs venisset aliquē ab eo audire sermonē edificationis tunc sanctus Arsenius ait cunctis qui aderāt. Si dixero vobis aliqd custodietis. Quod cū illi gratāter promisissent addidit ille. Quocūq3 loco audieritis Arseniū:illuc vlterius ne accedatis. Itē cū eum vellet archiepūs videre misit primo videre si apperiret ei. At ille remandauit ei dicens. Si solus veneris aperio tibi. Si aūt cū pluribus vltra hic nō sedebit Arsenius. Quod cū audisset episcopus ceptū iter distulit:ne propter se de loco illo heremita discederet. Uenit aliquando idem abbas Arsenius in quendā locum:⁊ erat harūdinetum:⁊ motū est vēto. Et ait senex ad fratres. Quis est hic motus. Et dicūt ei. Harūdines sunt. Dixit eis senex. Uere si quis sedet cū quiete ⁊ audierit vocē auis:nō habebit cor eius eandē quietē:ꝗtomagis vos habentes sonū harundinum harū? Dicebāt aūt de eo:quia erat cella eius lōge milia trigintaduo ⁊ nō exibat cito:sed alij ei faciebāt ministeriū. Quando aūt in solitudinem redactus est locus qui vocatur Scithi: exiuit plorās ⁊ dicēs. Perdidit mundus romā:⁊ monachi scithiam. §.clxxxi.

Quidam fratres dum linum ex thebaida pergerent cōparare dixerunt ꝑoccasionē beatū videamus arsenium. Quod cū daniel discipulus eiꝰ nūciasset precepit vt ꝑ qua causa illuc aduenissent de alexandria ab eis īquireret. Cū ergo renūciasset eo propter linum ꝑgerēt cōparādum. Respondit arsenius. Ergo faciē meā nō videbūt:q: nō ꝑpter me sed ꝑpter opus suū aduenerūt. Uade itaq3 ⁊ susceptis eis fac obsequiū ⁊ dimitte eos dicēs. Quia senex nō pōt vobis occurrere. ¶ Cum quidā ad eundem beatū Arseniū ex fratribus aduenisset volens videre eū pulsauit ostiū. Abbas aūt arseniꝰ sperās suū esse discipulū aperuit ei. Sed postꝙ̄ alterū esse cōspexerat mox se in terrā proiecit. Illo aūt surgere eū postulāte rn̄dit. Nō hinc exurgā donec discesseris. Per multas aūt horas rogatus a fratre non acquieuit donec discederet ille qui venerat. ¶ Astiterunt aliqñ abbati arsenio demones in cella sedēti et tribulabāt eū. Superuenerūt aūt ⁊ fratres q̇ ei ministrare solebāt:stātesq3 extra cellā audiebāt eū clamātē ad dn̄m ⁊ dicentē. Dn̄e nō me derelinquas: q: nihil boni feci corā te:s3 p̄sta mihi s̄m benignitatē tuā saltē mō assumere initia bene viuēdi. Cū interrogaret aliqñ abbas arseniꝰ quēdā senē egyptiū de cogitationibꝰ suis aliꝰ vidēs eū dixit ei. Abba arseni quō tu qui tanta eruditione in latina et greca lingua edoctus es rusticū istū de cogitationibꝰ interrogas. Et ille respondit dicēs. Latinā quidē ⁊ grecā linguā ꝗtū ad seculū pertinet apprehendi: s3 alphabetū rustici huius necdū discere potui. ¶ Senes dicebant:q: dederunt aliqñ quidā in scithia fratribus paucas caricas ⁊ q: pauce erant nō transmiserunt ex eis abbati arsenio:ne velut iniuriā pateretur. Ille aūt cum hoc audisset nō est egressus iuxta morā ad collectā cum fratribus dicēs. Excōicastis me vt nō mihi daretis eulogiā quem trāsmisit dn̄s fratribus:ex qua nō fui dignus accipere. Quod cū audissent omnes edificati sunt in humilitate senis Et vadens presbyter portauit de caricis illis et adduxit eum in cōgregatione gaudētē. Dicebāt aūt de eo:q: nemo poterat cōprehēdere modū cōuersationis eius. ¶ Sedente eodē abbate Arsenio aliquando in interioribus egypti :cum illic importunitatem pateretur:visum est ei derelinquere cellam et nihil ex ea tollere secum. Et sic profectus est ad discipulos suos Paranitas:Alexandrum ⁊ zoilum Dixit ergo. Tu alexander surgens nauiga. Et zoilo dixit. Ueni mecū vsq3 ad flumen:⁊ quere mihi nauiculā alexandriam nauigantē ⁊ nauiga etiā tu ad fratrem tuum. zoilus autē turbatus in verbo est et tacuit. et ita diuisi sunt abinuicē. Descendit autem senex circa partes alexandrie et egrotauit egritudine magna. Discipuli autē eius dixerunt adinuicē Putasne aliquis nostrū contristauit senē:⁊ ꝑpter ea diuisus est a nobis? Et non inueniebāt inter se contristationis causam:neq3 q: aliqñ ei inobedientes existerent. Cū vero sanatus fuisset senex dixit ad seipsū. Uadā ad fratres meos. Et ita nauigās venit ad locū qui dicitur petra:vbi erant supradicti ministri eiꝰ. Cum vero iuxta flumē esset puella quedam ethiopissa veniens tetigit peram eius. Senex autem increpabat eam. Illa vero dixit. Si monachus es vade in montē. Cōpunctus aūt in hoc verbo Arseniꝰ dicebat ad seipsū. Arseni si monachus es vade in montē. Et inter hec occurrerūt ei Alexāder ⁊ zoilus discipuli eius. Et cū cecidissent ad pedes eius ꝓiecit se etiā senex in terrā ⁊ flebāt simul. Dixit āt senex. Nō audistis:q: egrotaui? ⁊ dixerūt ei. Etiā audiuimus:⁊ ille dixit. Quare nō venistis videre me? Et dixit ei Alexander q: diuisio tua a nobis acceptabilis nō fuit:qm̄ ⁊ multi ex ea cōtristati sunt dicētes. Nisi inobediētes fuissent seni nequaꝙ̄ se separasset ab eis ⁊ dicit ei senex ⁊ ego cognoui:q: hoc diceretur. Sed ⁊ iterū dicturi sunt homines:q: nō inueniēs colūba requiē pedibꝰ suis reuersa est ad noe in arcā. In hoc igitur verbo curati sunt animi discipulorū eiꝰ:⁊ ꝑmanserunt cū eo vsq3 ad vltimū vite ipsius tempus. §.clxxxii.

Abbas Besarion duꝫ ābularet cū discipulo suo ꝑ heremū:venerūt ad quendā speluncam et ingressi ibi inuenerūt fratrē sedentē:⁊ funiculum operātē:qui neq3 respexit eos:neq3 salutauit:neq3 aliquid locutus est eis. Dixit ergo eis abbas Besarion:eamus hinc q: hic senex nō vult loqui nobis

scam. Et ꝑfecti sunt ad abbatem Johannē. Cum aūt reuerterentur ad eādem speluncam ⁊ dicit abbas Besarion. Ingrediamur iterū ad hunc fratrē si forte vel mō persuadeat illi deꝰ: vt loquat̃ nobiscū. Et cū ingressi fuissent inuenerunt corpus tātūmodo mortuū: ⁊ dixit discipulo suo. Ueni frater cōponamꝰ illud: q̃ ꝓpter cū huc nos dn̄s trāsmisit. Cuꝫ autē sepelirēt inuenerunt: q̃ mulier esset ⁊ admirati sunt ⁊ dixerunt quēadmodū ⁊ mulieres colluctātur et vincūt demonia. Et glorificātes deum q̇ est oīm protector: recesserūt inde. §.clxxxiij.

BEatus macharius aliqn̄ narrabat dicēs. Uenerunt ad me quondam duo iuuenes ⁊ vnus quidā iā pleno alter adhuc incipiēte barbitio. Qui cum ignorātes meipsum interrogarent: vbi esset abbatis cella Macharij: atq̃ me scrutātes: cur eū requirerent: oꝑa eius inquiunt magna ⁊ vitā precionabilem cognoscētes: eū videre summo desiderio festinamus. Cūq̃ ego meipsum esse quē quererēt ꝓfiterer mox meis pedibus ꝓuoluti: vt illos mecū habitare ꝑmitterē postulabāt. Quos cū viderē velut diuitiarum opulētia delicatos nō posse mecū illic residere respōdi. Et si hic inquiunt tecū manere nō possumus: alio tn̄ loco nos ꝓficisci definita semel sententia mētis impellit. Quo ego audito cepi intra meipsum ita reputare. Si hinc illos abegero: scādaluꝫ patiētur. Cū eni labor ipse compellat eos hinc fugere: cur de mea murmurent voluntate: tunc dixi illis Uenite cōstruite vobis cellas si potestis. At illi locum sibi tātūmodo demōstrari poscebant. Quibꝰ ego alueolum cū secure ⁊ sacco pleno panibus cum modico sale cōtradidi: petrā durissimā ostendi: qua incisa habitaculū sibi prepararēt: qđ lignis de palude allatis cōtegerent. Arbitrabar autē ego ꝓ iniuncto sibi hoc labore discedere. At illi interrogauerūt me q̇d illic alij fratres solerent operari. Respondi ego funiculum. Et sublatis folijs palmarum principium illius texture ostendi: vel sportellas facere: quas ministratoribus ꝓ pane recipiēdo dare cōmonui: ⁊ ita discessi. Illi vero cū summa patiētia que a me fuerunt imꝑata fecerunt: ac ꝑ tres annos ad me nullatenus accesserunt. Et q̃ alij fratres de longinquis regionibꝰ veniebāt a me. Illi v̄o ne aliq̇d req̇rerētnec ad illos accederē: nō leuiter admirabar vidēs eos ī ecclīa tm̄ oblationē cū silētio ⁊ orōne ꝑcipere. Desiderās ḡ scire ꝯuersationē eoꝝ hebdomada integra ieiunās. rogaui dn̄m vt mihi oꝑa eoꝝ dignaret̃ ostendere. Et post hō ꝓfectꝰ ad eos pulsaui ostiū. Quo apto tacētes adorauerūt me vterq̃. Et postq̃ facta ex more oratione cōcedi: ille maior annuit minori et egressus est foras. Sedebat aūt ipse funiculū torquēs nihil loquēs oīno. Hora v̄o nona pulsat ostiū ad quē aperto minor ingressus est. Et maiore iterū annuente egressus cibuꝫ quo reficeremur excoxit: eodēq̃ nutu iussus mēsam cū paximacijs tribꝰ apposuit tacēsq̃ stetit. Quibus ego dixi. Surgite comedamus: quo facto allato vasculo quo aquā solebāt portare potauimus. Ablata autē mēsa cum vesperasceret dicunt. Discedis? At ego illic me velle requiescere respondi. Mattam ergo mihi in vno angulo collocauerunt ⁊ ipsi in altero āgulo quasi quieturi: ⁊ zonas suas ⁊ analabios posuerūt. Cum autem quasi ad dormiendum se prepararent iterum ego rogaui dn̄m vt mihi eoꝝ opera declararet et ecce dissipato tecto lux clara cellulam quasi medius dies impleuit quā tamē illi nō senserūt. Sꝫ postq̃ arbitrati sunt me dormire surgētes cinxerūt se: atq̃ ad celū manus extenderunt. Quos quidem ego quid facerē intuebar. Illi vero me videre non poterāt: ⁊ ecce vidi tāq̃ muscas demones veniētes et in illius minoris ore atq̃ oculis residere volētes sed angelus dn̄i romphea ignis armatus: tam illuꝫ circūdabat q̃ demones abigebat. Ad maiorē auteꝫ prope accedere nō audebant. Diluculo vero se in eodem stratu proiecerūt: et ego velut expergefactus exurgo. Quod cuꝫ ⁊ illi ita fecissent. Ille maior hūc mihi sermonē locutꝰ est. Uis pater duodecim psalmos cantemus. Ac me cōsentiente. Ille minor frater quinq̃ psalmos cum sex versibus decātauit: et vnum all'a ꝑ singulos versus fax ignis egressa ascēdebat ad celum. Itē ⁊ maior cū decātaret quotiens labia deducebat ad psallendū velut funiculuꝫ ignis de ore eius ad celū tēdebatur. Postq̃ vero ego aliquātulum decātaui: egrediēs vt ꝓ me dignarentur orare expetiui. Illi v̄o tacētes meis sunt pedibus ꝓuoluti ⁊ cognoui q̄m quidem maior esset perfectꝰ in timore dei minorem vero adhuc demones impugnarēt. Post paucos vero dies maior frater est in pace receptus: tertio die etiam minor est eum assecutus. §.clxxxiiij.

ABbas Moyses cōmonebat fratres dicens. Quattuor sūt monacho principalia obseruāda: id est tacēdi: seruādi mādata dei: humiliandi semetipsum et angustia paupertatis. Oportet ergo monachum: vt semper lugeat: semper suoꝝ sit memor peccatorum: et omni hora ponat sibi mortem ante oculos suos. §.clxxxv.

SAncti patres cōgregati prophetauerūt de vltima peregrinatiōe ex quibus vnus precipuus nomine Isquirio dixit. Nos quidem adhuc mādata dei implemus. Interrogauerunt eum alij p̄res dicētes. Quid hi q̇ post nos futuri sunt. At ille respondēs dixit. Media forte cōplebunt mādata dei et eternū requirent deū. Dixeruntq̃ sancti patres Post hos autē q̇ veniunt: quid facturi sunt. Respōdens dixit. Hoīes generationis illius mādatorum dei oꝑa non habebunt: et precepta dei obliuiscētur Superabundabit aūt tunc iniquitas et refrigescet charitas multorum. Ueniet v̄o suꝑ eos tēptatio. Et qui inuēti fuerint in illa tēptatione probati et nobis et patribus nostris meliores existunt ⁊ feliciores ⁊ probabiliores. §.clxxxvj.

QUidam frater abbatem requisiuit agathonē dicens. volo pater manere in cōgregatione cū fratribus dic mihi quomō habitē cū eis. respondit ei senex. obserua hoc pre oībus. vt qualis primo

die ingrediaris apud ipsos talis etiā reliquos dies pergas cum humilitate. §.clxxxvij.

QUidam tempore mazices cū superuenissent in scithia: ⁊ multos ex patribus interfecissent abbas Poemē cum alio abbate seniore sibi nomine nub: et cū alijs quinq̧ patribus fugiens inde: venit in locū teneritudinis ⁊ inuenerūt ibi tēplum quoddam desertum māserunt ibi septem dies: donec cognoscerēt vbi māsurus esset vnusquisq̧ in egypto. Dixit ergo eis abbas nub q̄ erat senior. Septimana hac vnusquisq̧ maneat apud se ⁊ cū altero nō loquatur. Cum autē sic facerēt erat in tempo illo statua cuiusdā idoli. Abbas ergo nub exurgens mane lapidabat eā: ⁊ vespere veniens dicebat ad eā. Peccaui indulge mihi: ⁊ p totam septimanā similiter fecit: die autem sabbati cū pariter cōuenissent dicit ei abbas Poemē. Quid voluisti hac tota facere septimana vt homo fidelis idolo diceres indulge mihi. Dicit ei senex. Hec ego ppter vos feci: dicite mihi nunqd hoc idolum qn̄ lapidabā locutum est aliqd aut iratum. Et iterū qn̄ indulgentiā petebā: nunqd exaltauit se: aut gloriatum est. Cui abbas Poemē respōdit. non vtiq̧ Tunc senex dixit: fratres ecce sumus septem si vultis ergo vt pariter maneamus: sit idolum istud nobis exēplum nequādo iniuriatꝰ aliqs irascat nec quādo ab eo venia petitur glorietur vel extollatur. Sin autē nō ita vultis vnusquisq̧ vbi vult pergat. At illi piicientes se in terrā spoponderunt se ita facturos: ⁊ sic permāserūt p multos annos cū multa humilitate ⁊ patiētia. Quattuor horis dormiebāt in nocte: ⁊ quattuor psallebāt ⁊ quattuor opabātur deinde Xo vsq̧ ad nonā legebāt scindentes folia palmarū: ⁊ post hoc victū sibi preparabant: colligētes quasdā herbas terre. §.clxxxviij.

FUerūt ⁊ alij septem similiter pbatissimi viri qui in ea heremo que sarracenis contigua est habitabant: cellulis quidem haud longe a se diuisis: sed ipsi vinculo charitatis cōnexi quorum vnus vocabatur petrus: alius stephanus: tertius Johānes quartus georgius quintus theodorus: sextus felix septimus laurus. Hic ergo in sterili ac vastissima solitudine ⁊ pene hoībus inhabitabili cōmorātes semel sibi in septimana vidēdos se prebebāt. Sabbatorum nāq̧ die hora diei nona cōueniebāt singuli de locis suis ad locū sibi cōditum deferētes vnusquisq̧ si quid inuenire poterat. Et vnus quidē deferebat nuces: alius lactorones: alius dactilos: alius ficus: alius herbas visibiles .i. lapsanum pastinacas caricas ⁊ petrosilium. Iste quippe erat precipuus eorum victus panē nāq̧ ⁊ oleū vel potū extra vsum habebāt. Tantūmodo supradictis herbis ⁊ pomis sustentabant. Vestimētum eis palma solūmō prebebat: aqua in locis illis minime inueniebat. Neq̧ eī aliter potabātur q̄ exeuntes mane ac discurrentes p diuersas herbas colligētes rorem qui affluentissime ibi cadit: ⁊ inde tātūmodo bibebāt. Cūq̧ (vt diximus) in vnum cōuenirēt locū agētes deo grās sumebāt cibum. Post refectionē vero vsq̧ ad vesperam sedentes meditabantur de scripturis sanctis. Non eī discurrebat inter eos secularis fabula: nō cura seculi: nō actio terrenarum rerū: sed solūmō collatio spiritalis regni celestis desiderabilis cōmemoratio: futura beatitudo: gloria iustorum: pena peccatorum sanctorūq̧ oim requies: que iam inter beatas paradisi sedes letātur. Hec cōmemorātes suspirabant ex imo pectore ⁊ flebāt vberrime. Cūq̧ p totā noctē vigiles pmanerēt celebrātes dño laudes: die dñico hora nona loquēdi secū ⁊ vidēdi se terminum capiebant. Redibat eī vnusquisq̧ ad cellam suam: in qua solus soli deo diebus ac noctibus vacabat In his igitur studijs eos positos sarraceni late p heremū discurrētes repererunt: ⁊ irruētes sup eos de heremo eiecerūt: atq̧ ligātes eos pedibus suspēderunt multisq̧ iniurijs affectos ad extremum focū subtus eos de herbis amarissimis cōgesserunt vbi incredibiliter cruciati lumē oculorum ex amaritudine fumi amiserunt. Et postq̄ multis tormētis eos afflixerunt semiuiuos eos dimiserunt: ex quibꝰ vnū nouimus in quodā loco plurimo postea supuixisse tempore ceteri vero vbi nam fuerint deuoluti: penitus ignoramus. §.clxxxix.

INterrogauit quidā frater abbatem Poemenem dicēs. Quid est qđ dñs in euangelio ait. Nemo hac dilectione maiorem hꝫ q̄ vt quis aīam suam ponat pro amico suo: quomō hoc fiet. respondit senex. si quis audit malum a pximo suo: et cum possit ipse similia respondere illi: pugnat tamen in corde suo portare laborem ⁊ vim sibi facit ne forte respondeat illi et cōtristet illum iste talis aīam suā ponit pro amico suo. §.cxc.

REquisitus abbas Moyses dixit. Si nō concordat: actus ⁊ oratio in vanum laborat homo. Cum eī orat quis pro seipso: vt indugentiam illi peccatorum detur obseruet ne faciat illa iterum quādo enim voluntatem peccandi quis dimiserit ⁊ ambulat permanens in timore dei: istum mox cum gaudio suscipit deus. §.cxcj.

SAnctum senē requisiuit frater dicens. Quid faciet homo in omni tentatione veniente super se: ⁊ omni cogitatione imissa ab inimico. Respondit plāgere dꝫ in cōspectu bonitatis dei vt succurēs auxilietur ei. Scriptum est eī dñs mihi adiutor est et ego despiciā inimicos meos. §.cxcij.

QUidam senex dixit. Sicut ad succēsam ollam musce nō appropinquāt: si vero tepida fuerit insident in eam: et faciunt vermes ita et monachum succensum igne diuini amoris fugiunt demones: tepidum vero illudunt ⁊ insequuntur. §.cxciij.

ABbas siluanus sedens aliquando cum fratribus in spelea factus est in excessu mētis: et cecidit in faciem suam: ⁊ post multū surgens plorabat. Et iterrogauerunt fratres eum dicentes. quid habes pater. Ille vero tacebat et flebat. Compellentibus autem illis dixit. ego ad iudicium raptꝰ sum et vidi multos de habitu nostro euntes in tormenta; et multos seculares ad regnum. Et lugebat

senex: et nolebat deinceps exire de cella sua. Sed si exire cogebatur operiebat caputio faciem suam dicens. quid necesse est videre lumen istud temporale: in quo nihil est vtile. §.cxciiij.

Quidam senex dixit fratri omni die vicinam tibi mortem esse cogita: quasi iam clausus in monumento: nihil de hoc, seculo cures. Timor dei permaneat in te in omni hora. Crede te hominibus omnibus inferiorem esse: Non detrahas alicui: quia deus cognoscit oia: sed esto pacificus cum omnibꝰ et dabit tibi dominus requiem. §.cxcv.

Cum quidam fratres quemadmodum orarēt beatum macharium requisissent. respondit illis dicens. Non sunt necessaria nobis superflua verba sȝ extendere manus ac dicere. Deus quomodo vis: et sicut tibi placet. ita fiat. Si autem tentatio irruerit: aut impugnatio dicenduȝ est. Domine deus clementissime auxiliari digna re nobis tu enim scis quid nobis expediat fac nobiscum secundum misericordiam tuam. §.cxcvj.

Abbas Johānes dicebat. Similis debet esse monachus homini sedenti sub arbore grandi: qui respiciens feras diuersas et serpentes venientes ad se cum non potuerit eis resistere subit ī arbores et saluatur. Ita et monachus sedeat in cella sua: et respiciens prauas cogitationes: iaculationesqȝ venientes super se: cum non potuerit eis resistere: confugiat per orationē ad dn̄m: cui oia possibilia sunt et saluabitur. ¶ Itē dixit: similis debȝ eē monachus homini habēti a sinistra ignē: et a dextra aquā: vt q̄tiēs succēsus fuerit ignis tollat de aqua et extinguat illū. Sic oportet et monachū facere omni hora: vt quādo cogitatio turpis succēsa fuerit ab inimico: tūc aquā .i. orones ɔtinuas effūdat et extinguat illā. §.cxcvij.

Abbas zenon dū esset in scithia: egressus est nocte de cella sua ambulare per heremuȝ. Et factū est dū lōgius processisset errauit: tres noctes diesqȝ ambulās: et cecidit fatigatus vsqȝ ad mortem. Et ecce stetit ante eū infans habēs in manu sua panē: et dixit ei: exurge et comede. At ille exurgēs orauit: timuit eñ fantasiam eē. Cui infans dixit. benefecisti ꝙ orasti: mō ergo surge et comede cui abas zenō nō acq̇euit nisi scdo ac tertio orasset. Et cū ille laudaret: q: orabat. Iam tunc surrexit et comedit post hec dixit ei infans quantū tēpus ambulasti tātū lōge es a cella tua. Sed surge sequere me: et mox inuētus ē ante cellā suā. Dixit ergo ei senex. Ingredere in cellam meā: et fac orationē. Et ingresso sene in cellam suam ille non comparuit. §.cxcviij.

Abbas daniel referebat de beato Arsenio: eo ꝙ sabbatorū die vespere solē relucentē post dorsum suū dimittebat in oratione persistēs extendēsqȝ ad celū manꝰ non desistebat orare nisi iterū sequēti die sol surgēs oculos eiꝰ implesset. Ceteras aūt noctes peruigiles ducebat et ꝑpe diluculo cū vellet paꝝ ꝓ nature fragilitate q̇escere dicebat sōno: veni male serue: et mox claudēs oculos q̇escere paꝝ somni sedēdo surripiebat et statiȝ exurgebat. §.cxcix.

Venerūt aliquando ad abbatē. Lucium in enatū monachi qui dicebantur cochiti. hoc est orātes. Et iterrogabat eos senex dicēs Qđ ē opus manuū vestraꝝ. Et illi dixerūt: nō cōtingimꝰ aliqđ opus manuū sed sicut dixit apostolus sine intermissione oramus dixitqȝ eis senex et non manducatis? Illi aūt dixerūt. etiā mādūcamꝰ: et dixit eis senex. quādo ergo comeditis q̇s orabit ꝓ vobis? Et iterum interrogauit eos dicens non dormitis Et dixerūt. Dormimꝰ: et dixit senex. Et cū dormitis q̇s ꝓ vobis orat? et nō inuenerūt ad hec quid respōderēt illi. Et dixit senex. Ignoscite mihi fratres q: nō facitis sicut dixistis. Ego aūt ostēdo vobis: q: operās manibus meis sine intermissione oro. Sedeo eñ iuuante deo infundēs mihi paucas palmulas. et facio ex eis plectas et dico. Miserere mei deꝰ sm̄ magnā misericordiā tuā. Et sm̄ multitudinē miserationū tuarū dele iniquitatē meā. Et dixit eis: oro est an nō? Et dixerūt ēt Et dixit. iterū. Quādo ꝑmaneo tota die laborās et orās facio plus minus quindeciȝ nūmos: et pono ex eis ad ostium duos: et residuum manduco: et q̇ acceperit illos duos denarios: orat ꝓ me tēpore q̄ ego māduco vel dormio. Atqȝ ita ꝑ gratiā dei implětur mihi qđ scriptū ē. Sine itermissiōe orate. §.cc.

Abbas Macharꝰ dū semel de scithia portās sportellas quas texerat graderetur: vie laboris defessus resedit et dixit Deꝰ tu scis q: amplius nō valeo ambulare. et mox iuētꝰ ē ad fluuiū vnde adhuc per multū aberat interuallū itineris. §.ccj.

Abbas ammon veniens in deserto ad quēdā locū haurire aquam vidit basiliscuȝ et iactans se in faciem suaȝ dixit: Domine aut ego moriturus sum aut ista bestia. Mox basiliscus per virtuteȝ dei dissipatus est. §.ccij.

Abbatis Besarionis discipulus noie dulus cum quadam die cū ipso pariter iuxta littus maris ambularet: cōtigit eū multū sitire. et dixit seni Sitis me macerat pr̄. At beatus besarion facta oratione iussit eū aquā de mari tollere et bibere. Qđ cuȝ fecisset et dulcissimā aquā reperisset vasculū qđ secuȝ portauit: impleuit. Quod cum vidisset abbas besarion dixit ad eum. Quare implesti vas aqua fili? At ille dixit. Indulge mihi pater: timeo ne forte in ante sitiam. Cui senex dixit. Indulgeat tibi dominus fili quia: et vbiqȝ deus est et potest tibi dulcem aquam prestare. §.cciij.

Senex quidam narrauit ꝙ aliquis frater cum conuerti voluisset et prohiberet a matre sua ipse non acquiescebat ab intentione sua dicens. Saluare volo aiam meaȝ. Illa vero multū renitens: cuȝ desideriū eiꝰ impedire non posset: postea permisit. Abiens aūt factus est monachus sub negligētia vitam suam expendēs. Cōtigit aūt vt mater ipsiꝰ moreretur et post tp̄s aliquod et ipse infirmatus est in firmitate magna. Et cū factus fuisset in excessu mentis venit ad iudiciū et inuenit matrē suā cū his qui in pena iudicabātur. Illa aūt vt vidit eū obstupuit et dixit. Quid est hoc fili. Et tu in hūc locum deductꝰ

es condemnandus: vbi sunt sermones tui quos loquebaris dicendo. Saluare volo animã meã. Cõfusus aũt in his que audierat ipe dolore stupid⁹ fact⁹ est: ⁊ stabat nõ habẽs quid matri sue responderet: Iuxta dispẽsatione autẽ misericordie dei postea ꝙ hec vidit contingit vt repararet ⁊ euaderet ab infirmitate ⁊ cogitãs apd se diuinit⁹ factã esse huiusmo di visionem: includẽs se de cetero sedebat ⁊ cogitabat de salute sua penitẽs ⁊ plorãs de his que egerat sub negligentia prius. Tanta autẽ erat ei intẽtio vt multi eũ rogarẽ idulgere sibi paululũ ne forte lesiones aliquã pateref de fletu: quẽ sup ra modũ sibi inducebat. Ille tunc nullo mõ cõsolari volebat dicẽs. Si in properiũ matris mee sustinere non potui quõ christi ⁊ ⁊ sanctoꝝ angeloꝝ eius aduersus me confusionem potero in die iudicij sustinere. ¶.cciiij.

Quidã frater sedebat in egypto: in magna humilitate precipuus: et habebat sororẽ in ciuitate meretricẽ: que multis animabus pdítio fuerat Frequenter enim insultabant senes fratri illi: ⁊ vix potuerũt ei psuaderevt veniret ad eã: quatenus per admonitionẽ eius posset peccatũ qd per eã fiebat euincere. Cũ aũt veniret ad locũ: quidã ex notis eũ vidẽs pcessit ⁊ nunciauit illi dicẽs. Ecce frater tuus venit ad te. Illa autẽ pgaudio relictis amatoribus suis quib⁹ ministrare consueuerat capite discooperto ad occurrẽdũ fratri egressa ẽ. Dũ ergo tẽptaret eũ cõplecti dixit ei: Soror mea charissima parce anime tue qm̃ multi ppter te peunt ⁊ quẽadmodũ poteris sufferre amara illa ⁊ eterna tormenta. Illa aũt cõtremiscẽs dixit ad eũ. Scis frater quia mihi est salus vlla an non? Cui ille dixit. Si volueris est tibi adhuc salus. Illa autem iactans se ad pedes fratris sui petebatvt eam secum deduceret in desertus. Cui frater dixit. Uade operi caput tuum et sequere me Cui illa. Eamus oportet eũ me inter homines deformari nudo capite ambulãtẽ ꝙ in officinã peccati mei iterũ igredi. Dũ aũt pariter ambularẽt monebat eã ad pniaꝫ. ¶ Uidẽs aũt ꝙ qdã obuiarẽt sibi dixit ei. Qm̃ necdũ oẽs sciũt ꝙ soror mea es: secede parum de via donec transeãt. Et post transgressiões illos vocat eã. Eam⁹ soror viã nostrã. Illa aũt nõ rñdẽte: pquirẽs inuenit eã mortuã ⁊ vestigia pedũ e⁹ plena sanguine. Erat enim discalciata. Cũ aũt senibus renunciasset factũ: otendebãt inter se de saluatione eius. Manifestauit autem deus vni seni de ipsa: eo ꝙ nulla illi cura fuit in itinere de corporali visu. sed vulnus proprium contemnes: et in tam grandi perditione sua suspirans ideo pro deuotione cordis eius suscepit deus penitentiam eius: ¶.ccv.

Quodam tpe cum beatus Anthonius a sancto athanasio alexandrie epõ ppter cofutationem hereticorum in vrbe esset adductus perrexit ad eũ Didim⁹vir eruditissimus captus oculis. Cũ ꝙ multa de scripturis sanctis loquerenf inter ceteras sermocinationes: quas de sanctis voluminibus habebant cuꝫ Anthoni⁹ miraretur ingenium eius: ⁊ acumen animi eius collaudaret: sciscitans ait ad eũ Non tristis es ꝙ oculis carneis careas. Et cum ille pudore reticeret: sdo tertioꝗ eũ iterrogãs Anthoni⁹ tãdẽ eliciuit merorẽ animi simpliciter fateref. Cui anthoni⁹ ait. Miror prudẽtẽ virũ e⁹ rei dolere damnũ quã formice ⁊ musce ⁊ culices habẽt. ⁊ nõ poti⁹ letari illi⁹ possessione: quã sctĩ ⁊ apostoli meruerut. Meli⁹ em̃ multo ẽ spiritu videre ꝙ carnei illos oculos possidere in quospcti festuca nõ possit icidere: ꝙ illos q̃ solo visu per cõcupiscẽtiã possunt hominẽ in interitum gehenne mittere. ¶.ccvj.

Quidam frater ex nitria parcior magisꝗ auarior: ⁊ nesciens triginta argentheis dñm iesuꝫ venditũ: cẽtũ solidos quos lina texendo collegerat moriẽs dereliquit. Initũ est aũt cõsiliũ inter monachos. (Nã eodẽ in loco circiter quiꝗ milia dimissis cellulis habitabãt) qd facto op⁹ esset. Alij pauperib⁹ distribuẽdos eẽ cẽsebãt alij dãdos eccle. nõnulli parẽtib⁹ e⁹ remitẽdos: Machari⁹ vero ⁊ pãbo ⁊ Isidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto in eis loquẽte spiritu decreuerũt infodiendos esse cũ dño suo dicẽtes. Pecunia tua tecũ sit i pditionẽ. Nec hoc crudeliter quisꝗ putet factũ tant⁹ terror ⁊ pauor p totã egyptũ cũctos monachos inuasit. vt vnũ solidũ dimisisse grãdis apud eos sit criminis. ¶.ccvij.

Erat quidã adolescẽs grecus in egypto constitutus in cenobio: qui nulla continentia: nulla opis magnitudine flãmas poterat carnis extinguere. Cũꝗ ad patrẽ monasterij hec e⁹ tẽtatio fuisset plata: hac ille eũ arte seruauit. Imperauit cuidã viro graui ⁊ aspero vt iurgijs atꝗ cõuitijs insectaretur adolescentẽ: ⁊ post irrigatã iniuriã prim⁹ veniret ad querimoniã. Cũꝗ iperata sibi pficeret i sup vocati testes p eo loquebanf qui contumelias adolescenti fecerãt. At ille cepit flere ꝫ mẽdaciũ quotidie gemẽs quotidie lachrymas fundẽs sedebat sol⁹: amaritudine repletus erat: omniꝗ auxilio destitut⁹ ad iesu pedes iacebat. Quid multa: Ita tot⁹ ann⁹ deduct⁹ ẽ. Quo expleto iterrogat⁹ adolescẽs sup cogitationib⁹ pristinis: an si adhuc molestie aliqd sustineret: respõdẽs dixit. Pape: viuere mihi non lꝫ: quẽadmodũ fornicari libet. Ita ergo hac arte spiritali patre pcurãte adolescens superata libidine saluatus est.

¶ Finit liber adhortationum patrum.

¶ Incipit libellus de profectu patrum.

Interrogauit quidã frater abbatẽ Anthoniũ dicens. Quõ placebo dño. Respondens senex. Que mãdo tibi custodi. Quocũꝗ vadis deuꝫ semper habe pre oculis: ⁊ in his que agis testificationẽ sanctaꝝ scripturaꝝ adhibe: ⁊ in quocunꝗ loco sederis non cito inde mouearis. Hec tria custodi ⁊ saluus eris. Interrogauit abbas Pambo abbatẽ Anthoniũ dicens. Quid faciam. Respondit ei senex. Noli esse in iusticia tua confidens: neꝗ peni-

tearis de re transacta et continēs esto lingue tue ⁊
ventris. ¶ Dixit sanctus Gregoriusꝙ tria exigit
deus ab omni homine qui est baptismum cōsecut⁹
videlȝ fidem rectam ex tota aīa: veritatem lingue
continentiā ⁊ castitatē corporis. Dixit abbas eua
grius q: dicebāt quidā patrū ꝙ siccior ⁊ non icqua
lis victus caharitati coniunctus: citius introducat
monachum in portū impassibilitatis. Iterum dixit
Nunciata est cuidā monacho mors patris sui. Et
ille ait ad eum qui nūciabat. Desine inquit blaphe
mare. Meus enī pater immortalis est. ¶ Dixit
abbas Macharius abbati zacharie. ¶ Dic mihi
qđ est opus monachi. Dixit ei. Me interrogas pa
ter. Et dixit ei abbas macharius Certus suȝ de te
fili zacharia est enī qđ me pulsat vt interrogem te.
Dixit ei zacharias Quantū est ad me pater hoc pu
to: qm̄ quicūꝙ semetipm̄ necessitatibus subiecerit
atꝙ coegerit ipse est monachus. ¶ Dicebāt de ab
bate Theodoro cui prenomē est firme. q: hec tria ca
pitula haberet supra multa. i. nihil possidēti: absti
nēdi homines fugiēdi. ¶ Dixit abbas Johannes
nanus. Ego volo hominē ex oībus virtutib⁹ ꝑcipe
re. Itaꝙ per singulos dies surgēs mane de oī vir
tute sume principiū ⁊ mādata custodi in magna pa
tiētia cū timore et lōganimitate: in charitate dei cū
bono ꝓposito aīe ⁊ corporis et hūilitate ml'ta: i pa
tiētia ⁊ tribulatiōe cordis ⁊ obseruatiōe in oratiōe
multa ⁊ supplicationibus cū gemitib⁹ in puritate ⁊
mūditia lingue: ⁊ custodia oculorū: in iniuria patiēs
et nō irascēs: pacificus ⁊ nō reddēs malū ꝓ malo:
nō attendēs ad inuidiā alioꝝ atꝙ temetipm̄ exal
tes: sȝ esto subditus ⁊ humilior oī creature: renūciā
do oī materie corporali: ⁊ his q̄ ſm carnē sunt i cru
ciatu in certamine: in humilitate spūs: in bona volū
tate ⁊ abstinētia spūali: in ieiunio: in penitētia: i fle
tu: in certamine pugne: in discretiōe iudicij: in chari
tate aīe: in ꝑceptiōe boni cū quiete: in ope manuum
tuaꝝ: in nocturnis vigilijs: in fame ⁊ siti: in frigore
et nuditate: in laboribus includēs te in sepulchro
tāꝙ iā mortuus vt videaꝛ tibi esse proxima mors
omni die. ¶ Dixit abbas Joseph thebeus. Quia
tres ordines sunt honorabiles i cōspectu dnī. Pri
mus qn̄ homo infirmaꝛ ⁊ adijciunꝛ ei tēptatiōes: ⁊
cū gratiarūactioneꝗ suscepit eas. Secūdus aūt est
qn̄ aliquis oīa sua opa facit mūda corā dn̄o nil ha
bēs humanū. Tertius vero est qn̄ aliquis sedet in
subiectiōes ꝑcepti patris spiritualis: ⁊ oīb⁹ ꝓprijs
renunciat voluptatibus. ¶ Narrauit abbas Cas
sianus de quodā Johanne abbate q̇ erat primus
congregatiōis ꝙ magn⁹ fuerit in vita sua. Hic cum
moriturus esset ⁊ discessurus cū hylaritate ⁊ ꝓposi
to mētis ad dn̄m circūdederūt eū fratres rogantes
verbū aliqđ cōpendiosum ⁊ salutare loco heredita
tis sibi ab eodem reliqui: per qđ possent ascendere
ad ꝑfectionē que est in xp̄o. Ille autē ingemiscens
ait. Nunꝙ feci propriam voluntatem: nec aliquem
docui quicꝙ: quod ego primus ipse non fecerim.
¶ Frater interrogauit senē dicens. Que res sic bo
na est quam faciam vt viuam in ea. Et dixit senex.
Deus solus scit quod bonum est: sed tamen audiui
quia interrogauit vnus patrum abbatem Nestero
nem magnum qui erat amicus abbatis anthonij.
Et dixit ei. Quid est opus vt faciā. Et rn̄dit ei. Nō
sunt oīa opa equalia. Scriptura dixit. Quia abraā
hospitalis fuit ⁊ deus erat cum eo. Et helyas dili
gebat quietē et erat cum eo deus. Et dauid humi
lis erat: ⁊ deus erat cū ipso. Quod ergo vides aiaȝ
tuā ſm deum velle hoc fac ⁊ custodi cor tuū. ¶ Di
xit abbas pastor. Quia si custodire ⁊ semetipm̄ cōsi
derare: ⁊ discretionē habere: hec tria opationes mo
nachi sunt. ¶ Frater quidā interrogauit eū dicēs
Quomodo debet homo conuersari. Respondit ei
senex Vidimus Danielē quia non est inuenta in eo
accusatio: nisi de seruitio qđ exhibebat deo suo. Di
xit iterū. Quia paupertas ⁊ tribulatio hec sunt ope
rationes solitarie vite. Scriptum est enī. Quia sic
fuerunt hi tres viri Noe: Job et Daniel. Noe per
sonā habet nihil possidentiū. Job aūt personā tri
bulatorū. Daniel vero discernātium. Si ergo fuerit
he tres actiōes i homine deus habitat i eo. ¶ Di
xit abbas pastor Quia si duas res oderit monach⁹
potest liber esse ab hoc mūdo. Et dixit frater. Que
sunt iste. Et dixit senex. Carnalē repausationē ⁊ va
nam gloriā. ¶ Dicebāt de abbate Pambo: quia
in ipsa hora qua decedebat ex hac vita: dixit astan
tibus sibi sanctis viris: quia ex quo veni in hūc locū
solitudinis: ⁊ fabricaui mihi cellaȝ ⁊ habitaui hic ex
tra laborē manuū mearū nō recolo me comedisse
panē aliquo modo: neꝙ comedere volui: nec peni
tuisse de sermone: quem locutus sum vsꝙ ad hanc
horam: et sic vado ad dn̄m: quasi q̇ nec initiū fecerīȝ
seruiēdi dn̄o. Dixit abbas Sisoys esto cōtempti
bilis: ⁊ voluntates tuas post tergū tuū ꝓijce: ⁊ esto
liber ⁊ securus a secularibus curis: ⁊ habebis requieȝ
Abbas cames cū esset moriturus dixit filijs suis.
Nolite habitare cū hereticis: nec habeatis noticiā
iudiciū: neꝙ sint manus vestre aperte ad aliq̇d con
gregandū: sȝ sint magis extēse ad tribuēdū. ¶ Fra
ter interrogauit senē dicēs. Quō venit timor dei in
hominē: ⁊ dixit senex. Si habet homo humilitatem
et paupertatem: et non iudicat alterum: sic venit in
eum timor dei. Dixit senex. Timor et humilitas et
egestas victualiuȝ et plāctus in te sint. ¶ Dicebat
ergo quidem senum. Quicq̇d odio habes: alij ne fa
cias. Si odis qui tibi male loquūꝛ: neꝙ tu male lo
quaris de aliquo. Si odio habes qui tibi calūniaȝ
facit: neꝙ tu facias alicui calumniam. Si odio ha
bes qui tibi calumniam dicit aut iniurijs afficit: aut
aufert quod tuum est: aut aliq̇d tale facit: tu nihil
horū facias cuiꝙ. Qui ergo hoc verbum custodire
potest: sufficit ei ad salutem. Dixit quidā senex. Vi
ta boni monachi et opera est obedientie meditatio
et vt non iudicet: aut nō loquatur: aut nō murmu
ret. Scriptum est enī. Qui diligitis dn̄m odite ma
lum. Monachi igitur vita hec est. Nō ingredi cum
iniusto: nec videre oculis suis: mala neꝙ curiose age

re aut audire aliena:neq3 manibus rapere:sed ma-nibus tribuere:neq3 superbire corde:neq3 cogitatiōe malignari neq3 ventre iplere:s3 cū discretiōe:omnia agere ecce in hiis est monachus. Dixit quidā senex. Roga deū vt det luctū in corde tuo τ humilitatē et respice semp in peccatis tuis τ nō iudices alios:sed esto subditus oībus τ ne habeas amicitias cū mulieres:neq3 cū pueris:neq3 cum hereticis. Abscinde a te fiduciā τ retine linguā tuā et ventrē:τ abstine a vino:τ si aliqs loquit de quacūq3 causa:noli contēdere cū eo:s3 si bene dicit dic sic eē:si aūt male:dic ei tu scis qd loqris. Et ne contēdas cū eo de his que locutus est:τ tunc erit mens tua pacifica.

¶ Finit liber de profectu patrū.

¶ Incipit liber de quiete.

Dixit abbas Anthonius sicut pisces si tardauerint in sicco moriunt ita τ monachi tardātes extra cellā:aut cū viris secularibus morātes a quietis pposito resoluunt. Ops ergo sicut piscē ad mare:ita τ nos ad cellā reuerti:ne forte foris tardātes obliuiscamur interioris custodie. Dixit iterum Qui sedet in solitudine:τ qescit a tribus bellis eripitur.i.auditus locutionis:τ visus:τ cōtra vnū tantūmodo habebit pugnā.i.cordis. ¶ Abbas arseni⁹ cū adhuc esset in palatio orauit ad dn̄m dicēs. Domine dirige me ad salutē. Et venit ei vox dicēs. Arseni fuge hoīes τ saluus eris. Idē ipse descendens ad monachalē vitā rursus orauit eūdē3 sermonē dicens. Dn̄e dirige me ad salutē. Audiuitq3 vocē dicētem sibi. Arseni fuge:tace:quiesce:he eīn sunt radices non peccādi. Venit aliqn̄ beate memorie Theophylus archieps ad abbatē Arseniū cū quodā iudice:et interrogabat senē archieps volēs ab eo audire sermonē. Paulisp aūt tacēs senex postea rn̄dit ad eū dicēs:τ si dixero vobis custodietis. Illi autē pmiserūt se custodire:τ dixit eis senex. Vbicūq3 audieritis Arseniū appropinquare nolite. ¶ Alia iterum vice volēs archieps videre eū misit primo videre si aperiret senex:τ remādauit senex ei dicens. Si venis aperio tibi:s3 si tibi aperio, oībus aperio:et tūc vltra hic iam nō sedebo. Hec ergo audiēs archieps dixit. Si eū psecuturus vado:nequaq3 vadā ad hominē sanctū. Venit aliqn̄ abbas Arseni⁹ in quēdā locū:τ erat ibi arūdinetū τ motū est a vēto:et dixit senex ad fratres. Quis est motus hic. Dicūt ei arūdines sunt. Dixit eis senex. Vere si quis sedet cū quiete τ audierit vocē auis:nō habebit cor eius eandem quietē:quāto magis vos habētes sonū harundinū harū. Dicebāt aūt de eo:q2 erat cella eius lōge in miliaria triginta duo:τ nō exibat cito:s3 faciebāt alij ei ministeria. Quādo vero in solitudinem redactus est locū qui vocat scithie exiuit plorās et dicēs pdidit mūdus romā et monachi scithiā. Sedente eodē abbate Arsenio aliqn̄ in canopo: venit vna matrona virgo de roma valde diues τ timens deum:vt videret eū:τ suscepit eā theophylus archieps. Illa aūt rogauit eū vt ageret cū sene vt videret eū. Qui abiēs ad eū rogauit dicēs. Aliqua matrona venit de roma τ vult te videre senex: aūt non acquieuit ei. Supradicta aūt matrona audiens hec iussit sterni animalia dicēs. Credo in deu3:q2 video eū. Sunt eīn in ciuitate nostra multi homines. sed ego veni solū pphetā hūc videre. Et cū venisset ad cellā eiusdē senis:iuxta dei ordinationē inuētus est opo:tune foras cellā senex:τ vidēs eū supradicta matrona pstrauit se ad pedes eius. Ille autē leuauit eam cū indignatione:τ intuēs eā dixit. Si faciē meā videre vis:ecce vide:illa aūt pre verecūdia non cōsiderauit faciē eius:τ dixit ei senex. Non audisti opera mea. Me eīn videre qd necesse est. Quō autē presumpsisti tantā nauigationē assumere. Nescis q2 mulier es:τ nō debes exire quoq3. An idcirco venisti vt vadas romā τ dicas alijs mulierib⁹: q2 vidi Arseniū:τ faciāt mare viā mulierū veniētiu3 ad me. At illa dixit. Si voluerit me deus reuerti romā nō pmitto aliquā venire huc. Sed ora p me τ memor esto mei semp. Ille aūt rn̄dens dixit ei. Oro deū vt deleat memoriā tui de corde meo. Que audiēs hec egressa est turbata:τ cū venisset in ciuitatē:pre tristicia febricitare cepit. Et nuntiatū est archiepo q2 in firmaretur:τ venit ad eā cōsolandā interrogās qd haberet. Illa aūt dixit ei. Vtinam nō venissē huc. ¶ Dixi eīn seni.memor mei esto τ dixit mihi. Oro deū vt deleat memoriā tui de corde meo et ecce pre tristicia morior τ dixit ei archieps. Nescis q2 mulier es τ inimic⁹ p mulieres sanctos viros impugnat Propterea hoc dixit senex nā p aīa tua semp orat et ita curata est mēs ei⁹ τ discessit cū gaudio ad patria. ¶ Dixit abbas euagri⁹ abscinde a te affectiones multoy:ne mēs tua in turbatiōe fiat τ quietis dissipet modū. Frater qdā applicuit i scithia ad abbatē moysen:petēs ab eo sermonē τ dixit ei senex. Vade τ sede in cella tua:τ cella docebit te vniuersa. Dixit abbas moyses:hō fugiēs hominē similis est vue mature:q aūt cū hominib⁹ conuersat sicut vua acerba erit. ¶ Dixit abbas nylus. Impsorabilis manet a sagittis inimici q amat qete3:q aūt miscet mltitudini crebra suscipit vulnera. ¶ Dixit abbas pastor. Initiū maloy ē distendere mētes. Dicebat iter3. Q2 bonū est fugere τpalia. Qn̄ eīn hō est iuxta corpale belliū:assimilabit viro stāti supra lacū pfundissimū:vt qua hora visu3 fuerit inimico eius:facile eū deorsu3 ipugnat:si aūt a corporalib⁹ lōge fuerit: assimilabit viro lōge posito a puteo τ volēs eū inimicus pijcere deorsu3:dū eū violēter trahit de⁹ ei auxiliū dirigit. ¶ Dicebat aliqn̄ Abrahā discipul⁹ abbatis sysoy ad eū. Pater senuisti:eam⁹ parump iuxta mūdu3. Dixit ei abbas sysoys. Vbi nō ē mulier ibi eam⁹. Dicit ei discipulus ei⁹. Et vbi ē locus nō habēs mulierē:nisi forte in solitudine. Dixit ei senex ergo i solitudine me tolle. Dixit ei abbatissa matrona multi in mōte positi ea q sunt popularia a gētes perierūt. Meli⁹ est eīn vt cū multis sit τ so

litariã vitã agat volũtate: q: cũ solus sit esse cũ mul titudine pposito nẽtis. Dixit senex: semp dz monachus emere quietẽ sibi vt cõtẽnat ẽt si corpale con tingat euenire dispẽdiũ. ¶ Narrau: t qdã senex: q: tres studiosi diligẽtes se facti sunt monachi. Et vn⁹ qdẽ ex eis elegit litigãtes in pacẽ reducere iuxta il lud qd scriptũ est. Beati pacifici. Secũdus vo vi sitare infirmos: tertius vo abijt quiescere in solitu dinẽ. Primus ergo laborãs ppter lites hominũ nõ poterat oẽs sanare: t tedio victus veniebat ad eũ q seruiebat ifirmis t inuenit ẽt ipz aio deficiẽtẽ t nõ ualẽtẽ mãdatũ pficere t cocordantes hi duo abierũt videre illũ q in heremũ discesserat: narrauerũtq: ei tribulationes suas t rogauerunt vt dis sereret eis quid ipe pficeret t reticẽs paululũ mittit aquã in ciphum: t dicit eis. Attẽdite in aquã. Et erat tribulẽta. Et post modicũ dicit. Attẽdite mõ quõ limpida facta est aqua. Et cum intendissent in aquã: vidẽt tanq: in speculo vultus suos. Et tũc di xit eis. Sic est q in medio hominũ cõsistit. Prop tur ba enĩ nõ videt pctã sua. Cũ aũt quieuerit t maxie in solitudine: tunc delicta sua conspiciet.

¶ Finit libellus de quiete.

¶ Incipit liber de compunctione.

Dicebãt de abbate arsenio quia totũ tps vite sue sedẽs ad op⁹ manuum suarum pannũ habe bat in sinu ppter lachrymas q crebro currebãt ex oculis eius Frater quidã interrogauit abbatẽ ammonẽ dicẽs. Dic mihi aliquod verbũ. Dixit ei senex. Uade t talẽ fac cogitationẽ tuã sicut faciũt iniqui q sunt in carcere. Illi enĩ iterrogãt hoies vbi est iu dex: t qñ venit. Et ipsi expectatiõe penarũ suarũ plorãt: ita t monachus dz semp suspect⁹ eẽ t aiam suã obiurgare dicẽdo. Ueh mihi quõ astare habeo ante tribunal xpĩ: t quõ habeo ei actuũ meorũ red dere rõnẽ? Si igit sic semp meditat⁹ fueris poterĩ saluus esse. Dixit abbas euagrius. Cum sedes in cella collige ad te sensũ tuũ t memor esto diei mor tis t tunc vide corpis tui mortificationẽ. Cogita cladẽ suscipe dolores: horreat tibi mũdi isti⁹ vani tas: esto modestus: t sollicitus vt possis semp in eodẽ quietis pposito pmanere: t non infirmaberis. Memorare etiã eorum que in inferno sunt: cogita apud te ipsũ quõ sunt mõ ibi aie in q amaro silẽ tio: aut in q pessimo gemitu vel in quali metu ac certamine: aut in quali expectatiõe t dolore: t sine mitigatiõe infinite lachryme sunt aie. Sz t diei re surrectionis nouissime memor esto: t illõ diuinum horrendũ atq: terribile imaginare extremũ iudiciũ Adduc ad mediũ repositã pctõribus cõfusionem quã passuri sunt in cõspectu dei t xpĩ eius: t coram angelis t archãgelis potestatibus vniuersis homi nibus Sed t supplicia omnia ignẽ eternum vermẽ conscientie immortalẽ tartari tenebras t sup oia dentium stridores: timores t tormenta. ¶ Adduc etiã memoriã et bona q sunt iustis reposita: fiduciã ante deum prẽ t xpm eius corã angelis et archãgelis t potestatibus: atq: omni plebe regnũ celorũ: t dona eis gaudiũ t requiẽ. Utroruq: horũ cõmemoratiõnẽ habe apd te t sup iudicia qdẽ peccatorũ inge misce plora vestire luctu imaginem: metuens ne et tuipe hec icurras. sup bona vo iustorũ reposita gau de t exulta t letare: t his quidẽ frui festina ab illis vo effici alien⁹. Uide ne obliuiscaris aliqñ siue itra cellã tuã fis: siue foris alicubi: t memoriã horum ne abijcias mẽs tua vt p hec sordidas saltẽ noxias co gitationes possis euadere. Dixit abbas Helyas. Ego tres res timeo: vnam qñ egressura est aia mea de corpore: aliã quãdo occursurus sũ deo: tertiã qñ aduersum me pferenda fuerit snia. ¶ Sancte memorie Theophilus archieps cũ moritur⁹ esset dixit Beatus es abba Arseni: q: semp hãc horã ante ocu los habuisti. Dicebãt pres: q: mãducãtibus aliqñ fratribus in charitate risit vnus fratrũ ad mensam. Et vidẽs eum abbas Johãnes fleuit dicẽs. Quid putatis hz iste frater in corde suo: q: risit cũ debuis set flere: q: agapẽ mãducat. ¶ Dixit abbas Jacobus: q: sicut lucerna obscurũ cubiculũ illuminat: ita timor dñi si venerit in cor hois illuminat eũ t docet oẽs virtutes t mãdata dei. ¶ Interrogauerũt qdã patrũ abbatẽ machariũ egyptiũ dicentes. Quõ sic t qñ mãducas t qñ ieiunas corp⁹ tuũ siccũ ẽ. Et dixit eis senex: sicut lignũ in manu hois cũ quo fru ctices in igne versant atq: reuersant semp ab igne consumitur: ita si hõ mũdauerit mẽtẽ suã in timore dei: ipse timor dei etiã ossa eius cõsumit. ¶ Dixerunt aliqñ senes de mõte nytro ad abbatẽ Macharium in scithia rogãtes vt veniret ad eos: alioquin sciret oẽm multitudinẽ: si ipse nõ veniret ad se esse venturã qm desiderarẽt eũ videre anteq: migraret ad dñm. Qui cũ venisset ad mõtẽ cõgregata est ois multitudo fratrũ ad eũ. Rogabãt aũt senes vt face ret vbum aliqõ ad fratres. Ille autẽ lachrymãs ait Ploremus fratres: t pducãt oculi nostri lachrymas anteq: eamus hinc vbi lachryme nre corpa nra cõbu rãt. Et fleuerũt oẽs t ceciderunt proni i facies suas dicẽtes. Pater ora p nobis. ¶ Preteriens aliqñ abbas pastor in egypto: vidit mulierẽ i monumẽto sedentẽ t flentẽ amare t dixit. Si veniãt oia delecta bilia mũdi huius: nõ trãsferũt animũ istius a luctu: ita t monachus semp dz luctũ habere in semetipso ¶ Alia vice trãsibat cũ abbate anub i pribus Dyolchi: et veniẽtes circa monumẽta mortuorũ vidẽt mu lierẽ nimis cedẽtẽ se: t flentẽ amare. Qui stãtes intẽ debãt in eã. Paululũ aũt pcedẽtes occurrerũt cui dã et interrogauit eũ abbas pastor dicẽs. Quid hz mulier ista q: sic plorat amare. Dixit ei. mortu⁹ est marit⁹ e⁹ t filius t frater. Et rñdẽs abbas pastor dixit abbati anub. Dico tibi q: nisi hõ oẽs volupta tes carnis sue mortificauerit t possiderit luctũ hũc nõ põt mõach⁹ fieri. Tota enĩ vita mulierĩ isti⁹ t mẽs

in luctu est. Dixit iterũ abbas pastor. Luctus du-
plex est qui operatur: ⁊ qui custodit. Frater quidam
interrogauit eũ dicẽs quid facis. Dicit ei. Quãdo
venit abraã in terrã promissionis: monumẽtũ sibi
comparauit: ⁊ per sepulchrũ terrã in hereditatẽ acce-
pit. Dixit ei frater. Quid est sepulchrũ. Et dixit ei
senex. Locus flendi ⁊ lugẽdi. ¶ Sancte memorie.
Athanasius rogauit abbatẽ pambo vt descẽderet
de heremo in Alexãdriã. Qui cũ descendisset vidit
mulierẽ theatricã: ⁊ lachrymatus est. Interrogatus
autẽ ab his qui aderãt quare fuerit lachrymatus: due
inquit res me mouerunt. Una de illius perditione
Alia q: ego nõ habeo tale studiũ placẽdi deo q̃le
hꝫ ista vt hominibus turpibus placeat. ¶ Abbas
Siluanus sedẽs aliqñ cum fratribus factus est in
excessu mẽtis ⁊ cecidit in faciẽ suam: ⁊ post multum
temporis surgẽs plorabat: ⁊ rogauerũt eũ fratres
dicẽtes. Quid habes pater. Ille autẽ tacebat ⁊ fle-
bat. Compellẽtibus autẽ eũ dixit illis. ego ad iudici-
um raptus sum: ⁊ vidi multos de habitu nostro eũ-
tes ad tormẽta: ⁊ multos seculares ad regnũ celorũ
⁊ lugebat senex ⁊ nolebat deinceps exire de cella
sua sed ⁊ si exire cogebatur operiebat caputio faciẽ
suã dicẽs. Quid necesse est videre lumẽ istud tẽpo-
rale in quo nihil est vtile. ¶ Dixit sancte memorie
syncletice. Labor est ⁊ certamẽ magnũ in primis q̃
cõuertũtur ad dominũ: nã postea inenarrabile gau-
dium. Sicut enĩ qui ignẽ accẽdere volunt prius fu-
mantur ⁊ ex fumi molestia lachrimãtur: sic qui ob-
tinẽt quod volunt. etenĩ scriptũ est: q: deus noster
ignis consumẽs est. Itaq; oportꝫ nos diuinũ ignẽ
cum lachrymis atq; laboribus in nobisipsis accen-
dere. ¶ Dixit abbas hipericus. Nocte ⁊ die labo-
ret monachus vigilans ⁊ in orationibus permanens
Pungens autẽ cor suum producit lachrymam te celi-
tus prouocat misericordiã. Applicauerũt fratres ad
abbatẽ felicẽ habẽtes secũ aliquos seculares: ⁊ ro-
gauerũt eũ vt diceret eis sermonẽ. Illis autẽ diutius
rogãtibus dixit ad eos. Sermonẽ vultis audire?
Qui dixerũt Etiã pater. Dixit ergo senex. Modo
nõ est sermo. Quõdã autẽ interrogabãt seniores et
faciebãt fratres q̃ dicebãtur ab eis: ⁊ tribuebat deus
quõ loquerentur. Nũc autẽ qm̃ interrogãt quidẽ non
autẽ faciũt q̃ audiũt: abstulit deus gratiaꝫ a senibus
vt nõ inueniãt q̇d loquãtur: qm̃ q̇ operetur non est. Qõ
cũ audissent fratres igemuerũt dicẽtes. Ora pro no-
bis pater. ¶ Narrauerũt de abbate Or: ⁊ de abba-
te Theodoro: q: misissent caprinã pellẽ in cellã suaꝫ
⁊ dixerũt sibĩnuicẽ. Si nos visitauerit deus modo
q̇d faciemus ⁊ flẽtes reliq̃rũt locũ ex lateribus ⁊ sic
recesserũt in cellas suas. ¶ Narrauit q̇dam senex
q̄ aliq̇s frater cũ cõuerti vellet: prohiberetur a matre
sua. Ille autẽ nõ q̇escebat ab intẽtiõe sua dicẽs. Sal-
uare volo aiãꝫ meã. Mater vero eius multũ resistẽs
et cũ desideriũ eius ĩpedire nõ posset postea permisit.
abiẽs autẽ filius eius factus ẽ monachus ⁊ sub negligẽtia
vitã suã expẽdit. Cõtigit autẽ vt mater ipsius more-
retur. ⁊ post aliquãtũ tẽpus etiã ⁊ ipse infirmatus est
infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessu
mẽtis raptus est ad iudicium: ⁊ inuenit matrẽ suaꝫ
cum hisq iudicabãtur. Illa autẽ vt vidit eum obstu-
puit et dixit. Quid est hoc fili. ⁊ tu in loco hoc cõdẽ-
natus es. Ubi sunt sermones tui: quos loquebaris
dicẽdo. saluare volo aiam meã. Cõfusus autẽ in his
que audierat ipso dolore stupefactus est: ⁊ stabat nõ
habẽs q̇d matri sue respõdere posset. Iuxta dispẽ-
sationẽ autẽ misericordie dei. ¶ Posteaq; hec vidit
cõtigit vt repararetur ⁊ euaderet de instãti infirmitate
et cogitãs apud se diuinitus factã esse hmõi visita-
tionẽ: includens se decetero sedebat ⁊ cogitabat de
salute sua penitus: ⁊ plorãs de his q̃ egerat sub ne-
gligẽtia prius. Tanta autẽ ei intẽtio erat vt multi
cum rogarẽt indulgere sibi paululũ: ne forte lesio-
nem aliquã pateretur de fletu: quẽ supra modũ sibi-
met indicebat. Ille autẽ nullo modo cõsolari vole-
bat dicẽs. Si improperiuꝫ matris mee sustinere nõ
potui. quomodo christi ⁊ sanctorũ angelorũ eius ad-
uerium me cõfusionẽ potero in die iudicij sustinere
¶ Dixit quidã senex. Si possibile esset in aduentu
dei post resurrectionẽ pre timore exire animas hoĩs
omnis mũdus moreretur a terrore atq; formidine.
Quale est enĩ videre celos scissos ⁊ deũ reuelatum
cum ira ⁊ indignatione et militias innumerabiles
angelorũ: ⁊ totuꝫ simul hoĩm genus intẽdere. Pro-
pter q̇õ sic debemus viuere vtpote q̇ de singulis mo-
tibus nostris rõnẽ exigẽdi sumus a deo. ¶ Frater
interrogauit senẽ dicẽs. vnde est abba cor meũ du-
rum: ⁊ nõ timet deũ. Dixit ei senex. Puto si homo
teneat in corde suo increpationẽ: possideat timorẽ
Dixit ei frater. Quid est increpatio. Dixit ei senex
Ut in omni re increpet homo aiam suã. Dicẽdo ei
Memor esto: q: opꝫ te occurrere deo. Dic autem
⁊ hoc. Quid volo ego cũ hoĩe. Existimo autẽ q: si q̇s
in his permanet veniat ei timor dei. ¶ Uidit senex
quẽdam ridẽtẽ ⁊ dixit ei. Corã celo ⁊ terra rõnẽ to-
tius vite nostre reddituri sumus ⁊ tu rides. Quẽad-
modũ vmbrã corporũ nostrorũ vbicũq; nobiscũ circũ-
ferentes sic debemus fletũ ⁊ cõpũctionẽ nobiscum
habere vbicũq; sumus. ¶ Frater quidã interroga-
uit seneꝫ dicẽs. Abba dic mihi aliq̇õ verbũ. Dixit ei
senex. Quãdo percussit deus egyptũ: nõ erat domus
nõ habẽs luctum. Frater interrogauit illũ senẽ di-
cens. Quid facio Dixit ei senex. Flere debemus sem-
per. Contigit enĩ quẽdã senẽ mori aliquãdo: ⁊ post
multã hora iterum ut semetipsum reuerti: ⁊ interro-
gauimus eũ dicẽtes. Quid vidisti ibi abba. Et enar-
rauit nobis plorãs ⁊ dicẽs. Audiui ibi vocẽ lugubrẽ si-
ne cessatione dicẽtem. Ue mihi ve mihi ve mihi. Sic
⁊ nos semper dicere debemus. ¶ Interrogauit frater
quẽdã senem dicens. Qm̃ desiderat aia mea lachry-
mas sicut audio senes lachrymantes et nõ inuenio
et tribulatur aia mea: ⁊ dixit ei senex. Filij israel post
quadraginta annos intrauerũt in terrã promissionis
Lachryme ergo sunt terra promissionis: ad q̃s si perue-
neris iã nõ timebis bellum. Ita enĩ vult deus affli-
gi animã: vt semper desideret ingredi terrã illam.

¶ Finit libellus de compunctione.

¶ Incipit liber de continentia.

Ratres aliqui volentes venire ad abbatē Anthoniū de loco scithie ingressi sunt nauē vt irēt ad eū. Et inuenerūt in ipsa naue senē quē ipse ad Anthoniū ire volebat ignorabāt aūt eū fratres: et sedentes i naui loquebātur sermones patrū et de scripturis: rursus de opere manuū suarū: ille aūt senex per oia tacebat. Cū autem venissent ad portum agnouerunt et ipsum senem proficisci velle ad abbatem Anthonium. Cum autem venissent ad eum: dixit eis abbas anthonius. Bonū comittē itineris inuenistis senē hūc. Dixit aūt seni. Bonos fratres inuenisti tecū abba? Dixit ei senex. Boni sunt quidē sed habitatio eorū non hꝫ ianuā. Quicūque intrat in stabulum: soluit asinū. Hoc aūt dicebat: quia quodcūque eis ascēdebat in os loquebantur. ¶ Dicebat abbas Daniel de abbate Arsenio: quia totā noctē vigilans ptransierit: tota em̄ noctē vigilabat. Et qñ volebat circa mane ppter istā naturam dormire dicebat somno. Ueni serue male. Et surripiebat paruū somni sedendo: et statim surgebat. ¶ Dicebat abbas Arsenius. Sufficit monacho si dormit vnam horam: si tn̄ est pugnator. Dicebat de eo abbas. Daniel. Quia tātos annos māsit nobiscū: et mensuram paruam victus dabamus ei in anno. et quotiēs veniebamus exinde comedebam? et nos. ¶ Dixit iterum Quia nisi semel in anno nō mutabat aquā palmarū sꝫ tm̄ adijciebat: faciebatque flectā de ipsis palmis et consuebat vsque ad sextā horā. Interrogauerūt ergo eum seniores cur nō mutaret aquā palmarū: que fetebat: et dixit eis. Pro thimiamate et vnguentorum odoribus quib? in seculo vsus sum opus est vti me fetore isto. Item qñ audiuit que maturasset oē genus pomorū: dixit. Afferte mihi et gustauit sed tm̄ paruū ex oibus gratias agens deo. ¶ Dicebant de abbate agathone. Qui p trienniū lapidem in ore suo tenebat: donec taciturnitatem disceret. ¶ Aliqñ iter agebat abbas Agathon cū discipulis suis et inueniens vnus ex eis paruissimū fasciculum cicerculevi ridis in via dicit seni. Pater si iubes tollo illud. Intendit ꝓo senex: et admirās dixit. Tu illud ibi posuisti? Rñdit ei ille frater. Nō. Et dixit senex. quō vis tollere qđ nō posuisti. ¶ Uenit aliqñ quidā senū ad abbatē Achillē et vidit eū iacientē sanguinem de ore suo et interrogauit eum, dicens. Quid est hoc paf. Et dixit senex. Sermo est fratris cuiusdā qui me cōtristauit et oino conatus sum cōseruare illud apud me Et deprecatus sum deū vt auferret a me: et fact? est sermo ille sanguis in ore meo: et expuo illum: et requies inueni: et dolorem illum oblitus sum. ¶ Uenit aliqñ abbas Achilles in cellam abbatis Esaie in locum scithie et inuenit eum comedentem. Miserat enim in cathinulo salem et aquam: videns autem quia abscondit illum post flectas de palmis dicit illi. Quid manducabas? Ille respondit. Ignosce mihi abba: quia palmas incidebam et ascendi in cauma: et propterea intinxi mō bucellam in sal: et misi in ore meo et exaruerūt fauces mee. Et quia non descendebat bucella quam in ore meo miseram: propterea cōpulsus sum superfundere modicū aque in sal vt vel sic possē glutire: sꝫ ignosce mihi. Et dicebat abbas Achilles venite: et videte esaiam iuscellum comedentē in scithia Si vis manducare ius vade in egyptū. ¶ Dicebāt de abbate Amoy que cū egrotaret: et in lecto pluribus annis decūbens nunquā relaxauit animū suum vt intenderet interiora celle sue et videret quid haberet. Multa em̄ deferebantur ei velut infirmo: sꝫ introeūte discipulo suo Johanne et exeunte claudebat oculos suos ne videret quid faciebat sciebat enim quia fidelis monachus eēt. ¶ Dixit abbas Beniamin qui erat presbyter in cellis: quia applicuissent fratres in scithia ad quēdam senem: et voluissent ei dare modicum olei: et ille eis dicit. Ecce ibi iacet paruulum vasculum quod attulistis mihi ante tres annos et quomodo posuistis illud sic remansit. Audientes autem fratres ammirati sunt continentiam senis. ¶ Narrauerūt de abbate Dyoscoro de nau syas. quia panis eius erat ordeaceus: et de farina lenticule: et per singulos annos ponebat sibi legem cuiuscumque vnius obseruantie. i. non occurrere vno anno alicui. aut non loqui: aut nō gustare aliquid coctum aut non comedere aliquod pomorum: aut olerum et in omni opere suo ita faciebat et hoc per annos singulos faciebat. Dixit abbas euagrius quia dixerit senex: propterea amputo a me delectationes carnales vt etiam iracundie occasiones abscindam: scio enim eam aduersum me semper pugnare pro delectationis: et conturbare mentem meam et intellectum meū expellere. ¶ Misit aliquando sanctus epyphanius epyscopus cyprius ad abbatem hylarionem rogans eum et dicens Ueni vt nos te videamus antequā de corpore exeas. Qui cum venisset ad inuicem manducantibus eis allatum est de auibus quidam Quod tenens episcopus dedit abbati hylarioni. Et dixit ei senex Ignosce mihi pater quia ex quo accepi habitum istum non manducaui quicque occisum et dixit ei sanctus epyphanius. Ego autē ex quo accepi habitum istum non dimisi aliquem dormire qui haberet aliquid aduersum me: neque egodormiui habens aliquid aduersus aliquem: et dixit ei senex. Ignosce mihi pater quia tua conuersatio melior est mea. Dicebant de beato palladio: quia fuerat viginti annos in cella: et non leuauit oculos suos sursum: vt videret tectum eius. Abbas zenon ambulans aliqñ in palestina cum laborasset resedit vt manducaret iuxta cucumerariū. suadebat aūt ei animꝰ suus dicens. Tolle tibi vnum cucumerem et manduca. Quantum autem est. Qui respondens cogitationi sue dixit. Fures ad tormenta vadunt. Proba ergo teipsum in hoc si potes ferre tormenta. Qui consurgens stetit in. caumate quinque diebus desiccans seipsum in sole dicebat autem quasi animus

eius apud ipsum. Non possũ portare tormēta. Di
cit ergo ad animũ suũ: si nō potes portare tormēta
ergo nō rapias vt māduces. ¶ Dicit abbas Theo-
dorus. Inopia panis tabefacit monachi corpus.
Alter autē quidā seniorũ dicebat: q̄ vigilie plus ta-
befaciunt corpus. ¶ Dixit abbas. Johannes bre-
uis stature. Q: si voluerit rex aliquis ciuitatē inimi
corum tenere: prius aquam tenet ⁊ escas eorum: qui
sunt in ciuitate: ⁊ fame periclitantes: tunc subijciun
tur ei ita est ⁊ passio ventris. Si in ieiunio ⁊ fame cō
uersetur homo: inimici eius qui sollicitāt animā eiꝰ
infirmanter. ¶ Dixit iterum quia ascendens ali-
quando per viam que ducit ad scithiam: vt distra-
herem plectas de palmis vidi camellarium loquen
tem ⁊ commouentem me ad furorem: ego vero di-
misi quod portabam ⁊ fugi. ¶ Dixit abbas ysaac
presbyter cellarum. Scio fratrem metentē in agro
qui voluit manducare spicam tritici ⁊ dixit domino
agri Vis manducō vnā spicā. Ille aũt audiēs mira
tus est ⁊ dixit ei. Tuus est ager pater: ⁊ me interro-
gas? In tantũ ergo scrupulosus erat memoratꝰ fra
ter. Interrogauit quidā frater abbatē. Isidorũ se-
niorē scithie dicēs. quare sic te fortiter timent demo
nes dixit ei senex. Quia ex quo factꝰ sũ monachus
studeo ne permittam iracũdiā vsq̄ ad fauces meas
ascēdere. Dixit iterũ q̄ supra q̄draginta annos esset
ex quo sentiret q̄dē motũ pc̄ti i mēte sua nunq̄ tamē
ꝯsentiret neq̄ cōcupiscētie neq̄ iracũdie. Narrauit
abbas cassianus de quodā abbate Johanne q̄ fue-
rit apō abbatē Esyium in summitate heremi habitā
tem ꝑ annos quadraginta: ⁊ q̄ habebat circa ipsũ
multā charitatē: ⁊ per hanc charitatis fiduciā inter
rogauit eũ dicēs. Tanto tp̄e sic remotꝰ. ⁊ a nullo ho
minũ facile molestiā patiēs dic mihi q̄s ꝓfecisti. At
ille dixit. Ex quo cepi solitariꝰ eē nunq̄ me sol vidit mā
ducantē. ¶ Dixit aũt ei ⁊ abbas Johānes sed nec
me irascētē. Dixit iterũ: q̄ narrauit nobis abbas.
Moyses q̄ ei abbas Serapion dixit. Q: dũ essem
iuuenis ⁊ sederē cũ abbate meo. Theone ⁊ manduca
remꝰ surgēs a refectiōe s; opa dyaboli rapui vnũ pa
nē paximatē ⁊ māducaui eũ occulte nesciēte abbate
meo. Cũ ꝗ ꝑseuerarē aliquāto tēpore hec faciē cepit
mihi ipsum vitiũ dominari ⁊ nō ꝑualebā meipsũ re
tūdere s; solũmodo a iudicabar a propria ꝯsciētia
⁊ seni dicere cōfundebar. Cōtigit aũt ẜm dispēsatio
nē diuinā vt quidā venirēt ad senē vtilitatis anime
sue causa: ⁊ interrogabant eum de proprijs cogita-
tionibus. Respondens autē senex dixit. Quia nihil
sic nociuum ē monachis ⁊ letificat demones quomo
do si celēt cogitationes suas spiritualibꝰ patribus.
Locutus est aũt eis de continentia. Et cum hec di-
cerentur cogitans ego quia deus reuelauit seni de
me compunctus cepi flere ⁊ ieci paximatē de sinu
meo: quē male consueuerā rapere: ⁊ prosternens me
in pauimēto postulabam de preteritis veniam et
orationē pro cautela in futurum. Tunc dixit senex.
O fili liberauit te de captiuitate ista etiam me ta-
cente confessio tua: ⁊ demones tenebāt cor tuum ꝑ

taciturnitatē. nũc aduersũ teipsũ cōfitēdo interfe
cisti quē hactenus tibi dominari ꝑmiseras neq̄ cō-
tradicēs. neq̄ alio modo increpās eũ ammodo aũt
nequaq̄ locũ habebit in te quippe qui in corde tuo
in apto excussus ē. Needũ aũt finito sermone senis
⁊ ecce opere qō dixit apparuit q: velut lāpada ignis
egressa est de sinu meo: ⁊ impleuit totā domũ fetido
odore: ita vt putarent qui aderēt: q: sulphuris plu-
rimũ fuisset incēsum. Et dixit senex. O fili. Ecce ver
borũ meorũ liberationis tue ꝑ signũ qō factũ ē pre-
stitit dn̄s documētũ. ¶ Dicebāt de abbate macha
rio. Quia si vacauit inter fratres ponebat sibi ter-
minũ ⁊ q̄n inueniebatur vinũ ꝑpter fratres bibebat
s; pro vno calice vini die integra aquā nō bibebat: ⁊
fratres quidā volētes eũ recreare dabant ei vinũ: s;
⁊ senex cũ gaudio sumebat vt seipsum postea crucia
ret. Discipulus aũt eius sciēs causam dicebat fratri
bus. Propter deũ rogo ne detis ei vinũ q: in cella
postea se cruciatu domat. Qō cognoscētes fratres vl
tra ei vinũ non dederunt. ¶ Abbas Macharꝰ ma
ior in siti dicebat fratribus post missas ecclesie: fugi
te fratres Et dixit ei vnus fratrũ. Pater vbi habe
mus fugere amplius a solitudine ista. Et ponebat
digitũ super os suũ dicēs. Istud est qō fugiēdũ di
co. Et sic intrabat in cellā suā: ⁊ claudēs ostiũ sede-
bat solus. Dixit idē abbas macharꝰ. Si aliquē in-
crepare volēs ad iracũdiā commoueris: ꝓpriā pas-
sionē imples: nō enim alium sic saluare debes: vt te-
ipsũ perdas. Dixit abbas pastor. Nisi nabuzardā
archimagirꝰ venisset non crematũ fuisset templum
dn̄i. ¶ Ita et nisi quies gule ⁊ vētris venerit in ani
mā nequaq̄ mens corruet pugnans cōtra inimicus
¶ Dicebāt de abbate pastore. Quia dũ vocatꝰ fuis
set ad comedēdũ cōtra volũtatē suā ibat lachrymā-
do ne inobediēs esset fratribus suis ⁊ contristaret
eos. ¶ Narrauerit quidā abbati pastori de quodā
monacho q: nō bibebat vinũ. Et dixit eis: quia om
nino potus monachorum nō est. Dicit iterũ abbas
pastor. Quia sicut fumo expelluntur apes vt tollat
dulcedo operis eorum: ita ⁊ corporalis quies timo-
rem expellit ab anima: ⁊ aufert ab ea omne opus bo
num. ¶ Narrauit quidē senum de abbate pastore ⁊
fratribꝰ eius qui habitarent in egypto. ⁊ cũ deside ra
ret mater eorum videre eos ⁊ non posset obseruauit
vna die: ⁊ euntibus illis ad ecclesiam obtulit se eis.
Illi autē vidētes eā cōuerterũt se ad cellā: ⁊ intrātes
clauserũt ostiũ in faciē eiꝰ. Illa autē ad ostiũ stans
clamabat plorās cũ nimia miseratiōe. Audiēs aũt eā
abbas Anub intrauit ad abbatē pastorē dicēs. quid
facienꝰ vetule isti: ita ante ostiũ flēti. Surgens aũt
abbas pastor venit ad ostiũ: ⁊ intro stās audiuit eā
plorātē miserabiliter nimis ⁊ dixit. Quid sic clamas
vetula. Illa autem cũ vocem eius audisset multo ma
gis clamauit plorans ⁊ dicens. Volo vos videre filij
mei. quid est enĩ si video vos. Nunquid nō sum ma
ter vestra. Aut non ego lactaui vos. mn tota sum
iam canis plena: sed et audiens vocem tuam tur-
bata sum. Dixit ei senex: Hic nos vis videre an

in illo seculo? Dixit ei. Et si non videro vos hic vi
debo vos illic filij mei. Dixit ei. Si potes equani
miter ferre vt hic nos nõ videas: videbis nos illic: ꝛ
ita discessit mulier gaudẽs ꝛ dicẽs. Si omnino visu
ra vos ero illic: nolo vos hic videre o filii mei. Dice
bant de abbate Pior. Quia ambulãdo comederet
ꝛ interrogante eum quodaꝫ quare sic manducaret
respõdit. Nõ hoc vti vult opus aliquod ageret: sed
velut quodã superfluo vti. Alij aũt de hoc ipso inter
rogãti respondit. Ut nõ vel in comedẽdo corporalẽ
delectationeꝫ habeat anima. Dicebant de abbate
Petro cognomento pyonio qui erat in cellis quia
vinũ nõ bibebat. Quãdo aũt senuit rogabant eum
vt modicũ vini sumeret. Qui cũ non acquiesceret te
pefaciebãt aquã ꝛ ita offerebãt. Et dicebat. Cred i
te mihi filij: quia velut conditum illud accipio. Et
adiudicauit se tipida aqua esse contentũ. ¶ Facta
est aliqñ celebratio missarũ in monte abbatis An
thonij: ꝛ inuentũ est ibi vasculũ vini. Et tollẽs vn⁹
de senib⁹ paruũ vas .i. calicẽ portauit abbati sysoy
ꝛ dedit ei ꝛ bibit semel: ꝛ secũdo accepit ꝛ bibit. Ob
tulit ẽt ei tertio sed nõ accipit dicẽs: quiesce frater
an nescis quia sathanas est. ¶ Frater quidã interro
gauit abbatem sysoy dicens. Quid facio quia oc
curro ad ecclesiam ꝛ frequẽter fratres pro charita
te ad cibum retinẽt me. Dicit ei senex. Onerosa res
est. Dicit ergo abraham discipulus ei⁹. Si occurre
rit in sabbato ꝛ dominica ad ecclesiam ꝛ biberit fra
ter tres calices multum ne est. ꝛ dicit senex. Si non
esset sathanas nõ esset multum. Frequenter dice
bat abbati sysoy discipulus suus. Surge abba et
manducemus. Ille autem dicebat. Ad huc nõ man
ducabimus fili. Et ille respondit. Nõ pater. Dice
bat auteꝫ senex. Sic nec adhuc manducauim⁹ affert
ꝛ mãducem⁹. ¶ Dixit aliquãdo cũ fiducia abbas
sysoy. Crede q: ecce triginta ãnos habeo ꝙ non de
precor deũ pro peccato sed orãs hoc dico. Domine
iesu xp̃e protege me a lingua mea ꝛ vsqꝫ nunc p sin
gulos dies curro in ipsa opa ꝛ delinquo. ¶ Vene
runt aliquãdo abbas Siluanus ꝛ discipulus eius
zacharias ad quoddaꝫ monasterium ꝛ fecerũt eos
gustare modicũ anteꝗ̃ ambularẽt. Et exeuntibus
eis inuenit discipulus eius aquã in via ꝛ volebat bi
bere. Dixit eis abbas Siluanus zacharia ieiuniũ
est hodie: Cui ille dixit. Nõne hodie mãducauim⁹
pater. Dicit ei senex. Illud manducare charitatis
fuit: nos aũt teneam⁹ ieiuniuꝫ nostrũ fili mi. ¶ Di
xit scã syclentica. Quia oportet nos q̃ hmõi ppo
sitũ sumpsim⁹ castitatẽ: que summa est tenere. Et
enĩ apud seculares videtur castitas obseruari: sed
adest eis stulticia ppter q̃ʒ alijs sensibus peccãt:
nã ꝛ aspiciũt indecẽter ꝛ rident inordinate. Dixit
iterũ que supra quia sicut venenosa animalia acrio
ra medicamẽta a se expellunt: ita cogitationẽ sordi
dã ieiuniuꝫ cũ oratiõe depellit ab anima. ¶ Dixit
iteruꝫ. Nõ te seducant diuitũ hui⁹ seculi delitie tan
ꝗ̃ aliquid vtile habẽtes in se. Etenim illi delectatio
nis causa arte diuerso modo condiendi cibos one
rant. Tu autẽ ieiunio ꝛ abiectione ciborum abun
dantiam delitiarum illorum supergredere: sed ne sa
tieris pane neqꝫ desideres vinum. Dixit abbas sy
soy: q: peregrinatio nostra est vt teneat hõ os suuꝫ.
¶ Dixit abbas yperitius: q: sicut leo terribilis est
onagris: sic monachus pbatus cogitationibus cõ
cupiscentie. Dixit iterũ ieiuniuꝫ frenũ est monacho
aduersus peccatũ: qui aũt abijcit ieiuniũ velut equ⁹
feruẽs desiderio femine rapitur. Dixit iterũ. Sicca
tum ieiunio corpus monachi animã de pfundo ele
uat ꝛ siccat⁹ fistulas delectationũ ieiuniuꝫ monachi.
Dixit iterum Castus monachus in terra honora
bitur: et in celis ab excelso coronabit. Idẽ ipse dixit
Monachus q̃ nõ retinet linguã suã in tpe furoris:
neqꝫ passionũ corporaliũ retẽtor erit aliquãdo. Di
xit iterum. Verbũ malum nõ pferat os tuum: qm̃
vitis nõ affert spinas. Dixit iterum. Bonuꝫ est mã
ducare carnẽ ꝛ bibere vinũ: ꝙ mãducare in obtrecta
tione carnes fratrũ. Dixit iterum. Susurrans ser
pẽs euaꝫ de paradiso eã eiecit: huic ergo similis est
qui proximo suo obloquit qm̃ ꝛ audiẽtis se animam
perdit ꝛ suã nõ saluat. ¶ Facta est aliquãdo festiui
tas in scithi: et dederunt seni vinũ bibere in calice: q̃
abijciẽs dixit. Tolle a me mortẽ istam. Quod viden
tes alij qui cum ipso edebãt nec ipsi biberunt. Alia
vice allatum est ibi vasculum vini de primitijs vt da
retur fratrib⁹ ad singulos calices: ꝛ introeunte quo
dam fratre ꝛ vidẽte q: acciperent fugit in criptam
que cripta mox cecidit. ꝛ cum audissent sonum: cur
rentes inuenerũt fratrem semianimẽ iacẽtem et ce
perunt obiurgare eũ dicẽtes. Bene tibi cõtingit: q:
vanã gloriã habuisti. Abbas aũt refouẽs eũ dixit: di
mittite filium meum; bonum opus fecit: ꝛ viuit dñs
q: nõ reedificabit cripta hec tẽporibus meis: vt co
gnoscat mũdus q: ppter calicem vini cecidit cripta
in scithi. ¶ Ascẽdit aliquãdo presbyter de scithi ad
episcopum Alexãdrinũ: ꝛ quãdo reuersus est in sci
thi interrogauerũt eum fratres quomodo est ciui
tas. Ille aũt dixit eis. Credite mihi fratres: ego ibi
faciem hominis nullius vidi: nisi tãtum epĩ. Illi au
tem audiẽtes mirati sunt et dixerunt quid putas
facta est in illa omnis multitudo? Presbyter vero
refouit hesitantes dicens. Extorsi aĩo meo ne intue
rer faciem hoĩs ex qua relatione pfecerũt fratres vt
custodiãt se ab extollẽtia oculoꝝ suoꝝ. Venit aliqñ
quidã senex ad aliũ senẽ. Ille aũt dixit discipulo suo
fac nobis modicũ lenticule: ꝛ fecit. Et infunde no
bis panes ꝛ infudit: ꝛ mãserunt sic vsqꝫ ad alterius
diei horã sextã: loquẽtes de rebus spũalibus. Iteꝝ
dixit senex discipulo suo. Fac nobis modicũ lenticu
le fili mi. Ille rñdit ab hesterno die feci pater. Et
ita surgẽtes sumpserũt cibũ. ¶ Alter q̃dã senex ve
nit ad quẽdã patrũ. Ille aũt coxit modicũ lenticule
et dixit ei. Faciam⁹ opus dei ꝛ gustem⁹: ꝛ vn⁹ q̃daꝫ
coꝝ cõpleuit totũ psalteriũ. alter vero ex corde: duos
pphetas maiores lectoris ordine recitauit: ꝛ facto
mane discessit senex ille: q̃ venerat: ꝛ obliti sunt sume
re cibũ. ¶ Esurijt q̃dã frater a mane ꝛ pugnabat cũ

animo suo ne manducaret:donec fieret hora tertia
Et facta hora tertia :exegit ai se vt fieret hora sexta
ꝛ facta sexta infudit panem ꝛ seditqꝫ vt manducaret.
Postea vero surrexit dicẽs manebo sic vsqꝫ ad ho
rã nonã. hora aũt nona fecit orationẽ:ꝛ vidit opus
diaboli sicut fumũ exeuntẽ ase:ꝛ ita cessauit esuries
eius. ¶ Infirmatus est quidã senus ꝛ cũ nõ posset
sumere cibum multis diebus rogabat a discipulo
suo vt faceret aliquid eit reficeret. Abijt autem ꝛ fe
cit de farinula lẽticulas ꝛ zippulas. Erat autẽ ibi
vasculũ pendẽs in quo erat modicũ mellis:ꝛ aliud
in quo erat rafencaleon:id est lini oleum ꝛ ferebat:
ita ꝙ tãtuꝫ ad lucernã pficeret. Errauit aũt frater
ꝛ pro melle de lini oleo misit impulmẽtũ. Senex vo
cũ gustasset nihil locutus est:sed tacit⁹ mãducauit.
Cõpellebat autẽ eũ iterũ mãducare ꝛ extorquens
sibi mãducauit:ꝛ dabat ei tertio:ille aũt noluit mã
ducare dicẽs. Vere nõ possum fili mi. Discipulus
autẽ hortabatur eũ dicens. Bonuꝫ est abba: ecce
ꝛ ego manduco tecum Qui cũ gustasset ꝛ cognouis
set qd̃ fecerat:cecidit pronus in faciẽ dicens. Veh
mihi pater:quoniã occidi te. Et tu peccatum hoc
posuisti sup me.:quia non es locutus. Et dixit ei
senex. Non contristeris fili:si voluisset deus vt mel
manducares:mel habuisti mittere in zipulas istas.
Narrauerunt de sene quodaꝫ q: desiderauit aliqñ
mãducare cucumerẽ:quẽ cũ accepisset:appendit eũ
prius ante oculos suos. Et cũ esset vict⁹ desiderio
domans se ipsum penitẽtiã agebat q:vel oĩno desi
derasset. ¶ Frater quidaꝫ aliquando abijt visitare
sororem suam:in monasterio egrotanteꝫ. Erat aũt
fidelissima ꝛ non acquieuit aliquando videre virum
neqꝫ occasionẽ data fratri suo:vt ꝓpter illã veniret
in mediũ feminariũ:ꝛ mãdauit fratri suo. Vade fra
ter ora pro me q: cũ gratia xp̃i:videbo te in regnuꝫ
celoruꝫ. Monachus quidã occurrit ancillis dei in
itinere quodaꝫ:quib⁹ visis diuertit extra viã. Cui
dixit abbatissa. Tu si perfectus esses monachus nõ
respiceres nos sic vt agnosceres ꝙ femine eramus.
¶ Intrauerunt aliqñ fratres in Alexãdriã:iuitati
a Theophilo archiepiscopo vt p̃sentibus his facta
oratione destrueret templa paganorũ. Et mandu
cantibus eis cũ archiepiscopo ministrate sunt eis
carnes vituline:ꝛ manducabant nihil discernentes
Et accipiens archiepiscopus vnum capadium:de
dit iuxta se recumbenti seni dicens. Ecce istud capa
dium:id est stucklein:bonum est mãduca abba. Il
le autem respondens dixit. Vsqꝫ modo credebã ꝙ
olera manducarem. Nã si carnes sunt non mandu
cabo. Et vltra nemo acquieuit gustare. ¶ Frater
quidam in cellam attulit panes recentes. ꝛ inuitta
uit ad mensam seniores. Et cum manducassent sin
gulos parximates pausauerunt. Frater vero sciẽs la
borem abstinentie eorum:cepit cum humilitate sup
plicare dicẽs. Propter deuꝫ manducate hodie:do
nec satiemini. Et manducauerunt alios denos pa
ximates. Ecce igitur quantum supra ꝙ posit⁹ erat
manducauerunt propter deum veri monachi:ꝛ sim
pliciter abstinentes. ¶ Egrotauit quidam senum
aliquando magna infirmitate:ita vt ex ei⁹ viscerib⁹
multus sanguis efflueret. Et attulit quidam frater
nixas siccas:ꝛ fecit pultes. Et misit eas ibi:et obtu
lit seni:et rogabat eum dicens. Comede quoniam
forte expedit tibi. Intuens autem eum senex diut⁹
dixit. Vere dico tibi frater quia volebam vt me di
mitteret deus in hac infirmitate esse alios triginta
annos. Et nullo modo acquieuit senex in tali egri
tudine vel modicum sumere cibi ita vt tolleret fra
ter qd̃ portauerat:ꝛ rediret ad cellam suã. ¶ Alter
senex sedebat longe in heremo ꝛ contigit fratrẽ ve
nire ad eum:ꝛ inuenire eum infirmãtem. Qui lauãs
ei faciẽ fecit ei refectionẽ:ex his q̃ attulerat. Quod
cum vidisset senex dixit. Vere frater oblitus eram
ꝙ haberent homines de cibo solatium. Obtulit ei
etiam et calicem vini. Quod cum vidisset: plorauit
dicens. Non sperabam me vsqꝫ ad mortem bibere
vinum. Statuit quidam senex:vt quadraginta die
bus non biberet. Et si quãdo fieret cauma:lauabat
suriscculam et impleuit eam aqua et appendebat eã
ante oculos suos. Qui cum interrogaretur a fratri
bus:quare hoc faceret: respondit dicens. Vt cum
videns quod desiderabam non gustauero:maioreꝫ
ardorem sustineam:ꝛ propter hoc maiorem merce
dem a domino consequar. ¶ Frater quidam iter
agens:habebat secum matrem suam:iam senẽ. Qui
cum venissent ad quendam fluuium non poterat il
la vetula transire. Et tulit filius suus pallium suuꝫ
et inuoluit exinde manus suas:ne aliquo modo cõ
tingeret corpus eius. Et ita portans eam transpo
suit fluuium. Dixit autem ei mater sua. Vt quid sic
o peruisti manus tuas fili mi? Ille autẽ dixit. Quia
corpus mulieris ignis est:et ex eoipso ꝙ continge
bam:te veniebat mihi cõmemoratio aliarũ femina
rum in animo. ¶ Dicebat quidam patrum. Quia
sciret fratrem in cella ieiunantem tota hebdomada
pasche. Et cum sabbato sero venisset ad missam:cõ
municãs mox fugiebat ne cogeretur a fratribus in
ecclesia manducare apud se tãtum modicas herbas
elixas cum sale manducabat sine pane. ¶ Fratres
conuocati sunt in scithi vt mãducarent palmas:et
erat ibi aliquis infirmus pre nimia abstinentia qui
tussiens excreauit flegma. Quo vomente:de sputo
eius venit super alium fratrem. Qui cum a cogita
tione sua compelleretur dicere ei:quiesce iam ꝛ non
exerces super me vt superaret cogitatiões suas tu
lit quod exscreauerat:ꝛ mittens in ore suo: statim
comedit illud. Et tunc cepit ad seipsuꝫ docere. Aut
non dicas fratri quod enim contristet:aut mandu
ca quod horres.

¶ Explicit liber de continentia.

¶ Incipit liber contra fornicationem.

Ixit abbas Anthonius. Exiſti-
mo ꝙ habet corpus motum na-
turalem cōſperſum in ſe:q nolen
te animo nō opatur ſed tātūmō
ſignificatur in corpore quaſi im-
paſſibilis motus. Eſt aūt et aliꝰ
motꝰ ex eo ꝙ nutritur corpus et
fouetur cibis ⁊ potibus ex quibꝰ
calor ſanguinis excitat ad operādū corpus. Pro
pter quod dixit apoſtolus. Nolite inebriari vino
in quo eſt luxuria. Et rurſum dn̄s in euangelio di-
ſcipulis mādans dixit. Uidete ne grauētur corda
veſtra crapula ⁊ ebrietate. Eſt aūt adhuc ⁊ aliꝰ qui-
dam motus certātibus in cōuerſatione: ex inſidijs
et inuidia demonū veniēs. Itaq; ſcire cōuenit quia
tres ſunt motus corporales: vnꝰ quidē naturalis:
alius aūt ex plenitudine ciboꝝ tertius vō ex demo
nibꝰ. ¶ Dixit abbas Geroncius petrēſis. Quia
multi temptati ſunt a corporalibus delectationibꝰ
et cū nō approximarēt corporibꝰ mēte fornicati ſūt
et qui corporaliter virginitatē ſeruāt ſm animū for
nicātur. Bonum eſt ergo dilectiſſimi facere qđ ſcri-
ptū eſt omni cuſtodia vnuſquēq; cor ſuum ſeruare.
¶ Dixit abbas Caſſianus. Quia dixerat abbas
Moyſes: bonū eſt nō abſcōdere cogitationes: ſed
ſenibus ſpiritalibus ⁊ diſcretionē habētibus mani
feſtare eas nō his q tm̄ tpe ſenes ſunt: qm̄ multi ad
etatē reſpicientes ⁊ cogitationes dicētes eis: q: ex-
perimētum nō habebāt: ꝓ cōſolatione ad deſpera-
tionez vltimā ꝑuenerūt. ¶ Erat quidā frater oino
in cōuerſatione ſollicitus ⁊ cū valde a fornicationis
demone turbaretur venit ad quēdā ſenē ⁊ retulit ei
cogitationes ſuas. Ille aūt audiēs q: expers erat
indignatus eſt ⁊ miſerabilē dicebat eſſe fratrē illuz
et indignū monachi habitu: q: hmōi cogitationes
reciperet. Et hec audiēs frater deſperās ſeipſum:
reliquit ꝓpriā cellā: ⁊ ad ſeculū redibat. Scdm̄ autē
diſpenſationē dei occurrit ei abbās Apollo ⁊ vidēs
eum ꝑturbatum: et nimiū triſtē: interrogauit eum
dicens. Fili q̄ eſt cauſa tante triſticie tue? Ille autez
prius ex multa cōfuſione animi ſui: nō rn̄dit quicq̄
Poſtea aūt cū multum rogaretur a ſene: q̄ circa ſe
agerētur cōfeſſus eſt dicens. Quia cogitatiōes for
nicationum inquietāt me: qđ cōfeſſus ſum ſeni illi ⁊
ſm verba eius iā mihi ſpes ſalutis nō eſt: deſperās
ergo meipſuz ad ſeculū redeo. Hec aūt pater Apol
lo audiēs velut ſapiens medicus multū eum roga-
bat: ⁊ monebat dicens. Noli mirari fili: neq; deſpe-
res de teipſo ego em̄ in hac etate atq; cōuerſatione
valde ab hmōi cogitationibꝰ inquietor. Ne ergo de
ficias in hmōi occaſione: q̄ nō tm̄ hūana ſollicitudi
ne: quātum dei miſeratione curatur: tm̄ hodie dona
mihi qđ peto ⁊ reuertere in cellā tuā. Fecit aūt fra-
ter ille ſic. Abbas aūt apollo diſcedēs ab eo ꝑrexit
ad cellā illꝰ ſenis q̄ ei deſperationē fecerat: ⁊ ſtans
foris deprecatus eſt dn̄z cū lachrymis dicēs. Deus
qui temptatiōes vtiliter infers cōuerte bellū quod
patitur frater ille in hunc ſenem: vt per experimētū
in ſenectute ſua diſcat: eo tpe longo nō didicit: qua-
tenus compatiatur his qui hmōi temptationibꝰ ꝑ-
turbant. Qui cū oratione cōpleſſet: vidit ethiopem
ſtantē iuxta cellā ⁊ ſagittas dirigētē cōtra illum ſe-
nem q̄bus quaſi ꝑforatus: ſtatim tāq̄ ebrius a vino
huc atq; illuc ferebat. Et cum non poſſet tollerare
egreſſus eſt de cella eadē via qua ⁊ ille iuuenis ad ſe
culum redibat. Abbas aūt apollo intelligēs qđ fa-
ctum erat occurrit ei et accedēs ad eū dixit. Ubi va
dis ⁊ que cauſa perturbationis tue q̄ obtinuit te?
Ille aūt ſentiēs q: intellexiſſet ſanctus vir q̄ ei eue-
nerāt: pre verecūdia nihil dicebat. Dixit autē ei ab
bas apollo. Reuertere in cellā tuā et decetero agno
ſce infirmitatē tuā ⁊ cogita apud temetipſum: quia
ignotus fis a diabolo: vſq; modo autē cōtēptus: ꝓ
pter qđ nec meruiſti ſm vires virtutum habere con
tra diabolū luctamenta. Quid aūt dico luctamēta
qui nec vna die aggreſſionē ipſius portare potuiſti
Hoc aūt tibi cōtigit: q: iuuenē illū a cōmuni aduer
ſario impugnatum ſuſcipiēs cū debuiſſes cum con
tra diabolicū certamē cōſolatorijs verbis monere:
etiā in deſperationē miſiſti: nō cogitās illud ſapien
tiſſimū preceptū: quo iubemur eripere eos q̄ ducūt
ad mortē: ⁊ iterū nō negligas redimere occidendos
ſed neq; parabolā ſaluatoris nr̄i dicētis harūdinez
caſſatam nō debere cōfringi: ⁊ lignum fumigās non
extingui. Nemo em̄ ferre poſſet inſidias aduerſarij
neq; ebulientis nature ignē extinguere: vel retinere
niſi dei gratia cōſeruaret infirmitatem humanā: q̄
in nobis ſalutari diſpēſatione cuncta diſponit. Om
nes ergo oēm deprecemur. vt ⁊ aduerſuz te dimiſſuz
flagellū auertat: qm̄ ipſe ⁊ dolere facit: ⁊ iterū ſalu
ti reſtituit: ꝑcutit ⁊ manus ipſius ſanat: humiliat ⁊
exaltat: mortificat ⁊ viuificat: deducit ad inferos ⁊
reducit. Hec dicēs orationez impleuit ⁊ ſtatī ab illa
to ſibi bello ſenex liberatus eſt. Quē cōmonuit ab-
bas apollo vt peteret ſibi dari linguā eruditā vt ſci
ret tp̄s quo oporteret loqui ſermonē. ¶ De cogi
tatione fornicatiōis īterrogatꝰ abbas Syrus ale
xādrinꝰ ita rn̄dit. Si cogitatiōes nō habes ſpē nō
habes. Qm̄ ſi cogitatiōes nō habes: opa nō habes
hoc eſt. Qui cogitatiōe aduerſus pctm̄ nō pugnat
neq; ↄtradicit corporaliter peccat. Qui em̄ corpora
liter peccat cogitationum moleſtias nullas habet.
¶ Interrogauit aūt quidā ſenex fratrē dicēs. Ne
cōſuetudinē habes colloqui mulieri? Et dixit fra-
ter. Nō: ⁊ ille dixit. Ueteres ⁊ noui pictores ſunt
cogitationes mee: ⁊ cūmemoratiōes quedā inquie
tantes me ex ſimilitudine mulierū. ſenex aūt dixit.
Mortuos nō timeas ſʒ viuētes fuge: hoc eſt cōſen
ſum ⁊ in ope ipſo pctm̄: ⁊ extende magis orōnem
tuam: ¶ Dixit abbas mathois. Nō quidā frater
veniēs dixerit deteriorē eſſe qui obloquitur q̄ qui
fornicat ⁊ rn̄dit ei ſenex. Durus eſt ſermo. Dixit
ergo ei frater. Et quō vis eſſe hanc rem? Dixit ei
ſenex. Oblocutio quidē mala eſt: celerem tm̄ inuenit

curam:⁊ plerūq3 penitētiā3 agit q̇ oblocutus est di
cens. Male locutus sum ⁊ trāsit fornicatio aūt na-
turaliter mors est. Dixit abbas pastor. Sicut spa-
tarius principis assistit ei cōtinue semꝑ parat⁹ ita
op3 ⁊ aīa3 semꝑ paratā esse aduersus demones for
nicationū. Venit aliqñ quidā frater ad abbatē pa-
storē ⁊ dixit ei. Quid facio pater q: affligor a fornica
tione:⁊ perrexi ad abbatē ibistionem et dixit mihi.
Non debes eā longo tpe ꝑmittere habitare in te.
Dixit abbas pastor. Abbatis Ibistionis actus sur
sum in celo sunt cum angelis ⁊ latet eū:ego autem ⁊
tu in fornicatiōe sum⁹. Si ergo teneat monachus vē
trem ⁊ linguā :⁊ mā̄serit in solitudine cōfidet q: nō
moriē. Narrauerunt de abbatissa Sara q: mā̄serit
tredecim annos fortiter a fornicationis demone im
pugnata ⁊ nūq̄ orauit vt recederet ab ea hmōi pu-
gna:sed hoc solū dicebat. Da mihi fortitudinē de⁹
Dixerunt iterū de ea. Quia infestior fuerit ei aliqñ
imminēs fortius idem fornicatiōis demon :mittēs
in cogitationē ei⁹ seculi vanitates. Illa aūt nō rela
xans aīm a timore dei ⁊ a ꝓposito abstinētie ascen-
dit semel sup̄ lectū suū orare et apparuit ei corpora
liter spūs fornicationis:⁊ dixit ei. Tu me vicisti sara
Illa autē respōdit. Ego nō te vici. sed dñs me⁹ Je
sus xp̄s. ¶ Frater quidā stimulabatur a fornicatio
ne: et erat stimulus velut ignis ardēs in corde eius
nocte ac die. Frater autē decertabat:nō ꝯdescēdēs
neq3 cōsentiens cogitationi sue. Post multum au-
tem tēpus discessit stimulus ab eo nihil preualens
ꝓpter ꝑseuerātiā eius:et stati3 lux apparuit in cor
de eius. ¶ Alius frater stimulat⁹ a fornicatione:et
surgēs nocte perrexit ad quēdā senē:et dixit ei co-
gitationes suas et cōsolatus est eu3 senex. Et qua
cōsolatione proficiens frater reuersus est in cellam
suā. Et ecce iterum spūs fornicationis tēptauit eū.
Ille autē frater iterum abijt ad senē. Factum est au
tem hoc sepius. Senex xo nō cōtristauit eum s3 lo-
quebatur ei q̄ ad vtilitatē ei⁹ ꝑtinerēt dicēs. Non
cōcedas diabolo vt relaxes animum tuum:sed po-
tius quotiens molestus est tibi demon:dic veni ad
me:et increpatus discedit. Nihil eñ sic extediat de
monem fornicationis quomō si reuelent stimulatio
nes ei⁹ et nihil eum sic letificat:quomodo si abscon
dātur cogitatiōes ei⁹. Venit ergo frater vndecies
ad senē accusans cogitationes suas. Postea autē
dixit frater seni. Ostende charitatē abba:et dic mi-
hi xbū. Et dixit ei senex. Crede fili:q: si ꝑmitteret
deus cogitationes suas:quibus stimulat animus
meus in te trāsferri nō eas portares sed oīno cor-
rueres deorsum:hec autē dicēte sene ꝓpter nimia3
humilitatem eius:quieuit stimulus fornicationis a
fratre. Item alius stimulatus a fornicatione cepit
decertare et extendere abstinētiam suam per quat-
tuordecim annos cogitationem suā custodiens ne
cōsentiret cōcupiscētie sue. Postea autem veniens
ad ecclesiam manifestauit vniuerse multitudini qđ
patiebat. Et datum est mādatum:et omnes afflixe
runt se pro eo: hebdomada iugiter orātes dñm et

quieuit stimulus eius. De cogitatione fornicatiōis
dixit quidā senex heremita. Dormiens vis saluari.
Vade labora. vade affligere:vade quere et inuenies
vigila:pulsa et aperietur tibi. Sunt eñ in seculo pā
cratiarij:qui cum nimis edunt ⁊ stant et fortes ap-
paruerunt:coronas accipiunt. Aliquotiēs aūt ⁊ vn⁹
a duobus ceditur:et confortatus plagis cedētes se
vincit. Vidisti q̄tam virtutē ꝑ carnis exercitiū acq-
siuit. Et tu sta et cōfortare:et dñs expugnabit pro
te inimicum. ¶ De eadem ipsa cogitatione fornica
tionis dixit alter senex. Esto velut q̇ trāsit in platea
aut per tabernā:et capit cuiuscūq3 capture odorem
aut alicuius assature et qui vult ingreditur:et man
ducat:qui aūt nō vult odoratur tm̄:et preterit ita ⁊
tu excute a te fetorem surge et ora dicens. Dñe fili
dei adiuua me. Hoc aūt fac etiā aduersus alias co-
gitationes. Neq3 eñ erradicatores sumus cogita-
tionū:sed luctatores aduersus easdem cogitatiōes
¶ Alter senex dixit. Hec ꝓ negligētia patimur. Nā
si cōsideremus:q: deus habitat in nobis nō aliena
vas inferemus intra nos. Dñs eñ xp̄s habitās in
nobis atq3 cohabitās nobis respicit vitam nostrā.
Unde et nos portātes eum et contēplātes neglige
re nō debemus:sed sanctificare nosmetipsos :sicut
et ille sanctus est. Stemus super petram:et rum-
patur malignus:non formides: ⁊ cōmilitet aduer
sus te psalle cu3 virtute dicēs. Qui cōfidunt in dño
sicut mons syon: nō cōmouebit inetemum q̇ habi-
tat in hierusalem. ¶ Frater quidā interrogauit se-
nem dicēs. Si incurrerit monachus in peccatū affli
gitur velut q̇ de ꝑfectu in deteriorē statum ꝑuene-
rit et laborat donec resurgat. qui autem a seculo ve
nit velut q̇ initium fecit et ꝑficit. Et respōdens se-
nex dixit. Monachus tētationē incurrens sic est tā
q̄ domus q̇ cadit et si sobrius fuerit in cogitatione
reedificat eam que corruerat domum inueniens ma
terias ad edificium profuturas habens posita fun-
damenta. lapides harenā:et cetera que hmōi sunt
edificio necessaria atq3 ita velociter ꝑ fabrica ꝑficit
Ille aūt q̇ nec effodit nec fundamētum misit nec h3
aliquid eorum que sunt necessaria: sed in spe dimit-
tens si quomodo aliquādo perficiatur. ita est ⁊ mo
nachus si in temptationem ceciderit et conuersus
fuerit ad dñm h3 plurimum apparatū videlicet me
ditationē diuine legis psalmodiā. opus manuum:
orationē et cetera q̄ sunt sancte religionis fundamē
ta. Qui aūt recens est et nouus in cōuersatione do
nec ista discit ille primum ordinem inueniet. ¶ Fra
ter quidā cum a fornicationis spiritu teneretur:per
rexit ad quēdam senem magnum:et rogabat eu3 di
cens. Ostende pater charitatem et ora pro me q: a
fornicatione sollicitor. Senex autem deprecatus est
dominum pro eo. Et iterum secūdo veniens ad se-
nem dixit eūdem sermonem. Similiter et senex non
neglexit rogare pro ipso dicēs. Dñe reuela mihi vn̄
in hoc fratre opatio sit ista diaboli qm̄ deprecatus
sum et requiem nōdu3 inuenit. Et reuelauit ei dñs q̄
agebātur circa fratrem illum et vidit eū senex seden

tem et spiritū fornicationis circa eū et quasi ludē-
tem cū ipso ⁊ angelus dn̄i stabat missus in adiutori
um eius ⁊ indignabať aduersus fratrē illū q: nō se
psternebat deo: sꝫ quasi delectabatur in cogitatiōi-
bus suis totā mētē suā ad hoc inclinās. Et agnouit
senex q: cā magis ab eodē fratre esset: ⁊ annūciauit
dicēs tu consentis cogitatiōi tue frater. Et docuit
eū quomodo talibus cogitationibus deberet resi-
stere ⁊ respirās frater p̱ doctrinā senis illius ⁊ ora-
tionē inuenit requiē a tēptatione sua. Tēptatus est
aliq̄n discipulus alicuius senis magni a fornicatiōe
Senex vero cū videret eū laborantē dixit ei. Uis ro
go deū vt subleuet a te molestiā istā. Ille aūt dixit.
Uideo abba q: ⁊ si laboro: tū ex pōdere laboris hu
ius fructificari me sentio sꝫ hoc rogo deū in cogita-
tionibus tuis vt det mihi tolerantiā p̱ quā sustineā
Dixit ei abbas suus. Modo agnoui: q: in magno
profect⁹ es fili ⁊ supgrederis me. ¶ Dicebant de
quodā sene q: descēdit de scithi ⁊ habebat filiū ad-
huc suggentē lac: qui qm̄ in monasterio nutrit⁹ est
nesciebat q̇d essent mulieres. Qui cū factus esset vir
ostendebāt ei nocte demones formas ⁊ habit⁹ mu-
lierū ⁊ hoc nūciauit patri suo ⁊ mirabať. Aliq̄n vergo
ascēdit cū patre suo in egyptū: ⁊ vidēs mulieres: di
xit patri suo. Ecce iste sunt que veniebāt ad me no-
cte in scithi. Et pater dixit ei. Isti sunt monachi de
seculo fili alio aūt habitu vtūtur isti ⁊ heremite alio
Et miratus est senex quō in scithi ostenderēt ei de-
mones imagines mulieꝝ: ⁊ statiꝫ reuersi sunt i cellā
suā. ¶ Frater quidā erat p̱batus tentationib⁹ in
scithi ⁊ imittebat ei aduersarius memoriā mulieris
cuiusdā pulchre in aio: ⁊ affligebat eū valde. Et cōti
git sm̄ dei dispēsationē vt alter frater descendens
de egypto applicaret in scithi ⁊ cū loquerētur nūcia
uit ei dicēs. Uxor illius mortua est. Erat aūt ipsa
mulier de qua inquietabatur frater ille. Qd̄ cū au-
disset tulit vestimētuꝫ suū nocte ⁊ ascēdit vbi eā se-
pultā audierat: ⁊ fodit locū ⁊ extersit saniē putredi
nis eius in vestimēto suo ⁊ reuersus habebat illud
in cella sua. Et cū nimis feteret: ponebat illos feto
res ante se: ⁊ improperās cogitationi sue dicebat.
Ecce desideriū qd̄ querebas habe illud ⁊ satiare ex
eo ⁊ ita ex hmōi fetore castigabat seipm̄: donec emo
rerētur cōcupiscētie eius. ¶ Uenit quidā in scithi
aliq̄n vt fieret monachus qui etiā accepit filiū suum
secū nup̱ ablactatū. Qui cū fact⁹ fuisset iuuenis cepe
rūt ipugnare demōes ⁊ sollicitare eū. Et dicit patri
suo vado ad seculū: q: nō valeo carnales cōcupiscen
tias sustinere. Pater aūt eius cōsolabať eū. Dixit
ergo illi iuuenis. Iā sustinere nō valeo pater dimit
te me redire ad seculū. Dixit ergo ei pater suus. Au
di me fili adhuc semel: ⁊ tolle tibi quadraginta pa-
nes: ⁊ folia palmaꝝ dierū quadraginta ⁊ vade in he
remū interiorē: et esto ibi quadraginta dieb⁹ ⁊ vo-
luntas dn̄i fiet. Qui obediens patri suo surrexit et
abijt in heremū ⁊ māsit ibi laborās ⁊ faciēs plectas
de palmis siccis ⁊ panem siccum comedens. Et cuꝫ
ibi dies viginti quieuisset, ecce vidit ibi opus dyabo
licum quoddam venire sup̱ se: ⁊ stetit coram ipso ve
lut mulier ethyopissa fetida ⁊ turpis aspectu ita vt
fetorem eius ferre non posset. Et abijciebat eam a
se: et illa dicebat ei: ego sum que in cordibus homi-
num dulcis appareo: sed propter hobedientiaꝫ tuā
et laborem quem sustines: non permittit me deus
seducere te: sed ostendi tibi fetorem meum: ille autē
surrexit ⁊ gratias agens deo venit ad patrem suuꝫ
et dixit ei. Iam nolo ire ad seculum pater vidi enim
operationem dyaboli ⁊ fetorem eius. Cognouerat
autem ⁊ pater eius de hoc ipso: ⁊ dixit ei. Si man-
sisses quadraginta dies: ⁊ custodisses vsq; in finem
mandatum meum: maiora habuisses videre. ¶ Se
nex quidam sedebat in longinqua heremo: qui ha-
bebat vnam parentē ⁊ desiderabat eum videre post
multos annos: ⁊ quesiuit in quo loco habitaret. Et
surrexit ⁊ venit in viam heremi illius: et inueniens
camelarios adiunxit se illis: ⁊ ingressa est cum illis
heremum. Hec enim trahebatur a dyabolo. Que cū
venisset ad ianuam senis cepit signis indicare seip-
sam dicens. Ego sum parens tua: ⁊ māsit apud eū
Erat autem alius monachus sedens in inferiorib⁹
partibus heremi qui implebat sibi suriscula aque:
et hora qua manducare voluisset subito versabatur
suriscula ⁊ effundebatur aqua: qui inspirante deo ⁊ di
xit in semetipso. Ingrediar in heremū et dico hoc
quod mihi euenit de aqua senioribus. Et surgens
abijt et cum sero factum esset dormiuit in templo
quodam idolorum iuxta viam: et audiuit nocte de-
mones dicentes. Ista nocte precipitauimus illum
monachum in fornicationem: quod cum audisset
contristatus est: et perueniens ad senem, inuenit eū
tristem: et dixit ei. ¶ Quid facio abba: quia impleo
mihi vasculum aque: et in hora manducandi effundi
tur. Et dixit ei senex. Tu venisti ad me interroga-
re me: q: suriscula tua versať ego āt q̇d facio: q: hac
nocte cecidi i fornicationē q̇ rūdit ⁊ ego cognoui et
dixit ei. Tu vn̄ scis. ¶ Qui dixit. Dormiebā i tēplo
⁊ audiui demōes loquētes de te. Et dixit senex. Ec-
ce ego vado ad seculū. Ille aūt rogabat eū dicens.
Noli pater: sed permane in loco hoc: mulierem ve-
ro dimittam⁹ hinc. Hoc eīn ex occursu inimici cōti-
git. ¶ Quo audito senex sustinuit extendens ⁊ ag-
grauans conuersationem suam cum lachrymis: do-
nec rediret in priorem ordinem suum. ¶ Dixit se-
nex quidaꝫ. Quia securitas et taciturnitas et occul
ta meditatio: pariunt castitatem. ¶ Frater quidā
interrogauit senem dicens. Si contigit homineꝫ in
temptationem cadere: quid fit propter eos qui scā
dalizantur in eo. Et narrauit senex dicens. Dyaco
nus quidam erat nominatus in monasterio egypti
Dum autem quidam curialis insecutionem iudi-
cis pateretur: venit cum omni domo sua ad mona-
sterium: et operante iniquo: incurrit dyaconus ille
in mulierem eius et facta est omnibus fratribus cō
fusio. Ille autem abijt ad quendam senem: et indi-
cauit ei rem: senex vero habebat occultam cellam in
teriorem quam cum vidisset dyaconus ille: dixit.

Sepeli me hic sic viuum:et non indices cuiq̃.Et in trauit in obscuritatem celle illius:tegit penitētias illic ex veritate. Contigit autem vt post multum tē porisnon ascenderet aqua de flumine nili.Et cum oēs letanias facerēt:reuelatū est cuidā sctōꝝ:q2 nisi veniret oyacor⁹ q̃ absconditus esset apd illū talem senē:nō ascenderet fluminis aqua.Quod cū audissent mirati sunt:τ venientes eiecerūt eū de loco ī quo erat .Et orauit τ ascendit aqua:τ qui aliq̃n in ipso scandalisati fuerāt edificati sunt postea in penitentia eius τ glorificauerūt deū.¶ Duo fratres perrexerūt ad ciuitatē:vt venderēt qō fuerant operati Et cū a se inuicē in ciuitate fuissent diuisi incurrit vnus in fornicationē Ueniēs aūt postea frater eī⁹ dixit ei.Reuertamur ad cellā nostrā frater ille autē rn̄dit dicēs.Nō veniā.Et iterrogauit eū ille dicēs Quare frater?Et ille rn̄dit. Quia cū discessisses a me incurri in tēptationē τ fornicat⁹ sū.Ille autē alter frater volēs lucrari eū cepit dicere.Et mihi sic cōtigit:τ q̃n separat⁹ sum a te incurri τ ego in fornicationē.Sed eamus τ simul penitentiā agamus cū oī labore:τ deus ignoscet nobis peccatū.Qui cū venissent ad cellā retulerūt senibus qō eis cōtigerat:τ dederūt eis illi mādatū qualiter pn̄iam agerent.Ille tn̄ vnus nō pro se:sꝫ pro alio fratre pn̄iaꝫ agebat:tāq̄ si τ ipse peccasset.Uidēs aūt deus laborē τ charitatē eius:intra paucos dies manifestauit vni de senibus:q2 pro multa charitate fratris:q̄ nō peccauerat:indulserat illi q̄ fornicatus est:τ vere hoc est ponere aīam suā p fratre suo.¶ Uenit aliquādo frater ad quēdaꝫ senē:τ dixit ei.Frater me⁹ soluit me egrediēs huc atq3 illuc:τ p hoc ego affligor.Et rogabat eū senex dicēdo.Equanimiter porta frater:et de⁹ vidēs laborē sustētationis tue reuocat eū ad te.Neq3 eīm possibile est vt cū duricia et austeritate:facile ab intentiōe sua aliquis reuocet: q2 nec demon expellit demonē:sꝫ magis benignitatē eū reuoca ad te.Qm̄ τ dn̄s deus noster:consolādo ad se homines trahit.Et narrauit ei dicēs.Et fuerūt duo fratres in thebayda:τ cū vnus ex his in fornicationē cecidisset:dicebat ad aliū.Reuertar ad seculū.Alter vero plorabat dicens.Nō te dimitto frater discedere τ pdere laborē tuū:τ virginitatem tuā.Ille vero nō acqescebat:dicēdo.Nō hic sedeo sꝫ vado aut veni mecū:τ iterū redibo tecū aut certe dimitte me:τ pmanebo in seculo.Uadēs aūt frater nūciauit hoc cuidā seni magno.Dixit aūt ei senex: Uade cū ipso:τ de⁹ illū p laborē tuum nō dimittet corruere.Qui cōsurgēs abijt cū eo ad seculū.Et cū puenisset ad quēdaꝫ vicū vidēs deus laborē illius qui ex charitate τ necessitate fratrē suū sequebatur abstulit cōcupiscentiā a fratre ei⁹:τ dixit fratri suo. Eam⁹ iterū ad heremū frater.Ecce iā puto q2 peccaui cū muliere q̄d lucrat⁹ sū ex hoc.Et reuersi sūt illesi in cellā suā.¶ Frater quidā tēptat⁹ a demōe pfectus est ad quēdaꝫ senē dicēs.Quia illi duo fratres simul sunt τ maleviuūt.Cognouit aūt senex:q2 a demone illuderet:τ mittēs vocauit eos ad se.Et cū factū esset vespere:posuit mattā illis duob⁹ fratribus τ cooperuit eos in vno lecto:dicēs.Filij dei magni τ sancti sunt.Dixit vero discipulo suo. Hūc fratrē claude in cella seorsū:ipse eīm passionē quaꝫ illis obijcit habet in se.Frater quidā dixit seni qd facio:q2 occidit me sordida cogitatio.Dixit ei senex. Mulier q̃n vult ablactare filiū suū amarū aliquid super ungit vberibus suis:τ cū venerit infans ex cōsuetudine suggere lac.sentiens amaritudinem refugit. Mitte ergo τ tu in cogitationē tuā amaritudinem Dixit ei frater.Que est amaritudo quā debeo mittere?Dixit ei senex.Cogitationē mortis:τ tormentorum quei n seculo futuro peccatoribus pparant ¶ Frater quidā interrogauit senē de hmōi cogitatione:et dixit ei senex.Ego nunq̄ stimulat⁹ sum de hac re.Et scādalisatus est in eo frater ille.Et abijt ad aliū senē dicens.Ecce hoc mihi dixit ille senex τ scādalisatus sum in eo q2 supra naturā est qō dixit. Dixit ei senex:non simpliciter tibi dixit hoc ille hō dei:sꝫ surge τ vade:τ pn̄iam age apud eū:vt aperiat tibi virtutē sermonū suoꝝ.Surrexit ergo ille frater et venit ad senē agens in cōspectu eius pn̄iam τ dixit.Ignosce mihi pater:q2 stulte feci:nō dicēs tibi vale discedēs a te:sꝫ obsecro te vt iterpreteris mihi quō nunq̄ sollicitatus sis a fornicatiōe.Dixit ei senex.Quia ex quo factus sum monachus nō sum saturatus pane neq3 aqua:neq3 somno:τ appetitu eoꝝ quibus pascitur alij:τ cruciās me non pmittebat sentire fornicationis stimulos τ exijt frater ille proficiēs ex relatione senis.¶ Frater quidā interrogauit quendā senē dicēs.Quid facio:q2 cogitatio mea semper in fornicatione intenta est τ non me quiescere sinit vna hora:τ affligitur ex hoc aīa mea Ille aūt dixit ei:q̃n demones cogitationes in corde tuo seminant:τ sentis hoc non colloquaris cūm aīo tuo: q̃n demonum est talia suggerere:τ lꝫ nō negligant hec immittere:tn̄ non extorquent in te est ergo τ suscipere τ non suscipere.Scis autē quid fecerint madyanite q̃n ornauerūt filias suas et statuerunt eas in conspectu israelitarum:non tamen alicui extorse sunt vt cōmiscerentur cum eis:sed qui voluerunt in currerunt in eas.Alij autem cōminati sunt indignātes:τ cū interitu eoꝝ qui presūpserant vlti sunt fornicationem ita agendū est τ de fornicatione.Respondens autem frater dixit τ quid faciam quia fragilis sum τ superat me passio hec.Ille autem dicit ei Intentus esto ad huiusmodi.Demones quādo faciunt initium loqui in corde tuo:non respondeas eis:sed surgens ora τ age penitentiam dicens.Fili dei miserere mei.Dixit autem ei frater:Ecce medi tor abba et non est compunctio in corde meo: quia nescio virtutem verbi:τ ille dixit.Et tu tantum meditare:audiui enim quia dixit abbas pastor sed et alij patres hoc verbum:quoniam incantator virtutem verborum que dicit nescit:sed serpens audit et scit virtutem eorum que incantantur τ serpēs subijcitur incantanti :et humiliat.Sic et nos quis ignoremus virtutem illorum verborum que loquimur

demones tamē audientes terrentur atq3 discedunt
¶ Dicebant quidē senes:q: cogitatio fornicatiōis
fragilis est velut papirus. Si ergo iactatur in no-
bis ⁊ non acquiescētes proijciamus illam a nobis
facile rūpitur. Necessariū igitur est:vt sit discretio
in cogitatione qua agnoscamus:q: his qui consen-
tiunt eis non sit spes salutis. Illis autem qui non
cōsentiunt reposita sit corona. ¶ Duo fratres iim
pugnati fornicatione abierunt ⁊ acceperunt vxores
postea autem dixerunt adinuicem. Quid lucrati su-
mus:quia deseruimus angelicum ordinem ⁊ venim⁹
in immūdiciam hanc:et post hec in ignem et tormē
ta venturi sumus. Redeamus igitur iteruʒ ad here
mum ⁊ agamus penitentiam de his que presumpsi
mus. Et venientes ad heremum rogauerunt pa-
tres vt susciperent eos penitētes:⁊ cōfitentes ea q̄
gesserāt:⁊ clauserunt eos annum integrum senes:⁊
ambobus equaliter ad pensum dabātur panes:et
ad mensurā aqua sil'r:erāt aūt visione consimiles:⁊
dum completum fuisset tempus penitentie exierūt
et viderunt patres vnum pallidum ⁊ tristem nimis
alium vero robustum et clarum ⁊ mirati sunt: qm̄ ci-
bum et potum equaliter acciperēt:et interrogaue-
runt eum q̄ tristis ⁊ afflictus erat dicentes. Quid
exercitabaris cum cogitationibus tuis in cella tua?
Et ille dixit. Pro malis q̄ feci penas in quibus vē
turus erā in aīo meo reuoluebā:et pre timore adhe
serunt ossa mea carni mee. Interrogauerunt auteʒ
et aliū dicētes. Tu qui cogitabas in cella tua? At il-
le respōdit. Gratias deo referebā q̄ eruit me de in-
quinamēto mūdi hui⁹:⁊ de futuri seculi penis:et re
uocauit me ad hanc cōuersationem angelicam:et re
miniscens assidue dei mei letabar:⁊ dixerunt senes.
Equalis est amboꝝ penitētia apud deum. ¶ Se-
nex quidam erat in scithi:qui cum incurrisset in egri
tudinem magnā seruiebāt ei fratres:⁊ vidēs senex
quia laborarent dixit. Vado in egyptum vt non sol
uam fratres istos a laboribus suis:⁊ dixit ei abbas
moyses:non vadas qm̄ fornicationē incursurus es.
Ille autem cōtristatus dicebat. Mortuum est cor-
pus meum et tu mihi ista dicis. Surgēs ergo abijt
in egyptum. Quod cuʒ audissent homines circūqua
q3 habitātes offerebāt ei multa. Venit etiam ad eū
quedam virgo fidelis:volens obsequium suum seni
illi infirmanti impendere ⁊ post aliquantulum tem-
poris cuʒ paululum de egritudine qua tenebat̄ me-
lius habuisset incurrit in eam. At illa concepit. In-
terrogata autem a vicinis loci vnde concepisset:illa
respondit de sene illo. Illi autē non credebāt ei. Se
nex vero dicebat. ego hoc feci. Sed custodite infan-
tem quem peperit:que cū genuisset puerum ⁊ abla
ctatus fuisset:tulit senex infantem in humeris suis
et die qua erat festiuitas magna in scithi occurrit
ibi ⁊ intrauit ecclesiaʒ corā multitudine fratrū. Illi
autē videntes eum fleuerūt:qui dixit fratribus. Vi
detis infantē hunc. Filius est inobedientie. Cauete
ergo vos fratres eo q̄ in senectute hoc fecit:⁊ ora-
te pro me. Et pgēs ad cellā suā ad initium prime cō

uersatiōis sue reuersus est. ¶ Frater quidam tem-
ptatus est pessime a demone in specie pulchrarum
mulierum. Trāsformati nāq3 demones iugiter per
quadraginta dierum spacium pseuerauerūt pugnā
tes aduersus eum vt traherent eum ad turpem cō-
mixtionem. Illo aūt viriliter reluctāte ⁊ minime su
perato:deus aspiciens bonum eius certamen:do-
nauit ei vt nullum vltra calorem carnalis cōcupiscē
tie pateretur. Solitarius quidā erat in inferiorib⁹
partibus egypti:⁊ hic erat nominatissimus:q: sol⁹
in ecclesia sedebat in deserto loco. Ecce iuxta ope-
rationem sathane mulier quedaʒ inhonesta audiēs
de eo dicebat iuuenibus. Quid mihi vultis dare et
decipio istum solitarium vestrum? Illi aūt cōstitue-
runt certum quid vt darē ei. Que egressa vespere ve
nit in cellā eius velut errās:et cum pulsasset ad cel-
lam eius egressus est ille:⁊ videns eam turbatus est
dicens. Quomodo huc venisti? Illa aūt velut plo-
rans dicebat:errādo huc veni. Qui cum miseratiōe
viscerum pulsaretur introduxit eam in atriolum cel
le sue:⁊ ipse intrauit interius in cellā suā ⁊ clausit eā
Et ecce infelix illa clamabat dicēs. Abba. bestie co-
medunt me hic. Ille aūt iterū turbatus est timens
etiam iudiciuʒ dei dicebat. Vnde mihi venit ira hec
Et aperiens ostium introduxit eam intro. Cepit
autem diabolus velut sagittis stimulare cor eius in
eam. Qui cū intellexisset diaboli esse stimulos:dice-
bat in semetipso. Vie inimici tenebre sunt. Fili⁹ au-
tem dei lux est. Surgēs ergo incēdit lucernam. Et
cum inflāmaret̄ desiderio dicebat. Qm̄ q̄ talia agūt
in tormēta vadūt. Proba ergo teipsuʒ ex hoc si po
tes sustinere eternum ignem. Et mittebat digitum
suum in lucernam. Quem cum incēdisset ardorē nō
sentiebat pp̄ter nimiam flāmam cōcupiscentie car-
nalis:⁊ ita vsq3 mane faciens incēdit oēs digitos.
Illa autē infelix videns qui faciebat senex ille: pre
timore velut lapidea facta est ⁊ veniētes mane iuue
nes ad senē illum dicebāt. Venit ne huc mulier sero
Ille autē dixit. Etiā. Ecce vbi dormit:⁊ intrātes in
uenerūt eā mortuā:⁊ dicūt. Abba mortua est mulier
Tunc ille excutiēs pallium suū quo vtebatur: osten
dit eis manus suas dicēs. Ecce quid fecit mihi filia
ista diaboli pdiditq3 oēs digitos meos. ⁊ narrās
eis qd̄ factum fuerat dicebat. Scriptum est:ne red-
das malū pro malo:⁊ faciēs orationē sup eā. suscita
uit eā. Que cōuersa caste egit residuum tempus vi-
te sue. ¶ Frater quidā impugnabatur a fornicatio
ne. Contingit autem eum venire in quēdā vicū egy
pti ⁊ vidēs filiā sacerdotis paganorum : adamauit
eam:dixitq3 patri eius. Da mihi eā vxoreʒ. Ille au-
tem respōdēs:dixit ei. Non possuʒ eā tibi dare nisi
interrogauero deum meum. Et abiēs ad demoneʒ
quē colebat dixit ei. Ecce monachus quidam venit
volēs accipere filiam meam. Do eam illi. Et respō
dens demon dixit. Si negat deum suum: ⁊ baptis-
mum ⁊ propositum monachi:da eam ei:⁊ veniēs sa
cerdos dixit nega deuʒ tuū ⁊ baptismūet propositū
monachi:⁊ do tibi filiam meam vxorē. Ille vero con

ſenſit et ſtatim vidit velut columbam exire de ore
ſuo ⁊ volare in celū. Pergens autem ſacerdos ad
demonem dixit. Ecce promiſit tria iſta ſe facturum.
Tunc reſpōdēs diabolus: dixit ei. Non des ei filiā
tuā in vxorem: q: deus eiꝰ nō integre receſſit ab eo.
ſed adhuc adiuuat eum. Et veniens ſacerdos dixit
Non poſſum eam tibi dare vxorem: q: adhuc deus
tuus adiuuat te: ⁊ non receſſit a te. Hec audiēs fra
ter dixit in ſemetipſo. Si tātam bonitatē oſtendit
in me deus: cum ego infelix negauerim ipſum et ba
ptiſmum ⁊ propoſitum monachi: bonus autem deꝰ
etiam ſi cum tā grande ſcelus commiſi: nunc vſq ad
iuuat me: cur ego recedam ab eo. Et in ſemetipſū
reuerſus recepit ſobrietatem mētis: ⁊ venit in here
mum ad magnum quēdam ſenem ⁊ narrauit ei rem
que fuerat facta. Et reſpōdens ſenex. dixit ei. Sede
mecum in ſpelūca et ieiuna tres hebdomadas con
tinuas: ⁊ ego deū deprecor pro te ⁊ laborauit ſenex
pro fratre illo: ⁊ deprecatus eſt deum dicēs. Obſe-
cro, dn̄e dona mihi aiam hāc ⁊ ſuſcipe penitentiam
eius: ⁊ exaudiuit orationem eius deus ⁊ cum cōple
ta fuiſſet prima hebdomada. Venit ſenex ad illum
fratrem: ⁊ interrogauit eū dicēs. Aliquid ne vidiſti?
Et reſpōdens frater dixit. Etiā. Vidi colūbam ſur
ſum in altitudine celi: cōtra caput meū ſtantem. Et
dixit ei ſenex. Attende tibimetipſi: ⁊ deprecare deū
attēte. Secūda vero hebdomada venit ſenex iterum
ad fratrem et interrogauit eum dicens. Vidiſti ne
aliquid? Et reſpōdit. Vidi colūbam venientē iuxta
caput meū. Et precepit ei ſenex dicens. Sobrius eſto
mente ⁊ ora ⁊ cōpleta tertia hebdomada. Venit ite
rum ſenex ⁊ interrogauit eū dicēs. Ne aliquid plus
vidiſti? At ille reſpōdit dicēs. Vidi colūbā q̄ venit et
ſtetit ſuper caput meū: ⁊ extēdi manum meā vt te-
nerem illā: illa autem ſurgens intrauit in os meum
et gratias agens deo ſenex dixit fratri. Ecce ſu-
ſcepit deus penitētiam tuam. De cetero attēde te-
metipſum: et eſto ſollicitus. Et reſpōdēs frater di-
xit. Ecce ammodo tecū ero. donec moriar. ¶ Dice
bat quidā de thebeis ſenibus: q ipſe eſſet filius ſa-
cerdotis idoloꝝ ⁊ cū paruulus ſederet in templo et
vidiſſet patrē ſuū frequēter ingredi ⁊ ſacrificia offer
re idcolo: et q: ſemel occulte poſt ipſum intrauerit
⁊ viderit ſathanam ſedētem ⁊ omnem militiā eius
aſtantē ei. ⁊ ecce vnus de principibus veniēs adora
uit eum. Cui diabolus ait. Unde venis tu? Et ille
reſpondit. In illa prouincia erā: ⁊ ſuſcitaui illic bella
et perturbationes plurimas: ⁊ effuſionē ſanguinis fa
ciens et veni nūciare tibi. Et ſathanas interroga-
uit eum. In quāto tpe hoc feciſti? Et ille reſpondit
in triginta diebus. Et ſathanas iuſſit eum flagella-
ri dicēs. Tāto tpe hoc feciſti? Et ecce alius veniēs
adorauit eū: et illi dixit. Unde venis tu. et reſpōdit
demon. In mari eram et ſuſcitaui cōmotiones: ⁊ di
merſi naues: et multos hoies occidēs veni nūciare
tibi. Et dixit ei ſathanas. Quāto tpe hoc feciſti. At
ille reſpōdit. Sunt dies viginti. et hūc ſilr iuſſit fla
gellari dicēs: quare in tātis diebus hoc ſolum feci-

ſti? Et tertius venit ⁊ adorauit eum dicens. Dixit
autē huic. Tu vnde venis. Et reſpondit. In illa ciui
tate fui et dū ibi fierent nuptie excitaui lites: ⁊ mul
tas effuſiones ſanguinis feci: inſup ⁊ ipſum ſpōſum
occidi: ⁊ veni nūciare tibi: ⁊ dixit i quātis diebꝰ hoc
feciſti. Et reſpōdit decem. Iuſſit aūt ⁊ hunc flagella
ri tanq̄ moras fecerit. Venit autē et quartꝰ demon
adorare eū: ⁊ dixit ei. Unde venis. Qui reſpōdit in
heremo erā: ecce quadraginta āni ſunt q impugna
ui monachū quēdam et vix nocte iſta preualui: vt fa
cerem eum fornicari. Quod diabolus audiēs ſurre-
xit et oſculatus eſt eū: ⁊ tollens coronā quā ipſe ha-
bebat poſuit in capite illius: ⁊ fecit eū in vna ſede cō
ſere ſecum dicēs. Magnā rem fortiter egiſti. Hoc
ego cum audiſſem et vidiſſem. dixi intra meipſum.
Vere magnus eſt ordo monachoꝝ: et egreſſus ſum
et factus ſum monachus. ¶ Dicebant de quodam
patre: q: ſecularis fuiſſet: ⁊ poſtea cōuerſus de cōcu
piſcentia vxoris ſue frequēter ſtimularetur: ⁊ narra-
bat hoc patribus. Qui cum vidiſſent q operarius eēt
et maiora faceret q̄ ei dicebāt imponebāt ei tā mul
ta vt debilitaretur corpꝰ eius ita vt nec ſugere poſ
ſet. Deo aūt diſpēſante venit quidam pater vt ap-
plicaret in ſcithi. Et cum veniſſet ad cellā eius vidit
eam apertā ⁊ pertrāſiuit admirās quomodo nemo
egreſſus eſſet in occurſum eius ⁊ reuerſus ſtabat di
cens. Ne forte frater qui in ea habitat infirmetur. Et
cum pulſaſſet intrauit et inuenit eū nimium infirmū
et dixit ei. Quid habes pater. Et narrauit ei dicēs.
Ego de ſeculari vita ſum: et ſollicitat me mō inimi
cus in vxore mea: et narraui patribus et impoſue-
runt mihi conuerſationis onera diuerſa et cū obe
dienter implere vellem eſſe defeci: et tamē ſtimulus
creſcit. Audiens hoc ſenex cōtriſtatus eſt et dixit ei.
Equidē patres vt potētes viri: bene tibi impoſue-
runt onera quibus graueris: ſed ſi me paruulum au
dis: iacta hec a te et ſume parum cibi in tpe ſuo: et
recolligens vires tuas fac aliquātulum opis dei: et
iacta in dn̄o cogitatum tuū: qm̄ tuo labore hanc rē
nō poteris ſuperare. Corpus eīn noſtrum velut ve
ſtimentū eſt. Si illud diligenter tractaueris ſtat
Si aūt neglexeris illud putreſcit. Qui cū audiſſet eū
fecit ita: ⁊ intra paucos dies receſſit ſtimulus ab eo
¶ Monachus quidam ſolitarius antiquus et in
cōuerſatione proficiens ſedebat in monte in parti-
bus antinoi: ſicut audiuimus a notis monachis:
cuius verbis et actu multi pficiebant. Et cū talis
eſſet: excitatus eſt diabolus ad inuidiā cōtra eum:
ſicut et cōtra omnes viros virtutū: immiſitq in ani
mam eius cogitationē talem vt ei q̄ in tali cōuerſa
tione eſſet: non deberet ſeruiri ab alio aut miniſte-
rium exhiberi: ſed magis ipm̄ debere alijs miniſtra
re. Quod ſi alijs nō exhiberet miniſterium: ſaltē ſibiipſi
ſeruiret dicēs. Vende g̃ in ciuitate ſportellas quas
facis et eme tibi q̄ opꝰ ſunt et reuertere ad locū tuū
et nullis ſis oneroſus. Hoc aūt ſuggerebat ei dia-
bolus inuidēs quieti eiꝰ: et oportune vacatiōi eiꝰ ad
dn̄m et vtilitati multoꝝ. Undiq eīn inimicꝰ venari

cum z capere festinabat: ille vero tanq̄ bone cogitationi acquiescēs descēdit de monasterio suo. Et q̄ erat omnibus admirandus: ignorās tamē huiusmodi insidias astutie: notus vero z famosus omnibus a quibus videbatur existens: cuȝ post lōgū tempus mulierē vidisset pro incautela sua supplātatus est: z incurrit in eā. Et veniēs in desertū sequēte dyabolo vestigia eius: cecidit iuxta flumē z cogitās q̄ inimicus gauisus est de ruina ei⁹ voluit seipsuȝ desperare maxime q̄ spiritū dn̄i cōtristauerit: z sctōs angelos z venerabiles patres. quorum multi etiam in ciuitatibus habitantes superauerūt dyabolum: z cuȝ nulli horum se similem facere posset contristabatur valde z nō recordabatur: q̄ deus est qui virtutē tribuit his qui ad eū deuotissime conuertuntur. Cecat⁹ vero z non videns peccati sui curam: voluit se in flumē illud iactare. vt perfectum gaudiū faceret inimico: z ex multo animi dolore infirmat⁹ ē corpore: z nisi postea misericors deus auxiliū prestitisset ei: ad perfectū gaudiū inimici sine penitētia moreretur. Nouissime aūt in se reuersus cogitauit maiorē laborem in afflictione penitētie demōstrare: z supplicare deo in fletu z luctu: z ita redijt iterū ad monasteriū suū. Et dāmans ostiuȝ cellule sue sicut solet super mortuum ita flebat suplicans deo. Ieiunans autem z vigilās cū omni anxietate extenuauit corpus suuȝ: z nec sic satisfactum putabat in animo suo: q̄ congrue penituisset. ¶ Fratribus autem ad eum sepius venientibus vtilitatis causa z pulsantibus ostiū ipse dicebat non posse se aperire: dicēdo: sacramēto me constrinxi: vnū annū deuote me penitētiā agere: s; orate pro me. Nec eū inueniebat quomodo ei se excusaret qm̄ illi scādalizabant: hec audientes de eo q̄ erat apud illos honorabilis z magnus valde monachus s; fecit totum annum intente ieiunans: z deuote penitentiam agēs Die autē pasche ipsa nocte resurrectionis dominice tolens lucernā nouā z reficiēs eā posuit in cacabo nouo: z cooperiēs cooperculo surrexit ad orationē dicēs. Misericors z miserator de⁹ q̄ z barbaros saluare vis: z ad veritatis tue agnitionem venire ad te confugi fidelium saluatorem miserere mihi: quia te plurimum exacerbaui: z inimicum gaudere feci: z ecce mortuus sum obediens ei. Tu domine et impijs et his qui sunt sine misericordia misereris: sed et proximis misericordiam impendi precipis: miserere humilitati mee apud te eū nihil impossibile est: quoniam secus infernū dissipata est sicut puluis anima mea. Fac misericordiam quia benignus es z misericors figmēto tuo: qui et corpora que non sunt: in die resurrectiōis iei⁹. Exaudi me domine: quia defecit spiritus meus: z infelix anima mea tabefacta est. etiam z corpus meum quod coinquinaui. z iam viuere non valeo pro eo q̄ non credidi. Ignosce peccatum per penitentiam duplex habēs peccatum ex desperatione. Viuifica me contritum z igne tuo precipe hanc lucernam accendi: vt z ego accipiens fiduciam misericordie et indulgentie tue residuo tempore vite mee: quod mihi donaueris mādata tua custodiā. z timore tuo recedā: s; deuote seruiā tibi omnib⁹ diebus vite mee. Et hec in nocte ipsa resurrectionis cū multis lachrymis dicēs: surrexit vt videret si accensa esset lucerna. Et detecto cacabo: vidit q̄ nō esset accensa: z cecidit iterū in faciē suā rogās deū z dicēs. Scio dn̄e q̄ certamē factum est: vt coronarer z nō in pedibus steti: eligēs ꝓpter carnis delectationē tormētis impiorum adici parce mihi dn̄e ecce eū iterū cōfiteor tue bonitati turpitudinē meā corā angelis tuis z corā iustis oībus tuis q̄ scandalizari possent: oibus etiā hominib⁹ cōfiteor. Deus meus miserere mei vt z alios erudiam dn̄e viuifica me. z ita tribus vicib⁹ orās exaudit⁹ ē z surgēs inuenit lucernā ardētē clare: z exultās cōfortatus est in spe admirabaturq̄ de dei gratia q̄ ita de peccatis ei⁹ indulsit z satisfecit iuxta petitionē ei⁹: z animū ipsius z dicebat. Gratias tibi ago domine: q̄ etiā vite seculi hui⁹ mihi indigno miser⁹ es in magno tūc nouo signo hoc peccatorib⁹ fiduciā tribuēs Parcis enim z misereris animabus quam creasti. Ita autem z perseuerante eo in confessione illuxit dies z letebatur in domino oblitus cibi corporalis Ignem autem lucerne illius toto tempore vite sue seruauit oleum subinde infundens: et faciens de super quominus extingueretur. Et ita rursus diuinus spiritus habitauit in eo z factus est apud omnes insignis humilitatē exhibens in confessione z actione gratiarū domino cum leticia. Cui etiā ante aliquot dies mortis sue reuelatum est de transitu suo.

¶ Explicit liber contra fornicationem.

¶ Incipit liber q̄ monachus nihil debet possidere.

Frater quidam renuncians seculo et dans que habebat pauperibus: retinens autem pauca in sua ratione venit ad beatum Anthoniuȝ: quod cū agnouisset senex: dixit ei. Si vis monach⁹ fieri: vade in illū vicinū z eme carnes z impone corpori tuo nudo z sic veni huc. Et cū sic fecisset frater ille veniebāt aues z canes z corp⁹ ei⁹ lacerabāt. Cum auteȝ peruenisset ad senem interrogabat si fecisset qđ ei dixerat. Illo autem ostendente corpus suum laceratum. Dicit sanctus Anthonius. Qui renūciant seculo z volunt habere pecunias ecce ita impugnati a demonibus discerpuntur. ¶ Narrauit abbas Daniel de beato Arsenio: quia venit aliquando magistrianus deferens ei testamentum cuiusdam senatoris parentis eius: qui reliquerat ei hereditatem magnam valde z accipiens testamentum voluit illud scindere. magistrianus autem cecidit ad pedes eius dicens. Deprecor: vt nō scindas illud. q̄ amputabitur mihi caput. Et dicit ei arsenius. Ego prius mortuus sum q̄ ille: ipse autem qui modo mortuus est quomodo fecit me heredem? z remisit testamentum nihil accipiens. Egrotauit aliquando meme

rat⁹ abbas arsenius in scithi: ⁊ opus habuit i necessitate sua vsq₃ ad vnā siliquā nūmos: ⁊ cū nō inueniret accepit a quodā velut elemosynā ⁊ dixit. Gratias tibi ago dn̄e q₂ me dignū fecisti p̄ noīe tuo ad hoc peruenire: vt egens elemosynā postularē. ¶ Narrauerūt de abbate Agathone q₂ lōgo t̄pe cellā sibi cum suis discipulis fabricaret. Qua cū p̄fecissent ⁊ cepissent illic habitare vidit in ipsa prima hebdomada quodā nō vtile sibi. ⁊ dixit discipulis suis illud qḋ dn̄s dixerat discipulis suis. Surgite: eam⁹ hinc. Discipuli autē ei⁹ cōtristati sunt valde dicētes. Si oīno volūtatē habebas migrādi hic vt qḋ tāto labore sustinuimus edificātes lōgo t̄pe cellā. Incipient aūt hoīes scādalizari i nobis ⁊ dicere. Ecce iterū migrāt nusq̄ sedētes. Ille autē cū eos vidisset pusillanimes effectos dixit eis. ⁊ si scādalizātur aliq. s₃ iterū sunt alij qui edificētur: ⁊ dicāt. Beati sunt isti qui p̄pter deū migrauerūt ⁊ sua omnia cōtempserūt. Ueritamē dico vobis qui vult venire mecū veniat: q₂ ego interim vado. Illi aūt prostrauerūt se in terrā: rogātes vt eo recederet eis secū abire. ¶ Dixit abbas euagrius fuisse quēdā fratrē q̇ nihil habuit de substantia sua nisi tm̄ euāgeliū ⁊ ipsum vendidit in pauperū nutrimētū dicens quoddā verbū: quo memorie dignū est cōmēdari. Ipsum verbū (inquit) vēdidi qḋ iubet: vēde oīa que habes ⁊ da pauperib⁹. ¶ Abbas Theodorus cognomento firme habebat tres codices bonos: ⁊ cū venisset ad abbatē Macharius₃ dixit ei. Q₂ habeo tres codices ⁊ proficio ex lectione eo₂. sed ⁊ patres petūt eos ad legendū. vt ⁊ ipsi proficiāt. dic ergo mihi quid debeo facere. Respondit senex dicēs. Boni sunt qdē actus: sed maius est oīb⁹ nihil possidere. Quod cū audisset: abijt ⁊ vēdidit memoratos codices. ⁊ dedit indigentibus preciū eo₂. ¶ Narrauit quidā patrū. de abbate Iohanne persa q₂ ex multis virtutibus suis ad profundā simplicitatē atq₃ innocētiā venerit. Hic autē habitabat in arabia vicina egypti: ⁊ mutuauit aliqn̄ a fratre quodā solidum vnu₃ ⁊ emit linu₃ vt operaretur: ⁊ venit alius frater rogās eū ⁊ dicēs. Dona mihi abba aliquātulū lini vt faciā mihi vestimētum quo vtar. Et dedit ei cū gaudio. Similr̄ alter veniēs rogauit eum vt daret ei aliquantulum lini: vt faceret sibi tegumentū: ⁊ dedit ei: ⁊ multis alijs petētibus: dabat similr̄ cū gaudio. Postea vero venit dominus solidi quem mutuo acceperat volens accipere quod mutuauerat ⁊ dixit ei senex. Ego affero tibi eum: et cu₃ nō haberet vnde redderet abijt ad abbatē. Iacobum dispensatorē: vt rogaret eum vt daret ei solidum et dum iret inuenit in terra iacentē solidū ⁊ nō tetigit eum et fecit orationē et reuersus est in cellā suā: et venit iterū frater ille et cepit ei molest⁹ esse pro solido: et dixit ei. ego reddā tibi. Et abijt iterum senex et inuenit solidum in terra vbi erat prius rursus facta oratione reuersus est in cellam suam. et ecce frater iterum cepit molestus esse ei: et dixit senex. Adhuc semel expecta me et affero tibi solidum tuū: et surgens venit ad illū locum ⁊ inuenit ipsum solidum ibi: ⁊ facta oratione tulit eū et venit ad abbatē Iacobū et dixit ei. Abba cū venirē ad te: inueni hunc solidū in via ostēde q̄ charitatē ⁊ p̄dica illum: ne q̄s p̄didisset eū ⁊ predicauit abbas ⁊ nemo est inuēt⁹ qui p̄didisset solidū illū. Tūc ergo dixit senex abbati Iacobo. Si ergo eū nemo perdidit da eū illi fratri: q₂ ipsi debeo solidū: ⁊ cū venirē ad te: vt tu mihi solidum prestares: ⁊ redderē debitu₃: inueni eū in via ⁊ miratus ē abbas Iacob⁹ quō cōpulsus pro debito inuenisset: ⁊ nō statim tulisset eū: ⁊ reddidit solidū illi fratri: ⁊ hoc mirabile erat de ipso: q₂ si veniebat quis mutuū petere aliqḋ ab eo nō p̄ seipsu₃ dabat s₃ dicebat fratri mutuū postulāti vade tole tibi ipsi qḋ op⁹ habes ⁊ quādo referebat ei: qḋ mutuu₃ accepisset: dicebat ei. Repone illud iterum in locum vnde tulisti. Si autem nihil referebat ille qui mutuum acceperat: senex nihil dicebat ei. ¶ Narrauerunt quidam patrum quia venerat aliquando frater aliquis in conuentum cellarum coram abbate. Isaac vestitus modico cucullo ⁊ dixit ei abbas. Isaac. hic monachorum est habitatio: tu autem secularis es. et non poteris hic esse. Dicebat aūt fratrib⁹ abbas. Isaac. Patres nostri ⁊ abbas pambo vetustis ⁊ de multis partib⁹ vtebāt resarcitis vestib⁹: nunc autē p̄ciosis vestib⁹: vtimini Discedite hinc: desertastis eni locu₃ hunc. Quando autē profecturi erāt ad mensem dicebat eis. Iā vobis nulla mādata dabo qm̄ nō obseruatis. ¶ Dixit abbas Cassianus. Q₂ sincletius aliqs nomine: cum renūciasset seculo: ⁊ facultates suas pauperib⁹ diuidēs aliqua sibi retinuisset propriū vsum nolēs perfecte ex omnibus renūciantiū humilitatē ⁊ cōmunis monasterio₂ vite supare regulā ad quē sancte memorie pater Basilius hoc dixit. Et senator esse desijsti: ⁊ monachum te non fecisti. ¶ Dixit quidā frater abbati pistāmodi. Quid faciā: q₂ durū mihi est vēdere qḋ manib⁹ meis laboro. Et r̄ndēs senex dixit: Quia abbas sysoys ⁊ ceteri vēdebāt opus manuum suarū. Hoc em̄ nō ledit sed quādo vendis semel dic p̄ciū speciēq₃ quā tradis: ⁊ si vis relaxare modicū p̄cij in te est: sic enim requiē inuenies. Iterum dixit ei frater. Si habeo quod sufficiat necessitatibus meis Aliunde: videtur tibi: vt non cogitem de labore manuum. Respondens senex dixit. Quantum vis habeas tamen non negligas operari: ⁊ quantū potes fac tantū nō cōturberis animo. ¶ Frater interrogauit abbatē Serapionē dicēs. Dic mihi vnū verbū Dixit ei senex. Quid tibi habeo dicere. Tu tulisti ea q̄ erā viduarū ⁊ orphano₂ ⁊ posuisti in fenestra. viderat enim eā codicibus plenā. Interrogata est: beate memorie sincletice si p̄fectū bonū esset nihil habere. At illa dicit: ⁊ valde bonū est his q̇ possunt: etenim hi q̇ tolerare possunt tribulationē quidē carnis habēt: s₃ anime requiem possidēt qm̄ sicut fortia vestimenta dum calcātur ⁊ pedibus sepius reuersantur lauant atq₃ candidātur. ita fortis aīa p̄ voluntaria₃ paupertatē amplius confirmatur. ¶ Dixit abbas hiperitius Thesaurus monachi est voluntaria paupertas. Thesauriza ergo tibi frater in celo: quia ad

requiescendu3 ibi sine fine sunt secula. ¶ Erat qui-
dam sanctorū phylagrius nomine. Hic habitabat
in hierosolymis ⁊ laborabat operando vt pane tan
tū non ageret ⁊:dū staret in platea volēs vendere
qđ manibus suis fuerat opatus:cōtigit vt caderet
cuidā saccellus cū solidis mille ⁊ inueniēs eū senex
stetit in eodē loco dicēs. Necesse est modo eū q̄ per
didit huc venire:⁊ ecce veniebat qui pdiderat plo-
rans ⁊ tulit eū seorsum:⁊ dedit illi saccellū suū. Quē
ille rogabat:vt acciperet aliquā partē ex eo: sed se-
nex nullatenus acquieuit. Tūc ille cepit clamare et
dicere. Venite ⁊ videte hominē dei:⁊ quid fecit. Se
nex aūt occulte fugiens exiuit de ciuitate ne agno-
sceretur de eo qđ fecerat ⁊ honoraret eū. Interro-
gatus est senex qdam a fratre quid faceret vt saluꝰ
esset. Ille aūt expolians se vestimēto suo cinxit lum
bos suos atq3 extēdens manus suas dixit. Sic d3
nudus esse monachus ab omni materia seculari:et
crucifigere se aduersus tētationē atq3 certamina
mundi. ¶ Quidā frater rogauit senē quēdam vt.
acciperet pecunias suis necessitatibus profuturas
Ille autē nolebat:vt pote qui ope manuum suarū
eēt sibi sufficiēs. Sed dum ille psisteret obsecrādo
vt salutem pro indigētium necessitate susciperet.
Rn̄dit senex ⁊ dixit ei Duplex mihi opprobrium est
quia cum non indigeam accipio ⁊ aliena tribuens
vanam gloriā colligo. Venerunt aliquando quidā
grecorum:vt darēt elemosynam in ciuitate ostracē
⁊ assumpserūt sibi iconomos ecclesie:vt ostēderent
eis q̄ necessitatē maiorē haberēt. Illi aūt duxerunt
eos ad quēda3 leprosum ⁊ dederūt ei. Ille aūt nole
bat accipere dicēs. Ecce modicas palmas habeo
quas operor ⁊ facio plectas ⁊ ex eis mīduco panē
iterū duxerūt eos ad cellā vnius vidue q̄ erat cū fi-
lijs suis. Et cū pulsarēt ad ostiū occurrit filia eius
ad ostiū nuda. Mater aūt eius abierat ad quoddā
opus. Erat eīn cādidatrix. Et dabāt filie eius vesti
mētu3 ⁊ nūmos. Illa aūt nolebat accipere dicēs ve
nisse matrē suā ⁊ dixisse sibi cōfide:qꝛ voluit deus ⁊
inueni opus qđ faciā hodie:vnde sumamꝰ victū no-
strū. Et cū venisset mater eius rogabāt eā vt acci-
peret ⁊ noluit dicēs. Ego habeo curatorē meū deū
⁊ vos eū vultis tollere a me hodie. Illi aūt cognoscē
tes fidē eiꝰ glorificauerūt deū. ¶ Venit quidā vir
magnus ignotus portans aurū in scithi ⁊ rogabat
presbyterū heremi:vt aurū illud erogaret fratribꝰ
Dixit aūt presbyter. Non opus habēt fratres. Et
cū nimis vehemēs esset ⁊ nō acqesceret:posuit spor
tam cū solidis in ingressu ecclesie:⁊ dixit presbyter:
qui opus h3 tollat illud sibi:⁊ nemo tetigit quidam
etiā nec aspexerūt. Et dixit ei senex. Suscepit deus
oblationē tuā:vade ⁊ da illud pauperibus ⁊ valde
edificatꝰ discessit. ¶ Obtulit quidā frater seni pecu
niā dicēs ei. Habe hāc pecuniā ⁊ ad expēsas tuas:
qꝛ senuisti ⁊ infirmꝰ es. Erat eīn leprosus. Hic aūt
rīdens dixit tu post sexaginta ānos venisti auferre
a me nutritorē meū. Ecce tātū tēpus habēs in infir-
mitate mea nihil indigui deo tribuēte ⁊ pascēte me

et non acquieuit accipere. ¶ Narrauerūt senes de
quodā ortulano qꝛ laboraret:⁊ omnē laborē suum
expēderet in elemosynā ⁊ tm̄ sibi retineret quantu3
ad victū eius sufficeret. Postea vero sathanas im-
misit in cor eius dicens. Collige tibi aliquātulam
pecuniā ne cum senueris aut egrotaueris opus ha
beas ad expēsas. Et colligit ⁊ impleuit lagena3 de
nūmis. Cōtigit aūt eum infirmari ⁊ putrescere pe
dem eius:⁊ expēdit qđ collectū fuerat in medicos ⁊
nihil ei prodesse potuit. Postea vero venit quida3
de expertis medicis ⁊ dixit ei. Nisi incideris pedē
tuū putrefiet. Et cōstituerūt vt inciderēt ei pedem
Illa aūt nocte rediēs in semetipsum:⁊ penitētiam
agēs de his que gessit ingemuit ⁊ fleuit dicēs. Me
mor esto dn̄e operū meoꝝ priorū q̄ faciebā cū labo-
rarē in orto meo ex quo pauperibus ministrabam.
Et cū hoc dixisset stetit angelus dn̄i ⁊ dixit ei. Vbi
sunt nūmi quos collegisti:⁊ vbi est spes tua de qua
tractasti. Tūc intelligēs dixit. Peccaui dn̄e ignosce
mihi:⁊ ammodo vlterius hoc nō faciā. Tūc angelus
dn̄i tetigit pedem eius ⁊ sanatus est statimq3 exur-
gens abijt in agrū operari. Venit ergo medicꝰ fm
tēpus cōstitutū cū ferramētis vt secaret pedē eius
et dicūt ei. Exijt mane operari in agrū. Tūc admi-
rans medicus perexit in agrū vbi operabatur frater
ille:⁊ vidēs eū operari terrā glorificabat deum qui
reddiderat ei talē sanitatē. ¶ Frater interrogauit
senē quēdam dicēs. Vis teneā mihi duos solidos
ppter infirmitatē corporis. Vidēs aūt senex cogi-
tationē eius qꝛ vellet tenere dixit ei etiā. Et vadēs
frater in cellā suā cōterebat in cogitationibus suis
dicēs. Putas verū mihi dixit senex an nō. Et sur-
gēs iterū venit ad senē agēs penitētiam ⁊ rogans
eū dicēs ppter deū dic mihi veritatē qꝛ affligor co-
gitationibꝰ meis:ppter duos solidos:⁊ dixit ei se-
nex. Quia vidi te voluntatē hr̄e retinēdi eos:dixi ti
bi vt teneres veruntamē nō est bonū tenere plus q̄
opus ē corpori. Si ergo duos solidos retinueris:
in ipsis inuenietur spes tua:⁊ si cōtigerit vt perea3.
deus iā nō cogitat de nobis. Cogitationē ergo no-
strā iactemꝰ in dn̄o:qm̄ ipsi cura est de nobis.

¶ Explicit liber de eo q̄ monachus.
nihil debeat possidere.

¶ Incipit liber de patientia siue fortitudine.

Sanctus abbas Anthonius cu3
sederet aliquādo in heremo:ani
mus eius tediū:⁊ cōfusionē co-
gitationū incurrit ⁊ dicebat ad
dn̄m. Dn̄e volo saluus fieri:sed
non pmittunt me cogitationes
mee. Quid facio in hac tribula-
tione aut quō saluꝰ ero. Et mo
dicū assurgēs cepit foras exire ⁊ vidit quendā tāq̄
seipsum sedentē atq3 operantē deinde surgentē ab
operibus ⁊ orantē:et iterū surgentē et plectam de

palmis faciantē:inde rursus ad orationē surgentes
Erat aūt angelus dn̄i missus ad correptionē ꝛ cau
telā dandā Anthonio ꝛ audiuit vocē angeli dicētis
Sic fac ꝛ saluus eris. Ille aūt hoc audito magnum
sumpsit gaudiū atqꝫ fiduciā:ꝛ ita faciēs:salutē quā
querebat inuenit. ¶ Frater interrogauit abbatem
Agathonē dicēs mandatū mihi venit ꝛ est mihi pu
gna grauis in loco in quo est ipsum mandatū. Vo-
lo ergo propter ipsuꝫ mādatū pgere illuc:ꝛ paueſco
bellū. Dixit abbas Ammonas. Quia quattuorde-
cim ānos fecerat in scithi deprecās deū die ac nocte
vt daret ei virtutē superādi irā. Dixit abbas bisa-
rion. Quia.xl.noctes māserit inter spinas stās ꝛ nō
dormierit. Frater quidā sedēs singularis turbaba-
tur ꝛ pgens ad abbatē theodorū de firme dixit ei.
Quia turbaret. Senex aūt dixit ei. Vade humilia
mentē tuā ꝛ subde te ꝛ habita cū alijs. Abijt aūt in
mōteꝫ ꝛ māsit cū alijs:ꝛ reuersus post ea ad senem
dixit ei. Nec cū alijs hominibus habitās quietem
inuenio ꝛ dixit ei senex. Si solitari⁹ nō qͥescis necꝫ
cū alijs cur voluisti te monachū facere. Nōne vt su-
stineas tribulationes. Dic aūt mihi quot ānos ha
bes in isto habitu. Et dixit ei. Octo. Et dixit ei se-
nex. Crede mihi. Ego habeo in isto habitu septua-
ginta annos:ꝛ nec vna die potui requiē inuenire:et
in octo ānis vis requiem habere. ¶ Interrogauit
aūt eum iterū frater quidā dicēs. Si fiat subito so
nitus ruine alicuius sit ne timor tibi abba. Et dixit
ei senex. Si celū terre adhereat. Theodorus nō for-
midat. Poposcerat eīm precibus a dn̄o:vt auferret
ab eo formido ppterea interrogauit eū frater. Di-
cebāt de abbate Theodoro ꝛ beato Lucio de nōno
Alexādrie q: fecerūt quinquaginta ānos seducētes
animos suos ꝛ dicētes trāsacta hyeme ista: migra-
bimus hinc:ꝛ iterū qn̄ fiebat estas dicebant. Quia
transacto estiuo:discedimus hinc:ꝛ sic faciebāt toto
tēpore cōuersationis sue:semp reminiscēdo patres.
¶ Dicebat abbas Pastor de abbate Johāne bre
ui statura:q: rogauerat deū:vt tolleret ab eo om̄s
passiones ꝛ fieret securus:ꝛ veniēs dixerit cuidam
Video me quietū ꝛ nullā habentē pugnā. Et dixit
ei senex. Vade et roga deum:vt iubeat in te moueri
pugnā qm̄ pugnādo profecit aīa. Et cū redisset pu
gna vlterius nō orauit:vt auferretur ab eo sꝫ dice-
bat. Dn̄e da mihi tolerantiā sustinēdi has pugnas
¶ Venit abbas Macharius maior ad abbatē An-
thoniū in montē. Et cum pulsasset ad ostiū exiuit
ad eū ꝛ dixit ei. Tu quis es. Et ait illi. Ego suꝫ ma-
charius. Et claudēs ostium intrauit ꝛ dimisit eum
foris. Et cū vidisset postea patientiā ei⁹ aperuit ei:
et cū gaudēs ei dicebat:multū tēpus est ex quo vi-
dere te desiderabā audiēs de te. Et exhibēs ei ho-
spitalitatē:refecit eū. Erat eīm de multo labore fati
gatus. Vespere aūt facto īfudit sibi abbas Antho-
nius modicas palmas. Et dixit ei abbas macha-
rius. Da mihi vt ꝛ ego infundā qᵒ operer. Ille autē
dixit. Non habeo plus ꝛ faciēs fasciculū maiorem
infudit eum:ꝛ sedentes sero ꝛ colloquentes de vti
litate animarum faciebant flectam ꝛ ipsa flecta de-
scendebat per fenestrā in speluncā ꝛ ingrediēs ma-
ne sanctus Anthonius vidit collectionē flectarum
abbatis Macharij:ꝛ admiratus est. Et osculans
manus eius dicebat multa virtus de istis manibus
egreditur. ¶ Descendit aliquando ipse Machari⁹
de scithi ad locum qui dicitur therenuthin:ꝛ intra-
uit dormire in monumentū vbi erant antiquitus se
pulta corpora paganorum:ꝛ traxit vnū corpus sub
caput suum tanqꝫ puluinacium de scirpo:demones
autem videntes fiduciam eius torquebantur:ꝛ vo-
lentes terrere eū vocabant quandam mulierem di-
centes. Nonna veni nobiscum ad balneum: ꝛ alter
demon de subipso tanqꝫ ex mortuis illis respondit
dicens. Peregrinum quēdam habeo super me:nō
possum venire:senex aūt nō expauit:sꝫ confidēs tū-
debat corp⁹ illud dicēs. Surge ꝛ vade si potes. Qd̄
cū audissent demōes clamauerūt magna voce dicē-
tes. Vicisti nos:ꝛ fugerūt confusi. ¶ Dicebat abbas
Mathois. Volo aliqd̄ leue op⁹:ꝛ cōtinuo cogito qꝫ
graue ꝛ qꝫ cito finit. Narrauerūt de abbate Myle-
to q: cū habitaret aliqn̄ cū duob⁹ discipulis suis in
finibus psaꝝ exierūt duo filij impatoris bm̄ cōsuetu
dinē in venatione ꝛ miserūt rethia p longū:p milia
ria quadraginta:vt quodcūqꝫ intra rethia inuenire
tur occiderēt. Inuētus aūt est senex cū duob⁹ disci
pulis suis iuxta rethia:et cū vidissent eū pilosum et
terribilē aspectu:admirati sunt et dixerūt ei. Hō es
an spūs aliquis. Dic nobis:et dixit eis. Homo suꝫ
peccator:et exiui flere pctā mea et adoro filiū dei vi
ui. Illi aūt dixerūt ei:nō est alius deus nisi sol:ignis
et aqua:ipsos adora et sacrifica eis. Et ille rn̄dens
ait. Iste res creature sunt:et erratis:sꝫ obsecro vos
cōuertimini et agnoscite deū verū:qui et ista crea-
uit et cetera oīa. Illi aūt deridētes dixerūt. Con-
dēnatuꝫ et crucifixū dicis esse veꝝ deū. Et ille rn̄dit
Etiā ipsuꝫ qui crucifixit petm̄:et qͥ occidit mortem
hunc dico esse veꝝ deū. Illi autē tā ipsi qꝫ fratribus
qͥ cū eo erāt inferebāt tormēta et cogebant eos sa-
crificare. Et duos quidē fratres post plurima tormē
ta decapitauerūt:senē autē diebus multis torque-
bant. Postea vero statuerunt eum in quodam lo-
co:et sagittabant in eum quasi in lignum vn⁹ a dor
so:et alius a pectore. Et dixit eis senex. Quoniam
facti estis ad consensum in vnum:vt effundatis san
guinem innocentem crastina in momēto hac hora qꝫ
modo est:sine filijs remanebit mater vestra et pri-
uabitur aspectu vestro:et proprijs sagittis sangui-
nem vestrum inuicem effundatis. Illi aūt subsannā
tes verba eius exierūt in crastinum:vt venarentur.
Et contigit vt euaderet de rhetibus eoꝝ vnus cer-
uus et ascenderunt equos et currebant vt cōprehē
derent ceruum. Qui cū iactassent sagittas post ipsꝫ
inuicem se peremerunt et mortui sunt iuxta verbuꝫ
quod pdixerat senex. ¶ Dixit abbas pastor: q: si-
gnum monachi in temptationibus apparet. Dixit
iterū qui supra:q: isidorus psbyter in scithi allocu-
tus sit aliqū plebē fratrū dicēs. Fratres:nūquid n

ad laborandum venimus in hunc locū: ꝛ nunc video qꝛ nullus hic labor est. Ego igitur collecta plebe mea vado vbi est labor: ꝛ ibi inueniam requiē. ¶ Dicit sancta sincletice. Si in monasterio cum alijs cōuersaris nō mutes locū: lederis enī omnino si facias hoc eteni si gallina dereliquerit oua sua fota sine pullis ea exire faciet: ita monachus vel virgo frigescit: et mortificatur in fide de loco ad locū trāseundo ¶ Dixit iterum aliud qꝛ dyabolus cū per stimulos paupertatis nō nouerit diuitias adhibet ad seducēdum eum per cōtumelias ꝛ opprobria nō preualet laudes ꝛ gloriam adhibet. Si autē sanitatē corporis immittit. ꝛ eū delectationibus seducere nō pōt per molestias que contra votū eueniunt animā conatur euertere. Infirmitates enī quasdā graues immittēdo aduersus eū qui tētandus est adhibet ꝛ per eas pusillanimes faciēs monachos: cōturbat charitatē eorum quā habēt ad deum. Sed quāuis cōcidatur corpus ꝛ febrefebribus validis inflametur in super etiā si intollerabili siti affligatur: siquidem peccator qui hec sustines: recordare futuri seculi penas ꝛ eternum ignē: ꝛ indicibilia tormenta ꝛ ita nō deficies ad ea que in presenti condingūt: insuper ꝛ gaude: qꝛ visitauit te deus et ideo famosissimū illud dictū in lingua habeto: castigās castigauit me dominus ꝛ morti nō tradidit me. Si ferrum es: per adhibitum tibi ignē amittis eruginē Quod si iustus es ꝛ hec pateris de magno ad maiora promoueris. Aurum es: sed per ignem probatior eris. datus est tibi angelus sathane stimulus carnis tue: exulta: videns cui similis factus es. Pauli enim apostoli simile donum accipere meruisti. Si febribus si rigore frigoris castigaris: memor esto quod scriptura dicit. Transiuimus per ignē ꝛ aquā residuum est quod sequitur vt introducamur in refrigerium. Obtenuisti primum expecta secundum: agēs que virtutum sunt: clama verbis prophete dicentis: pauper ꝛ inops ꝛ dolens ego sum. Perfectus enim eris: per huiusmodi tribulationem trituratus. Ait enim. In tribulatione dilatasti me. In his ergo maxime exercitijs animas nostras probemus ante oculos enim habemus aduersarium nostrum. ¶ Dixit iterū: si infirmitas molesta nobis fuerit. nō cōtristemur tanquam qui pro infirmitate ac vulnere corporis nō possumus stare ad orādū: aut ad psallēdum. Hec enī nobis oīa pro destruēdis corporis desiderijs necessaria sunt: quoniam ieiunia ꝛ labores propter turpes delectatiōes nobis constituta sunt. Si ergo egritudo ista retundit superflua de his obseruādis oratio est. Sicut enī magno ꝛ forti medicamine egritudo ita egritudine corporis vitia reciduntur. Hec est magna virtus quoniam in infirmitatibus tolerātia fuerit ꝛ per gratiarumactionē mittitur ad deum. Si amittamus oculos: nō feramus grauiter: extollentie enī instrumētū amisimus: sed interioribus oculis gloriā dn̄i speculemur. Surdi si fuerimus non curemus qꝛ auditū vanū amisimus. Manus nostre ex aliqua passione debilitate sunt. sed interiores paratas habemus. Aduersus temptationes inimici: infirmitas totum corpus nostrum tenet sed interiori homini nostro sanitas crescit. ¶ Dixit iterum qui supra. Qui in seculo isto aliqua crimina cōmiserūt etiā nolētes mittuntur in carcerem et nos pro peccatis nostris redigamus nosmetipsos in custodiā: vt voluntaria mentis nostre vindicta futuras a nobis penas amoueat. Si ieiunas nō tibi inuenias occasionē dicendi: qꝛ exacerbatus egritudinem incurristi: quoniam et qui nō ieiunant: similes egritudines incurrūt. Inchoasti aliquid boni non reuoceris per impedimenta inimici quoniam ipse inimicus patientia tua destruitur. Etenim qui nauigare ceperint primo pendētes vela prosperum ventum inueniūt. postea autem si contrarius eis ventus occurrerit non mox incursu cōtrarij venti aut exonerāt. aut deserūt nauē: sed paulum sustinētes: aut pugnātes aduersus procellā iterum rectum cursum inueniunt. Ita ergo ꝛ nos contrarium spiritum incurrētes: crucem pro velo erigamus et sine periculo seculi istius nauigium explicabimus. ¶ Dicebant de (beate memorie) virgine Sara: qꝛ supra alueum fluminis sexaginta annos habitauerit: et nunquam inclinata fuit vt flumē ipsum aspiceret. ¶ Dixit abbas Ipericius: hymni spirituales sint in ore tuo ꝛ meditatio assidua subleuet pondus temptationum superuenientium tibi. Huius enim rei exemplum manifestum est. Nam sarcina alicuius oneris viator pregrauatus: flando et respirando oneris ꝛ vie paulatim laborem imminuit. ¶ Dixit iterum qui supra oportet aduersus temptationes armari. quoniam modis omnibus perueniunt: sic enī superueniētibus probati apparebimus. ¶ Dixit quidā senex. Si venerit homini temptatio: vndique ei multiplicātur temptationes vt pusillanimis fiat: ꝛ murmuret. Et narrauit senex ita. Frater quidam erat in cella: ꝛ venit super eū tēptatio ꝛ si quis eum videbat: nec eum salutare volebat: neque in cellā recipere. Et si opus habebat panem ei nemo mutuauit: ꝛ si de messe veniebat nemo eum sicut erat cōsuetudo vt reficeret inuitabat. Venit autē semel in messe per cauma ꝛ nec panes habuit in cella sua: ꝛ in oībus his gratias agebat deo: vidēs autē deus patiētiam eius abstulit bellum temptationis ab eo. Et ecce quidam statim ostium eius pulsauit: trahēs camelū onustum pane ab egypto. Quod cum vidisset frater ille cepit flere dicēs. Domine nō sum dignus vel modice tribulari. Et cum trāsisset tribulatio eius tenebant eū fratres in cellis suis: ꝛ in ecclesia ꝛ repausabant eū. ¶ Dicebat senex propterea nō promouemur qꝛ nescimus mēsuras nostras. Neque patiētiā habemus in opere quod cepimus: sed sine aliquo labore virtutē volumus possidere. ¶ Quidam frater interrogauit senem dicēs. Quid facio qꝛ cogitatio mea nō dimittit me: vel vna hora sedere in cella mea ꝛ dixit ei senex. Fili reuertere ꝛ sede in cella tua ꝛ labora manibus tuis: ꝛ ora deū incessanter: ꝛ iacta cogitatū tuū in domino et ne quis te seducat exire inde: ꝛ dicebat. Quia erat quidā adolescēs secularis habens patrē ꝛ desiderabat fieri monachus ꝛ dū multū supplicaret patri suo vt

dimitteret eũ cõuerti nõ ei acquiescebat. Post mo
dũ aũt rogatus a fidelibus amicis: pater vix acq̃e
uit. Et egressus frater ille adolescens introiuit mo
nasteriũ. Et factus monachus cepit oẽ opus mo-
nasterij ꝑfecte agere. ⁊ ieiunare quottidie. Cepit ẽt
⁊ biduanas abstinere sꝫ ⁊ aũt ⁊ semel ĩ ebdomada, re
ficere videbat autẽ abbas suꝰ ⁊ mirabaꝫ ⁊ benedice
bat dñm in abstinẽtia ⁊ labore ipsius. Contigit er-
go post aliqđ tempus ⁊ cepit frater ille supplicare
abbati suo dicens. Rogo te abba: vt dimittas me:
⁊ vadã in heremuꝫ: Dixit ei abbas Fili. Noli hoc
cogitare: quia nõ põt sufferre talẽ laborẽ ⁊ ignoras
temptationes dyaboli ⁊ versutias eius: ⁊ si cõtige
rit tibi temptatio: nõ inuenis ibi qui te cõsoleꝫ a ꝑ
turbatione inimici: que tibi illata fuerit. Ille autẽ
cepit amplius instare et rogare vt eum permitte-
ret abire. Videns autẽ abbas eius: q̃ꝛ eum retinere
non posset: facta oratione dimisit eũ. Postmodũ
autem dicit abbati suo. Rogo te abba: vt cõcedas
qui ostendat mihi viam ⁊ iter quo pergere debeam
Et ordinauit cum eo duos monachos monasterij:
⁊ abierunt cũ eo. Ambulãtibus aũt eis per heremũ
vna die ⁊ altera defecerunt pre estu ⁊ ꝓijcientes se in
terraꝫ iacebant ⁊ soporati modico somnio dormie
runt: ecce aquila venit percutiens eos alis suis pre
cessit procul ⁊ sedit in terram ⁊ euigilantes viderũt
aquilam ⁊ dixerũt ei. Ecce angelus tuus surge seq̃
re euꝫ. Et surgens ⁊ vale dicẽs fratribus sequebaꝫ
aquilã: ⁊ venit vsq̃ dũ staret. Que mox surgens vo-
lauit vsq̃ ad vnum stadium: et iterum recedit. Si
militer frater sequebatur eaꝫ: ⁊ iterũ volauit ⁊ sedit
non longe: ⁊ factũ est hoc per horas tres: post mo-
dum autem dum sequeretur eam diuertit se aquila
in dexteram partem sequẽtis se. ⁊ non comparuit.
Frater ergo ille nihilominꝰ seq̃baꝫ ⁊ respiciẽs vidit
tres arbores palmarum ⁊ fontẽ aque ⁊ speluncam
modicã ⁊ dicit ecce locꝰ quẽ mihi ꝓparauit dñs. ⁊ in-
gressus speluncaꝫ cepit in ea sedere sumens cibum
dactilorũ et de fonte aque bibens. ⁊ stetit ibidẽ sex
annos: neminẽ videns: et ecce vna die venit ad euꝫ
dyabolus in similitudine abbatis cuiusdã senioris
habens vultũ terribilẽ. Videns aũt eum frater ille
timuit et procidens in orationẽ surrexit: et dixit ei
dyabolus. Oremus iterum frater et surgẽtibꝰ eis
dixit dyabolus Quãtũ temporis habes hic Et fra
ter respondit. Habeo annos sex Dixit ei demõ Ec
ce vicinũ meũ nesciebam: et non potui cognoscere
nisi ante dies quattuor: q̃ hic habitares et cogita-
ui mecum dicens. Vadam ad hominem dei istum:
et conferam cum eo quod potest saluti esse anime
mee. Et hoc dico frater: quia nihil proficimus sedẽ
tes in cellis nostris quia corpus et sanguineꝫ chri-
sti non percipimus: et timeo ne efficiamur externi
ab eo si nos ab hoc mysterio elongauerimus. Sed
dico tibi frater. Ecce hic per tria miliaria sunt mo-
nasteria habentia presbyteros: eamꝰ illuc omni do
minico die: aut post duas ebdomadas ⁊ accipiamꝰ
corpus et sanguinẽ christi et reuertamur ad cellas

nostras. Placuit autem fratri illi suasio diabolica
et veniẽte dominico die: ecce diabolus venit ⁊ dixit
ei. Veni eamus: q̃ꝛ hora est et exeuntes perrexerũt
ad predictum monasteriuꝫ in quo presbyter erat et
ingressi ecclesiam miserũt se in orationem surgens
autem ab oratione frater ille respiciẽs non inuenit
eum quem adduxerat secum ⁊ dixit. Ubi putas per
rexit: an ad cõmunẽ necessitatẽ ambulauit. Et cum
diu sustineret ⁊ non inueniret exiẽs foras require-
bat eum: ⁊ cum nõ reperisset: dixit ad fratres loci il-
lius interrogãs eos. Ubi est abbas ille senex q̃ me-
cum ecclesiam ingressus est: ⁊ dicunt ei. Nos nemi
nem alium vidimus nisi te tantum. Tunc cognouit
frater ille q̃ꝛ demon fuisset ⁊ dixit. Videte cum qua
arguitia diabolus me eiecit de cella mea. Sed tamẽ
nõ multum inde anxior: quia ad bonum opus veni
Percipiã ergo corpus ⁊ sanguinẽ christi ⁊ sic reuer
tar ad cellã meã ⁊ post factas missas in ecclesia volẽ
ti reuerti fratre illo ad cellã suã tenuit eũ abbas mo
nasterij ipsis dicẽs. Nisi reficias nobiscum non te
dimittemus reuerti: ⁊ cũ ꝑcepisset cibũ ⁊ reuertere
tur ad cellam suã: ecce iterum diabolus venit in si-
militudinem cuiusdam iuuenis secularis ⁊ cepit eũ
respicere a summo capitis vsq̃ ad pedes ⁊ dicere.
¶ Ipse est iste an nõ est hic. Et cepit eum conside-
rare. ⁊ dixit ei frater. Quid me sic respicis? At ille ait
Puto nõ me cognoscis. Nam post tm̃ tẽpus quo-
modo habes me cognoscere. Ego enĩ sum vicinus
pr̃is tui. Filius illiꝰ. Quid aũt. Nõne est dictus pa
ter tuus sic: ⁊ mater tua tale nomẽ nõ habuit: ⁊ so-
ror tua sic nõ est dicta: ⁊ tu sic nõ vocaris ⁊ mãcipia
illa ⁊ illa sic nõ sunt dicta. Mater ꝟo tua et soror aũ
tres ãnos mortue sũt: pater ꝟo tuꝰ mõ defunctꝰ est
et te fecit heredẽ dicẽs. Cui habeo dimittere substã
tiã meã: nisi filio meo viro scõ q̃ reliq̃t seculũ ⁊ abijt
post deũ. Ipsi ergo dimittã oĩa bona mea. Modo
vadãt aliq̃ qui eũ requirãt: vt veniẽs distrahat oẽm
substantiã meã: ⁊ eroget eã pauperibus pro aĩa sua
et mea. Et preterũt multi requirẽtes te ⁊ minime
inuenerũt: ego aũt veniẽs ex occasione ꝑ causa qua
dam huc cognoui te. Unde non facias moras: sꝫ ve
ni ⁊ vnde omnia: ⁊ fac ꝫm volũtatẽ patris tui. Respõ
dens frater ille dixit. Non necesse habeo reuerti ad
seculum. Et dixit ei dyabolus. Si non veneris ⁊ pe
rierit substantia illa: in conspectu dei tu exinde red
des rationem. Quid enim tibi mali dico vt venias
et eroges ea pauperibus et egenis quemadmoduꝫ
bonus dispensator vt non a meretricibus et male
viuentibus extricetur quod pauperibus dimissum
est. Aut quid onerosum est vt venias et facias ele-
mosynam ꝫm voluntatẽ patris tui pro anima tua
et sua: ⁊ reuertaris in cellam tuã: quid multa? Sua-
dens fratrem deposuit in seculũ ⁊ veniẽs cũ eo ad
ciuitatẽ reliquit eũ. Voluit aũt frater ille igredi do
mũ pr̃is sui tãq̃ iã defuncti: ⁊ ecce ipse pater eiꝰ vi-
uus egrediebaꝫ ⁊ videns eum non cognouit et ait
ad eum. Qui es tu? Ille vero turbatus nihil potuit
rñdere et cepit eũ iterato pater eꝰ interrogare v[illegible]

esset. Tūc confusus dixit ei. Ego sum filius tuus. Et
ait ei. Ut qd reuersus es. Erubescebat aūt ei dicere
qđ verū erat sed dixit. Charitas tua fecit me reuerti
q: desiderabam te videre. Et remāsit ibi. Post ali
quātū aūt tpis incurrit in fornicationē: τ multis sup
plicijs afflictus a patre suo: infelix ipse non egit pe
nitētiā: ſʒ remāsit in seculo. Ideoq3 dico fratres: q:
monachus nūq̄ quolibet modo suasus ab aliquo
egredi de cella sua debet. ¶ Venerūt quidā in here
mū ad quēdā senē magnū τ dixerūt ei: quomodo cō
tēt9 es hic abbat sustines laborē hunc τ dixit. Tot9
labor tēporis mei quē hic sustineo nō est idone9 cō
parari ad vnū diē tormētorū q̄ peccatorib9 i futuro
seculo pparātur. ¶ Dicebat senex: q: antiqui nō ci
to migrabant de loco ad locum: nisi forte p tribus
reb9. i. si quis erat qui cōtristaret aduersus aliū τ sa
tisfaciēs ei p omnia nō potuisset eū placare aut ite
rū si cōtigisset vt a plurib9 laudaret: aut aut si in tē
ptationē fornicationis icidisset. ¶ Frater qdā dixit
abbati arsenio: qd facio abba q: affligit me cogita
tio mea dicēs. Non potes ieiunare q: τ hec merces
ē. Vidēs aūt senex diabolica semina eē dicit ei. Vade
māducat bibe τ dormi tantūmodo de cella nō exeas
q: pseuerātia celle pducit monachū in ordinē suū q̄
cū fecisset tres dies extediat9 ē: τ inueniens paucas
palmas scidit eas iterū in crastinū cepit plectā face
re ex eis qui cū esuriret dixit itra se. Esse alie pauce
sunt palmule: explico eas τ māduco. Et cū expēdis
set eas iterū dixit. Lego parū τ sic māduco. Et cū le
gisset dixit: dico aliquātos psalmos τ iā secur9 mādu
co τ ita paulatī pficiebat deo cooperāte donec veni
ret ad ordinē suū: τ cū accepisset fiduciā aduersus co
gitatiōes malas vincebat eas. ¶ Interrogat9 senex
quare frater sedēs in cella tediū pateret dixit. Q: ad
huc nō vidisti neq3 resurrectionē neq3 tormēta. Nā
si hec vidisses etiā si ita esset cella tua plena vermib9
τ vsq3 ad collū tuum mergereris in ipsis sustineres
vtiq3 τ nō extediares. Quēdā senē rogabāt fratres
vt quiesceret a graui labore. Ille aūt rūdit eis. Cre
dite mihi o filij quia abraā penitebit cū viderit sma
gna et pclara dona dei cur nō amplius fuerit in labo
ribus decertatus. ¶ Frater iterogauit senē dicēs.
Tribulationes mee nutāt τ tribulor. Et ille dixit ei.
Tu sede in cella tua: τ cogitationes iterū veniūt. Si
cut enim si asina ligata sit: τ pull9 ei9 nō stringatur:
licet currat huc atq3 illuc: semp tamē ad matrē suā
reuertitur vbicūq3 illa fuerit: ita erūt cogitationes
ei9 q̄ ppter deū tolerabiliter in cella sua resederit: q:
τ si ad modicum nutāt: ſʒ iterum reuertuntur ad eū.
¶ Senex quidā sedebat in heremo q̄ lōge habebat
aquā a cella sua vltra duodecim miliaria. Ubi dum
semel iret haurire aquā defecit τ dixit. Quid necesse
est vt hūc laborē patiar. Venio τ habito circa aquā
hanc. Et cū hoc dixisset vidit quēdam sequentem se
numerantē vestigia sua. Interrogauit aūt eum se
nex dicēs. Quis es tu? Et ille dixit. Angelus domi
ni sum: τ missus sum numerare vestigia tua τ dare ti
bi mercedē. Quod cū audisset senex: forti animo fa
ctus est τ prōptior: τ adhuc longius posuit cellā suā
ab aqua illa. ¶ Dicebāt patres. Si tibi contigerit
tēptatio in loco quo habitas non deseras locum in
tpe tēptationis q: si deserueris quocūq3 perrexeris:
ante te inuenies qđ fugiebas: ſʒ patiens esto donec
tēptatio trāseat: ne discessio tua alijs scandalū fiat
ne forte alijs qui circa locū ipm habitant tribulatio
nē ingerat discessio tua. ¶ Frater quidā erat in cō
gregatione inquiet9: τ frequēter mouebatur ad irā.
Dixit ergo ad semetipsū. Vado ego et solus alicu
bi habito τ cū nō habuero cū quo dicāt vel audiam
ero iquietus: τ quiescet a me passio ire. Egrediens
ergo manebat in spelūca sol9. Una aūt die implens
sibi fiscellā aque posuit illam in terra: cōtigit aūt
vt subito versaretur. Ille vero impleuit scdo. τ iterū
versata est: deinde tertio implens posuit eā. τ iterū
versata est. Qui cōmot9 furore tenuit vasculū illud τ
τ fregit. In se aūt reuersus cognouit q: ab eodē de
mone iracundie sit illusus. τ dixit. Ecce solus sum τ
vicit me passio hec. Reuertar ergo in cōgregationē:
q: vbiq3 labore τ patiētia opus est: τ maxime adiuto
rio dei. ¶ Frater interrogauit senē dicēs. Quid fa
cio pater: q: nihil operor monachale. ſʒ in negligētia
quadā sum māducans τ bibēs τ dormiēs: insup τ i co
gitationibus turpib9: τ multa pturbatione trāsiēs
ad ope ad op9 τ a cogitatiōe i cogitationem. Dixit
autē ei senex. Tu sede i cella tua: τ fac qđ potes sine
pturbatione: ita est enī parū illud qđmodo facis si
cut quando abbas Anthoni9 magna τ plurima in
heremo faciebat. Credo enim in deo: q: quicūq3 se
det in cella ppter nomē ei9 τ custodit conscietiā suā
inuenietur τ ipse in Anthonij loco. ¶ Interrogat9
senex: quomodo oporteat vigiliter monachū nō scā
dalizari. quando videt aliquos ad seculū reuertētes
respondit. Intueri dʒ monachus canes qui venātur
lepores. τ sicut vn9 ex eis vidēs leporē insequitur. ce
teri autē tātū modo canes vidētes currētē. aliquan
do cū ipso currūt. postea vero lassātes post se reuer
tūtur. sol9 aūt ille qui videt leporem sequitur. donec
comprehendat. nec impeditur ab intentione cursus
sui per illos qui post se reuertuntur sed neq3 de pci
pitijs neq3 de siluis neq3 de vepribus curans. sed et
spinas aliquotiens incurrens graditur τ pungitur:
τ no requiescit donec comprehendat. ita τ monach9
vel q̄ dominū nostrum iesum christum querit: cruci
indesinēter intendit: τ que occurrant scandala omnia
preterit donec ad crucifixū perueniat. ¶ Dicit senex.
Sicut arbor non potest fructificare si sepius trāsfe
ratur. sic nec monachus frequēter migrās de loco ad
locū pōt fructificare. ¶ Frater quidā dū sollicitare
tur a cogitationib9 suis vt exiret a monasterio indi
cauit hoc ipsū abbati. Abbas autē dixit. Vade in cel
la tua τ da parietibus celle tue in pignore corp9 tuū
vt non exeas inde: cogitationē autē tuā dimitte di
cens. Cogitet q̄ vult tantū ne eijcias de cella corpus
tuū. ¶ Dixit senex. Cella monachi est caminus ille
babylonis: vbi tres pueri dei filiū inuenerūt: sed et
columna nubis ex qua deus locutus est Moysi.

¶ Frater quidã nouẽ annis mansit impugnat⁹ a co
gitationibus suis: vt exiret de cõgregatione fratrũ:
ꝛ quotidie tollebat pelliculam suã in qua iacere soli
tus erat vt exiret ꝛ quando fiebat vespere: dicebat
ad semetipsum. Crastina die hinc discedã ꝛ mane di
cebat in cogitatione sua: extorquebo mihi hic stare
ꝛ hodie propter dominum. Qui cũ implesset nouem
annos de die in diẽ ita faciẽs abstulit ab eo domin⁹
omnẽ tẽptationẽ eius. ¶ Frater quidã incidẽs in
tẽptationẽ tribulãdo ꝑdidit regulam monachalẽ: ꝛ
cũ vellet iterũ obseruationi regulari dare principia
a tribulatione impediebatur ꝛ dicebat in semetipso
Quando habeo me iterũ inuenire sicut aliquando
eram ꝛ deficiẽs animo nõ ꝑualebat vel inchoare op⁹
monachi veniens autẽ ad quendam senem narrauit
ei que agebantur circa ipsum. Senex autẽ audiens
ea de quib⁹ affligebatur adhibuit ei tale exẽplũ di
cẽs. Homo quidã habuit possessionẽ ꝛ de negligẽtia
ei⁹ in sentes redacta est ꝛ repleta ẽ tribulis ꝛ spinis
Uisum est autẽ ei postea vt excoleret eã dixitq3 filio
suo. Uade ꝛ purga agrum possessionis illius: ꝛ venit
filius eius vt purgaret. Qui cũ respexisset vidit mul
titudinẽ tribulorũ ꝛ spinarũ increuisse: ꝛ deficiẽs
animo dixit in semetipso. Quãdo habeo hec omnia
eradicare ꝛ purgare. ꝛ proijciens se in terrã cepit dor
mire. Hoc autẽ fecit multis dieb⁹. Post hec venit
pater ei⁹ volẽs videre qđ fecerat: ꝛ inuenit eũ nihil
operatũ ꝛ dixit ei. Quare vsq3 modo nihil fecisti: ꝛ
dixit iuuenis ille patri suo. Mox vt veniebam opera
ri pater: cũ vidissem hanc multitudinẽ tribulorũ ꝛ spi
narũ: reuocabar ab assumptiõe laboris: ꝛ pre tribu
latione proijciebam me in terram ꝛ dormiebam. Tũc
dixit pater suus. Fili ad mẽsurã latitudinis quã ia
cẽs in terra occupas ꝑ singulos dies operare: ꝛ ita
paulatim proficiet opus tuũ ꝛ tu pusillanimis non
efficieris. Qđ cũ audisset iuuenis fecit: sic ꝛ in paruo
tẽpore purgata ẽ ꝛ exculta possessio: ꝛ tu itaq3 frater
paulatim operare ꝛ nõ deficies ꝛ de⁹ ꝑ gratiã suã
restituet te iterũ in priorem ordinẽ tuũ. Hoc audito
frater ille abijt ꝛ cũ omni patientia sedens: faciebat
sicut edoctus fuerat a sene ꝛ sic inueniẽs requiẽ pro
mouebatur ꝑ dominũ christũ. ¶ Senex quidã erat
qui frequẽter egrotabat: contigit autẽ eũ vno anno
nõ egrotare. Qui grauiter affligebatur ꝛ plorabat
dicẽs. Dereliquit me de⁹ ꝛ nõ visitauit me. ¶ Di
xit quidã senex q2 frater aliquãdo stimulabat a co
gitationib⁹ suis ꝑ annos nouẽ. ita vt metu ipso de
speraret ꝺ salute sua. et adiudicãs semetipsum dixit.
Perdidi iã animã meã: et iã q2 perijt vadã ad seculũ
qui cũ abiret facta est ei in via vox dicens. Tempta
tiones quas nouẽ annis sustinuisti: corone tue erũt
reuertere ergo in locum tuum et subleuabo te a co
gitationibus malis. Unde agnoscitur quia non est
bonum desperare se aliquẽ pro his que in cogitatio
ne eueniunt. He etenim cogitationes magis coro
nam nobis prouidã si bene eas exegerimus. ¶ Se
nex quidã erat i thebayda sedẽs in spelūca: et ha
buit quendã discipulum probatum. Cõsuetudo au
tẽ erat vt senex vespere doceret discipulum et cõmo
neret eũ: que erãt anime profutura. post admonitio
nẽ vero faciebant orationẽ: et dimittebat eũ dormi
re. Cõtigit autẽ laycos quosdã sciẽtes multã absti
nẽtiã senis venire ad eũ: et cũ cõsolat⁹ eos fuisset re
cesserũt. Post quorũ decessum sedit iterũ senex vespe
re post missas ꝺm consuetudinẽ admonens illũ fra
trẽ: et instruẽs eũ: et cũ loqueretur: grauat⁹ est som
no. Frater autẽ sustinebat donec excitaretur senex: ꝛ
faceret ei iuxta cõsuetudinẽ orationẽ. Cum ergo nõ
euigilãte illo sene diu sederet discipul⁹ cõpulsus ẽ co
gitationũ suarum molestijs vt recederet ꝛ dormiret.
Qui extorquens sibi restitit cogitationi et resedit.
Iterum autẽ cõpellabatur somno et non abijt. Si
militer factum est vsq3 septies: restitit animo suo.
Post hec iã media nocte transacta euigilauit senex
ꝛ inuenit eũ assidẽtem sibi ꝛ dixit ei. Usq3 modo nõ
discessisti: ꝛ ille ait non. quia nõ dimiseras me pater
ꝛ dixit ei senex: ꝛ quare me non excitasti: ꝛ ille respõ
dit nõ te presumpsi pulsare: ne te cõtribularẽ. Sur
gẽtes autẽ ceperũt facere matutinos: ꝛ post matuti
norũ finẽ dimisit senex discipulum. Qui cũ sederet
solus fact⁹ est in excessus mẽtis ꝛ ecce quidã ostẽde
bat locum gloriosum ꝛ sedẽ in eo: ꝛ super sedẽ septẽ
coronas. Interrogabat autẽ illũ qui ei hec ostende
bat dicens. Cuius sunt he corone. Et ille dixit.
Discipuli tui ꝛ locum quidẽ et sedẽ pro conuersatio
ne sua donauit ei deus: has autẽ septẽ coronas nocte
ista promeruit. Hec audiens senex miratus est et tre
mefactus vocauit discipulum. et dixit ei. Dic mihi
quid feceris nocte hac. Et ille dixit ignosce mihi
pater q2 nihil feci. Senex autẽ existimãs q2 humiliã
do se nõ cõfiteretur: dixit ei. Crede nõ quiesco nisi di
xeris mihi qđ fecisti. vel qđ cogitasti nocte hac. Fra
ter autẽ nihil sibi cõsci⁹ qđ egisset nõ inueniebat qđ
diceret. dicebat ei. Ignosce mihi pater: q2 nihil fe
ci nisi tantũ hoc: q cõpulsus sum motu cogitationum
mearũ vt discederẽ ꝛ dormirẽ septies: sed q2 a te dimis
sus secundum consuetudinem non fueram: non recessi.
Audiens hoc senex statim intellexit quia quotiẽs co
gitationi sue restitit: totiens coronabatur a deo. Et
fratri quidem nihil horum dixit causa vtilitatis eius
sed alijs narrauit hec spiritalibus patribus: vt di
scamus quia pro paruis cogitationibus deus no
bis coronam tribuit. Bonum ergo est. vt extorque
at sibiipsi homo in omni re propter deum. Etenim
sicut scriptum est: regnum celorũ vim patitur: et vio
lenti diripiunt illud. ¶ Egrotauit aliquando se
nex quidẽ qui solitarius habitabat. ꝛ q2 nõ habebat
q ei seruiret: surgebat ꝛ quodcunq3 inuenisset in cella
sua manducabat: ꝛ cum ꝑ aliquot dies ita faceret: ne
mo veniebat ad visitationẽ eius. Transactis ꝟo tri
ginta diebus ꝛ nullo veniente ad eum misit domin⁹
angelum suum qui ministraret ei. Et cũ sic fieret ꝑ
septẽ dies recordati sunt fratres ꝛ dixerunt: eamus
ꝛ videamus ne forte infirmetur ille senex. Cum er
go venissent et pulsassent discessit angelus ab eo
Senex de intro clamauit: discedite hinc fratres

Illi aũt leuãtes a cardine ostium intrauerunt:⁊ in-
terrogauerũt eum quare clamauerit:⁊ ille dixit:q:
triginta dies habui laborãs in infirmitate ⁊ nemo
visitauit me:⁊ ecce iam septẽ dies sunt q dñs ange
lũ suum misit vt ministraret mihi qui cum venisset
recessit a me. Et hec dicens dormiuit in pace. Fra-
tres aũt mirati sunt. ⁊ glorificarũt deuz: dicẽtes: q:
non derelinquet dominus sperantes in se. ¶ Di-
xit quidã senex: si te occupauerit infirmitas corpo
ris: noli pusillanimis fieri: q: si te dñs de⁹ vult cor-
pore debilẽ fieri. qs es q̃ sic moleste suscipias. Nõ-
ne ipse p te cogitat de omnibus. Nunquid sine ip
so viuis. Patienter ergo fer. ⁊ roga eũ vt donet ti
bi que expediant hoc est vt qd voluntas ipsius est
facias ⁊ sede cum patientia manducans qd habes
in charitate. ¶ Narrauit quidã patrum dicens q:
cum essent in oxirinco: venerunt ibi pauperes vespe
sabbati: vt acciperẽt agapen ⁊ dormientib⁹ eis erat
ibi quidã habens tãtũmodo mattã cuius medieta
tẽ sibi subtermittebat: ⁊ medietate cooperiebatur
Erat aũt ibi validum frigus ⁊ cũ exisset ad vrinam
audiui eũ murmurantem ⁊ gementem pre frigore:
⁊ cõsolabatur seipsum dicẽs. Gratias tibi ago do-
mine. quãti sunt modo in custodia diuites: qui etiã
in ferro sedent atq pedes habent in ligno constri-
ctos qui vrinã suã bibere faciunt: ego aũt velut im-
perator sum: extẽdens pedes meos: ⁊ vbi volo am-
bulo: hec illo dicente ego stabã audiẽs verba eius.
Ingrediẽs aũt narraui ea fratribus: ⁊ audientes
multi edificati sunt. ¶ Frater interrogauit senem
dicens. Si fuero in aliquo loco ⁊ nata mihi fuerit
tribulatio ⁊ nõ habuero cui mecõmittã. ⁊ iudicem
illi passionem animi mei: quid faciã. Dixit ei senex.
crede i deũ q: ipse mittet angelũ ⁊ grãz suã: ⁊ ipse ti
bi est cõsolatio si in charitate rogaueris eum. Et
addidit dicẽs. Audiui enĩ q: in sithi tale aliqd factũ
est. erat ibi quidã qui sustinebat tẽptationes: ⁊ nõ
habẽs fiduciã in aliquo cui confiteretur: parabat a
sero melotã suam vt discederet: ⁊ ecce noctu appa-
ruit ei gratia dei in specie virginis: ⁊ rogabat eum
dicẽs. Nunq̃ vadas sed sede hic mecum: nihil enĩ ex
his male fit que audisti. Qui credens verbis eius
sedit: ⁊ statim sanatum est cor eius.

¶ Finit liber de patientia siue fortitudine.

¶ Incipit liber q p ostẽtationẽ nihil fieri debẽat.

Aduiuit aliquãdo abbas antho
nius de quodaz iuuene mona-
cho q: signũ quoddã hmõi fece
rit i via cũ vidisset quosdã senes
iter agentes: ⁊ laborãtes in am
bulãdo: iussit onagris vt venirẽt
⁊ portatẽt eos donec venirent
ad se. Illi aũt senes indicãtes
hoc abbati Anthonio dixit abbas anthoni⁹ videt
mihi monachus iste similis esse naui onerate om-
nibus bonis: de qua incertum est vtrum peruenire
possit ad portum. Et post aliquantum temporis
subito cepit abbas Anthonius flere et trahere sibi
capillos ⁊ lugere. Qd cũ vidissent discipuli ei⁹ dicũt
ei. Quid ploras abba: ⁊ respõdit senex. Magna co-
lumna ecclesie cecidit modo. Dicebat aũt de mona
cho illo iuuene: ⁊ adiecit. Venite ⁊ ambulate ad euz
⁊ videte qd factum est. Perrexerunt igit discipuli
eius ⁊ inuenerũt monachum illum sup mattam se-
dentem ⁊ flẽtẽ peccatũ qd fecerat. Vidẽs aũt disci
pulos senis dicit eis. Dicite seni. vt obsecret deũ de
cem tãtum dierũ dare mihi inducias: ⁊ spero me sa
tisfacturũ sibi. Qui tñ infra quinq dies mortu⁹ est.
¶ Laudatus est qdã a monachis frater apd abba-
tem Anthoniũ. Ille aũt cum venisset ad eum tem-
ptauit si portaret iniuriã. Et cũ cognouisset q: non
posset ferre dicit ei. Similis es domui q̃ a facie qui
dam ornata est de retro vero a latronibus expolia-
ta. ¶ Dicebãt de abbate arsenio ⁊ de abbate Theo
doro de firme: q̃ sup oia humanã gloriã odio habe-
rent. Abbas ergo Arsenius nõ cito occurebat alicui
abbas vero Theodorus occurrebat quidam: sed ve-
lut gladius. ¶ Eulogius quidã nomine discipulus
fuit Iohãnis archiepi. q̃ eulogius presbyter erat et
abstinẽs atq ieiunans biduanas leuãdo: aliqñ etiã
⁊ vsq ab hebdomadã trahebat ieiuniũ. panẽ tãtum
modo comedẽs ⁊ sal: ⁊ p hoc laudabatur ab hoib⁹
Qui venit ad abbatẽ Ioseph: in loco q̃ vocatur pa
neso credens se aliquã duriorẽ cõtinẽtiam inuenire
apud eum: et suscipiẽs eum senex cũ gaudio: qd ha
buit fecit ei pro charitate parari dixerũt autem di-
scipuli Eulogij. Non comedit presbyter nisi panem
et sal. Abbas aũt Ioseph cautus mãducabat. Qui
cum fecissent tres dies nõ audierũt eos aut psallen
tes aut orãtes. Occultum enĩ erat opus eorũ: ⁊ exie
runt nihil edificati. Deo aũt dispensante facta est
caligo: ⁊ errãtes in via reuersi sunt ad senẽ ⁊ priusq̃
pulsarent ostiũ audierũt eos psallẽtes. Et cum an-
te ostium expectassent diu audita voce psallentium
postea pulsauerũt. Et suscepit eos iterũ senex gau-
dens. Hi aũt q̃ cum Eulogio erãt ppter cauma tu
lerunt sariscula: ⁊ dederũt ei vt biberet: erat autem
pmixta de mari ⁊ flumine ⁊ nõ potuit bibere: qui cũ
hec in aio suo cogitaret: cepit rogare senẽ vt dice-
ret institutũ ei⁹ dicẽs. Quid est hoc abba q a princi
pio nõ psallebatis: sed nũc cepistis postq̃ nos sum⁹
egressi: ⁊ q: aquã volui biberet inueni eã salsam. Di
xit ei senex. Frater aliquis motus est: ⁊ p errorẽ mi
scuit aquã marinã. Eulogi⁹ vo rogauit senẽ: volẽs
agnoscere veritatẽ: ⁊ dixit ei senex. Paruus iste ca-
lix pro vino est qd charitas puidet: hec aũt aqua est
quã fratres assidue bibunt. Et in his verbis docuit
eum habere discretionẽ cogitationũ ⁊ abscidit ab
eo oẽm humanitus mouẽtiã mẽtis ei⁹: ⁊ factus est
cõis: mãducãs de cetero oia q̃ apposita sunt ei. Di
dicit etiã ipe in secreto opari et dixit seni. p certo in
charitate sunt opera tua. ¶ Dixit abbas zenon di
scipulus abbatis Siluani. Nũq̃ maneas i loco no-
minato: neq sedeas cũ hoie habẽte magnũ nomen
neq mittas fundamẽtũ vt edifices tibi cellã aliquã

do. ¶ Venit aliqñ frater quidã ad abbatez Theo-
dorum de firme: ⁊ fecit tres dies rogãs eũ vt audi-
ret ab eo sermonem. Ille autem non respondit ei:
egressus est tristis. Dixit ergo discipul⁹ suus. Ab
ba quare ei nõ est locutus? Ecce egressus est tristis
Et dixit ei senex. Crede mihi: ꝓptera non dicebã ei
sermonẽ. q: negociator est: ⁊ in alienis verbis vult
gloriari. ¶ Ali⁹ frater interrogauit eũdem senem:
videlz abbatẽ Theodorz: ⁊ cepit loqui ⁊ exquirere
de reb⁹: q̃ needuz fuerat operatus. Et dixit ei senex:
Adhuc tibi nec nauẽ inuenisti: nec vasa tua in ea po
suisti: nec nauigare cepisti: ⁊ iam in illã ciuitatez vbi
disponebas ꝑuenisti? Cũ ergo pri⁹ operatus fueris
rem de qua loqueris: tũc ex ipsa re loquere. ¶ Di
xit abbas Cassianus. Quod venit frater quidã ad
abbatẽ Serapionẽ: ⁊ hortabaẽ eũ senex: vt ꝓ̃morẽ
orationẽ faceret. Ille aũt dicens se peccãtorem: ⁊ ipso
habitu monachi indignuz: nõ acquiescebat: Voluit
aũt etiam pedes eius lauare: ⁊ hisdẽ verbis iterum
vsus nullatenus acquieuit. Fecit aũt illuz gustare
⁊ cepit senex in charitate monere eũ dicẽs. Fili si
vis ꝓficere ꝑmane in cella tua: ⁊ attẽde tibiipsi: et
operi manuũ tuarum: nõ eñ tãtum procedere ex-
pedit: quãtũ sedere. Ille autẽ hec audiens exacer-
bat⁹ est: ⁊ vultũ mutauit: ita vt nec latere posset senẽ
Dixit ergo ei abbas Serapion. Vsq3 mõ dicebas
peccatorẽ sum ⁊ accusabas teipsum tãq̃ indignũ iaz
viuere: ⁊ nunc quia te cũ charitate admonui: ita exa
cerbari debuisti. Si eñ vis reuera humilis eẽ: que
tibi ab alio imponunẽ. Disce portare viriliter: et
nõ odiosa v̾ba effundere tibiipsi in malũ. Hec audi
ens frater penitẽtiaz gessit corã sene: ⁊ multũ ꝓfici
ens discessit. ¶ Audiuit aliqñ iudex prouincie de
abbate Moyse: ⁊ prexit in scithi vt videret eũ. Et
nũciauerunt quidã seni de aduentu iudicis: ⁊ surre
xit vt fugeret in paludẽ. Et occurrit ei ille iudex cũ
suis: ⁊ interrogauit eũ dicens. Dic nobis senex vbi
est cella abbatis Moysi ⁊ dixit eis q̇d vultis eũ q̃re
re. Homo fatuus est ⁊ hereticus et veniens iudex
ad ecclesiam dixit clericis. Ego audiẽs de abbate
Moyse. veni vt viderem eum ⁊ ecce occurrit nobis
senex ꝑgens in egyptum: ⁊ interrogauimus euz vbi
esset cella abbatis Moysi: ⁊ dixit nobis Quid euz
queritis: factuus est ⁊ hereticus. Audiẽtes aũt cle-
rici cõtristati sunt dicẽtes. Qualis erat senex ille:
qui hec de fatuo homine locutus est ad vos. At illi
dixerunt. Senex vestimento vetustissimo vtẽs: lon-
gus: ⁊ niger. Et illi dixerũt. Ipse ẽ abbas Moy-
ses: ⁊ quia noluit videri a vobis: ideo vobis hoc de
se dixit. Et multũ edificatus iudex discessit. ¶ Fra
ter interrogauit abbatẽ Matoen dicẽs. Si habite-
ra manere in aliquo loco: quomõ vis vt agam ibi?
Dixit ei senex. Si habitaueris in loco: ne velis tibi
illic nomẽ facere de aliqua redicẽdo: aut nõ venio
in cõuentu fratruz aut nõ mãducabo hoc vel illud
Hec eñ nomẽ vanum tibi faciunt: postea importuni
tatẽ patieris: qm̃ hoies vbi hec audierint ibi currẽt
¶ Abbas nesteron maior ambulabat in heremo

cum aliquo fratre: ⁊ vidẽtes draconẽ: fugerũt. Et di
xit frater: ⁊ tu times pater. Et respõdit senex non
timeo fili: sed expedit q: draconẽ videns fugi quoni
am nõ habui effugere spiritũ vane glorie. ¶ Venit
aliqñ iudex prouincie videre abbatẽ Pastorem: ⁊
nõ acquiescebat senex. Iudex aũt tenuit filium so-
roris eius velut malefactorẽ ⁊ redegit eũ in carcerez
dicẽs. Si venerit senex rogauerit ꝓ eo dimittam
eum: ⁊ venit mater pueri ad fratrẽ suum abbatem
Pastorẽ: ⁊ cepit plorare ad ostium eius. Ille aũt
omnino non dedit ei responsum. Illa autem com-
pulsa dolore. increpabat eum dicẽs. Et si viscera
ferrea habes: ⁊ nulla te compassio mouet flectat te
saltẽ miseratio sanguinis tui. Ille v̾o mãdauit ei.
Pastor filios nõ genuit: ideo nõ dolet audiẽs aũt
hec iudex promisit dicẽs. Vel v̾bo iubeat: ⁊ ego eũ
dimittam. Senex aũt remãdauit dicens. Examina
causam ꝫm legẽ: ⁊ si dignus est morte: moriatur: si
aũt nõ est fac quomõ vis. Dixit iterũ abbas Pa-
stor doce cor tuũ seruare qõ doceat alios lĩgua tua
Dixit iterũ. Quia homines ad loquendum perfecti
videri volũt ⁊ in operãdo id quod loquũtur mino-
res sunt. ¶ Venit aliquãdo abbas Adelfius q̇ fuit
ep̃s Nykopoleos ad abbatem sysoy in montem.
Discessurus v̾o erat: ⁊ fecit eũ gustare a mane. erat
autem ieiunium: et cum ponerent mensam ecce fra-
tres pulsauerunt. Dixit autem senex discipulo suo
Da ei modicas pultes q: de labore sunt fatigati.
Et dixit ei abbas Adelfius. Dimitte interim ne di
cant abbas sysoys a mane comedit. et intẽdit eum
senex ⁊ dixit fratri. vade tu ⁊ da eis. Cũ ergo vidis-
sent pultes: dixerunt ne peregrinos aliquos habe-
tis? putas ⁊ senex vobiscum comedit? Et dixit fra-
ter. Etiã Ceperunt ergo contristari ⁊ dicere. Igno
scat vobis deus q: senem ista hora permisistis mã-
ducare. An nescitis: q: plurimos dies laboratus nõ
est. Audiens hec ep̃s cepit coram sene penitentiam
agere dicens. Ignosce mihi abba. q: ego quidez hu
manum aliquid cogitaui: tu autem qõ dei est fecisti
et dixit ei abbas sysoys nisi deus glorificauerit ho
minem: gloria hominum nunq̃ stat. ¶ Interroga-
bat abbas Ammonas de loco qui dicitur Raythu
abbatez Sysoy dicens. Quãdo lego scripturas tũc
vult cogitatio mea ornare sermonem: vt parat⁹ sim
ad interrogata respondere. ⁊ dixit ei senex. Non est
opus: sed magis de puritate mentis prouide tibi
securitatem et dicendi sermonem. ¶ Venit aliquã
do iudex ꝓuincie videre abbatẽ symeonẽ: ⁊ ille tulit
loꝝ quo cingebaẽ: ⁊ ascẽdit in arborẽ palme: vt pur
garet eam: illi autem venientes: dixerunt ei. Vbi est
senex: q̇ hic in solitudine habitat. Et ille respondit.
Non est hic solitarius aliquis ⁊ cum hoc dixisset iu
dex discessit. ¶ Alia iterum vice alter iudex venit vi
dere eum: ⁊ precedentes clerici dixerunt. Abbas pa
ratus esto: q: iudex audiens de te venit vt bñdicaẽ
a te: et ille dixit. etiam ego preparabo me ⁊ coope-
riens se sacco et tollens in manu sua panez et caseũ
sedit in egressu celle sue et cepit mãducare. venit ex

go iudex cum officio ſuo:et videntes eum ſpreuerūt
eum dicētes. Hic eſt monachus ſolitari⁹ de quo ta
lia audiebamus. Et ſtatim diſceſſerūt ⁊ reuerſi ſunt
ad ſe. ¶ Dixit ſancta ſyncletice. Sicut theſaurus
manifeſtus cito expēdit̄:ita ⁊ virtus quelibet cū in-
notuerit vł publicata fuerit:exterminabitur. Sicut
ergo cera exſoluitur a facie ignis:ita ⁊ aīa laudibus
inanit̄ ⁊ amittit virtutis rigorē ſeu fulgorē. ¶ Di-
xit iterum. Sicut impoſſibile eſt vno eodēq; tempo
re ⁊ herbā eſſe et ſemē:ita impoſſibile eſt vt ſecularē
gloriā habētes celeſtem faciāt fructū. Aliquādo in
celis feſtiuitate celebrata: edebāt fratres in eccleſia
erat aūt ibi frater quidā q̄ dixit miniſtris:ego non
māduco coctum aliqđ:ſed tātum ſal.⁊ vocauit mini
ſter aliū fratrē corā multitudine dicens. Ille frater
nō comedit coctum affer ei ſal. Tunc ſurrexit quidā
ſenū ⁊ dixit ei. Expedierat tibi hodie in cella tua po
tius comedere carnes:ꝙ audiri hanc vocē corā tan
tis fratrib⁹. ¶ Frater quidā abſtinēs a cibis:⁊ nō
māducās panē venit ad quēdā ſenē. Oportune au-
tem illic etiā alij ſuperuenerant peregrini:⁊ fecit ſenex
modicū pulmētum ꝓpter eos:⁊ cū ſediſſent mādu-
care frater ille abſtinēs poſuit ſibi ſollicite infuſum
et māducabat. Et cū ſurrexiſſent a mēſa tulit eum
ſenex ſecrete:⁊ dixit ei. Frater ſi venis ad aliquem
nō oſtēdas illi cōuerſationē tuā. Si aūt cōuerſatio
nem tuā tenere vis:ſede in cella tua et nuſꝙ̄ exeas.
Ille autem acquieſcens verbis ſenis:factus eſt cōis
vite in eo quocūq; apud fratres inueniſſet. ¶ Di-
xit quidā ſenex:humana ꝓuidētia oēm pinguedinē
hoīs āputat:⁊ reddit eū ſiccū. Dixit ſenex. Aut fu-
giēs fuge hoīes:aut irridēs mūdū ⁊ hoīes q̄ in mū
do ſunt ſtultū temetipſum in pluribus facito.

¶ Finit liber de eo ꝙ per oſtenta
tionem nihil fieri debeat.

¶ Incipit liber de eo ꝙ nō opꝫ iudicare quēq;.

Ontigit aliquī fratri in cōgrega-
tione abbatis Helye tēptatio:⁊
expulſus inde abijt in montē ad
abbatē Anthoniū:et cū māſiſſet
aliquāto tēpore apud eum remi
ſit eū in cōgregationē vnde exie
rat. Illi aūt vidētes eū iterū ex-
pulerūt. Qui ſimiliter perexit ad
abbatē Anthoniū dicēs. Noluerunt me ſuſcipere
pater miſit ergo ſenex ad eos dicēs. Nauis naufra
gium ꝑtulit in pelago:⁊ ꝑdidit onus qđ portabat:
cum laborare vacua nauis ꝑducta eſt ad terrā. Uos
ergo liberatā nauim in terra vultis ſubmergere? Il
li autē cognoſcētes:ꝙ abbas Anthonius eū remi-
ſiſſet:ſtatim receperūt eū. Quidā frater peccauerat
et iuſſit eū preſbyter exire de eccleſia. Surrexit aūt
abbas Byſarion:⁊ exiuit cū eo dicēs:⁊ ego pecca-
tor ſum. ¶ Uenit abbas Iſaac de thebaida in con
gregatione fratrū:⁊ vidit quēdā culpabilē de fratri
bus ⁊ adiudicauit eū. Cum aūt exiſſet ad heremum
venit āglus dn̄i et ſtetit ante oſtiū celle ei⁹ dicēs:nō
te dimitto intrare. Ille autē rogauit dicēs. Que eſt
cauſa? Et reſpondit angelus dn̄i dicēs. Deus me
miſit vt dicerem tibi vbi iubes:vt mittā fratrē illū
culpabilem:quē adduxiſti. Et ſtatim abbas Iſaac
penitētiā egit dicēs:peccaui ignoſce mihi:et dixit ei
angelus. Surge ignoſcit tibi deus. Sed cuſtodi de
cetero ne adiudices quēq; priuſꝙ̄ deus adiudicet eū
¶ Frater quidā aliquī in ſcithi inuētus eſt culpabilis
et fecerunt ſeniores cōuentum ⁊ miſerunt ad abba-
tem Moyſen vt veniret. Ille aūt noluit venire. Mi
ſit aūt ad eum preſbyter dicens. Ueni quia plebs fra-
trum te expectat:⁊ ille ſurgēs venit. Tollens autem
ſecum ſportā vetuſtiſſimā:impleuit eā harena ⁊ por
tauit. Illi aūt exierūt obuiā ei dicentes. Quid hoc
eſt pater. Dixit aūt eis. Peccata mea ſunt poſt me
currentia:et non video ea:⁊ veni ego hodie aliena
iudicare peccata. Illi aūt audiētes nihil locuti ſunt
fratri.ſed ignorauerūt ei. Interrogauit abbas Io
ſeph abbatē paſtorē dicēs: dic mihi ab quō mona-
chus fiam. Et dixit ei ſenex. Si vis requiē inuenire
in hoc ſeculo ⁊ in futuro:in omni cauſa dic q̇s ſum
ego ⁊ ne iudices quēq;. ¶ Frater quidā interroga
uit eum iterū dicēs. Si videro culpā fratris mei:bo
num eſt celare eū. Et dixit ei ſenex quacūq; hora te-
gimus culpā fratris nr̄i:teget etiā deus noſtram ⁊
quacūq; hora prodiderimus culpas fratrū:⁊ de⁹ ſi-
militer noſtras ꝓdet. ¶ Offendit aliquī frater in cō
gregatione. Erat aūt in ipſis locis ſolitarius qui-
dā:q iā longo tpe foras nō exibat. Veniēs aūt ab-
bas de cōgregatione illa ad eū indicauit ei de fra-
tre illo qui offenderat ⁊ ille dixit. Expellite eū. Ex-
pulſus aūt frater de cōgregatione:miſit ſe in foſſa
tum ⁊ flebat ibi. Cōtigit aūt vt alij fratres euntes ad
abbatē paſtorē.audirēt eū in foſſato plorātem:qui
deſcēdētes ad eū inuenerūt eū in magno dolore cō
ſtitutum:⁊ rogauerūt eū vt iret ad ſenē illū ſolita-
rium:⁊ nō acquieuit dicēs:in loco hoc moriar ego.
Venientes aūt fratres ad abbatem paſtorē narraue
runt ei de eo ⁊ rogauit eos vt irēt ad eū dicētes. Ab
bas paſtor vocat te ad ſe:qđ cū dixiſſent:perrexit
ad eū ⁊ vidēs eū ſenex afflictū ſurrexit et oſculatus
eſt eum ⁊ gaudens ei:rogabat vt ſumeret cibū. Mi
ſit aūt abbas paſtor vnū de fratribus ſuis ad illum
ſolitariū dicēs. Audiēs de te multi anni ſunt ꝙ te vi
dere deſidero ⁊ ꝑ pigritia nr̄a amborū nō potuim⁹
nos inuicē videre. Modo eī deo volēte:⁊ occaſio
ne facta:fatiga te vſq; huc vt nos mutuo videre poſ
ſumus:erat eīm nō egrediēs de cella ſua:q̇ cū audiſ-
ſet dicebat. Niſi deus inſpiraſſet ſeni illi de me:non
miſiſſet ad me:⁊ ſurgēs venit ad eū:⁊ ſalutātes ſe in
uicem cū gaudio ſederūt. Dixit aūt ei abbas paſtor
duo hoīes erāt in loco vno:⁊ ambo habebāt mor-
tuos ſuos. Reliquit aūt vn⁹ mortuū ſuū:⁊ abijt plo
rare mortuū alteri⁹. Audiēs aūt ſenex cōpūctus in
ſermone eius recordat⁹ eſt qđ fecerat:⁊ dixit ei. Pa
ſtor ſurſum in celo ego autē deorſum in terra. ¶ Fra

ter quidam interrogauit abbatem pastorem dicens Quid facio q: pusillanimis fio dum sedeo in cella? Dixit ei senex. Nullum spernas neq; condenes:et nulli obloquaris:et deus prestabit tibi requiem et erit sessio tua sine perturbatione. ¶ Factus est aliquando conuentus in scithia:et loquebatur fratres de quodam fratre culpabili. Abbas aut pyor tacebat. Postea autem surgens egressus est:et tolles saccu impleuit illum harena:et portauit in humeris suis:et mittens in sportella modicu quid de eade harena:portabat etia in ante. Interrogatus aut a patribus qd h esset respondit. Saccus iste q multa harena h3.mea peccata sunt.et qm multa sunt posui ea supra dorsum meu ne doleam p ipsis et plorem. Ista aut harena modica peccata sunt istius fratris.et sunt ante faciem mea:et in ipsis exerceor:iudicas fratre meu. Quod no op3 ita fieri:sed magis mea peccata ante me esse et de ipsis cogitare:et rogare deu vt ignoscat mihi. Audietes aut patres dixerut. Uere hec est via salutis. ¶ Dixit senex. Non iudices fornicatorem si tu castus es:qm siliter legem preuaricaris. Et eni q dixit no fornicaberis:dixit:no iudices. ¶ Ad quenda solitarium venit presbyter cuiusda basilice:vt cosecraret et oblatione ad comicandum. Ueniens aut quidam ad illum solitariu:accusauit apud ipsum eundem presbyterum. Qui cu ex cosuetudine iterum venisset ad eu vt cosecraret oblatione scadalisatus ille solitarius no aperuit ei. Presbyter hoc viso discessit. Et ecce vox facta est ad solarium dicens. Tulerunt sibi homines iudiciu meu. Et factus est velut i excessu mentis:et videbat quasi puteu aureu:et aqua bona3 valde.videbat aut et queda leprosu3 haurietem et refundentem in vas et cupiebat bibere et no bibebat:propterea qd leprosus esset ille q hauriebat. et ecce iterum vox facta est ad eu dices. Cur no bibis ex aqua hac Qua cam h3 qui implet. Haurit eni solumodo et refundit in vas:et no inquinatur ab eo aqua. In se autem reuersus solitarius:et cosideras virtute visionis:vocauit presbyterum et fecit eu sicut et prius sanctificare sibi oblatione. ¶ Fuerunt duo fratres magne vite in cogregatione et meruerunt singuli videre gratia dei in alterutro. Factum est aut: vt aliqn vnus ex eis egrederetur in sexta feria extra cogregationem:et videret queda maducate mane dixit ei. Hac hora maducas in sexta feria. Die autem sequenti facta est celebratio missarum sm cosuetudinem. Intuens aut frater eius vidit gratia que ei data fuerat discessisse ab eo:et cotristatus est. Qui cum venisset in cella dixit ei. Quid fecisti frater:q: no video sicut pridem gratia dei in te. Ille aut respodes dixit ego neq; in actu neq; in cogitationibus mihi cosci9 sum alicuius mali. Dixit ei frater eius. Ne aliquod verbu aut sermone ociosu locutus es.et recordat9 dixit. Etia. Hesterna eni die vidi queda manducate et dixit ei. Hac hora manducas in sexta feria.hoc est peccatum meu: sed labora mecum duas hebdomadas:et rogemus deum vt mihi indulgeat:et fecerunt ita:et post duas hebdomadas vidit frater gratiam dei iterum veniete sup fratre illum et cosolati sunt: de q solus bonus sit gratias referentes.

¶ Explicit liber de eo q no op3 iudicare quenq;.

¶ Incipit liber de discretione.

Dixit abbas Anthonius. Quia sunt quida conterentes corpa sua in abstinetia et q: no habet discretione:longe facti sunt a deo. Fratres quida venerunt ad abbate3 Anthoniu:et nuciauerut ei fantasias quas viderent vt cognosceret ab eo vtrum vera essent an a demonibus illuderetur. Habebat aute asinum secum et mortuus est eis in via. Cum ergo venissent ad senem:preuenit eos dices. Quomodo mortu9 est asinus ille in via. Dicunt ei.vnde scis pater. Et ille dixit. Demones mihi ostederunt. Dicunt ei et nos propterea venimus interrogare te:q: vidimus fantasias:et plerinq; fiunt in veritate:ne forte errem9. Et satisfecit eis senex sumpto exeplo de asino:ostedes q: a demonibus fiunt ista. Supuenit aut quida venatione facies in silua agrestium aialium:et viderat abbatem Anthoniu gaudete cum fratrib9 et displicuerat ei. Voles aute senex ostedere q: op3 aliqn codescedere fratrib9 dixit ei. Pone sagitta in arcu tuo et trahe et fecit sic. Et dixit ei. Iteru trahe:et traxit Et rursus dixit. Trahe adhuc. Dixit ei venator. Si supra modu traxero:frangit arcus. Dixit ei abbas. Anthoni9. Ita est et in opere dei:si plus a mesura tedim9 fratres cito deficiut. Expedit ergo in vna et eadem relaxare rigore eor. Hec audies venator copunctus est:et multum pficies in sermone senis discessit et fratres cofirmati reuersi sunt ad locu suu. ¶ Frater qda dixit abbati Anthonio. Ora p me.et. rndit ei senex. Nec ego tui misereor:nec deus nisi tu p te ipso sollicitus fueris et poposceris a deo. Dixit iterum abbas Anthoni9. Quia no pmittit de9 bella excitari in generatioe hac:qm scit q: isirmi sunt:et portare no possunt. ¶ Dixit aliqn abbas euagri9 abbati arsenio. Quo nos ex tata eruditioe et scientia nullas virtutes habemus. Hi aut rustici in egypto couersantes tatas virtutes possidet. Respodit ei abbas arseni9. Nos q: mudane eruditiois disciplinis intenti sumus nihil habem9. Hi aut rustici egypti ex pprijs laborib9 acqsierut virtutes. ¶ Dicebat (beate memorie)beatus arseni9. Peregrin9 monachus in aliena puincia habitas nullis reb9 se medium faciat:et quiet9 erit. ¶ Interrogauit abbas marcus abbate arsenium dices. Bonu est no hre aliqua in cella cosolatione. Uidi eni queda fratre habete paruum olus in cella et eradicabat illud. Et dixit abbas arseni9. Bonu qde est:sed sm exercitatione hominis cuiusq; agedu est. Et eni si no habuerit virtute h9oi tollerare iteru plaaturus e ea. ¶ Narrauit abbas petr9 q fuit discipul9 abbat3 Loth dices. Era aliqn i cella abbat3 agathois et venit qda frater ad eu dices. Volo habitare cu fratrib9:et dic mihi quo habite cu eis. Dixit ei abbas. Sicut in prim-

die qñ ingressus fueris ad eos:ita custodi peregri-
natione͂ tuā oībus diebus vite tue nec assumas fi-
duciā. Dixit ei abbas macharius. Quid eñi fiducia
facit? Dixit ei senex. Sic est sicut estus grādis qui
qñ exarserit oēs fugiūt a facie eiꝰ:q2 eiꝰ etiā arbo-
rum fructꝰ corrūpit. Dixit eis abbas macharius.
Sic mala est fiducia. Rñdit abbas agathon. Nō est
peior altera passio ꝙ fiducia:genitrix eñi est omniū
passionū. Conuenit ergo operario monacho nō su-
mere fiduciā vel si solus in cella sit. Dicebat abbas
daniel. Quia cū morituꝛꝰ esset abbas arsenius dele
gauit nobis dicēs. Videte ne velitis ꝑ me agapem
facere:qm̄ si feci ego pro meipso:id inuenio. ¶ Di
cebāt de abbate agathone q2 abierūt quidā ad eū
audiētes:q2 magne discretionis vir esset:⁊ volētes
eū ꝓbare si irasceret dicūt ei. Tu es abbas agathon
Audiuimus de te q2 fornicator es ⁊ superbꝰ. Et ille
rñdit. Etiā sic est. Et dicūt ei. Tu es agathon ver-
bosus ⁊ detractor. Et rñdit:ego sum. Dicūt ei iterū
Tu es agathon hereticus Et rñdit. Non sum here
ticus. Et interrogauerunt eū dicētes. Dic nobis
cur tātas dicētibus nobis iniurias tu patiēter tuli
sti. Hūc aūt sermonē q2 diximus hereticus es non
sustinuisti. Et rñdens dixit eis. Illa ꝑma mihi ascri
bo. Vtilitas eñi aie mee est ꝙ aūt dixistis hereticū
me esse nō acquieui q2 separatio est a deo ⁊ nō opto
separari a deo. Illi aūt audiētes admirati sunt di-
scretionē eiꝰ:⁊ edificati discesserūt. ¶ Interrogatꝰ
idem abbas agathon:an esset maior labor corporis
an custodia interioris hominis dixit. Nō similis
est arbori:corporalis igit labor velut folia arboris
custodit:interioris aūt custodia hoīs fructꝰ est:qm̄
ergo s̄m ꝙ scriptū est oīs arbor nō faciēs fructū bo
nū excidet ⁊ in ignē mittet:opꝫ ꝓpter fructū nr̄m
oēm in nobis sollicitudinē eē hoc est mētis hr̄e cu-
stodiā Opus tñ habemus ēt tegumēto ⁊ ornatu fo
liorū qui est corꝑalis labor. Erat aūt abbas agathō
sapiēs ad intelligēdū:⁊ impiger ad laborādū:⁊ suf
ficiēs in oībus. Intētus ēt ⁊ assiduus ad laborē ma
nuū:parcꝰ in cibo atq3 vestimētis. Idē abbas aga-
thon cū factus fuisset cōuentꝰ pro quadā causa in
scithi ⁊ fuisset ipsa cā ordinata:postea venit ⁊ dicit
eis. Nō bene ordinastis cām. Illi aūt dixerūt ei Tu
quis es q̇ ista loq̄ris. Et ille rñdit:filꝰ hoīs. Scri-
ptū est eñi:si vere vtiq3 iusticiā loquimini:iuste iudi
cate filij hoim. Dixit abbas agathon. Iracūdus si
mortuos suscitet nō placet deo ꝓpter iracūdiā suā.
¶ Venerūt aliqñ tres senes ad abbatē achillem:⁊
vnus ex eis habebat opinionē malā Dicit autē ei
vnus de senibꝰ. Abba fac mihi vnā sagenā ad piscan
dum. Et ille dixit ei. Nō faciā. Et alꝰ dixit ei. Fac
nobis vt habeamꝰ memoriā tui in monasterio nr̄o
et ille rñdit. Nō mihi vacat. Dixit ei tertiꝰ ille q̇ ha
bebat malā opinionē. Mihi fac sagenā:vt habeam
de manibꝰ tuis bñdictionē abba. Et ille statī rñdit
ei. Ego tibi faciā. Dixerūt aūt ei secrete:duo prio-
res senes quibꝰ nō acquieuit. Quō sic:q2 nobis ro-
gantibus noluisti facere ⁊ huic dixisti:ego tibi faciā
Rñdit eis senex. Vobis ideo dixi nō faciā:q2 nec mi
hi vacat ⁊ vos nō cōtristabimini. Huic aūt si nō fe-
cero dicturus est:q2 de opinione mea que mala est
audiuit senex:⁊ ideo noluit facere sagenā:⁊ statī in
cidebamus funē ad sedandum aīm eius:ne tristicia
absorberet hmōi. ¶ Dicebant de quodā sene:q2 fe
cerat quinquaginta annos:neq3 panē comedēs ne-
q3 facile aquā bibēs. Et dicebat:q2 extinxi fornica-
tionē et auariciā ⁊ vanam gloriam. Audiēs aūt ab-
bas abraā ꝙ hec dixisset:venit ad eum ⁊ dixit ei. Tu
dixisti hūc sermonē. Et ille rñdit etiā. Et dixit ei ab
bas abraā. Ecce intras in cellā tuā:⁊ inuenis super
mattā tuam mulierē:putas te non cogitare:q2 mu-
lier est. Et dixit non:sed expugno cogitationē meā
vt nō tangā illā mulierē. Dixit iterū abbas abraā
Ecce igitur nō interfecisti fornicationē:q2 viuit pas
sio:ipsa. sed alligata est iterum si ambulas in via et
vides lapides ⁊ testas vasorū ⁊ in ipsis iacens aurū
putas te illud velut lapides reputare? Et respōdit
non sed resisto cogitationi mee:ne colligā illud. Ite
rum dixit ei abbas Abraā Si audieris de duobus
fratribus q2 vnus diligit te ⁊ bona de te loquitur.
Alius aūt odit te ⁊ detrahit tibi:⁊ venerint ambo
ad te:nunquid vtrosq3 equaliter suscipis. Et dixit
Non sed extorqueo mihi vt similiter bene faciā ei q̇
me odit sicut ⁊ illi qui me diligit. Et dixit ei abbas
Abraā Viuunt ergo passiones:sed tantummodo a
sanctis viris quodammodo religantur. ¶ Narra-
uit quidam patrum:quia senex aliquis erat in cella
studiose laborans:⁊ vestiebatur matta. Qui cū per-
rexisset ad abbatē Ammonā vidit eum abbas āmo
nas vtentē matta. ⁊ dixit ei. Hoc tibi nihil prodest.
Et dixit ille senex. Tres cogitatiões mihi moleste
sunt:vna que me cōpellit vt alicubi in heremo rece-
dā:alia vt peregrina petā:vbi me nemo cognoscat
tertia vt includā me in cella:vt nullū videā ⁊ post bi
duū comedam. Dixit ei abbas ammonas nihil tibi
ex his tribus expedit facere:sed magis sede in cella
tua ⁊ comede parū quotidie:habens semper in cor
de tuo publicani illius:qui in euangelio legitur ser
monem et ita poteris saluus esse. ¶ Dicebat ab-
bas Daniel quia quantum corpus viruerit:tantū
anima siccatur:⁊ q̄ntum corpus fuerit siccatum: tan
tum anima virescat Dixit iterum abbas Daniel:q2
q̄ntum corpus fouetur tantum anima siccatur. Et
q̄ntum corpus siccatū fuerit tantū anima fouetur.
¶ Narrauit iterum abbas Daniel: quia quando
erat in scithi abbas Arsenius erat ibi monachꝰ qui
dam rapiens ea que habebāt senes. Abbas autem
arsenius volens eum lucrari:et senibus quietē pre
stare tulit eum in cellam suam et dixit ei. Quicq̇d
opꝰ habes ego tibi dabo tātū nō rapias. Et dedit
ei aurū ⁊ nūmos ⁊ recellas:⁊ oē qd̄ in expēsu suo ha
bebat dedit ei. Ille aūt iterū rapiebat: senes vero
vidētes:quia non quiesceret expulerunt eum dicen
tes q2 si inuenit frater habēs infirmitatē corporis
aliquā opꝫ sustinere eū. Si aūt furat ⁊ admōitꝰ nō
q̇escit expellite eū qm̄ aie sue detrimētū facit:⁊ oēs

in eo loco habitātes cōturbant. Venit in initio con
uersationis sue abbas Euagriꝰ ad quēdā senem et
dixit ei. Dic mihi abba sermonē quomodo saluus
fiam. Ille autē dixit ei. Si vis saluari qn̄ ad aliquē
vadis nō priꝰ loquaris anteꝗ̄ ille de te inq̄rat. Eua
grius aūt cōpūctꝰ in hoc sermone penitentiā egit
in conspectu senis ꝛ satisfecit ei dicens. Crede mihi
codices multos legi ꝛ talē eruditionē nūꝗ̄ inueni.
et multū pficiēs exiuit. Dixit abbas euagriꝰ. mētē
errātē ꝛ nutātē solidat lectio ꝛ vigilie ꝛ oratio con
cupiscētiā xp̄o feruētē madefacit esuries ꝛ labor ꝛ sol
licitudo. iracūdiā āt pturbatā reprimit psalmodia
et lōganimitas ꝛ misericordia: sed hec oportunis tē
poribꝰ ꝛ mēsuris adhibita. Si autem importune ꝛ
sine mēsura fiunt. ad paruum tēpus pficiūt: q̄ autē
parui tēporis fiūt noxia magis ꝗ̄ vtilia erunt. Trans
eunte aliquādo abbate effrē: vna pstituta ex immis
sione cuiusdā cepit ꝛ blandiri cupiens eum si posset
ad turpem cōmixtiōem illicere vel si hoc non posset
saltem ad iracundiam prouocaret quoniam nunꝗ̄
vidit eum quisꝗ̄ irascentem vel litigantem. Ipse
aūt dixit ad eā. Sequere me. Cū venisset aūt ī locū
populoꝝ dicit ei Veni huc: ꝛ sicut voluisti cōmisceor
tecū. Illa aūt vidēs multitudinē dixit ie. Quō pos
sumꝰ hoc hic facere tāta multitudine est ante cōfun
dimur eni̅ Ille aūt dixit ei Si homines erubescis
quāto magis erubescere debes deū q̄ reuelat occul
ta tenebrarū. Illa autē cōfusa ꝛ confutata: recessit
absꝗ̄ operlūitatis sue. ¶ Venerūt aliquādo ad ab
batē zenonē quidā fratres ꝛ interrogauerūt eū di
cētes. Quid est qđ scriptū est in libro iob nec celum
mundū esse in ɔspectu de. Rn̄dit aūt senex dicens.
Reliquerūt fratres peccata sua ꝛ celestia scrutant.
Hec est aūt interpretatio sermonis quē req̄sistis
vt qm̄ solus deꝰ est mūdus Dictū sit neꝗ̄ celū mū
duz esse in cōspectu eius. ¶ Dixit abbas Theodo
rus desirme Si habes amicicias cū aliquo: ꝛ cōtin
git e ī tēptationē fornicatiōis incurrere si potes da
ei manum ꝛ trahe illuz sursum: si aūt errorē aliquez
fidei ī incurrit ꝛ nō tibi acquescit reuerti cito incide
amicicias eꝰ abs te: ne forte remorās traharis cū
eo in pfundū. ¶ Venit aliqn̄ memoratus abbas.
Theodorꝰ ad abbatē Iohānes: q̄ erat eunuchus ex
natiuitate ꝛ cū loqueretur dixit abbas theodorus
Quādo eram in scithi opus anime erat opus nr̄m
opus aūt manuū tanꝗ̄ in trāsitu habebamꝰ nūc au
tem factū est opus aie velut in transitu opꝰ Venit
aliqn̄ quidā pater ad eūdez patrē theodoꝝ ꝛ dixit
ei: ecce quidā frater reuersus est ad seculū: ꝛ dixit ei
abbas Theodorus. In hoc non mireris si autem.
audieris qm̄ preualuit quis effugere de ore inimici
hoc admirare. Dixit memoratus abbas theodorꝰ.
Multi elegerunt in hoc seculo tēporalem quietem:
anteꝗ̄ dominus prestaret eis requiem. ¶ Dicebāt
de abbate. Iohanne breuis stature: quia dixerit
aliquando fratri suo maiori. Volo esse securꝰ sicut
angeli sunt securi nihil operantes: sed sine intermis
sione seruientes deo. Et spolians se eo quo erat in
ductus abijt in heremum: ꝛ facta ibi hebdomada
vna reuersus est ad fratrem suum: ꝛ dum pulsasset
ostium respōdit ei anteꝗ̄ aperiret dicens Quis es
tu. Et ille dixit. Ego sum Iohannes. Et repōdēs
frater eꝰ dixit ei Iohānes angelꝰ factꝰ est: ꝛ vltra ī
ter homines non est. Ille autē pulsabat dicēs Ego
sum. Et non aperuit ei: sed dimisit eū affligi. Post
ea vero aperiens dixit ei. Si homo es: opus habes
iterum operari vt viuas: si aūt āgelus es quid que
ris intrare cellā. ꝛ ille penitētiā agēs dixit ei. Igno
sce mihi frater quia peccaui. ¶ Venerūt aliquādo
senes quidā ī scithi: eratꝗ̄ cū eis abbas Iohānes
magnus Et dū comederē surrexit q̄dā p̄sbyter, vir
magnꝰ vt daret p singulos vasculū purū aq̄ ad bibē
dū ꝛ nemo acq̄euit accipe ab eo nisi solus Iohānes
breuis. Admirati sunt aūt ceteri ꝛ dixerūt ei. Quō
tu cū sis oīm minor p̄sumpsisti ministerio viri se
nis ꝛ magni ꝛ dixit eis. Ego qn̄ surgo dare aquam
gaudeo si oēs biberint: vt mercedē acquirā. Nunc
igit ppterea ego suscepi: vt faciā eū q̄ surrexit inue
nire mercedē ne forte etiā cōtristet nullo suscipiēte
ab eo. Hec cū dixisset admirati sunt oēs de discre
tione eꝰ. Interrogauit aliqn̄ abbas Pastor abba
tem Ioseph dicēs Quid faciā qn̄ appropinquant
mihi aliq̄ tēptationes: resistā illis an pmittā intra
re. Dixit ei senex. Dimitte intrare ꝛ pugna cū eis.
Reuertēs ergo in scithi sedebat ꝛ cōtigit vt veniēs
quidā a thebaida in scithi narraret fratribꝰ interro
gasse se abbatē Ioseph qn̄ appropinquat mihi tem
ptatio resistā ei an pmittā intrare: ꝛ dixerit ei oīno
nō pmittas tēptationē in te: sz statiz abscinde eam.
Audiēs aūt abbas pastor q: sic dixerit huic q̄ vene
rat a thebaida abbas ioseph. Surgēs iteꝝ abijt in
paneso ad abbatem ioseph ꝛ dixit ei. Abba ego tibi
cōmisi cogitatiōes meas: ꝛ tu aliter dixisti mihi: ali
ter autez fratri de thebaida ꝛ dixit ei senex. Scis q:
diligo te. ꝛ rn̄dit etiā: ꝛ ait. Nōne tu dixisti mihi vt
sicut mihiipsi ita tibi dixerē q̄d sentirēt etenīz si in
traueriz tēptatiōes ꝛ dederis eis locū atꝗ̄ accepe
ris eas pbatiorē te faciūt ego aūt velut mihiipsi: sic
et tibi locutꝰ suz: sunt aūt alij q̄bus nec appropin
quare expedit passiōes: sz statiz debent abscindere
eas. ¶ Itē dixit abbas pastor Veni aliqn̄ in eracle
os inferiorē ad abbatē ioseph: ꝛ habebat in mona
sterio suo arborē siccomoꝝ pulchrā nimis ꝛ dicebat
mihi a mane: vade collige tibi ꝛ māduca: erat autez
sexta feria ego aūt nō comedi ppter ieiuniū: ꝛ iter
rogaui eū dicēs. Dic mihi ppter dn̄m deū rationē
huius rei qua dicebas mihi vade ꝛ māduca: ego qui
dem ppter ieiuniū nō abij: sz erubescebā: q: mādatū
tuū nō fecerā: cogitās q: sine rōne mihi hec nō p̄ce
peras. Ille aūt rn̄dit. Patres seniores nō loquūt
ab initio fratribꝰ recta: sz magis distorta ꝛ si vide
rint: q: ea q̄ distorta sunt faciūt: iā eis nō loquūt ni
si qđ expedit agnoscētes qm̄ in oībus obedientes
sunt. ¶ Frater interrogauit abbatē ioseph dicēs.
Quid faciā q: nec molestiā ferre possuz nec labora
re: ꝛ dare elemosynā: ꝛ dixit ei senex. Si non potes

horum aliquid facere: vel ſerua cõſcientiã purã ab
omni malo primi tui: ⁊ ita ſaluus eris de9 eñ aiam
ſine peccato querit. ¶ Dixit abbas iſaac thebeus
fratribus ſuis. Pueros nõ adducatis huc: q: ppẽ
pueros in ſcithi quattuor eccl'ie herem9 facte ſunt.
¶ Interrogauit aliqñ abbas longinus abbatẽ lu
cium dicẽs. Habeo tres cogitatiões: vnã vt ad pe
regrina vadã. ⁊ reſpõdit ei ſenex. Si nõ tenueris lin
guã tuã vbicũqz perrexeris nõ eris peregrinus: ſed
refrena linguã tuã: ⁊ eris hic peregrinus: ⁊ dixit ab
bas longin9. Alia cogitatio mea eſt: vt ieiunẽ bidua
nas leuãdo. et reſpõdit abbas lucius. eſayas pphe
ta dixit. Si curaueris velut circulũ ceruicẽ tuã: nec
ſic erit acceptũ ieiuniũ tuũ: ſed magis cõtinue men
tem tuã a cogitationib9 malis. Et dixit abbas lon
ginus. Tertiũ ẽ depoſitũ meũ: vt declinẽ hoĩz aſpe
ctus. Et reſpõdit ei abbas lucius. Niſi prius corre
xeris vitã tuã inter alios cõuerſando neqz ſolus ha
bitas corrigere te preualebis. ¶ Dixit abbas ma
charius: ſi recordamur malorũ q̃ nobis inferũtur ab
hoĩbus amputam9 mẽti noſtre virtutẽ recordandi
dñm: ſi aũt recordamur malorũ q̃ demones excitãt
erimus impforabiles. ¶ Dicebat abbas mathois
nec ſathanas ſcit qua paſſione aĩa ſeducatꝛ: et ideo
ſeminat quidam in ea zizania ſua: ſed metere neſcit.
Seminat interdũ ſemina fornicationũ: aliqñ detra
ctionum ⁊ ceterarũ ſimiliter paſſionũ: ⁊ in quã paſ
ſionẽ aĩam viderit declinare: hãc ei miniſtrat. Nam
ſi ſciret ad qδ pcliuis eſt aĩa: nõ ei diuerſa ac varia
ſeminaret. Narrauerũt de abbate Matherio q̃ fuit
diſcipulus abbatis ſiluani q: cũ ſederet in cella ſua
in monte ſyna: mediocriter gubernabat vitã ſuã in
his q̃ erãt neceſſaria corpori: qñ autẽ fact9 eſt ep̃s i
pharna. multũ coartabat aĩm ſuũ in duritia conti
nentie. Et dixit ei diſcipulus ſuus. Abba qñ eram9
in heremo: nõ te ita cruciabas: et dixit ei ſenex. Fili
illic ſolitudo erat et quies et paupertas ppterea vo
lebã gubernare corpuſculũ meum ne infirmarer: et
quererẽ qδ nõ deberẽ: nunc autẽ hic ſeculũ eſt: et oc
caſiones ſunt excidẽdi plurime: ⁊ ſi infirmitatẽ in
currero: ſunt hic q̃ ſuccurrãt: nec pdẽ ppoſitum mo
nachi. ¶ Frater interrogauit abbatẽ paſtorẽ dicẽs
Perturbatio mihi fit: ⁊ volo derelinquere locũ iſtũ
et dixit ei ſenex. Pro q̃ cã. Et ille dixit. Quia audio
verba de quodã fratre: q̃ me nõ edificãt: ⁊ dixit ei ſe
nex. Nõ ſunt vera q̃ audiſti. Et ille dixit ei. Etiã pa
ter q: verum eſt. Nam frater qui dixit mihi fidelis
eſt. Rñdit ei ſenex. Nõ ẽ fidelis q̃ dixit tibi: nã ſi eẽt
fidelis nequaq̃ diceret tibi talia. De9 eñ audiẽs vo
cem ſodomorũ nõ credidit: niſi deſcẽderet ⁊ videret
oculis ſuis. Et ille dixit. Ego vidi oculis meis. Hec
audiẽs ſenex: reſpexit i terrã ⁊ tenuit paruã feſtucã
et dixit ei. Quid eſt hoc. Et ille rñdit feſtuca eſt iterũ
intẽdit ſenex ad tectũ celle ⁊ dixit. Quid eſt hoc. Et
ille rñdit Trabes eſt q̃ portat tectũ ⁊ dixit ei ſenex.
Pone in corde tuo: q: peccata tua ſic ſunt ſicut tra
bes hec. illius aũt fratris de quo loqueris: velut hec
parua feſtuca. Audiẽs aũt abbas Syſoys hũc ſer
monẽ: admiratus eſt ⁊ dixit. In quo te beatũ faciã
abba paſtor. Vere eñ velut precioſus lapis: ita ver
ba tua gratia et gloria plena ſunt. Venerunt aliqñ
regionis illius preſbyteri ad monaſteria vicina: in q̃
bus etiã erat ⁊ abbas paſtor ⁊ itrauit abbas Anub
et dixit ei. Rogem9 pr̃ſbyteros iſtos hodie accipere
hic charitatẽ et dona dei: ille aũt ſtans diu nõ dedit
ei reſpõſum. Abbas vero Anub cõtriſtatus exijt. Di
xerunt ergo abbati paſtori q̃ iuxta eũ ſedebãt. Qua
re nõ dediſti ei reſpõſum. Et dixit ei abbas paſtor
ego cãm nõ habeo iã eñ mortuus ſum mortuus nõ
loquitur: nõ igitur reputetis me q: hic vobiſcũ ſuz.
¶ Abijt quidã frater de monaſterio abbatis. Pa
ſtoris i peregre: ⁊ applicuit ad quẽdã ſolitariũ erat
enim habens illic cum oĩbus charitatẽ ⁊ multi venie
bant ad eũ nunciauit autẽ ei frater ille: quedam de
abbate paſtore. Qui audiẽs virtutẽ animi eius: deſi
derabat eũ videre. Cum aũt reuerſus fuiſſet frater
ille in egyptũ: poſt aliquãtum tp̃is ſurgens predict9
ſolitari9 venit ad peregrinãdum in egyptũ ad eun
dem fratrẽ q̃ prius applicuerat apud ipſum. Dixe
rat eñ vbi maneret vidẽs aũt eũ ille: miratus ⁊ ga
uiſus valde: dixit autẽ ei ille ſolitarius. Oſtende cha
ritatẽ quã habes in me: ⁊ duc me ad abbatẽ Paſto
rem: et tollens eũ duxit ad ſenẽ ⁊ nũciauit ei de eo
dicẽs. Quidã magnus homo ⁊ multam charitatem
habẽs ⁊ honorem plurimũ in puincia ſua venit deſi
derãs te videre. Suſcepit ergo eũ ſenex cũ gratula
tione: ⁊ ſalutãtes ſeinuicẽ recederũt. Cepit aũt loq̃
peregrinus ille frater de ſcripturis ſanctis: ⁊ de re
bus ſpiritualibus atqz celeſtibus Abbas autẽ Pa
ſtor auertit faciẽ ſuã: ⁊ nõ dedit ei reſpõſuz. Vidẽs
autẽ ille q: nõ loqueretꝛ ei: cõtriſtatus exijt. ⁊ dixit
fratri illi q̃ eũ adduxerat. In vanũ. iter iſtud aſſum
pſi. Venit eñ ad ſenem: ⁊ ecce nec loqui mecum di
gnatur. Intrauit autẽ frater ad abbatẽ Paſtorem
et dixit ei. Abba ppter te venit magnus hic vir ha
bens tãtam gloriam in loco ſuo. quare nõ eſt locut9
cum eo. Reſpondit ei ſenex. Iſte de ſurſuz eſt: ⁊ de
celeſtibus loquitur: ego aũt de deorſum: ⁊ de terre
nis loquor. Si ergo mihi locutus fuiſſet de paſſio
nibus anime: ego vtiqz reſpõderẽ ei: ſi aũt de ſpirita
libus ego hec ignoro. exiẽs ergo frater dixit illi. Q:
nõ cito ſenex ille de ſcripturis inq̃rit: ſed ſi quis loq̃
tur de paſſionibus anime reſpõdet ei. Ille autẽ cõ
punctus intrauit ad ſenem et dixit ei. Quid faciam
abba: q: paſſiões anime dominãtur mei ⁊ intuitus
eum ſenex gaudẽs dixit ei. Modo bene veniſti: nũc
aperio os meum et implebo illud bonis. Ille autẽ
valde edificatus dicebat. Vere hec eſt via charitatis
⁊ gratias agens deo: q: tam ſanctum virum videre
meruerit: reuerſus eſt in regionem ſuã. ¶ Frater q̃
dam interrogauit abbatem Paſtorem dicens. Fe
ci peccatum grãde: ⁊ volo trienniũ penitere. Di
xit autẽ abbas paſtor. Multũ ẽ et dixit frater. Iu
bes ne vnum annum. Et dixit iterum ſenex. Mul
tum eſt. Qui autẽ preſentes erãt dicebãt. Uſqz ad
quadraginta dies. Senex iterum dixit multum eſt

Et adiecit dicens. Ego puto: ꝙ si ex toto corde
homo penituerit ⁊ nō apposuerit facere iterum vn
de penitentiā agat: etiā triduanā penitētiam susci-
piat deus. Interrogauit aliquādo eum abbas Am
mon de immūdis cogitationibus q̄ in corde homi-
nis generātur ⁊ de vanis desiderijs. Et dixit ei ab-
bas Pastor. Nūq̄d gloriabitur securis sine eo q̄ in
cidit in ipsa. Et tu ergo non eis porrigas manus: ⁊
ociose erunt. Interrogauit eūdem sermonē abbas
Esayas: ⁊ dixit ei abbas pastor. Sicut capsa plena
vestibꝰ: si dimissa fuerit tpe longo putrescunt vestes
in ea: ita et cogitationes in corde nostro si nō feceri
mus eas corpaliter tpe longo exterminabūtur aut
putrescunt. Interrogauit abbas Joseph abbatem
pastorem de eadem re et dixit abbas Pastor. Si-
cut clausus serpēs vel scorpio in vase ⁊ obturatus:
ꝓcedēte tpe omō morit: ita maligne cogitatiōes q̄
stustio demonū pullulāt patiētia eius: cui immittū
tur paulatiꝫ deficiūt. ¶ Interrogauit iterū abbas
Johānes abbatē Pastorē dicēs. Quomō est opꝰ
ieiunare: et dixit abbas pastor. Ego volo vt quoti-
die mādu cās subinde paululum subtrahat sibi ne sa
tietur. Dixit ei abbas ioseph. Ergo qn̄ eras iuue-
nis: nō ieiunabas biduanas leuādo. Et dixit senex.
Crede mihi: ꝙ ⁊ triduanas et hebdomada: sed hec
oīa ꝓbauerunt senes magni et inuenerūt: ꝙ bonuꝫ
est quotidie mānducare: ꝑ singulos dies parū minꝰ
et ostēderūt nobis regularē hāc viā quia leuior est
et facilis. ¶ Dixit abbas pastor. Non habites in
loco vbi vides aliquos habētes aduersum zelū ma-
lum ꝙ nō ibi ꝓficies. ¶ Frater quidā venit ad abba
tem pastorē et dixit ei. Semino agrū meū: ⁊ facio ex
ipso agapē. Dixit ei senex. Bonū opꝰ facis. Et dis
cessit cum ꝓposito animi et adijciebat ad agapem
plusq̄ faciebat: hoc aūt audiens abbas anub dixit
abbati pastori. Non times deum ꝙ sic locutus es
fratri illi: et tacuit senex. Post duos aūt dies misit
abbas pastor ad fratrem illū ⁊ vocauit eum ad se ⁊
dixit ei audiēte abbate anub. Quid interrogasti illa
die. qn̄ mens mea alibi erat. Dixit ei frater. Hoc di
xi. Quia semino agrū meū: ⁊ de hoc qd̄ colligo ex ip
so facio mihi agapē. ⁊ dixit ei abbas pastor. Puta-
ui ꝙ de fratre tuo qui laicus est. diceres. Si aūt tu
facis hec nō ē hoc opꝰ monachi. Ille aūt audiēs cō
tristatus est: ⁊ dixit. Alia opera nō facio nec scio nisi
hec: et nō possuꝫ seminare agrū meū. Cum ergo dis
cessisset cepit abbas anub penitentiā agere apō ab
batem pastorē dicēs. Ignosce mihi dixit ei abbas
pastor. Ego ab initio faciebam ꝙ hoc nō est opus
monachi sed ſm animū eius locutꝰ sum ei: et excita-
ui animū eius ad ꝑfectum charitatis. Nunc autem
abijt tristis: et tn̄ idipsum opus facit. ¶ Frater q̇-
dam interrogauit abbatē pastorē dicēs. Quid est il
lud qd̄ scriptū est: q̇ irascit fratri suo sine causa. Et
ille r̄ndit. Et omni re qua te grauare voluerit fra-
ter tuus: si irasceris aduersus eū donec oculū tuum
dextrū exicias ⁊ a te ꝓicias: sine causa irasceris ei:
si aūt aliquis voluerit te separare a deo ꝑ hoc ira

fcere. Dixit abbas pastor. Si peccauerit homo et ne-
gauerit: dicatq̄ nō peccaui: nō increpes eū: ꝙ frāne
gis ꝓpositum animi eiꝰ. Si aūt dixeris ei nō cōtri-
steris frater: sed obserua te decetero excitas animū
eius ad penitētiā. ¶ Dixit iterū q̇ supra. Bonum
est experimētū. Etenī per experimētū hoies ꝓba
tiores sunt. ¶ Itē dixit q̇ supra. Si quis docet ali
quid: et non facit quod docet similis est puteo: qui
oēs ad se veniētes satiat ⁊ oim diluit sordes se aūt
ipsuꝫ purgare nō pōt. Sed omni spurcitia ⁊ immū
ditia plenus est. ¶ Dixit iterū idē. Est homo q̇ se-
ipsum cognoscit. Dixit iterū. Quis est homo q vi-
detur ore tacere. Cor aūt eiꝰ cōdēnat alios. Hic er-
go sine cessatione loquitur: ⁊ est alius a mane vsq̄
ad vesperā loquēs ⁊ taciturnitatē tenens. Hoc aūt
ideo dixit ꝙ nūq̄ sine audiētium vtilitate locutus
est. ¶ Iteꝫ idē dixit. Quia si sint tres i vnū ex q̇bꝰ
vnus bene quiescat alius infirmet ⁊ grās agat: ter-
tius vero ministret eis ex sincera volūtate: hi tres
similes sunt velut etiā si vnius sunt operis. Iterum
dixit. Malicia nequaq̄ expellit maliciā: sed si quis
tibi male facit: tu bene fac ei: vt ꝑ bonū opus tuum
destruas maliciā illiꝰ. Dixit iterū. Qui querelosus
est monachus nō est: q̇ malū pro malo reddit: mona
chus nō est: et q̇ iracūdus ē monachꝰ nō est. ¶ Fra
ter quidā venit ad abbatē pastorē ⁊ dixit ei. Mul-
te cogitationes veniūt in aīm meū: et periclitor in
eis. et eiecit eū senex sub aere nudo: ⁊ dixit ei senex.
Expāde sinū tuū: ⁊ apprehēde ventos et ille r̄ndit
Non possum hoc facere: ⁊ dixit ei senex si hoc nō po
tes facere nec cogitationes ꝓhibere poteris ne in-
troeāt: sed tuū est resistere eis. ¶ Frater quidā in-
terrogauit eū dicēs dimissa est mihi hereditas q̇d
faciā ex ea Dixit ei abbas pastor. Vade ⁊ post tres
dies veni ⁊ dicā tibi. Venit aūt sicut prefiniuit ⁊ di-
xit ei senex. Quid tibi habeo dicere. Si dixero da eā
ecclesie: clerici sibi faciunt cōuiuiū ex ea: si autē dixe
ro: da eā parētibꝰ tuis: nō est tibi merces: si vero di
cam: da pauperibus securus eris. Quicq̇d ergo vis
vade ⁊ fac: ego causas nō habeo. Dixit iterū abbas
pastor. Si venerit tibi cogitatio de rebus corpori
necessarijs ⁊ delegaueris semel ⁊ iterū venerit ⁊ de-
legaueris q̇d fiat: iā tertio si venerit nō intēdas ei:
ociosa est eīn. Frater quidā dixit abbati pastori. Si
videro rem aliquā vis vt dicā illam. Dixit ei senex.
Scriptum est. Qui respondit verbū anteq̄ audiat:
stulticia est illi et opprobrium. Si ergo interrogatꝰ
fueris dic: sin aūs tace. Dixit iterū abbas pastor: ꝙ
dixerat abbas ammon. Est homo q̇ portat toto tē
pore vite sue securim ⁊ nō pōt deijcere arborem: est
aūt alter qui habet vsum incidēdi ⁊ in paucis pla-
gis deijcit arborē. Dicebat aūt securim discretionē
esse. Iterū dixit. Volūtas hominis murꝰ eneus est
et lapis repcutiēs inter ipsuꝫ ⁊ deū. Si ergo homo
reliquerit hec dicat ⁊ ipse qd̄ in psalmo scriptū est: ⁊
in deo meo trāsgrediar murū: ⁊ deꝰ meꝰ impollута
via eiꝰ. Si eīn iusticia subuenerit volūtati laborat
hō. ¶ Frater q̇dā iterrogauit abbatem pastorē di-

tens:dannum sic mee patior:q sum cū abbate meo
Quid ergo iubes:maneā adhuc apud eū:z sciebat
abbas pastor q ledereť aia ei⁹ p abbatē suū z mira
bať quare vel interrogaret eū si manere deberet cū
eo.z dixit ei.Si vis esto.Et discedēs māsit apud eū
Uenit iterū dicēs abbati pastori.Grauo aiam meā
z nō dixit ei abbas pastor discede ab eo.Uenit ter-
tio z dixit.Crede mihi iā nō ero cū eo:z respōdit ei
abbas pastor.ecce modo salutat⁹ es.vade z non sis
vltra cū eo.z subiunxit.Homo qui videt dānū pati
animā suā:nō opus habet interrogare:etenī de oc-
cultis cogitationibus interrogat quis vt seniores
pbare possint.de magnifestis aūt peccatis non est
opus interogare:sed statim abscindere.¶ Intero
gauit abraam qui erat discipulus abbatis agatho-
nis abbatem pastorē dicēs.Quare sic me demones
impugnant:z dicit ei abbas Pastor.Te impugnāt
demones.Non pugnāt nobiscū demonesquādovo
luntates nostras facimus.q:volūtatesnostre demo
nes facte sunt.z he que sunt tribulant nos vt facia-
mus eas.Si autem vos scire quales sunt cū quib⁹
demones pugnant:audi cum Moyse zcū similibus
eis.¶ Dixit iterū abbas Pastor q: frater quidaz
interrogauit abbatē Moysen dicēs.Qualis homo
mortificat se a proximo suo.Et respōdit ei.Nisi po
suerit homo in corde suo q: triēniū iā habeat in se-
pultura nō attingit ad hoc verbū.¶ Frater inter-
rogauit abbatē Pastorē dicēs.Quō ops monachū
sedere in cella:z dixit ei senex.Sedere in cella quātuz
ad id qō in manifesto ē:hoc ē vt faciat opus manuū
z semel comedat:z taceat z meditetur. Occulte aūo
proficere in cella:hoc ēvt portetvnusqsqz opprobriū
suuz in omni loco quocūqz preterit:vt ministerij ho
rascustodiat:z de occultis non negligat.Si aūt cō-
tigerit tēpusvtvacet ab opere manuū itret ad mini
steriū opisdei:zid sine aliqua cōturbatione consum
met.Finis aūt horū est vt comitatū simul cōuersan
tium bonorum teneas zreuoceris a malorum comita
tu.¶ Uenerūt aliquādo duo fratres ad abbatem.
Pābo.z interrogauit eū vn⁹ ex eis dicēs.¶ Abba
ego biduo ieiunoz duos paximates māduco:putas
saluo animaz meam:an seducor Et cum plurimum
rogarent eum alter dixit.Ego colligo de opere ma
nuum mearum duas silliquas diurnas.z parum ex
eis retineo advictum aliud autez expendo in elemo
synam:putas saluus ero an seducor. Et cum pluri-
mū rogarent eū ille nō rńdit eis:Post quattuor au
tē dies cum discessuri essent rogabant eos clerici di-
centes.Nolite cōtristari fratres deusvobis presta-
bit mercedem:sic enim consuetudo est senis huius
z non cito loquitur nisi ei deus dederit quod loqua
tur:intrauerunt ergo ad senem z dixerunt.ei.Abba
ora pro nobis:z ille dixit eis.ambulare vultis. Di-
xerunt etiam.Et intuens eos intra semetipsuz:z ac
cipiēs opa eorum scribebat in terraz z dicebat.Pā
bo biduo ieiunat:z duos paximates manducat pu-
tas in hoc erit monachus:Non .Iterum dicebat.
Nambo laborat in die duas filiquas et dat in ele-
mosynas putas in hoc est monachus.Necduz. Et
paululū reticēs dixit ad eos.Bonū quidē est quod
operaris:sed si custodias cōscietiā tuā cū proximo
tuo ita saluaberis.In his ergo sic edificati fratres
cū gaudio discesserūt.Frater quidā iterrogauit ab-
batē Pābo:dicēs.Quare me phibēt spūs aliqō bo
nū facere pximis:Dixit ei senex.Non sic loquaris
alioqui deū mēdacē facies sz dic magis omnino mi
sericordiā nolo facere.Preueniēs eū d⁹dixit.De
di vobis ptātē calcādi sup serpētes z scorpiones z
sup oēzvirtutē inimici.Cur ergo tu immūdos spūs
nō conculcas.¶ Dixit abbas Paladi⁹. Oportet
animā sz volūtatē xpi cōuersatione:z discere fideli-
ter q̄ nescit z docere manifeste q̄ nouit.Si aūt vtrū
qz cū possit nō vult:isanie morbo laborat Initiū eni
recedēdi a deo fastidiū doctrine ē:z cū nō appetit illō
qō semp anima esurit q̄ diligit deū.Frater quidā di
xit abbati sysoy.Quare nō recedūt a me passiones:
z dixit ei senex.Quia vasa earūdē passionū intra te
sunt:sed da eis pign⁹ suuz z discedunt.¶ Uenit qui
daz frater ad abbatē Siluanū in montē syna:zvidit
fratres laborātesz dixit seni.Nolite operari cibū q̄
perit maria enim optimā partē elegit:z senex discī-
pulo suovoca zachariam:z mitte fratrē istū in cellā
vbi nihil sit:z cū facta fuisset hora nona intendebat
ad ostiū si mitterēt z vocarē eū ad māducādū: z cū
nemo loqueretur ei surgēs venit ad senē:z dixit ei.
Abba:hodie fratres nō comederūt.Et dixit ei senex
etiā comederū :z dixit ei frater:z quare me nō voca
stis.Et rńdit senex.Tu homo spiritalis es z nō indi
ges hoc cibo.Nos autē carnales sumus z volētes
māducare ppterea operamur manibus nostris.Tu
aūo bonā partē elegisti:legēs tota die z nollēs sume
re carnalē cibū.Qui cū hec audisset prostrauit se ad
pniaz dicēs:Ignosce mihi abba:z dixit senex.Pu-
to op⁹ hz omnino maria marthe.p marthā eni ma
ria laudať.Dixit sancta syncletice.Qui sensibiles di
uitias de labore z periculis maris colligūt:qū mul-
ta lucrātur tūc plura desiderāt:z q̄ habētvelut nihil
reputāt:ad ea aūo que necdū habēt omnē intētionē
animi intēdunt.nos autē z eorū q̄ querēda sunt ni-
hil habem⁹:z nolum⁹possidere q̄ necessaria sunt pro
pter timorē dei.Dixit iteruz q̄ supra Est quedā tri
sticia vtilis z est tristicia que corrumpit . Tristicia
ergo vtilis est:vt pro peccatis nostris ingemiscam⁹
et pro ignorantia proximorū.z vt nō cadamus a p
posito:vt pfectionē bonitatis attingamus.Hec est
spēs vere tristicie:est eni z aduersarij nostri ad hoc
quedam coniunctio: immittit enim tristiciam sine
aliqua ratione:quam tediuz appellauerūt.Oportet
ergo talē spiritum sepius orando z psallēdo magis
depelli.¶ Dixit iterum que supra est enim et extē-
sa ex imitatione dyaboli z dura abstinentia:nam et
sequaces eius faciunt hoc. Quando ergo discerni-
mus diuinamz regalē abstinētiam a tyrannica at-
qz dyabolica hec obseruanda sunt.i.vt in omni tem
pore conuersationis tue vna regula ieiunij sit tibi:
non subito quatuor aut quinqz dies continuos ie-

tunc⁊ iterū multitudine cibo⁊ꝝ soluas vētrē: hoc
eñ edificat dyabolū. Semꝑ enim qḋ sine mēsura est
corruptibile ē: noli ergo subito arma tua expēdere
ne nudus inuētus in bello facile capiaris. Arma enim
nostra corpus nostrū est: anima ꝟo nostra milles est
vtrisqȝ ergo diligētiā p̄sta: vt parat⁹ sis ad id qḋ
necesse ē. ¶ Venerūt aliqñ duo senes magni de par
tib⁹ pelusij ad abbatissaȝ sarrā. Et cū ambularēt di
cebāt adinuicē humiliemus vetulā istā: ⁊ dicunt ei.
Vide ne extollatur anim⁹ tu⁹ ⁊ dicas: q2 ecce viri so
litarij venerūt ad me q̄ mulier sum. ⁊ dixit eis abbatis
sa sarra: sexu qḋē mulier sum: sȝ nō animo. ¶ Iterum
dixit abbatissa sarra. Si poposcero a deo vt omnes
homines edificētur ex me inuenior ante ianuas sin
gulorū penitētiā agēs: sȝ magis oro: vt cor meū cum
omnibus parū sit. ¶ Dixit abbas Yperiti⁹. Iste ē
vere sapiēs q̄ facto suo alios docet nō ꝗ verbis. Ve
nit aliquando quidam monachus ab vrbe roma qui
in palatio magnū nomē habuit. ⁊ habitauit in scithi
in ciuitate eccle. Habebat autē secum vnū seruū: qui
ministrabat ei: videns aute p̄sbyter ecclesie infirmi
tatē eius: ⁊ cognoscens quia de delitijs esset vir ille:
ex eo ꝙ ei deus donauit: vel ꝙ ecclesiam intrabat
transmittebat ei. Qui cum fecisset: viginti et quinqȝ
annos in scithi: factus est vir contēplator: p̄uidens
et nominatus. Audiens autē quidem de magnis mo
nachis egyptijs opinionem eius venit videre eum:
sperans corporalem conuersationem apud eum plus
arduam inueniri. Qui cum intrasset: salutauit eum
⁊ facientes orationem sederunt. Videns autem eum
egyptius vestitum mollibus rebus: ⁊ mattaȝ de pa
pyro et pellem stratam sub ipso ⁊ modicum capita
le de cartica sub capite eius: scilicet pedes mundos ha
bentem cum caligulis: scandalizatus est intra se de
eo quia in illo loco non erat consuetudo taliter con
uersandi: sed magis duram abstinentiam habere cō
sueuerunt. Senex autem ille romanus habens con
templationem: siue preuidentie gratiam intellexit:
quia scādalizatus fuisset egyptius monachus in eo
⁊ dixit ministro suo. Fac nobis hodie propter abba
tē qui venit bonam diē. ⁊ coxit parua olera que ha
bebat ⁊ surgētes hora cōpetenti mādūcabāt: habuit
etiā ⁊ modicū vini propter infirmitatē suam. ⁊ illud
biberūt. Et cū factum esset vespere dixerūt duodecim
psalmos ⁊ dormierunt: similiter aūt nocte. Surgēs
autē mane Egyptius dixit ei. Ora pro me pater. ⁊
egressus est non edificatus in eo: ⁊ cū paululū disces
sisset volēs eū senex ille roman⁹ sanare misit post eū
⁊ reuocauit ipsum. Qui cū venisset: cū gaudio iterū
suscepit eū ⁊ interrogauit eū dicēs. Ex qua prouin
cia es: ⁊ ille dixit. Egyptius sum. Cuius ciuitatis:
⁊ respondit. Ego omnino non fui de ciuitate nec ha
bitaui aliquando in ciuitate: ⁊ dixit ei. Anteq̄ mo
nachus esses quid operaberis i possessiōe qua ma
nebas: ⁊ ille respondit. Custos eram agrorum: ⁊ di
xit ei vbi dormiebas. Respondit. in agro ⁊ dixit ha
bebas aliquod stratum. Respondit: Ego in agro
vbi haberem stramenta in quibus dormirem: et di
xit. Quomodo dormiebas: respondit. In terra nu
da: ⁊ dixit. Quid manducabas in agro: aut quale vi
num bibebas. Iterum respondit. Que sunt esce: aut
qualis potus in agro: et dixit: quomodo ergo viue
bas. Respōdit Mādūcabā panē siccū ⁊ si inueniebā
quodcūqȝ de salsamentis ⁊ bibebā aquam: ⁊ dixit
senex. Grādis labor. ⁊ dixit. Erat ibi vel balneū in
possessione vbi lauareris. ⁊ ille dixit. Nō. Sȝ i flumi
ne lauabar quando volebā. Cū ergo hec omnia ab
eo senex ex responsione ipsius exegisset ⁊ cognouisset
modū prioris vite eius atqȝ laboris volēs eū p̄ficere
narrauit ei vitam suam preteritam quam habebat
cum esset secularis dicens. Me miserum quem vides
de magna illa ciuitate romana sum in palatio habēs
maximū locum apud imperatorē: ⁊ cū audisset. Egy
ptius initia verborum eius compūctus est: ⁊ sollici
te q̄ dicebātur audiebat. ⁊ ille adiecit. Reliqui ergo
romam ⁊ veni in solitudinē istam. ⁊ iterū dixit. Me
quē vides habui domos magnas ⁊ pecunias mul
tas: ⁊ cōtēnens eas veni in istam paruam cellā iterū
dixit. Me quē vides lectos ex auro vestitos habui:
habētes p̄ciosissima stramēta ⁊ p his dedit mihi de⁹
stramētū hoc de papiro ⁊ hāc pellē. sed ⁊ vestes mee
inestimabili p̄cio digne erāt pro illis vtor his vilib⁹
rescellis: iterū dixit: in prandio meo multū auri expē
debatur: ⁊ pro illo dedit mihi de⁹ modica olera hec:
⁊ paruulum calicē vini. Erant aūt ⁊ qui seruiebāt mi
hi plurimi serui: ⁊ ecce pro illis huic vni deus inspira
uit vt ministraret mihi: pro balneo aūt profundo mo
dico aque pedes meos lauo: ⁊ caligulis vtor ꝓpter
infirmitatē meā: ⁊ rursum pro calamis ⁊ cythara vel
alia musice opera qua delectabar in cōuiuijs meis:
dico mihi duodecim psalmos in dies duodecim simi
liter in nocte: sed ⁊ pro peccatis meis que ante facie
bam: modicam requiem exhibeo paruū ⁊ inutile mi
nisterium deo. Unde rogo te abba. ⁊ nō scādalizeris
propter infirmitatē meā ⁊ hec audiens. Egyptius
atqȝ in semetipsum reuersus dixit. Veh mihi quia
ego de tribulatione ⁊ plurimo labore seculi magis
ad repausandum in cōuersatione monachi veni: ⁊ qḋ
non habebā tūc modo habeo tu autē ex multa dele
ctatione seculi voluntate propria in tribulationem
venisti: ⁊ ex magna gloria atqȝ delitijs venisti in hu
militatem. ⁊ hanc paupertatem: ex quo Egyptius
multū p̄ficiēs discessit ⁊ fact⁹ est ei amicus: ⁊ sepe ve
niebat ad eū sue vtilitatis causa: erat enim vir discer
nens ⁊ repletus bono odore spirit⁹ sancti. ¶ Dice
bat quidā senex. Non necesse est verborū tantū: sunt
eñ plurima verba in hominibus in tēpore hoc sed
opa necessaria sunt. Hoc est enim querere. nō verba
que nō habēt fructū. sȝ opa. ¶ Frater aliquis inter
rogauit quosdā patrū dicēs. Si polluitur aliqsquā
do res sordidas cogitat ⁊ cū de hoc inquisitio fieret
apud eos. aliq̄ dicebāt etiaȝ polluit: Alij dicebāt non
q2 si polluit nō possumus saluari nos qui idiote su
mus sed hoc pertinet ad salutē si ea que cogitamus
corporaliter nō fecerim⁹. Ille autem frater q̄ inter
rogauerat nō sibi sufficere iudicās variā responsionē

patrum abijt ad senē probatiorē: et interrogauit eū de hoc: et rn̄dit senex. Secundū mensuras vniuscuiusq; requirit ab eo. Rogauit ergo ille frater senē dicēs. Peto propter dn̄m absolue mihi verbū hoc et. dixit ei senex: ecce forte iacet hic vas aliqd desiderabile: et adiecit dicēs. et si intrauerint duo fratres ex quib⁹ vnus habēs mēsuras magnas exercitate virtē: alter vero paruas. Si ergo cogitatio illi⁹ pfecti motu fuerit ad aspectū vasis illi⁹: et dixerit intra se volebā hr̄e vas illud: et nō pmāserit in hoc. sꝫ cito ab sciderit hmōi appetitū: nō est polut⁹. Si vero ille q necdū ad mēsuras maiores attigit cōcupierit vas illud exercitat⁹ fuerit cū cogitatione sua desiderio cōpellēte et tn̄ nō tulerit illud: nō est inquinat⁹. Dixitq; senex. Si quis māserit in aliquo loco et nō fecerit fructū loci illi⁹ locus ipse expellit eū: vtpote qui nō fecerit opus loci. Dixit quidā senex. Si quis fecerit rē aliquā: volūtatē suā querēs nō est fm deū si id tantū per ignorātiam fecerit: postea ops eū reuerti ad viā dn̄i. Qui aūt volūtatē suā nō fm deum et neq; ab alijs vult audire: sꝫ velut doctū se putat qui hmōi est: vix peruenit ad viā dn̄i. Interrogatus est senex quidā quid esset qd legitur in euangelio: via āgusta est et arcta: que ducit ad vitā: et rn̄dēs dixit ei. Augusta et arcta via hec est vt cogitationib⁹ suis homo violētias faciat et abscidat propter deus voluntates suas: hoc est etiā qd scriptū est de apostolis. Ecce nos relinquimus oia et secuti sumus te. Dixit quidam senex. Sicut ordo monachorum honoratior est secularibus ita et peregrinus monachus speculū dꝫ esse indigenis monachis p omnem modū. Dixit quidā patru: si manserit operarius in loco vbi nō sunt operarij nō pōt proficere: hec est eū virtus operarij certare vt ab opere nō minuat. Nam et piger si manserit cum opario proficit et si non proficit: non tn̄ descēdit inferius. Dixit quidam senex. Quia homo si verbum quidem habeat opera aūt non habeat: assimilabitur arbori habenti folia fructum aūt nō habenti. Sicut eū arbor fructibus plena: etiā folijs viret: ita sermo cōsequitur hominem: qui habet opa bona dixit senes. Q: aliquando quidā lapsus in graui peccato: et cōpunct⁹ ad penitētiam abijt indicare seni cuidam: et non dixerat el quod fecerat: sed quasi interrogauit dicens Si alicui ascendit cogitatio talis hꝫ ne salutem: ille vero quia nesciebat discretionē: rn̄dit ei perdidisti animā tuam: hoc audiens frater dixit. Ego si perij: vado ad seculum. Pergens aūt frater ille deliberauit ire: et indicare cogitationes suas abbati Siluano. Erat eū hic Siluanus magnus discretior. Veniens ergo ad eum frater non dixit ei qd fecerat: sꝫ iterū eo modo quo et prius seni illi dixerat: hoc est si ascenderint alicui tales cogitationes: hꝫ ne salutē. Aperiens autem abbas Siluanus os suū cepit de scripturis dicere ei. Non omnino iudicium est tantum cogitationibus de peccato. Audiens autē frater et suscipiēs virtutem dictorū in aio sumpta spe: indicauit ei etiā actū suū. Audiēs autē abbas Siluanus qd egerat tanq; bonus medicus posuit cathaplasma anime eius de diuinis scripturis assumptū dicendo esse pniam his q charitate vera conuertuntur ad dn̄m. Post aliquot aūt annos: contigit abbatem memoratū ad illum senem applicare qui et desperationē fecerat et narrauit ei ista: et dixit. Ecce frater ille qui de responso tuo desperauerat: et ad seculū redibat: velut stella splendida est in medio fratrum. Hec aūt ideo retuli: vt sciamus quale periculum sit: quando aliquis siue in cogitatione siue in actu aliquod indicat peccatū his qui discernere nesciunt. Dixit quidā senex: nō q: intrant cogitationes male condēnamur ex eis: sed si male vtimur cogitationibus. Fit eū vt p cogitatiōes naufragium patiamur: et iterū de cogitationib⁹ coronemur. Dixit qdā senex nō des et nō accipies cū secularib⁹ hominib⁹: et nō habeas noticiā cum muliere: nec habeas die fiduciā cū puero. Frater qdā interrogauit senē dicēs. Quid faciā q: multe cogitatiōes sollicitāt me: et nescio quō repugnē eis: dixit senex nō repugnes cōtra oēs sꝫ cōtra vnā. Oēs eū cogitatiōes monachorū vnū habēt caput: necessari um ergo ē cōsiderare: q et qualis sit: et aduersus illā reniti ita eū et residue cogitationes: humiliantur. Aduersus malas cogitatiōes: dixit qdā senex. Obsecro fratres vt sicut cōpressim⁹ act⁹ malos: cōprimamus et cogitatiōes malas. Dixit quidam senex. Qui vult heremū inhabitare dꝫ esse doctō: vt nō doceri egeat: ne detrimentum sustineat. Interrogat⁹ ē senex a qdam fratre dicēte. Quō inuenio deū: vtrū in ieiunijs vel laborib⁹ vel in vigilijs: aut in mia. Et rn̄dit in his que enumerasti: et in discretiōe dico eū tibi q: multi afflixerūt carnē suā et q: sine discretiōe hoc faciebāt abierūt vacui nihil habētes. Os nr̄m pre ieiunio fetet et scripturas oēs didicim⁹ ex corde dauid cōsummauim⁹: et qd de⁹ requirit nō habem⁹ sꝫ charitatē et hūilitatē. Frater interrogauit senē dicēs. Abba ecce ego rogo senes et dicūt mihi de salute aie mee et nihil retineo ex verbis eorꝫ. Quid aūt interrogo eos nisi pficiēs cū totus sim in immūdicia. Erāt aūt ibi duo vasa, vacua et dixit ei senex: Vade et affer vnū ex vasis istis: et mitte in eo oleum: et accende intus stupā et refunde oleum: et pone vas in locū suum: et fecit sic et dixit ei. Fac iterū sic. Et cū fecisset hoc sepius dixit ei senex. Affert mō vtraq; vasa, et vide qd eorꝫ mūdius sit. Et rn̄dit illud in quo oleum misi. Cui senex dixit. Sic ē et aia de his q iterrogat: q̄uis eū nihil retineat eorum q audit: tn̄ plus ipa mūdaꝛ q illa q oino nec interrogat queq;. Frater quidā sedebat in cella sua qescens: et volebāt demōes seducere eū sub spē de angelorꝫ. Excitabāt eū eū vt iret ad collectā: et lumē ostēdebāt ei. Ille aūt venit ad quendā senē et dixit ei. Abba veniūt angeli cū lumine et excitāt me ad collectā: et lumē ostendunt mihi et dixit ei senex. Non audias eos fili qm̄ demōes sunt sꝫ qn̄ veniūt excitare te tu dic. Ego qn̄ volo surgo: vos autē nō audio. Accipiens autē frater preceptū senis: reuer

ſus eſt ad cellam ſuaꝫ ⁊ ſequēti nocte iterū demo-
nes ſm cōſuetudinē veniētes excitabāt eū. Jlle ve-
ro ſicut preceptū ſibi fuerat: reſpōdebat eis dicens
Ego qñ volo ſurgo: vos aūt nō audio. Et illi dixe-
rūt ei. Malꝰ ſenex ille falſator ſeduxit te: ad quem
frater venit: volēs mutuare pecuniā: ⁊ cū haberet.
mētitus eſt dicēs ſe nō habere: nō dedit ei. Et hoc
ergo cognoſce: quia falſator eſt. Frater ergo ſurgēs
diluculo venit ad ſenē: ⁊ nūciauit ei hec ipſa. Senex
vero dixit. Verū eſt quia habebā: ⁊ quia frater ve-
nit querēs mutuare ⁊ nō dedi ei: ſed ſciebā quia ſi
darē ei dānū aīe ſue faceret. Cogitaui ergo potius
vnū mādatū p̄terire ꝙ decē ꝑuaricari: ex quibꝰ in
tribulationē venire potuiſſemꝰ ꝓ illo ſi a me pecu-
niā accepiſſet. Tu aūt demones q̇ te ſeducere volūt
nō audias. Et multū cōfortatus de verbis ſenis:
abijt in cellā ſuā. ¶ Venerūt aliquādo tres fratres
ad quēdā ſenē in ſcithi: ⁊ vnus ex his interrogauit
eū dicēs. Abba cōmēdauit vetus ⁊ nouum teſtamē
tū memorie. Et reſpōdēs ſenex dixit. Repleſti ver-
bis aerē ⁊ ſecūdus interrogauit eū dicēs. Vetus ⁊
nouū teſtamētū ego ſcripſi ꝑ meipſum. Dixit aūt ⁊
huic. Et tu repleſti feneſtras de chartis. Et tertius
dixit. Mihi in foculari herbe aſcēderūt: ⁊ rn̄dēs ſe-
nex dixit ei: ⁊ tu expuliſti a te hoſpitalitatē. ¶ Nar
rauerūt quidā patrū de quodā ſene magno: quia ſi
veniebat aliquis interrogare eū ſermonē ille cū ma
gna fiducia dicebat. Ecce ego ſuſcipio ꝑſonā dei: et
ſedeo in ſede iudicij. Quid ergo vis vt faciā tibi. Si
dixeris mihi miſerere mei: dicet tibi deꝰ: ſi vis vt mi
ſerear tui miſerere ⁊ tu fratribꝰ tuis: ⁊ ego miſereor
tui. Si aūt vis vt ignoſcam tibi: ignoſce ⁊ tu ꝓximo
tuo. Nunquid a deo eſt cauſa: abſit. Sed in nobis
eſt ſi voluerimus ſaluari. ¶ Dicebāt de quodā ſene
in cellis: q̇ erat magnꝰ laborator: ⁊ ſemel cū faceret
opus ſuū cōtigit aliū quēdā ſanctū virū venire ad
cellā eiꝰ ⁊ audiuit eū de foris litigātē cū ſuis cogita
tionibꝰ ⁊ dicētē. Uſqꝫquo ꝓpter vnū verbū oīa illa
amitto. Jlle autē foris ſtās putabas quia cū alio ali
quo litigaret ⁊ pulſauit vt intraret: ⁊ . pacificaret
eos. Jngrediēs autē ⁊ vidēs quia nemo alius erat
intro: habēs etiā fiduciā apud ſenē dixit ei. Cū quo
litigabas abba: ⁊ ille rn̄dit. Cū cogitationibꝰ meis
q: quattuordecīꝫ libros memorie cōmendaui: ⁊ vnū
verbū modicū audiui foris: ⁊ cū veniſſem facere opꝰ
dei oīa illa ꝑdebā ⁊ hoc ſolū qđ foris audierā: venit
in memoriā meā in hora miniſterij mei: ⁊ ꝓpterea li
tigabā cū cogitationibꝰ meis. ¶ Fratres quidā de
congregatione venerūt in heremū ⁊ applicuerūt ad
quēdaꝫ heremitā ⁊ ſuſcepit eos cū gaudio. Et ſicut
eſt conſuetudo heremitis videns eos de labore eſſe
poſuit menſam extra horam ⁊ quod habuit in cella
appoſuit eis et repauſauit eos. Et cum factuꝫ eſſet
ſero. Dixerunt duodecim pſalmos ſimiliter et in
nocte. Cum autem ſenex euigilaſſet audiuit eos in
ter ſe dicentes. Quia ſolitarij iſti plus repauſam in
heremo ꝙ nos in congregatione. Mane autem cuꝫ
ambulaturi eſſent ad alium vicinum eius dixit eis
Salutate eum ex me et dicite ei. Obſerua et noli ir
rigare olera. Jlle autem cum hoc audiſſet intellexit
verbum et tenuit eos vſqꝫ ad veſperum laborantes
ieiunos. Cum autem ſero factum eſſet fecit prolixꝰ
opus dei et poſtea eis dixit. Ceſſemus modice pro
pter vos quia de labore eſtis. Et dixit iteruꝫ Nos
quidē quotidie non ſolemus mādu care ſed propter
vos guſtemus modicū ⁊ appoſuit eis panē ſiccum
et ſal: ⁊ dixit. Ecce propter vos ſolēnitatē habemꝰ
hodie. Et miſit parū acetꝰ illis in ſal ⁊ ſurgentes
ceperunt pſallere vſqꝫ mane et dixit eis. Propter
vos nō poſſumꝰ implere regulā noſtrā ſed modice
pauſate q: peregrini eſtis. Mane aūt facto volebāt
fugere. Jlle aūt rogabat illos dicēs. Manete apō
nos aliquantulū tēporis ſin alias vel propter man
datū tres dies ſm conſuetudinē heremi facite nobi
ſcum. Jlli autē videntes q: nō relaxaret eos fuge-
runt occulte. ¶ Frater quidā interrogauit quēdaꝫ
patrum dicens. Si contigerit me ſomno grauari ⁊
tranſiuerit hora miniſterij mei aīa mea pre verecun
dia nō vult implere opus ſuū ⁊ dixit ſenex. Si te cō
tigerit vſqꝫ mane dormire quando euigilas ſurge ⁊
claude oſtiū ⁊ feneſtras tuas ⁊ fac opus tuū. Scri-
ptum eſt enī. Tuus eſt dies ⁊ tua eſt nox. Jn omni
enī tpe glorificatur deus. ¶ Dicebat aliquis ſenex
Quia eſt homo comedens multum ⁊ adhuc eſuriēs
et eſt alter homo qui parū comedit ⁊ ſatiatur ma-
iorem tñ mercedē habꝫ ille qui plus comedit ⁊ eſu-
riens ꝑmanet: illo qui parū comedit ⁊ ſatiat᷑. ¶ Di
xit quidā ſenex. Si cōtigerit inter te ⁊ alium ſermo
aliquis triſtis ⁊ negauerit ille dicēs nō dixi ſermo-
nē hūc nō certes cū eo vt dicas tu dixiſti q: exacer-
babitur vt dicat tibi etiā dixi. ¶ Frater aliquis in-
terrogauit ſenē quēdaꝫ dicēs. Soror mea pauꝑ eſt
ſi do ei elemoſynā nōne eſt ſicut vna de pauperibus
Et dixit ſenex. Nō Dixit aūt frater. Quare abba
Et rn̄dit ſenex. Quia carnalis ſanguis trahit te mo
dicū. ¶ Dixit quidā ſenex. Oꝫ opꝫ monachū neqꝫ
auditorē eſſe obtrectātiū neqꝫ obtrectare neqꝫ ſcan
dalizari. Dixit q̇dā ſenex. Nō oīa q̄ dicunt᷑ placeāt
tibi neqꝫ oī ſmoni ꝯſentias Tardiꝰ crede ⁊ qđ verū
eſt citiꝰ dic. Dixit q̇daꝫ ſenex. Si aſcēderit ꝟbuꝫ in
cor fr̄is ſedētis in cella ⁊ reuoluēs illō in aīo nō po
tuerit ad mēſurā verbi ꝑtingere: neqꝫ tractꝰ fuerit
a deo: aſſiſtūt demōes ⁊ oſtendūt ei de ꝟbo illo qđ
ipſi volunt. ¶ Dicebant quidā ſenum. Qñ congre
gabamur in initio adinuicē ⁊ loquebamur aliq̇d: qđ
vtile erat aīabus noſtris: efficiebamur ſeorſuꝫ ⁊ de-
orſum ⁊ aſcendebamus in celūm nunc aūt qñ cōgre
gamur in octrectationibus occupamur ⁊ alterutrū
trahimus in ꝓfundum. Dixit alter quidā ſenū. Si-
quidem interior homo noſter ſobrie agit poſt etiaꝫ
exteriorē cuſtodire: ſi vero nō eſt ita qua poſſumus
virtute cuſtodimus linguā noſtrā. ¶ Jtē dixit qui
ſupra opus ſpiritale neceſſariuꝫ eſt q: in hoc viuim
magnꝰ enī labor eſt ore dicere: qđ nō ſit ope corpo
rali. ¶ Alter q̇dā fratrū dixit Oꝫ opꝫ omnio homi
nē habere intra cellā opus qđ labor[illegible] in om[illegible]

dei occupatur venit ad eũ dyabolus de die in diem sed non inuenit locum in quo maneat. Si autem rursus dominãdo ei inimicus i captiuitatẽ redegerit eũ venit iterũ sp̃us dei frequẽter: sꝫ si nos ei nõ facim⁹ locũ ꝑpter maliciã nostrã discedit. ¶ Descenderunt aliq̃ monachi de egypto in scithi: vt viderent seniores loci illius. Et cũ vidissent eos extenuatos fame pre nimia abstinẽtia impatienter comedere scãdalizati sunt in eis. Hoc autem presbiter agnoscẽs voluit sanare eos ꝛ ita dimitti: ꝛ predicauit in ecclesia dicens. Ieiunate ꝛ extendite abstinentiam vestrã fratres. Uolebãt autem egyptij q̇ illud venerant discedere: ꝛ retinuit eos. Cũ autẽ ieiunassent primo approxiati sunt. Fecerunt autem eos ieiunere biduo continuato. in scithi aũt habitãtes ieiunauerũt hebdomada: ꝛ facto sabbato manducauerũt egyptij cum senibus. Turbãtibus autẽ se ad manducãduꝫ egyptijs vnus de senibus tenuit manus eorꝫ dicens. ¶ Cum disciplina mãducate quomodo monachi. Unus vero ex egyptijs repulit man⁹ eius dicẽs. Dimitte me q: morior tota hebdomada nihil coctũ comedens: ꝛ dixit ei senex. Si ergo vos bidui interuallo nõ mãducantes impatiẽter tulistis quare scandalizati estis in fratribus q̇ semper eo ordine hebdomada leuando abstinẽtiaꝫ seruant. Illi autem penitentiam coram eis egerũt et edificati in abstinentia eorum abierunt cum gaudio. ¶ Frater quidã renunciãs seculo: et accipiẽs habitum monachi: statim reclusit se dicens. Uolo esse solitari⁹. Audientes aũt vicini seniores venerũt ꝛ eiecerũt eũ ꝛ fecerũt eũ circuire cellas fratrũ: ꝛ penitentiã coram singulis agere et dicere Ignoscite mihi quia non sum solitarius sed adhuc initiuꝫ monachi nuper assumpsi. ¶ Dixit quidam senex. Si videris iuuenem voluntate sua ascẽdentẽ in celum tene pedeꝫ eius: ꝛ proijce eũ interram q: nõ ita expedit ei. Frater dixit seni cuidã magno: abba volebaꝫ inuenire senem iuxta voluntatẽ meã ꝛ morari cuꝫ ipso dixit ei senex. Bene queris domine meus: ille autem affirmabat huiusmodi esse desiderium suuꝫ non intelligens quod locutus est senex ille. Sed cũ videret eũ senex existimãtem quod bene sentiret dixit ei. Ergo si inuenis senem scd̃m voluntatem tuã vis manere cum illo. ꝛ ille dixit: etiam omnino hoc volo: si inuenio eum ꝰm meã voluntatẽ. Dixit ei senex. Nõ vt tu sequaris volũtatem senis illius. sed vt ille volũtatem tuam sequat̃ ꝛ ita in eo repauses. Sensit autẽ frater ille quod dicebat. ꝛ surgens ꝓstrauit se ad penitẽtiaꝫ dicens. Ignosce mihi pater: q: valde gloriabar existimãs me bene dicere cuꝫ nihil tenerem. ¶ Duo fratres carnales renunciauerunt seculo quoꝝ vnusq̇ etate minor erat: prim⁹ ceperat conuersari: ꝛ cũ venisset ad eos quidã patruꝫ ꝛ applicuisset apud eos posuerunt peluim: ꝛ venit qui minor etate erat vt lauaret pedes senis. Senex aũt tenẽs man⁹ eius remouit euꝫ: ꝛ eũ qui maior erat etate. fecit implere opus quod primi in monasterio facere consueuerãt. Dixerũt autẽ astantes fratres Abba ille minor in congregatione primus est. Respondens eis senex: ego tollo primatum minoris ꝛ trado ei qui etate precedit. ¶ Dixit quidam senex. Prophete cõscripserunt libros: patres autem nostri venerũt post eos et operati sunt in eis plurima et iterum successores illoruꝫ commendauerunt eos memorie. Uenit autẽ generatio hec q̇ nũc est: ꝛ scripsit eos in cartis ꝛ mẽbranis: ꝛ posuit in fenestris ociosis. ¶ Dicebat quidã senex. Quia cucullã qua vtimur signum est innocẽtie subarmale quo humeros ꝛ ceruicem alligamus: signũ est crucis: zona autem qua cingimur signũ est fortitudinis. Cõuersemur ergo iuxta id qd̃ habit⁹ noster significat q: omnia cũ desiderio faciẽtes nũq̃ deficiemus.

¶ Explicit liber de discretione.

¶ Incipit liber de eo q̄ opꝫ sobrie viuere.

Frater quidam rogauit abbateꝫ Arsenii vt audiret ab eo sermonem. Dixit autem ei senex. Quãtacunq̃ tibi virtus est conare vt interius opus tuum ꝰm deum sit: ꝛ vincat exterioris hominis passiones. Dicebat iterum. Si querimus deum apparebit nobis ꝛ si tenebimus eum manebit nobiscum. ¶ Dixit abbas agathon. Non debet monachus ꝑmittere conscientie sue vt accuset eum in quacunq̃ re. Cum autem moriturus erat memoratus abbas Agathon tres dies mansit immobilis apertos tenens oculos. Pulsauerunt autem eum fratres dicentes Abba vbi es. ꝛ ille respondit. In conspectu diuini iudicij assisto. Dicunt ei. et tu times ꝛ ille respõdit. In eternũ laboraui virtute qua potui in custodiẽdis mãdatis dei: sed homo suꝫ: et nescio vtrũ placuerit oꝑa mea corã deo. Dicũt ei fratres ꝛ non cõfidis in oꝑib⁹ tuis: q: ꝰm deũ sunt. et dixit senex. Nõ ꝓsumo nisi venero ãte deũ. Aliter enĩ sunt iudicia dei: ꝛ aliter hoĩꝫ. Cũ aũt vellẽt adhuc iterrogare eũ aliũ sermonẽ dicit eis. Ostẽdite charitatẽ: et nolite mecũ loqui: q: occupat⁹ sum: quo dicto: statim emisit spiritũ cũ gaudio. Uidebãt aũt eũ colligẽteꝫ spiritũ quẽadmodũ si q̇s salutet amicos suos dilectos. Habuit aũt custodiã magnã in oĩbus: ꝛ dicebat. Quia sine custodia ad nullã virtutẽ homo ascẽdet. ¶ Dicebãt de abbate Ammonis q: q̃n ibat ad ecclesiã nõ ꝑmittebat discipulum suũ iuxta se ambulare: sed de longe sequi. Sed ꝛ si approxinquasset ad eũ vt interrogaret eum de quacunq̃ re mox dicebat ei: ꝛ statim repellebat eũ retro dicẽs: ne forte cũ loquimur aliquid de vtilitate anime incurrat etiam sermo q̇ nõ ꝑtinet ad rem: ꝓpterea nõ te permitto morari iuxta me. ¶ Dicebat abbas Ammonis abbati Asco. in initio. quomodo me vides modo. Et ille dixit ei. Sicut angelũ dei pater. et iterũ dixit ei postea. Nũc quõ me vides: et ille dixit. Quomodo sathanam: etenim si bonum sermonem mihi loque

ris:velut gladius mihi est. ¶ Dicebat abbas Allo-
nes. Nisi dixerit hō in corde suo. ego solus et deus
sum⁹ in mūdo isto requiē nō habebit. Dixit iterum
Quia si vult hō in vna die vsq₃ advesperā puenit ad
mēsuras diuinitatis. ¶ Abbas Bisarion moriens
dicebat. Debet monachus totus occult⁹ esse. sicut
sunt cherubim et seraphin. ¶ Iter agebāt aliqñ simul
abbas Daniel: et abbas Ammonis dixit abbas am
monis. Putas aliqñ nos sedebim⁹ i cella pr: dixit
ei abbas Daniel: qs enī a nob₃ aufert deū: nā et foris
mō de⁹ est et iterū i cella de⁹ est. ¶ Dixit abbas eua
gri⁹. Magnū qdē est sine impedimēto orare: mai⁹
aūt est psallere sine impedimēto. ¶ Itē dixit q̄ su-
pra. Memor esto semp exit⁹ tui: et nō obliuiscaris
eterni iudicij et non erit delictū in aia tua. ¶ Dixit
abbas Theodorus de hennato: q₃ si nobis repu-
tat de⁹ negligētias tpis quo oram⁹: et captiuitates
quas patimur: dū psallimus: nō possum⁹ salui fieri
Dixit abbas Theonas. Quia impedit mens nr̄a
et reuocat a cōtemplatiōe dei ppterea captiui duci
mur in carnalib⁹ passionib⁹. ¶ Venerūt aliqñ fra-
tres quidā temptare Iohannē breuē: q₃ nō dimit
tebat mentē suā diffundi in cogitationib⁹ seculi ne
q₃ loquebat causas huius mundi. et dicunt ei Grās
agimus deo q₃ multū pluit isto anno: et rigāt com
petenter arbores palmarum: et bene incipiūt pduce-
re ramos et inueniūt vnde laborent fratres q̄ solēt
manuū suaꝝ opibus occupari. ¶ Dixit ergo Io-
hānes abbas. Sic est quādo spiritus sanctus descē
dit in corda sanctoꝝ: virescunt quodāmō et innouāt
et proferunt folia in timore dei. Dicebant iterum de
eodem Iohanne: q₃ fecerit aliqñ plectā et duas pal-
mas: et expenderit eas in vna sporta et nō intellexit
donec tāgeret parieti. Erat enī mens eius occupa
ta in contemplatione dei. Senex quidā erat in sci-
thia habēs quidem tollerantiā corporalē: sed nō val
de scrupulosus erat in retinēdis que ante audierat
Abijt ergo iste ad abbatē Iohānē breuem: vt inter
rogaret eum de obliuione: et audiens de eo sermo-
nē et rediens in cellā suam: oblitus est qđ dixerat ei
abbas Iohannes. Iterum abijt et interrogauit eū
Audiens autē ab eo similiter sermonē reuersus est
mox autē vt puenit ad cellā suam. oblit⁹ est quod au
diuit atq₃ ita multotiens vadēs atq₃ reuertēs: do
minabat ei obliuio. Post hec xo rursus occurrēs
seni dixit. Nosti abba. q₃ oblit⁹ sum qđ dixisti mihi
Sed ne tibi molest⁹ essem: iō nō veni. Dixit ei abbas
Iohānes. Vade incēde lucernam: et incendit. et dixit
ei Affer alias lucernas: et incēde ex ea. Et fecit sic. et
dixit abbas Iohānes seni. Ne aliquid lesa est lucer
na: quia ex ea alias incendisti Et dixit non et respō
dit. Ita nec Iohannes leditur si tota scithia veniat
ad me: nec impediet me a charitate dei. Quando
ergo vis veni nihil hesitans. Et ita per patientiam
vtrorumq₃ abstulit deus obliuionē a sene. Hoc enī
erat opus habitantium in scithia vt animarent eos
qui inpugnabantur a quacūq₃ passione et extorque
bant sibi laborem. vnde inuicem lucrarentur bona.

Interrogauit frater quidā abbatem Iohānē dicēs
Quid faciā. q₃ frequenter venit qdā frater vt tollat
me secum ad opus qđ laborat et ego miser sum infir
mus et deficio in tali ope: Quid ego faciā de mādā
to dñi Rñdēs senex dixit ei. Caleph fili⁹ Iephone
dixit Iesu filio Naue. Quadraginta annoꝝ erā qñ
misit me Moyses seruus dñi in terrā istam et nunc
octoginta annoꝝ sum et quemadmodum tunc eram
fortis ita nunc valeo intrare et exire ad bellum. Ita-
q₃ et tu si potes vt sicut ingrediaris ita et egredia-
ris vade cum illo si autem nō potes id facere. sede i
cella tua plorās pctā tua. et si te inuenerit lugentem
nō te cōpellet exire. ¶ Dixit abbas Isidorus qui
erat psbyter in scithia. Ego qñ erā iuuenis et sede
bam in cella mea nō habebā numerum psalmorum qs
dicebā i misterio dei. nox enī et dies in hoc mihi expē-
debāt. Narrauit abbas cassian⁹ de quodā sene i he-
remo sedēte q₃ rogauerat deū vt donaret ei ne dor-
miret aliqñ cū spiritaliū reꝝ ratio fieret si aūt detra
ctionis aut odij causa verba essent statim in somnum
corrueret vt hmōi venenum aures non acciperent
Hic dicebat diabolum studiosum esse: vt moueret
homines ad verba ociosa. impugnatorē autē tot⁹
doctrine spiritalis atq₃ rei. Hoc aūt vtebatur exem
plo. Loquēte me inquit aliqñ de vtilitate aiaꝝ ad
quosdā fratres tam profundo somno occupati sunt
vt nec palpebre oculoꝝ moueri possent. Ego autem
volens ostendere opus demoniacum esse ociosa ver
ba introduxi. Ad qđ illi gaudentes statim a somno
sunt relicti. Ego autem ingemiscens dixi. Vsq₃ nūc
de celestibus loquebamur et omnium vestrum ocūli
somno grauissimo tenebantur: quādo autem sermo
ociosus inuentus est: omnes prompti audire cepi-
stis. Propter qđ rogo charissimi fratres cognoscē
tes opus maligni demōis esse: attēdite vobismetip
sis custodientes vos a somno. quādo aliqd spirita-
le facitis vel auditis. ¶ Abijt aliqñ abbas pastor cū
esset iuuenis ad quēdā senem: vt interrogaret eum
tres sermones. Cum puenisset aūt ad senē: oblitus
est vnum ex tribus sermonibus: et reuersus est ad cel
lam suā. Et cū tetendisset manū: vt teneret clauem
recordatus est sermonis illius quē fuerat ante obli
tus: et retraxit manum a claue: et reuersus est ad se-
nem. Senex aūt dixit ei. Accelerasti venire frater. At
ille dixit ei. Quia cū tetendissem manum tenere cla
uem recordatus sum sermonis quem querebam: et
nō aperui cellā sed mox ad te sum reuersus. Erat au
tē longitudo vie multa nimis. Dicebat aūt ei senex
vere grecū pastor noiabitur enī nomē tuū i tota ter
ra egypti. ¶ Venit abbas ammon abbatē pastorē
et dixit ei. Si vado ad cellā vicini: aut si ille ad me ve
nerit ppter aliqd: reueremur inuicē ne incurrat aliq̄
fabula incompetens et aliena a pposito monachi.
Et dixit ei senex. Benefacis: necessariam enī habet
iuuentus custodiam. Dixit ei abbas Ammon. Se
nes ergo quid facturi sunt. Et dixit ei. Iam senes
proficientes atq₃ firmati: nō habēt in se aliud qđ
aut peregrinum in ore suo: vt id loquantur Et il-

le dixit. Si ergo sit necessitas cū vicino loq̇: videt̄ ti bi. vt de scripturis cū eo loquar: aut de verbis ⁊ sen tentijs seniorū. Et dixit ei senex. Si nō potes tace re: bonū est magis: vt de verbis seniorum loquaris: ꝙ de scriptura: periculū est enim nō paruū. Interro gatꝰ abbas pastor de inquinamētis: respondit. Qr si stabilimꝰ: actiuā vitā nostrā in sobrietate nō inue niemus in nobis inquinamēta. Dicebāt de abbate pastore. Qr cū exiturus erat ad opꝰ dei faciendū se debat prius discernēs cogitatiōes suas iugiter vna hora: ⁊ sic ingrediebatur. ❡ Dixit abbas. Qr inter rogauerit qdā abbatē Paysionē: dicēs. Quid facio anime mee: qr insensibilis facta ē: ⁊ nō timet deū. Et dixit ei. Vade ⁊ iūgere homini timēti deū. Et cū illi in heseris: doceberis ⁊ tu timere deū. Dixit iterū qr principiū ⁊ finis est timor dn̄i. Sic enim scriptū est. Initiū sapiētie timor dn̄i. Et iterū quādo Abraam perfecit altare. Dixit ei dominꝰ. Nūc scio qr times deū. Dixit iterū. Discede ab oī hoīe q̄ in locutione incessanter cōtētiosus ē. Dixit iterū. Interrogauit aliquādo abbatē Petrū abbas loth: dicēs. Quādo suz in cella in pace ē anima mea: cū autē venit frater aliq̇s ad me: ⁊ retulerit mihi verba corū q̄ foris sunt turbatur anima mea. ⁊ dixit mihi abbas Petrꝰ qr dicebat abbas Loth. Clauis tua aperuit ostiū meū ⁊ ego dixi ei. Quid est verbū hoc? Et dixit. Si q̇s ve nit ad te ⁊ interrogas eū quomodo habes: vnde ve nis: qualiter agitur circa illos fratres susceperūt te an nō. Et tūc aperis ianuā fratris tui ⁊ audis que nō vis: ⁊ ego dixit ei. Ita ē. Sed q̇d faciat homo cū venerit frater aliq̇s ad eū? Et dixit mihi senex. In luctu oīno doctrina ē. Ubi aūt oīno nō ē luctus: im possibile est custodire mētē: ⁊ dixit ei. Quādo in cel la sum mecū est luctus: cū aūt aliq̇s ad me venerit: aut cū egredior de cella nō inuenio luctū: ⁊ dixit senex Necdū tibi subiectꝰ est. sꝫ velut ad vsuz p tp̄e adhi bet̄ ⁊ dixit ei. Qui sē h̄ sm̄o? Et dixit mihi. Si labo rat hō p re aliq̄ sm̄ virturē: q̄cūq̇ hora quesierit eaz ad vtilitatē suā inueniet eā. ❡ Frater quidā iterro gauit abbatē Sysoy dicēs. Desidero cor meū custo dire Dixit ei senex. Et quō possumus custodire cor nostrū si lingua nostra ianuā aptā habuerit. ❡ Se dēte aliquando abbate Siluano in mōte syna. disci pulus suꝰ volēs abire ad quoddā ministeriū suū: di xit seni Dimitte aquā ⁊ riga hortū. Ille aūt egre diēs ad dimittēdā aquā: tegebat faciē suā de cucullo suo tantū ad pedes suos intēdēs. Cōtigit aūt vt ip sa hora q̇dā superueniret ad eū ⁊ vidēs eū de lōge cōsi derauit q̇d fecisset ⁊ cū puenisset ad eū dixit ei. Dic mihi abba vt q̇d tegebas de cucullo faciem tuā: ⁊ sic adaquabas hortū. Et dixit ei senex. Ne viderēt ocu li mei arbores: ⁊ occuparet̄ mea mēs ab ope suo in cōtēplatione earū. Interrogauit abbas moyses ab batē siluanū dicēs. Pōt ne hō p omnē diem facere initiū cōuersationis sue. Rn̄dit ei abbas Siluanus. Si est homo operarius pōt per diē ⁊ horā inchoare initiū cōuersationis sue. ❡ Interrogauerūt aliquā do abbatē. Siluanū quidā dicētes. In quali cōuer satione operatꝰ es vt acciperes prudētiā istā? Et il le respōdēs dixit. Nūq̄ permisi i corde meo cogita tionē morari q̄ exacerbabat deū. ❡ Dixit abbas se rapion Qr sicut milites ipatoris cū ante ipm̄ stant nō debēt dextra aut sinistra respicere: ita ⁊ monachꝰ assistat in cōspectu de: ⁊ intentꝰ sit in omni hora in timore eiꝰ: nihilq̇ sit quod de aduersis malis eū ter rere possit. ❡ Dicit sctā sincletice. Filij omnes sal uari volumꝰ: sꝫ ꝓpter negligētiā nostrā salute defici mus. Dixit iterū que supra Sobrievivamꝰ: qr p sen sus corporis nostri: vel si nō velimus fures igrediū tur. Quomodo eīn pōt nō fuscari domus: si fumus exterius ascēdēs fenestras apertas inuenerit. Dixit iterū q̄ supra. Oportet nos aduersum demones vn diq̇ armatos existere: quoniā ⁊ exterius ingrediun tur ⁊ de intro mouentur: siquidē ⁊ anima nostra id patitur. Sicut eīn nauis que aliquādo exterius flu ctuū mole opprimit̄ aliquādo vero interiꝰ crescente sentina demergit̄: sic ⁊ nos aliquādo operū exteriꝰ cōmissorū iniquitate dominamur aliquādo vero in terius neq̇tia cogitationū adijcimur. Unde opꝫ nō solū exteriꝰ spirituū imūdorū nos impetꝰ obseruare verū etiā interior cogitationū imūdicias exhaurire. Dixit iterū que supra nō habemꝰ securitatē in hoc seculo: etenim apostolo dicente. Qui stat videat ne cadat. In incerto quidē nauigamꝰ: qr sicut Dauid psalmista dixit. Velut mare ē vita nostra sed tamē i mari quedā petrosa sunt: quedā vero bestijs plena: quedā aūt ⁊ trāquilla. Nos quidē in trāquilla par te maris nauigare videmur: seculares ṽo homines in locis periculosis: ⁊ iterū nos in die nauigamꝰ so le iusticie nobis p̄bēte ducatū illi aūt i nocte ignorā tie deportātur: sꝫ tamē pleruq̇ cōtigit sit seculares illi i tēpestate ⁊ in obscuro nauigātes p metu pericu li ad deū clamādo ⁊ vigilādo saluēt nauē. suam nos autē i trāquillitate neglecto deo demergimur dū ab ipso gubernaculo iusticie derelinq̇mur. Dixit abbas Iperitꝰ. Cogitatio tua sp̄ sit i regno celorū. ⁊ cito in hereditate accipies illud. Dixit iterū. vita mona chi. iuxta imitationē angelorū fiat cōburēs atq̇ cō sumēs peccata. ❡ Dixit abbas Arseꝰ. Puto qr ni si homo custodierit cor suū. oīa q̄ audit ⁊ videt obli uiscitur ⁊ negligit. deniq̇ inimicꝰ si inuenit i eo locū supplātat eū. Sicut enim lucerna oleo ⁊ lichino p̄pa rata lucet. sit autē per negligētiā nō acceperit oleū paulatī extinguit̄. atq̇ ita ꝯualescūt tenebre aduer sus eā. sꝫ ⁊ mus veniēs ad eā. volens nitrū eiꝰ come dere: Priusq̇ perfecte extinguat̄. nō pōt ꝓpter ca lorē ignis. Si aūt viderit ꝙ nec lumē habet nec calo rē iā retinet ignis. tūc volēs trahere nitrū eiꝰ: deijcit ipsam lucernā in terrā que si testea fuerit minuatur si autē erea a domino suo denuo reparat̄. Ita etiaz si neglexit anima paulatī. recedit ab ea spiritus san ctus. donec perfecte extinquatur calor eius. atq̇ ita inimicus consumit ⁊ deuorat propositum illius sed ⁊ corpus nequiter exterminat. Si autem quis per affectū quē habet in deo bonꝰ fuerit. simpliciter aūt ad negligentiam raptus fuerit. deus qui misericors

est excitat in eo mētē suā ⁊ memoriā penarū.q̄ in futuro seculo peccatoribus p̄parātur.⁊ curet vt sobrꝰ sit.⁊ custodiat se de cetero cū magna cautela vsq̧ ad tēpus visitationis sue. Venit quidā senex ad aliū senem ⁊ cū loqueretur.vnus ex eis dixit. Ego iā mortuus sum huic seculo. Alter vero dixit. Ne confidas in temetipso.donec exeas de corpore. Nā si de te dicis.q: mortuꝰ sis:sathanas mortuꝰ nō ē. ¶ Dixit quidā senex debet monachus quotidie mane ⁊ sero cogitare in semetipso:quid fecit eorū q̄ vult deꝰ ⁊ q̄d nō fecit ita tractās omnē vitā suā penitētiā agēdo. monachus eē poterit. Sic eñ abbas arsenius vixit ¶ Dixit quidā senex. Qui si thesaurū vel argentū perdiderit pōt inuenire.qḋ perdidit.qui aūt tēpus perdiderit.nō pōt iuenire.q: tēpus irreparabiliter trāsit. ¶ Dixit senex. Sicut miles ⁊ venator pficiscētes ad propositū sibi laborē nō cogitāt vt vulneretur aliquis.an illesus permaneat.sȝ vnusquisq̧ pro se solo certat ita oportet ⁊ monachū eē. ¶ Dixit senex. Sicut nemo pōt ledere eū qui ad latꝰ ē iperatoris. ita neq̧ sathanas nobis potest aliq̄d nocere si anima nostra adheserit deo. Scriptū est enī: Appropinquate mihi.⁊ ego appropinquabo vobis. Sed quia frequēter extolimur facile rapit inimicꝰ miserā animā nostrā in ignominiā passionis. Frater quidam dixit seni cuidaȝ.nihil pugne video in corde meo. Et dixit ei senex. Tu sic es velut quadrigemina porta.vt quicunq̧ voluerit intret ⁊ quicunq̧ voluerit exeat ⁊ nō intelligis que agātur. Nā si haberes ianuā ⁊ claederes eā nec permitteres intrare per eā cogitationes malas.tunc videres stātes foris.⁊ pugnātes aduersum te. Dicebant de quodā sene:q: quando ei cogitationes sue dicebant.dimitte hodie.⁊ crastino penitere.contradicebat eis ille dicēs. Non sed hodie penitētiā agam.crastino autē fiat voluntas domini ¶ Dixit senex. Nisi exterior homo noster sobrie incesserit.impossibile ē custodire iteriorē. ¶ Dicebat senex.q: tres sunt virtutes sathane.q: precedūt vniuersa peccata. Prima ē obliuio peccatorū. Scḋa negligētia. Tertia cōcupiscētia:eteniȝ si obliuio venerit generat negligētiā.de negligētia cōcupiscētia nascit de cōcupiscētia vero corruet homo. Si eñ ita est sobria mēs vt obliuionē fugiat.ad negligētiā nō venit ⁊ si neglexerit ⁊ ɔcupiscētiā nō receperit nūq̄ cadet opitulāte gratia christi. ¶ Dixit q̄dā senex. Taciturnitati operaȝ da. ⁊ nihil cogites vane.⁊ meditationi tue intēde.siue quiescens.siue surgēs cuȝ timore dei et hec faciens non timebis malignorum impetus. ¶ Dixit senex cuidā fratri. dyabolus est inimicus: et tu domus. Inimicus ergo non cessat iactare sup te quicquid sordidum inuenerit effundens in te vniuersas immundicias.tuum est autem non negligere vt proiicias foras que ille iactauerit. Nam si neglexeris.replebitur tibi tua domus sordibꝰ.⁊ nequaq̄ valebis intrare in eam. Sed ab initio que ille iactauerit .tu eiice paulatim.⁊ manebit domꝰ tua mūda per gratiam christi. ¶ Dixit quidam senum Quando cooperiūt oculi animalis:tūc circuiuit ad molendū finaūt discooperto habuerit oculos:nō ambulat in circuitu mole. Sic ⁊ diabolus si occurrerit operire oculos hominis i oī pctō humiliat eū q̄ si v̄o fuerit oculi eiꝰ aperti facilꝰ pōt fugere ab eo. ¶ Dicebāt senex. Qui i mōte abbatis Anthonij sedebāt septē custodes tpe dactilorū:et quibꝰ vnꝰ abigebat ab eis volucres. Erat autē ibi senex:q̄ in die qua eū dactilorū custodia ɔtingebat:clamabat dicēs. Discedite de intro male cogitationes deforis aues. ¶ Frater q̄dā in cellis ifundebat palmulas suas. Et cū sedisset facere plectas dixit ei cogitatio sua:vt iret ad quendā senē visitare eū. Et iterū cogitās i semetipō:dicebat post paucos dies vadā. Et rursus dicebat ei cogitatus suꝰ. Si iter hec moriet:q̄d facies. Sȝ vadā mō: vt loquar ei p̄pter estiuū tēpꝰ. Iterū aūt cogitauit dicēs. Sȝ cū incido scirpū ad mattas fit tēpus. Et rursus dixit. Extēdo palmulas istas:⁊ tūc vado rursus dixit in semetipso.sed hodie bonū aerem facit ⁊ surgēs reliquit palmas infusas ⁊ tollens melotē suā ibat.erat aūt senex q̄dā vicinꝰ ei vir puidꝰ:q̄ cū vidisset eū i impetu ambulātē clamauit dicēs. Captiue captiue:vbi curris. Veni huc ad me q̄ cū venisset dixit ei senex.reuertere i cellā tuā. Ille autem frater narrauit ei fluctꝰ q̄s ptulerat in cogitationibꝰ suis ⁊ reuersus ē i cellā suā. Et cū igressus fuisset i cā:prostrauit se ⁊ penitētiā egit. hoc aūt facto voce magna subito demones exclamauerūt dicētes. Vicisti nos monache:vicisti nos. Et facta est matta eiꝰ sup quā iacebat velut ab igne estuata.demones autē euanuerunt velut fumus: ⁊ exterminati sunt:sicq̧ frater ille didicit versutias eorū. ¶ Dicebāt d̄ quodā sene q̄ moriebaṫ i scithia ⁊ circūdederūt frēs lectuluȝ eiꝰ .⁊ vestierūt eū ⁊ ceperūt flere. Ille aūt aperuit oculos suos ⁊ risit:⁊ adiecit iterū ridere:hoc aūt factū ē tertio:qḋ cū viderēt frēs:iterrogauerūt eū dicētes Dic nobis abba q̄re nobis flētibus tu rides. Et dixit eis. Prio risi:q: vos timetis mortē. Scḋo risi: q: nō estis parati. Tertio aūt risi q: ex labore ad requieȝ vado:⁊ vos ploratis. Hoc āt cū dixisset.statī vt pote mortuꝰ reclusit oculos senex. ¶ Venit aliq̄n frater manēs i cella ad vnū de patribꝰ:⁊ dixit ei. Quia cogitatōe sua affligeretur. Et respōdit ei senex. Tu piecisti i terra ferramētū magnū:qḋ ē timor dei:⁊ accepisti in manu tenere arundineam virgam que sunt cogitationes male.accipe ergo tibi magis ignē quod est timor dei:⁊ quādo appropinquat tibi cogitatio mala velut calamus igne timoris dei comburetur neq̧ enim preualet malicia aduersus eos qui habēt timorem dei. Dixit quidam patrum : Nisi prius odio habueris:non potes diligere. Nisi ergo oderis peccatum:non facies iusticiam:sicut scriptuȝ est Declina a malo ⁊ fac bonum. Verūtamē in omnibꝰ his propositum animi vbiq̧ requiritur. Adaȝ enim in paradiso consistens preuaricatus est mandatum dei. Iob autem in stercore sedens custodiuit. Vnde constat:q: propositū bonum querit deus ab homine:vt semper timeat eum.

¶ Explicit liber de eo. quia opꝫ sobrie viuere.

¶ Incipit liber de eo vt sine intermissione oretur.

Icebāt de abbate Arsenio q: a vespere sabbati lucescente dñica relinquebat post se solē: ꝛ exten debat manus suas ad celū orās donec mane dñico sol illustraret accedēs faciē ei⁹: ꝛ sic residebat ¶ Interrogauerūt frēs abbatē agathonē dicētes. Pater q̄ virtutū in ꝯuersatione plus habet laboris. ꝛ dixit eis. Ignoscite mihi: q: puto nō esse aliū laborē tales: q̄ orare deum. Duꝫ eñ voluerit hō orare deū suū semper inimici demones festināt interrūpere orōnē ei⁹ sciētes q: ex nulla re impediunt: nisi p orōnē fusam ad deū: si quidē omnē aliū laborē q̄ hō in ꝯuersatione religiosa positus assumpserit: q̄uis instāter ꝛ tolerāter agat: hꝫ tamen ꝛ possidet aliquā requiem: oratio aūt vsq; ad vltimā exalationē: opus est vt habeat magnū certamē. ¶ Narrauit abbas Dulas qui fuit discipulus abbatis Bisarionis dicēs. Veni aliqñ in cellā abbatis mei: ꝛ inueni eū stanteꝫ ad orationē: ꝛ manus ei⁹ erant extēse in celū. Permāsit aūt hoc faciēs iugiter quattuordeciꝫ dies: ꝛ post hec vocauit me ꝛ dixit. Sequere me. Et exeuntes perreximus in heremū: ꝛ eū sitirē dixi ei. Abba sitio. Ille aūt tollens melotem discessit a me quāt⁹ est iactus lapidis: ꝛ facta oratione attulit eā plenā aqua ꝛ bibi. Tunc preximus in ciuitatem Lyco: et venim⁹ ad abbatē Iohānēꝫ: ꝛ salutātes euꝫ fecim⁹ orationē. Deinde sedētes cepit loqui abbas Bisarion de visione quā viderat: q: exiuit inq̄d p̄ceptū a dño vt destruantur templa ꝛ factum est sic: ꝛ destructa sunt. ¶ Dixit abbas Euagrius. Si deficis animo: ora. Scriptum est enim: ora cum timore tremore ꝛ labore. sobrie ꝛ vigilanter. Itaq; oportet nos semp orare maxime propter malignos ꝛ nequitias vagantes: ꝛ inuisibiles inimicos nostros: qui nos precipue in hoc impedire nitunt. ¶ Dixit iterum Quādo cogitatio cōtraria in cor venerit: noli alia pro alijs in oratione querere: sed aduersus eaꝫ que te impugnat: gladium lacrymarū exacue. ¶ Mādatum est sancte memorie Epyphanio episcopo cyprio ab abbate monasterij sui: quod habuit in palestina: q: orationibus tuis non neglexinus regulam: sed cum sollicitudine tertiā: sextaꝫ: ꝛ nonā atq; vesperam celebramus. Ille autē reprehendēs eum mandauit ei. Constat vos vacare ab oratione ceteris horis: cum aūt qui vere est monachus: opꝫ sine intermissione orare: aut certe psallere in corde suo ¶ Dixit Abbas Esaias: Quia presbyter pelusij cū fierent agape atq; fratres in ecclesia comederēt et loquerent sibijnuicē: increpans eos dixerit. Tacete fratres. Ego enim scio fratrē manducātē vobiscum: ꝛ oratio eius ascendit in conspectu dei velut ... Venit abbas Loth ad abbatē ioseph: et dixit ei. Abba sm virtutē meā facio modicā regulā: et paruum ieiuniū: et orationē: meditationē et quietē ꝛ sꝫ virtutē meam studeo purgare cogitationes meas. Quid ergo debeo decetero facere surgēs ergo senex expandit manus suas in celum. et facti sunt digiti eius velut decē lampades ignis. Et dixit ei. Si vis effici totus sicut ignis sic age. ¶ Venerunt aliqñ ad abbatē Luciū in hemato monachi quidā: q dicebant euschiti. Hoc est orātes: ꝛ interrogauit eos senex dicens. Qd est opus manuū vestrarū: et illi dixerunt. Non cōtingimus aliqd opus manuum: sed sicut ait apostolus: sine intermissiōe oramus. Dixit eis senex. Et nō māducatis. Illi aūt dixerunt ei. Et māducam⁹. ꝛ dixit eis. Et qñ māducatis: quis pro vobis orat. Et iterum interrogauit eos dicēs. Nō dormitiꝫ: At illi dixerūt. Dormim⁹ ꝛ dixit senex. Et cū dormitiꝫ qs p vobꝫ orat. et nō inuenerūt q̇d ad hec rñderēt ei ꝛ dixit eis. Ignoscite mihi fratres: q: ecce nō faciꝫ sicut dicitis. Ego aūt ostēdā vobꝫ: q: operās manibus meis sine intermissione oro. Sedeo eñ iuuāte deo infundēs mihi paucas palmulas: et facio ex eis plectā et dico. Miserere mei de⁹ sm magnā misericordiā tuā. et sm multitudinē miserationuꝫ tuarū dele iniq̄tatē meā: et dixit eis. Oratio: est an non. Et dixerunt ei: ēt. Et ille dixit. Quādo permāsero tota die laborās et orās corde vel ore: facio plus minus sedecim nūmos: et pono ex eis ad hostium duos ex residuo manduco: et q̇ acceperit illos duos denarios: orat p me tpe quo ego māduco vel dormio: atq; ita p grām dei implet i me qd scriptū est: sine intermissiōe orate. ¶ Interrogauerūt quidā abbatē Macharium dicētē. Quō debem⁹ orare et dixit eis senex. Nō op⁹ est multū loqui in oratione: sꝫ extēdere man⁹ frequēter: et dicere Dñe sicut tu vis: ꝛ sicut tu scis miserere mei. Si aūt instat bellū i aio dicite. dñe adiuua me: ꝛ q: ipse scit q̄ expedit. facit miaꝫ nobiscū. ¶ Dicebāt de abbate Sysoy: q: nisi cito deponeret man⁹ suas qñ stabat ad orationē: rapiebat mēs eius i supiora. Si g cōtigebat cū eo aliquē fratrē orare. Festinabat cito deponere man⁹ ne raperet mēs ei⁹ ꝛ moraret. ¶ Dicebat aliqs senex. Quia assidua orō corrigit mētem. ¶ Dicebat q̇dā patrū: q: sicut impossibile est: vt videat quis i aqua turbida faciē suā sic et aīa: nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis: ꝯtēplatiue nō pōt orare deū. ¶ Venit quidam senex aliqñ in mōtē Syna. Et cū exiret inde occurrit ei frater in via: ꝛ ingemescens: dicebat seni illi. Affligimur abba propter siccitatē. Quia nobis nō pluit. Et dixit ei senex. Quare nō oratis ꝛ rogatis deum. At ille dixit. Et orōnē facim⁹ ꝛ dep̄camur assidue deū ꝛ nō pluit Et ait senex. Credo q: nō oratis attēti⁹. vis aūt scire q: ita est Veni sticm⁹ pariter ad orōnē. Et extēdēs in celū man⁹ orauit: ꝛ statim pluuia descendit. Qd cū vidisset frater ille timuit ꝛ pcidēs adorauit eū. Statiꝫ aūt senex fugit illinc. Narrauerunt fratres dicētes. Quia venim⁹ aliquādo ad quosdam senes: ꝛ cum ex more facta esset oratio: salutantes

ducē sedim⁹. Et postꝙ locuti sumus: cum discede remus: poposcimus vt rursus fieret oratio. dixeret aūt vnus illoꝝ senioꝝum ad nos quid est. Nonne orastis. Et nos diximus etiā. Sꝫ quādo intrauim⁹ pater: tunc est facta oratio. ꝛ ex illa horaVsꝙ modo locuti sumus. Et ille dixit. Ignoscite mihi fratres ꝙ vobiscum sedens quidā senex et loquēs centū et tres orōnes fecit. Hoc cum dixisset facta oratione dimiserunt nos.

¶ Explicit liber de eoꝝ sine intermissione debeat orari.

¶ Incipit liber de hospitalitate ꝛ misericordia.

Descenderunt aliqñ quidā patruꝫ ad abbateꝫ Ioseph in panepho vt interrogarent eū de susceptione fratrum. qui superueniunt ad eos si deberēt sibi relaxare abstinentiā cū ipsis ꝛ cōgaudere cum eis. Et priusꝙ interrogarent eum dixit senex discipulo suo. Cōsidera qđ facio hodie ꝛ expecta: ꝛ posuit duo sedilia et scirpo in fasciculis ligata vnū ad dexterā suā: ꝛ vnuꝫ ad sinistrā: ꝛ dixit. Sedete. Et intrauit in cellā suā ꝛ vestiuit se res vetustas ꝛ exiens processit in medium illoꝝum. Et iterū intrauit ꝛ vestiuit se rescellis suis quib⁹ prius indut⁹ fuerat: ꝛ egressus iteruꝫ sedit in medio eoꝝ: Illi aūt stupētes de eo qđ fecerat senex interrogauerūt eūꝙ qđ hoc esset ꝙ ait eis: ne considerastis. ꝛ dixerunt ē. ꝛ dixit eis vidistis quid feci: qui dixerūt. ē. ꝛ ille dixit Ne mutatus sunt ego ppter cōtumeliosam vestē. Et dixerūt. Nō. Dixit. iterū senex. Ne lesus sunt de meliori veste. ꝛ responderunt: Nō. ꝛ ille dixit. Sicut ego ipse sum i vtrisꝙ et sicut priori veste mutatus non sum nec sequenti lesus: ita debem⁹ in fratrū susceptiōe facere sicut in euāgelio sctō dñs loquit. date inquit ꝗ sunt cesarꝭ cesari. ꝛ ꝗ sunt dei deo. Qñ ḡ est pñtia fratrus. cum gaudio debemus suscipere eos. qñ vero soli sumus opus habemus lugere. Illi aūt audiētes admirati sunt ꝙ ea que in corde eoꝝ erant vt interrogarent prius agnouit: ꝛ glorificauerunt deus. ¶ Dixit abbas Cassianus. Quia venim⁹ a palestina in egyptū ad quēdā patrē: ꝛ cū hospitalitatē nobis impēdisset: interrogauim⁹ eū: quare tpe susceptiōis fratrū regulā non custodiret ieiunij: sicut in palestina fit. Et rñdit. Ieiuniū semp mecū est. Vos aūt nō semp mecū tenere possum Et ieiunium quidē ꝙuis vtile ꝛ necessaria res sit: in nostra volūtate est charitatis aūt plenitudinē lex dei exigit a nobis. Unde suscipiēs vos in xpo debeo exhibere ꝙ charitatꝭ sunt cū oi sollicitudine. cū aūt dimisero vos regulā ieiunij pñt recuꝑare: q: ñ nō pñt filij spōsi ieiunare ꝙdiu cū illis ē spōsus: cū aūt eis ablat⁹ fuerit spōsus: tūc ex sua potestate ieiunabunt. Dixit iterū qui supra. Quia venimus ad alium senē. et fecit nos gustare: ꝛ hortabat nos iā satiatos adhuc sumere cibū. Et cum dixissem ꝙ iā nō possum. Ille respondit. Ego hodie superuenietibus fratribus sexies mēsam posui ꝛ oñ singulos hortor: etiā ego sexies māducaui et adhuc esurio: tu vero semel māducās ita satiat⁹ es vt iā māducare nō possis. ¶ Datū est aliqñ māda tum in scithia: vt ieiunarēt illa hebdomada ꝛ facerent pascha. Contigit aūt vt i ipsa hebdomada venirēt ab abbatē Moysen fratres quidā ab egypto et fecit eis pulmētū. Et cum vidissent vicini fumuꝫ dixerūt clericis ecclesie ꝙ illic erāt. Ecce moyses soluit mādatum: ꝛ coxit apud se pulmētum. Illi auteꝫ dixerunt. Qñ venerit loquemur ei et nos. Facto auteꝫ sabbato vidētes clerici magnā cōuersationē abbatis moysi dixit ei corā omni plebe. O abba moyses mādatum quidem hominū soluisti: sed dei mandata fortiter alligasti. ¶ Frater quidā venit ad abbatem Pastorem in scda hebdomada quadragesime: ꝛ dicēs ei cogitatiōes suas atꝙ in eius rñsione inueniens requiē dixit ei. In modico impediri habui ne venirē ad te hodie: ꝛ dixit ei senex: quare et ille dixit. Metuebā vt ppter quadragesimā nō mihi apperiret. Et rñdit ei abbas pastor. Nos nō didicimus ianuā ligneā claudere sed magis lingue sanuam cupimus clausam habere. ¶ Frater quidam dixit abbati pastori. Si dedero fratri meo modicū panis aut aliquid aliud demones polluunt illud vt videatur ad placēdum hominibus fieri. Dixit ei senex Si ad placēdum hoibus fiat tale opus: nos tū debemus fratribus prebere qđ egēt. Dixit aūt ei ꝛ parabolā talē. Duo hoies erāt agricole habitātes in vna ciuitate: et vnus ex eis seminās collegit pauca et sordida. Ali⁹ negligēs seminare oino nihil colligit. Si ero fiat fames: quis duoꝝ potest euadere Et respondit frater. Ille qui fecit: ꝙuis parū atꝙ modicum. Et dixit ei senex. Ita et nos seminemus pauca (ꝛ si inuida) ne famis tpe moriamur. ¶ Frater quidā venit ad quēdam solitarium et cū ab eo egrederetur dixit. Ignosce mihi abba ꝙ impediui regulam tuam. Ille respōdit: et dixit ei. Mea regula est vt recipiā te in hospitalitatem. et cum pace dimittā. ¶ Solitarius quidā habitabat nō longe a congregatione fratrum: operationes faciens plurimas. Contigit aūt quosdā venire ad monasterium illud: vbi cōgregatio erat: et pgentes ad solitarium illum fecerūt eū extra horā māducare. Postea vero dixerunt ei fratres. Non cōtristeris abbas. Et ille respondit eis. Mea tristicia est si fecero pprīam voluntatem. ¶ Dicebāt de quodā sene in Syria: quia iuxta viā heremi habitabat ꝛ hoc erat opus eius vt quacūꝙ hora veniret monachus de heremo cū fiducia faciebat eū reficere. Venit ergo aliqñ vnus solitarius: ꝙ ille petebat ab eo vt gustaret. Qui cū nolet gustare dicēs. Ego ieiuniū nō violabo: cōtristatus senex dixit ei ne pretereas puerum tuum obsecro neꝙ despicias: sed veni oremus. Ecce eū arbor est hic que cū nostrum orāti et genu curuāti inclinata fuerit: ipsum sequamur. Curuauit ille solitar-

genu in oratione et nihil factuꝫ est. Flexit autē senex ille qui eum susceperat genu ⁊ statim curuata est: et arbor illa cum ipso. Quod cū vidissent gauisi sunt ⁊ gratias egerūt deo semꝑ mirabilia facienti. ¶ Venerunt aliqñ duo fratres ad quēdā senē. Cōsuetudo autē erat seni nō mādūcare quotidie. Qui cum vidisset fratres gaudēs suscepit eos: et dixit. Ieiunium suā mercedē hꝫ. ¶ Et iterū. Qui mādūcat ꝓpter charitatē: deo mādata implet: quī volūtatē ꝓpriam derelinquit: ⁊ mādatum implebit reficiēs fratres. ¶ Erat quidā senī in egypto habitās in deserto loco. Erat etiā alter longe ab eo manicheus: et hic erat presbyter ex his quos ipsi vocāt presbyteros. qui cuꝫ vellet ꝑgere ad eiusdē erroris hoīem cōprehēdit eum nox in loco illo quo erat vir ille sanctus ⁊ orthodoxus: ⁊ anxiebaẗ volēs pulsare vt maneret apud eum. Sciebat eñ q cognosceret ꝙ esset manicheus: ⁊ reuocabaẗ a cogitatione sua: ne forte nō acquiesceret suscipere eum. Cōpulsus autē necessitate pulsauit ⁊ aperiens ei senex ⁊ cognoscēs eum suscepit eū cū hylaritate et coegit eum orare: ⁊ reficiens eum collocauit vbi dormiret. Manicheus autem cogitās in se nocte mirabaẗ dicēs. Quō nullaꝫ suspitionē habuit de me. Uere iste seruꝰ dei est. Et surgēs mane cecidit ad pedes eiꝰ dicēs. Ab hodie orthodoxus suꝫ ⁊ nō recedā a te. Et deinceps ꝑmāsit cum eo. ¶ Monachus quidā thebeꝰ accepit gratiam ministerij a deo: vt singulis indigētibus ministraret qō necessarium esset. Contigit autē aliqñ in quodā vico vt faceret agapē: et ecce mulier quedam venit ad eum vt acciperet: ⁊ hec erat vestita vetustissimis rebus. Quā cum vidisset ita vetustis rebꝰ indutaꝫ: impleuit manum vt daret ei multum. Clausa est autē manus: ⁊ leuauit paruꝫ. Alia vo venit ad eum vestita bene: ⁊ vidēs vestes eiꝰ: misit manuꝫ vt daret ei parum: ⁊ aperta est manus eius. ⁊ leuauit multum. Et reqsiuit de vtrisqꝫ mulieribꝰ illis: ⁊ cognouit q illa q̄ bonis vestibus vtebaẗ de honestis mulieribus ad paupertatē venerat ⁊ q ꝓ opinione natalium suoꝝ bonis fuerat rebus induta: illa vero alia accipiēdi causa vestierat se vetustis. ¶ Monachus quidā erat q̄ habuit fratrē secularē pauperculum: et quicqd laborabat: prestabat ei: sed q̄to illi ꝑstabat: plus tāto ille pauperior fiebat. Pergēs autem monachus ille indicauit hec seni cuidā. Senex autē dixit ei. Si me vis audire vltra nihil prebe ei: sed dic illi. Frater qñ habui dedi tibi: tu ergo modo labora. ⁊ ex eo qō laboraueris: prebe mihi: ⁊ quicqd tibi attulerit accipe ab eo: ⁊ vbi scis peregrinuꝫ aut senē pauperē da illi: ⁊ roga eos vt orent pro eo. Ille autē frater hec audiēs fecit ita: ⁊ veniēti ad se fratri illi seculari locutus est quēadmodū dixerat senex: et discessit tristis: et ecce prima die tollēs de horto minuta olera attulit ei. Accipiēs autē frater eiꝰ dedit senibus: ⁊ rogauit eos vt orarent pro eo. Qui cum accepisset benedictionē: reuersus est in domum suā. Postea vero iterum attulit olera ⁊ tres panes: et accipiēs [illegible] eius: fecit sicut prius: ⁊ consecuta benedictione iterum discessit. Tertio veniens attulit multas expēsas: ⁊ vinum et pisces. Quod cum vidisset frater eius miratus est: ⁊ vocauit pauperes ⁊ refecit eos. Dixit autē illi seculari fratri suo. Ne opꝰ habeas aliquātos panes? Et ille dixit. Non domine quoniaꝫ quādo accipiebā aliqd a te: velut ignis intrauit in domū meam ⁊ cōsumebat illud: nunc autem quādo a te nihil accipio superabundo: ⁊ deus benedixit mihi. Pergens autē frater indicauit hec omnia que facta fuerant illi seni. Et dixit ei senex. Nescis quia res monachorum ignis est: ⁊ vbicunqꝫ ingreditur cōsumit. Hoc autem vtile est fratri tuo: vt de labore suo misereatur et orationem a sanctis viris accipiat: ⁊ ita benedictionem consequēs multiplicabitur labor eius. ¶ Dicebat quidā senum. Quia quidā faciebat multa bona frequenter ⁊ diabolus immittebat ei scrupulositatem in animum de paruis rebus: vt aliorum oīm que faciebat mercedē amitteret. Sedēte eñ me aliquādo in oxirinco: iuxta quēdā presbyterum: qui faciebat multas elemosynas: venit mulier quedā vidua postulās ab eo modicum tritici: ⁊ dixit ei. Uade ⁊ affer modium ⁊ mēsura tibi. Illa autem mensurās modium ipsiuꝫ ad maius dixit ei. Maius est. Et fecit verecūdiā vidue illi. Cum vero discessisset vidua illa: dixi ego ad presbyterum. Mutuasti vidue isti hoc triticum: aut qd? Et ille dixit. Non. Sed donaui ei. ego autem dixi. Ergo si totum gratis dedisti: quomodo in modico sic scrupulosus esse voluisti: et verecūdiā fecisti mulieri. ¶ Senex quidā cū alio vno fratre habebat cōmunem vitam: erat aūt ille senex misericors. Contigit aūt vt fieret fames: ⁊ ceperūt quidā venire ad hospitium eius vt acciperent agapem. Senex vero omnibus veniētibus ministrabat panem. Uidens autem frater qō fiebat: dixit seni. Da mihi parteꝫ meā de panibus: ⁊ qō vis ꝑte tua fac. Senex autem diuisit panes: ⁊ faciebat more solito elemosynaꝫ de parte sua. Multi autēꝫ cōcurrebāt ad senem audiētes ꝙ oībus daret. Uidēs aūt deus ꝓpositum voluntatis eius benedixit panes. Frater autem ille q̄ acceperat parteꝫ suam et nulli dabat: cōsumpsit panes suos: et dixit seni. Quī modicum qō adhuc habeo de panibus meis abba suscipe me ad cōem vitam. Et dixit ei senex. Quomodo vis facio. Et ceperunt iterū simul esse ⁊ cōiter viuere. Facta autem iterū abundātia victualium: veniebāt iterū indigentes vt acciperent agapē. Cōtigit aūt vna die vt intraret frater ille et videret quō deficerēt panes. Uenit aūte pauper postulās agapem. Senex aūt dixit fratri illi da ei panē: et dixit. Iam nō habeo pater: ⁊ dixit ei senex. Intra ⁊ quere. Ingressus autem frater: attendit ⁊ vidit repositiones in quibus panes haberi solent repletas panibus. Quod cum vidisset timuit et tollens dedit pauperi: atqꝫ ita cognoscēs fidem ⁊ virtutem senis glorificauit deum.

¶ Explicit de hospitalitate ⁊ misericordia.

¶ Incipit liber de obedientia.

Beate memorie abbas arseniꝰ di
xit aliquādo abbati alexandro.
Quādo perextēderis palmulas
tuas tunc veni vt gustemus. Si
autē aliqui peregrini superuene-
rint comede cum eis. Abbas er-
go Alexāder leuius ꝛ modestiꝰ
operabatur. et cum facta fuisset
hora mānducādi superat ei adhuc de palmulis suis.
Volens aūt custodire sermonē senis: sustinuit do-
nec explicaret palmulas. ¶ Abbas aūt arsenius cū
videret q꜡ tardaret gustauit existimās: q꜡ forte per-
egrini ei superuenerint: ꝛ cū eis gustauerit. ¶ Abbas
autem Alexāder posteaꝗ̄ explicuit vespere perrexit
ad abbatē Arseniū: et dixit ei abbas Arseniꝰ. Per-
egrinos aliquos habuisti. et dixit. Non ꝛ ille dixit.
Quare ergo nō venisti: ꝛ rn̄dit. q꜡ dixisti mihi quan
do defecerint palme tūc veni: ego aūt habui sermo-
nem tuū in aio ꝛ nō veni: q꜡ vsq꜡ ad hāc horā nō est
cōsummatū opꝰ: ꝛ admiratꝰ est senex scrupulositatē
obediētie eiꝰ. Et dixit ei. Citiꝰ disiungere ab opere
tuo: vt ꝛ ministeriū psallēdi facias: ꝛ aquā tibi adue
here cōcurras alioquin citiꝰ piclitabit corpus tuū.
¶ Venit abbas Abraā ad abbatē Aren: ꝛ dū sede-
rent simul superuenit quidā frater ꝛ dixit abbati Arē
Dic mihi quid faciā vt saluari possim. Et dixit ei se
nex. Vade ꝛ toto anno isto vespere mānduca panem
et salē: ꝛ veni ꝛ iterū loquar tibi: q̇ pergēs fecit ita.
Cōpleto aūt anno venit iterū frater ille ad abbatē
Aren. Cōtigit aūt vt rursus apud eū inueniret ab-
bas Abraā: ꝛ dixit iterū senex illi fratri. Vade ꝛ ieiu
na isto anno ꝛ post biduū mānduca: cū ꝟo discessisset
dixit abbas Abraā ad abbatē Aren: quare oibꝰ fra-
tribus leue iugū imponis: istū vero fratrē graui sar
cina onerasti. Et dixit ei senex. Alij fratres quomō
veniūt q̄rere: ita ꝛ discedūt: hic ꝟo q꜡ ꝑpter deū ve-
nit audire verbū: operariꝰ aūt magnꝰ eit: ꝛ q̇cq̇d ei di
xero: cū oī sollicitudine facit: ꝑpterea et ego loquor
ei ꝟbū dei. ¶ Narrauerūt de abbate Johāne bre-
uis stature q꜡ perexit aliqn̄ ad quēdā senē thebeum
genere cōmorātē in scithia q̇ sedebat i heremo. Tol
lens aliqn̄ abbas eiꝰ lignū siccū plātauit ꝛ dixit ei.
Per singlos dies mitte ei ad pedē eiꝰ lagenā aque
donec fructū faciat. Erat eñ longe ab eis aqua: vt
a sero ꝑgeret: ꝛ mane rediret. Post tres aūt annos
viruit lignū illō ꝛ fecit fructū. Sumēs aūt ex fructu
eiꝰ senex attulit ad ecclesiā ꝛ dixit fratribꝰ. Accipite
et mānduate de obediētie fructu. ¶ Dicebāt de Jo
hāne q̇ fuit abbatis Pauli discipulus: q꜡ magne obe
dientie fuerit. Erat aūt in quodā loco nemoroso: ꝛ
habitauit in eo leena pessima. Vidēs aūt circa ipm
locū senex stercora leene ipsius: dixit Johāni. Vade
et affer stercora illa. et ille dixit ei. Et q̇d facio abba
ꝑpter leenā illā. Senex aūt subridēs dixit ei. Si ve
nerit cōtra te liga eā ꝛ affer huc. perrexit ergo fra-
ter illuc vespe: ꝛ ecce, venit leena sup ipm. Ille aūt sm
verbū senis impetū fecit sup eā: vt teneret eā. Fugit
aūt leena: ꝛ seq̄bat eā ille dicēs. Expecta q꜡ abbas
meus dixit vt ligē te: ꝛ tenēs eā alligauit. Senex au
tē expectādo eū diutius sedebat ꝛ tribulatione af-
fligebat magna. Et ecce tarde venit. et habebat le-
enam illā ligatā. Quod cum venisset senex admiratꝰ
est. Volēs aūt humiliare illū cecidit eū ꝛ dixit. Stul
te: canē fatuū adduxisti mihi. Soluit autē eā statim
senex ꝛ dimisit redire ad locū suum. ¶ Dicebāt de
abbate Siluano: q꜡ habuerit in scithia discipulum
noie Marcum: et hic fuerit magne obediētie quin-
q꜡ etiā scriptor antiquariꝰ erat. Diligebat aūt eum
senex ꝑpter obediētiā suā: habebat etiā alios vnde
cim discipulos: q̇ cōtristabātur q꜡ diligeret eū plus
eis. Quod cū audissent vicini senes q꜡ plus eū cete-
ris discipulis suis diligeret: moleste tulerunt. Vna
autē dierū venerūt ad eū. Quos assumēs secum ab
bas Siluanus egressus est de cella sua et cepit sin-
gulorum suorum cellas pulsare dicēs. Frater veni: q꜡ opꝰ
te habeo. Et vnus ex eis nō est mox secutꝰ eū. Ve-
nit aūt ad cellā Marci: ꝛ pulsauit dicēs Marce. Il
le autē cū audisset vocē eiꝰ: statim exiuit foras: ꝛ mi
sit eum ad quodā ministerium. Abbas ergo Silua-
nus dixit senibꝰ. Vbi sunt ceteri fratres. Et ingres
sus est in cellā Marci et inuenit quaternionē quem
eadē hora inchoauerat in quo litterā o faciebat: et
audita voce senis nō fixit nec gyrauit calamū vltra
vt impleret ꝛ cōcluderet litterā quā in manu habe-
bat. Et dixerūt senes. Vere abba: quē tu diligis et
nos diligimus. q̇m et deus diligit eū. ¶ Venit ali-
quādo supradicti marci mater vt videret eū: ꝛ habe
bat secū plurimū obsequiū. Ad quē cū exisset senex
dixit ei illa. Abba: dic filio meo vt exeat ad me vt vi-
deā eū. Ingrediens aūt senex dixit marco. Egrede
re vt videat te mater tua. Ille aūt vestitus erat cō-
cio: ꝛ recōsuto pāno: ꝛ caput ꝛ facies eius tincta fu
mo et fuligine coquine erat. Qui ꝑpter abbatis obe
dientiā egressus est q̇dē: sed clausit oculos: ꝛ ita sa-
lutauit matrē suā: ꝛ eos q̇ venerāt cū ea dicēs. Sani
estote: et nemo ex eis nec mater sua eū cognouit: q꜡
ipse eēt q̄ iterū misit ad senē dicēs. Abba mitte filiū
meū vt videā eū ꝛ dixit marco. Nōne tibi dixi egre-
dere vt videat te mater tua. Et dixit ei Marcus.
Egressus sum iuxta verbū tuū pater. Veruītn̄ rogo
te ne mihi vltra dicas vt exeā: ne inobediēs tibi vi-
dear eē: egressus aūt senex dixit matri eiꝰ. Ipse est q̇
exiuit ad vos ꝛ salutauit vos dicēs. Sani estote: et
cōsolatꝰ est eā senex ꝛ eā discedere fecit. ¶ Venerūt
aliqn̄ quattuor fratres de scithia ad abbatē pambo
vestiti pelliceis tunicis: ꝛ indicauit vnusquisq꜡ eorum
virtutē alteriꝰ. Nō ꝑsenti eo de quo loq̄bat. Vnus
nāq꜡ ex eis ieiunauit multū: alter ꝟo nihil posside-
bat: tertiꝰ autē habebat plurimā charitatē. de quar
to vero dicebant: q꜡ vigintiduos annos haberet in
obedientia permanēs senioris. Respondit autem
eis abbas Pambo dicens. Dico vobis quia istius
virtus maior est q̄ ceterorum: quia vnusquisq꜡ ve-
strum virtutem quam possidet volūtate propria re

tinuit. Hic aūt volūtatē suā ascindēs aliene se volū
tatis seruū fecit. Tales eñ veri cōfessores sunt si vs-
q ad finē ita ꝑmanserint. ¶ Uenit quidā ad abba
tem Sisoy thebeū volēs fieri monachꝰ. Et interro
gauit eū senex. Si quid haberet in seculo: ⁊ ille dixit
habeo vnū filiū ⁊ dixit ei senex. Uade iacta eū in flu
men: ⁊ tūc eris bonus monachus. Qui cum abijsset
ꝓijcere eū in flumē misit senex vnū de fratribus qui
ꝓhiberet eū. Qui cū vellet iactare puerū: dixit ei fra
ter Quiesce. Quid facis? Et ille rñdit. Abbas mihi
dixit: vt ꝓijciā eū: ⁊ dixit ei frater. Sed iterū abbas
dixit. Nō proijcias eū. Ille aūt relinquēs filiū suū
venit ad senē: ⁊ factus est ꝓbatissimus monachus.
Dicit sancta sincletice. Quia in cōgregatiōe cuilibꝫ
cōuersanti magis obedientiā ꝙ cōtinentiā ꝓponi-
mus: qm̄ cōtinētia arrogantiā hꝫ: obediētia autem
hūilitatē cōgruaꝫ pollicet. Dicit iterum que supra.
Oportet nos cū discretiōe aiam gubernare: ⁊ in cō
gregatiōe manētes: nō que nostra sunt querere: ne-
q seruire proprie volūtati: qm̄ velut exilio relegati
nostra dedimus vni fm̄ fidem patri: a rebus secu
laribꝰ alienati. Unde ergo egressi sumus: nihil vlte
rius requiramus. Illic eñ gloriā habuimꝰ illic abū
dantiam ciboꝝ: hic aūt est etiā panis ipsius inopia.
¶ Dixit abbas Iperitius. Quia ministeriū mona
chi est obediētia: quā qui possidet quicquid popo-
scerit a deo īpetrabit: ⁊ cū fiducia crucifixo astabit.
Eteñ dñs sic venit ad crucem: factus scꝫ obediens
vsq ad mortē. Dicebant senes. Quia si hꝫ quis in
aliquo fidē: ⁊ tradiderit se ei ad subiectionē nō oꝫ in
tendere in mādata dei: sed patri suo spūali oēm vo-
luntatē suā cōmittere q illi per oia obediēs nō in-
currit peccatū apud deū. ¶ Dicebāt senes: q ista
querit deꝰ a xp̄ianis: vt obediat qs diuinis scriptu-
ris: qm̄ inde accipiet loquēdoꝝ ⁊ agēdoꝝ formā vt
cōsentiat ꝓpositis ⁊ patribus orthodoxis. ¶ Fra
ter quidā de scithia vadēs ad messem applicuit ad
quēdaꝫ senē magnū: ⁊ dixit ei. Dic mihi abba quid
faciā ꝑgens ad metēdum. Rñdit ei senex. Et si tibi
dixero acqesces mihi. Rñdit ei frater. Etiā obedio
tibi Dixit ei senex. Si mihi acqescis surgēs vade et
renūcia messi huic: ⁊ veni dicā tibi qd facias. Ille āt
frater renūciauit messioni ⁊ venit ad senē. Dixit au
teꝫ ei senex. Intra cellā tuā: ⁊ fac quinquagīta dies
cōtinuos: semel comedēs in die panē cū sale ⁊ iterū
indicabo tibi aliā rē. Et fecit sic: ⁊ rursus venit ad se
nē. Senex aūt vidēs q vir operariꝰ eēt dixit ei: quō
oporteret eū esse in cella sua. Et discedēs frater in
cellā suā ꝓstrauit se ꝓnus in terrā tres dies ⁊ tres
noctes plorās in cōspectu dñi. Post hoc vero cū di
cerēt ei cogitatiōes sue exaltatꝰ es: magnꝰ factus
es ipse tēperās vitia cogitationū suaꝝ humiliter re
uocabat culpas suas in cōspectu suo dicēs ⁊ vbi sūt
oia illa peccata mea que feci? Si aūt iteꝝ in cogita-
tione eꝰ ascēdebat: q multū neglexerat de mādatꝫ
dei dicebat ⁊ ipe intra se. Si exhibeo paruū seruitiū
deo meo ⁊ credo q faciet mecū miaꝫ. Hoc igit mō
[illegible] deuicisset spūs malaꝝ cogitationū appꝛuerūt ei

maligni spūs visibiliter dicētes. Turbati sumꝰ a te
et dixit eis Quare ⁊ dixerūt. Q: si te exaltamꝰ re-
curris ad hūilitatē: si vero nos te hūiliamꝰ: tu te eri
gis in altū. Dicebāt quidā senes. Q: nihil sic querit
deꝰ ab his q primitias habēt ꝯuersatiōis: ꝙ obediē
tie laborē. ¶ Senex quidā solitariꝰ: habuit quēdaꝫ
ministrū manēteꝫ in possessiōe. Contigit aūt semel
vt tardāte ministro deficerēt necessaria seni ⁊ cū tē-
pus intercessisset ⁊ nō ventrēt minister ille defecerūt
etiā q necessaria habebat senex ad victū: ⁊ qō opera
ret manibꝰ suis. Qui cū affligeret nō habēdo qō la
boraret neq vñ viueret: dixit discipulo suo vis ire
ad possessionē illā ⁊ vocare nobis ministrū q solet
afferre q opus sunt nobis ⁊ ille rñdit. Qō iubes fa-
cio Differebat aūt adhuc senex nō ꝑsumēs mittere
fratrē ⁊ cū diu sustinerēt ⁊ tribularent nō veniente
ministro dixit iteꝝ senex ad discipulū suū. Uis ire vs
q ad possessionē ⁊ adducere eū ⁊ ille rñdit. Qō vis
facio. Timebat āt discipulꝰ ille dscēdere ad possessio
nē ne scādalizaret aliūde: sꝫ ne inobediēs esset patri
suo acqeuit abire. Dixit aūt ei senex. Credo in deū
patrū meoꝝ: q ꝓteget te ab oi tēptatiōe. Et facta
orone direxit eū. Ueniēs āt frater i possessionē req
siuit vbi maneret minister ille: ⁊ iuenit hospitiū eꝰ.
Cōtigerat āt eū cū suis oibꝰ ad memoriā parentuꝫ
suoꝝ extra possessionē inueniri excepta vna filia eꝰ
quo pulsante ianuā: filia audiuit ⁊ venit ad hostiū ⁊
aperuit ei. Et cū iterrogaret eā de pr̄e suo illa hor-
tata est eū vt itraret hospitiū simul āt trahebat eū
Ille ṽo nō acqescebat itrare. Sꝫ cū diu eū cogeret
ꝑualuit eū itroducere ad se: ⁊ ꝯplexata est eū ⁊ cepit
illicitare ad cōmixtionē corporis sui. Ille āt vidēs
se trahi ad luxuriā ⁊ cogitatiōibꝰ ꝯfundi igemiscēs
clamabat ad dñꝫ dicēs dñe ꝓpter orones pr̄is mei
libera me in hora ista. Hoc cū dixisset subito inuētꝰ
est ad flumē ꝑgēs ad monasteriū: ⁊ restitutꝰ ē illesꝰ
ad abbatē suū. ¶ Duo fratres carnales venerūt ha
bitare in monasteriū qōdā ex qbus vnꝰ erat ꝓclare
ꝯtinētie alter obediētie magne. Cui dicebat pater.
Fac hō ⁊ faciebat māduca mane ⁊ māducabat ō qua
re magnā opinionē i monasterio hēbat q ita obedi
ens existabat. Pūctus est āt iuidie mucrone frater
eꝰ ille ꝯtinēs āduersꝰ eū ⁊ dixit in semetipō. Ego
ꝓbabo eū si hꝫ obediētiam. Et accedēs ad patrem
monasterij: dixit ei Mitte mecū fratrē meū vt eamꝰ
alicubi: ⁊ dimisit eos abire: ⁊ assumēs eū frater ille
abstinēs: voluit eū tēptare. Et cū venisset ad flumē
vbi erat multitudo cocodrilloꝝ: dixit ei. Descēde in
flumē ⁊ trāsi. Et ille mox descēdit. Uenerūt āt coco
drilli ⁊ lingebāt corpꝰ eꝰ i nullo ledētes eū. Qō cuꝫ
vidisset frater eꝰ dixit ei. Ascēde de flumie: ⁊ cū iter
agerēt inuenerūt corpꝰ humanum mortuuꝫ iacēs in
via. Tūc dixit abstinēs frater ad fratrē suuꝫ. Si ha-
buissemus aliquid vetustuꝫ iactaremus sup corpus
illud ⁊ rñdens frater ille obediens dixit. Magis
oremus ⁊ forsitā resurget. Et stātibus ad orationē
atq orantibus surrexit mortuus ille. Quo facto
gloriatus est ille abstinens frater: et dixit. ¶ Pro

cōtinētia mea surrexit mortuus hic. Omia aūt hec re uelauit de⁹ abbati monasterij eoꝝ ⁊ qualiter tēptauerit fratrē suū de cocodrillis: ⁊ quō suscitat⁹ fuerit mortuus. Et cū venissent i monasteriū: dixit abbas abstinēti illi. Quare ita fecisti fratri tuo. ecce tñ propter obediētiā ei⁹ surrexit mortuus ille. ¶ Alter q̇dā secularis vite habens tres filios renūciauit seculo: ⁊ venit ad monasteriū relinquēs filios suos in ciuitate. Et cū fecisset tres ānos in monasterio cepert ei cogitationes sue filios ad memoriā frequēter adducere: ⁊ cōtristabat̃ pro eis valde. Neq̧ eni dixerat abbati filios se habere. Uidēs autē abbas eū tristē dixit ei. Quid habes q̧ tristis es. Et narrauit ei q̧ tres filios haberet in ciuitate: ⁊ q̧ vellet eos ad monasteriū ei⁹ adducere. Precepit aūt abbas vt adduceret eos. Qui cū perrexisset ad ciuitatē inuenit duos ex eis iā fuisse defunctos. vnū vero solummodo remāsisse. Quē assumēs venit a monasteriū: ⁊ requirēs abbatē nō eū inuenit illic. Interrogauit aūt fratres vbi eēt abbas ⁊ illi dixerūt. Usq̧ ad pistrinum perexit. Ille vero tolēs filium suū quē adduxerat abijt in pistrinū: ⁊ vidēs eū abbas veniētē salutauit ⁊ tenēs infantē quē adduxerat āplexat⁹ est eū: ⁊ osculabat̃. Et dixit patri ei⁹. Amas eū: ⁊ ille dixit. Etiā. ⁊ rursus dixit ei. Omnino diligis eū. Et r̄ndit etiā. Hec audiēs abbas dixit ei Tolle ergo si amas eū: ⁊ mitte eū in furnū: sic mō dū ardet furn⁹ ⁊ tenēs pater filiū suū iactauit eū i furnū ardētē statimq̧ fact⁹ est furn⁹ velut ros: ex qua re acquisiuit gloriā in tp̄e illo. queādmodū Abraā patriarcha. ¶ Dixit q̇dam abbas senex. Qr frater q̇ ad obediētiā patris sp̄ualis aiaȝ dederit: maiorē mercedē h̄ȝ q̄ ille q̇ in heremo solus recesserit: Dicebat autem Quia narrauit aliq̇s patrū vidisse se quattuor ordines in celo: quoꝝ. Primus ordo erat hoim infirmorum ⁊ gratias agētiū deo. Scd̄s ordo hospitalitatem sectātium: ⁊ instāter ministrantiū in his. Terti⁹ ordo in solitudine cōuersantiū ⁊ nō vidētiū hoies: Quartus ordo eoꝝ q̇ ad obediēdū sp̄ualib⁹ patrib⁹ se subijciūt ꝑpter dn̄ȝ deū. Uidebat̃ aūt ordo obediētium torq̄ aurea ⁊ corona: ⁊ maioreȝ q̄ alij gloriā habebat. Ego aūt dixi ei q̇ mihi ostēdebat omnia hec. Quō iste ordo q̇ paruus est maiorē q̄ alij gloriā h̄ȝ: Et r̄ndēs dixit mihi. Quia q̇ hospitalitatē sectant̃ scd̄m ꝓpriā volūtatē idipsuȝ faciūt similiter ⁊ qui in heremo se obligāt arbitrio suo. de seculo recesserūt: hic aūt ordo q se ad obediētiā dedit oēs volūtates suas abijciēs pēdet ad deum ⁊ ad iussionē sp̄ualis patris: ꝓpterea ⁊ maiorē gloriā p̄ alijs h̄ȝ. Qua ꝓpter o fili bona est obediētia q̄ ꝓpter deum fit. ¶ Intendite ergo fili virtutis hui⁹ aliq̇ō ex parte vestigiū. Obedētia est sal⁹ omniū fideliū ⁊ oiȝ virtutū. Obediētia est regni celorū inuētrix. Obedientia celos aperiēs est: ⁊ hoieȝ d̄ terra eleuās. Obediētia cohabitatrix est āgeloꝝ. Obediētia sctōꝝ omnium cib⁹ est. Ex hāc enim multi ablactati sunt: ⁊ per hanc ad perfecionem peruenerunt.

¶ Explicit liber de obedientia.

¶ Incipit liber de humilitate.

Abbas Anthoni⁹ deficiēs in consideratiōe ꝓfunditatis iudicioꝝ dei postulauit dicens Dn̄e quomō aliqui ꝑuo tempore vite sue moriūtur: ⁊ alij vltra decrepitā veniunt senectutem: ⁊ quare quidam egeni sūt ⁊ alij falcultatib⁹ ditant̃: ⁊ quō iniusti opulēti sunt iusti vero paupꝑtate ꝑmūtur: Et venit ei vox dicēs. Anthoni ad teip̄m intēde hec eñ iudicia dei sunt ⁊ te scire ea nō ꝯuenit. ¶ Dixit abbas anthonius. abbati pastori. Hoc est magnū op⁹ hois: vt culpam suā sup se vnusquisq̧ ponat corā dn̄o ⁊ expectet temptationē vsq̧ ad vltimū vite sue tp̄s. Dixit iteꝝ abbas. Anthonius vidi oēs laqueos inimici tēsos in terra: ⁊ ingemiscēs dixi quis putas trāsiet istos: ⁊ audiui vocē dicētē. Humilitas. Uenerūt aliq̄n senes ad abbatē anthonium: ⁊ erat cum eis etiam abbas Joseph. Uolēs aūt abbas anthoni⁹ probare eos mouit sermonē de scrpturis sanctis. ⁊ cepit interrogare a iunioribus⁹ quid esset hoc aut illud verbū ⁊ singuli ei dicebāt ꝓut poterāt: Ille aūt dixit. Necduȝ inuenistis. Post omnes vero dixit abbati Joseph. Tu quō dicis esse verbū hoc: ille r̄ndit nescio: ⁊ ait Anthonius. Tu solus inquit iuenisti humilitatis ianuā. Astiterūt aliq̄n abbati arsenio demones i cella sedēti ⁊ tribulabāt eū. Superuenerūt aūt ⁊ fratres. qui ei ministrare soliti erāt ⁊ stātes extra cellā audiebāt eū clamentē ad dn̄ȝ ⁊ dicētē: dn̄e nō me derelinquas: q̧ nihil boni feci coram te: sed p̄sta mihi s̄m benignitatē tuā saltē mō habere bene viuēdi principia. ¶ Dicebāt de eo q̇ supra. Quia sicut dū i palatio esset: nemo melioribus⁹ vestimētis eo vsus est: ita, vt dū in cōuersatione moraret̃ nemo eo vilioribus⁹ vtebat̃. Cū interrogaret aliq̄n abbas arsenius quēdā senē egiptiū de cogitationib⁹ suis. alius videns eū dixit Abba Arseni. Quō tu qui tante eruditōis. es in latina ligua ⁊ greca rusticū istū de cogitationib⁹ suis iterrogas. Et ille respondit. Latinā quidē et grecā eruditiōeȝ q̄tum ad seculū apprehendi: sed alphabetū rustici illius necdū discere potui. Dicebant senes qr dederint quidā fratrib⁹ aliq̄n in scithia paucas caricas: ⁊ ꝑ hoc q̧ pauce erāt nō transmiserunt ex eis abbati arsenio: ne veluti iniuriā pateret̃: ille aūt cū hoc audisset nō est egressus iuxta morē ad op⁹ dei cum fratribus celebrandū dicēs excōicastis me vt nō mihi daretis eulogiā quā trāsmisit dn̄s fratrib⁹: ex qua ergo non fuit dignus accipere Quod cū audissent oēs edificati sunt in humilitate senis: ⁊ vadēs p̄sbyter portauit ei de caricis istis: ⁊ adduxit euȝ in congregationem gaudentem. Dicebant autem de eo: quia nemo potuerit comprehendere modum conuersationis eius. Sedente autem eodem abbate arsenio aliquando in inferioribus⁹ partibus egypti: cū illic iportunitates pateret̃ visum est ei derelinquere cellā illā. Et nihil ex ea tollens dixit discipulis suis Alexādro et zosio. Tu Alexan-

der ascẽde nauẽ:⁊ tu zoile veni mecum vsq; ad flu-
men ⁊ quere mihi nauiculam in alexādriā euntē et
ita nauigabis ⁊ tu ad fratrẽ tuum. Zosius aũt tur-
batus est in vbo suo ⁊ tacuit atq; ita diuisi sunt ab
inuicẽ. Descẽdit aũt senex circa ptes alexandrie et
egrotauit egritudine magna. Discipuli aũt eius di
cebãt adinuicẽ. Putasne aliqs nostrũ contristauit
eũ ⁊ ppterea diuisus est a nobis:⁊ nõ inueniebãt in
se ingratitudinis cām:neq; q inobediẽtes ei aliqñ
fuissent. Cũ vo sanus factus fuisset senex dixit ad
semetipsum. Vadā ad patres meos:⁊ ita nauigās
venit in locũ q̇ dr petra vbi erāt supradicti ministri
eius. Cũ vo esset iuxta flumẽ puella quedā ethio-
pissa veniẽs tetigit melotẽ eius senex aũt increpa-
uit eā. Illa vo dixit. si monachus es vade in mon-
tẽ. Cōpũct9 aũt in hoc vbo senex dicebat ad semet
ipsum. Arseni si monach9 es vade in montẽ. Et in-
ter hec occurrerũt ei alexāder ⁊ zosius discipuli ei9
Et cũ cecidissent ad pedes ei9 piecit se ẽt ⁊ ipse in
terrā ⁊ flebãt simul. Dixit aũt senex. Non audistis
q: egrotaui. Et dixerũt ei etiā audiuim9 ⁊ ille dixit
Et quare nõ venistis videre me:et dixit Alexander
Quia diuisio tua a nobis non fuit tolerabilis:qm
multi et ea cõtristati sunt dicẽtes. Nisi inobedien-
tes fuissemus seni:nequaq̃ se sepasset a nobis:⁊ di-
xit ei senex:⁊ ego cognoui q: hoc diceret: sed tñ ite-
rũ dicturi sunt hoies q: nõ inueniẽs colũba requiẽ
pedibus suis reuersa est ad Noe in archā. In hoc
ergo vbo curati sunt animi discipulorũ ei9:et pmāse
rũt cũ eo vsq; ad vltimũ vite sue tps. Quo morti ap
propinquãte turbati sũt ⁊ dixit eis. Nōdũ venit ho
ra:cũ aũt venerit indicabo vobis. Iudicari aũt ha-
beo vobiscũ āte tribunal xpi si pmiseritis quēq̃ de
corpe meo aliq̇d facere:⁊ illi dixerũt. Quid ergo fa-
ciemus:q: nescimus mortuũ vestire vel sepelire di-
xit senex. Nescitis mittere funẽ in pedẽ meũ ⁊ tra-
here in montẽ. Cũ aũt traditur9 esset spm viderũt
fratres eũ flẽtẽ ⁊ dicũt ei. In veritate tu times mor-
tem pr:⁊ dixit eis. In veritate eñ timor q̇ ĩ hac ho
ra mihi est semp fuit in me ex quo fact9 sum mona-
chus:et timeo valde. Atq; ita in pace obdormiuit.
Ille aũt sermo semp in ore illius erat. Arseni ppter
q̇d existi. Loqui me sp penituit:tacere nũq̃. ¶ Au-
diens aũt abbas pastor q: ab hac vita discesserit Ar
senius lachrymat9 est ⁊ dixit. ¶ Beatus es abba
Arseni:q: fleuisti temetipsum in seculo isto. Qui eñ
se in hoc mũdo nõ fleuerit sempiterne plorabit illic:
siue igĩ volũtarie hic:siue illic tormẽtis cogẽtibus
impossibile est nõ flere. Narrauit abbas daniel ab-
bati Arsenio:q: nũq̃ voluit loqui de questione aliq̃
scripturarũ:cum posset magnifice loqui si vellet:sed
neq; epistolā cito scripsit ad aliquẽ. Qñ aũt ad con
uentũ post aliquātum tpis veniebat post colũnam
sedebat ne quis videret faciẽ ei9:et ne ipse attẽde-
ret aliũ. Erat aũt visio ei9 angelica sicut Iacob:ca
nis ornatus crinib9:elegās corpe siccus tñ. Habe-
bat aũt barbā plixā disno attingẽtẽ vsq; ad ventrẽ
[illegible]. Pili oculorũ eius pnimio eius fletu cecide-
rãt:longus aũt erat:sed senio longinquo curuatus.
Mortu9 est aũt annorũ nonagintaquinq;. Hic fuit
in palatio diue memorie theodosij maioris q̇ fuit
pater archadij et honorij annos quadraginta:⁊ de
cem annos in loco q̇ dicitur throben supra babylo-
niam ptra ciuitatẽ memphis:⁊ tres annos in cano
po alexādrie:⁊ alios duos annos reuertẽs iterum
in throben fecit:et ita dormiuit cõsummās in pace
et in timore dei cursum suum vir bonus ⁊ plen9 spi-
ritusancto ⁊ fide. ¶ Narrauit abbas Iohānes:q:
abbas Anub et abbas pastor ⁊ residui fratres eorũ
ex vno vtero nati:monachi fuerũt in scithia ⁊ qñ ve
nit illuc gens mazicorũ:et desolauerũt locum ipsum
primo discesserunt illinc:⁊ venerũt in locũ q̇ dicitur
th remithym donec deliberarẽt vbi habitare debe-
rent ⁊ māserũt illic in tẽplo quodā antiquo:paucos
dies. Dixit autẽ abbas Anub abbati pastori. Ostẽ
de charitatẽ vt tu et fratres tui singuli seorsum ha
bitemus:⁊ nõ veniamus ad nos inuicẽ hebdomada
hac. Et respõdit abbas Pastor. Faciamus quali-
ter vis:Et fecerũt sic. Erat aũt ibi in tẽplo statua
lapidea et surgebat quottidie abbas Anub. et faciẽ
statue illius lapidabat:vespere aũt dicebat. Igno-
sce mihi. et tota hebdomada ita fecit. Die autẽ sab
bato occurrerũt sibi inuicẽ:et dixit abbas Pastor
abbati anub. Vidi te abba hebdomada ista lapidā
tẽ faciẽ statue hui9 ⁊ iterũ penitẽtiā agẽtẽ apud eā
fidelis autem homo hec nõ fecit. Et respõdit senex
Hanc rem ego ppter vos feci. Quādo me vidistis
lapidãtem faciẽ statue illius . an locuta est aliquid:
an furuit: Et dixit abbas Pastor. Non. Iterum
quādo apud eam penitẽtiā egi: an turbata est. aut
dixit. Ignosco: Et respõdit abbas pastor. Nõ. Et
ille dixit. Ego et nos q̇ sum9 septẽ fratres:si vultis
vt maneam9 simul efficiamur velut statua hec q̃ cõ-
tumelijs affecta nõ cõturbaẽ:si aũt nõ vultis ita fie
ri:ecce quattuor ingressus sunt tẽpli hui9. vnusquis
q; qua vult exeat:et quo vult vadat. Illi aũt hec au
dientes prostrauerũt se in terrā. et dixerunt Anub.
Quomodo iubes pater ita fiat: obediemus tibi in
oĩbus que dixeris nobis. Postea autem retulit ab
bas Pastor dicẽs. Quia māducamus simul omni
tpe vite nostre:operãtes ⁊ faciẽtes oĩa sm verbũ se
nis:quodcũq; dixerit nobis. Cõstituit aũt vnũ ex
nobis dispẽsatorẽ:q̇ quodcũq; nobis apposuisset:
māducabamus:et impossibile erat vt diceret aliqs
et nobis:affer aliud aliq̇d:aut diceret:nolo illud mā
ducare:⁊ sic trãsiuimus omne tẽpus vite nr̃e cum
quiete et pace. ¶ Dicebãt de abbate Ammone. Qr
venerũt quidā ad eũ petẽtes vt iudicaret inter eos
Senex aũt dissimulabat. et ecce q̃dā mulier ad aliā
mulierẽ iuxta se stātem dicebat. Senex iste fatu9 est.
Audiuit eā senex:⁊ vocās illā ad se dixit ei. quãtos
labores putas sustinui in solitudinibus diuersis:vt
acquirerem fatuitatem istā:et ppter te hodie pditu
rus sum. ¶ Narrauerũt de epo ciuitatis que voca
tur Oxirincus nomine abbas assus:q: cũ esset mo
nachus:nimis dure tractauerit vitā suā:⁊ cũ factus

esset episcop⁹ voluit ipsa duritia vti in ciuitate quā
in heremo habuerat ⁊ nō preualuit. Idcirco ꝓstra-
uit se in cōspectu dn̄i dicēs. Putasne dn̄e ꝓpter epi
scopatum discessit a me gratia tua. Et reuelatū est
ei: q: nō: sed q: tunc solitudo erat: et cum nō eēt ho
mo deus tuus susceptor erat: nūc autē hic in seculo
es vbi hoīes auxiliātur tibi. ¶ Dixit abbas Da-
niel: q: erat in babylonia filia cuiusdam primarij de
monium habēs. Pater autē eius diligebat mona-
chum quēdam. Dixit aūt ei monachus ipse Nemo
pōt curare filiā tuā: nisi quos scio solitarios: ⁊ si ro-
gaueris ad eos: nō acquiescēt hoc facere ꝓpter hu-
militatem. Sed hoc faciamus vt quādo venīūt affe
rētes venalia que operātur dicatis vos emere velle
qđ vendunt: et dum venerint ad domum preciū ac
cepturi: dicemus eis vt faciāt orationes: ⁊ credo q:
saluabitur filia tua. Exeuntes ergo in plateā inue-
nerunt vnum discipulum senis sedētem vt venderet
sportas suas: ⁊ tulerunt eum secum in domum: vt
quasi precium sportarum acciperet ⁊ cū intrasset mo
nachus ille in domū. venit puella illa q̄ a demonio
vexabat: ⁊ dedit alapā monacho illi. Ille autē con-
uertit ei ⁊ alterā max illā ſm diuinum preceptū. De
mon coactus clamare cepit. O violētia mādatorū
iesu christi expellit me hinc: et statim mundata est
puella illa. Cum autem venissent ad senes: indicaue
runt eis qđ fuerat factum: et glorificabāt deum ⁊ di
xerunt. Consuetudo est diabolice superbie: humilita-
te mādatoꝝ iesu xp̄i corruere. Dixit abbas euagri⁹
Principiū salutis est: si teipsum redarguis. ¶ Di
xit abbas Serapion: q: multos labores corporales
feci plusq̄ fili⁹ meus zacharias: ⁊ nō perueni ad men-
suram humilitatis ⁊ taciturnitatis eius. ¶ Abbas
moyses dixit fratri zacharie. Dic mihi qđ faciā? Il
le autē hoc audiēs: iactauit se pronus i terrā ad pe
des eius dicēs. Tu me interrogas pater. Dixit ei se
nex: Crede mihi fili zacharia: q: vidi spiritūsanctū
descēdētē in te: ⁊ ꝓpterea cōpellor interrogare te.
Tunc tollens zacharias cucullā suā de capite suo mi
sit illā sub pedibus suis: ⁊ cōculcās eā dixit: nisi ita
cōculcatus fuerit homo: nō pōt monachus esse. Di
xit abbas pastor. Quia iterrogauerat abbas Moy
ses fratrē zachariā: tp̄e quo moriebat dicēs. Quid
vides: ⁊ ille dixit. Nihil melius q̄ tacere pater: ⁊ di-
xit ei. Fili verum est: q: tacere bonum est: hora autē
mortis eius sedēs abbas Isidorus respexit in celū
et dixit. Letare letare fili mi zacharia: q: aperte sunt
tibi ianue regni celoꝝ. ¶ Sancte memorie Theo-
philus episcopus alexādrinus venit aliquando ad
montem Nytrie: ⁊ venit ad eū abbas montis illi⁹
et dixit ad eum ep̄s. Quid amplius inuenisti in via
ista pater. Et respōdit ei senex. Culpare ⁊ reprehē-
dere meipsum sine cessatione: ⁊ dixit ei ep̄s. Nō est
alia via sequēda nisi hec. Quādo abbas Theodor⁹
cum fratribus māducabat: accipiebat calices cum
reuerētia ⁊ taciturnitate: nec dicebāt sicut mos est
ignosce. Dixit autem abbas Theodorus. Perdi-
derunt monachi ingenuitatē suā: ⁊ non dicunt igno
sce. ¶ Dicebāt de eodē abbate Theodoro: q: cum
factus esset dyaconus: in scithia nō acquiescebat mi-
nistrare et huc atq̄ illuc fugiebat: et iterum senes
adducebāt eum dicētes. Non derelinquas ministe-
riū tuū. Dixit aūt abbas Theodorus. Dimitte me
et deprecor deum: ⁊ si ostēderit mihi: q: si debeo sta
re in loco ministerij huius faciā. Et dū deprecaret
deum dicebat. Si volūtas tua est dn̄e vt stem i hoc
ministerio demōstra mihi. Et ostēsa est ei columna
ignis de terra vsq̄ ad celum ⁊ vox sonuit dicēs. Si
potes fieri sicut colūna hec: vade ministra. Ille aūt
audiēs statuit apđ se nullatenus acq̄escere ministra
re. Qui cū venissent ad ecclīam penitētiā apud eum
egerūt fratres dicētes. Si nō vis ministrare vel sal
tim calicē tene. ⁊ nō req̄euit dicēs. Si me nō dimit-
titis discedā de loco isto: et ita discesserūt ab eo. Di
cebat abbas Johānes breuis. Quia ianua dei est
humilitas ⁊ p̄res nostri ꝑ multas cōtumelias gau-
dentes intrauerunt ciuitatē dei. ¶ Dixit iterum q̄
supra. Quia hūilitas ⁊ timor dei: superāt vniuersas
virtutes. Dixit abbas Johannes thebeus. q: de-
bet monachus ante oīa humilitatē hr̄e: hoc est eīm
primū saluatoris mādatū dicētis. Discite a me: q:
mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ alibi. Beati pauperes
spū: qm̄ ipsoꝝ ē regnū celoꝝ. ¶ Collecti sunt aliqñ
fratres q̄ habitabāt i scithia: ⁊ ceperūt itra se q̄rere
de Melchisedech sacerdote. Obliti sunt vocare ab-
batē copr̄ē. Postea autē vocātes eū: iterrogabant
eū de eadē q̄ōne. Ille autē tundēs tertio os suū di
xit. Vech tibi copres: q: qđ tibi mādauit de⁹ vt face
res: dereliquisti: ⁊ q̄ a te nō req̄rit: illa scrutari p̄su-
mis. Hec audiētes fratres fugerunt singuli i cellas
suas. ¶ Narrauit aliqñ de seipso abbas Macha-
rius dicēs. Qñ erā iuuenis: ⁊ sedebā i cella mea: te-
nuerunt me ⁊ fecerunt me clericum inuitum. Et cū
nollē acquiescere ad ministrādum: fugi ad aliūm lo-
cum: ⁊ venit ad me q̄dā secularis: q̄dē homo: sed vi-
ta religiosus. ⁊ tollebat a me op⁹ qđ faciebā mani-
bus meis ⁊ ministrabat mihi q̄ necessaria erāt. Con
tigit aūt tēptāte diabolo vt virgo q̄dā in vico suo vi
ciata lapsum incurreret: ⁊ cū in vtero hr̄e cepisset in
terrogabat q̄s esset de quo in vtero haberet. Illa
autē dixit: q: hic solitarius est q̄ mecum dormiuit.
Exeūtes aūt de vico illo cōprehēderunt me: ⁊ addu
xerut ad vicū: ⁊ appēderūt in collo meo cacabatas
ollas ⁊ ansas vasoꝝ: ⁊ miserunt me circuire ꝑ vicū
et ꝑ viā ducebāt dicētes. Hic monachus corrupit fi
liam nostrā tollite tollite eū. Et ceciderunt me pe-
ne ad mortē. Superueniēs aūt q̄dā senum dixit. Quā
diu monachū istū ceditis peregrinum. Ille aūt qui
mihi solebat ministrare necessaria: seq̄bat retro eū
verecūdia: eteñi ⁊ ip̄m cōtumelijs multis affecerūt
dicētes. Ecce solitari⁹ monach⁹ cui tu testificabarꝫ:
q̄d fecit? Et dixerūt parētes puelle illi⁹. Q: nō dimit
tem⁹ eū donec fideiussorē p̄beat: q̄ pascat eā: ⁊ dixit
illi q̄ mihi ministrare solebat: et fidē dedit. Et reuer
sus sū i cellā meā: ⁊ dedi ei quātas habui sportellas
dicēs. Vēde eas: ⁊ da illi mulieri mee māducare. dice

bas aūt in animo meo machari ecce inuenisti tibi mu
lierē opus habes nō ampli⁹ laborare:vt pascas eā.
τ opabar nō solū in die:sʒ ēt in nocte τ trāsmittebā
ei. Cū aūt venisset tp̄s infelici illi vt pareret:arctaba
tur p plurimos dies τ nō pariebat. Dicūt ergo ei.
Quid ē hoc. At illa dixit. ego scio quare ista patiar:
Et interrogata a parētib⁹ suis quare. Rn̄dit q: mo
nacho illi crimē illud imposui τ fallēs iplicaui eū cū
iste nō habeat culpā sʒ iuuenis ille talis hoc fecerit.
Audiēs aūt hec verba minister me⁹ gaudēs venit ad
me:τ dixit Q: nō potuit parere puella illa donec cō
fiteret. q: tu nullū crimē i ea habuisses:sʒ q: mētita
sit aduersuʒ te. τ ecce oēs habitatores vici illi⁹ volūt
venire huc ad te:glorificaturi deū τ penitētiā apud
te acturi. Ego autem audiens ista a ministro meo
ne affligerēt me homines surrexi:τ fugi huc in scithiā
τ hoc est principiuʒ cause pp̄ter quā hic habitare ce
pi. ¶ Preteriens aliqñ abbas Macharius a palu
de ad cellā suā. τ reuertēs portabat palmulas τ ecce
occurrit ei dyabol⁹ in via cū falce messoria. Voluit
autē pcutere euʒ de falce illa:τ nō potuit. Et dixit ei
multā violētiā patior a te machari q: nō possuʒ p̄ua
lere aduersuʒ te:ecce eñ qcqd tu facis. τ ego facio:
ieiunas tu:ego penit⁹ nō comedo:τ vigillas tu ego
oino nō dormio. Unū ē aūt solū in quo me superas
τ dixit ei abbas machari⁹:Qd̄ est illud τ rn̄dit dya
bol⁹. Humilitas tua. p quā nō p̄ualeo aduersuʒ te.
¶ Perrexit aliqñ abbas Mathois de raytu i par
tib⁹ gebalē. Erat autē cum eo frater eius. Et venit
ep̄us loci illi⁹ ad memoratū senē:τ fecit eū p̄sbyterū
τ dū gustarēt simul dixit ep̄s. Ignosce mihi abba q:
nūc scio q̄ nolueris hāc rem:sʒ vt benedictionē tuaʒ
acciperē p̄sumsi hoc facere. Dixit ei senex cū humili
tate τ animus meus modicū volebat hoc. Verūtā
men in hoc grauiter fero q: cōpellor separi a fratre
meo q̄ mecū est. neqʒ eñ sufficio oēs orōnes quas si
mul faciebam⁹ iplere. Et dixit ep̄s. Si scis q: dign⁹
est. ego ip̄m ordino:τ dixit ei abbas Mathois equi
dē si dign⁹ est nescio:vnū autē scio q: melior me est.
Ordinauit aūt τ ip̄ʒ episcopus τ ita vtriqʒ recesserūt
de hac vita:vt nūq̄ se ad sacrificanduʒ oblationē al
tario p̄ximarēt. Dicebat aūt senex. Credo in deuʒ
q: forsitā nō sustineā graue iudicium pp̄ter ordina
tioneʒ quā suscepi:dū oblationē nō audeā ↄsecrare:
hoc enim officiū illoꝝ est:qui sine q̄rela viuūt. Dixit
auteʒ abbas Mathois. Quātum se homo approxi
mat ad deuʒ:tm̄ se peccatorē videt. Esaias eñ pp̄he
ta vidēs dn̄ʒ:miserum se immundū dicebat. Vā vir
labijs pollut⁹ sum. Dicebāt de abbate Moyse. Q:
cuʒ factus eēt clericus imposuerūt ei humerale:τ di
xit ei archiep̄us: ecce factus es candidatus abba
Moyses. Et ille rn̄dit. Putas deforis domine aut
intus? Volēs aūt ep̄s euʒ probare dixit clericis. Qñ
intrat abbas Moyses ad altare expellite eum τ se
quimini eum vt audiatis quid dicat. Cum autem ee
pissent eū mittere foras dicebāt ei exi foras ethiops
Ille vero egrediens dicebat. Bene tibi fecerunt ci
nerate τ cacabate quia cum homo non sis quare te
in medio hominuʒ dare p̄sumpsisti. Cum abbas pa
stor in cōgregatione esset audiēs de abbate Nestero
ne desiderauit euʒ videre:τ mandauit abbati ei⁹:vt
mitteret euʒ ad ipsuʒ. Qui cū nollet euʒ soluʒ dimit
tere nō direxit euʒ. Post paucos auteʒ dies dispen
sator monasterij rogauit abbateʒ vt p̄mitteret eum
ire ad abbateʒ pastorē. τ diceret ei cogitatiōes suas
Abbas aūt cuʒ euʒ dimitteret dixit ei. Tolle τ fratrē
istū tecū q: mādauit mihi de ipso senex τ nō p̄sumēs
euʒ soluʒ dimittere distuli vsqʒ modo. Cuʒ ergo venis
set dispēsator ad senē locut⁹ ē ei de cogitationib⁹ suis
τ ille sanauit euʒ responsione sua. Post hec autem in
terrogabat senex fratrē illū dicēs. Abba nestrō quō
acquisiuisti virtutē hanc:vt quādo immergit tribula
tio aliqua in monasterio:nō loquaris neqʒ te mediū
facias. Et cū diu cogeret frater a sene dixit ei: Igno
sce mihi abba:q: quādo intraui in initio in cōgrega
tionē istā dixi animo meo. Tu et asin⁹ vnū estote. Si
ergo asin⁹ vapulat et nō loquit iniuriā patit τ nō re
spōdet:τ sic tu queādmodū in psalmo legit vt iumē
tū factus sum apud te:τ ego semp tecū. ¶ Dicebāt
de abbate Olimpio in scithia:q: seruus esset τ de
scēdebat per singulos annos in Alexandriā portās
mercedē dominis suis:τ occurrebāt ei τ salutabant
euʒ. Senex aūt aquā mittebat in peluim τ afferebat
vt lauaret pedes dominis suis. Illi aūt dicebāt ad
eum. Noli pater ne graues nos. Ille vero respōde
bat eis. Ego cōfiteor q: seru⁹ vester suʒ. τ gr̄as ago
quia dimisistis me liberū seruire deo. Sʒ tamē lauo
vobis pedes:ecce suscipite mercedes meas. Illi aūt
cōtemnebāt:τ nō acquiescebāt. Dicebat ḡ eis. Cre
dite mihi:q: si nō vultis recipere mercedes meas re
manebo hic τ seruio vobis. Illi autē reuerētiam ei⁹
habētes dabāt i potestatē ei⁹ vt faceret q̄d vellet. Et
reuertētem deducebant eum cum honore p̄bentes
ei que necessaria erant vt faceret pro eis agapen et
ex eo factus est nominatus monachus in scithia.
Dicebat abbas Pastor. Quia semp homo humili
tatē τ timorē dei habens respirare dʒ incessabiliter
sicut flatum quem naribus attrahit vel emittit. In
terrogatus est abba Pastor a quodaʒ fratre. Quo
modo debeo esse in loco in quo habito? Et respon
dit ei senex. Habeto prudētiā velut aduena in quo
cunqʒ loco fueris:ne queras verbuʒ tuum coram te
habere potētiam τ quiescis. Dixit iterum quia si p
fecerit se quis in conspectu dei et non seipsum extu
lerit:et miserit post tergum suum propriam volunta
tē ferramēta sunt quibus anima opatur. Item di
xit. Non metiaris teipsum:sed adhere ei qui bene
conuersatur. Dixit iteruʒ:quia frater interrogauit
abbatē Alonium dicēs. quid est contēptus? et dixit
senex. Ut sis infra animalia irrationabilia: et scias
quia illa nō contennuntur. Dixit iterum qui supra.
quia humilitas terra est in qua dominus sacrificiū
fieri mandauit. Rursus dixit:quia si homo ordinem
suum custodiat non conturbabitur. Iterum dixit
quia sedētibus aliquando senibus ad manducandū
stabat abba Alonius et ministrabat:et videntes lau

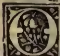
dauerũt. Ille aũt omnino nihil respõdit: dixit ergo ei qdã secrete: quare non respõdisti senibꝰ laudãtibꝰ te: ⁊ dixit abbas Alonius: q: si responderẽ eis: inuenirer delectatꝰ laudibꝰ meis. ¶ Narrauit abbas ioseph q: sedẽtibꝰ nobis aliquãdo cũ abbate pastore nominauerũt abbatẽ Agothonẽ ⁊ diximus ei: iuuenis ẽ: q̃re eũ appellas abbatẽ: ⁊ dixit abbas pastor: q: os suũ fecit eũ appellari abbatẽ. ¶ Dicebãt de abbate Pastore: q: nunq̃ voluisset sermonẽ dimittere supra verbũ alterius senis: sꝫ magis laudauerit sꝫ que ille dixisset. ¶ Venit aliquãdo sancte memorie Theophilus epũs Alexãdrinus in scithia. Cõgregati autẽ fratres dixerunt abbati pãbo. Dic vnũ sermonẽ pãbo: vt edificet animus eius in hoc loco. Et rñdit senex. Si in taciturnitate mea non edificatur: neq̃ in sermone meo edificabitur. ¶ Narrauit frater Pystus dicẽs. Quia fuimus septẽ fratres solitarij ad abbatẽ sysoy habitãtẽ in insula clismatos: ⁊ cum rogaremus eũ: vt diceret nobis aliqd. Ille respõdit. Ignoscite mihi q: idiota homo sũ: sꝫ veni aliqñ ad abbatẽ. Or ad abbatẽ atrẽ: ⁊ erat in infirmitate abbas. q: decẽ ⁊ octo annis: ⁊ cepi supplicare ei: vt diceret mihi aliqd verbũ: ⁊ dixit abbas or. Quid tibi habeo dicere. Quicqd vides fac deus: enĩ illius ẽ qui sibi vltra q̃ põt extorquet ⁊ violẽtiã facit ad oĩa. Hi tamẽ ambo nõ erãt de vna prouincia: hoc ẽ abbas or ⁊ abbas atren. Fuit aũt inter eos magna gratia donec exirẽt ambo de corpore. Abbas aũt atrẽ summe obediẽs erat: abbas vero or multe humilitatis fuit: feci ergo apud eos paucos dies inuestigãs virtutẽ eorũ ⁊ vidi mirabile qd: qd fecit abbas Atrẽ. Attulerat enĩ ei quidã piscẽ modicũ ⁊ voluit illum facere abbas Atrẽ seniori abbati. Or. Posuerat ergo abbas atrẽ cultellũ: ⁊ incidebat piscẽ illũ: ⁊ vocauit eũ abbas or dicẽs. Atrẽ atren. Ille vero statim dimisit cultellũ in medio pisce inciso ⁊ nõ pscidit eum. Et cucurrit ad eũ ⁊ miratꝰ sum tãtã obediẽtiã eꝰ: q: nõ dixit: expecta donec icidero piscẽ. Dixi aũt ego abbati. atrẽ Ubi inuenisti obedientiam hanc. Et ille mihi rñdit. Nõ est mea: sed illius senis est. Et tulit me dicens. Veni ⁊ vide obedientiam eius Coxit ergo modicũ piscẽ male: ita vt perderet eum voluntarie ⁊ apposuit eum seni ⁊ mãducauit nihil loquens et dixit ei. Bonum est senex: ⁊ ille rñdit: bonum valde. Post hec attulit ei illud modicum nimis bene coctum: et dixit. Ecce istud perdidi senex male istud coxi. Et ille respondit: etiam modice tibi male exiuit: ⁊ cõuersus ad me abbas Atren dixit. Vides quia hec obedientia istius senis est: ⁊ exij ab eis: ⁊ quicquid vidi hoc feci fm virtutẽ meam. ¶ Hec dixit abbas sysoy fratribus. Unus autẽ ex nobis rogauit eum dicens Ostẽde charitatem ⁊ dic nobis ⁊ tu vnum sermonẽ ⁊ dixit. Qui habet quod innumerabile est in scientia: perficit omnẽ scripturam. ¶ Item alter ex nobis dixit ei. Quid est peregrinatio pater: ⁊ respondit. Tace et in omni loco quocunq̃ veneris dic. Non habeo causam. ⁊ hec est peregrinatio. ¶ Venit quidã frater ad abbatẽ Sysoy in montẽ abbatis Anthonij: ⁊ loquẽtibꝰ eis dicebat abbati. Sysoy. Modo adhuc nõ puenisti ad mẽsurã abbatis Anthonij pr: ⁊ rñdit ei senex. Ego si haberẽ vnã cogitationẽ abbatis Anthonij: efficerer totꝰ velut ignis. Verũtamen scio hominẽ: qui cũ labore põt ferre cogitationes suas. Iterũ aũt interogauit eũ frater ille dicẽs. Putas sic persequebatur sathanas antiquos. Et dixit ei abbas Sysoy. Modo plꝰ q: tẽpus eꝰ appropinquauit ⁊ turba. Venerũt quidã alij ad eũ vt audirẽt ab eo sermonẽ: ⁊ nihil eis loquebatur sꝫ semp dicebat ignoscite mihi vidẽtes aũt sportellas eꝰ dixerũt discipulo eꝰ. Abraã: Quid facitis de sportis istis Et rñdit eis. Huc ⁊ illuc eas expẽdimꝰ Hec aũt audiẽs senex dixit. Et sysoy hinc ⁊ inde mãducat. Illi aũt audiẽtes edificati sunt valde in humilitate senis atq̃ cũ gaudio recesserũt. Frater quidã iterrogauit abbatẽ Sysoy dicẽs. Video meipsum q: memoria mea ad deũ intẽta sit. Et dixit ei senex. Nõ est magnũ hoc vt mens tua cũ deo sit. Magnũ aũt est si teipsum videas sub omni creatura: hoc aũt ⁊ labor corporalis corrigit ⁊ ducit ad humilitatis viã. Dixit beate memorie sincletice. Sicut impossibile est nauẽ fabricare sine acutis ita ipossibile est hominẽ sine humilitate saluari. Dixit abbas Iperitꝰ Arbor vite est in excelso: ascẽdit ad eã humilitas monachi. Dixit iterũ qui supra. Imitare publicanũ illũ: ne cũ pharisео dãneris: ⁊ sequere mãsuetudinẽ Moysi: vt summitates cordis tui resecãs cõuertas in fontes aquarũ. Dixit abbas Orsisius Si fragmẽ crude tegule in fundamẽto mittaẽ: vbi iuxta sit fluuiꝰ: nõ sustinet vnũ diẽ cocta aũt pmanet velut lapis: ita ẽ hõ q̃ carnalẽ sapiẽtiã hꝫ ⁊ nõ ẽ tẽptationũ igne excoctꝰ sicut ⁊ Ioseph. Huiuscemodi enĩ verbo dei resoluit q̃ cũ initiũ fecerit: multis tẽptationibꝰ i medio hominũ agitaẽ. Bonũ ẽ enĩ vt q̃s nouerit mẽsuras suas ⁊ declinet in initio põdus: fortes aũt in fide immobiles sunt. Nã de ipso sancto Ioseph si velit aliq̃s loqui dicet q: nec terrenꝰ erat. Quãto tẽptatꝰ in quali puincia vbi nec vestigiũ erat diuini cultꝰ Sꝫ deꝰ patrũ eꝰ erat cũ eo. q̃ eripuit eũ ex oĩ tribulatiõe: ⁊ nũc est cũ patribꝰ suis in regno celoꝝ. Et nos ergo agnoscẽtes mẽsuras nostras certemꝰ vix enĩ possumꝰ nos effugere iudiciũ dei. Senex q̃dã erat solitariꝰ vacãs in heremo: ⁊ dicebat in semetipso q: pfectꝰ eẽt in virtutibꝰ. Hic orauit deũ dicẽs. ostẽde mihi q̃d deest pfectioni mee: vt faciã. Volẽs autẽ deus humiliare cogitationẽ eius: dixit ei. Vade ad illum archimãdritã: ⁊ quicq̃d tibi dixerit. facito. Reuelauit autẽ deꝰ archimandrite illi: anteq̃ ille veniret ad eum dicens Ecce ille solitarius veniet ad te: dic ergo illi vt tollat flagellum: ⁊ vadat ⁊ pascat tibi porcos. Veniens ergo senex pulsauit ostium: ⁊ ingressus est archimandritam illum. ⁊ cum se salutassent: sederũt. ⁊ dixit ei solitarius ille qui venerat. Dic mihi quid faciam vt sim saluus: ⁊ dixit ille: Facies quodcũq̃ dixero tibi ⁊ respondit etiã. ⁊ dixit ei. Ecce tolle flagellũ ⁊ vade pasce porcos. Hi aũt qui eum nouerant ⁊ audierant de eo: cũ audirẽt q: porcos pasceret: dicebant.

Vidistis illũ magnũ solitariuʒ de quo audieramus
ecce stupuit cor eiꝰ: ⁊ a demonio vexaƭ ⁊ pascit por-
cos. Vidẽs aũt deꝰ hũilitatẽ eiꝰ q2 ita patiẽter susti
nebat approbria hominũ pcepit eũ iterũ redire ad lo
cũ suuʒ. ¶ Quẽdã senẽ monachũ solitariũ hõ q a de
monio vexabaƭ ⁊ fortiter spumabat: pcussit i maxil-
lã. Senex aũt ɔuertit ei aliã maxillã. Statiʒ demon
nõ ferẽs incẽdiuʒ hũilitatis illiꝰ mox exiliuit ab eo.
¶ Dixit senex quidã. Qñ cogitatio supbie aut ela-
tiõis cor tuũ itrauerit scrutare ɔsciẽtiã tuã. Si oia
mãdata diuina custodisti: si inimicos tuos diligis: si
gaudes in aduersarij tui glorificatiõe: ɔtristaris in
minoratiõe eiꝰ: ⁊ si cognoscas teipsuʒ eẽ inutilẽ ser-
uum ⁊ oim peccatoꝝ deteriorẽ eẽ. Sʒ nec tũc ita de
te sentias qũ oia correxeris sciẽs q2 hmõi cogita-
tio tua vniuersa resoluet. ¶ Dixit senex cuidã. Nõ
apponas cor tuũ aduersus fratrẽ dicẽs: q2 tu illo so
brior ⁊ ɔtinẽtior ⁊ intelligẽtior sis: sʒ subditus esto
grẽ dei in spũ pauptatis: ⁊ p charitatẽ non fictã: ne
spũ exaltatiõis elatꝰ pdas laborẽ tuũ: sʒ esto spirita
li sale ɔditus in christo. Dixit senex. Q2 siqs plusq̃
dignꝰ est: honoraƭ aut laudaƭ ãplius patiƭ detrimẽ
tum: q aũt oino nõ fuerit ab hominibꝰ honoratꝰ: hic
in celestibꝰ honorabiƭ. Frater aliqs interrogauit se
nẽ dicẽs. Bonũ est assidue penitere. Et rñdit ei se-
nex. Vidimꝰ Jesuʒ filiũ naue: q2 cũ pnus iaceret: in
facie apparuit ei deꝰ. Interrogatꝰ senex qre ita in-
quietareƭ a demonibꝰ rñdit. Dico q2 arma nostra
abijcimꝰ: qd est ɔtumelia ⁊ hũilitas: patiẽtia ⁊ pau
pertas. Frater quidã interrogauit senẽ dicens. Si
qs frater tulerit ad me de foris cogitatiões suas:
dicã ei vt nõ eas afferat ad me ⁊ rñdit ei senex. No-
li ⁊ dixit frater. Quare Rñdit ei senex q2 nec potui-
mus id custodire: ⁊ ne forte cũ dicimꝰ primo ne fa-
ciat illõ: inueniamur ⁊ nos postea idipm facientes.
Et dixit frater. Quid ergo debʒ fieri. Et rñdit ei se
nex. Si voluerimꝰ taciturnitatẽ seruare sufficit pri
mo modꝰ ipe. Interrogatꝰ est qdaʒ senex: qd esset
hũilitas ⁊ ille rñdit. Si peccãti i te fratri ignoueris
anq̃ apd te pniam agat. ¶ Dixit senex. In oi tem
ptatiõe nõ culpes hominẽ: sʒ temetipsuʒ tm̃ dicẽs:
q2 p peccatis meis hec euenerũt mihi. Dixit senex
nunq̃ pteriui ordinẽ meũ vt altiꝰ ãbularẽ: neq3 sum
aliqñ in hũilitate positꝰ. Ois eñ cogitatio mea in
hoc erat vt depcarer deũ quousq3 spoliaret me vete
rem hominẽ. ¶ Frater qdã iterrogauit senẽ dicẽs
Quid est hũilitas. Et rñdit ei senex. Vt benefacias
his q tibi male faciũt. Et dixit frater. Vt perueniat
hõ in hãc mẽsurã: qd faciet. Rñdit ei senex. Fugiat
eligẽs taciturnitatẽ. ¶ Frater aliqs interrogauit
senẽ dicẽs. Qd est opus pegrinatiõis. Et ille dixit
ei. Scio frẽm pegrinãteʒ q cũ ingressus esset i ecclesia
et ɔtigisset ibi fieri agapẽ: sedit ad mẽsaʒ vt mãdu-
caret cũ fratribꝰ. Dixerũt aũt qdã. Istuʒ hic qs te-
nuit. Et dixerunt ei. Surge ⁊ vade hinc foras. Qui
surrexit ⁊ abijt. Alij aũt cõtristati de expulsiõe eius
egressi sunt ⁊ reuocauerũt eũ. Post hec iterrogauit
eũ quidã dicẽs. Quid putas est in corde tuo q2 ex-
pulsus es ⁊ iterũ reuocatꝰ. Et ille dixit posui i corde
meo q2 eqlis essẽ cani q qñ insectaƭ foras egrediƭ
qñ aũt vocaƭ igrediƭ. ¶ Venerunt qdã aliqñ d' the
baida ad quẽdã senẽ habẽtes secũ vnũ q a demonio
vexabaƭ vt curareƭ ab illo sene. Senex aũt cũ diu ro
garetur. Dixit demoni. Exi de factura dei. Et re-
spõdit demon. Exeo sed interrogo te vnum sermo-
nẽ vt dicas mihi. Qui sunt hedi ⁊ qui sunt agni. Et
dixit senex. Hedi qdem tales sunt q̃lis ego agnos
aũt deꝰ scit. Et audiẽs demõ clamauit voce magna
dicens. Ecce ppter istã humilitateʒ tuã ego exeo.
Et exiuit eadẽ hora. ¶ Manebat quidã monachꝰ
egyptꝰ in suburbano cõstãtinopolitane ciuitatis ⁊
duʒ trãsieret theodosiꝰ iunior iperator p illã viã re-
liquit oẽs q in obsequio eius erãt ⁊ venit solꝰ in cel
lã eius ⁊ pulsans ad hostiũ monachi aperuit ei mo-
nachus. Videns ãt eũ agnouit q2 iperator esset sic
tm̃ suscepit eũ tanq̃ vnũ ex officio militãtiũ. Cũ ergo
itroisset fecerũt orõnẽ ⁊ sederũt. Cepit aũt eũ inter
rogare Imperator dicẽs. Quõ sunt patres in egy-
pto. Et ille rñdit. Orãt pro salute vestra oms. Im-
perator auteʒ circũspiciebat in cella eius si quid ha
beret: ⁊ nihil ibi vidit nisi paruã sportellã habenteʒ
modicuʒ panis ⁊ lagenã aque. Et dixit ei monachꝰ
Gusta modice ⁊ infudit ei panẽ: ⁊ inmisit oleuʒ et
sal: ⁊ mãducauit ⁊ dedit ei aquã bibere. Dixit auteʒ
ei imperator. Scis quis sim ego ⁊ ille dixit ei. Deꝰ
te scit quis sis. Tunc dixit ei. Ego sum Theodosius
imperator Ille auteʒ statim adorauit salutãs eum
humiliter ⁊ dixit imperator. Beati estis vos mo-
nachi: qui securã vitã habetis: ⁊ nõ cogitatis de hoc
seculo. Veritatẽ dico vobis: q2 licet in imperio natꝰ
sim nunq̃ tamen ita delectatus suʒ pane ⁊ aqua si-
cut hodie. Satis eñ ⁊ libenter comedi ⁊ cepit ex tũc
honorare eum imperator. Senex ergo egrediẽs fu-
git: ⁊ iterum venit in egyptum. ¶ Dicebant senes
Quia qñ temptamur: tunc magis humiliamur qm̃
deus sciens infirmitatem nostram protegit nos: si
autem gloriamur aufert a nobis protectionẽ suam
et perimus. ¶ Cuidam fratri apparuit dyabolus
transformatus in angelum lucis: ⁊ dixit ad eũ Ego
sum angelus gabriel. Quare clausisti oculos tuos.
Ego sum missus ad te. Ille autem dixit ei. Vide ne
forte ad alium missus sis ego eñ nõ sum dignus vt
angelus mittatur ad me dyabolus auteʒ statim nõ
cõparuit. Dicebant senes. Quia si vel pro veritate
angelus tibi appareat nõ suspicias facile: sed humi
lia temetipsum dicens. Non sum dignus videre an
gelum: viuens in peccatis. ¶ Narrauerunt de alio
sene: quia sedens in cella sua ⁊ sustinens temptatio
nes viderit demones manifeste ⁊ cõtempserit eos.
Cum autem dyabolus se videret vinci a sene: venit
et ostendit se ei dicens. Ego sum xp̃s: quare clausi-
sti oculos tuos. Et rñdens senex dixit ei. Ego hic
christum nolo videre sed in alia vita. Audiens auteʒ
hec dyabolus non comparuit. ¶ Alterum senem
volentes seducere demones dixerunt ei. Vis videre
christum. Et ille dixit. Anathema vobis: ⁊ de quo

dicitis ego autem meo christo dicenti credo. Si q̇s
vobis dixerit ecce hic est xp̄s ecce illic: nolite crede-
re. Quo dicto statim nō cōparuerunt. ¶ Narraue-
runt de alio sene: q: perseuerauit ieiunās septuagin-
ta hebdomadas. semel in hebdomada se reficiens:
hic postulabat a deo de quodā sermone scriptura-
rum sanctarū: ⁊ nō reuelabat ei deus. Dixit ergo:
in semetipso ecce tantū laborē assumpsi ⁊ nihil ꝓfe-
ci: vado ergo ad fratrē meū ⁊ requirā ab eo. Qui cū
egressus clausisset ostium vt abiret missus est ad eū
angelus dñi dicēs. Septuaginta hebdomade quas
ieiunasti non te fecerunt ꝓximum deo: nūc vero qm̄
ita humiliatus es: vt ad fratrē tuū pergeres missus
sum tibi indicare sermonem ⁊ aperiens ei de re quā
querebat discessit angelus ab eo. ¶ Dicebat senex
quidā. Quia si quis timore dei ⁊ humilitate iniūgit
fratri aliquid facere sermo ipse qui ꝓpter deū egre-
ditur facit fratrē illum subiectū existere: ⁊ implere
qđ fuerat imperatū si aūt quis volēs iubere fratri:
et nō hoc ſm timorē dei fecerit: sꝫ quasi ꝑ autorita-
tem: volens sibi in eo potestatē defendere deus qui
videt occulta cordis: nō ꝑmittit eum audire vel face-
re qđ iubetur. Manifestū est enī opus quod ſꝫ deū
fit ⁊ iterū manifestū est qđ ꝑ volūtate aut ꝑtāte iniū-
gitur: qm̄ qđ a deo est cū humilitate ⁊ obsecratione
imperatur: qđ aūt ex ꝑtāte est cū furore ⁊ ꝑturbatiōe
vt pote: qm̄ a maligno est. ¶ Dixit senex volo vin-
ci magis cū hūilitate q̄ vincere cū suꝑbia. ¶ Dixit
senex nō ɔtēnes astantē tibi qm̄ nescis vtrū in te sit
spūs dei: an in illo. Assistentē aūt tibi dico eū: q̇ mi-
nister tuus est. ¶ Frater aliquis interrogauit senem
dicens. Si habito cū alijs fratribus ⁊ video aliquā
rem incōuenientē vis vt loquar ⁊ dixit ei senex. Si
sunt aliqui maiores tibi aut coetanei tace magis et
requiē habebis. In hoc enī ꝙ te minorem facies ēt
securū te reddes. Dicit ei frater. Quid ergo facio
pater ꝑturbat enī me spūs dixit ei senex. Si labo-
ras cōmone facito semel humiliter. Si aūt nō obe-
diunt tibi relique laborē tuū in cōspectu dei ⁊ ipē te
cōsolabitur. Hoc est enī vt ꝓjiciat se dei cultor coram
deo ⁊ relinquat ipse volūtates suas. Attēde aūt ti-
bi vt ſm deū sit solitudo tua ⁊ tn̄ quđ video bonum
est tacere. Hūilitas enī tibi est taciturnitas. ¶ Fra-
ter quidā interrogauit senē dicēs. Quid est ꝓfectus
hominis ⁊ rn̄dit ei senex ꝓfectus hominis est humi-
litas. Quantū enī quis ad humilitatē inclinatus fue-
rit tantū eleuabitur ad profectū. Dicit senex. Ut si q̇s
dicat ignoscite mihi humiliās se cōburet demones
tēptatores. Dixit senex. Si acquieueris taciturni-
tatē nō habeas apđ teipsū q̄si aliquā virtutem iā
obtinueris sed dic quia indignus sum loqui. ¶ Di-
cebat senex q̇dā nisi velauerit pastor oculos aīalis
circuētis ad molā ɔuertet se animal ⁊ comedet labo-
res suos ita ⁊ nos velamē accipimus ſm dispēsatio-
nē dei ne videamus q̄ oꝑamur bona beatificātes forsi-
tā nosmetipos ꝑdamus mercedē nr̄am. Propterea
ergo relinq̇mur ꝑ interualla tēporum simul ⁊ semel
sordidas cogitatiōes assumere vt cū easdē cogita-
tiones aspicimus nosmetipsos ꝓprio iudicio ɔdē-
nemus. Hec enī sordide ipse cogitationes velamen
sunt ipsius modici boni opis. Qui aūt hō seipsū ac-
cusat nō ꝑdit mercedē suā. ¶ Dixit senex q̇ iā vo-
lo magis doceri q̄ docere. Itē dixit. Nō doceas aū
tp̄s alioquin oī tpe vite tue minorabaris intellectu
¶ Interrogatus est quidā senex q̇d est humilitas
et rn̄dens dixit. Humilitas magnū opus est ⁊ diui-
nū. Uia aūt humilitatis hec est vt labores corpora-
les assumi debeāt ⁊ ascribat seipsū hō peccatorē et
ponat se subiectū hoībus ⁊ dixit frater. Quid est eē
sub hoībus? Rn̄dit senex. Hoc ē esse subiectū hoībus
vt non attēdat quis aliena peccata sed sua semper
aspiciat: ⁊ depcetur sine intermissione deū: vt igno-
scat. ¶ Rogauit quidā frater senē dicēs. Dic mihi
vnā rē quā custodiā: ⁊ viuā per eā. Et dixit ei senex
Si potueris ɔtumeliā pati ⁊ sustinere magnū est hoc
et super oēs virtutes. Dixit senex. Qui ɔtēptus et
iniuriā ⁊ dānū patiēter fert pōt saluus esse. Dixit
senex cuidā. Nō habeas noticiā cū abbate: neq̧ fre-
quēter adiūgeris ei: qm̄ ex hoc fiduciā sumes: ⁊ desi-
derare incipies vt teneas etiā ipē primatū. ¶ Fra-
ter quidā erat in cōgregatiōe ⁊ oē pōdus qđ fratri-
bus imminebat ipse suscipiebat: ita vt se ēt in forni-
catiōe accusaret. Quidā aūt frēs ignorātes actus eius
ceperūt murmurare aduersus eū dicētes. Quanta
mala fecit hic: ⁊ nec oꝑatur. Abbas aūt sciēs q̄ age-
bat frater ille dicebat fratribus. Plus volo vnā mat-
tulā istius fratris cū hūilitate: q̄ oēs vestras cū su-
perbia: vt demonstraret ex dei iudicio qualis esset.
Frater ille attulit oīa q̄ oꝑati fuerāt alij fratres: et
mattā eius de quo q̄rebantur ⁊ accēdit ignē: ⁊ iactauit
in mediū: ɔsumpta q̧ sunt oꝑa: ⁊ matte illorū omnis
matta aūt fratris illius illesa ꝑmāsit. Hoc aūt viden-
tes illi frēs timuerūt ⁊ pniam corā illo egerūt habē-
tes eū deinceps velut patrē. ¶ Interrogatus est q̇-
dam senex quđ q̇dā dicerēt videre se aspectū ange-
lorū: ⁊ rn̄dit dicēs. Beatus est q̇ pctm̄ suū semꝑ videt
Frater aliquis ɔtristabatur aduersus alium fratrem
Quod audiēs ille venit satisfacere ei. Ille aūt non
aperuit ei ostiū celle sue. Perrexit ergo ille ad quē-
dam senē ⁊ dixit ei causam: ⁊ respondit ei senex. Ui-
de ne quasi iusticiam adhibeas cause apud teipsum
in corde tuo tanq̄ culpaturus fratrem tuū vt quasi
illum repꝛehēdas ⁊ teipsum iustifices: ⁊ propterea
non tetigit deus cor eius: vt aperiret tibi. Uerunta-
men hoc est qđ dico tibi: vt si vel ille peccauit in te
ponas in corde tuo: q: tu in illo peccaueris ⁊ fratrē
tuum iustifica: ⁊ tunc deus dat in corde illius cōcor-
dare tecū. Et narrauit illi exēplum tale dicēs. Duo
quidam erant seculares ⁊ religiosi ⁊ colloquētes se-
cum egressi sunt ⁊ facti sunt monachi: emulationem
aūt habētes vocis euāgelice sed non ſm scientiam:
castrauerūt se quasi propter regnum celorū. Audiēs
aūt hoc archiepiscopus: excōicauit eos. Illi aūt pu-
tantes quia bene fecissent indignati sunt contra eū
dicentes. Nos propter regna celorum castrauimus
nos ⁊ excōmunicauit nos. Eamus ⁊ interpellemus

aduersus eũ hierosolymorũ archiepiscopũ. Abeun-
tes ergo indicauerunt ei hec oĩa: ⁊ dixit eis archi
ep̃s hierosolimitaꝝ. Et ego vos excommunico.
Ex quo iterũ cõtristati abierunt antiochiã ad archi
ep̃m: ⁊ dixerunt ei oĩa q̃ acta fuerant circa se. Et il
le similiter excõicauit eos ⁊ dixerũt ad semetipsos.
Eamus romã ad patriarchã: ⁊ ipse nos indicabit
de oĩb⁹ istis. Eũtes ergo ad summũ archiep̃m romane
ciuitatis suggesserũt ei q̃ fecerũt: eis memorati ep̃i
dicẽtes. Venimus ad te: q: tu es caput omniũ. Dixit
eis ⁊ ipse. Et ego vos excõico: ⁊ segregati eritis. Tũc
defecerunt extorres totius cõsilij ⁊ dixerunt ad se
metipsos. Isti episcopi sibijnuicẽ deferunt ⁊ consen
tiũt ꝓpter qḋ in synodis cõgregãtur: Sꝫ eamus ad
illũ virũ dei sctm̃ Epyphaniũ ep̃m de cypro: q: ꝓphe
ta est ⁊ ꝑsonã hominis nõ accipit. Cum aũt ꝓxima
rent ciuitati eius reuelatũ est ei de ipsis. Et mittẽs
in occursum eorum mandauit eis. Ne intretis ciui-
tatẽ istã. Tũc illi i semetipsi reuersi dixẽrũt. In veritate nos
culpabiles sum⁹. Ut q̇d ergo nosipsos iustificam⁹.
Numq̇d quia illi nos iniuste excõicauerũt etiã ⁊ iste
propheta? Ecce enim deus reuelauit de nobis et
reprehenderunt semetipsos valde similiter ⁊ culpã
quã fecerãt. Tunc vidẽs deus qui corda nouit. qi se
in veritate culpabiles fecerant reuelauit ep̃o Epy-
phanio: ⁊ vltro misit ⁊ adduxit eos. Et cõsolatus
eos suscepit in cõmunionem. ⁊ scripsit de eis archi
ep̃o Alexãdrie dicens. Suscipe filios tuos quoniã
in verit ate penitẽtiã egerunt. Et addidit senex: qui
hoc exẽplum narrauerat dicẽs. Hec est sanitas ho-
minis: ⁊ hoc est qḋ vult de⁹: vt hõ culpã suã ꝓijciat
ante deũ. Hec autẽ cum dixisset frater: fecit ꝫm ver
buꝫ senis. ⁊ ꝑgens pulsauit ostiuꝫ fratris. Ille autẽ
mox vt sensit eum. primus apud illuꝫ de intus peni
tẽtiam gessit: aperuitq꜠ statiꝫ ostiuꝫ ⁊ osculati sunt
seinuicẽ ex aĩo: ⁊ facta est inter vtrosq꜠ pax magna.
❡ Duo monachi qui erãt etiam carnales fratres
habitabãt simul ⁊ volebat diabolus separare eos
ab inuicẽ. Semel ergo vnus q̇ erat iunior etate in-
cẽdit lucernã: ⁊ posuit eã super cãdelabrũ. Fecit au
tẽ opa sua demon ⁊ euertit cãdelabrũ: pro qua re ce
cidit cum maior frater cum ira. Ille autem penitẽ
tiã egit: dicẽs ei. Habe patientiaꝫ in me frater. Et
iterũ incẽdã eaꝫ. Et ecce virtus dñi venit ⁊ torq̃bat
demonẽ illum vsq꜠ mane. Demon autem nũciauit
principi suo q̇d factuꝫ fuisset. Et audiuit sacerdos
paganoꝝ id qḋ retulerat demon: ⁊ egressus factus
est monachus ⁊ ab initio cõuersationis sue tenuit
humilitatẽ dicẽs. Humilitas soluit oẽꝫ virtuteꝫ ini
mici: sicut ego audiui demones loquẽtes dicendo.
Qr qñ ꝑturbam⁹ monachos cõuertit̃ vnus ex eis
⁊ agit penitẽtiã. ⁊ destruit oẽꝫ virtutẽ nostram.

❡ Explicit liber de humilitate.

❡ Incipit liber de penitentia.

Dicibant fratres de abbate gelasio:
qui habuerit codicem in membranis
valentem solidos decem et octo. Cõ
tinebat enim vetus et nouum testa-
mentum totum et positus erat codex ipse in eccle
sia: vt qui vellet de fratribus legeret in eo. Super-
ueniens autem quidam frater peregrinus appli-
cuit ad senem: ⁊ videns codicem illum cõcupiuit. et
furatus est eum et exiuit atq꜠ discessit. Senex autẽ
nõ est secutus post eum vt cõprehẽderet eum: cum
vtiq꜠ intellexisset qḋ fecerat. Ille aũt pergens in ci-
uitatem querebat cui venderet eum. Et cum inue-
nisset q̇ vellet emere: cepit sedecim solidos precium
ipsius postulare. Ille vero volens comparare dixit.
Da mihi primum vt ostendam eum et sic dabo tibi
precium. Dedit ergo illi codicem ad ostendendum
alicui. Quẽ accipiens ille q̇ emere cupiebat: attulit
eum ad abbatem Gelasium vt ꝓbaret si bonus eẽt
codex: aut si tãtum valeret. Dixerat enĩ ei ⁊ quãti-
tatem quã venditor postulabat. Et dixit senex Ge
lasius. Eme illuꝫ quia bonus codex est: et valet hoc
precium: quod dicit tibi. Ille autem retulit vendito
ri. aliter: et non sicut audierat a sene. Dixitq꜠. Ecce
ostendi codicem illuꝫ abbati Gelasio: et dixit mihi
quia bonus est: sed non valet quantum. dixisti. Ille
hoc audiens dixit ei. Nihil aliud dixit senex. Et re-
spondit. Nihil. Tunc dixit ei. Iam nolo vendere co
dicem istum. Compunctus autem venit ad senẽ pe-
nitentiam agens: et rogans eum vt codicem recipe
ret. Senex autem nolebat eum recipere. Tunc dixit
ei frater. Quia si non recipis eum non possum secu
rus esse. Et dixit ei senex. Si nõ potes securus esse
nisi recipiam: ecce recipio eum. Et remansit frater
ille apud eum: vsq꜠ ad exitum suuꝫ: proficiens de pa
tientia senis. ❡ Factus est aliquando conuentus
in cellis pro quadam causa: et locutus quideꝫ Eua-
grius abbas et dixit ei presbyter monasteriorum.
Scimus abba Euagri: quia si esses in patria tua
forte aut episcopus eras: aut multorum caput: nũc
autem hic velut peregrinus sedes. Ille vero com-
punctus non quidam tribulanter aliquid respon-
dit: sed mouens caput: respiciens ad terram digito
scribebat et dixit eis. Reuera fratres ita est. ❡ Se
dente aliquando abbate Iohanne breui statura an
te ecclesiam circumdederunt eum fratres: et exquire
bant ab eo singuli de cogitationibus suis. Quidaꝫ
autẽ senex hoc audiẽs: accẽsus inuidia dixit ei. Su-
riscula tua abba Iohãnes plena veneno est. Et re-
spõdit ei abbas Iohãnes. Ita est abba. Hoc autẽ
dixisti quia ea que foris sunt tantũmodo vides. Si
autem videres que intro sunt: quid eras dicturus?
Dicebant de Iohãne minore de thebaida qui fuit
discipulus abbatis Anthonij: quia duodecim an-
nos fuerat in ministerio seruiens seni in infirmitate
eius ⁊ post hec sedebat super mattam. Senex vero
contristabatur pro eo. Et cum multum laborasset
cum illo: nunq̃ dixit ei sanus esto. Quando autem
iã moriturus erat: ⁊ residẽtibus senibus loci tenuit
manũ ei⁹ et dixit. San⁹ sis: san⁹ sis. san⁹ sis. Et tra
didit eũ senib⁹ dicẽs. Hic ãgel⁹ ẽ nõ hõ. ❡ Dicebãt
de abbate Isidoro q̇ erat i scithia: q: si q̇s habuisset
fratrem ĩfirmũ aut pusillanimẽ aut iniuriosum ⁊ vole

bat eũ expellere foras ille dicebat. Adducite eũ ad
me. Et apprehendẽs eũ patiẽtia sua curabat aim
fratris illius. ¶ Abbas Macharius in egypto post
tus inuenit hominẽ qui adduxerat aial ꝛ rapiebat
q̃ habebat. Ipse ꝟo vt peregrinus astitit furi ꝛ adiu
uabat eũ ad aial onerãdũ: ꝛ cum omni quiete dedu
xit eũ: dicẽs in semetipso. Nihil intulimus in hunc
mũdum ſ; dñs dedit. ꝛ sicut ipse voluit ita factũ est
benedictus in oibus deus. ¶ Facta aliqñ ꝯgrega-
tione fratrũ in scithia cũ voluissent senes ꝓbare ab
batẽ Moysen cõtẽpserũt eũ dicẽtes: vt quid iste
ethiops in mediũ nostrũ venit. Ille aũt audiens
tacuit. Cũ vero dimissus fuisset cõuentus dixerũt ei
hi qui iniuriose eũ tractauerãt: nec modo nõ es tur
batus ꝛ ille rñdit. turbatus sũ ꝛ non sum locutus.
¶ Paysius frater abbatis pastoris habuit affectũ
cũ quodã monacho ex cella sua. Abbas aũt pastor
nolebat hoc. Qui cõsurgens iuit ad abbatẽ ammo
nã: ꝛ dicit ei. Frater meus Paysius hꝫ cũ quodam
affectũ: qđ ego nõ libenter fero. dicit ei abbas. Am
monas. abbas pastor adhuc viuis vade in cellã tuã
ꝛ pone in corde tuo. q: iam annũ habes i sepulchro
¶ Dixit abbas pastor. Ois labor q̃cũq; euenerit
tibi: ex taciturnitate superatur. ¶ Quidã frater le-
sus ab alio fratre venit ad abbatẽ Sysoy thebeum
ꝛ dixit ei. Lesus sũ a quodã fratre: ꝛ volo me ego
vindicare. Senex aũt rogabat eũ dicẽs. Noli fili: ſ;
dimitte magis deo vindictã. Ille aũt dicebat. Nõ
quiesco: donec me fortiter vindicauero. Dixit autẽ
senex. Qr hoc semel statuti apud te surge oremus.
Et surgens senex dixit. Deus iã nobis nõ est ne-
cesserius q: nosipsi ꝛ volumus ꝛ possumus nos vindi-
care. Hoc autẽ audiens frater: cecidit ad pedes se-
nis illius dicẽs. Iã nõ ꝯtendã cũ fratre illo: ſ; rogo
ignosce mihi. ¶ Quidã videns quẽdã religiosum
portantem mortuum in lecto. dicit ei mortuos por
tas vade ꝛ viuẽtes porta. ¶ Dicebãt de quodam
monacho q: quãto q̃s appetisset aut exacerbasset
eũ tãtomagis ille ad eũ ꝯcurrebat dicẽs. Qr hmõi
cã hoies corrigũt ab his q̇ in cõuersatiõe studiosi
sunt. Nã q̇ eos beatificãt magis cõfundũt aias eo
rũ. Scriptũ est enĩ. Qr q̇ beatificãt vos seducũt vos
¶ Venerũt aliqñ latrones in monasteriũ cuiusdã
senis ꝛ dixerũt ad eũ. Oia q̃ in cella tua sunt tollere
volumus. ꝛ ille dixit. Quãtũ vobis videt̃ tollite filij.
Tulerũt ḡ qđcũq; inuenerũt in cella senis: ꝛ abierunt
Obliti sunt aũt ibi sacculũ qđ erat abscõditũ i cella
Senex ꝟo tollẽs eũ secutus est post eos clamãs ꝛ di
cẽs. Filij tollite qđ obliti estis in cella. illi ꝟo admi-
rãtes patiẽtiã senis reuocauerũt oia i cellã eius et
penitẽtiã egerũt oẽs adinuicẽ dicẽtes. Hic vere hõ
dei est. Fratres q̇dã venerũt ad quẽdã senẽ sedentẽ
in deserto loco ꝛ inuenerunt foris extra monasteriũ
pueros pascẽtes pecora ꝛ loquẽtes ꝟba q̃ nõ dece
bãt. postq̃ ꝟo viderũt senẽ ꝛ idicauerũt ei cogitatio
nes suas ꝛ de rñsione eius se pfecisse senserũt dicũt
ei abbas quomõ acquiescis tecũ habitare pueros
istos. ꝛ nõ p̄cipis eis vt constringant̃. ꝛ dixit senex.

Credite mihi fratres dies habeo multos ex q̇b9
velo eis p̄cipere: ꝛ redarguo meipsum dicens. Si
hoc parũ nõ portauero: quõ maiorẽ tẽptationẽ (si
pmiserit mihi deus iferri) portare possum. ꝛ ppterea
nihil eis dico: vt fiat cõsuetudo portãdi ea q̃ supue-
nerint. ¶ Narrauerũt de quodam sene q̇ habuerit
puerulũ cohabitãtẽ secũ ꝛ vidẽs eũ q: fecerit opus
qđ nõ expediebat dixit ei semel. Nõ facias hãc rem
ꝛ ille nõ obediuit ei. Hoc aũt senex vidẽs abiecit de
cogitatione sua curã illius iactãs pprium iudiciũ sup
ipso. Puer aũt clausit ostiũ celle in qua erãt panes
p tres dies ꝛ dimisit senẽ ieiunũ: et nõ dixit ei senex
vbi es: aut q̇d facis foris. Habebat aũt viciniũ senex
q̃ cũ agnouisset: q: tardaret puer ille fecit pulmẽtum
modice ꝛ dabat ei p parietẽ et rogabat vt gustaret
Et dicebat seni. Quid tardat frater ille foris. Se-
nex ꝟo dicebat. Qñ ei vacauerit reuertet̃. Narraue
runt aliqui. Quia pbĩ q̇dã aliqñ voluerũt ꝓbare mo
nachos: ꝛ venit vnus monachus trãsiens stola idu
tus et bñ vestitus. Et dixerũt ei pbĩ. Tu veni huc mo
nache. Ille indignatus iniurijs aggressus est eos.
Trãsijt et alter monachus magnus rusticus gñe: ꝛ ipsi
dixerũt ei. Tu monacho male senex veni huc. Ille ꝟo
cursim venit et ceperũt ei alapas dare. Ille aũt cõ-
uertit eis aliã maxillã. Statim ꝟo pbĩ illi surrexerũt
et adorauerũt eũ dicẽtes. Vere hic est monachus. Et
fecerũt eũ sedere in medio sui: ꝛ interrogauerũt eũ
dicẽtes. Quid est qđ plus facitis nobis in solitudi-
ne ista. Ieiunatis ꝛ nos ieiunamus. Castigatis cor
pora vr̃a: et nos castigamus. Sed q̇cq̇d aliud facitis:
et nos facimus. Quid ergo plus facitis nobis seden
tes in heremo. Rñdit ei senex. In gr̃a dei speramus
nos et mentem nostrã custodimus. Et illi dixerũt
ei. Nos hoc custodire non possumus. Et edificati:
dimiserũt eũ. ¶ Senex q̇dã erat hñs ꝓbatũ discipu
lũ quẽ aliqñ cõtristãs expulit foras. Ille ꝟo expe-
ctabat sedẽs foris: ꝛ aperiẽs senex ostiũ inueñit eũ ꝛ
pniã egit apud eũ dicẽs. Ab hodierno die tu pr̃ meus
es qm̃ humilitas ꝛ patiẽtia tua vicit pusillanimitatẽ
animi mei. Veni ḡ intus: ãmodo enĩ tu pr̃ ꝛ senex.
ego aũt iuuenis ꝛ tuus discipulus: qm̃ ope tuo supasti
senectutẽ meã. ¶ Dicebat q̇dã senũ q: audierit ab
aliquo viro sancto eẽ iuuenes: q̇ ducatũ p̄beãt seni
bus in vita ista: ꝛ narrauit dicẽs. Qr erat q̇dã ebrio
sus senex: ꝛ opabat̃ vnã mattã in die ꝛ vẽdebat eã
in vicino vico ꝛ bibebat qđ accipiebat de p̄cio eius
Postea ergo venit ad eũ iuuenis q̇dã frater: ꝛ ma
nebat cũ ipso qui similiter opabat̃ ꝛ ip̄e mattã vnã
Tollebat aũt senex et vẽdebat: ꝛ ãbarũ mattarũ p̄ci
um expẽdebat in vino. Illi aũt fratri afferebat tm̃-
mõ modicũ panis ad vesperã. Et cũ hoc triẽnio iu
giter faceret nihil locutus ẽ frater ille. post hec ꝟo di
xit frater ille in semetipso. Ecce nudus sũ: et panẽ
cum egestate comedo: surgam ergo et discedã hinc.
Iterum autẽ cogitauit in semetipso dicẽs. Ubi ha
beo ire. Sedebo hic. Ego enim propter deum sede
bo in hac vita communi. et statim apparuit ei ange
lus domini dicẽs. Nusq̃ discedas veniemus enĩ ad

te cras ꝛ rogauit frater senem dicens. Nō discedas
hinc alicubi: quia venient hodie mei tollere me. Cuꝫ
ergo facta esset hora: qua solebat senex descendere
ad vicum: dixit fratri. Non venient hodie fili: iā eñ
tarde est. ꝛ ille dixit ei. Omnino scias quia veniēt. ꝛ
dū hec loqueretur: dormiuit in pace. Senex aūt fle
bat dicēs. Heu heu me fili quia multis annis sub ne
gligētia viuo: tu autē paruo tēpore saluā fecisti ꝑ pa
tientiam animā tuā. ꝛ ex illo die factus est senex so
brius ꝛ probatus. ¶ Dicebant de quodā fratre: qui
seni cuidā magno vicinus erat quia ingrederet̃ ꝛ ra
peret qcq̇d habebat senex in cella sua. Videbat aūt
senex: ꝛ nō obiurgabat euꝫ sꝫ extorquebat sibi plus
solito manibus operari dicens. Credo opus habet
iste frater. ꝛ exigebat a se maiorem solito laborem ꝛ
astringebat ventrem suum: vt cum indigentia come
deret panem suum. Cum autem mori cepisset senex:
ille circumsteterunt eum fratres ꝛ respiciens in eum
q̇ furabatur: dixit ei. Iunge te huc ad me: ꝛ tenuit: ꝛ
osculatus ē manuꝫ eius dicens. Gratias ago istis
manibus fratres: q: ꝓpter ipsas vado ad regnū celo
rū. Ille aūt cōpunctus ꝛ penitētiā agens factus est
ꝛ ipse probatus monachus: exemplū sumēs de acti
bus magni senis illꝰ. ¶ Fuit quedam meretrix no
mine Thais tante pulchritudinis: vt multi propter
eaꝫ vēditis substantijs suis pene ad vltimam ꝑueni
rēt paupertatē: ꝛ amatores sui pre zelo litibus inter
se consertis frequēter puelle limina sanguine iuue
num replebātur. Quod cū audisset abbas. Paphū
cius. sumpto habitu seculari. ꝛ vno solido profectus
est ad eam ad quandam ciuitatē. Egypti deditq̄ ei
solidum quasi pro mercede peccandi. Illa accepto
ꝑcio ait illi. Ingrediamur domū. Cū aūt ibi esset et
lectū ꝑciosis vestibus stratum ascēdere inuitaretur
dicit ad eam. Si est interius cubiculū in ipsuꝫ eamꝰ.
Illaq̄ dixit. Est quidē cubiculum vbi nullus ingre
dit̃: sed deo non est locus qui diuinitatis eius ocu
lis abscondat̃. Quod cum senex audisset dixit ei. Et
scis esse deum? Cū aūt respondisset se scire deū: ꝛ re
gnū futuri seculi: necnō ꝛ tormenta peccatorꝫ. Dixit
ei senex. Si ergo hec nosti: cur tantas animas perdi
disti vt non solum ꝑ tua sed ꝛ illorꝫ animabus reddi
ta ratione dāneris. Illa vero hec audiens prouoluta
ad pedes abbatis. Paphūcij exorabat dicēs. Scio
esse penitētiam pater: ꝛ confido remissionem pecca
torum sortiri te exorante. Tātum peto tribus horis
indutias: vt post hoc vbi iusseris ad te veniam. et
quodcunq̄ preceperis faciam. Cunq̄ locum illi ab
bas constituisset quo venire deberet illa collectis
omnibus quecunq̄ ex peccato susceperat platisq̄ in
mediā ciuitatē cōbussit clamās. Venite oēs q̇ pecca
stis mecū ꝛ videte quō ea q̄ mihi ꝯtulistis exuram
Erat aūt ꝑcium eorū bonorū quadringētarꝫ librarꝫ
auri. Cunq̄ oia ꝯsumpsisset in locū quē ei abbas cō
stituerat ꝑrexit. Quā ille reperto virginuꝫ monaste
rio in cella parua claudēs ostiū celle plumbo signa
uit paruāq̄ fenestrā reliqit ꝑ quam ei victus modi
cus inferret̃: iussitq̄ omnibus diebus parū panis ꝛ
paululū aque a ministris ministrari. Cum aūt senex
ostio plūbato discederet ait Thais. Quo iubes pa
ter vt ex naturali meatu aquam meā fundam. At ille
r̄ndit i cella. Sic digna es. Cū iterū quēadmodum
deū deberet orare inquireret. Dixit ei senex. Nō es
digna nominare deū neq̄ in labijs tuis nomē diui
nitatis ip̄rimere. sꝫ nec ad solē manꝰ expādere: qm̄
labia tua iniq̇tate sunt plena: ꝛ manꝰ tue sordibꝰ in
q̇nate: sꝫ tātūmodo icībēs cōtra oriētē aspice hūc
sermonē sꝑ iterās q̇ me plasmasti miserere mei. Cū
ergo tribꝰ ānis ita fuisset inclusa: ꝯdoluit ei abbas
Paphūciꝰ: ꝛ mox ꝑfectꝰ ē ad abbatē Anthoniū vt
ab eo reqreret si remisisset illi deꝰ pctā an nō. Cum
ergo cāꝫ rei narrasset: conuocatis discipulis suis ab
bas Anthoniꝰ ꝑcepit vt illa nocte oēs vigilarē. ꝛ in
oratione ꝑsisterēt sigillatiꝫ quatenꝰ vni alicui ex his
declararet deꝰ cāꝫ ꝑ qua abbas Paphūcius venerat.
Cū ergo singuli successissent: ꝛ incessanter orassent ab
bas Paulꝰ maior discipulꝰ beati Anthonij abbatꝭ
vidit subito i celo lectū preciosis vestibꝰ adornatū quē
q̄tuor virgines clara facie custodiebā. Cūq̄ paulꝰ
intra se diceret. Nō ē hec gr̃a alterꝰ nisi patris mei
Anthonij: vox ad eū diuina facta est: nō patris tui.
Anthonij: sꝫ Thaidis meretricis est. Quod cū mane
facto abbas paulꝰ retulisset cognita dei volūtate ab
bas Paphūciꝰ cū gaudio discessit: ꝛ ꝑfectꝰ ad mona
sterium in quo erat inclusa ostiū qđ obstruxerat dissi
pauit. Illa vero petebat vt adhuc ꝑmaneret diutiꝰ
inclusa. Cum vero aperuisset ostium dixit. Egrede
re qm̄ deꝰ dimisit tibi pctā tua. Illa respōdit Testor
deū: qm̄ ex quo hic igressa sum: ex omnibꝰ peccatis
meis feci velut sarcinā: ꝛ statui ante oculos meos.
Et sicut nō discedit anhelitꝰ ō naribꝰ meis vna hora
sic ne discesserūt pctā meā ab oculis meis: sꝫ flebam
illa semꝑ cōsiderās: Cui abbas r̄ndit. Nō ꝓpter pe
nitētiā tuā dimisit tibi deus peccata tua: sꝫ q: semꝑ
hunc timorē habuisti in animo. Et cū eā inde eduxis
set: quindecim dies superuixit tm̄ ꝛ quieuit in pace.
¶ Quidā frater sedebat in cella in egypto: magna
humilitate ꝑcipuꝰ. Habebat aūt sororē in ciuitate
meretricē: q̇ multis animabꝰ ꝑditio fuerat: Freq̄uē
ter ergo monebāt senes fratrē illū: ꝛ vix potuerūt ei
ꝑsuadere vt veniret ad eam quatenus per admoni
tionē eius posset pctm̄ quod ꝑ eā fiebat terminari.
Dū ergo veniret adlocū q̇dā ex noctis vidēs eū pre
cessit ꝛ nunciauit mulieri dicēs. Ecce frater tuus ve
nit ad te de heremo. Illa autem pre gaudio relictis
amatoribus suis quibꝰ ministrabat capite discoꝑ
to ad occurrendū fratri egressa est. Et cū vidisset eū
dū tēptaret illum amplecti dixit ei ille. Soror mea
charissima parce iā anime tue: quoniā ꝓpter te mul
ti pereunt. Considera quāta habes tormēta ꝑpara
ta: nisi cito penitere festinaueris. Illa autē cōtremi
scens dicit ad eū. Et scis frater q: est mihi salus vel
ammodo. Cui ille dixit. Si volueris adhuc salus ti
bi est. Illa aūt iactāse se ad pedes fratris sui petebat
vt eam secum duceret in desertum. Cui frater suus
dixit, Vade ꝛ cooperi caput tuum ꝛ sequere me. Cui

illa respõdit. Eam⁹ aitvelociter. Oportet eñi me de formare: ⁊ inter hoies pot⁹ nudo capite deambula re: ꝙ in officinã peccati mei iterũ igredi. Dũ aũt pa riter ambularẽt monebat eã frater ad penitẽtiã. Ui dẽs aũt ille q: quidã fratres obuiarẽt ei dicit ad eã. Qm̃ necdũ omnes sciũt ꝙ soror mea sis: parũ devia secede donec isti trãseant. Quod cum fecisset postꝙ trãsierũt illivocauit eã frater suus dicẽs. Ueni soror mea eam⁹ viã nostrã. Illa aũt nõ rñdit ei. Perqui rẽs ergo ille inuenit eã mortuã: ⁊ vestigia pedũ eius plena sanguine. Erat eñi discalciata Tũc ille flẽs et eiulãs nũciauit seniorib⁹ patrib⁹ oia q̃ facta fuerãt. At illi cõtẽdebãt inter se de saluatione eius. Mani festauit autẽ dominus vni seni de ipsa: eo ꝙ nulla cu ra illi fuit de re corporali: ſʒ vt propriũ vuln⁹ sanaret neglexit oia sua: ⁊ suspirauit grauiter ⁊ fleuit ꝑ pec cato suo. propterea suscepit deus penitẽtiam eius.

¶ Explicit liber de penitentia.

¶ Incipit liber de charitate.

Dixit abbas Anthonius. Ego iã nõ timeo deũ sed amo. q: amor foris mittit timorẽ. Dixit iterũ q: de ꝓximo est vita ⁊ mors. Si enĩ lucramur frẽm. lucrabimur xp̃m. Si autẽ scãdalizam⁹ fratrẽ in xp̃m peccam⁹. Abbas ammon de loco nitrievenit ad abbatẽ an thoniũ ⁊ dixit ei. Uideo q: maiorẽ laborẽ ꝙ tu susti neo. ⁊ quomodo nomẽ tuũ magnificatũ ẽ in homini bus sup me. Et dixit ei abbas Anthoni⁹. Qm̃ ⁊ ego diligo deũ pl⁹ quã tu. Uenit aliquãdo abbas. Hyla rion de palestina ad abbatẽ Anthoniũ in mõtẽ ⁊ di cit ei abbas. Anthoni⁹. Bene venisti lucifer q̃ mane oriris. Et dicit ei abbas hylariõ. Pax tibi colũna lu cis q̃ sustines orbẽ terrarꝝ. Dixit abbas Marc⁹ ab bati arsenio. Quare nos fugis? Et dixit ei senex. scit deus q: diligo vos. ſʒ nõ possuʒ esse cũ deo ⁊ homini bus. Superiorꝝ enĩ virtutũ milia ⁊ miliũ milia. vnã habent volũtatẽ habẽt autẽ homines multas volũ tates: nõ possuʒ ego deũ dimittere ⁊ venire ⁊ esse cũ hominibus. ¶ Dixit abbas agathõ: q: ſm volũta tẽ meã nunꝙ dormiui: retinẽs in corde dolorẽ queꝙ aduersus aliquem neq₃ dimisi dormire aliquem ha bentem aduersum me aliquid. Ascendente aliquan do de scithia abbate iohanne cum alijs fratribus errauit qui eis ducatum prebebat in via (erat enim nox) ⁊ fratres dixerunt abbati Johanni. Quid fa ciemus abba q: errauit frater iste devia ne forte mo riamur errantes. Et dixit ei senex. Si dixerimus ei aliquid contristabitur. Sed ecce facio meipsum quasi defunctum ⁊ dico me non posse ambulare: sed iaceo hic vsq₃ mane et fecerunt sic. Sed ⁊ residui di xerunt. Nec nos ibimus sedebimus tecum. Et se derunt vsq₃ mane ne obiurgarent fratrem illum.

¶ Senex quidam erat in egypto anteꝙ veniret il luc abbas pastor. Ille aũt senex habebat noticiã ho minuʒ: ⁊ multuʒ honorẽ. Cuʒ ergo ascẽdisset abbas pastor de scithia cuʒ suis dimiserunt homines senex illum ⁊ venerunt ad abbatem pastorẽ. Duct⁹ aũt in uidia senex male loq̃batur de eis. Hoc audiẽs abbas pastor contristabat: ⁊ dixit fratrib⁹ suis Quid facie mus de sene isto magno: q: nos in tribulationẽ mi serũt homines derelinquentes senẽ: ⁊ ad nos q̃ nihil sum⁹ attendẽtes? Quomodo ergo possum⁹ sanare eũ? Et dixit eis. Facite aliquid ad gustãdũ: ⁊ tollite vasculũ vini: ⁊ eamus ad eũ ⁊ simul gustemus: forsi tã per hoc possum⁹ sanare animũ ei⁹. Tulerũt ergo quos parauerãt cibos ⁊ perrexerũt ad eũ ⁊ duꝫ pulsas sent ostium. Respondit discipul⁹ ei⁹ dicẽs. Qui istis ⁊ illi dixerũt. Dic abbati tuo: q: abbas pastor ẽ ⁊ de siderat benedici per vos. Hoc autem nunciante ei discipulo eius: ille mandauit dicens. Uade dic eis q: mihi non vacat. Illi autẽ perseuerãtes in cauma te dixerũt. Non discedam⁹ nisi meruerim⁹ benedi ctionẽ senis. Senex aũt vidẽs ꝑseuerãtiã eoꝝ ⁊ hu militatẽ cõpũct⁹ aperuit eis: ⁊ intrãtes gustauerũt cuʒ eo. Cuʒ vero mãducarẽt dixit senex. In veritate dico min⁹ est qđ audiui de vobis cẽtuplũ enĩ est qđ video in opere vestro. Factus est ergo eis amic⁹ ex illo die. ¶ Dixit abbas pastor. Conare ſm virtutẽ tuã nulli omnino facere malũ ⁊ castũ serua cor tuũ cũ omni homine. Iterũ dixit. nõ est aliq̃d mai⁹ in dile ctione: ꝙ vt animã suã ponat q̃s ꝑ ꝓximo suo. Etenĩ si q̃s audiẽs sermonẽ tristẽ cũ posset ipse id facere certet atq₃ sustineat: ⁊ nõ contristet euꝫ vel etiã si le sus in re aliqua patienter tulerit non retribuẽs con tristanti atq₃ ledenti se eo modo: huiusmodi homo animã suã ponit pro ꝓximo suo. Cõtigit aliquãdo abbatẽ Pãbo iter cũ fratrib⁹ in partes egypti face re ⁊ videns quosdã seculares sedẽtes dixit eis. Sur gite ⁊ salutate: ⁊ osculamini monachos: vt benedica mini: frequẽter enĩ cuʒ deo loquunt ⁊ sancta sunt ora eoꝝ. ¶ Dicebãt de abbate paphuntio: q: nõ cito bibebat vinũ Aliquãdo autẽ in itinere ambulã super uenit in cõuentũ latronũ: ⁊ inuenit eo bibentes. Co gnouit autem eum qui erat primus latronuꝫ ⁊ scie bat quia non biberet vinum. Uidens ergo eum de multo labore impleuit calicem vini: ⁊ alia manu te nuit gladium euaginatum: ⁊ dixit seni: Si non bibe ris occidam te. Senex vero sciens q: mandatum dei vult facere ⁊ volens eum lucrari. accepit et bibit. El le vero princeps latronum penitentiam apud eum egit dicens. Ignosce mihi abba: quia contristaui te Et dixit ei senex. Credo in deo meo: quia per hunc calicem faciat misericordiam tecum: ⁊ in hoc secu lo et in futuro. Et respondit latro. Et ego credo in deo: quia ammodo non faciam alicui quicꝙ mali: ⁊ lucratus est senex omne collegium illoꝝ latronũ per id quod se propter deuꝫ dimisit voluntati eoꝝ ¶ Dixit abbas Hipericius Eripe primuꝫ a pecca tis quanta tibi est virtus sine improperio: q: deus ꝯuertentes a peccatis non repellit a se. Uerbuꝫ au tem malicie ⁊ nequitie non habitet in corde tuo ad uersus fratrẽ tuũ: vt possis digne orare. p̃ dim

nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimꝰ debitorī
bus nostris. ¶ Duo fratres erāt in cellis vnꝰ aūt
ex eis senex erat. Et rogabat eū q̇ erat iuuenis di-
cēs. Maneamꝰ simul frater. Et ille dixit ei. Pecca
tor sum ⁊ nō possum manere tecū. Ille autē rursus
rogabat eū dicēs Etiā possumꝰ. Erat aūt senex ille
mundus: ⁊ nolebat audire: q2 monachus haberet i
cogitatu fornicatiōez ⁊ dicit frater Dimitte me vna
hebdomada. ⁊ iterū lo q̄mur. Uenit ergo post mo-
duz iuuenis ille ⁊ volēs senē probare dicebat. In
magnā temptatiōez incurri hebdomada ista abba.
Pergēs eīn p ministerio quodam in vico incidi in
mulierē: ⁊ dixit ei senex: Est tibi penitētia. Et dixit
frater. etiā. Senex autē dixit. Ego tecū porto me
dietatē peccati huius. Tūc dixit frater ille. Modo
scio q2 possumꝰ simul esse ⁊ māserunt simul vsq3 ad
exitū suum. ¶ Dixit quidaz patrū. si quis te petie
rit rem aliquā ⁊ violēter ꝓstiteris ei. sit volūtas ani
mi in id qđ datur sicut scriptū est: quia si quis te an
gariauerit vnū miliariū vade cū ipso duo: hoc aūt
est vt si q̇s a te pertierit rez aliquā des ei ex aīo et
spiritu. ¶ Dicebāt de quodā fratre: q2 cum fecisset
sportas ⁊ iposuisset eis ansas audiuit viciniū suū
alium monachuz dicētez. Quid facio: q2 ꝓximuz est
mercatū: ⁊ nō habeo ansas quas imponā sportellis
meis. Ille xo resoluit āsas q̄s iposuerat sportellis
suis: ⁊ attulit eas fratri illi vicino dicēs. Ecce istas
ansas superfluas habeo tolle eas ⁊ impone sportis
tuis ⁊ fecit opus fratris sui ꝑficere ad quod opus
erat ꝓpriuz aūt opus reliq̇t imꝑfectū. Dicebāt de
quodā sene in scithia: q2 egrotauit ⁊ voluit māduca
re modicū panis recētis. hoc aūt audiens quidam
exercitatorū fratruz tulit melotē suam ⁊ misit in eā
panē siccum ⁊ vadēs in egyptuz mutuauit illa pro
pane recēti ⁊ attulit seni. ⁊ cū vidissent fratres pa-
nes illos recētes mirati sunt. senex aūt nolebat gu
stare dicēs. q2 sanguis fratris illiꝰ est: ⁊ rogauerūt
illū fratres dicētes. ꝓpter dn̄m comede ne vacuū fit
sacrificiū fratris istius. Atq3 ita rogatus comedit.
Frater quidā interrogauit quendā senē dicēs. duo
sunt fratres ex quibus vnus quiescit in cella sua ꝑ-
trahens ieiuniū sex dierum ⁊ multum sibi laborem
imponēs alter vero egrotātibus deseruit: cuiꝰ pon
dusmagis acceptum est deo? Respondit ei senex.
Si frater ille qui sex diebus ieiunium leuat appen
dat se per nares non potest esse equalis illi q̇ infir-
mātibus deseruit. ¶ Interrogauit quidā senē quē
dam dicens. quomodo sunt modo quidam laborā
tes in conuersatione ⁊ non accipiunt gratiam sicut
antiqui. Dixit ei senex. Quia tunc charitas erat et
vnusquisq3 proximum suum trahebat sursum nunc
autem refrigescente charitate vnusquisq3 proximū
suum deorsum trahit ⁊ propterea gratiam non me
remur accipe. Perrexerunt aliquādo tres fratres
ad messem ⁊ susceperunt certum spacium sexagin-
ta modiorum quod meterent. Unus autem ex eis
ipsa prima die infirmari cepit ⁊ reuersus est ad cel
lam suam. Duo autem remāserunt: ⁊ dixit vnus al-
teri. ecce frater vides q2 incurrit egritudinem frater
noster exto: que ergo tu animo tuo paululum ⁊ ego
meo similiter et credimus in deo: q2 per orationem
fratris nostri implebimus nos duo opera ⁊ meta-
mus patrem ipsius. cum ergo explicassent messam
totius loci quā susceperāt venerūt recipere merce-
des suas ⁊ vocauerunt fratrem illum dicentes. Ue-
ni frater accipe laborem tuum. Et dixit eis. Qualē
mercedem accipiam q2 nō messui et illi dixerunt ei.
Orationibus tuis cōsummata est messis: veni ergo
et accipe mercedes tuas. Facta ergo plurima contē
tione inter eos de hac re: illo scz dicēte: nō accipiam
q2 nō laboraui: illis vero nō acquiescētibus nisi ⁊ ip
se acciperet partem suā abierunt ad iudiciū cuius
daz magni senis: et dixit ei ille frater. Perreximus
tres vt meteremus in agro cuiusdā viri ad mercedē
Cum autem venissemus ad locum quē messuri era-
mus ipsa prima die in egritudinē cecidi et reuersus
sum in cellā meā: nec vna die metere cū eis preualēs
et nūc cogūt me fratres isti dicētes veni accipe mer
cedes vbi non laboraui. Dixerunt autem et illi fra-
tres re vera nos tres ꝑreximꝰ metere et suscepimꝰ
spacium sexaginta modioꝝ qđ meteremus: et si fuis
semus toti tres cū grādi labore vix potuissemus ex
plicare illud orationibꝰ autē fratris huius nos duo
velocius q̄ tres potuimus et demessuimus agrum
et dicimus ei veni. accipe mercedes tuas: et nō vult
Hoc audiēs senex miratus est et dixit vni de mona
chis suis percute signū in cella fratrū vt cōgregent
se huc omnes. Qui cū venissent dixit eis. Uenite fra
tres et audite hodie iustum iudiciū. et indicauit eis
oīa senex et adiudicauit fratri illi vt acciperet mer
cedes suas ⁊ faceret ex his mercedibus qđ ipse vel-
let. Et discessit frater ille cōtristatꝰ et plorās quasi
preiudiciū passus. ¶ Dicebat quidam senes quia
patres nostri consuetudinem habuerunt venire ad
cellas nouorum fratrum: qui solitarij habitare vo-
lebant et cōuersari et visitabāt eos ne quis eorum
temptatus a demonibus lederetur a cogitatione
sua: et si quādo aliquis eoꝝ inueniebat lesus addu-
cebāt eum ad ecclesiam ⁊ ponebat peluis cū aqua: ⁊
fiebat pro eo oratio qui in temptationibus labora-
bat et lauabāt oēs fratres manus suas in peluim ⁊
perfundebatur aqua ista. ille autem frater qui tem
ptabatur: ita statim purgabat. ¶ Duo senes mul
tis annis simul cōuersati sunt: ⁊ nūq3 inter se litem
habuerūt. Dixit aūt vnus alter. Faciamus ⁊ nos
vnam litem: sicut homines faciunt. Et ille respōdit
fratri dicēs. Nescio qualiter fiat lis. et ille dixit eis.
Ecce pono in medio laterculum: ⁊ ego dico meum
est hoc tu autem dicis non: sed meum est: ⁊ ita fit li-
tis initium. Posuerūt ergo testam in medio sui: ⁊
dixit vnus eorum. Meum est hoc. Et alter dixit.
Non sed meum est. Et ille respondit ei. Etiam tuū
est: tolle ⁊ vade et discesserunt: nec contendere inter
se potuerunt. ¶ Frater aliquis interrogauit senez
quendam dicens. Si video fratrem de quo audio
aliquam culpam nō possum suadere animo meo vt

introducam eũ in cellã meã: si autẽ videro bonum fratrem ipsum libenter suscipio: et dixit ei senex. Si facis bonũ bono fratri paruũ bonum facis illi: alteri duplum impẽde. Ipse est enĩ qui infirmatur. ¶ Dicit quidã senex: nunq̃ desideraui opus quod mihi vtile esset vt fratri meo despendium faceret huiusmodi habens spem: q: lucrum fratris mei opus fruttificationis mihi est. ¶ Quidam frater erat minister cuiusdã fratris. Contigit aũt q̃ vulnus fieret in corpore senis: et sanies multa ex eo cum fetore proflueret. Dicebat autẽ cogitatio sua fratri illi qui deseruiebat: Discede hinc q: non potes sustinere fetorẽ putredinis istius. Ille vero frater vt reprimeret huiusmodi cogitationẽ tulit vas aque et lauabat vulnus senis illi⁹ et recollegit ipsam aquã in vase: et quotiẽs sitiebat ex ipa bibebat. Cepit aũt iterũ cogitatio sua sollicitare, eum dicẽs. Si nõ vis fugere vel nõ bibas fetorẽ hunc. Frater aũt ille laborabat et tollerãter ferebat bibens lauaturã vulneris illius. Et cum ita ministraret seni. Uidit deus laborẽ charitatis illi⁹ et illã lauaturã in aquam mundissimã vertit: et senem inuisibili medicamento sanauit.

¶ Explicit liber de charitate.

¶ Incipit liber de prudentia et contemplatione.

Frater quidam abijt ad cellam abbatis arsenij in scithia: et attẽdit per fenestrã et vidit senẽ totũ quasi igneũ. Erat aũt frater ille dignus qui talia intueref. Et cũ pulsasset egressus est senex: et vidit fratrem illum stupentem. Et dixit illi: est ne diu q̃ hic pulsas vidisti ne aliquid. et ille respondit ei non Et colloquens cũ eo dimisit eum. Dicit abbas Daniel qui erat discipulus abbatis arsenij: quia narrauerit ei abbas arsenius tanq̃ de aliquo alio dicens puto tñ q̃ de se dicebat. Quia cum sederet in cella sua quasi quedã sonũ vox venit ei: dicẽs Ueni et ostẽdã tibi opa hominũ. Et surgens exijt et duxit eũ in quedã locũ et ostendit ei ethiopẽs incidẽtẽ ligna et facientẽ sarcinam grãdẽ et tẽtabat portare eã et nõ poterat et p eo vt auferret sarcinã illã ibat iterũ et incidebat ligna: et addebat ad sarcinã. Hoc aũt faciebat diuti⁹. Et pcedens paululũ ostẽdit ei hominẽ rursus stãtem sup lacũ et implẽtẽ equã ex eo et effundẽtem in cisternã ptusam: que cisterna ipsam aquã iterum refundebat in lacũ. Et dixit ei iterũ veni: ostẽdam aliud. Et ecce vidi templum et duos viros sedẽtes in equis: et portãtes lignum trãsuersum vnus contra vnum: volebant autẽ p ianuã introire in templum et nõ poterãt ppter lignũ illud quod in transuerso portabant et nõ inclinãtẽs se vnus post vnum vt fieret illud lignum directum remãserunt foris extra ianuam templi. Et cũ interrogasset q̃d hoc esset: Ille rñdit ei Hi sunt q̃ portãt velut cum superbia iusticie iugum: et non humiliati sunt: vt corrigerent se et humiliter ambularent in via christi. propter quod et remanent foris a regno dei. Ille autem qui ligna incidit homo est in peccatis multis: et pro eo vt agat penitẽtiam et sub trahat se de peccatis suis al's iniquitates adijcit super iniquitates suas. Qui autem aquam implet homo est qui opera quidam bona facit: sed habet in eis etiam et mala permixta per que perdit et bona opera sua. Quapropter cõuenit omnem hominem sobrium esse in cõsiderãdis operibus suis ne inuanum videatur sustinere labores. ¶ Narrauit iterũ abbas Daniel dicẽs. Dixit pater noster Arsenius de quodam sene in scitiya qui erat magnus in hac vita simplex autem in fide: et errauit pro eo q̃d erat idiota. et dicebat nõ esse naturaliter corpus christi panem consecratum quem sumimus. sed figurã eius esse: hoc audiẽtes duo senes q̃ diceret hunc sermonem: et scientes: q: magna esset vita vita eius: conuersatio cogitauerunt: q: innocẽter et simpliciter diceret hoc. veneruntq̃ ad eum et dicunt ei. Abba audiuimus sermonem cuiusdam infidelis qui dicit: quia panis quem sumimus non naturaliter corpus christi est: sed figura eius. Senex autem ait eis: ego sum qui hoc dixi. Illi autem rogabãt eum dicentes Non sic teneas abba: sed sicut ecclesia catholica tradidit nos autẽ credimus q: panis ipse corpus xpi est calix ipse sanguis christi sm veritatem et nõ sm figurã sed sicut in principio puluerem de terra accipiens plasmauit hominem ad imaginem suam. et nemo potest dicere. quia non erat imago dei: q̃uis de terra et puluere sit: ita et panis quem dixit q: corp⁹ meum est credimus q: sm veritatem corpus christi est. Senex autem ait ei. Nisi rem ipsam cognouero nõ mihi satisfaciet ratio vestra. Illi autem dixerũt ei deprecemur deum hebdomada hac de misterio hoc et credimus q: deus reuelabit nobis. Senex autem cum gaudio suscepit sermonem istum et deprecabatur deum dicens. Domine tu cognoscis: q̃m nõ per maliciam incredulus sum rei huius sed per ignorantiam erraui: reuela ergo mihi domine Jesu xpe quod verum est. Sed et illi senes abeuntes in cellas suas rogabãt et ipsi deum dicentes. Domine iesu christe reuela seni mysterium hoc vt credat et nõ perdat laborẽ suum. Exaudiuit autẽ dominus vtrosq̃ et hebdomada completa venerunt dominica die in ecclesiam et sederũt ipsi tres soli super sedile de scirpo: quod in modum fascis erat ligatum medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt autem intellectus les oculi eorum: et quãdo sunt positi panes in altare videbatur illis tãtũmodo tribus tãq̃ puerulus iacens super altare: et cum extẽdisset presbyter manus vt frãgeret panem descẽdit angelus de celo habens cultrum in manu et sacrificauit puerulum illum sanguinem vero eius excipiebat in calicem. Cum autem frangeret presbyter in paruis partibus panem etiam angelus incidebat mẽbra pueri in modicas partes. Cum autem accessisset senex vt acciperet sanctam communionem data est ipsi caro sanguine

cruentata Quod cum vidisset pertimuit ⁊ clamauit
dicens. Credo domine quia panis qui in altari po-
nitur corpus tuū est: ⁊ calix sanguis tuus est. Et sta
tim facta est illa caro in manu eius panis scd̄m myste
riū et sumpsit illum in ore agens gratias domino
deo. Dixerunt autem ei senes: deus scit humanam
naturā q: non pōt vesci carnibus crudis ⁊ ꝓpterea
trāsformauit corpus suū in panē: sanguinez in vinū
his qui illud fideliter suscipiūt ⁊ egerūt gratias deo
de sene illo q: nō ꝑmisit deus perire labores eius ⁊
reuersi sunt ad cellas suas cū gaudio. ¶ Itez ipse
abbas. Daniel narrauit de alio magno sene qui ha-
bitauit in inferioribus ꝑtibus egypti: q: diceret ꝑ sim-
plicitatē: ꝙ Melchisedech ipse sit filius dei. Hoc aūt
indicatū est sancte memorie Cirillo archiepō Alexā
drino de eo ⁊ misit ad eū Sciēs autē: quia signifer
esset ipse senex: ⁊ quicq̄d peteret a deo reuelaretur
ei ⁊ q: simpliciter diceret hoc verbū: vsus ē huiusmo
di ratione dicens Abba rogo te: quia in cogitatiōe
mea ē ꝙ melchisedech ipse sit filius dei. Et rursus
alia cogitato mea dicit q: melchisedech nō sit deus
sed homo sit ⁊ summus sacerdos dei fuerit. Cū er
go hesito de hoc idcirco misi ad te vt depꝛeceris deuz
quatenus tibi reuelare dignet de hoc quid veritas
habeat senex aūt de cōuersione sua presumēs cū fi-
ducia dixit. Da mihi tres dies inducias ⁊ ego depꝛe
cor deū de hac re: et renūcio tibi qd̄ mihi fuerit reue
latū de hoc. Intrās ergo in cellā suā deprecabatur
deuz de verbo hoc: ⁊ veniēs post tres dies dixit san
cte memorie Cirillo epō Homo est Melchisedech.
Archiepūs respōdit ei. Quomodo cōstat apud te ab
ba? Et ille dixit ei. Deus ostēdit mihi oēs patriar
chas ita vt singuli eoꝝ corā me trāsirent ab Adam
vsq; ad melchisedech. Et āgelus mihi assistēs dixit
Ecce iste ē Melchisedech: et ideo archiepiscope cer
tus esto q: sic est. abiens aūt senex ꝑ semetipsum ꝑ-
dicabat q: homo eēt Melchisedech: ⁊ gauisus ē ma
gnifice sancte memorie Cirillus episcopus. ¶ Puer
erat adhuc scē memorie effren: et vidit somniū siue
reuelationē. q: nata sit vitis in lingua eius ⁊ creuit
⁊ impleuit totam terrā fructifera nimis ⁊ quia veni
rent omnia volatilia celi. ⁊ comederent de fructu vi
tis illius. Quantuz autē manducabant eo amplius
implebatur fructu. ¶ Iterumvidit quidam sancto
rum in somnis ordinem angelicū descendentē de ce
lo sm̄ preceptum dei habētem in manu librum hoc
est thomon scriptum intus ⁊ foris. ¶ Dicebāt au-
tem adinuicē. Cui debet cōmitti hoc. Quidam dice
bant illi. alij autem dicebāt de alio. Responderūt au
tem et dixerunt: vere vtriq; quidem sancti sunt et iu
sti quos dicitis verūtamē hoc eis cōmitti nō potest
Multa etiā alia noīa sanctoꝝ dicētes. Postea dixe
runt q: nemini pōt hoc alteri cōmitti nisi effren: et
vidit senex ille cui hoc in somnis apparuit: q: effren
dederunt thomon illum. Mane autem surgens au
diuit effren docentem ⁊ velut fontem ebullientem
de ore ipsius: et cognouit senex qui somnium vide-
rat quia spiritussancti est operatio qd̄ egrediebat
de labijs effren. ¶ Dicebāt de abbate zenone quia
dum moraretur in scithia exijt nocte de cella sua ve
lut ad paludem: et cuz errasset fecit tres dies ⁊ tres
noctes ambulans ⁊ laborās: et cum defecisset ceci-
dit semianimis. Et ecce puerulus stetit ante cuz ha
bens panem ⁊ surriculam aque ⁊ dicebat ei. Surge
māduca. Ille autem surgens orauit existimās quia
fantasma esset. Puer autem respōdēs dixit ei. Be
ne fecisti. Surgēs ergo accepit ⁊ māducauit et post
hoc dixit ei. Quātum ambulasti tantum longe es a
cella tua: sed surgēs sequere me. Et statim inuentus
est in cella sua. Dixit ergo ei senex. veni intra et da
nobis orationē. Et cū intrasset senex: ille subito nō
comparuit. ¶ Dicebat abbas Johannes quia vi-
dit quidam senum in excessu mētis tres monachos
stantes trans mare: et facta est vox ad eos ex alia
parte littoris dicens. Accipite alas igneas: et veni-
te ad me. Et duo quidem ex eis acceperunt alas: et
volauerunt ad aliud littus vnde facta est vox. Ter-
tius vero remansit et flebat fortiter et clamabat.
Postea vero date sunt et ipsi ale non ignee: sed in-
firme ⁊ debiles: ita vt cum omni labore mergendo
et surgendo nimis afflictus veniret illuc. Sic est et
generatio hec. Que si acceperit pennas non tamen
igneas sed vix infirmas et debiles potest accipere.
¶ Abbas Macharius habitabat in loco nimis de
serto. Erat autem solus in eo solitarius in inferiori
vero parte erat alia solitudo in qua habitabant fra
tres plurimi. Obseruabat autem senex ad iter: ⁊ vi-
dit sathanam venientem in habitu hominis vt per
transiret per cellam eius. Videbatur autem quasi
tunica cum vti linea: omnino vetusta et tota cribra
ta ⁊ per omnia foramina eius pēdebāt ampule. Et
dixit ei senior. Ohe maior vbi vadis. Et ille respon
dit. Vado cōmouere fratres. Senex autem dixit ei
Ad quid tibi ampule iste. et dixit Gustum fratribus
porto. Et dixit ei senex. et omnes ad gustādum to-
tas ampullas cum gustu portas. Et respōdit etiaz
Et si vnū alicui nō placet offerā aliud si aūt nec illud
dabo tertium et sic per ordinem omnibus oblatis
fieri nō potest nisi vel vnum placeat ex eis. Et cum
hec dixisset: trāsijt. Et obseruabat senex custodiēs
vias: donec ille iteruz remearet et cum vidisset eum
dixit ei. Sanus sis. Et respōdit ei. Unde mihi salus
et dixit ei senex. Quare? Respōdit. Quia modo om
nes sanctificati sunt: et nemo mihi acquiescit. Et di
xit ei senex. Neminem ergo amicum habes ex illis
Et ille respondit. Unum tātūmodo fratrem habeo
ibi ⁊ ipse mihi solus acquiescit et quando videt me
conuertitur ad me velut ventus. Senex vero dixit
ei. Et quis vocat frater ille. Respōdit Theoctiscus
Et cum hec dixisset pertransijt. Surgens autē ab-
bas Macharius perrexit ad inferiorem heremuz.
Quod cum audissent fratres acceperūt ramos pal
maruz et occurrerunt ei obuiam ⁊ singuli coruz pa
rabant cellas suas: incerti ad quem declinaret Se
nex autem inquirebat quis inter eos Theoctiscus
vocaretur in loco illo. Et inueniens euz intrauit in

cellā eius. Theoctiſcus ergo ſuſcepit eum gaudens.
Cū ergo cepiſſent ſecrete loqui: dixit ei ſenex. Quo
modo eſt circa te frater. Et reſpondit orationibus
tuis bene. Et dixit ſenex. Ne impugnāt te cogita-
tiones. Et ille reſpōdit iterū. bene ſuz (erubeſcebat
eū dicere ei.) Et dixit ei ſenex. Ecce quot ānos ha
beo in cōuerſatione loci iſtius: ⁊ omnes honorant
me: ⁊ tamē in hac ſenectute infeſtus eſt mihi ſpirit9
fornicationis. Et reſpōdit Theoctiſcus dicēs. Cre-
de abba ⁊ mihi. Senex autem ſimulabat alias quo
qꝫ cogitationes ſibi eſſe moleſtas: donec faceret illū
cōfiteri. Deinde dixit ei. Quomodo ieiunas et ille
dixit ad nonam. Dixit ei ſenex. Ieiuna vſqꝫ ſero et
abſtine: et cōmēda euāgelia: vt memoriter retineas
ea: ſed ⁊ alias reſiduas ex aīo meditare ſcripturas:
et ſi tibi aſcēderit cogitatio mala nūqꝫ deorſuz aſpi-
cias: ſed ſemꝑ ſurſum: et ſtatim te dn̄s adiuuabit et
ſenex corrigēs fratrē illum reuerſus eſt in ſolitudinē
ſuam ⁊ cum iter obſeruaret vidit iterū demonē illū
et dixit ei. Ubi vadis iterum. Et ille reſpondit: com
mouere fratres: et abijt. Dum autem reuerteretur
dixit ei ſenex. Quomodo ſunt fratres illi. Et ille re
ſpondit. Male. Senex autē dixit. Quare ⁊ ille re-
ſpondit. Quia omnes ſancti ſunt et maius malum
quia et vnum quē habui amicū obediētem mihi etiā
ipſe neſcio vnde ſubuerſus eſt: et nec ipſe acquieſcit
mihi: ſed omnibus ſanctior factus eſt: et propterea
iuraui iam nō ambulare ad illum: niſi poſt multum
tempus. Et hec dicens trāſijt relinquens ſenez. Se
nex vero itrauit in cellā ſuā adorās et gratias agēs
deo. ❡ Abbas Macharius volēs cōſolari fratres
dicebat. Uenit huc aliquādo cum matre ſua puer q̄
a demonio vexabaƭ: et dicebat matri ſue. Surge ca
mus hinc. Illa autē dicebat. Non poſſum pedibus
ambulare fili: et dicebat ei filius eius. Ego te porto
Et admiratus ſum aſtutiā demonum quoniaz eos
exinde fugare volebat. Dicebat iterum de conſola-
tione ſcithia ad fratres. Quādo videritis cellā edifi
catā iuxta paludem ſcitote: qꝛ prope eſt deſolatio
ſcithie. Quādo autem videritis arbores: iā ante ia-
nuam eſt. Quādo vero videritis pueros tollite mel
lotes veſtras ⁊ abite. ❡ Abbas moyſes qui habita
bat in petra: impugnatus eſt aliqn̄ a fornicatiōe: et
cum non preualeret tenere ſe in cella ꝑrexit ⁊ indi-
cauit hoc abbati Iſidoro. Et rogauit eum ſenex vt
reuerteretur i cellā ſuā. Ille aūt nō acquieuit dicēs.
Non poſſum abba. Et ſumpſit eū ⁊ leuauit eū ſecū
in domum: ⁊ dixit ei Attēde ad occaſum: ⁊ attēdēs
vidit multitudinem demonum ⁊ hi confuſi erāt et
turbātes ſe ad pugnandum. Dicit ei iterū abbas
Iſidorus. Reſpice ad oriētē: ⁊ attēdit ⁊ vidit innu-
merabilem multitudinem angeloꝝ in gloria. Dixit
autem abbas Iſidorus. Ecce iſti ſunt q̄ miſſi ſunt
ad auxiliādum ſanctis. Qui vero ad occaſum aſcen
dūt: hi ſunt qui impugnāt nos. Plures ergo ſunt
qui nobiſcuz ſunt: qꝫ q̄ aduerſuz nos ſunt: ⁊ ita agēs
gratias deo abbas moyſes ſumpſit fiduciam: ⁊ re-
uerſus eſt in cellam ſuam. ❡ Dixit abbas moyſes
in ſcithia. Si cuſtodierimus mādata patrū noſtro
rum: ego preſumens de deo: ſpondeo vobis qꝛ bar-
bari huc nō venient. Si autē nō cuſtodierimus de-
ſolandus eſt locus iſte. ❡ Sedētibus aliquādo fra
tribus apud eūdem abbatē moyſen dixit eis. Ecce
barbari hodie in ſcithia venient: ſed ſurgite et fugi-
te. Dicunt ei illi. Et tu nō fugies pater. Ille autez
dixit eis. Ego per tot annos expecto diem iſtuz: vt
impleaƭ ſermo dn̄i mei ieſu chriſti dicētis. Omnes
qui accipiunt gladium gladio peribunt. Alij autem
dixerunt ei: Neqꝫ nos fugiemus: ſed tecum morie-
mur: ⁊ dixit eis. ego cauſaz nō habeo vnuſquiſqꝫ ve
ſtrum videat quomodo ſtet. Erant autem ſeptem
fratres cum eo ⁊ dixit eis. Ecce barbari appropin-
quāt ianue ⁊ ſtatim barbari intrātes occiderūt eos
Unus autē ex eis timore carnali ꝑterritus fugit ⁊
abſcōdit ſe poſt plectas de palma ⁊ ſeptez coronas
vidit deſcēdentes ⁊ coronātes abbatem moyſen et
ſex fratres qui cum eo fuerāt interfecti. ❡ Dicebāt
de abbate ſiluano qꝛ voluit aliqn̄ pergere in Syriā
et dixit ei diſcipulus ſuus marcus. Pater noli exi-
re hinc: ſed neqꝫ ego te dimitto abire. Expecta er-
go hic alios tres dies: ⁊ cum expectaret abbas ter
tia die dormiuit in pace Marcus diſcipulus eius.
❡ Dicebat abbas Iohānes qui exulat9 eſt a mar
ciano: qꝛ venimus aliquādo de ſyria ad abbatē pa-
ſtorem ⁊ volebamus euz interrogare de duricia cor
dis. Senex autem grecum neſciebat. neqꝫ interpres
inueniebatur. Uidens autem nos ſenex tribulatos
cepit greca lingua loqui dicens. Natura aque mol-
lis eſt: lapidis autem dura. Et ſi vas aqua plenum
pendeat ſupra lapidem: ex quo aſſidue ſtillās gutta
cadat in lapidem: perforat eum: ita ⁊ ſermo diuinus
lenis eſt: cor autem noſtrum durum. Audiens ergo
homo frequenter diuinum ſermonem aperitur cor
eius ad timēdum deum. Dixit abbas paſtor. Scri-
ptum eſt quēadmoduz deſiderat ceruus ad fontes
aquarum: ita deſiderat aīa mea ad te deus. Sicut
ergo cerui in ſolitudine ſerpētes plurimos glutiūt
et cū veneno eoꝝ accenſi fuerint ad aquas ꝑuenire
deſiderāt: ita ⁊ monachi in ſolitudinib9 habitantes
accēduntur demonum malignoꝝ veneno ⁊ ꝓpterea
deſiderant ſabbato dominica die venire ad fontes
aquarū: hoc eſt ad corpus ⁊ ſanguinē dn̄i noſtri ie-
ſu xp̄i: vt purgēƭ ab omni amaritudine demonū ma
lignoꝝ. Interrogauit aliquis frater abbatē paſto-
rem dicēs. Quid eſt qđ ſcriptū eſt: nō reddas malū
ꝑ malo. Dixit ei abbas paſtor. Hec paſſio q̄ttuor
modos hꝫ. Primū de corde. ſcđm de aſpectu. tertiū
de lingua. quartū nō reddere malū ꝑ malo: ſi eñ po
tueris pugnare. cor nō venit ad aſpectū. cuſtodi etiā
ne loquaris. Si aūt ⁊ locut9 fueris: cito corripe ne
facias malū ꝑ malo. Narrauit ſctūs baſili9 ep̄s di-
cēs. Fuit i quodā monaſterio feminaꝝ q̄dā ꝟgo q̄
ſtultā ſe eē ac demonē hr̄e ſimulabat q̄ adeo ab oī-
bus alijs horrori hēbaƭ vt nec cibū q̄dē cū ea cape-
rēt. talē q̄dē elegerat vitā vt a coq̄na nūqꝫ recedēs
tot9 illic mōaſterij officiū ipleret: ⁊ erat ſm vulgare

pue rdiū vniuerse dom⁹ spōgia īpletū a se redd⁹ pro bās q̄d in sanctis libris scriptū legim⁹. Si qs īquit ex vobis putat se sapiētē esse in hoc mūdo fit stultus vt sapiēs fiat. Hec igit̄ inuolutū pānis habebat caput: ita quoq̄ oībus seruiebat: cetere autē virgines tōse cucullis cooperiūtur. Nulla aliqñ potuit hācde quadringētis virginib⁹ videre aliqñ māducātem nunq̄ p oē eūs suū sedit ad mensas. Nulla vel modicā partē panis accepit: sȝ micas tm̄ detergēs mēsarū: ⁊ abluēs ollas his solis alimonijs cōtenta viuebat: nulli vnq̄ fecit iniuriā: nulla psonaȝ ipsius murmur audiuit: nulli aut parū aut satis vnq̄ locuta est ⁊ certe cū ab oībus cederet: cū oium viueret odio maledicta oiuȝ sustineret. Sācto piterio pbatissimo viro semperq̄ in deserto viuēti astitit āgel⁹ dñi quadā die sedēti in loco q̄ dicit̄ porfirite: affatusq̄ est eū his verbis. Cur inq̄t grāde aliqd te esse; credis vt sanct⁹: ⁊ in hmōi degēs loco. Uis videre mulierē sanctiorē te vade ad tabenēsiotaȝ monasteriū feminarū ⁊ vnā ex eis illic inuenies in capite habentem coronā ipsamq̄ cognosce te esse meliorē. Que dū cōtra populū tm̄ sola diebus ac noctib⁹ pugnat cor ipsius a deo nunq̄ recessit. Tu aūt in vno loco residēs neq̄ quoq̄ aliqñ pgrediēs p oēs vrbes aio ⁊ cogitatiōe vagaris. Statimq̄ ad p̄dictū monasteriū venit ⁊ magistros fratrū rogauit vt introducerent eū ad habitaculū feminaȝ. Quē mox illi: ⁊ vita gloriosum ⁊ etate puectiorē vidētes cū fiducia magna introduci fecerūt. ingressus aūt desiderauit oēs sorores inspicere inter quas solā illā ꝓpter quā venerat nō videbat. Ait aūt ad postremū. Oēs (inq̄t) mihi adducite: deesse eīn mihi videt̄ aliqua ex vobis Dicūt ad eū. Unā adhuc stultā haben⁹ intrinsecus in coquina. Sic eīn eas que a demone vexant̄ appellāt at ille. Exhibete (inquit) ipsam ad me: vt eā videam. Quo audito supra memoratā vocare ceperunt. Que cū nollet audire sentiēs vt credo aliqd aut fortassis hoc ipsum diuina reuelatiōe cognoscēs dicūt ei, Sāctus piterius desiderat videre te. Erat enim vir magn⁹ fama ⁊ nomine. Cūq̄ ad eū fuisset adhibita: vidissetq̄ pāno frontē ipsius inuolutā ꝓiecit se ad pedes eius dicēs. Benedic me inq̄t. Que similiter ad ipsius pedes se ꝓiecit dicēs. Tu benedic me dñe. Oēs aūt sorores obstupuerunt simul dicentes Noli abba tales iniuriam sustinere fatua est eīn ista quā cernis. Tunc sanctus piterius ipsis oībus ait. Uos inquit estis fatue nam hec vestra ⁊ mea donna est. (Sic eīn vocant illi feminas spirituales) Et deprecor deū (ait) vt dignus ipsa in die iudicij mercar inueniri. Quo audito oēs simul ad pedes ipsius pciderūt singule se peccasse in eā varijs modis ꝯfitētes. verbi gratia. Alia eīn abluens sordes catyni: supra eā se fudisse dicebat. Alia vero colaphis eā a se verberatā sepe memorabat alia nares ipsius synape impletas a se esse deflebat. Cetere quoq̄ diuersas referebāt se ei iniurias irrogasse p quibus oib⁹ sanctus ille fusis deo precibus egressus est. Post paucos autem dies illa non ferens tantam gloriam tantoq̄ se nolens honorare sororum cumulari grauariq̄ se credēs excusationibus singuloȝ egressa de monasterio illo occulte quo iuerit in quē se miserit locū vel quo fine defecerit ad nullius potuit noticiā ꝑuenire. ¶ Beate memorie Paulus simplex discipulus abbatis Anthonij narrauit patribus talē rē Quia aliqñ veniens in monasterium visitandi gratia: ⁊ pro fratrum instructione post consuetas ad inuicem consolationem intrauerit ecclesiam dei: missas more solito celebrare. Beatus ergo paulus intuebatur ad vnūquemq̄ introeuntium in ecclesiam quali animo intraret (Habebat enim et hanc gratiam datam sibi a deo vt sic videret vnūquemq̄ cui⁹ animi esset sicut nos facies nostras videmus ad inuicem) Ingredientibus ergo omnibus clara facie ⁊ splendido vultu: sed et vniuscuiusq̄ angelo gaudente: vnum vidit nigrum ⁊ obscurum corpore toto et demones ex vtraq̄ parte tenentes ⁊ trahentes eu ad seipsos: ⁊ capistrum in nares eius mittentes: sanctum vero angelum eius de longe lugubrem tristēq̄ sequentem. Paulus vero lachrimās ⁊ manu frequenter pectus tundens sedebat ante ecclesiā: plorans eum valde quia ei talis apparuerat. Qui autē videbant quod faciebat ⁊ tam subitam eius mutationem ad lachrymas ⁊ ad luctum: interrogabant rogantes eum quid videret (timentes ne quid in reprehensione omnium vidisset pro quo hoc faceret) postulabant etiam vt ad missas intraret cum eis. Paulus autem repellens eos ⁊ negans se ingressurum sedebat foras ianuam tacens ⁊ plorans nimis eum qui ei taliter apparuerat. Post paulum aūt dimisso ecclesie conuentu iterum intendebat singulos exeuntes: vt quorum introitum agnouerat sciret quales exirent. Et ecce vidit illum virum nigrum et obscurum toto corpore: prius exeuntem ab ecclesia: clarum quidem vultu: candidum vero corpore demones autem qui ante eum tenebant postea de longe sequentes sanctum vero angelum iuxta ip̄m ambulantem letū ⁊ promptū ⁊ gaudentē sup eū valde. Paulus vero exiliēs cum gaudio clamabat benedicens deū ⁊ dicens. O ineffabilis dei misericordia et benignitas. O diuine miserationis eius innumerabilis bonitas. Currens aūt ⁊ ascendens super altū gradū: magna voce dicebat. Uenite ⁊ videte opera dñi q̄ terribilia sunt ⁊ oī stupore digna. Uenite ⁊ videte eū q̄ vult oēs hoīes saluare ⁊ ad agnitionē veritatis venire. Uenite adoremus ⁊ pcidamus ante eū: vt dicamus q: tu solus potēs es peccata dimittere. Ad hāc vocē eius oēs solliciti cucurrerūt cupientes audire q̄ dicebat ⁊ cōuenientibus oībus referebat paulus que vidisset anteq̄ ecclesiā intrarent et q̄ postea ⁊ interrogabat virū illū vt diceret ei cām p qua ei tātā subito īmutationē de⁹ donauerit. Homo ergo ille ꝯuictus a paulo corā oībus q̄ circa ip̄s erāt apte narrauit dicēs. Ego homo peccator sum ⁊ multo tpe in fornicatiōe vixi vsq̄ nūc ingressus aūt modo ecclesiam dei audiui vocem. Esaie prophete cum legeretur: magis autem vocē dei loquentis in

eo vbi dicit lauamini mũdi estote: auferte malũ de animabus vestris corã oculis meis: discite bene facere: ꝛ si fuerint peccata vestra tanq̃ feniciũ velut nix dealbabuntur: ꝛ si volueritis ꝛ audieritis me bona terre mãducabitis. Ego inq̃ fornicator in hoc sermone cõpunctus sum nimis ꝛ ingemiscẽs intra conscientiã meã: dixi ad deũ. Tu deus qui venisti in mũdum peccatores saluos facere: ꝛ qui hec que modo lecta sunt ꝑ prophetã ꝓmisisti cõple effectu ꝛ ope etiã in me indigno peccatore ecce enĩ amodo ꝓmitto tibi: ꝛ spõdeo sermone ꝛ cõfiteor corde q: ab hodie iam nõ ero fornicator: s; abrenũcio sordib⁹ seculi: ꝛ seruio tibi ammodo in cõscientia mũda: hodie ergo dñe ꝛ in hora hac suscipe me penitentẽ ꝛ interpellantẽ te: ꝛ renuentẽ oẽ pctm̃. In his igit̃ promissionibus ait egressus sum de ecclesia statuẽs in animo meo nihil vltra agere mali coram oculis domini. Quod cum audissent oẽs clamauerũt vna voce ad dominũ dicẽtes: q̃ manificata sunt opera tua domine omnia in sapientia fecisti. Quapropter cognoscentes hoc christiani de sanctis scripturis ꝛ diuinis reuelationibus q̃tam deus habeat bonitates circa eos qui ad eum deuote confugiunt ꝛ ꝑ penitentias emundant priora delicta: q: non solum non coguntur penas exoluere pro peccatis antea cõmissis verum etiam consequi bona promissa. Non ergo desperemus de nostra salute: quia sicut per esaiam prophetam promisit dñs eos qui peccatis inuoluti sunt lauari: ꝛ sicut lanã albã ꝛ niuẽ dealbari: ꝛ bonorũ celestiũ q̃ in ciuitate celestis hierusalẽ sunt: repleri: ita ꝛ nũc iterũ per sanctũ ezechielẽ ꝓphetã iureiurando promisit dicẽs. Uiuo ego (inquit dñs) q: nolo mortem peccatoris: sed magis vt conuertat̃ ꝛ viuat.

Huc usq̃ de greco in latinũ transtulit pelagius dyaconus romane ecclesie: ꝛ ab hinc deorsum Johannes eiusdem ecclesie subdiaconus.

Abijt aliqñ zacharias ad abbatẽ suum Siluanũ ꝛ inuenit eũ in excessu mentis ꝛ erãt manus eius extense in celũ ꝛ cum vidisset ista clausit ostiũ ꝛ exijt. Et intrans circa horam sextam atq̃ nonam inuenit eum eodẽ modo. Circa decimã vero horã pulsauit ꝛ ingressus inuenit eũ quiescẽtes ꝛ dixit ei. Quid habuisti hodie pater? Qui dixit ei. Infirmatus sum hodie fili mi. Ille vero tenẽs pedes ei⁹ dicebat. Nõ te dimittã: nisi mihi idicaueris qđ vidisti. R̃ndit ei senex ego in celũ rapt⁹ fui: ꝛ vidi gloriã dei ꝛ illic steti vsq̃ modo: ꝛ nũc dimiss⁹ sũ. ¶ Dixit sancta Sincletice Efficiamur prudentes sicut serpentes ꝛ simplices sicut columbe: vt astute intelligamus laqueos dyaboli. Nã prudentes sicut serpẽtes dictũ est: vt nõ ignorem⁹ impetus dyaboli: ꝛ artes eius. Etenim simile aliquid ex alio simili scelere superat̃. Nam ꝛ simplicitas columbe demõstrat puritatẽ actionis. ¶ Dicebat quidã patrũ. Quia dũ sederẽt aliqñ seniores et loquerent̃ de bonis edificationib⁹ erat iter eos vir⁹ preuidẽs ꝛ vidit ãgelos man⁹ agitãtes ꝛ laudãtes deũ vt aũt venisset locutio secularis discedebãt ãgeli: ꝛ volutabant̃ porci in medio eoꝝ pleni fetorib⁹ ꝛ polluebãt eos. Cũ aũt rursus loquerẽtur de edificatione veniẽtes itex angeli laudabãt deũ. ¶ Dixit quidã senex. Hoc est qđ scriptũ est: sup duob⁹ ꝛ tribus peccatis tyri aduertã me sup quattuor aũt nõ auertã vez cogitare malũ ꝛ ꝯsentire cogitatui ꝛ locutioni quartũ ho est pficere op⁹. In hoc ergo non auertit̃ ira dei. ¶ Dicebãt de quodam sene magno in scithia: q: quotienscũq̃ edificabat cellulã egrediebatur cũ gaudio: ꝛ ponẽs fundamentũ nõ discedebat donec ꝯsummaret. Aliqñ ergo exiẽs ad fabricã dum cellã cõtristabat̃ valde: ꝛ dicũt ei fratres. Quare tristis ac mestus es abba. Qui dixit eis. Desolãdus est loc⁹ iste filij. Ego enĩ vidi qm̃ ignis accẽsus est in scithia: ꝛ accipiẽtes fratres palmas cedentes extinxerũt eũ: ꝛ iterũ accẽsus est ꝛ accipiẽtes rursus fratres palmas cedẽtes extinxerũt eũ. Tertio accẽsus est ꝛ repleuit totã scithiam: ꝛ iã nõ potuit extingui: ideoq̃ ego cõtristor: ac mestus sum. Dixit qdã senex scriptũ est iustus vt palma florebit. Significat aũt hic sermo bonoꝝ actuũ altũ ꝛ rectũ ac dulcẽ fructũ. Est vero in palma vnũ incordiũ: ꝛ ipsũ cãdidũ oẽm hñs operationẽ in se simile aũt ꝛ sup iusto reperit̃. Unũ enĩ ei ꝛ simplex est cor ad deũ tantũmodo respiciẽs. Est aũt ꝛ albũ hñs illuminationes fidei ꝛ ois operatio iusti in corde ipsius est nam et acumen stimuloꝝ eius aduersus dyabolum est propugnaculũ. ¶ Dixit aliquando alter senex. Sunamitis heliseũ suscepit eo q: non haberet affectũ cum aliquo homine. Dicit̃ sunamitis ꝑsonam anime habere. Heliseus vero personã sancti spiritus designare. Quacũq̃ ergo hora recedit anima a seculari conuersatione ꝛ perturbatione aduenit ei spiritus dei et tunc poterit parere cum sit sterilis. Alius quidã patrũ dixit. Quia oculi porci naturale hñt figmentum ita vt necessitate semꝑ intendant in terraũ nec aliqñ possunt respicere ad celum. Sic ergo ꝛ anima eius qui in dulcedine voluptatum delectatur semel delapsa in luxurie cenum difficile potest respicere ad deũ aut sapere aliquid dignum deo. ¶ Fuit quidam magnus inter preuidentes: qui hec affirmabat dicens: q: virtutẽ quã vidẽstantem super baptisma eandẽ etiã vidi sup vestimentũ monachi: qñ accepit habitum spiritualem. ¶ Cuidam seni data est gratia videndi que fiebãt: ꝛ dicebat. Quia vidi in cenobio aliquando meditantem fratrem in cella: ꝛ ecce demon veniens stabat foris cellam ꝛ dum frater ille meditaret̃ nõ preualebat ingredi. Cũ aũt cessabat meditãdo: tunc demon ingrediebatur cellã. ¶ Dicebant de quodam sene: quia deprecatus est deum vt videret demones ꝛ reuelatum est ei. Non opus habes videre eos senex autẽ rogabat dicens: quia domine potes me protegere grã tua. Post hec dominus reuelauit oculis ei⁹ ꝛ vidit eos: q: tanq̃ apes

sic circūdabāt hoīes stridētes dentibus suis: ange-
li vero dei increpabāt illos. ¶ Dixit quidam senex
quia duo frēs erant ei vicini: vnus peregrinꝰ: ⁊ aliꝰ
inchoris. Erat autē peregrinus ille modicum negli
gentior. Ille vo inchoris studiosus valde. Cōtigit
autem vt dormiret ille peregrinus in pace. At ille se
nex vicinus eoꝝ cum esset preuidens vidit multitu-
dinem angeloꝝ deducētium aīam eius: ⁊ cum perue
niret ad celū vt intraret: facta est questio de illo ⁊ ve
nit vox desuꝑ dicēs. Manifestum est: q: modicū ne
gligentior fuit peregrinus: sad ꝓpter peregrinatio
nem eius aperite ei. Et post hoc dormiuit ⁊ ille in-
choris: et venit omnis cognatio eius ad eum. Cer-
nens vo senex ille nō venire angelos ad deducēdū
aīam eꝰ miratꝰ est: et cadēs in faciē suā in cōspectu
dei dixit. Quomodo peregrinus ille cū negligētior
fuerit talē gloriā habuit: ⁊ hic cū studiosus esset ni
hil hmōi meruit. Et venit vox ei dicēs: hic studiosus
cum venit vt dormiret aperuit oculos suos et vidit
parentes suos flentes et cōsolata est anima eius.
Peregrinus vo ille licet negligētior fuerit: tamen
nullum suoꝝ vidit ⁊ ingemiscēs fleuit et deus cōso-
latus est eum. ¶ Narrauit alter patrum quidam.
Quia erat aliquis solitarius in heremo Nycopo-
leos: et ministrabat ei quidam secularis: sed fidelis.
Erat aūt in eadē ciuitate homo q̇ erat diues ⁊ im-
pius. Contingit ergo vt moreretur ille diues et de
ducebat eum tota ciuitas simul: et eṗs cum lampa-
dibꝰ. Egressus aūt ⁊ ille q̇ ministrabat illi solitario.
ſm cōsuetudinē portās ei panes: et inuenit q: come
deret eum belua: ⁊ cecidit in faciem suā in cōspectu
dn̄i dicens. Non surgā hinc donec demonstret mihi
a deo que sint hec. Quia ille quidā impius talē ap-
paratum habuit in deducēdo: hic vo q̇ seruiuit deo
die noctuq; ista pertulit. Et ecce āgelus dn̄i veniēs
dixit ei. Ille impius habuit parum bonum in hoc se
culo et recepit illud hic: vt illic nullam requiē inue-
niat: iste autem solitarius q̇ homo erat ornatus ad
omnē virtutē habebat vero et ipse vt homo modi-
cum aliquid culpe: ⁊ recepit hic illud: vt ibi inueniat
purus coram deo. Et ita consolatus in his verbis
abijt glorificās deum suꝑ iudicia eꝰ. q: vera sunt.
¶ Sancti patres ō scithia ꝓphetauerūt de vltima
generatione dicētes. Quid operati sumus nos. Et
respōdens vnus ex eis vir magne vite nomine Sy-
rion dixit. Nos mādata dei custodimus. At illi re-
sponderūt dicētes. Hi vero qui fuerint post nos q̇d
erunt facturi? Qui dixit eis. Dimidium operis no
stri operaturi sunt. Et dixerunt ei. Hi aūt qui post
ipsos fuerint quid facient? Qui respondit. Omnino
non habebit operationē generatio illa: ventura sunt
aūt illis tēptationes: ⁊ qui reperti fuerint ꝓbati in
tpe illo meliores q̄ nos ⁊ patres nr̄i erūt. ¶ Nar-
rauit quidā senex dicens: q: erat quedā virgo pro-
uecta etate valde ꝓfecerat in timore dei et interro-
gata est a me que res ad hāc eam adduxerat cōuer-
sationem. At illa ingemiscēs ita cepit dicere. Mihi
quidam venerāde pater: cum essem paruula erat pa
ter modestus ac māsuetus moribus: debilis vero et
infirmus corpore q̇ ita vixit curam sui agens: vt vix
aliquādo in publico videretur ab his q̇ in eodē ha-
bitabāt vico. Terram autem suam assidue operaba
tur: ⁊ ibidem semꝑ occupabat vitam suā. Siquādo
fortasse sanus fuisset fructus culture sue domū por
tabat. Plurimū autē temporis in lecto ⁊ languori
bus detinebatur tantaq; erat in eo taciturnitas: vt
ignorātibus eum sine voce crederēt esse. Mater vo
mihi erat ecōtrario curiosa absq; mō atq; vltra om
nes mulieres q̄ erant in regione hac turpior. Ser-
mones vero eius ita ad vniuersos mouebantur vt
putaretur omne corpus ipsius lingua esse: lites fre
quentius cōmittebātur ad oēs ab ipsa: in ebrietate
autem vna cū viris luxuriosis demorabatur. Dispē
sabat autem et ea que intus domi erant tāq; mere-
trix pessima ⁊ etiā substātia multa valde nō potue-
rit nobis sufficere. Nam huic a patre meo delegata
erat dispēsatio domus. Corpus autem suum ita in
turpitudinē adurebatur: vt pauci de vico ipso po-
tuissent effugere libidinem eius. Nunq; corpori eius
morbus occurrit: nec dolorē aliquē sensit vel aliquā
tulum: sed a natiuitate vsq; ad vltimū diē suum in-
tegrū sanumq; corpus suū possidet. Inter hec con
tigit vt pater meus longa egritudine fatigatus mo
reretur et cōtinuo aer cōmotus est et pluuia ⁊ cho-
ruscationes atq; tonitrua aerē cōturbabāt: ⁊ neq;
nocte neq; die imber cessando triduo suꝑ lectū sine
sepultura fecit eum manere ita vt homines vici illiꝰ
mouētes capita admirarētur q totum malum vni-
uersos lateret dicētes. Siccine dei inimicꝰ erat iste
vt nec terra eum recipiat ad sepulturam. Sed tamē
(ne intra domum membra eius dissoluta ingressuꝫ
habitātibus prohiberent) imminente adhuc aere tē
pestate et pluuia descēdente vix aliquo modo sepul
ture eum tradidimus. At vo mater mea post hec li
centia plurima accepta cum improbitate maxima
corporis sui libidine vtebatur: ⁊ prostibulum dein-
ceps faciens domuꝫ nostram in tanta luxuria vixit
atq; delitijs: vt dum adhuc peruula essem deficeret
nobis substātia nostra. Vix em̄ aliquādo cuꝫ timo
re: sicut mihi videtur: morte illius adueniente tātaꝫ
meruit funeris prosperitatē: vt etiam putaret aer
simul in exequijs deducere funus illius. Ego autē
post obitum eꝰ puellari egressa etate: et desideria
titillationis corporis mei ieiunijs refrenās: quadā
die ad vesperā vt fieri solet cogitare cepi atq; cōsi-
derare cuius vitam magis eligerē imitādam: vtruꝫ
matris aut patris q̇ modeste ⁊ mansuete ac sobrie
vixit. Sed rursus cogitabam illud: q: nihil in vita
sua cōsecutꝰ sit boni pr̄ meus: sed ꝑ om̄e tempus in
infirmitate ⁊ tribulatione cōsumptus est: ⁊ ita finē
suū accepit: vt nec sepulturā eꝰ terra reciperet. Si
igit bona eēt hmōi cōuersatio apd̄ deum quare er-
go tāta mala assecutꝰ est: qui sic viuere delegit: sed
bonū est inq̇t cogitatꝰ meus sicut mater mea vixit
me q; viuere: tradere voluptati ⁊ luxurie ac libidini
corpus meū. Etenī nullū opus illa turpe ꝑtermisit

in ebrietate,omne tempus incolumis atq₃ prospere
degens itaq₃ vitā suā expleuit.Quid ergo.Sic op₃
me viuere sicut mater. Melius est em̄ ꝓprijs ocu-
lis credere que ve manifesta sunt cognita ⁊ nihil pre
termittere.Et cū hoc placuisset mihi misere eiusdē
me constituere vite superuenit nox ⁊ continuo mihi
sopor accessit.Post hos sermones astitit mihi qui
dam:grādis quidem corpore aspectu aūt terribilis
deinde intuēdo me perterrēs:iracundia visione et
aspera voce interrogabat me dicens.Dic mihi in-
quit qui sunt cogitatus cordis tui? Ego aūt aspe-
ctu ei⁹ ⁊ habitu tremefacta neq₃ aspicere in eum au
debam.Maiori ꝟo voce visus iterū iussit vt ea que
mihi placerēt sibi ꝓnunciarem.Ego aūt pre timore
dissoluta ⁊ omnē oblita cogitatū nihil esse dicebam
Ille ꝟo negāti mihi reuocabat ad memoriā vniuer
sa q̄ in corde meo meditata fuerā. Ego aūt cōuicta
et ad precē cōuersa supplicabā veniā cōsequi ⁊ cām
ei narrabā hmōi cogitatus:q̄ ait mihi.Ueni ergo ⁊
vide vtrosq₃:patrē scʒ ⁊ matrē:⁊ cui⁹ deinde volue-
ris elige tibi vitam.Et apprehēdēs mihi manū tra
hebat me.Ducēs aūt me in quēdam cāpuʒ magnū
habentē paradisos multos ⁊ diuersos fructus va-
riasq₃ arbores ⁊ pulchritudinē inenarrabilē intro-
duxit me illuc.Occurrēs aūt mihi pater me⁹ ample
xatus est me ⁊ osculabat̄ filiā me vocās.Ego ꝟo cir
cūplexa eū rogabā vt manerē cū ipso.At ille.Nunc
inquit nō potes hic esse:si ꝟo,volueris mea vestigia
sequi:venies huc nō post multū tempus. Cum aūt
adhuc ego depcarer vt manerē cū ipso trahēs me
rursus manū q̄ ibi me duxerat:veni ait ostēdaʒ tibi
et matrē tuā q̄ in igne exuritur vt scias ad cuius eo
rum imitationē declinare velis vitā tuā.Statuens
aūt me in domo tenebrosa atq₃ obscura omni stri-
dore et perturbatione repleta:ostēdit mihi fornacē
ignis ardētē:⁊ picē feruētē ⁊ quosdā illic terribiles
aspectu stantes sup fornacē.Ego aūt inspiciēs deor
sum video matrem meā in fornace vsq₃ ad collū de-
mersam stridentem dentib⁹ ⁊ igne ardētē ⁊ vermiū
multoꝝ fetorem ferre.Uidens aūt me mater:cū vlu
latu clamabat filiā me vocās.Heu me filia de pro-
prijs opibus ⁊ peccatis meis hec patior:q₃ quasi de
liramenta mihi videbātur vniuersa:que de sobrieta
te erāt. Opa em̄ fornicationis ⁊ adulterij nō vide-
bantur mihi habere tormenta ebrietatem quoq₃ et
luxuriam non arbitrabar lucrari penas:⁊ ecce ꝓpt̄
exiguas delitias.quāta exoluo tormenta:ecce ꝓ cō
tēptu dei quales recipio mercedes. Apprehēderūt
me vniuersa immobilia,mala.Nunc tempus auxilij
o filia nunc recordare nutrimētoꝝ q̄ a me cōsecuta
es nunc retribue beneficiū: si quid boni aliqn̄ a me
accepisti. Miserere mei filia:q₃ in igne ardeo :et ab
ipso igne nō cōsumor:miserere ,mei:q₃ in hmōi cru-
ciatibus examinor.Miserere mei filia ⁊ porrigens
manum tuā educ me de loco hoc.Me aūt recusan-
te hoc facere ꝓpter eos q̄ ibi astabāt:rursum mater
clamabat.Filia mea adiuua me:⁊ noli despicere fle-
tum ꝓprie matris tue.Memento doloris mei ī die
parturientis te:et ne me despicias q̄ gehēne ignib⁹
depereo.Ego aūt a voce ei⁹ lachrymis cōmota hu
manum aliquid patiebar:⁊ cepi cum clamore cōdo-
lens ei ingemiscere.Exurgentes ꝟo hi qui in domo
mea erāt:⁊ accendentes ignem cām mugitus mei in
terrogabāt.Ego aūt narraui eis q̄ viderā:⁊ sic iam
vnum hoc deliberaui:vt patris mei sequerer vitam
certa facta ꝑ ineffabilē misericordiā dei:q₃ pene repo
site sunt his qui male viuere nō metuūt.Hi siquidē
multa mea virgo ex ipsa visione cognoscēs ꝑ reue-
lationem dei:multā esse a deo ⁊ bonoꝝ operū retri-
butiones:⁊ maloꝝ actuū ⁊ turpis vite:maximas eē
penas annūciabat.Ideoq₃ dilectissimi : efficiamur
melioris cōsilij nobismetipsis:vt beati fieri sine fine
possimus.¶Narrauit iterum idem senex de quo-
dam episcopo:vt maxime ex eo fiduciā capiamus:
q̄ facilis sit deus ad veniā si tātum nos peniteat cō
missio peccatoꝝ.Nūciabatur igitur a quibusdā ei-
dem episcopo inter fidelium turmas duas cōsistere
mulieres:q̄ abrupta seculi gradiēdo impudice inue
nirentur ⁊ viuerent.ep̄s aūt ex his que ei nūciata
sunt commotus:suspicatus est.ne forte ⁊ alie hmōi
essent:et ad depcādū deū se cōuertit:cert⁹ inde ro
gās effici:qd̄ ⁊ meruit.Post diuinā em̄ illā atq₃ ter
ribilem cōsecrationē:dū accederēt singuli ad ꝑtici-
pandum sancti mysterij sacramenta:per vultus eo-
rum cernebat animas:quibus vnaqueq₃ subiaceret
peccatis:⁊ peccatoꝝ quidē hoim videbat facies ni-
gras :quosdā ꝟo ipsoꝝ tāq̄ ab estu exustas facies
habētes oculos aūt rubeos ac sanguineos.Iustos
aūt videbat claros aspectu:⁊ cādidos amictu.⁊ alij
quidē dū acciperent corpus dn̄i exurebātur:⁊ incen
debātur:alijs aūt sicut lumē efficiebat̄ in se ⁊ ꝑ os
ingressum omne eoꝝ corpus illustrabat.erāt aūt in
ter ipsos etiā q̄ solitariā vitā elegerāt:⁊ hi q̄ in cōiu
gijs erāt:q̄ ⁊ ipsi ita esse videbātur.Deinde conuer
tit se ⁊ cepit etiā mulieribus ipsa distribuere myste
ria:vt cognosceret quales ⁊ ipsarū essent anime ⁊ vi
dit simili modo fieri nigras atq₃ rubeas facies eaꝝ
sanguineas quoq₃ ⁊ albas.Inter ipsas aūt aduene
runt ⁊ ille due mulieres q̄ accusate erāt apud eū ꝓ
pter quas maxie ad hāc precē ⁊ ꝓuidentiā venerāt.
Cernit aūt ipsas dum accedūt ad sanctū mysteriuʒ
clarū habētes vultū ⁊ honorificū:cādida quoq₃ sto-
la circūamictas.Deīde cū ⁊ ipse ꝑticipate fuissent
mysteria xp̄i . Facte sunt sicut a lumine illustrate.
Rursum ep̄s ad solitā se precē ꝯuertebat supplicās
deo discere cupiēs modū reuelctionū q̄ ei demōstra
te fuerāt.Astitit aūt angelus dn̄i ⁊ de singulis inter
rogare precipiebat.Sanct⁹ ꝟo ep̄s cōtinuo de illis
duabus sollicitabat̄ mulierib⁹ si vera esset illa prima
accusatio an falsa.At ꝟo angelus affirmabat oīa ve
ra esse q̄ dicta de eis erāt.Episcop⁹ quoq₃ ait ad an
gelū.Et quomodo in ꝑceptione corꝑis xp̄i splendi
de erāt facies earū albā etiā stolā habebāt: lumine-
q₃ fulgebāt nō paruo.Ait aūt ei angelus.Eo q₃ pe-
nituerint de actib⁹ suis:⁊ discedētes ab his lachry-
mis ⁊ gemitib⁹ atq₃ elemosynis pauperū ꝑ confes

tionē diuinū meruerūt munerus decetero nequaq̄ in hisdē malis se casuras pmittētes: si tm̄ de prioribꝰ delictis veniā merētur ⁊ meruerūt p hoc diuinā immutationē ⁊ a criminibꝰ absolute sunt: ⁊ viuēt deinceps sobrie ⁊ iuste ac pie. Episcopus aūt mirari ceperat: non tantum de immutatiōe carū hoc enī multis cōtigit fieri: sed de dei dono: q̄ nō solū eas tormētis minime subiecit. sed etiā tātam eis donare dignatus est gratiā. Ait aūt ad eū angelꝰ. Admiraris hoc iustē quasi hō: dominꝰ aūt omnipotēs ac deꝰ noster ⁊ vester cū naturaliter sit bonꝰ ac misericors hos q̄ discedūt a proprijs delictis: ⁊ p cōfessionē accedunt ad eū non tantū perire nō patit: sed etiā furorē suū aufert ab eis: ⁊ honore dignos facit. etenī sic deꝰ dilexit mundum: vt filium suū vnigenitū daret pro eo. Quia igit cū inimici essent homines morti p eis elegit multomagis domesticos effectos eos: ⁊ penitētiā agētes sup his q̄ gesserāt absoluit a penis: ⁊ eis q̄ ab ipso preparata sunt bona pstabit p fruēda. hoc ergo scito: q: nulla delicta hominū venniūt clēmētiā dei tātū vt per penitētiā ea que pridē quis gesserat mala abluat actibus bonis. Cum enī sit misericors deꝰ scit infirmitatē generis humani ⁊ passionū fortitudinē ⁊ diaboli potētiam atq̄ astutiā ⁊ lapsis hominibus in peccatis quasi filijs ignoscit: ⁊ expectat correctionem eorum patientiam habens in ipsis. cōuertentibus vero atq̄ eius exorantibus bonitatem tanq̄ infirmis compatitur ⁊ absoluit confestim vincula eorum: ⁊ donat eis bona que pparata sunt iustis. Ait aūt episcopus ad angelum. Obsecro te: dic mihi etiam vultum differētias: ⁊ quibꝰ pctis vnusquisq̄ eorum subiaceat: vt etiam de his cognoscens ab omni liberer ignorantia. Angelus autē dixit ad eum. Hi quidē qui splendido atq̄ hilari vultu sunt in sobrietate ⁊ castitate ⁊ iusticia viuunt: modesti quoq̄ ⁊ condolentes ac misericordes sunt. Hi vero qui nigras habent facies fornicationis ⁊ libidinis operarij sunt ceterisq̄ sceleribus ⁊ delictis implicati. Hi vero qui apparuerunt sanguinei atq̄ rubei: in malignitate ⁊ iniusticia viuunt: ⁊ amantes detractiones blasphemi dolosi. ⁊ homicide sunt. Rursum dicit ei angelꝰ. Adiuua eos: siquidem salutem eorū desideras. Propterea etiam meruisti orationū tuarum effectum vt videndo discas discipulorum tuorū peccata: ⁊ p ammonitiones atq̄ obsecrationes meliores eos p penitētiam facias ei quoq̄ qui p ipsis mortuus ē ⁊ resurrexit a mortuis iesu christo domino nostro gratum facias. Quantacunq̄ igitur tibi virtus est ⁊ studium ⁊ dilectio circa dominum tuum christum iesum: omnē eorum gere prouidētiam vt cōuertantur a proprijs peccatis ad cōmunem dominū ⁊ manifesta quibus delictis subiaceant: ne propriam desperent salutē. Et hoc penitētibus quidē illis ⁊ cōuertentibus ad deum animabus eorū salꝰ erit ⁊ epulatio futurorū bonorū. tibi vero erit plurima merces imitanti deum tuum: qui celos quidem reliquit ⁊ in terris demoratus est pro salute hominus. ¶ Referebat quidam patrum q: tres sunt res honorabiles apud monachos quibꝰ oportet nos cū timore ⁊ tremore ⁊ gaudio spirituali accedere. Videlicet cōmunicatio sanctorū sacrorū ⁊ mēsa fratrū: ⁊ peluis in q̄ fratrū pedes lauant. pferebat aūt ⁊ exēplū tale dicēs. Erat qdā magnꝰ senex prudus: ⁊ contigit eū māducare cū pluribus fratribꝰ: ⁊ comedētibꝰ illis vidæbat in spiritu idē senex sedēs ad mēsā quosdā edētes mel alios autē panes: alios vero stercꝰ. Et mirabatur intra semetipsū ⁊ deprecabat deū dicēs. dn̄e reuela mihi misteriū: hoc: q: idē cibus omnibꝰ appositus est sup mēsam: ⁊ manducando ita immutatus videt: vt quidā edant mel quidam autem panem alij vero stercus. Et venit ei vox desuper dicēs. Illi qui manducant mel: hi sunt: qui cū timore ⁊ tremore et gratiarūactione edunt ad mensam ⁊ incessanter orāt ⁊ oratio eorum sicut incensum ascēdit ad deum: ideo q̄ mel comedunt. Qui aūt panē manducant hi sunt qui gratias agentes percipiunt ea que a deo donata sunt illis. Alij vero qui stercus manducāt hi sunt qui murmurant ⁊ dicunt hoc bonum est: id malum est: hec aūt talie non oportet cogitare: sz magis glorificare deum atq̄ laudes ei offerre: vt in nobis impleat illud qd̄ dictū est. Siue māducatis siue bibitis siue aliud q̄d facitis: omnia in gloriam dei facite.

¶ Explicit liber de prouidentia ⁊ contemplatione.

¶ Incipit liber de sanctis senioribus qui signa faciebant.

Dixit abbas Dulas discipulus abbatis Bisarionis. q: ambulantibus nobis secꝰ litꝰ maris: sitiui ⁊ dixi abbati Bisarioni: abba sitio valde. Et cū fecisset senex orationem dixit mihi: bibe de mari ⁊ dulcis facta ē aqua ⁊ bibi. Ego autem hausi modicum invase ne forte iterū sitirē quod cum vidisset senex dixit mihi. Ut quid aquā portas. Dixit ei. Ignosce mihi ne forte iterū sitirē: ⁊ ait senex. Deus qui hic est ⁊ vbiq̄ est. ¶ Alio tpe cū ei necessarium eēt fecit orationē ⁊ trāsiuit chrisoroan fluuium pedibus. Ego autem admiratus interrogaui eum dicens quomodo sentiebas pedes tuos dū ambulares in aqua. Et ait senex. Ust q̄ ad talum sentiebā aquā: reliqua aūt erant solida sub pedibꝰ meis. ¶ Rursum euntibꝰ nobis ad aliuꝰ senē venit sol ad occasum: ⁊ orans senex dixit. Obsecro domine stet sol donec ꝑueniaꝰ ad seruū tuum: ⁊ factū est sic. ¶ Uenit aliqñ qdā demonium habens in sciti: ⁊ facta est oratio: p ipso ī ecclesia: ⁊ nō egrediebat demon ab eo: q: durus erat. Dicūt aūt adinuicē clerici loci illius. Quid facienꝰ huic demoni. Nemo enī potest euꝰ eijcere: nisi abbas bysarion. Et si rogauerimus eū p ipso: neq̄ in ecclesiā veniet. Hoc aūt faciam. Ecce venturus est mane ante oēs in ecclesiam faciamꝰ eū quiescat sedere in loco ipsiꝰ: ⁊ cū

ingrediř:ſtemus ad orationē ⁊ dicamꝰ.Excita fratrē illū abba:Fecerūt aūt ſic.Veniēte itaq; mane ſene illo ſteterūt ad orationē:⁊ dicūt.Excita fratrē illum abba:⁊ dixit illi patiēti.Surge egredere foras:⁊ cōfeſtiꝫ exiuit demō ab eo ⁊ ſanꝰ factꝰ ē ex illa hora.Dixerūt ſeniores fratres aliqñ abbati.Helye i egypto de abbate Agathone.q: bonꝰ frater eſt:⁊ dixit ei ſenex.Scdm generationē ſuā bonꝰ eſt.Qui dixerūt ei Scdm antiquos aūt qd.At ille rñdēs ait.Iā dixi vobis.q: ſm generationē ſuā bonꝰ eſt:ſm antiquos vero vidi hominē in ſcithi: qui facere poterat vt ſol ſtaret in celo:ſicut fecit ieſus filius naue.Et hec audientes obſtupuerūt ⁊ glorificauerunt deum. ¶ Dicebāt de abbate machario illo maiore q: aſcēdēs de ſcithia portabat ſportas ⁊ fatigatus reſedit ⁊ orauit dicēs.Deus tu ſcis q: iā nō ꝑualeo.Et mox eleuatus inuentus eſt trans flumē.¶ Habebat qdā hō filiū paraliticū in egypto ⁊ adduxit eū ad cellā abbatis Macharij:⁊ relicto eo ad oſtiū flēte receſſit longius.Reſpiciēs aūt ſenex vidit puerum plorātē:⁊ dixit ei.Quis te adducit huc:Qui dixit.Pater meus proiecit me huc ⁊ abijt.Et dixit ei ſenex.Surge ⁊ apprehēde eum.Qui ſtatim ſanꝰ factꝰ eſt:⁊ ſurgēs,apprehēdit patrē ſuū:⁊ ſic abierūt in domū ſuā.¶ Dicebat abbas.Siſoys quādo eram in ſcithi cū abbate Machario aſcēdimus metere cum eo ſeptem nomina. Et ecce vna vidua colligebat ſpicas poſt nos ⁊ nō ceſſabat plorās.Vocauit ergo ſenex dñm agri illiꝰ ⁊ dixit ei.Quid ē anicule huic q; ſic plorat. Qui dixit ei:q: vir eꝰ habuit depoſitū cuiuſdā:⁊ mortuꝰ eſt nō loquēs ⁊ non dixit vbi poſuit illud:⁊ vult dominus depoſiti illiꝰ accipere eā:⁊ filios eꝰ in ſeruitutē Et ait ei ſenex.Dic illi vt veniat ad nos:vbi requieſcimus i caumate.Et cū veniſſet dicit ei ſenex.Ut qd ſic ploras:Que ait.Uir meus defunctꝰ eſt accipiēs commendatū alicuius:⁊ nō dixit moriēs vbi poſuerit illud.Et dixit ei ſenex Ueni ⁊ oſtēde mihi ſepulchrum viri tui Et aſſumptis ſecū fratribus abijt cū ea.⁊ cum veniſſent ad locū vbi poſitus erat vir eius dixit ad illam ſenex.Recede hinc in domum tuam:⁊ orantibus illis vocauit ſenex eum qui mortuꝰ fuerat dicens.Ubi poſuiſti alienū depoſitum.Qui rñdens dixit ei.In domo mea abſconditum eſt ſub pede lectuli mei.Et ait illi ſenex.Dormi iterum vſq; in diē reſurrectionis.Uidentes aūt fratres pre timore ceciderunt ad pedes eius.Quibus dixit ſenex.Nō ꝓpter me factuꝫ eſt hoc:nihil enim ſum Sed propter illam viduā ⁊ orphanos ipſius fecit deus rem hanc. Hoc aūt ſcitote q: ſine peccato vult deus eſſe aīam ⁊ ſi quid petierit accipit.Ueniens aūt nunciauit vidue illi vbi poſitum erat illud cōmēdatuꝫ.At illa ſumens illud reddidit domino ſuo : ⁊ liberauit filios ſuos:⁊ qui audierunt hoc glorificauerunt deum.

¶ Trāſiēs aliquando abbas Emilius per quēdam locum vidit quēdam monachū detētum a qbuſdaꝫ tanq̄ homicidam.Accedens autem ſenex interrogauit cauſam:⁊ comperto quā ob cauſam calūniarentur ei dicit ad eos qui eum tenebant:vbi eſt ille qui occiſus eſt: ⁊ oſtenderūt ei.Tunc approximans ipſi defuncto dicit omnibꝰ.Orate.Ipſo vero expādēte manus ad deum ſurrexit is qui defunctus erat:et dixit eis coram omnibꝰ. Dic nobis qs eſt qui interfecit te.Qui rñdens ait.Ingreſſus eccleſiam cōmendaui eccleſiam ꝑſbitero:ipſe vero ſurgens occidit me:⁊ portās proiecit me in monaſteriū abbatis huius.Sed rogo vos vt tollātur ipſe pecunie ab eo ⁊ dētur filijs meis.Tunc ait ad eū ſenex.Uade dormi donec veniat dominꝰ ⁊ reſuſcitet te:⁊ cōfeſtiꝫ obdormiuit. ¶ Uenerūt aliquādo plures ſeniores ad abbatē Paſtorē:⁊ ecce quidā de cognatis ipſiꝰ abbatis habebat filiū ⁊ erat facies eꝰ ꝑ operationē diaboli cōuerſa retrorſuꝫ.Uidēs aūt pater eꝰ multitudinē patrū accipiēs puerū ſedebat foris plorās Cōtigit aūt vt vnꝰ ſeniorū egrederet̃ foras:q cū vidiſſet patrē pueri ait illi.Quid ploras hō qui ait: Cognatus ſuꝫ abbatis Paſtoris:⁊ ecce cōtigit huic puero tēptatio iſta:⁊ volēs eū iſti ſeni offerre vt curaret eū timui.Nō enim vult nos videre:⁊ nūc ſi cognouerit q: hic ſum ꝑſequēs mittit ⁊ minat me hinc.Ego vero vidēs penitētiā veſtrā preſumpſi venire huc:ergo quō vis miſerere mei ⁊ introduc intꝰ puerū iſtū ⁊ orate pro ipſo:⁊ accipiēs eū ſenex intrauit ⁊ vſus ē prudēter ⁊ nō ſtatiꝫ eū obtulit abbati paſtori:ſꝫ incipiēs a minimis fratribꝰ dicebat:ↄſignate puerū iſtu Cum aūt feciſſet oēs ꝑ ordinē conſignare eū ad vltimū obtulit euꝫ abbati paſtori q̇ nolebat tangere eū.At illi rogabāt eū dicentes vt omnes ita ⁊ tu pat̃ fac:⁊ ingemiſcens ſurrexit ⁊ orauit dicēs.Deus ſalua plaſma tuū:vt nō dñetur ei inimicus:⁊ ↄſignās curauit euꝫ ac reddidit patri ſuo ſanū ¶ Narrauit qdā patruꝫ de aliquo abbate paulo: qui erat in inferiori parte egypti habitās iuxta thebaidā.Hic ergo paulus tenebat manibꝰ eos qui dicūtur cornuti aſpides:⁊ ſerpentes ⁊ ſcorpiones:⁊ ſcindebat eos ꝑ medium:Uidentes aūt fratres admirati ſunt:⁊ interrogabant eum dicentes.Dic nobis quid opatus es vt acciperes gratiā iſtā.Qui ait eis.Ignoſcite mihi fratres ſi quis poſſederit puritatē oia ſubijciuntur ei ſicut Ade.Quia qñ erat in paradiſo ante ꝑuaricationem mādati oia terreſtria obediebāt ei animalia.quoq;

¶ Tꝑibus Juliani apoſtate cum aſcenderet in ꝑſidē miſſus eſt demon ab eodē iuliano vt velocius vadens ad occidētem adduceret ei rñſuꝫ aliquod inde Cū aūt ꝑueniſſet demon in quendā locū vbi quidaꝫ monachus habitabat:ſtetit ibidē ꝑ decē dies immobilis:⁊ non poterat vltra progredi:q: monachus ille nō ceſſabat orando neq; nocte: neq; die:⁊ regreſſus eſt demon ſine effectu ad euꝫ qui miſerat illum. Dixitq; ei Julianus.Quare tardaſti. Rñdit ei demon dicens.⁊ morā feci ⁊ ſine actione reuerſus ſum ſuſtinui eñ decem dies monachū noīe Publium:ſi forte ceſſaret ab oratione vt trāſirem ⁊ non ceſſauit ⁊ prohibitus ſum tranſire ⁊ redij nihil agens. Tunc impijſſimus Julianus dixit Cū regreſſus fuero faciam in eo vindictā.Et inter paucos dies interemptus eſt per ꝓuidētiā dei:⁊ continuo vnus ex prefe

ctis qui cũ eo erãt vadens vendidit omnia que habebat et dedit pauperibus et veniẽs ad senẽ illum factus est monachus magnus et sic quieuit in domino ¶ Venit aliqñ quidã secularis ab abbatẽ Sisoy in montẽ abbatis Anthonij habẽs filiũ secũ: q̃ in itinere mortuus fuerat et nõ est cõturbatus: sz cũ fiducia tulit eũ secũ et pcidit cũ illo tãq̃ pniam faciẽs vt benediceref ab eodẽ sene post pusillũ vero surgẽs reliquit cadauer ante pedes senis et egressus est foras. Porro senex putabat q̃ pniam ageret ante pedes suos: et dicit ei. Surge vade foras: nõ enim sciebat q̃ mortuꝰ erat: et statim surgẽs egressus est: et videns eũ pater eius expauit et intrãs adorauit senẽ et dixit causas: et audiẽs hoc senex cõtristatꝰ est. Non eñ volebat hoc fieri. Precepit itaq̃ ei discipulꝰ huius senis vt nemini diceret hoc vsq̃ ad obitũ illius senis. ¶ Teptatus est aliqñ Abraã discipulꝰ eiusdẽ abbatis sisoy a demone et vidẽs eũ senex q̃ cecidit surrexit et expãdit manꝰ suas in celũ dicẽs Deus velis nõ te dimittã si eũ nõ curaueris et illico curatus est frater ille. ¶ Senex quidã erat solitarius iuxta iordanẽ fluuiũ et ingressus p cauma in speluncã inuenit ibi leonẽ et cepit fremere leo dẽtibus suis ac rugire. Dixit añt ei senex: q̃d angustiaris? Est locus q̃ capiat me et te. Si vero nõ vis: surgẽs egredere hinc Leo añt nõ fremẽs egressus est inde foras. ¶ Ascẽdit quidã senex aliqñ de scithi in terimthym et ibi diuertit et vidẽtes hoĩes laborẽ astinẽtie eius obtulerũt ei modicũ vini. Alij añt audiẽtes de ipso: adduxerũt eũ ad hoĩem quendã demoniũ hñtẽs. Cepit demon ille maledicere senẽ illũ dicẽs. Ad istũ potatorẽ vini me adduxistis. Et senex quidẽ pp̃ter humilitatẽ nolebat eũ eijcere: propter improperiũ vero eius dixit. Credo in xp̃o priusq̃ finẽ faciã bibẽdi calicẽ istũ egredieris ab eo et cũ cepisset senex bibere: clamauit demon dicens. Incendis me. Et anteq̃ consumeret bibens exiuit demon per gratiam dei. ¶ Misit quidã patrũ discipulũ suũ haurire aquã Erat añt puteus procul valde ad cella ipsoꝝ et oblitus est funẽ portare secũ. Dũ vero venisset ad puteum frater ille et cognouisset q̃ nõ portauerat funem solito more fecit orationẽ: et clamãs dixit. Lasse abbas meꝰ misit me lagenã istã implere aqua. Et cõtinuo ascẽdit aqua vsq̃ ad summũ putei: et impleuit frater ille lagenã suã et restituta ẽ aqua iterũ i locũ suũ.

¶ Explicit liber de sanctis senioribus qui signa faciebant.
¶ Incipit liber de conuersatione optima diuersorũ sanctoꝝ patrũ.

Retulit abbas dulas dicẽs. Quia ãbulantes aliqñ in heremo ego et abbas meꝰ Bysariõ venimꝰ secꝰ quandã speluncã inquã ingressi inuenimꝰ ibi quendã fratrẽ sedẽtem ac opantẽ plectã de palmis qui noluit respicere ad nos: neq̃ salutare nec oĩno voluit loqui nobiscũ. Dixit añt senex. Eamus hinc forsitã nõ est animꝰ fratris illius loqui nobiscũ. Egressi vero inde ãbulauimus illico videre abbatẽ Johannẽ. Redeũtes vero venimꝰ iterum p candẽ speluncas vbi fratrẽ illũ prius videramꝰ et dixit mihi senex Ingrediamur ad fratrẽ istum: si forte reuelauit ei deus vt loquat nobiscũ. Intrãtes añt inuenimus eũ q̃ dormierat inꝰ pace. At vero senex ait mihi. Ueni frater et colligamꝰ corpus eius in hoc ipsum misit nos deus Cũ añt colligeremꝰ cum inuenimus q̃ mulier erat et amiratꝰ est senex dicẽs. Ecce quõ mulieres colluctant aduersus dyabolũ in heremo: et nos in ciuitatibus dehonestamur. Glorificãtes ergo deũ qui ptegit diligẽtes eũ recessimus inde. Dicebat abbas vindemꝰ: q̃ narrauit abbas Macharius dicẽs. Sedente me aliqñ in scithi descẽderũt duo adolescẽtes pegrini vnus quidẽ ipsoꝝ barbatus: alius vero in barbis: et venerũt ad me dicẽtes. Ubi est cella abbatis macharij: ego añt dixi eis. Quid eũ vultis? Rñderũt. Audiẽtes de eo de scithi venimꝰ videre eũ dico eis Ego sum. Qui pniam agẽtes dixerũt hic volumꝰ manere pater. Ego añt cũ vidissem eos delicatos: et quasi nutritos diuitijs dixi eis. Non potestis hic sedere. Dixit ille maior. Et si non possumꝰ sedere hic pergemus alibi. Dixi ergo apd̃ animũ meũ. Ut q̃d eos psequor et scãdalisant? Labor ipse faciet vt a nobis fugiãt. Tũc dixit eis. Uenite facite vobis cellã si potestis. Dicũt illi. Ostẽde nobis tantũmodo locũ et faciemus. Dedi ergo eis securim et spõrtã plenam panibus et salem. Ostendi etiã eis durã petrã dicẽs. Excidite hoc et adducite vobis ligna de palude: et cũ imposueritis tectũ sedete in eodẽ loco. Ego añt putabã q̃ fugerẽt pp̃ter nimiũ laborẽ. Post hec interrogauerũt a me q̃d opaturi essent. Dico eis Plectã d̃ palmis et sumẽs folia palmarũ de palude ostendi eis initiũ plecte: et quõ cõiungere deberẽt: quibꝰ etiã dixi. Facite spõrtas: et date custodibus ecclesie: et illi vobis afferẽt panes. Post hec ergo ego recessi ab eis: ipi añt patiẽter oĩa queciiq̃ dixi eis fecerũt et nõ venerunt ad me p tres annos. Sustinui añt et ego luctã do cũ aĩo meo dicens. Putasne que sit corum operatio: q̃ nõ venerũt interrogare me de cogitationibus suis. Qui eñi de longinquo sunt veniunt ad me isti autẽ de primo nõ venerũt ad me. Nã nec ad aliũ abierũt nisi solũ ad ecclesiã cũ silentio accipere oblationẽ. Igitur ergo oraui deũ ieiunãs vnã septimanam: vt demõstraret mihi operationẽ eorum. Surgens añt post illas septimanam abij ad eos videre quõ sederẽt: et cũ pulsassez aperuerũt mihi: ac salutauerũt me tacẽtes: faciensq̃ orationẽ sedi Innuens añt ille maior minori vt egrederet. Ipse vero maior sedit facere plectã nihil loquẽs et circa horã nonam significauit percutiẽs: et venit ille minor et fecit modicam cocturã pulmẽti. Apposuit vero et mensam: innuente ei illo maiore: et posuit super eam tres parimates: et stetit tacens. Ego autez dixi. Surgite mãducemus. Et exurgentes manducauimus Attulit

vero laguncalam ⁊ bibimus. Cum autem factum
esset vespere dicunt mihi vadis ne hinc. Respon-
di: ego non sed hic dormiam: posuerunt autē mihi
mattā in vna parte: ⁊ sibi in āgulo ex alia parte. Tu
lerunt etiā cingulos suos ⁊ semicinctia sua ⁊ posue-
runt se dormire simul sup mattā añ me. Cuꝫ autem
se reclinassent oraui ad deum vt mihi reuelaret opa
tionē eoꝝ. Et apertuꝫ est tectū celle: ⁊ facta est lux tā-
ꝗ per diē ipsi vero nō cōspiciebāt lumē illud. Cum
vero putarēt q᷑ ego dormirē tetigit ille maior mi-
norē in latus: ⁊ surrexerūt atqꝫ cinxerunt se: expan-
dentes quoqꝫ manus in celū steterunt cum silentio
ego quidē videbā eos: ipsi vero nō me videbāt. Vi
debā ergo demōes sicut muscas veniētes sup illum
minorē: ⁊ alij quidā veniebāt vt sederēt sup os eius
Alij vero sup oculos ⁊ vidi angelū dñi habentē gla
dium ignis circūuallantē eū atqꝫ secantē ab eo de-
mones. Illi aūt maiori fratri nō poterāt appropin
quare. Circa mane ꝟo reclinauerūt se: ⁊ ego feci me
ipsuꝫ quasi euigilantē ⁊ ipsi fecerūt similiter. Dixit
aūt ille maior huic sermonē tm̄: vis dicamꝰ hos duo
decim psalmos. Dixi etiā: ⁊ psallebat ille minor quin
qꝫ psalmos senos versus: vna cū alleluya: ⁊ p vnum
quēqꝫ versum exibat lāpas ignis de ore ipsiꝰ ⁊ ascē
debat in celū. Similiter ⁊ ille maior cū aperiebat os
suuꝫ psallēs tāꝗ funꝰ ignis egrediebat de ore ipsiꝰ
et pertingebat ad celū ⁊ ego dixi modicū ex animo
sicut ⁊ illi opus dei: exiēs aūt dixi. Orate p me. Illi
vero satisfecerūt mihi tacētes: ⁊ cognoui q᷑ ille ma-
ior pfectus esset: ⁊ illū minorē īpugnaret adhuc ini-
micus. Post paucos aūt dies dormiuit ille maior
frater: ⁊ tertio die ille iunior: ⁊ cū aliqui patrū veni-
rent ad abbatē Macharius ducebat eos in cellam
ipsorū dicēs. Venite ⁊ videte martyrium horū pere
grinoꝝ. ¶ Duo quidā patrū rogauerunt deum: vt
ostēderet eis in quā puenerint mēsurā ⁊ venit illis
vox dicēs. Quia in villa illa que est in egypto: est se-
cularis quidā eucharistus nomine ⁊ vxor eius voca
tur maria: nōdum adhuc puenistis in mensurā ipso
rum exurgētes aūt illi duo senes venerūt in vicum
illum. Qui pcunctātes inuenerūt cellulā ipsiꝰ ⁊ vxo-
rem eius ⁊ dicunt ad eā vbi est vir tuus. At illa dixit
eis. Pastor est ouiū ⁊ ipsas pascit ⁊ introduxit eos
in domū suā. Cum vero sero factum esset venit ipse
eucharistus cuꝫ ouibus ⁊ vidēs illos senes parauit
illis mēsam misitqꝫ peluiꝫ: ⁊ lauit pedes eoꝝ qui di-
xerunt ei. Non gustabimus quicꝗ nisi indicaueris
nobis operationē tuā. Tūc eucharistus cū humil tate
dixit eis. Ego sum pastor ouiū: ⁊ hec vxor mea est.
Cum vero perseuerassent illi seniores rogātes eum
vt omnia denunciaret eis: ⁊ ipse nollet dicere. Dixe
runt ei deus misit nos ad te. Audiens autem Eu-
charistꝰ hoc verbū timuit: dixitqꝫ. Ecce oues istas
habemus a parentibus nostris: ⁊ quicquid ex ipsis
donauerit nobis deus: diuidimus in tres partes.
Partem vnam pauperibꝰ: ⁊ vnā partē in susceptio
ne peregrinoꝝ: ⁊ tertiā ptēꝫ in vsuꝫ nostrum: ex quo
aūt accepi vxorē meaꝫ: neqꝫ ego pollutus sum neqꝫ
ipsa: sed virgo est. Singulariter auteꝫ remoti a no-
bis dormimus: ⁊ noctu ꝗdeꝫ induimus nos saccis:
in die ꝟo vestimenta nostra. ⁊ vsqꝫ nunc nemo homi
nū hoc cognouit. Cum aūt hec audissent illi patres
admirati sunt: ⁊ recesserunt glorificātes deū. ¶ Ve
nit aliqñ abbas macharius ille egyptius de scithi in
montē. Nytrie: in die oblatiōis ad monasteriū ab-
batis. Pambo ⁊ dixerunt ei seniores loci illiꝰ. Dic
fratribꝰ verbū edificationis pater. Qui ait eis: ego
nondū factus suꝫ monachus: sꝫ vidi monachos ⁊ di
xit. Sedēte me aliqñ in cellula in scithi: perurgebāt
me cogitationes mee dicētes. Surgēs vade vsqꝫ in
desertum: ⁊ considera quicquid illic videris ⁊ pman
si luctās cum animo meo per quinqꝫ annos dicens
ne forte a demonibus ista suggestio. Cum ergo per
seuerarē ista cogitare abij in heremū: ⁊ reperio ibi
stagnuꝫ aquaꝝ: ⁊ insulā in medio eius: veniebāt quo-
qꝫ diuersa animalia heremi istius: ⁊ bibebant ex eo
inter que vidi duos homines nudos: ⁊ contremuit
corpus meū putabā eñ q᷑ spiritꝰ essent. Cūqꝫ illi vi
dissent me trepidantē locuti sunt ad me dicentes.
Noli timere: etenī nos homines sumus. Dixi itaqꝫ
illis. Vnde estis: ⁊ quō in hāc heremū venistis. Qui
dixerunt de cenobio sumus: ⁊ factus est nobis con-
sensus ⁊ egressi sumus: ⁊ ecce egressiōis nostre qua
draginta anni sunt. Erat aūt vnus ex his egyptiꝰ
alius vero thebeus. Interrogabāt aūt me ⁊ ipsi di-
centes. Quō est mundus ⁊ si ascēdit aqua ſm tem-
pus suum: si etiā hꝫ mundus habūdantiā suā. Rñdi
eis. Etiā. Quos ⁊ ego iterrogaui. Quō possuꝫ fieri
monachꝰ. Dicit mihi. Nisi quis renunciauerit oībꝰ
que in mūdo sunt nō pōt fieri monachus. Quibus
dixi. Ego infirmus sum: ⁊ non possum sicut vos.
Responderunt mihi. Si non potes sicut nos sede
in cella tua: ⁊ plange peccata tua. Interrogaui ergo
eos dicens. In hyeme nō sentitis frigus aut in esta
te non incendit corpus vestrū cauma. At illi dixerūt
Deus fecit nobis hanc dispensationem vt neqꝫ in
hyeme frigus: neqꝫ in estate ardorem sentiamus.
Ideoqꝫ dixi vobis q᷑ ego nondum factus sum mo-
nachus: sed vidi monachos: ignoscite mihi. ¶ Se-
debat aliquando abbas Sisoys solus in monte ab
batis Anthonij. Moram autem faciente ministro
eius venire ad eum per menses decē nō vidit homi
nem. Ambulans autem in montem: inuenit quendā
capientem agrestia animalia. Cui senex dixit vnde
venis ⁊ quantum temporis habes hic. At ille dixit:
vere abba habeo vndecim menses in monte isto et
non vidi hominem nisi te. Audiens autem hec senex
intrauit in cellam suam: ⁊ percutiebat seipsum di-
cens. Ecce Sisoy existimabas te aliquid fecisse: et
neqꝫ vt secularis hic ita fecisti. ¶ Iteꝫ ipse Sisoys
abbas sedens in cella: semper claudebat ostium suū
Dicebant autem de ipso quando in die dormitiōis
sue cum sederent circa eum patres resplenduit tāꝗ
sol facies eius. Et dixit ad eos. Ecce abbas Antho
nius venit: et post pusillum rursus dixit eis. Ecce
chorus prophetarum venit et iterum amplius fa-

cies eius refulsit: et dixit. ecce chorus apostolorum venit: et dupliciter refulsit adhuc facies eius et ecce ipse quasi cum aliquibus loquebatur. Deprecati sunt autem illum senes dicentes. Cum quo loqueris abba. Qui dixit eis: ecce venerunt angeli accipere me et rogavi ut dimittar penitere modicum dicunt ei seniores non indiges penitentia pater. Dixit autem illis: vere fratres nescio me ipsum vel initium fecisse penitentie: et cognoverunt omnes quia perfectus est: et rursum subito facta est facies eius sicut sol: et timuerunt omnes. Dixit autem illis videte: ecce dominus venit dicens. Afferte mihi vas electionis heremi et continuo reddidit spiritum: et factus est splendor magnus et repletus est totus locus ille odore suavitatis. ¶ Dicebant de abbate O: quia neque mentitus est unquam neque iuravit neque maledixit homines neque sermonem nostrum locutus est alicui. Idem abbas O: dicebat discipulo suo. Vide ne aliquando alienum verbum adducas in cellam istam. ¶ Duo quidam magni senex ambulabant in heremum que est iuxta scithim: et audientes murmur vocis cuiusdam de terra quesierunt introitum spelunce: in quam ingressi repererunt ibidem quandam aniculam virginem sanctam iacentem: et dicunt ei. Quando huc venisti aut quis est qui tibi ministrat. Neminem enim invenerunt in ipsa spelunca nisi solam ipsam iacentem infirmam. Et illa dixit. trigesimum octavum habeo annum in spelunca hac herbarum radicibus vivens et serviens christo: et non vidi hominem nisi hodie. Misit enim vos deus ut sepelia tis corpus meum. Et cum hoc dixisset quievit in pace Patres vero illi glorificaverunt deum: et recondito corpusculo eius recesserunt in locum suum. ¶ Narraverunt de quodam solitario qui exivit in heremum vestitus lineo sacco tantum. Cumque per ambulasset iter trium dierum ascendit supra petram et vidit sub ipsa viridem herbam et hominem pascentem tanquam bestias. Descendens autem occulte tenuit eum. Senex vero ille cum esset nudus nec posset ferre odorem hominum angustiatus est: et vix tandem evadens de manibus eius fugiebat. Ille vero frater exiit currens post ipsum et clamans. Expecta me: quia propter deum te sequor. At ille conversus dixit ei. Et ego propter deum fugio abs te. Frater autem ille post hec proiecit lebitonem quo erat indutus et sequebatur eum Quem cum vidisset senex: quia abiecisset indumentum suum sustinuit eum: et cum appropinquasset ei: dixit ad illum senex Quoniam precidisti materiam mundi abs te ego te expectavi. Rogabat autem frater ille dicens. Pater dic mihi verbum quo salvus fiam. Qui dixit ei fuge homines et tace et salvus eris. Narrabat quidam solitarius fratribus qui erant in raithum ubi sunt septuaginta arbores palmarum in loco ubi applicuit Moyses cum populo quando egressus est de terra Egypti sic dicens. Cogitavi aliquando debere me ingredi in interiores heremum si forte invenirem aliquem interius habitantes in heremo: et servientes domino nostro iesu christo. Ambulans autem quattuor dies ac noctes inveni speluncam: et cum appropinquassem respexi intus et vidi sedentem hominem et pulsavi secundum consuetudinem monachorum: ut egredientem salutarem eum At ille non movebatur: requieverat enim in pace. Ego autem nihil dubitans introivi et eius tenuissem scapulam ipsius confestim dissolutus est et factus est pulvis Deinde aspiciens vidi colobium pendens. Eius vero et hoc tenuissem dissolutum est: et in nihilum redactum. Cum autem ex hoc hesitarem egressus sum inde et deambulabam in deserto in quo rursus aliam reperi speluncam et vestigia hominis ibidem. factus sum autem alacrior: et applicui ad ipsam speluncam. Et vero iterum pulsavi: et nemo mihi obaudivit ingressus quoque nullum inveni. Stans autem foras speluncam dicebam intra meipsum. quia huc oportet venire hunc servum dei ubicumque fuerit. Cum vero preteriret dies vidi bubalos venientes et illum servum dei sequentem eos nudum sed capillis suis cooperientem que inhonesta erant corporis sui. Qui appropinquans mihi existimabat me spiritum esse: et stetit ad orationem. Ego autem hec intelligens dicebam ei. Serve dei et ego homo sum: vide vestigia mea et contrecta me: quia caro et sanguis sum. Cum vero post orationem dicto amen: respexisset me et consolatus fuisset: introduxit me in speluncam et interrogavit me dicens. Quomodo huc advenisti: cui ego dixi. Requirendi gratia servorum dei veni in hanc solitudinem et non me fraudavit deus a desiderio meo. Ego autem interrogavi eum rursum dicens. Quando et tu huc venisti: et quantum temporis habes quod est alimentum tuum: vel quando cum sis nudus non indiges vestimento. Qui dixit mihi. Ego in cenobio eram thebaide: et opus meum erat lini textura: subintravit autem in animum meum cogitatus ut exiens inde singulariter sederem et poteris inquit quietus esse et suscipere peregrinos et maiorem mercedem possidere ex eo quod acquisieris de ope tuo. Ut autem consensi cogitationi huic: et ope perfeci eam: exiens edificavi mihi monasterium: ibique veniebant qui mihi iniungebant opus. Cum que iam multum esset quod congregaveram festinabam pauperibus ac peregrinis illud distribuere. Sed adversarius noster diabolus invidens mihi sicut semper sitam etiam et tunc futuram in me retributionem machinabatur auferre eo quod festinabam labores meos deo offerre. Videns autem unam virginem sacram iniungentem mihi species et eas me perficientem atque reddentem. immisit ei ut rursum mihi demandaret alias species. At ubi iam consuetudo facta est et fiducia maior: postremo etiam tactus manuum et risus ac simul convescere ad ultimum concepimus dolorem et perfecimus iniquitatem. Cum autem mansissem cum ipsa in eadem ruina sex menses postea cogitavi dicens. Quia aut hodie aut crastino: aut post multos annos morti addictus eternum habeo supplicium. Si enim uxorem quis hominis violaret penis eternis legitime subiaceret: quantis tormentis dignus est qui christi stupraverit sponsam. Et sic occulte in hanc heremum recurri: omnia relinquens illi mulieri. Veniensque huc inveni speluncam hanc atque fontem hunc: et istam palmam afferentem mihi botriones duodecim dactilorum. Per singulos menses affert unum botrionem qui mihi sufficit triginta dies: et post hunc maturatur alter. Post tempus autem multum creverunt pili mei et cum dirumperentur iam vestimenta mea ipsis verecundiorem

partem operio corporis mei. Dū aūt rursus inter
rogarē eū si a primordijs difficultatē habuisset ibi
dē ait mihi. In initijs valde afflict⁹ sū3 dolore iecoris
itavt humi iacēs nō posse3 stando psalmū dicere: s3
prostrat⁹ in terra clamabā ad altissimū. Cū autē in
spelunca essē3 in dolore valido atq3 defectiōe vt etiā
nec egredi iam posse3 vidi virum inherētem ꝛ iuxta
me stantē ac dicētē3 mihi. Quid pateris? Ego con
fortatus ab eo modicū dixi ei. Ex par doleo. Qui di
xit mihi: vbi doles. Cū vero ostendissem ei digitos
manus sue indirectu3 cōiungēs diuisit locū istu3 tā
q̄ p gladiū. Et euellēs iecur ostendit mihi vulnera
ꝛ raso iecore in manu sua in pānu3 ipsam scabiē mi
sit: atq3 rursum ipsu3 iecur imponēs manibus suis
locū ipsu3 reclusit: ꝛ ait mihi. Ecce sanus fact⁹ es:
serui dño nostro iesu xp̄o sicut oportet: ꝛ extunc fa
ctus su3 san⁹: ꝛ sine labore iā su3 hic. Ego aūt multū
illū rogaui vt manerē in interiori spelūca: ꝛ ait mihi.
Nō potest sufferre impet⁹ demonū. Et ego hoc ip
sum cōsiderās rogabā: vt orās p me dimitteret me
Qui cū orasset dimisit me. Hec vobis narraui edi
ficationis gratia. ¶ Dicebat rursus alius quidā
senex qui etiā dign⁹ fact⁹ est ep̄s ciuitatis oxirinci
tanq̄ ab alio hec audisset: s3 ipse erat qui hoc fece
rat: Uisum est mihi (inqt) aliqn̄ intrare in interiorē
heremum que est circa oassa vbi genus est mazicorū
vt viderē si forte inuenirem aliquē xp̄o seruiētem.
Sumēs igitur paucos paximates: ꝛ quasi dierum
quattuor aquā in vase: iter meū faciebā. Transactis
vero quattuor diebus cōsumptisq3 cibis expectabā
quid agerē: ꝛ cōfidens dedi me ad pergēdū. Ambu
laui q̄3 alios quattuor dies sine cibo pdurās. Cum
q3 ieiuniū: laborē itineris corpus meū iam nō fer
ret in pusillanimitatē ia3 pueni: ac si iacebā in terra
Ueniēs aūt quidā digito suo tetigit labia mea ꝛ tā
q̄ medicinali instrumento curauit me. Statimq3
confortatus sum: ita vt putarem me neq3 ambu
lasse: neq3 famem pertulisse. Cum ergo tantam in
sensissem virtutem: surgens perambulabam deser
tum. ¶ Preteritis itaq3 alijs quattuor diebus
rursum fatigatus defeci. Cumq3 extendissem ma
nus meas in celum ecce vir ille qui pridem me con
fortauerat iterum digito quasi liniens labia mea
confortauit me. Peracti sunt autem dies decem ꝛ
septem ꝛ post hoc inuenio tugurium ꝛ arbores pal
me: ꝛ virum stantem cuius capilli capitis erant pro
indumento ipsius ꝛ precanitie candidi per totum
Erat aute3 ꝛ terribilis aspectu. Cūq3 vidisset me
stetit ad orationē ꝛ expleto Amen: cognouit me eē
hominem tenensq3 manum meam interrogauit me
dicens. Quō huc aduenisti. ꝛ si adhuc constant om
nia q̄ sunt in mundo ꝛ si adhuc etiā sunt psecutio
nes? Ego aūt dixi ei. Quia vestri grā qui in verita
te xp̄o domino seruitis hanc perambulo heremū p
secutio ꝯo cessauit per potētiam christi. Edissere
nunc mihi obsecro te. ꝛ tu quō huc aduenisti? At
ille cum lamentatione plorans cepit dicere mihi.
Ego episcop⁹ eram: ꝛ psecutione facta multis mihi
illatis supplicijs cū sufferre nō posse3 tormēta post
ea sacrificaui. In meipsum deinde reuersus agnoui
iniquitatē meā: ꝛ dedi meipsum ad moriēdu3 in hāc
heremū: ꝛ sum degēs hic annis quadraginta nouē
in cōfessiōe ꝛ obsecratiōe ad deū: si forte dimitta[t] mi
hi petm̄ meū. Et victū mihi q̄dē p̄stitit dñs ex hac
palma ꝯsolatiōis ꝯo indulgētiā nō accepi nisi post
xlviij. annos: in hoc aūt anno cōsolat⁹ sum hoc aūt
dicēs repēte surrexit: ꝛ currēs exijt foras ꝛ stetit ad
oratione diu. Cū aūt cōplesset orationē venit ad me
Intuēs aūt ego faciē ei⁹ exterritus trepidaui: fact⁹
eni erat q̄si ignis. Dixitq3 mihi. Noli timere. Dñs
eni te misit vt funeri tradas corpus meū atq3 sepul
ture. Dū aūt ꝯsummasset hec dicēs. statim extēdēs
manus pedesq3 finē fecit: dissutā ergo tunicā meam
ego mihi dimidiā tenui: ꝛ dimidiā inuoluto sancto
eius corpusculo abscondi in terra. Recōdito autem
illo cōtinuo palma illa aruit et tuguriū illud cecidit
Ego autē multū fleui obsecrās deū si quomodo p̄
staret mihi palmā illā ꝛ fontē ꝛ pseuerarē illo in lo
co residuū tēpus meū. Ut autē nō est hoc factū dixi
apud me: vtiq3 nō est volūtas dei. orās ergo tēde
bam iterū ad seculū et ecce homo ille q̄ prius liniuit
labia mea veniēs: apparuit mihi atq3 cōfortauit me
et ita cōualui puenire ad fratres ꝛ narraui eis hec
rogās eos ne desperarēt de misericordia dei: sed p
patiētiā expectarēt deū. ¶ Frater quidā interro
gauit senē dicēs. Nomē est qd̄ saluat aut opus. Re
spondit ei senex. Opus ꝛ ait senex. Scio frēm orātē
aliquādo: ꝛ statim exaudiebatur oratio eius. Sub
intrauit aūt animo eius cogitatus: vt vellet videre
aia3 petōris ꝛ iusti quō abstrahat a corpe: ꝛ nō volēs
deus ꝯtristare cum in desiderio suo dum sederet in
cella sua ingressus est lup⁹ ad eū: ꝛ tenens ore suo ve
stimēta ipsi⁹ fratris trahebat eū foras: surgēs aūt
frater seqbat eū: lup⁹ aūt duxit eū vsq3 ad aliquā ci
uitatē. ꝛ dimittens illū recessit ab eo: cū ꝯo sederet
foras ciuitatē in monasterio quodā: erat quidā ha
bitās q̄ habebat nomē quasi magni solitarij: ipse ve
ro infirm⁹ erat expectās horā mortis sue. Frater igi
tur ille q̄ ibidē venerat videbat preparationē fieri ce
reorū ꝛ lampadarū ppter solitarium illū tāq̄ p ipsū
deus panē ꝛ aquā inhabitātibus ciuitatē illā presta
ret atq3 saluaret eos: et dicebāt: q2 si hic senex vita3
finierit oēs simul moriemur. Facta aūt hora exitus
ipsius vidit frater ille tartaricū inferni descēdētē sup
solitariū illū habētē tridētē igneū: ꝛ audiuit vocem
dicētē. Sicut aīa ista nō me fecit quiescere neq3 vna
hora in se sic neq3 tu miserearis eius euellēs eā. De
figens igitur tartaricus ille quem tenebat igneum
tridentē in corde solitarij illius: p multas horas tor
quēs illū abstraxit animā eius. Post hec aūt ingres
sus frater ille ciuitatē: inuenit hominē peregrinum
in platea egrotū non habētē q̄ ei curā adhiberet et
mansit cū eo die vna: ꝛ cum venisset hora dormitiōis
eius cōsperit frater ille Michaelē ꝛ gabrielē descen
dentes ppter animā eius: ꝛ sedens vnus a dextris
et alius a sinistris ei⁹ rogabāt animā illā vt egrede

retur:tnon exibat quasi nolēs relinquere corp⁹ suū.
Dixit aūt Gabriel Michaeli. Assume iā animā istā
vt eam⁹. cui Michael rñdit. Jussi sum⁹ a domino vt
sine dolore eijciat̃: ideoq̃ cū vi nō possum⁹ euellere
eā. Exclamauit ergo Michael voce magna dicens.
Domine q̄d vis de anima hac q: nō acquiescit nobis
vt egrediat̃. Uenit aūt vox. Ecce mitto Dauid cuz
cythara ⁊ omnes psallētes hierusalē ⁊ audiēs psal-
modiā ad vocē ipsorū egrediatur. Cūq̃ descēdissent
omnes in circuitu anime illi⁹ cātātes hymnos ⁊ au-
diēs psalmodiā ad voces ipsoꝝ egrediebat̃. Tūc de
mū exiliēs anima illa sedit in manib⁹ Michaelis et
assumpta ē cū gaudio. ¶ Dixit iterū idē qui supra
de quodā sene: q: veniēs aliqñ in ciuitatem vt venū
daret vasa q̄ operatus fuerat: ⁊ cū explicuisset ea ꝯti-
git eū sedere ante ianuā cuiusdā diuitis. q̄ iā morie-
bat̃. Sedēs ergo senex ill⁹ vidit equos nigros ⁊ ascē
sores coꝝ nigros ⁊ terribiles habētes singuli bacu-
los igneos in manib⁹ suis. Cū ꝟo iā puenissent ad
ianuā diuitis statuerūt equos suos foris: ⁊ intrauit
vnusq̄sq̃ cū festinatione. Infirm⁹ aūt ille vidēs eos
clamauit voce magna dicēs. dñe adiuua me. at illi di
xerūt ei. nūc memor dei factus es qñ tibi sol obscu-
ratus est. Quare vsq̃ in hodiernum diē nō exquisi-
uisti eū duz adhuc tibi erat splendor diei. Nunc aūt
in hac hora nō est tibi portio spei neq̃ cōsolationis.
Dixerūt patres fuisse quēdā macharius qui scithiū
prim⁹ monastriū fecit. Est eñ loc⁹ ipse vasta herem⁹
lōge a nitria: hñs iteruallum itineris diei ⁊ noctis ⁊
grāde periculū est eūtibus ibidē. Si eñ modicū q̄s
aberrauerit vagat̃ periclitāsq̃ p heremū. Sunt aūt illi
oēs pfecti viri nec aliquis impfectus pōt in eodem
loco tā feroci pdurare q: oino ardu⁹ ē: ⁊ absq̃ ꝯsola
tione coꝝ q̄ necessaria sunt. Hic igit̃ pdict⁹ vir⁹ ma-
charius cū homo eēt de ciuitate ꝯiūct⁹ est aliqñ ma
chario illi maiori: ⁊ cū venissent ad trāsfretādū nylū flu
uiū cōtigit eos ingredi nauē maiorē in qua tribuni
quidā duo: cū multa intrauerāt extollētiā habentes
intus redā totā ereā: ⁊ equos quib⁹ freni aurei erāt
⁊ obsecūdātes quosdā milites ⁊ pueros torques vtē
tes aliquos atq̃ aureos habētes cingulos. Uiden
tes ergo tribuni illi hos duos monachos veteres
pānos idutos ⁊ in angulo sedētes beatificabāt exi
guitatē ipsoꝝ. Un⁹ ꝟo ex tribunis illis ait ad eos
Beati estis vos monachi qui mūdo huic illusistis.
Rñdens aūt ille vrbanus Macharius dixit ad eos
Nos quidē mundo isti illusimus vobis aūt hic mū
dus illusit. Scito tñ quia nō volēs hoc dixisti vtriq̃
eñ beati dicimur id est macharij. At ille tribunus
cōpunctus in verbo ei⁹ ⁊ regressus domi expoliauit
se vestimentis suis ⁊ cepit esse monachus faciens
elemosynas multas. ¶ Dicebāt de eodē abbate ma
chario maiore: q: dū ambularet aliqñ p heremū in-
uenit caput hominis mortui in terra iacens. Qd cū
moueret virge palme: quam in manu tenebat locu-
tum est caput illud ad eū. Cui dixit senex. quis es
tu? Respondit ego eram sacerdos gentiliū qui com
manebant in loco hoc tu vero es abba macharius
qui habes spiritum sancti dei. Quacunq̃ ergo ho-
ra misertus fueris eorū qui sunt in tormētis ⁊ ora
ueris pro eis tūc cōsolātur pusillum. Dixit ei senex
et que est ipsa cōsolatio. Respondit quātū di stat ce
lum a terra tātū est ignis sub pedib⁹ nostris et sup
caput nostrum. Stantib⁹ ergo nobis i medio ignis
non est vt quis facie ad faciem videat pximū suum
Ait ergo senex cum fletu. Ueh illi diei in qua nat⁹
est homo si est hec consolatio supplicij. Rursuz dixit
senex: est ne peius tormētum his: Respondit maior
pena subt⁹ nos ē. Dixit ei senex. Et q̇ sunt in ipsa
dixit ei: nos qui ignorauimus deum vel ad modicū
habemus aliquid misericordie. Hi vero q̄ cognoue-
rūt deū ⁊ negauerunt eū nec fecerūt volūtatē eius:
hi sunt subtus nos. Et post hec sumēs senex caput
illud sepeliuit. ¶ Orante aliquando eodem abba-
te machario in cella sua: venit ei vox dicēs. Macha
ri nondum peruenisti ad mensuraz illarū duarū mu
lierū illius ciuitatis. Surgens ergo senex mane acce
pit virgā suā palmeam ⁊ cepit pergere i ciuitatē. Cū
vero peruenisset in eā reperto loco pulsauit ianuā.
Egressa autē vna suscepit eū in domum suam: ⁊ cū
sedisset nominibus ppriis vocauit eas que cū venis
sent sederūt cū eo. Ait autē ad eas senex. Propter
vos tātū laborem itineris arripui: dicite mihi nunc
opera vestra que vel quomodo sint. At ille mulieres
dixerūt. Crede nobis abba: q: nec hac nocte fuimus
sine viris nostris: quē ergo operationez possumus
habere. At vero senex cū satisfactiōe rogabat eas: vt
manifestarent ei actum suum. Tunc dixerūt ei. Nos
quidem secundum seculum extranee nobis sumus
placuit autem nobis nubere duobus fratribus s̄m
carnem. Quindecim enim annis nos hodie due ha-
bitauimus in hac domo: ⁊ nescimus si aliquando li-
tiganimus adinuicem: aut sermonem turpem dixit
vna ad alteram: sed in pace ⁊ concordia peregimus
totum tempus nostrum. Subintrauit autez nobis
in animum ingredi in monasterium virginum: ⁊ ro-
gati viri nostri non nobis consenserunt in hoc. Cuz
ergo minime voluissemus obtinere huiusmodi pro
positum disposuimus vtreq̃ testamētum inter nos
⁊ deum vt visq̃ ad mortem per os nostrum non egre
diatur sermo secularis. Audiens autem hec abbas
macharius dixit. In veritate quia non est virgo ne
q̃ sub marito agēs: neq̃ monachus neq̃ secularis
sed deus s̄m vniuscuiusq̃ propositū omnibus pre
stat spiritum sanctuz. ¶ Dicebāt patres de aliquo
sene magno: qui cum ambularet in heremo vidit
duos angelos comitantes secum vnum a dextris ⁊
vnum a sinistris suis. Duz vero ambularent inuene
runt cadauer in via iacēs ⁊ cooperuit senex ille na-
res suas propter fetorem. Fecerunt autem ⁊ angeli
similiter: ⁊ profecti pusillum dixit eis senex. Et vos
hec odoratis. Qui dixerūt ei. Nequaq̄: sed propter
te cooperuimus. ⁊ nos. Nā immunditiā huius mun
di non odoramus nos: neq̃ appropiat nobis: s̄z ani
mas que fetorem peccatorum habent ipsaꝝ fetorem
nos odoramus.

¶ Incipiunt septē capitula q̄ misit abbas moyses abbati pirmenio, τ q̄ custodierit ea liberabit a pena.

Dixit abbas moyses: q: dz homo quasi mortuus esse socio suo mori amico suo ut nō dijudicet eū i ali qua cā. Dixit iterū. Q: dz homo mortificare seipm ab oi re mala priusq̄ egrediat de corpore ut nō ledat ullū hoiē. Dixit iterū. Nisi habuerit hō in corde suo q: pctōr est deus non exaudiet eū. Dixit ei frater. Quid est in corde habere q: pctōr est. Et dixit ei senex. Si qs at tēdit peccata sua nō videt pctā pximi sui. ¶ Dixit rursus idē senex. Nisi cōuenerit actus orationi in va nū laborat homo. Et dixit frater. Quid est ɔsensus act9 cū oratione. R̄ndit senex ut ea p q̄b9 oramus iā nō faciamus. Qū enim homo dimiserit voluntatem suā: tunc ei recōciliabit deus: τ suscipiet orōnes ei9 ¶ Interrogauit eū frater. In oi labore hoīs q̄d est q̄d eū iuuat. Dixit ei senex. Deus est qui adiuuat. Scriptū est eīn. Deus noster refugiū τ virtus adiu tor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. ¶ Dixit frater. Jeiunia τ vigilie quas facit hō: q̄d efficiūt. Dixit ei senex. Qm̄ ipsa sunt que faciunt hu miliari aiās. Scriptū est eīn. Uide humilitatē meā τ laborē meū τ dimitte oīa peccata mea. Si ergo fe cerit aīa labores istos: miserebit ei de9 propter eos ¶ Interrogauit frater senē dicēs. quid faciet hō in oī tēptatione veniente sup se: aut in omni imissione inimici. Ait illi senex. Flere dz in cōspectu bonitatis dei ut adiuuet eū τ requiescet velociter si rogat intē te. Scriptū ē eīn. Dñs mihi adiutor nō timebo q̄d faciat hō. Jterrogauit eū iterū frater dicēs. Ecce hō cedit seruū suū pp̄ter aliq̄d pctū q̄d egit: q̄d dicet seru9 ille. Dixit ei senex. Si bon9 seru9 est: dicet pec caui miserere mei. Dixit ei frater. Nihil aliud. Di xit ei senex. Nō eq̄uo eīn culpā sup se posuerit τ di xerit: peccaui: statī miserebit ei dñs suus. Finis aūt hox est: nō iudicare pxīmū. Qm̄ eīn man9 dñi occidit oē primo genitū in terra egypti nō erat dom9 i qua nō esset mortu9. Dixit ei frater. Quid est verbū hoc R̄ndit ei senex. q: si ɔspexerimus peccata nostra nō videbimus peccata proximi. Stulticia est homini habenti mortuum suum relicto eo abire τ flere mor tuum proximi sui. Mori autē proximo tuo est por tare peccata tua: τ sine cogitatu esse ab omni homi ne. q: iste bonus est τ iste malus est τ ne facias malū ulli homini neq̄ cogites malum in corde tuo in ali quem neq̄ spreueris aliquē facientem malum: neq̄ acquiescas facienti malum proximo suo: τ noli gau dere cum eo qui malum facit proximo suo hoc est mori proximo suo et noli obloqui de aliquo homi nē sed dicito quia deus cognoscit vnūquemq̄. No li ergo obedire detrahenti: neq̄ congaudeas ei in detractione. Noli audire obloquētē pximo tuo q: scriptū ē: nolite iudicare τ nō iudicabimini. Non ha beas inimicitias cū aliquo hoīe neq̄ retineas con tumelias in corde tuo neq̄ odio habeas eū qui ini micatur tibi. τ nō sentias inimicitias ei9. Noli despi cere eū qui inimicitias hz cū pximo suo: τ hoc ē pax. In his temetips̄ cōsolare. Est labor sed sempiter na requies. Dixit ali9 senex. Propter te i quā o hō saluator ē nat9 pp̄ter te venit filī9 dei ut tu salueris. Fact9 ē homo manēs de9 fact9 ē puer fact9 ē lector. Accipiēs nāq̄ librū legit in synagoga dicēs. Spūs dñi sup me: eo q̄ vnxerit me: euāgelizare paupib9 mi sit me. Fact9 ē subdiacon9. Faciēs nāq̄ de fune, fla gelliū: oēs eiecit de tēplo oues vēdētes τ boues. Fa ctus ē dyacon9: p̄cingēs eīn se linteo lauit pedes discipulorum suorum precipiens eis fratrum pedes lauare. Fact9 ē pr̄sbyter q: resedit i medio magistro rū populū docēs. Fact9 est epūs: q: accipiēs panē: be nedixit ac fregit τ dedit discipulis suis. Flagellat9 ē pp̄ter te ut redimeret te. crucifix9 τ mortu9. ē τ tertia die resurrexit τ assumpt9 ē. Oia hec pp̄ter nos susce pit in se oīa iuxta dispēsationē oīa p ordinē oia ɔse quēter operat9 est ut saluaret nos: τ tu pp̄ē eū nihil toleras. Sim9 sobrij: vigilem9 vacemus orationib9 τ que placita sunt ei facientes ut saluari possim9. Jo seph nōne in egyptū est vendit9 in terram alienam. Tres pueri in babyloniam captiui ducti sunt: num quid ibi cuiusq̄ habuerūt noticiā. Tū deus patro cinatus est eis: suscepitq̄ τ glorificauit eos q: time bāt eū. Qui dat aiam suā deo nō hz ppriā volunta tē: sed expectās dei arbitriū nō laborat. Nā si tuam vis facere volūtatem: nō cooperāte deo nimiū fati gaberis. Interrogauit frater abbatē pastorem di cens. Quid est q̄d scriptū est nolite cogitare de cra stino dixit ei senex. Ad hoies respicit hoc qui in tem ptatione ɔstitutus est: τ deficit: ut nō cogitet quan tum tpīs in ea facturus sit: sed poti9 q̄d hodiernum est τ quotidianū futurū libenter suscipiat. ¶ Inter rogauit frater abbatem Johannē dicens. Quō aīa hñs ppria vulnera: nō erubescit detrahere proximo suo. Cui r̄ndit senex p parabolā: Erat quidā paup homo hñs vxorem: qui cū vidisset aliq̄n aliā mulierē pulchriorē. ipsam quoq̄ sortitus est in cōiugiū Erā aūt vtreq̄ nude: Sed cū essent in quodā loco nundi ne rogauerūt eum ambe dicētes. Tecū desideramus venire: Quas mittens nudas in dolium cum naui cula transfretauit venitq̄ ad locum. Facto autem meridie cum vna earum populo recedente vidisset silentiū exiuit de dolio in quendam locum vicinum velociter: τ, veteres atq̄ conscissos pannos repe riens: precinxit se: debinc fiducialiter visa est am bulare. Altera vero nuda sedens intrinsecus dicebat marito. Ecce meretrix ista nuda est nec confunditur Cui maritus cum dolore ac stupore respondit o mi raculum. Hec vtcunq̄ confusionem suam cooperuit tu vero vndiq̄ nuda: non erubescis culpare vel ex parte vestitam: Jta est omnis detractor q̄ propria mala non videns aliena semper accusat.

¶ Dixerunt quidam fratres abbati Anthonio: vo lumus a te audire verbum quomodo saluari possi mus. Tunc ait senex. Ecce scripturas audistis suf

ficiat vobis. Qui dixerunt: ⁊ a te volumus audire
verbum. Respōdit eis senex. Audistis dominum di-
centem si quis te percusserit in sinistram maxillam
prebe illi ⁊ alterā. Dicunt ei. Hoc implere nō pos-
sumus. Dixit eis. Si ergo alteram prebere non po
testis saltem in vna percussi ferte patienter. Respō
derunt ei: Nec hoc possum⁹. Dixit eis. Si nec hoc
potestis vultis ne percutere magis ꝙ percuti. Di-
cunt ei. Nec hoc volumus. Tūc senior ait discipulo
suo. Succos prepara fratribus istis: quia nimis in
firmati sunt. Deinde dixit eis. Si nec hoc: nec illud
potestis. Quid faciā vobis: ergo sola oratio necessa
ria est pro vobis. Dicit abbas Johānes quibusdā
fratribus. Quia fuerūt tres philosophi simul ami
ci: quorum vnus moriens: alteri reliquit filium suuz
cōmendatum: qui in etate iuuenili prouectus nutri
toris sui adulterauit vxorem. Quo scelere cognito
missus est foras deinde cum plurimuz peniteret nō
ei cōcessit ingressum: sed ait illi. Uade ⁊ esto tribus
annis inter damnatos: qui metalla in flumine colli
gunt ⁊ sic tibi indulgeo culpā tuam. Quo post trien
nium reuerso rursus ait. Uade alios tres annos ⁊
da mercedes vt iniurias patiaris. Ille vero fecit sic
tres annos alios. Qui dixit ei. Ueni ergo nunc in
ciuitatē athenienśiuz vt philosophiaz discas. Erat
autez ad portā ciuitatis quidā senex philosophus
sedens qui intrātes ciuitatez cōtumeliis afficiebat
Iniuriauit ergo ⁊ iuuenez illum. At ille iniuriatus
risit. Cui senex ait. Quid est hoc ꝙ tibi iniurias fa-
cio ⁊ tu rides. Et dixit iuuenis. Non vis vt rideaz
qui tribus annis vt iiurias paterer dedi mercedes
⁊ hodie eas gratis patior. Prorsus ob hoc risi. di-
xit ei senex. Accede ⁊ ingredere ciuitatē. Cūqꝫ hoc
retulisset abbas Johannes dixit. Hec porta dei et
patres nostri per multas iniurias eam gratulātes
ingressi sunt. ¶ Dicebat abbas Johannes de aīa
que desiderat penitere. Quedā pulcherrima mere-
trix fuit in quadaz ciuitate que habebat plurimos
amatores. Quidā autem vir de ducibus veniēs ad
eam dixit. Promitte mihi castitatem tuam: ⁊ ego
te accipiam in vxorem Illa igitur promittēte acci
piens eam introduxit in domuz suam. Cūqꝫ a suis
amatoribus quereretur: agnito ꝙ ille taz magnus
vir sortitus eam fuisset in vxorem dixerunt. Si ac-
cesserimus ad ianuaz hominis tam potētis cogno
ueritqꝫ desideria requirentium proculdubio punie
mur. Sed venientes post dorsum domus vtamur
solito sibilo: cūqꝫ sibilatiū illa sonū audierit descen
det ad nos ⁊ inueniemur innoxij. Que cū audisset si
gnauit aures suas ⁊ exiliēs interiora dom⁹ ingres-
sa ē atqꝫ clausit. Hec ita locut⁹ senior dicebat mere
tricē esse aīam: amatores autē eius esse vitia ducē
vero vel principē dicebat eē xp̄m domū aūt eius ce
lorū ꝑpetuā mansionē: sibilatores aūt demones eē
malignos hec ergo si casta fuerit ⁊ fidelis semꝑ cur
rit ad deum. ¶ Dicebat abbas pastor. Scriptū est
in euangelio. Qui habet tunicā vendat eam ⁊ emat
gladium: hoc intelligitur sic. Qui habet requiez di-
mittat eam: ⁊ teneat gladium. i. pugnam aduersum
diabolum. ¶ Dicebat qui supra. Quia senior qui-
dā in partibus egypti sedebat in cella. cui frater ali
quis ⁊ virgo quedā ministrabant. Accidit autē vna
die vt vterqꝫ sibi ad senē veniētes occurrerēt. Cum
ergo facto iā sero: et ad sua remeare nō possent po
suit mattā senior inter vtrosqꝫ vt dormirēt. Frater
vero ille carnis sue pugnā nō sufferēs miserādā vir-
ginem stuprauit et perdidit cōsummatoqꝫ peccato
mane discessit cum vitiata virgine. Senex autez cuz
cognouisset ⁊ futura ꝓspiciēs tacuit in presenti. Re
dentes itaqꝫ ꝓsequēte eos sene: neqꝫ aliquam tristi
ciam demonstrāte: vbi recessit ab eis ita adinuicem
loquebātur. Putasne intellexit hic senex actu⁹ no
strum an non. Reuersiqꝫ ambo ad eum et penitētia
ducti dixerūt ad eum. Pater sancte intellexisti quē
admodum nos seduxerit inimicus atqꝫ prostrauit
an non. Qui respōdit. Intellexi filij dicit ei. Et vbi
fuit in illa hora mortis nostre cogitatio tua. Dixit
eis. Mea cogitatio illa hora illic erat vbi crucifixus
est xp̄s. Stabam autē ⁊ flebā tam pro me ꝙ pro vo
bis. Sed ꝙ penitētiam vestrā deus repromisit ad
moneo vt curando vulneri quod per negligentiam
pertulistis diligētius insistatis. Accepta igitur ab
eo regula penitētie recesserunt iam fortiter certan
tes donec vasa electa fieri potuissent. Philosoph⁹
quidam interrogauit sanctum anthoniuz Quomo
do (inquit) sustines pater q̊ codicū cōsolatiōe frau-
daris ille respondit. Me⁹ codex o phē: natura rex
est creatarum que mihi quotiēs verba dei legere cu
pio adesse cōsueuit. ¶ Dū quidā venisset ad abba
tem machariuum ⁊ meridiano estu nimia siti succen-
sus aquā quereret ab bibēdum respōdit. Sufficit ti
bi vmbra hec: quia multi viatores aut nauigantes
hac indigēt nec fruuntur. ¶ Apud eūdem senem cū
verba de cōtinētie exercitio haberē age (inquit) fi-
ducialiter o fili. nā ⁊ ego ꝑ viginti annos cōtinuos
non pane nō aqua: nō somno satiatus suz panē quī
dem pensatum accipiēs aque vero mēsurā somnuz
autem parietibus dūtaxat me inclinans surripere
paulullum festinabā. ¶ Quidā frater interrogauit
senem vtrū cum matre vel cum fratribus ad eos ꝓ-
ficiscens māducare deberet: cui senex respōdit. Cuz
muliere inquit nō māducabis. ¶ Interrogauit qui-
dam frater abbatē Isidorū de cogitatu fornicatio-
nis: respondit senex: ꝙ quidā veniat cogitatio forni
catiōis animū cōturbās atqꝫ occupās sed actuz im
plere nō preualēs neqꝫ perficiens: sed tātum impe-
dit ad virtutem. Sobrius autez vir a se eā discutiēs
ad orationem statim cōuertitur. ¶ Itē de eodem
cogitatu respōdit senex. Si cogitationes non habe
mus: ferarū similes erimus. Sed sicut inimicus qō
suum est exigit: nos quoqꝫ qō nostrum est implere
debemus. Insistamus orationi ⁊ inimicus fugabit
vaca meditationi dei ⁊ vincis. Perseuerātia boni
victoria est: certa viriliter ⁊ coronaberis. ¶ Dixit
abbatissa syncletica. Aduersari⁹ noster facile a nihil
possidētib⁹ supaī. Nō eñ habēt quo ledanī: ꝙ ple

riq; memores āgustie atq; temptationū a deo sepa rātius in ablatis pecunijs ceterisq; facultatib⁹ flere cōsueuerūt. Rursus que supra. Qui visibiles (inqt) diuitias ex multis laboribus atq; maximis periculis colligunt dū plura lucrātur plurima cōcupiscunt et presentia quidē tanq; nihil existimant: nos vero necessaria p timore dei renuimus possidere. ¶ Dixit quidam senex. Qui animam suam ligat memoria malicie similis est igni inter paleas occultato. ¶ Dixit quidaʒ senex: si (inquit) de vita eterna cuiq; sermonem facis dic verbū audienti cum cōpunctione ꝛ lachrimis alioquin non dicas: ne fias inutilis aliepis verbis alios seruos facere festinās peccatori nanq; dixit deus. Quare tu enerras iusticias meas: ꝛ assumis testementum meum per os tuum Dic ergo canis sum immo canis melior me est propter quod ꝛ amat dñm suum: ꝛ ad iudicium dei nō est venturus. ¶ Interrogauit quidaʒ frater seniores dicens. Quō anima mea diligit immundiciam. Dixit ei senex. Anima quidem corporales plerūq; desiderat passiones: sed spūs dei est qui eā cōtinet. Flere ergo debemus: ꝛ immundicias nostras attēdere diligenter: Vidisti mariam magdalenam quēadmodū cum se ad sepulchrum dñi inclinasset ꝛ fleret vocauit eā dñs. Sic erit ꝛ aie. ¶ Interrogauit frater seniorē dicens. Quid sunt peccata. Dixit ei senex. Peccata sunt cum homo sua delicta velut nihil despiciens alios docere conat̄ propterea dominus dicit in euangelio. Ipocrita ejice primum trabem de oculo tuo. ꝛ tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. ¶ Interrogauit frater seniorem dicens. Quid agam: quia animus meus in paruo labore me vulnerat. Dicit ei senior non enim miramur. Joseph cum esset puer in egypto in terra colentium idola: quemadmodum temptationes viriliter pertulit ꝛ deus glorificauit eum vsq; in finē. Videamus ꝛ iob ꝙ se vsq; in finem non relaxauerit tenēs deum vnde eum nullus a spe que in deum est mouere pualuit. Interrogatus est senior a quodā militāte si deus reciperet penitētem. Qui cum eū pluribus edificasset sermonibus: postremo ait ad eū. Dic mihi dilectissime si clamys tua cōscissa fuerit pijcis ne eā. Qui respondēs ait. Nō. Sed resarciens vtor ea: dixit ad eū senior. Si ergo tu parcis pprio vestimento deus sue imagini non indulget: ¶ Erat quidā frater in cella qui post expletas missas cū de mitteret ecclesiaʒ: expectabat donec oēs egrederēt̄ ne aliquis eū teneret ad manducādum. Vna ergo dierū expleto cōuentu antē oēs egressus est ꝛ currebat ad cellā suā: queʒ intuens presbyter currētē miratus est. Cūq; trāsacta septimana venisset frater ille i collectā eccl'e dixit ei pr̄sbyter. Dic mihi frater: Que cā fuit circa te q̄ p oēs q̄dē cōuētus remanebas vltim⁹ oīm ꝙ in collectiōe p̄terita ante oēs egressus es. cui frater ille rn̄dit. Qr abstinebaʒ ne mihi coq̄rē ꝛ ideo expectabāt aliq̄s me teneret ad mādučādū: illa vo collecta p̄usq; veniret i eccl'aʒ coxi mihi pusillū lēticule: ideoq; cōsummato sacro ministerio ante oēs exiui. Audiens autem hec presbyter dedit mandatum in ecclesia dicēs. Fratres anteq; veniatis ad collectaʒ ecclesie coquite vobis pusillum cocture vt pp̄ter illud cū alacritate festinetis recurrere ad cellulas vestras. ¶ Venit aliq̄n iudex regionis alicuius de puincia abbatis pastoris. Venientes autem oēs habitatores loci illius rogauerunt ipsum abbatem vt veniēs rogaret eū: qui dixit eis. Sinite me tres dies: et tunc veniā: Orauit ergo senex ad dominum dicens. Dñe noli mihi dare gratiam hāc: alioquin non permittunt me homines sedere in loco isto. Veniēs ergo senex rogauit iudicē At ille dixit. Pro latrone rogas abba. Gauisus est aūt senex q: nō obtinuit apud iudicē gratiā quā postulauit: et sic rediit i cellā suā. ¶ Dicebāt seniores: q: q̄n intrabat moyses in nubem cū deo loquebatur q̄n aūt exibat de nube loquebat̄ cū populo. Sic ꝛ monachus donec in cella sua est cum deo loq̄tur: egrediēs aūt de cella loquitur cū demonibus. Venit quidā adolescēs ad abbatē machariū vt sanaretur a demonio: et dū esset foris stans ecce aduenit quidā frater de aliquo monasterio ꝛ cōcubuit in peccatum cū adolescēte illo: egressus autē senex cernit fratrē illū peccātē cū paruulo illo ꝛ nō increpauit eū dicēs. Si deus q̄ plasmauit eos ꝛ vidēs patiētiā in illis hʒ q̄ si vellet incēderet eos ego q̄s suʒ vt arguā eos. ¶ Dicebāt de quodā sene q̄ habitabat in inferioribus partibus egypti. Quia sedebat quietus ꝛ vnus secularis ministraret ei. Cōtigit aūt vt filius illi⁹ secularis infirmaret̄: q̄ multū rogabat senē vt veniēs oraret p puero. Surgēs quoq; senex abijt cū ipso. Precurrens aūt ille securus introiuit in domum suā dicens. Venite obuiam solitario illo sancto. Videns autem senex eos a longe exeuntes cum lampadibus cognouit q: sibi venirēt in occursum ꝛ exuēs vestimēta sua misit illa in flumē ꝛ cepit lauare ea stās nudus. Minister aūt eius ille laycus erubuit vidēs eū nudum: ꝛ rogauit hoies illos dicens. Reuertimini q: senex ille mēte excessit. Veniēsq; ad senē dixit ei. Quid hoc fecisti: Omnes eñ dicebant q: demoniū hʒ senex iste q̄ dixit. Ego hoc volui audire. ¶ Interrogauerūt quidā seniores abbatem pastorē dicētes. Si viderimus aliquē fratrē peccātem. arguemus eū. Respōdit eis abbas Pastor. Ego iterim si necesse habuero trāsire inde: ꝛ videro eū peccātē preterciā et nō arguā eū. Sed quia scriptum est q̄ viderūt oculi tui hīs testimoniū phibe ideo dico vobis q: si nō palpaueritis manibus vestris nolite testificari. Aliq̄n eñ quidā frater seductus est in hmōi re: ꝛ appuit ei quasi ꝙ frater quidā cū muliere peccaret. Qui cū p multū impugnaretur a cogitationibus existmans simul coire eos abijt ꝛ pulsauit eos pede suo dicēs. Cessate iā. et ecce erāt manipuli messis triticee. Ideoq; dixi vob; nisi ꝛ manibus vestris palpaueritis nolite testificari. ¶ Dicebant de quodā fratre quia sedebat in heremo ꝛ seducebatur a demonibus per multos annos ipse vero existimabat q: angeli essent. Egrediebatur autē

pater eius ſm carnē per tempus ⁊ viſitabat eū.vna
autem dierum pater tulit bipennē ſecum dicens.q̄ꝛ
reuertēs afferā mihi pauca ligna ⁊ preueniēs vnus
demō dixit ad filiū eiꝰ.Ecce dyaboluꝰ veniet ad te in
ſimilitudine patris tui hñs bipennē vt ipugnet te.
Tu ergo p̄ueniēs tolle illam bipēnē ab eo ⁊ occide
eum Igitur pater ſm ↄſuetudinem venit ⁊ accipiēs
filiꝰ eius bipēnem ab ipſo percuſſit eū ⁊ occidit:⁊ cō
tinuo adheſit ei ſpūs malignus ⁊ ſuffocabat eum.
¶ Referebāt ſancti ſeniores nobis dicentes.Quia
fuit quidā monachus in heremo ſcithie.Venit autē
ad viſitandū ſanctos patres qui habitabāt in loco
qui dꝛ cellia vbi multitudo monachoꝝ diuiſis ha-
bitabāt cellulis.Cūqꝫ nō inueniret ad p̄ſens cellulā
vbi poſſet manere q̇dā de ſenioribus habēs cellulā
vacantē dedit ei dicēs. Interim repauſa in hac cel-
lula donec īuenias vbi poſſis manere.Cūqꝫ ad viſi
tandū eū cōuenirēt q̄plurimi fratres deſiderantes
ab eo audire verbū ſalutis eterne habebat eñ gra-
tiā ſpecialē docēdi verbū dei.Vidēs ergo ille ſenior
qui ei ad habitādū preſtiterat cellulā: inuidie liuore
cor eius vulneratū eſt ⁊ indignari cepit ac dicere.
Quoniam ego tantis tēporibus in hoc loco habito
ēt non ad me cōueniūt fratres niſi rariſſime:⁊ hoc
in diebus feſtis ⁊ ecce ad iſtū impoſtorē pene quoti
die fratres q̄plurimi cōueniūt. Dixit aūt diſcipulo
ſuo:vade dic ei vt egrediatur de cella illa quoniam
neceſſaria eſt mihi.Cū ergo perrexiſſet diſcipuluꝰ eiꝰ
ad fratrem illū dixit ei.Mandat abbas meus ſan-
ctitati tue qualiter te habeas: audiuit enim te infir
mari. Ipſe vero remandauit ei dicens.Ora pro me
domine pater quia valde ſtomachū doleo.Reuerſus
autem diſcipuluꝰ dixit abbati ſuo.Nimis rogat ſan-
ctitatē tuā vt vel duos dies iubeas ei inducias dare
vt poſſit ſibi aliam cellaꝫ prouidere. Tranſactis aūt
tribꝰ diebꝰ:iterū miſit diſcipulū ſuum dicens.Vade
⁊ dic ei vt egrediaꝛ de cella mea. Nā ſi rurſus diſtu
lerit:dices ad eū.Quia cōtinuō venio ⁊ cū baculo ce
dēdo expellā eū de cella mea.Pergēs aūt diſcipu
lus ad ſupradictū fratrē:dixit ei.Qm̄ valde ſollicitꝰ
es abbas meꝰ de infirmitate tua: ideo miſit me re-
quirēs ſi meliꝰ habeas. At ille hec audiēs remāda-
uit dicēs.Gratias ago ſancte charitati tue:q̄ꝛ ſolli-
citꝰ es de me:veriſtī p̄cibꝰ tuis melius habeo.Re-
uerſus aūt diſcipuluꝰ dixit abbati ſuo.Etiā ⁊ nunc ſa
tis dep̄caꝛ ſanctitatē tuā dicēs:vt vſqꝫ ad dñicū diē
expectes eū ⁊ ſtatiꝫ egredieꝛ.Cū aūt aduenīſſet dñi
cus dies ⁊ nō egredereꝛ accipiēs vectē ſenior:inflā
matꝰ inuidie ⁊ iracūdie ſpū:pgebat vt cedendo ex
pelleret eū de cella.Accedēs aūt diſcipuluꝰ eiꝰ dixit ei
Si iubes pater p̄cedo te:⁊ videbo ne forſitā aliqui
fratres ad ſalutādū eū venerint.⁊ ſi viderint: ne in
te ſcādalizētur.Preceſſit ergo diſcipuluꝰ ⁊ ingreſſus
ad eū dixit.Ecce iquit abbas meꝰ venit ad ſalutan
dū te:egredere ergo celeriꝰ:⁊ cū gratiarūactiōe oc-
curre ei:quia p̄ nimia charitate ⁊ dilectiōe venit ad
te. Cūqꝫ vidiſſet eū atqꝫ appropinquaret:pſtrauit
ſe piꝰ iterrā:addorabatqꝫ ſenē cū gratiarūactiōe di

cēs.Retribuat tibi dñs chariſſime pater bona eter
na pro cellula quā mihi ppter nomē eiꝰ preſtitiſti:⁊
in celeſti hieruſalem inter ſanctos ſuos xp̄s dñs ti-
bi glorioſam preparet māſionem. Hec audiens ſe-
nior cōpunctus eſt corde:et proiiciens baculum cu-
currit in amplexum eiꝰ ⁊ oſculatus eſt eū:et inuita-
uit illum in cellā ſuā:⁊ pariter cumgratiarūactione
perceperunt cibū.Vocauit aūt ſenior ſupra memo-
ratum diſcipulum ſuū ⁊ interrogauit eū dicēs.Dic
mihi fili:ſi dixiſti iſti fratri verba mea q̄ ppter cellā
iſti mādaui:vt diceres ei.Tunc diſcipulus eius con
feſſus eſt ei dicens.Vere dico tibi pater: q̄ꝛ ppter
humilitatē quā tibi exhibere debeo tāq̄ p̄ri ſpūali:
nō audebā tibi reſpondere aliq̄d qn̄ ↄmittebas me
ad euꝫ.Veruntn̄ nihil eoꝝ dixi ei q̄ mādabas ei.Hec
audiēs ſenior pſtrauit ſe in terrā ad pedes diſcipu-
li ſui dicens.Ex hodierna die ⁊ deinceps tu mihi pa
ter eſto et ego diſcipulus tuus qm̄ te cum timore ⁊
charitate dei hec agente:et meā ⁊ illius fratris ani-
mam de peccati laqueo xp̄s dñs liberauit: prouocāte
eum et ſancta ſollicitudine ⁊ intētiōe diſcipuli q̄ pfe
cte in charitate xp̄i diligebat abbatē ſuum:et anxiꝰ
timebat ne p inuidie ⁊ iracūdie vitiū aliq̇d tale age-
ret pater eiꝰ ſpiritalis:⁊ pderet oēs labores quos
ab ineunte etate in xp̄i ſeruitio p vite etate premiis
laborauit.Ideoqꝫ dñs donauit gratiā ſuā vt in pa
ce xp̄i pariter letarētur. ¶ Conſilium inter ſe ha-
buerunt ſancti patres ⁊ oēs monachi habitātes in
heremo ſcithi:⁊ cōſenſerunt vt beatus pater Iſaac
preſbyter eius ordinareꝛ in eccleſia:q̄ in ipſa here-
mo ſita eſt:vbi cōuenit die ⁊ hora ſtatuta multitu-
do monachoꝝ q̄ in ipſa heremo cōuerſanꝛ.Audiēs
aūt ſupradictus abbas Iſaac:hmōi cōſilium fugit
in egyptum:et abſcōdit ſe in quodā agro inter fru-
tecta:arbitrās indignuꝫ ſe eſſe preſbyterio.Quem
plurimi fratres monachi ſequebātur vt cōprehēde-
rent eum.Cum autē applicuiſſent ad veſperū in eo
dem agro vt reficerētur fatigati de itinere:erat eñi
nox:dimiſerunt aſellum qui eis ſumptus portabat
itineris vt paſcereꝛ.Cum aūt paſceretur aſellus p-
uenit in locum vbi ſupradictus abbas Iſaac latita
bat cūqꝫ eluxiſſet dies requirentes monachi aſelluꝫ
peruenerūt ad eūdē locū vbi ſenior ſe occultauerat
⁊ admirātes valde diuinā diſpēſationē comp̄hendē
tes ligare ⁊ conſtringere voluerunt eū ⁊ ita pducere
Venerabilis aūt ſenior nō pmiſit dicēs.Iā nō poſ
ſum cōtradicere vobiſq̄: forcitā volūtas dei eſt vt iꝫ
indignus ſuſcipiā ordinē p̄ſbyterij.Erat quidaꝫ in
cenobio iam ſenex pbatiſſimus monachus ⁊ grauiſ
ſimā egritudinē incurrit:ↄfectuſqꝫ nimia ⁊ intolera-
bili infirmitate: per longum tempus laborabat in
doloribus multis:nec inuenire poterāt fratres qua
liter ſuccurrerēt egritudini eius qm̄ ea que neceſſi-
tas in firmitatis eius expetebat:nō habebāt in mo
naſterio.Audiēs aūt quedā famula dei de afflictiōe
infirmitatis eius deprecabatur patrē monaſterij:vt
eum ad cellulā ſuaꝫ tolleret ⁊ miniſtraret ei:maxime
quia facilius inuenire poſſet in ciuitate que neceſſa-

ria eius egritudini videbãtur. Precepit ergo pater monasterij: vt portarent eum fratres ad cellulã famule dei. Ipsa v̄o cũ omni veneratione suscipiens eũ ꝑpter nomẽ dñi ministrabat ei: ꝛ ꝑpter retributionem mercedis eterne quã credebat a xp̃o saluat ore nostro se accepturã. Cũqꝫ ꝑ tres annos sedule obsequeretur ꝛ ministraret famulo dei: ceperunt hoĩes mente corrupti ſm scabiẽ mentis sue suspicari q̄ nõ sincerã haberet senior cõscientiã de virgine que ministrabat ei. Audiẽs aũt hec senior: exorabat diuinitatẽ xp̃i dicẽs. Tu dñe deꝰ noster q̄ solus cognoscis oĩa: ꝛ vides q: multi dolores sunt egritudinis ꝛ miserie mee ꝛ afflictiones tãte infirmitatis que me ita tanto cõsumunt tp̃e: vt necessariũ habeã obsequiũ huius famule tue: que mihi ꝑpter nomẽ tuũ ministrat tribue ei dñe deꝰ cõdignã mercedẽ in vita eterna: sicut dignatꝰ es ꝑpter bonitatem tuã ꝓmittere his q̄ ꝑpter nomen tuũ egenis ꝛ infirmis suũ exhibent ministerium. Cum aũt appropinquasset dies trãsitus eius de hoc mũdo cõuenerũt ad eũ q̄plurimi sancti seniores ꝛ fratres de monasterio. Et dixit eis senior. Obsecro vos patres ꝛ fratres: vt cum defunctus fuero tollatis baculũ meũ: ꝛ plãtate eũ suꝑ sepulchrũ meũ: ꝛ cũ radices miserit feceritqꝫ fructꝰ tunc scietis: q: munda est cõsciẽtia mea a famula dei que ministrat mihi. Si aũt nõ fronduerit: scitote q: nõ sum mũdus ab ea. Cũ ḡ vir dei exisset de corpore ſm preceptũ eiꝰ sancti seniores plãtauerũt baculũ eiꝰ suꝑ sepulchrũ eiꝰ ꝛ fronduit. Accedẽteqꝫ tp̃e ꝑtulit fructũ: ꝛ admirati sunt oẽs glorificãtes deum. tale eñ miraculũ etiã de vicinis regionibꝰ multi veniẽtes magnificabãt grãm saluatoris. Nã ꝛ nos ipsam arbusculã vidimꝰ. ꝛ benediximꝰ dñm q̄ ꝓtegit omnes in sinceritate ꝛ veritate sibi seruientes.

¶ Explicit liber de ꝯuersatiõe optima sanctoꝝ patrum et per cõsequẽs secunda pars huius opis.

¶ Incipit tertia pars libri vitaspatrum videlicet de regula vel cõuersatione egyptioꝝ monachoꝝ et eoꝝ q̄ degunt apud palestinã vel mesopotamiam.

¶ Incipit prologus.

Requenter ac sepꝰ a me fratres flagitatis vt vobis grã edificationis regressus de patribꝰ trãsmarinis edisserẽ mee ꝑegrinatiõis hystoriã vel q̃liter in oriẽte fides xp̃i floreat q̃sit ꝓncipiũ q̄ sctõꝝ quies q̄ sctõꝝ istituta mõachoꝝ q̄ heremitarũ vita vł cõuersatio. Si vel in heremo viuere xp̃ianis lꝫ q̃tisqꝫ signis ac virtutibꝰ in seruis suis xp̃s operetur: queãdmodũ etiã mihi ꝓspera fuerit nauigatio: qua vel que me iter terrenũ ꝑduxerit. Vestris ergo adiutus orationibus faciã vt desiderare vos video: ꝛ queso vt libẽtissime ad ea que narro aurem accõmodetis.

¶ Finis prologus.

¶ De monachoꝝ solitario qui in finibus cyrenoꝝ in paruo tugurio commanebat. Capi. j.

Ante hoc triẽniũ quo tp̃e hinc abij: vbi a narbona nauim soluimꝰ quinto die portũ affrice intrauimꝰ a deo ꝓspera dei nutu nauigatio fuit: libuit aio adire carthaginẽ loca visitare sanctoꝝ et ꝓcipue ad sepulchrũ cypriani martyris adorare. Quitodecimo igit̃ die ad portũ regressi ꝓfectiqꝫ i altũ alexãdriã petẽtes reluctãte austro pene in sirtim illati sumus qđ ꝓuidi naute cauẽtes iactis anchoris nauim sistũt. Sub oculis aũt terra cõtinẽs in quã scafis egressi. cũ vacua oĩa ab humano cultu cernerem9 ego studiosius explorãdoꝝ locorũ grã longius ꝓcessi i tribꝰ fere a littore milibꝰ paruum tuguriũ inter arenas cõspicio: cuius tectũ q̃si carina nauis erat ꝯtiguũ terre satis firmis tabulis cõstructum. Non qđ ibi ymbriũ vlla vis timeat̃: fuisse autẽ illic pluuiã nec aliq̃n quidẽ auditũ est: sed qđ vẽtoꝝ tãta vis est vt si q̃n vł clemẽtior e celo aliquãtulũ spirare flatꝰ ceperit maiꝰ in illis terris q̄ in vllo mari naufragiũ fit. Nulla ibi germina: sata nulla ꝓueniũt quippe inestabili loco arẽtibꝰ arenis ad oẽs motũ ventoꝝ cedẽtibꝰ. Verꝫ ibi aduersa q̄dã a mari ꝓmõtoria vẽtis resistũt terra aliquãtulũ solidior herbã rarã atqꝫ hispidã gignit ea ouibꝰ ẽ pabuli satis vtile. Incole loci illius lacte viuũt. Qui solertiores sunt (vel vt ita dixerim) ditiores ordeaceo pane vtunt̃. Ea ibi sola messis est q̄ celeritate ꝓuētꝰ: per naturã solis siue aeris ventoꝝ casus euadere solet. Quippe fert̃ a die iacti seminis tricesimo die maturescere. Cõsistere aũt ibi hoĩes nõ alia rõ facit q̄ q̄ oẽs tributo liberi sunt. Extrema siquidẽ cyrenoꝝ ora est deserto illi cõtigua: qđ inter egyptũ et affricã interiacet: ꝑ qđ olim catho cesarem fugiẽs duxit exercitus. Ergo vt ad tuguriũ illud qđ eminꝰ circũspexerã ꝓcẽdi inuenio ibi senem in veste pellicea molã manu vertẽtem. Cõsalutatus accepit nos benignissime. Eiectos nos in illud littus exponimus: et ne statim repetere cursum possemus maris molitie detineri. Egressos in terrã (vt est mos humani ingenij) naturã locoꝝ cultũqꝫ habitãtium voluisse cognoscere xp̃ianos nos esse: id precipue querere an essent aliqui inter illas solitudines xp̃iani. Tunc v̄o ille flens pre gaudio ad genua nostra ꝓuoluit̃ iterũ ac sepꝰ nos deosculãs inuitat ad orõnẽ. Deide expositis i terrã ferinis pellibꝰ facit nos discũbere: apponit prãdiũ sane locupletissimũ dimidiũ panẽ ordeaceũ. Eramus aũt nos q̃ttuor: ipse erat q̃ntus. Fasciculũ herbe ẽt intulit: cuius nomẽ mihi excidit: q̄ mẽte similis est exuberãs folijs saporẽ mellis ꝓstabat. Huius pre dulci admodũ suauitate ꝛ delectati fuimus ꝛ satiati. Septẽ eñ diebꝰ apð illũ fuimꝰ posterã igit̃ die cũ aliq̄ ex incolis ad nos confluere cepissent cognoscimus illũ hospitẽ nr̃m eẽ ꝓsbyterũ: qđ summa nos dissimulatiõe ille cellauerat. Deinde cũ ipso ad ecclesiã ꝓcessimus q̄ fere duobꝰ milibꝰ a cõspectu nr̃o interiectu montis exclusa aberat. Erat

erãt villis tecta virgultis: nõ multo ãbitiosior: q̃ nostri hospitis tabernaculũ: in quo quis nisi curuus poterat ↄsistere cũ hoim mores q̃reremus: illud preclarum aiaduertimus nihil eos neq̃ vẽdere neq̃ emere. Quid sit fraus atq̃ furtũ nesciũt aurũ atq̃ argẽtum: neq̃ habẽt: neq̃ habere cupiũt. Nã cum ego presbytero illi decẽ aureos obtulissem: refutauit. Et cũ nollet eos accipere aliquãtulũ vestimẽtorum ei indulsimus. Quod cum ille benigne accepisset reuocãtibus nos ad mare nautis discessimus ab eo.

De dictis Origenis q̃ heretica sint. Cap. ij.

Prospero igit̃ cursu septimo die alexãdriã puenimus: vbi feda int̃ ep̃os ꝛ monachos certamina gerebant̃ ex ea occasiõe: vl' q: cã illa q̃ ↄgregati i vnũ sepius sacerdotes frequẽtibus decreuisse synodis videbantur ne q̃s origenis libros legeret aut haberet. Qui tractator sanctarum scripturarum peritissimus habebat̃ sed ep̃i quedã in libris illius insanius scripta memorabãt. Que assertores origenis nõ ausi defendere: ab hereticis potius fraudulẽter inserta dicebãt: ꝛ iõ nõ propter illa solũ q̃ in rephẽsiõe merito notarent̃: verũ etiã ꝛ reliqua eẽ dannãda cum legẽtium fides facile posset hr̃e discrimẽ ne falsa sequerent̃: ꝛ tñ catholice disputata retineret. Nõ eẽ aũt mirum si in libris neotheoricis et recenter scriptis fraus heretica fuisset opata: que in quibusdã locis nõ timuisset impetere euãgelicã veritatẽ. Aduersum hec ep̃i obstinatius renitẽtes p ptãte cogebãt recta ẽt vniuersa: cũ prauis ꝛ cũ ipo autore dãnare. Qr satis sup his sufficerẽt libri quos ad se iã recepisset ecclesia respuendãq̃ esse penitus lectionẽ q̃ plus eẽt nocitura insipiẽtibus q̃ futura sapientibus. Mihi aũt ex illius libris quedã curiosius indagãti admodũ multa placuerũt: sed aliq̃ rephẽdi: in q̃bus illũ praua sensisse nõ dubiũ est q̃ defensores eius falsata ↄtẽdũt. Ego miror vnũ eũdẽq̃ hoiem tã diuersum a se esse potuisse: vt i ea parte qua pbat̃ neminẽ post apostolos habeat equalẽ in ea vero qua iure rephẽdit̃ nemo deformius doceat̃ errasse. Nã cũ ab ep̃is excerpta ex libris illius multa legerẽtur q̃ cõtra catholicã fidẽ scripta cõstarẽt: locus ille vel maximã parabat inuidiã in quo edictum legebat̃: q: dñs noster iesus xp̃s sicut p redẽptione hois i carne venisset crucẽ p hois salute perpessus mortẽ p hois eternitate gustasset: ita esset eodẽ ordine passionis ẽt diaboliũ redẽpturus. Qr hoc bonitati illius pietatiq̃ cõgrueret: vt qui pditũ hoiem reformasset plapsum quoq̃ angelũ liberaret cũ hec atq̃ alia hmõi ab ep̃is pferẽtur ex studiis ptiũ orta est magna seditio. Que cũ reprimi sacerdotũ autoritate nõ posset: seuo exẽplo ad regẽdam ecclesie disciplinã prefectus assumit̃: cuius terrore dispersi fratres: ac p diuersas oras monachi sunt fugati: ita vt ppositis edictis in nulla cõstare sede sinerent̃. Illõ aũt me admodũ pmouebat q̃ hieronymus vir maxime catholicus ꝛ sacre legis peritissimus originem secutus pmo tpe putabat̃: quẽ nũc idẽ ipe Hieronymus p̃cipue ꝛ oia illius scripta dãnaret. Nec vero ausus sum de quoq̃ temere iudicare: p̃stantissimi tñ viri doctissimiq̃ ferebant̃ in hoc certamine dissidere: sꝫ tñ siue illõ errorẽ: vt ego sentio: siue heresis putat̃ nõ solũ reprimi nõ potuit multis aiaduersionibus sacerdotũ sꝫ nequaq̃ tã late se potuisset effundere nisi ↄtẽtiõe creuisset. Istiusmodi ergo turbatiõe cũ veni alexãdriã fluctuabã me quidẽ ep̃us illius ciuitatis benigne admodũ: ꝛ melius q̃ opinabat excepit: secũq̃ tenere tẽptabat. Sed nõ fuit animus ibi consistere vbi recens fraterne cladis feruebat inuidia.

De conuersatione Hieronymi hierosolimitani. Capi. iij.

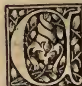
Igitur inde egressus bethleẽ oppidum petij qõ ab hierosolimis sex milibus sepabat̃: ab alexãdria aũt sexdecim mãsionibus abest ab ecclesia loci illius quã Hieronymus p̃sbyter regebat. Nã parrochia est ep̃i q̃ hierosolymã tꝫ. Mihi iam pridẽ Hiero. supiore illa mea peregrinatiõe ↄpertus facile obtinuerat: vt nullũ preter illũ mihi expetendũ rectius arbitrarer. Vir enĩ p̃ter fidei meritũ dotẽq̃ virtutũ nõ solũ latinis atq̃ grecis: sꝫ ꝛ hebraicis ẽt litteris eruditus est vt se illi in oi sciẽtia nemo audeat cõparare. Nã sex menses apud ipsum fui cõuersatus. Cui iugis est aduersum malos pugna cõsciũ ppetuũq̃ certamẽ cõtra odia pditorũ. Vere fateor: pinxisse mihi videt̃ i aliquibus opusculis vitia multorũ: immo q̃ mihi penitus omisit qõ nõ carperet: laceraret exponeret. Precipue auariciam: nec minus vanitatẽ insectatus est: multa de supbia nõ pauca de supstitiõe disseruit. Ceterũ de familiaritatibus virginũ ꝛ monachorũ atq̃ etiã clericorum q̃ vera: q̃ fortia disputauit. Unde a quibusdam dicitur nõ amari. Oderunt eũ heretici: q: eos impugnare nõ desinit. Oderunt eũ clerici: q: vitia eorum insectatur ꝛ crimina. Sed plane eũ boni hoies admirantur ꝛ diligũt. Nã qui eũ hereticũ esse arbitrãtur insaniunt. Vere dixerim: catholica hois sciẽtia sana doctrina est totus semp in lectione: totus in libris est. Nõ die non nocte quiescit: aut legit aliquid semper aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo ꝛ promissum deo teste ante ppositũ heremũ adire: vel exiguũ tẽporis punctũ a tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis atq̃ cõmissis oibus meis: omniq̃ familia que me contra voluntatẽ animi mei secuta tenebat implicitũ exoneratus quodã modo graui fasce penitus ac liber egressus sum ad alexandriã. Uisitatis ibi fratribus ad superiorẽ ide thebaidã: id est ad egypti extrema cõtendi. Ibi enĩ vaste patentis heremi solitudines plurimũ ferebantur habere monachorũ. Longum est si oia cupiã referre que vidi pauca nanq̃ perstringam.

¶ Quod abbates fratribus suis eorum licentia in heremo cōstitutis victū administrāt. Cap. iiij.

Haud longe ab heremo contigua
nilo multa sunt monasteria: habi
tant in vno loco plerisq; centeni:
quibꝰ summa vis est: sub abbatꝫ
imperio viuere nihil arbitrio suo
agere p oia ad nutū illiꝰ ptātem
ꝫ pēdere. Ex his ergo si q maio
rē virtutē mēte cōcupiuerunt (vt
acturi solitariā vitā ac se ad heremū cōferāt) nō nisi
pmittēte abbate discedūt. Hec illoꝝ prima virtꝰ est
parere alieno iperio. Trāsgressis ergo ad heremuꝫ
abbatis illiꝰ ordinatiōe: panis ꝛ quibꝫ alius cibus
ministratur.

¶ Quod frater in heremo pascit pa
ne celico. Capitulum. v.

Asu per illos dies qbus illuc ad
uenerā cuidā solitario q nup ad
heremū secesserat: necq; āplꝰ ab
hoc monasterio ꝙ sex milibꝰ ta
bernaculuꝫ sibi ꝯstituerat panē
abbas p duos pueros miserat.
Quoꝝ maior habebat etatis an
nos qndecīꝫ minor duodecīꝫ an
nis erat. His ergo inde redeūtibus: aspis mire ma
gnitudinis venit obuiā: cuius occursu nihil pterriti
vbi ad pedes eoꝝ puenit quasi incātata carminibꝰ
ceruleā colla deposuit minor ex pueris manu eā ap
prehēsam ac pallio inuolutā ferre cepit: deinde mo
nasteriū quasi victor ingressus in occursuꝫ fratrū ca
ptiuā bestiā resoluto pallio nō sine iactātie tumore
deposuit. Sed cū infantiū fidē atq; virtutem ceteri
pdicarēt. Abbas ille altiori cōsilio ne infirmior etas
insolesceret: vtrūq; virgis cōpescuit multū obiurga
tos: cur ipi qd p eos operatꝰ fuerat dñs pdidissent
opus illō nō sue fidei: sꝫ diuine fuisse virtutis: disce
rēt potiꝰ deo in hūilitate seruire: nō in signis ꝛ vir
tutibꝰ gloriari: qꝛ melior eēt infirmitatis ꝯsciētia
virtutū vanitate. Hoc vbi ille frater audiuit solita
rius ꝛ piclitatos infantulos serpētis occursu: ꝛ ip
sos insup multa verbera victo serpēte meruisse ab
batē obsecrat: ne sibi post hec vlꝰ panis aut cibꝰ ali
qs mitteret. Iāq; octauꝰ dies fuerat emensus quo
se hō xpī: intra piculū famis ꝯduserat ipe. Arebant
mēbra ieiunio sꝫ deficere mēs celo intēta non pote
rat: corpꝰ iedia fatiscebat: fides firma durabat cū in
terim admonitꝰ abbas ille p spūm: vt discipulū visi
taret pia sollicitudine cognoscere cupiens: qua vite
substātia vir fidelis aleret. Qui ministrari sibi panē
ab hoie noluisset: ad requirēduꝫ eū ipe abbas pfici
scit. At ille vbi eminꝰ senē venire ꝯspexit: occurrit ei
obuiā agit gratias ducit ad cellulā: cū ingressi pari
ter ambo ꝯspiciūt palmiciā sportā calido pane ꝯge
stam foribus affixā de poste pēdere: ac primū panis
callidus sentitur odor: tactu vo (ac si ante paululū
foco eēt ereptus) ostēdit: egyptij tū forma nō cerni
tur panis: obstupefacti ambo munꝰ celeste cognoscūt
cū ille hoc abbatis aduētu pstitum fateret. Abbas
vero illiꝰ fidei ac virtute id potiꝰ ascriberet: ita ābo
celestē panē cū magna exultatione fregerūt. Quod
cum abbas ad monasteriuꝫ post regressus fratribꝰ
retulisset: tātus oēs incenderat ardor aiaruꝫ: vt cer
tatim ad heremū ꝛ sacras solitudines ire propera
rent. ¶ In hoc monasterio duos ego iam senes vi
di qui p quadraginta ānos ibi deguerāt: ita vt nūq;
inde descessisse ferebant. Siquidē id de eoꝝ virtuti
bus: ꝛ abbatis ipsius testimonio: ꝛ omniū fratrum
audierim sermōe cōsono celebrari: qd vnū eoꝝ sol
nūq; vidisset ambulantē alterū: nūq; vidisset iratum
Sed qꝛ vnius heremite cognouistis virtutē: referaꝫ
vobis adhuc pauca de pluribus.

¶ Quod leena tanq; animal mansue
tum a sene escam cepit. Capi. vj.

Go vbi primā ptēꝫ heremi igres
sus suꝫ duodecīꝫ fere a nilo mili
bus (habebā aūt vnū ex fratribꝰ
ducē locoꝝ peritū) puenimꝰ ad
quēdā senē monachū sub radice
mōtis habitantē ibi (qd i illis lo
cis rarissimū est) puteꝰ erat. Bo
uē vnū habebat: cuiꝰ hic erat to
tus labor ipulsa rotali machina aquā pducere. Nā
mille: aut āplꝰ pedū pfundū putei ferebat hor
tus illic erat multis oleribus copiosus. Id qdē cō
tra naturā heremi: vbi oīa arētia exusta solis ardo
ribꝰ nulliꝰ vnq; seminis vel exiguā radicē ferūt repe
risse. Verū hic sancto illi labor cū pecude cōis: ꝛ pro
pria pstabat industria frequēs eñ irrigatio aque:
tātaꝫ pinguedinē harenis dabat: vt mirū imodū vi
uere atq; fructificare hortuli illiꝰ olera videremus.
Ex hoc ergo vna cū dño suo bos ille viuebat: nobis
quoq; ex ea copia cenā sanctꝰ ille dedit post cenam
aūt iā inclināte vespera inuitat nos ad arborē pal
me cuiꝰ iterdū pomis vti solebat. Que fere duobꝰ
milibꝰ aberat. Nā he tn̄ in heremo arbores: sꝫ rare
habeant tn̄ vtrū solers āntiquitas pcurauerit: an so
lis natura gignat ignoro: nisi deꝰ pscius futurorum
habitādaꝫ qñq; sctis heremū: hec seruis suis para
uerit. Ex maiore enī p te q itra illa ꝯsistūt secreta:
cū alia germina nulla succedāt istaꝝ arboꝝ pomis
ibi alunt ergo vbi ad illā ad quā nos hospes noster
ducebat arborē puenimꝰ: leonē ibi offendimꝰ. Quo
viso ego ꝛ ille dux meꝰ itremuimꝰ: sanctus ille incū
ctāter accessit nos sꝫ trepidi secuti sumꝰ fera paulu
lū ab eo ipata modestia discessit ꝛ ꝯstitit dū ille atti
gua ramis hūilioribꝰ poma discerperet. Cūq; pal
mis plenā manū obtulisset occurrit bestia: cepitq;
tā libere ꝙ nullū aial domesticū. Et cū comedisset
abscessit nos hec intuentes ꝛ adhuc trementes faci
le potuimus agnoscere quanta in illo virtus fidei: ꝛ
quanta in nobis esset infirmitas.

¶ Quod lupa a sene pascit. furti rea veniam precatur. Capitulu3. vij.

Lupam eque singularē viri vidimus paruo tugurio in quo nō nisi vn⁹ recipi poss3 habitantē huius lupa solita erat astare cenāti nec facile vnq̄ bestia fallebat: qui in illi ad legitimā horas refectiōis occurre ret vt tādiu pre foribus expecta ret: donec ille panē q̄ in cena sup erat offerret. Illa manū ei lambere solita atq3 ita quasi impleto officio ⁊ p̄stita ꝯsolatiōe discedebat. S3 forte accidit vt sanctus ille dū fratrē (q̄ ad eū venerat) deducit abeuntē: diutius abesset ⁊ nō nisi sub nocte remearet interim bestia ad cōsuetū illud tp̄s esse occurreret: vacuā cellā cū familiarē patronū abesse sentiret ingressa est curiosus explorās vbinā esse habitator casu ꝯtigua cū panib⁹ quinq3 palmicia fiscella pēdebat ex his vnū sumit ⁊ deuorat deinde p petrato scelere discessit. Regressus heremita vidit. sportellā dissolutā nō ꝯstātē panū numero dānū rei familiaris intelligit ac ppe limē panis assumpti fragmēta cognoscit: s3 nō erat incerta suspitio q̄ furtū persona fecisset. Ergo cū sequētibus diebus s̄m cōsuetudinē bestia nō veniret nimirū audacis facti cōscia ad eum venire dissimulans: cui fecisset iniuriam egre patiebat̄ heremita se alīūe solatio destitutu3. Postremo illius orōne reuocata septimū post diē affuit. vt solebat ante fores cenāti: s3 vt facile cerneres verecūdiā penitentis non ausa ppius accedere deiectis pfundo pudore in terrā luminibus qđ palā licebat intelligi quandam veniam precabatur. Quā illius ꝯfusionem miseratus heremita iubet eā3 propius accedere ac manu blanda caput triste ꝑmulcet deinde pane duplicato eam refecit ita indulgētiam ꝯsecuta officij ꝯsuetudinem deposito merore reparauit. Intuemini queso xp̄i etiā in hāc virtutem cui sapit omne quod brutu3 est cui mite est omne quod seuit. Lupa officium prestabat: bestia furti q3 crimē agnoscit: conscio pudore confunditur vocata adest caput prebet ⁊ habet sensum indulte sibi venie: sicut pudorem gessit errati. Tua hec virtus xp̄e tua hec sunt xp̄e miracula. Etem̄ que in tuo noie operantur serui tui tua sunt mirabilia: ⁊ in hoc ingemiscimus q̄ maiestatē tuam fere sentiūt hoies nō verēt̄. Ne cui aūt hoc incredibile videat̄: maiora adhuc memorabo. Fides christi adest me nihil fingere sed que mihi bene comperta sunt explicabo.

¶ Qđ quinq3 catuli leonum ceci p anachoretā illuminati sunt. Capi. viij.

Habitabāt plerīq3 in heremo sine vllis tabernaculis quos anachoretas vocāt. Viuūt herbarū radicibus: nullo vnq̄ certo loco consistūt ne ab hominibus visitēt̄ ad quēdam igit̄ in hoc ritu atq3 hac lege viuentem: duo ex nitria monachi l3 lōge diuersa regiōe tamē ex olim ipsis in monasterij cōuersatiōe charus ⁊ familiaris fuisset auditis eius virtutibus tetenderūt. Quē diu multūq3 q̄sitū tandem mēse iunio repererūt in extremo illo deserto: qđ est mēphis ꝯtiguum demorātes: quas illic solitudines ia3 per ānos duodecim dicebatur habitare. Qui l3 omniū hominū vitaret occursu3: tñ agnitis fratribus nō refugit: sed q̄ charissim⁹ p triduū nō negauit. Quarto die aliquātulu3 pgressus cū ꝯsequerētur abeūtes leenā mire magnitudinis ad se venire ꝯspiciūt. Bestia l3 trib⁹ repertis nō incerta quē peteret anachorete pedib⁹ aduoluit̄: ac deinde pcedētē sequūt̄. Nā illa pciēs et subinde restās in eos itēdebat vt facile posset intelligi id eam velle vt quo illa ducebat anachoreta sequeret̄. Quid multis: ad speluncā bestie puenit vbi illa adulta hos iā quinq3 catulos male fera nutriebat. Qui vt clausis luminib⁹ ex aluo matris exierāt cecitate ppetua tenebātur. Quos singulos de rupe platos ante anachorete pedes mater exposuit. Tūc demū sanctus aduertit qđ bestia postularet. Inuocatoq3 xp̄i nomine ꝯtrectauit manu clausa lumina catulorum ac statim cecitate depulsa apertis oculis bestiarū diu negata lux patuit. Ita fratres illo anachoreta quē desiderauerāt visitato fructuosa laboris sui mercede ad monasteriū redierūt: ⁊ fidē sancti gloriāq3 xp̄i quā ipsi viderant narrauerunt.

¶ Frater quidē ibicis exemplo didicit quid de herbis edere: quidue respuere deberet. Capitulum. ix.

Fuit et alius in illis regionib⁹ anachoreta qui in ea parte q̄ ē syenis habitabat. Hic cum primū se ad heremū contulisset: herbis herbarumq3 radicibus quas pdulcis interdum saporis et eximij fert arena victur⁹ ignarus germinis eligendi nociua pleraq3 carpebat nec erat facile vim radicū sapore discernere: quia omnia eque dulcia: s3 pleraq3 occulciore natura virus letale habebant. Cum ergo edentem vis interna torqueret et immensis doloribus vitalia vniuersa quaterētur ac frequēs vomitus cruciatibus nō ferendis: ipsam aie sedem stomacho iam fatiscente dissolueret heremita omnia penitus q̄ essent edēda formidēs nihil iam gustare audebat. Septimum quoq3 ieiun⁹ diē: spiritu iam deficiente ducebat. Cum ad eū fera (cui ibicis est nomē) accessisset huic prop:us astanti fasciculum herbarum quem collectum pridie attingere heremita non audebat obiecit. S3 fera q̄ virulenta erant ore discutiēs q̄ inoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo: qđ edere quod respuere deberet edoctus periculum famis euasit: et herbarum venena vitauit.

¶ Frater quidam quinquaginta annis in mōte syna constitutus non. patit̄ alio3 fratrū accessus. Capi. x.

Ed lõgũ est de oĩbus q̃ heremũ incolũt cõperta nobis memorare. Annũ integrũ τ septẽ fere mẽses intra solitudinẽ cõstitutus exegi sepius tñ cũ illo sene q̃ puteum τ bouẽ habuit habitaui. Duo bea ti Anthonij monasteria adhuc que hodie ab eius discipulis incoluntur. Ad eũ etiã locũ in quo beatissim⁹ paul⁹ pm⁹ heremita ꝯuersat⁹ est accessi: iugũ syna mõtis vidi cuius cacumẽ celo pe ne cõtiguũ nequaꝗ̃ adiri põt. Inter huius montis secessus anachoreta esse aliqs ferebat̃: quẽ diu mul tũꝗ̃ q̃situ videre nõ potui. Qui fere iã ante quadra ginta annos a cõuersatione humana remotus nul lum vestis vsus habebat: sed setis corporis sui tect⁹ erat. Hic itaꝗ̃ q̃tiẽs eũ religiosi viri adire voluerũt cursu rapido auia petẽs: occursum fugiebat huma num. Uni tãtũmodo ferebat̃ se ante quinquẽnium prebuisse vidẽdũ: q̃ credo potẽti fide id obtinere ꝑ meruit. Cui inter multa colloquia ꝑcunctãti cur ho mines tãtopere fugeret: r̃ndisse ille ꝑhibet̃ q̃ ab ho minib⁹ frequẽtat̃: nõ põt ab angelis frequẽtari. Uñ nõ inmerito recepta op̃nione multoꝝ fama vulga uerat huc atꝗ̃ illuc sanctũ illum ab angelis visitari. Ego aũt a syna mõte digressus ad flumẽ nilum re gressus sum: cui⁹ ripas frequẽtibus monasterijs cõ sertas vtraꝗ̃ ex parte lustraui pleruꝗ̃ vidi: vt ducẽ ti ꝯcentũ vno in loco habitare cẽtenos: sꝫ bina τ tri na milia in hijsdẽ viculis agere ꝯstabat. Nec sane ibi minorẽ putetis diuersantiũ in multitudine mona choꝝ etiã virtutẽ: ꝙ̃ eoꝝ esse cognouistis: q̃ se ad hu manis cetibus remouerũt: ꝑcipua vt iã dixit: τ pma ibi virtus obediẽtia: neꝗ̃ enĩ ibi aliter q̃s aduenẽs a monasterij abbate suscipit̃ ꝙ̃ q̃ tẽptatus fuerit τ ꝓbatus nullũ vnꝗ̃ recusaturum ꝫ arduũ ac difficile indignũꝗ̃ toleraturum abbatis imperium.

Obediẽtie incredibilis magna miracula. Ca. xi.

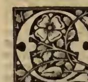
Eferã vobis duo icredibilis obe diẽtie magna miracula igit̃ cũ q̃ dã frater seculi actib⁹ abdicatis monasterium magne dispõnisin gressus suscipi se rogaret: in con gregatione abbas ei cepit multa ꝓponere: graues esse illi⁹ discipli ne labores sua ꝟo dura iperia: q̃ nulli⁹ facile possẽt inplere patiẽtia. Aliud pot⁹ mo nasterium vbi facilioribus legibus viueret: expeteret et nõ id tẽptaret aggredi q̃d nõ posset implere. Il le ꝟo his terrorib⁹ nihil pmoueri: sꝫ magis oẽs obe dientiã ita polliceri cepit: vt si eũ abbas in ignẽ ire preciperet nõ recusaret intrare. Quã illi⁹ ꝓfessionẽ vbi abbas accepit: nõ cũctatus ꝓbare iubet cum in clibanũ q̃ coquẽdis panib⁹ parabat̃ intrare. At ille nõ distulit parere ꝑcepto: sed statim medias flam mas nihil cũctat⁹ igressus est. Que mox tã audaci fide victe: velut ignis quõdã hebreis pueris cesserũt τ cõfestim fugit incẽdiũ. Et ipe q̃ igressus est τ puta bat̃ arsur⁹ velut frigido rore ꝑfusum esse mirat⁹ est. Hinc q̃ itelligẽdũ est q̃tũ obediẽtia obtinere apud deũ mereat̃: dũ ille q̃ eo quo aduenerat die tẽptat̃ infirm⁹ ꝑ agilitatẽ obediẽtie ꝑfectus inuẽtus est.

Aliud miraculum obedientie. Capi. xij.

Uidã frater in eodẽ monasterio ad eũdẽ abbatẽ recipiẽdus adue nerat. Cũ prima ei lex obediẽtie ꝑponeret̃ ac ꝑpetuam polliceret̃ ad oĩa patiẽtiã: casu abbas stora cinam virgã aridã manu gerebat hãc fixit in terrã atꝗ̃ illi aduene id opis iniũxit: vt tãdiu virgule aquã ministraret donec q̃d cõtra naturã erat virga arida in solo arẽte viresceret. Subiectus ille frater dure legis imperio aquã ꝓprijs humeris quotidie cõuehebat: q̃ a nilo flumine ꝑ duo fere milia peteba tur. Iãꝗ̃ emerso anni spacio labor nõ cessabat ope rantis: de fructu oꝑis spes esse nõ poterat: tñ obe dientie virtus in labore durabat: spes quoꝗ̃ vano labore affectum fratris nõ elusit. Tertio demũ anni succedẽtiũ tẽpoꝝ labẽte curriculo cũ neꝗ̃ nocte ne ꝗ̃ die aquarius ille cessaret. virga floruit. Ego ipse ex illa virgula arbusculã vidi: q̃ hodie itra atriũ mo nasterij ramis virẽtib⁹ q̃si in testimoniũ manẽs q̃tũ obediẽtia meruit: τ quãtum fides posset ostendit.

Demonia ejciens etiam a demone obsidet̃ sine tamen salubri restituitur. Cap. xiij.

Uidã aũt ex sanctis patrib⁹ fu gãdoꝝ de corpibus obsessis de monum incredibili ꝑdict⁹ ꝑtãte multa signa faciebat nõ solũ eñ presens neꝗ̃ verbo tãtũ sed ab sens quoꝗ̃ interdũ cilicij sui sim brijs aut epistolis missis corpa obsessa curabat. Hic ergo mirũ in modũ frequẽtab[illegible] populis ex multis locis ad eũ veniẽtib⁹: taceo de minorib⁹ ꝑfecti comites atꝗ̃ diuersarũ iudices potestatũ: pre foribus illi⁹ sepe ia cuerũt. Hic enĩ oi potu imppetuũ penit⁹ abstinuit ac ꝑ cibo septẽ tñ caricis sustentabat̃. Interea san cto viro: vt ex virtute honor: ita ex honore vanitas cepit obrepere: q̃d malũ vbi ille primus potuit in se sentire crassari: diu discutere conatus est: sed repel li penitus nõ potuit. Ubiꝗ̃ nomẽ ei⁹ demones fate bant̃. Excludere a se ꝯfluẽtẽ populũ nõ valebat. Ui rus interis latẽs serpebat i pectore τ cuius nutu ex alioꝝ corpib⁹ demones fugabat seipm occultis co gitationibus vanitatis purgare nõ poterat. Totis igit̃ p̃cibus cõuersus a dño orauit vt ꝑmissa i se dia boli ꝑtãte: similis illis fieret: quos ipse curauerat. Quod multis ille prepotẽs ille signis atꝗ̃ virtutib⁹ toto oriẽte vulgatus ille ad cuius limina populi an te cõfluxerãt: correptus a demone est: ac retẽtus in vinculis oia illa q̃ i energumino solẽt fieri ꝑpessus. Quinto demũ mẽse purgatus est nõ tñ demone: sꝫ q̃d illi erat vtilius atꝗ̃ optatius etiam vanitate.

¶ Heremita ad ſeculum rediẽs: quomodo punitus eſt. Capi.xiiij.

Adoleſcẽs q̇dã ꝑdiues opibꝰ genere clarꝰ hñs vxorẽ ⁊ filiũ paruulũ cũ i egypto tribunꝰ eẽt ⁊ frequẽtibꝰ aduerſuz lẽbos expeditõibꝰ q̄dã heremi ↄtigiſſet ſctõꝝ ẽt tabernacula cõplura vidiſſet a btõ Johãne heremita v̄bũ ſalutis accepit. nec moratꝰ iutilẽ malicıã cũ vano honore illo ↄtẽnere: heremũ cõſtãter igreſſus breui tpe in oĩ gñe virtutũ pfectꝰ emicuit. potẽs ieiunijs humilitate ↄſpicuꝰ fide firmꝰ: facile ſe antiq̄s monachis ſtudio virtutis equauerat cũ interiz ſubijt eũ cogitatio iniecta ꝑ dyabolũ ꝙ rectꝰ eẽt: vt rediret ad patriã filiũq; vnicũ ac domũ totã cũ vxore ſaluaret: qḋ vtiq; eẽt acceptꝰ deo ꝙ ſi ſolũ ſe ſeculo eriperet: ⁊ ſalutẽ ſuoꝝ negligeret. Huiuſmodi ergo falſe iuſticie colore ſupatꝰ poſt quadriẽniũ cellã ſuã atq; ꝓpoſitum heremite deſeruit: ſed vbi ad primũ monaſteriũ quod a multis fratribus habitabat̃ acceſſit cãm diſceſſionis atq; ↄſiliũ q̄rẽtibus confitetur. Renitentibus cunctis ⁊ p̄cipue loci illius abbate: male animo fixa ſnia non potuit euelli. Igitur infelici ſe obſtinatione ꝓripiens cũ dolore omniũ digreſſus eſt a fratribus: ⁊ vix a ↄſpectu eorum abſceſſerat mox implet̃ demone cruẽtaſq; ſpumas ore ↄuoluẽs: ſuis dẽtibus ſeipſuz lacerabat. Deinde ad idẽ monaſterium fratrum humeris reportatus: cũ cohercere in eo inmundus ſpiritus non valeret: neceſſitate cogẽte ferreis nexibus alligatus pedes cũ manibus vinciuntur. Non imerita pena fugitiuo. Poſt biẽniuz v̄o oratione ſanctorum ab immundo ſpiritu liberatus ad heremũ: vñ diſceſſerat mox regreſſus ⁊ ipſe correptus eſt: ⁊ alijs ꝓfuturus exẽplo: ne quẽ aut falſe iuſticie vmbra aut incerta mobilitas inutili leuitate compellat ſemel cepta deſerere.

¶ De habitu vel veſtimẽto egyptiorũ monachorum. Capi.xv.

Sunt p̄terea q̇dã in ipſo egyptiorũ habitu nõ tm̃ ad curã corꝑis q̄tũ ad morũ formulã ↄgruẽtia. Cucullis nãq; ꝑparuis ideſinenter vtunt̃ diebus ac noctibꝰ. ſ. vt inocẽtiã ⁊ ſimplicitatẽ paruulorũ iugiter cuſtodire ẽt imitatione ipſius velaminis commoneantur. Collobijs quoq; lineis iduunt̃: q̄ vix ad cubitos vſq; ꝑtingũt nudas reliquo circũferunt manus: vt amputatos eos habere actus ⁊ oꝑa mundi huiꝰ ſuggerat abciſio manicaꝝ. Poſt hec ãguſto paliolo tã amictꝰ humilitate ꝙ vilitate ꝑcij colla pariter atq; hũeros tegũt: q̄ maforꝛes tã noſtro ꝙ ipſoꝝ nuncupat̃ eloquio. Ultimũ eſt habitꝰ eoꝝ pellis caprina q̄ melotis appellat̃. Qui tñ habitꝰ pellis caprine: ſignificat mortificata mẽbra oĩ petulantia carnalium paſſionũ debere eos in ſũma virtutũ grauitate cõſiſtere. Calciamenta quoq; cũ iſirmitas corꝑis vel matutinꝰ rigor hyemis ſeuit ſeu meridiani eſtus feruor exegerit: tm̃modo muniũt pedes. Quibꝰ cũ calcijs q̄ꝙ licito vtãtur: vt pote dñi mãdato ↄceſſis nequaq̄ tñ pedibꝰ eos inherere ꝑmittũt cũ accedũt ad celebrãda ſeu ad ꝑcipienda ſacroſancta myſteria: illud ẽt exiſtimantes ſm̄ lr̃am cuſtodire debere qḋ dicit̃ ad moyſen ⁊ ad Jeſuz naue. Solue corrigiam calciamẽti cui locus eñ in quo ſtas terra ſancta eſt.

¶ De canonico orationũ modo ⁊ ꝑfecta abrenũciatione fratrũ. Capi.xvj.

Itaq; ꝑ vniuerſaz egyptũ ⁊ thebaidaz: vbicũq; habẽtur monaſteria legitimũ orationũ modũ i veſꝑtinis ↄcẽtibꝰ ſeu nocturnis vigilijs tenẽt. Nõ eñ illic q̇ſq̄ ꝙ ↄgregatiõi fratrũ itereſſe ꝑmittit̃ niſi priꝰ vniuerſis facultatibꝰ ſuis reddat̃ extraneꝰ. Et q̇ igreſſus i ↄgretiõe fuerit ſic obedire coget̃ cũctis vt redeũdũ ſibi ƀz ſniaz dñi ad iſantiã priſtinã nouerit: nihil ſibi ↄſideratiõe etatis vel annoꝝ numeroſitate p̄ſumẽs (quã i ſeculo inaniter ↄſumptã ſe reputat ꝑdidiſſe) ƀz ꝓ rudimẽtoꝝ merito ⁊ tyrocinij nouitate: quã ſe gerere i xp̄i militia recognoſcit: ſubdere ſe ẽt iunioribꝰ cõpellit̃. Igit̃ ꝑ vniuerſaz vt dixinꝰ egyptũ duodenariꝰ pſalmoꝝ numerus tã in veſpertinis ꝙ in nocturnis ſolẽnitatibꝰ cuſtoditur: ita duntaxat vt poſt illos pſalmos due lectiones vna veteris: alia noui teſtamenti ſubſequant̃: q̇ modus antiquitus conſtitutus: idcirco ꝑ tota ſecula intemeratus ꝑdurat q꞉ nõ humana adinuentione ſtatutus a ſenioribꝰ affirmatur ſed celitus angelico magiſterio patribus antiquis fuiſſe delatus.

¶ Ubi angelus in ↄgregatione ſenioꝝ .xij. pſalmos viſus fuit cantaſſe. Cap̄.xvij.

Nã cũ in p̄mordijs fidei pauci q̇dẽ (ƀz ꝓbatiſſimi) viri monachoꝝ noĩe ceſerent̃ q̇q; iã normã viuẽdi a ſucceſſoribꝰ apl̃oꝝ ſuſceperant ſecedẽtes i ſecretiora ſuburbiorũ loca: agebãt vitã tãto abſtinẽtie rigore diſtrictã: vt oibꝰ ſtupori eẽt tã ardua ↄuerſatiõis eoꝝ ꝓfeſſio. Ubi ꝙ venerabiles patres ꝑuigili cura poſteris cõſulẽtes. q̇ modꝰ q̇tidiano cultui ꝑ vniuerſuz fraternitatis corpꝰ decerni deberet tractari. oẽs i vnũ locũ ↄueniũt. vt hereditatẽ pietatiſ ac pacis ſucceſſoribꝰ ſuis abſolutã ab oi diſpẽſatiõis lite trãſmitterẽt: verẽtes ne q̄ in q̇tidianis ſolẽnitatibꝰ iter viros eiuſdẽ culture diſſonãtia: vel varietas exorta: qñq; in poſterũ erroris noxij germẽ emitteret. Cunq; ꝑ ſuo vnuſquiſq; feruore diuerſo mõ pſalmoꝝ numerũ inſtitueret; ⁊ alij quinquagenos. alij ſexagenos: pſalmos

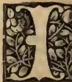
nonnulli vero (nec hoc q̄dē cōtēti numero) trāſcēdere eū debere cēſerēt eſſetq̧ inter eos ꝑ religionis regula pia ɔtētio: ita vt tp̄s veſpertine ſolēnitatis ſacratiſſime q̄ſtioni ſuccederet: repētevn⁹ i medio eoꝝ pſalmos dn̄o cātaturus exurgit cūcꝗ admirātibus cunctis .xi. pſalmos: orōnū interiectione diſtinctos: contiguis verſib⁹ pariſi ꝓnūciatiōe cātaſſet .xij. ſub all'a rn̄ſione cōſummās ab vniuerſoꝝ oculis repēte ſubtract⁹ queſtioni pariter ⁊ cerimonijs finē ipoſuit. Ex hinc ſancti q̄ aderāt ſeniores intelligētes angelico magiſterio ɔgregatiōib⁹ fratrū generalē canonē nō ſine diſpēſatione dn̄i cōſtitutū decreuerunt hunc numeꝝ tā in veſpertinis q̄ in nocturnis vigilijs cuſtodire. Has igitur predictas orōnes hoc modo incipiūt atq̧ cōſummant vt finito pſalmo: quem gloria ſubſequit̄ nō ſtatī ad incuruationē genuū corruāt ſed anteq̄ genua flectāt pauliſper orant et ſtantes in ſuplicatiōe maiorē ꝑtem horaꝝ expendunt. Ita q̧ poſt hec puncto breuiſſime ꝓcidentes ad terram velut orantes tm̄ diuinā clemētiā cū ſumma rurſus velocitate ɔſurgūt ac iteꝝ expāſis manibus eodem mō quo prius ſtantes orauerūt ſuis precibus intentius immorant̄: dicunt eīm ipſi interra diutius ꝓcumbentē monachū. quaſi in oratione enixius laborantem non ſolū diuerſis cogitationibus ſed ēt ſomno grauius ipugnari. Experimēto didicimusq̧ plerīq̧ nō tam orōnis gratia q̄ refectionis obtentu in terram proſtrati diutius videntur orationē ꝓtrahare.

Quāta diſcretio ⁊ obſeruantia in oratione tenenda ſit. Capi. xviij.

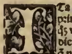
Um igit̄ predictas ſolennitates quas illi ſinaxis vocant celebraturi cōueniūt tm̄ ꝑbet̄ a cunctis ſilentiū vt cū inviui tā numeroſa fratrū multitudo ɔueniat null⁹ vox excepto canētis ꝓlonet. in q̄ orōne nō ſputū emittit̄: non excreatio obſtrepit; non oſcitatio ſomnolēta trahit̄ nullaq̧ vox abſq̧ ſacerdotis precē ɔcludētis audit̄. Cū aūt ille q̄ orōnē collectur⁹ ē de terra ſurrexit ita vt null⁹ nec anteq̄ inclinetur ille genu flectere nec cum ex terra ſurrexit remorari preſumat. Ideo enim orōnes illi celeri fine concludūt: ne forte immorantibus eis diutius redūdantia quedā ſputi ſeu flegmatis interumpat orōnis exceſſuꝫ ⁊ idcirco dū adhuc feruet velut de faucibus inimici velociter rapienda ē. Quin cum ſit nobis ſemper iſeſtus tūc maxime aſſiſtit infeſtior cū cōtra ſe offerre nos dn̄o ꝓces videt. Quāobrē vtilius cēſent breues quidē orationes: ſed creberrimas fieri meliuſq̧ eſſe dicūt decē pſalmi ꝟſus cū cōtritione cordis ⁊ cū rōnabili aſſignatione cantare q̄ totidē pſalmos cum confuſione mentis effundere.

Quod i reſpōſione alcluya nō dicatur pſalmus niſi qui hoc titulo prenotatur. Capi. xix.

Llud q̧q̧ apō eos oī obſeruātia cuſtodit̄ vt i rn̄ſione all'a nullus dicat̄ pſalm⁹ niſi is qui in titulo ſuo all'a in ſcriptiōe ꝓnotat̄. Nullū ⁊ eīm tp̄s ab opis exercitatiōe vacuū trāſire ɔcedūt q: nō ſolū ea q̄ diei ſplēdor emittit oī inſtigantia manib⁹ exercere cōtēdūt: ſꝫ ēt illa opationū genera ſollicita mēte ꝑquirūt q̄ ne ipſius quidē noctis denſiſſime tenebre valeāt ipedire: credētes ſe tanto ſubliniorē ſpiritalium ɔtēplationū puritate mētis intuitū queſituros: quāto diut⁹ fuerint erga operis ſtudiū ac laboris intēti. Hoc quoq̧ noſſe debem⁹ a veſpera ſabbati q̄ luceſſit in diē dn̄icā ad veſperam ſequentem: apud eos genua non curuari ſed nec totis quidem quinquageſime diebus.

De opere manuum ⁊ cur tertia ſexta ⁊ nona pſallatur. Capi. xx.

Ta nāq̧ ab eis iceſſanter opatio manuū ꝑuatis ꝑ cellulas exercet̄ vt pſalmoꝝ q̧ꝫ vel ceterarū ſcripturaꝝ ſtudiū ꝑ totū diei ſpaciū iugit̄ meditātes i his officijs q̄ nos ſtatuto tp̄e celebram⁹ totū diei tp̄s abſumāt. Tertiā vero horā ⁊ ſextā atq̧ nonā trinis pſalmis quotidie finiūt. His eīm trib⁹ tp̄ibus ēt Danielē ꝓphetā quotidie feneſtris apertis in cenaculo preces dn̄o fudiſſe cognoſcimus. Nec immerito hec ſpecialius tempora religioſis ſunt officijs deputata. In his ſi quidem promiſſionum perfectio ⁊ ſumma noſtre ſalutis eſt adimpleta. Hora nāq̧ tertia repromiſſus olim per prophetaſ ſpūſſanctus ſuper apoſtolos deſcendit: linguarumq̧ omnium eis ſcientiam dedit. Hora autē ſexta immaculata hoſtia dominus noſter ieſus xp̄s oblatus eſt patri: crucemq̧ pro totius mundi ſalute conſcendens humani generis deleuit peccata. Eadeꝫ quoq̧ hora petro i exceſſu mētis vocatio gentium per ſummiſſionē vaſis euangelij celitus delati: ⁊ purificatio oīum generuꝫ animantiū in eodē vaſe conſiſtentium delata ad euꝫ voce diuinitus reuelatur dicente ei. Surge petre occide ⁊ manduca. Quod vas quattuor initijs de celo ſummiſſum nō aliud q̄ euāgeliū deſignare manifeſte cognoſcitur. Hora vero nona xp̄us inferna penetrās inextricabiles tartari tenebras coruſcatiōe ſui ſplendoris extinxit: portaſq̧ ereas eius effringens ⁊ ſeras ferreas cōterēs captiuitatē ſanctorū q̄ clauſa tenebatur ſecū trāſuexit ad celos: igneaq̧ rōphea ſummota antiquū incolā paradiſo reſtituit: eadē q̧ꝫ hora corneli⁹ cēturio in ꝑcib⁹ ꝑſiſtēs cōmemoratione orationū ⁊ elemoſynarū ſuarū ante deū factā ab angelo ſibi loquēte cognoſcit. quib⁹ teſtimonijs liquido comprobatur: nō immerito a ſanctis ⁊ apoſtolicis viris: has horas religioſis obſequijs ɔſecratas a nobis quoq̧ obſeruari ſimiliter oportere. q̄ niſi velut lege quadā ſoluere hec pietatis officia ſaltē ſtatutis tēporib⁹ abigam⁹ totū diei ſpaciū obliuione

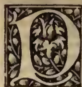
aut desidia vel vanis occupationibus inuoluti abs/ q orationis interpelatione consumamus.

¶ Cuius quāta discretiōe et cautela suscipiant in monasterio abrenūciātes seculo. Capi.xx.

Um igitur quis renūciaturus secu li negocijs in monasterium se susci pi rogauerit nō ante admittet quā diebus decē vel eo āplius pre fori bus monasterij excubās indicium pseuerātie sue pariter humilitatis ac patiētie demōstrauerit. Cūque omnium fratrum pretereūtium genibus puolutus: et ab vniuersis refutatus atque despectus sit quasi q nō causa religionis: sed necessitatis obtētu monasterium optz intrare: iniurijs quoque multis affectus experimentum dederit cōstantie sue: et qualis futurus sit in tētationibus oppꝛobrij tolerātia declarauerit atque ita postmodum susceptus diligētia summa pquirat ne de facultatibus suis inheserit ei vel vnus nūmi contagio. Sciunt enim eū sub monasterij disciplina diuturnum esse nō posse sed nec humilitatē aut obedientiā obtinere in pscientia eius quātulūcūque pecunie latitauerit. Quāobrē ita nudat vnusquisque cū receptus fuerit omni pristina facultate: vt nec ipsum quidē vestimentum quo indutus est habere pmittat ulterius: sed in cōuentu fratrum pductus in mediū exultur, ppꝛijs indumētis ac per manus abbatis induit monasterij vestimētis: vt p hoc nō solū se vniuersis rebus suis antiquis nouerit spoliatum: sed etiā omni mūdiali fastu deposito ad xpi paupertates et inopiā se descendisse cognoscat. Illa vero que posuit vestimēta tandiu reseruant in monasterio donec pfectus et conuersationis eius ac tolerātie virtute euidēter agnoscant. Et si posse eū ibi pdurare pspexerint: tūc indigentibus eadē vestimenta largiuntur sin uero in quādā illū murmuratiōe vel qualibet inobedientia depꝛehenderint exuētes eū monasterij quibus indutus erat vestimentis et reuestitū antiquis que seruata fuerāt: depellunt de pgregatione. Cū igit quis susceptus et hac perseuerantia (quā diximus) fuerit cōpꝛobatus: ac depositis ppꝛijs indumētis habitu monasteriali fuerit accinctus nō statim pgregatiōi fratrū cōmiserit permittit sed deputat alicui seniori: q seorsum nō longe a vestibulo monasterij cōmanens habet curā peregrinorum atque aduenientium deputatā eisque omnē diligentias susceptionis et humanitatis impendit: cūque ibidē cū ipso integro āno deseruiēs absque vlla querela suum circa peregrinos exhibuerit famulatū: doctus per hec primā institutionē humilitatis: admiscetur post hec pgregationi fratrum ac demū docetur pꝛimitus suas vincere volūtates: et illi ea sepius imperare studeat que senserint aio eius esse cōtraria. Pꝛonficiant enim nullaterius monachū preualere vel irā vel tristiciā vel spiritū fornicatiōis nisi prius didicerit mortificare p obedientias suas volūtates: sed nec humilitatē quidā cordis verā: nec cū fratribus pcordiā firmā posse retinere: nec in monasterio diutius permanere eum qui voluntates suas non didicerit superare.

¶ Quod nullus in monasterio sine iussione senioris agere aliquid presumat. Capitulum.xxij.

Ost hec tāta obseruātia apud eos obediētie regula custodit: vt iuniores absque ppositi sui licentia vel pmissū: nec ad ipsas qdes naturales necessitates pgredi psumāt. Et sic vniuersa pcepta que eis ab abbate fuerint iperata cōplere festināt tanq si ex deo sint celitus edita vt aliqn etiā impossibilia sibimet iperata eu fide ac deuotiōe suscipiāt vt tota virtute pficere ea et cōsummare nitātur. Itaque cōsidētes intra cubicula sua et operi ac meditatiōi studiū pariter impendētes cū signū aliqd audierint ad oratione eos seu ad opus aliqd inuitātis: certatis de cubilibus suis vnusquisque pꝛꝛipit: ita vt ille q scripturas exercet cū repertus fuerit inchoasse litterā finire non audeat: sed in eodē pūcto quo ad aures eius sonitus pulsantis signi aduenerit: summa velocitate psiliēs ne tm quidē more ei interponat: quantū cepti apicis consummet effigiē. Illā sane virtutē inter ceteras institutiōes eorum magnā esse cognouimus q nulli scʒ fiscellas nulli peculiarē spoꝛtā nec aliqd aliō qm ppꝛium possidere liceat: sed nec verbo quidē audeat quis dicere aliquid esse suum.

¶ De tribus granis lenticule negligenter dimissis. Capitulum.xxiij.

Sit septimana cuiusdā fratris q officio coquine dseruiebat: cū preteriens ppositus monasterij tria grana lēticule iacere vidisset i terra q fratri festināti ad coctionem pparandā inter manus qn aqua lauabant elapsa fuerāt: pfestim super hoc abbatē cōsuluit. Tūc frater ille velut iteruersor et neglector sacri peculij iudicatus ab orone suspēsus est cuius negligētie reatus non aliter ei remissus est nisi cum publica penitētia deluisset.

¶ De duobus monachis in quorum septimana ligna defecerūt. Capitulū.xxiiij.

Uoi alios fratres in quorum qdes septimana cū accidisset tāta lignorum penuria: vt nō esset penitus vnde soliti cibi fratribus pararētur et donec possent cepta differre: vt xerophagia contenti essent abbat: iussisset autoꝛitate pceptū: essetque hoc vniuersis placitū: nec quisque posset vllū coctiōis ipetrare pulmentū: illos velut qui fructu ac mercede sui

laborꝭ ⁊ obsequij fraudarent̃ si in ordine victꝰ sue cibos fratribus nõ fm̃ ↄsuetudinẽ parauissent tñ sibi spõtanei laboris ⁊ sollitudinis idcirco dixisse vt in illis aridis ac sterilibꝰ locis: in qbus ligna (nisi de fructi feris arboribus excidant̃) oĩmodis nequeũt inueni ri: neqꝫ eñ in illis locis vlla reperiunt̃ fructeta silue stria. Igit̃ per extēta auia discurrētes fratres illi ⁊ heremũ q̃ versus mare mortuũ tendit̃ abeũtes festu cas tenues ac spinulas quas vētus huc illucqꝫ dissꝑ serat colligētes cũctaqꝫ ad solēnitatē ciboꝝ sponta neis obsequijs ꝑparauerũt. Tāta nāqꝫ fide hec sua munera fratribus exhibuerũt vt ēt cũ illos honeste posset vel lignoꝝ excusare penuria vel abbatis iperi uꝫ ꝓ suo fructu atqꝫ mercede noluerit abuti licētia.

❡ De beato Johāne qui habitabat iuxta lycoꝫ oppidũ. Capitulũ. xxv.

Necessariũ reor hoc in ope cõme moratione facere beati Johãnis q̃ cõmorat̃ est iuxta lyco qđ ē op pidũ thebaide quiqꝫ ꝑpter obe diētie virtutē vsqꝫ ad ꝓphetie gra tiã sublimat̃. Sic ꝑ totum claruit mũdũ vt ⁊ regibꝰ mũdi huiꝰ me rito suo redderet̃ illustris. Nã cũ in extremis (vt dixi) thebaide partibꝰ commaneret nõ ante ꝑsumebat: Theodosius iperator ad ꝑpotē tiũ tyrãnoꝝ bella ꝓcedere q̃ illiꝰ aiaret̃ oraculis at qꝫ respõsis. Quibꝰ ↄfidēs velut celitꝰ sibi delat̃ꝫ tro phea ꝺ dsperatꝫ belliꝫ atqꝫ hostibꝰ sẽꝑ reportauit.

❡ De mirabili patiētia eiusdē Johãnis circa patrem suum. Ca pitulũ. xxvj.

Hic itaqꝫ beatꝰ Johãnes ab adolescē tia sua vsqꝫ ad ꝑfectã ac virilē etatem cuidã seniori deseruiens donec ille in huiꝰ vite cõuersatiõe durauit: tanta ei humilitate inhesit vt ipi quoqꝫ seni stu porē summu obediētia incuteret. Cuiꝰ hãc virtutē: vtrũ de vera fide ac ꝓfunda cordis simplicitate de scēderet volēs senex manifestiꝰ explorare: ei plura etiã superflua ⁊ ipossibilia frequētꝰ iniūgebat ex qbꝰ pauca narrabo: sumpsit nāqꝫ de lignario suo virgul tum senex qđ olim excisum vsibus foci fuerat ꝑpara tum cũ hoc corã ipso fixisset in terrã ꝑcepit ei vt ad uecta aqua quotidie bis illud irrigaret. Qđ ꝑceptũ veneratiõe solita sine vlla ipossibilitatis ↄsideratio ne adolescēs suscipiēs: ita quotidianis diebꝰ exple uit: vt aquã ꝑ duo miliaria indesinēter apportans nullatenꝰ ligni cessaret rigare: atqꝫ ꝑ totũ anni spa ciũ nõ infirmitas corporis nõ occupatio necessitatꝫ vllius intercidēs ab obseruãtia ꝑcepti huiꝰ potuit eũ impedire. Cũqꝫ hãc sedulitatē tacitus senex latē ter diebꝰ singulis explorasset: ⁊ videret eũ simplici cordis affectu mãdatũ suũ velut diuinitꝰ imperatũ seruare miserãs tandē tã lõgi laboris eiꝰ ꝑseueran tiã accedēs ad aridũ virgultũ dixit. O fili Johãnes misit ne radices hec arbor an nõ? Cũqꝫ ille se nesci re dixisset: senex velut tēptans si iã suis radicibꝰ te neret̃ euulsit corã ipso virgultũ ⁊ ꝓijciēs lõgiꝰ illud ꝑcepit discipulo vt deinceps rigare cessaret.

❡ De immani saxo quod idem Johã nes per obediētiaꝫ aduexit. Cap. xxvij.

Itaqꝫ cum iam fama obediētie eius ꝑ monasteria vniuersa flagraret. Quidã fratres ꝓbationis: immo edificatiõis causa venerũt ad senem. Tũc senex vo cãs discipulũ suũ ait ad euꝫ: curre Jo hannes ⁊ saxũ illđ huc aduolue ꝑtotꝰ. Qui ↄfestiꝫ saxuꝫ immane applicita nũc ceruice: nũc toto pecto re tãto nisu atqꝫ conatu prouoluere cõtendebat vt sudore mēbroꝝ suorũ nõ soliũ totũ infunderet vesti mentũ: sed ēt saxũ ipsiꝰ suis ceruicibus humectaret In hoc quoqꝫ parũ mētiēs impossibilitatē ꝑcepti vel facti: pro reuerētia senis ⁊ obsequij simplicitate sincera: qua credebat tota fide: senem nihil posse in cassum ac sine ratione precipere. Huc vsqꝫ abbatis Johannis pauca de multis dixisse sufficiat: nũc ab batis Mucij factũ dignũ memoria cõprehendã.

❡ De mirabili patiētia abbatis Mucij. Capitulũ. xxviij.

Hic nāqꝫ abbas pater Mutiꝰ ab renũciare desiderãs huic mundo monasteriũ petijt q̃ tãdiu pre fo ribus monasterij cũ paruulo filio octo circiter annorum excubauit donec suscipi mereret̃. Cũqꝫ tan dem recepti fuissent: ↄfestiꝫ abin uicem separati sunt ne scꝫ iugi vi sione puuli reminisceret̃ pr̃ quã abiecerat facultatē Et quēadmodũ diuitē se iã nõ eē sciebat ita ⁊ patrē se esse nesciret. Qđ vt pleniꝰ ꝓbaret̃ vtrũ ipe pꝰ fa ceret affectiõe sanguinis an obediētie negligebatur puulus pãnis potiꝰ q̃ vestimētis indutꝰ. Sꝫ ⁊ colla phis atqꝫ alapis expositꝰ diuersoꝝ: quos plerũqꝫ sub oculis suis pr̃ innocēti puulo et gratꝫ cernebat inferri ita vt nũq̃ genas eiꝰ nisi lachrymaꝝ sordēti bus vestigijs videres infectas. Cũqꝫ taliter infans sub oculis eiꝰ ꝑ singulos dies ageret̃ ille pro amore xp̃i ⁊ obediētie virtute rigido sẽꝑ ⁊ imobili visce re ꝑdurauit. Nõ eñ reputauit iã suũ filiũ quē secuꝫ pariter obtulerat xp̃o nec curabat de ꝑsentibꝰ eius iniurijs. Sꝫ magis exultabat q̃ ille neq̃quaꝫ distri ctionē mētis illiꝰ atqꝫ imobilē rigorē emolliret. Qđ vidēs pater monasterij ad cõꝓbandã magis eius cõstantiã cũ vidisset quadam die infantem plorare: simulabat se iratum: precepit patri eiꝰ vt tollens eũ iactaret in aquam. Tunc ille velut a domino hoc si bi esset preceptum: confestim celeri cursu rapiens fi liũ: ad ripam fluminis iactaturus aduexit. Quod

ꝙ profecto furore fidei: ⁊ obedientie eius fuisset ope consummatum: nisi procurati fuissent ab abbate fratres qui solicite ripam fluminis obsiderent ad paruulũ eruendum: proiectumq; iam ⁊ quodammod o de fluminis alueo paruulum confestim rapuerunt ⁊ cum summa deuotione precepto patris completo ab effectu operis reuocauerũt: cuiꝰ fides atq; obedientia ⁊ deuotio: intãtum deo fuit accepta: vt statim diuino testimonio comprobatꝰ sit. Reuelatũ nã ꝗ est continuoˀ seniori: hac eum obedientia abrae patriarche opus impleſſe: cumq; breui tempore trãsacto idẽ abbas migraret de seculo hunc patres multum: pro obedientia cũctis fratribus ꝓponẽs successorem sui atq; abbatẽ monasterio reliquit.

¶ De monacho cuiusdã comitis filio qui sportas ꝑ plateas iussus fuerat portare: Capitulum .xxix.

Nouimus quendã fratrẽ ſm seculi huiꝰ ordinẽ summe familie naz ꝑre comite ac ditissimo oriũdus fuit. Qui relictis parẽtibꝰ cũ ad monasteriũ ꝑuolasset ad cõprobãdam eiꝰ humilitatẽ statiz ei a seniore ꝓceptũ ẽ vt decẽ sportas grãdes: quas necesse nõ erat tũc vẽdere ceruicibus suis ĩ positas: distrahẽdas ꝑ plateas circũferret adiecta ꝯditione: quo diutiꝰ in hoc officio ipse detineret: vt si forte vnus eas emere pariter voluisset nõ cederet ſʒ sigillatiz eas querẽtibꝰ venderet: Qđ ille tota deuotione compleuit: ⁊ omni verecũdia pro xp̄i desiderio calcata: sportas humeris suis imponẽs: ⁊ ꝑ plateas portãs statuto precio distraxit: et pecuniam ad monasterium reportauit.

¶ De abbate Pinuphio. Capl'm.xxx.

Vidimꝰ ⁊ abbatẽ pinuphiũ ꝗ cuz eẽt immanis monasterij p̄sbyter qđ ẽ in egypto: nõ lõge a panfisi ciuitate: ⁊ ꝑ ipsa reuerẽtia: vl' vite sue vel etatis vel sacerdotij: cũctis honorabilis existeret: videns se pro hoc ipso humilitatẽ tenerẽ nõ posse occulte fugiens de cenobio secessit solꝰ ĩ thebaidis vltimas ꝑtes: ibiq; deposito indumẽto monachoꝝ assumpta seculari veste: monasteriũ tabenesiotarũ expetijt: qđ sciebat cunctis monasterijs eẽ districtiꝰ: et in quo se ꝑ longitudine regiõis credidit ignorãdũ. Ubi duz diutissime pre foribꝰ ꝑseuerãs: cunctoꝝ fratribꝰ genibꝰ ꝓuolutus: vt susciperet summis ꝓcibꝰ ambiuit. Cũq; multo despectu ꝓbatꝰ: ⁊ tãdẽ fuisset admissus: cõtinuo vt seni: nulliq; opi penitus apto: horti cura diligentiaq; mãdat. Quã ille operã sub alio fratre iuniore qui eũ sibi creditũ retinebat exercẽs: sic eidẽ subdebat: vt nõ solũ ea ꝗ ad horti diligẽtiã ꝑtinebãt sed ẽt vniuersa officia ꝗ erãt cũctis fratribus aspera vel indigna tota quotidie sedulitate cõpleret: cõplura ꝗ̃ etiam nocte cõsurgens: ita furtim nullo teste operabatur vt penitus autorẽ opis nemo deprehẽderet. Cũq; ibidẽ triẽnio delitescẽs ꝑ vniuersas egyptũ dispersis vbiq; fratribꝰ quereret: a quodã tãdẽ visus fratre. ꝗ de egypti partibus aduenerat vix potuit pro humilitate habitus sui a vilitate officij qđ gerebat agnosci: nã sarculo deorsuz ĩcuruus preparabat oleribus terrã deinde stercus humeris suis asportãs eoꝝ radicibus ingerebat. Cũq; hec intuẽs frater: super agnitione eius diutissima hesitatione fuisset detentus: ꝓpius tãdẽ accedẽs nõ solũ vultuz: sed etiã sonum vocis eius diligẽter explorãs ad pedes eius cominus se proiecit. Tunc fratres stupere ceperunt et inquirere cur hoc fecisset ei ꝗ apđ ipsos velut nuper de seculo egressus habebat extremus: cũq; eis frater ille rei ordinem et nomẽ ipsius abbatis indicasset maiori miraculo sunt perculsi: qm̃ et apud ipsos magna opinione fuerat compertus. Tunc ignorantie sue veniã ab eo postulabãt: ꝙ eũ tãto tp̄e inter iuniores ac parulos deputassent. At ille flebat multũ ⁊ lugebat ꝙ scz inuidia diaboli fuisset ꝑditꝰ: nec licuisset ei diutius in tali humilitate atq; adiectione ꝑdurare: Tunc eũ fratres inuitũ ac flentem ad propriuz monasterium reduxerunt custodiẽtes cum summa diligẽtia: ne similiter quoq; delapsus aufugeret. Ubi cum fuisset modico tp̄e demoratus eodẽ rursus humilitatis desiderio succẽsus captãs nocturna silentia ita defugit vt iã nõ vicinã ꝓuinciã sed incognitas regiones expecteret. Nã cõscẽdens nauim in palestine ꝑtes cõmeare curauit credens se tutius latitaturũ si ad illa semetipsuz asportasset loca. in quibus nec nomen quidẽ suũ fuisset auditum. Quo cũ aduenisset nostrũ monasteriũ ꝓtinu expetiuit qđ nõ longe erat a spelca: in qua dñs noster ex virgine nasci dignatus est. In quo monasterio pro modico tp̄e supradictus abbas Pinuphius delitescens ſm sñiam dñi tãq̃ ciuitas supra mõtem posita diutius abscondi non potuit. Nam cõtinuo ꝗdã fratrũ: qui ad loca sancta de egypti partibꝰ orõnis causa venerãt agnitum eũ cum multa prece et maxime inuitum: ad suũ iterũ cenobium reuocauerunt.

¶ Exhortatio optia ad nouitiũ monachũ. Ca.xxxi.

Tunc igit senẽ ꝑ illa ꝗ nobis fuerat apud ipsum in nostro monasterio familiaris amicitia cũ post hec in egypto requisissemus cõtigit: vt nobis illic cõmorãtibꝰ fratrẽ quẽdã in monasterio suo reciperet. Cui mirã exhortationem sub nr̃a p̄sentia indidit: quã mihi animꝰ fuit huic opusculo inserere. Ait ergo ad eũ. Nosti fili quot diebꝰ pre foribꝰ excubãs hodie sis receptꝰ Cuius difficultatis cãm primitus debes agnoscere poterit enĩ tibi ĩ hac vita quã igredi ꝯcupiscis multũ ꝯferre si rõne eiꝰ agnita ad seruitiũ xp̄i sicut opz

accesseris. Sicut nãq immẽsa gloria fideliter seruiẽ tibus deo ac ſm instõnes huius regule ei coherenti bus repromittitur in futurum ita pene grauissime pparantur his qui tepide eas negligenterq fuerint executi: ⁊ ſm hoc qd pfessi sunt vel quod ad homini bus esse creduntur: fructus ẽt ↄgruos santitatis eidẽ exhibere neglexerint. Melius est eñ non vouere q̃ vouere ⁊ non reddere: ⁊ maledictus qui facit opus domini negligenter. Igitur ideo a nobis diutissime refutatus es: non q: tuam vel omnium salutem non toto desiderio cupiamus amplecti. sed ne temere re ceptus ⁊ nos apud deũ leuitatis. ⁊ te reum grauio ris supplicij fecerimus: si ad presens facile susceptus: nec pondus pfessionis huius intelligens: vel desti tutor post hec: vel tepidus extitisses. Moueris ergo hodierna die te huic mũdo ⁊ actibus eius eẽ de fun ctum: teq ſm apostolũ mũdo huic esse crucifixum ti biq hunc mundum. Sed forte dicis. Quomodo q̇s viuens põt esse crucifixus? Audi breuiter rationem Crux nostra timor domini est. Sicut enim quis cru cifixus: iam nõ pro animi sui motu menbra sua quo q mouendi vel cõuertendi habet potestatem: ita et nos voluntates nostras ac desideria non secundum id quod nos delectat ad presens. sed ſm preceptum domini quo nos constrinxit applicare debemus. Et sicut ille qui patibulo crucis affigitur iam nõ presen tia cõtemplatur: nec de suis affectionibus cogitat: nulla iam possidẽdi concupiscẽtia permouetur seq cum adhuc spirat in corpore cunctis momẽtis credit esse defunctum ita nos quoq timore domini opor tet esse crucifixos omnibus carnalibus vitijs ⁊ illuc semp habere oculos mẽtis nostre defixos quo nos sperare debemus momentis singulis esse migratu ros. Cauẽdum est ergo nequid aliquando eorum pre sumamus que renũciantes abiecimus. Non eñ qui ceperit hec: sed qui perseuerauerit in his vsq in finẽ hic saluus erit. Versutus eñ serpẽs calcanea nostra semper obseruat: idest insidiatur exitui nostro: ⁊ vsq ad finem vite nos suplantare conatur ⁊ idcirco bene cepisse nihil pderit: si bene cõsummatũ nõ fuerit. qua propter secundũ scripture sentẽtiã ingressus ad ser uiendum dño sta in timore dñi ⁊ prepara animã tuam nõ ad requiẽ nõ ad delitias sꝫ ad tentationes et an gustias: permultas enim tribulatiões oportet nos introire regnum dei. Angusta nãq est porta ⁊ arcta via que ducit ad vitam: ⁊ pauci sunt qui inueniãt eã Principium ergo salutis nostre timor domini est. Per hunc enim ⁊ initium conuersionis: ⁊ virtutum custodia acquiritur. Qui cum penetrauerit homi nis mentem contemptum omnium rerum parit et mũdi gignit horrorẽ. Cõtemtu autem ac priuatione omnium facultatũ humilitas vera acquiritur: humi litas aũt his indicijs ↄprobatur. ❡ Primo si mortifi catas in se monachus omnes habeat voluntates. ❡ Secundo si actus ⁊ cogitationes non celauerit seniorem. ❡ Tertio si nihil sue discretioni sed iudi cio eius vniuersa committat. ❡ Quarto si i omnibus preceptis seruet obediẽtie mansuetudinẽ ⁊ patiẽtie constantiam. ❡ Quinto vt nulli inferat iniuriam sed illatas sibi patienter toleret. ❡ Sexto si nihil agat preter regule exempla. ❡ Septimo si ad oia que sibi imperãtur velut operarium malum se iudi cauerit ⁊ indignum. ❡ Octauo si semetipsum cun ctis inferiorem pronunciet. ❡ Nono si linguã suam cohibeat et nõ sit clamosus in voce. ❡ Decimo si non sit facilis ac promptus in risu. Talibus nãq in dicijs humilitas vera dignoscitur. Sed et hec quo q tibi in cõgregatione necessario custodienda sunt vt scilicet secũdum psalmiste sentẽtiam sis tanq̃ sur dus non audiens: ⁊ sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. nihil discernens nihil diiudicãs ex his que tibi fue rint imperata. Ergo patientiam tuam non debes de aliorum sperare virtute id est vt tunc eam tantũ modo possideas cum a nemine fueris irritatus prin cipium nostre salutis sicut iam dictum est timor do mini est. De timore domini nascitur compunctio sa lutaris. De compunctione cordis procedit cõtẽptus omnium facultatum ac nuditas. De nuditate humi litas procreatur. De humil tate generatur mortifi catio volũtatum. De mortificatione volũtatum ex tirpantur vniuersa vitia. Expulsione vitiorum vir tutes fructificant atq succrescũt. Pullulatione vir tutum puritas cordis acquiritur: ⁊ puritate cordis apostolice charitatis perfectio possidetur.

❡ De monacho qui ante cõstitutam horã peregri nos reficere coegit. Capitulum. xxxij.

Um de syrie ptibus egypti puin ciã petissemus quidã monachus se nex pbatissimus gratifice nos su scipiẽs: refectionẽ nobis ãte cõ stitutã horam ieiunij preparauit. Percũctãtibus ergo nobis cur ante canonicã refectionis horã nos prãdere cogeret rñdit ⁊ ait Ieiuniũ fratres semp est mecũ: vos aũt cõtinuo di missuros: mecũ iugiter tenere nõ potero. Itaq xpm in vobis suscipiẽs reficere eũ debeo: et cũ vos dedu xero districtionẽ ieiunij in memetipso potero cõpẽ sare. Nõ eñ pñt filij sponsi ieiunare donec cum illis est sponsus cũ aũt discesserit tũc licite ieiunabunt.

❡ De monacho qui nunq̃ solus escam sume re solitus erat. Capi. xxxiij.

Idimus ⁊ aliũ i solitudine cõmo rantẽ q̇ nũq̃ solus cibũ sumere ↄsueuerat sꝫ etiã si p totos q̇n q dies ad eius cellulã nullus ex fra tribus aduenisset refectionẽ iugi ter differebat: ieiunus pmanẽs do nec sabbatorum vel dñico die cõgre gatiõis obtẽtu pcedens ad ec clesiam pegrinũ quẽpiã recepisset quẽ exinde reducẽs ad cellulam suã cum ipso pariter sumebat cibum.

¶ De Machete sene monacho. Capi.xxxiiij.

Jdimꝰ ⁊ aliū senē machetē noīe solitariū: cui hāc gratiā donauerat dn̄s vt si qn̄ in cōuētu fratrū ꝑ totā noctem ⁊ diē agitaref collatio spūalis nunq̄ ille somno opprimeret si q̄s vero detractionis verbū seu ociosuꝫ tētasset inferre stati ille i somnū cōcidebat. Huic etiā seni cū aliquādo epistole patris eiꝰ ac mr̄is amicorūq̄ multorū de ꝓuincia pōti trāsmisse fuissent: accipiēs grādē fasciculū litteraꝝ diuq̄ apud semetipm̄ voluēs dixit Quātarū cogitationū cā erit mihi istarū lectio que me vel ad inane gaudiū vel ad tristicias ifructuosas impellēt quātis diebꝰ horū recordatiōe q̄ scripserūt intentionē pectoris mei a ꝓposita cōtēplatione reuocabūt: Et hec voluēs in suo pectore nō solū nullā resoluere epistolā definiuit: sꝫ ne ipsuꝫ quidē fasciculū resignare n̄ scilicet eorū q̄ scripserūt vel nomina recēsendo vel vultꝰ recordādo a spiritꝰ sui intētione cessaret. Itaq̄ vt eū cōstrictū acceperat: ignis tradidit cremādū: ite inquiēs cogitatiōes patrie pariter cōcremamini nec me vlterius ad illa que fugi reuocare temptetis.

¶ De Theodore abbate. Capi.xxxv.

Vidimꝰ ⁊ aliū abbatē Theodorū summa sanctitate ac sciētia ꝑditū nō soluꝫ in actuali vita sed etiā noticia scripturarū quā ei nō tā studiū lectionis cōtulerat: q̄ sola puritas cordis. ¶ Hic cū explanationeꝫ cuiusdā obscurissime questionis inq̄reret: septē diebus ⁊ noctibus in oratione infatigabilis ꝑstitit: donec solutionē proposite q̄stionis dn̄o reuelāte cognosceret. ¶ Hic idē beatus Theodorꝰ cū inopinatus ad meā cellulā intempesta nocte venisset quidnā nouꝰ adhuc heremita solꝰ agerē: paterna curiositate latēter explorās: cūq̄ ego iā finita vespertina solennitate lassum corpus cepisseꝫ iam reficere ⁊ me incubantem psyato repperisset. protrahens ex intimo corde suspiria: meoq̄ me vocitans nomine dixit. Quanti inquit o Johannes de deo loquuntur eumq̄ in semetipsis amplectuntur. ⁊ tu fraudaris tanto lumine inerti sopore solutꝰ itaq̄ excitato me salubriter deinceps vigilare compulit.

¶ De anachorita in vastissimo heremo habitante. Capi.xxxvj.

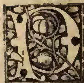
Taqꝫ cum de palestine monasterijs ad oppiduꝫ egypti (qđ diulcus appellatur) venissemꝰ ibiq̄ plurimam turbam cenobij disciplinam constrictam vidissemus. alium quoq̄ ordinem qui excelsior habetur. i. anachoritarum cūctorum preconijs instigati sagacissimo corde videre ꝑperauimus: hi nāq̄ in mōasterijs primū sub discretiōe regule diligenter educti dirissimis demonū prelijs cōgressum penetrāt heremi ꝑfunda secreta. Horꝰ ergo ꝓpositi viros cōperimꝰ citra nili fluminis alueū cōmorari in loco q̄ vno latere nilo flumine alio maris vastitate circūdatꝰ insulā reddit nullis alijs hominibꝰ q̄ monachis secreti expetētibꝰ optabilē: nec eni cuiq̄ culture aptā eē terrā illā salsitas salis ac sterilitas patif harenarū. ad istos ergo summo desiderio festinātes supra modū summos eoꝝ labores quos in solitudine tolerāt admirati sumꝰ. Nā ipsius aque tāta penuria cōstringūtur vt tali diligētia dispēsent quali nemo scit p̄ciosissimū vinū. Tribꝰ nāq̄ milibus ⁊ eo amplius cā de nilo flumine necessarijs vsibus apportant: qđ tm̄ interuallū arenosis diuisuꝫ mōtibꝰ laboris difficultate grauissima duplicaf. His igif visis cū nos imitationis eoꝝ ardor accēderet vnꝰ eorū probatissimꝰ heremita Archilebius noīe humanitatis gratia perduxit nos ad suam cellulam. Qui cum comperisset nos ibidem velle cōmorari finxit se eundem locum velle derelinq̄re: ac nobis cellulam suam velut exinde migraturꝰ cepit offerre. Dicebat aūt hoc se factuꝝ ēt si nos nō aduenissemꝰ. Tūc susceptā cellulā ipsius cum oībus vtēsilibꝰ possedimꝰ. Erat itaq̄ illis paucis diebus q̄bꝰ ꝯstruende celle pararet impendia: de illo loco discedens. Reuersus posthec aliā sibi summo labore ꝯstruxit: quā rursum non lōge post superueniētibꝰ fratribus similiter charitatis cā cū vniuerso tradidit instrumēto: ipse ꝟo erga opus charitatis infatigabilis ꝑseuerās tertiā sibi cellā vbi cōmaneret istruxit.

¶ De duobus adolescētibꝰ qui ficus ad egrotum ferētes in itinere defuncti sunt. Capi.xxxvij.

Uidā aūt frater cū ficꝰ de mareote abbati Johāni i heremum scithic detulisset: ille stati eas ad senē quēdā q̄ i interiore deserto malavalitudine laborabat per duos adolescētulos misit. si qdē decē octo milibꝰ lōge ab ecclia cōmanebat solitariꝰ q̄ adolescētes acceptis pomis cū ad ꝑdicti seni s tēderēt cellulā infusa repēte dēsissima nube tramitē recti itineris ꝑdiderūt. cūq̄ tota die ac nocte discurrētes: ꝑ auiā heremi vastitatē nequaq̄ potuissent heremite egrotātis cellulā iuenire tā itineris lassitudine q̄ inedia sitiq̄ ꝯfecti: flexisq̄ i terrā genibꝰ dū orarēt spm̄ dn̄o reddiderūt: Qui post hec vestigioꝝ indicijs diutissime ꝑquisiti q̄ in locis illis arenosis tāq̄ niuibꝰ ipressa designarētur donec ea leui flatu ventoꝝ tenuis arena discurrēs cooperiret. Inuēti sunt tandem sicut orauerāt iacentes: ⁊ ficus intactas vt acceperant reseruantes Elegerūt enim animā magisq̄ fidem depositā perdere: ne scilicet absq̄ iussu abbatis quicq̄ victꝰ presumerēt vitāq̄ potius maluerūt amittere tēporalē: q̄ senioris violare mandatum.

¶ Quanta sit iugitas operum apud egy
pti monachos. Capi.xxxviij.

Er totam igitur egyptum mo-
nachi nullo modo patiuntur esse
ociosi: sed victum suum labore
manuum consequuntur ⁊ nõ so-
lum de laboribus suis peregrinos
⁊ aduenientes fratres secũ reficiũt
sed etiã per loca Libie his q̃ fame
laborãt necnon etiam per ciuita-
tes his qui in carceribus et diuersis vinculis tenen
tur: immanem conferunt alimonie substantiam de
fructu manuum suarum rationabile sacrificium do-
mino tali oblatione se offerre credẽtes. Dicunt enĩ
operãtẽ monachũ demone vno pulsari semper ocio
sum vero innumerabilibus spiritibus deuastari.

¶ De abbate Paulo. Capi.xxxix.

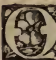
Enique abbas Paulus probatissimus
patrũ cũ in heremo vastissima ꝯsisteret
q̃ prophyrio nũcupat: tñ palmarũ fru-
ctibus ⁊ horto modico sustẽtabat nec po
terat aliõ vñ sustẽtaret opis exercere:
eo ꝙ ab hoibus vel habitabili terra ampliusq̃ septẽ
mãsionibus aberat in deserto. Hic ergo ne momẽtũ
tpis penitus ociosus staret colligebat palmarũ folia:
⁊ quotidianũ pẽsũ velut exinde sustẽtãdus: ipse a se
metipso exigebat iugiter cũque ope totius anni spelũca
eius fuisset ipleta: ⁊ nõ haberet q̃ hoc distraheret: neque
ipse ociosus posset manere totũ qd sollicita cura la
borauerat annis singulis igne supposito ꝯcremabat
in tñ ꝓbãs sine ope manuũ: nec i loco posse mona-
chũ ꝑdurare nec ad ꝑfectiõis culmẽ aliqñ cõscẽdere.

¶ De fratre blasphemo qui intolerabili estu
libidinis vrebatur. Capi.xl.

Qui aliũ fratrẽ qui ꝓbatissimo cuidã
seni: vicio carnis semetipsũ grauissime
cõfessus ẽ ipugnari intolerabili nãque
estu libidinis vrebat tũc senex velut spi
ritalis medicus interiorẽ cãm ⁊ originẽ mor
bi huius ꝑtinus ꝓuidẽs: grauiterque suspirãs ait nũq̃
filii tã nequã spiritui tradi te dñs ꝑmisisset: nisi aliqd
blasphemasses in eum. Quod frater audiẽs: statim pro
cidit ad pedes eius in terrã summaque admiratiõe per
culsus ꝯfessus ẽ se in filium dei cogitatiõe ipsa blas-
phemasse. Unde ꝑspicuũ est: eũ q in deũ blasphemus
existit: tanq̃ qui irroget illi iniuriã: ꝑfectionis inte-
gritate priuari ⁊ scĩficationẽ castimonie nõ mereri.

¶ Collatio bona de discretione que est cu
stos ⁊ mater virtutum. Capi.xlj.

Uodã aũt tpe ꝯuenerũt plurimi senio
rũ ad beatũ anthoniũ cõmorãtem in
thebaide ꝑtibus ꝑfectionis inq̃sitio-
ne ⁊ collocatiõis grã cũque a vespertinis
horis vsque ad lucẽ fuisset ꝓtracta colla
tio questio discretionis maximã noctis spaciũ con-
sumpsit. Nam diutissime inter eos q̃rebat q̃ nã vir
tus vel obseruatio monachum a dyaboli laqis custo
dire posset illesum: vel certe ad deũ recto tramite fir
moque gressu ꝑduceret. cũque ꝓ captu mẽtis sue vnusq̃sque sniaz ꝓferret in mediũ ⁊ alij quidẽ hoc ieiunioꝝ vi
giliarũque studio collocarẽt alij in nuditate ⁊ ꝯtẽptu
reꝝ alij remotiorẽ vitã ⁊ heremi secreta cẽserẽt: ⁊ nõ
nulli imprimis sectãde charitatis. id ẽ humanitatis
officia definirẽt q: ipa pie erga fratres ⁊ peregrinos
studio susceptiõis ipẽditur. Cũque in huc modũ pia
ꝯtẽtione decertarẽt. essetque iã noctis maximũ tpe ꝯ
sumptũ. rñdẽs demũ .b. Anthonius vniuersis dixit. oĩa
quidẽ hec q̃ dixistis necessaria sunt ⁊ vtilia sitiẽtibus
deũ sꝫ his principalẽ retribuere grãz nequaq̃ nos i
numerabiles multoꝝ fratrũ casus ⁊ experimẽta per
mittũt. Nã sepe vidimus fratres has obseruatiões te
nẽtes repẽtino casu deceptos: eo ꝙ in bono qd cepe
rãt discretionẽ minime tenuerũt nec enĩ alia cã la-
psus eoꝝ dephẽdit nisi ꝙ minus a senioribus istituti ne
q̃q̃ potuerũt rõnẽ discretiõis huius adipisci q̃ viã regiã
docet monachũ sp icedere. ⁊ nec excessu cõtinẽti mo
diũ trãsire ꝑmittit nec deflectere ad vitia ꝑmittit. in
oĩbus ergo que agimus discretio anteponẽda ẽ ma
nifestissime enĩ declarat nullã sine discretiõis grã ꝑfe
cte posse vel ꝑfici vel stare virtute. Et hec dicẽte An-
thonio vniuersoꝝ snia diffinitũ ẽ discretionẽ eẽ q̃ firmo
gradu itrepidũ monachũ ꝑducat ad deũ: ⁊ ꝓdictas
virtutes iugiter cõseruet illesas: Omniũ nãque virtu
tum genitrix ⁊ custos atque moderatrix discretio est.

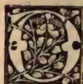
¶ De Herone sene idiscreto monacho. Ca.xlij.

Et vt hec exẽplis certioribus appro
bemus referã vobis de quodã sene
Herone noie: q discretionẽ mini-
me retinẽs oẽs pristinos labores
ꝑdidit ⁊ isuꝑ miserabilit vitã fini
uit. Ante paucos etenĩ dies illusio
ne dyaboli a summis ad ima deie
ctus ẽ. Hic itaque .L. annis in heremo cõmoratus singu
larẽ vite districtionẽ tenuit: ⁊ solitudinis secreta miro
furore vltra oẽs sectatus est. Hic igit post tãtos la-
bores ab insidiatore delusus grauissimo lapsu cor-
ruẽs cũctos in heremo cõstitutos luctuoso dolore ꝑ
cussit: qui minime cecidisset si bonũ discretionis tene
re voluisset. Tanto siquidẽ rigore animi sui immuta
bilem ieiunij continẽtiam semꝑ exercuit: ⁊ solitudi-
nis ac cellule secreta iugiter sectatus est: vt nec die
sancti pasche rigorem abstinentie solueret. Cumque
omnes heremite pro tãta solẽnitate ad ecclesiã pari
ter conuenissent solus ille nõ affuit ne ꝯtulunaꝯque
perceptione leguminis parui a suo proposito vide
retur relaxasse qua ꝓsumptiõe deceptus angelũ sa
thane velut angelum lucis suscipiẽs cũ summa vene
ratiõe eiusque ꝓceptis obediẽs semetipsum in puteũ
ꝓfundissimũ ꝓcipitẽ iactauit magnũ. s. virtutis sue
meritũ ꝓbaturus cũ inde exisset illesus de quo pu

teo cū grandi fratrū labore semiuiuus extract⁹ vitā
tertia die finiuit: ꝛ qđ his deteri⁹.ē ita: i deceptiōis
sue obstinatiōe ꝑmāsit: vt ei nullaten⁹ potuisset per
suaderi: ꝗ demonū calliditate fuisset delusus.

¶ De duobus monachis q̄ euntes per deser-
tū decreuerunt non sumere cibum nisi deus il-
lis transmitteret. Capitulum.xliij.

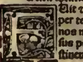
Uid dicā de illis duob⁹ fratribus
qui habitātes vltra illā heremū
vbi quondā fuerat.b.Anth.cōmo
rat⁹ mir⁹ cauta discretiōe ꝑmoti
eūtes ꝑ extentā solitudinis vasti-
tatē: nullā escā penitus sumere de
creuerāt: nisi quā ꝑ seips͡z illis dñs
prestitisset. Cūq̧ errātes eos per
deserta ꝛ deficiētes iā͡z fame: ꝯspexissent a lōge ma
zices: q̄ gēs cūctis natiōib⁹ inmanior atq̧ crudelior
est: nō eos ad effusionē sanguinis desideriū ꝑde sed
sola ferocitas mētis instigat. Uisis ergo eis: cōtra
naturā ferocitatis sue cū panib⁹ illis occurrerūt tūc
vn⁹ ex illis fratrib⁹ subueniēte discretiōe velut a deo
porrectos sibi panes cū grāꝝ actione suscepit: repu
tans escā sibi diuit⁹ ministrari: nec sine dei iussu fa-
ctū esse dicēs: vt illi q̄ semꝑ hoīu͡z sanguine gaude-
rent tunc deficientibus eis vite substātiā largirētur
Alius ꝟo recusans cibum: velut ab hoīe sibi oblatū
inedie labore cōsumpt⁹ mortuus est: quoꝝ sc͡z ꝙuis
initia ex reprehensibili persuasione descenderint vnus
tamē subueniente discretione: id quod incauta cōce
perat emendasse cognoscitur alius autem stulta pre
sumptione perdurans mortem quam dominus ab
eo auertere voluit: ipse sibi asciuit.

¶ De monacho q̄ decept⁹ a dyabolo voluit fi-
lium suum immolare. Capi.xliiij.

Uid etiam de illo monacho com
memorē: cuius nomen: quia ad
huc superest: sileo: qui dum lōgo
tempore demonē in āgeli suscepit
claritate reuelatiōibus eius sepe
deceptus credidit eum internun
cium esse iusticie. Nā per oēs no
ctes in cellula ei⁹: lumē absq̧ vlli⁹
lucerne officio prebebat: dyabolus ad extremu͡z ꝟo
iussit eum: vt filiū suum qui cū eo pariter in eodem
monasterio cōmanebat deuotus deo offerret victi-
mam: vt sc͡z hoc sacrificio abrae patriarche meri-
tis coeq̄ret cuius verbis ille intm̄ est seduct⁹ vt hoc
cōfesti͡z opere perfecisset nisi puer de cella manibus
eius elapsus concitus aufugisset.

¶ De monacho cui ostendebat dyabolus ex
ercitū christianoꝝ ꝛ iudeoꝝ. Cap.xlv.

Uit ꝛ alius monachus qui nimia͡z sem
per tenuit abstinentiam. Quiq̧ per an
nos multos singulariter in cella reclu
sus perpaucis imitabilem exhibuit ab
stinentiam. Hic ad extremū ita est dya
bolicis reuelationibus delusus vt post annuos la-
bores atq̧ virtutes quibus alios monachos excel-
lerat: ad iudaismum ꝛ circūcisionem carnis miserabi
liter sit lapsus. Post multa nāq̧ tempora: dyabol⁹
velut nuncius veritatis ostēdebat illi per vana som
nia ꝛ per quasdam inanes reuelationes christianoꝝ
atq̧ monachorum exercitum: tenebrosum ac tetru͡z
omniq̧ macie tepidum atq̧ deformē ꝛ ecōtra osten
debat illi iudeoꝝ plebem summa leticia tripudiāte͡z
ingentiq̧ lumine coruscātē. Ac proinde cōmonebat
eum: vt si mallet beatitudinis illorū particeps effici
circuncisionē quoq̧ suscipere festinaret. Ex quibus
profectu (vt constat) memoratis viris tam lugubri-
ter nemo fuisset illusus. si rationē discretiōis aliq̄
laborassent. Quam obrem in quātis perniciosum sit
discretionis gratiam non habere multorum casus ꝛ
experimenta declarant.

¶ Confessio proprij delicti potenter demonis
instigationē repellit. Capi.xlvj.

Bbas Serapiō solebat frequē
ter iunioribus fratribus instru-
ctionis grā de seipso narrare di
cens. Cū adhuc essem puerulus
et cū abbate Theona cōmanerē
hec mihi cōsuetudo erat inimi-
co innuente vt postꝙ͂ refecissem
cū sene hora nona: vnū paxima-
cium quotidie in sinu meo latēter abscōderem: quē
sero ignorāte sene occulte comedebā. Quod furtu͡z
licet quotidie ꝑficerē: expleta tn̄ cōcupiscētia frau-
dulenta ad memetipsum reuertens sup admisso fur
to acrius cruciabar ꝙ sup esum illius fueram locum
datus. Cu͡z istud molestissimum opus singulis die
bus explere nō sine cordis mei dolore cōpellerer: et
clādestinū furtum patefacere seni cōfunderer: cōti-
git per dei ꝓuidentiam quosdam fratres edificatio
nis obtētu cellulā senis auidissimos expetisse. Cūq̧
refectiōe trāsacta. cōfabulatio spiritalis interesse
cepisset respōdensq̧ senex ꝓpositis interrogationi
bus eoꝝ de castrimargie vitio ꝛ occultaru͡z cogita-
tionum exponeret ad vltimū intulit dicens. Nihil
sic noxiū est monachis: ꝛ letificat demones ꝙ si ce-
lent cogitationes suas spiritales patres. Tūc ego
cōpūctus corde existimaui seni secreta pectoris mei
patefacta ꝛ in oculto primū gemit⁹ excitās: deinde
cordis mei cōpūctiōe crescēte in apertos singultus
lachrymasq̧ ꝓrumpēs: cepi amarissime flere: ꝛ con-
tinuo eieci de sinu meo paximaciū qđ vitiosa cōsue-
tudine clāculo parauerā comedendum: cūq̧ in me-
dium ꝓferens: quomodo quotidie inuoluens eum
occulte ederem prostratus in pauimento: cu͡z venie
postulatione confessus sum: ꝛ vbertim profusis la-
chrymis orationibus eoꝝ veniam apud deū postu
labam. Tunc senex dixit: confide fili: quia liberauit
te a captiuitate ista confessio tua: victorem nāq̧ ad
uersarium tuum hodie triumphasti validius eum

tua cõfessiõe elides: q̄ ipse fueras ab eo tua tacitur nitate deiect⁹. Et idcirco post hãc publicationẽ tuã iste malignus spirit⁹ nõ ohabitur tibi: nec inte lati bulũ sibi teterrimus serpẽs hacten⁹ vsurpabit: q: detenebris cordis tui: p hanc cõfessionẽ ꝓiectus es Necdũ senex hec verba compleuerat: ⁊ ecce statĩ ve lut lãpas ignis accẽsa de meo sinu ꝓcedẽs: tãto fe tore cellã repleuit: vt vix in ea residere possem⁹. Re sumẽsq; senex: dixit: Ecce ꝓbauit tibi dñs veritatẽ sermonũ meoꝝ: vt passionis illius intẽtorẽ de cor de tuo cõfessione salubri fugatũ: oculoꝝ fide ꝑcipe res: patefactũq; hostem nequaq̄ locũ in te vlterius habiturũ: aperta eius expulsione cognosceres. Ita q̄ ẽm sentẽtiã senis: ita est in me virtute cõfessiõis dñatio dyabolica extincta: vt nũq̄ mihi vlteri⁹. nec memoriam concupiscentie huius temptauerit inimi cus ingerere.

¶ De monachis a sarracenis interfectis. Capitulum. xlvij.

In palestine partibus iuxta vicũ thecue: qui amos prophetã me ruit procreare solitudo vastissi ma est vsq; arabiã ac mare mor tuũ quo ingressa deficiunt fluẽ ta iordanis ⁊ cinis sodomoꝝ amplissima extensione porrecta pertingẽs. In hac solitudine summe sanctitatis mo nachi diutissime cõmorãtes repẽte sunt a discurrẽti bus interempti sarracenis. Quoꝝ corpora tam a po pulo regionis illius q̄ ab vniuersa arabum plebe tã ta veneratione sunt ꝑcepta: vt innumeri populi con currentes ex vtraq; parte grauissimũ sibi certamen pro reliquijs eoꝝ indixerint pie inter se ꝑ sancta ra pine deuotione decertantes qui nã iustius mereret eoꝝ sepulturã ac reliquias possidere. Illi. s. de vici na commoratione ipsorum alijs de originis propin quitate gloriantibus.

¶ De abbate Daniale. Capi. xlviij.

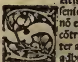
Inter ceteros heremitas abbatẽ quo q; vidimus danielem: equales ceteris in omnibus virtutibus sed peculiari⁹ gratia humilitatis preditum. Qui me rito puritatis ac mansuetudinis sue a sancto Paphnũcio eiusdẽ solitudinis p̄sbytero ad dyaconij officium est ꝓlectus. In tantũ eñ isdẽ. b. Paphnũcius virtutib⁹ ipsi⁹ aggaudebat: vt quem vite meritis et gr̄a parẽ sibi nouerat: coequare sibi ẽt sacerdotij ordine festinaret. Deniq; optãs sibimet successorẽ dignissimũ puidere supstes: p̄sbyterij ho nore eũ puexit. Qui tñ prioris ɔsuetudinẽ humilita tis nõ omittẽs: nihil vnq̄ sibi illo p̄nte de sublimio ris ordinis adiectiõe donauit. sed semꝑ abbate Pa phnũcio offerẽte spiritales hostias: ille velut dyaco n⁹ in prioris ministerij ꝑmãsit officio. In quo tamẽ b. Paphnundum cum talis vir esset ac tantus vt in multis etiã p̄scientiã gratie possideret: hec spes de substitutionis electione frustrata est. Nã nõ lõ ge post hunc ipsum quẽ sibi parauerat successorem ante se deum premisit.

¶ De abbate Sereno. Capi. xlix.

Summe sanctitatis ⁊ cõtinẽtie vi rum nominisq; sui speculũ abba tem vidim⁹ Serenũ: quẽ singula ri veneratione pre ceteris admi rati sumus. Cui supra oẽs virtu tes q̄ nõ solũ in actu eius vel mo ribus: sed etiã in ipso vultu ꝑ dei gratiã refulgebãt: ita est peculiari beneficio dono castitatis infusus: vt nec seipsũ quidẽ naturalibus inquietari vel in sopore sentiret. Ad quã tñ carnis puritatẽ quomodo puenerit: q: supra cõditionẽ hu mane nature videt necessariũ ẽe reoꝝ explicare. Hic igitur. b. serenus pro interna cordis atq; corpis ca stitate nocturnis diurnisq; precibus ieiunijs quoq; ac vigilijs infatigabiliter insistẽs: cũ se vidisset ora tionũ suarũ obtinuisse vota: cunctosq; estus in cor de suo cõcupiscẽtie extinctos: velut suauissimo gu stu puritatis accensus: in maiorem suã sitim zelo ca stitatis exarsit: et intẽtioribus cepit ieiunijs atq; obsecratiõib⁹ insudare: vt mortificatio passiõis hui⁹ q̄ interiori homini solo dono dei fuerat attributa ad exterioris etiã puritatẽ catenus pueniret: vt ne ipse quidẽ vel illo simplici ac naturali motu (q̄ etiã in paruulis atq; lactentibus excitatur) vlteri⁹ pul saretur. Cũq; petitione cepte supplicatõe iugi ac la chrymis indefessus insisteret adueniẽs ad eũ ange lus in visione nocturna eiq; velut aperiens iterum quẽdã ignitã carnis strumã de eius visceribꝰ euulsit atq; piecit suisq; locis vt fuerãt oĩa intestina resti tuens dixit ad eũ. Ecce inquit incentiua carnis tue abscissa sunt: ⁊ obtinuisse te noueris hodierno die ꝑ petuã corpis puritatẽ fideliter postulasti. Hec de gratia dei q̄ memorato viro peculiariter attributa est breuiter dixisse sufficiat. ¶ Ceterum cũ ad eum die quadragesima venissemus: ac de diuersis q̄stio nibus eum flagitaremus: ad extremũ de impugna tione demonum eũ requirebamus. Tunc ille (vt sem per erat placidissimo vultu) respõdens dixit. Non eñ demones habere potestatem quẽq; hoĩm leden di: exẽplum beat⁹ iob manifesta ratione demõstrat vbi non amplius eum temptare audet inimicus q̄ diuina ei dispensatione conceditur.

¶ De eo q̄ nõ eandẽ vim habeãt nũc demones cõ tra monachos quomodo anteriori tpe. Cap. l.

Satis tamẽ nobis experiẽtia nostra et senioꝝ nostroꝝ relatione cõpertũ est nõ eãdem vim demones nunc habere cõtra monachos: quã anteriori tpe in ter anachoritarũ principia in quibus adhuc raritas monachoꝝ in heremo

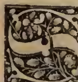
cōmanebat. Tāta nāq tunc erat demonum feritas. vt vix paucissimi tolerare habitationem solitudinis possent. Siquidē in ipsis cenobijs i qbus cōmorabātur. x. vel. xj. ita eoꝝ atrocitas grassabaꝭ: et frequēter ac visibiles sentiebātur aggressus vt nō auderēt oēs pariter noctibus obdormire: sed vicissim alijs deguītātibus somnū: alij vigilias celebrantes psalmis et orōnibus seu lectionibus inherebāt. Cūq illos ad soporē nature necessitas inuitasset expergefactis alijs: ad eoꝝ q dormituri erāt custodiā sui vigilie tradebātur. vnde dubitari nō pōt vnū e duobus nūc esse: aut eni virtute crucis (etiā deserta penetrāte: et eius gr̄a vbiqꝫ chorusāte) retusa est neqtia demonū: aut negligētia nr̄a illos ab impugnatione pristina reddidit lentiores: dū dedignanꝭ aduersum nos illa in cōtētiōe cōfligere qua tunc 𝔷 illos pbatissimos xp̄i milites seuiebāt: ceterū corpaliter traditos sathane vel ifirmitatibus magnis etiā viros sanctos nouimus p leuissimis qbuſqꝫ delictis cū in illis nec tenuissimū quidē peccatū aut maculā in illo iudicij die patiꝭ iuenire diuina clemētia: vt eos tāq aurū pbatū ad illā ppetuitatē gloriosum: nulla indigētes penali purgatiōe trāsmittat iuxta illud. Vir iust⁹ pbaꝭ in fornace humiliatiōis. et illud. Quē eni diligit dn̄s corrigit: flagellat aūt oēm filium quem recipit. Quod nostris quoqꝫ tp̄ibus satis euidens cōtigit et apta pbatio in abbate paulo vel moyse q habitauit locum huius solitudinis q calamus nuncupatur. Nā paulus cōmoratus est in heremo qui adiacet panephysi ciuitati. quā solitudinē iam olim factam aque salsissime inundatione cognouimus q quotiens flauerit spiritus aquilonis de stagnis impulse ac supfuse ad iacentibus terris: ita oēm illius superficiem cōtegit regionis aqua vt antiquos ibidem vicos (qui olim hac ipsa de causa omni sunt habitatore deserti) faciat velut insulas apparere.

De abbate paulo. Capi. lj.

Hic igiꝭ abbas paulus in tāta cordis puritate i quiete solitudinis filētioqꝫ pfecerat vt nō dicā vultum feminem: sed ne vestimēta quidem sexus illius cōspectui suo pateretur offerri. Nā cū quadā die pergeret ad cuiusdā senioris cellā casu mulier ei obuiauit quā cū vidisset tāta fuga ad suū rursum monasteriū ꝑtermisso quod arripuerat itinere cucurrit: quanta nullus a facie leonis vel immanissimi draconis aufugeret. Quod lꝫ zelo castitatis: et puritatis ardore sit factū tamē quia nō ꝯm sciētiā psumptum est sed obseruātia discipline excessus est mod⁹: ne elatio cū inuaderet: tali cōfestim correptione percussus est: vt totū corpus eius paralyseos valitudine soluereꝭ. nullūqꝫ in eo mēbrū penit⁹ suū officiū pualeret explere. Siquidem nō solū pedes ac man⁹ sed etiam lingue motum ipseqꝫ aures ita audit⁹ ppri amiserūt sensus vt in eo nihil ampli⁹ ex homine q immobilis statue figura remaneret et ad hoc redact⁹ ē vt infirmitati. eius nullo mō virorū diligētia deseruire sufficeret nisi sola ei muliebris sedulitas ministraret. Nam portatus ad monasteriuꝫ sanctarum virginum cibus ac potus feminco ei ingerebaꝭ obsequio: et plēdisqꝫ omnibus nature necessitatibus: eadeꝫ illi diligētia per ānos ferme quattuor. i. vsqꝫ ad vite sue terminū seruiebat: qui cū tāta esset mēbrorum omnium debilitate cōstrictus vt nulli eius artus viuacē motū retētarēt: tāta ex eo virtutū gratia pcedebat: vt cū de oleo quod corpore suo tetigerat vngerētur in firmi: statim a cunctis valitudinibus curarētur: ita vt sup hac eius valitudine euidēter clarēsceret: et debilitatem mēbrorū eius amore dn̄i cōtributā: et sanitatum gratiā pro testimonio et manifestatiōe meritorum spiritussancti virtute pstaret.

De abbate moyse. Capi. liij.

Secundus vero quem diximus Moyses in hac heremo cōmoratus cū et ipse singularis et incōpabilis vir esset ob reprehēsionem vni⁹ sermonis quē cōtra abbatē macharīū duri⁹ protulit: tā diro demoni est confestiꝫ trad itus vt humanas egestiones ori suo ingereret Quo flagellū purgatiōis diuinā ei intulisse dispositionē: ne vel momētanei peccati macula in eo resideret: velocitate curationis ei⁹ demōstratum est Nā cōtinuo abbate machario in oratione pstrato. dictu citius malign⁹ spiritus ab eo fugat⁹ discessit. Ex quo magnifeste perpēdiꝭ: nō debere eos abhominari vel despici: quos videmus diuersis tēptationibus vel malignis spiritib⁹ tradi: quia duo hec credere immobiliter nos oportet: primo q sine dei permissū nullus omnino tēptatur. secūdo q oia que a deo nobis inferūtur velut a piissimo patre ac clemētissimo medico pro nostris vtilitatibus irrogentur.

De monacho qui i solitudine noctu vidit multitudinem demonum. Capi. liiij.

Quidam autem frater cum per solitudines iter ageret aduesperāte die speluncaꝫ quandā reperiēs ibidē substitit. Vbi dū psalmos ex more cantaret tempus medie noctis excessit. Cūqꝫ finita vigilia: refecturus lassum corp⁹ paululum resediꝭ sset: repente cepit innumerabiles cateruas demonum vndiqꝫ confluentium intueri: que infinita constipatione procedētes alie pribant principem suum: alie sequebanꝭ. Qui pnceps eoꝝ et magnitudine procerior cūctis et aspectu terribilior videbatur. Cūqꝫ in quodā solio sublimissimo consedisset vniuscuiusqꝫ actus diligēti examinatione cepit discutere illosqꝫ qui nec dum se circumuenire emulos suos potuisse dicebāt velut iner-

tes a conspectu suo cum iniuria iubebat expelli:spa
cium tāti temporis et opus inaniter expensum cuз
fremitu furoris eius exprobrās. Illos vero qui nun-
ciabāt consignatos sibi homines decepisse summis
laudibus cū exultatione ac fauore cunctoꝝ vt fortis-
simos pugnatores ad exemplum cunctoꝝ gloriosis-
simo s corā omnibus emittebat. Inter quos cum
quidam nequissimus spiritus:vtpote magnuз triū
phum nunciaturus letior aduenisset nomen mona
chi optime cogniti designauit asserens se post quinq
annos quibus eum iugiter occideret:vix eadem no
cte in ruinam fornicationis mersisse. Super cuius re
latione cū immane cunctoꝝ gaudium fuisset extol-
tum summis a principe eorum laudibus eleuatus:
magnisq preconijs coronatus abscessit. Aurora ita
q superueniēte cū ois multitudo demonū ab ocu-
lis eius euanuisset dubitās frater ille de assertione
spiritus immūdi memor etiā euāgelice sententie qd
in veritate nō stetit:et q nō est veritas in eo:et cū lo
quitur mendacium ex proprijs loquitur:pelusium pe
tijt vbi illum fratrem nouerat cōmorari quē mali-
gnus spiritus asseruit esse deceptum. Erat etiā ibi
et alius frater illi notissimus quē interrogās de eo
dem fratre:reperit qd eadeз nocte qua teterrimus
ille demon ruinam eius suo principi nunciarat mo-
nasterio pristino derelicto:vicū petisset et in fornica
tionem miserabiliter cecidisset. Hec autē audiēs fra
ter suspirās et flens reuersus est in locum suum.

¶ De duobus philosophis qui ad sanctuз Antho
nium perrexerunt. Capi. liiij.

Quodam autem tempore quidam duo
philosophi audientes famam beati
Anthonij perrexerunt ad euз. Qui cū
inter se quasdā questiones habuissent
despicientes philosophi sanctum An-
thonium velut imperitum et sine litteris virum re-
uersi sunt ab eo. Volentes autem cum si nihil am-
plius potuissent ledere vel de cellula eius magicis
prestigijs et circūuentione demonū perturbare im-
miserunt ei nequissimos demones ad impugnatio-
nem hac inuidia et liuore percussi:eo q multi hoim
ad illum velut dei famulū quotidie cōuenirēt. Cūq
illo nunc quidem imprimente pectori suo:et fronti
signaculum crucis nunc vero orationi suppliciter in
cubāte nec appropinquare quidem dirissimi demo-
nes eidem auderent reuertebātur ad eos qui illos
direxerant sine effectu. Tunc illi alios rursum quasi
potentiores miserūt. cūq et illi fatigati reuertissent
iterum alios nihilominus potentiores ac vehemen
tiores aduersus militem xpi destinauerunt q nihil
penitus preualuerunt Anthonio viriliter reluctan-
te eo. Itaq nihil profecerunt tales tantiq coꝝ insi
die tota magica arte et nigromātia quesite vt p hec
euidentissime comprobarēt magnam virtutē inesse
professioni christianorum:quibus ille tam sene vm-
bre nihil Anthonium non solum ledere: sed nec pun

cto quidem de habitaculo suo valuerunt perturba-
re. Pro hac ergo admiratione stupefacti philoso-
phi cōfestim ad sanctum Anthonium venerunt, im-
pugnationuз suarum magnitudinem et causas atq
insidias liuoris sui ei patefecerunt:christianos se fie
ri protinus poposcerunt:cūq diem ab illis prodite
impugnationis requireret indicauerunt. Asseruit
autem se beatus Anthonius amarissimis cogitatio
num stimulis tunc fuisse pulsatum. Eundem beatū
Anthonium ita nōnunq in oratione nouimus per-
stitisse vt eundem in excessu mentis frequenter orā
tem cum solis ortus cecidisset infundi audierimus
eum in furore spiritus sic proclamātem quid me im
pedis sol qui ad hoc oriris:vt me ab huius veri lu-
minis abstrahas claritate.

¶ Finit tertia pars principalis huius opis
videlicet liber de regulari cōuersatiōe egyptio
rum monachoꝝ et eoꝝ q degunt apud Pale-
stinam vel Mesopothamiam.

¶ Incipit plogus sancti Pascasij ad exhor-
tationē sanctoꝝ tā grecoꝝ q egyptioruз.

Domino venerabili patri Marti
no presbytero et abbati Pasca-
sius. Vitas patrū sanctoꝝ greco
rum vt cetera facundia studiose
conscriptas iussus a te sanctissime
pater in latinū trāsferre sermo-
neз insolito si licuisset ope renuis
sem. Neq enim vnq qd scribi
vel legi pōt excudi ingenio aut cōsciētia cordis phi
bente. Scire enī me q nihil sciā nō audeo dicere ne
verbū hoc sapiētissimo socrati surripiā. Sed q: tua
pater necesse est iussione vtar nō gloriabor ingenio
sed fidē quā tibi debeo etiā ope iniuncto prestabo.
Verū:q: e oquētiū viroꝝ libri sunt plurimi: sermōe
latino cōscripti:quoꝝ lectionis exptū me esse:te ēt
astruente testificor::si qd de illis aut hic insertū for-
te repereris:vt minus elegāter expressuз ne mee cul
pe deputes exoro:q: sicut in dato mihi codice rep-
peri ea scripta sic trāstuli:licet nec ea studiose posse
me pferre pfiteor. Unde restat:vt qd te iubēte cepi
te orāte perficiā. q tū si scribēda decreueris vt tuo
polire sermone digneris exposco. Neq enī mihi li-
quebit qdā placuisse tibi:nō et aliqua displicuisse co
gnouerim.

¶ Incipit liber exhortationum. Et primo contra
castrimargiā ad deuitādum gule desiderium.

Quidā frater quēadmodū i cella
ppria degere deberet: abbatem
Sisoy requisiuit:cui rńdit abbas.
Sisoys comede(inqt) panē tuū
et salē:et nō sit tibi necessitas ali
qd excoquēdi:aut longius euagā
di. Alteri quoq idē requirenti re-

ſpondit Daniel ꝓpheta cū dixit. Panē deſideriorꝫ non comedi. ¶ Dixit vnus ſenex ad alterū ſenē habentē charitatē: ⁊ ſuſcipientē tā monachos multos ꝙ ſeculares: lucerna quidē multis lucet: roſtrū tamē proprīū incēdit. ¶ Dixit vnus ex patribus q̄ inuenitur homo multū comedēs ⁊ adhuc eſuriēs continet ſe ne ſatiet: alter aūt comedit paruꝫ ⁊ ſatiatur. Qui aūt multū comedit ⁊ adhuc eſuriēs cōtinet ſe maiorem mercedē habet: ꝙ ille qui parū comedit et ſatiatur. ¶ Dixit quidā ſenex. Ne qđ deſideraueris aliqū māduces. Comede aūt qđ trāſmiſſuꝫ tibi fuerit a dño: ⁊ gratias ei age. ¶ Quidā frater impugnabatur a ſpiritu blaſphemie: ⁊ erubeſcebat dicere et quoſcunqꝫ audiſſet magnos ſenes pergebat ad eos vt illis declararet ⁊ mox vt perueniebat: verecūdebatur dicere. Cū aūt frequenter ad abbatē Pimenium veniret: vidit eū ſenex habentē cogitatiōes et dixit ei. Ecce frequenter venis ad me habēs cogitationes: ⁊ ſic iterū remeas triſtis tecū illas portās dic ergo mihi fili: quid eſt quod habes. At ille dixit. In blaſphemia impugnat me dyabolus: ⁊ erubeſcebam dicere. Et mox vt aperuit cauſaꝫ: leuior impugnatio ei⁹ apparuit. Et dixit ei ſenex ne cōtriſteris fili. Quādo em̄ hec cogitatio aduenit: dic: Ego hac cauſa opus nō habeo: blaſphemia tua ſuꝑ te ſit ſathana. Hāc em̄ cauſaꝫ aīa nō vult. Quācunqꝫ enim cauſam aīa noluerit nō diu ꝑmanebit. Et ita frater ille diſceſſit. ¶ Dixit abbas Moyſes ꝑ has quattuor res pollutionis paſſio gignitur: ꝑ abundātiaꝫ eſce ⁊ potus ⁊ ſatietatē ſomni: per ociū et iocum: et ornatis veſtibus incedēdo. Itē dixit: corporee multe ſunt paſſiones. Et dixit ei frater: ⁊ q̄ ſunt abba? At ille rn̄dit: q̄ paulus apoſtolus dicit fornicatio: et immūdicia vel oīs cupiditas: nec nominet̄ in vobis ſicut decet ſanctos: viſus quoqꝫ ⁊ fiducia frequenter ad prelium veniunt.

¶ De abbate Machario.

Abbas Macharius referebat ꝙ cū maneret in illa ſolitudine vbi ſolus reſidebat inferius aūt fuit altera ſolitudo: q̄ plena erat multis fratribus: ſero per viam circunſpiciens vidit demonem venientem in figura hominis veſtitum linea tunica perforata: et per ſingula foramina vaſa parua pēdebāt et dixit ei ſenex: Quo vadis maligne. Et reſpondit ei. Vado commouere fratres qui ſunt inferius. Ait ſenex. Et propter quid tot vaſcula tecum fers. At ille dixit. Guſtum fero fratribus: et ideo tāta fero vt ſi vnum non placuerit porrigo aliud: ꝙ ſi et illud diſplicuerit oſtendam aliud et ſic fieri non poteſt: niſi vnum ex illis aliquod placeat eis: ⁊ hec dicēs diſceſſit. Permanſit autē ſenex in eodem loco: iteruꝫ per viam circunſpiciens: vſquequo demon rediret ⁊ cognoſceret que indicaret: ⁊ cū rediret dixit ei ſaluus ſis. At ille reſpondit. Quid mihi iſtud verbum: quia omnes mihi contrarij facti ſunt: et nullus conſilijs meis acquieſcit: dixit ei ſenex: ergo neminem ibi habes amicum. At ille reſpondit. Vnuꝫ habeo amicum: ipſe mihi conſentit: ⁊ quotiens viderit me huc atqꝫ illuc cito conuertitur ad me velut ventus. Cūqꝫ nomē eius ab eo requiſiſſet dixit. Quia Theopiſtus dicitur: ⁊ mox euanuit. Exurgens itaqꝫ confeſtim abbas Macharius deſcendit ad inferiorem heremum. Queꝫ cum vidiſſent fratres a longe egreſſi ſunt obuiam ei: ⁊ vnuſquiſqꝫ ſperans ꝙ apud ſe maneret: preparabat ſe. At ille requirens cellam theopiſti ad eum profectus eſt. Cumqꝫ eum gaudio ille ſuſcepiſſet ⁊ eſſent vterqꝫ ſoli. Dixit ei abbas Macharius. Quēadmodum tecum eſt frater. At ille reſpōdit. Interim orationib⁹ tuis bene ēſt. Et ſenex ait Non te impugnant cogitationes? At ille ait Interea bene ſum. Erubeſcebat enim dicere. Et dicit ei ſenex. Ecce quot annis ſum in ſolitudine ⁊ ab omnibus honoror: ⁊ in hac etate cum ſim ſenex moleſte mihi ſunt cogitationes. Reſpondit Theopiſtus et ait. Crede abba: q̄m̄ ⁊ mihi. Tunc ſenex ſingulas cogitatiōes quaſi ſe impugnātes fingebat vſqꝫ quo cōfiteretur illi totum Theopiſtus. Poſt hec dixit ſenex. Quēadmodū ieiunas. At ille dixit. Vſqꝫ ad nonam. Dixit ei ſenex. Ieiuna vſqꝫ ad veſperam: ⁊ de euāgelio vel de alijs ſcripturis ſine ceſſatione ſemꝑ aliquid meditare ⁊ quotiens tibi aliqua cogitatio ſuꝑuenerit: nūq̄ deorſuꝫ aſpicias ſed ſurſum oculos cordis intēde: ⁊ mox dñs adiutor tibi erit ⁊ ita diſceſſit ad propriā ſolitudinē. Et dū inſiſteret orōni circūſpiciens viā iterū vidit demonē euntē: ⁊ req̄rit eū. Quo vadis? At ille ſimili modo fratres cōmouere rn̄dit: cū aūt reuerteretur interrogauit eū ſenex. Quēadmoduꝫ nunc ſe habent fratres? At ille dixit. Male: q̄m̄ oēs agreſtes effecti ſunt: ⁊ ꝙ ḋ oibus peius eſt vnū quē habui amicū obedientē mihi: ⁊ ipſe neſcio vnde cōuerſus oibus aſperior eſt: ⁊ iuraui me nō calcaturū illū locū niſi poſt multū tēpus. Et hec dicēs diſceſſit. ¶ Interrogauit quidā frater cogitationes ſuas abbatē Pimeniū. Et rn̄dit ſenex: monachus ſi ventrē ⁊ luxuriā ⁊ linguā renuerit: ⁊ vagationē nō fuerit ſectat⁹: cōfido q̄ nō morief̄: ſꝫ viuet in ꝑpetuū. ¶ Duo fratres ad abbatē Heliā venerūt impugnati a cogitationibus. Et vidēs eos ſenex ꝙ corpulēti eſſent: tanq̄ ad diſcipulū ſuū ſubridens dixit. Vere frater ego erubeſco pro te: q̄ ſic in ſagina nutriſti corpus tuū quia eſca vermiū ſumus cum profitearis te eſſe monachū. Pallor em̄ cū humilitate ⁊ macies decus eſt monachi. Item dixit: q̄ monachus edens multum ⁊ operans multum non confidat: qui aūt parum edit etiam ſi parum operetur confidat: ⁊ agat viriliter.

¶ Cōtra phylargiā ⁊ de ꝑfecta abrenūciatiōe.

Quidā iuuenis volebat abrenunciare mūdo: ⁊ frequēter cuꝫ egreſſuꝫ de domo ſua reuocabāt cogitatiōes inuoluentes plurimis negocijs. Erat eniꝫ diues valde. Vno die egreſſo eo:

hostes immundi circūdederūt eū ⁊ multum puluerē excitauerunt ante illum. Ille vero confestim expolians se ⁊ iactans vestimenta sua: currebat nudus ad monasterium. Declarauit autem deus vni seni dicens. Surge ⁊ suscipe athletam meum. Surgens ergo senex obuiauit illi nudo: ⁊ cognoscens causā admiratus est: ⁊ dedit illi habitum monachalē. Quando autē aliqui veniebant ad senē requirere de cogitationibus varijs instruebat eos de abrenunciatione mūdana ⁊ dicebat. Illum fratrem requirite qui nec indumēta sui corporis seruauit: quia ego ad mensuram renunciationis ipsius needū perueni. ¶ Dicebat autē. Paulus abbas galatha: si aliquas res voluerit monachus in cella sua hr̄e p̄ter eas sine q̇bus nō pōt viuere: frequēter cogit̄ e cella egredi: et ita a demonibus preuaricat̄ ac decipit̄. Hic aūt ipse Paulus in vna quadragesima cū sextario lentis: et paruo vasculo aq̄ ꝑdurauit: ⁊ vnā mattulā faciēs eādem texebat ⁊ retexebat: ne tm̄modo foras exiret. ¶ Quidā frater req̄siuit senē dicēs. Fac abba charitatē ⁊ dic mihi sermonē: q̇d debeā in iuuētute congregare vt habeā illō in senectute. Rn̄dit senex. Aut xp̄m adipiscere ⁊ cogita de te: aut certe pecunias ne mendices ergo tuū est eligere aut dn̄m deū aut mammona. Frequēter abbas agathō suū discipulū ꝯmonebat dicēs. Ne aliqn̄ tale aliq̇d tibi acq̇ras qđ fratri te petēti dare pigeat: ⁊ ꝑ hoc iuenIaris mādata dei transgrediens. Qui petit da ei: ⁊ volēti a te mutuari: ne ꝯuertaris.

¶ Nihil dolendum monacho si quid perdiderit vel amiserit.

Abbas Macharius dū esset in egypto ⁊ egressus fuisset de cella sua regressus inuenit quēdā latronem furātē id qđ in cella sua haberet stetit ergo ⁊ ipse tāq̄ peregrinus: ⁊ caricauit animal cū illo: ⁊ cū magna patiētia deduxit eū dicēs: nil intulim⁹ in hūc mundū: dn̄s dedit: sicut illi placuit ita factū est: bn̄dict⁹ dn̄s in oībus. ¶ Quidā frater vicin⁹ cuiusdā magni senis: occulte igrediebat̄ cellā ei⁹: ⁊ q̇cq̇d habebat senex furabat̄. Iste aūt ip̄i⁹ opabat̄ dicēs. Puto frater ille necessarius est. Habebat ergo senex grandē tribulationes ex penuria panis: cū aūt moritur⁹ esset: ⁊ circūdedissent eū alij fratres ille cū vidisset illū fratrē: q̇ solebat illi furari: dixit ei. Accede huc ad me frater: ⁊ apprehēdens man⁹ eius osculat⁹ est eas dicēs. Gratias ago manib⁹ ist⁹ fratris: q̄ ꝓpter eū arbitror me iturū i regnū celoꝝ. Ille āt cōpunct⁹ ⁊ agēs pn̄iam fact⁹ ē tp̄e strēnu⁹ monach⁹ ex actib⁹ senis q̄s vidit.

¶ Quod tolerātia paupertatis in reqēs ducit.

Dicebat vnus ex senibus. Nihil inuenimus scriptū de Lazaro illo paupere ꝙ aliquā virtutē fecisset nisi hoc tm̄ quia nunq̄ aduersus diuites murmurauit: quis illi nullam misericordiam faceret: sed cū gratiarūactione portauit laborē paupertatis sue: ideoq̄ in sinum abrae susceptus est. ¶ Item dixit: quia non opꝫ quenq̄ cogitare: nisi de timore dei. Nam ⁊ si coact⁹ fuerit de corporali necessitate esse sollicitus nunq̄ cogitet de ea ante tempus.

¶ De reprimenda auaricia.

Abbas Siluanus dum modicum discessisset a cella: discipulus suus zacharias cū alijs fratribus sepē orti amouit ⁊ fecit hortum maiorem quod postq̄ regressus senex agnouit tulit melotem suum vt discederet. At illi projiciētes se ad pedes eius propter quid hoc faceret vt indicaret postulabant. Tunc senex ait. Non ingredior (inquit) in cellam hanc nisi sepes fuerit in locum suum reuocata: quo mox facto ita regressus est. ¶ Quidam frater requisiuit senem dicens. Si mihi debeat paucos nummos frater iubes vt repetam eos? Cui senex. Semel tantummodo illi dic cum humilitate. At ille dixit. Quod si semel dixero ⁊ nihil mihi dederit quid faciam? Tunc senex ait. Ulterius ei nihil dicas. At ille iterum ait. Et quid faciam qr non possum vincere cogitationem meam nisi fuero illi importunus. Dicit ei senex. Dimitte cogitationes tuas tantummodo fratrem tuum ne contristeris: quia monachus es. ¶ Abbas agathon volentibus emere opera manuum suarum: cum requie vendebat. Precium autem erat cribri centum sportelli vero ducenti quinquaginta: ⁊ volentibus comparare dicebat precium ⁊ quicquid illi dedissent suscipiebat tacens. nec aliquando numerans. Dicebat enim. Quid mihi prodest concertare cū illis: vt illi peccēt forsitan iurantes: ⁊ quādo superfuerint nummi rerogem illos fratribus. Sed quia deus non vult huiuscemodi elemosynam a me neq̄ illi placet vt aliquem permittam in sacrificio peccare. Et dum illi frater diceret: ⁊ panis in cellam vnde venturus est? Dixit ei. Quid enim panis hominum in cella.

¶ Contra iram et de origine ire.

Dixit quidam ex sanctis patrib⁹ Ira ꝑ hos quattuor actus exurgit per cupiditatem auaricie dādi et accipiēdi res q̄ alienas rapiendi: et si quis propriam sententiam amans defendit: et si quis se vult honoribus esse dignum: et si quis doctorē se esse vult pl⁹ omnibus sapientem se esse sperans. Ira etiam per hec quattuor humanos sensus obscurat: si odio habuerit homo proximum suum: ac si pro nihilo habuerit: aut si inuiderit illi aut si detractauerit de eo. Ad hoc sanctum Iohannem euangelistam ostendā auctorem. Qui odit (inquit) fratrem suum in tenebris est et nescit quo eat: et manet in morte. Passionis autē huius retributio quattuor modos habet. Primum ex corde secundum ex facie: tertiū ex

lingua: quartus ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum vt nō ingrediat in corde nō queniet vsq3 ad faciē. Si aūt venerit in faciem custodiat linguā suā ne loquat illud. Quod si locutus fuerit: vel hoc custodiat ne redeat in facto: sed mox abscidat a corde. Tres em̄ gradus sunt hoim in passione ire. Nam q̄ nulli voluntarie nocet: τ resistētibus nō iniuriatur τ parcit proximo suo: hic fm xp̄i naturas est. Qui aūt nec aliū ledit: neq3 se ledi vult: hic fm adam est. Qui vo alijs nocet: aut iniuriat: aut calūnias ingerit: aut vsuras exigit: hic fm diabolū est. ¶ Quidā fratres veniētes ad abbatē Anthoniū postulabāt ab eo audire sermonē p quē saluarētur. Quibus ille ait. Scripturas audistis: q̄ vobis a xp̄o sufficiāt scitis. At illi vt ipse quoq3 aliqd eis dicere dignaret instabāt. Tunc dicit eis. Euāgeliū dicit. Si qs te percusserit in maxillā dextrā prebe illi τ alterā. At illi se facere hoc nō posse dixerūt. Respōdit senex. Prebere alterā nō potestis? vel in illā iterū si voluerit ferire sustinete: Sed cum neq3 hoc se posse facere testarent: dixit eis senex. Ergo si hoc nō potest is ne reddatis p eo qd accepistis. Et cū idē vbū qd superius dixerāt: repeterēt: dixit abbas Anthonius discipulo suo vade fac illi escas vt comedant: vides enim q3 valde infirmi sunt. Et ait ad illos. Si vnum non potestis et alterum non vultis: quid ad me requiritis Ut video necessaria est vobis oratio per quam infirmitas vestra sanetur.

¶ De retribuendo bonum pro malo.

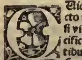
Quidā ex fratribus ab alio passus iniuriā venit ad abbatē Sisoy: τ cōtumelie genus exponēs addebat. Cupio me vidicare. Senex rogabat eū vt relinqueret deo: vindictā. At ille iterū nō desistā) inquit) nisi fortiter me vindicauero cui beatus Sisoy ait. Quia semel hoc in aio posuisti: saltē oremus. Et exurgens senex his verbis cepit orare. Deus iā nō es nobis necessarius: vt p nobis sollicitus sis: q3 nosipsi sicut iste frater dicit τ volumus τ possumus vindicare: qd cū ille frater audisset ante pedes senis pstratus veniam pcabatur pmittēs sem illo cui irascebatur nūq3 deinceps esse certaturum. Quidā frater cū ab altero iniuriaret venit τ annūciauit seni: cui senex rn̄dit. Satisfac cogitationi tue qm̄ frater non vult tibi iniuriari s3 pctā tua submittūt illū. Nā in omni tēptatione q̄ tibi ptigerit per oia ne arguas eū nisi tantūmodo dic: q3 ppter peccata mea ptigūt mihi hec. ¶ Dicebat frequēter abbas Pimenius. Malicia nūq3 exuperat maliciā: sed si qs malefecerit tibi: tu illi bonū redde: vt per bonitatē vincas maliciam ¶ Quidam frater erat q̄ quāto plus ei aliquis inturiabat aut incitabat: tātomagis ad eū recurrebat dicēs. Isti sunt qui nobis occasionē pbēt ad pfectionem nostrā qui aūt beatificant nos decipiunt nos τ semitā pedum nostrorum subuertunt. Alius erat senex si quis detraxisset ei ille festinabat si vicinus erat p seipsum bene remunerare illum q̄ si longius manebat trāsmittebat ei munera.

¶ De non retribuendo inimicis.

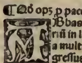
Quidā frater īterrogauit abbatē Sisoy dicēs. Si latrone aut barbari super me irruerint occidere me volentes τ ego si preualuero iubesne occidā? Cui ille rn̄dit. ne facias istud: ne nominieris homicida sed totū deo contrade τ qcquid tibi cōtigerit aduersi profitere hoc tibi pter peccata tua venire. Si quid vero boni fueris cōsecutus: diuine dispensationi totū debes ascribere. Erat heremita quidā magnus in mōte q̄ dicit athabeos: et venerunt sup eum latrones. Cum aūt ille vocē dedisset de vicinis locis fratres alij cōfluentes cōprehēderūt eos. Quos trāsmissos in ciuitatē iudex misit in carcerē. Fratres vo illi cōtristati sunt nimis: q3 ppter eos latrones traditi essent ad penā: et veniētes ad abbatē Pimenionem narrauerūt ei factū. Qui scripsit ad heremitā dicēs Reminiscere primā pditionē vnde facta est: τ tūc videbis scdam pditionē. Nisi em̄ pditus fuisses ab interioribus tuis scdas publicationē nūq3 ppetrasses Cūq3 ille talē audisset sermonē cōpunctus est: et cū esset in illa regione nominatus τ p multū tēpus de cella sua nō exiēs exurgēs tamē in ciuitatē et expellens latrones de carcere liberauit eos publice.

¶ De perfecta patientia:

Quidā vidēs laboriose portātem in lecto mortuū dixit ei. Mortuos portas si vis melius facere viuos porta: q3 pacifici filij dei vocabunt. ¶ Interrogātibus quibusdā fratribus abbatē moysen sermones ille hortatus est discipulum suum zachariā vt eis aliquid diceret. Tunc ille pallium suū deposuit sub pedibus τ cōculcauit illud et dixit. Nisi qs sic fuerit cōculcatus monachus eē nō potest. Abbati Ammoni pphetauit beatus Anthonius dicēs. Multū habes in timore dei pficere Et educens eū de cella ostendit ei lapidē et dixit ei Uade τ iniuriare lapidi huic et inde sinenter cede illum. Qd cū fecisset interrogauit eū sanctus Anthonius si ei aliqd lapis respōdisset: at ille dixit. Non Cui abbas Anthonius ait. Ita τ tu ad hāc mēsuram peruenturus es: vt nullā tibi fieri arbitreris iniuriam.

¶ Qd opus p pace ꝯuis bona sint opa dimittere.

Abbas Motois edificauit sibi monasterium in loco q̄ dicitur eracleona: Et dū ibi a multis molestaret in alterū locū transgressus est. Et similiter ibi cōstruxit mo

naſterium ſed per inuidiã diaboli quidã frater ibi in
uentus eſt:q̇ ſemꝑ irã cũ eo habebat ꝓpter hec ſur-
rexit inde ⁊ ad ꝓpriũ reuerſus eſt vicũ:⁊ fecit ibi mo
naſteriũ et recluſit ſemetipſum. Poſt tempus autẽ
aliquãtulum cõgregati ſunt ſenes de illo loco vnde
egreſſus eſt:deducẽtes ſecũ illũ fratrẽ cũ quo habue
rat litem quatenus rogarẽt eũ et reducerent in mo
naſteriũ ſuũ. Poſtq̃ autẽ in vicina loca venerũt tã
melotes ſuos q̃ illũ fratrẽ ibidẽ derelinquerũt ipſi
qꝫ ꝓfecti ſunt ad ſenẽ. Et pulſantibus illis aperta
feneſtra.reſpexit ⁊ cognouit eos. Poſt orationem
factã dixit eis abbas Motoys vbi ſunt melotes ve
ſtri? At illi reſpõderũt. Ecce in vicino ſunt vna cum
fratre qui tecum irã habebat. Poſtq̃ hec ſenex au
diuit et nomẽ illius et aduẽtum cognouit pre gau-
dio oſtium ꝑ qḋ ingreſſus fuerat ſecuri cõfregit et
egreſſus cucurrit ad locũ vbi erat ille frater:⁊ prior
ipſe cepit agere penitẽtiã apud eum ⁊ amplectẽs eũ
introduxit in cellã ſuã:et ꝑ tres dies cõuiuatus eſt
cum eis:qui nũq̃ habebat cõſuetudinẽ vt ieiunium
ſolueret et ſurrexit ꝓfectuſqꝫ eſt cũ illis. ❡ Quidã
frater requiſiuit abbatem Helyam dicens. Si con-
triſtauero aliquem quẽadmodũ vis rogem. Reſpõ
dit ſenex. Ex ꝓfundo cordis tui cum dolore age pe-
nitentiam apud deum:⁊ videns deus propoſitum
tuum ſatiſfaciet ei.

❡ Contra ſpiritum triſticie qui
deſperationem facit.

Abbas Arſenius dixit. Non coctũ la-
terculum ſi miſiſ in fundamentũ fue
rit ꝓpe fluuiũ neqꝫ vno die ſufferre po
terit. Si autẽ bene fuerit coctũ ꝑma-
net tanq̃ lapis ſic ⁊ homo nõ coctus
neqꝫ inflãmatus ſcḋm qḋ de Joſeph
dictũ eſt eloquiũ dñi inflãmauit eum mox in princi-
pio carnalis cogitationis diſſoluitur. ❡ Idem re-
quiſitus ab altero fratre dicẽte. Si peccauero etiã
in quocũqꝫ minuto peccato ⁊ cõſumit me cogitatio
mea et arguit me dicẽs:quare peccaſti quid faciam?
Reſpõdit ſenex.quacũqꝫ hora ceciderit homo in cul
pam:et dixerit ex corde:dñe deus peccaui indulge
mihi mox ceſſabit cogitationis vel triſticie illa con-
ſumptio. ❡ Dicebat autẽ abbas Pimenius de ab
bate Iſidoro q: ſolus ille ſe cognouiſſet. Nã quo-
tiens illi dicebat cogitatio ſua:q: magnus es tũc et
ipſe reſpõdebat ſibi. Nũquid talis qualis Antho-
nius aut certe abbas Piamon vel reliqui patres q̇
deo placuerũt. Quotiẽs ergo hec cogitabat requie
ſcebat. Quãdo vero inimicus cõturbãs eũ ſuggere
bat ei deſperationem ⁊ penã dicẽs:qm̃ poſt hec om
nia iturus es ad tormẽta:dixit ipſe:q: etſi ego in
tormenta mittar:tamen vos ſubtus me inuenio.
❡ Abbati Moyſi frequẽter apparuerunt ſpiritus
maligni dicentes. Viciſti nos ⁊ nihil tibi poſſumus
facere qm̃ quotiens per deſperationem humiliare
te volumus:exaltaris quotiẽs te exaltare ita te hu
miliãs vt nullus de nobis accedat ad te. ❡ Cũ qui
dam ad abbatem Siſoym frequẽter talem ſermonẽ
requireret:quid faciã pater qm̃ cecidi. Ille reſpõdit
Surge ⁊ ſurrexit. Et iterũ ſe cecidiſſe profeſſus eſt
Ait ſenex. Et iterum ſurge. Cum aũt frater frequẽ-
ter ſe cecidiſſe narraret:eodem modo ſenex vtebat
ſermone et clamans: Non ceſſes ſurgendo fili. Cui
frater. Vſqꝫ quo poſſum ſurgere pater explana. Ait
ſenex quouſqꝫ aut in bono oꝑe aut in malo deprehẽ
ſus occũbas. In quo enĩ oꝑe deprehẽſus fuerit ho
mo iudicabit. Itẽ dixit. Qui laborat ⁊ arbitratus ſe
fuerit aliquid facere recipit hic mercedẽ ſuam.

❡ Contra ſpiritum vane glorie.

Quidam frater requiſiuit abbatẽ
Pimenium ſi melius eſſet remo
tius an cũ alijs manere.reſpõdit
ſenex homo ſi ſemetipm̃ reprehẽ
derit vbiqꝫ põt ꝑſiſtere ſi autẽ ſe
magnificet nuſq̃ ſtat ſicut ſcriptũ
eſt. Qui ſe exiſtimat aliq̇d eſſe cũ
nihil ſit:ipſe ſe ſeducit. Quicquid
enĩ boni fecerit homo ne exaltet in corde q: mox per-
det illud. ❡ Abbas Macharius ſi quis illum cum
timore velut ſanctum virũ voluiſſet audire:ſuſcept⁹
nullum penitus a ſene percipiebat reſpõſum. Si q̇s
vero velut cõtẽnens eum talibus verbis cõpelleret
abba machari qñ eras camelarius ⁊ nitrum furaba
ris:nunq̇d nõ vapulabas a magiſtris deprehenſus
in furto.libenter ei quicq̇d requiſiſſet cũ gaudio re-
ſpondebat. ❡ Abbas neſteron dum cum alijs am-
bularet fratribus in deſerto viderunt draconem fu-
gerunt. Dixit ei vnus ex eis:et tu times abba: Cui
ſenex. Nõ timeo fili:ſed oportuit me fugere:q: niſi
fugiſſem cogitationem vane glorie non vitaſſem.
❡ Venit aliquãdo ad abbatem zenonẽ in ſyria ali-
quis frater egyptius ⁊ cepit cogitationes ꝓprias
accuſare preſente ſene. Ille aũt audiens hoc admi-
ratus dixit. Egyptij quas habẽt virtutes celãt.⁊ vi
tia que nõ habẽt manifeſtãt. Syri aũt ⁊ greci virtu
tes quas non habẽt predicãt:⁊ vitia que habẽt ab-
ſcondũt. ❡ Quidam ſenex cum veniſſet ad alium ſe
nem dixit. Ego mortuus ſũ huic ſeculo. Cui ille al
ter. Ne confidas in te:donec egrediaris de corpore
hoc. Nam ⁊ ſi dicis q: mortuus ſũ:diabolus tamẽ
necdum mortuus eſt cuius innumerabiles ſunt ma
le artes. ❡ Abbas Siſoys cum ſedens preſente fra
tre altero factus eſſet in extaſi:⁊ altero audiente ne
ſciens ſuſpiraſſe cepit penitere ac dicere: indulge
mihi frater exporco:necdum enim me cognoſco eſſe
monachum:quia audiente altero ſuſpiraui. Quo-
tiens autem in oratione ſenex idem ſtans manus
ſuas erexit ad celum cito deponebat manus: pro-
pterea ſi alter preſens eſſet:ne hoc ipſum illi plau-
dere conſtaret. ❡ Quidam ſenex habitabat in infe
rioribus ꝑtibus egypti et ſedebat quieſcẽs. Vnus
autem ſecularis religioſus miniſtrabat ei. Cõtigit

autem vt filius secularis infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem vt veniret ad domum suam et faceret orationem pro infante. Exurgens vero senex ambulabat cum eo. Ille autem precessit et ingressus in domum suam dixit. Venite in occursum anachorite. Quos cum senex vidisset a longe egressos cum lampadibus sensit quod ad se venirent et statim despolians se vestimenta sua: misit in fluuium et cepit lauare stans nudus. Ille autem qui ministrabat ei: videns hec erubuit. Et rogabat homines dicens reuertimini. Senex enim noster sensum perdidit: et veniens ad eum ait illi. Abba quid est hoc quod fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerunt quia demonium habet senex: cui ille. Et ego volebam hoc audire. ¶ Idem alia vice volebat eum aliquis videre ex iudicibus: et precesserunt clerici dicentes ei Abba prepara te quoniam iudex audiens opera tua veniet ad te benedici cupiens a te. Ille autem dixit. ita faciam ego preparabo me. Vestitus ergo lebetone suo et tollens panem et caseum in manibus: ascendit in portam et diuaricatis pedibus sedens cepit manducare. Veniens autem cum officio suo iudex: et videns eum dixit. Iste est anachorita de quo talia audiebamus. Et contemnens eum ita discessit.

¶ Contra spiritum superbie.

Uidam senex dixit. Qui ab hominibus amplius honoratur aut laudatur non paruum damnum patitur qui autem ab hominibus non honoratur desuper gloriam accipit. Item dixit. Fieri non potest: vt simul herba nascatur et semen: ita impossibile est vt laudem et gloriam habentes secularium simul et fructum faciamus celestem. Item dixit. Quando cogitatio superbie vel certe vane glorie te impugnat perscrutare teipsum: si omnia mandata dei seruasti: si inimicos diligis: si gaudes de gloria inimici tui et contristeris in deiectione eius si apud te habes: quoniam seruus inutilis es: et quod plus omnibus hominibus sis peccator: et neque tunc tam grande aliquid sapias tanquam aliquid boni feceris: sciens quod eiecta cogitatio illa bona omnia dissoluit. Dixit senex cuidam. Non apponas cor tuum aduersus fratrem tuum dicens: Quod tu amplius sobrius es quam ille: et continentior: sed subditus esto gratie dei in spiritu paupertatis: et per charitatem non fictam: ne spiritu exaltationis perdas laborem tuum. Item dixit senex. Quantumcumque enim se deposuerit homo in humilitate: tantum proficit in altum. Sicut enim superbia si ascenderit in celum vsque ad infernum deducitur ita et humilitas si descenderit ad infernum tunc exaltabitur vsque ad celum. ¶ Abbas macharius dum diluculo palmarum folia portans ad cellam suam reuerteretur occurrit ei dyabolus cum falce peracuta volens eum percutere et non valebat. Qui exclamans ait. Magnam vim a te patior machari. Qui cum te cupio nocere non valeo: dum quecumque tu facis ego magis exuperem. Tu ergo interdum ieiunas. ego nunquam vllo cibo reficior. Tu sepe vigilas: me vero nunquam sopor oppressit: sed vna re me vincis ipse fateor. Cumque ab eo rem ipsam macharius requisisset ait. Humilitas tua sola me vincit. Hec dicente inimico et extendente beato machario manus suas ad orationem: spiritus immundus inter auras euanuit. ¶ Quidam ex patribus dicebat. Omnis labor sine humilitate vanus est. Humilitas enim precursor est charitatis. Sicut Iohannes precursor erat iesu omnes trahens ad eum: ita et humilitas attrahit ad charitatem id est ad ipsum deum quia deus charitas est. Quidam frater requisiuit a sene. Quid est humilitas? Cui senex. Arbor est vite in altum excrescens. Item dixit. Terra in qua dixit deus sacrificium sibi offerre humilitas est. ¶ Iterum requisitus senex quidam. Quomodo potest anima humilitatem adipisci. Respondit: si sua tantummodo mala homo consideret. Dicebat autem. quia perfectio hominis est humilitas. ¶ Dixit abbas motoys Humilitas nec ipsa irascitur: nec alio irasci permittit. Item dicit: humilitas est si quando peccauerit in te frater tuus antequam peniteat indulseris ei.

¶ Quod perfecti viri quamuis possint nolunt miracula facere ne extollantur.

Bbas. Ioseph dum cum alijs fratribus ad abbatem Pimenium veniret quidam ex parentibus predicti senis pimenij attulit infantem cuius facies per arreptionem diaboli fuerat deprauata: et sedens pater eius cum eo foris monasterium plorabat Cum autem vnus senex ad vocem flentis egressus esset et interrogaret eum cur ploraret. Ille respondit. Parens sum istius Pimenij: et ob hoc veni vt videret hunc infantem. Vides domine que huic infanti per sathanam contigerit temptatio. Timuimus enim vsque nunc illum huc offerre: qui non vult nos videre. Et nunc si cognouerit quod hic ego sum cum confusione eijciet me. Ego autem vos videns patres: qui modo ad eum venistis presumpsi venire huc. Quomodo ergo vis vade et miserere mei abba: et tolle infantem istum: et defer intus tecum vt oret pro eo. Quem cum senex tulisset et ingressus fuisset in cellam sapienti consilio vsus non illum obtulit primo abbati Pimenio: sed minoribus patribus et dicebat. Signate infantem fratres facientes orationem rogans per singulos senex. Et post omnes detulit illum. Pimenio. At ille nolebat eum nec aspicere. Cum autem rogarent eum: vt sicut omnes: sic et ipse oraret ingemuit et: surgens orauit dicens. Deus sana facturam tuam ne dominetur illi inimicus. Et signauit infantem et mox sanus est patri redditus.

¶ Cum quidam secularis in ecclesiam veniens ab immundo spiritu teneretur: et omnes orationem fecissent nullatenus spiritus immundus egrediebatur ab eo. Dicunt ergo inter se fratres. Quid possumus huic spiritui facere. Nemo illum poterat excutere nisi abbas. Bisarion. Sed si hoc dixerimus ille nec ad ecclesiam aquiescit venire. Sed faciamus taliter Quando ad ecclesiam ante omnes solet venire: hunc qui patitur faciamus sedere: et postea dicamus. Abba abba suscita hunc dormientem. Fecerunt ergo ita: et ve-

niente abbate, Bisarione steterūt omnes in oratione ⁊ dicūt ei. Abba suscita istū q̄ dormit. Ille aūt dixit. Surge ⁊ egredere foras: ⁊ mox egressus ē ab eo spiritus immūdus ⁊ sanus factus est ex illa hora.

¶ Quod vtiliter aliquotiens in sordidis cogitationibus derelinquimur ne extollamur.

Epe dicebat beatus Anthoniꝰ nisi pastor velaret oculos aialis mercedē suā recipiēs ipm ꝯsumeret ita ⁊ nos p̄ dei dispēsationē regimē accipimꝰ vt ea q̄ operamur bona nō valeamꝰ itēdere: ne nosipsos beatificātes possimꝰ extollere: ⁊ mercedē ppriā amittamus. Nā ⁊ ob hoc relinqmur in sordidis cogitationibus necesse sit vt hoc tātūmodo preuideamꝰ vt nosipsos ⁊ nostrā sentētiā cōdēnemꝰ ⁊ ea q̄ sunt i nobis sordida: illud paruū bonū opus nostrū in nobis obscurent. Nūq̄ enim homo bonus est etiā si bonꝰ esse desideret: nisi deus habitauerit in ipso q: nemo bonus nisi solus deꝰ. Oportet autē vt nosipsos sp̄ veraciter incusemus. Qui eni sequisq̄ non reprehendit mercedē propriā amittit. ¶ Idē beatꝰ Anthoniꝰ dū in cella propria oraret venit ad eū vox dicēs. Anthoni necdū puenisti ad mensurā Coriarij qui ē in Alexādria. Quo audito senex ꝯsurgēs mane arrepto baculo in ciuitatem festinus peruenit. Cumq̄ ad designatū hominem peruenisset ⁊ ingressus fuisset: ille viso tanto viro obstupuit. Cui dixit senex. Refer mihi opera tua: quia propter te relicto deserto huc veni. Qui respondens ait. Nescio me aliqn̄ aliquid boni perpetrasse. Unde ex cubili proprio mane consurgens anteq̄ in opere meo resideam: dico q̄ omnis hec ciuitas a minore vsq̄ ad maiorem ingreditur in regnum dei propter iusticias suas ego aūt solus propter peccata mea penam sempiternam ingredior. Quod verbum mane: ⁊ anteq̄ quiescam sero: ex cordis mei censeo veritate. Quod audiens beatus Anthonius respondit. In veritate fili sicut bonus artifex sedens in domo tua cum requie regnum dei adeptus es: ego aūt velut sine discretione omne tempus meum in solitudine conuersatus: necdū verbi tui assumpsi mensurā. ¶ Quidā frater requisiuit abbatem Pimeniū dicēs. Quid est pater q̄ apostolus dixit: omnia mūda mūdis. At ille dixit Si quis ad hunc sermonem peruenire potuerit vt eū intelligat: videbit se minorē esse totiꝰ creature cui frater Ex quo modo me possum videre minorem ab eo q̄ homicida ē. Respōdit senex. Si potuerit hō ad sermonē hunc apostoli peruenire: ⁊ viderit hominem qui forte alium occiderit: dicit in semetipso. Ille quidem hoc solum peccatum fecit ego autem omni hora homicidium cōmitto meipsum interficiens. Et cum frater requireret quomodo hoc posset fieri. Respondit senex. Hec sola hominis iusticia est: vt semper semetipsum reprehēdat: ⁊ tunc iustificabitur: cum sua peccata condemnat. ¶ Quidam frater dixit ad senem cogitatio mea dixit mihi bonus sum Respōdit ei senex. Qui non videt pctā sua sp̄ ille in bonis esse se credit: q̄ aūt videt illa cogitationes ei suadere nō possunt q̄ i bonis sit: scit eni q̄ videt. opꝰ ergo ē laborare multū vt se q̄sq̄ cōsideret: nā negligētia ignauiaq̄ et relaxatio excecāt oculos cordis nostri. Quidā frater dixit abbati Pimenio: cogitationes mee nō pmittūt me pctā mea respicere: sed patres mei cogūt me cogitare pctā. Respondit abbas Pimenion de abbate Isidoro referēs ⁊ dicēs. Dū plāgeret abbas. Isidorꝰ in cella sua ⁊ discipulꝰ eius in alia cella sederet: cōtigit vt illa hora idē discipulꝰ ad illū veniret: q̄ ille plāgebat: ⁊ reqsiuit eū dicēs. qd plāgis pater. At ille respōdit. Pctā mea plāgo fili. Iterū dixit ei. Non habes pctā abba Dixit ei senex O fili si pctā mea deus manifestaret hominibus nec tria nec quattuor sufficerent sed plura.

¶ Quomodo vitetur detractio.

Uidā frater reqsiuit abbatē pimenionē dicens. Quomodo potest hō vitare: ne loquatur male de pximo suo. Respondit senex. Ego ⁊ proximus meus due imagines sumus. Cum ergo meam imaginem reprehendero inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. quādo aūt meā laudauero tūc fratris mei imaginē prauā respicio. Tūc ergo alij nō detraho si sp̄ meipsū reprehēdo. q: magnū virū despicit q̄ seipm nō cōsiderat. Dicebat qdā patrū q̄cqd habes odio: alij ne facias. Si odis q̄ tibi male loquitur neq̄ tu male loquaris de alio. Si odio habes q̄ tibi facit calūniā neq̄ calūniā tu alicui facias. Si odio habes q̄ te in contēptū ducit: aut iniurijs appetit aut aufert quod tuū est aut aliquid tale facit nihil horū facias alicui. Qui ergo hocꝰ bū custodire pōt sufficit ei ad salutē. Unꝰ ex sanctis patribꝰ vidēs aliū neglīgētē fleuit amare dicēs. Ueh mihi q: quō iste peccat sic ⁊ ego crastino. Et monebat discipulū suū dicēs. Quāuis aliquis grauiter p̄sente te peccauerit: ne cōdēnes eū: sed sic apud te sit: tanq̄ tu pꝰ eo pecces: q̄uis ille secularis sit: nisi forte deū blasphemauerit qđ est hereticorū. ¶ Quidam nomine Thimotheus anachorita negligentē quēdā frēm audiēs iterrogāti abbate qd illi fratri faceret: dedit cōsiliū: vt eū expelleret. cū ergo ille expulsus eēt tēptatio venit sup Timotheum. Et cū ploraret in conspectu dei ⁊ diceret peccaui miserere mei: venit ad eū vox dicens. Thimothee ideo tibi hoc euenit quia fratrē tuū tēpore temptationis sue despexisti.

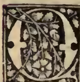
¶ De voluntate proximi facienda.

Rater quidam requisiuit abbatem Pimenionem dicens. Quid est fides? Cui senex. In charitate et humilitate semper viuere. et facere bonum proximo suo.

¶ Abbas Theodorus cum de opere manuum animeq̄ loqueretur dicit ad eū frater. Explana nobis opus anime abba: ⁊ opa manuū. Cui senex oīa que cūq̄ ꝑ mādato dei facimus in operibus aīe reputanda sunt: que vero ꝑ nostra agimus vtilitate seu cōmodo: hec oīa opa manuū esse noscunt. ¶ Abbas appollo: si quis de fratribus eum in suo requisisset opere ⁊ labore: mox pergebat cū omni leticia dicēs. Ego cū rege meo xpo vado hodie opari pro anima mea. Hec est eīn merces que anime deputatur.

¶ De refugatione proprie voluntatis.

Vidaȝ anachoreta sedebat iuxta cenobiū multas virtutes faciēs. Et cū venissent ad illū aliqui monachi de cenobio cōpulerūt eum nō cōsueta hora manducare. Et post hoc dixerūt ei fratres: cōtristatus es abba aliquid: q: hodie cōtra cōsuetudinē fecisti. Quib9 ille respōdit. Tūc est mihi tribulatio qñ ꝓpriā fecero volūtatē. ¶ Quidā frater veniēs in scithi vt videret abbatē Arseniū postulabat. Cūq̄ alij fratres ei vt paululū requiesceret suaderēt rñdit. Nō manduco panē nisi illū videre meruero. Tūc vn9 ex fratribus ipsiuȝ duxit ad abbatē Arseniū: pulsatoq̄ ostio cellule introduxit eū. Deinde suscepti ⁊ oratione facta cōsederūt. Cū aūt beatus taceret Arsenius ille qui fratrē adduxerat ait. Ego discedo. Sed ⁊ is q̄ ex magno desiderio venerat: vidēs q: nihil ei locut9 fuisset abbas Arsenius: pre verecūdia tacitus sedēs dixit. Et ego quoq̄ tecū frater accedo. Ac sic vtriq̄ discesserunt. Postulabat autē vt etiā ad abbatem Moysen qui ex latronibus conuersus fuerat deduceretur. A quo suscept9 facta charitate dimissus est. Frater aūt qui ad vtrosq̄ ipsum duxerat dixit illi. Ecce vtrosq̄ quos postulabas vidisti: quis tibi pl9 ex ābobus placet. At ille ait. Mihi interea hic melior videtur qui nos vtrosq̄ ⁊ bene suscepit ⁊ bene pauit. Quo sermone cōperto vnus ex patrib9 ad dñm orauit dicēs. Dñe hāc mihi rē precor ostēde: q: vn9 propter nomē tuū oēs homines videre aut appellare refugit: alter vero oībus propter nomē tuū cōmunis est. Et ecce in extasi due illi naues per fluuiū ostense sunt: ⁊ in vna quidē vidit spiritū sanctū cum silentio ⁊ requie vna cū abbate Arsenio nauiganteȝ in altera vero naui vidit abbatē Moysen ⁊ āgelos dei mel ⁊ fauū in os ⁊ in dētes eius inferentes.

¶ De obsequijs infirmantium. vel infirmitate ipsa.

Quidā frater req̄siuit senes dicēs. Duo fratres in vna sunt cella: ⁊ illa quidā vn9 ex diebus integris ieiunat: ille aūt alter infirmāti facit obsequiū cui9 ergo opus maius est apud deū. Rñdit senex. Si ille qui ieiunat sex dies per nares se suspēderit: non erit similis illi alteri in cōspectu dei. ¶ Iohānes minor Thebeus discipulus abbatis Ammoys. xij. annis ipsi seni infirmanti fecit obsequiū senex tñ cū vidisset eū laborantē: nunq̄ illi sermonē blandū ac placitū locutus est. Cū aūt de hoc mūdo trāsiret sedētibus alijs senibus tenuit manus eius ⁊ dixit ei tertio: salueris salueris salueris: ⁊ tradidit illū senibus dicēs. Ille non homo: sȝ angelus est qui tot ānis mihi infirmāti seruiēs: nec bonū sermonē audiēs fecit tñ obsequium cū magna patientia. ¶ Plures igit̄ diuersis laborātes necessitatibus cōuenerūt fratres ad sanctū Anthoniū inter quos ⁊ Eulogius quidā monach9 Alexādrin9 cū alio qui elephantiaco morbo cruciabatur: quos illuc ꝓpter hmōi causaȝ venisse memorabāt. Hic Eulogius scholasticus erat secularibus litteris eruditus. Qui immortalitatis desiderio captus huic mūdo renūciauerat diuitijsq̄ rebus suis oībus atq̄ dispersis parū aliq̄d pecuniarū reliquerat sibi q̄bus q: ꝑ se operari nō poterat vteret̄. Cū igitur eū quedā animi defectio fatigaret ⁊ neq̄ cuȝ multis in monasterio degere neq̄ solitariā vitā posset ferre patiēter reperit quēdam publice in platea iacentē ita in valitudine illa quā superius dixi impletum vt sine pedibus ⁊ manibus videret̄: cui lingua tantūmodo immunis a tātis cruciatibus erat: qua magis posset ab intuētibus maloꝝ suorū remeduȝ promereri: cūq̄ eū assistens vidisset Eulogius oratiōe facta ad deū ⁊ facta quadā cū dño pactiōe: his allocutus est verbis. Dñe (inquit) deus in tuo nomine suscipio istū tam immani valitudine ꝓpeditū vt ꝓpter istuȝ possiȝ ⁊ ipse saluari. Assis ergo mihi Iesu christe atq̄ patiētiaȝ in tali ministerio largiaris: moxq̄ ad iacentē illū ait. Vis frater suscipio te in domo mea: ⁊ quacūq̄ potuero ratione sustento: cumq̄ hec ille libenter āplecti dignaret̄ se diceret vadam ergo (inquit) ⁊ asinum quo veharis adducam cui vehemēter exultans cōsensit egrotus: qđq̄ mox fecit Eulogius ⁊ memoratū ad hospitiū suū sine dilatione transuexit. Per quindeciȝ igit̄ annos iugi curatione ⁊ ꝑpetua ei sollicitudine seruiebat: ꝑ q̄d omne tēpus ⁊ ille cui tantū deferebat̄ obsequiū cuȝ gratiarūactione cūcta tolerabat: ⁊ Eulogij manib9 et medicamentis cibisq̄ ⁊ balneis prout cōpetebat valitudini curabat̄. Post quindeciȝ vero ānos instinctu demonis supradictus egrot9 immemor tot laborū Eulogij: tantorūq̄ meritorū cepit ab eo velle discedere: multisq̄ iniurijs atq̄ opprobrijs increpare eū dicēs. Fugitiue qui ꝓpriā domū deuorasti: furatusq̄ es alienā substantiā in me occasionē salutis tue reperisse te credis. Eulog9 aūt rogabat eū et satisfaciēs aio ei9 dicebat. Noli mi dñe talia loq̄ sȝ dic poti9 q̄d te cōtristauerim ⁊ emendo. Elephantiosus aūt cū furore dicebat vade nolo istas adulationes tuas. Projice me in publicū refrigeratione tua nō egeo. Eulogius aūt: obsecro te inquit placare: aut quid te inquit contristauerim venerāde senex edicito. Elephantiosus aūt asperior in furore dice-

bat ad eū. Jā fraudulētas irrisiones tuas nō fero:
adulationes ⁊ subsannatiōes tuas nō tolero. Nec
mihi nec arida parcaqꝫ vita iocūda est volo carnib9
saturari. Cūqꝫ ei exhibite a viro patiētissimo. Eulo
gio carnes fuissent: cepit iterū ꝓclamare. Non po-
tes (inquit) mee satisfacere volūtati: neqꝫ tecū solita
rius habitare: ꝓcualeo populū videre: ad publicuꝫ
ire desidero. Dicit ei Eulogi9: ego adduco tibi mul
titudinē fratrū rursus ferocior ac pene blasphemus
egrotus. Nec inquit tuā faciem videre volo ⁊ addu
cis mihi similes tuos solius panis deuoratores cō-
cutiensqꝫ semetipsum: inquieta voce clamat dicens.
Hic esse nolo ad publicū ire desidero. O violentia.
Jn eū locum me ꝓijce vnde me sustulisti. Tāta ergo
erat eius insania adeoqꝫ sensus ipsius infirmi quo-
dā modo ⁊ mores ꝑuerterat demū vt laqueo se for-
te suspēdisset si manus ꝑ quas hoc facere posset ha
buisset. Ad monachos itaqꝫ vicinos ꝑgit Eulogi9
ita dicens eis. Quid faciā ꝙ elephātiosus iste peni-
tus desperare me fecit. Dicūt ei. Quā ob causaꝫ. Re
spōdit eis q: dura sunt q̄ mihi conat̃ imponere: ⁊ qd
agā ignoro ꝓijciā ne eū. Sꝫ aliter deo dexteras de-
di de hoc satis vereor. Nō ꝓijciā eū. Sꝫ tot ac tāta
iterū dieꝝ ac noctiū mala ferre nō possuꝫ qd de ipo
igitur a me fiat ignoro. Ad quē illi his verbis loquū
tur dum adhuc viuit ⁊ superest magnus ille: sic eīn
vocabat̃ Anthoni9 ascēde ad eū egrūqꝫ naui īposi-
tuꝫ in monasteriū eius defer expectās ibi donec spe
luncā suā egressus adueniat. Quē cū videris referesqꝫ
ista que pateris: atqꝫ ab eo cōsiliū postulabis quic-
quid tibi sup hoc dixerit facies ⁊ eius monitionib9
acqescens: sciēs a deo iuberi tibi quod ille preceperit
Hoc igit̃ sermonibus fratrū libēter instructus su-
pradictuꝫ egrū blādis precib9 superās littorali na-
uicule imposuit sustulitqꝫ de ciuitate per noctē ⁊ ad
discipuloꝝ sancti anthonij habitaculuꝫ duxit. Eue-
nit aūt vt altero die vespertinis horis superueniret
illuc beatus Anthoni9 referēte mihi Cronio ꝙ cla-
mide ex pellibus facta indutus aduenerit. Solebat
aūt veniēs ed monasteriuꝫ fratrum vocare ex ipsis
Macharium: eūqꝫ his verbis interrogare. Venerunt
adhuc aliq̄ fratres. Et ille venisse dicebat. De egy-
pto inquit sunt an de hierosolyma. Hoc aūt signuꝫ
ab his iusserat dari vt quotiēs aliqui non satis di-
gni colloquio ipsius venirēt aduenisse egyptij dice-
rentur quotiēs aūt sancti quidā ⁊ spiritales viderē
tur viri venisse de hierosolyma nunciarētur. Tūc er-
go veniēs iuxta cōsuetudinē suā cum interrogaret
vtrū hierosolymite illic fratres essent an egyptij re-
spōdit Macharius dicēs: ex vtroqꝫ illic isdē genere
vidisse se. Cuꝫ aūt dixisset illi sanctus Anthoni9: fac
illis leticiā ⁊ sumāt cibuꝫ ⁊ vna cuꝫ eis oratione ꝯpleta
iubebātur discedere ac vero cū hierosolymitas ve-
nisse didicisset ꝑ totā noctē cū ipsis sedēs ea illis q̄
saluti eoꝝ ꝓficerēt loquebat̃. Memorata igit̃ nocte
sedisse referebāt: ⁊ eū vnūquēqꝫ ad se de his q̄ cōue-
nerāt euocasse. Cūqꝫ a nullo quis illic eulogi9 voca
retur audisset: ipse in tenebris ꝓpria voce sua illum

ter nomine vocauit: cui cū supradictus scholasticus
nō rūderet putās ꝙ alter aliqs Eulogi9 vocaretur.
Dixit ei rursus. Te voco Eulogi q̄ ab Alexādria ci-
uitate venisti. Dixit ei Eulogi9 Quid queso iubes.
Et Anthonius quid inquit huc venisti. Respondit
Eulogius dicens. Qui tibi nomen meum reuelare
dignatus est: ipse etiam et aduētus mei causam pro
culdubio reuelauit. Tunc ille quare inquit veneris
scio: sed ante omnes hos fratres vt omnes audiant
refer. Jussus igitur a magno Anthonio seruus xp̄i
Eulogius retulit ante omnes. Jstuꝫ elephantiosuꝫ
in platea publica reperi proiectum cuius curaꝫ nul-
lus hominum gerebat et promisi deo vt deseruirem
egritudini eius quomodo possem vt ego ꝑ illuꝫ: ⁊ il
le per me saluaret̃. Ex quo aūt pariter sumus quin-
tusdecimus annus est sicut ⁊ vestre sanctitati credo
oīa reuelata. Quia igitur post plurimos ānos: cum
a me nihil mali pertulerit: varijs me procellis ac tē
pestatibus vexat ob quod ⁊ ego ipꝫ a me proijcere
cogitaui propterea ad sanctitatē tuam veni: ⁊ quid
ex hoc faciam digneris me tuis edocere consilijs et
orationibus adiuuare. Pessimis eīn moribus tot9
fatigor ⁊ crucior. Cui hec tunc Anthonius seuera at
qꝫ iracundia voce respondit. Tu illum a te proijcis
Eulogi. Sed ille eum nō proijcit qui eū a se factum
esse cognoscit. Proijcis eum meliorem te inueniet ⁊
elegit deus qui colligat destitutuꝫ. Cūqꝫ ꝑterritus
ad hec Eulogius ṽba tacuisset relicto rursus san-
ctus Anthonius Eulogio: cepit egrotum proprijs
sermonibus verberare ⁊ hec ad euꝫ cū clamore ma-
ximo loqui. Elephātiose feno ⁊ luto horride nec ter
ra digne nec celo nō desinis iniuriam dei vociferari.
Nescis qui ministrat tibi xp̄s est. Quemadmodum
ausus es contra christum talia loqui. Nam propter
christum se iste seruitio tali ⁊ obsequijs subiugauit:
quem ⁊ ipsum mordaci sermone laceratum reliquit
conuersisqꝫ verbis ad alios fratres ad vnum quem
qꝫ ita vt ratio singulorum exigebat locutus rursus
ad Eulogium et ad egrotum redit dicitqꝫ eis. Ne
quis vestrum o filii quoqꝫ se vertat neuter ab altero
separetur: sed ad cellam vestram in qua per tantum
tempus vixistis redite in pace omnem tristiciam de
ponentes. Jam nunc enim ad vos dominus deus
mittet. Nam temptatio ista idcirco accidit vobis:
quia ad finem vite ambo venistis etiam vterqꝫ ve-
strum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceri-
tis ne forte vos angelus veniens in eo in quo dixi
loco inuenire non possit vtriqꝫ coronis fraudemini.
Qui cum ad cellam suam velociter redeundo rein-
tegrata pace venissent: intra quadraginta dies Eu
logius prior obijt et post aliquod triduum supradi
ctus defecit egrotus: animo vehemēter incolumis.
¶ Cronius autem cum plurimum temporis in the
baicis fuisset locis ad monasteria Alexādrina descē
dit: euenitqꝫ vt ad illum occurreret diem qui vnius
quidem quadragesimus: alterius autem tertius ce
lebratus tunc a fratribus dicebat̃. Cum igitur Cro
nius hoc audisset obstupuit: sumptoqꝫ euangelio

sancto atq; in medio fratrū posito cū sacramēto ip
sis p ordinē cūcta exposuit dicēs. Hoꝝ eiuȝ q̄ cōme
moraui interpres ipse fui sermonū: eo q̄ grece loqui
sanct⁹ Anthoni⁹ nesciebat. Ego autē vtrāq; linguā
nouerā: atq; inter ipsos loquebar: illis quidē greco
isti aūt egyptio ore respōdēs. Hoc quoq; Cronius
ipe nobis referebat: q̄ ꝑfectꝰ Anthonius in illa ip
sa nocte quā beatū eulogiū dimisit dixisset q: p totū
ānuȝ depcat⁹ fuisset: vt ostenderēt eidē p reuelatio
nē loca peccatoꝝ atq; iustoruȝ. Et se vidisse dicebat
procerū quēdā vsq; ad nubes gigantē: tetri coloris
extēsas habentē ad celū manus: atq; infra pedes ip
sius lacū ad species maris fusum: vbi tāq̄ aues inge
tas aīas volātes vidit Anthonius. Et ille quidē q̄
cunq; supra ipsius man⁹: caputq; volabant cōserua
banť. Quecūq; autē sub manibus ipsius repte fuis
sent mergebāť in lacū. Vocē autēȝ tunc talē sibi ve
nisse referebat. Has oēs aīas quas volātes vidēs:
scias aīas esse iustoꝝ q̄ in paradisi habitatione reqe
scunt. Ille autē anime alie ad inferna mittūť: quod
patiunť quicunq; carnali obedierint voluptati: ꝛ q̄
cunq; iracundiā retinētes reddere malis paria tem
ptauerint. ¶ Referebant autē nobis taȝ Cronius
q̄ sanctus Ierax: atq; alij plures vicini fratrum ista
que dicaȝ. Quidā senex dixit: q: si scit monachus eē
aliquē apō queȝ pficere possit: sed necessaria corpis
cū labore habet: ꝛ ppterea nō vadit ad eū hmōi mo
nachus nō credit esse deuȝ. Dixit quidā senex. Qui
vult heremū habitare dȝ eē doctor nō qui doctrina
egeat ne detrimentum substinere videatur.

¶ Qd infirmitas corporis prosit aieclaret ex his.

Magnus quidā senex infirmati discipu
lo suo dixit: ne cōtristeris fili ex infir
mitate vel plaga corporis tui. Sūma
eīm religio est vt in infirmitate qs gra
tias agat deo: si ferrū es per ignē emi
tis eruginē: si vero auruȝ es per ignē pbatus a ma
gnis ad maiora procedis. Ne anxieris ergo frater
Si enim te deus vult i corpore torqueri: tu quis es
qui eius voluntati resistas: aut moleste feras. Susti
ne ergo ꝛ roga deum: ꝛ que ipse vult illa concedat.
¶ Quidā senex cum frequēter infirmaretur corpe ꝛ
langueret cōtigit vt vno anno nulla eum egritudo
contingeret ꝛ propter illa flebat ꝛ grauiter ferebat
dicens. Reliquisti me domine ꝛ noluisti me presenti
hoc anno visitare.

¶ De timore dei.

Abbas Piemon requisit⁹ a fratre quē
ad modū anima resisteret ꝛ timere deū
non vult. Rūdit senex: aīa quidē vult ti
mere deū: sȝ necdū tempus est. Timor
eīm domini magna perfectio ē. ¶ Qui
dam frater a sene requisiuit dicens.
¶ Quomodo timor dei venit in animam. Et ait
senex. Siquis prius humilitatē possederit vt nemi
nem iudicet vel cōdēnet vel largitor sit elemosynaꝝ
et vt nihil habeat tūc venit timor dei in aīaȝ. Dixit
senex timor, ꝛ humilitas ꝛ egestas victualiū maneāt
in te. ¶ Frater quidā interrogauit senē dicēs. Vn
de est abba cor meū durū: et nō timet deū: dixit ei se
nex. Puto si homo teneat icrepationē in corde suo
possideat timorē dn̄i. Dixit ei frater. Quid est incre
patio. ait senex. Vt in omni re increpet hō aiam suā
dicēdo ei. Memor esto qm̄ opȝ te deo occurrere.
Dixit aūt ꝛ hic: quid ego volui cū hoie. Estimo aūt
q: si quis in his permanet veniet ei timor dei.

¶ De penitentia.

Requisiuit quidā frater abbatem Pi
meniū dicēs. Quid est penitentia: cui
senex respōdit. Penitētia peccatorū
est vlterius non peccare. Hec eīm vox
ad hoiem semp clamat vsq; ad vltimā
respirationē. Hodie conuertimini ne
vobis repentina mors tanq̄ fur superueniat. ¶ Ab
bas pimenius dixit cum gemitu. Omnes virtutes
ingresse sunt in cellam meam preter vnam virtutem
et ex eius labore stat homo. Interrogauerunt eum
fratres que est ista virtus abba. Respondit senex vt
semper seipsum reprehēdat homo.

¶ Quomodo per penitētiam vno die potest
homo reconciliari deo.

Quidam ex patribus de aliquo refere
bat epo: eo q̄ audisset duos ex plebe
sua viros nimie impuritatis ꝛ adulte
ros. Rogauit ergo deum vt si ita esset
agnosceret. Cum ergo post oblationē
cōsecratā vnusquisq; ad cōmunionem
accederet: p singuloꝝ facies intelligebat et animos
peccatoꝝ eīm facies nigras inspiciebat: vt carbones
et oculos sanguine repletos: alios vero vidit clara
facie ꝛ vestibus albis indutos: cū aūt corpus dn̄i su
scepissent in quorūdam vultibus lumē: in quorūdaȝ
vero flāma videbať. Vt aūt agnosceret de illis quo
rum crimen audierat cōmunionem illi porrexit: ꝛ vi
dit vnum ex illis clara facie et honorabili: albisq; ve
stibus circūdatum: alterum vero nigrum ꝛ horribilē
vultu. Et postq̄ diuini mysterij gratiā susceperunt
vnum lux quedā illustrauit: alterū aūt quasi flāma
succendit. Orauit ergo epūs deū de singulis q̄ ei ostē
sa fuerāt se edoceri. Astās aūt angelus dn̄i dixit ad
eum. Oia q̄ de istis audisti vera sunt. Sed ille vnus
in sordib⁹ suis adhuc pmanet ꝛ in volūtate peccādi
ideo illū nigra facie ꝛ flāma succēdi vidisti. Ille aūt
alter similis illi quidē erat sicut audieras: sed ideo
illū clara facie illustrari vidisti: q: recordat⁹ eorum q̄
pri⁹ fecerat: ꝛ abrenūciās illis malis opib⁹ cū lachry
mis ꝛ gemitib⁹ dei miam postulabat: pmittēs vt si
preterita illi fuissent dimissa peccata: vlterius ad ea
dem nō rediret: et ideo prioribus criminib⁹ deletis

ad hanc gratiam quã vidisti peruenit. Cuꝫ autẽ episcopus de gratia dei miraretur eo ꝙ nõ solũ de tormentis tam turpis vite hominẽ liberuꝫ statuerit: sed ⁊ tãto honore decorauerit. Respondit angelus. Bene miraris: homo enĩ es. Nã dominus noster ac vester naturaliter bonꝰ ⁊ humanus est cessantibus a peccatis: ⁊ penitẽtibꝰ in ↄfessione: q: nõ soluꝫ tormẽta dimittit: sꝫ ⁊ honore efficit dignos. Sic enĩ deꝰ dilexit homiẽs: vt vnigenitũ suum daret pro peccatoribus ⁊ pro ipsis ad mortẽ destinaret. Qui ergo cum inimici eius essent mori pro ipis elegit: quanto magis miseretur eoruꝫ: cum illius proprij sint. Hoc ergo scias: q: nulla peccata hominũ dei bonitatẽ vincunt: si tantummõ per penitentiam vnusquisqꝫ que priꝰ fecerat aboleuerit mala. Misericors est enĩ deꝰ ⁊ infirmitatem generis humani scit ⁊ passionuꝫ fortitudinem ⁊ dyaboli virtutem vel maliciam ⁊ cadentibus quidem hominibus in peccatum tanꝗ filijs indulgens: expectat emendationem: penitentibus vero tanꝗ languidis cõpatitur et miseretur ⁊ mox soluẽs peccata eorum iustorum illis etiã premia tribuit. Audiens autẽ eps miratus est nimis: ⁊ glorificauit deũ: manifestãs omnibus que facta sunt.

¶ De eodem.

Abbas paulus simplex habebat hãc grãꝫ: vt ingredientes in ecclesiaꝫ senex aspiciens: ex ipsa facie eorꝫ vniuscuiusqꝫ cogitatiões siue male siue bone essent sẽtiret. Cũ ergo aliqñ venissent ad ecclesiaꝫ vidit eos clara facie et leto aío ingredi: ⁊ angelos eorꝫ cuꝫ gaudio pariter cuꝫ ipsis: Vnũ autẽ vidit nigrũ ⁊ nebulosuꝫ habenteꝫ corpus: ⁊ demones hinc atqꝫ inde trahentes cum ad semisso freno in naribus eius: ⁊ angelũ sanctũ eius de lõge sequẽteꝫ tristem. Beatus ergo paulus: cepit flere amarissime ⁊ pectus suũ tondere sedẽs ante ecclesiã ꝑpter eũ quẽ talẽ aspexerat. oẽs autẽ alij senes videntes eũ sic flẽteꝫ: ceperũt rogare vt si qd in illis vidisset manifestaret: aut cum illis ingrederet in ↄgregationẽ. Ille autẽ noluit ingredi: sꝫ semꝑ flebat ꝑpter eũ quẽ sic viderat. post pauluũ añt cũ absoluta cõgregatione discederet iterũ oiuꝫ vultus circũspiciebat si tales egrederet q̃les ingressi sunt. Et vidit illũ quẽ ante viderat nigrũ ⁊ nebulosuꝫ egressuꝫ clara facie: ⁊ candido corꝑe demones de lõge sequẽtes eũ: sanctũ añt angelũ eꝰ prope eũ hylarẽ: ⁊ gaudẽtẽ suꝑ eũ nimis. Tũc sanctꝰ paulus exurgẽs cũ gaudio voci ferabat benedicẽs deuꝫ ac dicẽs. Quãta misericordia ⁊ benignitas dei: ⁊ quãta miseratio eius est. Et ascendẽs in altiori loco voce magna dicebat. Venite ⁊ videte opa dei venite ⁊ videte queãdmoduꝫ oẽs hoies saluos vult fieri. ⁊ ad agnitõem veritatis venire. Venite adoremꝰ euꝫ dicẽtes: q: tu solus potes peccata dimittere. Cũ autẽ oẽs ↄuenissent exposuit eis. Paulus q̃ vidisset anteqũ ingrederet in ecclesiã: ⁊ q̃ postea: ⁊ petebat illuꝫ fratem quẽ sic viderat: vt ei manifestaret cogitationes et actus suos: vel queãdmodũ tantã cõmutationem illi deꝰ donasset. Ille v̾o ante oẽs cepit referre dicẽs. Ego homo sum peccator. ⁊ multis tꝑibus semꝑ fornicationi fui deditus. Ingressus autẽ nunc in ecclesiã dei audiui verba q̃ locutꝰ est dñs ꝑ Esaiã ꝓphetam dicẽs. Mũdi estote: et tollite malicias de manibus vestris: ante cõspectũ oculorꝫ meorum. Discite benefacere q̃rite iudiciũ. Et si fuerint peccata vr̃a vt coccinũ: vt nix dealbabunt: si volueritis ⁊ audieritis. me bona terre comedetis. Ego enĩ fornicator cõpunctus in hoc sermone ꝓphete: ⁊ ingemiscens intra pectus meũ dixi ad dñm. Dñe tu es q̃ venisti saluare peccatores. Hec ergo q̃ nũc ꝑ ꝓphetam ꝓmisisti oꝑe cõple in me indigno et peccatore. Ecce enĩ ammodo ꝯfiteor tibi et ꝓmitto ex toto corde: q: vlterius hoc malũ nõ faciã: sed renũcio omni iniusticie: ⁊ ammodo tibi seruio in cõscientia mũda. Ab hodie ergo dñe et ab hac hora suscipe me penitẽtẽ et adorãtem: et renunciãtem oibus peccatis. Iuraui et statui apud me seruare oẽs iustificationes tuas. Sub hac spõsione egressus sum de ecclesia statuens apud me nihil de prioribus peccatis vlterius facere. Quod cũ audissent omnes clamauerunt vna voce ad dñm dicẽtes. Quam magnificata sunt oꝑa tua dñe: oia in sapientia fecisti.

¶ Quia ⁊ in proposito penitentie si transeat homo tamen suscipiatur.

Venit quidã frater ad abbatem Pimenion dicẽs: ꝙ grauem tribulationem passus esset. Dixit ei senex. Fuge de loco illo q̃tuꝫ tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ ambulare potes: et fac annũ integrum ieiunãs vsqꝫ ad noctem Cui ille. Si mortuus fuero anteqũ vnus annus trãseat: quid de me fiet? Dixit abbas Pimenion. Confido in deũ q: si tu cũ tali proposito a me fuer egressus: vt hoc facias etiã si mox mortuꝰ fueris cũ desiderio bono suscepit penitẽtia tua apud deuꝫ. ¶ Quidã frater sedebat in cella sua in egypto in magna humilitate precipuus: ⁊ habebat sororem in ciuitate meretricẽ: q̃ multis aiabus ꝑditio fuerat. Frequẽter añt insultabãt senes fratri illi: ⁊ vix potuerũt persuadere illi: vt veniret ad illã: quatenus ꝑ admonitionẽ eꝰ posset peccatũ qđ per eã fiebat euincere: cũ ergo venisset ad locũ quidã ex notis eius vidẽs eũ: precessit ⁊ nũciauit illi dicens. Ecce frater tuus venit ad te. Illa añt pre gaudio relictis amatoribus suis quibus ministrabat capite discoperto ad occurrẽdũ fratri egressa ẽ: dũ ergo tẽtaret eũ amplecti dixit ei. Soror mea charissima parce anime tue qm̃ ꝑpter te multi pereũt ⁊ queãdmodũ poteris sufferre amara illa ⁊ eterna tormẽta Illa autem cõtremiscẽs dixit ad eũ. Scis frater q: est mihi salus vel ammodo? cui ille. Si volueris est

sal⁹. Illa aūt iactās se ad pedes fratris: petebat vt eā secū duceret in desertū. Cui frater. Uade cooperi caput tuū ⁊ seq̄re me cui illa. Eam⁹: op⁹ me ēim desormari inter hoīes nudo capite deābulātē ꝙ i officinā peccati mei iterū ingredi. Dū s̄o pariter ambularēt: monebat eā ad penitētiā. Uidēs aūt q᷑ q̄dā obuiarēt sibi dixit ei. Qm̄ nō oēs sciūt qꝺ soror mea es parū de via secede donec trāseāt. Et postea trāsgressis illis: vocauit eā ⁊ dixit. Eam⁹ soror: viā nostrā illa aūt nō rñdēte: pquirēs inuenit eā mortuā: ⁊ vestigia pedū ei⁹ sanguine plena erat eā discalciata. cū aūt se nib⁹ renūciasset factū: cōtēdebāt inter sese se de salute ei⁹. Manifestauit aūt de vni senide ipsa. eo ꝙ nulla cura fuit illi in itinere de corporali vi̅ta: sed vulne p ptū neglexit: ⁊ suspirauit in tā grādi pditione: iō p deuotiōe cordis ei⁹ suscepit deus penitentiā eius.

De impugnatione demonum

Uidā frater reqsiuit a sene dicēs. Cur abba a demonib⁹ ipugnamur? Rñdit senex. qm̄ arma nostra abiecim⁹. i. penitētiā humilitatē obedētiā ⁊ penuriam. ¶ Frater q̄dā abbatē sisoyū reqsiuit dicēs. Putas abba si mō psequtur nos diabol⁹: sicut antiquos? Rñdit. magis mō homines nostre etatis psequit: q᷑ appropinquāt genera pena rū vbi ille cū legionib⁹ suis angustiaf oñ scit stagnū vbi in igne ⁊ sulphure arsur⁹ erit iō hoib⁹ ifestat: nec tñ infirmos quosq̄ dignaf appetere quos: vbi volue rit cito subuertit: s₃ fortes magis ac magnos supplātare p diuersa pcipitia aggredif. ¶ Abbas Pimenī⁹ reqsiuit abbatē Abraā Quēadmodū nos demones ipugnāt. Ait senex. demones nobiscū nō pugnāt q᷑ volūtates eorū facim⁹: s₃ nostre nobis volūtates demones facti sunt ⁊ tribulāt nos. Uñ aposto⁹: caro cōcupiscit aduersus spm̄: spūs aūt aduersus carnē ⁊ nō q̄cūq̄ vultis illa faciatis Uā vis scire cū qb⁹ demones pugnauerīt cū abbate Moyse: ⁊ similib⁹ ei⁹ nos autē volūtates cordis nostri impugnāt. ¶ Quidā frater requisiuit abbatē Achillē quemadmodū aduersū₃ nos possunt demones: Rñdit senex. Per volūtates nostras. Et adiecit dicēs. Ligna libani dixerūt: ꝙ grādia sum⁹ ⁊ alta ⁊ paruissimo ferramēto incidimur. Nihil ergo ei dem⁹ ex nobis: ⁊ nos nō poterit incidere. Uenerūt ergo hoīes ⁊ fecerūt i securi manubriū ex ipsis lignis. ita inciderūt. Ligna ergo sunt aīe securis diabol⁹ manubriū volūtas nostra ē. Per malas ergo voluntates nostras incidimur.

¶ Qualiter homo in se mortificare vitia pōt.

Uidā frater reqsiuit abbatē moysen dicēs. Quō pōt se hō mortificare? Dixit ei senex: nisi q̄s arbitrat⁹ fuerit se habere iā triēniū i sepulchro: ad hunc sermonē puenire nō pōt. Abbas pimeni⁹ dixit. Ille monach⁹ pōt tāꝙ mortuus huic seculo eē q̄ duas res horruerit. i. carnis sue requiē ⁊ vanā gloriā. Senex q̄dā dixit. Tūc erit monach⁹ liber ab oib⁹ cū in ope tm̄ intēt⁹ ē bono qm̄ cū bona opa exercet: veniēs diabol⁹ locū nō inuenit ⁊ discedit. Si aūt malū opus exercet veniēs frequēter ⁊ ipugnat eū ⁊ i deteriora subuertit. ¶ B. Anthoni⁹ monebat discipulū suū dicēs. hor: revētiā tuū: ⁊ necessitates hui⁹ seculi ⁊ cōcupiscētiā malā. ⁊ honorē tanꝙ abscens de hoc seculo ⁊ requiē possidebis.

¶ De perseuerentia.

Abbas anthoni⁹ dixit monach⁹ si paucis dieb⁹ laborat ⁊ iterū relaxaf ⁊ rursus laborat ⁊ iterū negligit hic nihil agit nec patiētie pseuerātiā possidebit. dixit senex. Quid ē op⁹ incipe artificius si nō discat pficere illud. Nihil ē ergo quod incipitur ⁊ non perficitur.

¶ De labore sanctorum.

Uidā senex dixit vsq̄ tūc laboret hōs q̄quo possideat xp̄s. qui aūt semel illū adept⁹ fuerit iā nō pclitaf. permittif tñ laborare: vt rememorās tribulatiōnē laboris vndiq̄ semetipsū custodiat timēs ne tātos labores amittat. Uā filios israel: iō de⁹ per desertū q̄dragita annis circūduxit: vt rememorantes vie tribulationē nollēt redire retrorsum. ¶ Quidā frater reqsiuit senē: quēadmodū laborāt postulātes de remissione peccatorū. Rñdit senex. Antequā perueniat in eos gratia q̄ operef p labore ipsorū: ipsi pallidi ⁊ i labore sunt: sup q̄s s̄o ex priori penitētia iā gratia christi puenit isti florēt ⁊ exultāt aut me eorum ⁊ facies eorum clara est sicut sol: cum nubes non habet ⁊ lucet. Quando s̄o sol nube cooperitur pallescit sic ⁊ aīa q̄ passiones eam ⁊ tentationes obscurant. Que autem per gratiam dei mundata est: ita fulget sicut scriptum est. Magna est gloria eius in salutari tuo. Item dixit. Quamuis laborēt hic sancti viri tamē ⁊ aliquē requiē possidēt qm̄ liberi sunt a cogitātionib⁹ hui⁹ mūdi. ¶ Quidā frater requisiuit a sene dicēs. Quēadmodū nūc laborātes in conuersationib⁹ viri: nō accipiūt gratiā sicut antiqui. Ait ei senex. Tūc erat charitas ⁊ vnusq̄sq̄ p ximū suū sursū trahebat nunc s̄o postꝙ charitas refriguit singuli primos suos in inferiora deducūt: ⁊ ideo gratiam dei non merentur.

¶ De exhortatione doctrine.

Interroganti cuidam abbatē pimenio nes de duritia cordis. Rñdit senex dicēs. ¶ Natura aque mollē ē ⁊ lapidis dura. Si aūt frequēter aqua stillāt sup per lapidē stillando pforat illū. Sic et

verbum dei dulce et molle est: nostrum autem cor durum: homo ergo audiens frequenter aut meditans verbum dei dat locum timori dei in gredi in eum.

¶ De curiositate vitanda.

Senex quidam dixit. Non opus monachus requirere qualiter sit ille, aut quemadmodum ille: quia per interrogationem abstrahitur ab oratione in detractiones et verbositates. Unde nihil melius est quam tacere. Frater quidam requisivit a sene dicens. Si venerit frater aliquis sermones mihi deforisinferens alienos iubes ut dicam illi quatenus mihi illos non afferat. Ait senex. Nihil dicas: quia nec nos potuimus observare: Cavendum est ergo ne forte dicentes proximo: hoc ne facias: nos idem vel peiora post ea faciamus. Cui frater. Quid ergo oportet facere. Et senex. Si volueritimus inquit tacere exemplum solum sufficit proximo.

¶ De contentione vitanda.

Quidam senex dixit. Si quis tecum aut de scripturis aut de quacunque cum locutus fuerit: ne contendas cum eo sed siquidem benedicit consenti ei. Si vero male dic illi. Tu scis quomodo loquaris. Ait apostolus. Noli contendere verbis. Haec observans humilitatem possidebis: et odium vitabis. Nam si persistas contendens tuis defendere sermonem tamen nascitur inde scandalum. Frequenter ergo dum laudas alterum: fit etiam ex iustificatione contentio. De quacunque autem re si graviter contenderis non parvam noxietatem senties et nullomodo requiem possidebis. Magis stude silentium: et de nullo esse sollicitus. Attende meditationi tue: cum timore dei exurgens tam mane quam vespere: et impetum inimicorum non timebis.

¶ De silentio.

Beatus anthonius discipulo suo solebat dicere. Si affectaveris silentium: ne arbitreris te exercere virtutem sed indignum te proloqui confitere. ¶ Cum quidam frater abbati Sysoy dixisset: volo animam meam salvare: respondit. Qua ratione possumus animam nostram salvare: cum lingua nostra aperto ostio sepe prosiliat. ¶ Quidam frater interrogavit senem dicens. Usque quo observandum est silentium pater. Respondit senex. Usque quo interrogaveris in omni enim loco si tacitus fueris: requiem possidebis: Dixit senex. Peregrinatio est tacere. Dixit quidam senex. Peregrinatio que propter deum fit bona est. si habuerit et silentium: nam fiducia non est iam peregrinatio. ¶ Abbas Arsenius solebat dicere. Peregrinus monachus in aliena terra nullius cause mediator accedat et quietem poterit adipisci: Abbas ampo dicebat. Sicut apis quocunque vadit mel operatur: ita et monachus quocunque pergit si propter opus dei perrexerit: dulcedinem bonorum actuum potest afferre.

¶ De fugiendo clericatus honorem.

Abbas theodorus dum esset in scithi dyaconus ordinatus nullatenus permanere acquiescebat: sed multis locis fugiebat. Et iterum senes reducebant eum dicentes. Ne derelinquas locum tuum. Quibus ille ait Permittite me deprecari deum si me iubet ministrare in loco meo. et oravit sic: domine si voluntas tua est ut in ordinatione mea persistam: ostende mihi. Et ostensa est illi columna ignea a terra usque ad celum pertingens: et vox ad eum. Theodore: si potest fieri sicut columna ista: vade et ministra. Sufficit quod leuitis et sacerdotibus per moysen dictum est ut mundo corde, et corpore: innoxijs manibus et vestimento mundissimo pro filijs israel offerrent sacrificia. quod ille audiens ultra nullatenus acquievit. Sed cum venisset in ecclesiam deprecabantur eum: ut si non ministraret vel calicem teneret. Qui non acquievit dicens. Si mihi de hac re amplius verbum feceritis discedo hinc et sic eum dimiserunt. ¶ Abbas Isaac audiens quod presbyterum eum patres volebant facere in scithi fugit in egyptum. Et ingressus in agrum latuit inter herbas Contigit autem ut patres qui sequebantur eum in eodem agro requiescerent quia iam nox erat: et dimiserunt asinum ut pasceretur. Ille autem pervenit pascendo ad locum ubi latebat abbas Isaac Et mane facto querentes asinum invenerunt: et senem: et mirati sunt. Cum autem vellent eum ligare dicit eis. Iam non fugio: quia scio ex iussione dei esse: et quocunque fugero ad hoc perventurus sum. ¶ Abbas motoys venit aliquando de loco qui vocatur ragita in ptibus gebilonis. Erat autem cum eo et discipulus eius. Videns autem illum episcopus illius loci tenens eum invitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent dicit ei episcopus. Indulge mihi abba. Scio enim quia hunc honorem nolebas: sed ego a te benedici desiderans hoc facere presumpsi: cui senex pro humilitate ait Et mea cogitatio parum volebat sed in hoc laboro quia divisi habeo a fratre qui mecum est: et solus non sufficio orationes meas implere. Dixitque ei episcopus. Si scis eum dignum ordinabo et ego illum. Respondit abbas motoys Siquidem dignus sit nescio unum tamen scio quia melior est me. Ordinavit autem illum. Uterque tamen ita permanserunt usque ad finem suum ut altare quantum ab oblationem sacrandam nunquam accederent. Unde dicebat senex. Confido in deum meum: quia non habeo grande iudicium propter ordinationem hanc: quia oblationem offerre non presumpsi: nam ordinatio illorum est: qui sine culpa sunt iusti et immaculati: ego autem me bene cognosco.

¶ De heremo et quare fugerunt in solitudinem.

Bbas arseni9 ab abbate Mar
co requisitus est aliqñ cur fuge
ret homines. At ille r̃ndit. Scit
de9 q: diligo hoies ꝫ cũ deo pa
riter ⁊ homi nib9 esse nõ possũ.
Supne em̃ multitudines ac vir
tutes vni9 suntvolũtatis: hoies
vero ⁊ multas habẽt volũtates
te varias: ⁊ ob hoc deũ relinq̃re ⁊cũ hoibus esse nõ
possum. ¶ Quidã fratres dũ limi ex thebaida per-
gerẽt cõparare dixerũt per occasionẽ beatũ Arseniũ
videam9. Qd̃ cum daniel discipulus ei9 ei nũciasset
pcepit pro qua cã illic aduenissent de alexandria ab
eis inq̃reret. Cũ ergo nũciasset q propter linũ pge-
rent cõparãdũ r̃ndit Arsenius. Ergo faciẽ meã non
videbũt: q: nõ propter me ꝫ ppter suũ opus adue-
nerũt. Uade itaq ⁊ susceptis eis fac obsequm: ⁊ di-
mitte eos dicens. Q: senex nõ põt vobis occurrere.
¶ Abbas Bisarion dũ deambularet cũ discipulo
suo per heremũ venerunt ad quãdã speluncã. Et in-
gressi ibi inuenerũt fratrẽ sedẽtẽ ⁊ funiculũ operãtẽ
qui neq respexerit in eos: neq salutauit eos neq
aliq̃d locutus est eis. Dixit ergo abbas Bisarion
ad discipulũ suũ. Eamus hinc: q: nõ vult hic senex
loqui nobiscũ ⁊ profecti sunt ad Johãnẽ abbatem.
Cũ aũt reuerterent̃ venerũt ad eandẽ speluncã: ⁊ di
xit abbas bisarion. Ingrediamur iterũ ad hunc fra
trẽ si forte vel modo psuadeat illi de9 vt loquat̃ no-
biscũ. Et cũ ingressi fuissent inuenerũt eũ mortuũ.
Et dixit discipulo suo. Ueni frater cõponam9 illum
q: ppter eũ de9 huc trãsmisit nos. Cũ aũt sepelirẽ
eũ inuenerũt q: mulier esset ⁊ admirati sunt ⁊ dixerũt
Q: magna misericordia dñi est q: ⁊ mulieres collu-
ctãt̃ ⁊ vincunt demonia. Et glorificãtes deum q̃ est
ptector oĩũ ad ppria redierũt narrãtes q̃ viderãt.

¶ Que sit obseruantia heremite.

Bbas Moyses ad solitarios solebat
proferre sermonẽ dicẽs quattuor sunt
pncipalia obseruãtie: id est tacẽdi: ser-
uandi mandata dei: humiliãdi semetip
sum: ⁊ angustia paupertatis tres autẽ
has virtutes homo difficile possidet vt semper luge
at: ⁊ semper suoꝝ memor sit peccatoꝝ: ⁊ omni hora
ponat sibi pre oculis mortem. Beatus Anthonius
solebat dicere. Patres antiqui egressi sunt in deser
tũ: ⁊ ipsi sani effecti: facti sunt medici: ⁊ reuersi alios
sanauerunt: ex nobis autẽ si quẽ egredi contigerit
in desertũ anteq̃ ipsi sanemur: curã alijs adhibem9
⁊ reuertitur ad nos infirmitas nostra ⁊ fiunt vltima
nostra peiora prioribus: propter qd̃ dicitur nobis
O medice prius tibi curam impende.

¶ Qui sunt similes vnius meriti fratres.

Uidã frater interrogauit Pimenionẽ
abbatẽ dicẽs Qui sunt vni9 meriti fra
tres. R̃ndit senex. Si fuerint tres siml'
vnus quidem in omni verbo vel opere
quiescens alter autem infirmãs ⁊ gra-
tias agens tertius vero cũ mũda consciẽtia illis ob
sequiũ faciens hi tres vnius meriti sunt. ¶ Dixit
senex. Iniuriare aut mẽtiri aut periurare alienũ a
xp̃o est. Per has quattuor res aĩa maculat̃: id est si
amiciciã quis cũ potẽtibus habuerit cõcupiscẽtias
carnales studens: vel si de pximo suo detractauerit
aut si p ciuitatẽ ambulans oculos suos nõ custodie
rit ⁊ si quãcũq noticiã cũ muliere habuerit. ¶ Bea
tus Arsenius referebat q cũ in ppria cella resideret
vocẽ sibi audierat dicẽtem vt egrederet̃ foras ppt̃
opa manuũ cõtẽplãda. Et egressus vidit hoiẽ quẽ
dam aquã de puteo hauriẽtem atq in vas pforatũ
mittẽtẽ et aqua egrediẽs refundebatur in puteum
Et iterum parum pgressus vidit ethiopẽ ex lignis
a se cẽcisis sarcinã faciẽtem quã cũ tẽptasset: ⁊ im-
portabilem sensisset: alia iterũ ligna sup ea cõgessit
silr̃q tẽtãs cũ nec mouere potuisset: tñ alia addẽs
ligna nõ destitit. Et iterũ pgressus Arsenius vidit
ante portã ciuitatis duos iuuenes sedẽtes in equis
qui lignum transuersum portãtes ingredi nõ pote
rant ciuitatẽ. Lignũ em̃ qd̃ ab eis portabat̃ nõ eos
permittebat intrare: nec sequi vel humiliare alteri
alter nõ sinebat ⁊ ita foris ciuitatem vterq reman
serunt. Ille vo q̃ hoc sancto arsenio in spiritu osten
debat dixit ei. Hũc quẽ prius vidisti aquã de puteo
haurire: et de vase pforato rursum in puteũ fundere
similitudo est hoĩs faciẽtis elemosinã q̃ bonũ opus
imitatur efficere: sed q: i alijs opibus sepe cõmittit
iniquitatẽ ppter hec mala illud parũ boni se coin-
quinãs perdit. Illum aũt quẽ vidisti ligna cõcidere
et grauẽ sarcinã addidisse facereq grauiorẽ: homo
est in peccatis plurimis cõstitutus qui post penitẽ-
tiam aliud sup peccatis suis onus augmẽtat. Hos
vo quos trãsuerso ligno renitẽte ciuitatẽ nõ posse
ingredi cõspexisti: isti sunt qui iugum miserabile vi-
dentur ferre superbie: ⁊ alter alteri se humiliare no-
luerunt vt p hoc emendati viam xp̃i humilẽ seque-
rentur: atq ideo extra regnũ dei tam hi q̃ illi remã
serunt. ¶ Interrogauit frater abbatem Sisoium
dicens. Dimissa est mihi hereditas a parentibus
meis. quid faciam de illa. Respondit senex. Si dixe
ro da illam in ecclesiam clericis illi epulantur ex ip-
sa. Si dixero da illam consanguineis tuis: nullam
habebis mercedem. Si ergo vis implere mandatũ
diuinum da hanc pauperibus et egenis: et perfect9
eris.

¶ Temporalis profectus derelinquendus est
propter amorem charitatis.

Bbas Sisoys dixit. Cũ fuissẽ
aliquãdo in mercato: ⁊ sportel-
las meas fratri venderẽ: videns
q: iracundia approximabat mi-
hi: dimisi vascula mea fugiens.
¶ Dixit abbas Johãnes. Ascẽ
derã aliqñ p viã heremi i scithia
texens plectã: et audiui camelia-
riũ loquẽtes sermones varios. Et ne forte irascerer
dimisi plectã meã fugi. ¶ Interrogauit frat̃ abba

tem pimenionem dicēs. Quid est quod dominus dixit maiorem charitatē nemo habet q̄ vt animā suā ponat quis p amicis suis quomō hoc facit Respondit senex. Si quis audit verbum mali a proximo suo: ⁊ dū possit similia respōdere pugnat tamē in corde suo portare laborē ⁊ vim sibi facit ne respōdeat malum vt contristet illum: iste talis aiam suam ponit pro amico suo. ¶ Abbas macharius dixit. Si reminiscimur malorum que ab hominibꝰ patimur. perdimus memorie virtutē. Item dixit: si autē recolimus maloꝝ que nobis a demonibus mittunt: sine perturbatione erimꝰ scientes q ab initio bona deꝰ creauit dyabolus vero mala super seminauit. En sunt perditiones innumere. Et addidit dicēs. culpa est monachi: si lesus a fratribus primus in charitate purgato corde nō occurrit: Illā sunamitis nō meruisset recipere Helyseum prophetā in domū suā nisi q cū nullo alio habuit causam. Sunamitis enī in persona est aie. Helyseus vero in psona spiritussancti figurata: q nisi pura sit aia: non meret suscipere spiritum dei. Ita ira inueterata excecat oculos cordis: ⁊ animam excludit ab oratione.

¶ Quid lamentatio vel paupertas que fit propter deum operetur

Sanctum Anthonium requisiuit frater dicēs. Quid faciam p peccatis meis. Respondit. Qui vult liberari a peccato fletu et planctu liberabitur ab eis: ⁊ qui vult edificari in virtutibus per fletum lachrymaꝝ edificatur. Ipsa laudatio psalmorū plātus est. Memēto exemplum. Ezechie regis iude sicut scriptū est p esayam pphetā: qui flēdo nō solum sanitatē recepit: sed et per. xv. ānos augmētum vite promeruit: ⁊ superuenientis hostis exercitū videlicet centū ⁊ octoginta quinque milia: p lachrymarum eiꝰ rigationē virtus dñi in mortē pstrauit. Sanctus petrus apostolus flēdo recepit qd in xp̄m negādo cōmiserat. Maria cū lachrimis rigauit pedes dñi meruit audire optimā partem elegisse. Ipse est timor sanctus pmanens in seculū seculi. ¶ Beatus macharius dixit. In veritate si facta est monacho despectio quasi laus paupertas sicut diuitie: inopia sicut epule: nunq̄ moritur. Impossibile est bene credentes ⁊ pie colentem deum cadere in passionem immundā ⁊ in errorem demonum.

¶ In hac vita homo requiem inuenire non potest.

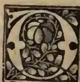
Abbatem sisoyū requisiuit frater post q̄ntum tempus dz homo a se abscindere passiones. Respondit. Scriptum est in euangelio: quia peccatores deus non audit: sz qui cultor dei est ⁊ voluntatem facit. Ideo cum venerit inpugnatio abscinde illā: q fragilis est aia. Ante armetur q̄ a peccatis inquinet. ¶ Abbatē pimenionē interrogauit frater. Quid faciā q cōturbant me cogitatiōes sedētē in cella? Rñdit. Neminē despicias: nullū diiudices: de nullo male loquaris. ⁊ deus dabit tibi requiem: ⁊ statuet sessionem tuā sine cōturbatione. Custodiā enī seniorum: ⁊ quietē ipsoꝝ cōsidera. Meditare in diuinis officijs: et scias horas canonicas die ac nocte. Timor dñi nō discedat a corde tuo: et nō glorieris: neque te estimes cū iustis. Teq oi virtute tua custodi: vt nō facias ppriā volūtatē. ¶ Idē dixit sicut ad succēsam ollā musce nō appropinquāt: si vero tepida fuerit incidūt in eā: ⁊ faciūt vermes: ita ⁊ monachū succēsum igne diuini spūs demōes fugiūt tepidū vero illudūt ⁊ insequūtur.

¶ Unde vitia oriuntur.

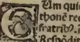
Sanctū Anthoniū reqsiuit frater. Quomodo deus repromittit bona aie p assiduitatē scripturarum et nō vult aia in bonis pmanere sed declinat ad trāsitoria caduca et immūda? Respōdit ad hoc impletur qd psalmista ait. Iniquitatem si conspexi in corde meo non exaudiet deus. Ignoras q cū venter plenus fuerit esca: statim ebuliunt magna vitia: q̄ saluator noster per euāgeliū predixit. Non coinquinat qd in os intrat aiam hois: sed de corde exeunt q̄ in interitum demergūt hoiem. Uide quid dixerit primū. Cogitationes male homicidia: adultera: fornicationes: furta: falsa testimonia: ⁊ blasphemie. Quia nec dū gustauit dulcedinē celestiū: vt ex toto corde exq̄rat deū ideo ad immūda reuertitur. Quis poterit recte dicere: vt iumētū factus sum apud te ⁊ ego semp tecū.

¶ Qualiter virtutes obtinere oportet.

Quēdam senē requisiuit frater dicēs. Doce me pr ⁊ dixit ei vade arma tibi ipse vim facere. Euagina gladiū tuū ⁊ exi i bellū. Dixit ei frater. Nō me pmittūt cogitationes. Rñdit senex. Scriptū est Inuoca me i die tribulatiōis tue eripiā te ⁊ glorificabis me. Inuoca ḡ deū ⁊ eripiet te. ¶ Perrexerunt duo fratres ad vnū senē sanctū i scithia sedentē singularē. dixit q̄ vnꝰ ex illis. Abba omne vetꝰ ⁊ nouū testm̄ memoriter didici. Dicit ei senex Implesti aerē verbis Et alter dixit. Ego vetꝰ ⁊ nouū testm̄ totū scripsi ⁊ penes me habeo. Et huic respondit: et tu iplesti fenestras tuas cartis. An ignoratis q̄ deꝰ dixit. Regnū dei nō est in sermone. sed in virtute. Et iterū. Non auditores legis iusti sunt apud deū: sed factores legis iustificabūtur. Inquirebāt ergo ab eo viā salutis. Ille aūt dixit eis. Initiū sapiētie timor dñi et humilitas cū patiētia. Omnibꝰ his insertis vel his vtentibus pauca sufficiunt.

¶ Quomodo in cenobijs viuēdum sit.

Cum quidā adolescēs frater abbatē agathonē requireret dicēs volo pmanere cū fratribꝰ. Dic mihi quō habitem cum ipsis Respōdit ei senex. Obserua pre oibꝰ hoc vt qualis primo die ingrederis apud ipsos talis

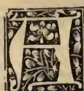
relquũ pagas tēpus τ cũ quiete adimplebis pegri
natione tuā. Custodi eñ nequādo fiduciā loquendi
assumas dicente apostolo. Nemo militās xpo im-
plicat se negocijs secularibus. ¶ Item dixit Aga-
thon. Si habitas cũ prio isto sicut columna lapidea
que si iniuriat nō irascit si glorificat nō extolitur:
¶ Abbas Pimeni9 ad abbatē Nesterionē seden-
tem in cenobio requisiuit dicēs Unde adept9 es hāc
virtutē frater: vt quotiensciq tribulatio cōtigit in
cenobio: nec loquaris: neq mediator accedas: Et
cũ nollet dicere postea cōpulsus a sene dixit. Indul
ge mihi abba: q: in pricipio qñ ingressus suz dixi co
gitationi mee. Ecce tu τ hic asinus vn9 estis. Sicut
eñ hic asinus vapulat τ non loquitur iniuriat τ ni-
hil rñdet ita ergo esto et tu: naz sic dicit τ psalmista
Ut iumētū factus sum apud te: et ego sēp tecum
¶ Cum aliqñ genus mazicoz in scithia supueniēs
multos ex patribus occidisset abbas Pimeni9 vna
cum alio patre seniore nomine Anub τ cũ alijs qnq
patribus fugiēs inde venit in locum q dicitur there
mithi: τ inuenerunt ibi templum antiquũ desertũ τ
manserunt in eo hi septem pariter donec cognosce-
rent vbi vnusquisq in egypto mãsurus esset: decre-
uerunt autez inter se dicētes. Septimana hac vnus
quisq requiescat apud se τ alter ad alterũ nō loqua
tur. Cum aũt id facerent erat in templo illo statua
cuiusdā idoli. Abbas vero Anub exurgens mane la
pidabat eam in facie τ vespere veniēs dicebat ad eā
peccaui idulge mihi: τ sic fecit p totā ebdomadā: die
autē sabbati cũ venissent pariter dixit ei abbas Pi
menius. Quid voluisti hoc tota ebdomada facere
vt homo fidelis diceres idolo indulge mihi. Dixit
ei senex Anub. Hoc ego pter vos feci. Dicite mi-
hi: nunqd qñ hoc idolũ lapidabā: locutũ est aut ira-
tum: aut qñ indulgētiā petebā: nunqd exaltauit se
aut gloriatũ est. Cui abbas Pimenius respondit.
Non vtiq. Tunc dixit senex. Ecce fratres septē su-
mus si vultis ergo pariter manere: vt lucrum aie fa
ciamus sit idolum nobis istud in exemplũ: ne quan
do iniuriatus aliqs irascat ne qñ ab eo venia petit
glorietur aut extollatur. Si aũt ita nō vultis: vnus-
quisq vadat quo vult. At illi proijciētes se in terrā
spoponderũt se ita facturos et si pmāserunt p mul
tos annos cũ magna humilitate et abstinētia vnus
ex ipsis facientes dispēsatorem. Et erat eis pfectio
et vnum desideriũ: et qcqd positũ esset in mēsa hoc
reficiebātur: nullo dicēte affer nobis illud aut istud
nolo comedere. Quattuor siquidem horas dormie-
bāt in nocte τ quattuor psallebāt τ quattuor opa-
bantur In die Vo p interualla horarũ officijs diui
nis insistebāt operātes et legētes τ findētes folia
palmarũ vsq ad horā nonā. Post hoc Vo victum
sibi preparabāt colligentes quasdā herbas terre.

¶ Que sit obseruātia spiritualis discipline.

Uidam frater requisiuit sanctũ Serapio
nem abbatē habētē sub regimine suo de-
cem milia monachoz dicēs. Alij fratres
de cenobio elegerũt me vt ego illis pręl-
piam: ostendis mihi quomodo iubes respondit Se
rapion. Durum est meum fortasse imperium. Naz
dñs noster iesus xps per euãgeliũ suũ istruit dicēs
Si diligitis me mandata mea seruate. Et cum disci
puli de primatu inter se disceptarent quis esset se-
nior: ait ad eos. Si quis voluerit inter vos maior
fieri: erit vester minister: et quicũq voluerit i vobis
prior esse erit omnium seruus. Petrus apostolus
in epistola sua monet pastores: pascite qui in vobis
est gregem dei: nec compulsione sed voluntarie fm
deum: nec in turpe lucrum: sed forma estote gregis
vt cum apparuerit princeps pastoz percipiatis im
marcessibilem eterne glorie coronā. Ita facito pri9
quod precipis vt nō tātum illis precepta sed formu
lam prebeat: vt tua imitētur exēpla. Ne sis mercen
narius: sed pastor ouium: q: saluator noster beatuz
dixit quē constituit super familiam suā: vt det illis ci
bum in tempore. ¶ Interrogauit abbas moyses
abbatem siluanum dicens. Potest homo per sin-
gulos dies apprehendere cōuersationis initiũ. Re-
spondit ops eñ apprehēdere vnũquēq aliud ex om
nibus. Surgēs mane sumat initium sapiētie in om
ni virtute et in omni mādato dei in magna patiētia
et longanimitate τ charitate dei: cũ humilitate aie
τ corpis in multa sustētatiōe τ cōmemoratiōe celle
in orōne et depcatiōe cũ gemitu cũ puritate cordis
τ oculoz et custodia lingue ac sermonũ. in abrenun-
ciatione rerũ materialiũ: desiderioz carnis crucia-
tionē habētes in certamine in cōtinentia spiritali τ
ago me pugne: in pnia τ luctu: in simplicitate anime
et taciturnitate: in ieiunijs τ vigilijs nocturnis: in
operatione manuum fm qd dicit apostolus Paulus
Operātes manibus vestris in fame τ siti: in frigore
et nuditate: in laborib9 τ angustijs τ psecutionibus
in foueis τ speluncis τ cauernis esto factor hōi τ nō
auditor: tũ operās talētũ: indutũ habēs vestē nu-
ptialē: firmatus supra firmā petrā. Elemosyna τ fi-
des nō te derelinquā. Cogitās esto omni die mor-
tem vicinā esse τ quasi iam clausus in monumento
nihil de hoc seculo cures: q: sollicitudo seculi et cu-
piditas diuitiarũ he sunt spine quas dñs cauere di
xit in euãgelio q bonũ semē suffocāt. Inedia escarũ
humilitas et luctus non recedant a te: q: dñs dissi-
pat ossa hoim sibi placētiũ. Timor omni hora pma
neat in te sicut scriptũ est: pter timorē tuũ dñe in
vtero cōcepim9 τ doluimus τ peperim9 spiritũ salu
tis. Hec ergo et si qua alia virtus inest his pspice:
et ne te mēsures cũ magnis: aut iustum te existimes
sed te crede inferiorē esse tot9 creature: id est vilio-
rem quouis hoie peccatore. Qui se existimat aliqd
esse cũ nihil sit: ipse se seducit. Nō diiudices primũ
neq despicias alienũ delinquētē: sed tua plāge pec
cata. τ de nullius bonis actu sollicitus sis. Esto mā
suetus spiritu τ nō iracūdus nihil in corde tuo: neq
odium neq cōtra inimicũ aliqd sine causa habeas
neq despicias eũ in tribulatione eius neq reddas
malũ p malo: sed esto pacificus cũ oibus hoc est vin
culum pfectionis. Non te credas malũ facietũ: neq

cõgaudeas ei qui fecit ꝑimo suo malum. Non de-
trahas alio: q: deus iudex et testis est in oĩbus. Ne
oderis aliquẽ ꝓpter pctm̃ eius: q: scriptũ est. Noli
te iudicare vt nõ iudicemini. Dum aliũ arguis vide
ne peiora cõmittas nõ despicias peccãtem: sed ora
ꝓ illo: vt de⁹ illi det cõuersionem ad penitẽtiã: et si
audieris de aliquo ꝙ agat iniqua: respõde dicens.
Nunq̃d ego horum sum iudex: homo sum peccator
mortuus sub peccatis meis. Mortuus em̃ cãm nõ
habet curare pro aliquo. Qui hec omnia ꝓcurat et
cogitat operarius est omnis iusticie. Dñ de xp̃o re
demptore nr̃o ꝓpheta denunciet dicens. Ego aũt
sum vermis ⁊ nõ homo. Et alius ꝓpheta Abachuc
dicit. Lapis de pariete clamauit ⁊ scarabeus de li-
gno loquit̃ nos ꝟo dñi in multis extollimur: in mul
tis supplãtamur. Qui ꝟo hec custodit viuit sub gra
tia et virtute domini nostri iesu christi.

¶ De meditationibus duodecim anachoretarũ.

Nachorete aliq̃n sapiẽtes san-
cti ⁊ spiritales duodecim nume
ro cõgregati in idipsum expetie
runt a semetipsis dicere vniq̃ẽ
ꝗ q̃ emendauerit in cella sua: ⁊
quã meditationẽ meditatus sit
spiritaliter. Et dixit primus q̃ ⁊
senior eoꝝ. Ego fratres ex quo
cepi quiescere totum crucifixi meipsum his q̃ extrin
secus sunt actionibus: reminiscẽs qđ scriptũ est. Di
rũpamus vincula eoꝝ ⁊ ꝓijciamus a nobis iugum
ipsoꝝ. Et velut murũ faciẽs inter aiam ⁊ corpales
actus dixi in mẽte mea. Queadmodũ is q̃ intra mu
rum est stãtem foris nõ videt sic nec tu velis exterio
res act⁹ aspicere: sed teipsum intuere sustinẽs quo-
tidie spem dei. Sic aũt habeto malignas cogitatio-
nes aut malas cõcupiscẽtias: sicut serpentis ⁊ scor-
pionũ ꝓlem. Si q̃n aũt eas in corde meo nasci sense
ro attẽdens illas cũ cõminatione ⁊ ira arefacio eas
nec vnq̃ cesso irascẽs corpori ⁊ menti mee neq̃d pra
uum faciat. ¶ Scd̃s ait. Ego dixi ex quo renũciaui
terre hodie renatus es: hodie cep isti seruire deo: ho
die hic inhabitare cepisti: sic esto quotidie peregri-
nus et crastino liberãdus hoc mihi quotidie cõsule
bam. ¶ Alter dixit. Ego diluculo ascẽdo ad deum
meum et adorãs illũ. iactãs me in faciẽ meã cõfiten
do culpas meas: et sic descẽdẽs adoro angelos dei
rogans illos supplicare deo pro me ⁊ oẽm creaturã
Et cũ ista adimpleuero vado ad abyssum: ⁊ q̃d iu-
dei faciunt hierosolymis euntes cõcidentes se ⁊ la-
chrymãtes ac lugentes casum patrũ suoꝝ. Hoc er-
go circuẽs et expectãs ꝓpria mẽbra tormẽtis sub-
dita et cũ plorãtibus ploro. ¶ Quartus ait. ego sic
sum ac si in mõte oliuarũ sedeã cũ dño ⁊ discipulis
eius. Et dixit mihi ex quo nullũ agnoscas sm̃ carnẽ
sed cũ his esto semꝑ celestis cõuersationis imitator:
sicut bona Maria ad pedes Jesus sedẽs ⁊ ꝟba ei⁹
audiens. Efficiamini sancti ⁊ ꝑfecti sicut ⁊ pater ve-
ster qui in celis est. Et discite a me q: mitis sum et
humilis corde. ¶ Quintus ait. Ego angelos aspi-
cio ascẽdẽtes ⁊ descẽdẽtes ad vacationẽ aiaꝝ ⁊ sem
per finẽ meũ operior dicẽs. Paratũ cor meũ deus
paratũ cor meũ. ¶ Dixit sext⁹: ego ꝑ dies singulos
statui verba mea audiri a dño putãs mihi dici labo
rate ꝓpter me: et ego quiescere faciã vos. Adhuc mo
dicum decertate ⁊ videbitis salutare meũ ⁊ gloriam
meã. Si diligitis me si filij mei estis ad patrẽ rogã-
tes reuertimini si fratres mei estis erubescite ꝑ me
queadmodũ ꝓpt̃ vos multa ꝑpessus sum. Si oues
mee estis dñicã passionẽ sequimini. ¶ Septim⁹ ait
Ego ista assidue meditor ⁊ sine intermissiõe colloco
mihi: fidẽ: spẽ ⁊ charitatẽ: vt spe quidẽ gaudeã: dile-
ctiõe ꝟo neminẽ aliq̃n cõtristem: ⁊ fide corroborem.
¶ Octauus ait. Ego volãtẽ dyabolũ inspicio q̃rẽ-
tem quẽ deuoret ⁊ vbicũq̃ ierit inspicio illũ interio
ribus oculis meis ⁊ dñm meũ aduersus illũ inter-
pello: vt sine effectu maneat: ⁊ in nullo p̄ualeat ma-
xime in timẽtibus deũ. ¶ Nonus ait. Ego quoti-
die ecclesiã intellectualiũ virtutũ expecto: ⁊ dñs glo
rie in medio earũ video sup oẽs splẽdẽtẽ. Quando
aũt ascedã ab eo ascẽdo in celũ expectãs admiran-
das pulchritudines angeloꝝ: ⁊ quos emittunt hym
nos incessabiliter deo ⁊ dulces eoꝝ cãtilenas diffe-
rorũq̃ sonis ac vocib⁹ ⁊ suauitate: vt libeat reminisci
qđ scriptũ est. Celi enarrãt gloriã dei ⁊ opa manuũ
eius annũciat firmamẽtũ: et oia q̃ sup terrã sunt si-
cut cinerẽ ⁊ stercora opinor. ¶ Decimus ait. Ego
angelũ meũ assistẽtẽ mihi iuxta me expecto ⁊ custo
dio memetipsum qđ scriptũ est reminiscẽs ꝓuidebã
dñs in cõspectu meo semꝑ q̃m a dextris est mihi ne
cõmouear. Timeo igit̃ eũ vt custodiẽtẽ vias meas ⁊
quotidie ascẽdẽtẽ ad deũ ⁊ insinuãtẽ act⁹ meos et
verba. ¶ Undecim⁹ ait. Ego ꝑsonã infundẽs vir-
tutib⁹ veluti si abstinẽtie castitati. benignitati dile-
ctioni i meipsum fleti: ⁊ circũdãs mihi illas ⁊ vbicũ
q̃ iero dico mihi ipsi vbi sunt sequaces tue: ne pu-
sillanimis sis ne deficias hñs iuxta eas semꝑ. Que-
cũq̃ iubẽt loquere de ꝟtute vt post mortẽ testificẽt̃
de te corã deo q: inuenerũt requiẽ in te. ¶ Duode
cimus ait. Uos quidã p̃res celestes hñtes cõuersa-
tionẽ celestẽ sapiẽtiã possidedis. Nihil mirũ. Eleua
tos vos opibus video ⁊ supiora sectãtes. Quid di-
cam. Uirtute em̃ etiã trãspositi estis terrã: vosmet-
ipsos ex toto alienãtes ab ea. Quid dicã. Uos ter-
renos ãgelos ⁊ celestes hoies dicẽs nõ peccauistis.
Ego ꝟo me his indignũ iudicãs pctã mea vbicũq̃
iero p̄cedũt me semꝑ: ad dexterã ⁊ sinistrã in ĩfernũ
ꝟo adiudicaui meipm̃ dicẽs. Esto cũ his qb⁹ dign⁹
es. istis post modicũ annumeraberis: video ibi plu
res gemitus ⁊ incessabiles lachrymas q̃ a nullo re-
ferri queũt. Aspicio quosdã stridẽtes dẽtib⁹ ⁊ saliẽ
tes toto corpe: ⁊ tremẽtes a capite vsq̃ ad pedes.
Et iactãs me sup terrã ⁊ ãplectãs cinerẽ depreco
deũ nũq̃ casuũ me illoꝝ experimẽta accipe. Uideo ⁊
mare ignis buliẽtis ĩmẽsibile: ⁊ circũ flẽtes ⁊ mugiẽ
tes: vt putẽt aliq̃ vsq̃ ad celos attingere fluct⁹ ignis

et in tremēdo illo mari innumerabiles homines de
iectos ab egrestibus ꝛ vna voce oēs illos clamātes
et vlulātes simul quales nemo sup terraꝫ vlulat⁊ et
voces audierat: ꝛ sicut arētia oīs virgulti cremare
misericordia aīt dei auertēte se ab illis ꝑpter iniu-
sticias eoꝝ. Et tūc lamēto genus hominū quō au-
deo loqui vel cuilibet attēdere tātis mūdo reposi-
tis malis ꝛ in his teneo mentē meā luctū meditās:
qō ait dñs indignū me celo ꝛ terra iudicās reputāſ
ꝙ qō scriptum est: facte sunt mihi lachryme mee pa
nes die ac nocte. Hec sapiētiū ꝛ spiritualiū rūsa pa-
trū. Et veniat in nos digna memoria. vt narratio-
nē ꝯuersatiōis ope ostēdere possim⁊ vt facti inuitu
perabiles ꝛ ꝑfecti ꝛ irrepͤhensibiles placeam⁊ salua
tori nro. Cui ē honor ꝛ gloria i secula seculoꝝ. Amē.

Finit quarta principalis pars huius operis.

Sequitur opusculum pro conclusione annexum
de virtutum laude ꝛ effectu intitulatum.

Incipiunt capitula subsequētis opusculi.

Admonitio de laude charitatis. Cap̄.j.

Tue non immemor petitionis hāc ādmo
nitionē pro aīe tue ꝑfectu o frater cha-
rissime tibi (vt rogasti) prebere studui: no
ui enī ardorem animi tui erga scripturas
diuinas: noui tibi inesse studiū legēdi ꝛ implendi qō
legis. Memor igitur sum lacrymarū tuaꝝ: ꝛ oīs studij
tui qō in te sepe ꝑspexi dū tecū de aīe tue sermocina
rer ꝑfectu: ꝛ idcirco me nō piguit: hoc qō tua mihi
suggerere voluit charitas adimplere: quatenus ꝛ tu
ex hac ipsa admonitiōe in dñi gradatim a more ꝑfi
cias: ꝛ ego tue mercedis effici merear ꝑticeps. Scio
vero nō mediocriter esse beatū q̇ se solūmodo dño
adiuuāte saluat sꝫ noui multo beatiorē fore q̇ secum
alios ad celeste regnū trahere festinat. Qua ꝑpter
hortor tuā eximiā dilectionē vt hāc admonitionem
subinde legas: ꝛ memorie commēdes atqꝫ ope com
pleas vt alijs bonum exemplum monstrando ꝛ te ꝛ
alios salues vt de tuo aliorumqꝫ profectu felicē re-
munerationem ab immortali spōso recipere merea-
ris. Mente solerti tracta: ne hoc agas vnde celesti
tuo sponso displiceas quia ipse tibi si bene vt cepi-
sti perseueraueris: inauditam leticiam inuisum gau
dium cum ceteris cōdonabit sanctis paulo affirmā-
te qui ait. Quod oculus non vidit nec auris audiuit
nec in cor hominis ascendit: que preparauit deus di
ligentibus se. Festina igitur ad illud gaudium: ad il
lam leticiam in qua multi sanctorum requiescunt: cō
sidera deo dilecte: quanta sit felicitas dei vultum si
ne defectu cernere: sanctorum angelorum choris in-
teresse: cum sanctorum hominum multitudine sine
fine gaudere: et adhec gressibus virtutum quotidie
appropinquare stude. Ut ad ea que commemoraui
recto tramite pergas citiusqꝫ vt peruenire queas:
hanc tue beatitudini admonitionem scripsi per quā
non de vna solummodo virtute sed de multis te cu
pio commonere virtutibus. Quem sermonem ideo
singulari numero admonitionem voco, quia qūuis
multe sint virtutes et innumerabilia hortamenta:
ad vnam tamen pertinent viam: ad vnum iter: vt ad
vnam felicitatem perducunt hominem. Cum igitur
de pluribus virtutibus te admonere desiderem pri
mum cum paulo apostolo hortor vt charitatis vir-
tutem ante omnia habere studeas quia sicut panis
omnibus cibis est melior: ita charitas omnes ante-
cellit virtutes. Et sicut sine pane mensa efficitur in-
ops: ita sine charitate nulla proficit virtus. Sine
charitate enim nec lachryme nec vigilie nec nuditas
nec chastitas nec elemosyne: nec martyrium homi-
nem saluare potest hanc dominus ac redemptor no
ster specialiter nobis commendauit. Hec inquit mā
do vobis vt vos inuicem diligatis. Et iterum. In
hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli: si di
lectionem habueritis adinuicem. Hanc Iohannes
apostolus laudat dicens. Qui manet in charitate:
in deo manet et deus in eo. Hanc predicator egre-
gius cunctis virtutibus preferens dicit. Si distri-
buero in cibos pauperum oēs facultates meas: ꝛ si
tradidero corpus meū ita vt ardeā: charitatē autē
nō habuero nihil mihi ꝑdest. Deinde subiūgit. Pa
tiēs est charitas benigna est. Patiēs ē ad tolerāda
aduersa benigna est ad bona prestāda. Stude ergo
fidelissime frater omnia patienter tolerare aduersa
ipsos quoqꝫ quos toleras cura diligere.

¶ De charitatis ⁊ humilitatis cōnexione. Capitulū. ij.

Ertissime tibi ꝯuenit credere ꝙ nunꝙ charitas sine hūilitate ⁊ obedientia regnet in homine. Si veraȝ habueris charitatē mox eris hūilis ⁊ obediēs. Hūilitas nāq eximia virt⁹ est. Hec de terrenis hominib⁹ facit celestes. Per hāc diabolus superat̄: ꝑ hāc eius laquei vitātur: sicut beatus Anthonius dicit abbati. Vidi omēs inimici laqueos tēsos in via ⁊ ingemiscēs dixi. Quis putas transiet istos laqueos. Et audiui vocē dicentē: hūilitas: hoc vero beatus Anthoni⁹ vt puto nō ꝓ se tm̄ vidit ⁊ audiuit. Sed et pro nobis qui peccatores ⁊ insipiētes sumus: et longe ab illius meritis distamus vt nos hec legentes: ⁊ opere cōplentes dyaboli laqueos possim⁹ vitare qui semꝑ inquirit quomodo nos decipiat. Igitur ꝙ magna sit hūilitas virtus. Martini ēt monachi vita insinuat quē dicūt ēt in iuuētute valde fuisse mansuetū: humilē ac sapientē: ⁊ pro eius virtutib⁹ tm̄ dicit deo fuisse amabilē: vt dū ad dn̄icaȝ corpus accederet angelus ei sacramēta p̄beret. Pēsare ꝓo debemus ex hoc miraculo ꝙ magnū donū sit hūilitas: per qd̄ homo tā amabilis ⁊ taȝ acceptabilis deo adhuc homo mortalis efficit̄. ¶ Abbas ēt Daniel miraculū narrat per qd̄ virtus hūilitatis declarat̄. Erat aūt ait in Babylone filia cuiusdā illic p̄toris demoniū habēs. Pater aūt eius diligebat quēdaȝ monachū: qui dixit ei. Nemo pōt curare filiā tuā nisi quos scio solitarios. Et si precaris ad eos: nō acquiescēt hoc facere ꝑpter hūilitatē. Sed hoc faciemus qn̄ veniunt afferētes venalia q̄ operātur: dicamus nos emere velle qd̄ vendūt. Et cū venerint in domū p̄cium accepturi dicem⁹ eis vt faciāt orationē pro ea: ⁊ credo ꝙ saluabit̄ filia tua. Exeūtes ergo in plateam: inuenerunt vnum monachū sedenteȝ vt vēderet sportellas suas: ⁊ tulleriīt euȝ in domum quasi p̄ciū acciperet sportaȝ: ⁊ cū intrasset in domū venit puella q̄ a demonio vexabat̄: ⁊ dedit alapam monacho. Ille aūt cōuertit ei ⁊ aliā maxillā ꝯm diuinū preceptuȝ. Demō aūt diuȝ torqueret̄ clamare cepit. O violentia mādatorū christi expellit me hinc. Et statiȝ mūdata est puella. Cū autē venisset senex indicauerunt ei qd̄ factuȝ erat: ⁊ glorificauerūt deū et dixerunt. Consuetudo est diabolice superbie ab humilitate xp̄i corruere. Cōsideremus et nos o sanctissime frater humilitatē huius felicissimi monachi et quantum possumus imitari curemus. Si igitur hūilitas alterius ab alio demoniū expulit sine dubio firmiter credere debemus ꝙ nostra hūilitas diabolum in cordibus nostris regnare nō sinat. Tunc vere iam humilitateȝ habem⁹ si oībus nos putam⁹ esse inferiores: ⁊ oībus venerationē deferimus: ⁊ oia q̄ nobis alij faciunt aduersa humiliter toleram⁹ propter dei amorē. De hac virtute dn̄s in euāgelio dicit. Omnis eñ qui se humiliat exaltabitur: ⁊ qui se exaltat humiliabitur. Ex isto enim versiculo discere debemus ꝙ supꝑbia ꝯtraria sit humilitati. Ergo si vere humiles esse volumus superbiam fugiamus q: superbia deijcit: humilitas eleuat. Ad hanc virtuteȝ princeps apostoloꝝ inuitat dicēs. Humiliamini sub potenti manu dei: vt vos exaltet in die tribulatiōis. Hec sententia manifeste nobis insinuat: ꝙ si hic dū viuimus humiliare nos curauerimus in tēpore tribulationis vel retributionis: id est in die iudicij dn̄i nos pietas exaltabit in celesti seȝ regno. Iam vero superius dixi ꝙ charitas ⁊ humilitas atq obedientia abinuicem separari non possunt.

¶ De obedientie bono eiusq laudibus. Capitulum. iij.

T quia hactenus de charitate ⁊ humilitate dictum est: restat vt solerter attendas qualis sit obedientie virtus. Propter inobedientiam primus homo abiect⁹ est de paradiso. Quapropter si illuc vis ascendere: obediēs esse stude. Vt autē ꝙ magna sit hec virtus agnoscas miraculum tibi ad memoriam reuocabo. ¶ Quidam secularis habens tres filios renunciauit seculo: ⁊ venit ad monasterium relinquēs filios suos in ciuitate. Et cum fuisset tres annos in monasterio ceperunt cogitationes sue ei filios ad memoriam frequenter adducere: et contristabatur pro eis valde: neq tamē dixerat abbati se filios habere. Videns autem abbas euȝ tristē dixit ei. Quid habes ꝙ tristis es: et narrauit ei ꝙ tres filios haberet in ciuitate: et quis vellet eos ad monasteriuȝ adducere precepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem inuenit duos ex his mortuos: vnū vero solūmodo remansisse. Queȝ sumens duxit ad monasterium. Et requirens abbatem nō inuenit illic. Interrogauit autē fratres vbi esset ⁊ dixerunt ei ꝙ ad pistrinuȝ ꝑrexisset. Ille vero tollēs filium quē duxit abijt ad pistrinum. Et vidēs eū abbas venientē salutauit. Et tenens infantem quē adduxerat amplexatus est eū ⁊ osculabat̄ ⁊ dixit patri eius. Amas eum. Et ille respondit: etiā. Omnino inquit diligis euȝ. Et rn̄dit: etiā. Postea vero dixit ei. Tolle ergo si amas eū ⁊ mitte in fornacem ignis modo dū ardet. Et tenēs eum pater iactauit in fornacē ardētem. Statiȝ aūt fornax facta est velut ros: ex qua obediētia acquisiuit gloriam: quēadmoduȝ abraā patriarcha. Hoc ergo miraculum hortor vt memorie tradas: vt semꝑ obedientie virtutē āte oculos habeas. Q: sicut illo tēpore illi⁹ monachi obediētia extinxit ignē fornacis sic ⁊ modo si fueris obediēs ipsa virtus in corde tuo ignem vitiorum extinguet in te ⁊ nequaꝙ post mortem in ignē descēdes eternum: sed ad gloriam ascēdes celestem sine fine manentē. Ergo ama obedientiā dili

gr obedientiã:quia magna virtus est. Ut autẽ illi⁹
magnitudinem adhuc lucidius intelligas sequens
miraculum frequenter lege. ¶ Dicebãt fratres:q2
narrauit quidã patrũ vidisse se quattuo2 ordines in
celo quo2ũ2 prim⁹ erat hoim infirmo2 gratias deo
agentiũ:secũdus hospitalitatẽ sectãtium instanter
ministrãtes eis:tertius ordo in solitudine commo
rantium et nõ videntiũ hoies. quartus ordo erat q̇
ad obediendũ patribus spiritualibus se subijciunt
ppter dñm. Uidebat aũt ordo obedientiũ to2quẽ
aureã habere:⁊ multo maiorẽ ꝙ alij gloriam habe
bat:ego autem dixi ei qui mihi hec oia ostendebat.
Quomodo iste ordo q̇ paruus est maiorẽ ꝙ alij glo
riam habet. Et ille respõdit ꝙ hi q̇ hospitalitatem
sectãtur sm ppriã voluntatẽ:id ipsum faciũt simili
ter q̇ in heremo se religãt arbitrio suo de seculo re
cesserunt. Hic aũt ordo q̇ se ad obedientiã dedit om
nes volũtates suas abijciens: pendet ad deũ et ad
iussionẽ spiritualis patris:ppterea ⁊ maiorẽ gloriã
alijs habet. Quapropter charissime bona ẽ obediẽ
tia q̇ ppter deũ fit. Intẽde ergo dilectissime virtu
tis huius aliquod vestigiũ vel ex parte. Obedientia
salus est oim fidelium:genitrix est oim virtutũ.obe
dientia regni celo2 inuẽtrix est celos aperiens:ho
mines de terra leuat: obediẽtia cohabitatrix est an
gelo2:et sancto2 omnium cibus est:ex hac enĩ ablu
ti sunt:et per hanc ad pfectionem venerunt.

¶ Ammonitio de virtute cõtinẽtie. Cap.iiij.

Iam tempus est vt post triũ vir
tutum doctrinã vigilãter atten
das quãta sit cõtinentie virtus
et ꝙ cõtinẽtia nõ solũ in cibo et
potu fit:sed etiã in locutiõe ⁊ in
somno ac vestitu ⁊ innuberabili
bus causis. Ammoneo.igit dile
ctionẽ tuã vt nõ delicatos cibos
queras:nec ante horã cõgruã comedere velis nec di
cas in corde tuo:ecce alij ita vel ita faciunt scito pro
certo ꝙ vnusquisq3 q̇ in hac vita plus in dei seruitio
labo2auerit eo maiorẽ mercedẽ post mo2tẽ a deo cõ
sequetur. Ne igitur tibi grauis videat cõtinẽtie vir
tus miraculum hinc qõ in tripartita hystoria legi p
fero. ¶ Dorotheus genere thebeus talẽ ducere cu
rauit vitã:vt quotidie lapides a mari colligeret:et
in annis singulis hospitium edificaret:et ipsa hospi
tia dedit illis q̇ nõ habebãt. Noctibus aũt ppter eo
rum cibũ faciebat spo2tellas. Cuius cibus erat pa
nis vncie sex:et oleo2 minuto2 vnus fasciculus:et
ad bibendum aqua hic a iuuentute sic viuens nec in
senectute defecit. Nunꝙ visus est in lectulo sopora
tus vel pedes p requie tetendisse:aut dormire pro
voluntate:nisi quãtum operãdo aut comedendo na
tura cõpressos oculos claudere potuisset:ita vt se
pe dum comedendo dormiret:cibus ex ore eius la
beretur. Aliquando ergo somno valde grauatus cũ
in ster co2e cecidisset obdormiuit. Expergefact⁹ au

tem et contristatus sub silentio dixit. Si angelis
dormire suaseris et mihi vlteri⁹ suadebis. Quo fo2
te dicebat ad somnum vel ad demonem q̇ nitebatur
bonas eius actiones impedire. Huic laboranti qui
dam dixit. Cur ita perimis co2pus tuum? At ille:q2
me(inquit)illud occidit. Huius ẽo sacratissimi mo
nachi cõtinentiã tibi scripsi:ne ipsa tibi virtus gra
uis videretur:vt cognosceres ꝙtum ab antiquis vl
modernis quibusdam patribus distemus. Audiuit
ergo beatitas tua qõ dorotheus omni anno edifi
cauit cellam et alijs donauit. Audisti etiam ꝙ in le
cto non iacebat et de pane et aqua et herbis viue
bat. Non ideo hoc dico:vt tantum facias tu:sed te
humilies simulq3 scias ꝙtam abstinẽtiã habuerũt
patres nostri et nequaꝙ delicatos cibos queras
presertim cũ in prefacto libro Moysi monachi scri
ptum sit ꝙ per multos annos panem tantũmodo
comederet.et multum opus faceret. Sex autem an
nis per totam noctem stans o2auit:neq3 genibus in
clinatis:nec oculis in somno sponte clausis:insuper
etiam circuibat cellulas monacho2ũ ⁊ lagenas eo2
aqua impleuit cum longe aut decem aut viginti mi
lium aqua maneret. Qui licet ita domaret co2p⁹ p2io
rem tamẽ valitudinẽ non amisit. Hec miracula assi
due lege sanctissime frater:et per hec cũ dei adiuto
rio in abstinẽtia pficere stude. Non simus ergo pa
rati ad oia quidam cõcupiscenda recolamus conti
nentiam beati zenonis abbatis. Abbas zenon am
bulans aliquãdo in palestina:et cum labo2asset rese
dit vt mãducaret iuxta cucumerarium. Suadebat
autẽ ei animi⁹ suus dicẽdo. Tolle tibi vnũ cucumerẽ
et mãduca. Qui increpãs cogitationẽ suã sibi dixit.
Fures ad to2menta vadunt p2oba ergo teipsum in
hoc:si potes ferre to2mẽta. Et surgens stetit in ar
do2e solis diebus quinq3 et dixit. Si ardo2em solis
non possum sufferre quõ sufferre potero ignem eter
num. Et dixit ad animum suum. Si nõ potes po2ta
re to2menta nõ rapies cucumerẽ vt mãduces. Uer
ba igitur tãti viri cõsiderare nos cõmonent: ꝙtum
ab ipsius cõuersatione distemus. Quapropter per
pẽdamus nos peccato2es :et infirmos esse in com
paratione sancto2 viro2:vt nosipsos ex illo2 meri
tis despicientes per domini piam misericordiã co2
consortium habere possimus.

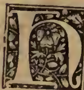
¶ De continentia visus. Capi.v.

Uod aũt nõ in cibo tñ:sed in vi
su sit cõtinẽtia:sequẽs miraculũ
insinuat. Pyo2 cũ de domo pa
tris ad philosophiã cõuersatio
nis exiret pmisit denuo nullum
se ppinquo2 fo2e vl suri. Post
aliquot vero annos:dũ eius so
ro2 cũ viuere ⁊ habitare in here
mo cognouisset non cessabat donec eum inspiceret.
Quam cum ẽps loci illius iã grãdeuã ppterea vide
deret affligi:scripsit presulib⁹ heremi vt p2io2em di

rigerent. At ille quē cōtēnere nefas est iussionibus
seniorum obediens τ assumēs quēdam venit ad pa
triam. Cūqȝ ante domus sue ianuā venisset τ suum
nunciasset aduētum veniente germana dixit. Ecce
ego sum prior: ꝗ̄ tovis aspectu satiare. Tunc illa gra
tificata laudauit. At ille oratione facta. remeauit ad
heremū vbi fodiens aquā inuenit amarā eaqȝ vsus
est vsqȝ ad vltimū vite sue diē. post huius obitū nul
lus vbi habitare preualuit. Ego autē reor: qȝ ꝑ ora
tionem eaȝ ad suos vsus fecerit dulcē: vn̄ etiā alibi
nō extāte oratione meruit emanare. Nā cū moyses
et eius monachi puteū aliquē foderēt et nec venam
aliquam reperirent: nec amplius iam fodere altitu
do permitteret medio die superuenit prior: τ oratione
facta descēdit in foueā. Cūqȝ tertio ꝑcussisset terrā
mox emanauit aqua. Cūqȝ oratione facta discede
ret illis eum petētibus. vt vel ex aqua gustaret: ad
hoc inquit direct⁹ sum: τ ꝓpter qđ veni pactū est. Pro
pterea ꝟo o santissime frater: hec tibi de priore scri
psi: vt per te scires ꝙ cōtinentia etiam in visu sit ne
cessaria. Audisti ꝟo nunꝗ̄ iste monachus incautus
fuit qȝ nec inobediens fuit preceptis senioȝ: qui illū
ad sororē ire iusserunt nec ipsam vidit: visus ab illa
ne contra suū zvotum facere videretur: quapropter
hortor tuam sanctitatem vt illum studeas imitari.
Nō sit tibi cura vidēdi ꝓpinquos tuos vel amicos
quos in seculo reliquisti. τ ꝑ illoȝ cura oratio tueqȝ
lachryme non minuantur. ne cum vxore Loth retro
respiciendo in statuam salis cōuertaris. recole ergo
illū euāgelij versiculū: τ ꝙ nemo mittens manum in
aratrum: τ aspiciens retro aptus est regno dei.

¶ De cōtināria locutiōis ammonitio. Cap. vj.

Hortor etiā vt in locutiōe sis cōti
nens: vt assidue cū psalmista de
cātes. Dixi custodiā vias meas
vt nō delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam. No
li igitur alijs detrahere. Memē
to ꝟo ꝙ maria soror Moysi: ser
uo dei suoqȝ fratri cū detraxisset
quid illi accidit. Narrat eñ hystoria qȝ ob hāc cul
pam lepra fuerit maculata septēqȝ diebus māsit ex
tra castra que post modum per orationem Moysi
fratris sui mūdata est. Absit aūt vt ex lingua ꝑ quā
patrē benediximus: inde maledicamus aut detra
hamus proximo. ¶ Recolamus igitur qđ scriptū est
qȝ oia detractor eradicabit. Unde eradicabitur ois
detractor Sine dubio de cetu sanctoȝ. Ergo ne et
nos de sanctoȝ ꝯsortio eradicemur custodiamus a
detractiōe linguam nostrā. Non detrahamus pro
ximo quē iubemur diligere sicut nosmetipsos. Et
non tantum a detractione nos opȝ cessare sed etiaȝ
ab ociosis verbis: qȝ euāgelium clamat de omni ver
bo ocioso qđ locuti fuerit hoies reddēt rōnē in die
iudicij. Ociosus vero sermo est q̄ nec ad eius q̄ cum
loquitur nec ad ipsius q̄ illū audit ꝑtinet ꝓfectum.

Noli ergo ꝓferre ꝟba q̄ risum aut cachinū moueāt
sed magis q̄ ad cōpunctionē et lachrymas: τ ad ani
marū ꝓfectuȝ ꝑtinēt. Tuus sermo semꝑ sit sale con
ditus. Narrat nāqȝ hystoria tripartita ammonem
benēsiorum presulem atqȝ theonem multoȝ mona
choȝ presides fuisse. Ambo nāqȝ opatores fuerunt
inopinabilium rerū et diuina ꝓuidētia prophetie
qȝ cōpleti. Dicitur theonē fuisse eruditū egyptioȝ
grecoȝ latinorūqȝ studijs: et trigita ānos habuisse
taciturnitatē. Porro ammonē a nullo hoie visum
irascētē: aut iurātē: aut mētiētē: aut vanū aliquē vl'
asperū vl' infirmū ꝓtulisse sermonē. Hoȝ tꝑib⁹ fuit
Helyas monachus in heremo agēs ānū centesimū
et decimū: antea tū̄ septuaginta annis sol⁹ vixerat
in solitudine: τ vsqȝ ad hāc etatē ieiunādo multū fle
tendo τ viriliter cōuersando ꝑuenit. Hec miracula
hortor vt frequēter legas vt scias ꝙ cautū te in lo
quendo esse oporteat. Audiuisti ergo nūc: τ vt puto
memorie cōmēdasti ꝙ doctissimus theon monach⁹
ꝑ triginta annos tenuit taciturnitatē. Hortor igit
vt qȝ nobis assidue tacere nō lȝ: vel etiā quolibet id
placeat: vt semꝑ a malo detractiōis sileas. Ut ergo
tibi virtus taciturnitatis placeat audi adhuc q̇d za
charias de ipsa interrogat⁹ rn̄dit. Dixit abbas pa
stor: qȝ interrogauit abbas Moyses fratrē zacha
riaȝ dicēs. Quid tu vides. Et. Nihil meli⁹ ꝙ tacere
pater. Et dixit. Uerū est fili tace. Hora aūt mortis
eius sedēs abbas Isidorus respexit i celū et dixit
Letare letare fili zacharia: qȝ apte sunt tibi ianue re
gni celoȝ: vides o sanctissime frater ꝙ zacharie ꝑ ta
citurnitatis maxime virtutē: apte sint ianue celi: vt
ergo et tibi aperiant ama tacere delecta silere. Le
gi ego de quodā seruo dei ꝙ vt taciturnitatē disce
ret: ꝑ plures annos lapides in ore portaret. Ammo
neo ergo: atqȝ iterū ammoneo: vt linguā tuā custo
dias nulli detrahas nemini maledicas nulla risum
mouentia verba proferas: cogita ꝙ breuis sit ista
vita et ꝙ misera in cōparatione eterne. Hec cogitādo
et linguā refrenādo: imitādo scȝ coȝ actum: quoruȝ
superius mentio facta est: aduenies coȝ consortio.
Quoniā autem animo tuo multā taciturnitatem in
culcare volo et qȝ multa bona opa ꝓpter vitiuȝ lin
gue pereūt: ideo adhuc vnā sentētiolā subiungā. Ue
nit in itinere cōuersationis abbas Euagri⁹ ad quē
dam senem et dixit. Dic abba sermonē quo saluus
fiam. Et ille respōdit. Salu⁹ si vis fieri quando ve
nies ad aliquē non prius loquaris ꝙ ipse inquirat.
Euagrius cōpunctus in hoc sermone penitentiam
egit in cōspectu senis: et satisfecit ei dicens. Crede
mihi multos codices legi: et talem eruditionē nūꝗ̄
inueni. Et multū ꝓficiēs exiuit. Ex his eñ verbis o
beatissime frater lucide demōstrat: ꝙ beata est illa
anima que taciturnitatis ꝑfecte hȝ virtutē. Dilige
hanc virtutē: posside hoc donum: cōserua hanc mar
garitam. Amandum est ergo silentium: qȝ per illud
humilitas ꝯnutritur lachryme generātur ad extremū
multa mala per illud declinantur.

¶ De vilium vestimentorum appetitu. Cap. vij.

Cias denique o frater quod et in vestimentis sit continentia valde necessaria. Sunt enim multi qui putant. quod apetitus preciosarumve stium non sit peccatum. Quod si peccatum non esset nequaquam dominus Johannem de asperitate vestimenti laudasset. Ait enim turbis. Quid existis in desertum videre hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Johannes vero mollibus vestitus esse negatur: quia qui mollibus vestiuntur magis terreno regi serviunt quam celesti. Johannes vero primus novi testamenti monachus pillis camelorum indutus fuisse perhibetur. Si ille qui in vtero matris sanctificatus fuit: et deo multum amabilis atque dilectus extitit: qui fuit verus propheta et plusquam propheta: pillis vero camelorum fuit indutus nos qui peccatores et infirmi sumus: quanto magis debemus vilibus vestibus esse contenti? Si hoc culpa non esset: nequaquam Petrus apostolus per epistolam firmans a preciosarum vestium appetitu compesceret dicens. Non in veste preciosa. Nemo namque vt ait papa Gregorius: preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriam querit. Peccatores enim sumus: et ideo preciosa vestimenta querere non debemus. Magis vero ornatum mentis querere quam corporis debemus. Ornatus mentis est charitas: fides humilitas bonitas ac benignitas. De his namque virtutibus mens ornatur sine fine cum deo victura. Caro enim quamvis preciosis vestimentis cooperiatur quamvis auro argentoque orneturm: nihil est aliud quam caro et pulvis et lutum et stercus. Quapropter magno opere procurare corporis labores debemus: non balneum subinde inquirere non ornata vestimenta quia si delicate corpus nostrum fovemus hostem nostrum nutrimus. Nullum enim maiorem inimicum nutrit homo quam corpus. Corpus autem trahit mentem ad peccatum. et ideo semper debemus illud servus vt ancilla dei subiugatum habere.

Quod supradicta cum discretionis virtute debeant perfici Capi.viij.

Ebet namque corpus affligi per abstinentiam: per vigilias et per diversos modos ita tamen vt semper suum officium suamque obedientiam possis perficere castigandum semper et affligendum est corpus vt ad malum opus alias non trahat et ad pagendum bonum sit semper idoneum. Nam qui ita corpus macerat vt nec quidem bonum opus facere valeat discretionis adhuc ignorat virtutem. Ut igitur et corpus scias affligere et temperare unum supra relatum de vitas patrum dicam sermonem. Dicebant de quodam patre quod dum secularis esset et coniugem habuisset. postea conversus temptabatur a sathana de ea. Ipse vero narrauit hoc patribus. Qui cum hoc audissent: quod operarius esset et maiora facere potuisset quam officio suo agebat imposuerunt ei maiora vt debilitaretur corpus eius vt nec surgere posset. Deo autem disponente: quidam peregrinus advenit et transfluit: admirans quod nemo egrediebatur in occursum eius. Et reversus pulsavit dicens. Ne forte frater qui in ea habitat infirmetur qui cum pulsasset intrauit et nimis infirmum invenit: et dixit ei. Quid habes pater Et narravit ei dicens. Ego de seculari vita sum: et sollicitat me inimicus de vxore mea et narravi patribus, et imposuerunt mihi onera diversa. Et cum implere vellem iussa defeci: et tamen stimulus crescit. Audiens hec senex contristatus est et dixit ei. Siquidem patres magni viri bene ipso fuerunt tibi onera quibus gravari. Si vero me parvulum audire volueris cito iure mies requiem. Nunc paululum cibum sume in tempore suo. et recollige vires tuas: fac aliquantulum opus dei: et iacta in domino cogitatum tuum: quia tuis laboribus hanc impugnationem superare non poteris. Corpus enim nostrum velut vestimentum est si cum discretione tractaueris stabit. Qui cum audisset eum fecit, ita: et infra paucos dies recessit stimulus eius. Hanc sententiam: ideo volui scribere in isto ordine: quia ea que superius ammonui: id est silentium nuditas: abstinentia: corporisque castigatio cum discretione sunt agenda. Discretio vero magna virtus est: quia per ipsam mala declinantur: et bona servantur. Bonum ergo opus si sine discretione fit: cito deficiet. Discretio enim mater est omnium virtutum. Quapropter et tuam frater hortor dilectionem: vt omnia cum discretione facias vt nec ad dexteram nec ad sinistram corruas. De hac etiam discretionis virtute habes hic supra in vitas patrum: Dicit abba Anthonius. Quia sunt quidam conterentes corpora sua in abstinentia: et quia non habuerunt discretionem longe facti sunt a deo. Supvenit autem quidam venationem faciens in silvis agrestium animalium et vidit abbatem anthonium gaudentem cum fratribus: et displicuit ei volens autem senex ostendere ei quod oportet aliquando condescendere fratribus dixit ei. Pone sagittam in arcu tuo et trahe et fecit sic. et dixit ei. Iterum trahe: et traxit et dixit senex trahe adhuc. Tunc dixit venator. Si supra modum traxero frangetur arcus. Respondit abbas Anthonius. Ita est in opere dei. Si plus ad mensura tendimus fratres cito deficiunt. Expedit ergo vel ad momentum hore relaxare iugum eorum. Hec audiens venator compunctus est et multum proficiens in sermone senis discessit et fratres confirmati reversi sunt ad loca sua. Maxima autem mihi cura fuit hec scribere religiosissime frater: vt ab vtroque periculo te immunem custodias: vcz vt curam corporis non dei preponas servitio et rursus vt dei servitium explere quas corpori necessaria ministrare non cesses quamquam tamen bonum mihi notum sit studium suum. et non ammoneo vt in secundo loco post omnem etiam discretionis virtutem memorie commendes.

De bono compunctionis que maxime ex mortificatione nascitur. Capi.ix.

Ed quia compunctio in omni opere est necessaria: commendenda est tibi ipsa virtus quatenus mortificationi iungatur compunctio. Puto enim quod vera morti-

sicatio ab aliquo possideri,non possit nisi cũ cõpun-
ctiõe. Idcirco tuã charitatẽ o frater hortor:vt q̃cq̃d
agis vel silẽtiũ teneas:vel abstinẽtiã facias vel nudi
tatẽ ames:vel vigilias furtiuas diligas:oĩa pro dei
amore fac:⁊ cũ lachrymis. Si lachryme currunt ad
est tibi salutaris cõpunctio:ita dũtaxat vt cũ discre
tiõe de qua supra dictũ est:facias vt per te nõ scãdali
zẽtur alij:sꝫ potius edificent. Simus ergo in omni
ope nostro ꝯpuncti:vt possim⁹ dicere dño cũ psalmi
sta holocausta medullata tibi offerimus:holocaustũ
ꝑo totũ incensuꝫ dicit. Holocaustũ ergo dño offert
q̇ totum se domino tradit: quod ad monachorum
ordinem specialiter pertinet. Per medullaꝫ vero ho
locausti compunctio designatur. Holocaustum ve-
ro sine medulla est bonũ opus sine compunctione.
Hanc medullam ipse psalmista alibi pingnedinẽ no
minat. holocaustum inquit tuum pingue fiat. Ma-
gna est virt⁹ cõpũctionis de qua supra in vitaspatrũ
scriptum est. Frater quidã interrogauit alium senẽ
dicẽs. Pater quid faciam: Dixit ei senex. Flere de-
bem⁹ semꝑ. Contigit enim aliquẽ seneꝫ mori aliquã
dor postmodum in seipm reuerti ⁊ interrogauimus
eum dicentes. Quid vidisti abba. Et narrauit no-
bis plorans. Audiui illic vocem sine mora dicentem
Veh nobis veh nobis:sic et nos semper dicere de-
bemus. Apertissime vero in his verbis possumus co
gnoscere quare nobis semper flere conueniat scꝫ ne
post vite huius discessum in luctum veniam⁹ eternũ
Utile namq̃ consiliuꝫ est hic ad tp̃s deplorare:quia
hec vita breuis est:labens est misera est cito tran-
sitoria est. Illa alia vita nullum terminum hꝫ nunq̃
finietur:⁊ sicut sancti sine fine gaudebunt cũ angelis
in celo:sic ⁊ peccatores sine fine cruciabunt cum dya
bolo in inferno:q꞉ si lachrymas statim vt volumus
inuenire non possum⁹ persistamus in precibus:quia
dominus nobis facile potest lachrymas dare. multi
enim volunt lachrymas habere sed non statim vt
illas volunt inueniunt. Unde supra in vitaspatrum
scriptum est. ¶ Interrogauit quidam frater quen-
dam senem dicẽs. Desiderat anima mea lachrymas
habere sicut audio senes lachrymas effundentes et
non veniunt mihi ⁊ tribulatur anima mea. Dixit ei
senex. Filij israel post quadraginta annos intraue-
rãt terraꝫ repromissionis. Lachryme igitur sunt ter
ra repromissionis ad quas si perueneris iam multũ
timebis bellũ:ita enim vult deus affligi animam vt
semper desideret ingredi terram illã. Dicebãt õ bea
to Arsenio:q꞉ toto tẽpore vite sue ad opus manuuꝫ
suaꝝ pãnum habebat ante se ꝓpter lachrymas que
crebro cadebant ex oculis eius. Hec vero audiẽtes
o charissime frater quantuꝫ debeam⁹ nos ꝑparare
ad lachrymas pẽsemus. q꞉ si illi tam sancti ⁊ iusti: et
dei facientes p omnia voluntatẽ:sic se mortificabãt
quanto magis nos qui pctõres sum⁹ flere ⁊ lugere
debemus. Pensare enĩ debemus diem mortis no-
stre ⁊ diem iudicij. Pensare etiam debemus qualis
discutio ibi erit. Audiamus quid beat⁹ Ammon fra
tri se interroganti rñderit. Frater quidam interro-
gauit abbatẽ Ammonem dicens. Dic mihi aliquod
verbum. Dixit ei senex. Uade talem fac cogitationẽ
tuã quemadmoduꝫ faciũt iniqui qui sunt in carcere
Illi enĩ interrogant vbi sit iudex ⁊ quãdo venturus
sit. Et in ipsa expectatione penas suas deplorant:
Ita ⁊ monachus dꝫ semper esse suspectus ⁊ obiurga
re animam suaꝫ dicendo veh mihi quomodo habeo
astare ante tribunal xp̃i:⁊ quomodo habeo actuuꝫ
meoꝝ reddere rationẽ. Si igit sic semꝑ meditatus
fueris poteris saluus esse atq̃ compũctus. Et tu o
frater fidelis hec audiens fac sic vt iste seruus dei
hortatur. ¶ Cogita de penis inferni vermis ibi
non morietur:ignis non extinguetur luctus nunq̃
cessabit:pena nunq̃ finietur: ⁊ si semper hec cogi
taueris saluaberis. recole semꝑ illud qd̃ abbas He-
lias dixit. Ego tres causas timeo. Primam quan-
do egressura est anima mea de corpore. Secundam
quando occursurus sum deo. Tertiam qñ aduersum
me sententia est proferẽda. Et tu frater hec medita
re hec cogita hec tracta sollicite vt inferni laqueos
possis euitare:⁊ ad regna celorum merearis cõscẽ
dere. Lugenduꝫ hic est:q꞉ scriptum est. Beati qui lu
gẽt quoniã ꝯsolabũtur. Nequaq̃ hoc õ omni luctu
dixit quia sunt luct⁹ multi:qui de parẽtũ morte fiũt
vel amicorum ⁊ qui res quas desiderãt adipisci non
possunt qui pro suo luctu nõ sunt beati. Solummo
do illi lugẽtes beati sunt q̇ sua vel aliorũ lugẽt pecca
ta sicut samuel deflebat saul:⁊ Paul⁹ deflebat eos
qui nõ egerũt penitentiã a fornicatione ⁊ immundi
cia sua. Defleam⁹ in hac vita nostra peccata ⁊ alioꝝ
q꞉ dictũ est lugẽtib⁹:luct⁹ vester vertetur in gaudium
Seminemus nũc in luctu vt metamus tunc in gau-
dio cum quibus psalmista dixit. Euntes ibant et
flebant mittentes semina sua. Uenientes autem ve
nient cum exultatione portantes manipulos suos.
Uidens autẽ quomodo beatus in scripturis eẽ pre
dicatur luctus. Audi adhuc quid supra in vitaspa-
trum scriptum sit de eo. Miserũt aliquãdo senes de
monte Nytrie ad abbatem Macharium maiorem
in scithi rogantes vt veniret ad eos alioquin sci-
ret omnem multitudinem ad se esse venturã:eo q꞉ de
siderarent eum videre anteq̃ migraret ad dominuꝫ
Qui cum venisset in montem congregata est mul-
titudo fratrum ad eum. Rogabant autem fratres
vt faceret verbum ad eos. Ille aũt lachrymans ait.
ploremus fratres ⁊ producant oculi nostri lachry-
mas anteq̃ eamus hinc vbi lachryme nostre corpo
ra nostra comburant ⁊ fleuerunt omnes proni in
faciem suam dicentes. Pater ora pro nobis Abbas
etiam Siluanus aliquando sedens cum fratrib⁹ fa-
ctus est in excessu mentis:⁊ cecidit in faciem suam.
Et post modum surgens:plorabat. Et interroga-
uerunt eum fratres dicentes. Quid habes pater
Ille autem tacebat ⁊ flebat. Compellentibus au-
tem illis dixit. Ego ad iudicium raptus fuĩ:et vi-
di multos de habitu nostro ire ad tormenta ⁊ mul-
tos seculares ire ad regna: ⁊ lugebat senex:⁊ no-
luit deinceps exire de cella sua. Sed si exire coge-

batur operiebat cuculla faciez suam dicens. Quid ne cesse est videre lumen hoc temporale in quo nihil est utile. Manifestum esse prudentie tue credo quod magna sit virtus compunctionis: per quam peccata deleantur et virtutes acquirantur. Nolo autem ut ab hac virtute tua sit mens aliena que in peccatoribus hominum habitat. Per hanc multi deo placuerunt per hanc dyabolus vincitur per hanc vitia superantur per hanc deus ad misericordiam provocatur: per veras etenim lachrymas ea que dicta sunt complentur. Veras namque lachrymas habet: qui hoc non committit quod defleat hoc est docte plangere. Docte plangit: qui plangens malum quod fecit: non perpetrat quod iterum plangere debeat. Dicit enim Isidorus: quod liberior est non penitens quam qui adhuc agit quod penitunt.

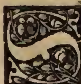
¶ De qualitate compunctionis. Cap. x.

Vapropter post luctum admonenda est beatitudo tua ut quod plangitur desiderio emendandi: ne iterum delectet dyabolo suadente cani namque assimilatur omnis penitens qui plangendo iterum committit quod plangat. Canis reversus ad vomitum et penitens ad peccatum. Multi enim lachrymas indesinenter fundunt et peccare non desistunt. Et ideo dilectissime charitatem tuam hortor: ut quod plangis iterare non velis. Dicto ergo quod ille qui quod plangit iterum committit: similis sit illi qui lavat laterem crudum quod in eo quod magis lavat magis lutum facit. Esaias namque hortatur dicens. Lavamini mundi estote: auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Lavatur etenim et mundus non est qui quoddam peccatum plangit et iterat. Lavatur et mundus efficitur quisquis plangendo malum quod fecit iterum non committit. De illa enim anima que plangit mala sua et iterat: de ipsa scriptum est in propheta. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. Non ideo hec tibi scribo: ut de te suspicer talia: sed ut pleniter et lucide scias qualis compunctio esse debeat.

¶ Admonitio de modo orandi. Cap. xi.

Et quod tibi manifesta est iam compunctionis virtus: restat ut modus orandi tibi pandatur. Dominus enim ostendit modum orandi cum rogatus a discipulis ut eos doceret orare dixit. Cum statis ad orandum nolite multum loqui sed dicite. Pater noster et reliqua. Oratio brevis esse debet: nisi forte ex affectu divine gratie protendatur. De beato Arsenio dicebatur: quod vespere sabbati lucescente in dominica relinquebat post se solem extensis manibus ad celum orans: donec mane die dominico ascendens sol illustraret faciem eius. Et sic residebat. Videat ergo o sanctissime frater charitas tua quam fortis iste vir fuerit in orationis officio qui de vespa usque mane extensis manibus orabat. Non ideo hoc tibi scripsi: ut tu sic facere temptes sed ut affectum et studium quod ille per totam noctem vel etiam per totum tempus habebat: tu vel regularibus horis habere studeas: et sic stes in oratione: ut mens tua concordet voci tue. Audiat igitur dilectio tua adhuc verbum de modo orandi. Narravit abbas Dulas qui fuit discipulus abbatis Besarionis dicens. Veni aliquando in cellas abbatis mei: et inveni eum stantem ad orationes et manus suas extenderat ad celum: permanserat autem perficiens iugiter quattuor dies: et post hec vocavit me dicens. Sequere me. Et exeuntes pariter in heremum et cum sitirem dixi. Abba sitio. Ille autem tollens peram discessit a me quantum iactus est lapidis et facta oratione attulit eam aqua plenam. Et ivimus in civitatem illico et venimus ad abbatem Iohannem et salutantes eum fecimus orationes. Deinde sedentes ceperunt loqui de visione quam viderant. Dicebat autem se audisse de abbate Silvano: quod nisi manus suas cito deponeret quando stabat ad orationes rapiebatur mens eius in superioribus. Si ergo contingebat aliquis fratrum cum eo orare: festinabat cito deponere manus suas ne raperetur mens eius et moraretur. ¶ Dicebat etiam senex alius: quod assidua oratio cito corrigit mentem. ¶ Dicebat quidam patrum: quod sicut impossibile est ut videat quis in aqua turbida faciem suam: sic et anima nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis non potest contemplari deum. Audisti quoque quod abbas Silvanus nisi cito dimitteret manus: raperetur in contemplationem. Quare ergo repente in contemplationem raperetur sine dubio mortificatus erat. Audiat igitur dilectio tua quale studium beatus paulus monachus habuit orando quod in ecclesiastica hystoria scriptum habetur. Fuit paulus de libia scithy non minus quinquaginta habens monachos. Nihil autem operabatur neque percipiebat: nisi quod comederet tantum. Orabat autem solummodo: et veluti quoddam tributum habebat impositum trecentas orationes deo unaquaque die reddebat. Et ne una die relinqueret trecentos lapides ponebat et singulis orationibus lapidem in sinum mittebat. Expensis ergo lapidibus orationes sciebat esse completas. Multum igitur debemus nos humiliare: qui et longe ab illorum meritis quorum superius mentio facta est distamus: et sic propterea ad orationes faciendam non sumus ut illi. Oratio vero iuncta compunctioni magna virtus est. Volo quoque ut solerter attendas quod iesus christus ac dominus salvator noster volens orare ascendit in montem. Ideo iesus oraturus in montem ascendit: ut et tu montem orando conscendas. Nequaquam autem omnis qui orat in montem ascendit. Ille vero qui in oratione mortem inimici sui querit aut res mundi huius ut honorabilior in hoc mundo esse possit nequaquam in montem orando conscendit. Aut contra qui in oratione pro remedio anime sue sive pro aliorum peccatis deum deprecatur: iste absque dubio in montem ascendit. ¶ Vide ut hec legas attente deo dicatus ut ordinatim de mortificatione venias ad compunctionem illamque habendo noscas modum orandi.

¶ De pugna vitiorum adversus virtutes. Capitulum. xii.

Sed quod lucide de nonnullis instructus es virtutibus restat ut mente perpendas: quanta luctatio sit vitiorum adversus virtutes. Magnum quoque certamen est vitiorum ad virtutes. Tunc enim poteris omnia vincere vitia pugnando cum divino adiu

torio: si cōtra singula opposueris virtute. Solet eīm vicioꝝ pugna aduersuꝫ virtutes ad ꝑfectuꝫ hoīs venire q: ꝑ illud certamē mēs exercitatᷣ ⁊ ab electiōis vitio purgatᷣ: ꝯtra singula quoqꝫ vitia virtutes sunt adhibēda est. Cōtra luxuriasꝫ mundiciā cordis adhibenda est. Contra iracūdiam vero patiētia opponēda est. Mittēda est fiducia ꝯtra timorē. Cōtra torporē vero zelus opponēdus est ꝯtra tristiciā malam adhibēdūꝫ est gaudiū spiritale cōtra accidiā vero fortitudo assumēda est cōtra auariciam assumenda est largitas. Contra superbiam autem humilitas ꝓponēda est: cōtra odiū assumēda est charitatis virtus. De hoc eīm certamine Paulus dixit apostolꝰ Caro concupiscit aduersus spm̄ spūs aūt aduersus carnē. Hec eīm sibiīuicē aduersanᷣ vt non quecūqꝫ vultis illa faciatis. Et tu charissime hec legēdo ⁊ memorie cōmendādo stude cōtra hostis ātiqui īsidias viriliter dimicare. Si te somnolētia grauat: stude illasꝫ vincere amādo vigiliā q: somnolētia ꝑ vigiliā destruitᷣ. Si te delectat balneatum vsus veniat tibi ad memoriā beatꝰ Jacobus frater dn̄i: qui primꝰ post apostolos hierosolimoꝝ rexit ecclesiā de quo Josephus narrat: ꝙ nūq̄ carnē comedit: nec vnq̄ balneo vsus fuerit: nec lineis vestibꝰ sit indutꝰ nec caput suum s̄m ꝯsuetudinē sue gētis oleo vnxit. Si in delectionē tibi delitie veniūt ꝓpone ante oculos tuos Johānēꝫ baptistā: qui fuit in vtero matris sue sanctificatꝰ: de quo dn̄s Jesus dixit ꝙ nemo maior illo inter natos mulierū surrexit. Narrat de eo sanctuꝫ euāgeliū ꝙ mel silvestre ⁊ locustas edebat. Si ei qui in te peccat q̇ tibi detrahit: aut maledicit vel in aliq̇ ledit nō potes ignoscere si vis veniāt ad memoriam quāta ⁊ qualia passus sit ꝑ te xp̄s. Pro te eīm hō factus est mortalis ⁊ passibilis qui erat immortalis et impassibilis ⁊ assumpsit pro te carnem ex virgine in qua pateretur ⁊ moreretur. Pro te quoqꝫ fuit flagellatus: alapis cesus: sputis linitus: spinis coronatus ad extremum etiā crucifixus. Pro te eīm hec omnia sustinuit xp̄s vt te a dyaboli ꝑtāte liberaret. Pendēs vero in cruce q̄d dicebat. Pater ignosce illis: q: nesciūt quid faciūt. Ille igitᷣ q̇ sine peccato occidebatᷣ ꝑ suis inimicis orabat: tu si aliquā molestiā pateris ab aliquo nō potes dimittere. Credo quoqꝫ si ista que dico subtiliter cogitare volueris: oībꝰ in te peccātibus toto et corde facile dimittere poteris. Hec meditando: hec mente discutiēdo: poteris irā vincere: poteris oēs diligere: poteris dn̄i implere preceptū. Diligite inimicos vestros: benefacite his q̇ oderūt vos ⁊ orate ꝓ ꝑsequētibꝰ ⁊ calūniantibus vos. Si tibi venit volūtas vagādi recole ꝙ iā mortuus es: ꝙ crucifixus es. Nunquid crucifixo homini venit volūtas vagādi. Nō q: nihil cogitat nisi de morte sua. Et tu iā mortuꝰ es huic mūdo: vide ne aut tu illi: nec ille tibi reuiuiscat. Dic potꝰ cū apostolo paulo. Mihi mūdus crucifixꝰ est ⁊ ego mūdo. Hec vero cogitādo poteris vincere vagationē. Audi q̄d ipse apostolꝰ de pugna vitioꝝ aduersus virtutes doceat. Si aūt spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Tu ergo si vis viuere cū xp̄o: mortifica per virtutes oīa vitia. Per charitatē mortifica odium: per gaudiū spiritale occide tristiciam. Per pacem extingue dissensionem. Per patientiam mortifica impatientiam. Per bonitatem occide maliciā. Per mansuetudinem extingue ferocitatem. Per continentiam mortifica intemperantiam. Per castitatem occide impudentiam. Si isto modo actus carnis mortificare curaueris sine dubio perenni leticia cum angelis in celo frueris.

De studio legendi. Capitulū .xiij.

Non est in his diu immorandum quia transmitto charitatem tuā ad latissimum campum diuinarum scripturarum: vt quod hic tibi deesse cernis: ibi solerter perquiras. Quapropter oro dilectionem tuam vt studium semper in te crescat legendi. Nullꝰ enim puto potest ꝑfecte dei noscere precepta: nisi qui legendi continuum habet studium. Quia quāto quisqꝫ in diuinis scripturis assiduus fuerit tanto ex his maiorē intelligentiam capit: sicut terra que inquanto magis excolitur: tanto amplius fructificat. Nāꝫ q̄uis homo tardum sensum habeat: aliquid tamen discere poterit ex scripture mysterijs si habuerit assiduitatem legendi sicut scriptum est in euangelio. Qui enim habet dabitur illi: et qui non habet etiaꝫ quod videtur habere auferetur ab eo id est q̇ habet studium legendi: dabitur etiaꝫ illi intelligendi facultas: et qui legendi studium non habet etiam hoc q̄d videtur habere: id est quod naturaliter bonum intelligit: propter ignauiā eius auferetur ei. Et sicut ille qui tardus est ad intelligendum pro sua bona intelligentia recipiet gloriam ita ille qui talentuꝫ sibi datum negligit condemnabitur. Quapropter ammoneo charitatem tuam vt studium habeas legendi: quia omnis profectus ex lectione procedit. Que nescimus ex lectione discimus. Dicit enim Ysidorꝰ ꝙ in orationibus mundamur: lectionibus instruimur vtrumqꝫ bonum est si liceat: si non liceat melꝰ est orare q̄ legere. Qui vult cum deo semper esse frequenter debet orare frequenter et legere. Nam cuꝫ oramus ipsi cum deo loquimur. Cuꝫ vero legimus deus nobiscum loquitur. Si hec ita sint o dilectissime frater: necesse est tibi orandi legendiqꝫ studium habere. Lectio cognitionem dei administrat: lectio tenebras ignorantie fugat lectio scientiam homini confert lectionis studio dei preceptum eiusqꝫ sacramenta occulta discere solemus: lectionis studio dei omniumqꝫ virtutum amor nutritur. Per lectioneꝫ potes cognoscere qualis sit beatitudo qualis gloria: qualis sit claritas: que promittitur sanctis electisqꝫ omnibus. Per lectionem potes cognoscere qualis sit pena qualis luctus: qualis fletus iminet malis et iniustis atqꝫ impijs hominibus. Per lectioneꝫ cognoscere vales quid audituri sint boni et mali in die iudicij malis enim a domino dicetur: Ite

in ignē eternū qui ꝑparat⁹ est dyabolo ⁊ āgelis ei⁹. Bonis vero dicet: venite benedicti patris mei ꝑcipite regnū qđ vobis paratū est ab origine mundi. Hec eñ omnia lectiōe didiscim⁹. Lectio eñ manifestat. quomō prospera quō aduersa tolerare debeas. Quapropter subiungendū est hic aliqd qđ legi de patrum exemplis qui infirmitates vel oia aduersa pro amore dñi nostri iesu christi tolerare studuerunt vt tua charitas hoc legens menti cōmendans illos viribus totis imitari studeas.

¶ Ammōitio de ꝑuersa aduersitate tolerāda ⁊ maxima atq3 grauissima īfirmitate a māda. Ca.xiiij.

Ortor igit' vt si vel infirmitas vel alia cōtrarietas tibi acciderit q̄tenus ꝑfecte valeas scire q̄liter tribulationes oēsq3 īfirmitates tollerare debeas lectioni esto dedit⁹ ibidē īuenies scriptū: ego q̄s amo arguo ⁊ castigo: si quos dominus amat: arguit ⁊ castigat: Ergo ⁊ tu frater ama argui ⁊ castigari ab illo. Qualiscunq3 infirmitas tibi euenerit gratanti aīo suscipe illā. Uolo tibi vnā rē de hystoria tripartita narrare: quā volo vt legas: ⁊ memorie cōmēdes. Fuit beniamin senior qui valde clarus habebat' dono dei ditatus v⁹ sine medicamine tactu man⁹ aut olei facta oratiōe sanaret egrotū. Hic fert' incidisse in idropicam passionē ⁊ tm̄ eius corpus intumuisse vt nō posset ꝑ ianuā cellule in qua habitabat efferri: nisi ianue cū tabulis ante positis sublate essent. Is ergo passionis sue tp̄e pene octo mēses sibi ante mortē i cella latissima sedens curabat solēniter egrotātes: non grauiter ferēs quō sue egritudini nō ꝑdesset: sʒ etiā se vidētes cōsolabatur ⁊ deꝑcabat' et rogarent deū pro aīa eius ⁊ de corpe nō curarēt q3 dū sanus inq̄t essent nichil pro fuit mihi. ¶ Hūc beniamī3 imitari studeo sanctissime frater: ⁊ in oībus infirmitatibus tuis dño semꝑ gratias referas. Audiat etiā dilectio tua de beato stephano monacho qualiter in infirmitate sua dño gr̄as agere studuit. Stephanus autē habitauit iuxta mare occeanū: ꝑfecta de gens ⁊ integra cōtinētia. Qui circa sexaginta ānos ꝓbatissim⁹ monach⁹ fuit ⁊ Anthonio magno notissimus. Fuit itaq3 māsuet⁹ ⁊ sapiēs locutione suauis ⁊ vtilis tristātiū cōsolabat' animos ⁊ ad alacritatē reuocabat licet necessaria tribulatio ꝑueniret. Talis erat in cladibus ꝓprijs. Deniq3 cū infirmitate incurabili captus esset ⁊ medici putrida mēbra ei⁹ abscidissent ille tm̄ opabat' manibus palmaꝝ plectens folia: ⁊ p̄ntibus suadēs vt de reb⁹ huiusmodi nō dolerē nec aliō cogitarē nisi de bono fine. Deus inq̄t cūcta q̄ facit vtilia sunt. Ego añt noui q3 huiusmodi passiones ꝑ peccatis eueniūt: ⁊ meli⁹ ē hic penas soluere q̄ꝫ post mortē ꝑpetua supplicia sustinere. Stude ergo et tu fili' dicere qñ tibi īfirmitas vel alia contrarietas venit. Considerare q̄ꝫ summope debemus si illi q̄ sancti ⁊ iusti fuerūt dño ꝑ infirmitate gr̄as referebant q̄nto magis nos qui peccatores sumus ⁊ infirmitates et tribulationes amare debemus presertim cū apostolus dicat: q̄ per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Si igitur per multas tribulationes intratur in regnum. amande sunt tribulationes cū gratiarūactione tolerāde sunt tribulationes quatenus heredes regni celestis effici mereamur. Peccator eñ qui in hoc mundo flagellari nō meretur: in inferno torquebitur. Optandum est nobis o frater vt hac in vita dum viuimus tribulationes et infirmitates pro christi amore: et pro remissione peccatorū libenti animo sustineamus. Scire nāq3 debet dilectio tua quibus modis deus hominem flagellat. Primo modo flagellat ad probationem: sicut flagellatus est beatus Job ⁊ thobias qui probati sunt vt essent flagellati et manifestati alijs ob causam exēpli imitādi vt eorum cognoscentes patientiam illos imitari studeamus. Secundo modo deus hominem flagellat: ne se extollant in superbiam vel in securitate ponāt qđ ad sanctos specialiter pertinet sicut de seipso apostolus dixit: ⁊ ne magnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane vt me collaphizet: q̄ postq̄ꝫ cognouit q̄ salubre fuisset illud flagelum dixit libenter ego gloriabor in infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me virt⁹ xp̄i. Tertio modo de⁹ hoiem flagellat ꝓpter pctā sicut paraliticū cui dixit remittunt' tibi pctā: deinde subiūxit tolle lectū tuū ⁊ vade i domū tuā. Per hoc ꝯo q̄ illi pri⁹ pctā dimisit et deinde ab īfirmitate curauit aptissime mōstratur q̄ ei infirmitas ꝓpter peccata euenerit. Quarto mō deus hoiem flagellat vt sua virtus vel sanctoꝝ suoꝝ meritū demōstretur sicut de ceco nato dñs in euāgelio dixit: neq3 hic peccauit neq3 parentes eius vt cec⁹ nasceret': sʒ vt clarificet' fili⁹ dei per eum. His verbis apte declarat q̄ ideo cecus nat⁹ fuerit vt ab eo illuminat⁹ virtus diuinitatis demōstraret'. Quinto mō de⁹ hoiē flagellat: vt hic incipiat flagella sustinere que postmodum sine fine sustinebit. Qđ solū mō ad malos ꝑtinet sicut anthiochus ⁊ herodes hic inchoauerūt pati: qđ post modum in iferno passuri erāt de his scriptū est. Duplici cōtritiōe cōtere eos. i. in p̄nti ⁊ i futuro. His quinq3 modis dñs hoiē flagellat: idcirco cognitū est vt vnusq̄sq3 flagellat⁹ timeat ⁊ emēdet flēdo qđ fecit quaten⁹ flagellū ad ꝑfectū ei eueniat. Admonēda est ḡ beatitudo tua: vt et hos quinq3 modos q̄bus de⁹ hoiē flagellat memoriter discas q̄tenus in oī infirmitate vel tribulatione ante mētis oculos illos habeas. In his nāq3 meditādo flagellum dñi gratāti aīo tolerabis. Firmiter eñ debem⁹ credere q̄ nullū peccatū sine vindicta relinq̄tur. Aut eñ hic per pnīaꝫ vnusq̄sq3 peccatū suū delet: aut dñs pie ꝑ flagellū suum purgat aut post mortem igne purgatorio purgabitur. Quod si his modis peccatum hominis non fuerit delectū post hanc vitā in ignē descendet eternū. Hec vero audiens nequaq̄ꝫ de tua debes desperare salute: nequaq̄ꝫ cū desperatōe dicere multa sunt mala mea ⁊ imma

merabilia peccata mea. Scito pro certo nullus tātū
pōt peccare q̄tū pietas dñi valet dimittere. Tm̄ eñ
est si peniteat peccās si ad illuz se cōuertere studeat
¶ Et q: sermo se intulit de venia peccatorum sperā
da volo factū theodosij imperatoris tibi ad memoriā
reducere per qd̄ τ ad sperādā peccatoꝝ veniā mens
tua subleuet: τ ad lachrymaruz fluenta pferenda. cor
tuū cōpungat. Cur desperabit aliq̄s peccator de ve
nia: si ad dñm ex toto corde cōuertatur: cum supra
dict⁹ imperator septē milia hoiuz occidens lamētan
do τ se reuz agnoscēdo veniā infra paucos dies po
tuit pmereri. Ut igit manifestissime cognoscere pos
sit sanctitas tua: quō gesta sunt cur vicz septē milia
hoium occiderit τ qua se occasione reum agnouerit:
quō se humiliauerit: τ quō veniā promeruerit ver
ba hystorie tripartite hic per ordinē sunt inserēda: p
que verba in multis pficere domino adiuāte poterį
virtutib⁹. Primū in sperāda venia peccatoꝝ: q: tan
toruz hoium sanguinis reus existēs: facile veniā im
petrauit. Deinde in humilitate: q: cum imperator eēt
per pdicationē beati Ambrosij tm̄ se humiliauit vt
oibus peccatorib⁹ se inferiorē esse cognosceret. De
inde in lachrymis q: cum ecclesiā intrauit: paulmen
tuz ipsius ecclesie lachrymis rigauit. Uolo igit vt
hoc tue charitati nō sit incognitū. q: nemo simul in
se oia valet extinguere vitia: Nā duz quispiā passio
nē libidinis effugerit in auaritiā incurrit. Et cuz ex
auaricia declinauerit inuidie fouea illi pparat: Et si
inuidiā vicerit mox viciū furoris: τ alios plurimos
laqueos ponit ei inimicus: per quos capere eū pos
sit in cautū. Nō itaq facile est vitare hominib⁹ vni
uersas insidias hostis: sed mens diuino solatio vigi
lans diuina proptectiōe adiuta argumēta τ machi
namēta omnia antiqui hostis destruit.

¶ De venia peccatorū sperāda. Capitulū. xv:

Theodosius namq imperator habuit
passionez furoris. sed iusto furori im
mensaz crudelitatez permiscuit. Quā
obrem pro tua vtilitate. vt in supradi
ctis virtutibus ex eius lectione profi
cias: narrare necesse est. Thessalonica ciuitas est grā
dis τ populosa. In qua cuz orta esset seditio quidā
ex iudicibus eius lapidati sunt atq tracti. Hinc in
dignatus theodosius iracūdie non refrenauit infir
mitatē: sed iussit iniustos gladios sup omnes euagi
nari: τ vna cū nocētibus inocētes interimi. Septez
etenī milia hominū sicut fertur occisa sunt non pre
cedēte iudicio: sz tāquaz in messe omnes simul inci
si sunt. Huiusmodi cladē valde plenam gemitibus
audiuit beatus Ambrosius: τ cū priceps Mediola
nuz venisset: τ solēniter in sacruz templū voluisset in
trare occurrit ei foris ad ianuas beat⁹ Ambrosius
τ ingredientē his sermonibus a templi ingressu p
hibuit. Nescis imperator scelus perpetrate iracūdie
ne scis a te q̄ta magnitudo peccati sit facta nec post
causam tanti furoris: mens tua molem presumptio
nis agnoscit. Sed forte recognitionem peccati phi
bet potestas imperij: decet tū vt vincat rō potesta
tem: sciēda quippe natura est: et eius mortalitas
atq resolutio et puluis pro genitoꝝ: ex quo facti
atq in quē redigendi sumus: et nō flore purpureo
confidentem infirmitatem operti corporis ignora
re coequalem hoim. Non est cōfidēdum in purpu
ra: sed magis considerāda est cōditionis equalitas
Princeps es o imperator et cōseruoꝝ vnus est eñ
dñs oim rex oim τ creator. Quibus igit oculis im
mundis aspicies templum dñi quibus calcabis pe
dibus sanctum illius pauimentum. Quomodo ma
nus extendes de quibus sanguis innocēs adhuc di
stillat: Quomō hmōi manibus suscipies sanctū dñi
corpus. Qua presumptione ori tuo porriges pocu
lum sanguinis dñi preciosi dū furore sermonū tan
tus sanguis sit iniuste effusus. Recede igit recede:
ne scdo pctō priorē nequitiā augere cōtēdas. Susci
pe vinculū quo te oim dñs nūc ligauit est eñ medi
cina maxime sanitatis. His ergo sermonibus impe
rator obediens (erat eñ diuinis eruditionib⁹ enu
tritus) et apte sciēs q̄ sunt ppria sacerdotū: et q̄ re
gum gemens τ deflens ad regalia remeauit. Cūq
octo mensium cōtinua trāsissent tpa appropinqua
uit natiuitatis saluatoris nostri festiuitas. Impa
tor aūt lamētationib⁹ assiduis in palatio residēs cō
tinuas lachrymas incessabiliter expēdebat. Ingres
sus aūt rufinus tūc curie magister: τ singularē fidu
ciā habēs apud principē: τ vidēs eū in lamētationē
pstratū accessit vt lachrymarū causas inquireret. At
ille amarissime ingemiscēs τ vehemētius lachrymas
fundēs tu inquit rufine ludis τ mea mala nō sentis
Ego aūt lamentor et gemo calamitatē meā q: ser
uis quidē et mēdicātibus aperta sunt tēpla dei: τ p
priā domū ingrediētes decenter exorāt mihi vero
ingressus ad ea nō est: insup etiā celi sunt clausi. Hec
dicēs verba singula singultibus interrūpebat. Rufi
nus vo curro inq̄t si tibi placet τ pōtifici p̄cibus p
suadeo: vt soluat vinculū quo te ligauit. Ait ipator.
Nō suadebis Ambrosio. Noui eñ decretū illi⁹ esse
iustū: neq eñ reuerebit imperialē potētiā: vt leges
possit preuaricari diuinā. Cūq rufinus vbis pluri
mis vteret: τ pmittēs Ambrosium esse flectēdū im
peratorē eū pgere cū festinatiōe p̄cepit. Ipse vo spe
data paululū post est secutus: credēs rufini pmissio
nibus. Porro vir mirādus Ambrosius mox vt vi
dit rufinum ait. Impudētiā canū imitatus es o ru
fine tāte vexnecis autor existēs pudorē ex fronte de
tergēs nec erubescēs metuis cōtra diuinā imaginē
latrare. Cūq rufinus supplicaret: τ imperatorē dice
ret esse venturū: supno zelo accēsus Ambrosius ego
inquit rufine pdico tibi: qm̄ eū ingredi ecclesiā phi
bebo. Si vo imperiū in tyrānidē mutauerit: necem τ
ego libēter suscipio. Hec τ alia plurima rufinus au
diēs nūciauit imperatori votū antistitis: monēs ne de
palatio pcederet. At imperator hec in media iaz pla
tea cognoscēs: pergo inq̄t. Et iustas i facie suscipio
cōtumelias. Cūq ad sacra limina puenisset sanctā

quidē basilicas non presumit intrare sed veniēs ad antistitē: et inueniēs eū in salutatorio residētē suppli cabat vt eius vincula solueret at ille crudelē dicebat eius presentia esse: et cōtra deū vesanire theodosiū eiusque calcare leges: cui imperator dixit. nō insurgo aduersus ecclesiasticas sanctiōes atque iniquū ingredi limina sacra ptēdo sed te soluere mea vincula deposcovt dñi clemē tiā p me exorare studeas: nec mihi ianuā claudi pci pias quā dñs noster cūctis agētibus pniaz aperuit. Tūc ait antistes. Quā pniaz ostēdisti post tātas ini quitates quibus medicaminibus incurabilia vulnera plagasque curasti. Et imperator: tui inquit opus est. Et docere et medicamina tēperare meū vero est oblata suscipe. Tūc sanctus ambrosius dixit. Cum furori tuū iudiciū cōmisisti et nō rō protulit sniaz sed potius iracūdia: scribe legē que decretū furoris euacuet vt trigita diebus sniā necis atque pscriptionis in lris tātūmō maneat: et iudiciū rōnis expectet. Quibus trāsactis diebus ira videlicet iā cessante rō cās iudicās: apō semetipm que cognouerit sub veritate disponat. In his enī diebus agnoscet si iusta sit snia quā ptuleris an iniusta. Si iusta fuerit pmanea: si aūt iniusta destruat numerus vero trigita diez ad hec examināda sufficit. Hāc āmonitionē im perator libēti aio suscipiēs: et optimā eē cōsiderās: legē conscribi repēte pcepit et ppriis manibus lrās cōfirma uit. Quo facto vinculū eius absoluit ambrosius que lex hac tenus obseruat. In tali nāque tenore facta fuit illa de scriptio: vt si qs imperator morti dānasset vsque ad tri ginta dies seruaretur illesi: quo ira regi vindicaret se uerius: et eoz snia eēt suspēsa: quaterus in spacio trigin ta diez ira qescēte pbasset vtrū iudicasset iustū an in iustū et qd iustū pbasset facere studuisset. Sic itaque sa cratissimus impat ingredi limina psumēs nō stās dño supplicauit neque genu flexo sed pronus in pauimēto iacēs dauiticās vocē p clamauit. Adhesit pauimēto aīa mea viuifica me dñe sm vbū tuū. manibus aūt ca pillos euellēs frōtēque pcutiēs et pauimētū lachryma rū guttis aspgēs veniā ipetrare poscebat. Cūque tps accederet quo munus ad altare solebat offerre surgēs cū lachrymis ē ingressus. Cū aūt obtulisset sicut solitus erat in cācella stetit. Rursus aūt Ambrosius nō quie uit sed differentiam locorum edocuit: et primo quidem quesiuit quid ibidē expectaret. Imperatore aūt dicen te sustinere se sacroz mysterioz pceptionē. Per ar chidiaconū remādauit. O imperator interiora loca tantum sacerdotibus collata sunt que ceteris nec in gredi nec cōtingere fas est. Egredere igit et hāc expe ctationem cū ceteris habe cōes: purpura nāque impe ratores nō sacerdotes facit. Tūc fidelissimus Impe rator etiam hāc traditiōe animo gratāti suscipiēs re mandauit dicēs. Nō audacie cā intra cācellos māsi sed in Cōstātinopoli hāc cōsuetudinē esse cognoui Unde ago gratias pro hmōi medicina. Tali ergo et tāta virtute et psul et Imperator clarebāt. Ego nāque vtriusque opus admiror illius fiduciā: huius aūt obedietiā id est fiduciaz sacerdotis et obedietiā regis illius zeli feruorem huius fidei puritatem: id est feruor zeli in sacerdote fidei puritatem in rege. Igit eximium est opus iā nunc narratū: qd te pōt excitare. O san ctissime frater et deo dicate i custodia multarū virtu tū. Hec enim Theodosij christianissimi pricipis et bea ti Ambrosij sanctissimi pōtificis cōtētio sanctū puo cat hoies ad sperādū veniā peccatorū ob quā maxime cās hāc sanctā cōtētionē tibi scribere studui. Prouo cat etiā durū et lapideū cor ad lachrymas pferēdas: incitat et ad zeli feruorē. Deprecor vero dilectionem tuā vt hūc actū hāc sanctissimā penitētiā psslimi pri cipis et zeli sanctissimi pōtificis crebro legas: quia ma gnus animi pfectus in ea latet. Si itaque ea que tue sanctitati scripsi prudētissime frater perficere potue ris opa. id est si profusa a te omnia vitia protuleris et que in āmonitiōe narrātur bona custodire volueris scito quod nō tuis viribus hoc facies: sed illo inspirāte. et adiuuāte qui dixit in euāgelio sine me nihil pote stis facere. Nō solū facere sed ne cogitare qdē aliqd boni valemus nisi illo operāte: illo donante a quo omne bonū pcedit. Audi quoque attēte qd dominus de hac cā p Hieremiā prophetā dixit. Nō gloriet sa piēs in sapiētia sua. Nō gloriet fortis in fortitudine sua. et nō gloriet diues in diuitijs suis sed gloriet in hoc quod gloriat scire et intelligere et nosse me. Per hec enī verba omnino aufertur supbia. quia sapiētia et for titudo et oēs opes reputātur nihil: nisi ista est gloria tio vt sciat intelligat quod ipse sit dominus qui fecit mise ricordiam et iudicium et iusticiam in terra. Ex isto qs loco sumpsit apostolus Paulus illud exēplū qd co rinthijs scripsit dicēs. Fratres qui gloriat in dño glo riet. Ubi sunt illi qui dicūt hominē pprio arbitrio regi Ubi sunt illi qui dicūt quod a nobis bonū ichoare possi mus. Nequaquam illis credere debemus: quia nec cogitare (quāto minus pficere) valemus bonū nisi ipso dño adiu uāte. Ergo si dñi grā largiēte bonus opus per ege ris: et ea que beatitudini tue scripsi cūcta perfeceris nō tuis viribus: nō tuis meritis deputa sed illius qui inte operatur: et dat pficere p bona volūtate cui est ho nor: potestas et iperiū p ifinita secula seculoz. Amē.

¶ De lectione sanctarū scripturarū vbi in quodaz speculo homo seipsū cōsiderare potest qualis sit vel quo tendat Capitulum. xvj

Sanctarū lectio scripturaz diuine est cognitio beatitudinis. In his enī qsi i quodā speculo hō seipm cōsiderare pōt qlis sit vel q tēdat. lectio assidua purificat aīam ti morē incutit gehēne: et ad gaudia eterna cor istigat legētis: Semi nū cōfert donū lectio sanctaz scri pturarū siue quia intellectū mētis erudit: seu quod a mūdi vanitatibus abstractū hominē ad amorē dei pducit la bor honestus est lectionis et multū ad emēdationē aie pficit Sicut enī ex carnalibus escis alit caro ita ex di uinis eloquijs homo interior nutrit et pascit. Quā dulcia faucibus meis (inquit psalmista) eloquia tua dñe sup mel et fauū ori meo. Sed ille beatissimus est qui diuinas scripturas legēs verba vertit in opera. Omnis plane scriptura sancta ad nostrā salutē scrip

pta est:vt ꝓficiamus in veritate ꝛ cognitione sepius
cecus offendit ꝙ videns. Ec ignorans legem dei se
pius ignorāter peccat ꝙ ille q̇ scit. Sicut cecus sine
ductore:sic homo sine doctore viaꝫ rectam vix gra-
ditur. Uaca lectioni vaca meditationi scripturaꝝ:va
ca in lege dei. Habeto in diuinis lr̄is frequētiā assi-
duitatis legēdi. Sit tibi frequēs lectio. Lectiōe sen
sus ꝛ intellectus augeť. Lectio em̄ docet q̇d caueas
ostēdit quod timeas multum proficies si legis si fa
cis tamē que legis

De pace. Capitulū.xvij

Saluator noster ad patreꝫ rediēs:
spāle mun⁹ discipulis dedit vnita
tis scꝫ ꝛ pacis p̄cepta:dicēs.pacē
meā do vobis:pacē relinquo vo-
bis. In pace vos dimisi. In pace
vos iueniā. Proficiscēs voluit daꝛ
q̇ꝫ rediēs desiderabat in oib⁹ in
uenire. Cui⁹ pacis ornamēta mirabiliter alio loco
ostēdit dicēs. Beati pacifici:qm̄ filij dei vocabuntur
Et fili⁹ de⁹ incipit vocari q̇ pacific⁹ eē iā cepit. Nō
vult fili⁹ dei dici:q̇ pacē noluerit amplecti. Negat si
bi patrē deū q̇ pacificus esse ɔtēnit. Sed pax hec.cū
bonis ꝛ dei p̄cepta seruātib⁹ custodiēda ē:non cum
iniquis ꝛ sceleratis:q̇ pacē inter se habent in pecca-
tis suis. Pax xp̄i ad salutē ꝓficit sempiternā.pax q̄
in dyabolo est:ad perpetuā perueniet perditioneꝫ.
Pax cum bonis ꝛ bellum cum vitijs semꝑ habēdū
ēst. Mala quidem hominū impiorꝫ odio habenda
sunt nō homines ipsi ꝙuis mali sint q꞉ creatura dei
sunt. Pax vero que in bonis est:concordiā fratrū ꝛ
charitatē proximorꝫ copulat. Pax spiritū dei spe
cialius promereť. Pax dilectionis mater est. Pax
iudicium est sanctitatis de qua dominus per ꝓphe
tam ait. Pacē ꝛ veritatē diligite. Pax plebis sani-
tatis gloria sacerdotis:patrie leticia ꝛ terror hostiū
siue visibilium siue inuisibilium. Omnibus viribus
pax est custodiēda quia semper in deo manet qui in
pace sancta manet cū sanctis dei. Sacerdotis est:in
pace populum admonere q̇d debeat agere. Popu-
li est humilitate audire quid moneant sacerdotes.
Quicquid nō licet:pastoris est ne fiat ꝓhibere:ꝛ ple
bis obedire ne fiat.

Epistola sancti Macharij ad monachos. Capitulū.xviij.

Nam primis quidē si ceperit hō se-
metip̄m agnoscere cur creat⁹ hic
sit si quesierit factorē suū deū ꝛ pe
nitere de his voluerit que cōmisit
in tpe negligētie sue.sic demū be-
nign⁹ de⁹ dat illi tristiciā p̄ pctis
ꝛ postea per suam benignitatem
dat illi afflictionem corporis in ieiunijs in vigilijs:ꝛ
orationum instantia:ꝛ cōtemptu mundi:vt libens il
latas iniurias sufferat:ꝛ odio habeat omne refrige
rium corporale ꝛ diligat planctum magis ꝙ risum.
Post hec tribuet illi desideriuꝫ ꝛ fletū ꝛ humiliatio
nem cordis ꝛ humilitatem vt trabē oculi sui conside
ret nō alteri⁹ festucā nitať auferre:ꝛ dicat sꝑ qm̄ ini
q̇tatē meā ego cognosco:ꝛ delictū meū ɔtra me ē sꝑ
Semꝑ exit⁹ sui memor sit:ꝛ quō in cōspectu dei oc-
cursur⁹ sit:ꝛ iudicia ꝛ penas ɔ̄scribat i ɔspectu mētis
sue:necnō ēt meritaꝛ honores que dāda sunt sanctis
Si autē cognouerit q꞉ cor ipsi⁹ firmatū ē in timore
dn̄i.ꝛ nō dimittit locū suū:sꝫ fortiter resistit aduersa
rio suo ille ꝑfect⁹ monach⁹ ꝛ milles xp̄i vocatur. Ut
enim cū multo nauis vndarū ictu obruiť:sic multa
possidens monachus nō saluať. Nihil possidēs mo
nach⁹ q̄si aquila ad excelsa peruolat. Tunc descēdit
ad escas quādo compellit necessitas. Prudēs mo-
nachus non adulabitur propter voluptatē ventris
diuitib⁹: Nihil possidens monachus velut cursor le
uis sagac⁹ ꝑuenit ad brauiū. Qui vult cū deo semꝑ
esse.debet frequēter orare ꝛ frequēter legere. Nā cū
oramus ipsi cū deo loquimur.cū vero legim⁹ de⁹ no
biscū loquiť. Orationibus aūt mūdamur.lectionib⁹
instruimur. Utrūqꝫ bonū est:si liceat meli⁹ē eñ ɔfer
reꝙ legere. Quod em̄ obscurū est aut dubiū cōferē-
do cito ɔspiciť. Quattuor sunt necessaria in ecclesia
dei canonica diuina in qua narať et predicatur vita
futura hystoria in qua narratur res gesta:numer⁹
in quo facta futuroꝝ ꝛ solennitates diuine enumerā
tur grāmatica in qua sciētia verboꝝ intelligiť. Ne-
mo renūciās seculo bn̄ pōt videre:qō ɔtēpsit vt vide
ret. Quicq̇d insumpt⁹ de tuo tuleris ꝑ lucro deputa
Antiquū dictū.est auaro tā deest qō hꝫ ꝙ qō nō hꝫ.
Credēti tot⁹ mūd⁹ diuitiarū.infidelis aūt obolo in
diget sic viuamus quasi nihil habētes ꝛ oia possidē
tes. Uictus ꝛ vestitus diuitie xp̄ianoꝝ sunt.si habes
in ptāte rē tuā vēde si nō habes proijce. Tollēti tuni
cā ꝛ palliū relinquēdū est. Nisi tu semper crastinās
ꝛ in diē de die trahēs caute ꝛ pedetētim possessiūcu
las vēdideris non hꝫ xp̄s vnde alat pauperes suos.
Qui totū se dedit totū obtulit. Apostoli nauiꝫ ꝛ rhe
te tantū reliquerūt. Uidua duo era misit in gazo-
philatiū:ꝛ p̄ferť creci diuitijs. Facile cōtēnit oia qui
sꝑ cogitat se esse moriturū. Ecce duo viri steterunt.
In matheo vn⁹ angel⁹ in marcho adolescēs in Johā
ne duo angeli. In luca duo viri dicūtur.i.multa itine
ra mulierū ꝛ diuerse sunt visiones vel vnū ꝛ vna visio
ꝛ dissimiles sunt narrationes euāgelistarū Linthea
mina sola posita ostēdit ꝙ nō indigent corpora vesti
mēto post resurrectionē. Secū mirās id est ꝙ reliq̇t
lintheamina trāsitus in xp̄o resurrectio vita eterna
Prima est cogitare de domino vt desideremus.
Secunda de passione vt sustineamus. Tertia de ho-
ra transitus vt simus parati. Quarta de die iudicij
vt rationem reddamus: Quinta de inferno vt time
mus. Sexta de vita eterna vt desideremus. Tri-
bus modis dyabolus securitatem in mentem hom
nis immittit. Primum suggerit homini:vt non fa-
ciat confessionem quia iuuenis est. Secundo dicit:
quia alij grauius peccauerunt ꝙ tu:et diu vixerunt
Tertio dicit tu pecca quia magna est clementia et
misericordia dei indulgebit tibi peccata tua :et per
hanc securitatem ducit eum in infernuꝫ. Diuersas

medicinas anime deus ostendere dignatus est. Alius
per elemosynam: alter per obsequiũ alius per hosp'
talitatẽ alter per ieiunium ꝛ vigilias: alius per cõti
nentiam: alius per chastitatẽ: alter per benignitatẽ
alius per obedientiã: alter per humilitatem: alter ꝑ
patientiam. Alij datur per spiritum sermo sapien
tie alij sermo scientie: alij prophetia: alij genera lin
guarũ: alij dona sanitatũ: alij discretio spirituũ. Om
operatur vnus atꝙ idem spũs diuidens singulis ꝑ
ut vult: In psalmis itaꝙ inuenies: si intenta mente
per scruteris. Dñici xbi incarnationẽ passionẽꝙ ꝛ
resurrectionẽ atꝙ ascentionẽ. In psalmis inuenies
taꝫ intimã orationẽ, si intenta mente perspexeris si
cut non potest vllatenus per teipsũꝫ excogicare. In
psalmis inuenies intimaꝫ cõfessionem peccatorum
tuorum ꝛ integram deprecationeꝫ diuine atꝙ dñice
misericordie. In psalmis quoꝙ inuenies omniuꝫ re
ruꝫ que tibi accidunt intimã gratiarum actionẽ. In
psalmis confiteris infirmitatem tuam atꝙ miseriaꝫ
ꝛ per idipsum misericordiã dei prouocas. Oẽs enim
virtutes in psalmis inuenies si a deo meruer[is] vt tibi
reuelet secreta psalmoruꝫ. Etiam si volueris intima
mente exercere te in diuinis laudibus ac ꝑceptis et
mandatis celestibus. psalmum. Beati immaculati
decanta. Et licet vsꝙ ad obitum vite tue huius psal
mi virtutem contempleris atꝙ scruteris: nunꝙ vt
puto illum perfecte intelligere poteris in quo null9
versus est: in quo non sit vel via dei vel lex: vel man
datuꝫ seu preceptum vel verba aut iustificationes vl'
iudicia aut sermones dei descripti. Et ideo non est
opus vt per diuersos libros animo diffundaris. In
psalterio solo habes materiam legendi vsꝙ ad obi
tuꝫ vite in quo inuenies prophetas: euãgelia ꝛ apo
stolos ꝛ omnes libros diuinos spiritualiter atꝙ in
telligibiliter expte tractatos ꝛ descriptos. Et prio
rem atꝙ scdm aduẽtũ domini ibi inuenies prophe
tarum incarnationem quoꝙꝫ ac passionem ꝛ resure
ctionẽ atqꝫ ascẽsionẽ dominicaꝫ. Et omneꝫ virtutẽ
diuinoruꝫ dictorũ inuenies in psalmis si intima mẽ
te perscruteris ꝛ ad medullaꝫ intimi intellectus per
dei gratiam perueneris. ¶ Camera christi cum ho
mine dei est cor rectũ ꝛ bonũ. Fundamentum ipsius
camere est fides: altitudo eius est spes: latitudo
[illegible]ritas: longitudo eius est perseuerãtia: latera
[illegible] concordia ꝛ pax frondes ipsius sunt iusti
[illegible]as: pulchritudo eius est exemplum bonoꝝ
oper[illegible] fenestre ipsius sunt dicta sanctorum pau
[illegible]ruꝫ eius est humilitas cordis: camere eius sunt
boni pontifices: interligatio eius est vinculum pacꝫ
tectum eius est fidelis dispensator: piscis eius ẽ me
ditatio celestis. Mensa xpi in camera sua est bona
conuersatio. Ministeriũ christi in camera sua est bo
na memoria: Bacinus christi bona est voluntas: cõ
ticellus xpi est nitor cõsciẽtie. Cathedra xpi est sere
nitas mentis. Sponsa xpi anima sancta: camerarie
xpi virtutes spiritales sunt. Prima sancta charitas
picta est: illa regit chamerã christi. Est sancta humi
litas illa est thesauraria in camera. Est ꝛ sancta sapi
entia illa facit luminaria. In camera est sancta puri
tas illa scobat cameram. In camera est sancta boni
tas illa incensum ponit: in camera: est sancta diligen
tia mẽtis illa ornat camerã. Est ꝛ sancta abstinẽtia
illa parat mensam: in camera est sancta temperantia
illa miscet: in camera cũ cãticello ꝛ ipse canticell9 est
nitor conscientie: est ꝛ sancta vigilantia illa seruat
camerã dominicã: estqꝫ sancta penitentia: illa facit
disciplinã in camera: est etiã sancta ꝛ bona conscien
tia illa est portaria in camera. Istas totas supradi
ctas ipsa peperit ꝛ mater earum ẽ. Est sancta perse
uerantia illa nutrix eaꝝ est vsqꝫ ad finem perfectum
Prestet nobis itaqꝫ dominus vt inueniat in nobis
talem mansionem Qui viuit ꝛ regnat deus in secula
seculorum. Amen.

¶ Beatissimi Hieronymi cardinalis ꝑsbyteri sctẽ
Romane ecclesie chatholice doctoris precipui Libꝛ
qui vitaspatrum inscr ibunt diligenter examinatis
vigilantiqꝫ studio emendatis: atqꝫ per punctos et
comata distinctis nuper finis imponit. Im pressis
Lugduni Per honestum virum Jacobum Myt.
Anno, nostre salutis. M. cccccxv. die vero. xvij. Men
sis Augusti.

La marque de Jaques
huguetan
libraire en